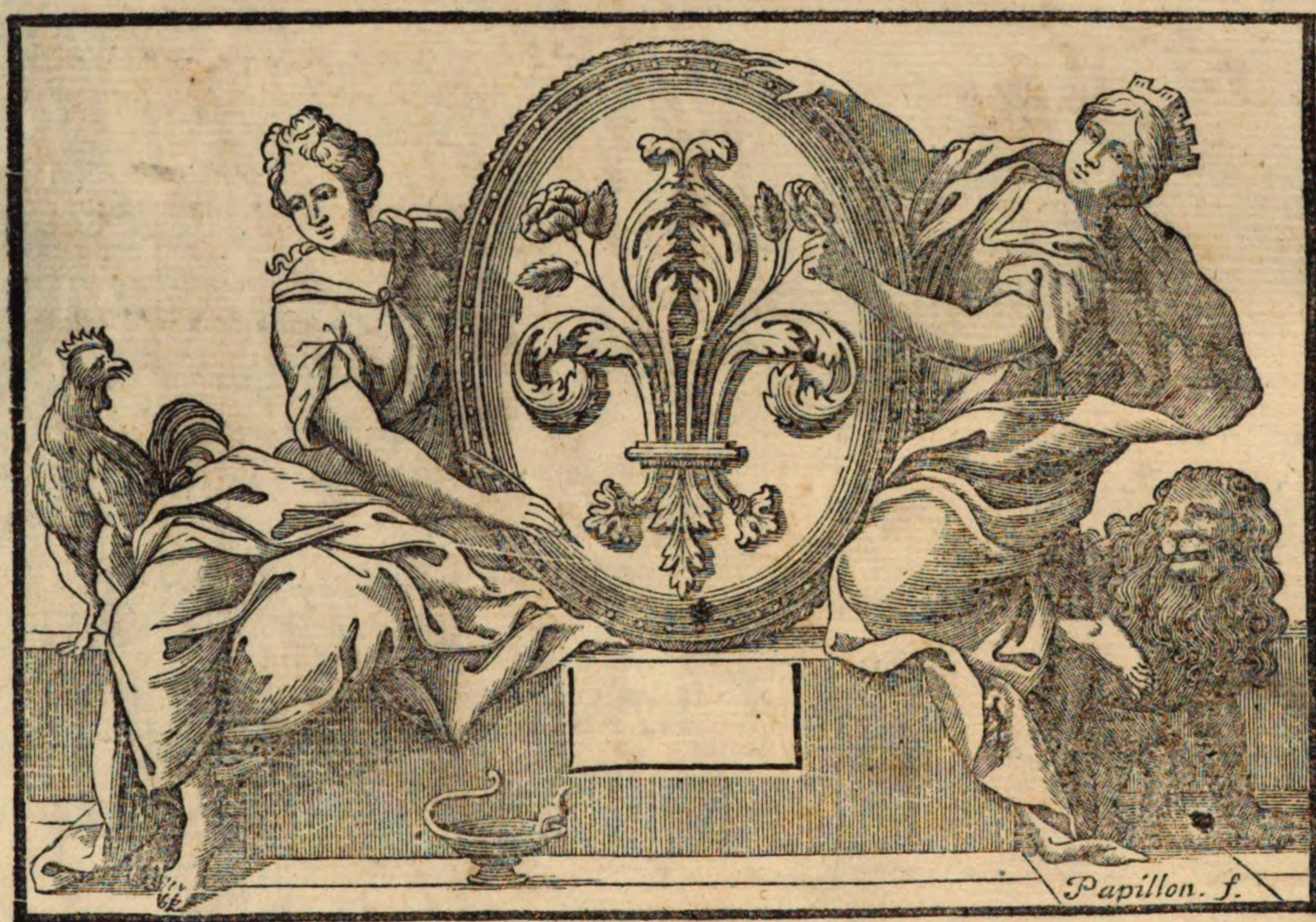

AUGUSTINI
BARBOSÆ,
J. U. D. LUSITANI,
PROTONOTARII APOSTOLICI,
OLIM S. CONGREGATIONIS INDICIS CONSULTORIS,
& insignis Ecclesiæ Vimaraniensis Thesaurarii Majoris ;
NUNC VERO EPISCOPI UGENTINI,
& à Consiliis D. PHILIPPI IV. Hispaniarum Regis Catholici :
VOTORUM DECISIVORUM,
ET CONSULTIVORUM CANONICORUM,
TOMUS SECUNDUS.

*Cum Summariis, & triplici Indice, uno Votorum, altero Jurium quæ explicantur,
Tertio Rerum, & verborum copioso.*

ULTIMA EDITIO PRIORIBUS EMENDATIORE

LUGDUNI,
Sumptibus ANISSON, & POSUEL.

M. DCC. XXIII.
CUM PRIVILEGIO REGIS.

EXCELLENTISSIMO DOMINO,
D. LUDOVICO
MENDEZ DE HARO
ET GUSMAN,
COMITI DE OLIVARES;

Duci de San Lucar la Mayor, Regi nostro à
Sanctiori Cubiculo, & Principis (heu quon-
dam nostri) Hypaico, seu Equilis Summo
Præfecto.

AUGUSTINUS BARBOSA S. & P.F.E.

UM singulari studio, parique diligentia (EXCELLEN-
TISSE DOMINE) dubiis ex variis Hispaniæ partibus
mihi hætenus propositis respondere, & quamplurimos casus
ultrò, citròque occurrentes dijudicare, non propriæ utilita-
tis, sed publicum juvandi studio ductus contenderim, ex
illis vota quædam decisiva, & consultiva canonica in lucem
emittere constitui, ut in similibus casibus, & causis poster-
ex meo hoc qualicumque labore proficiant. Uno eorum volumine paucis abhinc
annis typis à me dato, alterum modò cum selectioribus Juris Canonici interpre-
tationibus ad publicam lucem, & utilitatem præparavi. In aliis meis lucubratio-
nibus componendis, & edendis, quas plurimas plurimorum annorum vigiliæ, &
professio mihi pepererunt, quanti qualesve fuerint à me transacti labores, quæ
susceptæ pro his finiendis lucubrationes, studia, & peregrinationes in Italiam,
Galliam, & Germaniam, ipsa opera manifestum faciunt. Non mediocriter sanè
auget meorum studiorum vires, quòd viderim quantum sub tali, tantoque mode-
ratore excitentur animi, roburque novum assumant generosiora ingenia, quæ in-
ter tot bellorum tumultus miseræ hujus tempestatis nonnihil remiserant; ratus
quod Te gubernante, sedatis ventorum turbinibus, nostra Hispania diu desi-

derata pace & tranquillitate conquiescat: quod ut oro & exopto, ita spero
 & confido. Id certò nobis pollicetur summa tua urbanitas, & innata humanitas,
 quâ benignè omnes excipis, & foves; tua in consiliis prudentia; in rebus du-
 biis & periculosis prævidendis dexteritas; in novis æmulorum fraudibus & do-
 lis detegendis ingenii tui perspicacia; in continendis in officio & clientela Pro-
 vinciis industria; in adornandis classibus peritia; in providendis necessariis ad
 militiam sedulitas; in demerendis populorum animis facilitas; in procurandis
 militum stipendiis promptitudo: quæ præclarissimæ animi tui dotes Regis no-
 stri semper Augusti animum, omniumque voluntatem & amorem concilia-
 runt. Quidni ego sub tanto Duce, & Auspice tam bene ominoso, Litterarum,
 Litteratorumque Mæcenate ingenii mei fœtus in lucem emittam? Neque ipse
 Opus hoc solum in publicum dabo, alia longè graviora sub auspiciis tuis in
 lucem prodibunt, si laborem hunc meum grato animo admiseris. Sequentur
 enim septem, præter duo impressa, Collectaneorum Volumina in universum
 Jus Civile. Neque facilè dixerim, utrùm alius quispiam inter insignes Hispaniæ
 nostræ Scriptores tot Volumina unquam in lucem emisit, & superstiti Au-
 thore in variis Europæ partibus intra tam breve temporis spatium ipsa toties
 recusa fuerint & impressa. Inter tot litterarias acclamations & plausus, lucu-
 brationes hæc meæ illam habere prærogativam meritò gloriari poterunt, quod
 tuo gaudere patrocinio meruerint, si illas solita tua benignitate affeceris, ac
 summa tua autoritate protexeris, tuoque favore commendaveris, earumque
 me, licet indignum Authorem, ecclesiasticis meis redditibus infelici sorte de-
 stitutum, ac sine ullo honore miserè jacentem susceperis. VALE.

dam nollu) typarico, in Edulis Summo

Pistecio

AUGUSTINUS BARBOSA S. & F. F.

UM inchoat studio patitur diligenter. Ex celis-
 tissimo Domini dabo ex variis Hispaniæ partibus
 mihi hæc omnia proponit respondere, & quædam innotescunt
 ulro, cunctis occurrentibus diligenter, non proprie utilita-
 tis, sed publicum laudandi studio ductus contemderim, ex
 illis vix parvum dectiva, & consultiva canonica in lucem
 emittit. Cunctis, ut in similibus casibus, & causis possit
 ex hoc hoc quicquidque labor proficiat. Uno eorum volumine præcisissime
 anni typis à me dato. Alterum modo cum lectionibus juris Canonici interpre-
 rationibus ad prædictam lucem, & utilitatem præparavi. In aliis meis lucubratio-
 nibus componendis, & edendis, quæ plurimas plurimum annorum vigiliis, &
 proestio mihi petere, quædam quædam facit, & me transgredi laboris, quæ
 suscepit pro his laudibus lucubrationes, studia, & peregrinationes in Italiam,
 Galliam, & Germaniam, ipsa opera manifestum facit. Non mediocriter hæc
 augere meorum studiorum vires, quod videtur quædam sub tali ratione mode-
 ratore excitent animi, & quædam novum illum generosiora ingenia, quæ in-
 ter tot bellorum tumultus hujus temporis nonnulli remiserant, tunc
 quod Te gubernante, sedas ventorum turbidinis, nostræ Hispaniæ diu de-
 fuisse.

AD LECTOREM.

DODEUNT in lucem alia mea Vota Decisiva & Consultiva . quorum liber hic tertius numeratur : & licet (ut ab amico accepi) sit aliquis qui mordicus contendit mea hac posteriora Opera nec methodo prioribus convenire , vellem clarius dixisset quanam ex meis Operibus emortua sibi visa sunt : nam praterquam quod nihil ex his quae edidi , absque plausu & communi acclamatione acceptum fuerit , novissima mea scripta sunt Collectanea in Codicis aliquos libros , duobus voluminibus divisa , & priora Vota consultiva & decisiva , ab omnibus laudata , expetita , utraque manu , & expansis ulnis arrepta : indicio sit difficultas inveniendi illa , & immane pretium quo aestimantur , omnibus exemplaribus divenditis . Neque immerito usurpabo de illis , quod olim Martialis lib. 14. epigr. 194. de suis carminibus cecinit .

Sunt quidam qui me dicunt non esse Poëtam ,

Sed qui me vendit Bibliopola putat .

Et si quae posteriora deteriora etiam visa sunt , hunc tertium Votorum librum malum sydus afflavuit antequam lucem aspexerit : sed non credo , AMICE LECTOR , me adeo à via , & ratione communi deflexisse , ut ultima & maturior aetas , quae ut Terent. in Adelph. actu 5. scena 4. ait semper aliquid apportat novi , quaque rerum usu & experientia validior sit , in me infirmior facta fuerit : & scitum est , ut Cicero in Philip. orat. 12. scribit , posteriores cogitationes sapientiores esse . Solatur me etiam , hanc censuram ab eo profectam esse , qui etsi humanioribus literis videatur excultus , non multos tamen in Jure & Foro profectus fecit : cum olim ambitione potius quam inamæni studii amore suadam in severam Themidem commutaverit ; aut si fecit , tadio temporis male perditam omnem memoriam subitarii illius exercitii abiecit . Quare provoco ad iudicium tuum , ERUDITE LECTOR , & si quae modò damus aliis omnibus hucusque editis non responderint orationis perspicuitate , rerum ordine atque dignitate , calamum deinceps deponam , emeritusque miles rude donatus pugnas evitabo , etsi non pauca , dum vires mihi nondum emortuas reputabam , aggredi animus erat ; sed donec reprimat ardorem meum fatum huius Operis , & alterius simul edendi , qui inscribitur , Selectæ Juris Interpretationes , expectabo antequam periculosa alea manus denuo admoveam , è qua incertum lucrum , damnum autem evidens apparet . Est tamen quod gratias huic agerem ob laudes in patriam meam Lusitaniam bonarum Artium semper altricem congestas , & ob eas quas largiter effudit in parentem meum Emmanuelem Barbosa , & insignem Petrum Barbosa , duo Juris lumina , & in totam meam nobilem familiam , nisi vereretur , hac adeo in speciem magnifica de industria ab eo premissa fuisse , ut cum ad me ventum esset , uti tanta arboris non equaliter fecundum ramum traduceret . Et licet nunquam tantum facimus animo præsumpserim , ut cum his doctissimis Heroibus doctrinam , aut aliam quavis re componi velim , quibus cedere quam antistare gloriosius duco ; tamen non est ferenda animi parum candidi malignitas , quae scorpionis more caudam blanditur , ut certius feriat : nec ulla perniciosior accusatio est quam ab eo profecta , qui laudatoris partes sumpsit , & ut Tacitus ait : Qui quo cautius decipiat , palam laudat . Non accipio quod in me industriam , memoriam , morum suavitatem , & animi innocentiam commendat , cum insufficientiam meam apprimè cognoscam , summè optans doctior & melior fieri , quo in desiderio quatuordecim ferè annos exegi , non in taberna diversoria , sed in tota & sola domo ac satis ampla Baldi Baldelli , à quo eam per totum illud tempus non parva mercede conduxì , ita ut nemo ferè equalium meorum liberalius , aut splendidius ageret , etsi censu & patrociniis superiores . Non deerat mihi Bibliotheca , etsi non instructissima , nec mole librorum gravis , studiis meis accommoda , quae non parvo mihi constitit , & quam plusquam ducentis Philippais distraxi postquam mihi in has oras reverti animus fuit , reservatis prius rarioribus codicibus , quorum non paucos mecum attuli , & alios Romae penes amicum reliqui , ut eos pro opportunitate ad me mitteret . Fateor tamen me ititasse ad Bibliopolarum tabernas , ibique libros quibus carebam consuluisse : neque ad Bibliopolas tantum , sed ad alias Bibliothecas , quae studiosis Romae ex conditione patent , inter quas quae fuerunt Stephani Gratiani apud S. Stephanum in Caco , & Angeli Rocchae in Conventu Sancti Augustini , multum frequentavi , multosque in eis dies & menses contrivi . Abbatiam , Dignitatem , Canonicatum , Be-

*neficia & pensiones adeptus è Romana Curia in patriam reversionem feci, & statim prosequenda
 litis causâ ad Matritum redii, ibique post Lusitanici Regni mutationem, cum mihi ad illud re-
 vertendi locus non fieret, studiis & devotis Curialium Confraternitatum exercitiis, necnon aliis
 summae charitatis operibus me totum tradidi, ac plures alios ad eadem mecum attraxi. quæ in
 causa fuerunt, ut Rex noster verè Catholicus & pius PHILIPPUS IV. motu proprio, non ad ali-
 cujus petitionem decretum sua Regia manu subscriptum ad Supremum Italiae Consilium trans-
 miserit tenoris sequentis, videlicet: El Dottor Agostin Barbosa se halla en Madrid sin empleo
 ni commodidad de hazienda para poder vivir, respeto de averle faltado con la rebelion
 de Portugal quatro mil ducados de renta ecclesiastica que alli gozava, quando sus pren-
 das, virtudes, y letras le hazen muy digno de ambas cosas, y por esto, y aver entendido
 que en Italia ay Iglesias vacas, cuyas provision se emplearia dignamente en este sujeto, hè
 resuelto recomendarle al Consejo de Italia, para que me le proponga en las vacantes de
 Obispados que al presente hubiere, ò en las que adelante se offrecieren. De Zaragoza à
 quatro de Settiembre 1646. Ego verò qui tanta dignitatis indignum me reputo, qui tanto oneri
 humeros subicere non audeo, approbationem ex Regio ore prolatam ad majorem librorum meorum
 honorem accipiens, decretum predictum oblivioni dandum curavi, & curo, ut sic majoribus non
 implicatus negotiis, & mei tantum curam agens, septem præter duo impressa Collectaneorum volu-
 mina in universum Jus Civile quamprimum in lucem edere possim. Vale, & me tui amantem reda-
 ma Matriti die 2. Januarii 1647.*

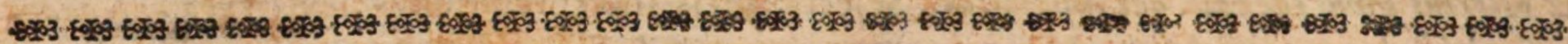
APPROBATIO DOCTORUM.

Ora Decisiva, & Consultiva Canonica, tam secundum Jus Canonicum quàm
 Civile, de novo subtili stylo in hoc secundo Tomo à perito in utroque Jure
 AUGUSTINO BARBOSA edita, Nos infra scripti Doctores in Theologia Almæ
 Facultatis Parisiensis legimus & approbavimus: in quorum fidem manuale chirogra-
 phum præsentis testimonio Lugduni die Februarii nona 1647. apposuimus.

Fr. STEPHANUS MOLIN, Carmelita.

Fr. PAULUS LOMBARD, Carmelita.

Summa Privilegii Regis Christianissimi.

UDOVICUS XIV. Dei gratiâ Galliarum, & Navarrae Rex
 Christianissimus, singulari Privilegio sanxit, ne quis per universos
 Regnorum suorum fines intra decem & octo annos à Die præsen-
 tium computandos imprimat, seu Typis excudendos curet, &
 venales habeat Libros, tam editos quàm edendos D. D. Augustini Barbosa Lu-
 sitani, l. V. D. Episcopi Ugentini, &c. præter JACOBUM ANISSON Bi-
 bliopolam Lugdunensem, aut illos quibus ipsemet concesserit. Prohibuit
 insuper eadem authoritate Regia omnibus suis subditis eosdem libros extra
 Regni sui limites imprimendos curare, vel quempiam, ubicumque fuerit,
 ad id agendum impellere ac instigare, sine consensu dicti JACOBI ANISSON,
 idque omne sub confiscatione Librorum, aliisque pœnis contra delinquen-
 tes expressis, uti latius patet in Litteris datis Parisiis die 21. Augusti 1712.

Ex mandato Regis

Signatum LAUTHIER.

SERIES

S E R I E S

VOTORUM DECISIVORUM, ET CONSULTIVORUM CANONICORUM

Quæ in hoc tertio Libro continentur.

VOTUM
LXXVI.

ONASTERIA, & Conventus Fratrum, Monialiumque tenentur observare pacta, & conditiones in eorum foundationibus appositas, & alibi cum illis initas, & celebratas, & quæ facta fuerint in vim præcedentium instrumentorum, non cadunt sub ma-

teria facultativa, nec Ecclesia in hoc reperitur privilegiata. Quod hæc Congregatio est Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Iudice convenienda, & interim manutenenda in quasi possessione celebrandi festivitates sui devoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi pia exercitia sancti Rosarii, orationis mentalis, & disciplinæ in deputata aula. pag. 1

LXXVII. Ordinatus sacris Ordinibus per vim & coactionem præcisam & absolutam non recipit characterem, nec tenetur ad observantiam voti castitatis: si verò per vim causativam, seu conditionalem ordinetur, characterem recipit; sed tamen non tenetur continere, nec prohibetur contrahere matrimonium. 20

LXXVIII. Præsentatio facta de inhabili non potest validari ex superveniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare. 37

LXXIX. Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum usurarum qualiter depositum sit faciendum respectu pretii census, & pensionum decursarum. 39

LXXX. Oblatio & depositum ut relevet debitorem quale esse debeat? & quid si fuit factum de pecunia quæ de proximo erat reprobanda, seu minuenda? Et de Regia Pragmatica minorationis monetæ publicata Matriti 16. Septembris 1642. 41

LXXXI. Bona spoliolum ad Papam, & ad R. Cameram Apostolicam spectantia jure adjectionis gaudent etiam post perfectam venditionem privilegiis quibus potiuntur bona Regii fisci. *Lex congruit, C. de locat. prædior. civil. lib. 11.* loquitur de conductoribus temporalibus. 46

LXXXII. Bona Syndici Ordinis Sancti Francisci nullibi sunt tacitè hypothecata pro solutione pecuniarum quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à Fidelibus ad sublevandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an, & quando harum pecuniarum summæ privilegiis depositi, & prælationis respectu aliorum creditorum gaudere possint? 49

LXXXIII. Separatio thori ex sævitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Dispensatio obtenta à Papa, non facta mentione præcedentis copulæ incestuosæ, est subreptitia. 56

LXXXIV. Fidejussor qui intercedit pro officiali, seu administratore, tenetur tantum ad interesse, & non ad pœnam in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. Pœnales actiones non transeunt ad hæredes, quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi quatenus ad eos pervenit. 60

LXXXV. Matrimonium per procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum, cum certa & determinata persona celebratum valet etiam post Concilium Tridentinum, dummodo ante mandatum revocatum fiat, etiamsi procurator, vel alter conjux revocationem ignoret. Plura in materia utilissima. 62

LXXXVI. Instrumentum conditionale non habet executionem nisi purificata conditione,

Series Votorum.

- Resoluto contractu ob defectum adimplementi, fidejussor ab obligatione liber remanet. Prorogationi consentire debet fidejussor, aliàs ei nocere non potest. 67
- LXXXVII. Juramentum secundum contra primum an & quando sit validum? Renunciatio fortunæ hæreditatis filii à matre factæ an revocari possit, & ex capite, enormissimæ læsionis quando sit nulla. 71
- LXXXVIII. Presbyteris licet in aliqua Universitate Jus Civile publicè legere. Et tales docentes, seu addiscentes fructus suarum Præbendarum, non tamen distributiones in absentia causâ studii percipere valent. 75
- LXXXIX. Abbas benedictus, & perpetuus ac titulus in Abbatia Ordinis S. Benedicti prælatitio habitu incedere, & Regentiam Consilii supremi Italiæ obtinere potest. 83
- XC. Privilegii usus & observantia ex quibus inducatur & confirmetur? Privilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavallis concessum, de quibus intelligatur, & utrùm comprehendat impositas post earum concessionem. 93
- XCI. Pensio infanti reservata autoritate Apostolica cum clausula *Ex nunc prout ex tunc, cum clericali charactere insignitus fueris*, debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apostolicæ reservationis illius. 98
- XCII. In criminibus mixti fori judex qui prævenit per capturam rei delinquentis, cognoscit de causa, licet alter judex prius verbaliter, & judicialiter de eadem cognovisset. Laicos incarcerare potest judex ecclesiasticus in casibus ad suam jurisdictionem spectantibus, & ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc possit contraria consuetudo? Laicus punitus à judice ecclesiastico in casibus mixti fori an & quando iterum puniri valeat à judice sæculari? 99
- XCIII. Præmia & honores benemeritis de jure debentur, & quisque secundum propriam virtutem remunerandus est. Officiorum, honorumque omnium Christiana Reipublicæ de jure capaces sunt qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiam si à Judæis conversis originem duxerint. Purgata suspitione, tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquivalentia. 102
- XCIV. Ex quibus verbis matrimonium per verba de præsentì contractum censeatur, & ex quibus contracta dicantur sponsalia de futuro? 128
- XCV. Provisio facta per Episcopum in suo turno, an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternativæ? 131
- XCVI. Subsidium an sit solvendum deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis ecclesiasticis impositi? 135
- XCVII. Possessor quicumque amovendus non est à sua possessione, nisi prius citetur & audiatur. Exequutor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere: & plura de obreptione & subreptione quarundam litterarum scitu dignissima. 147
- XCVIII. Fundator Capellaniæ, qui vocavit ad eam Prebyterum de sua domo genere, vel progenie, quando dicatur loqui per verba civilia, vel naturalia, ita ut spurii & decedentes ab eis excludantur. 159
- XCIX. Capitulum Ecclesiæ Hispalensis an participet de indultis conferendi Beneficia Ecclesiastica reservata, vel affecta, concessis Eminentissimis Dominis Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsunt. 169
- C. Fœminæ in mares sæpe conversæ. Hermaphroditus si in virili sexu magis prævalet, ad Ordines, & ad majoratum excludentem fœminas, ac ad judicandum, necnon ad actus alios publicos admittitur. Monialis post emissam professionem in marem conversa, statim è monasterio est expellenda, & si in virili sexu prævaleat, debet declarari ejus professio nulla, posseque illam virilem habitum sumere, & se pro viro gerere. 172
- CI. Episcopus Regularis inter vivos tam amplè potest disponere ac Episcopus sæcularis, qui potest donare etiam non modicè, & in profanos usus. Episcopus quando in infirmitate possit donare, & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et qui ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus bonis succedere valeat? 174
- CII. Plura de campanarum inventionem, & tempore fabricationis, consecratione, & effectibus, ac eas pulsandi usu curiosè referuntur. Plures campanas habere, aut solitos majore

Series Votorum.

maiores, an & quando liceat, & quando immodicus earum sonus prohiberi possit non inutiliter disceptatur. 179

CIII. Plura de cœmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & usu, tam in cavernis, quàm in pavimentis terræ; tam intra urbes, quàm extra: & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernas institorias construere, seu locare. 189

CIV. Religio Sancti Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extravagantibus, & Rotulis. Ordinationes, seu Rotuli facti à Reverendissimo. P. Generali, & Definitoribus, an expirent elapso triennio, & quantum durent: & alia dubia circa hoc discutuntur. 199

CV. Clausula *Adhuc per obitum*, accessorie stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter uno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis, tenetur beneficium impetrans justificare primum modum vacationis, si fiat postea expressio de facto. Vocatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiofa. In litteris provisionis resignatarii necessarium non est mentionem facere de reservatione pensionis. 202

CVI. Tempus ad electionem præfixum an, & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse ut veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non? 204

CVII. De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficii, & non sufficit esse paratum obtentum dimittere, & de facto illud dimittere intra paucos dies, nisi alias beneficium obtentum fuerit in incompatibilitate cum obtinendo, quia vacat primum ipso jure. 220

CVIII. Congrua quibus beneficiatis debeat. Titularis debitor pensionis an satisfaciatur faciendo omnium fructuum dimissionem ad effectum evitandi incursum censurarum? 223

CIX. Gratia Coadjutoria in forma Dignum expedita, si ante narrativam justificationem moriatur coadjutus, non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deveniendum est necessario ad gratiæ justificationem. Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis. 228

CX. Per appositionem manus Papæ in Coadjutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus Sanctæ Sedi Apostolicæ: & utrum Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitime illum conferre, an verò ad Datariam provisio pertineat? 230

CXI. Ex impositione oneris recitandi Evangelium, vel celebrandi Missam non arguitur annexio Ordinis sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento quo signatur supplicatio, & justificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad justificationem gratiæ Coadjutoria sufficit justificare narrata de tempore gratiæ, & quod coadjutus ante illud non obierit; secus si postea. 236

CXII. Beneficium esse de jure patronatus Regio ex quibus probetur, vel non? 241

CXIII. Canonici obligati per seipso Missam majorem celebrare, vel alium dare qui eam celebret, non possunt præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem Beneficium non est Sacerdotale quando Fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficiarium tantum. 244

CXIV. Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium valide contrahit qui lite pendente super validitate alterius primò contracti illud contraxit, si primum postea nullum declaratur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio provenientium. 251

CXV. In sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est. Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiam si sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum non sit manifestum. 254

CXVI. Blasphemus hæreticalis, qui libello famoso à se publicè affixo diris ac malè precantibus insultationibus, sacrilegaque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri poenis? 256

CXVII. Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet unam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanferit, quamvis pedibusteram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ favendum, ac pro ea judicandum est 267

CXVIII. An, & quando mutuans pecuniam personæ cui lex resistit, vel faciens contra-
ctum

Series Votorum.

- ctum cum ea, teneatur curare ut pecunia in re utili consumatur. 271
- CXIX. Quæ indicia ad capturam, & torturam in causis Fidei sufficiant, & an de sociis reus interrogari possit? Hæretici suam culpam patefacientes, illiusque poenitentes, an & quando ad misericordiam admittantur? 276
- CXX. Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & ecclesiasticas personas, nec in Tribunalibus Ecclesiasticis possunt cum illa judicialia & extrajudicialia acta confici. 280
- CXXI. Vocati nomine colectivo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt unam vocem, & alius vocatus nomine singulari aliam, & dicitur habere majorem partem, qui habet vocem vocati nomine singulari, concurrente uno ex vocatis nomine colectivo. 287
- CXXII. Fundator Capellanix in qua adest clausula, *et que la den à Clerigo que no aya otro Beneficio*, excludit Clericum tunc temporis aliud Beneficium habentem. 291
- CXXIII. Electus in Episcopum, seu translatus ad aliam Ecclesiam quando sub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, seu electioni de se factæ consentire, & translationem non impedire? 293
- CXXIV. Utrum ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se & formaliter impediatur receptionem Sacramentorum Poenitentix, & Eucharistix? 297
- CXXV. Eminentissimi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales non includuntur sub dispositione statuti Ecclesiæ Toletanæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis provisi prætendentis admitti ad possessionem dignitatis, seu Canonatus illius Ecclesiæ? 300
- CXXVI. Ex diversis Regnorum Castellæ, Legionis, Aragoniæ, & Valentix partibus pro veritate interrogatus Author de aliquorum dubiorum in praxi occurrentium decisionibus, brevissimè ad ea, prout sequitur, per litteras ut plurimum respondit. 307
- CXXVII. Reverentia paterna cum precibus & persuasionibus an & quando matrimonii contractum rescindat? Et quid si concurrat timor amissionis lucris? & ex quibus metus præcedens censeatur purgatus? 350
- CXXVIII. Alimenta filiis tam naturalibus quàm spuriiis debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietas? Filio naturali an & quando, & in qua quantitate pater relinquere possit, illeque succedere valeat? 354
- CXXIX. Ætas ad contrahendum matrimonium in masculis debet esse quatuordecim annorum, & in foeminis duodecim exacta, & completa, nisi malitia illam suppleat & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua urgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus? 355

RECENSIO

RECENTIO LEGUM CAPITUM, ET JURIIUM,

Quæ in hac secunda parte Votorum Decisivorum referuntur, ponderantur, & declarantur.

Ex Digestis.

E X Lucius, §. fin. ad municip. intelligitur. pag. 46. num. 19.
Doctrina Bartoli in l. alio 9. n. 24. de aliment. & cibariis. legat. declaratur. 271. 21.

Lex Proculus, de damno infecto, intelligitur. 351. 21.

Lex quod privilegium, de positi, declaratur. 49. 26

Lex 1. §. idem Pomponius, il 1. eod. tit. intelligitur. 50. 61

Lex Lucius 24. concordatur cum lege die sponsaliorum, §. qui pecuniam, depos. 49. 43

Lex certi conditio, §. ult. eod. tit. declaratur. ibid. 44

Lex sed etsi 25. de donat. inter, declaratur. 340. 267

Lex metum autem 9. de eo quod metus causa, declaratur. 22. 137

Lex 1. §. non autem, de exercit. act. intelligitur. 50. 57. & p. 271. 33. 34.

Lex prima, & ultima, eod. tit. minimè relevant mutuantem pecuniam ad refectionem navis ab onere probandi pecuniam fuisse conversam in illa refectione. 271. 37

Lex neque stipendium, de impens. in reb. dotal. allegatur. 135. 32

Lex 1. de in rem verso, declaratur. 50. 57

Lex si ex toto, de legat. declaratur. 94. 50

Lex Liberto 32. de neg. gest. intelligitur. 271. 39

Doctrina Bartoli in l. Antiochenium, de privil. credit. declaratur. 94. 14

Lex si vir uxori, pro donato, declaratur. 340. 267

Lex congruit, de publican. & vectigal. procedit ex ratione legis cotem ferro, §. fin. 46. 22. 25.

Glossa verbo possessores, in l. congruit, eod. tit. refertur, & ponderatur. ibid. 21.

Lex sicut, §. illud videamus, quib. modis pign. declaratur. 271. 39

Lex 1. unde vir & uxor, intelligitur. 175. 45.

Ex Codice.

Lex omnes, de heretic. citatur, & intelligitur. 77. 4. & 80. 25.

Lex 5. & finalis, de locat. prad. civil. intelliguntur. 46. 9

Lex congruit, eod. tit. loquitur in conductio- nibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis. 46. 20.

Lex culpa, de maleficis, citatur, & intelligitur. 76. 4. 25

Lex si quis testibus, de testib. procedit adversus fiscum. 257. 41.

Ex Decretis.

Caput de capitulis, 10. dist. intelligitur. 281. 24

Caput ejiciens, 88. dist. refertur. 190. 72

Caput ex multis 9. 1. q. 3. refertur. ibid. 73

Caput pervenit, 11. quest. 1. exponitur. 281. 23

Caput nulla, 12. quest. 1. explicatur. 190. 74

Caput Constituit, 17. quest. 5. ponderatur. 104. 76

Caput eos qui, 20. quest. 3. declaratur. 84. 60

Caput constituit, 17. quest. 4. intelligitur. 104. 115

Ex Decretalibus.

Caput ut nostrum, de appellation. intelligitur. 231. 40.

Caput cum olim, de censib. adducitur. 239. 29

Caput verum 4. de condit. appositis, refertur, & intelligitur. 31. 19

Caput 1. & 2. de confirmat. utili, qualiter procedant. 31. 41

Caput cum nobis, de elect. refertur. 206. 139

Caput 1. & caput veniens, de eo qui duxit in matrim. intelliguntur. 251. 17

Caput penultimum eod. tit. exponitur ibid. 18

Caput nimis iniqua, de excessib. Pralat. intelligitur. 180. 59

Caput cum venisset, de institut. ponderatur. 136. 87

Caput super specula, ne clerici, vel monachi, lo- quitur de Presbyteris sæcularibus. 76. 2. & 23

Caput non magnopere, eod. tit. adducitur. 75. 1
Ejus intellectus. 76. 11. 21

Caput non magnopere, & caput finale, ne cler. vel monachi, loquuntur in audientibus, vel studentibus addiscendo. 76. 10

Caput Sacerdotibus, eod. tit. declaratur. 84. 62
Caput

Recensio Legum, Capitem, &c.

Caput *sed nec 4. ne cler. vel monachi*, declaratur. 84. 65
 Caput *Clericis, §. jubemus, eod. tit.* declaratur. ibid. 74.
 Caput *exstirpandæ, de præb.* loquitur expresse in Parochialibus, ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonii inter Parochum, & Ecclesiam. 223. 10
 Caput *super specula, de privil.* allegatur, & declaratur. 76. 3. & 24
 Caput *cum olim, §. præterea, eod. tit.* declaratur. 175. 10
 Caput *parentibus, de privil.* loquitur de Oratoriis constitutis in privatis domibus. 180. 58
 Caput *inter ceteras, de rescriptis*, declaratur. 159. 68
 Caput *tua 25. caput consultationi 28. caput si inter 31. cum similibus, de sponsalibus*, quæ videntur in matrimonio de necessitate requirere verba à valentibus loqui matrimonium contrahendo, loquantur exemplificativè, & factum narrando. 62. 7
 Caput *sicut, de sponsal.* intelligitur. 71. 19
 Caput *si inter virum, eod. tit.* refertur. 128. 3
 Caput *cum in Apostolica, de sponsal.* refertur, & intelligitur. 251. 5. & 16
 Caput *tua fraternitas, eod. tit.* refertur, & intelligitur. ibid. 12. 15
 Caput *inter corporalia, de translat. Episc.* refertur, & declaratur. 293. 10. 18

Ex Sexto Decretalium.

Caput *decet 2. de immunit. Ecclesiar.* refertur. 190. 77.
 Caput *quavis pactum, eod. tit.* non habet locum quodcumque prius filia jurasset nunquam renunciaturam se hæreditati paternæ. 71. 21
 Non procedit quoties renuncians ex sua renunciatione, seu licentia jurata ad testandum enormiter læderetur. 71. 32
 Capitis finalis *de procurator.* ratio decidendi. 62. 30
 Caput *1. ut lite pend.* habet locum in præsentatione, & beneficiis juris patronatus. 37. 15

Ex Clementinis.

Clementina *exivi, §. demùm de verb. signific.* communis est omnibus Religionibus. 199. 28

Ex Extravagantibus.

Extravagans unica, *§. ratione aris alieni*, ponderatur. 135. 1

Paragraphus *Prælati, de decimis*, ponderatur. 135. 27. & 137. 115.
 Paragraphus & *quia nonnulli, eod. tit.* declaratur. 136. 96. & 97
 Versiculus *expensa autem*, exponitur. 137. 108
 Extravagans *suscepti, §. in illis, ne Sede vac.* ponderatur. 135. 28
 Extravagantis *ad Romana, §. Romani quoque, de præbendis*, verba referuntur. 230. 6. Non loquitur de simplici manûs appositione, sed de ea cum qua simul concurrit præexistens reservatio generalis cum decreto irritanti. ibid. 7. Qui admittant. ibid. 8. Nova ejus expositio. ibid. 13. Non dicitur propriè continere reservationem, seu affectionem clausam in corpore Juris communis. 231. 42
 Extravagans unica *de officio Custodis*, Joannis XXII. refertur. 180. 62. Hæc an sit derogatum per consuetudinem generalem. ibid. 61.

Ex Concilio Illiberitano.

Canon 34. refertur. 190. 59

Ex Concilio Toletano VIII.

Canon 7. intelligitur. 20. 30

Ex Concilio Tridentino.

Sessio. 25. *de Regularibus, cap. 19.* quo casu loquatur, 22. 138
 Sessio 7. *de reformat. cap. 4.* & Sessio 24. etiam *de reformat. cap. 17.* procedunt in Parochialibus exigui valoris. 159. 39
 Sessio. 21. *de reform. cap. 7.* declaratur. 190. 88

Ex Rotis.

Decisio 20. *de præb. in novis*, declaratur. 221. 17
 Rota coram D. Coccino declaratur. ibid. 18

Ex Partitis.

Lex Hispana 28. *tit. 7. partita 1.* refertur. 76. 22
 Lex Hispana 50. *tit. 6. partita 1.* intelligitur. 281. 21
 Lex Regia 32. *tit. 6. partita 1.* declaratur. 21. 43
 Lex Regia 24. *tit. 32. partita 3.* refertur. 191. 102.

Ex novis Recopilat.

Lex 2. *tit. 15. lib. 4.* non vulgariter declaratur, 180. 73
 Lex 7. *tit. 7. lib. 5.* tribus modis limitatur. 310. 231.

VOTORUM

VOTORUM

DECISIVORUM, ET CONSULTIVORUM

CANONICORUM

LIBER TERTIUS.

*Toletana Congregationis Sanctissimi
Sacramenti*

Monasteria & Conventus Fratrum, Monialiumque tenentur observare pacta, & conditiones in eorum foundationibus appositae, & alibi cum illis initae, & celebratae; & quae facta fuerint in vim praecedentium instrumentorum, non cadunt sub materia facultativa: nec Ecclesia in hoc reperitur privilegiata. Quod haec Congregatio est Ecclesiastica, & coram Ecclesiastico Judice convenienda, & interim manutenenda in quasi possessione celebrandi festivitates sui devoti, & nobilis Instituti in assignatis diebus, necnon & agendi exercitia Rosarii, orationis mentalis, & disciplinae in deputata Aula.

VOTUM LXXVI.

- 1 Venerabilis Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Josephi Monialium strictioris recollectionis Seraphici S. Francisci fundavit, ostenditur.
 - 2 Quid in suo ultimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinavit.
 - 3 Congregatio post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit.
 - 4 Litis inter Congregationem, & Moniales mota causa.
 - 5 Pactorum, & fidei data observantia in sacris litteris commendata.
 - 6 Iuri naturali nihil magis convenit quam pacta & conventiones servare.
 - 7 Conscientia ius nihil a naturali deviat.
- Barbosa Vota decif. Pars II.

- 8 Iustitia nulla major est, quam pacta, & conventiones servare.
- 9 Viro bono non convenit, quod semel dixit, postea revocare.
- 10 Ferdinandi de Mendoza verba referuntur.
- 11 Fides est fundamentum iustitiae.
- 12 Injustitia est non implere fidem datam, & promissum.
- 13 Aequitas, & bona fides in contractibus servanda.
- 14 Ratio naturalis omnes comprehendit.
- 15 Ecclesia multo magis quam alii, iustitia, & aequitatis naturalis cultrix esse debet.
- 16 Pacta nuda de jure Canonico servantur.
- 17 Obligatus de jure Regni manet quilibet, quocumque modo se obligare voluerit.
- 18 Principes in contractibus observandis tanquam privati reputantur.
- 19 Meliores qui nobis sunt, tanto minus quam nos despicere debent.
- 20 Pactorum conditiones referuntur.
- 21 Donans potest in donatione quam facit, apponere conditiones, & gravamina sibi bene visa.
- 22 Rei sua quilibet liber est moderator, & arbiter, dummodo de illa male non disponat.
- 23 Conditiones in limine foundationis appositae magis obligant.
- 24 Fundatur in limine foundationis potest apponere conditiones sibi bene visas, etiam contrarias.
- 25 Contractus ab initio voluntarii, ex post facto fiunt necessarii.
- 26 Paenitentiae locus non est in contractibus, tam nominatis quam innominatis, postquam res desit esse integra.
- 27 Ius per pactum parti acquisitum, ei sine facto illius auferri non potest.
- 28 Privilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius damnum, & praediciam reddere.
- 29 Agens ex contractu debet prius adimplere pro sua parte.
- 30 Contractum adimplere recusans, tenetur parti rescissionem illius, & restituere quod recepit.
- 31 Contractus est ultro, citroque obligatorius.
- 32 Contractus aut in totum approbandus, vel reprobatus est.
- 33 Pactum quis ratificare non potest, & non ratificans ejus quali aequum.

2 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 34 Conventiones in contractu appositae sunt pars illius, & ei formam imponunt.
- 35 Qui differt facere quod debet, non potest recipere quod ei debetur.
- 36 Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet.
- 37 Contractus correspectivus si ab una parte non impleatur, non producit obligationem contra alteram ad favorem non implevis.
- 38 Donatione utens visus est approbare omnia in ea contenta.
- 39 Ex qua persona quis lucrum capit, ejus factum probare tenetur.
- 40 Contrahens unus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum, nisi fiat per viam exceptionis, aut replicationis.
- 41 Agendo potest quis precise ob defectum implementi agere ad rescissionem, quando id non impletur quod dedit causam finalem contractus.
- 42 Contractus initus pro pace, & concordia inter partes conservanda, debet perpetuo servari, nec in eo de apicibus juris disputandum.
- 43 Pax grande bonum est.
- 44 Effectus, qui ex pace & concordia producuntur, remissive.
- 45 Transactio, uti remedium dirimendarum litium, est admodum favorabilis.
- 46 Transactio ex rescripto Principis instaurari non potest.
- 47 Transactio etiam retractatur per instrumenta noviter reperta.
- 48 Iurgium novum ex sopita materia non debet suscitari.
- 49 Iudices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent.
- 50 Transactio habet vim sententiae, qua transitum fecerat in rem judicatam.
- 51 Via executiva competit pro contentis in transactione.
- 52 Res judicata paratam habet executionem.
- 53 Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi non potest.
- 54 Transactio ubi coepit est praticari, ejus executio non suspenditur, etiam si adversus eam restitutio petatur.
- 55 Transactionum impugnationi resistendum.
- 56 Actus juratus semper potentius cooperatur.
- 57 Iuramentum speciale praestans aetiori vinculo ligati videntur.
- 58 Iuramenti praestatio stringit magis, & efficacior reddit obligationem.
- 59 Contractibus etiam natura sua revocabilibus si iuramento confirmantur, non potest contraveniri.
- 60 Iuramentum operatur idem quod clausula derogatoria, & ex certa scientia.
- 61 Poena pejerantium transactionibus, remissive.
- 62 Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex iuramento promissorio.
- 63 Peccatum non adimplentis iuramentum tanto gravius est, quanto maior fuerit ejus dignitas, Religio, & praeminentia.
- 64 Congregationis fundatio cum suis statutis & ordinationibus confirmata per Sedem Apostol.
- 65 Grave est fidem fallere.
- 66 Ingratitudo dicitur ventus urens, siccans fontem misericordiae, rorem pietatis, & fluentia gratiae.
- 67 Perjurii crimen omni jure prohibitum.
- 68 Perjurium est transgressio iuramenti.
- 69 Fundatoribus Monasteriorum & Ecclesiarum multa conceduntur, ut eorum exemplo alii ad similia provocentur.
- 70 Detractionis crimen est ex genere suo peccatum mortale.
- 71 Turpe non est mutare, sed in malo haerere perniciosum.
- 72 Malum consilium est quod mutari non potest.
- 73 Bellicosus, quod fugit in bello, artis est, non timoris.
- 74 Veritas est solidissima, murusque inexpugnabilis.
- 75 Veritas superat omnes astutias, & cavillationes.
- 76 Veritas calumniis oppugnata tanto clarior nebulis expulsa progreditur in lucem.
- 77 Veritas adversus calliditates per se ipsam defenditur.
- 78 Veritatem non defendens, cum videat illam opprimi, iram Dei provocat.
- 79 Victoria illa est magis gloriosa, ubi fuere laboriosa certamina.
- 80 Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarii erecta ad opera pia, est Ecclesiastica.
- 81 Solemnitates requisita praesumuntur intervenisse ex diuturnitate temporis.
- 82 Cognitio super aliqua materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum.
- 83 Iudex Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus, quae tangunt spiritualitatem.
- 84 Controversia inter Confraternitates etiam laicorum super praecedentiis in processibus semper spectant ad forum Ecclesiasticum.
- 85 Inspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundanti, vel dotanti, si expresse illud non remiserit.
- 86 Inspatronatus tribus modis acquiritur.
- 87 Dos in prima fundatione assignata, in dubio sufficiens praesumitur.
- 88 Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesia reedificata.
- 89 Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta, & reedificata.
- 90 Festivitatum celebratio non est de praeminentiis pertinentibus ad patronos.
- 91 Processionis honor est debitus patrono.
- 92 Praeminentia secunda debita patrono consistit in iure consequendi alimenta, quatenus deveniat ad inopiam.
- 93 Praeminentia tertia debita patrono est ut possit defendere Ecclesiam.
- 94 Abbatisse in electione an requiratur assensus patroni.
- 95 Solemnitates necessariae ad contractus validitatem si omittantur, tunc ex eo nec civilis, nec naturalis obligatio oritur.
- 96 Contractus nullus ex defectu solemnitatum iuramento non firmatur.
- 97 Contractus invalidus ex defectu solemnitatis substantialis, est invalidus in utroque foro.
- 98 Contractus versus in utilitatem Ecclesiae, adimplendus est in foro conscientiae, etiam si non adhibeantur solemnitates jure praescriptae.
- 99 Minor in sibi proficuis, & benevolis non eget alterius auctoritate.
- 100 Minor civiliter, & naturaliter obligatur, ubi ex contractu alias nullo factus est locupletior.
- 101 Iuri naturali repugnat, ut quis cum alterius damno bona sua augere curet.
- 102 Actus quando valet de jure gentium, licet non sit servata forma a jure positivo, obligat in foro conscientiae.

- 103 Solvendum est necessario quod naturaliter debetur.
- 104 Contractum rescindi petentes in foro exteriori, non sunt audiendi, quin prius omnia restituant.
- 105 Minoris jure gaudentes, si prae-textu lesionis, aut metus contractum rescindere prae-tendant, non sunt audiendi, nisi prius accepta restituant.
- 106 Latio enormissima, secundum aliquos, contractus etiam transactionis rescissionem inducit.
- 107 Iuramentum non operatur ubi intervenit enormissima latio.
- 108 Transactio in dubio praesumitur utilis.
- 109 Utilitatem habere quis dicitur eo ipso, quod à lite discedatur.
- 110 Tractatus unus tantum in alienatione rerum Ecclesiae exigitur.
- 111 Transactio, quae finem liti imposuit: non rescinditur prae-textu lesionis, quae multum excedit dimidiam iusti pretii.
- 112 Contractus claudicat in pupillo & minore, in eo quod ei stare tenetur in sibi proficuis.
- 113 Contractus claudicare potest in Ecclesia.
- 114 Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam.
- 115 Ecclesia tenetur stare contractui, quando necessaria solemnitates in illo intervenierunt.
- 116 Contractus etiam cum Ecclesia celebratus, aut totus approbandus, aut totus repudiandus.
- 118 Donatio facta Ecclesiae non minus quam facta aliis illius acceptationem requirit.
- 117 Ecclesiarum interest promissa servare, alias enim nullus vellet cum illis contrahere.
- 119 Cap. verum 4. de condit. appol. refertur, & intelligitur.
- 120 Privatio praesupponit habitum.
- 121 Particula conditio, quando importet pactum, sive modum in contractu.
- 122 Modus favore Ecclesiae intelligitur inducere causam impulsivam, & non finalem.
- 123 Quando agitur inter aequè privilegiatos, potior est causa illius, qui agit de damno vitando.
- 124 Praescriptio non acquiritur ex actibus facultativis.
- 125 Actus merae facultatis nunquam praescribuntur.
- 126 Testator disponat, & erit lex.
- 127 Actus sequentes praesumuntur facti in vim tituli praecedentis, ad exclusionem actus voluntarii.
- 128 Actus subsequens praesumitur factus secundum formam contractus praecedentis.
- 129 Actus praesumitur gestus in executionem eorum, quae praecesserunt.
- 130 Praesumptio facultativa excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum.
- 131 Actus manutenibilis non acquiritur ex diuturna possessione.
- 132 Possessionis jure familiaritatis praesumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata possessione.
- 133 Contractus inter Archiepiscopum D. Bernardinum de Almansa, & moniales initus refertur.
- 134 Res inter alios acta aliis nocere non potest.
- 135 Nemo dat quod non habet.
- 136 Res transit cum suo onere ad quemcumque vadat.
- 137 Legem, quam velit, imponere quis non potest in re sua, in qua alius jus habet.
- 138 Tertii in praedictum re propria abuti nemini licet.
- 139 Contractus à principio voluntarii, deinde sunt necessarii.

Barbofa Voc. decis. Pars I I.

- 140 Verba debent intelligi, ne maneant sine effectu.
- 141 Verba debent aliquid operari.
- 142 Dicitio nec, est implicativa casus contrarii ad expressam.
- 143 Dicitio, alta, diversitatem à supra expressis denotat.
- 144 Verba contractus juxta mentem contrahentium interpretanda sunt.
- 145 Male parva male dilabuntur.
- 146 Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conventus Monialium Equitis de Gratiis, in quibus occupetur.
- 147 Moniales Regii Conventus Discalceatarum, & Incarnationis, cum cantu celebrant Divina Officia.
- 148 Congregationis servorum sanctissimi Sacramenti Magdalena devota exercitia.
- 149 Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum Salvatoris devota & pia exercitia.
- 150 Manuten-tionem petens debet probare suam possessionem de tempore litis mota.
- 151 Actus duo possessorii sunt probandi ad obtinendam manutentionem.
- 152 Possessio retinetur, si possessor discedat cum protestatione, vel cum animo illam retinendi.
- 153 Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur possidere de tempore litis mota.
- 154 Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit, ut illa facilius concedatur.
- 155 Titulus multum habetur in consideratione in summariissimo possessorio.
- 156 Praesumptio tituli ex longeva possessione sufficit pro obtinenda manutentione.
- 157 Possessor lite pendente est manutenendus.
- 158 Possidens non debet supersedere in sua possessione, quamvis immineret scandalum.
- 159 Lite pendente nihil est innovandum.
- 160 Possessio non acquiritur ex actu merae facultatis.
- 161 Possessio quando verificatur ex titulo praecedenti, sine dubio manutentio debetur.
- 162 Manutentio ut excludatur, debet evidenter constare materiam esse facultativam.
- 163 Manutentio non est de facili deneganda sub praetextu materiae facultativa.
- 164 Possessio acquisita dicitur in actis etiam mere facultativis, quando praecessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia.
- 165 Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem.
- 166 Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu & actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit adeo clara.
- 167 Exceptio nullitatis non relevat ad impediendam manutentionem.
- 168 Exceptiones contra testes oppositae non admittuntur in summariissimo iudicio.
- 169 Exceptio testis quod sit interessatus, non admittitur in summariissimo possessorio.
- 170 Exceptio quod Monachus non sit admittendus in testem pro suo monasterio, non admittitur in hoc summariissimo possessorio.
- 171 Manuten-tionis decretum pro Congregatione refertur.
- 172 Libellus maledicus contra Congregationis informationem carens & prohibitus.
- 173 Opus nullum est tam perfectum, quod non vellicare malignitas possit.
- 174 Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quam occultare quod praedicant.

- 175 Religiosi debent lites, & jurgia evitare.
 176 Declaratoria danda contra inobedientes.
 177 Inobedientia & contumacia grave est delictum, & deterrimi exempli.
 178 Contemptus censuris coercendus.
 179 Difficilius est provincias obtinere, quam facere.
 180 Plus est servasse repertum, quam quasi se decus.
 181 Perfectio laudata acquiritur decustoditis.

ENERABILIS Eques Jacobus de Gratiis ex Mutina urbe Galliae Cisalpinae ad viam Aeniliam, clara olim & nuper Ducatus titulo ornata oriundus, à Greg. XIII. in Hispaniam missus, in oppidoque Matritensi commoratus, Moniales Ordinis Seraphici Patris Francisci ad propriam suam habitationem adduxit, in eaque monasterium summæ recollectionis solita pietate fundavit, & dotavit: aliquibus deinde elapsis annis, die scilicet 9. Martii 1616. eis liberali manu donavit omnia alia sua, quæ supererant bona, tam mobilia, quàm immobilia, annuos redditus quadringentorum ducatorum, pecunias, argentea & aurea vasa, supellectilia, & ornamenta Ecclesiae pretiosa cum eo tamen pacto & conditione, ut ipsæ Moniales in Ecclesia sui Conventus ædificata, vel de novo ædificanda tenerentur locum dare, & patientiâ præstare Congregationi dicti venerabilis Equitis ad perpetuò inibi celebrantes festivitates sui nobilis & devoti instituti, & cum alio pacto & conditione, quod si aliquando id Moniales præfatæ observare renuerint, eo ipso præmissa prius certa monitione, donatio hujusmodi revocata censeretur, bonaque donata spectarent ad illum, seu ad illos, quos in suo testamento nominatos reliquisset.

Sub eodem die & anno idem Venerabilis Eques de Gratiis, suo ultimo, quo decessit, testamento ordinavit, ut casu quo dictæ Moniales condiciones in donatione præfata expressas observare nolissent in omnia sua bona eis, ut præfertur, donata succederent Fratres Ordinis Prædicatorum Provinciae Castellæ, ad effectum fundandi ex illis Collegium ejusdem Ordinis in quo locus & commoditas Congregationi dari posset ad suas festivitates celebrandas, ac ad Rosarii, Orationis mentalis, & disciplinæ exercitia agenda.

Post sanctissimum è vita discessum huius Venerabilis Equitis in oppido Matriti die duodecima Maii 1619. Congregatio fundatore & Præfeto suo viduata, cum monialibus conventionem iniit (interveniente Superioris licentia) sub die 5. Septembris ejusdem anni, & præcipuè inter alia, ut posset in qualibet festivitate ordinaria, vel extraordinaria celebrari facere per unum ex suis Sacerdotibus missam solemniter decantatam cum Diacono, & Subdiacono in Capella & Altari majori, & exponere publicè in Altari decenter & curiosè ornato Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, penes quem Sacerdotem tota die sit clavis Sacrarum, ad effectum ut Vespere in eodem Sacrarum sanctissima Eucharistia includatur; item ut ipsæ moniales dare tenerentur Congregationi ad usum & ornatum suarum festivitatum vestes albas, ornamenta & alia ad earum celebrationem necessaria. Sed orta lite inter ipsam Congregationem ex una parte, & Conventum Monialium ex alia de & super nonnullarum conditionum observantia, fuit pro extinctione litis deventum ad transactionem, & concordiam de anno 1642. in qua ultra condiciones in primis contractibus & capitulationibus appositas, fuit concordatum, ut omnes cereæ candelæ, quæ ex Altari multis luminaribus ordinato superessent, semper spectarent ad ipsas Moniales. Et quod Congregatio in diebus celebrationis festivitatum ad Ecclesiae januas

eleemosynas petere posset: quod loco Capellæ Beatissimæ Virginis de Gratia, designatæ pro exercitiis agendis, aulam earum expensis fabricandam Congregationi dare tenerentur, in qua dicta exercitia fieri valeant. Hæ aliæ conventiones per viam transactionis, & concordiae initæ expresse per Moniales admittæ fuerunt, jurantes se illas omni tempore servaturas, proindeque talis juramenti relaxationem minimè petituras: præcedentibus ad contractus validitatem tribus tractatibus jure requisitis, & Superioris licentia, cum insertionem dictarum, aliarumque conditionum, quæ ad rem, de qua agimus, non faciunt, & ideo pro breviori expeditione omittuntur.

Juxta formam, & tenorem transactionis hujusmodi Congregatio in suis festivitibus celebrandis, & in prædictis exercitiis agendis pacificè, & devote perseveravit in dicta Ecclesia, & assignata aula usque ad annum præteritum 1644. in quo me tunc Congregationis Præfeto & Patri majori existente, dictæ Moniales, nescio quo ductu, contra pacta, & fidem datam, ac juramenta toties repetita in eam deveniunt resolutionem, ne Congregatio festivitates suas amplius in sua Ecclesia celebrare, aut in ea causa celebrationis hujus intrare audeat, in quo de facto Congregationem in quadragenaria sua possessione perturbare non verentes, lite jam pendente in prædictis innovare non destiterunt, & in tali resolutione pertinaciter perseverantes, ac exemplari Congregationis patientia abutentes, mandata Superiorum, & sententias, ac earum vigore prolatas censuras non sine multorum admiratione contempsit: quam ob causam compulsus, ac ratione mei officii obstrictus sum causâ usque Congregationis defendere, quod duabus conclusionibus comprehendere me posse existimo:

CONCLUSIO I.

Abbatissa, & Moniales recollectæ religiosissimi Monasterii Sancti Josephi Venerabilis Equitis de Gratiis oppidi Matritensis, in utroque foro interiori, & exteriori observare tenentur pacta, conditiones, & gravamina ab eodem Venerabili Equite apposita in donatione, quam de omnibus suis bonis liberali manu ad favorem dicti Conventus fecerat, proindeque locum dare & patientiam præstare, ut Congregatio Sanctissimi Sacramenti in vim earundem conditionum in Ecclesia ejusdem Monasterii festivitates sui nobilis & devoti instituti concelebrat.

Pactorum & fidei datæ observantia in sacris litteris satis commendata reperitur, & constat ex pluribus S. Scripturæ locis, ut Deuter. 29. 9. Custodite ergo verba pacti hujus, & implete ea. psalm. 77. 57. Et averterunt pactum, quemadmodum patres eorum conversi sunt in arcum pravum. Et Eccles. 15. 16. Et in perpetuum fidem placitam facere. Nū. 30. 3. Sed omne quod promissit, implevit Et Josue 23. 15. Sicut ergo implevit opere quod promissit. Idem omnino Paralip. 6. 15. Ecclesiasticis 5. 3. Displicet enim ei infidelis, & stulta promissio: si quodcumque voveris, redde, multoque melius est non vovere, quàm post votum promissa non reddere, &c. & in mille aliis. Idem nos jura docent, & affirmant nihil juri naturali magis convenire, quàm pacta & conventiones servari, l. exemplo 22. in princ. ibi: Nihil magis bonæ fidei congruit, quàm id præstari quod inter contrahentes actum est, ff. de actionib. empr. l. non minorē 20. C. de transact. l. si voluntate, C. de rescind. vendit. Surd. conf. 183.

- conf. 183. n. 11. Mich. Reinoso observat. 57. n. 6. quod quiddam juris naturalis præceptum in conscientia obligat, nam jus conscientie in nihilo à naturali de viat, Covarr. in cap. cum esses, n. 9. de testam. Menoch. a præsumpt. lib. 1. præf. 80. num. 18. Burg. de Paz l. 3. Tau i. num. 14. 6. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. gloss. 7. part. 1. num. 9. 12. & 13. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 7. n. 14. & 15. Cancer. var. lib. 2. cap. 1. num. 206. & 210.
- 8 Unde dici solet nullam esse majorem justitiam, quam pacta & conventiones servare, l. 1. §. si convenia. ff. de posui, in tantum quod infamis habetur ille, qui deficiit in conventionibus, pactis, fide, & in cæteris promissis, l. furti 6. l. mandati. ff. de his, qui not. infam. l. si quis major 41. C. de transact. cum aliis adductis per Escobar. de puritate & nobilitate probanda, q. 6. §. 5. n. 10. & 15. cum viro bono non conveniat, ut quod semel dixit, postea revocet, aut adimplere renuat, Caputaq. de iur. 190. n. 2. p. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 499. n. 29.
- 10 Sunt ad hoc propositum notatu dignissima verba D. Ferdinandi de Mendoza de pactis, lib. 1. q. 4. n. 7. ibi: Quamvis moveor ex definitione fidei, vel promissionis, quam tradit Tullius lib. 1. Offi. ior. dicens quod est fides fundamentum justitiæ, id est, dictorum, & conventionum constantia, & veritas. Si ergo fidei implementum non solum pertinet ad justitiam, sed est ipsum justitiæ fundamentum, ut Tullius inquit, cui omnia hominum pacta, & conventiones nituntur, necessario fatendum erit, destructo fundamento justitiæ, quod est fides, vel promissio, destrui etiam virtutem ipsam justitiæ. Ego enim nunquam vidi domum stantem sine fundamento. Si ergo injustitia est non implere fidem datam, vel promissum, & restitutio tanquam in cardine in justitiæ violatione consistit, ut diximus, qui excusare velit à peccato mortali & restituendi necessitate eum, qui non implet promissum ipsum, justitiæ violat fundamentum, &c.
- 12 Ratio omnium consistit in æquitate & bona fide, quæ in contractibus servari debet, d. l. 1. ff. de constit. pecun. ibi: Hoc edicto Prætor favet naturali æquitati, qui constituta ex consensu facta custodit, quoniam grave est fidem fallere, &c. l. 1. ff. de pactis, ibi: Hujus edicti æquitas naturalis est: quid enim tam congruum fidei humane, quam ea, quæ inter eos placuerit, servare, &c. l. si plus 74. in princip. ff. de eviction. ibi: Placitum custodiendum, &c. l. cum amplius 84. §. 1. Digestis de regulis juris, ibi: Is natura debet quem jure gentium dare oportet, cujus fidem sequuti sumus, &c. l. bonam fidem 4. ff. de actione, & obligatione: & ita fides præstita ligat, ut vim juramenti habeat, cap. pervenit 2. in fine, ubi gloss. fin. de fidejussor. dum ait idem esse venire contra fidem promissam, sicuti contra juramentum, Francisc. de Petris festivar. lect. lib. 1. c. 6. n. 12. in fine, & lib. 2. c. 4. n. 4 in fine, Stephan. Gratian. forens. discept. tom. 4. c. 72. n. 15. Carol. Marant. resp. 52. n. 77. & 78 p. 1.
- 14 Quæ quidem ratio tanquam naturalis, & à jure gentium dimanans à quo proveniunt contractus, omnes æqualiter comprehendit, & obligat, l. omnes populi 9. ad fin. ff. de justit. & jure, ibi: Quod verò naturalis ratio inter omnes homines constituit, id apud omnes gentes per æquæ custoditur, &c. l. hos accusare 12. num. fin. versicul. item nec lex, ff. de accusat. ibi: Sed cum natura omnibus communis sit, &c. l. quod attinet 32. de regulis jur. ibi: Nam quod ad jus naturale attinet omnes homines æquales sunt, &c. cum similibus.
- 15 Et sic non minus comprehendit Ecclesias, monasteria, aliæque sua loca, quam cæteros, immò multò plus Ecclesiam, quæ multò magis quam alii, justitiæ & æquitatis naturalis cultrix esse debet, c. 1. §. sed diversum, tit. 13. de alienat. feud. lib. 1. in usibus feudor. ibi: Ecclesia enim cultrix, & auctrix justitiæ, non paritur contra

tra justitiam aliquid fieri in se, vel in alterum, &c. cap. per tuas 5. versicul. nos igitur de donat. ibi: Ecclesia in actibus suis fraudem non debet aliquam adhibere, &c.

Jus enim canonicum, quod specialius ad Ecclesias & personas Ecclesiasticas stabilitum fuisse agnoscimus, magis quàm Civile, æquitatem amat; unde propter eam vult pacta etiam nuda observari, c. 1. & 2. de pactis, c. 1. vers. sed ex Canonum æquitate, de dolo & contum. Marc. Anton. var. resol. lib. 2. resol. 57. num. 50. Molin. de justit. tom. 1. disp. 262. n. 16. ubi tenet promissionem etiam nudam in conscientia obligare ratione juris naturalis, Ægid. Trullench. in exposit. Decalogi, lib. 7. c. 16. dub. 2. Joan. Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 3. part. 5. ir. 1. docum. 1. n. 5. ubi ait differentiam pacti nudi & vestiti solum deservire ad exercitia versantium in scholis; cum jam hodie jus Canonicum, quod maximè ad obligationem naturalem conscientie ex pactis nudis proveniente, nullam admittit, & sic jam hodie apud Hispanos per l. 2. tit. 26. lib. 5. nova Recop. statutum est expresse in foro exteriori, quemlibet obligatum remanere quo.

cumque modo se obligare voluerit, semotis juris Civilis subtilitatibus, cum hodie tam attento jure Canonico, quàm Regio de quo suprà, omnia pacta etiam nudam actionem, & obligationem producant. Obligationis ex contractibus initis provenientis tanta est vis, ut etiam Principes contrahentes quoad illos tanquam privati reputentur, & efficaciter sicut hi obligentur Bald. in l. qui se patris, C. unde liberi. col. pen. Dec. conf. 286. n. 5. ubi n. 7. post Bald. & Magistrum sententiarum, ita ait: Nil mirum est quod Princeps ex suo contractu obligetur, cum si Deus Opt. Max. contraheret, ex sua promissione, & contractu teneretur Bertrand. conf. 154. p. 1. volum. 3. Petra de potest. Principis, c. 23. versicul. capio nunc principalem dubitationem, n. 56. Decian. conf. 25. num. 28. lib. 4. à Ponte conf. 53. n. 6. Carol. Tapia in l. fin. ff. de constit. Princip. p. 2. cap. 9. n. 2 & decis. 5. n. 35.

Ex quibus omnibus jam rectè infertur, in utroque foro interiori, & exteriori Moniales prædictas teneri & obligatas esse servare promissa, contractus, & capitulationes cum Venerabili Equite de Gratiis initas; necnon transactionem, & concordie scripturas cum devota Congregatione nostra celebratas; aliis enim tenentur omnes in vim contractuum, capitulationum, & concordie sibi obvenientia restituere unà cum fructibus medio tempore perceptis, juxta formam earundem scripturarum & conventionum, pactis enim non stare initis, in re præsertim gravi, mortale est, quod probatur ex d. c. 1. cum ibi notatis, de pactis, in illis verbis: Aut inita pacta suam obtineant firmitatem (ex Africano Concilio loquitur ibi summus Pont.) aut conventus, si se non cohibuerit, Ecclesiasticam sentiat disciplinam: per excommunicationis utrique sententiam, ad text. in c. 2. §. fin. ubi gloss. verb. acrimoniam, de immunit. Eccles. in 6. & in c. unic. §. ult. ad fin. de statu Regul. etiam lib. 6. Excommunicatio autem non nisi pro mortali infertur, cum major poenarum omnium sit, quæ ab Ecclesia infligi valeant, c. nemo Episcoporum 39. & c. nullus 40. tit. 1. q. 3. Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 5. n. 20. Sayr. in clavi Regia, lib. 1. c. 9. n. 28. Quare infringentem pacta, mortaliter peccare resolvit Carol. Maranta resp. 7. n. 12. & resp. 17. n. 18. part. 1. resp. 51. n. 72. p. 2.

In quibus observandis pactis Moniales deberent magis promptas se exhibere, ut acta vitæ corresponderent, & opera recollectioni non detraherent: à qua sperare poterat Congregatio justitiæ complementum, quia quantò meliores nobis sunt, tantò minus quàm nos deficere debuerant, ut advertit S. August. t. 110. in Joan. Ut noverimus quod tantò admirabilior

eorum iudicata sit culpa, quando erat natura sublimior, tanto enim minus quam nos peccare debuerunt, quando meliores nobis fuerunt, &c. Et tanto majus peccatum esse cognoscitur, quando major, qui peccat habetur, dicit Iud. lib. .c. 18. de summo bono, & Juven. satyr. 8.

Omne animi vitium, inquit, tanto conspectius in se Crimen habet, quanto major qui peccat, habetur:

& concinit non ineptè text. in c. homo Christianus 5. ubi gloss. notabiliter, & in cap. si Papa, 6. dist. 40. Robert. Maranta conf. 47. n. 7. quoniam eminentioris gradus dignitas majoris eum criminis nota dignum efficit, arg. text. in cap. cum quidam 12. ubi gloss. verb. dignitate, de jurejur. cap. sicut dignum 6. de homic. Rodolphin. de absoluta Principis potest. c. 6. num. 183. & patet ex sequentibus.

20 Primò, quia dictus Venerabilis Eques in suo ultimo, quo decessit, testamento, & in donatione, quam Monialibus fecit de omnibus suis bonis, & redditibus expressam conventionem, & conditionem apposuit, ut tenerentur ipsæ Moniales absque ulla excusatione admittere in earum Ecclesia Congregantes ad effectum celebrandi, & celebrari faciendi festivitates devoti sui institutis, juxta formam Bullæ Pontificiæ confirmantis statuta dictæ Congregationi, eo scilicet pacto, quod si eadem Moniales condiciones in donatione prædicta appositæ, vel earum quamlibet non servaverint, eo ipso amitterent fundum, Ecclesiam, domum & habitationem, cæteraque bona & redditus ab eodem Venerabili Equite de Gratiis Monialibus relictæ; & Patribus Prædicatoribus adquirerentur, suæque exinde sint & esse censerentur, ac de illis collegium fundare tenerentur, ut ibi locus assignaretur Congregantibus ad suas festivitates celebrandas; quæ quidem pacta & condiciones per ipsas Moniales acceptata & jurata fuerunt, ac in vim illorum per eas capta possessio bonorum, ut est constans in facto.

21 Nec de iustitia contractus & conditionum in eo appositarum dubitari potest, quia Venerabilis Eques concedens, & donans in donatione quam fecerat, apponere potuit condiciones, & gravamina quæcunque sibi bene visa ad l. 1. §. conveniat, ff. de depositi, & ad l. si

22 quid possessorem, §. sic autem, & l. sed etsi leges, §. consult. ff. de petit. hered. & ad l. legem, C. de pactis, cum similibus per me citatis Axiomi 99. n. 3. Et leges suis bonis dicere possunt testatores, & pacta quæcunque atque condiciones adjicere, c. Eleutherius 30. 18. quæst. 2. gloss. in cap. ultima voluntate, 13. quæst. 2. Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 1. n. 12. cum sequentibus. Sanctur. var. q. 66. n. 36. Joan. Baptista Thoro in sum. privileg. piarum causar. privileg. 239. Carol. Marant. p. 1. resp. 20. n. 11. Quilibet enim rei suæ liber est moderator, & arbiter, ut possit facere quidquid velit, l. in traditionibus, ff. de pact. l. in re mandata, C. mandati junctis aliis per me adductis d. axiom. 199. num. 1. dummodò de bonis suis malè non disponat, quia Reip. interest ne quis re sua malè utatur, Boër. decis. 320. num. 12. versic. ex quo secundum, quem refero d. Axiom. 199. n. 4. Eo maximè, quia validiora sunt gravamina & condiciones prædictæ magisque obligant ad earum observantiam cum appositæ sint per Venerabilem Equitem fundatorem in limine foundationis Conventus dictarum Monialium, juxta decretum S. Concilii Trident. sessio. 25. de reform. cap. 5. ibi: Quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu foundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliqua requiruntur, seu certa illis opera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in quacunque alia dispositione, eis non derogetur, &c.

23 Nam fundator in limine foundationis apponere potest condiciones sibi benevisas, etiam contra jus, nisi sint natura impossibiles, turpes, aut aliàs à jure im-

probatae. Lambertin. de jurepatron. lib. 1. p. 1. art. 1. quæst. 9. à n. 32. & n. 52. Mieres de majorat. p. 1. q. 51. à n. 2. Otalora de Nobilit. p. 3. in princip. cap. 7. n. 26. Molin. de primog. lib. 2. cap. 12. n. 34. cum sequentibus, Perez de Lara de annivers. & capellan. lib. 2. cap. 4. n. 2. & 10. & cap. ... n. 31. Escobar. de puritate, & nobilitate probanda, p. 1. quæst. 4. §. 7. n. 3. & 12. & qu. 13. §. 4. n. 23. Ego de jure Eccles. universo, lib. 3. cap. 15. n. 80. & 81. Rota in Romana Jurispatron. 31. Maii 1613. coram Card. Sacrato.

Cum ergo contractus, conventiones, & conditiones in eis appositæ fuerint ab utraque parte initæ & acceptatæ, ac in executionem deductæ, ab eis non potest una pars altera invita recedere, quia licet omnes contractus ab initio sint voluntarii, ex postfacto fiunt necessarii, l. sicut ab initio, C. de oblig. & act. ubi plures citavi in collect. Cevall. commun. contra commun. quæst. 168. n. 11. Carol. Maranta resp. 1. n. 55. p. 1. Rebell. de obligat. justit. lib. 1. de contractibus, quæst. 3. n. 19. tum quia in omnibus contractibus, tam nominatis, quam innominatis, postquam res desit esse integra, non est locus pœnitentiæ l. 1. & ibi gloss. verb. non actu, C. quando liceat ab empt. discedere, Cald. Pereira de empt. & vendit. cap. 28. num. 16. Stephan. Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 246. n. 15. tum quia jus per pactum parti acquisitum, ei sine facto illius auferri non potest, l. fin. ff. de pactis, l. id quod nostrum, n. 11. ff. de reg. juris; tum etiam, quia juri naturali adversatur quod alter cum alterius iactura locupletetur, l. nam hoc natura 14. ff. de condi. indeb. cap. locupletari, de regulis juris, lib. 6. tum denique, quia privilegium & gratia aliquibus concessa nunquam tam magna esse potest, ut in alterius damnum & præjudicium redundare valeat, arg. cap. ex tenore, versic. nos attendentes, de foro compet. ibi: sic sumus viduis in iustitia debitores, quod aliis injuriam facere non debemus, &c. cum nec Princeps de ordinaria potestate id efficere possit, l. 1. §. merito, & §. si quis à Principe, ff. ne quid in loco public. l. 2. l. rescripta 7. versic. nisi forte, C. de precib. Imper. offer. l. nec cuius 4. C. de emancip. liber. cap. quamvis 8. de rescript. in 6. cum latè traditis per Anton. Gabr. commun. lib. 3. tit. de jure quasito non toll. conclus. 1. Joseph. Vela dissert. 16. n. 53.

Secundò, quia sicut qui agit ex contractu, debet prius adimplere pro sua parte, aliàs repellitur exceptione non implementi, l. Julianus 14. offerri, ubi omnes, ff. de action. empt. l. quero 58. §. inter locatorem, ubi notat. Butr. n. 1. & alii, ff. locat. Ita qui convenitur ut contractum adimpleat, & implere recusat, tenetur pati rescissionem illius, & restituere quod recepit, l. si diversa 14. ibi: Si diversa pars contra placitum agere nititur, æquitatis ratio suadet, refusa pecunia (cum & tum hoc desideras) causam ex integro agi, &c. l. cum proponas 17. ibi: Vel pacto stari, vel data restitui, &c. l. ubi pactum 40. ibi: Aut subsequitis secundum leges accommodandus est consensus, aut pœna una cum his, qua data probantur, inferenda est, C. de transact. l. non solum 4. versic. igitur, C. de pred. & aliis rebus minor. Ancharan. conf. 34. n. 11. Marc. Anton. Natta conf. 361. n. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. 6. n. 43. Parlad. in sesquicent. differ. 44. n. 11. Gonzal ad reg. 8. Cancell. gloss. 27. n. 22. & gloss. 56. n. 104. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 9. gloss. unic. p. 1. num. 50. Valenzuel. conf. 175. n. 47. cum sequentibus, maximè n. 49.

Tertiò, quia contractus & conventiones inter Moniales ex una parte, & Venerabilem Equitem de Gratiis ex altera initæ sub certis conditionibus, & gravaminibus, de quibus supra, natura sua reciproce fuerunt, & ultro citroque obligatoriæ, ex regula l. Labeo 19. vers. contractum, ff. de verborum significat. cum traditis à gloss. ibi, verb. Ultro citroque, & ab alia simili verb.

verb. *Contractus*, in l. *contractus* 16. C. de fide instrum.
 & verb. *Contrahendarum*, in fine, in §. *conventionales*
Instit. de divis. st. pulat. & ubique communi, quam re-
 solvunt Nicol. Mozz. de *contract. in genere*, art. 4. ex n.
 32 4. Ferdin. Mendoza de *pactis lib. 1. cap. 4. num. 9.* Molin.
 de *instit. tom. 2. disp. 252. num. 4.* Petr. August. Morla
 in *emporio iuris Civilis*, it. 9 in *pralud. num. 3.* Et con-
 sequenter sunt individuae, ita ut in totum approba-
 ri, vel reprobari deberent; aliter enim partes non
 convenirent, l. cum ejusdem 34. §. *interdum*, ibi: *Non*
nisi omnes quem empturum, vel venditurum fuisse, ff. de
 & dilis. edicto, l. cum quaratur 16. ibi: *Sed verius se*
putare posse tutorem non conditionem adolescenti defer-
re, ut id quod gessisset tutor in contrahendis nominibus,
aut in totum agnosceret, aut à toto recederet, ff. de admi-
 nist. tutor, l. si quis aliam 46. ibi: *Nam non accepisset*
rem integram creditor, nisi pro solido ejus fieret, ff. de
 solution. cum traditis à Tiraq. de *retractu conventi. ad*
finem titul. à n. 4. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. p. 3. n.
 52 Surd. conf. 52. n. 40. & 41. ubi cum Baldo in l.
 33 observare, §. *post hac*, num. 9. ff. de offic. Procons. ele-
 ganter observat, quod non potest quis ratificare fac-
 tum, & non ratificare ejus qualitatem, quia unus, &
 idē actus non potest à suis qualitatibus & pactioibus
 separari, idem conf. 576. n. 31. lib. 1. & dec. 35. n. 5. & 6.
 34 Quod & ratione probatur, quia conventiones in
 contractibus appositae sunt pars illius, l. *fundi partem*
70 ff. de contrah. emp. & ei formatam, & legem impo-
nunt quae ab utraque parte servanda erit, etiamsi so-
lam impulsivam causam contineant, l. *juris gentium* 7.
 §. *quinimo*, & §. *ut puta*, v. idem Marcellus, in fine, ff. de
 pact. l. *legem* 10. l. in *bona fidei* 13. eodem tit. l. *lecta* 40.
 v. dicebam, ff. de rebus cred. l. *pacta conventa* 72. ff. de
 contrah. empt. l. 1. §. *si conveniat*, & l. *Lucius* 24. in fine, ff.
 depositi, l. *Gaius Seius* 23. vers. *Paulus*, ibi: *Cum ea con-*
ditione ancillam emptam domino acquisitam, cum qua
venisse proponeretur, ff. de man. leg. *contractus* 13.
 vers. *sed hac ita*, ff. de regul. juris. cap. *contractus* 85. eod.
 tit. in 6. & ultra DD. ubique maxime Bald. in l. *pacta*
conventa, in 2. notab. (quam legit sub d. l. *juris gentium*,
 post 6. adeo) observat idem Bald. in *Auth. Dos data*, C.
 35 de donat. ante nupt. in *lectura nova*, n. 3. ad fin. ubi per
 eum textum dicit, quod qui differt facere quod debet,
 non potest petere quod ei debetur, ac rursus in c. 1.
 n. 9. in fine *qualiter dominus proprietate fundi privetur*,
 in *usib. feudor* ubi quod qui non facit quod debet, non
 36 recipit quod oportet optimè las. hac & alia Baldi lo-
 ca referens conf. 111 à n. 11. ad 14. vol. 4. Dec. conf. 36
 n. 2. circa fin. vers. *circa primum*, & conf. 464 n. 2. vers.
 & pariter, lib. 2. August. Beroi. conf. 15. num. 14. vol. 3.
 Aym. Cravet. conf. 127. n. 4. vers. *sed si agatur part. 1.*
 Marc. Anton. Natta. conf. 50. num. 4. & 5. tom. 1. Marc.
 Anton. Eugen. conf. 11. num. 21. lib. 1. Roland. à Valle
 conf. 53. an 17. & 28. vol. 1. Franc. Becc. conf. 45. à n. 6.
 maxime n. 38. vol. 1. Surd. d. conf. 52. à num. 28. maxime
 num. 33. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 1. lit. C, con-
 clus. 203. n. 47. Card. Mantie de *tacitis & ambig. con-*
vent. lib. 3. tit. 12. n. 63. Achil. Pedrocha in resp. pro
 resolut. *contractus*, num. 86. vers. *quintò respondetur*, &
 n. 89. Leand. Galgancr. de *condit. & demonstrat. p. 2.*
 c. 4. q. 4. n. 2. latè Valenzuel. conf. 112. à n. 70. maxime
 37 n. 86. ibi: *Cum sit certum de jure, quod contractus cor-*
resp. etivus si ab una parte non impleatur, non produ-
cit obligationem contra alteram in favorem non imple-
ti, &c. Joan. Aloyf. Ricc. in *decis. Curia Archiep. Nea-*
pol. p. 1. decis. 210. Mar. Giurba *decis. 115. n. 10.* Et tantò
 magis id verū est, stante acceptatione facta à Monia-
 libus in calce donationis praestitae, in qua cum
 fuerit injectum onus quod deberent in Ecclesia
 Congregationem admittere ad suas festivitates cele-
 andas, consequens sit illas teneri illud onus agnos-

cere, & subire, quis tutelam. 28. ff. de testam. tutel. l. cum
 ab uno 55. in princ. & l. *Imperator* 72. vers. *enim verò* ff.
 de legat. 2. Surd. de *alim. tit. 5. q. 1. n. 24.* & tit. 7. q. 10.
 n. 16. & conf. 143. n. 10. Marta de *succes. legali. part.*
 4. q. 19. art. 2. n. 1. cum seqq. quia etiam legatarius lega-
 tum agnoscere absque injecto eidem onere non
 potest, l. 4. & 5. ff. de legat. 2. Mart. d. art. 2. n. 2. & 3.

Quartò, quia Moniales in vim donationis à Ve-
 nerabili Equite factae, in qua opposita erat supradicta
 conditio, possessionem bonorum donatorum apprehenderunt,
 & omnem ceram, quae supererat post finitam
 festivitatem, exegerunt, & ideo visae fuerunt
 omnia in dicta donatione contenta, cum suis condi-
 tionibus & pactis approbare, ex regula tex. in l. *Pub-*
lia Maria. 4. §. *fin in fin.* ff. de *depositi*, l. cum *pretium*, C.
 de *liber. causa*, c. cum olim 19. de *consensib.* Alex. Raudens.
 Pisan. *decis. 10. n. 4. vers. prater ea.* Et confirmatur ex ju-
 ris regula, quae cavetur, quod ex qua persona quis lu-
 crū capit, ejus factum probare tenetur, l. *ex qua per-*
sona 149. ff. de *regul. juris*, qui enim successor emolu-
 mentorum est, ille quoque onerum successor esse de-
 bet, l. 1. §. *prosecundo*, vers. *sed omnes persona*, C. de *Caduc*
tollendis Carol. Maranta resp. 20. n. 135. part. 1. Alias
 enim iniquum foret Moniales actionem habere ad res
 & bona petenda virtute donationis sibi factae, non ta-
 men illas obligari posse per donatorem ad implemen-
 tū conditionum in ea appositarū, contra regulā text.
 in l. §. 3. *fin.* ff. de *mandati* ibi: *Namq; iniquum est non esse mi-*
hi actionē cum illo, si nolit, illi verò si velit, mecum esse, &c.

Quintò, quia non solum vigore contractus, sed etiā
 attento jure communi tenentur Moniales ad servan-
 dum, vel rescindendum ipsum contractum, ac omnia
 restituere in vim illius accepta: quamvis enim unus
 contrahens actionem non habeat ad rescindendum
 contractum ob non sequutum implementum, l. *inci-*
vile, 12. vers. *sanè de pretio*, C. de *rei vend. l. ea condi-*
tionem 14. C. de *rescind. vendit* ibi: *Non ex eo quod em-*
ptor non satis conventioni fecit, contractus irritus con-
stituitur &c. Ioseph. Ludov. Perus. *decis. 53. n. 5. p. 1.* Surd.
 conf. 38. n. 8. & conf. 52. n. 36. vers. *quia in contractibus*,
 lib. 1. dec. 280. n. 4. & acc. 210. n. 17. Carol. de Grassis
 in *tract. de except. excep. 13. n. 57.* Fontanel. de *pactis*
nupt. claus. 6. gloss. 2. p. 3. n. 18. Stephan. Gratian. *discept.*
forens. tom. 2. c. 307. n. 33. & *Marchia dec. 159. num. 1.*
 Nihilominus hoc procedit quod praecisam contrac-
 tus rescissionem ob implementi defectum, non quan-
 do per viam exceptionis, aut replicationis opponi-
 tur illi, qui ex parte sua adimplere recusat, ut in ca-
 su nostro, quod adimpleat, aut patiarur contractus
 rescissionem, ut resolvunt Alex. conf. 105. n. 17. in fi-
 ne, vol. 3. Surd. d. conf. 52. n. 37. ibi: *Sed per exceptionem*
non implementi admittitur rescissio, ut declarant Corn,
&c. & *decis. 210. n. 18.* Roland. à Valle conf. 69. n. 37.
 vol. 4. Stephan. Gratian. *discept. forens. tom. 3. cap. 850.*
 n. 10. & c. 926. n. 3. ibi: *Nam cum in monumento fuerit*
promissum facere consentire Moniales, & non apparet
de hujusmodi adimplemento, prout erat declarandum
per implere debentes, bene iudex processit, &c. & c. 110.
 num. 25 & in *addit. ad Marchia decis. 13. n. 2.* Carol.
 de Grassis d. *except. 13. n. 59.* Fontanel. d. n. 18. vers.
Verum si id faciat, Giurba decis. 15. n. 10.

Maximè stante illorum resolutione, qui tenent
 etiā agendo posse praecisè ob defectum implementi
 agi ad rescissionem, quando vel non impletur quod
 dedit finalem causam contractui, per text. in leg. 2. §.
fin. ver. nam si decem, ff. de donat. l. C. de donat. qua sub
 modo, l. cum te fundū 6. C. de *pactis inter empt.* ubi notat
 glos. verb. *contemplatione*, & verb. *conveniat*, in 2. solut.
 similis glos. magna circa fin. v. *sed an revocatio*, in l. *pacta*
cōventa 72. ff. de *contrah. empt.* & gl. ult. in d. l. *ea condi-*
tionem, C. de *rescind. vendit*, utrobique cōmunis quā se-

8 Vota decisiva, & consult Canonica.

sequuntur Bereng. Fernandez in d.l. *pacta conventa*, 9. p. glos. in cap. *vers. ult.* in 10. differ. sub. n. 97. Aym. Crav. conf. 192. n. 22. p. 1. & conf. 246. n. 2. p. 2. Ceph. conf. 674. n. 67. vol. 5. Pinel. in rub. C. de resc. vendi p. 2. c. 2. n. 19. Emman. Suarez inter communes opin. tom. 1. lib. 4. tit. 30. n. 10. Alex. Trentacing. var. resol. lib. 1. c. 40. a. 7. Hermosil. ad Greg. Lop. l. 58. glos. 1. per tot. iii. s. p. 5. Quod autem Moniales prætendunt contractus supradictos fuisse, & esse nullos ex defectu solemnitatum, & ex aliis rationibus mendicatis, & admodum futilibus, quatenus tales essent; attamen obligantur ad restituendum omnia, quæ eorum virtute habuerunt unâ cum fructibus perceptis, *l. cum qui emit, in princ. leg. item quod dictum est, leg. Imperatoris, ff. de in diem addict. l. is qui, § si fundus, ff. quod vi, aut clam, leg. fin. ff. de jur. fisci. l. cum quis, ff. de cond. ob causam, Frac. Crem. sing. 5 si legatum solvitur, Tiraq. in l. si unquam, verb. *revertatur* n. 168. Quia si titulus cujus vigore Moniales possident, ad non titulum redactus fuerit, necesse est ut bona habita unâ cum fructibus perceptis restituantur, ex tex. opt. in l. filiof. §. contra tabulas, ff. de inof. test. ubi omnes Afflict. decis. 218. decis. 240. n. 2. & decis. 429. Natt. conf. 535. n. 11. Alvar. conf. 160. n. 10. Mazol. conf. 109. Torn. conf. 79. n. 9. Sfort. conf. 96. Bursat. conf. 75. & conf. 220. Bardel. conf. 59. n. 7. Plot. conf. 38. n. 14. Rimin. jun. conf. 333. n. 19. Aldouin. conf. 50. n. 8. & conf. 51. n. 37. Gutier. conf. 15. n. 11. & 12. Morot. conf. 58. n. 8. Ceph. conf. 198. n. 2. Sim. de Præ. tis conf. 206. n. 39. Pereg. conf. 3. n. 71. vol. 1. Surd. conf. 14. n. 16. & conf. 115. n. 11. & conf. 168. n. 20. & conf. 372. n. 21. Ozalc. Pedem decis. 160. n. 10. idem Surd. decis. 45. a. n. 10. & decis. 25. a. n. 21. Ciurb. decis. 89. Mastrill. decis. 19. n. 4. & 5. Lamberteng. de contract. mul. glos. n. 223. Menchaq. contrav. usuf. eq. lib. 3. quest. 79. n. 3. Joan. Garc. de expens. c. 23. num. 24. Alex. Raudens. de analog. c. 37. n. 20. Cumia ritu 17. n. 157. cum seqq. & ritu 91. n. 17. Stehan. Gratian. discept. forens. c. 157. n. 17. & ad fructus qui percipi potuerunt, hanc obligationem extendunt Arim. Tep. tit. 512. de rei vend. cap. 17. n. 25. Mastrill. d. decis. 9. n. 5. Giurb. de decis. 89. sub n. 2. Pacific. de Salviano interd. insp. 4. cap. 1. num. 47. per text. in l. fructus 34. & in l. cum in rem. 64. & in l. si hominem 79. ff. de rei vendic.*

- 42 Sexid, quia hodie Congregatio petit executionem transactionis & concordie inter eum & Moniales initam, ac perpetuè observatam, per quam fuit extincta lis olim mota inter easdem partes, cujus transactionis virtute per multos annos sub felicissima pace steterunt, idcircoque talis transactio & concordia servanda, sine eo quod curetur de apicibus juris, ut elegantissimè docuit Socin. jun. conf. 60. n. 39. cum seqq. vol. 3. ibi: Quando contractus fuerit initus pro pace & concordia inter partes conservanda debet perpetuè observari, neque in eo de apicibus juris disputari debet; pro pace enim mala toleranda sunt, c. 1. n. 23. q. 4. c. hac quippe. 3. q. 6. quia pax adeò grande bonum est, ut in rebus humanis nihil gloriosius, nihil delectabilius audiri aut concupisci, possiderive soleat veluti ex Augustino lib. 2. de civitate Dei, refert Alberic. in l. 1. in princ. C. de caduc. roll. Angel. in l. Imperatores. n. 3. ff. de pact. Abb. in c. nisi esset, n. 5. & 6 de prabend. Nihil enim esse potest partibus utilius, quam à litibus se eximere, l. 4. §. 1. de alienat. judic. *mutuâ causa facta* junctis his quæ eleganter ad hoc propositum cumulaui de officio, & potest. Episcopi, parr. 3. alleg. 79. n. 8. cum seqq. Plures namque divini effectus produciuntur ex pace & concordia, de quibus in c. 123. q. 4. & in c. hac. qui 3. q. 6. leg. congruentius, C. de patria potest. l. si id quod. §. si quas servi operas, ff. de donat. inter virum, leg. cum pater, §. dulcissimis, ff. de legat. 1. Doctores in proemio Decret. in verb. Rex pacificus. ubi Ego a. n. 25. gloss. in Auth. de armis, in princ. & in

leg. 1. C. de offic. Præf. Præf. Africa, Guillelm. Rub. in tract. de justis. & injust. c. 15. Martin. Laudens. in. tr. de confederat. Principum, per tot. Chassan. in catal. gloria mundi, p. 5. consid. 16. Burg. de Paz. in proem. legum Tauri, n. 10. Roland à Valle conf. 1. n. 51. vol. 2.

Unde patet, transactionem onerosam causam annexam habere quoddam finiendarum litium ergò introducta est, glos. verb. *maximum* in leg. 1. ff. de jure jur. glos. verb. *multus*, in leg. fratris 10. C. de transact. Joseph. Lud. Perus. decis. 18. n. 38. Crav. dec. 407. in princ. Greg. XV. decis. 286. n. 5. & 6 Carol. Marant. resp. 38. n. 2. p. 1. illamque uti remedium dirimendarum litium admodum favorabilem esse, resolvunt DD. in l. fratris, C. de transact. ita ut pro ea in dubio semper sit judicandū, l. cum te, & l. quamvis, C. de trans. Vincent. de Franchis decis. 159. n. 6. ad fin. præsumptio capi debeat, quod transactio valeat, & sustineatur, c. finem litibus, c. venerabilis, de dolo, & contum. cap. constitutis, de procur. Roland. conf. 28. n. 10. lib. 4. Surd. conf. 451. n. 18 & 19. in tantum quod nec etiam Principis rescriptio instaurari valeat, nec debeat, l. causas, vel lites, C. de transact. ibi: Causas vel lites transactionibus legitimis finitas Imperiali rescripto resuscitari non oportet, & c. leg. majores, leg. quavis, C. eod. tit. Bald. in leg. terminato, in 2. notab. C. de fructib. & litium expens. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 721. n. 35. Nec retractetur per instrumenta noviter reperia, leg. sub prætextu, C. eod. tit. si enim aliter fieret, nunquam finirentur lites, d. l. fratris 10. ibi Nullus enim erit litium finis, si à transactionibus bona fide interpositis coeperis facile discedi. Ex sopita namque materia non debet novum jurgium suscitari, Gr. XV. decis. 354. n. 2. Rot. decis. 89. n. 6. p. 6. recentior. & ideo impedit litis ingressum, diciturque exceptio litis finitæ, c. 2. de litis contest. in 6. Surd. conf. 451. num. 16. Seraph. decis. 279. n. 5. & decis. 1059. num. 1. Rot. decis. 414. n. 1. p. 2. recent. & in Romana hereditatis de Matibais, 21. Maii 1627. coram Card. Virili, maxime ne præsentis casu, in quo plurimum facit observantia transactionis spatium viginti duorum annorum, c. contingit, de transact. Rot. decis. 86. n. 8. & ipsius ratificatio, ex receptione cere, quæ supererat ex Altari, juxta terminos transactionis, Bellon. conf. 5. n. 11. Rot. in terminis de is. 136. n. 5. p. 2. in post. humis Farin. alias. p. 4. recet.

Per quam concordiam & transactionem judices hodie quodcumque incidens dubium decidere debent, c. si quando. ubi communiter Doctores, de offic. de egari. c. causam, de testib. ibi, concordia, vel justitia mediante decident, & c. c. 1. de mutuis pet. ibi, concordia, vel judicio utriusque negatum terminetis, & c. Executivè scilicet procedendo; habet enim transactio vim sententia, quæ transitum fecerit in rem judicatum, leg. non minorem, C. de transact. ibi: Non minorem auctoritatem transactionum quam rerum judicatarum esse, recta ratione placuit, si quidem nihil ita fidei humana congruis, quam ea, quæ placuerunt, custodiri. Rot. Roman. decis. 119. num. 6. post tractat. Galletii de Camerali obligat. & constat ex jure Regio Castellæ, l. 4. tit. 21. lib. 4. Recop. ubi omnes Regnicolæ, quos refert & sequitur Rodriguez de execut. cap. 1. artic. 5. num. 18.

Quod autem pro contentis in transactione competat via executiva est communiter receptum ex Cravet. conf. 685. n. 2. vers. simili modo, Roder. Xuar. ad leg. post rem judicatum, notab. 8. vers. ite transactio, num. 3. Gutier. in rep. l. nemo potest, n. 439. ff. de legat. 1. Steph. Grat. d. scep. forens. c. 665. n. 11. Card. Cavalier. decis. 23. sub n. 23. Rota in Alexandrina funeralium, 1. Julii 1630. coram bon. mem. Merlino. Et ratio est, quia transactio, ut supra dicebamus, habet vim rei judicata, d. l. non minorem. Ceph. conf. 210. n. 71. & Roland. conf. 28. n. 17. lib. 4. Rot. decis. 424. n. 2. p. 2. recent. Res autem judicata paratâ habet executionem l. si se non obtulit, §. si

ex conventionē, ubi Barr. Jas. & alii. ff. de re judic. leg. si causam, C. de execut. rei judic. Roder. Xuar. ubi supra, n. 1.

53 Et non solum executionem paratam habet quod expressè in ipsa transactione comprehensum est, sed etiam quod virtualiter ex ea percipi potest, aut in forma juris interpretari, Gallef. de obligat. Camerali, q. 31. n. 13. & ibi Zachias à n. 14. Rota decis. 84. à n. 7. & decis. 11. à n. 8. post dictum tract. Roder. de execut. c. 1. art. 4. n. 31. Et tanto magis dicta procedunt, & locum habent, quia concordia & transactio cœpta est praticari, & ea ex parte sua usæ fuerunt Moniales, quo casu ejus executio suspendenda non est, etiam si adversus eam restitutio petatur, Bero conf. 119. n. 1. lib. 3. Bursat. conf. 74. n. 23. lib. 1. Lancel. de attentatis, c. 18. n. 131. Maxime quia transactionis causa fuit lis præcedens quæ reverà & per duos ferè annos duravit inter dictas Moniales ex una parte, & Congregationem ex alia, nam pro sustinenda concordia sufficit timor futuræ litis, & recessus ab ea: Mohedan. decis. 1. de transact. Natt. conf. 365. n. 2. Becc. conf. 109. n. 6. & 7. Seraph. decis. 747. n. 3. Gregor. XV. decis. 149. n. 2. Et suffragatur suspicio litis. Seraph. decis. 638. n. 7. Et periculum litis, quamvis non de præsentī, Rot. dec. 417. n. 2 p. 2. recent. Et sufficit aliquis timor probabilis dubitationis ex futura negatione, quæ non esset calumniola, Natt. conf. 548. n. 13. lib. 3. Cardin. Mant. de tacit. & ambig. convent. lib. 6. tit. 1. num. 16. cum seqq. Seraph. d. decis. 747. num. 5. Rot. decis. 245. num. 2. p. 2. divers. Et attenditur etiam controversia extrajudicialis l. 1. C. de transaction. & ibi glos. Ruin. conf. 226. num. 16. lib. 1. Aym. conf. 707. num. 24. in fine lib. 4. & procedit licet modica sit occasio dubitandi, & prætentio etiam non juridica, ut ex Paris. & Ozascho censuit Rota decis. 348. n. 4. p. 2. in posthum. Farin. alias p. 4 recent.

55 Ex quo Aym. Cravet. conf. 852. n. 15. (merito indignatur adversus iudices qui transactionum impugnationi non resistunt. Paul. Paris. conf. 118. num. 15. lib. 1. Seraphin. decis. 1384. n. 26. & 28. ubi ad conservandum laudabilem est actum transactionis, subjungit quod sicut recessus à lite judiciali transactio dicitur, ita recessus à bello armato dicitur pax, & in hoc natura ipsa non discrepant inter se pax & transactio.

56 Seprimò, quia Moniales expressè jurarunt donationem Venerabilis Equitis, & capitulationes, ac transactionem & concordiam inter eas & Congregationem initam & celebratam, promittentes se eam omni tempore servaturas sub reperito juramento, neque ab eo unquam relaxationem petituras: quæ quidem obligationes juratæ arctissimam vim habent, semper enim potentiùs cooperatur actus juratus, c. contingat, de jurejur. cap. quamvis pactum de pactis lib. 6. glos. fin. cap. cum deceat, de elect. lib. 6. Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 8. num. 60. Aym. conf. 241. n. 11. & 12. & conf. 276. num. 7. & 8. Surd. conf. 419. num. 68. & 69. Mandel. Alba conf. 185. num. 26. lib. 3. Et juramentum

57 speciale præstantes arctiori vinculo ligati videntur, argumento, l. si non lex, ff. de hered. instit. & leg. si verò, §. sed hodie, vers. si verò, C. de adopt. advertit Joan. de Solorzano in suo doctissimo tract. de Indiarum gubernat. lib. 1. cap. 23. n. 48. Nam juramenti præstatio stringit magis, & efficaciorē reddit obligationem, qua alioqui, etiam eo non præstito, tenebantur. Grat. resp. 39. num. 4. lib. 2. Seraph. de privileg. juram. privil. 73 & 74. Surd. decis. 3. num. 8. & 9. Solorzan. d. tract. de Indiarum gubernat. lib. 3. cap. 6. n. 61. & ubi intervenit jurans, præsumitur deliberatè venire ad actum, Carol. Maranta resp. 40. n. 19. & 20. p. 2. Ex his contractibus etiam natura sua revocabilibus, si juramento confirmantur, contraveniri non potest, per

text. in Auth. de alienat. & emphyt. §. sanctissimæ, collat. 9. defendit eleganter Cephal. conf. 342. n. 66. vol. 3. Surd. conf. 419. n. 68. lib. 3. Franc. Becc. conf. 129. num. 33. vol. 2. Bald. conf. 161. num. 4. vol. 2. adiciens quod juramentum operatur idem, quod clausula derogatoria, & ex certa scientia, de quo Ego in tract. de clausul. claus. 43. n. 7. Et quoad pœnas pejerantium in transactionibus est expressus text. in l. si quis major 41. C. de transact. ubi dicitur, quod veniens contra transactionem juratam infamia notatur, pœnam solvit, sibi data reddit, & actionem perdit.

Hinc fit ex hujusmodi juramento promissorio oriri obligationem, quæ ex se obligat ad peccatum mortale, cap. debitum, & per tot. de jurejur. Villalob. in sum. tom. 2. tract. 36. diff. 5. num. 1. Machado en su perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. p. 3. tract. 8. docum. 5. num. 2. & tantò gravius erit peccatum non adimplentis juramentum, quantò major fuerit ejus dignitas, religio, & præminentia, juxta textum in cap. cum quidam, de jur. ibi: In Episcopis, qui suum transgressi sunt juramentum est, tantò gravius vindicandum, quanto majori præminent dignitate, & eorum exemplo facilius alii poterunt ad similia provocari, &c. Origen. homil. 17. in Genes. Idcirco fit ut gravius noceatur in crimine, qui cum virius patris habeatur, & initium filiorum, ne scilicet servare reverentiam patris, &c.

Octavò, quia Congregationis fundatio cum suis statutis, & ordinationibus, festivitatibus, ac exercitiis, confirmata & approbata fuit per Paulum V. felix recordationis in ejus constitutione incip. Ex debito ministerio, sub dat. Roma apud S. Mariam majorem, anno Incarnationis Dominica 1612. decimo septimo Calend. Augusti, & per sanctæ mem. Urbanum VIII. in constit. sua incip. Rationi congruit, sub dat. Roma apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominica 1623. Ibid. Augusti. Unde contra foundationem & ejus statuta venire quis non potest, juxta supra adducta.

Hæc sunt principaliora fundamenta, quæ Congregatio pro sua parte in hac causa adduxit, satis sufficientia ad obtinendum in ea & ad convincendam contrariæ partis pervicaciam, quæ obfirmato animo errori suo semper addicta remansit, omnium consilia pertinaciter repudians, horrendum dictu. Quis projectæ audaciæ homo fidem datam denegaret ei, qui bona non pauca largè, copiosèque donaverat? quia grave est fidem fallere, l. 1. n. princ. ff. de constit. pecun. cum aliis per me citatis Axiom. 98. n. 1, quibus addo Carol. Marant. resp. 1. num. 40. p. 1. & Cicero in lib. officior. ait: Equè enim perfidiosum & nefarium est fidem frangere, & socium fallere, qui se in negotio conjunxit: & Bald. conf. 34. num. 1. lib. 1. ita ait: Fidem fallere gravibus grave est, gravioribus gravius, gravissimis & exemplaribus viris gravissimum. Quis auderet non observare promissa in recompensationem tanti muneris accepti absq; incurso ingratitude vitii, quod dicitur ventus urens, siccans fontem misericordiæ, rorem pietatis, & fluentia gratiæ. Guillelm. in c. Raynuntius de testam. verb. in eodem testamento, in 2. num. 35. Cened. ad Decretal. collect. 57. num. 3. Quis prostitutæ frontis homo auderet obligationem quater repetitam & promissam impugnare, cōculcando æquitatem & bonam fidem, quæ in his contractibus intervenire debet juxta supra adducta num. 5. cum seqq. Quis in tantam prorumperet audaciam, ut rescissionem contractus petens, nollet omnia occasione illius accepta restituere, contra infrà resolvende n. 90. Quis audacius & postposita conscientia contra juramenta quinque præstita venire, illaque infringere non timeret, propter gravissimum per urii crimen omni jure prohibitum, c. ult. ibi, scientes hoc grande scelus esse, & in lege

- 68 lege, & in Prophetiis, & in Evangelio prohibitum, 2. 1. quæst. 2. glos. verb. de jervit, post princ. in c. 2. vers. sed licet de sent. & re judic. l. b. 6. Est enim perjurium transgressio juramenti, glos. verb. pro perjurio, in c. tua nos, 11. de jurejur. Quis tam pessimo & pernicioso exemplo auderet efficere, ut fideles retraherentur à similibus foundationibus, in jure enim multa permittuntur & conceduntur laicis & clericis fundatoribus, ut eorum exemplo alii ad similia fundanda provocentur. Valenz. conf. 118. num. 13 col. 2. & subsequentes ex devotione, aff. ctuque erga divinum cultum, & res sacras excitentur magis, magisque incenduntur, & afficiantur ad ea, Marc. Anton. Genues. in praxi Neapol. c. 109. varia dubia circa capellas, n. 2. cum seqq. Carol. Maranta resp. 16. n. 45. p. 1. alias enim si testatorum dispositiones non observarentur, utique retraherentur fideles à piis rogandis legatis, Ecclesiisque fundandis, construendisque, vel dotandis, secundum glos. pen. & receptam in c. cum dilectus 28. de jurep. & sequutam per Romam decis. 442. n. 5. lib. 3. part. 3. aivers. & in decisione impressa apud Molfes. ad consuet. Neap. part. 2. conf. 31. num. 21. Aloys. Ricc. part. 2. decisione 29. Carol. Marant. part. 1. resp. 20. n. 5. & resp. 32. num. 16. ubi citat Franc. Marc. & Spin. Quis tam perniciose actione non timeret offendere, ac lædere non vereretur famam & bonam opinionem devotæ hujus Congregationis, falsò & perperam contra illius personas malè loquendo, & aliquos defectus imputando, cum essent extra omnem culpam, incurreret enim detractio criminis, quod ex genere suo est peccatum mortale. Less. de justit. lib. 2. c. 11. disp. 1. num. 11. Diana in sum. p. 1. verb. Detractio, pag. 257. Sed jam detecta veritate gloriosior evasit Congregationis opinio, juxta dictum Cassiodori lib. 4. epist. 44. Multo major est opinio purgata, quam si desinentibus querelis non fuerit impetita. Quis jam proruptæ audaciæ, & effrenatæ conditionis dicere auderet contra tot jura in actis producta & juramento confirmata, nolo ut deinceps Congregatio festivitates suas celebret, Ecclesiam monasterii non intret, licet ad id obtineat sententiam, aut Superioris præceptum habeat. Hic loquendi modus Christianæ charitati multum contrariatur, & minime convenit humili & sanctæ recollectioni: & quod pejus est, contrarii in sua obstinatione perseverantes rabiosè & furiosè usque adhuc multo pejora & scandalosa proferunt verba, nec unquam ab incepto malo desistere voluerunt; nam ut dicit Magnus Nazianzenus orat. 50 ad Episcopos: Non turpe est mutare, sed in malo habere perniciosum. Et Aul. Gel. lib. 17. cap. 14.
- 72 Malum consilium est quod mutari non potest. Qui bellum aggreditur, & postea repetit inimici potentie resistere non posse, artis est & prudentiæ fugere. Bellicosus quod fugit in bello, artis est non timoris, Chrisol. serm. 30.
- 73 Videamus modò quæ obijciant Moniales contra jura Congregationis, & quibus motæ fundamentis tantam sustineant proterviam ut sic justitia Congregationis elucescat, & veritas in lucem progrediatur, quæ res est solidissima, murusque inexpugnabilis, Afflict. decis. 253. num. 7. ubi refert illud Isidori: O quam magna est vis veritatis, quæ omnia ingenia astutias, & cavillationes superat. Polyb. historiar. lib. 6. regnis, quo pluribus lignis obruitur, eo magis accenditur, sicut & veritas, quò magis oppugnatur, eò magis emicat, atque illustratur. Esdr. lib. 3. super omnia vincit veritas. Cacheran. decis. 30. n. 1. cum aliis latè Carol. Marant. resp. 39. à n. 1. p. 1. quia veritas oppugnata & contrita calumniis tantò clarior, nebulis expulsi, progreditur in lucem, sicut aromata, quæ magis redolent quando magis conteruntur, cap. grave 35. quæst. 9. glos. verb. postquam, in cap. cum Joannes, de fide instrum.

Craver. conf. 135. num. 18. Roland. à Valle conf. 6. n. 1. conf. 80. n. 2. lib. 1. & conf. 66. n. 1. lib. 2. Marc. Anton. de Amatis Marchia decis. 41. num. 6. Ludov. Zuntus in resp. pro uxore, num. 2. Joan. Nevizan. in princ. sylva nuptialis, n. 4. cum seqq.

Nec contra veritatem valent aliquid hominum caliditates, adversus quas ipsa per se ipsam defenditur, Cicer. in orat. in Vat. Tantam semper potentiam veritas habuit, ut multis machinis aut cujusquam hominis ingenio, aut arte subverti potuerit; & licet in causis nullum Patronum aut defensorem obtineat, tamen per se ipsam defenditur. Et in orat. pro Marco Cælio: O magna vis veritatis, quæ contra hominum ingenia calliditatem, solertiam, contraque fidas omnium insidias facile per se ipsam defendat &c. Joan. Andr. in c. damnamus, n. 11. de summa Trinit. Florian. de S. Petro conf. 15. n. 11. Petr. Greg. de Republ. lib. 17. c. 3. n. 8. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 31. n. 4. Nec erroribus gestorum viriatur, Connan. comment. lib. 9. c. 4. Roland. à Valle. conf. 4. n. 19. & conf. 32. n. 17. lib. 4. Ludov. Morot. resp. 19. n. 34. Et iram Dei provocat super se, qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro viribus non defendit, c. quisquis, cap. nolite timere, 11. quæst. 3. Dec. conf. 151. in princip. Paul. de Castro conf. 234. in causa appellationis, ante n. 1. vol. 2. Jacob. Philip. Port. conf. 62. n. 58. Nevizan. in sylva nupt. lib. 5. n. 117. & conf. 34. num. 6. cum seqq. Socin. jun. conf. 76. num. 1. & conf. 127. num. 1. lib. 1. & conf. 41. n. 1. cum seqq. & conf. 134. n. 1. & 2. lib. 3. Ludov. Zunt. in resp. pro uxore, n. 36. & seqq. Videant igitur ipsæ Moniales, videat quoque earum Advocatus, quo jure, qua conscientia, & quo animo facti veritatem negant, & offuscare intendunt, ut inde contra justitiam aliquid obtineant, non advertentes quia injustè laboribus & expensis defatigetur Congregatio, & interim devota ejus exercitia, & solemnes festivitates omittantur, seu saltem suspendantur cum tanto animarum dispendio. Eia ergo devotissimi Congregantes & amantissimi Collegæ mei, diabolo quærenti quem devoret, resistite fortes in fide, scientes eam esse magis gloriosam victoriam, ubi fuere laboriosa certamina, secundum S. Ambros. lib. 2. Officior. c. 15. Valenz. conf. 92. n. 164. Joan. de Solorzan. de Indiarum jure, lib. .c. 4. n. 1. Escobar, de nobil. & puritate probanda, part. 1. quæst. 11. §. 3. n. 44.

OBJECTIO I.

Quod devota hæc Congregatio non est Ecclesiastica, nec Venerabilis Eques de Gratiis illam crexit, aut illius, seu Conventus, aut Ecclesia patronus esse voluit.

Communis omnium resolutio, de qua nullus ex iis quos viderim, dubitavit, tenet quaecumque Confraternitatem, seu Congregationem etiam laicorum, auctoritate Ordinarii erectam ad opera pia esse Ecclesiasticam, & à laicorum jurisdictione exemptam Ita Fusch. de Visitat. lib. 2. c. 14. num. 3. & 5. Alvar. Valasc. conf. 105. n. 18. Card. in praxi judic. verb. Confraternitas, Zerol. in praxi Episcop. part. 1. eod. verb. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 605. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 66. n. 3. Gabr. Pereira de manu Regia, p. 1. cap. 17. n. 8. Ego de officio, & potest. Episcop. part. 3. alleg. 75. à n. 25. & de jure Eccles. un. verso, lib. 2. c. 12. n. 80. Cum ergo in spiritualibus exercitiis se tota dicasset hæc devota Congregatio per spatium quadraginta quinque annorum, ex decursu tanti temporis præsumuntur intervenisse omnia requisita & necessaria solemnitates, ut resolvunt Roch. de jure patron. verb.

verb. proco, num. 19. Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 14. n. 10. Egæ. d. lib. 70. n. 22. Rot. decis. 517. num. 3. p. 1. recent. ad abundantiorē cautelam fuit producta bulla Apost. electionis & confirmationis, de qua supra memini n. 644.

82 Et in omnem eventum quotiescumque contentio versatur super aliqua materia spiritali, seu celebratione divinarum officiorum, semper cognitio pertinet ad iudicem Ecclesiasticum, ut optime resolvit Azeved. l. 1. n. 36. tit. 1. l. 4. nota recap. ibi: Secus vero si materia esset spiritalis, vel annexa, vel quatenus tangeret divinum obsequium, ut inquit Alex. relatus, & sequutus per Rebuff. in tract. in quibus casibus iud. sec. cogn. super Eccles. num. 81. ubi se remittit ad Barbar. conf. 1. vol. 4. nam tunc etiam si omnes collegii persona essent laica (casu quo ita esse posset) conveniendū fore coram Ecclesiastico, prout convenirent si tale collegium esset piū, & religiosum, & ad pia constructum, & nulla esset profanitas ibidem mixta, præsertim si Episcopi esset constructum & confirmatum auctoritate, &c. iud. x enim Ecclesiasticus semper est competens ad cognoscendum de rebus quæ tangunt spiritualitatem, Marant. de ordine iudic. parr. 4. dist. 11. n. 8. Carol. de Grassis de effectib. clericat. effect. 1. num. 400.

84 Ex quo fit, ut controversiæ inter Confraternitates etiam laicorum super præcedentiis in processibus spectent ad forum Ecclesiasticum, ex Bulla Gregorii XIII. quam referunt Quarant. in sum. Bullarii, verb. præcedentia, Pialec. in praxi Episcop. part. 2. cap. 1. n. 48. Salgado de Regia protect. p. 2. c. 9. num. 26. & 17.

85 Non obstat quod Venerabilis Eques de Gratiis in erectione Confraternitatis, & Monasterii monialium patronatum ipsius sibi non reservavit. Quia ex fundatione eo ipso sibi fuit acquisitum ius patronatus, cum inibi expresse illud non remiserit Abb. conf. 59. vol. 2. Roch. de jure patron. verb. dotavit, num. 4. & 12. Campan. in divers. juris Canon. rub. 11. cap. 13. num. 35. Vivian. in praxi juris patron. part. 1. lib. 2. cap. 1. num. 9. Rot. decis. 5. de jure patron. in antiq. & decis. 67. n. 5. p. 2. divers. & decis. 517. num. 2. p. 1. recent. & decis. 674. n. 1. part. 2. etiam recent. Remansit namque patronus idem Venerabilis Eques, quia fundavit cum fundum dederit, ubi situm est Monasterium, & quia construxit, cum & Ecclesiam veterem, & domum ac habitationem Monialium construxerit, & quia dotavit, cum pro dote plures annuos redditus reliquisset eisdem Monialibus, ac pretiosa ornamenta, & suppellectilia, ex quibus tribus modis, & eorum quolibet patronatus acquiritur glos. verb. efficitur autem in cap. pia mentis, 17. quest. 4. Vivian. in d. praxi, p. 1. lib. 2. c. 1. & 2. Ego de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 70. a princ. quæ dos in prima fundatione assignata in dubio sufficiens præsumitur. Rota apud Vivian. post suam praxim juris patron. decis. 112. n. 7.

88 Nec obstat, quod ipsæ moniales patronatum Ecclesie & Monasterii paucis abhinc annis pro certa pecuniarum summa pretio appretiato vendiderunt D. Bernardino de Almanza S. Dominici Archiepiscopo in Indiis occidentalibus, quia responderetur Moniales hac asserta venditione Confraternitati tempore & jure priori præjudicare non potuisse, nec ipsi Venerabili Equiti quod gravamina & conditiones, quibus bona sua reddidit, Ecclesiam, & domum, ac fundum Monialibus donaverat: Et nihil refert, quod ex pecuniis per dictum D. Archiepiscopum persolutis alia Ecclesia nova fuerit constructa, quia vel constructa & fundata fuit in antiquo solo ubi erat prima, quæ destructa fuerat, & adhuc ex fundi collatione remanet patronus: vel in alio loco, & alieno solo, & nihilominus ratione dotis primus patronus semper remanet

patronus: ita Lambert. de jure patron. lib. 1. qu. 6. princ. artic. 4. n. 13. pag. 49. ibi: Ego circa istum articulum multum dubito, an procedat conclusio glossæ, & Doctorum in d. c. volunt enim primum patronum ratione dotis adhuc esse patronum in Ecclesia reedificata, & eadem ratione fundi, si super eo fundo Ecclesia reedificetur, &c. & in n. 16. b.: Adverte tamen quod si unus esset qui construxisset, fundasset vel dotasset Ecclesiam, quæ in totum destrueretur, tunc licet non remaneret patronus ex constructione, remanebat tamen ex fundi collatione, & dotatione &c. Vivian. d. p. 1. lib. 2. c. 4. n. 7. & 8. ibi: Primus patronus ratione dotis est patronus in Ecclesia diruta, reedificata si super antiquo fundo sit reedificata, patronus antiquus, qui dedit fundum erit adhuc patronus, &c.

Et quicquid sit, Congregatio hodie non contendit super patronatu, sed super celebratione festivitatum, quas abhinc quadraginta annis solita est celebrare in Altari & Capella majoris Ecclesie dicti Conventus juxta tenorem dictarum Bullarum Apost. de quibus supra memini, n. 64. Unde fit quod nullus, siue verus, siue falsus patronus possit celebrationem harum festivitatum impedire, cum illæ non sint de præeminentiis pertinentibus ad patronos, ut censuit Rota coram Card. Cavalerio decis. 321. in una casu Calaguritana Monasterii sanctæ Crucis de Victoria, in qua ad instantiam Monialium illius Conventus fuit resolutum patrono tres tantum præeminentias competere, de quibus in d. decis. cujus verba referam.

91 Primo dictum fuit competere honorem processionis, quem honorem Domini intelligebant respectu sessionum, ut etiam patronus in Ecclesia præferatur ceteris laicis, Abb. in d. cap. nobis. n. 5. in fine vers. item debetur honor, de jure patr. Roch. in eod. tract. in verb. honorificum, n. 99. & respectu aliorum actuum, qui in Ecclesia fiunt, ut in danda pace, iurificatione, & aliis similibus. Lambert. lib. 5. quest. princ. num. 11. Secunda præeminentia debita patrono consistit in jure consequendi alimentum quatenus deveniat ad inopiam, d. cap. nobis, ubi Abb. n. 5. Lambert. d. lib. 3. q. 3. Hoc autem Domini intelligebant extractis prius expensis necessariis pro Ecclesia, ut per Abb. ib. dem. num. 6. & quando patronus summa laborat egestate, Surd. de alim. tit. 1. qu. 54. num. 15. cum seqq. 92 Tertia est præeminentia ut possit defendere Ecclesiam, & denunciare personas dilapidantes ejus bona, ut dicit idem Abb. num. 7. Quarta est, ut facta electione Abbatissæ requiratur assensus patroni, ut colligitur ex d. cap. nobis, ubi Anchar. 18. Roch. in verb. in Ecclesia sub n. 7. vers. unus effectus. Verum hoc intelligitur ex honestate solum, ut apparet ex verbis textus ibi. honestius, &c. Et ideo non potest patronus petere cassationem electionis præcedentis, ut per Ioan. Andr. & Anchar. num. 10. & facit textus in cap. sacro sancta in fine de elect. Et hæc sunt præeminentiæ quas Rota censet in casu proposito deberi patrono hujus Ecclesie.

O B I E C T I O III.

Quod Moniales per vim & metum compulsæ ad transactionem & concordiam devenerunt, absque debitis solēnitatibus à jure requisitis.

Præsupponit pars adversa, obligationem ex transactione resultantem, ex defectu solemnitatis fuisse & esse nullam, proindeque ad nihilū deservire: ubi enim ob publicam utilitatem lex resistit contractui cum irritando, nisi quibusdam solemnitatibus adhibitis, tunc nec civilis, nec naturalis ex eo oritur obligatio, si negligantur dictæ solemnitates. Cum lex 46 ff. de fide ius. resolvunt Cov. in reg. peccatum, part. 2. §. 3. n. 11. & in cap.

cap. *quavis pactum*, p. 2. §. 4. num. 6. & 7. de pact. lib. 6. Fr. Emman. in *sum. p. 1. c. 40. sub num. 1. circa si Lessius de iustit. lib. 2. c. 17. dub. 7. sub num. 56. & dub. 8. n. 61. Franc. Molin. de ritu nupt. compar. 16. c. 1. 1. Stephan. Gratian. *discep. forens. com. 4. c. 647. num. 1. & cap. 613. num. 65. & 66. Fontanel. de pactis nupt. gloss. 7. part. 1. num. 57. Trullench in Decalog. lib. 7. cap. 18. dub. 3. sub num. 8. Nec huiusmodi contractus iuramento firmatur Franc. Molin. de comp. 19. num. 18. seqq. Stephan. Gratian. *Marchia decis. 102. n. 11. Cancer. var. resolut. lib. 1. c. 7. num. 143. & lib. 2. cap. numer. 13. Roder. Xuar. in tit. de las arrhas, num. 24. & 25. Ratio est, quia quotiescunque contractus ex defectu alicujus solemnitatis substantialis invalidus est in foro exteriori, invalidus quoque erit in foro conscientiae, Menoch. de *presumpt. lib. 1. pres. 80. ex n. 36. Lessius d. lib. 2. cap. 19. dub. 13. n. 35. Azor. institut. moral. p. 3. lib. 6. c. 9. Trullench. d. lib. 7. c. 18. dub. 8. num. 3. & c. 19. dub. 3. num. 8. Anton. Diana *Moral. resolut. part. 1. tract. 8. de contractib. resol. 75. in fin.*****

98 Sed respondetur totum id fundari in falso praesupposito, cum in transactionis & concordiae scripturis abunde intervenerint solemnitates requisitae, hoc est, Superiorum licentiae cum inscriptione capitulationum, & ires tractatus, ut ex illius constat inspectione; item in ea Moniales fatentur, & Superiores earum asserunt praedictam transactionem illis fuisse & esse utilissimam, quo casu, ubi scilicet contractus versus est in utilitatem Ecclesiae, quidquid in eo promittitur, in foro conscientiae adimpleri debet, etiamsi non adhibentur solemnitates jure praescriptae secundum Rebuff. *tractat. de rebus Eccles. non alien. num. 34. Hieron. Gabr. cap. 71. num. 11. cum seqq. lib. 2. Fabian. de monte de empr. & vendit. quest. 5. num. 116. Capic decis. 16. n. 4. Menoch. conf. 561. num. 8. vol. 6. Mascard de probat. concl. 75. n. 7. cum seqq. Filliuc. tract. 14. cap. 7. quest. 6. Ego de officio, & potest. Episcop. part. 3. alleg. 95. n. 21, in fine, quia etiam minor in sibi proficuit, & benevolis non eget alterius auctoritate, l. 1. Cod. de auctor. praest. Instit. de tutel. & Instit. de auctor. tue mandos. in tract. de minori auctor. quest. 30. Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 4. quest. 5. num. 53. & eo ipso quod donatio cum solemnitate fit, praesumitur utilis Ecclesiae. Card. Mantica. decis. 101. Greg. XV. decis. 243. ubi addunt. num. 4. Rota apud Post. in fine sui tractat. de manu. decis. 333. num. 7.*

100 Deinde negari non potest, Moniales ex ultima donatione Venerabilis Equitis de Gratiis effectas fuisse locupletiores, cum vigore illius redditus annuos quadringentorum ducatorum, & alia bona obtinuerint, & ideo in foro conscientiae eas teneri adimplere conditiones & gravamina, ob quae ea donatio facta fuit, nemo est qui dubitet; sic etiam minor civiliter, & naturaliter obligatur, ubi ex contractu alias nullo factus est locupletior, leg. fin. Cod. de usufruct. pro empr. leg. pradiorum, Cod. de pradi. minor. Cancer. var. lib. 2. resol. 1. num. 112. Juri enim naturali repugnat, ut quis cum alterius damno bona sua augere curet, ut eleganter advertit Cicer. lib. 2. ffic. ibi: *Deirahere aliquid alteri, & homini cum alterius incommodo sua augere commoda, non minus contra naturam videtur, quam mors, quam dolor, & reliqua quae possunt aut corpori accidere, aut rebus externis*: refert D. Ioan. Solorzan. in tract. de i. diarium gubernat. tom. 2. lib. 1. c. 2. num. 16. Facit doctrina Innocentii in cap. quia propter. de elect. & in cap. qui celebrat de clerico excomm. min. st. resolut. v. is, quod quando actus valet de jure gentium, licet non sit servata forma a jure positivo, obligat in foro conscientiae, quem sequitur Panorm. in cap. 1. in fine, de restit. in integ. & Ioan. Valer. de differens. inter utrumque fori,

in pralud. 24. cum seqq. Necessarium enim solvendum 103 est, quod naturaliter debetur, Bar. in constit. Adreprimendam, verb. denuntiatio, n. 90. Covar. in c. cum esset, n. 6. de testam.

Unde fit Moniales nullitatem allegantes, aut per viam restitutionis petentes contractum rescindi, nullo modo esse audiendas in foro exteriori, quin prius omnia restituant, quae virtute talis contractus ad eas pervenerunt, ut in minore probant tex. in l. quid si minor, §. restitutio, ff. de minorib. & in l. cum te fundum, C. de pact. & in leg. 1. Cod. de reput. quae sunt in iudic. restit. in integ. Molin. de primog. lib. 4. c. 9. num. 43. Giurba decis. 103. n. 10. Rot. decis. 440. n. 1. p. 1. diver. & in alio quocunque jure minoris gaudente, qui praetextu laesionis, aut metus, vel quavis ex causa aliquem contractum rescindere praetendit reso. vult Afflict. decis. 230. n. 4. & 5. Surd. conf. 34. n. 42. & conf. 181. n. 47. Menoch. conf. 644. num. 1. Giurba d. decis. 103. §. 5. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 27. n. 22. & gloss. 56. n. 104. & 105.

OBJECTIO III.

Quod Moniales ex transactione, & concordia enormiter, seu enormissimè laese fuerunt.

106 Hæc objectio fundatur in quorundam sententia qui vident ut asserere laesionem enormissimam contractus etiam transactionis rescissionem inducere, de qua disputant Roder. Xuar. alleg. 21. Mariens. in dialogo Relator. p. 3. c. 20. a. 1. 3. & in l. 2. gloss. 8. n. 56. titul. 11. lib. 5. Recop. ubi Azeved. n. 27. Burg. de Paz conf. 19. a. n. 11. Maurin. de restit. in integrum, cap. 211. Gutier. de juram. confirmat. p. 5. c. 1. num. 24. & lib. 2. practica, quest. 141. n. 4. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 9. n. 35. al. Molin. Theolog. de iust. d. sp. 556. r. 10. Surd. conf. 461. n. 9. Menchac. contrav. usufreq. ap. 61. n. 10. Cevall comm. contra comm. quest. 72. a. n. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 9. p. 5. a. n. 291.

Et hinc nonnullorum aliqui affirmant juramentum non operari ubi intervenit enormissima læsio, Brun. conf. 25. num. 3. & conf. 21. n. 12. utpote quia tollit illa vires juramenti, ita ut necessaria non sit absolutio, Hieron. Gabr. conf. 9. n. 1. vol. 2. Pau. Galerat. de renuntiari. cen. 1. casu 102. n. 25. quos refero in votis decis. suis Ciron. lib. 2. voto 62. n. 6.

108 In facto & in jure a veritate prorsus aliena est hæc læsionis enormissimæ enarratio; in facto, quia illa nullibi justificatur, nec in p. ocessu de ea articulum, aut probationem aliquam fecerunt Moniales, aut ex alia parte constat, aut constare potest eam intervenisse in contractu transactionis, quam Moniales ipsæ cum Congregatione celebrarunt; nam cum ibidē Moniales se obligaverint ad praestandam patientiam, ut Congregatio celebraret in Ecclesia Conventus festivitates nobilis sui Instituti per Sedem Apost. approbati; in vim præcedentium aliarum obligationum in anterioribus capitulationibus initarum, pro quibus Venerabilis ipse Eques de Gratiis res suas, bona, redditus annuos, & pretiosa suppellectilia Conventui dedicaverat, illiq; liberalem de omnibus donationem fecerat, non est tanti æstimanda hæc patientia, aut festivitatum huiusmodi celebratio ad solius Congregationis expensas faciendæ, ut ex ea dicantur Moniales enormissimè læse non ostendentes, in quo consistat hoc damnum, immo venientes contra propriam confessionem in contractibus ejusdem transactionis facta, quod scilicet esset utilis, & facientes contra iudicium Superioris licentiam ad transigendum concedentis, & in ea differentis declarationes & condiciones in dicta transactione

rationem Gregorii Lopez ibi, in
licens: Tene ergo menti istam le-
ditas opiniones, imò & vult
missima lesio in transactio-
ne, non rescindatur, &
cunque sit pars &c.

&c. juxta in
verb. quantoque
gem partitarum, qu
ista lex, quod etiam
ne, non rescindatur,
cunque sit pars &c.

109 tione insertas videre utiles & convenientes, & redun-
dare in spirituales animarum salutem: & licet tam
evidenter de hac utilitate constare non posset, ut ple-
nè & concludenter per supradicta constat, in dubio
transactio præsumenda erat utilis, arg. l. 1. C. de pactis,
& l. si ea, C. de usur. ubi dicitur, satis lucrari, qui à li-
bris eximitur, Roland. conf. 5. num. 51. vol. 1. Becc.
conf. 176. n. 28. vol. 1. Alex. conf. 226. n. 12. lib. 2. ibi:
Eo ipso quod à lre discedatur, dicitur quis habere
commodum, & utilitatem ex actu per quem disceditur,
&c. Rot. decis. 86 n. 20. cum seqq. p. 6. recent.

110 Parum refert dicere, quod tres tractatus in tran-
sactione intervenientes uno die facti fuerunt, quia
nullibi reperitur in jure cautum, quod tribus distinc-
tis diebus intervenire debeant, immò unus tantum in
alienatione rerum Ecclesiæ exigitur & sufficit, cap.
sine exceptione, 12. quast. 2. ibi: Et cum totius Cleri trac-
tatu, & consensu, &c. ubi dixit in collect. n. 3. Covar. lib.
1. var. 7. n. 1. Bonacin. var. tractat. tit. de alienat. bo-
non. Eccles. d. sp. 2. quast. unica, puncto 4. n. Ego in vo-
tis decis. Canon. lib. 2. voto 30 n. 22. Et quicquid sit,
non stamus in contractu alienationis bonorum Mo-
nasterii, nec in nova obligatione facienda, sed in anti-
qua præstandi patientiam ad celebrationem festivitatis
prius in aliis præcedentibus contractibus, & do-
natione ultima imposita, & modò repetita.

111 Et quicquid sit, verius & certius est, transactionem
quæ finem liti, ut in casu nostro, imposuit, non rescindi
prætextu læsionis quæ multum excedit dimidiam justii
pretii. Ita Cuman. Alex. & Jas. in l. si quis cum aliter ff.
de verbor. signif. Dec. conf. 216. num. 33. Grat. conf. 118.
n. 9. vol. 1. Ludovic. Gom. in reg. de annali possessore,
quast. 1. Gail. lib. 2. observ. 70. num. 1. Padil in l. 1. n. 23.
C. de rescind. vendit. Menoch conf. 401. n. 59. Ludov.
Schradet. conf. 1. n. 466. vol. 1. Peregr. conf. 102. n. 41.
vol. 4. optimè Anton. Fab. de erroribus pragmat. erro-
re 10. fol. miki 209. num. 3. ibi: Ille nunc error nobis
refellendus est, qui mihi omnium maximus videtur, quod
etiam transactionem ex causa immodica læsionis rescin-
di posse arbitrantur. Quo quid dici potest, non dicam
absurdum, sed toti etiam Reip. perniciosum. Nam si Reip.
interest lites, quæ in dies ferè singulos innum. ra emer-
gunt, aut judicio, aut transactione finire, finita autem
bona fide, id est, non vi, non dolo, nunquam restaurari,
quemadmodum tot juris locis scriptum est, Quis erit, ob-
secro, litium finis, si ex causa immodica læsionis transac-
tiones rescindi concedatur. Et verò si Pandectarum jus
inspicias, constat non potuisse transactionem rescindi præ-
textu læsionis, nec si ad quadruplum usque læsio interve-
nisset. l. Lucius 78. §. ultim. ff. ad S. C. Trebell. &c. Et
pau'ò inferius, n. 7. in fine, ibi: Comparatur auctoritas
transactionis cum auctoritate rei judicate, ut intelliga-
mus non minorem auctoritatem esse transactionum quàm
rerum judicarum, quod his ipsis verbis expressum est
in l. non minorem 20. C. de transact. imò majorem esse
transactionum scripsit Haimenop. lib. 1. tit. 10. Atqui
constat sententiã rescindi non posse prætextu quantacun-
que læsionis, l. ultim. toto tit. Cod. sententiã rescindi
non posse, &c. Et iterum de cade 8. errore 11. num. 10.
fol. 211. Et nuncupatim de læsione enormissima, Rot.
decis. 101. num. 2. p. 3. divers. & decis. 109. n. 4. p. 2. in
posthum. Farin. alias parte 4. recent. & decis. 552. n. 2. d.
p. 4. recent. ubi quod læsio debet esse enormissima in
magno excessu, & ultra dimidiam, & allegat Corneum,
Dec. Cagnol. Odd. Mantie. & Puteum ibi, ut propterea
nec dari possit de læsione, quæ tamè probanda esset enor-
missima, &c. l. H. ff. 34. tit. 14. part. 5. ibi: E porende de-
zimos que avenencia eel pleito que y a fuesse secho que
deveser guardado tambien por la una parte, como por la
otra, e quã oquier que montasse aquella parte que qui-
tasse al demandador no la podera despues demandar,
Barbolæ Vora decis. Pars II.

OBJEC TIO IV.

Quod Ecclesia contractui stare tenetur, & non
proficuis & utilibus, non v.

Sicut in pupillo & minore claudi-
hoc quod ei stare tenetur in sibi p.
libus tantum, l. si id quod 7. §. fin. ff. de re. scind. vendit.
leg. Julianus 13. §. sed & si quis minorem, ff. de re. ncto S. præ-
coenti, & §. si quis à pupillo, ff. de action. empt. plura re-
fert Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. cum non ab-
similis. n. 2. Donel. comment. juris Civilis lib. 12. ca. b. 22.
ubi Olvald. lit. K, cum seqq. Ita etiam in Ecclesia vi-
detur posse contractum claudicare, ad hoc ut ei ip. sa
stare teneatur, in quantum sibi fuerit utilis, & non alias,
cap. si qua de rebus 42. vers. in judicio autem erit, 12. 113
q. 2. ubi notantur omnes secundum Mathesil. sing. 155.
incip. Nota quod si minor, vers. idem etiam, Tiraquell.
de leges connub. glos. 8. n. 92. & de retractu convent. ad
fin. n. 152. in fin. Redoan. de rebus Eccles. non alien.
quast. 20. num. 193 & 197. & quast. 51. cap. 7. a. n. 18.
Surd. conf. 69. n. 93. Honded. conf. 18. num. 72. vol. 3.
Stephan. Gratian. d. spi. forens. om. 2. cap. 202. n. 22.
& 23. Cardin. Mantie. de rati. & amig. convent. lib. 25.
tit. 6. num. 48. in fine, & n. 49. Valet enim argumen- 114
tum de pupillo & minore ad Ecclesiam; Ego de locis
communibus, loco 72. n. 1.

Sed hæc resolutio, in qua objectio fundatur, nullo
modo contractui nostro accommodari potest, in cujus
celebratione de transactione loquor, licentia Superio-
ris, & tres tractatus, ac ceteræ necessariae solemnitates
non defuerunt; quo casu nullus dubitavit Ecclesiam
teneri stare contractui, ad illius observantiam obli-
gari posse, in hoc tamen privilegiata solum reperitur
Ecclesia, ut si à principio contractum aliquem cele-
braverit, sine Superioris auctoritate, vel sine debitis
juris solemnitatibus, possit, si sibi utilius videbitur, in-
terveniente auctoritate, vel solemnitate, quæ defece-
rat, contractui stare, vel illum reprobare, si damnosus
sibi videatur: unde fit ut agi valeat adversus Eccle-
siam, sicut adversus minorem, ut declaret an velit
contractui stare, an ab eo recedere. Ita Gabr. Sarayna
ad Mathesil. d. sing. 155. n. 20. vers. quod etiam, Ber-
nard Diaz reg. 19. in 7. simili, vers. & stante ista, Franc.
Sarmiento d. redditibus Eccles. p. 1. cap. 2. n. 17. Pinel.
rectè explicans in l. 1. p. 3. num. 34. in princ. & num. 36.
vers. quod etiam urgetur, Cod. de bonis mat. Surd. d. de-
cis. 69. n. 23. etiam ad fin. Perez de Lara de vita homi-
nis, c. 8. n. 50. Cancer. var. resolut. lib. 1. resolut. 13.
num. 49. Trentacinq. lib. 1. var. tit. de minorib. resolut. 8.
n. 25. Fontanel. de pactis nupt. lib. 4. glos. 11. p. 1. n. 13.
Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 56. n. 93. Nicol. Garc.
de benef. p. 2. cap. 1. n. 75. Beltramin. ad Gregor. XV.
decis. 467. n. 16. li. B. ad fin.

Et licet supponeremus transactionem prædictam à
principio fuisse nullã, adhuc Moniales eam pro parte
admittere, & pro parte reprobare non possent, sed in
totum approbare, vel in totum rejicere tenerentur, arg.
l. cum queritur 16. ff. de administ. tutor. ibi, aut in totum
agnoscere, aut à toto recedere, &c. leg. si ita stipulatur 39.
ff. de operis libert. ibi: Quia non debes ex parte obligatio-
nem comprobare, ex parte tanquam de iniqua queri, &c.
l. iam absurdum 7. ff. de bonis libert. ibi: Nam absurdum
B videtur

14 Vota decisiva, & consult. Canonica.

videtur licere eidem partim comprobare iudicium defuncti, partim evertere &c. Trevis. decis. 46. num. 10. lib. 2. Caputaq. decis. 86. num. 2. p. 1. & de contractibus cum Ecclesia & Religiosis agens idem resolvit Bald. conf. 100. n. 3. lib. 1. ubi ait, quod donatum Ecclesie non simpliciter factum est Sanctum Sanctorum, ut putabat Innocentius, sed cum onere suo, & conf. 379. quod est sub conf. 377. n. 5. eod. lib. & conf. 201. n. 1. vers. si autem nihil, lib. 1. Alberic. in lib. 4. §. si ab ignoto, ff. de manum. & alij, quos refert & sequitur Tiraq. de retractu convent. ad finem tit. n. 6. & 16. Covar. var. lib. 2. c. 16. n. 1. per tot. qui loquitur in contractu emphyteutico Ecclesie, qui vel in totum debet valere, vel in totum non valere, apertius Greg. XV. d. decis. 467. n. 5. ibi: Et quod dicitur, iudicium scus contractum posse claudicare favore Ecclesie, procedit quantum ad hoc ut possint eligere, an velint stare iudicio, & contractui, necne, non autem possint actum dividere, pro parte illum approbando, & improbando pro parte, sed debent totum approbare, aut improbare. &c. Beltram. ad eund. tit. lib. B. n. 16. vers. verum est.

117 Et facit quod aliud agens docet cum pluribus Th. Sanch. de matrim. lib. 1. disput. 1. num. 16 nempè quod donatio facta Ecclesie non minus quam facta aliis illius acceptationem requirit, ut fiat irrevocabilis, quia non fit immediate Deo, sed homini, unde more humano debet fieri, & consequenter leges aliarum donationum in ea servandæ sunt.

118 Denique cum absque dubio in omnibus contractibus id observetur, nulla potest esse ratio, qua ductæ Religionis, cum quibus contractus, & conventiones fiunt, velint se eximere à regula generali, de qua supra n. 95. Tum vel maxime, quia illarum interest promissa servare, aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere; ratio in jure ad multa deserviens, l. 2. §. sed dominorum interest, ff. de his, qui sunt sui vel alieni juris, §. sed hoc tempore, sub eod. vers. Instit. eodem, l. divus 24. vers. nec ullorum magis interest quam ipsorum, ff. de milit. testam. §. 1. sub eod. vers. Instit. eodem, l. ratas 7. ibi: Vestra etiam interest, Cod. de rescind. vendit ubi ea ratio traditur pro firmitate contractus cum milite celebrati, junctis quæ in simili circa contractum cum Principe, vel Repub. gestum expendant Huber. Giphani, & Ioan à Sande, quorum meminit Joseph. Vela assert. 13. n. 36 d. fin.

OBJECTIO V.

Quod Ecclesia privilegio gaudet, ne donationem illi factam revocare valeat.

119 Hujus privilegii fundamentum innititur dispositioni text. in cap. eorum 4. de condit. appof. cujus hæc sunt formalia verba: Verum cum alicui Ecclesie possessio qualibet interposita conditione donatur, à donatore donum postea revocari non potest, nisi forte tali sit conditione collatum, quod ea cessante debeat revocari. Quæ videntur limitare regulam suprapositam, videlicet quod etiã jure actionis potest agi præcisè ad rescissionem contractus, vel donationis modalis ob non impletum modum, qui donationi ipsi causam dedit: & sic videtur textum locum non habere in donatione facta Ecclesie sub aliquo onere, vel modo, ad hoc ut jure actionis revocetur talis donatio, & res donata ei tollatur ob defectum adimplementi oneris, & modorum impositorum, licet finalem causam contractui dedisset; & nihilominus textus non negat Ecclesiam obligari non posse ad ea integrè adimplenda; cum tamen id in decisum remanserit, & ac proinde in puris terminis juris communis, ex reg. l. precipimus 32. §. fin. C. de appellat. cum similibus. Privilegium ergo solum in eo consistit,

quod licet contra alios donatarios sub modo finalem causam continente, ob non adimplementum posset agi præcisè ad rescissionem; contra Ecclesiam non æquè, ut plenè constat ex d. cap. verum, in quo illa particula conditione, idem importat quod modum seu pactum, ut notavi in collect. ad illum tex. num. 6. ex ea ratione, quia textus præsupponit donatum Ecclesie adquiri, & postea onus esse implendum, quo casu censetur modus, & non conditio: tum etiam, quia si dicta particula posset intelligi de conditione propria suspensiva actus, nullo modo Ecclesia posset possessionem rei donatæ sub tali conditione ingredi, nisi post eam adimpletam, ex regula text. in leg. cedere diem 213. vers. ubi sub conditione, ff. de verbor. signif. leg. unic. §. si autem aliquid sub conditione; Cod. de caduc. tollen. §. ex conditionalis, Instit. de verbor. signif. lib. 14. in princ. tit. 11. parte 5.

Sed ex d. cap. verum, clarè ostenditur, Ecclesiam in possessionem rei donatæ ingressam fuisse, si quidem ibi agitur an ea possessio ob non adimplementum conditionis, seu legis, cum qua facta fuit donatio, evocari posset necne, quod supponit præexistentiam illius; privatio enim præsupponit habitum, l. nam etsi sub conditione 5. vers. post defectum, ibi. gradum non rumpit, quia nullus est, ff. de inoffi. testam. leg. non potest 208 alias 209. ff. de regul. juris, ibi: Non potest videri desisse habere qui nunquam habuit, &c. cap. ad dissolvendum 13. vers. quocirca, de desponsat. impub. Et sic dicta particula conditione, posita in dispositione, ubi unus possessionem rei prius ingreditur, idem importat quod pactum, siue modum in contractu, aut alia dispositione appositum, leg. societatem 7. aliàs 77. ubi gloss. 1. quam ad hoc præ aliis notat Bald. ff. pro socio, l. qua sub conditione 8. §. mortuo, vers. idem est ad fin. ubi notat Gotofred. verb. conditioni ff. de condit. inst. l. g. liberto 21. §. Lucius, ibi, conditione superscripta, & ibi, conditionibus testamento adscriptis, juncto textu ibi, parere compellendam & ibi, ut illi repetitione hæredes adjuvandos, ubi notat gloss. ult. in fine, ac Doctores communiter, & Gothofred. ad verbum conditionibus ff. de annuis leg. l. Titio centum 71. §. 1. ibi. conditio non remittetur, ubi notat gloss. & l. libertis 108. ff. de condit. & demorstr. d. lib. 1. §. fin. ibi ea conditione ut Stichum sibi emeret. jungo textu ibi. mortuo Sticho conditione repetam, & lege 1. ibi, si conditio repetitioni locum fore, utrobique Doctores, ff. de donat. leg. Gajus 22. vers. Paulus, ff. de manum. ff. l. Marcia 44. ubi narrant omnes, ff. de manum. ff. testam. & ultra eos observant Barr. num. 5 & ceteri communiter in l. quibus diebus 40. §. Termilius, ff. de condit. & demonstrat Tiraq. alia jura & Doctores congerens, de retract. convent. §. 2. gloss. unica, n. 76 Anton. Gom. var. resolut. tom. 1. cap. 12. num. 70. vers. & in tantum. Greg. Lopez in l. 21. gloss. 7. tit. 6. Ludov. Molin. de primog. lib. 2. c. 12. n. 5. & c. 15. n. 3. post alios Ioan. del Castillo controvers. tom. 4. c. 55. n. 34. Eodem modo accipitur & intelligitur particula illa, conditione, in d. cap. verum, significans, & denotans donatum, & traditum Ecclesie sub certo pacto, vel modo, ei revocari non posse jure actionis ob non implementum, sed tantum ad observantiam eam compellendam, ut intelligit ibi gloss. verb. sub conditione, & omnes communiter, ut præ aliis videre est apud Tiraq. de utroque retractu ad finem tit. num. 4. & 15. Covar. lib. 1. var. cap. 14. n. 9. Greg. Lopez lib. 6. gloss. 1. vers. & nota, tit. 4. part. 5. & ad eum Hermosil à num. 26.

Ratio fundatur in favore Ecclesie ad hoc ut ob non implementum modi, seu pacti, sub quo illi aliquid donatur, etiam si causam finalem donationi dedisset, ita donatum & traditum Ecclesie minimè valeat revocari, prout revocaretur aliis donatariis, ex d. l. 2. §. fin. de donat. cum similibus; & sic obligatio ad implementum remaneret

remaneret tantum, quapropter modus favore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsivam, & non finalem, ut resolvunt Rip. in l. fin. de revocand. donat. q. 52. n. 173. Cov. lib. 1. var. c. 4. n. 6. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 48. num. 70. Ex quibus rectè inferitur, justè posse Congregationem prætere, si Moniales nolint observare condiciones & capitulationes, propter quas Venerabilis Eques de Gratiis omnia bona sua, annuoque redditus illis donaverat, ut ea restituant, in quo nullibi Ecclesia reperitur privilegiata ad hoc ut invito interesse habente bona habeat, & condiciones sub quibus illi fuerunt donata, rejiciat, ac adimplere recuset; & inter interestatos, locum primum obtinet Congregatio, cum inter condiciones in contractibus appositæ ad sui favorem una adsit, quod scilicet Moniales tenerentur admittere in Ecclesia Monasterii Congregationem ad suas festivitates celebrandas, & casu quo id facere recusent, donans revocat in totum donationem illam & vult quod ea bona Patribus Prædicatoribus deferantur, ut ex illis Collegium studentium Fratrum illius sacri Ordinis fundetur, in quo Congregationi concedatur locus ad prædictas festivitates celebrandas, ut *suprà* dictum est. Et quicquid sit, eodem privilegio potiùs gaudere deberet ipsa Congregatio, uti locus pius & Ecclesiasticus, cum agit de bonis & juribus suis conservandis, proindeque de damno virando, quod injustè passa est & patitur ejec-
 123 *tâ*; quando enim agitur inter æquè privilegiatos, potior est causa illius, qui agit de damno virando, Lamberteng. de contract. minor. ad fin. n. 125. cum seqq. Greg. XV. decis. 164. n. 6. & decis. 473. n. 13. Rot. decis. 281. n. 10. part. 4. divers. & in recent. decis. 218. n. 6. part. 2. & decis. 190. n. 30. part. 6. cum aliis.

OBJECTIO VI.

Quod Congregatio festivitates suas in Ecclesia conventus Monialium celebravit, præcedente illarum licentia, & permissione, & non jure proprio.

24 **P**ræsupponunt, licet falsò, ut *infra* ostenderetur, Moniales facultativos fuisse omnes actus à Congregatione gestos circa festivitatum celebrationes, proindeque ex illis non posse jus aliquod, seu præscriptionem acquirere; quia ex illis, quæ facultatis sunt, certum est nullo tempore posse dici alicui jus quæsitum, nec præscriptionem causatam, c. possessionis, 16. q. 1. l. qui jure familiaritatis, ff. de acquir. possess. gl. fin. in l. sollet, ff. de offic. Procons. Cravet. de antiquit. temporum, p. 4. sect. fin. à n. 35. & conf. 111. num. 22. cum seqq. Bardel. conf. 143. n. 18. vol. 2. Surd. conf. 127. n. 21. Tiber. Decian. conf. 44. num. 133. volum. 4. Thesaur. decisione 16.
 125 n. 13. Valenz. conf. 94. Cancer. var. resolut. lib. 2. cap. 2. de jurisd. omn. judic. n. 109. ex generali regula, quæ docet actus meræ facultatis nunquam præscribi, l. 2. ff. de via publica, l. 1. §. denique, l. si in meo fundo ff. de aqua pluvia arc. l. quominus, ubi Bart. n. 26. in fine, & Rip. n. 98. de flumin. Balb. de præscript. p. 4. quinta p. q. 4. n. 4. Anton. Gabr. comm. opin. lib. 5. tit. de præscript. concl. 10. D. Barbosa. in l. cum notissimi, C. de præscript. 30. ex n. 77. latè Castill. controvers. tom. 7. de tertiis, cap. 32. à princ. Aloyf. Ricc. in collect. decis. collect. 1293. in fine, Card. Mantica. decis. 267. num. 2. Post. de manutent. observ. 53. num. 2. plures per me citati in collect. ad cap. ut privilegia 24. n. 8. de privileg.

126 Verum his non obstantibus, objectio prædicta fundatur in falso præsupposito, quod scilicet actus celebrationis festivitatum dependeret à voluntate & per-
 Barbosa Vol. decis. Pars II.

missione Monialium, cujus tamen contrarium evidenter apparet, tum ex testamento Venerabilis Equitis de Gratiis, quod in casu de quo agitur vim legis habet, ex vulgari illo d. cetero, Disponat testator, & erit lex: l. verbis legis, ff. de verb. sign. §. dispon. in Auth. de nupt. collat. 4. latè Carol. Marantaresp. 20. n. 1. cum seqq. p. 1. Lambert. de jure patron. p. 1. quest. 9. num. 52. Mieres de majoratu, p. 1. qu. 50. ex n. 1. tum ex scripturis donationum, & capitulationum, necnon transactionis, & concordie inter dictas Moniales, & Congregationem eandem jure proprio, prout præsumitur quis possidere; & non alieno, l. Tuia, ff. de solut. Surd. conf. 135. num. 23. Rot. apud Post. in fine d. tract. decis. 40. n. 3. & non sunt gratuita ea, ad quæ nos necessitas adstringit, ead. Rot. decis. 702. num. 4. in fin. p. 1. in posthum. Farin. alias p. 3. recent. & ex multiplicatis Monialium præfatarum obligationibus titulo oneroso publica auctoritate signatis, habuisse & habere radicatum in se jus ex tot præcedentibus titulis celebrandi festivitates suas in dicta Monasterii Ecclesia, per annos ferè quinquaginta cum multiplicitate actorum quolibet anno continuatorum sine alicujus contradictione. Unde succedunt duæ juris conclusiones ab omnibus comuni calculo receptæ, quarum prima sequitur. Non
 127 est materia facultativa quando præcedit titulus, quia tunc actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis, ad exclusionem actus voluntarii, Beltramin. ad Greg. XV. decis. 162. quem refert, & sequitur
 128 Ludov. Post. de manutent. observ. 53. num. 18. per text. in l. qui in aliena, §. si is qui ff. de acquir. hered. ubi probatur actum subsequentem censeretur & præsumi factum secundum formam contractus præcedentis, Alex. conf. 25. n. 9. cum seqq. lib. 2. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 49. n. 4. cum seqq. Duran. Rota decis. 388. num. 10. & decis. 387. n. 29. Surd. decis. 71. n. 9. ubi quod præsumitur gestus in executionem præcedentis contractus, & decis. 170. n. 13. & decis. 85. & decis. 208. n. 33. & decis. 125. num. 7. ubi quod præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt. Valasc. conf. 174. n. 20.
 129 tom. 2. Melch. Reinoso observat. juris lib. 1. observ. 72. n. 20. Rot. decis. 389. n. 4. p. 3. recent. & decis. 566. n. 2. ead. p. 3. Et solutio semper præsumitur ex causa præcedentis obligationis facta, leg. quadam mulier, ff. de re judic. Rot. decis. 647. n. 6. d. p. 3.

Alia juris conclusio non minus certa est, quod ex
 130 multiplicitate actorum per continuationem temporis spatium gestorum præsumptio facultativa excluditur Rip. in cap. cum Ecclesia Sutrina num. 55. de causa possess. Cæf. de Grassis decis. 1. n. 3. eod. tit. Seraph. decis. 212. n. 2. & decis. 23. num. 4. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 162. n. 16. vers. secundò excluditur, Rot. d. decis. 389. n. 4. p. 3. recent. ubi quod privilegium actus facultativi cessat ubi concurrebat immemorabilis Rota decis. 224. n. 8. p. 6. recent. eadem Rot. apud Ludov. Post. in fine sui tract. de manut. decis. 42. n. 8. & in recent. decis. 397. n. 3. & 640. n. 3. p. 1. Cacheran. Pedem. decis. 99. num. 19. ubi quod ex diuturna præstatione præsumitur animus obligandi, Cavalier. decis. 286. n. 6. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 681. n. 6. latè Ludov. Post. de manutent. observ. 53. n. 20. ubi reddit rationem, quia toties multiplicata gratia non est præsumenda: necnon quod ex diuturna possessione acquiritur actus considerabilis & manutenibilis, & n. 27. quod ubi agitur de favore divini cultus (prout in casu nostro) non præsumitur materia facultativa D. Alex. Raphaël apud me
 131 *suprà* voio 49. n. 28. & 29.

Sic etiam excluditur præsumptio possessionis jure
 132 familiaritatis ex multiplicitate actuum & continuata possessione. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 572. n. 8. Rot. apud Ludov. Post. in fine dicti sui tract. de manutent.
 B 2 decis.

decif. 32. n. 9. Vel per exhibitionem tituli præcedentis, Seraph. decif. 34. n. 2. Gregor. XV. decif. 92. Etiam si titulus esset nullus, idem Greg. XV. decif. 92. n. 4. & Beltramin. d. decif. 572. ejusdem n. 7.

133 Non obstat, quod in scriptura conventionis initæ inter D. Bernardinum de Almanfa Archiepiscopum Insulæ Sancti Dominici in Indiis occidentalibus ex una parte, & dictas Moniales ex altera, *sub die Februarii 1631. repetitur sic inter dictas partes conventum. Item por quanto en la Iglesia del dicho monasterio an hecho y hazen sus fiestas los Esclavos del Santissimo Sacramento, con permission del dicho Monasterio, agora su Señoria illustrissima como tal patron perpetuo, a instantia y pedimienso de las dichas Señoras Abbadessa y Monjas por si, y sus patrones, su Señoria Illustrissima da permission y tiene por bien que los dichos Esclavos del Santissimo Sacramento continuen en la dicha Iglesia, Capilla, y Altar mayor del dicho monasterio sus fiestas de primeros Domingos del mes, octava y carnevolenaas, dias de toros, y las demas que su Bula los concede. Loqual su Señoria Illustrissima ni sus patrones non impeditan, y esta permission se la hazen con la calidad que si a el dicho monasterio se ofreciere hazer alguna fiesta que sea tan precisa, que no la puedan deferir a otro dia, que se ha de preferirla del Monasterio a lo de los dichos Esclavos, y ellos podran hazer la suya en la capilla de Nuestra Señora de Gracia, o deferir la para otro dia: y por esta permission, ni otra sea visto aver adquirido, ni adquiriera adelante ningun derecho de costumbre, possession temporal ni ordinaria, ni otro de ningun genero, ni para dar lugares, entierros, ni tener otra autoridad alguna de ninguna manera en la dicha capilla mayor, y no ha de ser perjuizio a la uno, ni otro las dichas sus fiestas, ni hazer daño en la dicha capilla mayor, grados, ni altares con tablados, ni adornos que pusieren y los que se hiziere, ha de ser de tal manera que lo susodi ho esté, y que de libre de todo daño, perjuizio y nuevo reparo.*

134 Quæ quidem conventio inter dictas partes inita aliis præjudicium inferre non potest, qui in ea non intervenerunt nec illi consensum aliquem præstiterunt, aut postea eis notificata fuit, ex vulgari regula quod res inter alios acta, aliis nocere non potest, *l. de unoquoque, ff. de re judic. l. res inter alios, de regulis juris, toto titulo C. res inter alios acta, cum multis per me citatis Axiom. 199. n. 11. tum quia tam Moniales, quàm Archiepiscopus non poterant legem imponere Congregationi super juribus suis, quæ per titulos præcedentes & anteriores obligationes & transactiones inter ipsas Moniales & Congregationem ex causa onerosa initas, illa justè obtinebat, nec pariter illi præjudicare in suis festivitatibus celebrandis, & cum hoc onere facienda erat conventio, aut facta cum illo præsumi decet, alias enim daremus, quod possent ipsæ Moniales dare quod non habebant, contra reg. text. in c. nemo plus, de regulis juris in 6. & l. nemo plus, ff. eod. tit. cum similibus à me adductis Axiom. 64. n. 1. nam res transit cum suo onere ad quæcumq; vadat l. is cui opus, ff. de novi operis nunciat. l. si convenerit, si fundus, ff. de pig. act. c. ex litteris, de pig. c. pastoralis, de decim. cum similibus citatis per me Axiom. 199. n. 5. Et in re sua, in qua alius jus habet, non potest quis ponere legem quam velit. Anchar. consil. 155. Optimis rationibus, n. 7. & seq. Boër. decif. 320. n. 12. versicul. ex quo secundum.*

135 Et in præjudicium tertii re propria abuti nemini licet. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 83. n. 8. & consil. 226. n. 50. & 51. Joan. Maria Novar. quæstion. forens. lib. 1. g. 63. n. 8. Tum denique quia illa conventio habet duas partes inter se distinctas, unam quæ respicit celebrationem festivitatum in Capella, & Altari majori, & vult ipse Archiepiscopus quod Congregatio illas ibi-

dem omnino celebrare valeat, ita ut nec per se, nec per suos in eodem patronatu successores dictarum festivitatum celebratio impediri possit: & quamvis videatur insinuari id fieri ex permissione Monialium, cum postea dicatur quod dicta celebratio impediri non valeat, illa permissio jam non potest esse voluntaria, sed deinde fit necessaria quoad hunc effectum, argumento *l. non idcirco, in fine, Digestis de contrah. emp. l. si maxa vero, §. sicut, ff. mandati, l. si un. ab initio, C. de action. & oblig. alias enim ad nihilum deservirent verba illa, loqual su Señoria ni sus patrones ne lo impeditan, si utique liberum foret, & permissum dicto Archiepiscopo aut suis tempore existentibus in patronatu successoribus festivitates Congregationis impedire, quia verba debent intelligi ne maneant sine effectum, l. si stipulatus fuero ff. de verbor. oblig. Menoch. consil. 122. numer. 48. & consil. 373. numer. 8. Surd. de aliment. titul. 9. g. 16. n. 9. cum debeant aliquid operari, l. 3. in princip. ff. de jurejur. l. si quando 109. ff. de legat. 3. cum aliis per me citatis Axiom. 222. n. 11. Alteram habet partem illa conventio incipiens à versiculis: *Per esta permission, &c. ubi habetur quod ex hac permissione nullum consuetudinis, seu possessionis ordinariæ, vel temporalis, vel cujuslibet alterius generis Congregationi acquiratur, nec ad danda loca ad sepulchra hominum, nec ad aliam auctoritatem habendam in dicta Capella majori, ex quibus verbis colligitur consuetudinem & possessionem eo casu impediri, quo Congregatio eam acquirere prætendat ad sepeliendum in ea Con-* 141 *fratres, vel ad aliam auctoritatem habendam, ubi noto in prima exceptione dictionem illam, ni para dar lugares a entierros, & in secunda, ni tener otra autoridad quæ in utraque parte accipitur, pro neque. Cicer. lib. 5. epist. Nec opibus satis firmi, nec voluntate sunt. Idem lib. 4. epist. Nec enim obscuris in personis, nec parvis in causis res ageitur, post Paris. & Bon. advertit Cened. sign. 63. n. 3. Et ita vult hæc dictio sic repetita, ut possessio circa illa duo operetur, non tamen vult ut eundem effectum habeat circa expressa antea in prima parte, quia est implicativa casus contrarii ad expressa, ut in l. milites, ita. §. mulier, ff. de milit. testam. & in l. sacra loca, §. penult. ff. de rerum divis. & in l. nec nos de capt. cum similibus per me citatis dict. 208. n. 2. Quod sine dubio procedit in casu nostro, attentis verbis secundæ exceptionis ibi, ni tener otra autoridad, &c. ubi dictio otra, hoc est alia, diversitatem à suprâ expressis denotat, & diversa ab expressis includit, l. si fundus sub conditione, §. liberius ff. de legat. 1. Cened. sing. 4. n. 13. Giurba cons. crim. 99. n. 7. ubi quod diversos modos ab expressis designat, plures per me citati dict. 26. n. 17.* 143 Et attenta mente ipsius D. Archiepiscopi, qui publicè dicere solebat, se maxime optare, quod Ecclesia reedificaretur, & Capella major illius capax fieret, ut in ea Congregatio suas festivitates commodius celebrare posset, & ad hunc effectum potius, quàm ad alium creditur ad fabricam faciendam pecunias dedisse, & sic verba prædicta in ea conventionem, sive contractu apposita ex hac mente D. Archiepiscopi contrahentis sunt interpretanda, l. in conventionib. ff. de verbor. oblig. Perez ad tit. 7. lib. 5. Ord. pag. 188. quia in contractibus potius mens, quàm verba sunt attendenda, Molin. de primog. lib. 1. c. 4. num. 20. Quod & fortius confirmatur ex observantia subsequuta post Ecclesiam reedificatam usque ad tempus litis motæ, per quam quælibet dispositio declaratur ad tollendum omne dubium ut cum pluribus probavi suprâ, voto 47. n. 48. & voto 52. n. 47. cum seqq.*

Sed proh dolor! dicere non erubescio, me non semel doluisse, quod in illa conventionem inter D. Archiepiscopum & Moniales inita nulla facta sit mentio de patronatu

patronatu Venerabili equiti, ex rationibus in prima objectione allatis competenti, & forsan Deus Opt. Max. noluit, ut ei tam enormiter præjudicaretur, quando permisit ut pecuniæ à D. Archiepiscopo oblatae, & cum effectu illi persolutæ, ad eum statum pervenissent, ut nec ex minima illarum parte Moniales ipsæ ad fabricam Ecclesiæ se juvare possent, & aliæ in torno Conventus fuerunt deperditæ, quod in causa fuit, ut de iusto acquisitionis titulo dubitarent aliqui, ob quam rationem credunt adjumento illis non fuisse, per ea quæ tradunt Butr. *conf.* 33. n. 2. & 3. Card. Tusch. *præst. concl.* tom. 5. lit. M. *concl.* 25. & eleganter Ioan. de Solorzano de *Indiarum gubernat.* tom. 2. l. 5. c. 5. n. 101. & 102. ubi ad hoc propositum refert Solonis locum apud Cœl. Rhodig. 1. 20. c. 35. *Divitias habere quidem cupio, per injuriam vero consequi nolim; subsequitur enim mors supplicium.* Ovid. l. 1. *Amor.* eleg. 10.

Non habes eventus sordida pradabonos.

Euripides in *Erichtheo*:

Opes legittimas magis quam rapinas

Colere decet, neque enim divitiæ injustæ

Unquam constantes sunt.

OBJECTIO VII.

Quod festivitates per Congregationem in Ecclesia Monialium celebrata & celebranda, illarum religiosæ recollectioni impedimento sunt.

146 Venerabilis Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita in Ecclesia Conventus Monialium S. Francisci strictioris Observantiæ, in ea asolet certis diebus in Bullis Apostol. assignatis festivitates solemnes celebrare in laudem & venerationem sanctissimi Sacramenti, magno Fidelium utriusque sexus concursu ad generalem Communionem accedentium ibique prædicatur Dei verbum, & tota die in tabernaculo curiosè & devotè ac multis luminaribus præparato publicè exposita est sanctissima eucharistia, ac pro devotis Fidelibus ante illam orantibus, & hanc sanctam Congregationem intrantibus, plenissimæ à Sed. Apost. conceduntur Indulgentiæ; quæ festivitates summa omnium spirituali consolatione ab hinc quadraginta annis ibidem sunt celebratæ absque ulla Monialium incommodo, imò verò cum multis earum utilitatibus, & commoditatibus; participant enim de Indulgentiarum concessione, & de prædicationibus, videntque earum Ecclesiam tantò fidelium devoto concursu ubique plenam, ubique communionibus sacris abundantem, concomitante de manè & vespere suavissimo multarum vocum concentu, absque ulla ipsarum Monialium expensâ; nam omnia Congregatio supplet ex collectis à Fidelibus liberali mandatis elemosynis. In aula verò ad exercitia deputata, & ab Ecclesia multum distanti, congregantur quotidie Confratres, in eaque recitatur Rosarium Beatissimæ Virginis, habetur oratio mentalis per horam, & quandoque sumitur disciplina verberum ad expiationem peccatorum, & pro occurrentibus necessitatibus. Quis dicet ex his gravari posse Moniales, aut conqueri, quod inturbentur, aut eis molestia aliqua inferatur.

147 In Ecclesia Regii Conventus Monialium discalceatarum hujus oppidi Matritensis, in quo Moniales perpetuò à carnibus abstinent, & in summa poenitentia ac jejunio sanctissimam vitam degunt, Officia divina solemniter, & cum excellenti cantu celebrantur, ut refert Ludov. Munnoz en la *viday virtudes del Padre Maestro Fray Tuis de Granada* pag. 166. in princip. ubi idem de Religiosissimo monasterio Incarnationis ejusdem oppidi Matritensis dicit,

Barbosæ *Vot. decis.* Pars 11.

Devota Congregatio indignorum servorum sanctissimi Sacramenti, quæ sita est in Conventu sanctæ Mariæ Magdalenæ ejusdem oppidi, per annos viginti & septem in illius Ecclesiæ festivitates suas solemniter apparatu celebrat ex permissione Monialium, cum magna earum approbatione & spirituali consolatione, in aulaque prope eundem Conventum accommodata exercitia sua devotissime agunt Congregationis Confratres, & à tempore, quo illi pro suis festivitatibus celebrandis, & exercitiis agendis Ecclesiam, & aulam occupant, Moniales ipsæ magna in temporalibus, & rebus Monasterii augendis commoda sentium non contemnenda.

149 Novissime Venerabilis, & pia Congregatio Sacerdotum indignorum ministrorum Salvatoris mundi, quæ primam sedem habuit in Ecclesia Conventus Monialium Conceptionis B. Virginis, Ordinis S. Hieronymi hujus oppidi Matritensis fuit per me & aliquos devotos Presbyteros instituta, & primam illius Præfecturam habui, occupatur quotidie in Oratorio propriis elemosynarum pecuniis empto, in Rosario beatissimæ virginis recitando, in oratione mentali habendas, in disciplinis sumendis; extra verò ejus Sacerdotes carceres, & hospitalia hujus Curie visitant, confessiones omnium infirmorum confiteri volentium audiunt, illosque consolantur, & aliquibus dulcissimi reficiunt, & elemosynas libenter condonant, in carceribus etiam confessiones excipiunt, prædicant, & sermocinantur, ac nonnullas elemosynas, & refectiones portant. Extra hoc oppidum ad loca circumvicina vadunt peregrinantes, & in eorum quolibet per quatuor vel quinque dies commorantur, absque ulla habitatorum expensâ, prædicantes poenitentiam. Confessiones plures etiam generales audientes, inimicitias conciliantes, & afflictos in Domino consolantes, in Ecclesia prædicti Conventus Monialium Conceptionis in omnibus Apostolorum festivitatibus conveniuntur, ibique eas celebrant convenientes omnes laici ad generalem communionem, & alia opera pia exercenda, quæ a Sacerdotibus illis commendantur, qualibet Dominica die post Vesperum ad Oratorium opera & diligentia aliquorum laicorum confratrum adducuntur rustici homines, qui ad operas suas locandas per plateas conveniuntur, & alii famuli inferioris ministerii, ut addiscant doctrinam per Sacerdotes edocendam, ex quibus plures tam rudes inveniuntur, ut adhuc primæ Christianæ ipsius doctrinæ elementa ignorent, & pro eo tempore, quo in his ediscendis occupantur, solet expensis Congregationis aliquid his pauperibus erogari, ne occasione lucrandi aliquid pro quotidiana sustentatione retrahantur ab addiscenda doctrina Christiana; plures etiam eo tempore confitentur peccata sua, & solent ad ducentorum aliquando pervenire, de illo gratias Deo reddere nunquam prætermittit, quod ad hoc insignis opus instituendum, & fundandum, me tam fragile & vile instrumentum elegerit; cum in hac nostra Congregatione adsint Sacerdotes Religiosissimi in oratione perpetuò perseverantes, in his operibus pijs exercendis continuò assistentes, in missionibus peragendis promptissimi & obedientes, ac ultro ad labores sponte se offerentes, in confessionibus audiendis, & in prædicando assidui, & piissimi viri. Moniales quod nostrum est intentum, his festivitatibus, & ad eorum exemplum multum consolantur in Domino, hoc divinum donum ab illo provenire referunt.

OBJECTIO II.

Congregatio ab immemoriali, & de tempore mota litis fuit & erat in pacifica possessione celebrandi festivitates omnes nobilis & devoti sui Instituti in Ecclesia Monasterii Monialium strictioris Observantia S. Francisci, quod vulgo dicitur del Cavallero de Garcia, & faciendi actus accessorios & concernentes celebrationem earundem festivitatum, necnon exercitia Rosarii, Orationis mentalis, & disciplina in Aula ad hoc destinata, in qua possessione manutenenda est.

- 150 **D**andum est mandatum de manutenendo Cōgregationi in possessione celebrandi festivitates sui nobilis, & devoti Instituti in Ecclesia dicti monasterii & omnes actus illi accessorios, & concernentes majorem earum decorem, ac faciendi dicta exercitia in aula pro illis deputata, quia docet de sua possessione de tempore litis motæ, & retinēda, *Inst. de in iur. d. plures* refert Rotæ decisiones & Doctorum allegationes Ludov. Post. *in 17. mandati de manutenendo, obser. 17. n. 1.* quibus addo per me citatos *supra, 2. n. 1. & 2. n. 1.* Et licet ad obtinendum sufficeret probare ad
- 151 summum duos actus possessorios, ex multis quos refert & sequitur Ludov. Post. *d. tract. obser. 18. à princip. & sic unam instantaneam sive momentaneam possessionem*, Peregr. *de fideic. art. 48. n. 8.* Mastrill. *decis. 52. n. 1. p. 1.* idem Post. *d. obser. 18. n. 1.* nihilominus tamen ex abundanti Congregatio uniformes, continuos, & pacificos actus ad mille ferè devenientes spatio quinquaginta annorum gestos plenissimè probavit, nihil referentes quod duobus annis in alia Ecclesia easdem festivitates celebraverit, quia hoc fecit præmittendo necessarias protestationes, animo enim retinetur possessio si possessor discedat cum protestatione, vel cum
- 152 animo illam retinendi, & possidere, v. *quin etiam, Inst. de in iur. d. recent. decis. 1. alias 53. n. 3. de caus. possess. & prop.* Ludov. Post. *d. tract. obser. 17. n. 18. & 19.* Et quamvis, sine veri præjudicio, in protestationibus deficeret Congregatio, quod non est dicendum, adhuc illi concedenda erat manutentio pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur possidere de tempore motæ litis idem Post. *de tr. obser. 73. à n. 50.* præcipuè cum possideat virtute contractus antea initi, Præf. *de Grassis decis. 4. de causa possess. & prop.* Aloyf. Ricc. *in collect. decis. collect. 1261. vers. amplia etiam*, quos refert, & sequitur Post. *d. tract. obser. 11. n. 6.*
- 154 Cum ergo sit titulata possessio Congregationis in vim instrumentorum donationis, capitulationum, & transactionum acquisita & obtena, majorem exinde adepta est justificationem pro manutentione concedenda, Rota apud Post. *in fine dicti tract. sec. 139. n. 3. & decis. 251. n. 1.* cum semper titulus multum habeatur in consideratione etiam in hoc summarissimo possessorio, Cavalier. *decis. 179. n. 5.* Rota apud Postium *decis. 5. n. 5.* ubi ad hoc refert Bald. Verallum, & Thesaurum, sufficiatque præsumptio tituli orta ex longæva possessione pro manutentione obtinenda, ut ex Rota, & Covar. resolvit Joal. de Solorzano *de Indiarum gubernat. lib. 2. c. 28. n. 85.*
- 157 Unde succedit certa in hac materia conclusio, & vulgare axioma, quod possessor in sua possessione manuteneri debet à iudice, lite pendente, non solum de jure, cum omnia jura clament ut possessor lite pendente manuteneatur, sed etiam de iure omnium Curiarum: ita cum multis Ludov. Post. *d. tract. obser. 2.*

n. 9. cum seq. Et possidente Congregatione, non debet interim superlederi in celebratione festivitatum, quamvis immineret scandalum, quod non adest, ad notata per Curr. *jun. conf. 207. n. 2. vol. 3.* Benintend. *decis. 73. n. 6. & 7.* Scacc. *de appell. quest. 1. limit. 6. memb. 2. n. 20.* Paz. *de tenuta, lib. 1. c. 101. n. 3. & 4.* non enim lite pendente poterat aliquid innovari, *1. toto titulo ut lite pend. innovetur, cap. non solum, de appellat. in 6.* Lancel. *de attent. c. 4. limit. 10.* Menoch. *conf. 35. n. 14.* Rota apud Post. *in fine d. tract. 305. n. 1.* Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 5 c. 24. quest. 9. vers. deinde lite pendente*, Cirol. Marant. *resp. 2. n. 11 p. 1.*

Non obstat, quod celebrare dictas festivitates in Ecclesia dicti Conventus, est & fuit semper merè dependens à voluntate Monialium: atqui ex actu meræ facultatis non acquiritur possessio, seu status manutentibilis, ac per consequens nec datur mandatum de manutenendo, Stephan. Gratian. *discept. forens. c. 655. n. 19.* Beltramin. ad Greg. XV. *decis. 262. n. 16.* Card. Cavalier. *decis. 286. n. 1. & decis. 418. n. 9.* Ludov. Post. *d. tract. obser. 53. n. 1.* hinc inferens *n. 3.* diuturnum hospitem, seu illum, qui ab aliquo amico in hospitio, & domo recipitur, nullo temporis cursu quærere quasi possessionem hospitii & domus. Ergo, &c.

Quia respondetur negando majorem, ex dictis *supra n. 126. cum seqq.* cum dare locum Congregationi ad celebrandas suas festivitates, & ad exercitia facienda, sit debitum in vim obligationum, & titulorum præcedentium Moniales ad patientiam præstandam obligantium; unde quando possessio verificatur ex titulo præcedenti, sine dubio manutentio debetur. Cenc. *de censib. in addit. p. 2 c. 2. quest. 3. art. 9. n. 17.* Polth. *d. obser. 53. n. 19.* Ad quam excludendam debet evidenter constare, materiam, esse merè facultativam, Seraphin. *decis. 323. n. 3.* Beltramin. ad Greg. XV. *decis. 162. in fine*, ubi reddit rationem, ne scilicet sub prætextu materiæ facultativæ de facili sit manutentio deneganda.

Quicquid sit, plenè constat olim Moniales celebrationem dictarum festivitatum impedire voluisse, Congregationi, & hac de re litem movisse coram Vicario generali hujus oppidi Matritensis, de qua mentio fit in instrumento transactionis & concordia; unde succedit conclusio, quod in actis etiam merè facultativis dicitur acquisita possessio quando præcessit prohibitio, seu contradictio cum subsequuta acquiescentia. Beltram. ad Greg. XV. *decis. 162. sub n. 16.* Melch. Lotter. *de re benefic. tom. 2. lib. 1. q. 31. n. 29.* Rot. *decis. 297. sub n. 4. & 5. p. 2. divers. Post. d. tr. obser. 53. n. 28.*

Nec obstat quod ex adverso allegatur, videlicet titulos in quibus Congregatio fundatur, esse nullos, utpotè quia per vim & merum gesti dicuntur, & ex defectu solemnitatum, ac proinde nullitate hac stante, debebat retardari mandatum de manutenendo. Quia respondetur totum negando. Primum constat ex dictis *supra n. 106. cum seqq.* Secundum pater, quia nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem, ut de possidente vigore contractus reprobat, in terminis Cæs. *de Grassis decis. 4. de caus. possess.* Aloyf. Ricc. *in collect. decis. collect. 1261. d. tract. obser. 62. n. 8.* Et de possidente vigore donationis, contra quam opponitur de illius nullitate, & invaliditate, Rot. *decis. 270. n. 4 p. 1. recent.*

Ratio duplex assignari potest, generalis scilicet, & specialis: generalis est, quia ex quolibet contractu, & actu inutili, & nullo transfertur possessio in alium, *l. 1. §. si vir uxori, l. quod uxor. 16. ff. de acquir. possess. l. nec ullam 13. §. in omnib. ff. de petit. heredit. l. si donata 36. ff. de donat. inter virum & uxorem. l. 2. §. 1. in fin. ff. pro donato l. 1. §. de iur. jur. vers. denique, ff. de vi & vi arm. Matienf. l. 8. glos. 2. n. 32. tit. 7. lib. 5. Recopil. & glos. 6. num. 1.*

num. 1. Mastrill. decis. 253. num. 13. p. 3. Surd. conf. 176. à n. 1. usque ad 3. Paz de tenuta tom. 1. ap. 28 ex. n. 1. & tom. cap. 54. n. 17. Post. d. tract. observ. 37. n. 1 quod tantum limitatur quando nullitas est ad eam clara & evidens, ut non eget probatione. quo casu omnes doctrinas in contrarium citari solitas intelligit Post. d. tract. observ. 62. n. 12.

167 Secunda ratio specialis est, quia ubi instrumentum obligationis fuit executioni demandatum (prout in prædicti casu) exceptio nullitatis non relevat ad impediendam manutentionem. Sigism. Scacc. de appellat. 1. p. c. 2. q. 19. remed. 1. concl. 5. n. 20. & 21. Post. observ. 62. n. 1. quia illa respicit petitum, & non est in manutentione discutienda, Rot. apud eundem Post. decis. 226. n. 8. ubi quod exceptio nullitatis transactionis respicit petitum.

168 Denique non obstant exceptiones contra testes positæ, quia non admittuntur in isto summarissimo judicio. Cov. pract. cap. 17. n. 4. Christoph. de Paz de tenuta. cap. 7. n. 7. & 9. Seraphin decis. 342. in fine, & decis. 392. & num. 2. decis. 561. n. 2. Greg. XV. decis. 449. num. 10. Unde Beltramin. ad ipsum decisione 449. n. 11. ait quod ideo non admittitur exceptio, quod testis sit interessatus, & Card. Cavalier. decis. 223. num. 2.

169 resolvit propterea non obstare exceptionem adversus Monachum testem, quod non sit admittendus in hoc judicio pro suo Monasterio.

Quibus fundamentis in jure & facto irrefragabilibus fuit ad favorem Confraternitatis promulgatum decretum de manutenendo, tenoris sequentis videlicet:

171 En la Villa de Madrid a 23 dias del mes de Junio de 1645. años: visto este proceso y autos del poreal senor Licenciado Don Diego Osorio, proionotario y juez Apostolico de la causa que es entre partes, de la una el Doctor Agostino Barbosa, Padre mayor, y demas Hermanos y Congregacion de los esclavos del Santissimo Sacramento, suæ en la Iglesia del Convento de Monjas descalzas de la Concepcion Franciscas, que llaman de Cavallero de Gracia desta Villa de Madrid, y de la otra la dicha Abadesa, Monjas, y Convento de Monjas descalzas Franciscas de la Concepcion, que ansi mismo se dicen de Jesus Maria. Dixo que sin perjuizio, del derecho de las partes en el juicio petitorio y posesorio plenario, y en el interim y hasta tanto que otra cosa se provea, y mande, debia de mantener, manutenia, y mantubo, amparava y amparo al dicho Hermano mayor, y demas Hermanos y Congregacion del santissimo Sacramento suæ en el dicho Convento y Iglesia, en la possession en que han estado y estavan al tiempo y quando se movio este pleito de celebrar sus fiestas los primeros Domingos de cada mes, y otros dias extraordinarios, en el discurso del anno, como son la octava de Corpus, por ocho dias continuos, quando los senala la Congregacion, y los tres dias de carnevolendas, y todos los dias de toros por las tardes, y las exequias de sus defuntos en la Iglesia del dicho Convento, Capilla y Altar mayor, tener creencia con las insignias del santissimo Sacramento, de poner en la Capilla y Altar mayor de la dicha Iglesia andamio de madera para el Altar y su peana, armandole como les parece, y todo lo demas conveniente, adornando la Iglesia, Capilla y Altar mayor y parte que quierdes, poniendo muchas luzes, y otros adornos: y de que las dichas Monjas por el sacristan de la Congregacion les den los vestuarios y robas blancas que fueren necesarios para la celebracion de todas las dichas festividades, y para las Missas cantadas, y pulpito, y de tener la llave cada uno de aquellos dias el Sacerdote que ha de dezir la Misa mayor cantada, del sagrario del Altar mayor, hasta encerrarse el santissimo Sacramento a la noche, y de dezir por persona deputada por la dicha Congregacion en to-

das las festividades ordinarias y extraordinarias, y exequias la Misa mayor con Diacono, y subdiacono, y comulgar en ella y en otras a los esclavos del Santissimo, y de traer muscos instrumentos de fuera para officiar la dicha Misa mayor y Cumpietas, y de combidar y traer predicadores que prediquen en la dicha Iglesia a voluntad de la Congregacion en todas las dichas festividades, y de poner los bancos de respaldar y sin respaldar para assenta se los Hermanos de la Congregacion y las personas combidadas y otros devotos, que vienen a la Iglesia, dividiendo con grados en caso necesario los hombres de las mugeres, y de tener el uso libre de la Capilla de nuestra Señora de Gracia, y la llave del sagrario della, y copen, y de comulgar en ella en todo tiempo a los esclavos: y de llevar tambien para este effetto con sul llave por un Sacerdote Congregante el santissimo Sacramento de la dicha Capilla de nuestra Señora de Gracia, a el Altar mayor para la Comunión general de los esclavos en todos los dichos dias de fiesta, ordinarios y extraordinarios, y de bolver despues el copo a la dicha Capilla y Sagrario de nuestra Señora de Gracia, y de pedir limosna con mesa y fuente y libro de escribir los esclavos, y assentar las limosnas que ello dan a las puertas de la dicha Iglesia de la parte de adentro, y poner estandarte de la dicha Congregacion en todas festividades della, y en el jueves y Viernes santo de cada un año, y que en la dicha possession no sean inquietados, molestados, ni perturbados por persona alguna: para lo qual se den y despachen los mandamientos de manutencion necesarios en forma, con penas y censuras y ansi lo proveyo mandò, y firmò. El Licenciado Don Diego Osorio.

Nimiam post hæc scripta insectandi, ac reprehendendi licentiam assumpsit quidam qui se procedere non est ausus, in quodam libello furtim in hac Curia sine nomine Auctoris impresso, in quo multum insudare videtur, non in hac nostra juris allegatione improbanda, sed in ea rabiosè diffamanda, prorumpens in quandam maledicendi audaciam.

Quid non audebit perfida lingua loqui ex Mart. 7. epigr. 22. quod in causa fuit ut Illustrissimus & Reverendissimus D. meus Julius Rospigliosi in Hispaniarum Regnis Nuncius Apostolicus, ex officio sub censuris dicti libelli lectionem prohibuerit, prout etiam prohibuit Supremum Castellæ Consilium, datis litteris & speciali commissione D. D. Augustino del Yerro, dignissimo Curiae Regalis Præfecto ad inquirendum, & procedendum contra omnes culpabiles reprobos.

Non est cur ego doceam; cum certum sit nullum esse tam perfectum opus, quod non vellicare malignitas possit, ut dicit Seneca lib. 2. de benef. cap. 2.

M. g. ius Tertullian. lib. 4. contra Valen. duo nobis proponit; unum circa notitiam Valentini, his verbis: Speraverat Episcopatum Valentinus, quia ingenio poterat & eloquio, sed alium ex martyrii prerogativa loci positum indignatus, de Ecclesia authentica regula abruptus, (ut solent animi pro priorum excitati presumptione ultionis accendi) ad expugnandam conversus veritatem, & cujusdam veteris opinionis semini, actu colubroso viam delineavit. Alterum circa Valentinorum desiderium, ne eorum scripta publicarentur. Nihil magis curant (ut dicit cap. 1) quam occultare quod prædicant, quia nihil veritas erubescit (addit cap. 3) nisi solummodo abscondi. Ego autem neminem nomino, quare irasci mihi nemo poterit nisi qui ante de se volueris confiteri, nec de illo queri poteris quisquis de se bene senserit, ut loquar cum Cicer. pro leg. Manil.

Non possum non summe dolere, quod Moniales, quæ strictiorem religiosam vitam ducunt, hac via de me vindictam sumere intendant, & in defensionem

175 præfensi sui juris talem publicent libellum, præten-
dentes Congregationem de facto expellere, eam in ju-
stissima lite vexantes, cum deberent plusquam alii li-
tes effugere, & prorsus evitare, ut admonet Cardina-
lis Hugo super illa verba Psalmi 84. *Audiam, quid lo-*
quatur in me Dominus Deus quoniam loquetur pacem
in plebem suam; qui dividens tria populi dei, secula-
rium scilicet, Clericorum, & Religiosorum & pa-
cis quoque genera, pax reconciliationis ad Deum, pax
peccatoris ad se ipsum, & pax temporis ad proximū;
concludit dicens: Terram autem propriè abstulit Re-
ligiosis quibus propriè competit lites nullas habere. Quod
Apostol. 1. ad Corinth. cap. 6. innuit, dum dicit: Jam
quidem omnino delictum est in vobis, quod judicia ha-
betis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis?
Quare non magis fraudem patimini? Et ibi in gloss. S.
Augustinus ita ait ad propositum: *Perfectus igitur licet*
sua repetere simpliciter, id est, sine causa, sine iudicio, sed
non convenit eis inde movere causam ante iudicem. Et
Lyra in sensu literali idem declarat: Licet enim, ait ille,
cuiuslibet licitum sit rem suam in iudicio repetere, etiam
Religiosis, tamen repetere rem suam in iudicio pecca-
tum est in aliquo casu, utpote quando de tali repetitione
surgat scandalum, vel aliud magnum malum.

In hoc casu adest universale scandalum cuctorum
vident Moniales non repetere quod suum est, sed
176 denegare quod Congregationi evidenter debe-
tur, & nulla potest tergiversatione occultari &
quod pejus est parvipendunt Apostolicum Iudicium
mandata, nec illis obtemperare volunt, contra quas
est danda declaratoria. Cassador. decis. 6. de causa pos-
sess. & propriet. Crescent. dec. 11. de sequest. possess. Gra-
ve enim delictum, & deterrimi exempli est inobe-
dientia, & contumacia, gloss. in c. duo sunt. 96. dist.
Abb. in c. 1. n. 10 & ibi Rip. n. 29. de iudic. Cov. in c.
Alma mater. 1. p. 1. § 9. n. 3. de sentent. excomm. lib. 6.
utpote quæ ex contemptu profisciscitur, & alios ad
178 contemptum provocat, & idè censuris coercenda,
ut censuit Rota in Cordub. dimidia portionis, 1. Julii
1630. coram bonæ mem. Merlino.

179 Nec de me possunt Moniales conquerit, cum ra-
tione officii obligatus essem jura Congregationis pro
meo posse defendere, ne illa esse desinerent eo tem-
pore quo ego illius essem Præfatus; quanta vigilan-
tia, quanto studio obtinuerim, ostendit causæ exitus
& satis indicat adversaria potentia, in quo negotio
opus fuit plus pro conservatione juris quæriti, quàm
in eo acquirendo laborare, quia difficilius est Pro-
vincias obtinere, quam facere: viribus parantur, jure
retinentur. Et ut inquit Ovid. 2. de remed.

Non minor est virtus quàm querere, parva tueri:

180 *Casus inest illic, hic erit artis opus.*

Imò, ut dicit Claudian. 2. Stilich Paneg.

Plus est servasse repertum,

Quàm quæsisse novum.

181 Et Cassiodor. 1. var. epistol. 29. De custodiis autem
acquiritur laudata perfectio.

Conchensis nullitatis Ordinis.

Ordinatus sacris Ordinibus per vim, &
coactionem præcisam, & absolutam non
recipit characterem, nec tenetur ad ob-
servantiam voti castitatis; si verò per vim
causativam, seu conditionalem ordinetur,
characterem recipit; sed tamen non tene-
tur continere, nec prohibetur contrahe-
re matrimonium.

VOTUM LXXVII.

- 1 Casus contingentia proponitur, & n. 2.
- 3 Dubia disputanda proponuntur.
- 4 Vis alia præcisa, & absoluta, alia causativa, seu con-
ditionalis.
- 5 Ordinatus per vim præcisam, & absolutam non reci-
pit characterem, nec tenetur ad observantiam
voti castitatis.
- 6 Baptismus non confertur patienti vim præcisam, &
absolutam.
- 7 Ordinatio ubi non valet, nec etiam valere potest præ-
ceptum, aut votum, quod invalide ordinationi
annexum est.
- 8 Character imprimitur in ordinato, vel baptizato per
vim conditionalem, seu causativam.
- 9 Voluntas coacta voluntas est.
- 10 Voluntas coacta sufficit ad impressionem characte-
ris.
- 11 Actus omnis, in quo reperitur non simplex volun-
tas, sed cum qualitate libertatis, & spontanei-
tatis, si fiat coactè non valet.
- 12 Matrimonium si fuerit metu contractum, est ipso iu-
re nullum.
- 13 Electio metu facta est nulla.
- 14 Dos metu constituta est nulla.
- 15 Castitatis promissio de sui natura requirit qualita-
tem libertatis à coactione.
- 16 Castitas est voti, non præcepti.
- 17 Continentia suaderi potest, sed non præcipi no-
lenti.
- 18 Votum vi & metu gravi extortum, ipso iure est
nullum.
- 19 Votum castitatis tacitum à coacta emissum, non tenet
sicut expressum.
- 20 Puer qui non sit doli capax, si promoveatur ad
Ordines sacros, non tenetur continere.
- 21 Potestas in Ecclesia est compellendi puerum sacris
Ordinibus promotum, ut continentiam servet, ni-
si compos factus nolit in Ordine permanere.
- 22 Character cujuslibet Ordinis sacri potest imprimi
infanti unius diei, modo sit baptizatus.
- 23 Castitas non est de substantia & essentia Ordinis
Subdiaconatus.
- 24 Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordi-
nato.
- 25 Subdiaconis de tempore primitiva Ecclesie lice-
bat contrahere matrimonium, & post Ordinis
suspensionem anterioribus uti conjugis.
- 26 Ordo per se impressus non impedit matrimonium,
sed constitutio Ecclesie.
- 27 Canonista, & Jurisperiti referuntur qui tenent Sub-
diaconum Ordinem suscipientem per vim causati-
vam non teneri continere.
- 28 Theologi referuntur idem sentientes.
- 29 Rota Romana idem sentit.
- 30 Concilii Toletani VIII. cap. 7. intellectus.
- 31 Subdiaconus per metum & coactionem ordinatus est
verè & propriè Subdiaconus.
- 32 Subdiacono prohibitum est contrahere matrimo-
nium.
- 33 Castitas indicta Ordini sacro ex immeditata consti-
tutione Ecclesie, secundum aliquos.
- 34 Continentia obligatio sacris Ordinibus annexa est
directè & immediatè ex præcepto Ecclesie, secun-
dum nonnullos.
- 35 Obligatio continentie Ordinibus annectitur, me-
diante voto proprio ordinatorum, secundum
alios.
- 36 Subdiaconi sunt adscripti voto continentie simul ex
lege

- lege Ecclesiastica immediate, secundum aliam opinionem.
- 37 Ordo ex adjuncto voto castitatis quando dirimat matrimonium?
- 38 Concilium Triad. asserit Subdiaconos, vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesie ad continentiam teneri.
- 39 Votum servandi castitatem in Subdiacono derivatur a jure positivo.
- 40 Ecclesia non intendit gravare fideles inuitos ad perpetuam castitatem.
- 41 Statutum Ecclesie de servanda castitate sacris Ordinibus annexa, ex quibus componatur.
- 42 Doctores referuntur, qui tenent suscipientem Ordinem Subdiaconatus per vim coactivam teneri continere.
- 43 L. Regia 32. tit. 6 p. 1. declaratur
- 44 Doctrina ad matrimonii nullitatem facientes bene adaptantur ad similes Professionum & Ordinum nullitates.
- 45 Metus definitio, & ejus natura declaratur.
- 46 Metus debet esse talis, qui cadere possit in constantem virum ad hoc ut Matrimonium, Professionem, & Ordinis susceptionem annulet.
- 47 Metus ut dicatur cadens in constantem virum quinque requiruntur conditiones.
- 48 Matrimonium per vim contractum, est ipso jure nullum.
- 49 Professio per vim emissa est ipso jure nulla.
- 50 Metus gravitas disjunctatur ex circumstantiis, & qualitate ætatis, sexus, & imbecillis animi.
- 51 Metus est difficilis probationis.
- 52 Probationes leviores sufficiunt in metu.
- 53 Indicia, & conjectura ad probandum metum admittuntur.
- 54 Probatio difficilis sufficit fieri per conjecturas, & indicia.
- 55 Testes domestici admittuntur in probatione metus.
- 56 Testes singulares in probatione metus rejiciendi non sunt.
- 57 Historia narratur, ex qua metus initium sumpsit, & num. 58.
- 59 Persona interposita ad metum incutiendum, & quomodo probetur, num. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71.
72. Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel ab scissionis membri dicitur cadens in constantem virum.
- 73 Reverentia quam filius prestare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum.
- 74 Metus reverentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum.
- 75 Timor rationalis gravis mali simul cum metu reverentiali sufficiens est ad annullandum contractum.
- 76 Metus reverentialis cum verberibus, au minis sufficit ad irritandum contractum, quamvis non probetur minitantem solitum esse minas exequi.
- 77 Terribilitas persona cum metu reverentiali sufficiens est pro nullitate contractus.
- 78 Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum.
- 79 Existimatio prudens, & rationalis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum.
- 80 Qualitas personarum, qua metum patiuntur, & incutiunt, multum inspicitur solet in ejus probatione.
- 81 Testis unus junctus aliqua presumptione metum probat.
- 82 Antonius adversam semper habuit ad statum Ecclesiasticum inclinationem.
- 83 Aversio & repugnantia multum confert ad motus probationem.
- 84 Antonius fuit instantissimis precibus à parentibus inductus ut Subdiaconatus Ordinem susciperet, & n. 85.
- 86 Preces importuna, & instantissima persuasiones apte sunt metum incutere cadentem in virum constantem.
- 87 Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum.
- 88 Persona inducta ad contrahendum per persuasiones instantissimas, dicitur contrahere per vim & metum.
- 89 Matrimonium per nimiam importunitatem contractum annullatur.
- 90 Preces importuna à patre, aliove Superiore adhibita matrimonium annullant.
- 91 Preces, & persuasiones, ac periculum gravis indignationis in patre, intervenerunt in presenti casu.
- 92 Antonius cum ad Subdiaconatus Ordinem traheretur, cum lacrymis acerbum sui animi sensum exprimebat.
- 93 Lacryma, & suspiria metus continuationem probant.
- 94 Protestationes, & reclamaciones Antonii.
- 95 Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomodo cessaverit.
- 96 Protestationes nihil aliud sunt quam declarationes voluntatis illius, qui protestatur.
- 97 Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto.
- 98 Protestationes concludenter non probant metum.
- 99 Protestationes multum coadiuvant, & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis.
- 100 Protestatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu.
- 101 Principium meticulosum attendi debet, ut exinde sequuta ab eo regulanda sint.
- 102 Animus quis & fuerit in præteritum, declaratur à subsequenteribus.
- 103 Fama, & communis vox multum opitulatur ad probationem metus.
- 104 Antonii perpetua repugnantia exercendi actum Ordinis Sacro annexum, & ascendendi ad superiores Ordines, & numero 105. 106. 107. 108. & 109.
- 110 Conjectura simul junctæ cum tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant.
- 111 Singula quæ non prosunt, multa juvant in materia probationum.
- 112 Vocem in Capitulo non habent nisi tantum Canonici, qui in sacris sunt constituti.
- 113 Vox pendet à Canonici.
- 114 Canonici dicuntur de Capitulo, licet non sint in sacris.
- 115 Vocem in Capitulo habere potius est præminencia, fructus Canonici, quam Ordinis.
- 116 Suspensus ab officio est pariter suspensus ab usu, & fructu dandi vocem.
- 117 Suspensus ab Ordine non est suspensus à jure, & præminencia dandi vocem in Capitulo.
- 118 Irregularitatem non incurrit privatus jure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det.
- 119 Decisiones in causa Parmensi nullitatis Ordinis declarantur.
120. Ordinum

22 Vota decisiva, consult Canonica.

- 120 *Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia Conchenfi.*
- 121 *Metus causa durante, nullus consensus presumitur libera voluntatis.*
- 122 *Pater pro filio testificari prohibetur.*
- 123 *Confessio patris probat metum intercessisse in matrimonio filii.*
- 124 *Confessio propria est major omnium probatio.*
- 125 *Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonii spiritualis, & carnalis filiorum.*
- 126 *Parentes in causis filiorum quando testificari possunt.*
- 127 *Testium nonnullorum integerrima fides aliorum supplet defectum.*
- 128 *Testes singulares probant metum.*
- 129 *Mina probantur per testes sing. l. res.*
- 130 *Domestici, & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, recte probant.*
- 131 *Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis.*
- 132 *Familiares bene admittuntur, quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest.*
- 133 *Familiares recte admittuntur ad probandum ea, quae in domo peraguntur.*
- 134 *Metus praesens qualiter requiratur.*
- 135 *Suspicio metus contractum irritat, sicut & metus intellige ut n. 136.*
- 137 *L. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa declaratur.*
- 138 *Conci. Trid. sess. 15. de regularib. cap. 19. quo in casu loquatur.*

DOMINUS Antonius Nuñez Trevigno de la Vega, Miles militiae Sancti Jacobi de Spata, ac Thesaurarius, & Canonicus Sanctae Ecclesiae Conchenfis, felicitis recordationis Urbano VIII. exposuit, quod aliis ipse dum vigesimum primum suae aetatis annum agere, ad sacrum Subdiaconatus Ordinem se promoveri passus fuit, ad id inductus per vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum; cumque nullitatem suae talis promotionis intenderet, eidem Pontifici supplicari fecit, quatenus D. Episcopo Conchenfi committere dignaretur, ut si inquisita per illum super praemissis diligentius veritate, ad Subdiaconatus Ordinem huiusmodi suscipiendum per vim & metum qui caderent in constantem virum, eum inductum fuisse repererit, praemissorum occasione ad continentiam servandam non teneri, sed praemissis non obstantibus matrimonium cum quavis muliere, nullo alias jure sibi prohibita contrahere, illudque in facie Ecclesiae solemnizare, ac in eo postmodum remanere, necnon in paternis, & maternis, aliisque sibi legitime obvenientibus bonis succedere libere & licite posse, prolemque exinde suscipiendam legitimam fore declararet. Quibus supplicationibus Summus idem Pontifex, modo aliquo annuere volens, dicto D. Episcopo per suas litteras in forma Brevis sub dat. Roma apud Sanct. Petrum, sub annulo Piscatoris, die 28. Novembr. 1643. committere & mandare de Apostol. benignitatis favore dignatus est, quatenus vocatis ad id qui fuerint evocandi, in praemissis omnibus, & singulis, dummodo dictus D. Ant. Nuñez Trevigno susceptionem dicti Ordinis tacite, vel expresse non rarificaverit, in illoque non ministraverit, ac data per eum cautione de stando juri, & iudicato parendo, auctoritate Apost. faciat, & declararet, prout de jure fuerit faciendum, & declarandum.

Præsentatis Apostol. litteris huiusmodi coram Illustrissimo & Reverendissimo D. Henrico Pimentelio dignissimo Episcopo Conchenfi, ac per acceptata jurisdictione in illis sibi concessa, coram eo propo-

suit dictus D. Antonius Nuñez Trevigno, se ab hinc quatuordecim annos Subdiaconatus Ordinem suscepisse, & tamen nullo continentiae voto eidem Ordini annexo adstrictum remansisse, eo quod dictum Ordinem susceperat per vim & gravem metum cadentem in constantem virum, iussu ab ejus parente Emmanuele Suarez Trevigno, sine animo, & intentione se obligandi dicto voto, in qua semper immotus perseveravit ante & post actum ordinationis, sæpius protestando de vi, & metu huiusmodi sibi illato, cum animo statim reclamandi ubi, & quando occasio se obtulerit, & causa metus cessaverit, continuo se abstinendo ab exercitio dicti Ordinis, & a qualibet alia expressa, vel tacita illius approbatione. Sed Promotori Fiscali data copia eorum omnium pro nullitate huiusmodi allegatorum, & facta ex officio contradictione, fuit coram eodem Illustrissimo Domino Episcopo deventum ad informationes, quibus omnibus perspectis, consultus pro veritate dubita vi, an constet de vi, & metu sufficienti ad annullandum continentiae votum Subdiaconatus Ordini annexum, itaut dictus D. Antonius Nugnez Trevigno continere non teneatur, & ad nuptias & licite convolare possit?

Materia ista duas continet inspectiones, una quae respicit fundamentalem quaestionem, *An D. Antonius Nugnez Trevigno per vim & metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus, taliter quod teneatur ad observantiam voti castitatis eidem annexi?* Altera quae dubii principalis resolutionem comprehendit, petit: *Utrum vis, & metus eidem D. Antonio incussus ad hoc ut dicto Subdiaconatus Ordine initiaretur sufficienter probetur ad effectum, ut non teneatur ad observantiam praedicti voti?*

Primae inspectionis Quaestio.

Utrum D. Antonio Nugnez Trevigno per vim metum sacris Ordinibus initiato fuerit character impressus taliter quod teneatur ad observantiam voti castitatis eidem annexi?

HAnc quaestionem arduam appellat Rota in decis. 5. sub n. 11. part. 1. divers. & subtilissimam ac de apicibus juris dicit Nav. consil. 4. sub. n. 11. de his quae vi. Pro terminorum vero cognitione praesupponendum est magnam quoad propositum reperiri differentiae rationem inter vim, & coactionem praecisam & absolutam, & inter illam, quae causativa, seu conditionalis appellatur: nam quando coactio promota ad Sacros Ordines fuit praecisa & absoluta, ut evenit in eo, qui per vim, aut ligaminibus tenetur, non imprimitur character, nec tenetur ad observantiam voti castitatis, prout nec confertur Baptismus, cap. majores §. item quaritur de Baptismo, cap. Presbyteros, 6. 30. dist. Et talis dicitur invalide ordinatus, & ubi non valet ordinatio, nec etiam valere potest praecceptum, 7. aut votum, quod validae ordinationi annexum est novè Averfa de Sacram. Ordin. q. 1. sect. 8. versic. sati tamen, & sequentibus. Cum vero vis est conditionalis, seu causativa, ut in eo, qui ut evadat periculum, vel mortem, consentit se ordinari vel baptizari, tunc imprimitur character, cap. de Judais, 45. dist. cap. ubi ista, 74. dist. cap. quod quidem 1. quaest. 1. ad est enim voluntas, licet indirecte, & voluntas coacta voluntas est, 9. si mulier, l. si metu, ff. de eo quod met. causa, cap. merito 15. quaest. 1. cum aliis per me citatis Axion 203. num. 8. Quod sufficit ad impressionem characteris, secundum glos. verb. honorem, in d. cap. ubi ista, 74. dist. Rota apud Cael. de Graf. decisione 1. num. 1. de his, quae vi, alias

aliàs decisione 560. part. 2. divers. & decis. 40. p. 6. recent. & resolvunt per me: relati supra voto 37. num. 11. lib. 1.

- 11 De causativa, & conditionali vi Antonio facta hic à nobis agendum est, cum non prætendat se fuisse compulsus, aut coactus coactione præcisa, & absoluta suscipere Subdiaconatus Ordinem, quia non fuit ligaminibus tensus ut ordinaretur, sed coactione causa iva, seu conditionali, & sic dubitari non potest de legitima characteris impressione. Difficultas ergo est an teneatur ad observantiam voti castitatis Ordini facto annexi, quod est præsentis inspectionis intentum. De hac questione lre à me actum fuit d. voto 37. à n. 13. lib. 2. ubi tria fundamenta pro negativa parte, cui tanquam probabiliori adhæsi, in medium adduxi. Alia in eadem causa, pro qua etiam consuluit eleganter, & copiosè cum collegæ, & amicus meus D. Doctor Don Gabriel Martinez Et primum, quia omnis actus, in quo reperitur non solum simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, spontaneitatis, si fiat coactè, sive per voluntatem coactam, non valet, juxta text. in cap. notificasti 33. quest. 5. & ibi gloss. communiter recepta in verb. licentiam, quam commendat Abb. in cap. cum locum, n. 6. de sponsal. prout videmus in matrimonio, in quo requiritur ista voluntas libera, & spontanea, d. cap. cum locum, c. gemma, de sponsalib. Quod si fuerit metu contractum, est ipso jure nullum, cap. significavit, de eo qui duxit in uxor. gloss. penultim. in cap. veniens de sponsal. eum citatis per me in votis decisivis, libro 2. voto 17. num. 104. quibus addo Averla de matrimon. quest. 4. sectione 2. & in electione metu facta, quæ pariter est nulla, cap. ubi periculum, §. ceterum, de election. in 6. Ego in votis decisivis, lib. 2. voto 47. n. 29. & in dote metu constituta, l. si mulier §. si dos, ff. de eo quod metus causa, & in testamento metu condito, l. qui testamento, §. ult. de testament. Castitatis autem promissio de sui natura requirit qualitatem libertatis à coactione, cap. perlatum de his quæ vi, cap. ad aures, de atate, & qualitate, c. 1. §. 1. distinct. cap. presens, 10. quest. 3. gloss. in cap. ubi ista, verb. honorem, 74. distinct. Et est voti, non præcepti, cap. integritas, 32. quest. 1. Innoc. communiter receptus in cap. non est compos, de tempor. Ordin. S. Thom. in 4. sentent. distinct. 25. q. 3. Continentia enim laudari potest, sed non præcipi nolent, de cap. integritas, 32. quest. 1. nam ut inquit Apost. ad Corinth. cap. 7. de virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do, & inferiùs de viduis, ibi: Beatior autem erit, si sic permanserit, secundum meum consilium, & hanc rationem esse irrefragabilem, dicit Rot. d. decis. 562. num. 2. p. 1. divers.
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18 Deinde, quia omne votum vi, & metu gravi extortum, ipso jure est nullum, cap. perlatum, cap. cum dilectus, de his quæ vi, Sanctus Thom. 2. 2. quest. 89. art. 5. & 7 ad 3. Raphaël. Averla de Ordinis sacram. q. 4. sect. 8. v. probari solet. Unde quemadmodum non teneret votum castitatis expressum à coacto, sive metuente emissum; ita nec tacitum tener, in quo minor ratio obligationis inesse videtur, vel saltem par, & æqualis, non major, ad l. expressa nocent. ff. de regulis juris & benè cõsiderat Rota d. decis. 561. n. 14. Et arguendo de voto expresso ad votum tacitum Ordini annexum, tenet hæc sententiam in similibus terminis Innoc. in d. c. vel non est compos, n. 1. de tempor. ordin. ubi dicit quod si puer, qui nō sit doli capax, promoveatur ad sacros Ordines sicut non potest se obligare expressè ad votum castitatis, ita nec etiam tacitè, & propterea non teneretur continere, nec impeditur contrahere matrimonium, & innocentium sequuntur Host. ibi, & Anchar. in Clem. fin. in fin. n. 9 de atate, & qual. Nav. cons. 4. n. 4. de his quæ vi, ubi allegat Sanct. Thom. & pulchram illius rationem

in 4. sent. dist. 25. q. 2. art. 1. Bonacin. de matrim. q. 3. puncto 9. sub n. 14 & 15. & innumeros pro hac sententia cumulat Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 50. num. 3...5. & 8. ubi tenet expressè non esse potestatem in Ecclesia compellendi puerum sacris Ordinibus promotum, ut continentiam servet, nisi compos factus velit in Ordine permanere, late Averla de Sacram. Ordinis, q. 4. sect. 8. vers. secundò, cum seqq.

Unde inferitur, non omnem impressionem characteris sacri Ordinis facere ordinatum inhabilem ad matrimonium, cum aliàs etiam infanti unius diei, modò sit baptizatus, possit imprimi character cu ulibet Ordinis sacri, ut per Guillelm. de Monte Lauduno in Clem. 1. de atate, & qualitate tenent alii, quos refert, & sequitur Nav. d. consil. 4. num. 4. Campan. in divers. Juris Canon. rubr. 7. cap. 3. num. 8. & sequentibus, & tamen talis infans non tenetur continere, ex dictis, & hæc ratio multum placuit Dominis de Rota in d. decis. 591. n. 6.

Denique, quia castitas non est de substantia, & essentia Ordinis Subdiaconatus, sed tantum ex constitutione Ecclesiastica, ut probavi d. voto 37. sub num. 3. versic. Tertiò. Et videmus quandoque quod Ecclesia dispensat super castitate in ordinato, ut de stylo Cancellariæ refert Hieron. Paul. in sua pract. fol. 4. & de praxi Pœnitentiariæ Apost. Sarnens. in tract. Brevium, quos allegat Rot. d. decisione 561. num. 7. & in fine. Etenim de tempore primitivæ Ecclesiæ Subdiaconis licebat contrahere matrimonium, & post Ordinis susceptionem anterioribus uti conjugis, prout utuntur hodie Græci, ut colligitur ex Gregorio Magno lib. 1. epist. 42. & refertur in cap. ante triennium, cum aliis seqq. 11. distinct. Et propterea Doctores antiqui videlicet Archid. & Turrecrem. in cap. in presentia, de probat. docuere quod Ordo per se inspectus non impedit matrimonium, sed constitutio Ecclesiæ facta ratione Ordinis, ut refert, & sequitur Rota d. decis. 561. num. 11.

Ex his & aliis fundamentis hanc negativam opinionem, videlicet quod non teneatur continere, nec prohibeatur contrahere matrimonium, qui coactione causativa, seu conditionali Subdiaconatus Ordinem suscepit, tenent.

Ex Canonistis, & Jureperitis, gloss. celebris verb. honorem, versic. sed non credo in d. cap. ubi ista, 74. distinct. gloss. verb. conditionaliter, versic. Joannes dixit quod non cogitur in cap. majores, §. item quaritur, de Baptismo ubi sequitur opinionem Glossatoris antiqui ordinarii in d. cap. ubi ista, & præcipue Hugo n. 3. Archid. num. fin. Gemin. in fine, & Ego num. 4. Et in d. cap. majores, §. item quaritur, Hostiens. num. 38. Henric. numero 7. Card. num. 1. & ego num. 18. Turrecrem. in cap. 1. num. 7. distinctione 72. Imol. in cap. Joannes, num. 21. de cleric. conjug & in cap. sacris, numero 7. de his quæ vi, Petr. de Ravenna in compendio Juris Canon. tit. de Baptismo, numero septimo Calder consil. 1. in fine, tit. qui cleric. vel vov. Barbat. consil. 60. n. 5. & seqq. vol. 1. Gregor. Lopez l. 3. 1. verb. que le tomara, tit. 6. part. 1. Rebuff. in concord. rub. de Regia nominat. ad Pralat. §. 1. verb. sponte, Mogol. tract. de iis quæ vi, cap. 8. §. 2. num. 5. & 23. Nav. in man. cap. 22. numero 51. & seqq. & cons. 2. num. 4. & 5. & consil. 4. num. 1. & 3. & consil. 4. num. 4. & consil. 5. num. 2. eodem tit. l. in 2. edit. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 31. n. 34. & seqq. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 5 collect. 1597. Gutierrez de matrim. cap. 94. num. 14. & 16. in fine, Ugolin. de potest. Episcopi, cap. 13. num. 3. Squillancie de oblig. cleric. p. 1. n. 80. Balboa in cap. si verò n. 22. cum seqq. de jurejur. D. Acuña Archiep. Brachar. in c. innovamus n. 2. dist. 60. Cabrerros de metu, lib. 3. c. 16. n. 100. & seqq. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 15. num. 5.

24 Vota decisiva, & consult. Canonica.

num. 5. vers. negativa verò pars, & in votis decisivis, & consult. lib. 2. voto 33. à n. 13.

28 Ex Theologis Asten. in summ. verb. Ordo 3. num. 6. Angel. eodem verb. 3. num. fin. Rotel. eod. verb. 3. n. 6. Friburg. in sum. tit. de aetate, & qualitate Ordin. q. 50. & seqq. Richard. in 4. dist. 25. art. 4. q. 2. ad 3. Major etiam in 4. dist. 2. q. 2. in solut. ad 5. Sor. sibi contrarius etiam in 4. dist. 25. q. 1. ad 2. & ad 3. Vivald. in candelabr. aureo p. 1. de Sacram. Ordin. n. 26. Emman. Sà in Aphorism. verbo Ordo. num. 24. Henriquez in sum. lib. 10. de Sacram. Ordin. c. 14. §. 3. & lib. 12. de matrim. cap. 5. n. 9. luit. Q. Vega in sum. tom. 1. cap. 57. casu 6. Fr. Emman. Rod. in sum. tom. 1. cap. 224. num. 5. & tom. 2. c. 96. n. 4. Villalobos in sum. tom. 1. tract. 14. diffi. 34. num. 4. Rebell. de oblig. Instit. part. 2. lib. 1. quest. 5. Sayr. in clavi Regia. lib. 6. cap. 4. num. 20. Azor. instit. moral. part. 1. lib. 3. cap. 4. q. 8. Aegid. de Sacram. p. 2. disp. 20. dub. 14. num. 145. Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 29. num. 5. Bonacina eod. tract. q. 3. punct. 9. n. 11. & sequentibus, & in Decalog. super 2. precept. disp. 4. punct. 3. n. 9. Jul. Caesar. Mandius de Sacram. Ordin. c. 3. n. 7. Marchin. de Sacram. Ordin. tract. 1. p. 6. diffi. 9. novissimè Raphaël Averfa de Ordinis Sacramento, q. 4. sect. 8. vers. putandum pag. 165. Machado en su perfecto Confessor. y Cura de Almas, lib. 3. part. 1. tract. 4. docum. 5. n. 3. & latius lib. 4. part. 1. tract. 7. docum. 13. n. 5. Trullench in exposit. Decalogi, lib. 2. cap. 2. dubio 3. num. 11. novissimè Hieronym. Garcia en la suma Moral de las excelencias del Sacerdocio, tract. 1. diffi. 1. dub. 5. puncto 6. à n. 58.

29 Item Rota Romana, ut constat ex d. decisione 561. n. 1. in fine, part. 1. divers. intitulata, Valentina nullitatis Ordinis, quæ est decis. 2. apud Cæs. de Grassis, sub tit. de his que vi, ubi prævio discursu in prima positione extenso, & juribus, rationibus, & auctoritatibus maturè consideratis (verba sunt decisionis) æquior visa est Dominis, & justior opinio negativa, quod non teneatur continere. Eadem Rota in causa Conchensi nullitatis Ordinis, 27. Januarii 1606. coram bona mem. Penia Rota Decano, quæ est decisio 105. part. 3. recent. aliàs part. 1. in posthum. Farinac. ubi n. 2. & 4. in fine, præsupponitur hæc opinio negativa: eadem Rota in Parmensi nullitatis Ordinis, quæ est decisio 30. n. 8. parte 6. recentior. ubi censuit suscipientem Ordines per vim coactivam, quamvis sit character impressus, non teneri continere.

30 Rationes verò consideratæ à Doctoribus contrariâ opinionem tenentibus facilem habent solutionem, & in specie ad exemplum de Baptismo per vim, metum, aut coactionem causativam, qui ratione solius characteris impressi tenetur omnino ad observantiam legis Christianæ, cap. de Judeis, 45. dist. Respondi d. voto 37. n. 14. ad Conc. Tolet. VIII. cap. 7. cujus verba refert Sanchez d. disp. 29. sub num. 4. lib. 7. etiam respondi eodem voto 37. num. 16. & novissimè Raphaël Averfa de Ordinis Sacram. q. 4. sect. 8. versic. ad auctoritatem, & ultra ibi dicta certum videtur, verba illa non inveniri in prædicto Concilio, sed alia affinia, ex quibus vix est quod talis dispositio desumi possit, ut patet ex tom. 3. Concil. fol. 191. & seqq. in impress. Venetiis anno 1585. & ex collectione Concilii Hispania impress. Matritensis anni 1591. fol. 432. & ex textu ejusdem Concilii, quem transcribit Basil. Pont. de matrim. lib. 7. cap. 19. n. 11. Et ad illud de regula Accessorium, pariter respondi eod. voto 37. n. 17.

31 Aliæ sunt minùs principales, & quæ non tantum urgent, sed ne aliquid intactum relinquatur, breviter sunt proponendæ, & brevissimè adducendæ respõsiones, & ad illud quod Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus, est verè & propriè Subdiaconus, arg. cap. quod quidem, in princ. & in §. opponitur, l. q. 1.

& d. cap. majores litem quaritur, de Baptism. cumque hujusmodi Ordini sit prohibitum contrahere matrimonium cap. in præterito, juncta gloss. ibi 84. dist. d. cap. ante triennium 31. dist. cap. à multis, de aetate, & qualitate, cap. erubescant, cap. nemo, & placuit, 32. dist. Videtur præcisè sequi, quod teneatur vivere in perpetua continentia tanquam verus Subdiaconus. Respondetur quod licet negari non possit Subdiaconatum metu susceptum esse verum Subdiaconatum; non tamen inde sequitur, quod præcisè sit illi annexum continentia votum, cum alias ad susceptionem Ordinis sufficiat voluntas etiam coacta, ex dictis; votum autem necessariò requirit voluntatem liberam, saltem à metu, ut dixi supra n. 6.

Sunt qui existiment eo quod castitas est indicta 33 Ordini Sacro ex immediata constitutione Ecclesiæ, non videri requiri voluntatem ordinati, cum Ecclesiâ potuerit apponere rei suæ, ex traditis per Turrecr. in d. cap. Diaconus, num. 2. dist. 27. & in cap. nullum, num. 1. & 2. dist. 28. & eo ipso quod imprimatur character, ordinatum etiam invitum manere adstrictum ad perpetuam continentiam, ac propterea infantem si ordinaretur in Divinis, manere similiter perpetuò obligatum ad eandem continentiam, & si contraheret matrimonium, illud non tenere, expressè resolvit Petrus de Paludano in 4. dist. 37. cujus opinionem refert, & videtur sequi D. Antonin. in sum. p. 3. de impeaim. matrim. c. 8. ubi reddit rationem, quia taliter ordinatus obligatur ex statuto Ecclesiæ, non voto suo, quasi quod votum requirat voluntatem, non autem constitutio Ecclesiæ, & hanc opinionem defendit Basil. Pont. d. lib. 7. c. 29. n. 3. & 15. & alii, quos cumulat Sanchez d. lib. 7. disp. 30. n. 1.

Verum sive sustineamus opinionem eorum, qui asse- 34 runt obligationem continentia sacris Ordinibus annexam esse directè, & immediatè ex præcepto Ecclesiæ imponentis talem obligationem iis, qui ordinantur, de qua Scot. in 4. dist. 37. q. 1. Palud. quest. 1. art. 1. Valent. de Ordine, quest. 5. puncto 5. & lib. de coelibatu quest. 2. Paleoth. de nothis & spur. cap. 16. Gutier. Canon. lib. 2. cap. 7. Averfa de Sacram. Ordin. quest. 4. sect. 7. versic. preferendus, pag. 154. & alii, pro qua opinione solet allegari Concil. Illiberinum can. 12. & receptum à tota Ecclesiâ Latina, ut per Hurtad. de Sacram. Ordin. diffi. 16.

Si ve teneamus aliam opinionem affirmantem hanc 35 obligationem Ordinibus annecti mediante voto proprio ordinatorum, ex auctoritate D. Gregorii lib. epist. 42. ubi expressè præcipit, ut nullus deinde Subdiaconus ordinetur, nisi prius se castè victurum promiserit, relati in cap. nullum, 28. dist. & ex Concil. Tolet. II. relato in cap. de iis, ead. dist. & ex Concil. Toletano IV. c. 26. relato in cap. quando ead. dist. Caiet. tom. 1. tract. 27. Medina in lib. de continentia, cap. 2. Vasquez disp. 247 Ban. 2. 2. quest. 12. art. 1. concl. 2. Bellarm. lib. 1. de cleric. cap. 18. & lib. 1. de matrim. cap. 21. Suar. tom. 3. de Relig. lib. 9. c. 17. Marchin. tract. 2. de Ordine, p. 6. cap. 8. diffi. 6.

Si ve etiam amplectamur aliam, quod Subdiaconi 36 sint adstricti non solum voto Ordinibus sacris ex lege Ecclesiastica annexo, sed etiam simul ex eadem lege Ecclesiastica immediatè, ut per Aegid. de Sacram. Ordin. disp. 20. n. 13. part. 2. Rebell. de obligat. Instit. lib. 3. q. 10. Bonacina de matrim. 7. 3. puncto 9. n. 13. ubi ex pluribus Conciliis, & auctoritatibus tener promotum non posse contrahere tam in Ecclesiâ Latina, quam in Græca.

Si ve etiam aliam tueamur, videlicet Ordinem ex 37 adjuncto voto castitatis habere quod impediatur matrimonium, dirimere autem ex eo illi voto castitatis adjuncta est ea solemnitas, quæ inhabiles reddit ad matrimonium

matrimonium Sacris initiatos, prout expresse illam tenent D. Thom. in 4. dist. 37. quest. 1. art. 1. Card. Bellarm. lib. 1. de matrim. cap. 24. Richard. Capitol. Sor. Valent. quos refert, & sequitur Basil. Pont. d. lib. 7. cap. 2. n. 7.

38 Sive denique sequamur alias opiniones, quas lato calamo referunt Basil. loco proxime citato, & Sanch. d. lib. 7. disp. 27. num. 9. & 14. ac machado in su. perfecto Confessor, lib. 4. p. 1. tract. 7. docum. 3. n. 3. & supervacan eum esse discutere, cum sacrosanctum Concil. Trident. hoc determinare noluerit, ut patet sess. 24. can. 9. ibi: *Non obstante lege Ecclesiastica, vel voto, &c.* & Rota in d. decis. 560. & 561. promiscue dicat vel ex voto, vel ex constitutione Ecclesie esse adstrictos.

39 Hoc tamen verum est, quod votum istud, sive obligatio servandi castitatem derivatur à jure positivo, id est, à sacris Canonibus & legibus Ecclesiasticis, non autem à jure divino, cum Apostolus dicat epist. 1. ad Corinth. cap. 7. *De virginibus autem præceptum Domini non habeo, consilium autem do: & inferius loquendo de viduis, ibi: Beatorum autem erit si sic permanserint, secundum meum consilium, &c.* & passim agnoscunt tam Juristæ quam Theologi, quos plena manu refert, & sequitur Raphaël Aversa de Sacram. Ordin. 7. 4. sect. 3. versic. nunc præsentis, pag. 132.

40 Ex quo infero, quod cum Ecclesia sancta Dei non intendat gravare fideles invitos ad perpetuam castitatem, ut egregie matrimonium discutit, & hanc partem defendit Turrecr. in d. c. Diaconus, per tot. 27 dist. & in dicto c. nullum, n. 1. 28. dist. quem refert Raphaël Aversa d. 9. 4. sect. 4. vers. secundo pag. 36. si Subdiaconatus fuerit coacte susceptus, suscipiens non tenetur ad perpetuam continentiam, nec prohibetur contrahere matrimonium. Ratio est, quia non resistit constitutio Ecclesiastica cum Ecclesia id non intendat, minusque resistit votum, cum stante metu, & coactione sit ipso jure nullum, ut bene ratiocinatur Bonac. de matr. 9. 3. puncto 9. sub n. 11.

41 Nam licet Ecclesia potuerit imponere legem, & conditione rei suæ, ad l. in traditionibus, ff. de pactis, l. in remandata, C. mandati; hoc tamen noluit facere nisi in sponte, & liberè volentem, ut repetitis verbis dicit Turrecr. in d. cap. Diaconus, n. 2. 17. dist. & in dicto cap. nullum, n. 1. 8. dist. ubi ait quod statutum Ecclesie de servanda castitate sacris Ordinibus annexa componitur de duobus, videlicet de auctoritate Pontificis, & de voluntate subditorum liberè obtemperantium, super quo meritò extollit Latinos, qui statuto voluntariè se subjecerunt, & invehitur adversus Græcos (qui prioribus utuntur conjugiiis post Sacerdotia) eo quod dederunt tergum) sunt verba Turrecremata, & quia non consenserunt in tam nobile statutum, ut vasa sua servarent munda, ablatum est eis Regnum, id est, intelligentia Scripturarum, & datum est genti facienti fructum ejus.

42 Ex quibus aperte colligitur hanc negativam opinionem tot fundamentis, & Doctorum auctoritatibus corroboratam, verissimam esse, & in praxi tenendam, licet affirmativa non sit penitus rationibus, & scriptorum decisionibus destituta, quin pro ea plures adduci possint à multis non contemnendæ auctoritatis receptæ, quos cumulat Sanchez d. lib. 7. disp. 29. n. 4. Rota d. decis. 560. num. 6. & d. decis. 561. sub num. 1. & Azor. instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. ult. quest. 8. Sed si bene considerentur, non multum urgent, ut supra dicebam; nam eorum aliqui quos reprehendit Rota d. decis. 561. sub n. 13. nimis inadvertenter, & inconsiderate moventur exemplo baptizari per metum, cui respondi dicto voto 37. n. 14. Quidam autem videntur sibi contrariari, ut per Sor. de iustis. lib. 7. quest. 2. art. 5. ad fin. Alij verò moventur ex frivolis admodum & nudis rationi-

Barbosa Vot. decis. Pars II.

bus ut Basil. Pont. de Matrim. d. lib. 7. cap. 29. per tot. Cæteri denique inter quos annumerari possunt Paul. Comitol. resp. moral. lib. 1. quest. 55. num. 3. cum seqq. Sor. d. iustis. lib. 7. quest. 2. art. 5. Vasquez. disp. 246. cap. 3. Sylvest. Tabiena, Armill. & alij ex Summistis in verb. O. do, Perr. de Ledesma de matrim. 9. 55. art. 4. citati à Diana tom. 1. tract. 4. resolut. 193. ovium imitari alios sequuntur sine ullo doctrinarum examine, quorum nonnulli moveri videntur ex his, quæ decise Rota d. decis. 560. sub num. 5. eod. p. 1. divers. dum tenere videtur partem affirmativam, quod scilicet taliter ordinatus teneatur continere, esse magis communem, & dum num. 5. asserit, quod domini de Rota magis inclinabant pro prædicta opinione affirmativa, dum n. 12. affirmant hanc opinionem, providere magis saluti animæ, & esse magis convenientem honestati Ordinis Sacri, & propterea Dominos de Rota securius existimasse, quod taliter ordinatus omnino peteret dispensationem à Papa. Sed, salva eorum pace, loquuntur ut patrum practici in extendendis Rotæ decisionibus, & de stylo Curie, quem si scirent, utique dicerent allegatam decisionem 560. non esse verè decisionem Rotæ, sed discursum Cæsaris de Grassis, tunc Auditoris & illius causæ Ponentis, ut patet ex voti illius contextu. Rota enim habet hunc stylum, quod in materiis arduis, quando ob difficultates occurrentes non potest capi fixa solutio, commendatur Ponenti, ut pro dilucidatione materiæ, & faciliori resolutione capiendæ, extendat desuper discursum problematice. Et patet evidenter, quia allegata decisio 560. ubi est discursus, in causa Valentina nullitatis suspensionis Ordinis Subdiaconatus fuit extensa sub die 15. Januarij 1574. postea verò fuit reposita eadem causa, & capta resolutio pro negativa opinione, sub die 22. Martij ejusdem anni, in d. decis. 561. d. p. divers. ut videre est apud eundem Cæs. de Grassis decisione 1. & 2. de his quæ vi.

Et eorum aliqui, quorum numerum implet Gu-
tier. de matrim. cap. 94. num. 16. in fine, ita moventur lege Regia 32. tit. 6. part. 1. ut existimarent quod licet de jure communi sit tenenda opinio negativa, quo taliter promotus non teneatur continere, nihilominus, stante dispositione istius legis in his Hispaniarum Regnis, proculdubio videtur tenenda, & observanda opinio affirmativa: verba autem legis, quibus innititur, sunt quæ sequuntur, *de partiolo el derecho de la Santa Iglesia desta manera, que si alguno facen premia que reciba orden, amenancandole que le tomar en el beneficio sino se ordenase, maguer aquel consienta, que por tal miedo como este pues recibo la orden de fuera ya finca el alma dentro señalada por ella, de manera que es tenudo de vivir sin casamiento.* Sed illa parum, aut nihil urgē, quia omisso quod leges Principum sæcularium non possunt aliquid disponere circa res Ecclesiasticas, minusque circa Sacramenta, nec quatenus adesset dispositio Canonica in hac materia, quam invenire non potuit, esse desumenda interpretario (vel subsidiaria dispositio quatenus deficeret) ex legibus Regni, juxta text. in cap. Ecclesia S. Maria, de Constit. & cap. novit. de iudic. Vera solutio est, quod prædicta lex Regia 32. loquitur de justa compulsionē; videlicet quando ob non suspensionē Sacri Ordinis, Prælati urgere necessitate, vel statuto Ecclesie comminatur beneficiatum illud assumendum sub pœna privationis beneficii, quo casu cum compulsus nullam iniuriam passus fuerit (qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam, ad l. injuriarum, §. 1. ff. de injur. tenetur omnino ad continentiam & ad cætera Ordinis onera, ut bene in proposito dicit Henriquez lib. 10. de sacram. Ordin. cap. 14. n. 3. lit. R. quem sequitur Sanch. d. lib. 7. disp. 29. num. 10. vel, ut non ineptè dicit Gregor. Lop. in d. 3. verb. qua

que lo teman en el beneficio, in fine, loquitur de levi metu, qui cadere non poterat in virum constantem, veluti si incutiatur de perdendo beneficio, si non ordinetur, qui dicit non potest gravis metus mortis, cruciatus corporis, aut similis, qualis requiritur ad hunc effectum, juxta notanda *infra* n. 7.

Secundæ inspectionis Quæstio.

Utrum vis, & metus D. Antonio Nugnez Trevigno incussus ad hoc, ut Sacro Subdiaconatus Ordine initiaretur, sufficienter probetur ad effectum, ut non teneatur ad observantiam voti castitatis dicto Ordini annexi?

44 **P**ro præsentis quæstionis resolutione aliqua sunt à me breviter præmittenda, & in primis præsupponendum, omnes doctrinas, & decisiones ad matrimonij nullitatem facientes, benè adaptari ad similes professionum, & Ordinum nullitates, cum ab omnibus ferè utriusque Juris, & sacre Theologiæ professoribus æquiparentur, nec verisimilis differentiaratio inter eas assignari possit, ut ex Suar. & Sigismundo de Bononia dixi *suprà* lib. 2. voto. 37. n. 7.

54 **S**ecundò præsupponendum est, metum esse quandam voluntatis passionem contra naturam, & voluntatem meticulofam esse quandam tacitam contradictionem, quæ magis accedit dissensui, quàm consensui. Bald. in rub. de his quæ vi, in Decretal. n. 6 & 8. & in cap. super hoc, de renunciat. 3. versic. & nota, & in cap. cum terra 14. n. 6. de elect. & in cap. cum inter R. n. 5. eodem titul. Nogueroi. allegat. Juris tom. 1. alleg. 29. n. 13. Et sunt pulchra verba ejusdem Baldi, quæ naturam metus mirificè declarant, in tract. schismatis, ita loquentis: *Est enim meticulosa voluntas, pragnans impura, & multiplicans quandam dissensum cum consensu, & quandam cum affirmatione negationem: habet enim in superficie volitionem, in medulla nolitionem, & scinditur cor hominis in duas partes, & una pars est velle, altera non velle; prima superficialis, secunda realis.*

64 **T**ertiò præsupponendum est, ad effectum inducendi nullitatem matrimoniis contractis, professionibus emissis, & Ordinibus receptis ex causa metus, requiri quod metus illatus fuerit talis, qui in virum constantem cadere possit, ut colligitur ex tex. in cap. cum locum & ibi gloss. in verb. metus, & in cap. consultationi, in fine, de sponsal. & in cap. significavit, de eo qui duxit in uxore, & in l. metum. Digestis quod motus causa, Doctores communiter in cap. 2. de his quæ vi. Ad hoc autem ut metus dicatur cadens in constantem virum,

74 **q**uinq; requiruntur conditiones de quibus Bald. lib. 1. moral. disput. 17. Ioan. Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 1. p. tract. 3. docum. 5. n. 2. cum seqq. Prima est quod malum, quod timetur, grave sit, ex l. metum, la 1. Digestis quod metus causa, ibi: *Metum accipiendum Labeo dicit non quemlibet timorem, sed majoris mali, quod gloss. explicat, id est magni mali.* Secunda, ut timens non vanè, leviterque credat illud malum sibi imminere, sed probabiliter, & rationabiliter ex l. metus, la 2. ff. eod. tit. ibi: *Metum autem non vani hominis timorem, sed qui merito &c.* & ex l. nec timorem, §. proinde, el. 1. ff. eod. tit. Tertia, ut metum incutiens sit potens minas executioni mandare, ex l. famosi, ff. ad legem Iuliam majest. ibi: *Num & persona spectanda est, an potuerit facere & ante quid fecerit, &c.* Quarta ut metum incutiens minas exequi solitus sit, ex dict. l. famosi, in citatis verbis, ibi, & ante quid fecerit, & in l. unic. C. si quis Imper. maledict. ibi, *ex personis hominum dicta pensemus &c.* Quinta & ultima, ut non possit timens de facili occurrere malis, quæ timentur, nempe implorando auxilium alicujus, vel Superiorem consulendo,

ex l. fin. ff. de eo quod metus causa, ibi: *Cum potuerit jus publicum invocare, & adire aliquem potestate præditum, qui utique vim eum pati prohibuisset, &c.* Quas conditiones recenset mei amicissimus D. Alexander Raphaëlius, apud me voto 16. num. 7. qui Auditoris generalis Nunciaturæ Hispaniæ officio functus fuit, ex Cingulo oriundus, Piceni Vrbe à Labieno Pompeianarum partium Duce exædificata, ut Cæsar scribit, in colle sita, cujus latus Misco amnis, qui nunc Musson, alluit, Leandro teste. Olim Episcopatu insignis fuit, nunc Auximati Antistiti subest.

48 **Q**uartò præsupponendum est matrimonium per vim contractum, & professionem, ac Ordines metu receptos ipso jure nullos esse; deficiente enim libero consensu, deficit quoque efficiens causa illius, ut in matrimonio probant cap. sufficit. 27. quæst. 2. cap. 2. de his quæ vi, cap. cum apud, cap. cum locum, de sponsal. d. cap. significavit, Sanchez de matrimon. lib. 4. disp. 12. n. 18. Farinac. in fragm. crimin. p. 2. verb. metus, n. 18. & n. 26. Marta in votis noviss. decis. voto 64. n. 1. Gutierrez de matrimon. cap. 77. n. 21. Et in professione Rot. decis. 175. n. 5. p. 1. recens. & in Toletana professionis, 19. Novembris 1614. coram Vbaldo sen. Et in susceptione Ordinis, ut diximus *suprà* in quæstione prima inspectionis.

50 **Q**uintò præsupponendum est, in dijudicanda metus probatione attendendas esse circumstantias, & qualitates ætatis, sexus, seu imbecillis, aut fragilis animi, l. 3. ff. ex quibus causis maj. Navarr. in man. cap. 22. n. 51. ibi: *extum quod etiam omnis rectus iudex considerabit in alio alij generis metus, non solum objectum, sed etiam circumstantias fortitudinis, vel fragilitatis non solum sexus, ut dicit prædicta glossa, sed etiam ætatis, innata magnitudinis, vel parvitas animi, &c.* Menoch. de arbitr. casu 136. n. 4. ibi: *iudex ergo noster, prudens, ac diligens, justum metum arbitrabitur juxta personarum qualitatem &c.* Nogueroi. alleg. juris tom. 1. all. g. 29. num. 69. novissimè Aversa de Sacram. Matrimon. q. 4. sect. 3. versic. porro, pag. ibi: *Porro ex diversitate personarum, quibus metus incutitur, facile contingere potest ut metus, qui non esset gravis in uno, sit gravis in alio & qui non esset sufficiens ad labefactandam constantiam unius, sit validus in altero, &c.* Vide *infra* n. 54.

51 **S**extò præsupponendum est, metum esse difficilis probationis, Paris. conf. 53. n. 61. Seraphin. decis. 771. n. 1. tam ex parte illum patientis, cum in ejus animo sit reconditus, l. 1. ff. quod metus causa Anchar consil. 299. n. 1. Alciat. conf. 5. n. 25. lib. 1. quàm ex parte incutientis, cum secreto & clam inferatur, gloss. verb. ignorant, in l. item si cum exceptione, §. in hac, ff. eod. tit. Menoch. de arbitr. casu 116. n. 17. Seraphin. decis. 818. n. 3. Valenz. conf. 9. n. 40. tom. 1. & conf. 173. num. 71. tom. 2. Greg. XV. decis. 326. n. 1. cum seqq. Rot. decis. 242. n. 1. apud Farin. tom. 2. conf.

52 **H**inc est quod in eo sufficiunt leviores probationes, Corn. conf. 124. n. 4. lib. 3. Alban. conf. 79. n. 9. Gail. observ. 93. n. 19. l. 2. & idè indicia, conjecturæ, præsumptiones, & argumenta, ac verisimilia ad eum probandum admittuntur, Bald. in rub. de his quæ vi, n. 2. & 8. & consil. 364. n. 5. vol. 3. Seraphin. d. decis. 771. n. 2. Gregor. XV. d. decisione 326. n. 5. & seqq. Nogueroi. alleg. juris tom. 1. alleg. 19. num. 15. Ratio autem communiter traditur, à Doctoribus, quod quando à communi- 54 ter accidentibus probatio est difficilis, sufficit eam fieri per conjecturas, & indicia, quæ aliàs tanquam imperfectæ rejicerentur. Ias. in l. de pupillo, §. si quis ipsi Praetori, ff. de novi oper. nunciat. Honded. consil. 20. n. 21. lib. 1. Ioan. Franc. à Ponte consil. 44. num. 17. Vnde 55 admittendi sunt testes domestici, cum ad hunc effectum probatio testium domesticorum habeatur efficacior, Gregor. Lopez l. 1. gloss. 3. tit. 16. part. 6. Surd. de aliment. tit. 6. q. 23. n. 9. Valenzuel. consil. 173. n. 75. Nec rejiciendi

56 rejiciendi testes singulares, Farinac. de testibus, q. 64. n. 276. Anton. Gabr. commun. tit. de testibus, concl. 2. num. 56. Marta in votis noviss. decis. voto 64. n. 4 Fontanel. de pactis nupt. gloss. 2. p. 5. num. 8. Valenzuel. consil. 9. num. 41. tom. 1. & d. conf. 173. n. 74. Noguerol. d. alleg. 39 num. 16. Gregor. XV. decis. 326. num. 47. & decis. 374. num. 20. Rota decis. 242. n. 33. & decis. 260. num. 21. & 22. apud Farinac. tom. 2. conf. & decis. 779. num. 1. & 7. p. 1. in posthum. Farin. licet inhabiles sint, & alias non admitterentur, Alexand. consil. 575. n. 111. & 12. lib. 2. Gregor. XV. decis. 149. n. 4. & 10. Vide infra à num. 94.

57 Quibus pro faciliiori materiæ intelligentia in jure præhabitis, in facto sciendum est, quod cum D. Antonius Nuñez Treviño in Coadjutorem, & futurum successorem D. Christophori Treviño Thesaurarii, & Canonici in sancta Ecclesia Conchenfi auctoritate Apost. designaretur, ejus parentes ab eo tempore in illo spem omnem nationem suam augendi positam habuerunt, existimantes, cessante coadjutoria & facto futuræ successioni loco, ex Ecclesiasticis redditibus, quibus Dignitas illa, & Canonatus multum abundavit, posse dictum D. Antonium sororem in matrimonio locare, & fratribus subsidio esse; sed novitate quadam pro certo habuerunt, felicissimam hanc spem jam fallere, cum intelligerent eum Salmanticæ, ubi juri Canonico operam dabat, cum quadam puella communicationem habere, cujus soror nobilem, & ingenuum alium virum fraudulenter, & captiosè in maritum sibi arrogaverat, & cum eo matrimonium cum summo illius dedecore contraxerat, ut ipsismet parentibus constitit ex nonnullorum relationibus, & ex epistola cujusdam familiari dicti Antonii, qui Salmanticæ feriali tempore ab eo relictus fuerat, ex quo illi ardentius, & acceleratius procurare cœperunt promotionem filii ad Subdiaconatum, ut sic tuti redderentur ne illam puellam ducere posset in uxorem, cujus rei historiam, unde initium sumpsit vis, & metus, de quibus infra, narrat ejus mater D. Maria de la Vega, testis in processu, folio 86. ad 2. & 3. art. ibi: *A la segunda pregunta dixo, que es verdad que el dicho Señor Capitan Treviño, y este testigo, como padre del dicho Don Antonio, con grande afetto, y todas diligencias dessearon que el dicho Don Antonio su hijo ordenase de Orden Sacro, ansi por asegurarse en el estado Ecclesiastico, por las muchas conveniencias que dello se le seguiran, por hallarse con otros dos hijos varones, y una hombra, que eran los dichos Don Christobal, Dñ Manuel, y Dona Mariana Treviño, por las esperanzas que tenían de que por el dicho estado tendrían mayores aumentos, y tendrían amparaes tres hermanos, como por asegurar de que no se perdießen los gastos de las Bullas de la Dignidad de Tesorero, y prebenda de la Santa Iglesia de Cuenca, y del dicho beneficio, y por los grandes gastos que con el avian tenido en las escuelas de Salamanca en sus estudios, donde le tuvieron con el luzimiento, y estimacion de su hijo y de la dignidad de Tesorero, y esto fue cosa publica, y notorio, y que lo diran todas las personas que por conocimiento tuvieron dello noticia. A la tercera pregunta dixo, que aviendo venido el dicho Don Antonio desde la ciudad de Salamanca a esta Villa de Madrid, para passar a la Ciudad de Cuenca, por el año passado de 1629. aviendo visto a sus padres, pasó a la dicha Ciudad de Cuenca, y aviendo se ausentado desta dicha Villa, este testigo recibió una carta que al dicho Don Antonio su hijo escribía Joanes Rodriguez Ximenes criado suyo, que avia quedado en la dicha Ciudad de Salamanca, y curioso esta testigo, como carta que venia para su hijo, la abrió, leyó, y vió venia firmada del dicho criado: lo que en particular contenia, era darle cuenta de que aviendo estado en la Iglesia mayor de la dicha Ciudad, avia llegado a habrarle la* Barbosa Vota decis. Pars 1 l.

tia de una muger moça, que las palabras que dez a lo carta eran, la tia de aquella niña, diciendo estavan ambas con mucho cuidado de saber de salud y como avia llegado, y que no le avia escrito la niña por no saber, como lo recibiria, y aviendola leyó este testigo, le dió tan gran cuidado, creyendo que el dicho Don Antonio su hijo tendria algun gran empeño con la dicha muger, y iraria de casarse, y no ser Ecclesiastico, que fue a visitar a Don Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la dicha Ciudad de Salamanca, grande amigo del dicho Capitan Treviño, y por cuya orden en la dicha Ciudad de Salamanca se le avia buscado casa, y corria por su cuenta el darla a este testigo, y al dicho su padre, de como procedia el dicho Don Antonio, y le enseñó la carta que el dicho criado escribía, y le dió algunas quejas, que como le avia dado cuenta, si el dicho su hijo tenia algun galanteo, y el dicho Arcediano respondió que era verdad que el dicho Don Antonio, y el dicho Don Martin estando juntos en su casa, avian hecho segnas, y parlado con la dicha Señora, que escribía el criado que vivian frontero, y esto avia sido algunas vezes, y que le parecian no era mas que por entretenimiento, y por esso no les avia dado cuenta, pero que agora se la dava, de como la dicha muger tenia otra hermana, y avia cogido entre puertas un Cavallero, y hechole casar con ella, y con esto bolvió mas cuidadosa esta testigo y enseñó, y dió la carta al dicho su marido, y refirió le que avia dicho el dicho Arcediano, conque ambos recibieron mas cuidado, disgusto y pesadumbre contra el dicho Don Antonio, y procuraron con todos medios de asegurarle, conque se ordenasse de Orden Sacro, &c.

Idem affirmat, & se vidisse, & legisse litteras dicti D. Antonii patens Emmanuel Suarez Treviño in processu, fol. 113. Et se idem scire asserit D. Franciscus Treviño fol. 62. B. Et de hoc notitiam habuisse referunt Doctor Joannes Gonzalez fol. 73. B. & Gaspar Ceron. fol. 91. B.

Hinc parentes occasionem sumpserunt ad obligandum eorum filium D. Antonium Nugnez Treviño, ut illi ad Subdiaconatus Ordinem promoveretur, id prætendentes per interpositas personas eorum nomine, deinde personaliter eum includentes, & strictè alloquentes in Camera, non solum ad explorandam ejus voluntatem, sed etiam ut modis omnibus illum inducerent etiam per vim, & metum, ac minas dictum Ordinem Sacrum suscipere.

Inter personas per parentes ad hunc effectum interpositas, testes nominant Don Christophorum Treviño parentis D. Antonii consobrinum, qui eundem D. Antonium sibi in coadjutorem designaverat, & in cujus domo, & sub illius degebat obedientia, quando ad Conchensem civitatem se conferebat: ita Joannes Guierrez Aguado fol. 25. ad 4. art. Licentiatas Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, fol. 33. etiam ad 4. & latè D. Franciscus Treviño fol. 63. etiam ad 4. art. ibi: *X sabe que el dicho Capitan Treviño, como lleva dicho hizo las instancias que refiere en ello con el dicho Don Christobal su primo, para hablasse al dicho Don Antonio su hijo, y le dixesse que de presente avia Ordenes de las temporas de San Maico, y que pues tenía y a los veinte y un años cumplidos, se dispusiesse para que se ordenasse, para que le asegurasse de la sospecha que tenía de la dicha muger de Salamanca, y que el no le podría perder el respeto, por ser su tio, y de quien avia recibido muchos beneficios, y dadole sus prebendas, y sin embargo de aver hecho lo possible con el, para que se ordenasse, no lo quiso hazer, diciendo no lo queria hazer, porque no tenía inclinacion a ello, &c.*

Doctor Joannes Gonzalez folio 73. B. ibi: *Y este testigo sabe que el dicho Capitan padre del dicho Don Antonio, avia escrito en raxon dello a Don Christobal*

Treviño su tio, que es el en cuya casa estava el dicho Don Antonio, diciendo le instasse, y persuadiese a que se ordenasse de Orden Sacro, que con este se assecuraria de la sospecha que tenia de la dicha muger, y ayudaria a los dichos sus hermanos, y el dicho don Antonio, y el dicho don Christibal Treviño, asegurandole que todo lo que tenia dentro de su casa, lo daria, si ponía en execucion lo que el dicho su padre le mandava ordenandose, y el dicho don Antonio siempre estuvo remisso en hazerlo, por non apetezer el estado Ecclesiastico, jugando no le convenia el dicho estado. A la quarta pregunta dixo, que dize lo que dicho tiene en la pregunta antes desta, y que sabe como persona que estava dentro de la casa del dicho Tesorero, que el le hizo muchas instancias y persuassiones para que se ordenasse a las ordenes de S. Mateo, que avia al presente, poniendole delante el gusto que a el, y al dicho su padre daria, y como el quedaria obligado siempre a favoreerle, y siempre el dicho don Antonio, non obstante las dichas persuassiones, y ruegos, estuvo de contrario parecer: y no quiso hazerlo, &c. D. Gasp. Ceron fol. 91. B, ad 4. art. idem affirmat de auditu à parentibus, & dicit fuisse publicum & notorium.

62 Emmanuel Suarez Treviño D. Antonii parens. fol. 113 B. ad 3. art. postquam narraverat casum; & qualiter D. Christophoro Treviño scripserat ut omnibus modis suaderet ejus filiū ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, tandem concludit ab eodem Don Christophoro Treviño talem recepisse responsonem. El dicho Don Christobal Treviño respondió a este testigo, como avia hecho quantas diligencias avia podido con el dicho Don Antonio su hijo, para que le obedeciese, y se ordenasse, y que aunque le avia propuesto las conveniencias que se le seguan, y el enojo, y indignacion de sus padres, no le avia podido reducir, antes siempre avia respondido que el no obedecer a sus padres, y ordenarse, era por no tener inclinacion al estado Ecclesiastico, &c.

63 Annumerant etiam testes D. Martinum del Castillo, Archidiaconum de Medina in S. Ecclesia Salmanticensi, & deponit D. Emmanuel Suarez fol. 114. ad 5. art. Que habló a D. Martin del Castillo Arcediano de Medina, y Canonigo de la Santa Iglesia de Salamanca, que era muy su amigo, y del dicho Don Antonio su hijo, para que significasse al dicho su hijo el enojo que este testigo, y su madre tenían, de que no les hubiese obedecido, ordenandose en Cuenca, y que la causa que les avia movido a escribir a su tio le hiziesse ordenar, era el aver recibido la carta contenida en la tercera pregunta, y averse informado del empeño que tenia con la dicha muger, y de su calidad, y hacienda, y como otra hermana de la suyo dicha avia cogido, y casado con otro Cavallero calificado, que assi tenían no le succediesse lo mismo, y perdiessse las rentas Ecclesiasticas, y los aumentos que esperavan avia de tener, y los grandes gastos que avian tenido en el despacho de las bulas, y que todo aquello que no fuera matarle, haria con el, sin que se accordasse de que era su hijo, y que escutasse el no darle mas ennojos, y que no le succediesse una desdicha: y el dicho Don Martin del Castillo le respondió a este testigo, como avia hablado al dicho Don Antonio, y significandole lo contenido en la pregunta, propuestole las conveniencias que se le seguan de ordenarse, y los daños de lo contrario, y que no avia podido convencer al dicho Don Antonio, porque respondió no tenia inclinacion al estado Ecclesiastico, y que assi no se avia de ordenar, &c. Idem refert De Maria de la Vega D. Antonii mater. fol. 88. ad 5. art.

64 Et Doctor Joannes Gonzalez testis fol. 74. etiam ad 5. art. ibi: En la quinta pregunta dixo, que sabe que passando esto testigo con el dicho Don Antonio desde la Ciudad de Cuenca, a la Salamanca a sus estudios, vinieron por la villa de Madrid aver al dicho su padre, donde encontraron a don Martin del Castillo Arcediano

de Medina: y Canonigo en Salamanca, amigo del dicho Capitan, y el dicho Don Antonio, y con quien el se comunicava en la dicha Ciudad, y aviendo estado parlando gran rato el dicho Arcediano, y el dicho Don Antonio al salir de Missa de la Parroquia de san Salvador, de la dicha villa de Madrid, y pareciendole a este testigo, que era casa de pesadumbre lo que entro los dos se comunicava, aviendose despedido, esto testigo, y el dicho Don Antonio se fueron a casa del dicho Capitan su padre, y en ella preguntó que era lo que avia passado con el dicho Arcediano, que si era algun enfado, a lo qual le respondió, y dixo que el dicho Arcediano, respecto de la amistad que tenia con el dicho su padre, y como el le decia de su parte, el mucho gusto que tendria de que se ordenasse, proponiendole las razones de congruencia que para ello avia, y lo que el dicho su padre le avia dicho, y que de no lo hazer, le avia de suceder un gran disgusto con su padre, y que temia mucho respeto del grande enojo que tenia el dicho su padre, no le succediesse alguna desgracia con el, que mirasse lo que hacia, que con ordenarse lo aquietava todo. Gasp. Ceron fol. 92. ad 5. refert de hoc facto notitiam habuisse, & eo tempore publicum & notorium fuisse, & audivisse ab eodem D. Antonio Nugnez Treviño, attestantur omnes testes examinati super 5. art.

Verum cum parentes intelligerent intentum consequi non posse interponendo aliorum preces, & instantias eorum nomine factas, deveniunt ad eam resolutionem de personaliter filium alloquendo ad effectum illum obligandi sacrum Ordinem suscipere, cujus locutionis modum & eventum narrat dictus Emmanuel Suarez Treviño D. Antonii parens in processu, fol. 115. ad 6. art. his verbis: A la sexta pregunta dixo, que viendo esto testigo, que el dicho su hijo no le obedecia, aunque por diferentes partes le avia dado a entender el enojo con que estava de no averse ordenado, por su misma persona le llamo, en compañía d. D. Maria de la Vega su muger, y cogiendole in casa con grandes ruegos procuraron persuadirle a que se ordenasse, proponienale los grandes gastos que avian tenido en el despacho de las Bulas de la prebenda, beneficio, y pensiones, y con el gran cuidado que les tenia la carta que avian recibido, contenida en la tercera pregunta y que no le succediesse lo que al otro Cavallero, con la hermana de la muger con quien el hablava, con que se perdiessse todo, y el se hallasse pobre, respecto de tener este testigo les dichos otros hijos haciendole grandes amenazas y dandole a entender que si no les obedecia, demas de incurrir en su indignacion, no le embiarian a Salamanca, ni le tendian con el luzimientto con que le avian tenido, sino a un pupilaje en la villa de Alcalá, en que no le tendrian por rico ni nadie le codiciaria para casarse con el, y aunque le represento todo lo que lleva dicho, y su enojo, y indignacion, viendo no les dava el si de que se ordenaria, le dixo este testigo que el veria el modo que avia de tener para salir de cuidado en que estava, haciendole otras grandes amenazas. Idem refert D. Maria de la Vega mater, fol. 88. B. ad 6. art.

Doctor Joannes Gonzalez fol. 75. etiam ad 6. idem affirmat, ibi: A la sexta pregunta dixo, que este testigo, como persona que assitia en casa del dicho Capitan, en compañía del dicho Don Antonio, no le podian reducir, ni el dicho Don Martin del Castillo, ni otras personas que avia entrado de por medio se determinaron a decirse lo ellos mismos, y con efecto lo hizieron, citiendole las razones que avia para ordenarse, y el mucho gusto que dello recibirian, y que sus hermanos tendrian el arrimo, y les podia socorrer, y que si no lo hazia, le embiarian a Alcalá de Henares a un pupilaje donde no tendria el luzimientto, y ostentacion que avia tenido en Salamanca, ni se haria caso del, esto con persuassiones tal vez de dres y otras con amenazas que le hazian, y el dicho

Antonio, nunca venia con la voluntad de los dichos sus padres en ordenarse, diciendole que aquel estado no le convenia, y los dichos sus padres le dexan con resolucion, y ennojo, avia, de ser, aunque no quisiesse, que ellos tomarian medio en la materia, &c.

67 Et hoc idem audivisse a D. Antonio Nuño Treviño, & ab ejus parentibus ab hinc decem annis & ultra, attestantur Franciscus Gomez de Arze fol. 40 B, 416, Illustriss. & Reverendiss. D. Antonius Paynus Episcopus Auricensis, fol. 62 B, ad 6. D. Franciscus Trevigno fol. 65, etiam ad 6. qui refert ita de eo tempore sibi scripsisse Emmanuelem Suarez Trevigno: D. Gaspar Ceron fol. 92. B, etiam ad 6. Franciscus Garai Castellejo fol. 98, etiam ad 6. Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino fol. 102. Don Martinus de Acuna Avendaño fol. 106. Don Sebastianus Guillamas fol. 110. & ceteri omnes super sexto articulo.

68 Habito sine fructu tali parentum colloquio cum D. Antonio Nugnez Trevigno, per eos devenitum postea fuit ad executionem mandati, eidem tunc temporis Salmanticae degenti, cum deliberatione, & imperio, ordinantes, ut ab Episcopo Abulensi in oppido de Arevalo habitante absque mora Subdiaconatus Ordinem reciperet, filius praefatus accepta parentis epistola cum magna vultus maestitia, & lacrymarum effusione coepit timere asperam, & terribilem parentis conditionem, & sic metu correptus, & per vim adductus tandem Ordinem suscipere, sine voluntate constituit, uti historiam narrat testis oculatus Doctor Joannes Gonzalez fol. 76. B. ad 9. art. ibi: En la novena pregunta dixo, que estando este testigo con el dicho don Antonio en la Ciudad de Salamanca en sus estudios, le llevó carta de sus padres para que se fuesse a ordenar a la Villa de Arevalo deste Obispado (donde al presente estava el señor don Francisco Marques de Gaceta, Obispo del) y el dicho Don Antonio dio cuenta dello a este testigo, diciendo avia de ir con el a acompañarle, y para ello le llevó a su aposento, a donde empezaron a conferir en la materia, diciendo a este testigo como el no tenia gusto de ordenarse, y esto con lagrimas, y otros sentimientos, que demostravan su poco gusto; mas que temia la aspreza, y condicion del dicho su padre, y que si no lo hazia, avia de hazer con el alguna demasia, y exceso: y esto testigo le dixo, que pues no lo hazia con su gusto, no fuesse que no era justo violentar su natural, y tomar estado por fuerza: al qual respondia siempre no tener voluntad dello; mas que su padre le apretava de tal forma, que por esso, y por el riesgo en que le ponio si no lo hazia, avia de ir, y con efecto pusieron en execucion la jornada, y en ella el dicho don Antonio siempre mostrava en el rostro, y acciones el poco gusto que llevaba para ordenarse, y aviendo llegado a la dicha villa de Arevalo, este testigo le procuró animar, y persuadir a que se ordenasse, respecto del empeño del dicho su padre y su condicion, y el decia estava de tal forma, que mas quiesiera echarse en un pozo, que fuera mas facil salir del sin ahogarse, que de la orden que avia de tomar: y aviendolo ordenado el dicho señor Obispo, le persuadio mucho a que cantasse la Epistola, y el nunca quiso, y en todas las acciones que este testigo le vio hazer durante dicho tiempo que estuvo en las ordenes, demostrava el poco gusto que tenia en ordenarse, y aviendolo hecho volvieron a la dicha Ciudad de Salamanca, y en el camino el dicho don Antonio iba diciendo el poco gusto con que se avia ordenado, y el que avia de tener en aquel estado, por lo aver hecho contra su voluntad, y en Salamanca el tiempo que estuvieron, y se tratava desta materia, siempre decia, y significava el poco gusto con que lo avia hecho, y que le no se tenia por Clerigo, que por los temores, y persuasiones de su padre lo avia hecho, y no por otra cosa, y esto mismo le vio dezir muchas vezes despues de ordenado, y por aver estado mas

Barbola Vota decal. Pars I.

de ocho meses despues con el, de que se ordenó, y esto responde.

Alius testis Franciscus Garai Castellejo Presbyter fol. 9. ad 9. art. refert quod audierit a D. Antonio Nugnez Trevigno, quando ordinandi causa ex civitate Salmanticae ad Arevalum se contulit, ibi: A la novena pregunta dixo, sabe que viendo se oprimido el dicho don Antonio de los continuos ruegos, y amenazas de su padre, temiendo su aspreza y condicion, que no le sucediesse una desgracia, sabiendo que el dicho Capitan Treviño su padre le avia escrito la recibiesse y se ordenasse de Epistola, y no lo dilatasse mas, porque de lo contrario el fructaria del remedio El dicho don Antonio temiendo las resoluciones del dicho su padre, dixo, yo me voy a ordenar por gusto de mis padres, pero no con la voluntad mia, ni de querer ordenado, y assi partió de la dicha Ciudad de Salamanca a Arevalo, donde residia el dicho señor Obispo, llevando en su compañía a Juan Gonzalez Criado, que a la sazón le asistia, que al presente es Medico de Medicina en Alcalá, y se ordenó de Epistola, volviendo a la dicha Ciudad de Salamanca con los mismos desahormientos que siempre avia mostrado, publicando que aunque se avia ordenado, no se tenia por tal, y esto lo sabe, porque como lleva dicho, le asistia en la dicha Ciudad de Salamanca, y lo vió y oyó ser, y passar assi.

Omnes testes in processu examinari uno ore acclamant D. Antonium Nugnez Trevigno per vim, & metum sibi a parente, viro alias asperum, & terribilem conditionis incussum, Ordinem Subdiaconatus suscepisse. Ita Andreas Rufato Presbyter, fol. 22. ibi: A la novena pregunta dixo, que tiene por cierto que el ordenarse de Epistola el dicho D. Antonio Treviño, fue por las grandes instancias, ruegos, y amenazas continuas que sus padres le hicieron para que se ordenara, y por la aspera condicion del dicho su padre, y por la reverencia que les devia, y no darles disgusto, y por temor de que el dicho su padre llevado de su aspreza y resolucion, con alguna colera repentina hiziesse con el algun exceso &c. idem attestantur Blasius de la Plaza Presbyter fol. 40. B, ad 9. & Petrus Garcia de Omedilla Presbyter, fol. 35. & ceteri ad 9. interrogati.

Ex contextura depositionum testium supra citatorum clare deprehenditur, ultam adfuisse in parentibus causam, ut D. Antonium Nugnez eorum filium sollicitaret, & per vim attraherent ut se sacro Subdiaconatu ordinari pateretur, deinde apparet ad id consequendum eos interposuisse personas Christophori Trevigno, & Martini del Castillo, qui illi significaverunt indignationem patris, & quod inde malum grave sibi obvenire posset. Postea patet ipsius parentes cum personarum alloquitos cum magna resolutione, quod nisi illis obediunt in faciendo se Sacris initiari, eum cum gravi pudore suo non amplius mitterent ad Salmanticensem Universitatem, sed ad studium Complutense, ut ibi degeret in domo pupillari, vulgo pupillaje nuncupata a illas minas vexationum jactantes, iustum, & rationabilem metum inducentes, & quod si adhuc eis parere noluerit, modum exquirent opportunum intentum assequendi, & curam, quam habebant, deponendi. Ulterius ex duorum testium depositione constat, dictum D. Antonium Nuñez Treviño coactione huiusmodi impulsus & metu perterritus, invitum Ordinem Subdiaconatus suscepisse, attestantes de actu proxime precedente, & subsequente ipsam ordinationem, & omnes afferunt de credulitate vis, & metus huiusmodi a patre incussi, & quod dictus D. Antonius Ordinem suscepit metu reverentiali patris ferocis obstrictus.

Quid amplius? Sufficiens omnibus videri debet hanc probatio; nam licet ex ea non appareat dicto D. Antonio Nugnez Trevigno ullus mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri metum fuisse incussum,

qui dicitur cadens in constantem virum, juxta text. in l. nec timorem, ff. quod met. causa, & in l. metus 3. ff. quibus ex causis major & in l. interpositas, C. de transact. & in l. si donationis, Cod. quod metus causa, & in cap. cum dilectus, de his qua vi, cum notatis per glos. verb. constantem, in cap. consultationi, de sponsal. Alex. cons. 99. n. 3. lib. 3. & cons. 156. n. 6. lib. 5. Ferret. cons. 340. n. 5. p. 2. Trullench. in Decalog. lib. 2. c. 1. dub. 1. n. 1. Machado en su perfecto Confessor, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 6. n. 2. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 5. n. 4. Palao d. tom. 1. tract. 2. disp. 1. part. 7. num. 2. Baldel d. lib. 1. disp. 17. num. 4. nihilominus evidenter constat ex aliis pluribus timoris speciebus, illum passum fuisse vim & metum, qui cadere poterant in constantem virum, cum concurrerint quinque illæ conditiones, de quibus supra num. 27. Adest namque timor gravis mali, quod dictus D. Antonius rationabiliter credere poterat sibi verè inferendum à parente terribili, austero, rigido, & repentinæ resolutionis, quem indignatum, & infensum sciebat; nam justa imminenti mali, & sic metus suspicio sufficit pro metu, ut infra probavi num. 97. cum seqq.

73 Et licet reverentia, quam filius præstare debet patri, ob quam non audet illi contradicere in eo, quod sibi proponit, poterat esse per se sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in virum constantem, secundum glos. verb. patrem, in cap. presens 20. q. 4. Cabreros in tract. de metu, lib. 2. cap. 19. num. 74. Anton. Diana resol. moral. part. 3. tract. 5. miscel. 1. solut. 20. & Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. num. 6. arg. l. 4. ff. de regul. juris, ibi: Velle non creditur qui obsequiur imperio patris, vel domini, & leg. ff. quarum rerum actio, ubi rescinditur promissio facta à libertis ob metum, vel nimiam patroni reverentiam, & ratione etiam suaderi videtur, quia similiter hæc reverentia & verecundia minuit libertatem, dum quis non audet suis Majoribus contradicere in eo, quod aliqua sua sponte non eligeret: attamen securior & verior opinio tenet, solam reverentiam, si ve metum reverentialem, non sufficere ad reddendum irritum contractum, ut probatur ex l. fidejussor, §. pater, ff. de pignor. l. ad invidiam 9. C. de his qua vi, cap. literis 11. de despons. impub. glos. verb. consensit, in c. 1. eod. tit. & verb. metu, in cap. insinuante, qui clerici, vel vov. Pereira decis. 30. n. 2. Sesse decis. 60. n. 11. tom. 1. Fontan. claus. 7 glos. 2. p. 5. n. 34.

74 Nisi simul adesset rationabilis timor gravis mali, ut ex Soto, Ludov. Lop. Henric. Coninch, & Sanch. resolvit Raphaël Averfa de Sacram. Matrim. quest. 4. sect. 5. vers. asserendum, p. 188. sequuntur Baldel. lib. 1. disp. 22. ex n. 3. Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 7. a princ. Trullench. in Decalog. lib. 7. cap. 16. dub. 4. n. 6. Rota decis. 242. n. 11. apud Farin. lib. 2. cons.

75 Vel nisi præcedant verbera, aut minæ, quamvis non probeatur minitantem solitum esse minas exequi. Joan. Garc. de nobilit. glos. 17. num. 11. 18. & 19. Marra de success. legali, tom. 2. p. 4. q. 1. art. 6. n. 29. & 31. Trentacinq. var. resol. tit. de his qua vi, resol. 1. num. 7. lib. 1. Pereira decis. 30. n. 7. Cacharan. decis. 179. n. 3. & 5. Thesaur. lib. 1. quest. 51. n. 7. Matiens. in dial. relati. p. 3. cap. 20. n. 2. & 3. ubi etiam si minæ, aut verbera ex maximo intervallo ante contractum præcedant, Palao tom. 1. tr. 2. disp. 1. punct. 7. n. 9. Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. part. 1. tract. 3. docum. 5. n. 5. ibi: Pero el Padre Castro Palao prueba, y desfiende que nos es necesario que el que amenaza tenga, constumbre de executar las amenazas en semejante, o en de semejante caso; porque puedo no aver amenazado otra vez, y con todo ser tímido justamento, &c. Castill. contr. v. lib. 3. cap. 1. n. 153. Rota coram Buratto decis. 205. n. 1. tom. 1. & apud Theodos. de Rubeis singul. Rota

tom. 1. pag. 320. col. 2. ibi: Quod communis, & vera est illa opinio, quod matrimonium sit nullum, si contractum fuit propter metum reverentialem, & præcesserunt verbera, vel minæ. Et quod non requiruntur strictè illa tria, de magno periculo, de potestate inferentis, & quod sit solitus exequi minas, &c.

Vel nisi concurrat cum reverentia terribilitas personæ minas jactantis, Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. n. 11. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 1. n. 88. Castill. d. lib. 3. cap. 1. num. 156. cum seqq. Sigism. à Bononia de elect. dub. 54. n. 7. Greg. XV. decis. 326. n. 12. & decis. 374. n. 16. Baldel. d. lib. 1. disp. 22. n. 13.

77 Vel nisi accedat timor incurrendi parentum indignationem, Sigism. à Bononia d. dub. 54. n. 8. ubi quod reverentia cum indignatione plurimum confert ad justum, & sufficientem metum, Sanch. d. lib. 4. disp. 6. sub n. 14. ubi reddit rationem, quia quis vir constans, aut prudens non reputavit grave malum semper coram oculis habere patrem infensum, à quo pendet, & cum quo semper versaturus est, Raphaël Averfa d. q. 4. sect. 5. vers. asserendum, in fine, ibi: Immo in filiis respectu parentum, & similibus sufficeret, si non aliud malum timeant quam perpetuam indignationem eorum, & apud eos invisos haberi, quia sanè hoc esset gravissimum incommodum tandiu subeundum, ut per se appareat, &c.

78 In præsentī casu adsunt prædictæ quatuor limitationes, in primis rationabilis timor gravis mali, ut patet ex relatione personarum, quæ per parentes interpositæ fuerunt, & ex dictis, & depositionibus ipsorummet parentum, qui verba multum prægnantia de opportuno remedio querendo, de non mittendo ad Universitatem Salmanticensem, cum comitiva, & familiaribus qualitati suæ convenientibus, de omni gravi malo præter mortem illi indicendo, cum similibus; unde D. Antonius Nugnez Treviño rationabiliter timere potuit verè inferenda sibi talia mala jactata à parente rigido, austero, soli óque malè tractare sibi non obtemperantes, licet non requireretur in eo certitudo de his malis inferendis, cum sufficiat periculum, sufficiat probabilis, & prudens existimatio, imò & rationabilis dubitatio, quia hæc verè constituit hominem in periculo, & apta est movere virum constantem ne se exponat tali periculo: ita sumitur ex l. nec timorem, ff. de eo quod metus causa, & resolvit Raph. Averfa d. quest. 4. sect. 3. vers. ulterius, pag. 271. Nihilominus ex depositione duorum testium, de quibus supra, n. 38. & 39. satis apparet, D. Antonium habuisse certitudinem de his malis inferendis, ac rationabiliter timuisse sibi verè inferenda, si ordinari nollet, ut patet.

79 Non defuerunt minæ, de quibus in numero præcedenti: accessit deinde terribilitas parentis illas jactantis, qui rigidus, austerus, & potens ad inferendum malum semper extitit, solitusque minas exequi, ut abundè probant omnes testes examinati super 7. art. Et è contrario rata fuit, & est modesta, & suavissima consuetudo D. Antonii Nugnez Trevigno, qui parentibus obediens eorum semper voluntatem spectabat, sicut affirmant omnes testes examinati super 8. & 14. art. ex qua personarum diversitate dijudicanda est metus hujusmodi probatio, ex dictis supra n. 29. Multum enim inspicere solet qualitas personarum, quæ metum patiuntur, & incutiunt, glos. & Innoc. in cap. dilectus, de eo quod metus causa, Honded. cons. 29. n. 28. in fine, lib. 1. Menoch. de arbitrar. casu 135. n. 4. & 5. Surd. decis. 194. n. 29. & 30. Seraph. decis. 971. num. 3. Rot. decis. 202. n. 5. part. 6. recent. Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 2. p. 1. tract. 3. docum. 5. n. 7. & lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 3. n. 2. ibi: Ay hijos tan obedientes, y deseosos de dar gusto a sus padres, que passaran qualquier descomodidad por no disgustarlos; y otros al contrario tan soberbios, y sobres, y tan hechos a desobe-

*deser à sus padres, que en ellos ya no viene à ser te-
n. pr reverencial el que lo fuera en otros, &c. Denique
certum est, magnum habuisse timorem incurrendi in-
dignationem parentum, tum quia parentes ipsi eam
indignationem sæpius illi proposuerunt, & jactarunt
ut affirmat in suis depositionibus, & testes referunt,
num. 62.*

80 Nec in hac metus probatio diminutionem aliquam
patiuntur parentum, consanguineorum, & domestico-
rum depositiones in testes examinatorum, juxta ea
81 quæ dixi *supra*, n. 30. & 31. & dicitur *infra*, num. 122.
cum seqq. Nec tam plena probatio requiritur in metu
sicut in aliis materiis cum unus testis, juncta aliqua
præsumptione, metum prober, Mogol. c. 10. §. 1. n. 11.
Sesse dec. 60. a n. 8. Surd. conf. 513. num. 32. Alciat. de
probat. concl. 1057. n. 3. §. 7. ubi de unico teste cum
aliis deponentibus de auditu. Honded. conf. 29. num. 35.
vol. 1. Franc. Monald. conf. 5. n. 9. & 10. p. 2. Farin. fragm.
crimin. p. 1. lit. M. n. 170. Rot. in decis. 779. num. 8. parte
1. in posthum. Farin. Imò ut dixi *supra* num. 52. suffi-
ciunt probationes per conjecturas, præsumptiones,
indicia, argumenta, & verosimilia hujusmodi.

- I. Ex nimia animi aversione ad statum Ecclesiasti-
cum.
- II. Ex instantissimis, importunis, & sæpius inculca-
tis precibus, & persuasionibus parentum, &
aliorum per eos interpositorum.
- III. Ex mœsticia & lachrymis circa actum suscipien-
di Ordinem emissis.
- IV. Ex iteratis, & sæpius repetitis protestationibus,
& reclamationibus.
- V. A communi voce, & fama.
- VI. Ex assidua & continuata per 14. ferè annos, ac
perpetua repugnantia exercendi actum aliquem
Subdiaconatui annexum, & ascendendi ad supe-
riores Ordines.

CONJECTURA I.

*Ex nimia animi aversione ad statum Eccle-
siasticum.*

2 Plures testes in processu examinati attestantur de
nimia aversione D. Antonii Nugnez Trevigno ad
statum Ecclesiasticum: ita Petrus Garcia de O medil-
la fol. 34. ubi ait eundem D. Antonium respondisse D.
Christophoro Trevigno, instanti, & persuadenti ut
Ordinibus Sacris initiaretur, que no le dexava de ha-
zer por el rezo, sino porque no tenia inclinacion de or-
denarse, &c. Doctor Alphonsus Suarez fol. 38. B. Y por
conocer su inclinacion contraria al estado Ecclesiastico.
Illustr. & Reverendissimus DD. Antonius Paynus Epi-
scopus Auriensis, fol. 55. ibi: Mostrò siempre mucha
aversiona ellos, &c. D. Franciscus Trevigno, fol. 36. B.
dize que respondia Don Antonio quando le hablava su
tio que se ordenasse, que no queria hazerlo, porque no
tenia inclinacion a ello, &c. & fol. 67. ibi Y que totalmente
repugnava en su condicion el estado Ecclesiastico, &c.
Dona Maria de la Vega, fol. 88. B. ibi: Avia respondi-
do el dicho Don Antonio, como no se avia de ordenar,
porque no tenia inclinacion, &c. Nicol. Rodriguez Her-
mosino, fol. 102. ibi: Diciendo no so ordenavo, por no
tener inclinacion, &c. D. Martinus de Ordegna fol. 105,
B. ad 3. & 6. articulos.

Quæ nimia animi aversio in D. Antonio ad statum
Ecclesiasticum, & ad faciendum se sacris Ordinibus
initiari, arguit metum in Ordine suscepto, Hippol.

conf. num. 24. inter matrimonialia Ziletti, Rota
coram Gregorio XV. inter ejus impressas decis. 326.
num. 7. & apud Farin. decisione 260. num. 1. post rom. 2.
conf. ibi: Maximum autem indicium videbatur nimia
aversio animi Marchionissa erga hujusmodi nuptias.
Ea dem Rot. decis. 779 num. 1 part. 1. in posthum. ibi:
Quæ aversio, & repugnantia Renati multum confert ad
metum probandum, &c. cum aliis per me adductis su-
pra lib. 2. voto 17. n. 135.

CONJECTURA II.

*Ex instantissimis, & importunis, ac sæpius in-
culcatis precibus, & persuasionibus parentum,
& aliorum per ipsos interpositorum.*

8 Non defuerunt plures instantissimæ, & continuæ
preces, & persuasiones ex parte parentum, ad
inducendum, & obligandum D. Antonium Nugnez
Trevigno Sacrum Subdiaconatus Ordinem suscipere,
de quibus deponunt testes, videlicet Licentiatius
Blasius de la Plaza Presbyter, fol. 30. B. ibi: A la no-
vena pregunta dixo, que es cosa cierta que el ordenarse
de Epistola el dicho Don Antonio, fue contra toda su
voluntad, y llevado de los grandes ruegos, instancias, y
persuaciones de los dichos sus padres, &c. Idem affirmant
Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter, fol. 35. Doc-
tor Alphonsus Suarez fol. 37. B. Doctor Joannes Gon-
galez fol. 37. ibi: En la segunda pregunta dixo, que este
testigo estuvo en compaña de dicho Don Antonio, y en
casa del dicho Capitan Treviño, siendo, a la Ciudad de
Cuenca, y bolviendo della a la Salamanca, y a esta
Ciudad por espacio de tres meses, poco mas, ò menos: y
en este tiempo este testigo viò que el dicho Capitan Tre-
viño, y la dicha su muger hazian grandes instancias con
el dicho Don Antonio su hijo para que se ordenasse de
Epistola, porque por aquel camino le aseguravan en el
estado Ecclesiastico, &c. D. Maria de la Vega, fol. 89. de-
ponit de colloquio, quod illa, ac ejus maritus habue-
runt cum D. Antonio Nugnez Trevigno, ut ordinari
vellet, & cum viderent non posse eum convincere, ac
ad suum velle reducere dixerunt que si no lo hazia y
les dava gusto, que ellos verian el modo que podian tener
para salir deste cuidado, haziendole otras muchas persua-
siones con ruegos y amenazas, y avendo reusado con todas
veras el dicho Don Antonio el ordenarse, fueron tantas y
ia continuas las persuaciones deste testigo, del dicho Ca-
pitan su padre, y amenazas, que temeroso de caer en su in-
dignac. ò, despues de aver passado muchos dias resistiendo-
se, cedió en que se ordenaria, y se ordenò con efecto, &c.

Doctor Nicolaus Rodriguez Hermosino Canonicus 85
pœnitentiarius in Sancta Ecclesia Vallisoletana, fol.
102. ad 6. art. ibi: Y los dichos sus Padres en muchas
ocasiones le dixeran tambien las grandes instancias que
le avian hecho al dicho Don Antonio para que se ordenas-
se Orden Sacro, &c. Martinus de Ordugna, y Avenda-
ño Presbyter beneficiatus, fol. 107. ad 9. art. ibi:
Dixo que continuamente en todas las ocasiones que se ha
ofrecido tratar con el dicho Don Antonio, el ha dicho a
este testigo como por las grandes instancias que les dichos
sus padres le avian hecho para ordenarse, y amenazas, y
ruegos continuos, &c.

Cum ergo ex depositionibus supradictis importuni- 86
tas parentum valde D. Anton Nugnez Trevigno ur-
geret, ne dicam opprimeret, intervenientibus persuasi-
onibus, & aliis instantissimis precibus, tam per ipsosmet
parentes quam per interpositas personas graves & au-
thoritate pollentes ad hoc per ipsos destinatas, ut eun-

dem D. Antonium disponentem, ut Ordinibus Sacris initiari vellent, est evidens tales importunas preces, & instantissimas, ac continuas, & sæpius inculcatas persuasiones aptas esse incutere metum cadentem in virum constantem, ad text. in c. fin. de rescript. in 6. gloss. in verb. importunitatem, & in Extravag. Execrabilis, Joa. XXII. de præbend. in princip. ibi: Et improbitas importuna petentium a nobis, non princip. ibi: Et improbitas importuna petentium a nobis, non tamen obtinuisse quam extorsisse plerumque noscitur, gloss. verb. importunitatem in cap. tua fraternitatis, de præbend. Cacheran, Pedem decis. 177. num. 4. Gutier. Canon. lib. 1. quest. 37. num. 17. cum sequentibus, Joan. Garc. d. gloss. 17. num. 15. Alexand. Trentacinq. var. resol. lib. 1. sub titul. de his que vi, resol. 1. n. 7. versic. idem est; & etiam in casu, quo nullus metus reverentialis concurrerit, eleganter Basil. Pont. de matrim. lib. 4. cap. 5. n. 17. ibi: Hujus sententia aliud fundamentum est, nisi quia spectata natura ipsa rei, & rationis judicio, adeo gravem molestiam inferunt instantissimæ preces, ut merito movere debeant virum constantem ad aliquid efficiendum; si enim metus cruciatu alicujus corporalis est cadens in virum constantem, gravior cruciatu animæ est instantia precum assidua. Quod si apud Pontifices, quorum suprema in Republica auctoritas est, importuna preces adeo gravem molestiam afferunt, ut sæpe annuant votis postulanti, quis dubitet etiam secundum rectoris rationis judicium adeo molestias esse instantes preces, ut merito metui cadenti in constantem virum equiparari possint &c. plures quos refert, & sequitur Diana moral. resol. p. 3. tract. 5. resol. 20. Machado en su superfeito Confess. lib. 2. p. 1. tract. 3. doc. 71. n. 7. Unde illud emanavit dictum, quod paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum, Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 1. cap. 3. n. 4. cum seqq. Valenzuela conf. 29. n. 41. tom. 1.

88 Hinc persona persuasionem instantissimam inducta ad contrahendum, dicitur contrahere per vim & metum, argum. l. 1. §. fin. de servo corrupto. l. 1. C. de petit. honor. Angel. de Ubaldis conf. 7. n. 4. tom. 1. inter consilia Zileri, ibi: Accedit etiam ad hoc, quod nimia importunitas infert ad actus invaliditatem, sicut metus, &c. Joan. Bapt. Ferrer. consil. 96. n. 17. & 18. ibi: Per que jura patet, quod nimia persuasio, per quam persona inducitur ad contrahendum, habetur loco compulsionis, & coactionis, &c. Anton. Corn. de absolut. juram. part. 4. c. 3. n. 112 & 113. Carol. de Grassis d. except. 11. num. 9. Castill. lib. 2. contr. cap. 1. n. 119. Valenzuela, consil. 173. num. 6. cum seqq. tom. 2. Noguero. alleg. juris tom. 1. alleg. 39. n. 69. Trullench. in Decalog. lib. 7. c. 17. dub. 4. Rot. decis. 241. n. 8. apud Farin. post. tom. 1. consil.

98 Et matrimonium annullari per nimiam importunitatem, & instantissimas, ac importunas preces contractum, sicut per metum, resolvunt Franc. Monald. conf. 5. n. 45. & 48. vol. 2. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 7. Rot. coram Greg. XV. decis. 326. num. 3. ubi loquitur de importunis, & continuis persuasionibus, quibus nomine patris sollicitabatur Marchionissa: novissime. Raphaël Aversa de Sacram. Matrim. quest. 4. sect. 5. vers. aliud quoque notivum, pag. 290 ubi dicit experientia constare, plus sæpe valere minas preces, & blanditia, quàm terrores, & minas, ad flectendum, & labefactandum generosum, & fortem.

90 Et absque difficultate id procedere quando preces importunæ adhibentur à patre, aliòve simili Superiore censuit Rot. coram Greg. XV. d. decis. 329. n. 13. & 14. tenet Sanch. d. lib. 1. disp. 7. num. 7. Castro Palao tom. 1. tract. 2. disp. 6. p. 7. num. 7. Trullench. in expos. Decalogi, lib. 6. c. 16. dub. 4. n. 1. Raphaël Aversa citato loco, addens hoc casu, etiam si non sint importunæ, & instantissimæ ac sæpius repetitæ, & inculcatæ, si habeant tamen ad junctum periculum gravis indignatio-

nis, & offensionis in parte, quod ex ejus conditione, & consuetudine discernendum est, eas sufficere ad reddendum irritum matrimonium, quia talis casus reducitur ad metum gravem in jure incussum. Quamvis sit multum probabile, preces importunas sufficere, etiam si cum ipsis non auit metus reverentialis, sit credimus Anton. Dianæ, Basilio Pontio, & aliis supra citatis num. 6.

In præsentī casu omnia dicta, etiam in fortioribus terminis verificantur, quia importunæ & instantissimæ fuerunt preces, & persuasiones à patre, & ab aliis ejus nomine factæ, fuit etiam adjunctum periculum gravis indignationis in patre, quæ lusquam sufficientes videri debent ad effectum ut liberè dicere possimus D. Antoniam Nugnez Trevigno per vim & metum cadentem in constantem virum Subdiaconatus Ordinem suscepisse.

CONJECTURA III.

Ex mœstitia, & lacrymis circa actum suscipiendi Ordinem emissis.

D Octor Joannes Gonzalez familiaris, & socius 92 Antonii Nugnez Trevigno in itinere, quod fecit ad oppidum de Arevalo, ubi Ordinem suscepit, refert quod idem D. Antonius conferre cœpit familiariter secum instantissimas preces, & persuasiones importunas, quibus ejus parens utebatur, cum induceret ad Subdiaconatus Ordinem suscipiendum, & dum loquebatur qualiter invitatus ad Ordines trahebatur, cum lachrymis, & acerbo animi sui sensu id exprimebat, ut patet ex ejus depositione, fol. 76. super 9. art. ibi: Diciendo a este testigo como el no tenia gusto de ordenarse y esto con lagrimas, y otros sentimientos que demostraban su poco gusto, &c.

Ex quibus lachrymis, & suspiriis colligitur signum 93 evidens, quod invitatus trahatur ad Ordines cum metu continuationem probent. Ita Menoch. de presumption. lib. 3. præf. 126. num. 17. ibi: Quarta conjectura quando is, qui contraxit, vel consentit, eo tempore lachrymabatur, &c. Seraphin. decis. 859. n. 2. ibi: Secundò hanc metus continuationem clare probant querela, & lachrymæ ipsius Ludovica tunc temporis recusantis adhuc matrimonium contrahere, &c. Noguero. allegat. juris tom. 1. alleg. 39. n. 67. Rot. coram Greg. XV. decis. 326. num. 40. cum seqq. ubi inter indicia metus enumerat. mœstitiam, lamentationes, conquestiones, & suspiria. Eadem Rot. decis. 460. num. 3. apud Farin. tom. 2. suorum consil. ibi: Sed etiam continue lamentationes, quas ubique, & omni tempore emittebat, suspiria, lacrymæ, &c. Eadem Rota decis. 79. n. 5. p. 1. in posthum. Farin. ibi: Quartò de mœstitia, afflictione, lamentationibus, lachrymis, & suspiriis Renati, tam antè, quàm post professionem, &c.

CONJECTURA IV.

Ex iteratis, & sæpius repetitis protestationibus, & reclamationibus.

P Rotestationes, & reclamationes sæpius iteratas 94 protulit D. Anton. Nugnez Trevigno ad conservationem juris dicendi de nullitate contra meticulousam Ordinis suspensionem ut expressis, & repetitis verbis referunt testes examinari, & præcipuè Joannes Gutierrez Aguado

Aguado. fol. 26. B. ad 10. articul. ibi: T protestando en presencia deste testigo, y de otras personas que no le pudiesse prejudicar para tomar otro estado, que avia de reclamar en teniendo ocasion, &c. & ad 11. articul. ibi: T assi lo ha protestado en presencia aeste testigo, & ibi: T que solo descaia ocasion para dezir de nulidad contra dicha orden de Epistola judicialmente, &c. Licentius Blasius de la Plaza, fol. 6. B. ad 9. articul. ibi: Protestando que avia sido contra toda su volunt ad, y sin animo de obligarse al Voto n. otra cosa qual le pudiesse prejudicar para otro estado, &c. & ad 11. articul. ibi: Sino que antes ha estado reclamado, diciendo que no est a ordenado, &c. Licentius Petrus Gomez de Ormedilla, folio 31. ad 9. articul. ibi: Porque antes y despues de dichas Ordenes ha visto que ha mostrado el dicho D. Antonio el gran disgusto con que la avia hecho, protestando que avia sido contra toda su voluntad, &c. Licentius Franciscus Gomez de Arce fol. 41. B. ad 9. articul. ibi: T le ha oydo dezir, y protestar que avia sido contra toda su voluntad, &c. Gaspar Ceron fol. 94. ad 12. articul. ibi: Continua y ordinariamente ha estado reclamado, &c. Emmanuel Suarez Treviño fol. 116. ad 9. articul. ibi: Mostrando siempre ordenarse contra su voluntad, y sin animo de quedar obligado al Voto, ni a otra cosa que le pudiesse impedir el tomar otro estado, y assi lo manifestò a este testigo, y a otras muchas personas, antes y despues de averse ordenado, &c. & ad 12. articul. fol. 117. ibi: Protestando reclamar, por dezir no aver quedado obligado al voto de continencia, ni al dicho Orden, &c.

95 Ocasio autem reclamandi, & cessatio causæ, ex qua inductus pater filium opprimebat, processit ex eo quod cum D. Emmanuel Suarez Trevigno D. Antonii parens, eo tempore, quo procurabat eum ad Ordinem Subdiaconatus promovere, tres alios filios vivos habebat, optabatque ut in eo statu Ecclesiastico D. Antonius perseveraret, dum unus, & alius aderat, qui in majoratum succederet, & matrimonium contrahere posset. Sed deinde mortuis aliis filiis, & remanente solo unico hærede dicto D. Antonio Nugnez Trevigno, cessavit causa, qua motus pater volebat eum in statu Ecclesiastico permanere, & sic potuit D. Antonius reclamare, & protestari judicialiter contra meritosam Ordinis susceptionem, absque periculo incurrendi paternam indignationem, imò cum illius beneplacito, & approbatione ob cessationem causæ unde vis, & metus proveniebat. Ita affirmant Licenciatus Andreas Rufaro Presbyter, fol. 23. ibi: A la decimatercia pregunta dixo, que sabe que despues que se ordenò de Epistola el dicho Don Antonio Treviño, murieron los dichos Don Manuel, D. Mariana, y Don Christobal Treviño sus hermanos, el dicho Don Christobal en Flandes, y la dicha D. Mariana en Madrid, y dicho Don Manuel aya tres años en la guerra de Cataluña, todos sin aver tomado estado, ni aexado successio: y que viendo el dicho Don Antonio, que a sus padres no les quedava otro hijo, con que cessava el motivo que avian tenido para hazerle ordenar, luego tratò de hazer diligencia en Roma, y ganò el Breve, en virtud de que se procede en esta causa, &c. Joannes Gutierrez Aguado, fol. 27. B. ibi: T luego el dicho Don Antonio, viendo que a sus padres no les quedava otro hijo, con que cessava el motivo, y causa que tuvieron para hazerle ordenar, y que assi no tendrian mal que reclamasse, sabe que escribiò sobre ello a Roma, &c. & sic omnes 13 art. uniformiter testantur.

96 Cum igitur protestationes huiusmodi nihil aliud sint quam declarationes voluntatis illius, qui protestatur. Seraphin. decis. 1168. n. 9. Rot. decis. 577. num. 7. apud Farin. p. 1. recent. sicut declarant animum D. Antonii alienissimum à recipiendo Ordine, si quis §. plerique ff. de relig. & sumpt. fun. l. si mihi, & ibi, §. inter autem ff. de legat. 1. Rot. coram Gregor. XV. decisio. 326.

num. 9. ita remouent consensum à recepto, l. si quis in principio testamenti, ff. de legat. 3. Seraphin. decis. 859. num. 3. cum seqq. Rot. coram Gregor. XV. d. decis. 326. num. 9. Et licet concludenter non probent metum, l. metus C. de his qua vi Mogol. in tract. huius iur. cap. 10. n. 16. versic. resolutio. Honded. consil. 29. num. 54. lib. 1. Surd. consil. 395. num. 26. Rot. decis. 295. n. 6. apud Farinac. lib. 2. consil. multum tamen coadiuvant, & opitulantur, ut facilius probeatur, Nar. cons. 50. n. 18. Covar. de sponsal. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 12. præsertim stantibus aliis adimiculis, Aug. l. in l. metus, la 3. ff. de eo quod metus causa, Gregor. XV. d. decisio. 226. n. 30. & ibi Adami. l. i. F. Cardin. Tusch. verb. metus, concl. 213. n. 22. cum seqq. Mascard. de probat. concl. 1051 n. 10. & 11. Magol. citato loco, num. 16. ubi ampliatur sive protestatio præcedat, sive sequatur, Honded. de consil. 29. num. 55. Surdus d. cons. 395. n. 36. Pereira decis. 30. n. 8. Thesaur. lib. 1. q. 51 n. 14. cum seqq.

100 Non obstat quod D. Antonius nullam protestationem, & animi manifestationem fecerit in eodem actu suscipiendi Ordinem: quia respondetur sufficientem fuisse eam, quam fecerat paulò ante coram familiaribus suis, & protestatio præcisè non requiritur quod fiat in eodem actu, Gemin. cons. 15. n. 2. Pari. cons. 60. n. 14. lib. 4. Covar. ubi supra sub n. 12. optime Gregor. XV. decis. 326. n. 30. Natura enim metus est ut non solum arguatur à præcedentibus, cum in hac materia attendi debeat principium meticulousum, ut exinde sequuta ab eo regulanda sint. Novar. collect. 4. num. 1. Everard. cons. 4. n. 21. Gregor. XV. decis. 392. n. 1. Barbat. consil. 54. col. 125. vol. 1. Hippol. Rimin. d. consil. 77. n. 29. cum aliis per me citatis voto 17. n. 145. cum seqq. sed etiam à subsequentibus, per quæ declaratur quis qualis fuerit animus in præteritum, l. sed Julianus. §. sed si ab initio, ff. ad Maced. l. si qui, C. de adult. Paris. in terminis cons. 53. num. 56. lib. 4. cum aliis, quos citat, & sequitur Rota coram Greg. XV. d. decis. 326. n. 43.

CONJECTURA V.

A communi voce, & fama.

103 Multum opitulatur probationem metus communis vox, & fama. publicum, & notorium, de quo deponunt testes plures examinati super undecimo articulo, & præcipue Joannes Gutierrez Aguado fol. 27. ibi: Loqual es publico y notorio, &c. D. Petrus de Billoes Lada fol. 136. ad 5. & 6. artic. ibi: A la quinta y sexta pregunta dize el dicho testigo, que lo que sabe es, que aviendo venido este testigo a la villa de Madrid, de la dicha ciudad de Lorena, no esta bien acordado si fue por el dicho año de 29. o el de treinta, visitando algunas señoras vecinas del dicho Capitan Manuel Suares Treviño, y de la dicha su muger, contandole las novedades del barrio, le dixerón con palabras de ponderacion y escrupulo, f. sabia como el dicho Capitan Treviño, y la dicha su muger avian obligado con amenazas a que se ordenasse de Epistola el dicho Don Antonio su hijo, no queriendo el por assiguarle en la renta Ecclesiastica, diziendole que en esto avia avido mucho: y como vieron que este testigo se lastimò por lo que queria a los dichos Capitan Treviño, su muger, y hijos, cessaron por menor el dezirle las circunstancias, y con algun cuydado despues preguntò al dicho Capitan Treviño, y a la dicha su muger, si estava ordenado el dicho Don Antonio, le dixerón que si, con mucho gusto dellos, y con esto acomodados sus hijos, el mayor con ser dueño de su casa, y los otros con el amparo del dicho su hermano. Et concludunt omnes in ult. art. de omnibus prædictis.

prædictis fuisse publicam vocem, & famam quæ ad metum probandum est multum considerabilis, Menoch. de præsum. lib. 2. præf. 4. n. 21. & præf. 126 n. 22. & lib. 3. præf. 26. n. 22. Cæpol. conf. 2. n. 3. & 8. Alciar. in resp. 504. n. 5. vers. confirmatur etiam, Seraphin. decis. 859. in fine, Rot. decis. 779. n. 8. apud Farin. p. 1. in posthum.

CONJECTURA VI.

Ex assidua, & continuata per 14. ferè annos, ac perpetua repugnantia exercendi actum aliquem Subdiaconatus annexum, & ascendendi ad Superiores Ordines.

104 **I**llud est speciali consideratione dignum, quod cum D. Antonius Nuñez Treviño, Sacrum Subdiaconatus Ordinem susceperet de anno 1629. ab eo tempore usque ad præsens perseveravit constanter in deducendo nullitatem suscepti Ordinis per vim, in nolendo actum aliquem exercere, per quem videretur ratificare suam nullam ordinationem, in protestando se nullo modo, nec ullo casu Ordinem alium deinceps suscipere, aut Clericum fieri velle, id testes omnes referunt, & exemplificant in casibus occurrentibus vidisse. Ita Joannes Gutierrez Aguado Clericus fol. 27. *A la undecima pregunta dixo, que sabe que el dicho Don Antonio desde que se ordeno, nunca ha exercido dicho Orden en manera alguna, antes sabe por lo aver oydo dezir al dicho Don Antonio en muchas ocasiones del dicho tiempo a esta parte que no se tiene por tal ordenado, y que no ascendiera a otras ordenes, ni se ordenara de Missa, por quanto tiene Dios criado, y asilo ha protestado en presencia deste testigo, y de otros sus criados muchas y diversas veces, &c.*

105 Blasius de la Plaza Presbyter fol. 31. ibi: *A la undecima pregunta dixo, que no obstante que el dicho Don Antonio recibió el dicho Orden de Epistola, nunca la ha exercido, antes sabe que no se tiene por tal ordenado, ni ha querido ascender a las demas Ordenes, y sabe que en muchas ocasiones ha dicho, que no se ordenara de Missa por quanto tiene Dios criado, y esto con tanto estremo, que en particular puede dezir, que al tiempo que vino por Canonigo Magistral deste Santa Iglesia el Señor Don Antonio Payne, que oy es Obispo de Orense, teniendo por posada la casa del dicho Don Antonio, por no estar el susodicho suficiente en la cantería para los oficios, le yva a dar lecion el Licenciado Zaragoza Presbytero desta Ciudad, y quando se ofrecia cantar la Epistola, le dezian al dicho Don Antonio Treviño que la dixesse, y nunca lo quiso hazer, ni cantarla, ni fue possible, diziendo que no cantara una Epistola por quanto tiene el mundo: y que en otra ocasion haviendole presentado unos Corporales, non fue possible que los quisiessse, descoger, y mandò a Andres Rufato Presbytero que los desfogiesse, como los descogió en presencia deste testigo.*

106 Petrus Garcia de Ormedilla Presbyter fol. 35. ibi: *Afirma que en particular, un dia que le dieron el Breuiario para que rezara, aura catorze años, se disgustò tanto, que le arrojò.*

107 Franciscus Gomez de Arce fol. 42. ibi: *Y diziendole este testigo en algunas ocasiones, que porque no las proseguia, le ha respondido que no lo hiziera, ni exerciera dicho Orden de Epistola, por quanto tiene Dios criado; lo qual sabe por averlo visto, oydo, y entendido de los dichos, de diez años a esta parte, y en particular aura seis años poco mas, o menos, que este testigo se hallò en la Capilla del Señor Santiago, cita en la Catedral desta*

Ciudad, donde estava, diziendo Missa el Licenciado Jorge Lopes Presbytero, Vicario en dicha Capilla Parroquial, y queriendo comulgar el dicho Don Antonio, este testigo, por constarle estava de Orden Sacro, legò a darle una Estola, y dicho Don Antonio no la quiso, &c.

D. Martinus de Orduna Presbyter, fol. 107. B, ibi: 108 *A la onzena pregunta dixo, que aunque el dicho Don Antonio recibió el Orden de Epistola, nunca le ha exercido, ni se ha tenido por tal ordenado, ni querido atender a otras ordenes, diziendo en diferentes ocasiones que no se ordenara de Missa, ni exerciera la Epistola por quanto Dios tiene criado, ni aunque le dieran el Arzobispado de Toledo, y Capelo: esto lo sabe este testigo, porque se lo ha oydo dezir continuamente de diez años a esta parte, que ha que le conoca, y comunica, y replicandole admirando se de su resolucio, respondia que no se ajustava con su conciencia, por haver recibido dicho Orden contra su voluntad, &c.*

Tanta igitur ex parte D. Antonii repugnantia erat ascendendi ad altiores Ordines, ut nec ejus mater auderet toto eo tempore illi dicere, ut Diaconatus Ordinem susceperet, aut Presbyter fieri vellet, cum ad hoc ut Subdiaconatu initiaretur, renitens admodum inventus semper fuerit, ita sibi retulisse ejus matrem asserit Joannes Gutierrez Aguado, folio 29. *super 2. articulo ibi: que aura cinco años que residendo este testigo en la Villa de Madrid, en servicio del dicho Don Antonio, casa de sus padres, estando un dia tratando a cerca del dicho Don Antonio este testigo, y Dona Maria de la Vega su madre, diziendo este testigo: Valgame Dios que no quiera Don Antonio mi Señor proseguir las Ordenes; Y respondio dicha Dona Maria, en que nos vimos de que se ordenasse de Epistola, &c.*

Quæ quidem conjecturæ ita singulariter confirmatæ sufficiunt ad probandum D. Antonium suscepisse Subdiaconatus Ordinem per vim, & metum, multo magis, & quidem indubitanter ex illis simul junctis, & accumulatis elicitur plena, & indubitata metus probatio, quia omnes simul junctæ, cum tendant ad eundem finem, plenissime illum probant, l. si stipulatus, in fine. ff. de usuris, c. praterea 27. de testibus, Rimin. consil. 52. num. 112 lib. 1. Cephal. consil. 608. num. 58 & 89. volum 5. Petr. de Barbobus consil. 24. num. 30. & 31. inter consilia Zileti p. 1. Cardin. Mantica de consil. lib. 7. tit. 5. n. 5. Anton. Gabr. comm. lib. 1. tit. de prob. conclus. 1. n. 23. Menoch. de præsumpt. lib. 1. præsumpt. 36. num. 3. & præf. 38 num. 4. & præsumpt. 46. num. 13. D. Barbof. in l. 2. ff. solut. matrim. p. 1. a n. 79. Seraphin. decis. 978. num. 5. Rota decis. 453. n. 7. p. 1. recent. & decis. 114. n. 4. & decis. 135. n. 12. p. 5. recent.

In qua metus probatione singula quæ non profunt 111 multa collecta juvant, Honded. consil. 29. n. 23. & 49. Cardinal. Tusch. verb. metus, conclus. 224. num. 5. & 19. Hermosil. ad l. 56. gloss. 1. num. 73. tit. 5. p. 5. optimè Franc. de Ravenna consil. 64. num. 10. inter consil. Zileti, ibi: *Adventat dominus judicans, quod in materia probationum iudex non debet applicare animum suum ad unam speciem probationis, l. 1. §. idem Divus, ff. de testib. ut pulchrè declarat Bald. in l. spadonem, §. qui pulchra, ff. de excusat. tutor. habet enim in probationibus locum illud, quæ non profunt singula, multa juvant, ut notatur in l. 2. in princip. ff. de excusat. & in cap. cum causam, de probat. &c. Et paulò inferius num. 12. Et ideo dixit Joan. de Imola in cap. ex ore, de his quæ sunt à maj. parte Cap. quia qui habet plures rationes, illas adducat, quia quæ non profunt singula, multa juvant, ut est text. etiam in materia, & ibi Abb. in cap. praterea, de testib. & ideo si multa deducerentur coram se, quæ per se considerata non probarent, debet illam simul jungere quæ simul juncta poterunt plenam probationem facere,*

& sic ferre sententiam: ex multis enim deductis coram se potest animi sui motum informare, ut dixit text. in cap. cum ad Sedem in fin. de restit. spoliat. Nam, ut ait Bald. cap. cum causam, in princip. ante n. 1. de probat. ex multis imperfectis, sit una probatio perfecta, sicut ex multis membris invicem coherentibus fit perfectum corpus, & ex multis consonantiis fit perfecta harmonia, &c. sequitur Molin. de primog. lib. 2. c. 6. n. 35.

112 Sed obstat quod aliquando D. Antonius Nugnez Trevigno in Capitulo vocem dedit: ex quo videtur exercuisse actum Ordini Subdiaconatus annexum cum vocem illam in Capitulo non habeant nisi ii tantum Canonici, qui in sacris, saltem Subdiaconatu, fuerint constituti, Clem. ut ii 2. de arat. & qual. Conc. Trid. sess. 22. de reform. c. 4. Ego latè utrobique, & de Canon. & dignit. cap. 37. n. 3. ubi plures ex modernis refero. Augetur difficultas ex decisionibus factis in causa Parmensi nullitatis Ordinis, in qua videtur Rot. decidere, quod ex quo quis per tempus considerabile Canoniatum retinuerit, & resignaverit, reservata ad sui favorem pensione, inficiari non potest, quin in hoc casu adsit ratificatio, cum actus illi fieri non potuissent citra approbationem, & ratificationem suscepti Ordinis: in Rota in d. causa, decis. 40. n. 9. & decis. 325. n. 5. & decis. 343. n. 21. & 22. p. 6. recentior.

113 Verum ex actu dandi vocem in Capitulo non censeri purgatum metum, nec fieri ratificationem suscepti Ordinis, probabilius est, præcipue in Ecclesiis, ubi nulla Ordinum distributio facta reperitur, prout in Concheni; quia vox pendet à Canonici, gloss. verb. receperat, in fine, in c. cum M. de constit. Seraphin. decis. 474. Ego d. c. 57. n. 1. ita ut statim quod quis obtinet Canoniam, vocem habeat in Capitulo, c. dilectus, el. 1. de prabend. Monet. de distrib. p. 2. quest. 5. num. 15. & quest. 20. num. 1. Et Canonici dicuntur de Capitulo, licet non sint in Sacris, Rota in Abulensi jurisdictionis, 6. Februarii 1586. coram bone mem. Card. Pamphilio sen. & qui Canonicali Præbenda carent, licet dignitatem cum sede in Ecclesia habeant, & Subdiaconi sint, vocem non habent. Ego cum multis d. cap. 37. num. 14. & solum ut Canonici in posterum ad suscipiendos sacros Ordines propensius inducerentur, de novo statutum fuit in d. Clem. 2. ut de cætero nullus in Capitulo vocem haberet, nisi in Sacris constitutus esset, cujus decisionem innovavit Conc. Trid. cit. loco. Quod est clarè ostendere, vocem in hoc casu non procedere ab ordinat. sed à novo juris statuto, per quod solum intendit Ordinum susceptio; & negligentes ac nolentes se ordinari, puniri: gloss. verb. legitimo, in d. Clem. ut ii, Ego d. tract. de Canon. cap. 37 sub n. 13.

115 Unde infero primò habere, & dare vocem in Capitulo, potius videri præminentiam, & fructum Canoniatu, quàm Ordinis, gloss. & Doctores in cap. cum venissent, ubi Abb. n. 21. cum seqq. de restit. in integ. Ego d. tract. de Canon. c. 40. n. 2.

116 Secundò infero, suspensum ab officio, esse pariter suspensum ab usu, & fructu dandi vocem, gloss. in c. cum dilectus, de consuet. Dec. in c. Apostolica, n. 6. de except. suspensum verò ab Ordine, non esse suspensum à jure, & præmentia dandi vocem in Capitulo, signū evidens est illud non ratione Ordinis, sed officii, & Præbendæ Canonico competere. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 4. de effectibus suspens. cap. 4. fol. 60. lit. E. Ex quo patet, Moniales Ordinum incapaces vocem dare posse, ut probat c. de indemnitate, de elect. lib. 6.

118 Tertiò infero, suspensum ab Ordine, si in eo minoret, irregularem fieri, non ita irregularitatem incurere privatum jure dandi vocem, si nihilominus illam in Capitulo det Ita Suar. de censur. disp. 16. n. 6. Bonac. eod. tr. disp. 3. suspens. pun. to 4. n. 6. vers. rursus, Mar. Alter. dicto tom. 2. disp. 6. de suspens. c. 3. pag. 91. lit. D.

Hinc patet responsio ad d. Clem. ut ii, & ad decretū 119 Concilii Trid. citato loco; decisiones verò Rotæ in d. causa Parmensi nullitatis Ordinis, loquuntur quando qui per vim & metum Sacris initiatum fuisse procuraverat, postea Canoniatum, cui ex statuto annexus erat Subdiaconatus Ordo obtinuit, & retinuit, ac resignavit, reservata ad sui favorem pensione, ut colligitur ex d. dec. 40. p. 6. recent. & nihilominus Doctores ibi citati loquuntur eo casu, quo semel indutus captaverat Epistolam; & in dec. 325. n. 5 dicitur ex retentione Canoniatu, perceptione fructuum per plures annos, necnon ex resignatione cum pensione præcendi purgatum metum, quia testes de metu deponunt de tempore assequutionis Canoniatu, non autem de susceptione Ordinis; & in decis. 343. à n. 16. ead. p. 6. recent. ultima resolutio in ea causa capta fuit, quia nihil relevans deposuerunt testes circa metum respectu susceptionis Ordinis sacri, sed solum de persuasionibus, & minis in genere, non autem cum qualitatibus, de quibus in l. interpositis, cum ibi, notatis, C. de transact.

In præsentem autem casu res alio modo se habuit; 120 nam D. Antonius Thesaurarius erat de tempore, quo Ordinem suscepit, & Canoniatui sacer Ordo non annexebatur, cum in sancta Ecclesia Concheni nulla Ordinum distributio facta sit; & denum abundans extat probatio circa metum respectu Ordinis Sacri suscepti; cuius defectus in causa fuit, ut non obtineret ille Parmensis præcendens nullitatem sui Ordinis, in tribus decisionibus citatis, quæ habentur impressæ p. 6. recentior.

Denique durante eadem causa metus, hoc est, vivente patre D. Antonii, qui per vim & alios extraordinarios modos filium induxerat, ut Subdiaconatus Ordine initiaretur, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quicumque actus etiam ex longo intervallo initi, censentur ob præcedentem metum facti, & illum purgare non valent, Alex. conf. 98. lib. 3. Surd. conf. 515. à n. 41. ubi inquit metum illatum non purgari ex gestis post metum, quando eadem subsistit causa metus, sive statim, sive ex intervallo facta sunt; Cacheran. decis. 179. n. 12. & 22. ubi alios referens dicit, quod quando post inductum metum aliquis actus exterior supervenit ad purgandam metum idoneus, eadem causa subsistente non purgatur. Joan. Garc. de nobil. gloss. 17. n. 47. ubi quod durante causa metus, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis, & quod novus consensus, non consensus, sed dissensus est, etsi externus actus sit spontaneæ voluntatis declarativus. Monter. à Cueva decis. 33. à n. 32. ubi quod durante eadem causa metus, contractus, quantumvis ex longo intervallo initi, censentur ob præcedentem metum celebrari. Thesaur. lib. 1. q. 51. n. 19. cum seqq. ubi quod subsistente eadem causa metus, geminatio actuum contractus per metum etiam ex intervallo factos non confirmat, & metus purgationem non inducit, Seraph. decis. 851. & 871. & 883. n. 2. cum seqq. & decis. 1166. ubi quod initium malum influit in omnes sequentes actus, & tempora, Pereira de Castro decis. 30. num. 7. Rota decis. 263. num. 3. apud Farin. part. 2. consil. ubi quod quando metus causa durat, quicumque actus fiant etiam si præ se ferant liberam voluntatem, & lætum, jucundumque animum, nedum metum purgant, sed potius cum magis confirmant.

Respondetur ad objecta per Promotorem Fiscale.

Nihil obstant alia, quæ Promotor Fiscalis contra D. Antonium Nugnez Trevigno opponit ad ejus probationem enervandam. Et primò dum ait, repelli debere testimonia parentum dicti D. Antonii, cum pro filio

filio testificari prohibeantur ex dispositione juris communis in *l. testis idoneus*, ff. de testib. & in *l. parentes*, C. eod. tit. ubi plures refero Doctores in collect. n. 2.

123 Quia respondetur eorum dicta in hac materia plenam & concludentem efficere probationem; nam si illa uti confessiones eorum sumamus, utque multum attendi debent, & per eas sufficienter probari metum necesse est dicamus, Rota decis. 643. num. 18. parte 1. recent. eleganter Petr. de Barbobus conf. 13. inter consilia matrimon. Zileti parte 2. ibi Ultimo probatur ex confessione patris, qua confessus est per vim compulisse dictum Ludovicum ad desponsandum Ursolinam, ut plenè patet ex arrestatione dicti Angeli, ex qua quidem confessione probatur sufficienter matrimonium fuisse metriculosum, ut est causa 20. quest. 3. cap. presens, ubi habetur quod sola confessio patris probat metum plenè intercessisse in matrimonio spirituali: si filius alleget se per metum illud contraxisse. Si igitur confessio patris probat plenè metum intercessisse in matrimonio spirituali eo casu, quo filius stat contra matrimonium, multò fortius in casu nostro confessio facta per patrem dictæ Ursoline, qua stat contra matrimonium, debet probare plenè metum intercessisse, &c.

124 Et tantò magis hæc resolutio locum habet, quia D. Antonius totus est in probanda vi, & metu sibi incusso à parentibus, ut Subdiaconatus Ordinem susciperet, unde eorum confessio quoad hoc erit omnium major probatio, l. cum te, C. de probat. l. cum à matre, C. de rei vend. leg. generaliter, C. de non num. pecun. cap. per tuas, de probat. & utrobique Ego imple in collect. refero plures Doctores, quos in præsentem longum esset recensere, præcipuè cum parentes proprium delictum detegant, studentes semper omni conatu propriam turpitudinem tegere, ut dicit Menoch. de arbit. casu 202. n. 9.

125 Si verò parentum dicta uti testium depositiones habeamus, pari modo dicendum est eas admittendas esse: tum quia sumus in causa matrimonii spiritualis, in qua admittuntur, cap. sicut, 2. quest. 3. cap. presens, 20. quest. 3. gloss. verb. testis, in cap. si testis, §. testis idoneus, 4. quest. 1. Aufser. de probat. testium, num. 77. vers. fallit. secundò, Anton. Gabr. commun. tit. de testibus, concl. 16. num. 12. Mascard de probat. conclus. 1153. n. 15. Menoch. de arbit. casu 202. n. 11. prout etiam in casu matrimonii carnalis admitti solent in favorem filiorum, cap. videtur, qui matrimon. accus. pos. & ibi gloss. verb. conjungendo, in fine, vers. consuevit tamen, plures citati à Farin. de testib. quest. 54. limit. 7. n. 191.

126 Tum etiam, quia parentes in causis filiorum testificari possunt, si præsumptio sit eos rem illam, de qua interrogati sunt, melius scire quàm alios, cap. videtur, qui matrimon. accus. pos. Anton. Gabr. d. tit. de testibus, concl. 17. n. 8. Farinac. de testibus, q. 54. n. 194. Rota coram Greg. decis. 351. n. 8. & 28.

127 Tum denique, quia supersunt multi alii testes omni exceptione majores, idem attestantes, quorum integerrima fides aliorum supplet defectum, si quis fortè adesset, ad not. per Doctores in *l. si quis ex argentariis* ff. de edendo, gloss. verb. numerus, in *l. 3* ff. de testib. Farin. de testib. quest. 62. à num. 328. Cæs. de Grassis d. decis. 5. num. 8. & 9. de spons. Joseph. Sesse Aragon. decis. 60. n. 7. p. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 7. gloss. 2. parte 5. n. 28. Præsertim cum pro majori parte sint Sacerdotes, & majori fide digni, Rota coram Greg. XV. decis. 351. num. 10. Et ultra numerum trium, Cæs. de Grassis d. decis. 5. num. 9. de sponsal. eadem Rota coram Gregor. XV. d. decis. 351. n. 5.

128 Nec aliquid valent quæ obijcit contra aliorum testimonium dicta; nam ea quæ de singularitate eorum adducit, parum, aut nihil urgent, cum omnes sint contestes, & quatenus singulares essent; nihilominus in hac

materia probationis metus concludentem efficere probationem, Mogo. cap. 10. §. 3. num. 8. & 9. Joan. Garc. d. gl. 17. à num. 3. Valenzuela conf. 9. n. 4. tom. 1. & conf. 173. num. 74. tom. 2. Fontanel. d. gloss. 2. part. 5. num. 81. Farin. de testib. quest. 64. num. 276. Noguerol. alleg. 39. num. 16 Rota decis. 242. n. 33. & decis. 260. num. 2. & 21. lib. 2. conf. crim. Farin. & decis. 779. n. 1. & 6. part. 1. in posthumis ejusdem Farin. & coram Greg. XV. decis. 326. num. 4. & decis. 374. num. 21. & coram Buratio inter ejus impressas decis. 205. num. 17. plures refero in collect. ad cap. in omni negotio 4. n. 58. de testibus. Et minas quoque singularibus testibus probari quando agitur pro eviando metu, decet Rota d. decis. 242. n. 2. lib. 2. conf. Farin.

Idem dicendum de opposizione quod aliqui ex testibus sint familiares dicti Antonii, aut suorum parentum, quia licet olim fuerint aliàs domestici & familiares de tempore tamen depositionis non erant in suo servitio, & ideo rectè probant. Morl. in emporio Juris, p. 1. tit. 11. in pralud. n. 41. in fine, Farin. de testib. q. 55. num. 32. Rot. decis. 147. n. 14. apud Farin. p. 4. divers. plures per me in collect. ad cap. in litteris 14. num. 4. de testib. tum etiam, quia bene produci possunt in casibus difficilis probationis, qualis est metus, Mascardus de probat. concl. 124. num. 48. & conclus. 633. n. 15. Farin. quest. 55. num. 35. Rota decis. 771. num. 3. apud Farin. p. 3. recent. tum denique, quia bene admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest, ut in iis, quæ non nisi occultè fiunt, Joan. Bapt. Costa de remed. subsid. remed. 70. n. 6. Rot. d. decis. 772. num. 2. Vel quæ in domo peraguntur, l. consensu, §. si plagiis, C. de repud. l. quoties 3. C. d. naufrag. lib. 10. c. veniens 38. in fine, de testib. Alciar. de præsumpt. reg. 1. præf. 47. Rojas in fidei sing. 167. in princip. & sing. 102. n. 2. Farin. de Ottero Roman. lucubrat. disp. 2. n. 2. Rota coram Buratio inter ejus impressas decis. 777. n. 10.

Secundò opponit idem Promotor Fiscalis, non posse D. Antonium allegare, & multò minùs probare Ordinem Subdiaconatus per vim, & metum ab ejus parente incussum in Arevalo recepisse, cum in eo loco præsens non esset, sed ab eo longè distaret, juxta l. metum autem 9. ff. de eo quod metus causa, ubi Bart. & gloss. verb. causa, in cap. ad audientiam, de bis, quæ vi, Hostiens. in sum. sub hoc tit. n. 1. quatenus metum præsentem exigunt, nec suspicionem inferendi sufficere ad contractus invalidationem docent.

Probabilem verò metus suspicionem, sicut & metum contractus irritare, verius & receptius est quia nò solù metus accipitur prout est verè de præsentem, sed & prout est res ad hoc verisimiliter tendit: nec quod offensionis spectetur initium postulatur, l. habitatores, §. fin. ff. locati, ibi: Si iusta causa fuisset cur periculum timeret, quamvis periculum verè non fuisset, tamen non debere mercedem; sed si causa timoris iusta non fuisset, mercedem nihilominus eum debere, &c. leg. novissimè, & ibi gloss. vers. excusatus, ff. quod falsò int. leg. si donatio- nis 7. de his quæ vi, gloss. verb. metum mortis in cap. cum dilectus, eod. tit. & verb. metuebant, in cap. bona 23. de elect. Magol. de metu, cap. 2. §. 6. num. 1. cum seqq. & cap. 10. §. 2. num. 5. Grammat. decis. 5. num. 5. 7. & 9. ubi dicit iustum metum esse iustam suspicionem, & decis. 8. num. 16. & 17. quod non debet quis spectare periculum, & se periculo committere, Hippol. Rimin. conf. 77. num. 29. tom. 1. Philip. Pascal. de viribus patriæ po. p. 3. cap. 2. num. 39. Card. Mantica de conjectur. ultim. vol. lib. 1. tit. 6. num. 6. ubi dicit iustam metus causam sufficere, si ipse metus non probetur, Cachet. ran. decis. 170. num. 3. Rebuff. tom. 2. tractat. de rescis. contractus, gloss. 22. num. 6. Mascard. de probat. conclus. 1055. num. 26. & 49. Joan. Garc. de nobilit. gloss. 17. numero 13. in fine, & num. 14. ubi ait idem esse, si quis faciat

faciat aliquid compulsus, aut metuens ne compellatur, *Surd. conf. 176. n. 24. & decis. 194 n. 24.* ubi ex Angelo dicit paria esse quod fiat aliquid per metum, vel per probabilem metus suspensionem. Fontanel. *de pactis nupt. claus. 7. gloss. n. 75.* Gabr. Pereira *Portug. decis. 30. n. 4.* Greg. XV. *decis. 374. n. 17.*

136 Quod locum habet, etiam si probabilis timor seu suspicio non ob proximam illationem, sed ob illationem futuram, & longè distantem adsit, modò tamen certum, ac perspicuum sit grave malum à longè extitutum, aliter evadì non possit: nisi præsentem incundo contractum. Ita Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 1. n. 16. in fine*, eamque adducit rationem, quod enim non potest non evenire, jam evenisse videtur, *l. in diem 10. l. sub conditione l. quod si. ff. de condict. indeb. ibi: Quod si ea conditione debetur, qua omnino exitura sit, solummodo repeti non potest.*

137 Qua quidem opinione reventa, ad text. in *d. l. metum* autem 9 in contrarium adductum respondetur procedere secundum Raph. Averf. *de Sacram. Matrim. q. 4. sect. 3. versic. rationabilis, pag. 81.* quando quis antequam aliquid sibi dicatur, ex se suspicatur, sibi inferens eas esse minas: quoniam verum est metum præsentem exigere, sed sufficere dicimus metum præsentem ex malo, vel damno jam existente proveniente, vel ex iusta & probabili metus suspensione ob malum futurum: quod non obscure colligitur ex definitione metus, quam adducit Ulpian. in *l. i. ff. quod metus causa*, dum ait esse instantis periculi, vel futuri causa mentis trepidatione, referant citati per Cabrer. *de metu, lib. 1. cap. 2. à princip.* Unde rectè inferitur ex illa dictione futuri, non requiri ut damnum præsens sit; sufficit enim metum adesse, ex quo damnum futurum timeatur, per text. in *l. nec timorem 7 §. proinde, Dig. eo quod metus causa, & l. 15. tit. 2. p. 4. ibi: O le quisieren dar algunas penas*, ubi Greg. Lopez, Sanch. *de matrim. lib. 4. disp. 2. n. 16.* Gabr. Pereira *deis. 30. n. 4.*

138 Tertiò opponit idem Promotor Fiscalis, quod juxta dispositionem Conc. Trident. *sess. 25. de Regularib. c. 19.* non est audiendus D. Antonius Nugnez Trevigno, dicens se per vim, & metum Subdiaconatus Ordinem suscepisse, post lapsum quinquennii ab Ordinatione huiusmodi computandi: sed hæc obiectio caret fundamento, nec eam corroborare potest Concil. citato loco, quia clarè loquitur tantum de Regularibus Religionem ingressis, ut patet ibi: *Quicumque regularis præterdat se per vim, & metum ingressum esse Religionem, aut etiam dicat ante ætatem debitam professum fuisse, &c.* & ne verbum quidem de aliis nullitatibus, quæ contra matrimonium contractum, vel Ordinem susceptum opponi possunt, nec unquam de hac resolutione dubitavit aliquis ex Doctoribus quos viderim, & est communis intelligentia, & usque adhuc inconcussa praxis in Ecclesiasticis Tribunalibus.

139 Quartò opponit idem Promotor Fiscalis D. Antonium Nugnez Trevigno videri tacitè ratificasse dicti Ordinis Subdiaconatus receptionem, in illòque ministrasse dum in Capitulo vocem dedit: sed hoc etiam caret fundamento, nec in jure probatur, ut dictum est *suprà num. 112. cum seqq.*

Quare, &c. Matriti die 15. Januarii 1645.

Pampilonensis dimidiæ Epistolania.

Præsentatio facta de inhabili non potest revalidari ex superveniente habilitate. Durante lite inter compræsentatos non possunt patroni aliquem in demortui locum præsentare.

Barbosa Vot. decis. Pars II.

VOTUM LXXVIII.

- 1 *Casus contingentia proponitur, & n. 2.*
- 3 *Clericatus requiritur de eo tempore, quo præsentatus coram Ordinario sistitur ab eo institutionem accipiens.*
- 4 *Indignum præsentans privatur pro illa vico jure præsentandi.*
- 5 *Si scienter indignum præsentet, secus si ignoranter.*
- 6 *Ignorantia in præsentante in signum præsumitur.*
- 7 *Præsentatio facta in personam illius, qui Ordinem non habet, non potest revalidari ex superveniente Ordine intra quadrimestris temporis spatium recepto.*
- 8 *Collatio facta non existentis in ætate non validatur, licet ex tempore efficiatur habilis ætate.*
- 9 *Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac si præsentatus non fuisset.*
- 10 *Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variare possunt.*
- 11 *Electio facta aliquo ex electoribus contemptio, non est annullanda, nisi petente ipso contemptio.*
- 12 *De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit ad electorem.*
- 13 *Patroni non præsentant ut universi, sed ut singuli.*
- 14 *Patroni in dubio non censentur præsentare ut universi, sed ut singuli.*
- 15 *Cap. 1. ut lite pend. lib. 6. habet locum in præsentatione, & beneficiis juris patronatus.*
- 16 *Patronus si inter duos præsentatos lis moveatur, & unus moriatur, nullius alium præsentat in præjudicium superstitis.*
- 17 *Præsentati tam à patronis Ecclesiasticis, quam laicis, si litem inter se moveant, & contingat unus mori, vel litem cedere, non potest alius eligi, seu præsentari, & n. 18.*
- 19 *Patroni durante lite inter compræsentatos non possunt aliquem in demortui locum præsentare.*
- 20 *Superstes præsentatus ex duobus compræsentatis litem inter se moveantibus, & suis, & defuncti jura inniuntur.*
- 21 *Ad effectum regule de subrogandis sufficit litem fuisse iustam saltem coloratè.*
- 22 *Lites sopiuntur per prohibitionem alterius præsentationis.*
- 23 *Præsentationes contra decretum irritans facta nullæ sunt, & habentur pro infectis.*
- 24 *Decretum irritans inducit formam.*

Cum per obitum quondam Joannis de Uzcanga Presbyteri Beneficiari in Parochialibus Ecclesiis oppidi Sancti Sebastiani Pampilon. Diocesis, vacarent quatuor dimidiæ Epistolaniæ de jure patronatus beneficiatorum, & Juratorum dicti oppidi, ad illarum unam præsentatus fuit Pelagius de Gamboa, qui pro Clerico se gerebat; sed inde repertus quod in nullo Ecclesiastico Ordine constitutus esset, iidem patroni inhabilitatem huiusmodi ignorantes, ac postmodum illius certiores effecti intra quadrimestre ad præsentandum patronis laicis concessum, Augustinum de Segasti clericum in minoribus præsentarunt, qui talis præsentationis vigore collationem, & possessionem dictæ dimidiæ Epistolaniæ ab Ordinario sibi dari obtinuit; sed interim, forsan intra ejusdem quadrimestris tempus, dictus Pelagius jam prima clericali Tonsura initiatus collatione & possessionem ab August. obrentam impugnare cepit, tum ex eo quod quidam ex beneficiatis patronus Ecclesiasticus non fuerat vocatus; tum etiam, quia edi-

ita in similibus vacationibus apponi solita collationē in personam dicti Augustini factam non præcesserunt. Lite inter eos ad dictam Epistolaniā compræsentatos pendente, ē vivis ereptus fuit dictus Gamboa, per cuius obitum existimantes patroni illam vacare, & se ad eam præsentare posse, de facto nominarunt Joannem Lopez de Burgoa qui causam in statu & terminis, quibus eam reliquerat Gamboa assumens, & prosequens, sententiam favorabilem ab Ordinario reportavit, qui declaravit collationem, & possessionem in personam Segasti factas fuisse & esse nullas, proindeque in personam dicti de Burgoa uti melius jus fovētis faciendas esse; sed cū ab hac sententia, sive decreto vim definitivæ habente, ad Sanctissimum, sive ejus illustrissimum D. Nuntium appellatum esset, & quoad utrumque effectum admissa appellatio fuisset, ac in Tribunali Nunciaturæ Hispaniæ commissā causa, litteris ordinariis citationis, & inhibitionis expeditis, & intimatis, per partes nihil amplius in ea per decem ferē annos factum fuit, ipso Augustino de Segasti per totum illud temporis spatium in possessione remanente, ac fructus omnes percipiente.

2 Verū cū tractu temporis dictus Augustinus de Segasti ē vivis decesserit, patroni iidem in ejus locum præsentarūt Martinū de Ben, qui virtute suæ præsentationis ab Ordinario institutionem, & collationem impetrare intendens, surrexit dictus Joannes Lopez de Burgoa, & institit sibi, & non Martino collationem hujusmodi faciendam fore & esse; Ordinarius verō, ut ab importunis utriusque partis allegantibus se eximeret causam, & causas hujusmodi ad dictum Nunciaturæ Tribunal, in quo inter dictum Joannem Lopez de Burgoa ex una, & Augustinum de Segasti partibus ex altera in gradu appellationis introductæ existerent, remisit, quas quidem in statu & terminis in quibus reperiēbantur, prævia illarum à quibuscumque iudicibus opportuna avocatione, Illustrissimus, & Reverendissimus D. meus JULIUS ROSPIGLIOSI in his Hispaniarum Regnis Nuntius Apost. mihi committere, & mandare dignatus fuit, & auditis sæpius utriusque partis Advocatis acerrimē informantibus, dubitavi cui eorum institutio, & collatio dictæ dimidiæ Epistolaniæ faciendā esset? & Martino de Ben fieri debere censui.

3 Nam certum est propter incapacitatem Pelagii de Gamboa præsentationem de ejus persona factam fuisse nullam, sive illorum opinionem sequamur, qui resolvunt attendendam esse capacitatem de tempore præsentationis, quos sequitur Rota decis. 69. lib. 1. p. 3. divers. quam citat. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 19. num. 1. sive adhæreamus sententiæ aliorum magis benè requirentium Clericatum de eo tempore, quo instrumentum nominationis patronorum præsentatur Superiori, videlicet quando præsentatur coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem accepturus, ut per Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 140. num. 3. in 2. edit. & Alphons. de Leone de officio Capellani, q. 4. praxi 6. num. decimosexto, prope fin.

Nec dubitari potest, de jure potuisse eosdem patronos loco Gamboæ inhabilis, & incapacis ex defectu Ordinis Augustinum de Segasti præsentare; quia licet indignum præsentans privetur pro illa vice jure præsentandi, cap. cum in cunctis, de elect. Crescent. decis. 1. de jure patron. Caputaq. decis. 62. n. 2. & decis. 291. par. 2. Lambert. de jure patr. lib. 2. p. 1. q. 10. princ. art. 4. n. 23. Ego de offic. & potest. Epist. alleg. 72. n. 105. nihilominus tamen id verum est in præsentato scienter indignum, secus si ignoranter: Lambert. citato loco; dicti autem patroni ignorabant Gamboæ inhabilitatem, & ignorantia præsumitur, cap. præsumitur, de reg. juris in 6. Duran. Rot. decis. 246. n. 9.

7 Cū ergo Pelagii Gamboæ præsentatio invalida existeret, tanquam facta de inhabili ob defectum Or-

dinis Ecclesiastici, etiam de eo tempore, quo instrumentum suæ præsentationis coram Ordinario fuit exhibitum, ut ab eo institutio obtineretur, cūque illa non potuerit revalidari ex superveniente Ordine etiam 8 intra quadrimestris temporis spatium recepto, juxta reg. text. in l. quod initio 30. & l. pen. ff. de reg. jur. c. non firmatur 18 eod. tit. in 6. in terminis Zabarel conf. 104. num. 3 ubi quod collatio facta non existenti in ætate, aut Ordinem non habenti, non validatur, licet ex tempore efficiatur habilis ætate, aut Ordine, refero, Axiom. 164. n. 9. cūque etiam Pelagius, præsupposita sua incapacitate, reputandus sit pro mortuo arg. leg. 1. §. sed si patronus, ibi: Pro mortuo habetur, ff. de conjung. cum emancip. l. si neci, §. de portatus, ff. de bonis libert. & ad not. per Molin. de primog. lib. 1. cap. 9. n. 27. cum seqq. Jacob Cancer. var. om. 3. c. 22. n. 189. Ramon. conf. 3. n. 47 & habendus ac si præsentatus non fuisset; per l. 1. §. qui habebat, ff. de bonor. posses. contra tab. l. si pater filium, ubi gloss. ff. de inoffic. testam. post plures Molin. d. lib. 1. c. 13. n. 69. & 70. Cūque etiam patroni iidem inhabilitatem Pelagii ignorantes præ illa vice præsentandi jus non amiserint, ex dictis. Cūque denique patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variare potuerint, cap. cum autem, c. pastoralis, de jure patr. cum aliis citatis per me de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 72. n. 151. merito dicendum & pro indubitato tenendum, Augustinum de Segasti solum, & unicum præsentatum fuisse, cūque obesse non posse quæ contra illum à Pelagio fuerunt deducta. 11

Nam ad illud quod in præsentatione Segasti desideratus fuerat unus ex patronis Ecclesiasticis, responderetur minimē constare, quod non fuerit vocatus, & quatenus contemptus esset, præsentatio absque eo de persona Augustini de Segasti facta non veniret annullanda, nisi petente ipso contempto, Lavor. var. lucub. tom. 1. tit. 4. c. 17. n. 17. quem refero lib. 2. voto 47. num. 175. & dummodò ille petat, opponatque de contemptu ante institutionem, Biax. in direct. elect. p. 3. c. 7. Cuch. in instit. major. tit. de elect. n. 51. quia de contemptu agere potest solus is, qui neglectus, & non vocatus fuit, ut ex Cuch. tradit idem Lavor. d. c. 17. n. 15. quem refero de jure Ecclesiast. univers. lib. 1. cap. 19. n. 116. 12

Unde cū dictus Ecclesiasticus patronus de contemptu numquam egisset, nec aliquid opposuerit contra Augustinum de Segastiantem, nec post ab eo obtentam dictæ Epistolaniæ collationem & possessionem, sit consequens hanc objectionem nullum habere fundamentum: tum etiam, quia patroni non præsentant ut universi universitatem repræsentantes, sed ut singuli, quo casu possunt singulariter præsentare, & non vocati de contemptu agere non valent. Rota, cujus meminit Vivian. in praxi juris patron. p. 2. lib. 8. c. 2. n. 10. & in dubio patroni non censentur præsentare ut universi, sed ut singuli, eadem Rota apud eundem Vivian. citato loco. 14

Excluso propter suam inhabilitatem Pelagio de Gamboa, & legitimè præsentato Augustino de Segasti, sit evidens litem à Pelagio contra Augustinum motam, injustam, & calumniosam fuisse, unde Pelagio mortuo, Augustinus superstes collitigans; uti legitimè præsentatus, & institutus, tam sui, quàm demortui collitigantis, si quod haberet, juti innitens, remansit solus, & unicus præsentatus, nec potuerunt patroni collitigantem ei dare in demortui locum alium præsentando, prohibente decisione text. in c. 1. ut lite pend. lib. 6. qui ob pariformem rationem locum habet in præsentatione, & beneficiis juris patronatus, ut cum Flamin. Paris. de resign. benefic. c. 12. n. 17. tenui in collect. ad illum text. n. 2. Unde ex duobus præsentatis collitigantibus, uno mortuo 16 patroni in præjudicium superstitis alium, hoc est Joan. Lopez de Burgoa præsentantes nulliter & de facto præsentarunt, propter decretum irritans in eo textu appositum;

tum; ita per illum tenent Lap. allegat. 22. n. 3. late Ludovic. Gom. in reg. 3 de subrogandis colligantibus. q. 13. per 101. Mandos. super eadem regula, q. 11. d. n. 1.

17 Ex modernis idem resolvit Julian. Vivian. mei olim Romæ amicissimus, in sua praxi juris patron. lib. 5. c. 5. n. 46. ibi: Et si pendente lite inter duos electos, seu presentatos contingat unus vel alterum mori, vel liti cedere, non potest alius eligi, seu presentari, qui sumat illius iura, c. 1. ut lite pend. lib. 6. quod etiam indistincte locum habet in presentatis à patronis Ecclesiasticis, cum eorundem presentationes censeantur electiones, ut per Abb. in cap. cum autem, n. 3. & in cap. pastoralis, n. 4. de iure patron. & text. in d. c. 1. habet etiam locum in duobus presentatis à patronis laicis, quando unus ex eis moritur, vel renunciat post tempus quadrimestre datum laicis ad presentandum; & ideo si alius tunc fuerit presentatus, non tenet presentatio, cap. 2. ut lite pend. lib. 6. &c.

18 Melchior Lottor. in Romana Curia quondam amicus meus, de re benefic. lib. 2. q. 10. n. 2. ibi: Quæ ratio cum militet etiam in presentationibus ad beneficia juris patronatus, ad has quoque vim ejusdem Constitutionis extendit, siue tractetur de iure patronatus Ecclesiasticorum siue etiam laicorum, & siue contingat mors, vel casus aliquis ex præmissis post tempus datum ad presentandum, ut sentit Joan. Andr. in d. cap. 1. ante n. 1. in princip. siue ante tempus huiusmodi, ut per Lap. ibidem, n. 2. & latissime firmat Lambertin. de iure patron. lib. 2. p. 1. q. 6. art. 12. ex n. 3. &c.

19 Rota Romana apud Farin. in posthumis, p. 1. decis. 336. n. 3. alias p. 3. recent. ibi: Itaque existimant Domini eisdem Donato dandam esse subrogationem in iuribus dicti Lauri colligantis, qui lite in Rota pendente obiit, tam vigore regula, quam ex dispositione Juris communis in cap. 2. ut lite pend. lib. 6. maxime quia durante ista lite inter compræsentatos, non possunt patroni aliquem in demortui Lauri locum presentare, &c.

20 Quod adeo verum est, ut unanimiter sentiant omnes procedere, licet superstes præsentatus non injuste obtinuerit beneficium, & litem calumniosam sustinisset contra verum beneficiarium, quia adhuc patroni non poterunt presentare alium, & subrogatio deberetur tali superstiti, non obstante quod ex hoc videretur sequi inconveniens, quod scilicet altero ex presentatis litigantibus decedente ille superstes qui non haberet concurrentem compræsentatum, posset obtinere in illa lite injuste; nam illatio non sequitur, cum non debeat præsumi illum injuste obtinere posse; quia iste colligans superstes propter subrogationem innititur juri suo & mortui colligantis, & verum est dicere penes aliquem illorum remanere jus saltem resultans ex clausulis generalibus. Ita Ludov. Gom. d. q. 13. quem referunt & sequuntur Lottor. d. q. 20. n. 2. ubi affirmat superstitem hoc casu non inniti juri tantum suo, sed etiam defuncti, ex dispositione text. in d. c. 1. & propterea ab hac sententia non esse recedendum dicit Rota d. decis. 336. n. 3. ubi addit ad effectum regulæ sufficere litem fuisse justam, saltem coloratè; unde cum dictus Augustinus de Segasti innitens juri suo, & demortui colligantis Pelagii de Gamboa, quale fuerit, subrogationem in jure concessam obtinuerit, non est disputandum de iustitia unius, vel alterius, juxta supra resoluta; insistendum in eo quod patroni nullo modo potuerunt in Pelagii locum Joannem Lopez de Burgoa presentare Augustino compræsentato superstite.

21 Non obstat quod Joannes Lopez de Burgoa in locum Pelagii de Gamboa demortui colligantis de facto nominatus fuit, & per Ordinarium uti colligans admissus, & pro tali in lite habitus, ita ut ad effectum de quo agitur, meruisse videatur colligantis nomen respectu Augustini de Segasti, contra quem litem & causam prosequutus fuit, & sententiam favo-

Barbosa Vol. decis. Pars II.

rabilem reportavit, proindeque debuerat impedire patronos in ejus locum Martinum presentare, juxta supra resoluta, in quo Adventus dicti Joannis Lopez de Burgoa multum insistit: Quia responderetur dictum Joannem de Burgoa colligantis nomen non meruisse, nec instructam causam unquam habuisse, quæ illum talem constituat: tum quia eā, quæ in vita Pelagii de Gamboa pendebat, & post ejus mortem cum dicto Jo. Lopez prosequuta fuit, per prohibitionem alterius presentationis sopita extitit, ut dicit Lud. Gom. de reg. 13. ibi: Præsertim in casu nostro, in quo per prohibitionem alterius presentationis lites sopiuntur, &c. Tum etiam, quia propter decretum irritans contentum in d. c. 1. ibi alias attentæ contra hoc electio pro jure viribus non subsistat: & in d. c. 2. ibi: quod se secus actum fuerit, eo ipso irritum habeatur, presentationes contra illius formam factæ nullæ sunt, & habentur pro infectis, ad not. per Anr. Gabr. commun. lib. 6. titul. de clausulis, concl. 3. n. 56. Card. Tusch. pract. concl. tom. 2. lit. D. concl. 115. hoc enim decretum inducit formam, ex multis quos refero claus. 42. n. 32. adeo ut illa non servata, actus ipso jure corruat. Bald. conf. 351. n. 9. lib. 5. Dec. conf. 532. n. 4. Rota in Romana Societatis officii, 14. Januarii 1613. coram Sanctissimo D. INNOCENTIO X. Sublata igitur de medio presentatione in personam dicti de Burgoa facta, tanquam irrita, & viribus non subsistente, non potuit ei acquiri jus aliquod prosequendi litera à Pelagio introductam, cum jam fuerit sopita, nec aliam ex dictis de novo introducendi, cum ex persona sua actione cateat, ob nullam & invalidam suam presentationem ad not. per Barr. & alios in l. ubi pactum. Cod. de transact. & si cum dictus Augustinus de Segasti solus, & unicus præsentatus remanserit, nullo existente colligante, qui talis de jure dici valeat, consequens fit per ejus obitum dictam dimidiam Epistolariam vacare, & ad eam patronos rite præsentasse dictum Martinum de Ben. illique institutionem, & collationem faciendam esse, & ita judicavi Martini hac die 24. Decembris 1644.

Toletana redemptionis census.

Ad extinctionem census, & ad impediendum cursum usurarum, qualiter depositum faciendum respectu pretii census, & pensionum decursarum.

VOTUM LXXIX.

- 1 Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. 4. & 5.
- 6 Oblatio precedere debet oblatione & depositionem.
- 7 Census dominus antequam depositum fiat, citandus est ad recipiendum pretium census unum cum redditibus decursis, & ad revolvendum censum, cum comminatione quod alias fieri depositum.
- 8 Depositum pretii census numquam fieri debet ex abrupto, sed prius requiri dominus, & ei offerri debitum coram testibus, saltem extrajudicialiter.
- 9 Depositum pretii census faciendum, citatione præmissa.
- 10 Depositum pretii census debet fieri integrè.
- 11 Defectus pretii census in deposito etiam in uno numero facit ne census extinctus, & redemptio maneat.
- 12 Minores, mulieres, & rustici non excusantur, si depositum pretii census defectuosum faciant.
- 13 Pensiones decursa census una cum sorte principali deponenda ad impediendum cursum usurarum.
- 14 Integritas depositi pretii census consideratur non solum respectu illius, sed etiam fructuum decursorum, & non solutorum pro rata temporis.

D 2

15 Census

- 15 Censui parte invita non potest redimi pro parte.
- 16 Depositum pretii census debet fieri cum vera, & reali numeratione.
- 17 Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas, exinde non probatur vera numeratio, qua relevet in casu, ubi ea requiritur.
- 18 Numeratio vera, & realis requiritur in depositis.
- 19 Depositum fieri debet loco congruo.
- 20 Locus congruus est ad depositum faciendum, si illud fiat in loco non convento.

1 **D** Idacus de Lucena emit officium scribæ de numero civitatis Toletanæ à Francisco de Touar die 8. Junii 1601. & pro residuo pretii, quod erat ducatorum duorum millium, & quingentorum super aliquibus bonis suis ad favorem dicti Francisci censum ex conventionem pensantem quolibet anno marapetinos 59839 cum dimidio, eo scilicet pacto: *Y con condicion que siempre, y cada, y quandoque yo, y los dichos mis fiadores, y otra qualquiera persona en nuestro nombre quisieremos redimir este dicho censo, lo podemos hazer, y el dicho Regidor Francisco de Touar, o quien por el lo possere, sea obligado a recibirle, dandole, y pagandole el principal deste dicho censo con los reditos corridos, y que estubieren por pagar, otorgandonos carta de pago, y redempcion en forma, entregandose a la persona que lo hiziere, el traslado original desta escritura, y no lo queriendo recibir, que depositandolo en el depositario general desta ciudad ante la justicia della, sea visto quedar el dicho censo redimida, &c.*

2 Censui iste cum aliis bonis ab illius domino applicatus fuit pro dote certæ Capellaniæ cujus Patrona extat devota, & illustris Confraternitas Hospitalis Sancti Petri civitatis Toletanæ, & Capellanus Doctor Andreas de Herrera, in hujus autem Capellaniæ fundatione de anno 1619. reperitur ita cautum: *Y es condicion que todas las vezes que los jueros, y censos de que va dotada esta fundacion, se redimieren, se ponga el principal en la arca de tres llaves, que ay en la dicha confradria, hasta que con acuerdo de la dicha confradria se buelva a hazer nuevo empleo, &c.*

3 Hinc D. Hieronyma de Fontechada dicti census debitor volens illum redimere, comparuit coram Vicario generali Toletano, & petit deponi penes personam per illum nominandam partem ducatorum duorum millium, & quingentorum pro extinctione residui hujus census; & dictus D. Vicarius Generalis mandavit eas pecunias deponi penes Franciscum de Miranda y Paz Regium Capellanum, qui in vim hujus decreti dictas pecunias in depositum recepit, sub hac obligatione, videlicet: *En la ciudad de Toledo a ocho de Mayo 1642. años ante mi el Notario publico, y testigos, parecio presente el Señor Don Francisco de Miranda y Paz, Capellan de su Mag. en su Real Capella de los Reyes nuevos desta Santa Iglesia de Toledo, y Colector General del subsidio, y escusado desta dicha ciudad, y dixo que en virtud deste auto proveido por el Señor Doctor Don Andres Fernandez de Hipenga, Inquisidor, y Vicario General en ella, y su Arçobispado, en dos deste presente mes, y año, de pedimien o de Donna Geronima Fontechada, viuda de Diego de Lucena Valdes, escrivano que fue de Toledo, y vezino desta ciudad, recibia, y recibio en deposito veinte y un mil y seiscientos y sesenta y siete reales de vellon del principal, del censo que pagava la susodicha a la Capellania que dotò, y fundò Donna Ines Sediño difunta, de que es Capellan el Doctor Andres de Herrera, y patron de la hermandad de San Pedro desta dicha ciudad; de cuya cantidad se ha de otorgar redempcion, y volver a emplear en favor de la dicha Capellania, de cuyo entrega el dal dicho Don Francisco de Mi-*

randa y Paz yo el presente Notario doy fee, y el susodicho a mayor abundancia se dio per entregado della, y sobre ello renunciò las leyes de la non numerata pecunia, &c.

Die verò 10. Maii ejusdem anni 1642. D. Vicarii decretum, & factum depositum, intimatum fuit Confraternitatis prædictæ Officialibus, & Capitulo, necnon dicto Doctori Andrea de Herrera Capellano. Transacto aliquo tempore, die scilicet octavo mensis Augusti subsequens, Confraternitas, ac Capellanus notificationi præcedenti respondentes depositum prædictum non legitime factum, uti contra formam instrumenti impositionis illius, ac de quantitate non integra, proinde census redemptionem operari non posse dixerunt, & protestati fuerunt sibi tale depositum non præjudicare, nec censum per illud extinguere, sed de hac responsione, & de protestatione facta copia dictæ D. Hieron. de Fontechada, afferuit in iudicio, illis non obstantibus, depositum pro legitime factum habendum esse, necnon se consentire proposuit, ut Confraternitati & Capellano prædictis, mandante iudice, posita quantitas traderetur, & consignaretur, id tamen replicarunt Confraternitas, & Capellanus præfati opera, & diligentia dictæ D. Hieronymæ de Fontechada faciendum esse; & sic non solum non consenserunt, sed expressè depositum semper impugnarunt.

His sic stantibus, die 16. Septembris ejusdem anni 1642. fuit promulgata lex minoratoria monetæ, & cum dubitaretur an depositum illud esset ritè, & rectè factum, cujusque damno minoratio hujusmodi cederet, ipse D. Vicarius suum tulit definitivum decretum sub die 15. Januarii 1643. per quod declaravit dictum depositum legitime factum, censumque extinctum existere, nec non Confraternitatem dictæ Capellaniæ patronam ad scripturam redemptionis prædicti census rogandam condemnavit. Sed introducta causa in gradu appellationis coram DD. Judicibus Concilii gubernationis Archiepiscopatus Toletani, ipsi pro indaganda veritate circa integritatem summæ debitæ, & depositæ, mandarunt, ut dicta D. Hieronyma ex sua parte computatorem, seu calculatorem unum, & alium dicta Confraternitas eligerent, & nominarent, prout de facto elegerunt, & nominarunt, qui facto computo judicialiter retulerunt in deposito sortis principalis (census redditibus exceptis) deficere summam marapetinorum duorum millium quadringentorum, & octuaginta duorum cum dimidio, & conclusa causa ad suam definitivam devenerunt sententiam, in qua D. Vicarii decretum in omnibus, & per omnia revocandum esse censuerunt; sed cum pro parte dictæ D. Hieronymæ fuisset appellatum, & causa appellationis hujusmodi per Illustrissimum, & Reverendissimum D. meum D. JULIUM ROSPIGLIOSI Archiepiscopum Tarsensem, & in his Hispaniorum Regnis Nuncium Apost. mihi commissa esset, dubitavi an dictum D. Vicarii generalis decretum esset confirmandum vel infirmandum? & in firmandum esse censui.

Ex ea ratione, quia depositum, de quo agitur, non fuit legitime factum, nec sufficiens ad extinctionem census, & ad impediendum cursum usurarum, quod evidenter apparet ex facti contextura, & sequentiibus fundamentis.

Primo, quia nullibi constat Confraternitatem citatam fuisse ad recipiendam sortem principalem cum pensionibus decurtis, & ad faciendam retrovenditionem in forma, prout tenebatur ex dispositione juris communis requirentis quod oblatio præcedat oblationem, & depositionem, l. 2. l. acceptam. C. de usuris, ubi Ego in collect. numero sexto cum sequentibus, ubi plures retuli Doctores. Gutier. pract. libro 2. q. 160. n. 1. versicul. his tamen, ibi: *Consignatio, & depositio pecunia*

nisi nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei, cui solvi debet, &c. citandus est enim dominus census antequam depositum fiat, ad recipiendum pretium census una cum redditibus decursis, & ad revendendum censum, cum comminatione, quod alias fieri depositum. Felic. de censib. tom. 2. lib. 4. c. unic. n. 2. versicul. secundo requiritur. Ludovic. de Avend. cod. tract. c. 102. n. 12. Cenc. in simili tract. p. 3. c. 1. q. 4. art. 9. n. 23. & videtur hoc idem sentire Duard. cod. tract. tom. 1. in commento ad §. 6. q. 7. n. 4. in fine, dum concludit numquam hoc depositum fieri debere ex abrupto, sed debere prius requiri dominum, & ei offerri debitum coram testibus, saltem extra judicialiter, & deinde eo recusante, fieri depositum, juxta text. in l. si creditor, C. de usuris.

Secundo, quia ex actis non apparet ullam citationem, aut intimationem, sive protestationem Confraternitati ante depositum fuisse factam: licet enim, sine veri præjudicio, ablatio præcedere non deberet, prout debuit, adhuc tamen non poterat depositum fieri nisi citatione præmissa, id enim tanquam indubitatum recipitur à Rota, & signanter in Romana Censu, 4. Junii 1600. coram sancta mem. Gregorio XV. apud Duar. in fine d. tom. 2. decis. 295. ibi: Sed contrarium fuit resolutum, quia depositum factum fuit, hospitali non citato, quod tamen citari debuit. Jal. conf. 9. col. pen. vers. secundo, & melius, lib. 1. latè Roland. conf. 63. n. 32. lib. 1. &c. Eadem Rota in Anconitana Censu, 24. Maii 1613. coram Ubaldo, apud eundem Duard. citato loco, decis. 84. n. 11. ibi: Accedit ultimum, quia decretum emanatum vigore dictæ interpellationis de deponendo, fuit factum cum intimatione, quæ tamen non fuit facta nisi post depositum, ex quo videtur resultare invaliditas dicti decreti. Put. decis. 174. lib. 1. ex quibus resultat secundus defectus principalis, videlicet depositum.

Tertio, quia depositum non fuit integrum, non solum ex defectu sortis principalis, ut patet ex relatione data per computatores à partibus electos, qui unanimiter affirmarunt depositum sortis principalis defecisse in dictis 2482. marapetinis cum dimidio, cui defectus sufficiens videri debet ne sensus extinctus, & redemptus maneat, licet in uno solum nummo verificetur, Felician. d. tom. 2. lib. 4. c. unic. n. 3. Cenc. d. art. 9. n. 38. & 39. Duard. d. q. 6. n. 7. Giorda decis. 87. n. 15. Gregor. XV. decis. 48. Ego in collect. ad d. l. acceptam, n. 10. qui omnes id extendunt etiam si deponentes essent minores, rustici, & mulieres. Sed etiam ex defectu pensionum decursarum usque ad diem depositionis, & consignationis, quæ una cum sorte principali deponendæ erant, d. l. acceptam, ubi Ego num. 11. Bald. in 6. opposi. n. 19. & Casti. n. 2. Rota in dict. Romana Censu, coram Gregorio XV. Felician. de censib. lib. 4. c. unic. n. 3. & 7. ubi resolvit quod redditus usque ad id tempus decursi, solvendi sunt simul cum sorte principali, Cenc. d. art. 9. n. 42. ubi quod integritas depositi consideratur non solum respectu pretii census, sed etiam fructuum decursorum, & non solum pro rata temporis: constat autem pensiones hujusmodi eo tempore nec solutas, nec depositas fuisse: tum, ut dixi, ex relatione computatorum, tum etiam ex declaratione Doctoris Andreæ de Herrera Capellani ad instantiam dictæ D. Hieronymæ Fontechada medio juramento examinati, qui deponit pensiones decursas post factum, & notificatum depositum sibi per eandem D. Hieronymam persolutas, his verbis: Dixo, que despues de aver depositada la dicha D. Geronima de Fontechada per orden y mandado del Señor Vicario General los maravedises contenidos en el deposito a que se refiere, y se le notificò el deposito, y se le pago a este declarante todos los reditos, que como tal Capellan se le devian, &c. Non obstat quod saltem pro quantitate pecuniæ depositæ debet reputari census Barbosa Vol. decis. Pars II.

extinctus, quia semper fuit petendum censum redimi pro tota summa, & quicquid sit, certum est parte invita non posse censum extinguere pro parte, l. tutor, §. Lucius, ff. de usur. Jason in l. quedam n. 4. ff. si certum pet. Villalobos in sum. p. 2. §. 23. diffi. 11. n. 3. post Bonacin. Trullench. in Decal. l. 7. c. 21. dub. 7. n. 6. Rota in una Romana census apud Duard. in fin. d. tom. 2. decis. 283. n. 9.

Quarto, quia in deposito non intervenit vera, & realis numeratio; nam dictus D. Franciscus de Miranda y Paz Capellanus Regius, assertus depositarius falsus est in obligatione de qua sup. n. 3. se recepisse in depositum eam pecuniarum summam: & licet Notarios ibi fidem faciat de recepto, non tamen dicit coram testibus fuisse numeratam, cum de vera, & reali numeratione fidem facere teneretur, ut resolvit Tiraquell. de retractu convent. §. 4. gloss. 6. n. 8. qui dubium in fortioribus terminis sic proponit: Sed in hac tractatione consignationis illud questionis est, si iudex statuerit pecuniam consignari in manibus Titi, qui postea fateatur id pretium sibi à venditore numeratum, nec tamen aliter constat de numeratione an satis erit, ut venditor dicatur consignasse: ad fundamenta utriusque partis deveniens, tandem concludi satis non esse, & de contrariis agens ita dicit. Sed hac omnia vera sunt in præjudicio eorum qui ipsum actum ita conficiunt, sed in hoc casu ubi agitur de præjudicio tertii, non crederem id satis esse nisi appareat de vera numeratione, &c. Nevilan. conf. 10. n. 15. ubi tenet non sufficere si Notarius recepisse pecunias oblatas confiteatur Card. Tusc. pract. concl. lit. D. concl. 203. n. 23. ibi: Amelia quia numerationem requirit depositum ad hoc ut relevet, Matien. l. 4. gloss. 9. n. 7. tit. 11. lib. 4. Recop. & ibi Azeved. n. 14. Avend. de censib. c. 44. n. 5. Vera semper, & realis numeratio in his depositis requiritur, Caroc. de depositis, p. 1. tit. de probat. depositi, n. 5. Marta in votis novis, decis. 87. n. 35. Ego in collect. ad d. l. acceptam, n. 25.

Quinto, quia non fuit factum depositum loco congruo, videlicet penes depositarium generalem, apud quem in instrumento impositionis census (cujus clausula refertur sup. n. 1.) deponi jubetur fors principalis, si eam dominus census recipere noluerit, ad hoc ut redemptus exinde habeatur, unde depositum diverso modo factum, scilicet penes dictum D. Franciscum de Miranda y Paz, non potest dici legitime factum, nec deponenti prodest ad impediendum annui redditus censum. Lud. Cenc. d. censib. p. 1. c. 1. q. 3. art. 9. n. 50. ubi subdit locum incongruum esse si depositum fieret in loco non convento, Duard. d. q. 7. n. 3. Ego in collect. ad l. acceptam, à n. 42. Rota in Januensi Censu, 25. Novembris 1613. coram Dunozet apud eundem Duard. in fin. dict. tom. 2. decis. 173. n. 4. & 5. Et ita iudicavi Martini die 17. Decembris 1644.

Granatensis redemptionis Censu.

Oblatio, & depositum ut relevet debitorem, quale? Et quid si fuit factum de pecunia, quæ de proximo erat reprobanda, seu minuenda? & de Regia Pragmatica minorationis monete publicata Martini 16. Septembris 1642.

VOTUM LXXX.

1. Persona actoris & rei debent ante omnia legitimari in quolibet iudicio.
2. Debitor census qui paratam habet pecuniam pro illius redemptione, quæ agere debeat.

D.

3. Uni

42 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 3 Universitas aliud est, aliud singuli de universitate.
- 4 Negligentia, ac omisso cujuslibet particularis de universitate, non prejudicat ipsi universitati.
- 5 Procurator constitutus ad exigendum redditus census, cum plena, seu libera administratione, non potest census redemptionem sibi à debitore oblatam recipere.
- 6 Clausulam cum libera, & generali administratione, plerumque absque dominorum consensu apponunt Notarii.
- 7 Procurator ad negotia absque substituendi facultate datus, potest alium suo nomine liberè depnare.
- 8 Substituendi facultas cessat si in mandato dato industria persona electa fuerit.
- 9 Substitutio locum habet etiam ubi industria persona electa fuerit, quando certa forma fuerit prestituta, nisi negotium grave sit.
- 10 Oblatio debet precedere obfignationi, & depositioni.
- 11 Oblatio vera, & realis debitorem liberat, & cursum usurarum impedit.
- 12 Debitor per oblationem realem excusatur à mora.
- 13 Oblatio realis quando dicatur?
- 14 Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera quoad evitandam moram, & pœnam, si creditor expressè recusaverit accipere.
- 15 Pecunia quando est debita, non potest offerri tot de bonis immobilibus, vel mobilibus.
- 16 Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus moneta, quibus constitutus fuit, valet.
- 17 Depositum ut relevet debitorem debet fieri auctorizante iudice.
- 18 Depositum habetur pro non facto, si fiat coram iudice incompetenti.
- 19 Debitor offerre, & protestari debet coram honestis personis, quando iudicis non habetur copia.
- 20 Depositum faciendum est de mandato ejus iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter contrahentes nihil actum sit.
- 21 Depositio debet fieri parte citata.
- 22 Creditor secundum praxim citari debet ad recipiendam sortem cum redditibus consignatam, & depositam.
- 23 Citatio ad recipiendam sortem cum redditibus depositam debet fieri personis legitimis, quæ liberè possint recipere solutionem.
- 24 Marito potest fieri census redemptio.
- 25 Pralato, orphanotropho, vel administratori civitatis fieri potest census redemptio.
- 26 Census venditor, ex quo majoratus fuit institutus, vel capellana fundata, quomodo illum redimere valeat.
- 27 Depositum in quo deficit unus nummus, non liberat debitorem.
- 28 Depositum, in quo per errorem unus nummus deficit, non causat plenam liberationem, maxime ad reddituum extinctionem.
- 29 Erroris excusatio, propter quem in deposito unus nummus defecit, non admittitur etiam in muliere, & rustico.
- 30 Depositum fieri debet loco congruo.
- 31 Depositum debet fieri in loco in citatione expresso.
- 32 Locus incongruus pro deposito erat si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non convento, vel non destinato solutioni expressè, vel tacitè.
- 33 Depositum debet fieri tempore congruo.

- 34 Depositum factum ante tempus adjectum solutioni favori creditoris, dicitur fieri tempore congruo.
- 35 Depositum dicitur factum tempore incongruo, quando est appositum pactum quod non possit solvere debitor, nisi quando creditori placuerit.
- 36 Creditor recipere non tenetur pecuniam, quæ de proximo secundum rumorem est minuenda, vel reprobanda, maxime sciente debitore.
- 37 Depositum, aut oblatio pecunia non valet, quæ de proximo est reprobata, sciente ipso debitore.
- 38 Constitutio nova ligare non potest ante promulgationem etiam scientes.
- 39 Constitutio ligat priusquam promulgetur, si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum.
- 40 Oblatio, & depositio non erit sufficiens ad liberandum debitorem, si constitutio brevi foret promulganda.
- 41 Scientia futura pecuniarum reprobationis in quibus personis presumatur?
- 42 Pragmatica minorationis monetae publicata sub die 16 Septembris 1642. refertur, & de ejus intellectu, num. 43.
- 44 Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illam precedente mortuum.

M Ultra pro nullitate depositi fuerunt per Abbatem & Capitulum Sacri Montis Granatensis contra Augustinum Mendez debitorem deducta, quæ indicant redemptionem census, de quo agitur, nullam fuisse. Et primò convincitur depositum non legitime factum ex eo quod cum in quolibet iudicio ante omnia debeant legitimari personæ actoris, & rei, Bart. communiter receptus l. fin. in fine, C. de edicto, D. Hadriani toll. Avendan. resp. 1. num. 21. Matienf. in diat. relatorum, p. 3. cap. 43. n. 10. Azeved. l. 3. n. 4. & 5. tit. 2. lib. 4. Recopil. & l. 10. num. 9. tit. 17. eodem lib. Lancel. de attent. part. 3. cap. 18. n. 36. Parlad. lib. 1. rerum quotid. cap. fin. part. 3. §. 1. num. 7. & 8. Amat. Roderic. de modo videndi process. capite primo, à numero primo, & capite 2. num. 1. & 2. In præsentia causa non apparet legitimata persona Augustini Mendez debitoris, nec Abbatis, & Capituli prædicti creditoris, nec procuratoris venientis ad causam, & prætendentis habuisse mandatum legitimum ad redimendum: nec denique constat qualis sit iste census, nec indicatur instrumentum illius, prout præcedere debebant, sicut in terminis monet Ludov. Cenc. de censib. part. 3. quest. 3. artic. 9. num. 20. ibi: Debet igitur debitor census, qui pecuniam paratam habet pro redemptione annua responsionis censualis, quæ gravatius reperitur, audire Iudicem competentem, ut per semetipsum, vel mediante persona sui legitimi procuratoris, & ex illius decreto ad notitiam, vel ipsiusmet domini census, vel alterius legitimæ personæ pro eo deducere, qualiter ipse comparens est paratus redimere censum, exprimendo qualis sit iste census, & indicando instrumentum, annum, mensem, & diem, quo confectum fuit, & nomen Notarii, cujus manu confectum fuit, &c.

Nec relevat quod depositum fuerit factum citato uno ex Capitularibus dicti Sacri Montis, & quod oblatio eidem facta præcederet: Quia aliud est universitas, aliud singuli de universitate, l. in tantum §. universitas, ff. de rerum divis. l. sicut, §. si quid. ff. quod cujusque univers. nomine, Ant. Gabr. comm. opin. lib. 6. tit. quod cujusque univ. num. 1. Bero. cons. 19. n. 3. vol. 1. Et negligentia ac omisso cujuslibet particularis de universitate non

non præjudicat ipsi universitati, Felin. in cap. cum accessissent, n. 29. de consti. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præj. 41. num. 7. Surt. conf. 128. num. 104. cum seqq. & conf. 323. à num. 10. & conf. 365. num. 63. Cancer. var. resol. lib. 3. c. 3. num. 21.

- 5 Minus relevaret quod oblationis & depositi causa facta fuerit cum procuratore constituto ad exigendum redditus census, cum plena etiam ac generali, seu libera administratione. Quia virtute hujus mandati non poterat talis Procurator census redemptionem sibi à debitor oblatam recipere; hæc enim ad id nihil commune habet cum redditus exactione sibi tantum commissa, ut inde ei planè contraria sit, cum ipsum omnino cessare faciat. Seraph. decis. 831. Ludov. Cenc. de censib. p. 3. cap. 1. q. 3. art. 7. n. 53. Basil. Pont. de matrim. lib. 2. c. 15. n. 4. Ratio etiam potest esse, quia certum non erat quod dominus, qui redditus exactionem de procuratore confidit, fortis quoque principalis redemptionem consideret, quæ res tum principali mandato contraria est, ut diximus: tum etiam longè majoris ponderis & præjudicii, ad quam mandatum utcumque generale & amplum non extenditur, & nihil facit quod dicto Procuratori non solum simpliciter totum seu universorum negotiorum administratio permittitur, sed etiam libera, hoc nominatim addito, cum liberali & generali administratione, quo casu videtur ei concessum, ut posset ille facere quæcumque dominus posset, cap. qui ad agendum, vers. ult. de procurat. ibi: Procurator quoque absque speciali mandato juramento deferre, transigere, vel pacisci non potest, nisi ei bonorum, vel causa administrationis liberè sit concessa, &c. Nam clausula illa æquipollet alteri, videlicet, dans potestatem exercendi ea, quæ posset ipse constituens; & ita operatur, ut quis possit omnia facere, quæ principalis, ut pluribus citatis Doctoribus dixi de clausulis ususfreq. caus. 35. n. 3. Quia nihilominus Procurator siue cum libera administratione constitutus, siue mandatum generale simpliciter habens, nihil potest circa res valde domino præjudiciales, propter abusum nempe Notariorum, qui passim absque dominorum consensu, & eis prorsus ignorantibus, juxta ipsorum communem styli clausulam illam, cum libera, & generali administratione, inserere solent, quemadmodum resolvunt Cov. lib. 1. var. cap. 6. n. 3. vers. 5. in fine, & in rub. de testam. p. 2. n. 14. aliàs 42. Greg. Lopez, l. 19. gloss. 8. & 9. tit. 5. part. 3. Gutier. de juran. confirm. p. 1. cap. 50. n. 1. Matien. ad l. 7. gloss. 14. num. 6. tit. 11. lib. 5. Recop. Salzed. ad Bernard. Diaz reg. 147. lim. 1. 8. vers. id tamen, Gondif. de Paz in praxi, annotat. 4. q. 17. & 18. Ego d. claus. 35. num. 1.

- 7 Et quatenus in priore mandato substituto ad favorem præsentis procuratoris ampla facultas ad negotia, & ad bona distrahenda, & vendenda concessa esset, adhuc substitutus ea facultate uti non poterat: licet enim procurator ad negotia etiam simpliciter, & absque ulla substituendi facultate datus posset alium suo nomine & periculo liberè deputare, l. si procuratorem 8. §. si quis mandaverit, ubi gloss. verb. non potest, ff. mandati, Barr. Socin. reg. 606. l. Hissp. 19. vers. mas los otros, tit. 5. part. 3. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P, concl. 849. ex n. 3. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. à num. 25. Cardos. in praxi iudicum, verb. procurator, n. 75. in princ. Nihilominus tamen si in mandato personæ industria electa videri possit, substituendi facultas cessat ut per Alex. n. 1. & Jas. n. 2. in quod quis 8. C. de procur. Alex. Trentacinq. d. resol. 3. à num. 26. Cessat autem si certa in mandato forma designata non fuerit, veluti si mandatum sit de re distrahenda, nullo designato pretio, in quo quidem mandato ob eam causam substitutioni locus non est, & sic ex defectu assignationis certæ formæ, mandatarii industria semper electa censetur, ut argumento text. in c. is cui 12. de

offic. deleg. lib. 6. docet. Barr. in l. 1. in lectura n. 7. & in repet. n. 11. ff. de offic. procur. Casaris, sequuntur Jas. ibi n. 24. vers. 6. vero & Alex. n. 6. vers. qui loquimur, Bertaz. de clausul. instrum. claus. 5. gloss. 1. n. 5. Pinel. in l. 2. C. de rescind. vend. p. 2. §. 1. n. 17. Trentacinq. de resol. 3. n. 24. vers. in primo casu. Secus autem, si certa fuerit forma constituta, quia tunc substitutio locum habet, quemadmodum post Barr. & alios resolvunt Jas. d. l. 1. num. 24. Marcabrun. conf. 90. n. 13. cum duobus seqq. Cardos. in praxi iudicum, verb. procurator, n. 75. vers. si autem data, Alex. Trentacinq. de resol. 3. num. 27. vers. in secundo, Steph. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 201. n. 21. 23. & 26. nisi negotium commissum grave & arduum fuerit, argumento text. in l. liquet, ad fin. vers. nam tanta causa pondus, C. de summa Trinit. nota Felin. in c. fin. sub n. 4. de officio deleg. considerata natura negotii continentis maximam summam, & ponderositate, Paul. Paris. conf. 47. n. 88. & 89. lib. 1. Matien. lib. 1. gloss. 8. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. Cald. Pereira de empt. cap. 50. n. 15. Unde cum in proximo mandato, quo substituitur procurator in eo constitutus illius personæ industria electa fuerit, utpote quia in eo certa forma citra bonorum distractionem præfixa non fuerat, negotium certè arduum & grave, merito dicendum est procuratorem substitutum legitimam facultatem non habuisse depositum recipiendi, aut oblationem admittendi, quæ sufficeret ad impediendum cursum usurarum, & reddituum census de quo agitur.

Secundò deprehenditur depositum non legitimè factum, quia oblatio non præcessit obligationi, & depositioni, ut requirebatur, juxta text. in l. 2. si creditori, & l. acceptam 19. C. de usur. l. Hissp. 8. tit. 14. part. 5. Triaq. de retractu lig. § 9 gloss. 3. num. 4. ibi, Sed quod plus est cum oblatio necessaria est, ea faciendæ est ei, qui potest solutionem recipere & offerentem liberare, & non aliis, &c. Avendan. de censib. c. 106. n. 1. Felician. 1. 2. lib. 4. c. unic. num. 12. Cancer. var. resol. lib. 3. cap. 8. n. 17. Gutier. pract. lib. 2. quæst. 160. numer. 1. vers. his tamen, ibi, Consignatio & depositio pecunie nihil prodest, nisi prius oblata fuerit ei cui solvi debet, &c. Intellige de oblatione vera & reali qua debitorem liberati, & cursum usurarum impediri, per text. in l. qui Roma, Sija. ff. de verb. oblig. l. si debitor, & l. qui decem ff. de solut. l. pen. de nautico fœn. resolvunt Matien. sing. 479. Casan. conf. 41. Roder. de ann. redditib. lib. 2. quæst. 15. num. 4. Cald. Pereira de empt. c. 23. n. 62. Ratio est, quia per oblationem realem debitor excusatur à mora, leg. illud, ff. de peric. & comm. rei vend. l. si servum, §. sequitur, ff. de verb. oblig. Negusant. de pignor. 3. memb. 3. p. num. 1. vers. tertius effectus, Catoc. de oblation. p. 1. quæst. 7. §. de reali oblat. n. 10. Scacc. de commerc. §. 2. gloss. 3. num. 53. in fine. Dicitur autem oblatio realis quando offerens habens pecuniam in manibus, illam offeri numerando, & ostendendo coram testibus, vel si habeat cedula bancariam, Ludov. Cenc. de censib. part. 3. c. 1. q. 3. art. 9. numer. 37. Rota apud eundem decis. 131. & 291. nisi creditor acceptate recusaverit, cum Rota in locis citatis, videatur se fundare in acceptance creditoris. Idem quod oblatio realis & vera, operabitur verbalis quoad evitandam moram, & pœnam, si creditor expresse recusavit accipere l. 8. tit. 14. part. 5. Joan. Bapt. Lup. in l. 2. comment. 2. §. 3. numer. 1. C. de pactis inter empt. Bened. Bon. de censib. 1. art. 94 Felician. eod. tractat. 3. lib. 4. c. 1. n. 1. Avendan. in simili tract. c. 102. n. 9. Vincent. Caroc. in tract. de oblat. part. 1. quæst. 7. §. oblat. reali & de deposito quæst. 5. n. 1. Surt. conf. 86. n. 14. & 29. & conf. 331. n. 39. & decis. 6. n. 4. Anton. Gabr. comm. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seq. Joseph. Ludov. Perus. decis. 106. n. 6. Sigism. Sacc. de commerc. §. 2. gloss. 3. n. 160. & 163. Boët. decis. 124. num. 26. Joan. Bapt. Larrea disput. 19. n. 7. ubi tenet quod illius erit detrimentum, qui num-

mos recipere injustè recusavit, arg. *leg. qui decem, in princ. & l. creditor 102. ff. de solut. idem Larrea disp. 13. num. 33.* ubi notata circa moram creditoris procedere ait quando ipsi potest mora imputari, aut cum ex justa causa recipere pecuniam recusaverit, & quod tunc nec morosus censendus creditor, nec periculum ad eum pertinebit, ex *d. l. qui decem.*

15 Et quatenus oblatio vera & realis facta fuisset, nihil relevaret, quia cum esset debita pecunia, non potuit offerri tot de bonis immobilibus vel mobilibus, ut resolvunt Menoch. *de arbitr. casu 232. à n. 23.* Anton. The-
saur. *decis. 153.* Gutier. *de juram. confirmat. part. 1. c. 29.*

16 *n. 1. & pract. lib. 1. q. 148. n. 16.* Castill. *controvers. lib. 4. c. 10. n. 47.* præcipue stante pacto de redimendo cen-
su in eisdem speciebus monetæ, quibus fuit constitutus quod validum esset, per text. in *l. semper in stipulationibus, ff. de verb. oblig. resolvunt Pinel. in rub. C. de rescind. vend. part. 1. cap. 3. n. 17. in fine.* Surd. *conf. 242. num. 3.* Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 5. §. 17. num. 21.* Morl. *in emporio juris, tit. 8. in prælud. n. 3. & 4.* Roder. *de annuis redditib. lib. 1. q. 18. n. 40. & 43.* Steph. Gra-
tiani. *discept. forens. tom. 1. cap. 95. n. 7.*

17 Tertiò ex eo apparet depositum huiusmodi non fuisse legitimè factum, quia non fuit autorizante iudice factum, & ita non potuit relevare debitorem, *d. l. accep-
tiam, C. de usuris.* Tiraq. *de retract. convent. §. 4. gloss. 7. n. 11.* Joan. Bapt. Lup. *de usur. comm. 2. §. 4. n. 12.* Surd. *conf. 385. n. 4.* Mariens. *l. 9. gloss. 4. n. 14. tit. 11. lib. 5. Re-
cep. Menoch. de arbitr. casu 232. n. 28.* Felician. *de censib.*

18 *tom. 2. lib. 4. cap. unic. n. 3. vers. quintò requiritur.* Steph. Gratiani. *discept. forens. tom. 2. cap. 260 n. 25.* Cancer. *vari-
ar. resol. tom. 3. cap. 8. n. 23.* ubi ait depositum haberi pro non facto, si non fiat coram iudice incompetenti, vel coram non legitima persona. Quamvis depositum operari talem effectum etsi fiat extra iudiciam dum-
modò apud idoneam, & honestam personam debitor deponat in præsentia honestorum virorum, ita ut culpa ipsi adscribi non possit, per *l. ob signatione, C. de solut. & l. creditor. C. de pignor. existimaverint Tiraq. d. §. 4. gloss. 6. n. 34.* Carot. *de deposito, p. 2. q. 69.* D. Barb. *int. mora. n. 81. ff. soluto matr. Cornazan. decis. 56. n. 27.* Ma-
rescot. *var. resol. lib. 1. cap. 7. n. 6. & 7.* Alex. Trentacinq. *d. resol. 20. n. 2. vers. primò.* Card. Mantici. *de iacitis, & ambig. convent. lib. 10. tit. 5. n. 16.* Giurba *decis. 98. n. 3.* Scacc. *de commerc. §. 2. n. 176.* nisi eorum opinionem intelligamus eo casu, quo iudicis non habeatur copia cum tunc debitor offerre & protestari debeat coram honestis personis, & videtur sentire Menoch. *d. casu*

19 *232. n. 28.* Iudex autem de cuius mandato fieri debet depositum: dependet à conventionione contrahentium,

20 *Avend. de censib. cap. 102. n. 15. in fine.* Si autem inter contrahentes nihil actum sit, faciendum est de manda-
to ejus iudicis, qui de causa illa aliàs cognoscere valet Capic. *decis. 18.* Boër. *decis. 114. n. 9.* Avend. *d. censib. cap. 102. n. 14.* Ludov. Cenc. *eod. tract. part. 3. cap. 1. q. 3. art. 9. num. 26.* Carot. *de oblat. p. 2. q. 70.*

21 Quartò, quia defuit citatio creditoris, & sic notifica-
tio facta domino census, requiritur enim quod parte citata fiat depositio, Carpan. *ad statuta Mediol. c. 417. n. 610.* Surd. *conf. 86. n. 21.* Anton. Gabr. *comm. opin. tit. de citat. concl. 1. n. 256.* Roder. *de annuis redditib. lib. 2. q. 15. n. 53.* Alex. Trentacinq. *var. resol. lib. 3. tit. de so-
lut. resol. 21. n. 2. vers. tertiò.* Avend. *de censib. c. 12. n. 21.* Felician. *eod. tract. tom. 2. lib. 4. cap. unic. n. 12. vers. secun-*

22 *dò requiritur, ibi.* Praxi verò quotidiana recipitur, ut citetur creditor non ad depositum faciendum, sed ad reci-
piendum sortem cum redditibus consignatam, & deposita, &c. Ludov. Cenc. *in simili tract. part. 3. cap. 1. quest. 3. art. 9. n. 52.* ibi: *Deposito autem per debitorem cen-
sus illum redimere volentem legitimè facto, illud notifi-
cabit domino census, vel alteri legitima persona pro eo,*

&c. Rota apud pacific. *de Salviano interdicto. decis. 146. num. 4.* & apud Ludov. Cenc. *post d. tract. 295. num. 1.* 23
& *decis. 297. n. 6.* Quæ quidem citatio semper fieri debet personis legitimis, quæ liberè possunt recipere solutionem, *l. si reus paratus, ff. de procurat. l. 2. C. de usur. Petr. Gregor. de censib. q. 5. n. 393.* Avend. *eod. tract. cap. 106. n. 1.* Unde colligitur marito posse fieri census 24
redemptionem, quia debitum dotale marito rectè sol-
vitur, Parlad. *rerum quotid. lib. 2. cap. fin. §. 17. n. 4.* Petr. Greg. *d. tract. de censib. q. 5. n. 297.* Roder. *d. q. 15. n. 88.* 25
Et similiter potest fieri Prælato, orphanotropho, vel administratori civitatis, quia huiusmodi administra-
toribus rectè solvitur, *l. quod si forte, §. 1. ff. de solut. Petr. Greg. ubi supra, Felician. d. c. unico, n. 8.* Hinc 26
etiam provenit, quod venditor census, ex quo majora-
tus fuit institutus, volens redimere censum, debet de mandato Iudicis sortem deponere apud idoneam per-
sonam, & possessorem majoratus citare, ut eadem au-
thoritate in emptionem bonorum immobilium con-
vertatur, aliter redemptio est nulla juxta, *l. 3. ff. de novat. & l. nomen, ff. quares pignori.* Molin. *de primog. lib. 2. t. 10. n. 6.* Petr. Gregor. *d. quest. 5. n. 297.* Roder. *d. q. 15. nu. 89.* idemque observatur in censibus redimibilibus, ex qui-
bus Capellania fuit fundata.

Quintò, quia depositum non fuit integrum, deficientem enim uno nummo, non relevat debitorem, nec impe-
ditur cursus usurarum, sive reddituum, *l. quando, C. de distract. pig. leg. ob signatione, C. de solut. Cov. lib. 1. var. c. 15. n. 7. & 10.* ubi quod etiam pro rata temporis & sortis redditus annui deponendi sunt, Felician. *de censib. lib. 4. cap. unic. n. 3. & 7.* ubi idem dicit Bacz. *de decimatur. cap. 28. 14.* Gutier. *Canon. lib. 1. c. 33. num. 10.* Carot. *de deposito, part. 2. q. 5. n. 9.* Alex. Trentacinq. *lib. 3. tit. de solut. resol. 2. n. 2. vers. undecimò.* Roder. *d. q. 15. n. 76.* Avendan. *de censib. c. 10. n. 11.* Ludov. Cenc. *eod. tract. part. 3. c. 1. q. 3. art. 9. n. 42.* Cancer. *var. lib. 3. cap. 8. n. 5.* Scacc. *de commerc. §. 2. gloss. 3. n. 171.* Mastrill. *decis. 148. n. 16. 25.* Monter. à Cueva *decis. 18.* Mura *decis. 59. n. 3.* Giurba *decis. 98. à n. 16.* Rota apud Cenc. *post d. tract. decis. 84. n. 14. & dec. 295. n. 5. & decis. 215. num. 2. & decis. 197. n. 5.* Greg. XV. *decis. 480. à num. 4.* quod procedit in quacunque persona privilegiata, Fe-
lician. *in append. ad d. cap. unic. sub. n. 3.* Milan. *Sicilia decis. 18. n. 35. lib. 1. Cenc. d. art. 9. n. 40.* Sed quid si per 28
errorem unus nummus deficiat, Giurba. *d. decis. 98. n. 18.* tenet quod etiam si per errorem unus nummus deficiat, depositum non causabit plenam liberationem, nec red-
ditus usurarum extinguuntur: idem docet Felician. *d. lib. 4. cap. unic. n. 1 & 7.* dicens, quod licet hic error suf-
ficiat quoad pœnæ excusationem, non tamen ad reddi-
tuum extinctionem, Pereg. *conf. 75. n. 42. vol. 4.* Milan. *decis. 18. n. 35.* ubi ait erroris excusationem non admitti etiam in muliere, & rustico, Cenc. *d. art. 9. n. 40. & 41.* ubi tradit illis denegandam non esse restitutionem. Quamvis Didac. Perez ad Seguram *in leg. unum ex fa-* 29
milia, §. sed si fundum, n. 9. in fine. ff. de legat. 2. & Azeved. ad l. 9. n. 17. tit. 11. lib. 5. Recop. ubi Mariens. gloss. 4. n. 12. existimaverunt ex defectu unius nummi, vel alterius pravæ quantitatis minimè dici non fuisse integrè fa-
ctum depositum. Et licet Roderic. *de annuis redditib. lib. 1. q. 18. c. 18. n. 43.* asserat quod si debitor esset obli-
gatus solvere debitum in pecunia argentea, & depona-
tur quantitas debita in magna summa, & unus aureus, aut tres, aut quatuor deponantur in alia moneta viliori, valet depositum.

Sextò, quia depositum non fuit factum loco con- 30
gruo, ut requirebatur, Tiraq. *de retract. convent. §. 4. gloss. 7. num. 2.* Menoch. *de arbitr. casu 232. n. 21. & conf. 856. n. 12.* Carot. *de deposito, part. 2. q. 5. n. 8.* Giurba *de-
cis. 98. n. 1.* Ludov. Cenc. *de censib. part. 3. cap. 1. quest. 3. art. 9. n. 31.* ubi addit debere fieri in loco in citatione ex- 31
presso

- 32 presso. Unde locus incongruus erit, si oblatio fieret creditori peregrinanti, vel in loco non convento, vel non destinato solutioni expresse, vel tacite, l. qui Roma, ff. de verb. oblig. Negulant. 2. part. 3. memb. 5. p. n. 9. Quare cum depositum fuisset factum extra locum conventum, qui erat penes depositarium generalem, non est dubium, quod per illud non fuit impeditus cursus reddituum.
- 33 Septimo, quia depositum non fuit factum tempore congruo, ut erat precise necessarium ad faciendam census redemptionem, & impediendam cursum reddituum. Negulant. 2. part. 3. memb. 5. part. n. 9. ubi limitat nisi nox esset ultima pars temporis adjecti, Menoch. d. casu 232. n. 31. Carot. de deposito, part. 2. quest. 5. n. 2. Alexand. Trentacinq. d. lib. 3. titul. de solut. resol. 22. n. 2. vers. secundo. Dicitur autem depositum factum tempore incongruo quando est factum ante tempus adjectum solutioni favori creditoris, text. in l. cum qui, alias Favolenus, ff. de annuis leg. l. ita relatum, §. Pegasus, ff. de legat. 2. Gom. var. tom. 2. cap. 11. n. 27. Morl. in emporio juris, tit. 8. §. 21. num. 5. Pyrrh. Maur. in tract. de solut. cap. 9. n. 2. Cardin. Mantica. de tacitis, & ambiguis convent. lib. 14. tit. 40. n. 6. Vel quando est appositum pactum quod non possit solvere debitor, nisi quando creditori placuerit, l. à Tuiq. in fine; ff. de verb. oblig. Paul. in l. qui Roma, num. 5. & 9. ff. eod. tit.
- 36 Octavo, quia depositum fuit factum de pecunia quæ de proximo erat minuenda, vel reprobanda, stante rumore quod constitutio minorationis, deteriorationis, seu mutationis monetæ de proximo erat promulganda, seu quando debitor sciebat, seu fimum habebat, quod de proximo erat minuenda, aut reprobanda: quibus casibus creditor eam recipere non tenetur, negari enim non potest, depositum fuisse factum animo decipiendo, ac fraudandi creditorem. Quod probatur primo ex l. creditor oblatam 101. ff. de solut. ubi oblatio pecuniæ per debitorem facta creditori, & per eum recusata, si paulo post à Præside pecunia tollatur, non cedit periculo creditoris recusantis, sed debitoris, & hoc non alia ratione, nisi quia creditor iuste recusavit receptionem pecuniæ propter suspicionem ejus mutationis. Secundo ex l. eleganter 24. §. qui reprobos, ff. de pignorat. act. ubi qui solvit reprobam pecuniam, ab obligatione non liberatur, junctal. pen. ff. de milit. testam. quia caveatur quod quæ de proximo fieri spectantur, pro factis habentur. Quare sic resolvunt Cavalecan. decis. 16. n. 42. cum seqq. p. 2. Tiraq. de retract. lig. §. 1. gloss. 2. num. 11. Joan Baptista Costa de rata port. q. 111. n. 9. & cons. 64. n. 22. Sigism. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 10. n. 16. Menoch. de arbitr. casu 232. n. 16. ibi: Quinimo nec etiam offerri, deponere potest pecunia, quæ adhuc non est reprobata, sed de proximo reprobanda, sciente ipso debitore, &c. Carot. de deposito, part. 2. quest. 5. num. 5. ibi: Octavo non debent deponi pecunia, quæ statim reprobabuntur, &c. & decis. 63. n. 2. ibi: Quod licet constitutio in loco non esset promulgata, tamen si debitor habet aliquem fimum, quod de proximo erat promulganda, dicitur deposuisse in fraudem, &c. Uti ad Afflict. decisione 90. in fine, ibi: Me non teneri ad capiendum depositum, ex quo fiebat ante tempus, & hoc totum ut haberem pecuniam diminutam, & brevi mutandam, prout fui, &c. Giurba decis. 87. num. 17. ibi: Tercio in fraudem deposuisse censetur debitor, si aliquem saltem habebat fimum, aut rumor erat quod mutata moneta constitutio de proximo fuerit promulganda, &c. Stephan. Gratian. discipulat. forens. tom. 2. cap. 260. num. 19. ibi: Immo neque valeret depositum, aut oblatio pecuniæ, quæ licet adhuc non sit reprobata, tamen de proximo esset reprobanda, sciente ipso debitore, &c. Ego ipse in collect. ad l. acceptam, ex n. 18. C. de usuris. Joan. Baptista. Larrea tom. 1. disp. 13. num. 8. cum seq.

Et quamvis constitutio nova ligare non possit ante promulgationem etiam scientes, l. fin. C. decret. ab ordine faciend. Menoch. de arbitr. casu 195. Manhaq. illustr. cap. 114. à princip. Anton. Gabr. commun. tit. de regib. concl. 4. n. 6. Nihilominus quando cum scientia concurrebat fraus in alterius detrimentum, Constitutio ligat priusquam promulgetur, ex doctrina Bart. in l. contra, in fine ff. de legib. ubi tenet quod si aliquis sciebat æstimationem frumenti esse minuendam, eo quod audivit factam esse reformationem super pretio grani, & id latens emptori vendidit, tenetur ad interesse, per text. in l. si unum, ff. de pericul. & commodo rei vend. & sic est certum hoc casu depositum nullam esse, & pecuniam deteriorari periculo debitoris, & resolvunt Afflict. decisione 399. num. 1. Mexia in tract. taxa panis, conclus. 61. num. 6. Pinel in l. 2. C. de rescind. vendit. parte 3. cap. . . num. 22. Carot. decis. 63. num. 6. Stephan. Gratian. d. tom. 2. cap. 260. num. 21. Giurba d. decis. 87. num. 18. Saas de contractib. tract. de empt. & vendit. dub. 12. num. fin.

Cum brevis temporis verisimilem arguat scientiam futuræ pecuniarum reprobationis, longitudo autem ignorantiam, dicendam, & tenendum est in hac materia quod si constitutio de brevi promulganda foret, hoc est, intra duos menses, tunc oblatio, & depositio non esset sufficiens ad liberandam debitorem. Ita Pinel. d. n. 22. ibi: Quæ in re non ineptè Hippolytus hoc intelligit, quando publicanda est constitutio intra breve spatium, tunc enim versatur fraus, non ita in constitutionibus longius deferendis, quia tunc poterit emptor interim distrahere, & sibi cavere, &c. Carot. de deposito, parte 2. q. 131. ibi: Si constitutio non esset promulgata, sed tamen si debitor habebat fimum de proximo promulgationis faciendæ, &c. & decis. 63. num. 11. ibi: Declaratur tertio in constitutione de brevi promulganda, secus si in longiori tempore, quia tunc licita est depositio, &c. Giurba d. decis. 84. n. 33. ibi: Secus si in longiori tempore, ut si post duos menses, aut multos dies, &c.

Et præsumitur scientia futuræ pecuniarum reprobationis non solum in Principum Consiliariis, & illis, qui ei assistunt, & ejus decretis faciendis, & promulgandis operam navant, sed etiam in particularibus, qui aliquam scientiæ causam habere possunt, Bald. in l. 2. C. de periculo, & commodo rei vend. Afflict. decis. 399. num. 9. Pinel. in d. l. 2. p. 3. cap. 22. num. 22. in fine, ibi: Similiter quod inquit Paulus, Romanus, & alii de Magnate, vel alio de consilio Regis, vel Reipublicæ, intelligas id dictum gratiæ exempli, & frequentioris eventus: sed à paritate rationis idem dicendum videtur in alio, cui revelatum fuerit, &c.

Sed quamvis supradicta procedant attento jure communi, aliter dicendum videtur stante constitutione, siue pragmatica minorationis monetæ, publicata sub die 16. Septembris 1642 quæ fuit dictum, contra-ctus, deposita, & solutiones intra præcedentes duos dies à sua publicatione factæ fuisse, & esse nulla, & invalida, verba autem sunt hæc: Y por escusar las fraudes que se hazen pagando deudas, y redimiendo censos, suponiendo depositos y por otros muchos modos, ordenamos y mandamos que las paga, redempciones de censos, depositos y otros qualesquier actos y pagas que se hizier en dos dias antes de el de la publicacion de esta ley, no obren effeito alguno y sin embargo dello el acreedor o acreedores puedan pedir su derecho, y cobrar enteramente sus reduos en moneda corriente, &c. Ex quibus verbis videtur colligi, deposita, & solutiones ante illos dies factas validas fuisse; nam exceptio facit regulam in contrarium, ex l. nam quod liquide §. fin. ff. de pen. leg. Et inclusio unius est exclusio alterius, l. cum prior, ff. de judic. cum vulgaribus.

Verum illud videtur defendi posse, quod dicta Pragmatica

gmatica expressè non approbat solutiones, & deposita ante illos duos dies facta, sed eorum validitas, vel invaliditas de illo tempore relinquitur dispositionis juris communis, ut argumento text. *l. commodissime, ff. de liberis, & posth.* tradit in simili Mandel. Albenf. *conf.* 164. dum eleganter resolvit quod uno permisso; alii non sunt prohibiti, sed in dispositione juris remanent, quem sequutus fuit, *Axiom.* 120. n. 17. Nam ratio, & causa finalis decisionis illius Pragmaticæ ea assignatur ad evitandas fraudes, ibi, *y por escusar las fraudes que se hazen*, &c. quæ æquè militat ante illos duos dies, si probetur scientia de illo tempore in debitore, quod moneta esset minoranda, aut rumor esset quod mutata moneta constitutio de proximo erat promulganda. Et comprobatur ex illa communi, & recepta Doctorum resolutione, quæ dicitur servum, vel animal mortuum intra biduum post venditionem præsumptione juris ex brevitate temporis censei mortuum ex infirmitate illos duos dies præcedente, & redhibitioni locus est, ut argumento *l. si ventri, § fin ff. de rebus auct. judic. possid.* tenent Cyn. & Bald. in *l. 1. C. de evict.* quos refert, & sequitur Guzman. *de evict. quest. fin. n. 21.* Joseph. Lud. *Perus. decis.* 118. Mascard. *de probat. concl.* 92. n. 1. & 2. ubi quod animal venditum intra triduum mortuum, præsumitur tempore venditionis fuisse infirmum, & *concl.* 616. n. 8. & *concl.* 633. Bonacof. *de equo. q.* 213. & nihilominus non excluditur probatio quod illud animal multò ante illos duos dies venditionem præcedentes erat morbosum, & post venditionem morbum durare ad hoc ut venditor actione redhibitoria teneatur, *l. 1. § si quid autem, ff. de edil. edicto, l. actione redhibitoria § 4. l. quæro § 8. § fin. ff. eod. tit.* Anton. Gomez *tom. 2. variarum, cap. 2. n. 49. vers. adde tamen*, Morl. *in emporio juris, tit. de contrah. empt. in pralud. n. 42.* Gabr. Pereira *decis.* 74. n. 33.

Quare ex iis, & aliis judicavi depositum non fuisse legitimè factum, proindeque Augustinum debitorem non liberari. *Mairii die 23. Decembris 1644.*

Toletana adjectionis.

Bona spoliolum ad Papam, & ad R. Cameram Apostol. spectantia jure adjectionis, gaudent etiam post perfectam venditionem privilegiis, quibus potiuntur bona Regii fisci. *l. congruit, Cod. de locat. præd. civil. libro 11.* loquitur de conductoribus temporalibus.

VOTUM LXXI.

- 1 Licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam majoris summa est securus.
- 2 Bona spoliolum ad Cameram Apostolicam pertinentium gaudent privilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia.
- 3 Bona fiscalia adjectionem admittunt.
- 4 Pactum additionis in diem validum.
- 5 Licitator novus admittitur quando adest latio ultra sextam partem.
- 6 Fraus, & dolus quando intervenit in subhastatione facit admittere novum licitatore.
- 7 Creditorum interesse ubi vertitur, admittitur novus licitator, etiam post subhastationem perfectam.
- 8 Citationis, & notificationis defectum supplet comparitio parit.

- 9 *L. 5. & fin. Cod. de locat. præd. civil. lib. 11. intelligitur.*
- 10 *Tempus certum fuit præstitutum de jure Aulicorum subhastationibus, & adjectionibus fiscalibus.*
- 11 *Adjectio in subhastationibus fiscalibus, a jure Regio Hispanico, nulla admittitur minor quarta parte, & transactis tribus mensibus.*
- 12 *Terminus datus retrahere volentibus est novem dierum.*
- 13 *Et contra eum non competit minoris favore restitutio pupillo, vel absenti.*
- 14 *Pretium adjectum debet consignari coram Judice, vel illius auctoritate deponi.*
- 15 *Consignatio, & depositio nihil prodest, nisi prius pretium oblatum ei, cui solvi debet.*
- 16 *Nummus unus si deficiat in consignatione pretii, videtur fuisse satisfactum forma legis consignare mandantis.*
- 17 *Retractus, & adjectionis ius pari passu ambulat.*
- 18 *Retractus ius est odiosum, & exorbitans à jure communi.*
- 19 *L. Lucius, § fin. ff. ad municip. intelligitur.*
- 20 *L. congruit, C. de locat. præd. civil. lib. 11, loquitur in conductionibus temporalibus vectigalium, non in perpetuis.*
- 21 *Gloss. verb. possessores, in d. l. congruit, refertur, & ponderatur.*
- 22 *L. congruit, procedit ex ratione l. cotem ferro, § fin. ff. de publican. & vectig. & n. 25.*
- 23 *Conductores fiscales aliquando inviti detinentur in conductione.*
- 24 *Conductores veteres preferuntur novis.*
- 25 *Conductores veteres si tantum dare velint, quantum offertur per novos, illis preferuntur.*
- 26 *Conductor prime conductionis potest secundam habere jam alteri datam, si tantum dare velit quantum offertur per novum.*
- 27 *Conductiones vectigalium publicorum ultra triennium non sunt faciendæ.*
- 28 *Leges Regie deponentes circa ius retractus, etiam de jure Canonico sunt observandæ.*

V Acante Ecclesia Cauriensis per obitum Episcopi D. Antonii Gonzalez de Azevedo, fuit per R. Cameram Apostol. venditum, seu cessum spoliolum Gaspari de Herrera pro pretio quadringentorum ducatorum; postmodum comparuit D. Joannes de Azevedo dicti D. Episcopi frater, & petiit admitti adjectionem ab ipso oblatam duorum millium ducatorum. Sed exortum dubium, an dicta adjectio admittenda esset, pro illius exclusione, & ad favorem dicti Gasparis de Herrera fuerunt deducta fundamenta quæ sequuntur. Primum, quia licitator post subhastationem perfectam, & extinctam candelam à futuris licitationibus, & oblationibus etiam majoris summa est securus, ex Gloss. in *l. si tempora, C. de fide instrum. & jure hasta fiscalis, lib. 10.* Alber. in *l. etsi, § questum, ff. de minor. Capi. decis.* 36. n. 5. Mastrill. *decis.* 84. Secundum, quia non apparet fuisse Gaspari Herrera notificata (ut requirebatur) legitimo tempore, & loco adjectio à Joanne de Azevedo oblata, cum certum foret meliore conditione allata venditorem debere de ea certificare emptorem, ad hoc ut si noller illam præstare spoliolum possit eidem Joanni secundo licitatori vendi, ex Greg. Lop. ad *l. 40. gloss. 2. per text. ibi, tit. 15. part. 5.* Tertium ex *l. 5. & fin. C. de locat. præd. civil. lib. 11.* ibi: *Sed nec locabitur alteri, licet ingenti superari videatur augmento possessio, &c.* ex quo videtur probari post venditum, vel cessum spoliolum hujusmodi non esse admittendam adjectionem. Quartum

ex l. Lucius, §. fin. ubi Bart. ff. ad municip. ibi: Idem respondit, si civitas nullam propriam legem habet de adj. Etionibus admittendis, non posse recedi à locatione, vel venditione pradiorum publicorum jam perfecta, &c. Quintum ex l. congruit, C. de locat. prad. civil. vel fiscal. lib. 11. ibi: Congruit aequitati, ut veteres possessores fundorum publicorum novis conductoribus preferantur, si facta per alios augmenta suscipiant, &c.

2 Sed his non obstantibus, adjunctionem à D. Joanne de Azevedo oblatam debere admitti fuit dictum ex eo solum fundamento, quod bona spoliatorum ad Papam, & ad R. Cameram Apostolicam pertinentium gaudent eisdem privilegiis, & exemptionibus, quibus potiuntur bona ad Regium fiscum spectantia. Abb. in cap. quia diversitatem de concess. prad. & in Clem. 2. de heret. Petr. Greg. synag. juris lib. 31. cap. 31. n. 9. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 17. n. 199. Sed sic est, quod bona fiscalia adjunctionem admittunt, l. 1. C. de vendendis rebus civit. lib. 11. dict. l. Lucius §. ultim. in finalibus verbis, ibi: Tempora enim adjunctionibus praestituta ad causas fisci pertinent: & Azeved. in rub. tit. 13. de las pujas y prometidos, n. 1. lib. 9. Recop. Parlad. rerum quotid. lib. 2. fin. p. 1. §. 13. n. 14. Ergo idem dicendum, & resolvendum in bonis ad Papam, seu ad ejus R. Cameram Apostoli. spectantibus.

4 Et ultra à jure communi statuta circa materiam adjunctionis hujusmodi, sit quandoque pactum inter emptorem, & venditorem hoc modo conceptum: *Vendo tibi domum pro centum, sub tali pacto, quod si aliquis mihi infra mensem meliorem conditionem offerat, si inempta, tale pactum valet, & dicitur additionis in diem, & non adjunctionis*, l. 1. & 2. ff. de in diem addit. Covar. lib. 3. var. cap. 8. n. 1. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. sua facilitate, n. 54. C. de in integr. restit. min. & de empt. cap. 28. n. 21. Felician. de censib. lib. 1. cap. 6. n. 1. Card. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 4. tit. 28. Morl. in empor. juris Civilis, p. 1. tit. 9. de contrah. empt. q. 14. n. 3. idem nihil mirum quod possit privilegium operari effectum illum, quem pactum in particulari persona efficere potest.

5 Non obstant quæ pro parte dicti Gasparis Herrera supra adducta fuerunt, & primò ad illud, quod post perfectam subhastationem, & extinctam candellam non admittitur novus licitator, & primus est secutus: responderetur tripliciter, & primò non procedere quando adest læsio nedum ultra dimidiam, sed ultra sextam partem, ex Bart. in l. si duo societatem, §. arbitratorum, ff. pro socio, Mastrill. decis. 84. n. 8. Franchis decis. 224. n. 2. Ponte de potestate Proregis, tit. 4. de Regalib. §. 5. n. 8. 56. & 57. & num. 62. ubi refert decisum per Regiam Cameram Summarie in Collaterali Consilio Regni Neapolit. in arrendamenta vini. Plures refert & sequitur Antonin. de Amato resol. 38. n. 21. læsio autem enormissima resultat ex adjunctione dicti Joannis de Azevedo à quadringentis ducatis à Gaspare oblati, & pro spolio ex causa venditionis, & cessionis datis, duo millia ducata, ut constat.

6 Secundo, quia in subhastatione adfuit fraus, & dolus in rejicienda oblatione alterius, qui idem spolium emere volebat pro pretio ducatorum sexcentorum, qua fraude stante certum est, subhastationem fuisse nullam. Gregor. Lop. l. 5. tit. 16. p. 6. ubi testatur obtinuisse in ardua causa Regis contra conductorem regaliū reddituum servi Regni Granatæ, Aviles, Mauris, Sforc. Cald. Pereira, & alii, quos refert Antonin. de Amato d. resol. 38. num. 20. qui pluries fuisse judicatum referunt.

7 Tertio, quia agebatur de interesse creditorum, cum D. Joan. de Azevedo se obligaverit ad debitæ, & funeris expensas, ac alia legata per Episcopum relicta persolvere, id quæ dictus Gaspar noluit attendere, quo ca-

sa etiam candela extincta, & oblatione sequuta, alia melior oblatio admitti debet, secundum Marfil. ad Capic. decis. 36. num. 6. qui testatur ita in Sacro Consilio decisum, quem refert Aloys. Ricc. in collect. decis. collect. 1726. vers. limita tercio, cum pluribus citatis ab Antonino Amato d. resol. 38. n. 3.

Ad secundum de non facta notificatione Gaspari 8 Herrera de adjunctione oblata per D. Joannem de Azevedo, responderetur citationem in tempore, & loco congruo sibi factam fuisse, & adhuc re integra, & quatenus hoc aliquam pateretur difficultatem per comparationem tunc factam dicti Gasparis fuit sublata, & extincta nullitas ex defectu notificationis resultans, ad gloss. verb. sententia, in fine, in l. 1. ff. de feriis, quam ibi sequuntur Bald. Angel. Albert. Alex. & Jason: idem Alex. consil. 123. Viso processu, vol. 2. Boët. decis. 135. col. penult. Roman. cons. 410. col. 2. Rot. decis. 409. num. 1. p. 1. & decis. 41. n. 2. p. 3. recent.

Ad tertium ex dict. l. 5. fin. Cod. de locat. prad. civil. 9 l. 11. responderetur illius decisionem procedere datis terminis habilibus, nempe transacto jam tempore concessio subhastationibus, & adjunctionibus fiscalibus, quod licet de jure Digestorum non esset certum constitutum, sed arbitrio judicis relinqueretur; nihilominus de jure Autenticorum certum tempus fuit praestitutum, ut ex gloss. verb. editis, in l. locat. C. eod. tit. de locat. 10 prad. civil. lib. 11. & ex Auth. hoc jus porrectum, C. de Sacros. Eccles. notat Azeved. l. 3. tit. 11. lib. 9. Recop. qui ultra dictam gloss. & Auth. hoc comprobat ex Bart. & Angel. citatis per Bertachin. de gabell. p. 2. n. 17. Idem Bart. in l. si tempora, C. de fide instrum. & jure hasta fisci. lib. 10. num. 2. ita loquitur: Sed si alicui facta esset, tunc si esset facta simpliciter, adhuc admitteretur alius plus promittens; intelligitur enim esse facta sub condicione, nisi meliorem conditionem attulerit intra tempus appositum in subhastatione, &c. Et tempus, quod jure Authenticorum praestitutum fuerat subhastationibus, & adjunctionibus fiscalibus hodie lege Regia redactum est ad tres menses, ea conditione ut nulla admitteretur adjunctio minor quarta parte, nec transactio eo tempore, ut constat ex l. 6. tit. 3. lib. 9. Recop. quod procedit etiam si fiscus velit ad hoc uti restitutionis remedio, ut decisum refert Azeved. d. l. 6. num. 4. super verb. sea recibida la puja fasta los dicho tres meses: & n. 5. concludit quod si de facto admitteretur, talis admissio nulla esset, pro- 12 ut in simili terminus datus retrahere volentibus, ut intra illum possint emptori solvere, & rem retrahere, est novem dierum, juxta l. 7. tit. 11. lib. 5. Recop. & l. 8. ibi, la pueda sacar tanto por tanto dentro de nueve dias, &c. Azeved. in dict. l. 7. num. 61. & Matienz. ibi, gloss. 6. numero 10. Parlad. differ. 109. §. 5. n. 3. Gutier. pract. lib. 2. quest. 152. qui quidem terminus ita est praecisus, ut contra eum non competat minoris favore restitutio, vel pupillo, vel absenti, ut probatur in d. l. 8. ibi: Porende deolaramos y ordenamos y mandamos que los nueve dias concenidos en la dicha ley del fuero corran contra los menores de veinte y cinco años, quien sean en edad pupilar o adulta, y esso mismo corra contra los ausentes, & ibi: y que no les sea otorgado sobre esta restitucion, ni rescision del tiempo, salvo que à la letra se guarde la dicha ley del fuero contra los unos y los otros, &c.

Intra praedictos novem dies non solum deduci debet jus praelationis, vulgò tanto, sed etiam requiritur, ut intra id tempus privilegiatus offerat emptori pretium, & petat ut ei rem remittat, & si nolit recipere, quod consignetur coram judice, seu illius auctoritate deponatur, dict. l. 8. ibi, y que requirre con el precio, y si no le quiere recibir, ponerle en deposito. &c. & l. 9. ibi: con tanto que consigne el que la saca el precio; nihil enim 13 prodest consignatio, & depositio, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solvi debet, nisi sit absens, l. 1. & ibi: Salicet,

Salicet. in 1. notab. C. de usur. gloss. fin. post princip. in l. acceptam. C. eod. Tiraq. de retractu lig. §. 9. gloss. 5. & ult. num. 5. Azevedo l. 9. num. 11. tit. 11. lib. 5. Recop. Gutier. lib. 2. pract. q. 160. num. 2. vers. his tamen. Mariens. d. l. 8. gloss. 6. n. 1. & l. 9. gloss. 4. n. 1. ubi addit quod requisitio cum pretio est quid formæ, cum lex loquatur conditionaliter, & n. 10. concludit, quod si in consignatione pretii deficiat unus nummus, videtur non fuisse satisfactum formæ legis, cum omissio formæ etiam in minimo totum vitiet.

17 Quæ quidem benè ad casum de quo agitur, adaptantur, cum jus prælationis, & adjectionis pari passu ambulent cum jure retractus hujusmodi, & ambo eisdem regulis, & juri bus gubernentur, ex Gregor. Lopez in l. 4. gloss. 3. tit. 13. part. 7. Montalv. l. 2. tit. 24. p. 5. Tiraquel. de retractu, in prefat. n. 2. Perez. l. 4. super verb. todos aquellos, tit. 11. lib. 4. Ordin. Sigismund Scacc. de re judic. gloss. 14. q. 29. n. 3. Unde cum Gaspar Herrera intra novem dies non obtulerit D. Joanni de Azevedo idem pretium, quod ille plena manu obrulerat, & debebat admitti, nec item deposuit iudice auctorizante, nullum prælationis jus ei debebatur, eo maximè, quia nullibi reperitur dispositum illud deberi hoc casu, maximè cum hoc jus retractus sit odiosum & exorbitans à jure communi, ac proinde non concedendum, nisi in casibus à jure communi permissis ex l. dudum, C. de contrab. empt. ubi Ego ipse in collect. n. 16. notant Anton. l. 70. Tauri, n. 1. & Gutier. pract. lib. 2. q. 145. n. 1. & constat ex traditis per Tiraq. de utroque retractu, in pref. n. 16. & n. 60. Burg. de Paz. conf. 30. n. 13. Azeved. l. 7. n. 3. tit. 11. lib. 5. Recop.

19 Ad quartum de dicta l. Lucius, §. fin. respondetur, imò ex ea colligi adjectionem concedendam in causis fiscalibus, ut supra tetigi in vers. sed his non obstantibus.

20 Ad quintum de d. l. congruit, respondetur illam procedere, & loqui in conductionibus temporalibus vectigalium tractum successivum habentibus, ex particulari ratione l. cotem ferro, §. qui maximos, ff. de publican. & vectigal. ibi: Qui maximos fructus ex redemptione vectigalium consequuntur, si postea tantò locari non possunt, ipsi ea prioribus pensionibus suscipere compelluntur: & sic locum non habet in locatione, & venditione perpetua, ut in utroque casu de conditione temporali, & perpetua probat, & distinguit d. l. pradia, quæ subsequitur d. l. congruit, dum adjectionis jus in hoc casu denegat temporali conductori his verbis: Si verò pro ta i pradio ab altero conductore offeratur augmentum, sit in arbitrio conductoris prioris, cui res ad tempus locata est, ut si ipse quod alter adjecit, obtulerit, maneat penes eum temporalis illa conductio, &c. & statim deveniendo ad secundam distinctionis partem, quæ tractat de conductore perpetuo, ei denegat adjectionis, & prælationis jus, ut videre est ibi: Si vero idem hanc ipsam rem aliquando meruerit jure perpetuo possidere, habebit & ipse superius expressam perpetuam firmitatem, &c.

21 Et quod d. l. congruit, loquatur in conductione temporali, non autem in perpetua, notat ibi gloss. verb. possessores, sic loquens: Possessores, id est detentatores; nam de conductore temporali dixit, non de perpetuo emphyteuta. Et Joan. de Platea in eadem leg. congruit idem tenet his verbis: Et nota hic, quod conductores temporales, de quibus hic loquitur, dicuntur possessores sed improprie ponitur, id est detentatores, ut dicit gloss. possident enim pro domino, non sibi, sed secus in conducto-ribus perpetuis, qui sibi possident, infra lege proxima, cum similibus. Idem dicit Lucas de Peña in dicta. l. pradia, in fine.

22 Quæ quidem genuina, & propria dictæ leg. congruit, interpretatio procedit ex ratione dict. l. cotem ferro, §. fin. ut expresse advertunt Greg. Lopez in l. 5. gloss. 3. tit. 19. part. 6. ibi: Quod si veteres conductores tantum

dare velint, quantum offertur per novos, quod præferuntur novis, per d. l. fin. C. de locat. fund. civil. ex ratione cotem ferro, §. fin. ff. de publico.

Anton. Gomez var. tom. 2. cap. 3. n. 5. ibi: Quia est speciale in illis conducto-ribus, loquitur de conducto-ribus fiscalibus, quia aliquando inviti detinentur in conductione, &c. quæ est ratio d. l. cotem ferro, §. fin.

Gutier. pract. lib. 1. q. 38. n. 6. ibi: Conductores veteres præferuntur novis, per l. fin. & l. congruit, C. de locat. prad. civil. lib. 1. ex ratione l. cotem ferro, §. fin. de publican. & vectig. Idem de gabell. q. 140. n. 1. & 2. ubi n. 7. refert d. l. cotem ferro, §. fin.

Cevallos commun. contra commun. p. 3. q. 756. n. 64. ibi: Cujus decisio procedit ex ratione l. cotem ferro, §. fin. ff. de publican. & vectig.

Bobadill. in sua politica, p. 2. lib. 3. cap. 4. n. 21. ibi: Porque assi como al arrendador que en el arrendamiento pasado gano en ellas, le pueden compeller a que las arriende en el año siguiente, quando se espera que tendran quebra, segun la doctrina del Jureconsulto Paulo: por el consequiente parece que tambien pueda pedir el arrendador, que se le den por el tanto quando espera ganar: & ad marginem refert doctrinam Pauli in d. l. cotem ferro, §. fin. & Doctores in dict. l. congruit, & in dict. l. fin.

Curia Philippica part. 2. lib. 1. cap. 15. del arrendamiento Real, num. 42. ibi: No aviendo ponedor en las rentas Real, el arrendador dellas del año precedente puede ser compelido a arrendarlas el año siguiente por el mismo precio, conforme a un texto, & refert d. l. cotem ferro, §. maximo, & paulò post in num. 43. sic ait: Y por la misma razon el arrendador del primer arrendamiento fenecido puede tomar por el tanto al segundo arrendador del arrendamiento siguiente, la renta Real, que se le arrendò, y se le ha de dar segundo texios, &c. & allegat d. l. congruit, & d. l. fin. C. de location. prad. civil. libro 11.

Ex quibus satis colligitur d. l. cotem ferro, §. fin. loqui de conducto-ribus temporalibus; nam cum loquatur in conductione vectigalium, bene infertur de temporali loqui cum conductiones hujusmodi ultra triennium fieri non possint, ex l. penes 4. C. de vectigal. & ex l. Hispan. 7. tit. 7. dart. 5. ibi: Otrosi dezimos que estos portafgos, y los otros derechos, y las rentas del Rey deben ser publicamente arrendadas, metiendolas en almoneda, e qual mas diere por ellas esselas deve aver. Pero qualquier que las arrendare no las deve tener mas de tres años, &c. ubi Gregor. Lopez in gloss. verb. tres años, notat Azevedo in l. 1. tit. 11. de los arrendamientos de las rentas Reales, lib. 9. Recop. n. 1. & in l. 2. num. 7. ibi: Et nota quod secundum d. l. 7. tit. 7. part. 5. solum per tres annos redditus Regii locandi sunt; & idem esse de jure communi, inquit Bertachin. de gabell. 2. p. n. 16. & Chassan. in consuet. Burg. tit. de gabellis n. 30. & kodie id disponitur, & quando fieri debeat per cap. 6. novarum punctuationum, &c. Et quidquid sit in præsentia casu, nec de perpetua, nec de temporali conditione loquitur, sed de cessione, & venditione bonorum fiscalium quæ jam D. Joanni de Azevedo, juxta adjectionem per eum factam ei adjudicata erat, contradicente Gaspare, qui eo tempore adjicere noluit, sed postquam ad favorem Joannis perfecta jam erat venditio, & sic extra terminum concessum, & datum retrahere volentibus, qui juxta supra resoluta in his adjectionibus, & prælationibus attendi debet, maximè cum leges Regiæ disponentes circa hoc jus retractus, y del tanteo, etiam de jure Canonico sunt observandæ, ut notant Gutier. pract. lib. 2. quest. 156. num. fin. Azeved. l. 7. n. 24. in fine, cor. 11. lib. 5. Recop.

Quare, &c.

Toletana Syndici Ordinis S. Francisci.

Bona Syndici Ordinis Sancti Francisci nullibi sunt tacite hypothecata pro solutione pecuniarum, quas eleemosynarum titulo collegit, & recepit à fidelibus ad sublevandas necessitates Fratrum pro tempore occurrentes: & an & quando harum pecuniarum summa privilegiis depositi, & praelationis respectu aliorum creditorum gaudere possint.

VOTUM LXXXII.

- 1 *Facti narratio.*
- 2 *Dominium, jus, & proprietas eleemosynarum, quæ titulo eleemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis Sancti Francisci, spectat ad Romanam Ecclesiam.*
- 3 *Depositariorum ratio primo loco habetur quoties nummularii, loco cedunt.*
- 4 *Principes praelationem habent in bonis sui Thesaurarii & exactorum publicorum vectigalium.*
- 5 *Res extantes dicuntur si convertantur in proprios usus.*
- 6 *Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, propter malam administrationem.*
- 7 *Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui.*
- 8 *Titulus præcedens quando ex diuturno usu præsumatur?*
- 9 *Syndicis conceditur facultas administrandi vendendi, & alienandi.*
- 10 *Syndicus potest omnia, quibus utuntur Fratres, nomine Sedis Apostol. commutare, tractare, & expendere.*
- 11 *Syndicis est permixtum eleemosynas pecuniarias recipere.*
- 12 *Syndici in provinciis Hispania possunt vendere, administrare, & permixtare bona Religiosorum, non verò recipere eleemosynas pecuniarias.*
- 13 *Ordo Fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia minimè potest recipere oblationes, & eleemosynas pecuniarias, ut in sequentem diem eas conservet.*
- 14 *Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecuniam recipere possunt.*
- 15 *Facta contra legem pro infectis haberi debent.*
- 16 *Scriptura privata de recepta suscepta à debitore aliis creditoribus non præjudicant, nisi alia via de numeratione constet.*
- 17 *Creditor posterior, de cujus debito legitime constet, præferendus anteriori, de cujus debito constat per scripturam privatam recognitam, vel confessatam.*
- 18 *Religiosis favendum sine præjudicio alicujus.*
- 19 *Ecclesia privilegium ad iniquum compendium trahi non debet.*
- 20 *Æquitas in rebus Ecclesia non est servanda, sed rigor si vergit in damnum alterius.*
- 21 *Favor Religionis, de quo in l. sunt personæ, ff. de Relig. intelligi debet in dubio, & quando cum pari jure creditores concurrunt.*
- 22 *Religiosi Sancti Francisci in recuperatione pecuniarum, quas penes Syndicum deposuerunt, non Barbolæ Vota decil. Pars I l.*

- sunt præferendi ceteris creditoribus, anterioribus seu tacitas, aut expressas hypothecas habentibus.*
- 23 *Deponens quando omnibus creditoribus præferatur?*
- 24 *Pecuniam, vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur ceteris creditoribus.*
- 25 *Deposita res si est perempta, seu pecunia consumpta nec in bonis depositarii inveniantur nulla prælatio exinde datur.*
- 26 *L. quod privilegium, ff. depositi, intelligitur.*
- 27 *Deposito datur privilegium propter frequentiam contractum, & necessarium usum.*
- 28 *Creditorum privilegiarii præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita.*
- 29 *Depositarius præfertur in personalibus actionibus creditoribus nec habentibus hypothecam, nec privilegium.*
- 30 *Creditor habens hypothecam, sive expressam, sive tacitam, præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam privilegiatas.*
- 31 *Actio depositi est personalis.*
- 32 *Creditor depositi inter se prælationem non habent, quamvis quidam ex illis antiquiores sint aliis.*
- 33 *Creditorum hypothecarii etiam posteriores præferendi sunt depositariis, ubi res non extat, & num. 44. & seqq.*
- 34 *Depositum nullum aliud habet privilegium quam jus quoddam prælationis respectu creditorum personalium.*
- 35 *Bona Syndici Seraphica Religionis non censetur tacite hypothecata pro pecuniis à Fratribus penes illum depositis.*
- 36 *Depositum irregulare quando dicatur?*
- 37 *Depositum irregulare non concurrat cum creditoribus hypothecariis, nisi essent personales.*
- 38 *Deponens pecuniam numeratam non consequitur prælationis privilegium.*
- 39 *Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione.*
- 40 *Deponens ubi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso censetur renunciare prælationis privilegio.*
- 41 *Depositarius quando dominium transtulit pecunia, etiam si illa reperitur in bonis decoctoris, nullam habet prælationem.*
- 42 *Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus privilegia personalia.*
- 43 *L. Lucius 24. ff. depositi, concordatur cum l. de sponsaliorum, §. qui pecuniam, ff. eodem.*
- 44 *L. certi Condictio, §. ultimo, ff. depositi, declaratur.*
- 45 *Depositum magis quam mutuum in dubio præsumendum est.*
- 46 *Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.*
- 47 *Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat.*
- 48 *Perceptores Regi, & Thesaurarii, qui in proprios usus pecunias convertunt, quas pœnas incurrant.*
- 49 *Ruini doctrina refertur.*
- 50 *Decius cons. 6. declaratur.*
- 51 *Alciac. consil. 100. in quibus terminis loquatur.*
- 52 *Dominium pecunia deposita penes Thesaurarium ad illum transit.*
- 53 *Argentum à tutore ad Thesaurarium an valeat?*

- 54 Eleemosynas Fratribus Sancti Francisci offerentes possunt earum dominium sibi retinere, vel in Syndicum transferre.
- 55 Dominium rerum qua Fratribus Sancti Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pontificem transferatur.
- 56 Mutuum, & non depositum quando factum videatur à deponentibus pecunias penes Syndicos Ordinis S. Francisci?
- 57 L. i. ff. de in rem verso, & l. i. § non autem, ff. de exercit. act. declarantur.
- 58 Possessor bona fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamvis illos in ejus utilitatem consumpserit.
- 59 Creditor anterior posteriori præferendus, etiam in bonis emptis ex ejus pecunia.
- 60 Religio S. Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & ut eadem corpora redderentur.
- 61 L. i. §. idem Pomponius, il. i. ff. depositi, declaratur.
- 62 Procurator si ex mandato exigat pecunias & retineat penes se, datur actio mandati, non depositi.
- 63 Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali.
- 64 Contractus perfectus quando præcedit, & adjicitur conventio, quæ præest cadere in nomen contractus, potius inducitur informatio primi, quam novus contractus.
- 65 Actor probare tenetur reum dolo desisse possidere, quando possidebat de tempore litis contestata.
- 66 Dolo desinens possidere habetur pro possessore, ac si verè possideret.
- 67 Mutuum non reconciliatur si consumptio pecunie, vel commixtio sit mala fide.
- 68 Dolus unius non potest in damnum alterius redundare.
- 69 Prælati equiparatur tutori, & Ecclesia minori.
- 70 Prælati equiparatur marito, & Ecclesia uxori.
- 71 Ecclesiæ res Prælati tacite obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet marii bona.
- 72 Administratores Ecclesiæ, qui ejus non sunt Prælati aut Rectores, tutori, & marito non equiparantur.
- 73 Ecclesia equiparatur civitati, & non fisco.
- 74 Hypotheca non datur nisi in casibus à jure expressis.

Franciscus Rodericus mercator Matritensis, & Syndicus Monasterii Sancti Francisci ejusdem oppidi foro cessit, & decoctus remansit eo tempore, quo multas pecuniarum summas ab eodem Monasterio in depositum receperat, ut eas legaliter, & fideliter dispensaret in necessitates Fratrum pro tempore occurrentes. Insurrexerunt post decoctionem hujusmodi multi alii creditores anteriores expressam, vel tacitam hypothecam habentes. Inter quos & Monasterium prædictum fuit mota lis super prælationis jure in suis debitis exigendis de bonis à Francisco Roderico relictis, & plura hinc inde pro utraque parte, & ad favorem cujusque prælationis fuerunt deducta.

² Pro parte Monasterii, & Fratrum prædictorum allegabantur Apostolicæ nonnullæ constitutiones, quæ formam nominandi Syndicum præstant, & quomodo debeant recipere, & consumere pecunias, quæ ex fidelium eleemosynis fuerunt collectæ ad Fratrum necessitates sublevandas, ut etiam continetur in statuto con-

firmato per Martinum V ut refert Fr. Emman. *questio- num Regularium tom. 3. quest. 3. art. 4. in princ. ibi*: Statuimus, & ordinamus juxta declarationem Nicolai III. & Clementis V & Martini IV. & V. quod quilibet Conventus seu locus habeat suum procuratorem, & economum seu Syndicum, & auctoritatem, cui omnis elemosyna pecuniaria, & alia, quæ ad pecuniam reduci possunt, integraliter dignetur easdem dispensare, debeat legaliter, & fideliter pro reparatione conventuum, & locorum, ac alias quoque necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, &c. Quarum quidem pecuniarum dominium, jus, & proprietas spectat ad Ecclesiam Romanam, illarum verò collectio, & depositum pertinet ad eundem Syndicum ex declaratione Martini V. & Pauli IV. ut in Bulla, quam refert Fr. Emman. d. q. 39 art. 4. vers. Circa quam ibi: Et prædictas eleemosynas nomine Romana Ecclesiæ (ad quam rerum omnium mobilium, & immobilium, quibus Fratres uti possunt, jus, proprietas, & dominium nullo modo spectat) recipiant, & recipere possint, vel nomine fidelis eam offerentes, ut ipse notat dict. art. 4. in vers. sed restat ibi: Pecunia enim prædicta nomine dantis apponitur qui prædictis necessitatibus providet secundum declarationem Nicolai III. &c. & ibi: Cum prædictus Syndicus nomine dantis prædictam pecuniam teneat, & recipiat, & consumat.

Unde videtur deduci hos Syndicos pecunias hujusmodi ex eleemosynis collectas tenere, & recipere in depositum, ac proinde deponentes Fratres omnibus creditoribus præferendos per l. si hominem, & quoties, ff. depositi, ibi, Quoties nummularii foro cedunt solet primo loco ratio haberi depositariorum, hoc est, eorum qui depositas pecunias habuerint, non quas fœnore apud nummularios vel cum nummulariis vel per ipsos exercebant, &c.

Secundò ex citatis constitutionibus colligitur dominium pecuniarum ad Romanam Ecclesiam spectare, cuius nomine Syndicus recipit, & ita Summus Pontifex præferendus omnibus aliis creditoribus in recuperandis pecuniis hujusmodi, ut videmus ita Principum thesaurariis, & exactoribus publicorum vectigalium, ex l. 1. & 2. C. de his, qui ex publicis rationibus lib. 10 l. 1. & 3. C. de his qui ex publ. collat. eod. lib. cum traditis à Ponte deci. 7 Surdo conf. 391 post Ruin. conf. 145. vol. 5.

Tertiò ex eo quia, pecuniæ, quæ per Fratres consignatæ fuerunt dicto Francisco Roderico, debent reputari tanquam extantes, cum certum sit illis usum fuisse ad emendas res quas in domo sua, ut venderentur, publicè expositas habebat; dicuntur autem res extantes si convertantur in proprios usus, quia expendens locupletatus est, l. i. ff. de in rem verso, l. i. § non autem, ff. de exercit. act. cum aliis per Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 27 Et maxime constando, prout constat eundem Franciscum Rodericum dictas pecunias dolosè & mala fide consumpsisse, quo casu habentur ac si fuissent consumptæ, ex traditis à Jas. in l. rogasti, §. fin. n. 4. ff. si certum pet. & à Surd. conf. 4. ex n. 43.

Quartò, & ultimò quia Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati propter malam administrationem ex gloss. communiter recepta in cap. similiter 16. q. 1. & in cap. ex litteris, ubi Abb. n. 11. de pign. Neguzant. de pign. §. membr. 2. p. n. 10. Palat Rub. in rub. de donat. §. 66. n. 21. Molin. de justit. tract. 2. disp. 66. n. 6. Novar. de privileg. miserabil. privileg. 107. Gaito de credito, cap. 4. q. 11. ex n. 209. Et hoc idem tantæ hypothecæ jus in quolibet alio administratore agnoscunt Escobar. de ratiocin. cap. 39. n. 13 & Amat Roderic. de creditorum concursu, p. 1. art. 5 ex n. 9.

Verum his non obstantibus, certius, & verius mihi videtur nullam tacitam hypothecam aut quodcumque aliud prælationis privilegium Religioni S. Francisci concedi contra bona Francisci Roderic. asserti Syndici, ad hoc ut aliis creditoribus sit præferenda.

7 Et in primis nullus dicet, Franciscum Rodericum fuisse vere Syndicum, quia cum in talem non nominavit Generalis Ordinis, nec deinde successit institutio Pontificis, ut requirebatur, ut ex citatis Bullis colligunt Fr. Emman. d. tom. 3. q. 39 art. 1. Alphons. de Casarubios in compendio privilegiorum, in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici, num. 3. pag. 491. Luengo super regulam Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. sect. 2. num. 1. folio 295 ubi. n. 3. tradit quod quidquid aliter fit, faciunt Fratres per interpositam personam & contra regulam. Et nihil relevat quod dictus Franciscus per plures annos Syndici officio usus fuerit, ex qua re temporis diuturnitate praesumitur titulus administrationis sufficiens, ad tradita per Fr. Emman. d. tom. 3. q. 39. versic. advertendum etiam; quia ejus opinio in hac parte contrariatur juris communis dispositionis; nam Doctores, qui asserunt ex diuturno usu praesumi titulum praecedentem, fundantur in l. cum de in rem verso, ff. de usur. ex qua probatur praecedentem titulum praesumi, quando cum diuturno usu concurrat factum personae, contra quam praescribitur, ut validissime defendit And. Fachin. lib. 8. controu. cap. 30 communiter receptus ab omnibus, quos in unum congeffit Castil. de tert. cap. 3. n. 27 cum seqq. & facit quod tutor non probatur ex eo quod quis pro tali haberetur, ex l. in princ. ff. de eo qui pro suo tut. gloss. in l. 2. §. si. mater, ff. ad Tertyll. Craver. conf. 339 n. 7. vol. 1.

8 Et quatenus dictus Franciscus legitime in Syndicum crearetur, adhuc ille non poterat pecunias recipere, cum id sit contra regulam, nam Syndicis juxta Bullam Martini IV. solum conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi, ut constat ex illius verbis, ibi: *Et decrevit quod tales persona sint vere, & legitime administratores, & economi, Syndici, & aliores, qui res praedictas, & rerum praedictarum pretium nomine Romanae Ecclesiae recipiant, & per eosdem in Fratrum praedictorum utilitatibus prout eis licet ex regula, vel declaratione regulae, convertant, &c.* refert Bart. in tractat. Minoritar. lib. 2. distinct. 8. cap. 2. Fr. Emman. d. tom. 3. quaest. 39. art. 1. ubi art. 2. dicit, quod ipse Syndicus nomine Sedis Apostol. potest omnia, quibus utuntur Fratres, commutare, alienare, tractare, expendere, & permutare; refert etiam eadem verba Alphons. de Casarubios in compendio privileg. Fratrum Minorum in verb. Procuratores Fratrum, seu Syndici, n. 3. 7 & 8 ubi adducit confirmationem Martini V. comprobant Miranda en la exposicion de la regla, cap. 77. fol. 450. & cap. 78. fol. 456. Hieron. Rodrig. in compend. quaest. 6. Regul. resol. 1. 9 num. 3. Fr. Francisc. Luengo super Reg. Fratrum Minorum, cap. 4. controu. 14. sect. 1. num. 5. pag. 294. Et quamvis per constitutiones, quae vulgo dicuntur Martinianae, quarum supra memini, Syndicis fuerit permittum eleemosynas pecuniarias recipere, Sorb. in compendio, verbo Procuratores Carol. Marant. resp. 41. n. 81. p. 1. id tamen fuit concessum cum ea qualitate, quod possent monasteria, si velint, pro majori regulae perfectione, hujusmodi facultate non uti, & in vim hujus permissionis provinciae Hispaniae illas Martinianas constitutiones non receperunt, & ita eorum Syndici possunt tantum administrare, vendere, & permutare bona, quorum usus permittitur Religiosis, non autem recipere eleemosynas pecuniarias, ut per citatam Bullam Martini V. resolvunt Alphons. de Casarub. dicto verbo Procuratores, seu Syndici, num. 8. pag. 491, in fine, & pag. 492. in princip. & Sorb. in addit. ad eundem, pag. 494. vers. quod quintum.

13 Et quidem jure optimo, cum non minus certum sit Ordinem Fratrum Minorum Sancti Francisci de Observantia, juxta illius sanctum institutum minime posse recipere eleemosynas, & oblationes pecuniarias, tam per se, quam per interpositam personam, ad hoc ut in Barboja Vot. decis. Pars II.

sequentem diem eas conservet, ut est expressum in cap. 4. Regul. his verbis. *Pracipio firmiter fratribus universis ut nullo modo denarios, vel pecuniam recipiant per se, vel per interpositam personam, &c.* refert Francisc. Luengo ubi supra, & Fr. Ludovic. de Rebollo part. 1. chronica S. Francisci. lib. 1. cap. 4. fol. 81. Quod enim per dictas Martinianas constitutiones concessum fuit Conventibus apud quos receptae sunt, illud solum est quod Syndici recipere possint pecuniarias eleemosynas de manu illas offerentium, remanente tamen earum dominio ad illorum dispositionem, & penes summum Pontificem, quando de illo non disposuerunt, cum hoc tamen ut nullo casu ipsi Religiosi illas recipere valeant ut patet ex ipsa Bulla Martini V. quam refert Casarub. ubi supra, & Francisc. Luengo si per reg. cap. 4. controu. 15. sect. 2. n. 12. p. 3. 10. ubi dicit quoad quartum capitulum regulae, quod Fratres non recipiant pecuniam. *Statuimus, & ordinamus juxta declarationem Nicolai I I I. & Clementis V. & Martini V. quod quilibet Conventus, seu locus habeat suum Syndicum cui omnis eleemosyna pecuniaria, & alia, quae ad pecuniam reduci possunt, integraliter assignentur, qui easdem dispensare debeant legaliter, & fideliter ad necessitates Fratrum pro tempore occurrentes, & quod Fratres nullo modo denario, vel pecuniam recipiant, &c.* Et sic ex Bulla Gregorij X I I I. quam refert Emman. Rodriguez dict. tom. 2. quaest. 126. art. 4. versic. ad primum, possunt Syndici Conventuum Missarum, ac divinorum officiorum stipendia etiam in judicio petere, Ricciul. de jure personar. extra gremium Ecclesiae exist. lib. 8. c. 9. n. 27 Carol. Marant. resp. 41. n. 67. p. 1.

15 Ex quo infero quod cum fuerit prohibitum per dictam Martinianam Constitutionem, ne pecuniae hujusmodi ab ipsis Religiosis reciperentur, etiam titulo eleemosynae, consequens sit eas esse Syndicis tradendas de manu illas offerentium, juxta regulae, instituti-que dispositionem: aliter enim quicquid gestum fuerit, uti contra regulam, pro non facto haberi debet, nec exinde privilegium induci potest, ad not. per Abb. in cap. in praesentia, n. 63. de probat. Bald. in auth. ingressi, num. 59. C. de Sacros. Eccles. Ancharan. in cap. 1. n. 30. de testam. & cum aliis Sanch. in precepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 26. n. 49. Et sic confessiones de recepto, & instrumenta quibus dictus Franciscus asseruit se recepisse à Fratribus certas pecuniarum summas, non possunt exequi, cum ex illis uti contra legis, & regulae prohibitionem factis in ulla civilis, aut naturalis nascatur obligatio, & stante constitutione, & regula actum annullante, utique omnia, quae sequuntur ex illis, nulla etiam, & invalida censi debent. ex l. non dubium, §. penult. ff. de legib. ibi: *Sed etsi quid fuerit subsequutum ex eo vel ob id quod interdicente lege factum est illud quoque casum, ac inutile esse praecipimus, &c.* Alderan. Mascard de stat. interp. conclus. 9 num. 34 Farin fragment crimin. part. 2. lit. L. num. 176.

16 Eo maxime, quia de debito non constat nisi per aliquas privatas scripturas à Francisco Roderico debitoribus subscriptas, & recognitas, quae ab iis creditoribus praedictum aliquod inferre non possunt, nisi alia via de numeratione constet; quia alias esset in potestate debitoris, quando vellet, veris creditoribus praedictare, gloss. in cap. 3. fide instrum. Socin. consil. 67. n. 2. lib. 4. Bart. in l. post contractum, in fin. ff. de donat. Rebuff. de chirog. recog. n. 81. Bursat. consil. 119 n. 21. lib. 2. Surd. consil. 547. n. 7 Caputaq. decis. 217 p. 1. Coler. de proces. execut. p. 1. cap. 10. n. 96 Flores de Mena var. lib. 1. q. 6. §. 3. num. 34. Rot. Genuens. decis. 13. n. 21. & decis. 188: Gaito de credito, cap. 2. tit. 3. a. n. 512. & tit. deci. 8. n. 32 Noguerol allegat. juris allegat. 36 num. 37. quod procedit etiam si de debito constet per chirographum recognitum cum hypotheca, quia semper illi praefendus est

est posterior, de ejus credito constat. Ita Greg. Lop. l. 27. tit. 13. part. 5. gloss. 1. versic. & signanter nota, Joan. Gurier de juram. p. 3. cap. 13. n. 21. Carot. de remed. except. 213 à n. 144.

18 Et quamvis Religionis causa debet esse favorabilis, id tamen verum est quando exinde non inducitur præjudicium Juris tertio acquisiti quia Ecclesia nunquam patitur contra justitiā aliquid fieri in damnum tertii, juxta cap. 1. de alien. feudi, ibi, Sed diversum observatur in Ecclesia, quam in privato: Ecclesia enim cultrix, & auctrix justitiæ non patitur contra justitiā aliquid fieri in se, vel in alterum, privatus vero semper obviat justitiæ, cap. per tuas, & ibi, gloss. in verbo fraudem de don. Non enim ad iniquum compendium trahi debet privilegium Ecclesiæ, vel minoris, ut tradit Pinel in l. 2. C. de rescind. vendit p. 2. cap. 4. n. 79. in fine, per gloss. in l. pen. §. fin. de rebus eorum, & per l. fin. C. de usucap. pro empr. & tradunt Marc. Anton. Genuens. in practica. Eccles. q. 177. in fine, quod æquitas in rebus Ecclesiæ non est servanda, sed rigor, si vergit in damnum & interesse alterius, per cap. 1. d. do o, & contum. sequitur Novar. de privil. miserab. person. privileg. 75. num. 13. Favor enim Religionis, de quo in l. sunt persone 43 ff. de Relig. intelligi debet indubio, & quando

19 cum pari jure, & absque ulla prælatione creditores concurrunt, prout videmus in personalibus, inter quos tantum prævalet favor Religionis, & piæ causæ, ut ex D. Thom. Nav. Valent. Rodriguez, Sayro, & Rebello probat latè Molfes. post consuet. Neapol. cons. 13 n. 10. Honded. cons. 29 n. 95. quos sequitur Gaito de credito, cap. 4. quest. 11. n. 2047.

20 Unde nil relevante Ecclesiæ favore, quippe qui in hac materia cum tanto præjudicio, & damno locum habere non potest, & stando in mera juris communis dispositione, resolvendum est, Franciscum Rodericum uti Syndicum graphicæ Religionis non fuisse, nec esse depositarium pecuniarum, quas Religiosi illi tradiderunt, & ipse de manibus eorum recepit, ac proinde illos in pecuniarum huiusmodi recuperatione præferendos non esse cæteris creditoribus interioribus, tacitis, seu expressis hypothecas habentibus, ut ex sequentibus apparet.

21 Nam certa est Juris conclusio in hac materia, quod tunc deponens indistinctè omnibus creditoribus præfertur, si depositum fiat earum rerum quæ in pondere, numero, & mensura consistunt, & dominium in depositarium non sit translatum, & res, seu pecuniæ extent, ut probat text. in l. si ventri, §. in bonis ff. de privil. credit. ibi, Si tamen nummi extant, & de care eos posse puto à depositariis, futurum enim qui vindicat ante privilegia, &c. ubi gloss. verbo à depositariis, dicit, id est à deponentibus. Notant DD. per text. ibi, in l. si is qui C. de positi, in illis verbis ibi nisi nummi extent, &c. l. 11. in fine tit. 14 p. 5. ibi: Pero si entre los bienes de tal deudor como esso fuere fallado alguna cosa agena que le hubiesse dado alguno in guarda, en salvo dezimos que fin que à su Señor y de los deudores no se lo puedan embargar, notat Gregor. in gloss. verbo à su Señor, ubi ponderat cist. leg. procuratoris, §. planè, versicul. quod si dedi, Digestis de tribut. & leg. cum fundus §. servum tuum ff. si certum petatur, cum aliis citatis à Matienf. l. 7. gloss. 5. n. 1. tit. 15 lib. 3. Recop. ibi: Quoties causa prælationis creditorum agitur, in primis præfertur qui rem aliquam, vel pecuniam in sacco deposuit, si res extat, eam siquidem potest vindicare tanquam dominus, qui eam deposuit; hic enim præfertur omnibus hypothecariis, & privilegiariis, ut in leg. si ventri, §. in bonis, Digestis de privileg. credit. &c. Rodriguez de concursu creditorum, articulo 6. de privileg. depositi, n. 46. ibi: Si vero res deposita est perempta, seu pecunia consumpta, nec in bonis depositarij invenitur, ac propterea actione depositi ad estimationem

agatur, tunc depositor quatenus est tempore prior; aliis privilegiariis creditoribus præfertur, etiam si habeant expressas hypothecas tempore posteriores. si autem habeant creditores alias hypothecas tempore priores, præferentiam habent in bonis depositarij, quod secus esset, si solum chirographarii creditores fuissent: nam tu à depositoribus inter personales actiones majus exigendi us competit, quo modo intelligi debet text. in dict. §. in bonis, in princip. quando scilicet apud depositarios nummi, vel alia res deposita non extabant, &c. Cui resolutioni non oponitur text. in leg. quod privilegium, ff. de positi, dum videtur decidere privilegium competens deponenti, intelligendum esse non solum si pecunia extet, sed etiam ut præferatur in omnibus fraudatoris facultatibus, quia procedit, ut notat Greg. in d. l. 9. verb. rimeramente, tit. 3. part. 5. in depositis, quæ sunt coram nummulariis, seu argentariis publicis præpositis à Rege propter ipsorum necessarium usum, & frequentiam contractuum, ut videre est in depositario generali, & patet ex verbis Gregorii Lopez citato loco, ibi: Istud privilegium datur deposito propter frequentiam contractuum, & ne essarium usum. ut Digest. de positi, leg. si hominem §. quoties, cum l. seq. quæ est dict. leg. privilegium, ipsamet lex privilegium hoc expressè docuit, ibi: Idque propter ne essarium usum argentariorum ex utilitate publica receptum est, &c. Et ita cum constat penes dictum Franciscum Religiosorum pecunias non extare, sed ab ipso consumptas fuisse, nullam in hoc capite prælationem ipsi prætere posse, ut patet.

Præcipue quando adest hypotheca in certis, & determinatis bonis, vel si adsint creditores privilegiarii, ut in præsentī casu, quia tunc præferuntur depositariis, si non extat pecunia deposita in quibus terminis etiam potest intelligi d. l. quod privilegium 8. ne videatur contrariari dispositioni alterius l. ventri, §. in bonis, insinuat d. l. 9. tit. 3. part. 3. ibi: Fuera ende si antes que a quella cosa hubiesse recibò en guarda, hubiesse fecho algun deudo por que hubiesse obligado señaladamente todos sus bienes, o parte dellos, ea entonces a tes pagaria el deudo que hubiesse que aquel o que assi hubiesse recibido en guarda, &c. cujus decisionem intelligit Gregor. Lop. ibi in gloss. verb. contar, quando non extat pecunia deposita. Et resolvit Sanch. de decetor. part. ultim. n. 3. ibi: Sed si usuras deponens non accipiebat, & alij creditores erant, qui hypothecas habebant, & hiratione juris realis præferendi sunt, l. Procuratoris, §. si plures, versic. planè, ff. de tribut. leg. pro debito, C. de bonis auctor. jud. possid. verò alii creditores non habeant hypothecam, nec privilegium in personalibus actionibus, depositarius præfertur, leg. si hominem, §. quoties, in princip. citat. At ubi privilegium in personalibus actionibus habebant etsi quidem impensa funeris, & hac causa cum bona solvendo non sunt, procedit l. penult. ff. de relig. & sumpt. fun. Idem in aliis casibus notatis ab Acurf. in dict. §. qui hominem, versic. depositariorum, ut illi creditore privilegiarii præferantur, & ita intelligendus est §. in bonis, dum dicit depositarius privilegia admitti, & extra illos casus deponentes admittuntur, sic etiam est intelligendus dict. §. quoties, &c.

Certum est enim, quod creditor habens hypothecam, sive expressam, sive tacitam præfertur omnibus creditoribus habentibus actiones personales etiam privilegiatas, leg. eos, C. qui posteriores, l. 1. C. si propt. publ. pe. sit. l. 1. procuratores §. si plures, Digestis de tribut. l. pro debito, Cod. de bonis auctor. judic. possid. Molin. de justit. tract. 2. disp. 516. versic. quod attinet Carot. de deposito, parte 2. quest. 47. numero 12. Felician. de censib. lib. 3. cap. 5. n. 70. Flores de Mena var. lib. 1. quest. 6. art. 3. num. 38. Amat. Roderic. d. art. 4. num. 3. & non minus certum quod actio depositi est personalis, prout sunt omnes

- omnes actiones, quæ ex contractu nascuntur, quando nulla adest hypotheca, ex *omnium, juncto §. item Ser-
viana, Instit. de action.* Et comprobatur ex eo, quod cre-
ditores depositi inter se prælationem non habent,
32 quamvis quidam ex illis antiquiores sint aliis, ut est
expressum in *d. l. si hominem quoties, ff. de positi*, & do-
cent plures, quos citat Castill. *quotid. controu. lib. 3.*
16. n. 78. nam si inter eos daretur jus aliquod hypo-
thecæ, certò præferendi essent juxta depositorum prio-
ritatem, ex regula. *Qui prior est tempore, potior est jure.*
33 Unde cum actio depositi sit personalis, ubi res non
extat, creditores hypothecarii omni jure præferendi
sunt, quamvis tempore posteriores, ut considera-
t Pe-
guera *decis. 38. n. 11.* Est enim communis omnium ferè
Doctorem sententia, quod depositum nullum aliud ha-
bet privilegium, quàm jus quoddam prælationis respec-
tu creditorum personalium, ut magistraliter docuit
Paul de Castro in *d. l. si hominem, §. quoties, n. 1.* quam
34 sequuntur Strach *de decoctorib. p. ultim. num. 3. p. 441.*
Moz. *de contract. de deposito c. de natural. depositi, n. 2.*
Meyrer. *lib. 2 de privileg. credit. tit. 8. a numer. 2.*
Petr. Gregor *syna juris lib. 23. cap. 3 n. 19* Matienf.
lib. 7 gloss 5. num. 13. tit. 16. lib. 5. Recop. Parlad. in
sesquicent. differ 58. §. 2. num. 6. D. Barb. in leg. si cum
dotem, §. fin. a num. 16 ff. soluto matrimon. Card. Mantica de
tacit. & ambig. convent. lib. 10 tit. 10. num. 38. Caroc.
de deposito, parte 2. quæst. 7. num. 70 Amat. Roder.
de privileg. credit. artic. 6. n. 44. Pichard. in §. qua-
dam actiones 10. n. 41. cum seqq. Instit. de actionib.
qui omnes uno ore tenent creditores hypothecarios
etiam posteriores præferendos esse depositariis, ex-
ceptis Her. Meyrer. *d. lib. 2 tit. 8 num. 6. & Amat.*
Roder. *d. p. 1. art. 6. n. 46. ad med.* qui contrarium in
hoc articulo minus bene tenuerunt
35 Et in puncto, quod bona Syndicis Seraphicæ Reli-
gionis non censentur tacitè obligata & hypothecata,
& quod alii creditores hypothecarii debent præferri
Religioni & ejus Fratribus in debitis suis exigendis,
resolvit Alex. *cons. 104 n. 2. vers. quantum verò ad ter-*
tium, & n. 3. in fine, vol. 6. quem solum auctorem
potui invenire in nostris terminis & casu loquentem.
36 Et licet essemus in terminis veri depositi (quod non
est ita, ex infra dicendis) nullus negare poterit, hoc de-
positum esse irregulare quod tale dicitur quando da-
tur pecunia, vel quid aliud in pondere, numero &
mésura consistens post habitam numerationem, ut non
idem, sed tantundem reddatur, juxta text. in *l. Lucius,*
l. die sponsaliorum, . l. Publia Mavia, §. 1 ff. de positi,
cum traditis ab Amat. Roder. *de concursu credit. part. 1.*
art. 6. a num. 19 Castill. *controu. lib. 3. cap. 16. ex num. 31.*
Joan. Bapt. Larrea *Granat. dec. 14. n. 1. & 4 & ex n. 22.*
Nihilominus tamen hujusmodi irregulare depositum
37 non concurrat cum creditoribus hypothecariis, nisi
essent personales; illi enim qui habent hypothecas,
semper præferuntur, *l. eos. C. qui pot. d. l. si ventri, §. in*
bonis. l. 9. tit. 3. part. 5. Molin de Instit. tract. 2. disp. 6.
num. 6. & disp. 336. n. 25 Castill. *d. lib. 3. cap. 16. n. 65. &*
latius n. 70. In tantum quod de jure Regni ex *d. l. 9.*
38 deponens pecuniam numeratam penes aliquem non ob-
id consequitur prælationi privilegium, quamvis illa
existat, quia ex sola numeratione dominium fuit trans-
latum in recipientem, & ita illam *l. 9.* intelligit Greg
Lop *ibi, in gloss.* ubi requirit in deponente ad hoc, ut
in re deposita extante prælationem obtineat, quod sit
talis, ex qua non possit dominium transferri in deposti-
tarium, Paul de Castro in *d. l. si hominem, §. quoties n. 2.*
39 *ff. de privileg. cred. Fontanel. de pactis nupt. claus. 5.*
gloss. 8 part. 2 num. 12. Castil. d. lib. 3. cap. 16. num. 72.
Larrea *decis. 15. num. 25.*

Barbosæ Vota decis. Pars I I.

Nec forma obligationis chirographariæ à Francis-
co Roderico factæ potest inducere talem formam
contractui, ut exinde nascatur jus ad prælationem ob-
tinendam ex vi depositi irregularis contra creditores
privilegium personale obtinentes, quia principalis hu-
jus privilegii ratio in eo consistit, quod fiat deposti-
tum absque ullo deponentis interesse, seu imaginaria
utilitate; nam depositum datum gratia rei custodiendæ
ut *leg. 1. & l. cum servus 11. ff. de positi*, est gratuitum,
Abb *cons. 62 in fine vol. 1. Craver. cons. 145 n. 6. & 17.*
Roland *cons. 72. n. 2 vol. 1. Sard. cons. 307. n. 7* ubi enim
deponens aliquod interesse ex pecunia deposita conse-
quitur (ut in nostro casu) eo ipso censetur renuntiare
dicto privilegio, ex text. in *d. l. si hominem, §. quoties, ff.*
de positi, d. leg. si ventri, §. in bonis Unde advertit Angel.
ibi num. 1. quod si cautus Advocatus ut faciat inspicere
libros campforis, seu depositarii, vel argentarii, ut ex
illis apparere possit, an ob aliquod interesse, vel ob
quam causam pecunia deposita fuisset. Ita docent Paul.
de Castro in *d. leg. si hominem, §. quoties, num. 2. ff.*
de positi, ibi: si nullum uti itatem sentiebant. debet primò
eis satisfieri, residuum distribui inter alios. si autem re-
cipiebant omnimodum, licet adhuc diceretur depositum,
tamen excedit naturam dep. sit, & accedit ad natu-
ram mutui, nec debent esse melioris conditionis quàm
alii, sed venire per solidum & libram, sicut alii, &
prædicta quando translatus fuit dominium in deposti-
tarium, quia non fuit deposita pecunia signata in sac-
culo, &c.

Straccha *de decoctorib. p. ultim. tit. qui potiores in*
bonis decoctorum habeantur, num. 3. ibi: Si verò domi-
nium depositarius transtulit etiam si pecunia experietur
in bonis decoctoris idem de ea, quod de aliis bonis est
judicandum, quoniam in creditum abiit §. si plures, in
vers. sed si dedi: & hoc casu cum de decoctione personali
tantum tractandum sit siquidem deponens recipiebat com-
modum, ut puta usuras, ejus causa potior, meliorve aliis
creditoribus, & merito; aliud enim est credere, aliud de-
ponere d. §. quoties, & §. in bonis.

Castill. *controu. lib. 3. cap. 16. num. 94. ibi: Depo-*
nens ergo in summa, si recipiat usuras vel fœnus, aut
aliud interesse, separandus non est à ceteris creditoribus,
nec aliis præfertur. Ceterum si usuras non recipiebat,
nec commodum aliud, tunc regulariter præfertur aliis
creditoribus habentibus privilegia personalia. quod ita
concludunt præfata jura, & cum aliis Barb. in d. l.
si cum do em 23. §. fin. num. 33. ff. solut. matrim. Vin-
cent. Carot de deposito part. 2. quæst. 1. 7. num. 5. & num.
13. &c.

Item excluditur prætentum depositum, quia ut con-
stat ex carta de recepto à syndico subscripta, per illam
obligatur restituere Religioni non eandem pecuniam,
sed tantundem in moneta quolibet tempore usuali,
ex qua forma obligandi colligitur hoc non esse depo-
situm nec posse depositi privilegiis & prælationis ju-
re gaudere, ex *leg. Lucius, 24. ff. de positi*, ubi cum
respondere Papinianus in terminis illius text. deposti-
ti actionem locum non habere, id tamen postea decla-
rat his verbis: *Quod ita verum est, si id actum est*
ut corpora nummorum eadem redderentur; nam si ut
tantundem solveretur, convenit, egreditur ea res dep. si-
ti notissimos terminos, &c. Cui decisioni licet videat-
tur opponi idem Papinianus in *leg. die sponsaliorum, §.*
qui pecuniam, ff. eod. ibi: Eum qui pecuniam apud se
non ob signatam, ut tantundem redderet, depositam, vel
ad usus proprios convertit, post moram in usuras judi-
cio quoque depositi condemnandum esse, &c. nihilo-
minus, tamen lex ista non procedit quando expres-
sè conventum fuit, ut tantundem solveretur;

ea conventionem sive permissionem, ut depositarius si vellet, posset uti pecunia deposita, ad gloss. verb. *condemnandus*, in d. l. *Lucius*, & qui pecuniam ibi: Si erò expressè convenisset ut si vellet uteretur, demum cum utitur sit mutuum & de mutuo agitur, l. quod si ab initio, ff. si certum pet. &c. Probatur etiam ex l. certi conditio, §. ultim. ff. eod. titul. si certum pet. ubi resolvit Jureconsultus, quod licet à principio pecunia deveniret in alicujus potestatem titulo depositi, attamen si postea permittit deponens depositarium ea uti, tale depositum in mutuum convertitur, ut constat ibi: *Deposui apud te decem, postea permisi tibi uti: Nerva, & Proculus*, etiam antequam moveantur, condicere, quasi mutua, ibi hac posse aiunt: & est verum, ut & Marcello videtur, animo enim cœpit possidere; ergo transit periculum ad eum, qui mutuum rogavit, &c.

45 Comprobat Amat. Roderic. de concursu credit. d. art. 6 de privileg. depositi, num. 13 ibi: *Ultimò colligitur ex iis, quæ late adduximus circa interpretationem leg. Lucius & l. die sponsaliorum, & l. Publica Maria, ff. depositi, quod si deponatur res quæ pondere, numero, mensurave constat, veluti pecunia aut alia similis res, & talis pecunia dissoluta, aut dissipata sit, aut res consumpta, & non appareat, si hoc à principio actum est, ut non eadem, sed tantundem redderetur, aut saltem contrarium non appareat, locus erit privilegio, de quo in d. §. in bonis. & in d. §. quoties quia id inspicitur quod principaliter agitur, ex l. si quis 4 ff. si certum pet. cum in dubio magis depositum, quam mutuum præsumendum sit, ut ibidem resolvimus, quasi diversi juris esse censeatur, cum pacto similis à contrahentibus deponeretur ex intervallo, veluti quod tantundem redderetur, aut ea pecunia uteretur accipiens: quo casu transfundi depositum in mutuum intelligitur ex dispositione leg. certi conditio, §. ultim. ff. si certum pet. tunc enim ad hujusmodi contractus depositi genus non extenditur privilegium depositi, de quo in d. cap. quoties, & d. leg. si ventri, §. in bonis, quod ita notabiliter docuit Accurs. in d. leg. die sponsaliorum, §. qui pecuniam, in gloss. verb. *condemnandus est*, & in lib. 3. verbo *obnoxium*, ubi late Salicet. C. eod. tit. depositi, &c. Unde cum expressè Syndicus se obligaverit pecuniam titulo depositi acceptam postea restituere in moneta quolibet tempore usuali, tacite videtur ei permitti, & facultas, concedi ea utendi, prout usus fuit cum esset mercator, cujus pecuniæ nunquam solent otiosæ remanere, ut ponderavit Rot. Genuens. decis. 139 num. 9 ibi: *Aded negotiis cambiorum, & mercium incumbunt, unusquisque pecunias suas, quantacumque, vel quantulacumque fuerint illæ, nec momento quidem temporis patiantur otiosas remanere, sed omnes indifferenter pro viribus, & facultatibus negotia vel cambiorum, vel mercium præ manibus semper habeant frequentissima &c. Thesaur. decis. 260. n. 10. ubi: Nam non præsumuntur hujus generis homines tenere pecuniam otiosam, &c.**

47 Ex quibus patet responsio ad primum fundamentum alterius partis, & deveniendo ad secundum respondetur Doctores, qui tenent dominium pecuniæ nomine domini Thesaurario per solutæ, minimè transire in ipsum Thesaurarium n. loqui in casu d. leg. 1 & 3. C. de his qui ex publ. collar. quando scilicet pecunia ad custodiam tantum datur: sed quando recipiens alienam pecuniam est administrator, & facultatem habet de ea disponendi, seu in se periculum recipit, tunc & eo casu iidem Doctores fatentur ad eum dominium transferri, absque incurfu alicujus pœnæ posse illam in proprios usus convertere; ut testatur Pont. decisione 7. numer. 19. ibi: *Quod quando minister pecuniam fiscalis animo negotiandi ad suum commodum intercipit, tenetur pœnis statutis in dictis titulis de his qui ex publ. ratione, & de his qui publ. collar. & infert ad perceptores*

Regios (quorum onus est exigere publicam pecuniam, & silum ad usus destinatos, vel ad Re iam Thesaurariam transmittere) qui si in proprios usus illam converterint (concludit inquam) contra eos habere locum pœnas prædictarum legum, & pœnam peculatus, nisi in e receptum periculum pecuniæ, & sic expressè sit eorum periculo tradita, &c.

In eisdem terminis loquitur Ruin. d. consil. 143. numer. 2. & 3. & defendit Thesaurarium quendam, qui in proprios usus domini pecunias converterat, ut videre est ibi: *x alio etiam non potest. Thesaurarius puniri, quia etiam in themate declaratur quod pecunia ad e us exactionem pertinentes exiguntur per alios, hoc est, per suos notarios ad hoc deputatos & electos a Illustrissimo Domino Marchione, & qui in absentia necessaria Thesaurarii dictas pecunias possunt con rectare & expendere, si ut ipse præsens potuisset, &c.*

Optimè Surd. d. cons. 391. num. 28 ibi: *Decius autem in d. cons. 6. loquitur in terminis penitus diversis, nempe in exactore, qui ten. batur solum solvere infra certum terminum, non autem in eo, qui debet semper tenere pecuniam publicam usui paratam, & promptam, &c. & paulò inferiùs Alciatus cons. 100. loquitur in Thesaurario, longè diverso à nostro, nempe qui erat argentarius, campfor, v. l. trapezita, & conatur probare quod non fuerit deputatus ad solam custodiam, &c. Unde cum D. Franciscus Rodericus se obligaverit restituere illam pecuniam in suo valore, & in se transfuderit illius periculum, bene sequitur quod eam fecit suam ut expressè probat idem Alciat. citatus à Surdo in d. cons. 100. quod in nova editione est cons. 12. num. 8. lib. 5. ibi: *Comprobat hoc ex eo, quod semper gestum est, quia casus fortuiti periculum semper fuit apud ipsos Vincentios, nec ex furtis illis perpetratis voluit aliquid damni sentire fisco: unde apparet, quod id agebatur ut dominium transiret in ipsos leg. in navem, vers. idem juris ff. locati, & quod notat Dec cons. 474. &c.**

Cum ergo dictus Franciscus fuerit, ut dictum est, administrator ac potuerit omnia quibus utuntur Fratres n. mine Sedis Apost. tractare, & expendere, nil mirum si illorum dominium in eum transferit, ut in tutore & cæteris administratoribus probat Bart. in d. l. Titium, & Marium, §. altero, num. 1. Dig. de admin. tutor. Bald. in l. si pater Cod. commun. viri. s. que judic. Dec consil. 6. col. 2. Alciat. d. consil. 100. numero 6. aliàs consil. 12. num. 10. lib. 5. in nova imp. & ad propositum Surd. d. cons. 391. num. 28. in fine, ibi: *Nec movet argumentum à tutore ad thesaurarium, quia respondeo terminos esse longè diversos, quia tutor generalem habet administrationem, ut toto titul. ff. Cod. de admin. tutor, & ideo oportet, imò aliquando debet pecuniam convertere in species, aliquando species in pecuniam: at Thesaurarii administratio tota consistit in re ipsiendis, custodiendis, & solvendis pecuniis, nihil autem ex se facere potest, &c.*

Nec dici potest Syndicum recipere has pecunias ad custodiam, & sic in eum dominium transire non posse, cum illud sit penes Romanum Pontificem tantum: quia responderetur elemosynas offerentes Religiosis hujusmodi posse, quando illas, aut alia bona hoc titulo Syndico consignant, dominium earum rerum sibi retinere aut in Syndicum transferre, ut ex Bulla Nicolai I. I. advertit Fr. Franciscus Luengo super regula Fratrum Minorum, ap. 4. controvers. 15. sect. 3. num. 6. & 7. & solum eo casu, quo offerens voluerit à se abdicare rerum donatarum dominium, & nihil hac de re per illum fuerit dispositum in Roman. Pont. earum rerum dominium transit, & penes illum remanet ut docent Fr. Emman. quasi Regul. tom. 3. quasi. 39. artic. 4. Portel. in dub. Regular. verb. Syndicus num. 5. Sanch.

Sanch. in precepta Decalogi, tom. 2. c. 8. n. 12. & 14.
& plures relati à Francisco Luengo d. cap. 5. contr. 5.
sect. 1. n. 8. & 9 pag. 303.

56 Imò stante conventionem facta inter deponentes, & dictum Franciscum de restituendis pecuniis in moneta quolibet tempore usuali videtur hic modus contrahendi non facere recipientem Syndicum, nec administratorem, sed mutuatarium, qui sicut quilibet alius illas pecunias de manu dantium mutuo accepit, ex l. sicut §. non tantum. ff. de administ. tutor, ibi: Sequē mutua pecunia poterit obligare sibi mutuam præscribendo, & c. l. non existimo §. 1. ff. eodem titulo, ibi: Et multum refert palam aperteque debitorem se, ut extraneum, & quemlibet faceret pupillo, & c. & in uno eodemque subiecto potest duarum personarum jus concurrere, l. si paterfamilias §. qui duos ubi gloss. ff. de adopt. l. post mortem, ff. quando ex fa. o. tut. cum vulgaribus, & hoc casu solum attenditur effectus, & prospicitur quod magis conveniens est act. ii, de quo agitur, quicquid eidem personæ alio titulo, & respectu videatur diversum nomen, & officium convenire, l. debitor sub pignore §. fin. ad Trebellian. cap. postulat. de conf. ff. præbend. latè Everard. in loco à Tanquam, seu correspondivis, n. 8. & 12. ubi plura adducit exempla, & bene in proposito probat text. in l. 3. §. sed & si quidem, ff. judic. solvi, ibi: Si quidem tutor sit, non tamen quasi tutor negotia administret, vel dum ignorat, vel ex alia causa, dicendum est non committi stipulationem, & c.

57 Ad tertium fundamentum respondetur per d. l. 1. ff. de in rem verso, & per dict. l. 1. §. non autem ff. de exercit. act. minime probari pecunias consumptas in utilitatem illius, qui consumpsit tanquam extantes reputari, sed illic ob illarum actionum naturam pater obligatus remanet quatenus in ejus utilitatem versum est, & exercitor quatenus ad navem armandam mutuatum sit. In aliis vero quoad effectum, de quo agitur, nulla ratio habetur de bonis consumptis in utilitatem ejus, qui consumpsit, etiam si locupletior factus fuerit, ut videre est in bonæ fidei possessore, qui tenetur restituere fructus perceptos extantes, juxta l. certum, C. de rei vind. l. & ex diverso ff. eodem tit. l. 39. tit. 18 part. 3. & tamen si non extent, & illos consumpserit in ejus utilitatem, & ex eis locupletior factus sit ad restitutionem non tenetur gloss. magna in vers. de consumptis in d. l. & ex diverso, Bald. in l. 3. C. de usur. Angel & Imo l. in l. sequitur §. 1. ff. de usucap. idem Imo l. in c. gravis, & ibi Abb. de restit. spol. Corn. conf. 301. volum. 1. Socin. consil. 251 li. 2. Ratio est, quia jus solum ad fructus extantes actionem concedit, nulla habita ratione utrum possidentes fuerint, aut non fuerint cum illis locupletiores effecti quia hoc solum pertinet ad iudicia universalia, ut latè observant Joan. Garc. de expens. cap. 3. num. 40. & 41. qui dicit in Hispania nunquam de hoc dubitatum Pinel in l. 2. de rescind. vend. p. 2. c. 4. n. 60.

59 Uterius creditor anterior non desinit talis esse ob id quod debitor emerit, & adquisiverit alia bona de pecuniis, quas acceperat à posteriori, quia etiam in his bonis semper præferendus est prior, ut in fortioribus terminis resolvunt Bart. in l. interdum, ff. qui potiores, Negusant de pign. 2. num. 5. p. n. 3 & citati à Cov. lib. 1. var. c. 7. n. 3. Villar resp. 10. n. 14. Parlad. rerum quotid. lib. 1. c. 8. Accedit quòd Religio non habet prælationem ad pecunias etiam extantes, nisi probaretur eas fuisse depositas cum sacco signato, & cum expresso pacto ut eadem corpora redderentur; aliter enim etiam in pecunia extante non datur privilegium prælationis, & vindicationis, juxta doctrinam Pauli de Castro in d. l. si homine, §. quoties, num. 2. Peguera decis. 38. num. 13. c. Fontanel. de pactis nupt. clausul. §. gloss. 8. part. 7. numero 12. & itidem requirebatur quod ille pecuniæ actione depositi peterentur, quæ in hoc casu penitus

cessat, cum principalis contractus mandati attendendus sit, ex eo quod Syndicus uti Principis mandatarius, & nomine Romanæ Ecclesiæ à qua facultatem accepit prædictas eleemosinarum pecunias recipit, ad text. in l. 1. §. idem Pomponius 13. il primo ff. depositi ubi probatur actione depositi rem petendam non esse quam quis accepit ut custodiret de alicujus mandato; ejus autem verba sunt quæ sequuntur: Item Pomponius querit, si tibi mandavero, ut rem ab aliquo meo nomine receptam custodias, idque feceris, mandari an depositi tenearis? & magis probat mandati esse actionem, quia hic est primus contractus, & c. per quem text. ut resolvunt Card. Mantica. de tacitis, & ambi. uis. convent. lib. 10. tit. 1. n. 8. Capic. Galcota tom. 1. contr. 56 n. 4. cum seq. bene Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. cap. 174. num. 9. ubi dicit, quod si ex mandato procurator exigat pecunias, & retineat penes se, datur actio mandati, non depositi, cum contractus mandati sit principalis, & custodia veniat in accessorium: ratio est quia semper censetur aliquid actum ex causa magis principali, gloss. n. l. non vero & ibi Bald. in fine, ff. ex quibus conf. major Dec. in cap. dilecti, in 3. notab. de appellat. Aym. Cravet. consil. 108. vers. tertio in judicanda causa, n. 8. Et facit doctrina Bart. in d. l. 1. §. sed si non docentis, per illum text. quod quando præcedit contractus perfectus, & adjicitur conventio, quæ potest cadere in nomen contractus, potius inducitur reformatio primi, quam novus contractus.

Et ad confirmationem hujus tertii fundamenti, quatenus habet pecunias cum dolo, & mala fide consumptas, in odium consumptis haberi ac si consumptæ non fuissent, respondetur Franciscum Rodericum palam, & bona fide eas pecunias consumpsisse, & ad actorem spectat probare reum dolo desisse possidere quando possidebat de tempore litis contestatæ, ex gloss. verb. sine dolo, vers. vel dic in c. penultim. de except. ubi Abb. n. 8. & Felin. n. 2. Mascard. de prob. concl. 1192. à num. 5. latè Bargal. de dolo lib. 6. reg. 17. num. 15. Unde licet dubio prorsus careat regula illa quod qui dolo desit possidere, habetur pro possessore, ac si verè possideret, l. qui dolo ff. de regulis juris l. is qui dolo l. qui restituere, l. quod si possessor, ff. de rei vind. venerit que rei vindicatione, ex l. fin. autem, §. si homo, ff. de rei vindicat. & ad hoc respicit quod dixit Jas. in d. l. rogasti §. fin. n. 4. quod non reconciliatur mutuum, si consumptio pecuniæ, vel commixtio sit mala fide, cujus doctrinam sequitur Surd. conf. 4. n. 43. Nihilominus Jasonis, & Surdi doctrinæ procedunt ubi inter pecuniæ dominum, vel anteriorem creditorem, & inter illum qui eam mala fide consumpsit lis tantum vertitur, quia hoc casu licet pecunia non extet. nec possideat, qui eam consumpsit dolus pro possessore est; ut dicitur in dict. l. qui dolo, in pœnam illius, qui dolum commisit, l. quod re ubi Doctores, ff. si certum pet. l. si ex legat. causa. ubi Scribentes ff. de verborum oblig. & tradit Bargal. dict. reg. 17. num. 15. Veruntamen rei vindicatio non datur, perinde ac si extaret quod petitur ab illo, qui dolosè alienavit, in præjudicium alterius creditoris, qui bona obligata habebat, cum dolus unius non possit in damnum alterius redundare, l. & eleganter, ff. de do. o. l. lectio, in fine Digestis de noxalib. l. 3. §. 1. ff. de transact. c. non debet aliquis de regulis juris in 6. quam regulam exornant Jas. in l. si quis in suo, §. levis autem, n. 2. cum seqq. C. de inoffic. testament. Card. Tusch. pract. concl. litt. D. Concl. 582. Bargal. de dolo reg. 30. per tot.

Ad quartum fundamentum de tacita hypotheca, quam habet Ecclesia super bonis Prælati ob malam administrationem, respondetur id procedere ob æquiparationem Prælati ad tutorem, & Ecclesiæ ad minorem, capite 1. de restitut. in integr. & ita ejus bona ita sunt obligata, & hypothecata, prout sunt bona tutoris

- 70 respectu pnpilli, l. pro officio, C. de administr. tutorum etiam quia Prælati æquiparantur marito, & Ecclesia uxori, c. sicut vir, & c. sicut alterius, q. 1. & ob id habet Ecclesia res Prælati tacite obligatas prout mulier obligata tenet mariti bona, ex l. unic. §. ut plenius, C. de rei uxori. act. Quas quidem rationes afferunt Doctores ad hanc tacitam hypothecam inducendam, ut tradunt Negul. de pign. 4. membr. 7 p. n. 120 Palat. Rub. in rub. de donat. §. 46 n. 21 Gaito de credit. c. 4. q. 1. n. 10 19. cum seqq. Molles. cons. 13. n. 9 latè Novat. de priv. miser. priv. 107. per tot Molin. de Justit. tract. 2. disp. 536 n. 6.
- 71 Quod quidem tacite hypothecæ privilegium in aliis Ecclesiæ administratoribus locum habere non potest, cum hi tutori, & marito non æquiparentur, Bald. in l. fin. n. 15 C. de Sacros. Eccles. Trentacinq. var. res. l. tit. de pign. res. 7. n. 4 Greg. Lopez l. 25. glos. 6. tit. 13. p. 5. & l. 19. gloss. 5. tit. 8. p. 5. Gaito d. c. 4. q. 1. ex n. 1040.
- 72 Optimè Negul. de pign. 4. membr. 7 p. n. 121. ibi: Sed non in aliis, quia Ecclesia æquiparatur civitati, & non fisco, & sicut civitas non habet tacitam hypothecam, ita nec Ecclesia, nisi in casu permissio, &c. Quicquid illud extendant ad Prælatus, & quemcumque alium administratorem, Escob. de ratiocin. c. 39. n. 13. & Amat. Roder. de concur. credit. p. 2. art. 5. ex n. 9 Magna enim versatur differentia ratio quoad effectum de quo agitur inter Prælatos Ecclesiarum, & inter ceteros earum administratores, quia Prælatus ut Domini & Ecclesiarum Rectores administrant cum plena facultate per seipso de earum bonis disponendi, cum alium non habeant qui eorum curam teneant, & ideo quæcumque eorum bona pro mala administratione sunt tacite hypothecata: at verò alii administratores, economi, & Syndici non administrant ut Domini, sed uti illorum præpositi, & eorum voluntati subordinati, unde nihil mirum si non habeant illam tacitam hypothecam sicut ipsi Prælatus, quæ non datur nisi in casibus à iure expressis ex glos. verb. à privilegio, in l. 2. ff. de priv. red. Ripa in l. 4. §. 1. n. 9. eod. tit. Viv. decis. 451 n. 6. Surd. decis. 30 n. 9. Card. Mantica de tacit. & ambig. convent. lib. 11. tit. 12. Noguera alleg. 1. num. 5 Huius autem secundi generis sunt Syndici Ordinis Sancti Francisci, cum illius gubernium ab eorum cura non dependeat, nec distributio pecuniarum, quæ apud illos deponuntur, eorum voluntati subest, sed ipsi tenentur ad dispositionem Religionis ea in proprios ipsius usus expendere, ut constat ex Bulla Martini IV. ibi: quando à prædictis ministris, vel aliis Fratribus de assensu eorundem ministrorum fuerint requisiti, &c.

Toletana nullitatis Matrimonii.

Separatio thori ex sævitia viri quando inducatur? Copula carnalis quomodo probetur? Dispensatio obtenta à Papa, non facta mentione præcedentis copulæ incestuosæ, est subreptitia.

VOTUM LXXXIII.

- 1 Facti series narratur, & n. 2.
- 3 Divortium propter sævitiam datur, ubi tanta est quod nulla securitatis cautio sufficiat.
- 4 Iudicis arbitrio committitur an, & quando sævitia sufficiat ad divortium.
- 5 Divortio causam iustam quæ tribuant.
- 6 Metus solus futura sævitia, & aliquis gravis malis

sufficit ad divortium.

- 7 Metus minor requiritur in muliere, quàm in viro.
- 8 Fœmina si fuerit tenera ætatis, magis timere præsumitur.
- 9 Copula carnalis quando dicatur probata?
- 10 Copula carnalis non potest directe, & concludenter probari per testes de visu.
- 11 Copula carnalis est difficilis probationis.
- 12 Probatio præsumptiva habetur pro vera in his quæ sunt difficilis probationis.
- 13 Dispensatio non facta mentione copulæ præcedentis incestuosæ, est subreptitia.
- 14 Petrus Andreas Gammarus,
- 15 Franciscus Sarmiento,
- 16 Melchior Gallego,
- 17 Petrus Ochagavia,
- 18 Joannes Gutierrez,
- 19 Petrus de Ledesma,
- 20 Joannes Aloysius Riccius,
- 21 Thomas Zerola,
- 22 Thomas Sanchez,
- 23 Marcus Antonius Genuens.
- 24 Nicolaus Garcia,
- 25 Ferdinandus Rebellus,
- 26 Paulus Comitulus,
- 27 Valerius Reginaldus,
- 28 Paulus Layman.
- 29 Martinus Bonacina,
- 30 Vincenrius Filliucius,
- 31 Antonius Sanctarellus,
- 32 Robertus Cardinal Bellarm.
- 33 Ego ipse,
- 34 Rota Romana,
- 35 Rota Romana laudes, & encomia.
- 36 Sacra Congr. Concil. declaravit dispensationem reddi nullam, si in ea de copula incestuosa præcedenti non fiat mentio.
- 37 Declarationes Sacra Congregat. quam vim habeant obligandi in utroque foro.
- 38 Rota semper plurimum detulit decretis Sacrarum Congregat.
- 39 Decreta S. Congregat. ut hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur.
- 40 Stylus Romana Curia obtinet ut hodie culpa præcedens exprimat in dispensationibus matrimonialibus.
- 41 Stylus Curia facit jus, & pro lege observatur.
- 42 Interpretatio Brevium sumenda est ex communi stylo & usu Curie.
- 43 Gratia redditur subreptitia, si omissantur aliqua, quæ de stylo Curie exprimi debent.
- 44 Dispensatio semper est subreptitia, si in dispensatione dictum fuerit, nullam præcessisse copulam carnalem.
- 45 Dispensatio semper vitatur ex causa expressa falsitatis.
- 46 Expressio falsa semper dispensationem vitat.
- 47 Causa impulsiva vitium semper vitat, etiam si concedens esset concessurus.
- 48 Causa finalis defectus semper reddit actum nullum.
- 49 Causa qualibet in concessione apposita à Principe præsumitur finalis.
- 50 Dispensationis in materia falsitas etiam causa impulsiva reddit gratiam nullam.
- 51 Respondetur ad contraria.
- 52 Declaratio contraria veritati nihil valet.
- 53 Veritas præferenda est opinioni, & reputationi.
- 54 Confessio per vim & metum facta non nocet.
- 55 Dispensationum preces si proferuntur falsis testibus detecta veritate censenda est ea dispensatio irrita,
- 56 Dispen

Doctores, qui tenent dispensationem non valere nisi facta mentione de incestu.

56 *Dispensatio in sacra Pœnitentiaria tacitis impetran-
tium nominibus expediri solet.*

57 *Absolutio expedita in sacra pœnitentiaria non suffra-
gatur in foro contentioso.*

58 *Attestationi confessoris dicentis absolutionem conces-
sisse vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non est
credendum in foro externo.*

D. Alphonsus de Cespèdes & D. Mariana de Con-
treras & de Valdes, in secundo consanguinitatis
gradu in linea æquali adinvicem conjuncti, data opera,
& ut dispensationem Apost. ad matrimonium inter se
contrahendum facilius impetrarent, prius carnaliter se
cognoverunt, & deinde mandatum de dispensando
Officiali Toletano directum à S. Sede Apost. obtinue-
runt, quatenus cum eis dispensaretur, ut dicto impe-
dimento non obstante matrimonium inter se publicè,
servata forma Concil. Trident. contrahere, illudque
in facie Ecclesiæ solemnizare, ac in eo postmodum ma-
nere liberè & licitè valerent; cum ea tamen falsa eo-
rundem impetrantium relatione, quod scilicet carna-
lis copula inter eos minimè subsequuta esset; sed per
informationem ab eodem Officiali factam, precibus
etiam quoad dictum de carnali conjunctione non sub-
sequuta licet falsò, iustificatis, & asserta dispensatione
in vim talis justificationis obtenta, matrimonium jux-
ta formam dicti mandati contraxerunt.

Verùm cum dictus D. Alphonsus de Cespèdes de
hujusmodi matrimonii validitate dubitare inciperet, ac
in eo remanere sine peccato non posse existimaret, pro
parte viri, & mulieris, latorum suppresso proprio no-
mine, dispensationem, & absolutionem pro foro con-
scientiæ tantum, ex se (D. Mariana inconsulta, & ni-
hil tale suspicante) impetravit; sed cum eidem D. Ma-
rianæ postea constaret D. Alphonsum ejus assertum ma-
ritum nimis dubium esse de suæ dispensationis validi-
tate, illiusque nullitatem, obtenta prædicta secunda dis-
pensatione, seu absolutione, per viam sacrae pœniten-
tiæ sanare intentasset; ultra divortium, quod propter
sævitiæ viri fieri procuraverat, ad nullitatis quoque ma-
trimonii causam, ob non factam in dispensatione præ-
cedentis copulæ mentionem, convolvit. Causa super
dictis divortio, & nullitate coram Vicario hujus oppidi
Matritensis, servatis servandis & Promotore Fiscali pro
matrimonio accedente, ad conclusionem usque perdu-
cta, ipse Vicarius per suam diffinitivam sententiam
divortium, ac separationem hujusmodi fieri mandavit;
sed dictum matrimonium firmum, & validum fuisse,
& esse declaravit. A qua sententia dicta D. Mariana in
parte & partibus sibi præjudicialibus ad sanctam Sedem
Apost. ac alias legitimè appellavit, & causa appellatio-
nis, & appellationum hujusmodi ab Illustrissimo, &
Reverendissimo D. meo Nuntio mihi commissa, du-
bitavi, an præfata Vicarii sententia esset confirmanda,
vel infirmanda; & quoad divortium esse confirman-
dam; quod verò ad secundam Partem, quatenus va-
liditatem matrimonii respicit, esse infirmandam censui.

Super separatione thori confirmari debere senten-
tiam non videtur in dubium posse revocari, quia certa
est conclusio quod ubi sævitia viri tanta est ut nulla
securitatis cautio sufficiat, rectè pronuntiatur super di-
vortio *cap. ex transmissa §. si autem capitali odio, &
cap. litteras §. si verò tanta, de restit. spoliar.* ubi Abb.
num. 7. Aldobrand. consil. 71 num. 1. cum seqq. Gutier.
canon. lib. 1. cap. 24. n. 7. Farin. in praxi crim. quest. 143.
num. 129. & 225. Sanch. de matrim. lib. 10. disput. 18.
num. 32. Rota decis. 93. num. 5. post vol. 2. cons. Farin.
Et quoniam in arbitrio judicis positum est dignoscere,
an & quando hæc sævitia viri tanta sit, ut trepidan-
tem uxorem non deceat committere fragilitati cau-

tionum, Gutier. d. cap. 24. n. 10. Sanch. tom. 1. disput. 18.
num. 32. Basil. Pont. etiam de matrim. lib. 5. cap. 23.
num. 5. ad fin. Card. Seraph. decis. 226. num. 1. Rota de
cis. 39. num. 1. & decis. 156. num. 3. post tom. 2. consil. Fa-
rin. Facile in hoc casu interposui arbitrium pro sepa-
ratione thori, quoniam ex multis actibus, & injuriis,
malis tractamentis, notabili asperitate, & magnis sæ-
vitiis usque ad effusionem sanguinis etiam inflicto illi
vulnere, non ambigitur, quin non solum odia, & simul-
tates intercesserint ferè implacabiles, quæ tribuunt ju-
stam causam divortio *leg. consensu & authent. sed novo
jure, C. de repud. d. cap. ex transmissa, & d. cap. litteras,
in fine.* Gutier. d. cap. 24. num. 8. cum seqq. Sanchez d.
disp. 16. n. 6. Basil. Pont. d. cap. 23. n. 5. Farin. dq. 143.
n. 145. Rot. decis. 156. n. 1. Sed etiam evidens necis
dictæ D. Marianæ periculum, & quod Alphonsus soli-
tus esset contra eam insævire; cum imò ad hunc effe-
ctum solus metus futuræ sævitæ, & alicujus gravis
mali sufficiat *l. metum, ff. quod met. causa, gloss. verb. ca-
pitales, in l. licet, & de recept. arbitr.* Aldobr. cons. 71.
num. 17. Sanch. p. disp. 18. n. 10. & 19. Farin. d. q. 143.
n. 140. Et in muliere, tanquam sexus & ingenii imbec-
cillioris, minor metus requiritur, quam in viro, gloss.
verb. metus, in cap. cum locum de sponsal. Menoch. de
arbitr. casu 135. n. 4. Gutierrez. de matrim. cap. 77. n. 2.
En multò minor si scemina fuerit teneræ ætatis, ut in
casu isto, cum hinc concurrant quæ qualitates, nempe
sexus, & ætatis teneræ Seraphin. decis. 771. n. 4. Rota
dec. 779. n. 9. p. 5. recentior. ali. sp. 1. in posthum. Farin.

Quod ad nullitatem attinet, satis superque in pro-
cessu probatum est, prædictos DD. Alphonsum & Ma-
rianam dispensationem impetrantes, esse in secundo
consanguinitatis gradu in linea æquali adinvicem con-
junctos. De copula autem ipsam dispensationem præ-
cedente, per plures testes omni exceptione majores ple-
nè constat, illi enim uno ore affirmant, se vidisse Al-
phonsum, & Marianam ante obtentam dispensationem
solum cum sola, & nudum cum nuda insimul in le-
cto jacentes, ex quo dicitur plenè probata carnalis co-
pula *cap. litteras 14. de presumpt.* Mascard. de probat.
concl. 59. à n. 6. & concl. 312. à num. 1. & conclus. 452.
num. 1. & 8. & conclus. 810 num. 5. & 7. Menoch. de
arbitr. casu 244 num. 8. & de presumpt. lib. 5. pres. 41.
n. 12. Sanch. d. tract. de matrim. lib. 10. disput. 12. n. 43.
Farin. d. q. 36. n. 171. Copula enim carnalis non potest
directè, hoc est, concludenter, & perneceesse probari
per testes de visu, quia tale opus visus sensui non pa-
ter, sed tantum præsumptivè, Farin. d. q. 136. n. 58. Mas-
card. conclus. 57. n. 3. in princ. Camill. Borrel. in sum. de-
cis. p. 3. tit. 1. de matrim. cum. 944. Rot. dec. f. 995. n. 11.
part. 8. divers. cum sit difficilis probationis, Menoch.
de presumpt. lib. 4. pres. 41. n. 12. & de arbitr. casu 116.
num. 11. Polyd. Ripa in tract. de nocturno tempore, c. 36.
num. 2. Mascard. d. concl. 57. n. 3. D. meus Petr. Barbo-
sa Portugalliæ maximus Cancellarius in lib. 2. in princ.
p. 1. n. 78. vers. item adulterium, ff. so. ut matrim. Seraph.
decis. 893. num. 7 & in his, quæ sunt probationis,
præsumptiva probatio habetur pro vera, & conclu-
denti, Mascard. d. concl. 57. n. 3. & concl. 810. n. 1. Farin.
d. q. 136. n. 4. in fine.

Constito igitur de consanguinitate in gradu prohi-
bito, ac de copula ipsam dispensationem præcedente
superest videndum, utrùm dicta dispensatio (non fa-
cta mentione antecedentis copulæ incestuosæ) sit va-
lida, an verò reddatur subreptitia? Esse validam affir-
marunt, plures quos retuli in collect. ad c. super eo n. 12.
de condit. apposit. Verùm subreptitiam reddi, magis com-
munis, & verior tenet opinio, quam sequuta est sacra
Rota, sacraque Congregatio Eminentissimorum DD.
Cardinalium sacrosancti Concil. Trid. Interpretum, &
ubique

58 Vota decisiva, & consult. Canonica.

ubique observat stylus Romanæ Curia, ut ex infrà referendis apparebit.

- 14 Petr. Andr. Grammat. *de auctoritate Legati à latere, lib. 7 tit. de dispensat. Legati circa matrimonia*, n. 49 ubi ait dispensationem tacito præcedente coitu, esse subreptitiam.
- 15 Franciscus Sarmiento *select. juris interpret. lib. 1 c. 9. num. 3.* ubi dicit, quod in dispensatione opus est facere mentionem de incestu, quia incestuosus prohibetur matrimonium contrahere *cap. 1. de eo, qui cognovit consang.*
- 16 Melchior Galleg. *in tractat. de cognat. spirit. cap. 24 à numero 3.* ubi testatur Romæ in Prætoriis summæ Pœnitentiariæ & Dataria copulam carnalem habitam exprimi consuevisse, vel in eadem dispensationis supplicatione, quando incestus est publicus, vel in alia occulta, facta utriusque impedimenti mentione quando est secretus.
- 17 Petrus Ochagavia *de Sacram. tract. 4. de matr. q. 11. num. 4.* ubi tenet non valere dispensationem non facta mentione de incestu.
- 18 Joannes Gutierrez *canon. lib. 1 cap. 15.* ubi dicit quod licet antea contrariam tueretur opinionem, id sanè fecit sine notitia decisionis Rotæ, decreti sacra Congregat. Eminentissimorum Cardinalium, & idè in ea secunda ejusdem libri impressione suam primam corrigi sententiam, & idem repetit *de matrim. c. 324. n. 12.*
- 19 Petrus de Ledesma *de matrimonio quest. 65. art. ult. dub. 2. diff. 2. concl. 2. & 4. & in summa Sacram. cap. 27 circa primam conclusionem, dub. 3. & 4.* ubi ait rem esse certam ob declarationem Cardinalium.
- 20 Joannes Aloysius Riccius *in decisione Curia Archiep. Neapol. parte 4. decisione 308* ubi refert ita fuisse judicatum.
- 21 Thomas Zerola *in praxi Episcop. parte 1. verb. dispensatio, ad vers. Tertiò.* ubi resolvit non valere dispensationem suppresso, seu tacito, vel non narrato incestu.
- 22 Thomas Sanchez *de matrim. lib. 3 disp. 15. n. 3. & lib. 8. disp. 25. n. 8.* ubi multis comprobat reddi dispensationem subreptitiam, tacito incestu inter consanguineos vel affines volentes matrimonio copulari; sive is contigerit ante Pontificis dispensationem, sive post, antequam Ordinarius illam expediat.
- 23 Marcus Antonius Genuensis *in pract. Archiep. Neapol. cap. 25 num. 4.* ubi concludit non valere dispensationem, non facta mentione de incestu.
- 24 Nicolaus Garcia *de benefic. tom. 2. p. 7 cap. 3. num. 32.* qui probat dispensationem matrimonialem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis, non facta mentione de copula inter impetrantes habita, esse subreptitiam & nullam.
- 25 Ferdinandus Rebellus *de obligat. justit. p. 2. lib. 3. q. 5. num. 24.* ubi affirmat non valere dispensationem si retineatur copula habita ante confectionem litterarum Apostolicarum.
- 26 Paulus Comitulus *respons. moral. lib. 1. quest. 104.* ubi hoc idem resolvit, & probat.
- 27 Valerius Reginaldus *in praxi fori pœnit. lib. 31. numero 220. vers. Simulque,* ubi tradit quod si consanguinitate, aut affinitate in gradu prohibito conjuncti voluerint contrahere matrimonium, debent exprimere suum illum incestum.
- 28 Paulus Layman. *in Theolog. moral. lib. 2. tract. 4. cap. 22. num. 18* ubi ait impetrationem dispensationis super impedimento matrimonii intra gradum prohibitum; nulla facta mentione antecedentis copula incestuosæ, subreptitiam esse, juxta probabiliorē sententiam.
- 29 Martinus Bonacina *in tract. de legib. disp. 1. quest. 2.*

puncto 5. num. 9 ubi similiter tenet invalidam esse dispensationem obtentam ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, vel affine, tacito incestu, id est copula inter affines, vel consanguineos habita.

Vincentius Filliucius *in quest. moral. tom. 1. tr. 10. p. 1. cap. 4 n. 336.* ubi affirmat copulam in dispensationibus consanguinitatis, & affinitatis esse exprimendam, quando copula contigit ante dispensationem Papæ.

Antonius Sanctarellus *var. resolut. part. 1. q. 52. per tot.* ubi existimat dispensationem super impedimento consanguinitatis, vel affinitatis esse subreptitiam, non facta mentione de copula habita inter impetrantes dispensationem.

Robertus Cardinalis Bellarminus *in novis declarat. Decreta Concil. Trid. sess. 24 de de reformat. matrim. c. 5. in declarat. pag. 358.* quod loci affirmat dispensationem esse subreptitiam, si committens incestum illam obtinuerit non facta mentione copula.

Ergo ipse *in meis collect. ad Concil. Trid. sess. 24. de reformat. matrim. c. 5. n. 17.* post multos, quos refero, teneo dispensationem super impedimento consanguinitatis vel affinitatis, non facta mentione copulae habitae inter impetrantes, esse subreptitiam.

Rota Romana *decis. 72 num. 1 apud Farin. tom. 2. suorum consil. censuit* subreptitiam fuisse dispensationem obtentam non facta habita copulae mentione, & illam sic dedisse testantur Joan. Gutier. *d. lib. 1 c. 15. num. 25.* Nic. Garc. *d. p. 8. cap. 8. num. 72. in fine* In quo Sacro Tribunali oculatissima semper cognitione, & pleno examine causæ deciduntur per duodecim Patres juris nostri Lucernas, qui continuis laboribus, studiis, & vigiliis insudantes, justitiæ cultoribus ex variis, confusisque nostrorum scribentium opinionibus, mel & favum, & aquam limpidissimam distillant, de quibus plura alia cumulat Mascard. *de probat. conclus. 485 num. 11.* Marchesan. *de commiss. tom. 1. part. 1. cap. 8. num. 5. pag. 196. & ead. p. 1. §. 8. de commiss. appell. divers. num. 100. & 101.* Melch. Loter. *in apparatu ad suum tract. de re benef. Theodos. de Rubeis in singul. Rota. tom. 1. in princ.*

Sacra Congregatio Eminentissimorum, & Reverendissimorum DD. Cardinalium sacrosancti Concilii Trident. Interpretum, declaravit dispensationem reddi nullam ex copula eam præcedente si de ea non fuerit facta mentio in supplicatione: quam declarationem referunt, de illaque mentionem faciunt Additio ad Navarr. *ons. 9. de consang. & affinit. in novis, Quarta in sum Bullar. verb. Matrimoniales dispensationes, num. 13. vers. Quibus expletis.* Marcus Anton. Genuens. *d. cap. 25 num. 4.* Petr. de Ledesma. *d. tractat. de matrim. quest. 56. art. 5. concl. 4.* Zerola *d. verb. dispensatio, versic. Tertiò si quis consummaret.* Nicol. Garcia *d. part. 8. cap. 3. n. 70 in fin.* Sanch. *d. lib. 8. disp. 25. num. 7.* Ferdin. Rebell. *d. p. lib. 4. de sponsalib. in declarationibus sacra Congreg. num. 122. & 149.* Hurtad. *de matrim. disp. 26. num. 22.* Ego ipse *in collect. Bullarii, verb. dispensatio redditur nulla, pag. 276.* Quod quidem sacra Congreg. Decretum tot Doctorum testimoniis fulcitur non solum probabilitatem pro sua parte importat, sed etiam vim habet obligandi in utroque foro, tam pro illis personis, ad quarum instantiam fit, sed in illo casu cui Congregatio respondet; sed ut leges Generales in similibus omnibus, ut testantur Gamb. *de casibus reserv. cap. 3. num. 6.* Fr. Emman. *quest. Regul. tom. 1. quest. 11. art. 1. & 2.* Ludovic. Miranda *in man. Pralat. tom. 2. quæ. 26. articul. 11.* Zerol. *in praxi Episc. p. 1. verb. studuitas, & p. 2. verbo absolutio.* Zipeus *in analytica postremi juris enarrat. in epist. ad Lectorem, Narbona de appell. à Vicario ad Episcopum,*

- n. 189. Cochier. de permut. benefic. part. 2. cap. 30. Mar. chin de Sacram. Ordinis, tract. 1. part. 1. cap. 12. n. 16. Salas de legib. tract. 14 disp. 21 sect. 12. Nicol. Garc. in prefat. sui tract. de benef. Belloch. de casibus reserv. p. 1. quæst. 2. num. 82. novissime Steph. Vveyms in Constitutiones 24. ex Jure antiquo resumptas, & per Concilium Trid. specialiter innovatas, in coronide, quæ est post 24. Constitutionem, vers. Quantum verò attinet. Et ob summam hujus sacre Congr. decretorum auctoritatē, illis Rota semper plurimum detulit, nec illa in dubium ullo modo revocare solet, ut ipsamet sæpius attestatur, & præcipue coram Card. Cavalier. decisione 627. n. 7 & in Panormitana Archipresbyteratus 5. Junii 1620 coram bonæ mem. Buratto, & in Nicensi Parochialis, 20. Maij 1620 coram bonæ mem. Vbaldo sen. & in Tiburtina Parochialis, 27. Junij 1629 coram recolenda mem. Pirovano: ita ut necessarium non sit illa in processu authenticè producere, sed sufficit allegare ad instar legis communis juxta textum in § responsa prudentum, Instit. de jure natur. Rota in Aversana Beneficiorum, 3 Junij 1606. coram bonæ mem. Card. Sacratio, & in Me. ensi Abbatia, 19 Junij 1618. coram R. P. D. Dunozeito. At hodie eadem sacra Congreg. jussu S. D. N. D. Urbani VIII. præcipit, & mandat hujusmodi decretis tam impressis, & imprimendis, quam manuscriptis nullam fidem esse in judicio, vel extra à quoquam adhibendam, sed tantum illis, quæ in authentica forma, solito sigillo, & subscriptione Eminentissimi Cardinalis Præfecti, ac Secretarij ejusdem Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint, de quo, me citato meminere Anton. Diana moral. resolut. part. 5. tract. 1. resol. 96 & Machado in perfecto Confessore, tom. 2. lib. 4. part. 7. tractat. 3. docum. 2. in fine, & ideo illam sacre Congreg. declarationem, quia de ea non constat authenticè, tanquam probabilem, & doctrinalem, & ut sententiam à tot Doctoribus communi calculo receptam & approbatam in eorum fide citamus, nec in re clara majori indigemus probatione.
- Stylus Romanæ Curie jam hodie obtinet ut copula exprimatur in obtinenda dispensatione hujus impedimenti, ut attestantur Melch. Galleg. d. cap. 24. num. 3. Gutier. d. lib. 1. Canon. cap. 15. num. 13. Marc. Anton. Genuens. d. cap. 25. num. 4. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapolit. part. 3. decis. 134. n. 1. & part. 4. decis. 38. num. 5. Filliuc. d. tract. 10. part. 1. cap. 10. n. 336. Bonacin. d. tract. de legib. disp. 1. quæst. 2. puncto 5. n. 9 ubi num. 1; agens de incestu occulto, subdit copulam exprimi debere rationemque assignat, non quia incestus sit impedimentum Pontificium, sed quia stylus Curie postulat, ut incestus conjunctus cum impedimento consanguinitatis, vel affinitatis exprimatur in petenda dispensatione, ne subreptitia & invalida efficiatur. Sanctarel. d. q. 52. num. 1. ad med. Antonin. Diana moral. reso. p. 4. resol. 135. in fine.
- Et sic hujus Curie stylus, de quo gravissimi prædicti viri attestantur, facit jus, & pro lege observari debet, cap. ex litteris, ubi Felin. num. 4. de constitut. cap. quam gravi de crim. falsi, Cacheran. Pedem. decis. 22. num. 7. Alex. Raudens. Pisana decis. 6. numero 67. Stephan. Gratian. Marchia decis. 237. num. 18. Flamin. Paris. de resign. benef. tom. 2. lib. 10. quæst. 2. numero 17. Peregr. Iannin. de reali citat. lib. 1. cap. 1. numero 19. Nicol. Garc. de benefic. part. 1. cap. 5. n. 87. & p. 8. c. 8. n. 65. Camill. Borel. in sum. decision. tom. 1. titul. 14. de consuet. num. 208. Antonin. Diana d. resol. 135. in fine. Philib. Marchin. de Sacram. Ordinis, tractat. 1. part. 9. cap. 5. num. 7. pag. 157. Etiam quod opinio esset controversa, cum soleat Rota eam sequi, quam praxis Curie Romanæ magis amplectitur, ut ipsamet S. Rota de se testatur decis. 656. num. 2. p. 2. recentior, quia à commu-
- ni stylo, & usu Curie Brevium interpretatio sumenda est, Verall. decis. 84. n. 3. & 4. p. 2. Rota decis. 96. num. 2. p. 1. recent. Ego ipse de Canon. & Dignitatibus, cap. 2. num. 35.
- Unde succedit doctrina, quod ubi aliqua exprimi debent de stylo Curie, si omittantur, gratia redditur subreptitia & nullius valoris. Ioan. Selva de benef. part. 3. q. 72. num. 51. Cassad. decis. 12. n. 14. de prabend. Mascard. de probat. concl. 846. n. 8. Sanctarel. var. re.olut. p. 1. q. 90. num. 9. Gutier. canon. lib. 1. cap. 15. n. 12. & lib. 2. cap. 15. n. 38. optimè Paul. Laym. in sum. Theolog. moral. tom. 1. tract. 4. cap. 12. n. 28. ibi: Taciturnitas qualitatis, cujus expressionem jura, vel stylus Curie specialiter requirunt, reddit dispensationem, & quodvis gratia rescriptum, quod ob petitionem conceditur subreptitium, etsi constet Principem etiam expressa illa qualitate verisimiliter concessurum fuisse, &c.
- Et tantò magis in casu nostro prædicta procedunt, cum non solum in dispensatione de copula habita nulla facta fuerit mentio, in quibus terminis citati Doctores loquantur; sed etiam in ea expressè relatum fuit, nullam præcessisse copulam carnalem, ibi: Carnali tamen copula inter eos minimè subsequuta &c. in quo casu utriusque sententiæ Auctores conveniunt, dispensationem esse subreptitiam, ut tetigi in collect. ad Concil. Trid. sess. 24. de reformat. matrim. cap. 5. n. 18. illa enim semper vitiatur ex causæ expressæ falsitate, gloss. verb. falsa, in c. quia circa, de consa. guin. & affin. & ibi Abb. n. 5. Gozadin. cons. 51. n. 42. Menoch. cons. 385. n. 31. vers. Non etiam obstat, Gutier. d. lib. 2. c. 15. num. 10 & n. 98. quia falsa expressio semper vitiatur, etiam si concedens esset concessurus sine expressione illius falsitatis, Verall. decis. 254. n. 4. p. 2. Azeved. consil. 34. n. 21.
- Juvat, quod licet impulsivæ causæ vitium in ea exprimenda, seu tacenda non nocet concessioni Principis, Cov. lib. 1. var. cap. 20. n. 1. vers. Contrariam sententiam, Surd. cons. 143. num. 52. Hurtad. de matrim. disput. 26. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 725. n. m. 54. cum solum defectus causæ finalis semper reddat actum nullum, cap. cum contingat, de rescript. c. susceptum, eod. titul. in. 6. Peregr. cons. 8. num. 4. vol. 1. & cons. 7. n. 8. vol. 3. Hurtad. d. disp. 26. num. 18. Nichilominus tamen cum quælibet causa, quæ in dispensatione apponitur à Principe, ex concessione Concilij Trid. sess. 24. de reform. matrim. cap. 5. cum qua se videtur conformare, præsumatur finalis, Azeved. d. cons. 24. num. 34. & 38. ideo ejus defectus reddit dispensationem nullam ex dictis & juxta notata per Bonacin. de legib. disput. 1. quæst. 2. puncto 10 §. 1. num. 5. vers. Prima sententia, & n. 7.
- Denique facit quod in materia dispensationis, non solum falsitas causæ finalis, sed etiam impulsiva reddit gratiam ipso jure nullam, etiam si sine dolo facta esset, Oldrad. consil. 256. vers. Ad primum videtur, Dec. in cap. cum cessante, not. b. 2. de appellat. Tiraquel. in tractat. cessante causa, limit. 1. num. 12 & 4. Navar. in cap. si quando, excep. 3. n. 3. de rescript. & consil. 1. quæst. 19. num. 50. de constit. & consil. 14. num. 3. de rescript. Fr. Emman. quæst. Regul. tom. 2. quæst. 46. art. 6. Menoch. de arbit. casu. 261. num. 22. Mayra in compilat. totius Juris contrav. tom. 6. titul. dispensatio cap. 28. Aloyf. Ricc. in collect. decis. par. 5. collect. 151. vers. Quem amplia procedere, optimè Verall. decis. 274. num. 8. Azeved. d. cons. 34. n. 34.
- Non obstat quod D. Mariana in sua declaratione, quam fecit pro dispensationis narrativæ justificatione, testatur cum juramento nullam inter ipsam, & D. Alphonsum carnalem copulam præcessisse, dupliciter enim respondetur.
- Et primò, quia per plures testes contrarium liquidò constat:

constat: unde ejus declaratio uti contraria veritati nihil valeret, August. ab Angel. *de malefic. in verb. comparuerunt dicti inquisiti, & confitentur totum*, numero. 15. Mascard. *de probat. conclus.* 84. num. 1. plures refert, & sequitur Farinac. *in praxi crimin. quest.* 81. num. 21. Non enim veritas rei mutari potest per nostrum affirmare, vel negare, *leg. cum falsa*. Codic. *de juris & facti ignor.* Menoch. *de arbitr. casu* 336 num. 29. & *de præsumpt. lib. 3. præs.* 123 num. 9. arg. *leg. præscriptionem*, C. *si contra jus, vel ut l. publ.* ibi: *Pro tenore veritatis non deprecantis datum judicem cognoscere debere*, & secundum hoc de causa convenit ferre sententiam, &c. quia

53 semper veritas præferenda est opinioni, & reputationi, *cap. cum Bertoldus, vers. Licet, de re judic. cap. consuetudo*, 8. *disposit.* Card. Mantica. *de conject. ultim. volunt.* lib. 1. tit. ultim. n. 4. Rot. *decis.* 687. n. 20. in fine, part. 2. recentior. Et omne illud, quod à veritate deficit, subreptitium est, Sanchez *de matrim. lib. 8. disput.* 21. n. 41. in med.

54 Secundò, quia ex aliis testibus in hac instantia examinatis, satis apparet D. Marianam inductam fuisse per vim, & metum, importunas, ac fraudulentas persuasiones ad sic declarandum; & idè hæc confessio illi non nocet, *cap. si quando, & seq.* 15. *quest.* 6. Sebast. Medices *de casibus fortui.* part. 1. *quest.* 7. n. 26. Cardin. Tusch *præf. conclus. verb. metus, conclus.* 216. num. 16. Farin. *fragment. crimin. part. 2. lit. M. num.* 118. Et præcipue cum esset tam teneræ ætatis, ut facile, non solum propter sexus fragilitatem, sed etiam ob suæ ætatis teneritatem trepidaret, ubi non esset timor, ad notata supranum. .

55 Nec enim obstat, quod coram Officiali Toletano in verificatione narrativæ dictæ dispensationis fuit per alios testes probatum inter D. Alphonsum, & Marianam eam dispensationem impetrantes nullam copulam præcessisse, quia eleganter huic objectioni respondet Sanch. *d. lib. 1. disp.* 21. num. 33. cujus verba subnectam. *Quod si in foro externo veritas præsum in dispensationibus allegata probetur falsis testibus, quæ do postea constaret veritas censenda est ea dispensatio irrita. Nec obstat judicem invenisse ita esse, atque ita videtur verificari clausula, si ita inveneris, quia fundatur in falsa præsumptione: sic Petr. de Ledesm. in Sum. Sacram. ubi de matrim. cap. 27. dic. ult. atque idem intelligo, etiam si illa vera essent quia putabant se verum testificari, &c. Acce-* dit, quia per testes in hac instantia examinatos constat alios ad justificationem dispensationis data opera fuisse adductos, qui de impetrantium communicatione notitiam non haberent & sic quamvis putarent se verum testificari nihilominus hujusmodi bona fides dispensationem validam efficere non poterat, ut Sanchez concludit loco citato.

56 Nec denique obstat dicta asserta dispensatio seu absolutio per sacram Pœnitentiarum obtenta, & in actis pro parte D. Alphonsi præsentata, quia nihil probat, cum ex illa constare non possit de nominibus impetrantium, nec verè dici potest pro hac causa fuisse obtentam; tacitis enim impetrantium nominibus hujusmodi litteræ expediri solent in sacra Pœnitentia ut referunt Sanchez *de matrim. lib. 8. disput.* 6 num. 17. & Trullench. *in exposit. Bullæ Sanct. Cruciatæ lib. 2. §. 4. dub. 1. num.* 10. Tum quia dicta dispensatio agit de copula & impedimento occulto; hinc autem prædicta omnia pluribus, qui in hac causa examinati sunt, notissima fuere, & publicè sciuntur ut ex eorum dictis apparet. Tum etiam, quia non constat de aliqua absolutione, & quatenus probaretur dicta dispensatio. sive absolutio à Confessario obtenta vigore dictæ facultatis à sacra Pœnitentia sibi concessæ, non tamen suffragaretur in foro contentioso, sed tantum in foro con-

scientiæ quoad Deum, & de Cruciatæ, quod non suffragetur in toto foro, tradiderunt Martin. de Ledesma *in 1. part. 4. sentent. quest.* 26. artic. 1. in fine. Nav. *conf.* 47. *de sentent. excommun.* Gutier. *canon. lib. 1. cap. 2. n.* 10. & 15. Covar. *in cap. alma mater*, part. 1. §. 11. n. 16. Ludov. à Cruce *in exposit. Bullæ Cruc. disput.* 1. cap. 4. dub. 3. n. 3. Trullench. *in simili exposit. lib. 1. §. 7. cap. 2. dub. 9. n. 2.* & in nostris terminis expressè cantant litteræ dispensationis, de qua agimus, ibi: *Ita quod hujusmodi absolutio, & dispensatio latoribus in foro judicario nullatenus suffragantur, &c.* quia tantum pro foro conscientie conceduntur, ut testantur Sanchez & Trullench. *citatis locis.* Tum quia etiam si latores vigore istarum litterarum à Confessario absolutionem obtinissent, nihilominus illius attestationi in foro externo non erat credendum, ex iis, quæ plena manu cumulantur duo illi bonæ mem. eruditissimi, ac magni nominis Rotæ Auditores, & Decani, Peña scilicet *in direct. Inquisit. 2. part. ad Concil. excommunic.* 25. & Merlinus *in Oxomensi Canonibus*, 1. Martii 1622. Tum denique, quia litteræ dictæ dispensationi, licet penes D. Alphonsum reperirentur, & in actis per eum productæ sint, illi nullatenus suffragari debent, ex speciali earundem litterarum clausula in qua ita dicitur: *Ita ut nullum illarum exemplum extet, nec eas latoribus restituas, quod si restitueris, nihil ipsis præsentis litteræ suffragentur, &c.* Habentur enim ac si non essent quoad hunc effectum, ad l. *ejus qui in Provincia*, §. *quoniam*, ff. *si cert. per. l. 4. §. condemnatum*, ff. *de re judic.* cum aliis citatis per me Axiom. 162. n. 1. & fuit tactum in Cordubensi Portionis, 14. Januarij 1635 coram Illustrissimo Domino meo Panzirolo Patriarcha Constantino, politano nunc Summi Pont. ejusdemque S. Sedis in Hispaniarum Regnis Nuntio cum potestate Legati de latere qui gravi morum suavitate acri judicio, jejuna, & sterilis avaritiæ contemptu ac incorrupta justitiæ administratione ornatissimus, tanquam splendidum benigni Solis nostri Urbani jubar Hispaniam externis, intestinisque malis fatigatam recreat fovetque ardua certè Cedro, & Purpura dignus. Ex quibus ita censui, & judicavi die ultima Octobris 1642.

Toletana fidejussionis.

Fidejussor qui intercedit pro Officiali, seu administratore, tenetur tantum ad interesse, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex sua culpa. Fœnales actiones non transeunt ad hæredes quando lis cum defuncto non fuit contestata, nisi quatenus ad eos pervenit.

VOTUM LXXXIV.

- 1 *Facti series.*
- 2 *Fidejussor intercedens pro officiali, & non ad pœnam, tenetur tantum ad interesse, & non ad pœnam, in quam principalis debitor incidit ex sua culpa.*
- 3 *Obligatio quæ sonat ad interesse, & in simplum, extensionem non patitur ad augmentum.*
- 4 *Fidejussor non tenetur pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis.*
- 5 *Fidejussor non tenetur pro eo quod accrevit oc moram debitoris*
- 6 *Isior principalem obligat ad interesse tantum ex*

vi contractus, non autem ad poenam ratione culpa, seu delicti

7. Institor non habet facultatem faciendi incidere principalem auctorem in poenam negotiationis.

8. Substitutus propter suam mala administrationem quando obliget substituentem?

9. Substituens non tenetur ex culpa mala administratione substituti quando eum nominavit cum Superioris approbatione.

10. Actiones poenales quando non transunt ad heredes?

11. Actio transit contra heredes in poenalibus, quando lis cum defuncto non fuit contestata.

12. Actio in heredem datur ut injustum lucrum restituat quando ex delicto defuncti cum eum aliquid pervenit

13. Actio poenalis non datur adversus heredes, nisi quatenus ad nos pervenit, etiamsi contineat rei persequutionem, dummodo sit nomine poenae.

14. Quadrupli poena, quam incurrit galellarum defraudator, peti non potest ejus heredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata.

Petrus Dafonseca se obligavit uti fidejussor pro certa persona, quae publica vectigalia susceperat administranda: mortuo deinde dicto Petro, & in ejus bonis succedente Antonio herede, fuit per Regium fiscum contra illum petita certa poena, in quam ex vi contractus inciderat principalis debitor & administrator ob quoddam in administratione commissum delictum. Dubitatum fuit an dictus fidejussor heres ad dictam poenam teneatur, vel potius a Fiscalis Regii petitione veniat absolvendus? & absolvendum esse dixi esse ex sequentibus.

Primo, quia certum est in jure fidejussorem qui intercedit pro officiali, seu administratore, teneri tantum ad interesse, & non ad poenam in quam principalis debitor forsitan incidit ex sua propria culpa, ut probat text. in l. fidejussores 68. ff. de fidejuss. docens fidejussores Magistratum in poenam, vel multam, quam non spopondissent, non debere conveniri, ubi Bart. ait: Qui intercedit pro officiali simpliciter, videtur intercedere in interesse, non in poenam ex maleficio impositam. probat etiam text. in l. liberis 17. §. fin. ff. de municip. l. unic. C. de periculo eor. qui pro Magist. interv. l. 2. C. ad Tertul. Hering. de fidejuss. c. 25. n. 17 cum seqq. ubi resolvit, quod delictum debitoris fidejussoris obligationem per se augere nullo modo potest. Veseimb. in paratit. ad tit. ff. de fidejuss.

Secundo, quia obligatio facta sonat ad interesse, & in simplum, quae proinde extensionem non patitur ad augmentum, seu in duplum, aut triplum, ut probat gl. in l. si ve in duplum 3. ff. qui satisd. cog. dum ait quod si ab initio erat simplum, sed postea crevit per inficiationem, non teneri fidejussorem nisi in simplum. Joann. And. ad Specular. tit. de fidejuss. §. 1. in ultim. addit. Roman. con. 270. num. 7 ubi ait non teneri fidejussorem pro eo quod venit ratione incidentis negotiationis; idem Roman. conf. 507. plenè urd. decis. 212. ubi reddit rationem; quia videtur fidejussorem se obligasse pro originali, non pro accidentali debito, ex l. 1. ff. de in litem jur. gl. in §. sequens, institut. de actionib. ubi Arer. num. 3 idem probat text. in l. centum Capua. ff. de eo, quod certo loco, ubi omnes Doctores dicunt, quod non teneretur fidejussor pro eo, quod accrevit ob moram debitoris prosequitur latè Jaf. in d. l. 1. ff. de in litem jur. Bacc. de inope debitor. c. 5. n. 8. Pyrrus Maur. in tract. de fidejussor p. 2 princ. sect. 5. §. 1. n. 7 cum seqq.

Tertio, quia institor principalem obligat ad interesse tantum ex vi contractus, non autem ad poenam ratione culpae, aut delicti, ut probat expresse text. in l. 1. ff. de Barbose Vol. decis. Pars II.

institor. & in specie resolvit Menoch. conf. 300. n. 53. vol. 3. dum ait institorem facultatem non habere faciendi incurrere in poenam negotia ionis principalem auctorem ex l. si procurator, ff. de condit. indeb. & ex his quae tradit ibi late Jaf. or. 3. Curt. Jun. conf. 149. Cravet. conf. 51. n. 9. Seraph. decis. 139. Guazin. de defens. eorum, def. 3. cap. 30. n. 3. 5. Roia decis. 507. n. 8 p. divers.

Quarto, quia ad hoc ut substitutus propter malam administrationem obliget substituentem, requiritur, quod administratio periculo ipsius substituentis subiaceret, in quibus terminis loquitur text. in l. 1. C. de prop. agent in reb. ubi DD. l. neminem. de decurion. Caravit. ad rit. Siciliae, ritu 2. n. 16. Thoro in addit. ad Ponte de potestate Proregis, tit. 19. §. 1. de pot. st. substituen. in offic. p. 1. pag. 174. nisi substituti nominatio cum Superioris approbatione facta fuerit, quia tunc ad nihil tenetur substituens ex culpa; seu mala administratione substituti, ut eleganter probat Arer. in leg. continuus 137. §. si ab eo num. 18 ff. de verb. oblig. Rovit. conf. 6. n. 14. Card. Tusch. pract. conclus. l. P. conclus. 85. n. 8. Et nihilominus substituens, seu nominans administrationis dominus, licet teneatur ad interesse pro mala substituti, seu nominati administratione nullo casu tenetur ad poenam in quam ex sua culpa incidit substitutus, ut est text. expressus in l. libertus 17. §. fin. ff. ad mun. ip. ibi. Fidejussores, qui salvam Rempubl. fore responderunt, & qui magistratus suo periculo nominant. poenalibus actionibus non adstringuntur, in quas inciderunt hi, pro quibus intervernerunt; eos enim damnum Reipub. prestare satis est, quod promitti videtur, &c.

Quinto, quia poenales actiones non transeunt ad heredes, quando lis cum defuncto non fuit contestata nisi in quantum ad eos pervenit, l. quod diximus, §. fin. ff. quod metus causa. ibi: in heredem autem, & ceteros in id, quod pervenit ad eos, datur non immerito; licet enim poena ad heredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere questum est, ad compendium heredis non debet pertinere, &c. l. in heredem 26. ff. de dolo, ibi: In heredem eatenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum pervenerit id est quatenus ex ea re locupletior ad eum hereditas venerit, l. centi 48. ff. de regul. jur. ibi: Sicut poena ex delicto defuncti heres teneri non debeat, ita nec lucrum facere, si quia ex ea re ad eum pervenisset, &c. Probat etiam jura in l. 1. ff. de privat. delict. pen. ff. de novi oper. nunt. l. pupillum 111. §. in heredem, ff. de regul. jur. l. unic. C. ex delict. def. l. 25. tit. 1. p. 7 Mas si se mariesse el demandado antes que el pleito fuesse comenzado por demanda por repuesta, enton e sus herederos no serian tenudos de responder a la demanda, si no por quanto fallassen, que vino en ponder del finado de aquel farto, o rubo quo aura fecho, ni les pueden demandar que pechen otra ofa ninguna or pena de aquel y erro, pues que en su vida non e lo demendaron, &c. Item l. 3. tit. 16. p. 6 ibi: Entonces los herederos de al que lo fiziesse no serian tenudos de faceremienda del, fueras ende en tanto quanto se acrecento lo que ellos heredaron por razon del engaño, e non en mas &c. Bart. latè distinguens in l. civilis, ff. de privat. delict. Federie de Senis consil. 21. n. 5. & 6. Clar. §. fin. q. 51. v. r. s. ulterius quare Ant. Gom. tom. 3. var. cap. 1. n. 85. Cu'ac. in l. sicuti 38. de regul. juris & lib. 7. observ. 37. Donel. comment. juris lib. 15. c. 51. Ant. Fab. in suo Codic. lib. 4. tit. 12. definit. 2. & lib. 4. contror. cap. 1. Fachin. contror. lib. 9. c. 5. Farin. in praxi crimin. parte 1. quaest. 10.

Dixi quando lis cum defuncto non fuit contestata quia si fuit contestata contra defunctum, tunc actio transit contra heredes in poenalibus, l. omnes l. si iendum ff. de act. & oblig. l. 1. ff. de privat. delict. l. poenalia 1. §. ff. de

ff. de regul. juris l. in le Neratius §. hunc ff. ad l. Aquil. l. ultim. Co i. rerum annot. Ant. Gomez d. cap. 1. n. 85. Menchaq lib. 1. controu. illustr. cap. 96. n. 15. Richard. in §. non autem omnes, Instit. de perpet. & temp. action. num. 45.

12 Dixi, in quantum ad eos pervenit, quia quando ex delicto defuncti ad heredem aliquid pervenit, actio in eum datur ut injustum lucrum restituat, ne scilicet alieno scelere ditetur, l. in heredem, l. illud 7 ff. de tribus action lib. 3. §. ex re furtiva ff. de pecul. leg. 1. fin. ff. de vi honor. rapt. l. vi pulsos, Codic. unde vi. Mench. d. cap. 96. n. 26. Richard. ubi supra, n. 50. Farin. d. q. 10. num. 5.

13 Nec actio pœnalis datur adversus heredes, nisi quatenus ad eos pervenit, etiam si contineat rei persecutionem, dummodò sit nomine pœnæ, l. fin. C. rerum annot. l. §. ult. cum duobus seqq. ff. de alien. judic. mut. causap. 2. Anton. Gomez d. cap. 2. n. 85. Phanuc. de invent. p. 7. n. 10. Farin. q. 10. a. n. 64. Donel. d. lib. 15. cap. 51. Fachin. d. lib. 9. cap. 5.

14 Et de quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator, quod peti non possit ejus heredi, quando lis cum defuncto non fuit contestata, probat text. in l. fin. §. pœna ff. de publican. Lafarte de decima. endit. cap. 10. num. 46. & 49. Peregr. de jure fisci, lib. 4. tit. 5. c. 1. Guazin. de confiscat. concl. 19. n. 2.

Ex quibus consului, Antonium heredem illius, qui intercedit ut fidejussor pro officiali, seu administratore publicorum vectigalium, non teneri ad pœnam in quam forte ipse debitor principalis inciderat. Matriti 20. Maii 1645

H'spalensis matrimonii.

Matrimonium per Procuratorem habentem speciale mandatum ad contrahendum cum certa & determinata persona celebratum, valet etiam post Concil. Trid. dummodò ante mandatum revocatum fiat, etiam si Procurator, vel alter conjux revocationem ignoret. Plura in materia utilissima.

VOTUM LXXXV.

1 Matrimonium propriè & verè, ac ex ipsa ejus natura contractus est, qui solo consensu perficitur.

2 Contractus naturæ non immutavit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti elevavit.

3 Contractus omnes per procuratorem jure celebrantur.

4 Matrimonialis contractus ut valeat, consensus internus sufficiens non est, sed oportet cum signis, vel verbis exprimi.

5 Matrimonium ut Sacramentum consideratum etiam externum consensum requirit.

6 Verba ad rationem matrimonii non sunt præcisè necessaria, sed sufficit consensus aliquo exteriori signo, vel facto de larari.

7 Cap. tuæ 25. cap. consultationi 28 cap. si inter 31. de sponsal. cum similiis, quæ videntur in matrimonio requirere de necessitate verba à valentibus loqui, in matrimonio contrahendo, lo-

quantur exemplificativè, & factum narrando.

8 Matrimonium per Procuratorem contractum fuit validum ante Concilium Trid.

9 Procurator non est minister Sacramenti matrimonii, sed potius principales contrahentes.

10 Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum, nec gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed principalis contrahens illum constituens.

11 Procuratores utriusque matrimonium contrahentis possunt esse ambo viri vel femina.

12 Consensus si factus fuit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstat, si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat.

13 Matrimonium per Procuratorem contractum physicè gratiam producit in contrahente.

14 Pœnitentia Sacramentum neutiquam absenti impenditur p. test.

14 Matrimonium per procuratorem contractum etiam hodie est Concil. Trident. valet, Sacramentum est.

16 Mandatum seu commissio de matrimonio contrahendo non est necesse præstare Procuratori coram Parocho, & testibus.

17 Matrimonium per epistolam contractum valet, tam in ratione contractus, quam in ratione Sacramenti.

18 Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis dicatur.

19 Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium.

20 Mandatum speciale ad contrahendum matrimonium non dicitur, nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa & determinata persona.

21 Periculum & præjudicium majus uti vertitur, ibi cautius agendum.

22 Matrimonium antea contractum virtute mandati dati ad contrahendum cum qualibet muliere, contrahendi potest subsequito speciali ad contrahendum cum eadem ignara secundi mandati.

23 Procurator ad matrimonium contrahendum non potest alium substituere.

24 Procurator datus ad rem magni ponderis & momenti, non potest alium substituere, nisi talis facultas sibi specialiter fuerit concessa.

25 Procurator constitutus ad matrimonium contrahendum non potest illud contrahere post mandatum revocatum, quamvis Procurator, vel alter conjux revocationem ignoret.

26 Procuratoris revocatio etiam tacita nullius est momenti nisi ad illius pervenerit notitiam.

27 Actus facti à nuntio post mittenti pœnitentiam ei non intimatum statum viribus cadunt.

28 Nuntius & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod Dominus verba profert quæ proinde in ejus persona concipiuntur.

29 Ratio specialitatis ut matrimonium contractum post mandatum revocatum, cum ignorantia tamen revocationis sit nullum, non ita alii actus.

30 Cap. fin. de procurat. lib. 6. ratio decidendi.

31 Verba quibus debent matrimonia celebrare Procuratores nomine constituentium illos.

32 Mandati revocatio tacita sufficit signis vel factis aliis quibus declarata, ne matrimonium per procuratorem etiam revocationis ignorantum contractum, sit validum.

33 Matrimonium contrahens cum alia muliere post datum mandatum ad contrahendum cum certa persona

persona ante illius executionem, visus est illud revocare.

34 Procuratoris revocatio sive tacita, sive expressa, per testes probari potest.

35 Procuratoris ad matrimonium dati revocatio etiam ignorata effectum sortitur, quamvis iuramentum de non revocando premissum sit.

36 Procuratoris ad matrimonium dati revocatio merè interna quoad forum conscientie valet.

37 Matrimonium contractum per Procuratorem, qui neque tacite, neque expresse revocatus fuerit, an validum sit, si tempore, quo contrahitur, consensu positionis mittentis Procuratorem realiter non currat? & n. 38.

39 Matrimonium valere non desinit per supervenientem furorem illum constituentis.

Breviter de matrimonio per procuratorem contracto ad plures occurrentium casuum in Ecclesiasticis tribunalibus decisiones tractaturus: Primò præsuppono matrimonium propriè, & verè ac ex ipsa ejus natura contractum esse, qui solo consensu perficitur, leg. nuptias 30. alias 31. ff. de regulis iuris, cap. 1. & 2. 27. quæst. 2. cap. cum locum 14. juncto cap. fin. ibi, ex forma contractus, de sponsal. & quam contractus naturam non immutavit Christus Dominus, qui matrimonium ad esse Sacramenti elevavit, sed eandem postquam Sacramentum est, semper retinuit, arg. leg. sancimus 28. vers. quod enim non mutatur, C. de testam. l. precipimus 12. in fine, de appellat. leg. si quando 35. C. de inof. testam. docent Thom Sanch. de matrim. lib. 2. disput. 11. n. 2. Didac. de Medrano in tract. de consensu connub. cap. 12. num. 1. licet in aliis Sacramentis, quæ diversam habent naturam, id non procedere certum sit ut rectè advertunt Gutier. de matrim. cap. 43 sub n. 8. Bonacin. quondam mei amicissimus, de magno matrimonii Sacram. q. 2 puncto 5 num. 11. Cum ergo contractus omnes, qui solo consensu perficiuntur, cum in his nulla verborum, aut scripturæ proprietates desideretur inter absentes, & sic per procuratorem jure celebrantur, l. in fin. ff. de co. trah. empt. l. 2. ff. de oblig. & act. Merito igitur matrimonium inter absentes, idque per procuratorem validè, & legitimè contrahitur, & probant l. mulierem 5 & l. generalis 34. in princ. ff. de ritu nuptiar. l. sufficit 4. ibi: Sufficit nudus consensus ad constituenda sponsalia; denique constat & absenti absentem desponderi posse, & hoc quotidie fieri, leg. fin. ibi: In sponsalibus constituendis parvi refert per se, & coram, an per internuntium, vel per epistolam, an per alium hoc factum est, ff. de sponsalib. cap. nec illud 8. ubi glos. 30. q. 5. cap. veniens 5. qui clerici, vel voc. c. 2. de matrim. contracto contra interd. Eccles. cap. ex parte 14. in princ. ubi glos. verb. internuntiis, d. convers. conjug. text. capitalis in cap. fin. de procurat. lib. 6. l. 1. vers. e tal promittimento, ubi notat Greg. Lop. glo. 3. in fine, & lib. 0. vers. o que segan otros dos, tit. 5. & l. 5. circa fin. vers. e. pudesse facer, ubi Greg. glo. ult. tit. 2. part. 4. Cov. de sponsal. p. 2. cap. 4. in princ. n. 8. alias n. 11. Ildelphons à Veracruee in speculo conjugiorum, p. 1. art. 6. dubit. 4. plures citati à Cened. ad extum, collect. 3. num. 1. & à Sanch. d. lib. 2. de matrimonio disp. 11. per tot. quibus addo Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 25. Ferdin. Rebeli de obligat. Justit. p. 2. lib. 2. quæst. 5. Petr. de Ochagavia de Sacrament. tit. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 3. Joan. Gutier. de matrim. c. 4. art. 1. Vincent. Filliuc. in quæst. moral. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 1. ex num. 22. Martin. Bonacin. ubi supra, q. 2. puncto 5. Basil. Pontius Legionensis in suo tract. de matrim. lib. 1. cap. 10. & lib. 2. cap. 15. per tot. Didac. de Medrano in d. suo tract. de consensu connubiali, cap. 12.

Barbosæ Vota decif. Pars I 1.

Secundò præsuppono ad hoc sicut matrimonialis contractus valeat, consensum internum sufficientem non esse, sed oportere cum signis vel verbis exprimi: quia si matrimonium consideretur tanquam contractus, cum celebretur inter homines, interiora cordis, quorum Deus tantum scrutator est, ignorantes, omninò desiderat ut signo aliquo internus consensus aperiat, arg. l. Labeo. 7 §. Servius, vers. Id Tubero, ff. de suppellect. leg. res. solvunt Sanch. d. tract. de matrim. lib. 1. disput. 3. & Basil. Pont. de impedim. matrim. cap. 26 §. 2. vers. verior tamen, & §. 3. in princ. Si verò Matrimonium ut Sacramentum consideretur, cum de ejus ratione sit esse signum sensibiler ei sacræ, hoc etiam ex capite externum consensum requiri consequens est; unde jura solum consensum ad rationem veri & legitimi matrimonii desiderantia d. l. nuptias, cum aliis supra allegatis, sic necessariò accipienda sunt, ut non excludant concomitantia consensum, & sic expressionem per signa externa, quæ ipsum consensum comitatur in omni humano contractu. Quare sic resolvunt plures, quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 30. num. 1. quibus addo Ochagav. de Sacram. tract. 2. de matrim. quæst. 9. n. 4. Medran. d. tract. de consensu connub. cap. 11. n. 15. Basil. Pont. in tract. de matrim. lib. 2. c. 6. n. 2. Vincent. Filliuc. d. tom. 1. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. c. 3. n. 77. Villalob. in sum. tom. 1. tr. 12. diff. 5. n. 1. Bassæ. in sum. verb. matrimonium 1. n. 5. Joan. Machado en su perfecto. Confessor y Cura de Almas, lib. 3. p. 1. tract. 9. docum. 1. n. 2.

Tertiò præsuppono ad rationem matrimonii verba non esse præcisè, & omninò necessaria, sed sufficere consensum aliquo exteriori signo, vel facto declarari, non tantum in mutis, qui verba proferre non possunt, in quibus id expeditissimum est, cap. cum apud. 2. de sponsal. sed etiam in valentibus loqui, quod insinuat cap. is qui fidem. 30. de sponsal. c. fin. de desponsat. imp. in 6. ibi, nec verbo nec facto consentit, &c. & in specie resolvunt Nav. in man. cap. 22. num. 10. Cov. de sponsal. p. 2. cap. 4. in initio, n. 1. Mascard de proba. concl. 1024. num. 3. & plures, quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 1. disp. 3. n. 51. quibus addo Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. comp. 3. num. 66. Cevall. commun. contra commun. tom. 1. q. 406. n. 5. & tom. 3. q. 750. ex n. 22. Medrano d. tract. de consensu connub. cap. 11. num. 1. sub lit. F. Gutier. d. cap. 6. n. 22. Ochagavia d. tit. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 9. n. 3. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. Matrim. p. 1. c. 1. n. 80. & 81. Basil. Pont. de matrim. lib. 2. cap. 7. n. 5. & à n. 7. Bassæ. d. verb. matrimonium 3. numero. 5. Joan. Machado d. tract. 9. docum. 1. numero. 3. Quamvis verba in matrimonio à valentibus loqui contrahendo, pro forma necessaria esse existimaverint citati à Sanch. d. lib. 1. disp. 3. n. 2. & Franc. Molin. d. comp. 3. n. 67. & à Medrano. d. c. 11. n. 1. & ab Ochagavia d. quæst. 9. num. 2. & à Basil. Pont. d. cap. 7. num. 4. & 5. & à Joan. Machado d. docum. 1. num. 4. per jura in cap. tua consultatione 28. cap. si inter 31. de sponsal. lib. 1. & in cap. licet 3. vers. itaut, de sponsa duorum: quia his juribus adductis per proximè citatos responderetur procedere exemplificativè, & factum narrando: frequentius enim est in valentibus loqui, quam per alia signa matrimonium contrahi. Et quod in d. cap. tua verba esse in matrimonium necessaria, traditum est, non simpliciter dicitur, sed addo quod Eccliam hoc est, quoad faciliorem probationem in foro externo Ecclesiæ, ut expendit rectè Medrano d. c. 11. n. 2. in fine: id quod apertius significavit l. 5. tit. 2. p. 4. ibi: Conviene que lo fagan por palabras, para que se puede provar. Unde credo mortaliter non peccare signis contrahentes, quia nullibi cautum reperitur verba esse necessaria de necessitate præcepti, ut advertunt Sanchez d. disp. 3. n. 9. & 10. Filliuc. d. cap. 1. num. 82.

F 2

Quarto

- 8 Quartò præsuppono matrimonium per procuratorem contractum ante Tridentinum Concilium validum fuisse juxta *d. cap. fin. de procurator. in. 6.* non tantum in ratione contractus, sed etiam in ratione Sacramenti, nam cum Christus Dominus elevans matrimonium ad esse sacramenti contractus naturam non immutaverit, ut supra dixi, per consequens voluit ut matrimonium quod per procuratorem contractum verus est contractus naturalis, & validus, sit etiam validum, & verum Sacramentum, proindeque si ut contractus celebrari potest per Procuratorem, & valet, poterit etiam & valebit ut Sacramentum. Quare ita resolvunt uterque Sot. Dominicus, & Petrus, Covar. Henric. Marienz. & plures alii, quos lato calamo refert, & sequitur Sanch. *d. lib. 2. disput. 11. num. 27.* quibus add. Gutier. *d. cap. 43. ex num. 10.* Rebell. *de obligat. iustit. lib. 1. quest. 5. n. 2. & 9.* Bonacin. *de magno matrim. Sacram. quest. 2. puncto. 5. n. 3.* Basil. Pont. *de impedim. matrim. cap. 29 §. 3. vers. ex quo inferes, & de matrim. lib. 1. c. 10. n. 3.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. c. 1. n. 22. & 26.* Villalob. *in sum. tom. 1. tract. 13. diff. 9. n. 3.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 4. resol. 250.* Ochagavia *d. tr. 2. de Sacram. matrim. quest. 3. n. 7.* Joan Machado *d. lib. 3. p. 1. tr. 8. docum. 4. n. 1. & 3.* Quidquid contrarium, imò matrimonium per procuratorem, juxta *d. c. fin. de procuratorib. lib. 6. decisionum*, contractum Sacramentum non esse, minus bene tenuerint Durand. Calet. Melch. Canus, & alii, quos modò citati congerunt. Pro quibus non facit quod matrimonium, sicut omnia alia Sacramenta novæ legis, causat gratiam necessa id in sub eodò disposito per modum instrumenti physici, ex D. Thom. *in. 3. p. 9. 62. art. 1.* Suar. *tom. 3. disp. 9. sect. 2.* quod in matrimonio per Procuratorem contracto procedere nequit, cum omne physicum instrumentum operetur per contractum in passo, qui quidem contractus considerari nequit in absente qui per procuratorem contrahit. Quia respondetur procuratorem non esse ministrum Sacramenti, nec in se includ recipere, sed potius principales contrahentes esse ministros, eosque recipere gratiam, atque ipsorum consensus per procuratorem declaratos esse materiam, & formam hujus Sacramenti, ut cum pluribus tradunt Sanchez *d. disp. 11. n. 8.* & Gutier. *d. cap. 43. n. 23.*
- 10 Hinc provenit, quod cum procurator nec gratiam, nec Sacramentum recipiat, nec ministret, sed principalis contrahens illum constituens, ideo iste mortaliter peccabit, non ille, si eo tempore quo per procuratorem ipsius nomine matrimonium contrahitur, in gratia non sit, propter defectum dispositionis ad Sacramentum: ita Sanch. *d. disp. 11. n. 25. & 30.* Rebell. *d. q. 5. n. 12.* Gutier. *d. cap. 43. c. 23. v. unde inferitur.* Bonacin. *d. q. 2. puncto 5. 12. & 23.* Ochagavia. *d. tract. de Sacram. matrim. tract. 2. q. 3. n. 8. ad. 3.* Basil. Pont. *d. cap. 10. num. ultim. vers. fit etiam.* Hinc etiam non obstat ambos
- 11 utriusque contrahentis procuratores viros esse, vel feminas, ex Sanch. *d. disp. 11. n. 15.* Gutier. *d. c. 63. n. 17.* Basil. Pont. *d. lib. 1. cap. 10. n. 5. vers. fit denique.* Filliuc. *d. c. 1. n. 25. vers. tertio non requiri.* Prout nec obstat consensum tempore constituti procuratoris præstari fictum esse, si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat. Sanch. *n. 13.* Gutier. *n. 15.* Bonac. *n. 6.* Filliuc. *n. 5. vers. secundo, & c. 3. n. 84. citatis locis.* Rebell. *d. lib. 2. q. 5. vers. observat. etiam.*
- 12 Deinde respondetur, matrimonium per procuratorem contractum physicè gratiam producere in contrahente eo respectu, quod et si ipse præsens non sit, est tamen præse ejus consensus per procuratorem declaratus, ut docet Ludov. Lop. *in instructorio conscientia, sub tract. de matrim. p. 1. c. p. 15.* vel aliter non longè dissimiliter, cum Petro de Ledesma *in tract. de matrim.*

quest. 42. art. 1. dub. 7. concl. 2. Sanch. *d. loco, n. 32. ad. 4.* quorum responsionem brevitatis causa omitto. Nec contra facit quod Pœnitentiæ Sacramentum judicium quoddam spirituale est, & licet de judicii essentia non sit reum esse præsentem, quia etiam cum absentia consistit. *cap. cum sit Romana §. 6. ultim. in fine, de appellat.* nihilominus Pœnitentiæ Sacramentum neutiquam absenti impendi potest, adeò ut contrariam propositionem ad minus uti falsam, temerariam, & scandalosam damnaverit Clemens VIII. *tom. 3. Bullarii constit. 87.* quare & in matrimonio inconveniens non erit, ut licet tanquam contractus non respuat procuratoris interventum, cum tamen respuat, nec admittat ut Sacramentum. Respondetur enim intrinsecè contractus matrimonii naturæ adeò non repugnare per procuratorem contrahi, ut non magis ei repugnet postquam ad Sacramentum à Christo Domino elevatum est; cum ipse Dominus ejus materiam & formam juxta contractus naturam instituerit, ut dixi; quod in Pœnitentiæ Sacramento non procedit, quippe non est ex judicio ad Sacramentum elevatum ita ut judicii naturam retinere debeat, sed ab ipsa Sacramenti institutione spirituale quoque judicium est, peculiarem proinde naturam habens, quia in eo videlicet Christus Dominus rei, ejusdemque accusatoris, & spiritualis Judicis præsentiam nominatim pro forma postulavit, dum eam esse voluit: *Ego te absolvo à peccatis tuis, &c.*

15 Quintò præsuppono matrimonium per procuratorem contractum etiam hodie post Concilium Trid. valere, & Sacramentum esse, quia Tridentinum contractus matrimonialis naturam minimè alteravit, sed solum voluit ut consensus contrahentium non aliter legitimus esset, quàm si coram Parocho, & testibus simul præstaretur, quod sanè verificatur, ubi consensus ille per procuratorem eo modo declaratur, ubique enim principalium partium consensus moraliter intercedit: Sic docent Henric. *in sum. lib. 1. cap. 2. num. 2. & in com. ment. lit. B.* Petr. de Ledesma *cod. tract. q. 42. artic. 1. dub. 7.* Sanch. *d. disp. 11. num. 19. & 20.* Bonacin. *d. puncto. 5. num. 1.* Villalob. *d. tom. 1. tract. 13. diff. 9. & 10.* Ceval. *commun. contra communes, tom. 3. q. 750. num. 63. cum seqq.* Gutier. *d. cap. 43. num. 10. vers. his tamen non obstantibus & n. 11.* Filliuc. *d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. num. 13.* Joan Machado *d. docum. 4. num. 2.* Ego *in collect. ad. d. cap. ult. de procurat. in. 6. n. 4.* Nec est necesse mandatum, seu commissionem de matrimonio contrahendo procuratori præstare coram Parocho, & testibus, ut sentiunt Sanchez *d. disp. 11. n. 12.* Rebell. *d. lib. 2. q. 5. n. 1. ad. fin. vers. nec item opus,* Ochagavia *tract. 2. de matrim. q. 3. n. 5.*

17 Denique præsuppono quemadmodum per procuratorem, sic & per Epistolam contractum Matrimonium hodie similiter valere, tam in ratione contractus, ex glo. *verb. uxor, in cap. nec illud. 30. quest. 5.* recepta communiter ex pluribus, quos referunt, & sequuntur Cov. *de sponsal. p. 2. cap. 4. in initio, num. 11. in fine,* & Sanch. *d. lib. 2. disput. 12. n. 1.* quàm in ratione Sacramenti. Ita contra utrumque Ledesma, Fr. Emma. & alios resolvunt Sanch. *ubi proxime, num. 3.* Gutier. *de matrim. c. 45.* Rebell. *de p. 2. lib. 2. quest. 5. n. 12. & 13.* Villalob. *tom. 1. tract. 13. difficult. 10. n.* Basil. Pont. *de impedim. matrim. cap. 29 §. 3. vers. deinde certum, & vers. ex quo inferes, & de matrim. lib. 1. cap. 10. num. ult. in fine; lib. 2. cap. 15. n. 1.* Diana *moral. resol. p. 3. tract. 4. resol. 50.* Filliuc. *d. tractat. 10. de Sacram. matrim. part. 1. cap. 1. num. 28. & 29.* Ochagavia *d. tract. 2. de matrim. quest. 3. num. ult.* Nicol. Genua *de scriptura privata, lib. 3. q. 301. & 31.* Joan Machado *d. docum. 4. num. 4.* Quod duobus modis id accidere possit concludunt omnes fere citati supra: scilicet, si vel, epistolam mittens scribat

se non solum facere sui corporis traditionem, sed etiam traditionem per alterum sibi faciendam ex tunc accipere; quia epistola coram Parocho & testibus lecta, alter consentiat, vel si secundam epistolam recipiat is qui prius scripsit, in qua alterius acceptatio contineatur, & ea coram Parocho & testibus lecta, similiter ipse suum consensum nominatim exhibeat; vide Villalob. d. tract. 13 dist. 10. n. 2. Nicol. Genua d. quest. 31. num. 12. 13. 20. & 21. Joan. Machado d. docum. 4. n. 5.

19 His ita praesuppositis, fit prima conclusio. Ad contrahendum matrimonium speciale requiritur mandatum, nec aliter ejus virtute contractum valet; probant expressi textus in l. generali 34. ff. de ritu nupt. & in d. cap. fin. de procurat. lib. 6. cum expressione scilicet personae, cum qua matrimonium contrahi debet; adhuc enim ad contrahendum matrimonium id mandatum

20 speciale non dicitur, nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa, ac determinata persona d. leg. generali, ibi: itaque personam ejus patri demonstrari oportet, &c gloss. verb. speciale, in d. l. fin. quam sequuntur Domin. ibi. n. 2. in fine, Anchar. in 2. notab. n. 1. Philip. Franch. n. 4. ibidem, Tiraq. ad leges connub. gloss. 7. n. 111. vers. similiter, Rebuff. in concord. tit. de electionis derogat. in gloss. verb. speciale, vers. quintus, Cov. de sponsalib. p. 2. cap. 2. in initio, num. 8. alias 11. Vivald. in candel. aureo, tit. de matrim. n. 44. vers. secundum, Gomez de Leon. in cent. decisionum, decis. 84. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 3. quest. 7. art. 3. Cald. Pereira in l. si curatorem. verb. implorandum. n. 6. vers. non obstat, Flamin. Paris. de resignat. benef. lib. 10. q. 8. n. 53. plures citati à Cened. ad Sext. collect. 2. n. 2. & à Sanch. d. lib. 2. disp. 1. n. 3. & 4. quibus addo Joseph Ludov. tom. 3. comm. opin. tit. de mandato, concl. 1. vers. duodecimo. Camill. Borell. in sum. decis. tom. 1. tit. 66. num. 262. Alex. Trentacinq. var. resolution. lib. 2. tit. de procuratorib. resol. 3. n. 33. vers. in hac materia, Card. Mantica. de contractib. lib. 7. tit. 1. num. 25. Medran. de consensu connub. cap. 12. n. 3. Card. Tusc. pract. conclus. lit. M, conclusione 52. num. 10. & conclus. 124. num. 1. Anton. Cardoso in praxi Judicium & Advocat. verb. procurator, n. 33. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 1. compar. 25. ex n. 5. Rebell. de obligat. Justit. lib. 2. q. 1. num. 1. Gutier. de matrim. c. 43. n. 3. Bonacin. cod. tract. q. 2. puncto 5. n. 8. Basil. Pont. in simili tract. lib. 2. cap. 15. num. 3. & Filliuc. tract. 10. de Sacram. Matrim. p. 1. cap. 1. in 1. & 2. condit. Joan. Machado d. tractat. 8. docum. 5. n. 1. Ego in collect. ad d. cap. fin. n. 2. &

21 clarius num. 23. Ratio est, quia cum matrimonium res sit adeo gravis, ac praesudicialis, per consequens notabilis ac singularis ejus expressio necessaria est, alias illa sub simplici de contrahendo matrimonio mandato non venit, & quia ubi majus periculum, & praesudicium vertitur, ibi cautius agendum, magisque providendum est, l. 1. sed & si quis, ff. de Carbon. cauto, cap. quiescamus, 42. dist. cap. ubi periculum, da elect. lib. 6.

22 Quæstio insurgit in hac materia non in elegans an si post mandatum in genere praestitum ad matrimonium cum qualibet contrahendum, cum us virtute cum certa muliere contractum est, speciale subsequatur mandatum, live potius singulare ad contrahendum cum eadem muliere, dum ipsa hujusmodi secundi mandati ignara in consensu à se virtute primi generalis praestito perseverat, matrimonium antea contractum convallidari possit, quasi ex ratificatione mandati n. inus legitimi? In qua quæst. affirmativam defendit partem Alex. conf. 146. vol. 5. cui accedit Card. Tusc. pract. conclus. lit. M, conclus. 52. n. 20. vers. si tamen, & conclus. 124. num. 23. & 4. Contrariam tamen longè verius consuluerunt Anton. Butr. conf. 64. & Anchar. qui ipsum transcribit, & separatim sequitur, consil. 228. cum duobus seqq. ex eo potissimum, quod matrimonium ab

Barbosa Vot. decis. Pars II.

initio nullum ex defectu legitimi consensus in utroque conjugum, utpote praestiti virtute generalis mandati, contra d. cap. fin. de procurat. in 6. non potest ex post facto convalescere ob legitimum unius duntaxat conjugis consensum.

Secunda sit conclusio. Procurator ad matrimonium 23 contrahendum datus, per seipsum hoc mandatum exequi tenetur, neque alium substituere potest, nisi specialiter sibi hujusmodi facultas in ipso mandato concessa sit. Hanc concl. probant d. c. fin. & plures, quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 1. n. 5. quibus addo Bonac. d. q. 2. puncto 5. n. 8. Gutier. de matrim. c. 34. n. 4. Basil. Pont. cod. tract. lib. 2. c. 15. n. 5. & 6. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. n. 6. Basile. verb. matrimonium, 1. n. 2. vers. tertia, Joan. Machado d. lib. 3. p. 1. tractat. 8. n. 5. vers. in tertia conditione. Ego in collect. ad d. cap. fin. num. 6. Rebell. d. lib. 2. q. 5. n. 1. vers. secundum Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 1. n. 24. vers. tertia, Alex. Trentacinq. d. resol. 3. n. 33. Ratio est, quia cum matrimonij contractus res sit magni ponderis & momenti, 24 & quæ non nisi intimo amico, familiari, vel propinquo committi solet ad quam mandans talem forsan de alio fiduciam non haberet, ideo ad rem hujusmodi datus procurator, alium suo nomine substituere non poterit nisi talis sibi facultas specialiter fuerit concessa, quia nempe illius industria in dubio electa censetur propter magnum quod ex facto tam arduo posset periculum imminere, ut ratiocinantur Auctores proxime citati.

Tertia sit conclusio. Procurator constitutus ad ma- 25 trimonium contrahendum, non potest illud contrahere post mandatum revocatum, quamvis procurator, vel alter conjux revocationem ignoret. Probat expressè text. in d. cap. fin. de procurat. in 6. gloss. ult. in leg. sufficit. 4. ff. de sponsal. gloss. ve. f. teneat, vers. sed illud spe. ialissimum, in Clem. un. de renunciat. Ildeph. à Vera cruce in speculo conjug. p. 1. art. 16. dub. 5. cum seqq. Cov. de sponsal. p. 2. cap. 4. in initio n. 8. alias ex n. 12. Anton. Gom. var. tom. 2. cap. 4. n. 3. vers. secundo intellige, Salon de Pace conf. 6. n. 8. plures alios refert Sanch. d. lib. 2. disp. 1. num. 6. quibus addo Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 26. n. 18. & gloss. 63. n. 37. Mozz. de contract. tit. de matrim. §. de naturalib. matrim. n. 32. Rebell. d. lib. 2. q. 5. n. 1. vers. tertium, & ex n. 14. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 10. Gutier. de matrim. c. 43. ex n. 5. & à n. 14. & c. 44. per tot. maxime n. 51. 100. & 101. Basil. Pont. d. lib. 2. cap. 15. ex n. 7. Joan. Machado d. docum. 5. n. 5.

Quod quidem speciale est in Matrimonio, contra 26 notissimam juris regulam, qua constitutum est procuratoris revocationem etiam tacitam nullius esse momenti nisi ad illius pervenerit notitiam, imò & ejus cum quo negotium in judicio, vel extra fuerit peragendum, l. si procuratorem 65. vers. ultimo, ff. de procurator. l. si pecuniam 5. ult. vers. item si quis, ff. de condit. causa data, l. 1. vers. sed ego quero, ibi, & me certiorasset, ff. quod iussu, l. si mandassem 15. l. inter causas 2. princ. leg. si fidejussor. 29. vers. si cum debitor, ff. mandati, l. 1. §. fin. ff. de contrah. empt. cap. ex parte Decani, de re script. ap. 1. & 4. cap. mandato 13. de procurator. Capra commun. opin. tom. 1. lib. 2. tit. 8. num. 90. & 100. Flamin. arif. de resign. benef. lib. 1. quest. 25. num. 11. Camill. Borell. d. tom. 1. tit. 66. à num. 3. 9. Gonzal. ad reg. 8. Can. el. gloss. 63. n. 51. Stephan. Gratian. discept. 27 forens. tom. 1. c. 18. n. 37. cum seqq. & c. 19. n. ult. in quo hi actus differunt ab his, qui per nuntium, vel epistolam celebrantur, qui si post mittentis poenitentiam etiam nuntio vel epistolam recipienti non intimatam fiant statim viribus cadunt, nec aliqua ex eis oritur obligatio, ut contra gloss. ult. in fine in d. l. 1. ff. de contrah. empt. communiter improbatam longè verius docuit

- gloss. verb. teneat vers. quare dicunt, alii in d. lem unic. de remune ubi Zabarel. n. latè probant Joan. Andr. & Anchar. n. 1. Franc. n. 7. & Dominic. sub s. fan. n. 2. in d. cap. fin. de procurat. in 6 Felin. in ap. ex parte 33. n. 18. vers. fallit 6. de rescript. Ant. Gom. var. tom. 2. cap. 4. num. 3. Gonzal. ad reg. 8 gloss. 16. n. 16. & 17. & gloss. 63 n. 4. cum seq. Sanch. d. disp. 11 n. 7. Medran. d. cap. 11. n. 7. Card. Tusch. pract. conclus. tom. 6. lit. P. conclus. 86 num. 31. & 32. illam differentiam rationem commendantes quod nuntius, & epistola sunt tanquam merum instrumentum, & organum, per quod dominium verba profert, quæ proinde in ejus persona concipiuntur, text. opt. in l. qui autem 14. §. fin. cum l. seq. ubi gloss. verb. ministerium, ff. de constit. pecun. l. multum interest 6. C. si quis alteri, vel sibi Quare deficiente domini consensu tempore quo verba eo modo profert, nihil epistola, aut nuntius operantur etiam data pœnitentia, seu revocationis ignorantia, elegans text. in l. si pœnituit 4. ff. de divorc.
- 29 Ratio verò specialitatis est, quia in cæteris contractibus potest jus supplere consensum contrahentium, illisque renitentibus dominium transferre: in matrimonio autem minimè potest; nam cum ex revocatione planè colligatur deficere consensum consentientis, sine quo matrimonium consistere nullo modo potest, cap. gemma, cap. cum locum, de spons. consequens sit matrimonium postea subsequutum nullius esse momenti. Ita Sanch. d. lib. 2. disp. 11. num. 6. Rebell. d. p. 2. lib. 2. quest. 5 num. 1. Franc. Molin. d. comp. 25. n. 2. cum seq. Joan. Machado. d. tract. 8 docum. 5. n. 5. Gutier. d. c. 43. num. 6 & 7. Filliuc. d. tract. 10. de Sacram. matrim. p. 1. cap. 1. n. 34. vers. quarta. Alia ratio decidendi ad d. cap. fin. de procurat. in 6 assignari solet, quod scilicet procurator ad matrimonium contrahendum datus, censetur tanquam quidam nudus minister, & sic velut merum instrumentum, & organum, per quod dominus consensum exprimit, adeoque verba plerumque concipit nomine domini, imò id pro forma desiderarunt Host. sum. tit. de ponsal. §. qualiter contrahatur, & Franch. n. 4. in d. cap. fin. quanquam longè verius sit sufficere si vel in sua, vel domini persona verba concipiat, dicens: *Recipio te in uxorem nomine Titij*, vel *Titius te accipit in uxorem me mediante*, ut tradunt post alios Covar. de sponsal. p. 2. cap. 4. n. 8. alias 11. Henriquez in sum. lib. 11. cap. 2. Sanch. de matrim. lib. 2. disp. 11. n. 16. Card. Tusch. d. tom. 5. litt. M. concl. 124. n. 5. Rebell. d. lib. 2. q. 5. n. ult. in fine. Bonacin. d. q. 2. punct. 5. n. 11. Si igitur hic domini consensus jam cessaverit, seu revocatus fuerit, licet revocatio procuratori & ei cum quo contraxit, intimata non fuerit, matrimonium debet esse nullius momenti.
- 30 Tacita mandati revocatio, hoc est pœnitentia, signis seu factis aliquibus declarata sufficit ad hoc ut matrimonium per procuratorem revocatum, huiusmodi revocationis ignarum contractum, sit etiam in foro exteriori nullum, argumento l. pœnituit 4. juncta l. fin. vers. illud rectissime ff. de divorc. Tacitæ revocationi mandati exemplum est, si ipse dominus post mandatum ad contrahendum cum certa persona datum, cum alia postea ante illius executionem contraxerit, nam cum ad contrahendum cum secunda, necesse fuerit à voluntate contrahendi cum prima recedere, quia cum una tantum consistere matrimonium potest inde necessario consequitur, ut dato mandato ad contrahendum cum secunda, vel de facto cum illa domino contrahente, prioris voluntatis revocatio, seu pœnitentia veluti præambulum necessarium præcessisse censeatur. Ita Emil Ferrer conf. 281. n. 12. Gutier. de matrim. cap. 43. art. 2. ex num. 24. & ex n. 28. & c. 41. per tot. maximè
- 34 n. 51. Franc. Molin. d. lib. 1. comp. 25. ex n. 21. 43. & 56.

Joan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 7. Ad probandam verò huiusmodi revocationem, siue tacitam, siue expressam, non est necessaria scriptura, sed sufficientes testes, qui ad cujuslibet rei reprobationem regulariter parem vim obtinent cum illa, l. in exercendis 15. C. de fide instrum. quamvis alias mandatum in publica scriptura datum sit, ut sentit Panorm. in cap. ex insinuatione 3. n. 1. not. 1. per text. ibi, quem ad hoc quotidie allegari dicit, de procurat. Quales autem testes ad prædictam procuratoris revocationem requirantur, latissime explicat Gutier. de matrim. cap. 44. a. n. 9. & a. n. 68. 35

Neque procuratoris ad matrimoniū dati revocatio etiam ignorata effectum suum sortiri desinet, etiam si juramentum de non revocando præmissum sit: hoc enim in his, quæ sui natura à mera alicujus voluntate pendent, quale est procuratorem revocare, vel non, solum efficit, ut revocans perjurij reus sit, cæterum adhuc revocatio valet, & consequenter matrimonium post huiusmodi revocationem, utpotè validam, tamen si ignoratam contractum nullum quidem erit. Ita gloss. vers. revocatus, in d. cap. fin. de procurat. in 6. ubi Domin. n. 5. & Franch. n. 5. & 6. Covar. d. lib. 2. cap. 4. initio, n. 10. & cap. 6. n. 1. plures quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 11. n. 8. quibus addo lex Trentacin. var. resol. lib. 2. tit. de procurat. resol. 3. n. 33. §. in hac, Medran. d. cap. 12. n. 10. Franch. Molin. d. lib. 1. comp. 25. a. n. 52. Rebell. d. lib. 2. q. 5. n. ult. Basil. Pont. d. cap. 15. n. 12. Filliuc. d. cap. 1. n. 24. in 4. co. dii vers. quod etiam est verum.

Quoad forum conscientia in quo sola veritas attenditur, cap. veritate, 8. dist. valet revocatio procuratoris merè interna, licet quoad externum Ecclesiæ, quæ de occultis non iudicat, cap. erubescant 11. in fine, 32. dist. incumbat revocanti onus testibus, vel alias legitime probandi alias pro matrimonio iudicetur, quod nihilominus apud Deum nullum erit. Sic docent plures quos refert & sequitur Sanch. d. lib. 2. disp. 11. n. 9. quibus addo Gutier. de matrim. cap. 43. num. 9. ad fin. Filliuc. d. cap. 1. n. 24. vers. quarta, ad fin. Joan. Machado d. tract. 8. docum. 5. n. 6.

Sei quæret aliquis, an matrimonium contractum per procuratorem qui neque tacite, neque expresse revocatus fuerit validum sit, si tempore quo contrahitur, consensus positivus mittentis procuratorem realiter non concurrat, eo quod in aliis forsan negotiis tunc temporis occupatus maneat, aut superveniat furor? Negative respondent Salon de Paz con. 6. n. 6. cum seqq. Basil. Pont. d. lib. 2. c. 15. n. 14. dum probare contendunt matrimonium per procuratorem eo tempore contractum, quo dominus ipsum constituens demens factus est, quasi ex ejus dissensu nullum esse. Et pro hac parte facit illud, quod traditum est de Sacerdote, qui audita confessione amens sit, & sic pœnitentem absolvit, nempe ut ejus absolutio nulla sit, eo quod ministri actus debet esse humanus: unde cum matrimonium per procuratorem contrahentes, ipsi ministri huius Sacramenti, non verò procurator, ut supra dixi, consequens videtur ut si tempore, quo procurator consensum explicat, is qui mandatum dedit, rationis usu destitutus sit, irritum matrimonium reddatur.

Verum contrarium, imò tale matrimonium validum quidem esse: & receptius, & verius quidem iudico quoniam ad valorem huius matrimonij sufficit durare priorem consensum, saltem in virtute, cum non sit obex contrariæ voluntatis, ideoque meritò ex ejus voluntate jam semel explicata contractum dicitur matrimonium, sicut si eo tempore dormiret ut in simili de eo, qui Baptismum sic recepit, cum prius baptizari voluisset quod valide illum recipiat, respondit text. in cap. majores 3. §. item queritur, vers. dormientes, de Baptismo. Et in specie quod per supervenientem furorem 39

constituentis procuratorem ad matrimonium contrahendum, eius voluntas non magis quam superveniente somno cesseret, quia potius daret saltem in virtute, adeoque non impediat quominus matrimonium eo tempore per procuratorem contractum validum sit, ac teneat, prout in terminis docent Ildephonsi à Veracrucē in speculo conjug. p. 1. art. 16 dub. 6. sub vers. sed quid si primò consensit, Henriquez in sum. lib. 1. cap. 4. num. 4. Sanchez d. lib. 2. disp. 11. n. 11. & 12. an. n. 31. ad 3. Gu-tier, de matrim. cap. 43. num. 14. Bonac. d. q. 2. punct. 5. n. 13. & 4. Filiuc. d. p. 1. cap. 1. n. 5 in princ.

40 Et ideo cavendum est à Salone de Paz, & Basilio Pontio l. cis proximè citatis falluntur enim ex adductis per Doctores numero præcedenti citatos. Et difficultatem de Sacerdote, qui audita confessione amens sit, quam movet Sanchez dict. n. 12. vers. objicies tamen, rectè idem satisfacit dicens argumentum procedere, ubi aliquis per se ipsum ministrat, ut contingit in Sacerdote absolvente, secus si medio instrumento, ut in contrahente per procuratorem, qua in specie consensus semel illi procuratori datus durat in virtute, licet quo tempore ab eo explicatur, is qui dedit mandatum propter dementiam vel aliàs consensu careat, juxta regulam l. furiosi 4. ff. de regulis juris, cum similibus.

Vallisoletana Fidejussionis.

Instrumentum conditionale non habet executionem, nisi purificata conditione: resolutio contractu ob defectum adimplementi, fidejussor ab obligatione, liber remanet. Prorogationi consentire debet fidejussor, aliàs nocere non potest.

VOTUM LXXXVI.

- 1 Facti series.
- 2 Executio contractus conditionalis fieri non potest, nisi liqueat iudici de purificata conditione.
- 3 Instrumentum conditionale, conditione non adimpleta deficit.
- 4 Condicio donec pender, non potest dici parti jus quasi sum.
- 5 Promissio habetur pro non facta, non adimpleta conditione.
- 6 Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta.
- 7 Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem.
- 8 Fidejussio data pro certo tempore, transacto illo remanet extincta.
- 9 Fidejussor ab obligatione liber remanet, transacto tempore, intra quod purificanda erat conditio.
- 10 Obligatio extincta, non potest reviviscere absque novo omnimodum consensu.
- 11 Donatio facta Ecclesie sub conditione, post rei conditionem revocari non potest.
- 12 Actus resolutus actus dici non potest.
- 13 Instrumentum nullum non meretur executionem.
- 14 Fidejussor liber remanet ab obligatione, resolutio contractu ob defectum adimplementi conditionis.
- 15 Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fidejussio in ea inserta.
- 16 Reconductio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeat à tertiæ voluntate.

- 17 Prorogationi debent consentire fidejussores, aliàs non obligantur.
- 18 Fidejussio semel extincta non potest postea validari sine facto si le usoris.
- 19 Vincentius Caro. alleg. 54. intelligitur.
- 20 Fidejussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus.
- 21 Fidejussio est stricti juris, & non extenditur.
- 22 Fidejussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio.
- 23 Fidejussor, qui in certam causam fidejussit, non obligatur ultra casum proprium.
- 24 Condicio apposta in contractibus ultrò, citroque obligatoriis, censetur apposta respectu omnium.
- 25 Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum consensus respectu omnium.
- 26 Condicio ab omnibus in contractu apposta, ab uno illorum relaxari non potest.
- 27 Contractus consistunt ex copulato consensu.
- 28 Contractus quando dependet à voluntate duorum, non statur voluntati solius promittentis.
- 29 Conditionis adimplementum ante, vel post tempus, non est admissibile.
- 30 Fidejussionis natura est, ut illius effectus nunquam extendatur nisi in quantum se extendunt verba.
- 31 Fidejussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad id, quo verisimiliter fuit actum inter partes.
- 32 Fidejussor solum præsumitur fidejussisse pro causa, pro qua fuerat tractatum.
- 33 Condicio qua in principio, & præfatione contractus fuit apposta, influit in omnes ejus partes.
- 34 Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia robur eodem tempore.
- 35 Alius ut possit dici approbatus aliquam ob causam causa illa debet intervenire ob illum actum.
- 36 Solutio facta in vim alicuius, contractum illum non ratificat: nisi respectu ipsius solventis.
- 37 Solvens ob causam celebrati contractus, censetur illum approbare, & ratificare, habita illius notitia.

Antonius in quibusdam capitulis matrimoniali-
bus se obligavit uti fidejussorem ad promissæ dotis solutionem, ea tamen conditione ad hoc ut matrimonium desideratum effectum sortiri posset, quod prius per sententiam, aut concordiam lis super concursu creditorum, per illos contra dotantem mota præfixo termino finiretur: sed antequam liqueret de purificata conditione, imò ante litem, ut requirebatur extinctam, & creditoribus nondum satisfactis, & termino præfixo jam transacto, in vim dictæ obligationis petitum fuit mandati relaxari mandatum executivum contra personam, & bona dicti fidejussoris; & consultus respondi dictum mancatam non esse relaxandum, ex sequentibus.

Primò, quia ad hoc ut obligationis instrumentum exequi posset, tenebatur dotis promissæ creditor prius ostendere purificatam conditionem; non potest enim executio contractus conditionalis fieri, nisi liqueat iudici de purificata conditione, Bald. Angel. Imol. Alexand. Jason & Alciat in l. fin. §. totius, Digest. de vulgari, idem Alexand. in l. illa, ff. de verbor. oblig. Bart. in l. proinde, §. notandum, ff. ad legem Aquil. Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. 1. cap. fin. num. 39 Steph. Gratian. disceptat. forens. p. 2. cap. 325. num. 7. Cov. lib. 1. va. cap. 11. n. 2. dicens quod prius debet constare iudici citato reo, quod jam evenerit conditio, & postea debet fieri executio, aliàs non potest, ad quod allegat text. in l. hoc jure, ff. de verb. oblig. & in l. Fulcinus ff. quibus ex caus. in possess. eatur.

- Ratio est, quia instrumentum conditionale conditione non adimpleta deficit, & habetur pro non facto, *leg si quis fundum*, ff. de contrah. empt. l. qui heredi, §. Plautius, ubi omnes, de condit. & demonstr. l. pecuniam quam, ff. de rebus credit. l. necessario, §. quod § penden. ff. de peric. & commodo rei vend. Decian. consil. 485. n. 4. Cephal. consil. 395. num. 20. & eo f. 757. num. 111. Tiraq. in l. si unquam, verbo revertatur, num. 277. Et donec pendet conditio, non potest dici jus parti quæsitum, l. si quis sub conditione, ff. si quis omis. causa testament. Menoch. consil. 452. num. 42. lib. 5. Surd. consil. 186. n. 12. lib. 2. And. Galgan. de condit. & demonstr. p. 1. cap. 8. n. 6.
- 5 & cessat obligatio, cap. fin. de sponsal. in 6. Et non adimpleta conditione, habetur promissio pro non facta, extincta, & annullata, Bald. in l. pactum quod dotale, C. de collation. & in l. fin. C. de pact. Aretin. & Paul. de Castro in l. superstitis, ff. de acquir. hered. Et in jure parificatur aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta, Cravet. eo f. 15. num. 3. lib. 1. Surdus consil. 381. num. 1. lib. 3. Viv. decis. 34. num. 6. Carhar. decis. 48.
- 7 Et ad hoc ut impediatur mandati executivi relaxatio, sufficit sola allegatio fidejussoris, quod non fuerit adimpleta conditio; & tunc adimplementi illius verificatione incumbet petenti executionem, Cephal. consil. 667. n. 43. lib. 5. Alexand. consil. 91. n. 9. ib. 7. & consil. 123. n. 2. eod. lib. Franc. Monald. consil. 81. n. 6. lib. 1. Magon. Lucensi decis. 21. nu. 26 & interim à judicio repellenda petitio, l. hæc venditio, in princip. ff. de contrah. empt. Tiraq. de retract. lig § 1. gloss. 2. n. 240. Surd. d. consil. 186. num. 12.
- 8 Præcipue cum jam transierit terminus præfixus, intra quem non fuit finita dicta lis super concursu creditorum mota, ut requirebat conditio, & sic eo ipso remansit obligatio extincta una cum fidejussione in ea præstita, juxta text. in l. si fidejussor. 27. C. de fidejuss. ibi: *Nisi in tempus certum data sit fidejussio; tunc enim in tantum eam extendi in quantum etiam attestatio fuerit expressa, &c.* l. si un. §. si cum reo, ff. de pact. ibi. Si cum reo ad certum tempus pactio facta sit, ultra nec reo, nec fidejussori prodest, &c. resolvunt Pyrrh. Maur. Aretin. de fidejuss. sect. 10 § 44. per tot. Hering. eod. tract. cap. 20. §. 18. num. 1. 2. & 3. ubi num. 5. ait quod licet tempus non sit capax terminandi, & finiendi obligationem, nihilominus adjectio temporis certi operatur quominus in futurum ulterius quis obligari queat; & concludit quod si fidejussor post tempus conveniatur ratione futuri temporis, potest exceptione debitorem summovere, ex l. obligationum, §. placet, ff. de obligatione, & actione.
- 9 Unde cum non fuerit purificata conditio, & jam transactum sit tempus, intra quod purificanda erat, fidejussor ab obligatione liber remansit, ut bene docet Socin sen. consil. 273. n. 3. vers. ex quibus, volum. 2. ibi: *Et hoc maxime in casu nostro, in quo fidejussores intercesserunt sub conditione, si transactio sortiretur effectum, quæ non fuit purificata, igitur non tenentur, dict. leg. cedere diem, &c.* Et inferius num. 8. ibi: *Et hoc maxime procedit quando fidejussores non intercesserunt simpliciter, sed sub conditione, casu quo concordia sortiretur effectum: si ergo non fuit sortita effectum, quia non fuit satisfactum omnibus, ad rationem solidorum 16. pro libra, dicitur conditio defecisse, & si fidejussores non teneri, dict. l. cedere diem &c.* Et resoluta ob id scriptura, ac extincta obligatio in ea facta, non erat amplius in facultate unius partis contractum perficere, absque novo omnium consensu, ut expresse deciditur in l. Sabinus ff. de in diem addit. ibi: *Quid tamen si hoc erat nominatum, ut liceret resiliire emptori meliore conditione allata? dicendum erit dissolutam priorem emptionem, etiamsi venditor sequentem non admittat, &c.* Et con-

firmatur ex decisione text. in cap. verum, de condit. apposit. ubi probatur donationem factam Ecclesiæ sub conditione, post rei traditionem revocari non posse, quamvis conditio deficiat ibi: *Nisi forte tali sit conditione collatum, quod ea cessante debeat revocari*; quia tunc ex defectu consensus, qui removetur ab actu, favor Ecclesiæ non attenditur Ita Bald. in l. dictam, num. 5. versicul. hæc omnia vera, C. de condit. ob causam Cardin. in d. cap. verum, num. 5. ubi Abb. n. 1. Præpos. n. 6. Rip. in l. ult. n. 124. in fine, C. de revoc. donat. Tiraquel. de retractu convent. ad finem tit. n. 11. 14. & 15. Covar. lib. 1. var. cap. 14. n. 6. Card. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 13. tit. 44. n. 13.

Remanente igitur nulla, ac resoluta matrimonia-
lium capitulationum scriptura, ob non adimplemen-
tum conditionis, illa amplius talis dici non potest; quia actus resolutus, actus dici non potest, l. Julianus, §. 1. ff. de verborum obligatione l. etiam, Digest. de solut. & si revocatur actus, revocari etiam censentur omnes effectus ab eo venientes, Clement. 1. de immun. Cravet. consil. 302. num. 29. Menoch. consil. 212. num. 33. & seq. unde fit consequens, mandatum executivum in vim illius scripturæ relaxari non posse, quia instru-
mentum nullum non meretur executionem, l. 4. §. con-
demnatum, ff. de re jud. Decian. consil. 401. num. 1. Cephal. consil. 118. num. 11. Bart. in l. D. Trajanus; ff. de testam. milit. Azin. de execut. §. 1. cap. 33. num. 3. Roderic. Xuar. ad l. post rem judicatam, in declar. ad l. Regni, part. 2. §. sed pro evidentia, num. 51. versicul. intellige quarto, Cancer var. resol. lib. 2. cap. 3. n. 22. Valenzuel. consil. 52. num. 63. volum. 1.

Hinc etiam provenit vera, & legalis conclusio, quod
resoluto contractu ob defectum adimplementi condi-
tionis sub qua celebratum fuit quamvis matrimonium
celebraretur non expectata condit. onis purificatione,
nihilominus ab obligatione liber remansit fidejussor,
per text. in l. fin. ff. de pact. ibi: *Si reus postquam pactus est à se non peti pecuniam (idcirco cepit id pactum fidejussori quoque prodesse) pactus sit, ut à se peti liceat, an utilitas prioris pacti sublata sit fidejussori, quæsitum est: sed verius est semel acquisitam fidejussori pacti exceptionem ulterius ei in vivo c. torqueri non posse, &c.* quia ut ait Franciscus Niger Cyriacus tom. 1. contrav. 101. n. 21. extincta fidejussione illa amplius ad præjudicium fidejussoris sine novo ejus consensu reviviscere nequit, & post eum Noguierol. alleg. 21. num. 28. Et extincta
obligatione, extincta quoque dicitur, fidejussio in ea in-
serta, cum illa stare non possit sine obligatio principali, l. 1. ff. de fidejuss. §. fidejussor, institut. eodem, Menoch. d. consil. 2012. n. 39. 40. Facit text. in l. item quaritur, §. qui impleto, ff. locati, ibi: *Si non alius pro eo in prioris conductione res obligaverat, hujus enim novus census erit necessarius, &c.* cujus argumento Cancer. lib. 1. variar. resol. cap. 14. n. 40. tenet quod quamvis recon-
ductio præsumatur facta cum omnibus qualitatibus,
vinculis, & clausulis accessoriis positis in primo con-
tractu, quæ dependent à mera partium voluntate, ut pignus, hypotheca terminus solutionis, & similia hoc non procedit, si vincula & alia id genus dependerent à tertii voluntate, quia talia in ejus præjudicium non censentur reperita in reconductione.

Hinc quoque prorogationi compromissi, seu termi-
ni assignati in contractu principali debent consentire
fidejussores; aliàs non noceret eis, si damnum daretur
termino prorogato, etiamsi à principio fuisset actum
de prorogatione, quia fidejussores non censentur se
obligasse, nisi ad damnum, quod daretur in primo
tempore. Ita per text. in l. Labeo, in principio, juncto §. fin. ff. de recept. arb. resolvit Paul. de Castro in l. dies
cautio, num. 2. Digest. de damno infecto, Tiber. De-
cian. consil. 72. num. 14. volum. 2. Surdus consil. 469.
num.

- num. 73. *vers. quatenus, volum. 4.* Anton. Hering *de fidejuss. cap. 20. §. 18* num. 8 Cardinal Mantica *de tacitis, & ambiguis convention. lib. 16. titul. 21. per tot. & præcipue num. 2.* Facit quod in simili tenet Donat. Anton. de Marinis *quotid. resolut. cap. 133. num. 21.* videlicet quod fidejubens filiofamilias in mutuo quod recepit sine patris consensu, quamvis pater postea contractum ratificet, adhuc tamen poterit fidejussor uti exceptione Macedoniani; quia licet ratificatio illa retrotrahatur ad tempus contractus, & illum approbet in præjudicium filii, & ejusdem patris, *ex l. fin. C. ad C. Ma edon.* nihilominus in damnum fidejussoris nihil operatur, nisi novus illius consensus interveniat: eodem modo in præsentis casu non obligatur fidejussor non adimpleta prius conditione, quamvis postea matrimonium celebraretur: nam limitati temporis ea est vis ut lapso tempore teneat dispositio contraria. Ita Bart. in *proemio Digest. in § hac autem tria.* Surd. *conf. 216. num. 1. & consil. 294. n. o. & consil. 403. n. 18.* & post eos Galgan. *dict. p. 1. cap. 19. §. 36. n. 6.* Semel enim extincta fidejussio, non potest postea validari sine facto fidejussoris, ut agnoscit Hering *de fidejuss. cap. 20. §. 8. num. 4.* ibi: *si obligatio fidejussoria per unum aliquem supra citatorum modorum semel perfecte, & firmiter sit sublata finita, & extincta, quod non possit in effectum reduci sine f. Et fidejussoris, l. qui res, §. aream, ff. de solut. gloss. & DD. in l. ultim. C. de pactis, Æmil. Ferrer. resp. 49. num. 4.*
- 19 Licet autem Donat. Anton. de Marinis *dict. c. 133.* referat in casu de quo agebat, contrarium tenuisse Vincent. Carot. *decis. 54.* attamen si Auctor iste attentè legatur, facile deprehendetur, causam ob quam Senatus in casu illius decisionis condemnavit fidejussorem, eam fuisse, quia contractus non fuit nullus, sed elidibilis; nam si nullus esset, nunc consensus sequens non noceret fidejussori, ut videre est per Carot. *ibid. n. 18.* & num. 27. & 28 addit quod quando consensus præstari debet intra certum tempus, si tunc non præstatur, licet postea superveniat, sequens ratificatio nihil operatur, nisi fiat intra illud certum tempus. Et facit ad propositum, quod dicit Surd. *consil. 460. n. 73. versicul. respondeo secundò,* scilicet quod licet virtualiter fidejussores videantur consentire prorogationi factæ per Principales obligatos, nihilominus tamen obligati non remanent ipsi fidejussores, quando tempus administrationis alio modo prorogaretur non æque idoneo, & cauto.
- 20 Maximè, quia fidejussor intelligitur promittere rebus in eodem statu, & terminis permanentibus, non autem eis mutatis, Menoch. *conf. 212. n. 24. & consil. 79. num. 48* Cyriac *tom. 1. controv. 286. n. 5. & 6. & tom. 1. contrav. 101. n. 32* Donat. Anton. de Marinis *d. cap. 136.*
- 21 per tot. Noguerol *dict. alleg. 21. n. 9.* Et fidejussio est stricti juris, & non extenditur, *l. stipulationum alia, §. satis acceptio, ff. de verb. obligat. l. fidejussores Magistratum, §. pro Aurelio, l. si in pignore, ff. de fidejuss. Decian. conf. 103. n. 3.* Natta *conf. 202. n. 5.* Roland. *consil. 58. n. 20. vol. 1.* ubi ait quod fidejussor non tenetur quando variatur res, causa, vel actio. Bald. *conf. 106. in fine, vol. 2.* Ancharan. *quæst. famil. 36. n. 3. lib. 1.* Valens. *consil. 9. ex n. 20 cum seqq. tom. 1.* ubi dicit quod fidejussor, qui in certam causam fidejussit, non obligatur ultra consensum proprium, sed solum ad ea, quæ per stipulationem promisit: & num. 21. tradit, quod nec aliquo modo extendi in suum potest præjudicium dicta obligatio, cum actus agentis contra, vel præter agentis intentionem extendi nequeat: & num. 25. ampliat, ut ne extendatur ultra quam in ea fidejussione contineatur
- 24 Contra supra positam resolutionem aliqua objectio, nes sunt adductæ, quæ licet eam oppugnent, nullate,

nus tamen evertunt, aut dubium faciunt. In primis opponitur, conditionem illam de extinguenda ante matrimonium lite mota super creditorio concursu, fuisse appositam ad favorem contrahentium, & ideo eos illi renunciare potuisse, prout renunciatum: sed excluditur hæc objectio, quia conditio prædicta fuit appositæ in favorem contrahentium, & in contractibus ultro citroque obligatoriis conditio appositæ uni eorum, censetur etiam appositæ respectu aliorum, ut advertit Alexand. *consil. 40. in prin. volum. 5.* ibi: *Circa primum videtur prima consideratione dicendum, quod illud pactum adjectum ex parte Antonij, & reddens contractum transactionis conditionalem, ex parte sua reddat similiter contractum conditionalem seu resolventem sub conditione ex parte Nicolai, quia contractus claudica e non potest, & non potest ab initio ex conventionem fieri quod alter contrahentium sit liberatus, vel obligatus, & alter non &c.* Et licet in casu, de quo agit, aliud resolvere videatur, nihilominus tamen num. 2. *vers. non obstat,* prædictæ nostræ resolutioni assentitur; alias enim sequeretur absurdum, quod unus, & idem actus pro parte sit purus, & pro parte conditionalis, ex Cravet. *conf. 273. num. 12. vers. sexto,* ibi: *Et absurdum.* Rota apud Farinac. *decis. 567. num. 5. cum seqq. p. 1. in posthum.* alias p. 3. *recent.* ubi notat quod si non fuisset ita, non fuisset contractus ultro citroque obligatorius, ut de illi us substantia requiritur *ex l. 1. in fine, Digest. de action. & obligat. l. ex empto 11. ff. de action. empt.* Unde rectè sequitur, defectum implementi conditionis in contractu conditionali, respectu omnium operari defectum consensus perinde, ac si contractus nunquam fuisset initus, *ex l. necessario, §. quod si pendente, ff. de periculo, & commodo rei vend. l. si quis fundum, ff. de contrah. empt. Cephal. conf. 118. num. 1. cum seqq. volum. 1.* & alii citati per Rot. *d. decis. 567. n. 9.*

Cum ergo dicta conditio in favorem contrahentium omnium appositæ fuerit nullo modo potuit unus illorum efficere, ut contractus perfectus remaneret, licet conditio non fuisset adimpleta, ex duobus. Primò quia appositæ ab omnibus conditio in contractu, ab uno illorum relaxari non potest, nisi omnium consensus concurrat, *ex l. 2. C. de pact. ubi Bald. num. 3.* expresse requirit remissionem fieri ab eo, qui est obligandus; nam remissio sola unius, cui obligatio debebat quæri, non sufficeret, Galganet *de condit. p. 2. cap. 1. quæst. 61.* Secundò, quia contractu existente nullo ex defectu consensus contrahentium, qui ad obligationem promissæ dotis tantum teneri voluerunt conditione contractus adimpleta, & non alias non potest illorum quidam conditioni renunciare, & efficere quod contractus sine aliorum consensu valeret ac si ex sua sola voluntate, & consensu totalis validitas illius dependeret, contra decisionem *l. in vendentis, C. de contrah. empt.* ubi obligatio fuit nulla ex eo, quia vis contractus collata est in voluntatem unius contrahentis: ita Petr. Surd. *decis. 14. n. 2.* & contra doctrinam Baldi in *dict. l. in vendentis, num. 29. versicul. octavo quare,* ubi eam adducit rationem quia contractum consistunt ex copulato extremo, id est, ex copula voluntatum, non ex voluntatibus tempore separatis, prout considerat Rota *d. decis. 567. num. 10. versicul. quibus.* Et contra aliam doctrinam Bart. in *l. si mihi, & Tirio 110. §. si stipulatus ff. de verborum obligat.* dum dicit, quod quando contractus dependet ex voluntate duorum, non statatur voluntati solius promittentis, ubi Paul. de Castro & Donel. *num. 3.*

Et nihil relevat conditionis adimplementum, cum fuerit factum post tempus; nam quotiescunque intra tempus præfixum, & limitatum non adimpletur conditio, non est admissibile, si ante, vel post tempus fiat, ut tradunt Azor. in *sum. C. de condit. substit. n. 7.* Bart. in

- in l. si in diem ff. de condit. & demonstr. Peregr. de fidei-
comm art. 15 n. 8 Galganet. de condit. p. 2 cap. 1 q. 36.
30 num 5. nam hoc insinuant verba contractus, in quo
intervenit fidejussio, cujus natura hæc est, ut illius
effectus nunquam extendatur, nisi in quantum se ex-
tendunt verba, ideoque fidejussor non obligatur, nisi in
quantum est specificatum. Mar. Muta conf. 110. per tot.
31 præcipue ex num. 8. ubi num. 17. addit, quod in dubio
semper videtur fidejussor se restrinxisse ad id, de quo
verisimiliter fuit actum inter partes, & non voluisse
suam obligationem ampliare, Cardin. Mantic de tacit.
lib. 14. tit. 42. num. 71 ibi: *Nec in dubium venit, quin
implementum conditionis debeat etiam considerari cum
effectu, de quo fuit cognitum, itaut si ille effectus non se-
quatur, non possit dici impleta conditio.* &c. Valenzuel.
32 consil. 158. num. 24 volum. 2. ubi dicit quod fidejussor
solum præsumitur fidejussisse pro causa, pro qua fue-
rat tractatum, & ideo non obligatur in causas futuras,
& simulatas, ut resolvit Bald. conf. 143 volum. 5. quem
refert, & sequitur Mar. Muta dicto loco, num. 9. &
numero 30. ubi assignat rationem, quia confessio
principalis ad augendam obligationem fidejussionis
non nocet fidejussori, maxime post contractam fideju-
33 sionem.

Nec obstat quod secundo loco opponitur, videlicet
quod dicta conditio non cadit super effectuatione
matrimonij subsequenti: sed super alimentis promissis
matrimonio subsequuto. Quia responderetur, totum il-
lum contractum effectum fuisse conditionalem, itaut
nihil ex eo deberetur ea conditione non adimpleta,
quæ in principio, & præfatione illius apposta influit
in omnes ejus partes, ex text. expresso in l. Titia 134.
§. idem respondit. ff. de verb. oblig. ibi: *Plerumque ea,
quæ præfationibus convenisse concipiuntur, etiam in sti-
pulationibus repetita creduntur,* &c. quam sic summat
Bart. *Ea quæ in præfationibus dicuntur, in sequentibus
repetita intelliguntur.* Et maxime, quia de matrimonio
conditionaliter fuit actum in capitulis matrimoniali-
bus, in quibus etiam promissa fuerunt alimenta ex
causa matrimonij: & quamvis respectu illorum pura
videatur promissio, nihilominus ut conditionalis ha-
benda, quia etiam conditionale fuit matrimonium, &
in hoc est text. expressus in l. item quia, §. idem Julianus,
ff. de pact. ubi contractus proæmum fuit conditio-
nale, ibi: *um convenisset, ut donec nuptiæ solverentur,
fors non peteretur,* & stipulatio fuit pura, ibi: *Et stipu-
latio purè concepta fuisset;* & nihilominus Jureconsul-
tus decidit conditionem inesse stipulationi, ac si hoc
expressum fuisset. Et demum, quia cum conditio in
uno instrumento apposta fuerit, nihil refert an in uno
vel in alio illius capitulo inserta sit, totum enim
quod in una scriptura continetur, censetur unum con-
structum, ut dicit Bald. in l. peremptorias, num. 12. ad
med. C. sentent. rescindi non posse; & in eodem contra-
34 ctu non datur prius, nec posterius, Surd. consil. 457.
num. 22. volum. 4. ubi advertit, quod quando plura acta
posita sunt in eodem instrumento, sumunt omnia ro-
bur eodem tempore, licet unum in principio, alterum
verò in fine sit positum, tamen juris censurâ non da-
tur inter ea prius, vel posterius, & melius decis. 157.
num. 5. & 6. ubi dicit quod in dubio traditio censetur
conditionalis, quando fit in executionem contractus
conditionalis, nec interest quod traditio sequatur, vel
præcedat reservationem, quando utraque fit in eodem
contractu, & instrumento, quia tunc non datur prius,
nec posterius.

35 Minus obstat, quod tertio loco opponitur, videlicet
quod partes contrahentes contractum approbasse visi
sunt, dum ad illius complementum attendentes plu-
ra ex vi illius adimpleverunt. Quia responderetur non
constare an solutiones factæ fuerint ex causa dotis

promissæ; nam ut actus dici possit approbatus aliquam
ob causam, causa illa debet intervenire ob illum
actum, l. 1. ff. condit. & demonstr. l. cum servus, ff.
de verb. oblig. & utrobique adnotavit Bart. quod non
sufficit dicere esse factum, nisi constet factum fuisse
ob eam causam, ob quam fieri debuit, Corn. con. 75.
col. 2. lib. 3. & consil. 283. in fine, lib. 4. Cravet. consil. 197.
num. 12 cum seqq. Debebat etiam constare, quod ex-
pressè solutio facta fuerit in vim dictæ scripturæ, &
cum scientia quod illa esset nulla Menoch. consil. 389 36
per tot. & præcipue num. 20. cum seqq. Deinde illa so-
lutio facta fuit à principali debitore, quæ si haberet
vim ad ratificandum contractum, hoc esset tantum
respectu ipsius solventis, non verò fidejussoris, ut in
terminis resolvit Menoch. dict. consil. 389. num. 10. ver-
ficul. respondetur, & tertio, ibi: *Admisso quod esset
pecunia exacta à Provinciali post illam mutationem fa-
ctam à D. Aliprando, non tamen ex hoc inferitur ratifi-
catio D. Valentini respectu fidejussionis à se præstita,
sed tantum inferi præjudicium ipsi Provinciali, qui se-
mel ob eam mutationem liberatus, nolisset se ipsum in-
tromittere in ipso vectigali; non tamen inferre quoad
Valentinum quod ratificaverit, ex quo ei numerata non
fuit hæc pecunia.*

Quare conclusio illa quod solvens ob causam cele- 37
brati contractus censeatur illam approbare, & ratifi-
care, l. si filius, ff. de minor. 25. annor. l. cum fidem, C. de
non num. pecun. Menoch. remed. 15. recap. num. 119. Sa-
lon. de Pace consil. 33 num. 20 intelligitur si probetur
illum, qui solvit, seu solutionem recepit habuisse ple-
nam notitiam dicti contractus, ob cujus causam se
solvisse, aut solutionem recepisse dicitur, nam aliàs
non diceretur ratificasse id quod ignoravit seu, de quo
plenam notitiam non habuit, nec sufficit habuisse ali-
qualem scientiam in genere Natt. consil. 161. n. 31. Me-
noch. d. remed. 15. num. 123. Seraphin de privil. juram.
privileg. 83. num. 69. Cæf. Barz. decis. 17. Cancer. var.
resolut. lib. 2. cap. 6. num. 103. qui omnes concludunt al-
legantem ratificationem debere probare dictam
scientiam. Et ratione hujus tacitæ approbationis non
potest contra fidejussorem mandatum executivum re-
laxari, nisi denuò fidejussorio nomine obligaverit.
Cardin. Mantic. de tacitis, & ambiguis convent. lib. 16.
titul. 5. numero 16. ibi: *Ex hoc autem regula deducitur,
quod si fidejussor, qui accessit obligationi principalis us-
que ad certum tempus, & eo transacto contractum appro-
baverit, non possit intelligi tanquam fidejussor obligatus,
quia cum fuerit liberatus, non potuit sine stipulatione rur-
sus fidejussorio nomine obligari; nam obligatio semel ex-
tincta ex pacto non resuscitatur leg. qui res, §. aream, ff.
de solut. & leg. si unus, §. pactus ne peteret, ff. de pactis,
&c. & allegat Menoch. dict. consil. 389. num. 14. ibi:
Quinto confert, quod (ut diximus) obligatio D. Valen-
tini pro fidejussione ob eam mutationem factam à D. Ali-
prando extincta fuit; atqui obligatio semel extincta am-
plius non reviviscit, l. qui res, §. aream ff. de solut. quod
procedit etiam si consensus partium ut reviviscat, præce-
deret, l. si unius, §. pactus, vers. sed si pactum, ff. de
pact. quin in specie ita intellexit Dec. in l. cum mota,
in 2. notab. C. de transact. ergo ex ea approbatione fide-
jussionis obligatio extincta non potuit reviviscere; & si
dicatur, Nova obligatio exorta est, responderetur esse fal-
sum, quia fidejussor non obligatur nisi mediante stipu-
latione, l. 5. §. satis acceptio, ff. de verb. obl. &c.*

Toletana Renunciationis.

Juramentum secundum contra primum an & quando sit validum? Renunciatio futurae hereditatis filii à matre factae, an revocari possit? & ex capite enormissimae lésionis quando sit nulla?

VOTUM LXXXVII.

- 1 Dubii propositio.
- 2 Legitima descendantium ex legitimo matrimonio sunt omnia bona parentum, deducto quinto.
- 3 Parentes in tertio quod de ducto quinto superest, possunt aliquem ex filiis, vel descendantibus meliorare sed extraneo illud relinquere non valent.
- 4 Legitima parentum est omne filiorum, parentum deducto tertio.
- 5 Filii ultra tertium disponere non possunt in damnum parentum.
- 6 Successio descendantium, & ascendentium equiparatur.
- 7 Ascendentes possunt agere ad supplementum legitimae sicut ipsi filii.
- 8 Ascendentibus in legitima nullum gravamen imponi potest.
- 9 Ascendentes si exheredentur, possunt agere querela inofficiosi contra testamentum filiorum.
- 10 Renunciatio seu pactum inter patrem, & filium, per quam ipse filius impeditur à petitione legitima, non valet.
- 11 Renunciatio inter patrem, & filium facta in praevium legitimae paternae, vel maternae, non valet.
- 12 pactum de non succedendo est reprobaturum ascendentibus, & descendantibus.
- 13 Licentia, siue renunciatio legitima juramento confirmata valet.
- 14 Juramentum primò praestitum facit quod secundum juramentum contrarium non valeat.
- 15 Filia jurans patri non alienare, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam cum juramento consentiat dictae alienationi, illa non valet.
- 16 Cautela contra Auth. Sacramenta puberum.
- 17 Juramentum factum contra primum juramentum licitum, juridicum, & honestum non valet.
- 18 Mulier jurans non alienare, bona dotalia sibi donata propter nuptias, si postea alienet, & juret non contravenire, non valet alienatio.
- 19 Cap sicut, de sponsalib. intelligitur.
- 20 Actus, qui sine juramento erat ipso jure nullus obstante prohibitione legis, non potest sustineri ratione juramenti.
- 21 Cap quamvis pactum, de pact. lib. 6. non habet locum quandocunque prius filia jurasset nunquam renunciaturam hereditati paternae.
- 22 Fideiub. re si mulier jurat, talis fideiussio non valet contra primum juramentum.
- 23 Cautela pro filia renunciante, ut non obligetur.
- 24 Mulier si juravit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum juramento, nihil valet alienatio jurata, propter juramentum primum.
- 25 Procuratorem juramento praestito de non revocando constituens, perjurus est si revocet.

- 26 Licentia ad testandum futura hereditatis, nihil aliud est quam hereditatis futura renunciatio.
- 27 Protestatio in actu dependente à voluntate solius protestantis, contraria actui subsequenti facit hunc actum contrarium nihil operari.
- 28 Protestationi quando inest metus propter scientiam adversarii, non est necesse quod fiat notificatio.
- 29 Renunciationis poenitentia in solo animo, & voluntate consistit, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente.
- 30 Pater qui dedit licentiam filio liberè testandi, an possit eam revocare?
- 31 Pactum negativum de non succedendo bonè juramento confirmatur.
- 32 Cap. quamvis pactum, de pactis in 6. non pro edic. quoties renuncians ex sua renuntiatione, seu licentia jurata ad testandum enormiter laderetur.
- 33 Sub distinctione hac materia resolvitur.
- 34 Lésio non attenditur in renuntiatione, qua donationem importat.
- 35 Donatio dicitur quasi doni datio.
- 36 In donatione ob causam habet locum remedium rescissorium ob enormem lésionem.
- 37 Renuntiatione facta ob benemerita videndum an merita aequivaleant valori talis donationis.
- 38 Benemerita generaliter enunciata videntur pro colore apposita.
- 39 Donata filio à patre propter benemerita, & vice versa praesumuntur potius facta affectione, quam ex causa meritorum.
- 40 Servitia praestita parentibus per filios debent esse obsequialia, & reverentialia.
- 41 Lésionem enormissimam excludunt periculum mortis, & vita incerta.
- 42 Lésionis ad probationem regulariter debet attendi tempus conventionis seu actus qui geritur.

Mulier quaedam nobilis, sub die 26. Februarii 1612. filio majori licentiam juramento firmatam concessit ut posset per viam testamenti, aut ex quavis alia inter vivos dispositione, cuicumque voluerit omnia bona sua relinquere, cum antea per diem, scilicet 26. ejusdem Februarii protestata esset se per vim, & instantissimas, ac importunas filii praedicti persuasiones eam licentiam pro redimenda sua vexatione paratum esse concedere, quod etiam mediante juramento affirmavit, atque etiam praedictam licentiam non concessuram juravit: & postea, die scilicet 1. Junii 1615. eam licentiam in forma revocavit, & juramento revocationem firmavit. Dubitatum fuit, utrum haec licentia effectum sortiri debeat, an verò illa non obstante mater in bonis filii deducto tertio succedere valeat? Ad quod dubium resolvendum primo praesupponendum est legitimam descendantium ex legitimo matrimonio esse omnia bona parentum, deducto quinto, de quo ad libitum pro anima vel extraneis disponere possunt, l. 28. Tauri, quae est l. 1. tit. 6. lib. 5. Recopil. Anton. Gomez l. 17. Tauri, lib. 1. ubi tradit quintum fuisse de jure communi, Matiens. l. 10. n. 20. tit. 4. & l. 1. tit. 6. lib. 6. Recop. Et praeter dictam quintam poterunt parentes etiam in tertio, quod deducto quinto superest, aliquem ex filiis, vel descendantibus meliorare, sed extraneo illud relinquere non valent. Ant. Gom. & Matiens. citatis locis, per l. 7. Tauri, quae est d. l. 1. tit. 6. lib. 5. R. cop.

Secundò praesupponendum parentum legitimam esse omne patrimonium filiorum deducto tertio, de quo ad libitum etiam in extraneos filii disponere possunt, l. 6. Tauri, quae est l. 1. tit. 8. lib. 5. Reco. Si verò ultra eam quantitatem filii disponant in parentum damnum

& præjudicium suæ legitimæ, per querelam inofficio-
sæ donationis revocatur usque ad debitum bonorum
subsidiū, ut per Roderic. Xuar. in *quoniam in prio-
ribus*, ampl. 16. C. de inoff. testam. Emman. Costa. in cap.
si pater, p. 3. verb. privare non possit, a. n. 1. de testam. lib. 6.
Mangil. in tract. de im. ut q. 93. n. 54.

Tertio præsupponendum est, successionem descen-
dentium, & ascendentium æquiparari, nam etsi paren-
tibus ff. de inoff. testam. ibi: Non minus parentibus quam
liberis piæ relinqui debet, &c. l. 6. Tauri, quæ est l. 1. tit. 8.
lib. 5. Reco. il. ibi: Que los ascendientes legitimas por su
orden, y linea derecha succedan ex testamento, y abin-
testado a sus descendientes, y les sean legitimas herede-
ros, como lo son los descendientes a ellos en todos sus
bienes de qualquier calidad que sean, en caso que los
dichos descendientes no tengan hijos descendientes legiti-
mos. o que ayan derecho de los heredar: pro bien per-
mitimos que en la tercera parte de sus bienes puedan dis-
poner los dichos descendientes en su vida, o hazer qual-
quier ultima voluntad por su alma, loquat mandamos se
guarde. &c. Unde notat Azeved. in dict. l. 1. n. 1. in fine,
quod cum ascendentes necessarii sint hæredes descen-
dentibus suis legitimis, possunt ascendentes agere ad
supplementum legitimæ sicut ipsi filii possunt, ut per
Roderic. Xuar. in *pralud. quoniam in prioribus*, n. 12.
Anton Gomez var. tom. cap. 11. n. 24. in med. & com-
munem dicit Menoch. de *successionum creatione*, §. 30.
num. 85. Crass. recept. sentent. verbo *legitima*, quest. 35.
Vnde Gutierrez in repl. pater filium, n. 14 ff. de inoff. te-
stam. per text. in l. 1. in fine, tit. 8. part. 6. illis competere
jus dicendi nullum testamentum filii & n. 8 advenit
quod sicut in legitima filii non potest imponi per pa-
trem gravamen; ita ob id quod ascendentes eis neces-
sarii sunt hæredes, nullum gravamen in legitima per
descendentes imponi quoque potest. Roder. Xuar. in
d. l. *quoniam in prioribus* ampl. 6. per 101. Castill. dict. l. 6.
Tauri, verb. *succedant ex testamento*, ibi: Quod si ascen-
dentes exheredantur, possunt agere querela inoff. iosi con-
tra testamentum filiorum; tradunt omnes d. l. 6. &c.

- 10 Ex quibus rectè inferitur quod sicut non valet re-
nunciatio seu pactum inter patrem & filium per
quam seu quod filius impediatur à petitione legitimæ
& ejus supplemento, l. si quando, §. illud, Cod. d. inoffic.
testam. Anton Gomez tom. 1. var. c. 11. n. 14. prope fin. Al-
var Valasc. de *partit. c. 16. nu. 35. cum sequentibus*, Ca-
st. ill. *quotid. tom. 5. cap. 107. n. 75. ver. (secundo) Cancer.*
var. *resol. lib. 3. c. 17. de renunciat. ex num. 1.* Franc. Mo-
lin. de *ritu nupt. lib. 3. q. 80. a num. 9.* Ita e contra non
valebit renunciatio, seu pactum inter eos factum in
præjudicium legitimæ paternæ seu maternæ, vel ejus
supplementi. Sic Roderic. Xuar. in *repet. dict. l. quoniam*
in *prioribus*, am. l. 16. n. 3. ubi refert ita sentire gloss. in
dict. l. si quando, §. & generaliter, Gutierrez de *juram. con-*
firm. p. 1. c. 19. num. 1. & 2. Anton Gomez l. 22. Tauri,
n. 3. ibi: Sed dico quod prædicta opinio Baldi est falsa,
imò teneo quod sicut filius, vel descendens non potest re-
nunciare successioni patris, vel ascendents; ita e contra
pater, vel ascendens non potest renunciare successioni filii,
vel descendents, & in dict. §. illud, dict. l. si quando, dicit
& tenet formaliter Petr. de Bellapert. quod pactum de
12 non succedendo est reprobatur a descendibus, & descen-
dentibus, ubi Jacob. de Butr. Cyn. Alberic. Fab. Paul.
& communiter Doctores.

- 13 Quibus præsuppositis videbatur resolvendum, quod
cum fuerit licentia, sive revocatio juramento confir-
mata, propter religionem juramenti, regulariter
loquendo, dicta licentia sive renunciatio valere de-
beat, per text. expressum in c. p. *quamvis pactum*, de pa-
ctis in 6. cum ibi adductis per Roderic. Xuar. citato lo-
co; & Gutier. in *verb. omnino servari*, & de *juram. con-*
firmat. p. 1. c. 19. n. 3. Menoch. *conf. 335. in fine*, Valasc.

d. *partit. cap. 16. n. 3. cum Azor instit. mora. p. 2. lib. 6.*
cap. 28. q. 1.

Sed juramento non obstante fuit conclusum dictam
licentiam & renunciationem fuisse, & esse invalidam,
ex sequentibus.

Primo, quia in protestatione quam mulier per diem 14
antè facit, expressè dixit, & protestata fuit se esse per-
vim, & metum compulsam renunciare, & dictam licen-
tiam concedere, juramento promittentem eam se nū-
quam facturum, aut concedurum; quo casu renun-
ciatio subsequens etiam juramento confirmata non
valet, nam primum juramentum præstitum in dicta
protestatione prævaluit secundo juramento præstito
in dicta licentia, seu renunciatione. Ita resolvit An-
gel. Aretin. *conf. 39. num. 36. & 37. ibi. Quarto per*
tres dies antequam dicta Catharina faceret finem, & libe-
rationem de dictis bonis patri suo, ipsa protestata fuit
cum juramento, quod si contingat liberationem aliquam
facere patri suo de dictis bonis, illam faceret, non volens
reverentia paterna contradicere, & propter metum ma-
riti qui minatus fuit sibi, ideo juramentum prædictum
primo præstitum facit quod secundum juramentum contra-
rium præstitum per dictam Catharinam in dicta renuncia-
tione, & liberatione non valeat, ut est text. cum gloss.
in cap. licet mulieres. de jurejur. lib. 6. Et hoc tenet
Host. in cap. cum contingat, de jurejurand. ut refert illa
gloss. ubi dicit, quod similiter si juravit patri non aliena-
re, nec alienationi fundi dotalis consentire, si postea etiam
cum juramento consentiat dicta alienationi, quod non va-
let alienatio nec secundum juramentum: facit cap. intel-
lecto, de jurejur. & hoc etiam tenet Archid. in d. cap. li-
cet mulieres, & Specul. in titul. de empt. & vendit. §. in
tertio loco, versicul. & nota consilium, ex quo dixit domi-
nus noster Joannes in cap. cum contingat, quod potest
dari cautela contra auth. Sacramenta, quod minor juret
non contrahere, nec alienare sine curatore, & decreto ju-
dicis; unde licet postea alienet etiam cum juramento non
valet alienatio, qui cum primum juramentum fuerit ex
justa causa, & secundum jus commune, quod fuit ser-
vandum, & prævalet secundo juramento: ita in casu no-
stro cum dicta Catharina juraverit quod id faceret pro-
pter metum, & sit clarum quod si fecisset per metum,
quod in eff. d. juramentum non ligasset, & non voluisset
renunciatio, ut in dict. cap. 1. de pact. in 6. Ergo dictum
suum juramentum præstitum in dicta sua protestatione
valet, & prævalet dicto secundo juramento in dicta re-
nuntiatione: ergo juramentum præstitum in dicta renun-
ciatione non valet &c.

Idem Angel. Aretin. num. 40. dict. loco, respondet 17
ad aliquas objectiones, quæ contra dictam Cathari-
nam renunciantem deducebantur, ut videre est ibi:
Et primo non constat primum argumentum, quo tale jura-
mentum possit servari sine in eritu salutis æternæ: Quia
post o quod dictum juramentum teneat ipso jure in dicta
causa, tamen quia enormiter ledit vel quia dicitur fa-
ctum metu, & reverentia: vel quia contra primum jura-
mentum licitum, juridicum, & honestum; ergo necessa-
rio sequitur, quod non est secundum, ut patet per supra-
dicta, &c.

Eandem resolutionem tenet Abb. Panorm. in cap. in- 18
tellecto 3. n. 8. de jurejur. ibi: Viterius adverte, allega-
tur communiter iste text. quod alienatio facta contra jura-
mentum non tenet, etiamsi jurata; unde gloss. notabilis
in cap. licet, inf. à eodem lib. 6. per ipsum text. dicit
quod si mulier jurat non alienare bona dotalia sibi dona-
ta propter nuptias sine legali solemnitate, si postea alie-
nat, & jurat non contravenire, non valet alienatio, quia
ultimum juramentum fuit primo licito contrarium, &c.

Et licet ibidem num. 8 opponat de textu in cap. sicut, 19
de sponsalib. ubi valet juramentum contra juramen-
tum, & ex aliis juribus, in quibus resolvitur quod non

obstante primo juramento actus valet, licet remaneat perjurus contraveniens juramento, nihilominus intelligit hos textus, prout colligitur ex sequentibus verbis: ²⁰ *Ego dico sic, quod quandoque actus dispositio dependet a mera voluntate, seu facultate jurantis, & tunc proce- it contrarium, ut alienatio etiam non jurata valeat contra juramentum prius prestitum, licet jurans sit perjurus. Quando vero actus dispositio non dependet a mera facultate urantis, ut quia interdicitur a lege favore ipsius jurati, exemplum in muliere & minore, cap. cum contingat, supra eod. & in auth. Sacramenta puerum, Cod. si adversus vendit. & tunc actus etiam juratus contra primum juramentum non valet, ratio est, quia actus sine juramento erat ipso jure nullus, obstante prohibitione legis: ratione autem juramenti sustineri non potest, quia jam obligaverat se Deo per prius in contrarium, & sic secundum fuit illicitum, &c.*

²¹ Idem tenet Menchaq loquens de renunciatione hæreditatis, quod non valeat etiam cum juramento, casu quo ante illam adesset aliud uramentum de non renunciando, in tract. de succ. eff. creat. tom. 1. §. 1. requis. 19. limit. 1. n. 148. ibi: *Sexta limitatio & principalis, ut d. cap. quamvis pactum, non habeat locum, est quandocumque prius filia jurasset nunquam renunciaturam hæreditati paternæ per pactum, quia licet postea renuntiaret, etiam cum juramento, talis renunciatio esset nulla propter juramentum præcedens: ita eleganter r. po- rio tenere Alex. in d. l. stipulatio hoc modo concepta, 2. casu, col. 1. post med. &c.*

²² Ad quam resolutionem comprobendam idem Menchaq. infert ad alios casus similes, eos resolvens juxta distinctionem Abbatis, de qua supra n. 19 & sic n. 158. docet quod si mulier jurat non fidejubeere, quod juramentum concordat cum prohibitione juris, ut Cod. & Digest ad Velleianum: quod si postea fidejubeat etiam cum juramento, talis fidejussio non valet contra primum juramentum, & ita limitat textum in capite ex rescripto, de jurejur. ubi fidejussio mulieris valet, quando est juramento firmata. & n. 159. tradit quod si quis jurat non apponere pactum illeg. commissoria, quod juramentum est consonans juri, ut Cod. de pacti pignor. per tot. quod si postea juret, tale pactum juratum non valebit contra uramentum primum. & ita singulariter limitat textum in cap. significante, de pignor. ubi pactum legis commissoriae reprobatur in pignoribus firmatur uramento, & num. 160. subdit, quod si mulier juravit non donare marito, quod juramentum cum prohibitione juris concordat; ut Cod. & ff. de donat. inter virum & uxor quod si postea donat etiam cum juramento, talis donatio non valet contra juramentum primum, & ita limitat conclusionem singularem, quæ habet quod donatio inter virum & uxorem firmatur juramento: & n. 161. tenet quod licet donatio excedens 500. solidos, firmeretur juramento sine insinuatione, tamen si quis jurat non donare ultra legitimam sine insinuatione, quod juramentum est secundum jus in l. sancimus, C. de donat. postea sequuta etiam cum juramento, erit invalida, quia contra juramentum primum.

²³ Et hanc opinionem sequendo cautelam ex ea ponit, ut filia renuncians cum juramento non obligatur. Cardin. Tus. h. pract. conclus. verb. Renunciatio conclus. 181. n. 41. ibi: *Cautela contraria pro filia renunciante ut non obligetur, est quod antequam renuntiet, secretò faciat rogare protestationem, quod ipsa compellitur minùs a patre, & marito etiam metu mortis cedere successioni paternæ, vel maternæ, & fraterne, & ideo quod si devenire contingat ad talem liberationem, & renunciationem, protestatur & jurat quod dolo, metu, & invita faciet, & non voluntate, & ita jurat; quia tunc juramentum*

Barbolæ Vot. occis. Pars II.

secundum non operatur contra primum, & laesa poterit clamare, & repetere &c.

Comprobatur expressè ex glos. verb. compellendos, ²⁴ vers. quod dices in d. cap. licet mulieres, de jure lib. . quæ dicit si mulier juravit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum juramento, nihil valere alienationem juratam propter juramentum primum, & eam consequuntur Bernard. regul. 479. Bellacom. tom. 1. commun. opin. lib. 4. tit. 1. n. 52. pag. 479. Palat. in rep. rub. de donat. inter virum, §. 54. um. 6. Covar. in d. c. quamvis pactum, p. 1. §. 2. n. 1. Mascard. de probat. conclus. 1242 n. 7. Corduba de Lara in l. si quis à liberis, §. parens, num. 103. ff. de liber. agnosc. Gutier. de juram. cons. p. 1. cap. 1. n. 79. Azor instit. moral. p. 1. lib. 11. cap. 6. ²⁵ q. 2. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 2. de juram. cap. 30. num. 1. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 13. n. 2. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. c. 1. n. 20. Cui resolutioni videbatur opponi alia glos. verb. revocatus, in cap. fin. de procur. lib. 6. dum ait constituentem procuratorem juramento præstito de non revocando, perjurum esse si revocet, at valide revocare cujus dictum videtur fundare in l. duobus §. fin. ff. de jurejur. ibi: *Posterior causa jurisjurandi potior habebitur, &c. & inc. intellecto de jurejur.* sed rejecta earundem glossarum conciliatione, de qua per Cov. §. 2. n. 4. Gutier. d. c. 1. num. 81. illa magis placet, quam tradit Sanch. d. disp. 13. n. 5. distinguens inter actus jure validos, ac licitos quorum valor ab agentium potestate penderet: ut hoc casu valeat secundum juramentum, licet sit contra prius factum; & inter actus jure invalidos, nec pendentes ab agentis voluntate, & tunc si juret quis se non facturum id, si postea faciat, juramentumque confirmet, hic posterior actus contra primum juramentum invalidus est. ²⁶

Cum ergo renunciatio futuræ hæreditatis filii in bonis paternis prohibita sit de jure, tam favore ascendentium, quàm descendantium, & actus renunciationis hujusmodi solus valere non possit sine juramento ob dictam legis prohibitionem, bene sequitur quod ratione juramenti in ea apppositi sustineri non potest, quia jam, ut dixit Abb. & notant DD. obligata erat Deo per prius juramentum in contrarium, & sic secundum illicitum fuit. Nec relevat quod resolutio, de qua supra & doctrinæ pro hac parte citatæ procedunt in renunciatione hæreditatis futuræ; non verò in licentia ad testandum futuræ hujusmodi hæreditatis liberè concessa, quia hæc nihil aliud est quàm hæreditatis futuræ renunciatio, ut dicit Gutier. pract. quest. lib. 5. q. 73. n. 1. ibi: *Sequitur D. Molina, ex his dicens quod in hoc licentia ab ascendente præstita descendenti, ut possit ex ejus legitima liberè testari, eoque pacto primogenium ex universo patrimonio instituere juramentum intervenire debet cum effectus sit renunciationis hæreditatis viventis, quæ absque juramento non valet, &c. & ibi: Ubi facultas concessa liberè testandi a filio patroni liberti, non liberat eum quin legitimam reliquant; ille enim consensus continet pactum de non succedendo, & ideo nisi confirmetur juramento, non valet, &c.* Et ideo Molina de primog. lib. 2. cap. 3. num. 49. hoc ipsum firmat, concludens in hac hæreditatis viventis renunciatione debere intervenire juramentum, itaut absque illo non valeat: & advertit hæc omnia mente tenenda esse, quia frequenter in practica in opulentissimis hæreditatibus contingunt.

Hinc etiam colligitur, quod cum renunciatio hæreditatis futuræ filii à matre facta ab animo solius protestantis pendeat: benè sequitur quod actus licentiæ seu renunciationis postea præstitæ, contrarius ipsi protestationi fuit nullus, Bart. & Doctores in leg. qui in aliena, §. Celsus, ff. de acquir. hered. & in l. non solum, §. morte, ff. de novi oper. nunciat. Simon. de Practis cons. 173. numer. 6. cent. 2. ibi: *Nam prote-*

G

statio

statio in actu dependente à voluntate solius protestantis, contraria actui subsequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari, leg. qui aliena, § fin. de acquir. hered. & ibi Bartol & Alex. & in d. l. pacta novissima, & Bartol. in d. l. si quis, col. 3. nisi in actu subsequenti dicatur expresse, velle recedere à prima protestatione. Ita in terminis d. l. si quis, tenet Bartol. in l. non solum, § morte, col. 4. vers. & tunc quaro, de novi oper. nunciat. Gozadin. conf. 9. num. 26. Bald. conf. 165. vol. 2. n. 6. ubi quod protestatio precedens in actu sequenti contraria facit, ut subsequens actus nihil operetur. Ideo protestatio non tollitur, quia præsiciens se cogendum, ad evitandam injuriam compulsionis fuit protestatus. Surd. conf. 356. num. 21.

- 28 Nec requirebatur, ut ille contra quem facta fuit protestatio, illius scientiam haberet, quia quando in Protestatione inest metus propter scientiam adversarii, non est necesse quod fiat notificatio, l. de pupillo, §. ipsi Pratori. ff. de novi oper. nunciat. cap. si iustus metus, de appellat. l. fin. C. de his qui per met. judic. non appel. resolvit Bald. d. conf. 165. num. 6. Menoch. conf. 308. num. 23. ibi. Ita enim secretis his protestationibus consulere sibi solent, qui palam loqui & suam declarare voluntatem timent, sicuti scribunt Bart. in d. l. qui in aliena, & Socin. sen. in consil. 263. num. 8. lib. 2. respondit in filia, qua patri suo non audet contradicere, ut scilicet clam protestetur, &c.
- 29 Nec item requirebatur, quod revocatio dictæ licentiæ postea subsequuta intimaretur filio, cui prædictam licentiam mater concesserat, ut in terminis revocationis renunciationis notat Surd. conf. 136. n. 49. ibi: Secundò respondeo, intimationem non fuisse necessariam, quia poenitentia, & revocatio renunciationis consistit in solo animo, & voluntate, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente, l. Pomponius, ff. de negot. gestis &c. ubi citat Alexand. Cravet. & alios.
- 30 Et omni difficultate caret, quod valida sit dictæ licentiæ revocatio; nam in ea quæstione resolvenda, an Pater, qui dedit licentiam filio liberè testandi, possit prædictam licentiam revocare, Gutier. præct. lib. 5. quæst. 75. per tot. ad utramque partem plura adducit fundamenta, & tandem concludit in hæc verba: Ego profectò hanc secundam opinionem veriore esse iudico, ac proinde tenendam, eo nempe casu, quo filius virtute prædictæ licentiæ, & facultatis à patre sibi data in forma sufficienti, iam fuerit testatus in favorem alterius, vel aliorum; tunc enim pater minimè poterit illam licentiam, & facultatem revocare in vita filii, absque eius consensu, & à fortiori nec post mortem filii, qui virtute illius licentiæ iam testatus fuit in præjudicium illorum, quibus iam erat jus quæsitum. At verò antequam filius ipse testetur, & sic re integra, crederem profectò revocationem validam esse, ac proinde filium postea minimè in præjudicium legitime patri debita per nostram l. Regiam testari posse, &c.
- 31 Nec limitatio, quam adducit idem Gutier. d. q. 75. num. 7. nempe quod renunciatio jurata ratione juramenti, & ob implementum ipsius, nec etiam re integra, revocari potest, ibi: Nisi renunciatio prædicta parentis esset jurata, tunc enim revocari non poterit, &c. præsentī casui accommodari potest in quo licentia & juramentum in ea appositum, erat contrarium præcedenti protestatione, & juramento in ea inserto; & ideo nil mirum juxta supradicta, si secundum juramentum non possit operari, nec liget contra juramentum licitum antea factum; limitatio ante procedit quoties juramentum appositum in ipsa licentia ad testandum, seu in renunciatione legitimæ filii, obligat, & observari debet, nempe in casu in quo talis licentia cum renunciatione confirmatur juramento, in quibus terminis loquitur Gutier. d. quæst. 75. num. 8. ut videre est ibi:

Attamen cum id cesset in pacto negativo de non succedendo, bene juramento confirmatur, &c.

Secundò probatur dictam licentiam & renunciationem fuisse, & esse invalidam ex eo, quia renunciāns enormissimè læsus fuit; nam text. in d. cap. quamvis pactum, de pact. in 6. non procedit quoties renunciāns ex sua renunciatione, seu licentia jurata ad testandum enormiter læderetur. Ita in terminis Matth. de Afflictis decisione. 322. num. 8. cum seqq. ubi refert ita fuisse votatum; & determinatum in consilio Neapolitano; Dec. consil. 180. num. 1. & 3. ubi dicit quod sicut in d. cap. quamvis pactum, excipitur dolus ita pariter quando quis enormiter læsus reperitur, & licet in casu de quo consultit, tenuerit contrariam sententiam se motum asserit quia renunciāns non videbatur ita enormiter læsa, ut contravenire posset. Idem Dec. con. 379. num. 15. tom. 2. resolvit Hippolytam de qua ibi tanquam circumventam propter enormem læsionem contravenire posse, non obstante renunciatione facta cum juramento Marian. Socin. consil. 53. numer. 1. & 3. & consil. 48. numer. 23. l. b. 1. ubi testatur non solum esse communem, sed ab ea non esse recedendum in judicando, & consulendo, Curt. jun. conf. 141. num. 8. tom. 1. Petr. de Anchar. consil. 38. ubi concludit textum in d. cap. quamvis pactum, habere locum prout loquitur, nempe quando recepta fuit dos competens usque ad legitimam in bonis patris, cui filia renunciat, secus quando hæreditati patris, vel matris, ex quorum bonis legitimam non recipit, quia tunc cum sit enormiter læsa reclamare potest. Gutier. in Auth. sacramenta puberum, C. si adversus vendit numer. 91. dum tenet enormissimam læsionem esse justam causam rescindendi contractum juramento firmatum, & de juram. co firm. part. 1. cap. 19. n. 3. ubi post fundatam resolutionem, quod renunciatio hæreditatis filii facta per patrem, vel matrem cum juramento, vel è contra, valeat & subsistat ex vi juramenti, ex d. cap. quamvis pactum, limitat eam, scilicet quando filius ex prædicta renunciatione jura a enormissimè lædere: optimè Covar. in d. cap. quamvis pactum, part. 3. § 4. numer. 8. ubi post rem utriusque Partis sententiam ita concludit: Etiam major, juramento præstito, renunciāns hæreditati acquisitæ, vel acquirendæ, aut contractum emptionis vel venditionis paciscens, si læsio gravissima admodum enormis, multoque major quam ultra dimidiam contigerit, ex æquitate absolvendus est à juramento, ut agere valeat ad rescissionem contractus, vel ad læsionis compensationem. Hac conclusio convenit priori opinioni, cujus modò mentionem fecimus, & planè traditur à Guillelmo. Cassad. in d. decisio e. 1. idem notant Aym. conf. 7. num. 4. Paul. Paris. consil. 75. lib. 3. Corn. consil. 27. col. 5. lib. 4. & consil. 133. col. pen. id. in consil. 214. col. 3. & consil. 288. col. 6. lib. 3. Hieron. Grat. consil. 88. lib. 1. Franc. à Ripa lib. 3. respons. cap. 15. col. 3. quorum ea est concors ratio, quod jurans non videatur in tantam læsionem consensisse, nec de ea præcogitasse, præsertim quia ita gravis læsio non potest absque vero dolo alterius contrahentis contingere, atque ita responder. Corn. sapissimè se consuluisse, & Cassad. restatur frequenter in Pratorio Rotæ ita Romæ judicatum fuisse, &c. Eandem opinionem tuentur Surd. consil. 395. num. 28. ibi: Hæc verò dubio carent, stante enormissima læsione D. Claudii, qui habito respectu ad integrum patrimonium, modico recepto renunciavit opulenti hæreditati, &c. Anton. Fab. in suo C. lib. 5. tit. 6. de dotis promiss. definit. 7. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 97. num. 15. Fontanel. de pactis nuptia lib. gloss. unica, p. 1. n. 16.

In hac etiam materia non defuerunt, qui sub distinctione rem hanc componere voluerunt, videlicet inter dona

- dationem simplicem, & absolutam in favorem alicujus factam, & non respectu alicujus dati, seu remissi per illum cui renunciatur, & donatur, quoniam tunc lationem attendendam affirmant, & inter donationem, seu jurium remissionem factam per majorem ex mera liberalitate, non respectu alicujus dati vel recepti & tunc lationem non esse attendendam dicunt. Ita gloss. in verb. contractibus, in auth. Sacramenta puer. Cod. si adversus ve. d. Bart. cons. 46. num. 6. volum. 2. Arctin. in l. qui superstitis, ff. de acquir. hered. Barbat. consil. 90. n. 1. lib. 7. Anton. Gabr. consil. 129. n. 29. versic. quatuor casus Scip. Rovit. consil. 44. num. 30 lib. 1. Capic. ad consuet. si moriatur, p. 3. § 10. num. 6 pag. 330. Thesaur. decis. 66 num. 1. Cancer. var. tom. 2. cap. 5. de renunciatio num. 226. Castill. lib. 3. controvers. capite 2. num. 96. Nogueroi allegat 6. ex num. 46. usque ad 51. præcipue quando in terminis primæ partis distinctio- nis fit donatio ex causa paupertatis, ut observat Covar. in d. cap. quamvis pactum, §. 2. n. 6. in versic. etenim ibi: Etenim si filia dives admodum ex bonis maternis, aut aliunde hereditati paternæ renunciaverit nulla dote recepta, & juramento præstito, ut patris hereditas dividatur inter fratres pauperes, prope pia est hæc renuntiatio, nec aliquam iniquitatem habet, nec gravissima lationis ratione rescindi potest, cum nulla verè in hac specie contigerit latio, &c. Molin. de primog. lib. 2. cap. 3. n. 30. ibi: in secunda specie quando scilicet nullo accepto nec retento, ea renunciatio facta fuerit à filiis majoribus consulto, & ex causa donationis eis quibus aliunde alimenta supersint, nulla actio ei danda erit ad petendam ex enormissima latione renunciationis rescissionem, &c.
- 34 Ratio omnium supradictorum est, quia in renunciatione, quæ donationem importat, non attenditur latio, præcipue si donatio ex libertate procedat, Cravet. cons. 160 n. 1. & cons. 161. Cur. jun. cons. 141. n. 14. & seq. Mandel. Alba cons. 81 n. 55 & seq. Hieron. Gabr. consil. 156. n. 17. Cancer d. tit. de renunciatio. c. 15. n. 223. & 225. Cabrereros de metu, lib. 2. cap. 3. n. 29. consistit enim donatio in mera liberalitate, ex l. 1. ff. de donat. & ideo dicitur quasi donatio, ex l. tenatus 31. §. 1. ff. de donat. causa mort. Mandoz. de pactis lib. 1. q. 1. n. 6. in versic. tertio qui promittit. Solorzan. de jure Indiarum lib. 2. cap. 2. n. 41. Mar. Cutel. de donat. inspect. 6. n. 4. & tract. 3. in sp. 10 n. 5. Et maxime, prout in nostro casu quando donationi à patre filio factæ fuisset appositum juramentum quia ea donatio statim valeret, ad quod plures refert Doctores Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 7. n. 57.
- 35 Hanc resolutionem limitant, & benè aliqui in donatione ob causam, in quo habet locum remedium rescissionis ob enormem lationem. Ita Cravet. cons. 192. n. 1. cum seq. Curt. jun. cons. 141 n. 4. sed in casu præfenti non videbatur applicari, attentis verbis enunciativis à matre prolatis in dicta renunciatione, ibi: *or las tue as obras, y servicios que del tengorecibidas*; quia videndum est an merita, & servitia æquivalent valori talis renunciationis. Oldrad. cons. 226. colum. penult.
- 36 Surd. dec. 190. n. 4. tum quia ubi donatio fit personæ conjunctæ ob benemerita, non intelligitur donatio ob causam, sed simplex, quia merita generaliter enunciata, videntur pro colore apposita. Oldrad. consil. 5. incip. Titius dedit, Caroc. decis. 86. n. 19 tum etiam, quia donatis filio à patre & vice versa propter benemerita & sanguinis affectionem præsumitur potius facta ex affectione, quam ex causa meritorum. Steph. Gratian. disceptat. forens. c. 254 n. 17. Fontanel. d. tit. clausul. 4. gloss. 1. n. 24 tum denique quia servitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia & reverentialia, non verò similia illis, quæ dominis præstant famuli & servi, l. veluti, ff. de instit. & jure, l. nullum pen. ff. de obseq. parent. Barbosa Vota decis. Pars I 1.

præstand. ibi. Nam pietatem liberi parentibus non operari debent. Afflict. decis. 308 n. 4. Gutierrez de uram confirm. p. 1. c. 5. n. 3. & 4. ubi reprehendit Albericum, & Angel. contrarium tenentes.

Prædictam resolutionem declarant non procedere 41 quando nulla adest latio, quæ possit in consideratione venire, quia mater renuncians nullam habebat securitatem posse supervivere filio, & in ejus bona succedere, imò jure naturæ contrarium potius præsumendum erat, ex l. etsi parentibus, ff. de inop. restam. ibi: *Turbato ordine mortalitatis, &c.* imò & multò magis latio excludebatur ex verosimili timore, & suspitione, ac contingentia, quod potuisset filius bona sua prius consummare, & de illis ad libitum disponere, antequam ad matrem devenissent si illa superveniret, Affgel. consil. 223. in fine n. 4. in versic. restat igitur, Paul. de Castro cons. 174. incip. Contra, colum. 2. n. 3. in versic. Neque obstat. Joan. Anton. Rub. cons. 12. n. 7. & 12. Paul. Paris. consil. 29. n. 81. cum seqq. lib. 3. Cravet. consil. 114. n. 13. cum sequentibus Socin. jun. cons. 50. n. 3. cum sequentibus lib. 2. Burg. de Paz. consil. 5 n. 7. Periculum enim mortis & vita incerta excludunt lationem enormissimam, & contractum legitimum efficiunt, ut in censu ad vitam resolvunt Molin. de justit. tract. 2. disp. 388. numero 4. Felician. de censib. part. 2. lib. 2. cap. 1. numero 10. Avendan. eodem tract. cap. 34. n. 38. Bonacina de contractib. disp. 3. q. 4. puncto unic. n. 18. versic. serva tamen, Nogueroi. alleg. 19. n. 1. Et in contractu assurationis propter periculum, & incertitudinem, Molin. d. tract. 2. disp. 507. n. 1 & 2. Alvar. Valasc. consil. 64. n. 1. Quia ad probationem lationis, regulariter loquendo, debet attendi tempus conventionis seu actus, qui geritur, ex l. si voluntate, C. de contrah. empt. cap. cum dilecti de empt. Cravet. cons. 11. n. 17 & cons. 151. num. 7. Hippol. Rimin. cons. 97. n. 15. lib. 1. Sfortz. de restit. in reg. p. 2. q. 57. art. 3. num. 18. Abb. cons. 56 in fine, lib. 1. Afflict. decis. 316 nisi quando effectus, seu executio negotii confertur in futurum, quia tunc non debet attendi tempus conventionis, sed executionis, ut ex Panorm. Dec. Jas. & aliis resolvit Pinel. in l. 2. C. de resc. vendit. 42 p. 3. cap. 2. n. 16. & magis in terminis Cephat. cons. 34. tom. 1. ubi n. 18 sic ait: *Et hoc maxime verum est inspecto tempore mortis patris, quod magis est considerandum quam tempus renunciationis, quæ prius effectum, non sortitur, quam hereditas potuerit renunciantibus esse delata, ut pulchre Ruin &c.* Anton. Nat. consil. 548. n. 16 tom. 3. ibi: *Respondetur quod si utrum interveniat consideratur tempus contractus, ubi contractus perficitur unico momento, & non habet tractum successivum; & ita loquitur d. l. si voluntate: secus ubi habet tractum successivum vel est explicandum a tempore de futuro, quia tunc intelligitur rebus sic stantibus, & succurritur etiam ex æquitate latio, & gravato.*

Salmantina Lectiois.

Presbyteris licet in aliqua Universitate jus civile publicè legere. Et tales docentes, vel addiscentes fructus suarum præbendarum, non tamen distributiones in absentia causâ studii percipere valent:

VOTUM LXXXVIII.

- 1 Cap. non magnoperè, Ne clerici, vel monachi adducitur.

- Cap. super specula; fin. ne clerici, vel monachi, loquatur de Presbyteris secularibus.
- 3 Cap. super specula, de privileg. allegatur.
 - 4 L. culpa, C. de malefic. & l. omnes, C. de hæret. citatur.
 - 5 Indecentia an resultet ex eo quod Sacerdos cathedram juris civilis moderatur.
 - 6 Doctores referuntur qui tenent non licere Presbyteris jus civile publicè legere.
 - 7 Leges audire prohibitum est clericis
 - 8 Doctorari potest Presbyter in jure civili sine privilegio.
 - 9 Abbas regularis potest doctorari in jure civili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum.
 - 10 Cap. non magnoperè, & cap. fin. ne clerici, vel mon. loquuntur in audientibus, seu studentibus ad discendo.
 - 11 Cap. non magnoperè, ne cleric. vel mon. intellectus.
 - 12 Monachis solum votatur auditio publica legum, non autem prælectio.
 - 13 Juri ante clericatum operam dans post illum ad Doctoratum in eodem jure poterit promoveri.
 - 14 Presbyteri docentes leges, vel physicam etiam extra domum, nullam incurrunt censuram.
 - 15 Legem vel Physicam docentes Presbyteri non comprehenduntur sub dispositione d. cap. super specula, ne clerici vel mon.
 - 16 Presbyteris quamvis non liceat audire leges, licet tamen eas docere.
 - 17 Excommunicationem non incurrunt Presbyteri legentes vel Physicam etiam extra domum docentes.
 - 18 De isto cap. non magnoperè, & cap. super specula, qui clerici vel mon. est pœnalis, & odiosa.
 - 19 Eugeniana Bulla Salmantina Universitati concessa refertur.
 - 20 Permissum censetur quod non invenitur prohibitum.
 - 21 Cap. non magnoperè, qui clerici vel mon. intellectus.
 - 22 L. Hispana 28 tit. 7. part. 1. refertur.
 - 23 Cap. super specula, fin. qui clerici vel mon. intellectus.
 - 24 Cap. super specula, de privileg. declaratur.
 - 25 L. culpa, C. de malef. & l. omnes C. de hæret. intelliguntur.
 - 26 Forenses disceptationes quæ dicantur?
 - 27 Julianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit?
 - 28 Scholarum erectio ex causa?
 - 29 Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis.
 - 30 Docentes & studentes in Theologica facultate, integrè percipiunt fructus suarum præbendarum
 - 31 Studiorum causâ absentes, Reipublicæ causâ abesse existimantur proindeque pro præsentibus habentur.
 - 32 Doctores referuntur asserentes, docentes & addiscentes S. Scripturam percipere posse fructus suarum Præbendarum.
 - 33 Bulla Eugeniana concessa Universitati Salmantina extenditur ad quamlibet aliam Universitatem approbatam.
 - 34 Legentes seu studentes juri canonico, aut civili fruuntur privilegio de percipiendis fructibus suarum Præbendarum in absentia.
 - 35 Facultati cuicunque sit ita & honesta, etiam Philosophia & Legica operam dantes in universitate

Salmantina fruuntur Eugeniana.

- 36 Docentes, seu studentes, ad hoc ut causâ studii in absentia fructus percipiant suarum præbendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Universitate.
- 37 Studium generale quod dicatur.
- 38 Studium non sufficit quod non est Universitas, quamvis in eo optimè, & publicè legatur.
- 39 Cathedralitici an debeant docere conduci, & salariati ut in absentia suarum præbendarum fructus percipere valeant.
- 40 Parochi docentes causâ studii, in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt.
- 41 Parochis post Concilium Trid. non datur studendi licentia.
- 42 Parochus civitatis potest ibi in publica Universitate S. Scripturam legere.
- 43 Docentes in absentia fructus suarum præbendarum percipiunt quamvis Præbenda sita sint in Cathedrali ejusdem civitatis.
- 44 Canonici plures causâ studii fructus suarum Præbendarum in absentia percipiunt, dummodo id status Ecclesiæ patiatur.
- 45 Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus.
- 46 Licentia Episcopi non requiritur in decentibus ad hoc ut privilegio de percipiendis fructibus in absentia audeant, se us in studentibus
- 47 Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causâ studiorum, nisi constituerent in tota grossa, & massa communi, ut n. 48.

IN gratiam docentium & studentium juri Canonico & Civili, fui non semel interrogatus de duobus dubiis multum curiosis: Primò, an Presbyteris liceat jus Civile publicè legere & interpretari: Secundò an docentes vel studentes Theologiæ, Juri Canonico, vel Civili, semper & omni tempore fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

DUBIUM I.

An Presbyteris liceat jus Civile publicè legere, & interpretari?

PRO parte negativa primò adducitur text. in cap. non magnoperè; ne clerici vel monachi, in illis verbis, ibi: Statuimus ut nulli omnino post votum Religionis, & post factam in aliquo loco religioso professionem ad physicam, legesve mundanas legendas permittantur exire, &c.

Secundò allegatur text. in cap. super specula, fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi, quò loci prohibitio citat. cap. non magnoperè, quæ tantum loquitur de Religiosis, extenditur ad Presbyteros sæculares, & ad alios clericos dignitates, vel personatum habentes; & licet hic text. in d. cap. super specula. loquatur de audientibus leges, vel Physicam, cum tamen inferius agat de studentibus, ibi: In quorum diocesis hujusmodi student, negari non potest verbum hoc esse commune etiam docentibus, juxta Senecæ dictum epist. 7. Mutuò hæc duo sunt, doctores dum docent discunt. Ad quod respexit versiculus ille quem refert Rebuff. de privil. s. holast. privil. 51. n. 139.

Discere si quis, docet, sic ipse doceris

Tertiò ponderatur text. in cap. super specula, de privileg. ibi: Ne Parisiis, vel in civitatibus, seu aliis locis vicinis quicquam docere, vel audire jus civile presumat, &c. ex quo colligunt nonnulli esse prohibitum in ordine Presbyterali & Ecclesiastica dignitate constitutis

non

non solum audire, sed etiam publice interpretari jus civile legendo.

4 Quarta ad idem allegantur text. in l. culpa C. de malefic & mathem. ibi: *Culpa, similis est tam prohibita discere, quam dicere, &c. & in l. omnes, C. de heret. ibi, vel docere, vel discere.*

5 Quinto pro eadem opinione negativa aliquæ rationes decidendi in dictis juribus considerantur, & in primis ex d. ap. non magnopere, ibi: *Nec occasione scientia spirituales viri mundanis rursus actionibus involvantur, &c. juncta D. Pauli auctoritate Nemo militans Deo implicat se negotiis secularibus.* Deinde ex d. cap. super specula, ibi: *Quia Theologia studium cupimus ampliare, &c.* Deinde ex indecentia quæ resultat ex eo quod Sacerdos Cathedram juris moderetur, & leges doceat, argum. l. repetita, C. de E. iscop. & cleric. & l. consulta divalia, C. de testament. ibi: *Absurdum clericis est, immo etiam opprobriosum, si peritos se vellet ostendere disceptationem esse forensium, &c.*

6 Ex quibus, & aliis hanc partem negativam sustinent, vel sustinere videntur Host. in d. cap. magnopere, Joan. Monach. in c. 1. n. 5. ne clerici vel Monachi lib. 6. ibi: *Et sic Monachus non potest jura civilia audire, ita neque docere, C. de malefic & mathem. l. culpa, Archidiacon. in cap. non d. caris, l. 2. q. 1. n. 2. Ioan. Andr. in l. u. ra ad d. cap. super specula, Sylvest. in sum. verb. excommunicatio 9. n. 26. Maiol. de irreg. lib. 2. cap. 1. n. 3. vers. Physicam Rebuff. in tract. nominat. q. 5. n. 18. cum seqq. Menoch. de arbitr. casu 425. n. 33. Quintil. Mandol. in praxi. t. t. licentia audiendi leges & Physicam, vers. idem Honorius, ubi resolvit quod Monachi professi, & presbyteri, & alii supra nominati leges audire prohibentur, illasque aliis publice legere, & declarare, & in vers. necessario, refert Apostolicam dispensationem esse necessariam, ut legere possit Card. Tusch pract. conclus. tom. 5. lit. M, concl. 31. vers. limita quia.*

7 Verum his non obstantibus, contraria opinio affirmativa quod scilicet liceat Presbyteris jus civile publice legere, verior & receptior est à pluribus non cōtemnendæ auctoritatis Doctoribus, qui in duas classes dividuntur: primam eorum, qui dixerunt solum esse prohibitum audire leges, sic intelligentes textus quos supra citavi. Aliam eorum qui expressè, & in individuo resolvunt licitum Presbyteris esse jus civile publice interpretari. Ex numero illorum, qui primam classem occupant, sunt gloss. in d. cap. non magnopere, notab. ubi ex illo textu colligit auditum tantum prohiberi, & nihil de prohibitione doctrinæ adjicit. De auditu etiam tantummodo summa ait Host. in princ. ibi sic dicēs: *Prohibetur ne Religiosi leges, vel Physicam audiant.* Sequuntur per eadem ferè verba loquentes, Joan. Andr. Henric. Boich. Collectar. Card. Zabarel. Anch. Anton. de Burrio, Abb. Panorm. & Boët Eponfrisius. Idem probant gloss. & omnes in d. cap. super specula, si ubi de auditu tantum acceperunt, & summarunt illum textum, gloss. etiam in d. cap. 1. notab. 1. eod. tit. lib. 6. ubi Io. Monach. Francus, Anchor. & Domin. Idem etiam probant Host. in sum. tit. ne clerici vel monachi, n. 11. vers. & religiosi, & tit. de sentent. excommun. §. quis possit excommunicare, vers. 22. & 23. Idem Archid. in cap. 1. n. clerici vel monachi, lib. 6. verb. dimisso, Greg. Lop. & Montalvus l. 28. tit. 7. part. 1. & in lib. 2. tit. 9. part. 1. vers. la onzena, Gambarà de offi. io, & potestate Legati de latere, lib. 2. tit. de variis Ordinarii nominibus, n. 182. cum seqq. Selu de benefi. 3. p. q. 5. fol. mihi 194. Ludov. Gom. ad reg. de non tollendo ju. e. quasito b. 3. in fine. Bernard. Diaz. in praxi. cap. 59. Albert. Trot. de vero & perfecto clerico, lib. 2. cap. 35. Maiol. de irregul. lib. 3. cap. 5. n. 8. Petr. Gregor. syntagm. juris. p. 2. c. 7. in fin. & c. 9. in fine, & de partit. juris canon. lib. 4. tit. 8.

Barbosæ Vota decis. Pars II.

cap. 10. num. 3. Zerol. in prax. Episcop. p. 1. verb. studium §. ad §. el. 1. vers. primum dubium, Marta de jurisdic. p. 4. cen. 2. casu 68. num. 2. Ex Theologis S. Antonin. in sum. tom. 3. tit. 4. cap. 12. Sylvest. in sum. verb. irregularitas, vers. 22. Armil. etiam in sum. verb. excommunicatio. 48. Caietan. etiam in sum. verb. excommunicatio. c. 59. Alvar. Pelag. de planctu Ecclesie, lib. 2. cap. 9. col. 22. fol. mihi. 199. Pedraza in sum. tit. excommunicationes Papales vers. contra Religiosos pag. 142. Fr. Ludov. Lopez in instrum. orio conscientie tit. de clavibus Ecclesie cap. 20. de excommunicationibus nulli reservatis pag. 944. Vivald. in candelabro auro, tract. de excommun. n. 132. vers. 6. Læl. Zech. de republ. Ecclesie tit. de clericis vers. 3. n. 88. pag. mihi 466 & tit. de relig. in eff. cap. 4. vers. hi verò à multis cavere debent pag. 05. Cresper. in sum. Eccl. d. scipt. verb. monachus interdicatur pag. 127. Fr. Emman. Roder. qq. regul. tom. 3. q. 67. art. 3.

Alii item qui secundam faciunt classem, & expressè tenent licere Presbyteris leges Publicè docere, sunt qui sequuntur.

Joan. Andr. ad reg. cum quod una via, de regul. juris in 6. post longam disputationem, & responsionem ad omnia argumenta, concludit circa fin. l. c. et in a legum non est prohibita, & quod sic de jure communi etiam sine privilegio possit Presbyter docere, & docere; ne esse simile quod dicitur de patrocinando in jure civili, quia illud specialiter, & expressè invenitur prohibitum, docere verò jus civile minime.

9 Gaspar. Calderin. conf. 2. de magistr. inter consilia Ioannis Calderini, ubi consuluit Abbatem Regularem posse doctorari in jure civili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum. & ait non obstare opinionem eorum qui dicunt. Religiosos non posse etiam privatum incumbere studio juris civilis, quia illud prodit in eo qui de novo incipit studere, non in eo qui studuit ante monachatum, & post monachatum, & dignitatem Abbatialem, & vult licentiarum, & doctorari jure civili.

Angel. de Clavasio in sum. verb. excommunicatio §. casu. n. 4.

10 Abbas Panorm. in d. cap. super specula, ex. n. 16. tandem post longam disputationem, ita concludit: *Concludo, quod cap. magnopere, & istud solum loquuntur in audientibus, seu studentibus addiscendo, & isti sunt, qui incurrant pœnas predictas; legentes autem, id est docentes, non puto incurrere has pœnas, nec etiam illos, qui non student, ut addiscant, quia verba illis non conveniunt, à verbis constitutionis pœnalis non est recedendum &c.* Et licet illum loqui de legentibus in Camera aliqui existimaverint, nihilominus ferè omnes qui eum allegant, inter quos expressè Sylvest. d. verb. excommunicatio 9. num. 26. illum intelligunt loqui de legentibus pulicè.

11 Boët. Eponfrisius lib. 5. questionum heroicarum juris Canonici, comment. ad tit. ne clerici vel monachi ad lectionem d. cap. non magnopere, num. 27. hoc idem resolvit, & intelligit his verbis: *Ait Pontifex, ad legendas leges, & paulo post: Legesve mundanas legendas. Legendas, id est, audiendas: Auditores enim quoque legunt, & relegunt audita si pater interpretes alios hac Alexandri III. verba boni Pontifices interpretantur, Honorius III. videlicet, & Bonifacius VIII. ubi pro lege (quod hic ponitur obscurius) ipsi ponunt audire. Servium hac ad varias quasiunculas de monacho, vel alio clerico studere civilibus legibus prohibito, dissolvendas: ut exempli gratia, qui non audiat quidem proficientes Doctores, ac per sese studeat, ac leges civiles legat, relegatque, tamen si pro studio suo principali sit, non videli et ob tale studium censendus anathemate ex hujus cap. decisionem percussus, quia cum constitutiones pœnales*

pœnales restrictam recipiant interpretationem, nec ab ipsis earundem verbis, & quidem syllabis recedendum sit, itaut proprium casum non excedant, quantumlibet forte ratio videretur eadem, proprius est, ut hac excommunicatio talem non tangat: quomodo nec illos tangit Monachos, vel clericos, qui leges vel privatim, vel etiam publice docere aggred. rentur, &c. Et licet paulò infra videatur insinuare peccare tales legentes, & egere in dubio absolutione ad cautelam, quia in dubio id sequi debemus, quod animarum salutis magis expedit, nihilominus cum non adsit legis alicujus præceptum, cujus transgressio inducat peccatum, securè tenendum, nullum in hoc casu reperiri; quia peccatum nihil aliud est quàm legis transgressio, juxta definitionem peccati, de qua per gloss. in cap. ille Rex, de pœ. it. dist. 3. S. Thom. & alii. 1. 2. q. 71. artic. 6. & ideo peccatum non cognoscitur, nisi per legem, juxta illud D. Pauli peccatum non cognovi nisi per legem: facit cap. qui peccat, 23 q. 4. & quæ notant omnes, in cap. n. m. concupiscentiam. de constitut.

- Navarrus vir pius & doctus, in man. cap. 17 n. 116. ubi quod nemo ex contentis in d. cap. super specula, incurrit pœnam illius textus, eo quod doceat jus civile, etiam extra domum suam, juxta Innocent. & Panorm. quicquid dicat Sylvest. in cap. non dicatis, num. 2. vers. tertio dico, ubi insurgens contra Rebuffum tenet jure verius esse contrarium ejus quod Rebuffus ait, nempe quia sola auditio publica, & studium audientium publicè vetatur Monachis, sed non auditio privata, nec prælectio, seu ut ita dicam, doctio publica, ut efficaciter probat Panorm. in d. cap. super specula, per contextum illius, adjuncto contextu cap. non magnopere, quod solidè confirmatur per prædictam determinationem Calderini conf. 2. de magist. &c. Et conf. 2. ne clerici vel mon. ait quod Presbyter etiam sine alicujus licentia & incursione pœnæ potest doctorari in jure civili: & conf. 5. num. 2. eod. titul. dicit quod non vetatur prælectio legum civilium etiam constitutis in dignitate, sed tantum auditio, & quod legens non debet timere incursionem irregularitatis, eo quod prælegat materias criminales, quia illa non incurritur propter prælectionem legum criminalium, nec propter commentarios super illis compositos; & n. 3. asserit quod non est necessaria ad hoc dispensatio, & quod potius consuleret ei qui dispensationem petivit, ut citius eam ejiceret à domo & non haberet in arca, quia nihilum prodesset & veniens in manus alicujus parum erudiri posset nocumentum afferre

- Salzedo in addit. ad Bernard. in pract. cap. 59. in vers. illud tenet, tradit quod is, qui ante clericatum juri civili operam dedit, post clericatum ad Doctoratum in eodem jure poterit promoveri, & similiter reprehendit Rebuffum, qui de contrario curiæ stylo testatur: & rursus in vers. fin. ait quod d. cap. super specula, tantum legum auditio clerico prohibetur, non tamen ipsarum prælectio, ut egregiè post Innoc. scribit Navar. quem ibi refert, & sequitur

- Jacobus de Grassis in aureis decisionibus casuum conscientia, lib. 4. cap. 21. n. 3. de eodem agens sic concludit: Non tamen incurrant, si doceat leges vel Physicam, etiam extra domum suam, &c.

- Card. Toletus (de cujus eruditione non solum Urbis, sed totus Orbis testimonium reddit, teste Philarcho de offic. Sacerd. tom. 1. lib. 3. cap. 30.) in sum. lib. 1. cap. 37. n. 4. tenet non comprehendere docentes dictas scientias.

- Stephanus de Avila de censur. p. 7 disp. 5 sect. 3. dub. 10. v. si opponas, ubi referens & sequens Panormitanum, ait quod quamvis non liceat Presbyteris audire leges, licet tamen eas docere.

- Vega in sum. Hispan. tom. 1. c. 85. verbo de communion,

casu 179. ibi: Los quartos ultimos que se ha de notar, es que ninguno de stos incurre por enseñarla, aunque sea fuera de su casa, segun Innocencio y Panormitano, aunque Sylvestro diga lo contrario

Franciscus Suarez vir usque ad miraculum doctus, 18 tom. 5. de Censuris disp. 23. sect. 3. ex. n. 17 in hoc cum Panorm. & Navar. tenet, quod docentes non comprehenduntur, & quod verbum legendi de quo supra, intelligendum est, ut non sit idem quod docere, sed quod studere hujusmodi doctrinis: & n. 18. tradit, quod ita declaratum est à sequentibus Pontificibus, & quod decisio d. cap. super specula, & d. cap. non magnopere, est pœnalis & odiosa, nec valet in ea argumentum ob similitudinem rationis, & quod est maxima disparitas in exitu ad docendum has disciplinas, quia rarissimus est & vix moraliter contingit, & ideo de illo non oportuit legem condere.

Denique juvat Bulla Eugeniana Salmantinæ Universitati concessa, quam refert Nicol. Garc. de benef. cap. 2. n. 58. quæ loquitur de studentibus & legentibus, ut videre est, ibi: In quacunque facultate licita & honesta per octo menses continuos, vel interpolatim legendo, aut alias hujusmodi litterarum studio insistendo fructus, redditus, & proventus omnium & singulorum suorum beneficiorum Ecclesiasticorum quæ ad præsens obtinent & in posterum obtinebunt, etiamsi Canonicatus & Præbendæ, Dignitates, Personatus, perpetuæ administrationes, etiam majores post Pontificales, cum cura & sine cura, &c. cum ea integritate quotidianis distributionibus dumtaxat exceptis (liberè percipere valeant, &c. dum ergo legentibus in dicta Universitate concedit privilegium percipiendi fructus suorum beneficiorum in absentia, videtur præsupponere tales Beneficiarios & Præbendatos posse in ea legere alias dictum privilegium ad nihil deserviret; Facit etiam pro hac parte text. in simili cap. 2. de privileg. lib. 6. ubi Bonifacius VIII. constituit ut in Romana Curia haberetur studium juris canonici, & civilis, & quod ibi studentes in altero eorum lucrarentur fructus quorumcumque beneficiorum.

Tantò magis, quia nullibi in jure reperitur prohibitum Presbyteris publicè jus civile legere, ut ex responsionibus infra adducendis ad jura supra pro contraria parte negativa adducta patebit & sic intrat vulgaris regul. & notum juris axioma, quod permissum censetur quod non invenitur prohibitum, leg. nec non, vers. quæ clausula, ff. ex quibus caus. major. l. minus, §. cum quaritur, ff. de procurat. lib. 1. fin. inst. de testib. cum citatis per me Axiom. 178. n. 1. & Axiom. 193. n. 7. Quia quod non est Sanctorum Patrum decreto sancitum, & non est superstitionis adinventionibus præsumendum, cap. consulisti, 2. q. 5. Surd. conf. 173 num. 71. & consil. 222. n. 5. Ego d. Axiom. 178. n. 2. & quod Canones non definierunt, nec à nobis definiendum est, cap. quod si dormierit, 3. q. 1. Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, leg. dissentientes, C. de repud. illam C. de collat. auth. de non eligendis secundò nubentib. §. optimum itaque, collat. 1. & sic intelligitur id quod vulgò dici solet: Erubescimus cum sine lege loquimur, Auth. de triciente & semisse, §. consideremus, collat. 1. cum pluribus per me citatis Axiom. 83. num. 1. Et valet argumentum, non est ita, quia jure cautum non reperitur, cap. illa, ne Sede, vaccap Romana de suppl. ne. l. Prælib. 6. text. optimus, ubi notat gloss. in Extravag. antiqua, de voto, Joannis XXI. Et idè temerè & superbè præsumit, qui sine lege præsumit. gloss. verb. præsumptione. Auth. de nuptiis, §. sic itaque, & gloss. verb. præsumant, in cap. Judai de testib. ubi latè Farin alia gloss. verb. non invenitur, in fin. in cap. inter corporalia, per text. ibi: in cap. nam concupiscentia, de constit. ibi. Nesciebam esse peccatum, nisi lex diceret. Ratio desumitur ex l. fatuus, c. de

de religioſ. & ſumptib. funer. ibi : Cùm jure ſuo eorum, qua minus prohibita ſunt unicuique facultas non denegetur. &c. Et ex juris præſumptione quod quilibet actus in dubio præſumitur permiſſus, de qua latè Menoch. de præſumpt. lib. 6 præſ. 16. per tot.

21 Qua quidem affirmativa opinione retenta, non obſtat text in dict. c. non magnoperè, ſuprà citatus n. 1. quia reſponderetur in eo Religioſis minimè prohiberi tanquam magiſtris leges interpretari docendo illas alios ſecretè, aut publicè, ſed ſolùm vetari illis uti diſcipulis legere, ſtudento, vel diſcendo de novo leges ut patet ex eodem textu, dum ait Religioſos, de quibus ibi, è monaſteriis egreſſos fuiſſe ad legendas leges, & conſectiones Phyſicales ponderandas, ſub obrentu languentium fratrum conſulendi corporibus, & Eccleſiaſtica negotia Fidelibus pertractandi, & deinde rationem prohibitionis hujusmodi præſtat, dicens, ne occaſione ſcientiæ ſpirituales viri, &c. Cui intelligendi modo non contradicit verbum, legendas, quia reſpondent omnes ferè ſecundæ claiſſis pro hac parte citati, in dicto cap. non magnoperè, ex mente, & verbis ipſius, particulam lectionis accipi pro lectione diſcipuli, unà magiſtri, prout in multis aliis iuribus, cap. 1. de elect. c. cum ex eo, eodem tit. in 6 c. p. fin. 36 diſtinct. cap. fin. de aia c. & qual. c. poſt translationem, de renuntiat. ut dicit in terminis Joan Andr. ad reg. cum quid una via, numero 8. in mercurialib. quem refert & ſequitur Abb. in dict. cap. ſuper ſpecula, n. 16. Et ſic concludens dico, quod d. cap. non magnoperè, minimè loquitur de legentibus ſed de addiſcentibus, quia ponitur ibi legere largo modo; omnis enim qui ſtudet, ut proficiat, legit.

Et quatenus difficultatem haberet ea expoſitio ad illud verbum, legendas ceſſaret utique ex declarationibus deinde factis per Romanos Pontifices deinceps ſuccedentes, & præcipuè per Honorium III. in dict. c. ſuper ſpecula fin. eodem tit. ne clerici, vel monachi, ubi verba referens dict. cap. non magnoperè, loco verbi legendas, ſemel & iterum uſus fuit verb. audiendas; ſimiliter per Bonifacium VIII. in c. 1. eod. tit. libro 6 ubi referens deciſionem Honorij in d. c. fin. eodem verb. audiens uſus eſt, & eodem modo idem Pontifex in cap. ut periculosa 2. eodem tit. ibi, Religioſos leges, vel Phyſicam audientes &c. Ad quod reſpexit l. Hiſpan. 28. tit. 7. p. 1. quæ ut nullus dubitandi locus hac de re deinceps remaneret, quando diſpoſitionem dict. c. non magnoperè, in vulgarem ſermonem Hiſpanicum vertit, non utitur de la palabra leer, ni de la palabra oyr, ſino muchas vezes de la palabra aprender, ibi: *Phyſica, ni Leyes, no tuvo por bien Santa Egleſia que apreheſſe ningun home de Religion, &c. & ubi: Los unos que ivan a aprender Phyſica, porque pudieſſen mantener los Frayles en ſalud y guarecerlos quando enformaeſſen en ſus Monaſterios, e los otros las leyes, porque pudieſſen amparar las coſas de ſus miſmos lugares, &c. & ibi: Que no aprendan ningun deſtos ſaberes, e ſi les demandaeſſen licencia para yr aprender, &c. & ibi: Con atencion de aprenderlo, &c. & ibi: Fuere a eſtudiar, &c.* Et quidquid ſit, dict. cap. magnoperè, agit de Religioſis, & nullum quidem verbum de clericis ſæcularibus, & ſic in hac materia prohibitiva, appellatione Religioſorum non comprehenduntur clerici ſæculares. Ego appellat 233. n. 2.

23 Nec obſtat text. ſecundo loco allegatus ſuprà n. 2. in dict. c. ſuper ſpecula fin. eod. tit. ne clerici, vel monachi, quia reſponderetur per illum, ſi rectè inſpiciatur, non prohibere clericis ſæcularibus tanquam magiſtris legere, & alios docere privatim, aut publicè jus civile, ſed ſolùm prohiberi eis tanquam diſcipulis illud audire & addiſcere utendo verbo audire, quod propriè ad diſcipulum refertur. Et ut benè advertit Joan Andr. ad d. reg. cum quid una, via, n. 14. Concilium Turonen-

ſe in cap. cum magnoperè, cùm de Monacho loquitur, utitur verbo lectionis, & Decretalis ſuper ſpecula, quæ loquitur de clericis ſæcularibus, illud verbum non ponit, ſed utitur verbo audire; ut ita tolleretur quod clericos omnem difficultatem, quæ oriebatur per verbum legere in alio textu appoſitum quoad Religioſos: diverſa enim ſunt inter ſe legere; audire & docere, quod tripliciter probat Joan Andr. di. loco c. 9. Primò ex diverſitate nominum, argum. l. ſi idem. C. de codicil. Secundò quia diverſis membris actus illi conveniunt, quod per ſe patet ut 1. ad Corinth. cap. 1. & cap. ſingula 89. diſtinct. Tertio, quia jura ponunt hæc pro diverſis, ut colligitur ex præm. Decretalium, & lib. Sexi & ex cap. 1. de locato. & dict. cap. ſuper ſpecula, de privileg. ibi: *Discere, vel docere, ſecunda culpa Codic. de malefic. l. omnis, Cod. de hæret.* cum ſimilibus Cui intellectui non obſtat verbum ſtudent, de quo in dict. c. ſuper ſpecula fin. quia licet Hoſt. ibi ex eo colligat in eodem textu, quantum ad verba, damnari ſolùm ſtudentium, ſed & lectionem & auditum, quia verbum ſtudere, commune videtur magiſtris, & diſcipulis, nihilominus decipitur Hoſt. quia verbum ſtudere & ſtudioſus, magis propriè in jure applicatur diſcipulo in quantum diſtinguitur à Magiſtro, cui potius convenit nomen Doctoris, & docentis, ut probat Joan Andr. ubi ſuprà, num. 13. per text. in d. c. p. ſuper ſpecula, de magiſtr. cap. ex ſtudiis, de præſumpt. & dubitari non poteſt, quod in dict. cap. fin. verbum ſtudent accipiatur pro diſcipulis audientibus, quia ad eoſdem retulit illud verbum, de quibus priùs dixerat exiſſe de clauſtris ad audiendas leges ut ponderavit idem Joan Andr. ubi ſuprà, & poſt eum Panorm. in dict. c. ſuper ſpecula, ubi reprobat quoad hoc Hoſtienſ. & conformiter ad ſupradicta ait poni pro ipſis ſtudentibus, ſcilicet addiſcentibus: nam ſtudentium magis convenit addiſcentibus, quàm docentibus; ſtudere enim eſt valde cupere; ſic litterarum ſtudia dicta ſunt à cupiditate lectionum, ut notat Archid. in cap. in nova 16. queſt. 7. Unde quod priùs hic dixerat de audientibus, poſtea ſubjicit de ſtudentibus, quaſi audientes ſint ſtudentes; ſic inſinuat l. tit. 9. part. quæ cùm referat caſus, in quibus quis incidit in excommunicationem à jure Canonico impoſitam ita ait: *La onzena (ſcilicet eſcommunication) es ſi algun monje o Canonico reglar o Clerigo que ſea de Miſſa, otro que aya dignidad, o perſonale, fue a Eſcuelas para eſtudiare en Phyſica o en Leyes, &c.*

24 Minus obſtat text. tertio loco citatus ſuprà num. 3. in d. c. ſuper ſpecula, de privileg. reſponderetur illud non eſſe conſtitutionem generalem, ſed ſolùm continere prohibitionem ſpecialem circa civitatem Pariſienſem & alias vicinas, in quibus Pontifex abſolutè prohibuit ne quiſquam docere, audireve jus civile præſumeret; cùm ergo ſit conſtitutio, & prohibitio localis, extra ejus limites egredi non poteſt: nec eſt novum inter Decretales aliquas eſſe ſpeciales, ut indi. a. gloſſ. verb. judiciis, & ibi ſcribentes in præmio Dec. etal. & nonnullas locales ut in cap. 1. & ibi Abb. numero 10. de locato, notat D. Barboſ. l. 1. part. 7. n. 52. Dig. ſoluto matrimonio, & in cap. olim, de cleric. conjug. ut notant omnes ibi. Ratio verò ſpecialitatis in dict. c. ſuper ſpecula, ea fuit, ut plenius Sacræ Paginæ inſiſteretur; nam cùm de anno 1127 ut ſcripſerunt Balduin in præm. inſtitut. in prolegomen. de jure civili, & cùm verò; cum ſeqq. & Poſſevin. in ſua Bibliotheca Sacra, tome 2. libro 13. de jurisprudentia, cap. 7. & alij qui de hiſtoria juris ſcripſerunt, in Italia juris civilis libroſ jam penè obliiti apparerent in lucem, qui propter Longobardorum bella in deſuetudinem abierant, & quaſi in totum deperdi cœperant, exinde publicari & in ſcholis legi cœperunt. Et ſic Imperatores Lotharius, & Federicus primus, & ſecundus, ac alij, abrogato Longobardorum,

jure statuerunt ut jus civile servaretur, & publicè in scholis doceretur & addisceretur; & ab eo tempore fuit in magno pretio habita Jurisprudencia, propter quam cum intelligeret Pontifex in studio Parisiensi Sacrae Theologiae studium posse minus frequentari, concurrentibus omnibus ad jus civile addiscendum, vel docendum, ideo merito Pontifex idem dictam prohibitionem fecit comprehendentem universaliter tam Ecclesiasticas quam saeculares personas; nam ut advertit ibi Abb. ante n. 1. bene hoc potuit facere Papa favore Sacrae Scientiae, habet enim occasionaliter jurisdictionem in laicos.

25 Et multò minus obstat text. quarto loco allegatus in d. l. culpa, C. de malefic. & in d. l. omnes, C. de haeret, quia respondetur eos loqui in reprobatis, & prohibitis scientiis qualis est magia, de qua in d. l. culpa, & haereticos, de quibus in d. l. omnes. Scientia verò legalis laudata ab omnibus, & approbata est, l. 1. ff. de justit. & jure l. 1. ff. de var. & extraord. cognit. ibi. Est quidem res sanctissima civilis scientia d. c. super specula, de privil. c. 1. & 2. de novi operis nunciat. cum pluribus aliis adductis à Rebuff in tract. nominat. q. 5. ex n. 15.

26 Ultimò nihil obstant rationes decidendi, quas quinto loco supra adduxi num. 5. nam ad primam desumptam ex dic. non magnoperè, in illis verbis ibi ne occasione scientiae, & spirituales vires mundanis rursus actionibus involvantur, respondet Abb. in d. c. super specula, n. 16, quod procedit in eo, qui de novo vadit ad discendum; nam iste id facit ut rursus involvatur actionibus saecularibus; sed ille qui prius scientiam jam discitam docet, non involvitur de novo, sed communicat aliis scientiam in se bonam, & necessariam ad regimen Orbis terrarum Ad auctoritatem D. Pauli, & ad alia ibi adducta respondetur, tam Clericos, quam Monachos non debere se immiscere negotiis saecularibus, sed respectu Clericorum quaedam talia non dici, quæ quoad Monachos secundum regulæ distinctionem illis prohibentur, cap. alia, 16. quest. 1. cap. nunquam de manu, de consecrat. distinct. 5. ibi: Ecce illi (scilicet Presbyteri saeculares) fruuntur suis rebus, ministrant Ecclesiis, adeunt balnea, unguenta non spernunt, & in omnium flore versantur. Ad quod & ante respondi, & nunc breviter respondeo, me in presenti non de clericis disputare, sed monachum instituere, &c. Et ad rationem, quæ colligitur ex d. c. super specula ibi: Quia Theologia studium cupimus ampliari &c. respondetur cum Panormit ibi, num. 16. aliud esse in audiente, qui est in actu discendi, qui potest ad arbitrium suum eligere studium scientiæ quam maluerit, & aliud in docente, qui docere tenetur scientiam quam didicit, in quo non potest considerari Theologicae facultatis detractio, eo maxime, quia ut dicit Suar. tom. 5. de Censur. sect. 23. disp. 3. n. 18. in fine, exitus ad docendum has disciplinas rarissimus est, & vix moraliter contingit; & ideo non oportuit de illo specialem legem condere, quia ad ea, quæ frequentius accidunt, potius jura adaptantur, l. nam ad ea, ff. de legib. Denique ad indecentiam consideratam respondet gloss. verb. si peritos, in d. l. repetita, C. de Episc. cop. & cleric. ibi: Ut clerici prohibita non faciant, permissa autem à lege faciunt, ut supra eodem l. placet, & ideo scire leges debent, ut infra de legib. 5. & constit. l. leges. Et ad verba relata dict. l. consulta divalia, ibi Forensium disceptationum, respondemus esse intelligenda de ministerio judicandi inter laicos, & super rebus temporalibus juxta propriam verbi significationem, de qua in forus, de verbo um signific. & de ministerio advocandis, quia Advocati disceptant in foro, l. quisquis, cum aliis, Cod. de post. l. 1. l. 1. l. advo. at. Cod. de advoc. divers. judicior., & ad hæc duo disceptationum genera referunt sacri Canones indecentiam prædictam, cap. sea neque procuraciones, ibi: Procuraciones villarum, aut jurisdi-

ctiones saeculares sub aliquibus Principibus saecularibus viris, ut neque justitarius eorum fiat, cap. clericis, ibi: Neque Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut propositi saecularis, cap. 1. ibi: In placitis saecularibus postulare, ne clerici, vel mon. cap. 1. ibi: Coram saeculari judice Advocati in negotiis saecularibus fori non presumant, cap. Sacerdotis, de postulando.

DUBIUM II.

An & quando docentes, vel studentes Theologiae, Juris Canonico, vel civili, fructus suorum beneficiorum in absentia percipere valeant?

Litterarum studia, tam in addiscentibus, quam in 27 docentibus ad utilitatem publicam, & Catholicæ Fidei defensionem, & incrementum, sanæque doctrinae conservationem instituta fuisse, non est qui ignoret & ut frustrarentur commoda quam plurima ex talibus studiis proveniëntia, Julianus ille Imperator apostata edictum publicum promulgari fecit, quo prohibuit Christianis, quos Galilæos vocabat, ne scholas frequentarent, in quibus scientiæ docentur, futurum sperans, ut abque liberali eruditione Religionem tueri suam non possent, ut post Ammianum Marcellin. lib. 22 & 25 & Theodoret. Ecclesiastica historia lib. 3. refert Francisc. Duaren. de Sacris Ecclesiæ minister. libro 4 cap. 2. prope med. & addit Theodor. tyrannum illum impatienter lamentari solum fuisse his verbis crudelitatis, & avaritiæ plenis, propriis pœnis configimur, ex nostris enim libris arma capiunt, quibus in bello adversus nos utantur. Erat enim, ut de eo refert Joannes Baptista Egnatius, puer ingenio sublimi, callido, & litterarum ardentissimo; postea, ut idem Joan. Baptista testatur libro 1. pag. 371. Christianos improbo quodam odio adeò insectatus, ut studia hisce interdixeret. S. Gregor. orat. 1. in Julianum, ubi hoc ejus factum appellat scelus, & tyrannidem, optinè Franc. de Monzon en el espejo del Principe Christiano, lib. 1. cap. 36. folio 86 ibi: De laque (Iglesia Romana) como se aparto el apostata Emperador Juliano, luego ante dio tambien en hazer destruir Universi dades, y Collegios, porque no habiessen libros, &c.

Pontifices verò tanquam veri Catholicæ Ecclesiæ 28 parentes, & Imperatores ac Principes Christiani illius defensores, & protectores, paterna sollicitudine procurarunt ad scientiam studia plurimis privilegiis, & præminentis juventutem allicere, & scholas fundare, & erigere: & colligitur ex ratione text. in cap. 2. de privileg. in 6 ubi Innocentius in erectione studij Generalis Romanæ Curia hoc ipsum insinuat, dicens: Nos ad communem tam ipsorum, quam aliorum omnium commodum, & perfectum paternam solitudine intendentes, &c. Quæ quidem studia si defecerint, id sine dubio vergeret in grande universalis Ecclesiæ (quæ ad sui regimen viris litteratis permaximè noscitur indigere) dispendium, & jacturam, ut legitur in cap. cum ex eo 14. de elect. lib. 6.

Hinc fit, quod licet summi Pontifices statutis pœnis 29 usque ad beneficiorum privationem ad relictam omnem induxerint, ut videre est in titulis de clericis non residentibus, in Decretalibus, & in Sexto, nihilominus tamen judicantes quàm utile, & fructuosum esset Ecclesiæ Dei addiscere, & docere litterarum scientias, quibus regitur & sustinetur, dict. cap. super specula, de privileg. dict. cap. cum ex eo, Peret. ad Extravag. Ambrosia, verb. ex quibus Ecclesia, num. 21 de rebus Eccles. non alien. Redoan. de spol. quest. 9. ult. m. numer. 20 cum sequentibus Carol. de Grassis in tract. de effectibus clerical. in pral. a num. 63. cum aliis per me cita-

30 *tis de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 46. num. 1. statuerunt ut tam docentes in Theologia facultate dum in scholis docuerint, quam studentes in ipso, integrè percipiant proventus & fructus suarum Præbendarum & beneficiorum. Ita Henricus 111. in cap. super specula fin de magistr. ibi: Docentes vero in Theologica facultate dum in scholis docuerint, & studentes in ipsa integrè per annos quinque percipiant de licentia Sedis Apostol. proventus Præbendarum, & beneficiorum suorum, non obstante aliqua contraria consuetudine vel statuto, cum denario fraudari non debeant in vinea Domini operantes, cap. licet 32. de præbend. & dignit. Concil. Trid. sess. 5. de reformat. cap. 1. in fine ibi: Docentes vero ipsam sacram scripturam, dum publicè in scholis docuerint; & scholares, qui in ipsis scholis student, privilegiis omnibus de perceptione fructuum præbendarum, & beneficiorum suorum in absentia à jure communi concessis plene gaudeant, & fruantur.*

31 *Ratio est quia studiorum causa absentes, Reip. causâ abesse existimantur, gloss. in cap. de quibusdam, 37. dist. gloss. in d. cap. cum ex eo & indulto Principis abesse censentur, l. si cui 38 ff. ex quibus causis maj. ibi, Si cui in provincia sua Princeps assidere ex speciali beneficio permiserit, puto eum Reip. causâ abesse, &c. & constat in nostris terminis ex d. cap. fin. de magistr. ibi: de licentia Sedis Apostol. Proindeque pro præsentibus haberi debent, & præsentium commodis frui l. quasi tam 7 ff. de legat. 3 & ibi copiosa additio marginalis Jacob. Cujac. ad responsa Scævola in l. Sei. 20. §. Pamphila, Digest. de fundo instr. ibi: inde verò non male constituit in cap. 14. de cleric. non resident. Ecclesie, & in cap. ultimo de magistr. pro absente non haberi eum, qui ad tempus studiorum causa alibi degit, &c. Luc. in tr. de privil. scholar. privil. 10 & 11. ubi ait studiosos quoad comoda pro præsentibus haberi, quoniam absentia studiorum causa dicitur iusta, iustissima, probabilis, honesta, rationabilis, privilegiata, legitima, publicæ utilitatis.*

32 *Quare in docentibus, & addiscentibus sacram Scripturam, quod percipere possint in absentia proventus & fructus suarum Præbendarum, & beneficiorum, resolvunt Horat. Luc. d. tract. de privileg. scholar. privil. 99 & 100. Rebuff. in simili tract. privil. 29. & 31. Petr. Lesnaud. de privileg. actor p. 2. §. 22. Jacob. Benn. de privileg. Jurisconsult. p. 1. privil. 15. ubi num. 6. inquit, quod non minus servire dicitur Ecclesie qui docet, vel studet, quam ceteris Divinis interessentes Fusch. de visitat. lib. 2. ca. 9. & 10. Nav. in man. cap. 25. num. 120. Felin. conf. 18. Fr. Emman. Rodr. in sum. rom. cap. 33. num. 2. & tom. 2. cap. 36. num. 1. Didac. Perez ad l. 1. tit. 10. lib. 1. Ordin. l. 8. tit. 2. gloss. 2. col. 74. eodem lib. 1. Ordin. Anton. Gom. in explicat. Bullæ Cruciatæ, cap. 7. ad 4. claus. num. 17. Carol. de Grassis de effectibus clericali in prælud. à num. 106. Ugolin. de offi. 10. & potest. Episcopi cap. 29. in princ. num. 6. & cap. 43. §. 2. Agor. instit. moral. p. lib. 4. quest. 3. & cap. 1. quest. 1. & 6. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. §. 7. proæm. n. 180. Alex. Moneta de distrib. quotid. p. 1. quest. 10. à princ. Sanctarel. var. resolut. quest. 3. num. 9. cum seqq. Solorzan. de jure Indiarum. tom. 2. lib. 3. cap. 14. num. 26. Bonacin. de Horis Canon. disp. 1. quest. 6. puncto 3. §. 9. num. 2. Nic. Garcia de benefic. p. 5. cap. 1. num. 54. cum seqq. Trullench. in exposit. Decalog. lib. 1. cap. 8. dub. 11. §. 9. n. 2. Ego de officio, & potest. Episcopi p. 3. alleg. 56. num. 18. & de Canon. & dignit. cap. 27. num. 46. & 47. Machado in su. perfectio Confessor y Cura de Almas, lib. 4. p. 4. tract. 4. orom. 9. Et magis corroboratur extante Eugeniana constitutione, cujus litteram præter alios recenset Nic. Garcia d. cap. 2. num. 59 & de ea meminerunt Didac. Perez d. l. vers. unde infero, & d. l. 8.*

vers. inter alia Joan. Ocon. in cap. 3. de cleric. non resid. lib. 6. num. 37. Solorzan. d. cap. 14. num. 24. Machado d. docum. 9. num. 5. quæ legentibus, vel studentibus etiam ob hanc causam non relideant. indistinctè concedit omnes fructus, redditus, & proventus, & cum ea integritate, qua illos perciperent, & in suis Ecclesiis personaliter reliderent; quæ quidem Eugenij IV. Bulla concessa Rectori Universitatis, & singulis DD. Magistris, Licentiatis, Baccalaureis, Scholaribus Ecclesiasticis, tam Regularibus, quam Sæcularibus Universitatis studij Salmantini præsentibus, & futuris, confirmata fuit per aliam Nicolai V. sub dat. Romæ apud S. Petrum, anno Incarnationis Dominicæ 1407. quarto decimo Kalend. Aprilis, Pontificatus sui anno primo: eamque Eugenij constitutionem ad quamlibet Universitatem approbatam extendunt Solorzan. & Machado citatis locis, & bene explicat Cened. practic. & Canon. q. 1. n. 31.

34 *Primò amplia procedere non solum in docentibus & addiscentibus sacram Scripturam, vel Theologiam scholasticam, aut expositivam, sed etiam in legentibus, seu studentibus, juri Canonico, aut Civili, cap. tua fraternitatis, de cleric. non resid. d. cap. 2. de privileg. in 6. gloss. verb. litterarum in cap. cum ex eo, de election. in 6. Jacob. Benn. d. privil. 15. num. 4. ubi reddit rationem quia hodie ad bene Ecclesiam regendam non minus prodest jus Canonicum, quam Theologia, Monera dict. cap. 10. numer. 21. id declarat in audientibus jus Civile, qui si fuerint Sacerdotes, Archidiaconi, Decani, Præpositi, Cantores, vel personarum habentes, non poterunt in absentia fructus habere suorum beneficiorum, cum illis prohibitum sit leges & Physicam audire in c. fin. ne clerici vel mo. Nicol. Garc. d. c. 2. num. 65. Quintanad. lib. 4. Ecclesiasticon, num. 51. & 52. Diaz Perez d. l. 1. vers. unde infero, & d. l. 8. verb. Estudios generales, vers. inter alia, Vasquez in opuscul. tractat. de benefic. 4 §. 2. artic. 1. dub. 2. n. 184. Covar. var. lib. 3. c. 13. num. 2. Lorch. in Thesouro nov. utriusque Theolog. tit. L. verb. Lector, vers. secundò lector, Anton. Cardos. in praxi judicium, & advo. at verb. Studium, n. 5. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tractat. 3. cap. 5. num. 54. Less. de justit. lib. 2. cap. 34. dub. 29. num. 163. Solorzan. d. cap. 24. n. 26. Trullench. d. dub. 12. num. 4. Machado d. docum. 9. num. 5. Palao in opere morali tract. 7. disp. 3. §. 1. num. 3. Ego d. alleg. 56. n. 26. Et conducit dicta Bulla Eugeniana ibi: Indulgemus, &c. ut eorum singuli etiam perpetuis futuris temporibus ibi quacunque facultate licita & honesta per octo menses continuos, vel interpolatim legendo, & per quam ita nuncupatim Perez d. l. 1. vers. unde infero, 35 ibi: quod etiam cuicunque facultati operam dantibus in nostro insigni Studio Salmanticensi per Eugenij indultum competit &c. Nicol. Garc. d. cap. 1. n. 66. ibi, Et idem erit in dicta civitate Salmantina in qualibet facultate honesta, ex dicta Eugeniana &c. num. 104. ibi: In Universitate tamen Salmantina ex privilegio Eugeniana supra adducta poterit quis operam dare etiam in philosophia, Logica, & alijs cuicunque facultati licita, & honesta, &c.*

36 *Secundò amplia seu potius declara procedere in docentibus & studentibus in Studio generali, seu celebri universitate, cap. tua, de cleric. non resid. d. cap. 2. de privileg. in 6. ibi: Ubi generale regitur studium, idac. Perez in d. l. 1. vers. est etiam aliquando, Læ. Zech de Republ. Eccles. tit. de cleric. num. 7. vers. 18. Horat. Luc. ad fin. tract. de privileg. scholar. tit. de his qui gaudent privilegiis scholar. n. 23. Nicol. Garcia d. c. 2. n. 55. Flores de Mena var. q. 34. n. 19. Trullench. d. dub. 22. §. 9. num. 3. in princ. Castro Palao d. §. 1. num. 1. Machado d. docum. 9. n. 3. Ego d. alleg. 56. num. 21. Studium autem generale*

- generale illud dicitur quod est erectum, & institutum per Papam, Regem, seu Principem, Chassan. in catalogo gloria mundi, p. 10. confid. 32. Perez d. l. l. vers. ad secundum, ubi dicit quod in Regno Castellæ præcipua studia sunt Salmantinum, Complutense, Pincianum, Hortig. in patrocinio pro CasarAugustano gymnasio, p. 1. à n. 13. & p. 3. num. 1. Trullench d. §. 9. num. 3. Machado d. docum. 6. num. 3. Solorzan d. cap. 14. num. 36.
- 38 Ego d. alleg. 56. n. 22 Unde non sufficit Studium, quod non est Universitas quamvis in eo optimè legatur, & publicè cuicumque audire volenti Zerol. verb. studium § 4 Ugolin de po est. Episcopi, p. 43. §. 2. Trullench. & Machado. proxime citatis locis, Nicol. Garc. d. cap. 1. num. 55.
- 39 Tertiò amplia, seu potius declara procedere in Cathedralicis, qui docent conducti, aut salariati vel ratione stipendij, seu Cathedræ quam habent, non verò in iis, qui sponte, aut voluntariè legunt sine stipendio, & Cathedra, nisi legant cum licentia Universitatis, seu claustris, sive collegii Doctorum; nam in d. c. ult. de magist. & in Concil. Trid. d. c. 1. solum requiritur quod publicè in scholis doceant, seu legant, & quilibet hoc titulo velit se à residentia excusare, requiritur licentia Universitatis, seu claustris, quæ non debet dari nisi iis, qui apti, & utiles videntur ad docendum. Ita Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 59. & 60 Castro Palao d. § 9. n. 2 Ego d. alleg. 56. n. 27.
- 40 Quartò amplia, seu potius declara procedere in docentibus, quamvis sint Parochi, nisi legant Grammaticam. Ita Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 70. Castro Palao dict. §. 9. n. 4. Trullench dict. §. 9. n. 2. in fine, & constat ex Bulla Eugeniana, ibi. *Ut fructus, redditus, & proveniunt omnium, & singulorum suorum beneficiorum Ecclesiasticorum sic Curiam, & Regularium, cum cura, & sine cura, &c.* Et licet idem Nicol. Garc. d. c. 1. n. 82. dicat quatuor requiri ut Parocho ex gratia concedatur per Sedem Apost. studendi facultas, ad hoc ut fructus suos faciat, nihilominus hodie cum attento Concilio Trid. non admittantur nisi qui per concursum magis idonei fuerint judicati, post illud non datur parochiales Ecclesias obtinentibus studendi licentia, ac in absentia studiorum causâ fructus percipiendi. Ita Nicol. Garc. d. cap. 2. n. 81. & 84. Ego de officio, & potest. Parochi, cap. 8 num. 27 & d. alleg. 56. num. 30. & in collect. ad Concil. Trid. d. c. 1. num. 61. ubi num. 63. refero decisum quod Parochus civitatis potest ibi in publica Universitate Sacram Scripturam legere, ita tamen ut cura animarum per ipsum exercenda nihil detrimenti patiatur.
- 41 Quintò amplia procedere etiam si Præbendæ, quas obtinent docentes, siæ sint in Cathedrali ejusdem civitatis, in qua publicè Lectoris munere funguntur, Ita decisum referunt Nicol. Garc. in addit. ad dict. cap. 2. num. 83 Solorzan. dict. cap. 14. num. 32. Machado dict. docum. 9 n. 8.
- 42 Sextò amplia privilegium hoc de percipientis fructibus in absentia causâ studij non esse restringendum ad duos Canonicos, sed extendendum ad plures, dummodò id status Ecclesiæ patiatur Ita Moneta de distribut. quotid. part. 2. quest. 10. num. 20. Ego d. alleg. 56. num. 25.
- 43 Septimò amplia privilegium percipiendi fructus beneficiorum in absentia causâ studij quod docentes non habere ullam temporis determinationem, sed eo gaudere quandiu docuerint. Ita Abb. in d. c. ult. de magist. num. 4. & 5 Moneta d. quest. 10. num. 10. Castro Palao d. § 9. n. 11. Ego d. alleg. 56. num. 32. In studentibus verò privilegium hujusmodi illis non suffragari, ultra quinquennium à die quo cœperunt studere, probat text. in d. cap. ult. & resolvunt Monet d. quest. 10. num. 14 Nicol. Garcia d. cap. 2. num. 105 Castro Palao

d. §. 9. num. 11. Trullench. d. l. 9. num. 3. vers. hæc autem licentia.

Octavò amplia ad dictum privilegium de percipientibus fructibus Præbendarum in absentia causâ studij consequendum non requiri licentiam Episcopi in docentibus Ita Nicol. Garcia d. cap. 2. n. 77. & num. 559. ad. 4. Castro Palao d. §. 9. num. 4. in fine, Ego d. alleg. 56. num. 33. Requirit verò videtur in studentibus, per cap. tua fraternitatis, de cleric. non resid. ubi glos. verb. indultum, d. c. cum ex eo de elect. lib. 6 & declaravit Pius IV. constit. sua incip. Sanctissimus, die 24. Novemb. 1654. Monet d. quest. 10. num. 9. Nicol. Garcia d. capite, 2. numer. 88. Castro Palao d. § 9. numer. 7. vers. nihilominus. Ricc. in praxi aurea, resolut. 223. Trullench. d. dub. 9. num. 3. vers. secundò requiritur.

Limita in distributionibus quotidianis, quæ absentibus causâ studiorum non conceduntur, licet, de præbenda, & circa hoc Concilium Trid. nihil innovavit. Ita Sandoual. de offic. Eccles. p. 6 cap. 17. Quarant. in sum. Bullar. verb. residentia, vers. quod autem, Gutier. canon. lib. 2. cap. 15 num. 12. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. distributiones quotidiane § 3. Gonzal. d. § 7. proxi. à num. 78. Monet d. cap. 10. num. 23. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 166. num. 17 Ugolin. d. cap. 19. paragraph. 2. num. 6. Armendar. in addit. d. recap. legum. Navarra, lib. 1. tit. 23. l. 2. paragraph. 2. de resident. num. 67. Aloys. Ricc. in praxi rerum fori Eccles. de is. 495. in 1. edit. ad resolut. 386. num. 3. in 2. edit. Castro Palao d. §. 9. num. 13. in fine, Solorzan d. cap. 19. num. 21. Trullench. d. §. 9. in princ. Ego d. alleg. 56. num. 19.

Intellige de illis quæ propriè distributiones appellari possunt, quales non sunt quando tota glossa & massa communis Præbendarum in illis consistit seu illæ solæ constituunt Præbendam, glos. verb. distributiones, in fine in cap. lice. 32 de præbenda, & verbo receperint, vers. sed quid dices, in cap. 1 de cleric. non resid. lib. 6 Petr. Gregor. de benef. cap. 7. num. 12. Fr. Emman. in sum. 10 n. 4. cap. 17. num. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 7. cap. 7. quest. 7. Gratian. d. cap. 168. num. 29 & tom. 2. cap. 283. num. 10. Cened. d. quest. 1. num. 31 Zerol. d. p. 1. verb. distributiones, num. 3. Nicol. Garcia d. cap. 2. §. 2. n. 443. Aloys. Ricc. in praxi aurea, resol. 70 num. 3. ubi tenet quod quando Præbenda est tenuis, & ferè omnes fructus consistunt in distributionibus absens causâ studij lucratur etiam distributiones, dempta tertia parte, & sic quando omnes redditus consistunt in distributionibus quotidianis, eandem tertiam illarum partem detrahendam, ut iis qui intersunt, accrescat, reliquo penes legentes & studentes remanente, resolvunt Nicol. Garcia in addit. ad d. cap. 2. n. m. 353. Piasec. in praxi Episcop. p. 1. cap. 3. num. 10. Prosper de August. in addit. ad Quarant. d. loc. §. 1 Ego d. alleg. 56. n. 20 Solorzan. d. cap. 14. n. 27.

Quæ pro studiosorum laboribus præmia illis non proponuntur concedenda; cum & mente & corpore semper intendant libris, etenim ut Flaccus monet,

Nihil sine magno

Vita labore dedit mortalibus.

Ad summa nemo sine labore pervenit.

Nam, ut idem ait Comicus:

Quæ pulchra sunt, multis constant laboribus. Rectè quoque Euripides in Archelao, *Libore expers quis celebris gloria* Sic Livius lib. 4. decad. 1. labor & periculum invenitur, unde honor & emolumentum speratur. Et D. Hieronym. in epist. nullus labor durus, nullum tempus longum videri aebet, quo gloria æternitatis acquiritur.

Nil mirum si Pontifices, si Reges tam ampla concesserint studentibus privilegia: nam, ut inquit Eumen.

Rhetor,

Rhetor. in orat. pro instaurandis scholis Augustodunensibus : Littera omnium fundamenta sunt virtutum, utpote continentia, modestia, vigilantia, patientia magistra; qua universa cum in consuetudinem tenera atque venerunt, omnia deinceps officia vite, ac ipsa quae diversissima videntur, militia, atque castrorum munia convalescunt.

Et rectè Cassiodor. 10. var. epistol. 2. ait quod desiderabilis eruditio litterarum naturam laudabilem eximie reddit ornatam; ibi prudens invenit, unde sapientior fiat; ibi bellator reperit, unde animi virtute roboretur; inde Princeps accipit, quemadmodum populos sub aequalitate componat: nec aliqua in Mundo potest esse Fortuna, quam litterarum non augeat gloriosa notitia. Et idem Tertullian. de idololatria capite 10. non minus rectè dixit litterarum instrumentum esse ad omnem vitam.

Quæ ut facilius assequi possint, necesse est ut præmiis, & privilegiis ad scientias & studia juvenes incitentur, scimus enim bonas artes honore nutriri, atque hoc specimen esse florentis Reipubl. ut disciplinarum professoribus præmia opulenta pendantur Symmach. lib. 1. epist. 73. & epist. 7. Cassiod. lib. 9. var. epist. 1. præmium artes nutrire scripsit, & lib. 7. epist. 5. manus larga artium nutrit ingenia, quando qui de victu non cogitat perficere jussu festinat, & epist. 15. in princip. Claud. de laudibus Stilichonis, pane yr in eodem sensu Cassiodor lib. 2. epistol. 61. Nutriunt enim præmiorum exempla virtutes: nec quilibet est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quando irremuneratum non relinquitur, quod scientia teste laudatur.

Ut enim, inquit Justin. Episcop. in Cantica Canticæ fruges non tam soli ingenio, quam Cæli beneficio, & temperie laus proveniunt, ita quoque artes bona, eximiaque ingenia, Principum, ac Magistratum benignitate exultant.

Nullius Abbatia Sanctæ Romanae.

Abbas benedictus & perpetuus, ac titulus in Abbatia Ordinis S. Benedicti Prælatio habitu incedere, & regentiam Consilij supremi Italiæ obtinere potest.

VOTUM LXXXIX.

- 1 Factæ series.
- 2 Dubiorum propositio.
- 3 Abbatia Consistorialis qua dicatur.
- 4 Beneficii Ecclesiastici de essentia est perpetuitas.
- 5 Congregationes reformatæ Sancti Benedicti quinque sunt.
- 6 Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Justina, nunc ap. e latetur C. S. I.ensis.
- 7 Abbatia Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales.
- 8 Prioratus S. Augustini, & S. Dominici sunt potius nuda officia, quam Ecclesiastica beneficia.
- 9 Abbatia perpetua in reformatione an reperiantur?
- 10 Abbatia claustralis qua sit remissivè.
- 11 Beneficium quod confertur dicitur etiam committi.
- 12 Abbates benedicti, & perpetui possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum.
- 13 Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti equiparantur.
- 14 Abbates, quibus à summo Pontifice collatio facta est

habent ius administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum.

- 15 Religiosi observantes, qui sub Prælatorum obedientia existunt, ius non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus præsunt.
- 16 Abbatia benedictio in jure aliquando vocatur ordinatio, aliquando consecratio.
- 17 Abbatia benedictio, sive consecratio, auctoritate Apostol. collata, tres operatur principales effectus.
- 18 Abbatia benedictio non est iterabilis.
- 19 Benedictio Abbatis est ornamentum, & quasi admiratio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis.
- 20 Benedictio Abbatis auctoritate Apostol. collata effectus est collatio Ordinum minorum.
- 21 Benedictio Abbatis alter effectus versatur circa usum omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium.
- 22 Papa potest simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinum Suidiaconatus conferendi.
- 23 Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius.
- 24 Episcopi consecratio non imprimit characterem.
- 25 Unctio in Episcopo non est de essentia consecrationis, sed est quadam caremonia accidentaria.
- 26 Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusa.
- 27 Abbatia in multis equiparatur Episcopatu.
- 28 Abbas temporalis non est benedicendus.
- 29 Pontificalia insignia ex i privilegiis conceduntur Abbatibus temporalibus, perpetuis verò reipsa benedictione accepta.
- 30 Abbas auctoritate Apostol. benedictus, insigniis, & ornamentis Pontificalibus utens præcedit omnibus Prælatibus Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis.
- 31 Abbas cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, tenetur sicut Episcopus ad faciendum processum informativum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei.
- 32 Mensam Abbatialem, & sigillum cum propriis armis habet Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatia collata fuit.
- 33 Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia.
- 34 Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi.
- 35 Legato qui sit à latere minimè subjiciuntur Abbates benedicti, & titulati.
- 36 Abbas qui cura, & conventu caret, non tenetur residere.
- 37 Monachi nigri S. Benedicti qui remissivè.
- 38 Religiosus professus in una Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papa; non tenetur in secunda expressam professionem emittere.
- 39 Essentialia ad veram professionem mittendam quæ remissivè.
- 40 Habitus Monachorum S. Benedicti reformatorum in quo differat à claustralibus non reformatis, ostenditur.
- 41 Habitus Sancti Benedicti essentialia in quo consistat, ostenditur.
- 42 Scapulare habere sufficit ut Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur.
- 43 Scapulare portans recenti colore habitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandis habitum S. Benedicti.
- 44 Habitus

- 44 *Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & claustralium quis?*
- 45 *Abbates reformati temporales in privilegio Apost. gestare possunt habitum Prælatum.*
- 46 *Verba in dubio juris ita interpretanda sunt, ut natura contractus, & dispositionis non repugnent.*
- 47 *Abbas in favorabilibus venit nomine Monachorum.*
- 48 *Monachi non obligantur sub peccato mortali, nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex jure & virtute regula.*
- 49 *Abbas potest cum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis.*
- 50 *Clericis prohibetur cupida is negotia suscipere.*
- 51 *Monachorum nullus forensis negotii susceptor, vel executor existat.*
- 52 *Religiosi, & clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia secularia exercenda.*
- 53 *Episcopis, & Sacerdotibus olim licebat inter seculares judicare causas civiles.*
- 54 *Reges in Hispania olim causas tam civiles, quam criminales Episcopis judicandas committebant.*
- 55 *Clerici possunt exercere jurisdictionem temporalem annexam Ecclesiastica jurisdictioni, dummodo non instigant poenam mortis, aut truncationis membrorum.*
- 56 *Clericis, & Regularibus personis prohibitum est munus judicandi causas civiles, non ex certa natura actus, quia per se malus est, sed ex speciali juris prohibitione.*
- 57 *Monachorum nomine in Decretis, & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt.*
- 58 *Canonicorum Regularium appellatione in Decretis, & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini.*
- 59 *Religiosi poterit esse arbiter, & forensis negotii susceptor, ex parte Monasterii utilitate, & precedente superioris licentia.*
- 60 *Cap. eos qui, c. 10. q. 3. declaratur.*
- 61 *Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates.*
- 62 *Cap. Sacerdotibus 2. ne clerici, vel monachi, declaratur.*
- 63 *Clericus laico deservire non potest in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis.*
- 64 *Regum ministri speciali nota digni sunt.*
- 65 *Cap. sed nec 4. clerici, vel monachi, declaratur.*
- 66 *Justitarius quid significet in jure Canonico.*
- 67 *Clerici an possint esse Consilarii, seu ministri in Curii Principum, & Regum?*
- 68 *Ecclesiastica persona dicuntur tam Clerici, quam Regulares.*
- 69 *Curiales qui dicantur, ostenditur.*
- 70 *Curialium irregularitas laicis imposita durante officio.*
- 71 *Clerici post Ordines susceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt.*
- 72 *Irregularitas aliquando impedit solam suspensionem, non usum.*
- 73 *Clerici sine metu alicujus irregularitatis occasione Curialitatis contractæ possunt esse judices Principum in causis civilibus.*
- 74 *Cap. clerici, §. jubemus, ne clerici, vel monachi, declaratur.*
- 75 *Sacerdos potest Principis vices agere in jurisdictione seculari exercenda.*
- 76 *Propositi secularis appellatione quis veniat?*
- 77 *Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest.*
- 78 *Clericus ex commissione Principis bene potest cognoscere de causis criminalibus, dummodo deveniat ad condemnationem sanguinis.*

- 79 *Ecclesiastica persona si fuerit alicujus Principis secularis Consiliarius, cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda, qua delinquentibus imponatur poena sanguinis.*
- 80 *Clerici, & Religiosi prohibentur gravissimis poenis in bello militare.*
- 81 *Clerici, & Religiosi quando possint ad bellum justum persuadere, & hortari?*
- 82 *Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum.*

Reverendissimus D. M. Fr. Alphonsus Vasquez de Miranda, Ordinis S. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum fuit ad Præsentationem Regis Catholici promotus ad Abbatiam Sanctæ Anastasiæ Ordinis Sancti Benedicti in Regno Siciliae, ad cujus favorem mediante dicta præsentatione expeditæ fuerunt Bullæ Apostol. sub dat. Romæ. 3. Id. Martij 1636 in quibus hæc reperiuntur verba; *Prædicto monasterio, quod conventu caret &c. d. persona tua apostol. auctoritate provide us, teque illi in Abbatem præficimus, & pastorem, curam ipsius monasterij, ac hujusmodi regimen & administratio em tibi in spiritualibus, & temporalibus plenarie committendo, &c.* Deinde facultas ei conceditur ad benedictionis munus recipiendum, ut videre est ibi: *Nos enim tibi ut à quocumque malueris Catholico Antistite gratiam, & communionem S. n. a Sedis habente munus benedictionis recipere licite valeas, ac eidem Antistiti ut illud tibi impendere possit, per presentes licentiam, & facultatem concedimus, &c.* Postmodum cum Abbatia prædicta sit Ordinis S. Benedicti, illi ordinatur ut post captam possessionem habitum istiusmet Ordinis gesserit, necnon cum statutis, & ordinationibus illius se conformet, prout apparet ex sequentibus verbis: *Volumus autem ut tu, cum primum possessionem, seu quasi regiminis, & administrationis prædictorum fueris pacifice assequutus, illum geres habitum, qui per Monachos dicti Ordinis geritur & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti regularis institutus te conformes, &c.* Denique additur: *Nullumque al. ad monasterium dicti, seu alterius Ordinis, aut ben. si. um regulare, vel sa. clare, in titulum, vel commendam obtinere possis &c.* Et sic in prædictorum executioni neminem Reverendissimus D. Abbas possessionem dictæ Abbatiae, necnon solemnem benedictionem cum caeremoniis in Pontificali Romano insertis, sub tit. de benedictione Abbati, auctoritate Apost. obtinuit, & habitum dictæ Religionis Sanctæ Mariæ de Mercede in habitum monachalem Ordinis Sancti Benedicti commutavit, & in actu benedictionis Abbatialis à consecrante insignia, & habitum Prælatitium ab Abbatibus perpetuis, titulatis, & benedictis auctoritate Apost. illius Ordinis gestari solitum recepit, & de præsentis portat.

Nunc verò de duobus fuit dubitatum Primò an liceat dicto Reverendissimo D. Abbati prælatitio habitu incedere; Secundò, an illi obstat aliquid vel ratione primæ professionis in Ordine Sanctæ Mariæ de Mercede, vel occasione Prælatitiæ dignitatis Regularis, quam modò obtinet, quin possit obtinere Regentiam Consilij supremi Italiae, de qua fuerat dignissime provisus per Regem Catholicum, absque alia Apostol. dispensatione

Ad primum dubium, & pro veriori illius resolutione est advertendum, quod Abbatia de qua agitur, est & dicitur consistorialis, quia ad præsentationem Regis Catholici, & ad institutionem Sanctæ Sedis Apostol. spectat, Nicol. Garcia de beneficio art. 5. cap. 5. num. 214. Ascan. Tamburin. de jure Abbatum, tom. 1. disp. 5. q. 2. & disput. 7. quest. 1. Est etiam perpetua, proindeque beneficium

beneficium, cum hæ qualitates sint de essentia beneficii Ecclesiastici, Rota in *Palentina Abbacia de Benevivere*, 4. Aprilis 1617. coram bona mem. Coccino, quam refert Tamburin. de jure Abb. tum in fine to. 3. decis. 15. Doctores agentes de divisione beneficii in sæcularem & Regularem, præsertim Nicol. Garc. de benef. p. 1. cap. 6. a num. 2. Tamburin. d. tom. 3. disp. 9. q. 2. num. 9. Ego de jure Eccles. univ. lib. 3. cap. 4. n. 84. & 85.

- 5 Et ideo nulli Congregationi reformatæ & observanti sancti Benedicti subijcitur, quæ quinque numentur, & sub quinque etiam Generalibus, & cum diversis constitutionibus gubernantur, & reguntur, de quibus Franc. Suarez de Reliq. tom. 4. tract. 9. lib. 2. c. 3. Tamburin. de jure Abbatum, tom. 2. disp. 24. quest. 5. num. 49. 53. 54. 57. & 58. Ego de jure Eccles. lib. 1. c. 41. num. 38. Et de Congregatione Hispan seu Vallisolerana, Oviedo de Repub. Regul. p. 1. tract. 10. ap. 1. Nam licet Abbacia, de qua agitur, sita sit in Regno Siciliae, est tamen indepēdens, & prorsus exempta à Congregatione Italica, quæ olim dicebatur sanctæ Justinæ de Padua, nunc verò appellatur Cassinensis, eo quod unita fuit Abbacia Montis Casini, ut constat ex Bulla Julij II. apud Tamburin. de jure Abbatum tom. 2. disp. 24. quest. 5. num. 54. ibi *Necnon Congregationem ipsam propter nomen & dignitatem Monasterij hujusmodi (quod aliorum monasteriorum dicti Ordinis caput est, ut præfertur) de cætero Cassinensem Congregationem, alias sanctæ Justinæ nuncupari debere, &c.* Omnes enim hujus Ordinis Abbaciae, quæ unitæ reperiuntur alicubi ex Congregationibus reformatis temporales sunt, & ad electionem generalium Capitulorum, seu ipsorum Monachorum ut plurimum spectant, Ascan. Tamburin. d. tom. 1. disp. 12. q. 2. ubi à num. 17. refert omnes Abbacias Congregationis Cassinensis esse temporales, & ad electionem Capitulorum generalium spectare, ex Bulla Alexandri VI. confirmatoria alterius Eugenij IV. quam quidem Alexandri VI. Bullam refert Tamburin. in fine tom. 1. pag. 484. Et sic tales Abbaciae temporales potius nuda officia quàm Ecclesiastica beneficia dici possunt. Prout nec esse possunt Prioratus sancti Dominici, & sancti Augustini ac similes, ita docent Renat. Chopin. lib. 1. monast. tit. 1. n. 4. Emman. Rodriq. quest. regul. tom. 1. p. 14. art. 3. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 8. n. 52. cum seqq. Antonin. Diana moral. resol. p. 4. tract. 4. resol. 156. Tamburin. d. tom. 1. disp. 7. q. 1. num. 161. Ego de officio & potest. Episcop. p. 3. alleg. 57. num. 175.

- 9 Sunt quoque Abbaciae quædam beneficia Regularia perpetua, nulli Congregationi unita, & de præsentatione Regis Catholici, quarum tamen monachi uniti reformationem receperunt, & Congregationis tanquam ejus membra sunt, qui non ab Abbate, sed per Vicarium, aut Priorem ejusdem reformationis gubernantur & reguntur, ut in Regno Siciliae aliquæ Abbaciae & Monasteria monachorum reperiuntur, quorum meminit Ascan. Tamburin. d. tom. 1. disp. 14. q. 6. n. 2. & 3.
- 10 Ex dictis primò inferitur Abbacia, de qua agimus, esse claustralem, & nulli dictarum Congregationum subijci: de qua materia videas Navar. commento. 2. de Regular. a num. 6. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 34. art. 7. Less. de justit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à num. 90. & dub. 12. à num. 98. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 19. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 9. cap. 6. à n. 16. lib. 7. cap. 32. n. 71.

- 11 Secundò inferitur ex verbis dictæ Bullæ collationis Abbaciae, de qua agitur ibi: *Prædicto monasterio de persona tua Apost. auctoritate providemus, teque illi in Abbatem præficimus, & Pastoralem curam ipsius, &c.* plenariè committendo, constare dictam Abbacia, esse collativam, ac in titulum conferri solitam, & colligitur

ex Rota decis. 77. p. 1. divers. ubi concludit beneficium quod confertur his verbis, *de illo tibi providemus vel illi de te providemus, &c.* teque illi, &c. propriè dicitur in titulum conferri, non obstante verbo, *committimus*; quia beneficium quod confertur, dicitur etiam committi, cap. cum in illis, de præbend. in 6. Clem. 1. de suppos. negl. Clem. ne in agro Dominico, de statu monach. Nicol. Garc. de benefic. p. 4. cap. 4. num. 2. & constat ex forma creandi Abbates perpetuos apud Ceremoniale sanctæ Romanæ Ecclesiæ sect. 10. c. 4. & 5. quam transcribit Tamburin. d. tom. 1. dist. 8. quest. 3. pag. 84. col. 1. ad fin. quæ quidem forma providendi ampliora privilegia & præminentias concedit, ad not. per Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 7. art. 10. Tamburin. d. tom. 1. disp. 16. q. 4. & disp. 10. q. 1. a num. 26.

Tertiò inferitur, Abbatibus hujusmodi plenam concedi Abbatiarum & beneficiorum suorum administrationem, ut colligitur ex verbis dictæ Bullæ, *curam ipsius monasterii, ac hujusmodi regimen & administrationem in spiritualibus, & temporalibus plenariè committendo, &c.* eo modo quo concedi solet Religiosis ad Episcopatum assumptis; nam & istis cum similibus verbis conferuntur Episcopatus, & sic nulli dubium esse potest Abbates, de quibus agitur, circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum suarum posse idem quod potest Episcopus Religiosus; & beneficiatos Regulares circa prædicta posse omnia, quæ gerere valent beneficiarii sæculares, ut docent Zabarel. in Clem. 2. § sed & tales, de vita & honest. cleric. Nav. commento 2. de Regul. a num. 6. usque ad 12. & de redditib. q. 1. monito 8. & lib. 3. tit. de solut. conf. 7. num. 7. & 12. & tit. de donat. consil. 6. num. 4. & de statu monach. consil. 13. num. 4. & 8. Less. de justit. lib. 2. cap. 41. dub. 11. à numero 92. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 12. cap. 7. q. 2. & cap. 10. q. 6. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 1. q. 34. art. 5. 6. & 7. & q. 58. artic. 8. Anastas. Germon. Redoan. & alii quos referunt, & sequuntur Jacob de Graff. in aur. dec. p. 1. lib. 3. cap. 5. num. 43. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 31. n. 74. & 76. Surd. de Relig. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 24. Layman. in Theologia moral. lib. 4. tract. 2. cap. 3. n. 11. Villalob. in sum. p. 2. tract. 35. difficul. 40. n. 12. Ego de officio & potest. Episcopi p. 3. alleg. 114. num. 22. Rot. decis. 272. n. 4. p. 1. divers.

Equiparantur enim Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti quasi idem jus de iurisque esse videatur: sic colligitur ex adductis per Nav. cons. 13. de Regul. n. 18. & per Azor. d. p. 1. lib. 12. cap. 9. q. 6. & p. 2. lib. 3. cap. 19. q. 2. ubi de Abbatibus, qui insignia Pontificia gestant, Less. d. lib. 2. cap. 4. dub. 5. num. 29. ubi quod Religiosi beneficiarii, uti Abbates, Priores, Commendatores habentes beneficia Regularia vel sæcularia habent jus administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum & possunt eos expendere in proprios usus necessarios, & decentes: & idem docet de Abbatibus, quibus Summo Pont. collatio facta est, eod. lib. 2. c. 41. dub. 11. à num. 91. præsertim n. 94. & dub. 12. à n. 95. Fr. Suarez d. tom. 4. tract. 8. lib. 3. cap. 19. à num. 23. Laym. d. lib. 4. tract. 2. cap. 3. num. 11. & tract. 5. cap. 1. num. 9. Fr. Emman. d. tom. 1. q. 27. art. 1. Secus autem dicendum de Religiosis observantibus, qui sub Prælatorum obediētes existunt, ut per Navar. commento 2. de Regul. a num. 1. & cons. 13. de statu. monach. Fr. Emman. d. tom. 1. quest. 27. art. 2. Sanch. d. lib. 7. cap. 18. num. 25. Suar. tom. 3. de Relig. tract. 7. cap. 15. Oviedo p. 1. tract. 9. cap. 1. q. 1. & 3. Anton. Perez ad Regul. S. Benedicti. cap. 33. commento 2. à 15. & dub. 3. per tot.

Quartò inferitur, gratiam concessam à Pontifice in dicta Bulla dicto Reverendissimo Abbati recipiendi

auctoritate Apost. benedictionem importare novam aliam Prælatiis vestibus similiter utendi; pro cuius conclusionis clariori & faciliori explicatione sciendum est, benedictionem abbatis auctoritate Apost. impartendam, seu impositam aliquando in iure nostro vocari ordinationem, ut in *cap. Abbas, & in cap. Abbatem, el. 1. & in cap. Abbatem, el. 2. & in cap. quam sit necessarium. 18. quest. 2.* nonnunquam appellari consecrationem, ut in *cap. alienationes. 37. 12. quest. 2. ibi: Abbas qui secundum Ecclesia sua usum consecrandus est, &c.* Et licet magis communiter & proprie scriptores illam vocent benedictionem, nihilominus plures expressè illam consecrationem dicunt, & ita loquuntur inter alios Oldrad. *conf. 14. num. 4. Filan. in cap. inter monasteria, in princ. de re judic. Henriq. in summ. lib. 10. de Sacram. Ordin. cap. 7. Avila de censur. p. 2. cap. 3. disput. 1. Suar. tom. 1. in. 3. p. disp. 13. sect. 2. Villalob. p. 1. tract. 4. differ. 11. Ego de offic. Episcopi, p. 2. alleg. 3. n. 4.* In Pontificali Romano sub diversis titulis agitur de benedictione Abbatum auctoritate Apostol. & de benedictione Abbat auctoritate Ordinarij, inter quas benedictiones plures reperiuntur differentia, quarum una & principalis, est quod Abbates auctoritate Apost. benedicti ornamentis Pontificalibus uti possunt, non sic qui benedicuntur auctoritate Ordinarij.

17 Benedictio, sive consecratio Abbatis auctoritate Apost. collata tres operatur principales effectus Primus est, & consistit in constituendo aliquem in Abbatem & Prælatum per modum status & perpetuitatis, qui quidem etiam convenit Abbatibus auctoritate ordinaria benedictis, ita colligitur ex Pontificali Romano in rub. de benedict. *Abbat. auctorit. Apost. cum Episcopus benedicens & manus imponens super benedicendi caput, dicit: Ut qui per nostra manus impositionem Abbas hodie constituitur sanctificatione dignus, &c.* Et alibi in eodem Pontificali dicitur per hanc benedictionem acquiri dignitatem, ibi: *Da huic famulo tuo prosperum sua dignitatis effectum, &c.* & deinde: *Tribue huic famulo tuo adeptam bene gerere dignitatem,*

18 &c. & alibi *Ut huic famulo tuo, quem ad Pastoralis officij culmen subire voluisti, &c.* Unde fit certum, Abbatis benedictionem non esse iterabilem, nec etiam tradi propter officium temporale: sic Navarr. *conf. 1. de statu monach. & conf. de Sacram. non iter.* Fr. Emman. d. tom. 1. quest. 12. art. 3. & q. 16. art. 3. cum duobus seqq. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. c. 29. num. 2. Oviedo de Republ. Regul. p. 1. tract. 1. cap. unico, q. 2. n. 81. Tamburin. d. tom. 1. disp. 11. q. 3. n. 5. vers. præterea, ubi refert hac de re determinationem Eugenij IV. & subdit Suar. d. c. 29. num. 2. quod benedictio Abbatis est ornamentum, & quasi ordinatio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis, & eodem tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 2. cap. 30. n. 6. addit in ipsa benedictione Abbatis dici per eam ordinari Abbatem, & constitui in Ordine Prælatorum Ecclesiæ & quodammodo participare dignitatem Episcopalem. Secundus effectus benedictionis Abbatialis auctoritate Apostolica qui communis est etiam illis, qui auctoritate Ordinarij in Abbates sunt promoti, est collatio Ordinum Minorum, ut constat ex *cap. quoniam, 69. dist. & ex cap. cum contingat, de etate & qual. nisi quod si Episcopus tertio requisitus benedicere Abbatem sine causa renuerit posset ipse Abbas non expectata benedictione Ordines Minores conferre, ac omnia quæ sui sunt muneris præstare, c. 1. de suppl. negl. Præl. citati per me de jure Eccl. univ. lib. 1. cap. 17. num. 46.* Tertius effectus dictæ benedictionis, & qui solum auctoritate Apost. benedictis competere videtur, versatur circa usum omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium, Mitræ scilicet, annuli, & cæterorum similium, *cap. ut Apostolica, de privileg. in 6. & constat ex Pontificali, ubi cum il-*

lis orationibus & benedictionibus, quibus hæc ornamenta Episcopis conferuntur, dantur eadem etiam Abbatibus auctoritate Apost. benedictis, ut advertit Tamburin. d. tom. 1. disp. 11. quest. num. 4. & disp. 20. quest. 1. & 2. disp. 21. 23. & 24. quamvis jam hodie omnes ferè Regularium Abbates, vel privilegio seu permissione summorum Pontificum licet benedictionis munus non acceperint, uti valent Báculo & cæteris Pontificalibus, ac insignia deferre, ut notavi d. lib. 1. cap. 17. num. 47.

Et licet, ut supra diximus Abbas etiam non benedictus Ordines Minores conferre valeat, si Episcopus tertio requisitus benedicere Abbatem renuerit, non ex eo sequitur benedictionem ex se & de jure non producere illum secundum effectum, quia quod ante diximus procedit ex speciali Pontificis concessione, nam secundum probabilem opinionem, ut tenent Victoria de Sacram. Ordinis: num. 234. 237. Fr. Emman. d. tom. 1. q. 13. art. 1. & in sum. c. 13. n. 9. tom. 2. Suar. d. tom. 4. de Relig. tr. 8. lib. 1. c. 29. n. 3. potest Papa simplici Sacerdoti facultatem concedere Ordinem Subdiaconatus conferendi, & nihilominus non desinit ob id hæc potestas ordinandi Subdiaconum esse proprium effectum consecrationis Episcopalis.

Quinto insertur errasse nonnullos existimantes Abbatum benedictionem esse solam deprecationem, in qua deprecatur ut Abbas suum officium ritè & rectè obire valeat; id enim convincitur manifestè tum ex text. in c. manus, l. q. 18. dum ait manus impositionem aliud non esse nisi orationem super hominem, & secundum glos. Turrecr. & alios ibi loquitur ille text. de impositione manus reconciliatoria, non verò ordinatoria: tum etiam ex Pontificali Romano, quo attento, & ejus verbis perspectis per benedictionem, & manus impositionem constituitur Abbas in suo gradu, & dignitatem accipit, ac consecrationem lato modo sumptam, quæ habet certam connexitatem cum vera consecratione Episcopi; quia licet absque dubio illa Abbatibus sit quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius, in eo tamen conveniunt quod benedictio Abbatis characterem non imprimit, plures apud Tambur. d. tom. 1. disp. 11. q. 4. prout illud nec imprimit Episcopi consecratio, juxta sententiam S. Thomæ in addit. ad 1. p. q. 40. art. 5. Henriq. in sum. lib. 10. c. 2. in princ. Valer. Reginald. in praxi fori pœnit. lib. 30. tr. 1. n. 5. Bonacin. de Sacram. disp. 8. q. unica, puncto, 1. n. 3. Villalob. in sum. p. 1. tr. 11. diff. 2.

Et quamvis in consecratione Episcopi utatur unctione sancti Chrismaris, non verò in benedictione Abbatis, id non procedit quia unctio sit in Episcopo de essentia consecrationis, sed est quædam cæremonia accidentalis, ut expressè docet Card. Bellar. lib. 1. de Sacram. Ordinis, c. 12. ibi: *Unctio non est quidem cæremonia sacramentalis sed accidentaria;* & colligitur ex c. 1. de sacra Unct. & ideo idem Card. Bellarm. d. lib. 1. c. 9. Card. Silvest. & aliis resolvit in impositione manuum, verborum forma non exclusa consistere essentielle consecrationis, & idem dicendum de benedictione Abbatis, ut apparet ex Pontificali, & expressit text. in *cap. quoniam, 69. dist. ibi: Si dumtaxat eidem Abbati manus impositio facta noscatur ab Episcopo, secundum morem præficiendorum Abbatum, &c.* Et ideo nil mirum si Abbatia in multis æquiparetur Episcopatu, Oldrad. *conf. 4. vers. non bstat, circa fin. n. 10.* Card. Tusch. *præf. concl. tom. 1. lit. A, conc. 29. n. 1.* Ego de Jure Eccl. lib. 1. c. 17. n. 5. & per illam participari quodammodo dignitatem Episcopalem dicit Suar. citato loco Nam ex multis juribus colligitur hæc æquiparatio, ut videre est in c. si quis deinceps, l. 6. q. 7. ibi. *Episcopatum, vel Abbatiam, & in c. cum illorum 32. de sent. excom. ibi, aut in Episcopum aut Abbatem, &c. & in cap. presenti, de offic. ordin. lib. 6. ibi: Episcopi, vel eorum*

eorum superiores, & Abbates, & quivis alij praelati, &c. cum aliis adductis per Franc. Viv. decis. 414. Fr. Emman dict. tom. 1. q. 17. art. 3. Cened. ad Decret. collect. 79. num. 4. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 6. collect. 2414. Malder. 2. 2. tract. 9. cap. 2. dub. 1. Tamburin dict. tom. 1. disp. 1. q. 5. num. 4. & disp. 5. q. 20. num. 4. & disput. 13. q. 1. lnum. 18. Oviedo de Republ. Regular. p. 2. tractat. 1. cap. unic. q. 1. a. n. 74. Ego de jure Eccles. lib. 2. cap. 17. num. 3. 4. & 7. & in collect. ad cap. ut Abbates, n. 6. de aetate, & qualitate, & ad cap. tuam in Domino, eodem tit. num. 2.

28 Sexto refertur de jure nullum Abbatem temporalem esse benedicendum, quia, ut supra dixi, hæc Abbatia solum Abbatibus, qui in titulum perpetuum Abbatias obtinent conferenda est; nam id insinuant diversa privilegia, quibus conceduntur Abbatibus temporalibus prerogativa benedictionis, licet illius munus non acceperint, ut notavit Tamburin. d. tom. 1. disp. 11. q. 1. n. 2. & tale in specie concessit Eugenius IV. Monachis Cassinensibus, quod refert idem Tamburin. in fine d. tom. 5. pagin. 493 per hæc verba. *Volentes insuper, quod Prelati Congregationis præfate licet munus benedictionis non acceperint perinde tamen Monasteria ipsius Congregationis regere, & administrare, ac omnes actus in ipsis valeant exercere, ac si munus hujusmodi fuissent consequuti, &c.* quod quidem privilegium operatur hunc effectum in temporalibus Abbatibus, quem natura ipsa, & jure attento inducit benedictio ipsa auctoritate Apost. collata, absque nova alia concessione, ut constat ex Pontificali & notavit Tamburin. d. tom. 1. disp. 11. questione. 1. num. 1. advertens insignia Pontificalia ex vi privilegiorum concedi temporalibus Abbatibus perpetuos verò ea consequi re ipsa benedictione accepta

30 Septimo infertur Abbatem auctoritate Apost. benedictum, insigniis, & ornamentis Pontificalibus utentem præedere omnibus Prælatibus Ecclesiasticis non benedictis nec consecratis tam in consiliis, quam in quibuscumque aliis functionibus, & locis, Protonotariis de numero participantium, ac Nunciis Sanctæ Sedis Apost. exceptis. Ita Nav. co. sit. 1. 3. & 4. de major. & obed. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 20. q. 18. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 17. Pacian. de probat. lib. 2. c. 28. n. 6. & 40. Tamburin. dict. tom. 1. disp. 25. q. 1. & 6. Oviedo de Rep. Regul. p. 2. tract. 1. c. unic. q. 2. n. 79. Ego de jure Eccles. lib. 1. cap. 17. n. 58. & 72. & habetur in Cæremoniali Episcoporum jussu Clem. is VIII. edito, lib. 1. c. 13. & 23. ibi: *Abbates benedicti, & post eos si erunt, aliqui Protonotarii supranumerarii, Generales Ordinum post Abbates, & Protonotarios supranumerarios &c.* & ita fuisse in Concil. Trid. & in aliis observatum refert Ascan. Tamb. d. tom. 1. disp. 25. q. 4. n. 3. cum seqq.

31 Octavo infertur, Abbatem cui in titulum perpetuum Abbatia confertur, & beneficiatus duplex dicitur, teneri, & obligatum esse sicut Episcopum ad faciendum processum informativum de genere, vita, & moribus & ad professionem Fidei emittendam, ex Tamburin. d. tom. 1. disp. 8. q. 1. & q. 2. & ad Bullas Apost. expediendas ut beneficii possessionem consequi valeat, idem Tamburin. eod. tom. 1. disp. 9. q. 1. & ad habendam propriam mensam, quæ dicitur Abbatialis Ego de officio & potest. Episcopi p. 3. alleg. 58. n. 1. 6. Rota decis. 104. p. recent. Et posse habere sigillum authenticum cum propriis armis resolvit idem Tamburin. d. tom. 1. disp. 20. quæst. 1. num. 1. quod solum in Abbatibus immediate Sanctæ Sedi Apost. subjectis agnoscunt Franc. Marc. decis. 1078. num. 5. Aloyf. Ricc. in collect. decis. p. 6. collect. 2414. Contrahere Matrimonium spirituale cum Ecclesia, tenet Nicol. Garc. de benefic. p. 1. cap. 6. n. 18. Tamburin. dict. tom. 1. disp. 10. q. 1. num. 7. Ego dict. lib. 1. capite. 17. num. 1. Ad Concilia generalia vocandi sunt

34 Barbofa Vot. decis. Pars II.

Abbates sicut Episcopi, in eisque votum decisivum habent, Jacobat. de Concil. lib. 2. pag. 85. Cardin. Bellarm. tom. 1. lib. 1. de Con. il. & Eccles. capite 15. Malder. 2. 2. q. 1. artic. 10. tract. de Concil. disp. 1. dub. 4. Tamburin. d. tom. 1. disp. 24. q. 1. Cum renunciant debent facere sicut Episcopi in manibus Romani Pontif. & cum assensu Regis Catholici Tamburin. d. tom. 1. disp. 13. q. 1. Cum deponuntur, vel privantur, à Papa prout Episcopi deponi, & privari debent, Azor. p. 1. lib. 4. cap. 20. vers. secundum est Legato qui non sit à latere, & inimè subji-ciuntur, sicut Episcopi Fr. Emman. quæstionum Regularium, tom. 2. q. 19. art. 5. & q. 63. art. 4. Tamburin. d. tom. 1. disp. 15. q. 1. n. 7. Ego de jure Eccles. lib. 1. cap. 5. n. 77. Vocantur Pontifices, & utuntur Pontificali Romano, & Cæremoniali Episcoporum in functionibus, quæ illis tanquam Episcopis incumbunt. Tamburin. d. tom. 1. disput. 1. quæst. 6.

Cum ergo Abbatia, de qua agitur, non habeant subditos Regulares, nec sæculares, nec aliquam jurisdictionem, aut curam conventualem exerceat, quia conventu caret, ejusdemque generis est ac illæ, de quibus mentio fit in Clem. unic. de rebus Eccles. non alien. fit consequens Abbatem non teneri residere, ut resolvit Nicol. Garc. de benefic. p. 3. cap. 1. a. num. 1. & declaravit Sacra Congregat. Concilij his verbis. *Quando Abbatia cura, & conventu caret, non est Abbas cogendus residere e, cujus meminere Nicol. Garc. dict. capit. 2. num. 179. declar. 9. Armendar. in adit. ad recop. legum Navarra, lib. 2. tit. 23. l. 2. §. 2. sub tit. sed an Parochi deb. ant. residere in suis Curatis, num. 41. Ego in collect. ad Concil. Trid. sess. 23. de reform. c. 1. n. 46. de officio, & potest. Paroche c. 8. n. 6.*

Tenetur tamen iste Abbas translatus ex ordine Fratrum B. Mariæ de Mercede redemptionis captivorum, in quo erat expressè professus ut fuit Pontifici narratum, gestare habitum Ordinis S. Benedicti, ut colligitur ex verbis ipsiusmet Pontificis, ibi: *Volumus itaque ut in cū primū possessionem, vel quasi regiminis, & administrationis prædictorum fueris pacificè assequutus, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur, & habetur, & ipsius Ordinis S. Benedicti Regularibus institutis te conformes, &c.* Intelligitur autem Pontificia hæc constitutio de Monachis nigris ad differentiam aliorum qui alterius coloris habitum portantes, regulam S. Benedicti etiam sequuntur: vide Clem. ne in agro Dominico, de statu monach. Sylvest. in sum. verb. Religio. 1. n. 7. Bonac. tom. 3. disp. 3. q. 8. puncto 14. Ant. Perez ad re. S. Benedicti, c. 55. commento 1. n. 9. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 1. cap. 1. & tract. 9. lib. 2. c. 3. num. 11. & 12. Tamburin. d. tom. 1. disp. 20. q. 2. num. 6. Ex qua habitus S. Benedicti gestatione, & benedictione sequitur etiam Abbatiam hujusmodi esse collativam, & fuisse Reverendissimo D. Alphonso Vasquez in titulum collatam: aliter enim statuerat Pontifex, si Abbatiam in commendam provideret, ex notatis per Nicol. Garc. de benefic. p. 4. cap. 4. num. 27. & 28. Tamburin. dict. tom. 1. disp. 4. q. 9. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 3. q. 59. num. 16.

Circa quam decisionem Pontificiam de tribus dubitari convenit.

Primum dubium est, an dictus Reverendissimus D. Abbas ex ordine B. Mariæ de Mercede ad ordinem Monachorum S. Benedicti translatus, teneatur in hoc ordine ad quem fuit assumptus, professionem emittere? Et videtur resolvendum quod non, est enim in hac materia certa Juris conclusio, quod Religiosus professus in una Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius auctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam professionem emittere quia jam in prima essentialia Religionis vota emisit Ita Frederic. de Senis consil. 5. Navar. cons. 60. n. 2. & cons. 64. n. 1. de Regul. Azorius. p. 1. lib. 12.

H 2 cap.

cap. 14. q. 13. Less. de Justit. lib. 2. c. 41. dub. 1. n. 101. Fr. Ludov. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 3. art. 22. & in quocumque alio transitu auctoritate Apost. facto de una Religione ad aliam, agnoscunt Rebuff in praxi tit. de transit. Monach. num. 1. Gonzal. ad reg. 8. c. anel. glos. 8. a. n. 87. Rot. decis. 115. n. 7. p. 1. recent. & in nostro casu procedit absque dubio hæc resolutio, attendita dispositione Pontificalis Romani in rub. de benedict. Abbatis. dum statuit quod quando benedicendus in Abbatem non est illius Ordinis, sub quo est Abbatia, statim & immediatè emittit Monachi Abbatis professionem, sine ullo novitiatu, aut majoris partis monasterii consensu, nec faciens eam in manibus Prælati illius Ordinis: quæ omnia uti essentialia ad veram professionem emittendam, necessariò requiruntur, & sine illis valere non potest, de quo Navar. conf. 30. & 40. de Regul. Vasquez. 12. disp. 165. cap. 4. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 37. n. 47. & in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5. cap. 4. n. 74. Vasquez 1. 2. d. sputat. 165. cap. Azor. tom. 1. lib. 12. cap. 14. q. 13. Less. d. lib. 2. cap. 41. dub. 1. num. 6. Fr. Ludov. Miranda in man. Pralat. tom. 1. q. 31. art. 22. Suar. de Relig. tom. 3. lib. 2. cap. 18. num. 2. tract. 7. & lib. 1. c. 11. Anton. Perez ad reg. S. Benedicti cap. 57. comment. num. 28. & 29. cap. 13. dub. 3. num. 71. Tamburin. de jure Abbatum tom. 3. disp. 6. q. 14. Ego de jure Eccles. universo, lib. 1. cap. 32. a. num. 141. & in collect. ad Concil. Trid. sess. 25. de Regular. cap. 15. quo decreto attento requiritur, & est essentialia in novitio, quod ante professionem sit per integrum annum in novitiatu, cujus dispositio limitatur per c. 21. ejusdem sess. 25. de Regul. dum inibi deciditur, quod Commendatarii Abbatiarum seu Monasteriorum quæ capita sunt Ordinum, teneantur intra sex menses Religionem illorum Ordinum solemniter profiteri, & ita possunt statim in initio primi mensis hujusmodi professionem facere, Cordub. in sum. q. 38. Henriq. etiam in sum. lib. 13. de excomm. c. 40. §. 2. & in comment. lit. O, Fr. Emman. in sum. tom. 2. cap. 6. n. 10. Gonzal. glos. 8. num. 88. Sanch. d. lib. 5. cap. 4. n. 15. non est enim idem sentiendum de his Prælati ad Abbatialem dignitatem assumptis, & immediatè S. Sedi Apost. subjectis quod de cæteris sub alterius Superioris obedientia degentibus, ut exempli gratia videri licet in decisione cap. 2. ne clerici, vel monachi, ubi excommunicationis sententia imponitur Religioso, qui dimisso habitu vagatur extra claustra, cujus dispositio comprehendit tantum Religiosos, qui sub obedientia Prælatorum degentes sine ea dimisso habitu vagantur, non tamen intelligenda de Religiosis jam ad dignitatem assumptis, ut advertunt Paul. Fusc. de Visit. li. 2. c. 15. post. n. 11. Jacob. de Grass. in sum. c. 57. n. 11. Cov. in c. 1. de testam. n. 18. Fr. Emman. quaest. Regul. tom. 2. q. 58. Carol. Tapia in auth. ingr. §. de sacros. Eccl. n. 61. Azor. d. p. 1. lib. 12. c. 7. q. 4. Sanch. in præcepta Decal. lib. 6. c. 6. num. 22. & c. 8. n. 85. Bonacin. tom. 3. disp. 2. q. 8. quæstio. 6. n. 27. Villalob. in sum. p. 1. tract. 35. diff. 40. n. 19. Suar. tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 3. c. 17. n. 11. Tambur. d. tom. 1. disp. 20. q. 3. n. 4. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. c. 13. n. 16. & de jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 43. n. 103.

40 Secundum dubium petit quem habitum Abbates hujusmodi ex aliquo Ordine assumpti gestare debeant; Ad quod dubium resolvendum advertendum est; Monachos nigros sancti Benedicti in duplici esse differentia; quidam sunt observantes & reformati, sub quinque illis Congregationibus reformatis degentes; alii dicuntur claustrales, quorum plures Abbatia reperiuntur in Catalonia, Aragonia, & Sicilia; qui inter se plurimum differunt, observantes enim sunt triennales, & beneficia possidere non dicuntur; claustrales verò perpetui sunt, & in titulum illis Abbatia conferuntur: habitus quoque licet in colore & materia idem sit in om-

nibus, um ex qualibet lanæ materia fieri possit, Ant. Perez ad reg. S. Benedicti, c. 55. comment. 1. n. 16. diversificatur tamen in forma, quia observantes supra tunicam sottonam nigram (non dissimilem à tunica clericorum, ut advertit Ant. Perez d. c. 55. comment. 1. n. 5. & comment. 2. n. 7. & 9. (portant, extra claustra scapulariū & caputium cum mantello, & intra claustra, præcipuè in choro cuculla, & aliquando ad majorem observantiam ea utuntur cum foras exeunt, ut constat ex Clem. 1. §. 1. statum. s. de statu monach. Claustrales verò intra claustra portant scapularium supra tunicam, collare, & birretum sine caputio, & in choro utuntur quodam habitu longo quem dicunt cogullon, & extra conventum cum mantello incedunt, prout notat Fr. Ant. de Yepes in chronica generali S. Benedicti tom. 3. cent. 4. anno Domini 796. en san Felu de Reoles, donde dize que los Mōges de san Benito en Catalugna y en Aragon usan de escapulario con bonete, y sin capilla, loquitur de claustralibus.

Ratio est, quia essentialia habitus S. Benedicti consistit in cuculla ad chorum, & in scapulario absque cuculla, cum monachi extra monasteria vadunt, ut expressè colligitur ex regul. c. 55. & ex d. Clem. 1. §. statum. ubi glos. verb. habitus & verbo cappa, Panorm. ibi. n. 9. & 10. & advertit Ant. Perez ad reg. c. 55. comment. 1. n. 6. quod scapulare est habitus brevis, & monasticus ad usus quotidianos accommodatus, & comment. 2. n. 9. ait quod scapulare indumentum est, non quidem ad fovendum vel tuendum corpus, sed monasticè circumducendum ut quod vicarium cucullæ & supplementum est.

Unde cum in cap. vidua, 27. q. 1. statuatur habitum Regularem nec diu nec noctu relinquendum, benè inde inferitur, sufficere scapulare habere, ut dicit Ant. Perez ad reg. 1. S. Benedicti, c. 22. comment. 1. n. 9. sufficere ut adimpleat præceptum, si cum scapulari dormiat Ex quo sequitur quod portans scapulare recto colore habitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum sancti Benedicti, ut expressè docet Suarez tom. 4. de Rel. tract. 8. lib. 1. c. 5. n. 11.

Quoad Abbates verò differentia versatur inter illos qui reformati, seu observantes dicuntur, & inter eos qui claustrales appellantur. Reformati, sive Observantes Abbates, qui ad tempus eliguntur eundem habitum cum aliis monachis sibi subditis gestare solent, sed meliorem ut ex Bald. in l. sed et si quod §. sufficit, ff. de usufructu, notat Tamburin. d. tom. 1. disp. 27. q. 1. n. 3. & hoc optimis rationibus ostendit Ant. Perez ad reg. S. Benedicti, c. 55. comment. 2. n. 17. & 19. Claustrales verò Abbates benedicti perpetui, & beneficiati titulati, Prælatitio utuntur habitu, supra tunicam & scapulare: portant mantelletum, & Mozzeram cum collari, & birreto nigro quandoque cum foras exeunt cappam portant: de quo latè Michaël Leon Estensis in speculo sacrorum Rituum, verbo Abbatis vestes, & insignia, Tamburin. d. tom. 1. disp. 20. q. 2. Ego de jure Eccles. universo, lib. 1. cap. 17. n. 56.

Eundem Prælatitium habitum quem de jure portare possunt claustrales Abbates de quibus supra, ex speciali sanctæ Sedis Apost. privilegio gestare quandoque valent Abbates reformati temporales ut in Hispania, Gallia, Italia & Germania plures adsunt tali privilegio utentes, quorum aliquos referunt Michaël. Leon. Estensis, Ascan. Tamburin. & ego ipse in locis proximè citatis. Ex quibus rectè inferitur, dictum Reverendissimum D. Abbatem benedictū, claustrale & perpetuum & titulum de jure posse, & debere Prælatitio habitu, ut supra incedere. Nō obstat verba Bullæ Apost. de qua sup. n. 1. ibi

ibi, illum gestes habitum, qui per Monachos dicti Ordinis Sancti Benedicti geritur, & habetur, &c. ex quibus videtur colligi eidem Reverendissimo Abbati habitum Monachalem, & non Prælatitium dari: quia respondetur ea verba de habitu congruenti statui Abbatiali, qui collatus fuit mediante benedictione, intelligenda esse, cum in dubio juris interpretanda sint verba, ita ut naturæ contractus, & dispositionis non repugnent, imò potius juxta naturam *l. si uno, in princip. l. in lege, Dig. lo. art. Alciat. resp. 46 n. 2.* Sanchez in *præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 5 c. 6. n. 8.* Rot. *decis. 69 n. 5. p. 1. & decis. 415. num. 4 p. 2. recent.* repugnat enim benedictionis actui, ut quis non accipiat traditum sibi habitum hujusmodi Prælatitium in ipsa benedictione & cum cæremoniis in ea assignatis; tum etiam, quia nomine Monachorum in favorabilibus venit Abbas; quia est ipse

47 Monachus Monasterij, cujus est Abbas, & ex ore de *privil. cap. fin. de simon.* Fr. Emmanuel *questionum Regul. tom. 1 q. 9. art. 11.* Ego in *coll. Et ad d. c. fin. n. 2. & in tr. de appellativa verborum utriusque juris signif. verbo Monachus, num. 1.*

48 Minus obstant alia verba ejusdem Bullæ ibi, *Et ipsius Ordinis S. Benedicti Regularibus institutis conformes, &c.* quia intelliguntur salva dignitate officij, & beneficij prærogativa; nam, ut dixi *d. lib. 1. de jure fecel. c. 17 n. 93.* Abbas tenetur ad ea omnia vitanda vel servanda, quæ de Regularibus reruli, salva ejus dignitate & officij prærogativa; ad regulam namque observandam tenentur Abbas & Monachi, cum hac tamen differentia, subditi obediendo, Abbas rectè imperando & Trithem *ad reg. S. Benedicti c. 3. n. 1.* dum docet Abbates teneri obedire suis Superioribus, hos declarat esse Summos Pontifices, cum nullum alium in Superiorem recognoscant. Illud advertere oportet Monachos non obligari sub peccato mortali, nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex jure, & virtute regulæ, Anton Perez *ad reg. S. Benedicti, in prologo divis. 5. n. 1. & c. 2. n. 9. commento 1* Suar *tom. 4. de Rel. tr. 8. lib. 1. c. 3 n. 6.* cum seqq. Tamburin *de jure Abbatum tom. 3. disput. 4.* Oviedo *de Republ. Regul. tr. 7. c. unico, q. 5.* Deinde advertendum est Abbatem ipsum posse secum dispensare, vel per personam sui Confessoris, in illis casibus in quibus potest cum subditis dispensare, Villalobos *in sum. p. 1. tr. 2. diff. 4.* Sanchez *d. tom. 2. lib. 6. c. 1. & c. 13 num. 18.* Tambur *dict. tom. 3. disp. 17. q. 6 n. 1 & disput. quæst. 87. & 12.* Ego *dict. lib. 1. c. 43. num. 44.* Anton Perez *ad reg. S. Benedicti c. 55. commento 10 n. 1.* ubi dicit quod in omnibus præter essentialia Abbas est prorex, imò Pontifex regulæ.

49 Deveniendū ad secundam quæstionem quæ petit, an Reverendissimo D. Abbati aliquid obstat, vel ratione primæ professionis in Ordine B. Mariæ de Mercede emissæ, vel occasione Prælatiæ dignitatis in Ordine S. Benedicti, quam modò obtinet, quin consequi possit regentiam supremi Consilij Italiæ de qua fuerat dignissimè provisus per Regem Catholicum, absque aliqua post dispensatione?

50 Pro cujus quæstionis resolutione præmittendum est, in jure clericis prohiberi cupiditatis negotia suscipere, & jam ex septimo Canone Apostolorum id erat statutum, ut refertur in *c. 3. distinct. 88.* ibi: *Episcopus, aut Presbyter aut Diaconus n. quaquam seculares curas assumat, sin aliter desiciatur:* & eodem tempore Apostolorum Episcopis prohibebatur ne mundialibus negotiis se implicarent, ut habetur in *Epistol. 1. Clementi ad Jacobum Fratrem Domini.* & refertur in *c. terquidam. 29. 11 quæst. 1.* ibi, *Te quidem oportet et irreprehensibiliter vivere, & summo studio niti, ut omnes vitæ hujus occupationes abjicias, ne fideiussor exisias, ne Advocatus litium fias, neve in ulla aliqua occupatione prorsus inveniaris mundialis negoti occasione perplexus; neque*

Barbosæ Vota *decis. Pars II.*

enim judicem, aut cognitorem secularium negotiorum hodie se ordinare vult Christus, &c. Et in Concilio Chalcedonen. *si, c. 5.* relato in *c. pervenit. 26. distinct. 86.* ita legitur: *Decrevit ergo sancta, & magna synodus, neminem horum deinceps, hoc est, episcopum, sive clericum, aut monachum conducere possessiones, aut misceri secularibus procurationibus, &c.* eandem prohibitionem innovant, & aliquando de novo constituunt, *c. quia Episcopus, 5 quæst. 3. c. cum simus 9 quæst. 3 c. clerici, & Canonum, 14 quæst. 5. c. denique, 15. q. 5 c. observandum unic. 15. quæst. 2. c. Monachi. 35. c. de presentium 20 16. quæst. 21 c. eos qui 10 quæst. 1.* quod loquitur de honoribus spiritualibus, atque de Clericis, & Monachis & *c. credo 21. quæst. 3.* In Decretalibus etiam eandem reperitur prohibitio, ut per *tot. titul. ne clerici, vel Monachi secularibus negotiis se immisceant, c. clerici officia, & c. ex litteris, ac vita, & honest. cleric. c. 2. de testam. in 6. Clem. Religiosus, de procurator. & Clem. unic. de testam. Concil. Trid. sess. 22. de reform. cap. 1. & sess. 24. de reform. c. 11.*

Et quoad Religiosos augetur prohibitio ex *c. Monachi, el. 2. 16 q. 1 & ex c. 2. de postulando,* quod primum confirmavit & ad Canonicos Regulares extendit, ibi: *Nullus Monachorum forensis negotij susceptor, vel executor existat, &c.* & licet ibi gloss. Turrec. Innoc. Host. Joan. And. & Card. explicent verbum *susceptor*, id est, Advocatus; *executor*, id est, procurator: nihilominus idem Joan. Andr. Host. Abb. Anton. Cardin. & Anchar. in *cap. 1. de postulando*, intelligunt sub illis nominibus omnes judiciales occupationes, & officia ad causarum forum spectantia, & sequitur Sanchez in *præcepta Decalogi, tom. 3. lib. 6. c. 13 n. 1. ubi. n. 5.* cum aliis docet per supradicta, quod in judicem arbitrum eligi non potest Religiosus, & novissime Fr. Anton. Ximenes in *tr. de peritia curationis status languentis Religiosi. p. 4. tract. 7. art. 8.* ubi probat alienum esse à nomine, & instituto Monachi, & Religiosi implicari se negotiis secularium. Et ideo in Religione Societatis Jesu, *p. 6. suarum constit. cap. 3. s. 7.* ad hoc ut plenius rebus spiritualibus juxta suum institutum vacare possint, statuitur quod ejus Religiosi à negotiis secularibus abstineant; qualia sunt testamentorum, vel executorum, vel procuratorum rerum civilium, aut id genus officia, nec ea ullis precibus adducti obeunda suscipiant, vel in illis se occupari sinant.

Secundò præmittendum est, relatas prohibitiones quoad secularia negotia in juribus citatis, & aliis de materia egentibus communes esse clericis omnibus tam secularibus, quam Regularibus, S. Thom. 2. 2. q. 187. *art. 2.* Suar. *de elig. tom. 4. tr. 10. lib. 9. c. 8.* & de actionibus quæ specialiter Religiosis, & non aliis prohibita reperiantur, id in Suar. *d. tom. 4. tr. 8. lib. 1. c. 11.* cum aliqua tamen differentia quoad actus aliquos secularis negotii, qui absolute conceduntur clericis secularibus Religiosis tamen non permittuntur, nisi præmissa Superioris licentia, & interveniente Conventus utilitate ut in casu exercendi officium executoris testamentarii, quod clericis secularibus absolute conceditur in *c. tua nobis, de test. & in Religiosis licentia Superiorum exigitur in c. Religiosus, eod. tit. in 6. & in Clem. unic. eod. tit.* Idem videmus in exercendis officiis Advocati, & procuratoris, arbitri, & assessoris, necnon ut testes esse possint, quia has actiones clerici exercere bene valent Religiosis verò sine licentia Superiorum minimè licet, de quibus Sanchez in *præcept. Decalog. tom. 2. lib. 6. c. 11. c. 12. & 13.* qui in *dict. c. 11. n. 4.* bene advertit præfatas uris prohibitiones, quæ de Religiosis mentionem faciunt intelligitur de illis qui sub Prælatorum obedientia degunt, non verò de illis qui extra claustra sunt, ut beneficiis perpetuis præsent.

Teretiò præmittendū est quoad iudicandi ministeria, olim

olim Episcopis, & Sacerdotibus per longum tempus licuisse inter seculares causas civiles judicare, ut constat ex S. Clemente *lib. 2. constit. 49. 50. & 51.* & ex *epistol. 1. ad Jacobum fratrem Domini*, refertur in *si qui ex fratribus 32. 11 q. 1* ibi: *Si qui ex fratribus negotia habent inter se, apud cognitores seculi non judicentur, sed a Presbyteris Ecclesia, quidquid illud est, dirimatur* ubi verbum illud *fratribus* interpretatur, id est, Christianis, ut ibi notavit gloss. & colligitur ex *cap. ad mensam. 11. q. 1*, Idem constat ex *cap. quacumque 7. 11. q. 6.* & juxta hanc consuetudinem Episcopis, & Sacerdotibus illo tempore concessam judicandi causas laicorum Christianorum civiles, intelliguntur c. *Presbyter 2. q. 5. c. ecce, § Presb. 95. dist. c. relatum. 4. & c. placuit 43. 11. q. 1* quod optimo jure pro tunc fuit usitatum, ut scilicet Fideles à Tribunalibus paganorum judium retraherentur ob periculum subversionis; & etiam Imperator Constantinus idem eo tempore quo Iudices Christiani erant, statuit in appellationum causis, ut scribit *Soz. lib. 1. c. 9* ex quo desumpsit *Genebr. lib. 3. chron. ibi: Proportiones à civilibus judiciis ad Episcopos concessit, sed & potiores eorum quam aliorum sententias esse voluit.* & c. Idem quoque successivis temporibus Theodosius Imper. extendit ad primas instantias ex unius partis arbitrio, l. *6. de Episcop. judic. l. 1. §. quicumque, in Cod. Theod. & refertur in cap. quicumque 35. 11. quest. 1.* & deinde confirmavit Carolus Magnus, ut constat ex c. *volumus 37. 11. q. 1* & utriusque mentionem fecit Innocentius III in *cap. novit, de judic. & in Hispania olim Reges causas tam civiles, quam criminales Episcopis judicandas committebant, ut constat ex Concilio Toletano IV cap. 30. & refertur in cap. sapè Prin ipes. 19. 21. q. 8. & ex l. 48. tit. 6. part. 1. idem in Sicilia juxta *cap. in Archiepiscopatu de raptoribus, & cap. Pessimam 32. 13 q. 8.* Ob idque inter seculares judex fuit sanctus Gregorius Thaumaturgus in civitate Neocæsarensi, ut in ejus vita refert Gregorius Nyssenus, & etiam S. Ambrosius ut videre licet *lib. 2. offic. cap. 19.* Et S. Augustinus in opere *monachorum cap. 20.**

Quartò præmittendum est, prohibitiones hoc tempore inductas, ne munus judicandi causas civiles Clerici suscipiant, intelligi debere, quando officium seu jurisdictione est adventitia personæ: nam si jurisdictio temporaria is annexa sit, vel de novo annecteretur Ecclesiastica dignitati ut contingit in Episcopis, vel aliis Prælati habentibus utramque jurisdictionem, tunc eam per se exercere poterunt dummodò non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum Ego in *collect. ad cap. cleric. §. num. 6. ne cleric. vel monach. & num. 8.* post gloss. *verb. aut Judicent*, & plures ibi citatos Doctores, resolvi quod Episcopus seu Prælatus habens temporalem jurisdictionem non incidit in irregularitatem quamvis alteri committat causam in qua postea ingeratur pœna sanguinis: ut justitiæ debitum exequatur, per text. in *cap. Episcopus, ne cleric. vel monachi in. 6.*

Ex quibus rectè colligitur, officium judicandi causas civiles inter seculares minimè statui Ecclesiastico repugnare, nec per se, & ex natura sua importare periculum proximo peccandi, aut distrahendi à ministeriis, & Ecclesiasticis obligationibus, cum in primitiva Ecclesia, & primis illis temporibus tale munus permissum fuerit; & tunc in clericis temporalem jurisdictionem habentibus agnoscimus, ex supradictis: & ideo non ex natura ipsa actus quæ per se malus sit, sed ex speciali juris prohibitionem munus judicandi causas civiles clericis, & Regularibus personis prohibitum esse necessarium est, ut ostendamus, jura ipsa percurrendo, quæ de materia agunt, & solent ad eam quotidie allegari.

Primò igitur inferitur intellectus ad text. in *cap. monachi il. 2. 16. q. 1. & cap. 1. de postulando*, in quorum

primò prohibetur ut nullus monachorum forensis negotii susceptor, vel executor existat, nisi quod monasterii exposcit utilitas, Abbate sibi nihilominus imperante; & in secundo eadem verba referuntur & deciditur quod idem judicium de Canonicis Regularibus, quod de Monachis quantum ad supradicta observandum est, licet de Monachis tantum in *d. cap. primo loco citato*, specialiter sit expressum: & advertit *tom. 4. de Relig. tract. 9. lib. 2. c. 3. num. 11.* quod omnia antiqua Decreta in Decreti, & Decretalium libris inserta de monachis loquentia intelliguntur de illis qui Religionem S. Benedicti professi sunt, & agentia de Canonicis Regularibus intelligi debent de profitentibus regulam Sancti Augustini. Ex quibus uribus colligitur, quod exposcente Monasterii utilitate, & præcedente Superioris licentia poterit Religiosus esse forensis negotii susceptor, & sic arbiter qui judex est, ut per Sanchez in *præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. cap. 13. n. 55. cum seqq.* & potest esse cubicularius non solum Episcopi, juxta *cap. Pastoralis, q. 1.* sed etiam alicujus magni Principis, ut post Abb. in *cap. quanto num. 1. de offic. ordin. tenet Decius in cap. præsentia, 73. de judic. in nova edit.* veluti si hoc in magnam Monasterii utilitatem cedat sequitur Sanch. *d. cap. 13. n. 98.*

Secundò inferitur intellectus ad c. *eos qui, 20. quest. 3.* cujus verba ita se habent: *Eos qui semel in clero taxati fuerint sive in monasterio deputati, decrevimus neque ad militiam, neque ad honores seculares venire. Eos autem, qui hoc ausi sunt facere, & non eis reipœnitere maluerint, ut ad hoc idem revertantur, quod antè obtentu Dei sibi proposuerunt, convenit anathematizari.* Quæ verba clericis conveniunt, & Religiosis, non tamen comprehendunt Abbates, Prælatos, & Episcopos, cum in pœnalibus clericorum, seu Religiosorum appellatione hi non veniant, nec comprehendantur: in Episcopis quod in stricta interpretatione, & in odio clerici, clericorum appellatione non veniant, agnoscunt plures per me citati *de appellativa verb. sign. appell. §. 1. n. 4.* & in Monachis quod eorum appellatione in odio non comprehendantur Abbates, tenent Panorm. in *cap. ult. n. 2. cum seqq. de privileg. ubi Felin. in princip. Tamburin. de jure Abbatum, tom. 1. disp. 1. q. 7. n. 4.* Ego ipse *d. tr. de appellativa verborum utriusque juris signific. appell. §. 4. num. 1. in fine.* Et circa verba illa, *honores seculares* doctè gloss. *eod. verb.* intelligitur de honoribus in quibus exercetur judicium sanguinis, vel in quibus turpia lucra exercentur: & ita constat textum non agere de judicio causarum civilium.

Tertiò inferitur intellectus ad *cap. Sacerdotibus. 2. ne cleric. vel monachi*, cujus hæc sunt formalia verba: *Sacerdotibus & clericis tuis denuncies publicè ne ministerii laicorum fiant, nec in rebus eorum procuratores existant: quod si postmodum facere præsumpserint, & occasione ipsius administrationis propter pecuniariam causam deprehendantur in fraude, indignum est eis ab Ecclesia subveniri, per quos constat in Ecclesia scandalum generari.* Ex quo colligunt, non posse clericos deservire alicui laico in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis. Bernard. Diaz in *pract. c. 57. alias. 60. in noviss. edit.* Farinac. *fr. gm. crimin. p. 1. verb. clericus, num. 184.* Marc. Anton. Genues. in *pract. Archiep. Neapol. c. 62. nu. 6.* in addit ubi quod non potest officium Maioris domus alicuius Principis exercere, & alii per me citati in *collect.* ad hunc text. n. 2. sub qua dispositione minimè comprehenduntur Religiosi in materia stricta & odiosa, ut cum multis notavi in *tract. de appellativa verborum utriusque juris signific. appell. §. 1. n. 7.* & sic etiam juxta subiectam materiam, & specialissimam dispositionem rationem, ex Sanch. in *præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 15. n. 7. 4.* & dictio illa *Sacerdotibus*, intelligenda est de subiectis Episco

Episcopo, ut colligitur ex illo pronominetis, quod significat loqui textum de clericis & Sacerdotibus Episcopo Lucano, ut Ordinario subiectis. Et quamvis expressè illis prohibeat textus ne ministri laicorum fiant ejus verba ita generaliter prolata non sunt apta comprehendere ministros Regum, qui speciali nota digni sunt, juxta cap. ne aliqui, de privi. in 6 cap. ult. in princ. vers. ne aliqui, de offic. de eg lib. 6. & quæ notant Cai. pract. cap. 36 n. 2 Cened. ad Decretal. collect. 79, n. 2. Ceval commun tom. 4. q. 897. n. 491. Azeved. conf. 24. n. 6. Gonzal ad reg 8 Cancel glos. 9 §. 2 n. 36.

Quartò infertur intellectus ad cap sed nec 4. cod. tit. ne clerici, vel monachi, cujus verba ita se habent: Sed nec procuraciones villarum, nec jurisdictiones etiam saulares sub aliquibus Principibus, aut secularibus viris, ut justitarius eorum fiat, clericorum quisquam exercere presumat: si quis autem adversus hoc venire tentaverit (quia contra doctrinam Apostoli dicentis nemo militans Deo implicet se secularibus negotiis, seculariter agit) ab Ecclesiastico fiat ministerio alienus, pro eo quod (officio clericali neglecto) studiis sæculi, ut Potestatibus placeat, se immergit. Districtius autem decernimus puniendum esse Religiosum, quisquis aliquod prædictorum ausus fuerit attentare. Aliqui per hunc text. probare intendunt negotiationem tam clericis, quam Religiosis prohibitam, ex quorum numero sunt Angel verb. cleric. n. 3 Medina de restit. q. 30. art. 2 Conrad. de contract. quest. 52. concl. 4. Molin. de Justit. tract. 2. disp. 342 Villalob. in sum. p. 2 tract. 21. differ. Roland. à Valle in tract. inscripto, Hipparcus, sive disceptatio de Religioso negotiatore §. 5. n. 78. Sed Ego non invenio in eo text. tale quid probari: debent allegare cap. secundum instituta, d. tit. ne clerici, vel mon. Verba autem at justitarius eorum fiat, intelligenda sunt de ministro criminali, qui de causa sanguinis cognoscit; nam licet originem trahat verbum illud justitarius, à particula justitia, & videatur intelligendum de illo, qui exercet officium justitiæ civilis, aut criminalis; nihilominus in jure nostro ut plurimum sonat in criminalitatem, ut expressè colligitur ex cap. ex litteris 5 de pignorib. ubi justitarius appellatur minister quidam Regius, qui cognovit de quodam delicto, & ex Clem. 1. de pœnit. & remiss. ubi postquam Romanus Pontifex statuerat sacramentum Pœnitentiæ ultimo supplicio damnatis non esse negandum, ita de illis qui tales condemnarunt, loquitur: Justitarios omnes, & dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu in Domino hortamur, &c. insinuat glos. verb. justitia mediante, in cap. Episcopus ne clerici, vel mon lib. 6. dum ministrum illum, qui commissione Episcopi sæcularem jurisdictionem habentis cognoscit de causa sanguinis, appellat justitarium; nam cum textum ita decidisset Quamvis ipse Ballivel alius contra malefactores ad pœnam sanguinis processerit justitia mediante. Sic quærit glossa: Quid si contra justitiam? Dic idem: nam Episcopus, qui mandavit justitiam fieri, non est in culpa, si justitarius delinquat.

Hujus text. in d. cap sed nec nonnulli meminerunt in disputanda illa questione an clerici possint esse Consilarii, seu ministri, aut Judices ordinarii causarum Civilium in Curiis Principum & Regum? de qua vi de Azeved l. 1. tit. 4. lib. 2. Recop. & in addit ad Curiam Pisan lib. 2. cap. 21. in fine, Menoch. de success. creat lib. 3. §. 30 n. 312 Bobadil in sum. politica, lib. 2. c. 17 n. 25 cum seqq. & n. 33. litt. F. Borreel de præstantia Regis Cathol. cap. 73. num. 6 & de magistr. lib. 1. cap. 10 Mastri. cod. tract. lib. 2. cap. 6. Franc Zipæ in simili tract. lib. 1. cap. 3. Martin. Mager. de advocatia armatas cap. 7 num. 207 Fr. Laurent Landmet de Veteri clerico lib. 2. cap. 15 pag. 47. In primis P. Suarez tom 5. de censur. disp. 51. sect. 3. num. 16. ita ait: statim verò occurrere

potest practica difficultas: nam videmus in Curiis Principum & Regum clericos esse ordinarios judices causarum civilium, & huic muneri esse deputatos, ne propterea censerentur irregulares, etiam durante tali munere, & tamen ministerium illud non minus implicat negotiis secularibus, quam officium Advocati, & similia? Cui difficultati respondent communiter Doctores excipere ab hac regula Consilarios Principum, ut videre licet in Panormitano in cap sed nec, ne clerici, vel monachi, & in cap clericis, eod. tit. ubi idem sentit Ioan. Andr. Idem Panorm. in cap non est, de voto, Dec. & Bald. quos referunt: & sequuntur Bernard. Diaz. & Salzedo in pract. c. 61. Cui sententiæ favet lex Hispaniæ part. 11. 6. l. 48. ubi Greg. Lop id advertit, citans ad hoc cap. in Archiepiscopatu, de raptor. Et nihilominus eidem Suarez videtur hæc jura non convincere, quia aliud esse videtur esse judices ordinarios, in publico Regni Tribunali, quod videtur prohiberi in dictis juribus, videlicet in d. cap. sed nec, & ind. clericis, aliud verò adesse Regia ad ferendum consilium: sed tandem sic concludit: Nihilominus usu receptum est, sive ex concessione Pontificum, sive quia consuetudo ita interpretata est ipsa jura, ut clerici absque ulla nota irregularis, vel alterius impedimenti Canonici possint esse Consilarii Regum in hujusmodi judiciis, sive Tribunalibus, in quibus de convenienti Regum gubernatione, & providentia, vel ad summum de civilibus causis agitur. Paul. Layman. in Theologia morali, tract. 5. cap. 8. num. 5. omnes Ecclesiasticos comprehendit, dicens: Per Ecclesiasticam consuetudinem concessum est, ut persona Ecclesiastica in principum etiam secularium Curiis fungi possint officio Consilarii, cancellarii, imò etiam judicis in causis civilibus, ut notat Abb. in cap sed nec, ne clerici, vel mon non autem in causis criminalibus, excepto casu si Fidei defendenda causa, aut bonum spirituale animarum id exigat, ut notat Molin. tract. 3. disp. 8 n. 10. argum. text. in cap. in Archiepiscopatu, de raptorib. &c. Dixit, persona Ecclesiastica, ut comprehenderet tam clericos, quam Religiosos, juxta doctrinam Vgo. lini de censur. Pontifici reservat. p. 2. cap. 11. n. 1. dum tenet Ecclesiasticam personam eam esse, quæ aut per Ordinis susceptionem, aut per Religionis ab Apost. Sede probatæ ingressum se Deo dedicavit, ut habetur in capite duo sunt genera hominum, 11. q. 6. in cap si quis suadente diabolo, 17 quest. 4. sive igitur clerici sint, sive Religiosi, ecclesiasticæ personæ habentur, ac sunt.

Quintò infertur resolutio ad illam quæst. An Consilarii, seu judices ordinarii Principum secularium Curiales dicantur, ad hoc ut irregularitatem incurrant contra tales positam in cap. 1. 2. & 3. dist. 51. & allis in locis; Ad quod præmittendum duxi glos. communiter recepta in princip. dist. 51. dici Curiales omnes qui aliquo modo sunt obligati Curia, sive milites, sive Advocati forenses, sive Judices, sive officii, Suar. tom. 5. disp. 47. sect. 4. num. 1. Bellet. disquisit. clerical. p. tit. de discipl. cleric. §. 11. n. 6. qui ad effectum irregularitatis contrahendæ Curiales appellant illos qui sæva, turpia, seu vilia in Curia exercuerint, vel qui fuerunt officiales in causa sanguinis. Deinde præmitto hanc Curialium irregularitatem laicis impositam fuisse, ne scilicet eis ordinari permittatur: ita colligitur ex cap. precipimus, dist. 34. ibi. Precipimus ne unquam, &c. vel uria, aut cuilibet conditioni obnoxium ad sacros Ordines permittas accedere, &c. & ex pluribus decretis dist. 51. præcipue ex cap. 2. & c. 3. item dict. 53. ex quibus benè probatur hanc Curialitatis irregularitatem sive impedimentum arcere laicum ab Ordinibus suscipiendis durante officio, post illud namq. finitū, si de causa sanguinis non cognovit cessat impedimentum, unde clerici post ordines susceptos, licet Curialitatis officia

exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt, nec impedimenta contrahunt, ita Sylvest. in sum. verb. Curialis, & verb. Ordo. 4. Tolet. etiam in sum lib. 1. cap. 56. Henric. etiam in sum lib. 14. cap. 5. num. 5. Ugolin. de irregul. cap. 58 §. 1. num. 8. Suar. d. tom. 5. disp. 49 sect. 4. & disp. 51 sect. 3. num. 15. Bonacin. de censur. disp. 7. q. 2. puncto. 4. Villalob. in sum p. 1. tract. 21. dier. 37. Non obstat doctrina Suar. d. tom. 5. disp. 10. sect. 1. distans irregularitatem impediens Ordinis susceptionem, impedire etiam illorum usum, quia seipsum melius declarat eadem disp. 40. sect. 3. n. 24. ibi: Omnis irregularitas privans Ordinis susceptione, privat etiam usum ejus, si cum tali irregularitate sumatur, quamvis non necessario privet usu Ordinis suscepti ante talem irregularitatem, &c & antea sæpè citata disp. 40. sect. 1. num. 11. constituerat regulam certissimam quod in moralibus longè aliud est non recipere personam ad aliquem gradum, & deicere illam à tali gradu, postquam semel quis admissus est, quod moraliter contumeliosius est, quod insinuat Emman. Sà in aphorism. verb. Irregularitas, num. 1. quatenus dicit quod irregularitas est impedimentum accipiendi Ordines, aut acceptis utendi in pedit verò aliquando solum susceptionem, non usum, aliquando usum unum, & non alium Et inveni plura exempla apud Doctores: Covar. in Clem. si furiosus, p. 1. in in itio. n. 9. loquens de exposito, cujus parentes omnino ignorantur, resolvit secundum suam opinionem, quod talis ordinari non potest absque dispensatione; sed si fuerit ordinatus, quod potest in ordine suscepto administrare, Avila de censur. p. 7. disp. 4. dub. 5. tenet quod licet histriones ex officio prohibeantur ordinari, nihilominus si Ordines suscepissent, illis uti possent, per cap. cum decoram, juncta glos. de vita & honest. cleric. Bonac. de censur. disp. 7. q. 2. puncto 4. postquam docuit obligatos ad ratiocinia ordinari non posse, per text. in cap. unie. de oblig. ad ratiocin. asserit sibi videri eos ordinibus susceptis uti posse.

73 Quibus in materia præhabitis resolvendum est à regula in principio quinti corollarii præscripta excipi illos qui sunt Consilarii Principum, ita Suar. d. tom. 5. disp. 51 sect. ult. ubi ad hoc allegat Panorm. Joan. Dec. Bald. Bernard. Diaz & Salzedo, ac Greg. Lopez, concludens consuetudinem adesse quod sine metu alicujus irregularitatis occasione curialitatis contractæ possint Clerici esse judices Principum sæcularium in causis civilibus cujus verba supra retulimus num. 67. cum seqq. Fr. Henric. de Villalobos in sum. p. 1. diff. 38. agit de hac irregularitate, quæ colligitur ex dictis cap. 1. 2. & 3. dist. 51. & cum Maiolo de irregul. lib. 2. cap. 5. n. 9. tenet laicos Curiales ordinari non posse, & in præcedenti diff. 37. idem Villalobos tractans de obligatis ad ratiocinia, & de Curialibus qui causas agunt, vel quibuslibet publicis functionibus occupantur addit: Que los clerigos que tienen estos ministerios no quedan irregulares, porque solo habla de los regos; & paulò post ibi: Tambien se advierte en especial que los clerigos sin nota de irregularidad pueden ser Consejeros en causas Civiles y donde se trata de gobierno, como dizen Barnardo Diaz, y sabiendo, siguiendo a Decio y Baldo, y lo tiene Gregorio Lopez. 48 tit. 6. part. 1. y consta de la costumbre. &c Hanc eandem exceptionem de Consiliariis Principum modò laicis, modò Ecclesiasticis tenent Mercer. in. 3. p. D. Thom. q. 24. dub. 3. Petr. Cornejo in eandem. 3. p. tract. de irregularit. disp. 14. dub. 2. num. 3. Filliuc. in quest. moral. tom. 1. tract. 1. de censur. in particulari, cap. 7. n. 197. Paul. Layman. in Theolog. morali. tract. 5. p. 5. cap. 8. n. 5. P. Ludov. de Torres de censur. lib. 9. disp. 72. dub. 6. qui attestatur illam consuetudinem Pontifici innotuisse, Gaspar Hurtado de censur. tract. de irregular. disp. 2. dub. 18. ubi

expressè de Consiliariis laicis, Anton. Diana moral. resol. p. 4. tract. 2. re. ol. 98. ubi de Consiliariis Principum, qui sunt Regentes, Præsides, & Magistri Rationales.

74 Sextò inferitur intellectus ad cap. clericis, §. jube-
mus, ne clerici, vel mon. ubi postquam Pontifex Alexander III. statuerat ne clericis per se truncationes membrorum inferant, aut judicent inferendas, addit jubemus etiam sub interminatione anathematis, ne quis Sacerdos officium habeat Vicecomitis, aut Præpositi secularis. Si quis autem contra hoc venire presumpserit, & communitus emendare noluerit, excommunicationi subjaceat. Ex quo textu Doctores passim colligunt Sacerdotibus interdictum esse ne possint esse Vice Reges, seu Vicecomites, vel locumtenentes Principum sæcularium in jurisdictione sæculari exercenda, nec gubernatores Regis, vel administratores Provinciæ, tanquam Officiales Principum sæcularium, ut per Navar. in an. cap. 27. n. 117. vers. septima, Majol. de irregul. lib. 2. cap. 3. n. 3. & cap. 5. n. 15. Bernard. & Salzed. in pract. cap. 60. Azeved. d. Curiam Pisaniam, lib. 2. cap. 21. num. 1. cum seqq. & l. 1. à princ. tit. 4. lib. 2. recop. & nuncupatim 75 Panormit. in d. §. jubentes, & Sylvest. verb. excommunicatione. 9. n. 18. postquam docuerant non posse Sacerdotem per hunc text. Principis vices agere in jurisdictione sæculari exercenda, quamvis nullam pœnam mortis aut mutilationis imponat; addunt quod Prælati possunt esse Consilarii Principum, licet esse non habeant officiales exercendæ justitiæ, hoc est criminalis. Cajetanus in sum. c. 76. existimavit in excommunicationem hujus capitis incurrere Gubernatores, seu Vice Reges 76 quoniam appellatione Præpositi secularis omnis hujusmodi præsentia jurisdictionem habens sæcularem venire videtur: cum Caietano sentit Navarrus, Tolet. in sum lib. 1. cap. 37. excom. 7. tradit sub appellatione Vicecomitum & Præpositorum sæcularium comprehendendi Gubernatores, vicegerentes, & Præsidentes jurisdictionem à sæcularibus obrinentes, & deinde loquens de Sacerdotibus, Diaconis & Subdiaconis subdit: Possunt tamen esse Consilarii Principis secularis, ut notat Abb. in d. cap. clericis, n. 10. post Host. ibi num. 3. dummodò à pœna sanguinis se abstineant, secundum Host. & Abb. ubi supra, quam quidem pœnam sanguinis esse debere gravem dicit Boich. ibi in fine, Bonacin. de censur. circa Bullam Cœne, disp. 1. q. 4. puncto 5. docet non videri in illo textu interdictum Sacerdoti munus Consilarii apud Principem sæcularem suscipere, modò illud non exerceat in causa sanguinis in particulari. Villalob. d. p. 1. tract. 17. diff. 18. n. 5. ait textum illum loqui de Sacerdote officium Vicecomitis aut Iudicis sæcularis exercente & postea addit: Mas adviértase con el mismo Abad in d. cap. clericis, n. 10. después de Host. ibi. n. 4. que pueden los dichos ser Consejeros de Principe seglar, conque no den pena de sangre, &c Et quicquid sit, certum est in Hispania, vel ex consuetudine legitimè præscripta, vel aliquo Apostolico privilegio passim Episcopos fieri Proreges, aut Præsides Senatus Regii, ut testatur Henric. in sum. lib. 14. de irregul. cap. 5. c. 5. in commento, lit. Q. 77

Septimò inferitur nullum clericum dictare, aut proferre posse sententiam sanguinis, cap. sententiam sanguinis, clericis, vel mon. cum ibi per me citatis in collect. num. 2. cap. ne clerici, eod. tit. in. 6. & addo Machado en su perfecto Confessor, y Cura de Almas, lib. 1. p. 1. tract. 18. docum. 2. ubi ait intelligendam esse resolutionem prædictam de quacumque sententia mortis sive mutilationis membrorum, sequuta scilicet cum effectu morte seu mutilatione in vi dictæ sententiæ, ad hoc, ut talis irregularitatem incurrat etiam si merè laicus sit Ita contra Maiol. lib. 2. cap. 6. num. 3. docent Sylvest. verb. homicidium. 3. q. 1. Sot. de Justit. lib. 5.

q. 1. art. 9. Medina in sum. lib. 1. cap. 10. §. 10. Villadieg. centur. ap. 6 num. 20. Suar. dict. tom. 5. disp. 47. sect. 1. num. 3. & section 4. tom. 2. Bonacina de censur. disp. 7. q. 4. puncto 1. prop. unic. n. 23. Avila eodem tract. p. 7. disp. 1. dub. 1. Filiuc tract. 19. cap. 10. num. 239. Villalobus in sum. p. 1. tract. 21. difficult. 25. n. 2. quod quidem procedit quamvis miraculose mors, seu mutilatio cum effectu non sequatur, ut declarat Avila d. tract. de conf. p. 7. disp. 5. sect. 1. notab. 3.

- 78 Unde bene deducitur clericum posse ex commissione Principis cognoscere etiam de causis criminalibus dummodò non deveniat ad condemnationem sanguinis, mutilationis, aut deformationis membrorum, ut docent Coy in Clem. si furiosus, p. 2. §. 5. num. 9. Fr. Emmanuel in sum. p. 1. cap. 169. conclus. 4. ex text. in cap. saepe 13. quest. 8. & ex d. cap. in Archiepiscopo u. de rapio-
79 r bus, non obstante cap. nullus piscoporum 15. quest. 4. ubi videtur Ecclesiasticis, personis prohiberi causas criminales judicare quia ibi gloss. verb. judicari; ait prohibitionem locum habere cum agitur de effusione sanguinis. Similiter poterit Ecclesiastica persona absque metu irregularitatis, si fuerit alicujus Principis secularis Consiliarius, cum eo concurrere in certo crimine poena sanguinis imponatur, quia proximè non concurrat ad causam sanguinis. Ita Henriquez in sum. lib. 14. cap. 2. num. 6. & cap. 16. num. 4. Avila dict. p. 7. di. p. 5. §. 1. dub. 5.

- 80 Octavo infertur, tam clericos juxta cap. clerici, cap. qui umque, 10 q. 8. quam Religiosos ut constat cap. eos 10 q. 3. gravissimis prohiberi poenis in bello militare Banez 2. 2. quest. 40. art. 2. Molin. de jurit. tom. 1. disp. 108. Avila de conf. p. 7. disp. 6. sect. 3. Candid. disquis. moral. 7. art. 9. dub. 1. Machado d. lib. 1. p. 3. tractat. 17. docum. 10. Poterunt tamen ad bellum justum persuadere, hortari, & ad illum milites inducere, ut strenuè dimicent, dummodò talis inductio non dirigatur ad particularem aliquem occidendum, absque irregularitatis periculo, juxta doctrinam Thome 2. 2. q. 4. art. 2. ad 3. & constat ex c. igitur, cum sequentibus, 23. q. 8. & resolvunt Bonacin. de cens. disp. 7. q. 4. p. 4. n. 11. Molin. & Avila citatis locis, Henriquez d. lib. 14. c. 12. n. 4. lit. R. Filiuc tom. 1. tract. 9. n. 166. Candid. dicta disquisit. 17. art. 4. dub. 4. Villalobos in sum. p. 1. tract. 5. difficult. 8. n. 2. Machado d. tract. 7. docum. 10. n. 5. Præcipue si faciat pro defensione Ecclesiæ vel Reipub. vel Fidei quamvis sequantur ex utraque parte homicidia, & mutilationes, nisi ipse occidat, vel reformet. cap. Dominus, 2. q. cap. hortatu, 23. q. 8. Suar. tom. 5. disp. 47. sect. 6. n. 8. Sayr d. cens. lib. 7. cap. 19. n. 3. Bonac. eodem tract. di. p. 7. q. puncto 4. n. 7. Rota decis. 3. in fine p. 2. recent. Bellet disquisit. clerical. p. 1. tit. de discipl. cleric. §. 5. n. 141. ubi n. 142. secus dicit, si bellum injustum esset, quia tunc clericus fieret irregularis præstantis favorem, vel auxilium, vel consilium, dummodò inde sequuta fuerit mors hostis, aut membri mutilatio, etiam per alios, latè D. Roder. à Cunha in comment. ad princ. n. 21. dist. ex n. 5. Et idem Bellet ubi supra, n. 143. advertit quod si clericus intersit in bello injusto ad pacem componendam seu ad Confessiones audiendas, quamvis ex hoc per accidens augeatur animus militibus, non fit tamen irregularis. Ex quo igitur quod clericus dans consilium ut inducatur bellum justum, non manet irregularis, sequitur esse posse de consilio rerum bellicarum, ut expresse docet Henric. d. lib. 14. cap. 3. n. 1. Avila d. p. 7. disp. 6. sect. 3. dub. 2. ad finem.

- 82 Ex quibus omnibus colligitur circa cognoscendas, & judicandas causas civiles in concilio Principum secularium, nullam inveniri in jure prohibitionem, quæ clericos depellat à tali cognitione, & quod pius est, nec ulla adest, quæ Regulares ex hoc capite excludat, si id

faciant de Superiorum suorum licentia, & debito modo imò majorem libertatem in illis cognoscendis, & judicandis habere dicimus Episcopos, & Abbates ac Prælatos, qui nulli subsunt ordinario Superiori, sed immediate S. Sedi Apost. subjeti sunt, non etiam à indigent speciali licentia, sicut alii. Et ad omnem dubitandi ansam tollendam, Portugaliæ, & Algarbiorum Rex Sebastianus obtinuit à Summo Pontifice Pio IV. ut pro administratione justitiæ in Regnis, Insulis, & dominiis eidem, & pro tempore existenti Regi subiectis posset quasvis Ecclesiasticas, quam cujusvis Ordinis Regulares personas, quavis etiam Pontificali dignitate pollentes, (si alias cum eis ut extra eorum monasteria, aut alia Regularia loca degere possint, legitimè dispensatum fuerit) consilio suo adhibere, ipsæque in omni consilio pro tempore adhibita personæ in quibusvis criminalibus, prophanis, & mixtis causis, etiam poenam sanguinis concernentibus consulere, & votum dare, seu suffragium ferre, ac causarum earundem decissioni, & terminationi intervenire nec non personæ Ecclesiasticæ cujuscumque dignitatis, status, gradus ordinis, vel conditionis existentes, per ipsos Portugaliæ Reges ad secularia officia Regnorum, insularum & dominiorum hujusmodi pro tempore deputatæ, officia ipsa acceptare & regere, eoque tempore durante cognitioni, & decissioni quarumcumque causarum, & questionum criminalium contra quoscumque incumbere, & quibusvis negotiis criminalibus se immiscere liberè, & licitè valeant absque aliquo conscientie scrupulo, aut irregularitatis seu inhabilitatis vel aliarum sententiarum, censurarum & poenarum contra se in præmissis ingerentes latorum incursu, vel infamiæ nota, etiam si exinde sanguinis effusio & mutilatio membrorum, aut mors hominum subsequatur dummodò per seipsos sententias non fecerant ut plenius in dictis litteris in forma Brevis expressis. Pii Papæ IV. continetur, incip. Pro salubri, sub Dat. Romæ apud S. Petrum anno Incarnationis Dominicæ 1559. Kalend. Martii, quæ impressæ circumferuntur in libello privilegiorum, facultatum, & gratiarum, quas Summi Pontifices Regibus Portugaliæ, & ad eorum instantiam concesserunt. Ulyssipone ex officina Petri Crasbeck. 1609.

Seguntina privilegii.

Privilegii usus, & observantia, ex quibus inducatur, & confirmetur? Privilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavalis concessum, de quibus intelligatur? & utrùm comprehendat impositas post earum concessionem?

VOTUM XC.

- 1 Potestas concedendi immunitatem à collectis resides penes supremum Principem.
- 2 Principis etiam secularis assertio plenè probat.
- 3 Confirmatio novam concessionem, & novum titulum operatur.
- 4 Confirmatio in forma specificia quæ dicatur.
- 5 Confirmatio pluries reperita per diversos primis concedentis successores exinguit defectum.
- 6 Privilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim contractus, est irrevocabile.
- 7 Immunitas concessa mercatoribus navigantibus ad quem portum pro augenda illius habitatione, non potest revocari.

- 8 Privilegium immunitatis obtinentes non comprehenduntur sub constitutione Principis iubentis collectam solvendam nemine exceptio
- 9 Voluntas Principis non presumitur extendi ad ea, quae de jure facere non potest.
- 10 Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuientium.
- 11 Princeps semper dicitur disponere prout ius disponit.
- 12 Privilegia ex contractu, & ex causa onerosa non comprehenduntur in generali revocatione privilegiorum.
- 13 privilegia revocabilia solum non comprehenduntur sub generali revocatione privilegiorum.
- 14 Doctrina Bart. in l. Antiochenium, ff. de privileg. credit. declaratur.
- 15 Immunitatis privilegium per legem generalem non tollitur.
- 16 Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam.
- 17 Confirmatio Pragmatica denuò censetur interpretata post centum annos ab ejus editione
- 18 Praescriptio quacunque, etiam immemorabilis contra tributa, & vectigalia excluditur.
- 19 Materia quamvis est imprescriptibilis, ad acquirendum dominium sufficit titulus insufficiens, juncta observantia quadraginta annorum.
- 20 Materia praescriptibiles ex incapacitate possidentis definiunt esse tales.
- 21 Qui sunt incapaces possessionis, & praescriptionis in materia decimarum, nisi cum praescriptione allegetur privilegium ante Concilium Lateranense obtentum.
- 22 Jurisdictio Ecclesiastica est imprescriptibilis respectu laicorum.
- 23 Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, imrobatur, nisi cum illa concurreret allegatio privilegii.
- 24 Bona, & loca ad usus communes vicinorum deputata sunt imprescriptibilia, nisi cum immemorabili allegetur titulus privilegii.
- 25 Praescriptione immemorabili prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus, si allegetur privilegium
- 26 Vectigalia praescriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio.
- 27 Decima contra laicum praescribuntur ordinario tempore.
- 28 Tertia Regales contra privatum praescribuntur ordinario tempore
- 29 Pecho, Pedido & Alcavala sunt synonyma.
- 30 Alcavala est nomen generale comprehendens omnia tributa.
- 31 Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco solvitur.
- 32 Generalis loquutio omnia comprehendit.
- 33 Exceptio firmat regulam in contrarium.
- 34 Exemplo vectigalium concessa generaliter, exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis.
- 35 Claus. Prout constitutum est solvi, non stat conditionaliter sed ausativè.
- 36 Solutionem consuetam probare non requiritur quando coneditur vectigal tanta quantitatis, prout consuetum est solvere.
- 37 Stipulatio ne luminibus officiat, comprehendit luminaria tam tempore contractus existentia, quam futura.
- 39 Privilegium immunitatis extenditur ad decimas futuras.

- 39 Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de novo impositas ratione belli supervenientis.
- 40 Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit collectas futuras.
- 41 Ex observantia subsequenti declaratur quod ius exigendi vectigal comprehendatur.
- 42 Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras.
- 43 Privilegium concessum villis, extenditur ad villas de novo auctas.
- 44 Castrum cum territorio si nobili concedatur, decet habere territorium postea auctum.
- 45 Privilegium immunitatis extenditur ad bona post privilegium quasita.
- 46 Immunitatis privilegium comprehendit incolas de novo supervenientes.
- 47 Privilegium concessum collegio 16. virorum extenditur ad septem collegas postmodum auctos.
- 48 Privilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas.
- 49 Focularia de novo aucta comprehenduntur in functionibus fiscalibus Baroni per verba universalia, vel indefinita concessis.
- 50 Doctores in l. si ex toto, ff. de legat. 1. declarantur

Dubitavi an privilegium immunitatis à collectis & gabellis concessum oppido & Sendin, hodie sit in usu, & debeat observari etiam quoad collectas post eius concessionem impositas? Materia praesentis voti dividetur pro faciliiori illius explicatione, in hunc qui sequitur, modum.

Privilegio immunitatis à gabellis, & tributis an aliquid obstat quin observari debeat?

S. I.

Nihil impedire hodiernum usum, observantiamque huius privilegii, ostendam multis: & primò, quod supremus Princeps (penes quem residet latissima potestas concedendi immunitatem à collectis, l. sunt munera, ff. de vacat. t. muner. toto tit. C. de immunit. nem. conced. l. immunitas, C. de agricol. & cens. lib. 11. cap. super quibusdam §. Præterea, de verborum significat. l. Hisp. 1. tit. 1. lib. 6. Recop. Sacca conf. 15 n. 17 Mastrill de Magistr. lib. 3. cap. 10. n. 127. cum seqq. Glor. resp. 2. n. 2 & 45. Gutier. de gabell. qu. 4. n. 4. & 5.) in concessione dicti privilegii, & deinde in illius confirmatione affirmat illud in usu esse observari debere, quæ quidem Principis assertio plenè probat, Clem. litteris, de probat. cap. nobilissimus, 95. dist. Mascard, de probat. conclus. 1227. Carol. Tapia in de. is. sup. Consilii Italia decis. 23. num. 62. Mastrill d. lib. 3. cap. 4. n. 51. cum seqq. Et procedit etiam in Principe sæculari. Cardin. conf. 128. Decian conf. 606. incip. Serenissimus Imperator, num. 1. versic. & primò facit, Tapia d. decis. 23. n. 73. Aliàs enim si Principi aliquid asserenti non crederetur esset illum de mendacio redarguere, quod non est dicendum, ut notatur in d. Clem. litteris, & concludunt Franc. in cap. simotu proprio, num. 8. de prebend. lib. 6. Menoch. consil. 100. num. 23 Mastrill d. cap. 4. num. 54. Et hæc opinio totius Mundi praxi recipitur Menoch. d. consil. 100. num. 126. Tapia. dict. decisione 23. num. 74. Fonanel. de pactis nupt. claus. 4. g. off. 10. p. 2. num. 28. Mastrill dict. ap. 4. num. 52.

Secundò, quia dictum privilegium deliberatè, & ex

certa scientia confirmarunt diversi, & pro tempore existentes Castellæ Reges, quæ confirmatio novam concessionem, & novum titulum operatur, cap. 1. & ibi glossa verb confirmatio, de transact. Bart. in l. more. ff. de jurisdict. omni. judic. volin. de primog. lib. 2. cap. 7 n. 8. cum seqq. Georg. alleg. 6. num. 3. cum seqq. & alleg. 46. num. 39 & 40. & in repet. feudalibus, cap. 16. num. 33. & 34. Rovit in prag. 4. de possess. non turb. num. 20. & 21. Costa cons. 1. num. 23. & consil. 2. num. 43. cum seqq. Cabed Lusit. decisione. 21. num. 5. p. 2. Stephan. Gratian. discep. forens. cap. 99. n. 11. Castill. contrav. tom. 5. cap. 89. n. 206. & 207. Dicitur autem confirmatio in forma specifica quando fit inserto tenore privilegii confirmati, prout in nostro casu, cap. venerabilis de confirm. utili, & ibi Abb. n. 1. & 2. Decian. in cap. inter dilectos, n. 1. de fide instrum. Paschal. de patria potestate p. 1. cap. 2. n. 59. & 60. ubi num. 58 addit privilegium confirmatum dici ex certa scientia, quando fuit confirmatum à pluribus retro principibus, Petra de potest. Princip. cap. 32. c. 37. Castill. dict. tom. 5. cap. 81. n. 209. Lanar. cons. 21. n. 2. Rota apud Farin. dec. 192. n. 3. p. 1. recent.

5 Ex qua quidem confirmatione pluries repetita, & facta per plures primi concedentis successores, fuit quicumque si existeret defectus extinctus, & tacite dispensatus, ut in simili tradit Freccia de feudis, libro. 1. in cap. quis dicatur Dux, in alleg. pro Rege Albertino, n. 68. versicul. secundo quia Princeps per suas litteras p. g. mihi. 148. ubi loquitur de Pragmatica Regni Neapolitani, hodie est. 1. titul. de privileg. infra annum registrandis, in qua ipso jure annullantur, & cassantur privilegia non registrata, quem defectum suppleri ait, si Princeps illo non obstante jubeat observari privilegium, Pont. cons. 3. n. 30. lib. 1. Rovit in Pragm. 1. de privil. infra annum presentandis n. 5. Idem etiam operatur clausula perinde valere, Gemin. cons. 11. n. 2. versu. quoad rescriptum, & cons. 128. n. 3. & 4. vers. nam gratia, Mart. de claus. p. 1. claus. 225.

6 Tertiò, quia dictum privilegium ex causa onerosa fuit concessum, & sic transit in vim contractus, ac proinde est irrevocabile. Bart. in l. omnes populi, n. 30. ff. de justitia, & jure, & ibi Bald. quest. 3. & in l. si cum mihi, numer. 1. ff. de dolo. Alexand. consil. 54. Viso puncto, num. 11. cum sequentibus, lib. 4. & consil. 101. num. 1. post princip. lib. 1. & consil. 1. n. 11. & consil. 116. n. 9. volum. 2. Bertachin in repert. part. 4. litter. P. vers. privilegium si est concessum, pag. 74. colum. 3. Petra de potest. Princip. ap. 32. sect. capio nunc secundam principalem dubitationem, num. 172. pag. mihi. 182. Muta ad Pragm. Sicilia, part. 1. n. 16. n. 34. pag. 197. Tortus ad statuta Pat. statuto. 43. de regimine potestatis, num. 27. pag. 7. & statuto. 40. n. 15. & 16. pag. 92. Tapia cons. 8. n. 8. & 9. Prout quilibet alius contractus cum Principe celebratus, revocari non potest, Bald. in l. qui se patris, n. 33. & 34. versu. hoc scias, C. unde liberi, Aretin. in cap. 1. de constit. n. 16. & 17. Gomez de Leon. alleg. 34. num. 3. & 4. Joan. Andr. Georg. alleg. 49. n. 4. & 5. Muta ad ca. Regni Sicilia, tom. 1. in proem. n. 25. cum seqq. pag. mihi. 10. & 11. Paschal. de patria potest. lib. 1. cap. 1. num. 49.

7 Et in terminis immunitatis concessæ mercatoribus navigantibus ad quendam portum pro augenda illius habitatione, quod non debeat, nec possit revocari, tradit Berard. Senior cons. 21. num. cum seq. sequitur Petra dict. tract. cap. 24. num. 255. fol. mihi. 130. col. m. 3.

8 Ex quo fit, quod ubi Princeps imponit aliquam collectam, & jubet solvendam ab omnibus, nemine exempto, nullo modo intelligitur voluisse comprehendere obtinentes privilegium immunitatis, ut per Rendin in promptuario, titul. de privileg. n. 6. & plures

citatos à Gloritio resp. 1. p. 1. n. 9. Et procedit etiam si collecta imponatur per legem generalem. Menoch. cons. 105. su. 19. cum seqq. lib. 12. ubi dicit quod non præsumitur Principem voluisse derogare privilegiis, nihil in lege specificè expresse sit sequitur Bonacin. de legibus, disp. 1. q. 3. puncto 83. n. 11. versu. secundo non extenditur.

9 Et in his terminis non dubitatur de potestate Principis, sed de ejus voluntate, quæ præsumitur non extendi ad ea, quæ de jure facere non potest, l. Lucius, §. pen. ff. ad municip. cap. a nobis, de sentent. excomm. Mart. cons. 40. n. 29.

10 Et statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium Bart. in l. si quis sub conditione, in fine, ff. de condit. & demonstr. Joan. Monach. in cap. 2. de constit. lib. 6. Mart. cons. 40. n. 30.

11 Et Princeps semper dicitur disponere prout jus disponit. Gozadin cons. 101. n. 6. & cum aliis Mart. a. 4. cons. 40. n. 31.

12 Et in specie, quod in generali revocatione privilegiorum non comprehendantur privilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa, Lap. allegat. 95. Roman. cons. 346. versu. septima ratio, Grad. consil. 47. n. 2. usque ad fin. Put. decis. 314. lib. 1. in novis, Pet. in rub. C. de rescind. vend. p. 1. cap. 2. colum. ultim. Roland. consil. 23. n. 22. lib. 3. Bursat. consil. 16. num. 57. lib. 1. S. raphin decisione. 1082. num. 3. Hercul. Marescot lib. var. cap. 40. n. 28. Marta dict. consil. 40. ex. n. 22. & consil. 145. num. 16. cum sequentibus, Gonzal. ad reg. 8. C. a cell. gloss. 36. n. 16. cum seqq. ubi quod per derogationem generalem non censetur derogatum privilegiis per viam contractus concessis, Paschal. de patria potestate, part. 1. cap. 1. n. 97. cum sequentibus, Tortus statuto, 41. n. 20. & 21. Muta ad ca. Regni Sicilia, tom. 1. in proem. n. 86. Steph. Gratian. disceptat. forens. tom. 5. cap. 845. n. 17. cap. 891. n. 61. Tapia decisione. 8. nu. 7. Bonacina in tract. de legibus, q. 3. puncto 83. num. 12. & 13. Et quod sub generali revocatione privilegiorum solum comprehendantur privilegia revocabilia, tradunt Menoch. cons. 1007. num. 79. vol. 11. Marta dict. cons. 40. n. 5.

14 Non obstat doctrina Bart. in l. Antiochenis, ff. de privileg. credit. Per quam habetur revocationem privilegiorum factam in lege generali præjudicare particularibus illa obtinentibus, ac proinde quod quando per legem generalem juri tertii præjudicatur, non ob id nascitur obligatio restituendi subdito damnum ex tali præjudicio proveniens: quia contrarium verius, & receptius est, ex ea ratione, quia cum subditus jure naturali rerum suarum dominium, & proprietatem habeat, ac proinde à Principe eis privari non possit, nihil interest quod per rescriptum; aut per legem generalem, privationem inducere velit, cum in utroque casu eadem reperiatur incapacitas, & idem jus offendatur: ita advertit Iason. in l. Barba ius, num. 44. ff. de offic. Prætor. sequuntur Felin. in cap. que in Eccl. si rum n. 26. & 28. de consti. Math. de Afflictis in prol. ad constit. Neapol. quest. 4. nu. 7. & decisione 321. n. 162. Roch. de Carte in cap. fin. de consuet. fo. 46. colum. 3. juxta parvam impress. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 4. num. 155. & seqq. Rodolphin. de suprema principis potest. cap. num. 165. versu. contrarium tenet, & n. 16. & in privilegio immunitatis ita advertit Sylvan. cons. 66. num. 24. adducta auctoritate Cravettæ, qui pariter loquitur de materia immunitatis consil. 276. sub nu. 7. versu. si dicatur, & consil. 308. n. 1. libro. 2. In eisdem terminis hoc etiam voluit Cephal. cons. 451. num. 506. & cum aliis pluribus Glorit. resp. 1. part. 3. n. 24. cum seqq. Gonzalez ad reg. 8. Can. el. gloss. 36. n. 26. & 38. Petr. de Gregorio in concessione feudali p. 1. q. 7. n. 27. & 28. Muta ad cap. 38. Sicilia tom. 1. num. 10. & 12. cum

- cum sequentibus*, pag. 250 Menoch. 1105. num. 18. *cum seqq. lib. 12.* ubi resolvit privilegium immunitatis per legem generalem non tolli; Lancellot. Callia *conf. 44 num. 43.* & 44. Stephan. Gratian. *dict. tom. 5. cap. 991 n. 58.*
- 15 Et quatenus derogatio facta per legem generalem comprehenderet jus quæsitum ex contractu, hoc posset procedere quando contractus inter partes fuit celebratus, non ita si cum Principe sit gestus, cui per legem generalem ab eo latam derogatum non censetur, Burt *consil. 59. num. 1 & 2.* Paul. de Castro *consil. 317. num. 5 volum. 1.* Felin. *in cap. quoniam n. 3. de constitut. Mandel. Alb. consil. 185. n. 18. cum seqq. volum. 1.* Craver. *consil. 933. n. 9. volum. 5.* Sylvan. *consil. 66. n. 23 & 24.* & post Burr. & Decian. Cardin. Tusch. *pract. conclus. tom. 6. litt. P, concl. 680. n. 8.* Petra *de potest. Princip. cap. 32 §. capio nunc secundam principalem dubitationem, n. 145. vers. ad duodecesimum.* Præcipue cum ab initio concessionis usque ad præsentem diem, ea revocatione non obstante privilegium fuerit observatum, per quam observantiam confirmatum remansit, & dictæ legi derogatum per tolerantiam Principis, Peregr. *de jure fisci tit. 8. de præscript. fiscalib. num. 26.* Mieres *de majorat. part. 4. q. 1. n. 50. in 2. edit.* Ponte *consil. 155. num. 8. cum seqq. vol. 1.* ubi notabiliter dicit, quod si omnia privilegia per novam Pragmaticam revocentur, nisi sint confirmata, quod stante cursu centum annorum post dictam pragmaticam censetur denuò impetrata confirmatio, & quod ita fuit judicatum in Regia Camera Summaria: sequitur Capiblan. de Baronib. *Pragmatica 11. n. 71.*
- 16 Quartò, quia dictum privilegium magis corroboratur, & firmum manet cum ejus observantia, & usus jam hodie in vim præscriptionis allegatur, nam licet *l. Hisp. 1. tit. 18. lib. 9. Recop. contra tributa, & vectigalia* excludatur quæcunque præscriptio, etiam immemorialis, nihilominus titulus etiam insufficientis, juncta possessione quadraginta annorum sufficeret ad confirmandum dictum privilegium, & ad præscribendam ejus observantiam, ut amplius de eo dubitandum non sit, ut per *l. ult. §. fin. C. de fundis patrim. lib. 11.* notat Joan. de Platea *in eadem l. fin. n. 3. vers. secundò nota, Salicet. in l. competit. C. de præscript. triginta, n. 2.* Alex. *consil. 30. n. 11, & 12. lib. 5.* Bart. *consil. 196. n. 7. lib. 1.* ubi quod si cessio privilegii in aliquo deficiat, cursus temporis id roborat, & ita hanc materiam explicat. D. meus Petr. Barbosa *in d. l. competit. à n. 46. cum seqq.* ubi quod quando est impræscriptibilis, titulus insufficientis, juncta observantia quadraginta annorum sufficit ad acquirendum dominium. Et in individuo, & in materia *d. l. Hispana 1.* tradit Girona *de privilegiorum, & exemptionum explicat n. 75* dicens sufficere titulum, seu privilegium non plenum cum possessione quadraginta annorum, quod prius dixerat Aviles *ad cap. 13. Prator, verb. Alcazalas, sub n. 5. ad finem.*
- 17 Sextò, quia possessio quæ allegatur, est plusquam immemorialis, & adest dictum privilegium loco tituli unde succedit juris conclusio quod materiæ impræscriptibiles ex incapacitate possidentis, desinunt esse tales si cum immemoriali concurrat allegatio tituli, secundum Menchæ *question illustr. cap. 84. num. 13. & 14.* D. Barb. *in l. omnes, C. de præscript. 30. num. 47 & 48.* legendus *ex num. 41. & in dict. l. competit, numer. 24. vers. limitata tamen prædicta non procedere & in terminis d. l. competit.* vectigalium Principis præscriptionis prohibentis, idem tradit Mieres *de majoratib. p. 4. q. 20. n. 55. & 257 in edit.* Et probatur à simili in materia decimarum, quarum possessionis, & præscriptionis incapaces sunt laici, *c. n. 16. q. 7. cap. causam de præscript. cap. na nobis, cap. prohibemus, de decim. & athen si cum præscriptione allegaretur privilegium ante Con-*
- cilium Lateranense obtentum sufficere utique.* Joan. And. *in cap. cum Apostolica, num. 6. ad fin. vers. satis videtur, & ibi Abb. n. 12 de his quæ sunt à Præl. Felin. in dict. cap. causam quæ n. 3. & ibi Alex. de Nervo. n. Burg. de Paz consil. 50 num. 5.* Gutierrez *pract. lib. 1. quest. 16. per tot. & lib. 3. quest. 14. num. 59 & 60.* Peregr. *consil. 8. num. 27. lib. 6.* Moneta. *de decim. cap. 5. q. 3. n. 74.* Ego *de officio, & potest. Parochi, p. 3. cap. 8. §. 2. num. 51.* Rota *decis. 215 sub num. 4 p. 2. divers. & decis. 474. n. 3. & de is. 702. n. 1. p. 1. recent. & decis. 193. n. 6 p. 1. etiam recent.* Et idem videmus in jurisdictione Ecclesiastica quæ licet sit impræscriptibilis respectu laicorum, Carol. de Grassis *de effect. b. clerical. effect. 1. ex n. 371* si tamen judex sæcularis privilegium aliquod allegasset ad cognoscendum de clericorum causis, & immemorialem probasset, utique obtineret. Put *de is. 355 lib. 1. in novis, Carol. de Grassis dict. effect. 1. n. 381. cum seqq.* Decian *in pract. crimin. lib. 4. cap. 9. n. 14. & 15.* Mieres *d. p. 4. quest. 20. n. 253. & 254. in. 2. edit.* Sic similiter videmus quod licet per *cap. 1 de consuet. lib. 6* reprobetur consuetudo etiam immemorialis obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia, nihilominus si cum illa consuetudine concurreret allegatio privilegii, sufficeret utique ad obtinendum contra talem prohibitionem, ut per Put *decis. 57. num. 5 vers. potest tamen, lib. 2. in novis.* Eodem modo constat bona, & loca ad usus communes vicinorum deputata impræscriptibilia esse, per *l. 7. tit. 9. part. 3.* ubi notat Gregor. Lopez *gloss. 1. & nihilominus si eorum possessor unà cum immemoriali allegasset titulum privilegii, utique sufficeret ad obtinendum.* Rip. *in l. quominus, num. 101 ff. de fluminibus, Gregor. Lopez. d. l. 7. gloss. 1. Azeved. in l. 3. num. 64. tit. 15. lib. 4. Recop. Mieres dict. p. 4. q. 21. num. 50 51. & 52. in. edit.*
- Denique in jure nostro conclusio communiter recepta tenet quod prohibita immemoriali ex incapacitate possessoris, illa nihilominus admitti debet, si allegetur titulus, Alexand. *consil. 74. ex n. 17 usque ad. 22. lib. 4.* Craver. *de antiq. tempor. part. 4. §. absolutis, n. 96.* Oliban. *de jure fisci, cap. 13. n. 8 cum seqq.* Peregr. *etiam de jure fisci lib. 6. tit. 8. n. 22.* Gutierrez *pract. lib. 2. q. 14. n. 61.* Cance. *var. lib. 3. cap. 4. n. 43. cum seqq.* Avend. *de exequendis mandat. p. 1. c. 6. num. 7. vers. prima conclusio, quicquid dicat lib. 2. c. 4. n. 21.*
- Septimò quia in casu nostro non agitur de præscribendis vectigalibus adversus fiscum, sed contra quendam particularem prætendentem illa ad se pertinere, quo casu cessat omninò illa prohibitio præscriptionis, quæ talia vectigalia impræscriptibilia faciebat, & respectu dicti particularis præscriptibilia sunt ordinariè decem, vel viginti annorum spatium, ut per Bart. *in l. si publicanus, §. in omnibus, ante num. 1. vers. & hoc intellige quando quis, ff. de publican. & ibi Imol. num. 8, Abb. in cap. super quibusdam, §. præterea, num. 2 ff. de verb. signif. Covar. in reg. possessor. part. 2. §. 3. num. 5. vers. secunda conclusio, Cabed. Lusit. decis. 41. num. 6. & decis. 17. n. 6. p. 2. D. Barbos. in d. l. comperis, num. 15 & 86. Valquez in opus. l. moralib. tract. de restit. cap. 6. dub. 1. num. 10. & 11. Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 5. gloss. 8. q. 15 n. 35 pag. mihi. 601.*
- Similiter decimæ, quæ sunt impræscriptibiles contra Ecclesiam ut supra dixi, benè contra laicum præscribi possunt ordinario tempore, Zabarel. *consil. 146 Cuman consil. 83 alias 84.* Felin. *in cap. causam quæ num. 4. de præscript. Paris. consil. 25 à n. 11 lib. 4.* Valasc. *de jure emphr. q. 17 n. 15.* Menoch. *ons. 1092. n. 6. um seqq. libro 11.* Et quod in hoc casu tempus ordinarium sufficiat ad præscribendum, probant Bald. *consil. 180 n. 2. lib. 2.* Craver. *ons. 489 n. 4. & consil. 96 n. 11 lib. 3.* Paris. *consil. 2. n. 1 lib. 5.* Balb. *de præscript. n. 7. n. 22.*
- Item Tertiæ Regalium tributum contra privatum

rum præscribitur tempore ordinario, cum tamen contra Regium fisco absque immemoriali præscribi non possent, ut post Menoch. & Gutier. resolvit Azeved. l. 1. n. 41 tit. 21. lib. 9. Recop. Et idem in jurisdictione Regali præscribenda agnoscunt Bald. in l. 2. col. 5. q. 7. num. 31. Cod. de servit. & aqua, Alex. conf. 16. n. 27. lib. 5. Franchis decis. 131. n. 32. Greg. Lop. l. 6. glos. 3. ad fin. tit. 29. part. 3. Bobadil. in sua politica. lib. 2. cap. 16. n. 204.

Privilegium immunitatis à collectis, gabellis, & alcavalis concessum, de quibus intelligatur?

§. II.

29 **M**ultum amplè loquitur privilegium de quo agitur in immunitate hujusmodi concedenda, ibi: *de todo pecho, e de todo pedido, &c.* Pecho propriè dicitur quod penditur, & Pedido, quod petitur, & sub his nominibus comprehenditur Alcala, nam tributum, pecho, alcavala, datio, sunt synonyma. Parlad. rerum quotid. lib. 1. cap. 3. n. 1. Molin. de Justit. tract. 2. d. sp. 661. n. 11. Gutier. de gabell. q. 1. n. 6. Salon de Justit. tom. 2. tract. de vectigalib. art. 4. contrav. 3. vers. hujusmodi gabella, pag. 416. ubi quod alcavala est nomen generale, comprehendens omnia tributa. Et omne quod fisco solvitur, comprehendit nomen Vectigal, Cuman. conf. 162. loquens de tributo salinarum, Gig. de gabell. in pralud. n. 3. Valq. in opusculis moral. tract. de restitut. c. 6. dub. 6. n. 88. ibi: *Rex Joannes II. statuit quod publicanus, qui colligit gabellas, almoxari, fargos, tercias, y pedidos, y otras monedas, quibus, ut reor, comprehendit omnia Regia tributa.* Et ad inducendam hanc comprehensionem moveor sequentibus fundamentis.

32 Primò, quia dicta exemptio fuit concessa per verba generalia & geminata, ibi, *de todo pecho, e de todo pedido, &c.* & ideo comprehendere debet genera omnia tributorum, quia generalis loquutio omnia comprehendit, l. cum querebatur, ff. de verb. signif. Joseph Sesse Arag. dec. 48. n. 12. Franc. Molin. de ritu nupt. lib. 3. q. 54. n. 4. Et verba geminata magis operantur, l. Balista, ff. ad Trebell. plures per me citati Axiom. 122. num. ult.

33 Secundò, quia in eodem privilegio excipitur certum genus tributi, vulgò *Juniar*, quæ exceptio firmat regulam in contrarium quoad alia genera tributorum ibi non expressa, *prævaricationis*, §. fin. ff. de prævaricator. l. 1. ff. de collat. cum adductis per Tapiam in decisionibus *supremi Consilij*, decis. 23. n. 57. 58.

34 Tertiò, quia in terminis, concessa exemptio vectigalium, generaliter exceptis certis casibus, generalissima in casibus non exceptis, ut probat Bolog. conf. 1. n. 12. & 13. ibi: *Ex quibus apparet, quod in hoc regno Rex non potest pro quacunque causa etiam urgentissima & insolita, & per necessitatem belli, & rebellionis, vel alia quacunque necessaria & improvisa causa imponere collectam, seu gabellam exceptis dictis quatuor casibus cum suis qualitatibus expressis, &c.* Alex. Raudens. resp. 1. n. 88. cum seqq. vol. 2. & de analogis p. 4. n. 61. ubi voluit, quod in concessione immunitatis facta per viam transactionis inter Dominum, & vassallum in omnibus casibus, excepto uno quod ex ea exceptione illius casus expressè Princeps non possit collectare pro quacunque causa, etiam prætextu belli, & notabilis invasionis, etià in quocunque casu concernente publicam utilitatè, tam cogitato, quàm incogitato, & cum aliis hoc etià latè tradit Tapia d. decis. 23. n. 58. & conf. 15. n. 27.

35 Non obstat transactio postea facta super Alcavalis à privato exigendis cum claus. prout consuetum est solvi, quia illa verba clausulæ non stant conditionaliter, sed causative & apta sunt transferre jus irrevocabile, & fixum, ut colligitur ex cap. Abbate, de verb. signif. & ex Barbofa Vol. decis. Pars II.

doctrina Bart. in l. cum qui, §. Julianus, per illum text. ff. de constit. pecun. ubi quod si sententia dicit: *Condemno te ad unum par caponum omni anno secundum quod tui antecessores consueverunt*, ista verba non stant conditionaliter, sed causative, Aretin. conf. 76. n. 5. vers. circa tertium; ubi quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout consuetum est solvere, quod non sit necessarium probare consuetam solutionem, Felin. in cap. 2. de rescript. n. 10. & 11. Bologn. in l. edita, n. 142. & 143. C. de edendo. Grammat. decis. 58. n. 22. cum seqq. Mandos. de privilegiis ad instar. q. 5. num. 4. cum seqq. Peregr. de fideicom. art. 6. n. 111. Cancer. var. lib. 3. cap. 3. num. 119. cum seqq. Thoro in compendio, p. 2. lit. P. vers. Possessor feudi, pag. 462. §. 2. Amat. lib. 1. var. cap. 41. num. 12. & 13.

Privilegium exemptionis à tributis, & vectigalibus, an comprehendat imposita post ejus concessionem?

§. III.

Comprehendere ex multis, & solidis comprobatur fundamentis: & primò ex l. si servitus, ff. de servit. urban. ubi stipulatio, ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus existentia, quàm futura; & ex l. pen. ff. de fundo instructo, ubi quod in concessionibus universalibus veniunt augmenta.

38 Secundò ex cap. quia circa, de privileg. ubi privilegium immunitatis extenditur ad prædia de novo adquisita, & ad decimas futuras, & ibi notat Abb. n. 5. vers. à primo membra, ubi quod quando in privilegio est dispositio indefinita, & præjudicat tantum concedenti, licet præjudicium sit grave, extenditur ad futura.

39 Tertiò, quia exemptio de qua agitur, concessa fuit per verba generalia, ac proinde extendenda ad gabellas postea inductas Silvan. conf. 66. n. 13. ad fin. & n. 14. ubi quod immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas de novo impositas ratione belli supervenientis, Scaccia conf. 15. n. cum seqq. Dec. resp. 44. n. 96. cum seqq. lib. 4. Lancel. Gallia conf. 44. n. 16. cum seqq. & n. 34. Tapia decis. *supremi Consilij* 8. n. 2. cum seqq. Glorit. resp. 1. p. 2. n. 184. cum seqq. & p. 3. n. 197.

40 Quartò, quia immunitas prædicta fuit concessa ex causa onerosa, & ideo comprehendere debet collectas futuras, ut per Menoch. conf. 1105. n. 14. vol. 12.

41 Quintò, quia licet super comprehensione verborum dictæ immunitatis aliqua insurgeret dubitandi ratio; nihilominus ex observantia per tot annos subsequuta non solvendi tributa & vectigalia de novo, & post privilegij concessionem imposita, elicitur resolutio ad dubium propositum, ut in specie privilegij immunitatis docent Silvan. conf. 66. n. 20. cum seqq. Decian. resp. 44. n. 28. tom. 4. Tapia decis. 8. *supremi Consilij*, n. 10. & 12. Et generaliter in concessione Regalium, quod ex observantia subsequenti declaratur quid fuerit comprehensum in titulo, tenent Cuman. conf. 162. n. 3. vers. præterea terminus, Roman. conf. 271. n. 3. ubi quod ex observantia subsequenti declaratur quod jus exigendi vectigal comprehensum fuit in investitura, Joseph Ludov. concl. 38. illat. 12. fol. mihi 85. Menoch. conf. 648. n. 18. cum seqq. vol. 8. Lanar. conf. 34. n. 1. ad fin. & n. 2. & 3. Mastri. de Magistr. lib. 1. cap. 15. n. 7.

42 Sextò, quia ab omnibus est receptissima conclusio, quod immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas futuras, Alex. conf. 193. ex themate, dub. 2. num. 8. vol. 2. Natta conf. 100. n. 17. & conf. 525. n. 19. Bursat. conf. 16. n. 77. vol. 1. Tapia in l. fin. ff. de constit. Princip. p. 1. c. 4. n. 5. Aloys. Ricc. dec. 167. n. 9. p. 3. & in collect. decis. collect. 27. ad fin. p. 7. Modit. in suis dubitat. juris, §. plebiscitum, dubit. 18. p. 2. Glorit. resp. 1.

98 Vota decisiva, & consult. Canonica.

p. 3. n. 196. & n. 264. plures refert Bellon. jun. conf. 69. num. 75.

43 Septimò, quia si Imperator concedat privilegium villis civitatum, extenditur ad villas de novo auctas, ut tradit Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de censibus, §. nunc dicendum, in addit. magna circa pen. col. & in reg. qui sentit, de regul. juris in 6. in mercurialib. Bald. in l. cum fundus, ff. de legat. 2. Covar. pract. cap. 2. Gironde de privil. n. 116. Muta ad pragmat. Sicilia, tom. 1. tit. 16. n. 33. & 34.

44 Octavò, quia si alicui nobili concedatur castrum cum territorio, debet habere territorium, postea auctum Imola in d. l. damni infecti, §. si is qui ff. de damno infecto, n. 16. vers. & prædicta etiam faciunt, & ibi Roman. n. 7. Menoch. conf. 201. n. 147. lib. 3. Anel. Amat. conf. 39. n. 12.

45 Nonò, quia privilegium immunitatis extenditur ad bona post privilegium quæsitæ, Bart. conf. 59. n. 4. lib. 1. Viv. opin. 79. n. 2. & opin. 641. n. 3. Novar. tom. 1. q. 127. n. 26. Marefcot. var. lib. 2. cap. 85. Franc. Anton. Costa conf. 89. n. 16.

46 Decimò, quia simile privilegium immunitatis comprehendit incolas de novo supervenientes, Bald. in cap. 1. §. si quis de manso, col. 3. n. 7. Novar. d. q. 327. ex n. 8. Aloys. Ricc. post decis. 250. p. 2. in allegat. ibi posita, n. 4. Muta ad pragmat. Sicil. tom. 1. tit. 10. n. 33. & 34.

47 Undecimò, quia privilegium concessum collegio sexdecim virorum extenditur ad septem collegas postmodum prædicto collegio additos, Alex. conf. 178. n. 8. lib. 2. Bertach. p. 1. lit. A. vers. Augmentum consumul, fol. mibi 183. col. 1. Cabed. Lusit. decis. 113. numer. 2. p. 2.

48 Duodecimò, quia privilegium de percipiendis gabellis extenditur ad gabellas superadditas etiam ex facto Principis, Bald. in l. utrum, tam in 1. quam in 2. lectura, ff. de petit. hered. Brun. de augmento, concl. 16. n. 5. & 6. latè Menoch. conf. 201. n. 150. lib. 3. & conf. 105. ex num. 5. lib. 12. Aloys. Ricc. decis. 167. n. 9. post princip. 3. Fab. de Anna conf. 61. n. 20. 21. Camil. de Medicis conf. 51. n. 4.

49 Decimotertio & ultimò, quia in functionibus fiscalibus Baroni per verba universalis, vel indefinita concessis, comprehenduntur focularia de novo aucta, ut per Fab. de Anna d. conf. 61. Jacob. Gaill. conf. 4. Rovit. ad pragmat. 1. de iuribus & exactionibus fiscalibus, ex n. 8. usque ad 63. Camil. de Medicis d. conf. 51. Novar. d. quæst. 127. n. 15. Aloys. Ricc. decis. 250. in allegat. ibi posita, num. 3. p. 2. & in collect. 27. vers. amplia conclusionem, Petr. de Grammat. decis. 4. num. 9. Thoro in compendio, tom. 1. lit. A, vers. Augmentum foculariorum, & vers. Augmentum functionum fiscalium, & p. 2. lit. A, vers. Augmentum foculariorum, pag. 34.

50 Non obstant quæ resolvunt DD. in l. si ex toto, ff. de legat. 1. quia loquuntur in simplici immunitatis privilegio, non verò quando conceditur per viam contractus, ut traditur à S. Severin in l. omnes populi, n. 181. de Justit. & jure, qui loquitur in terminis l. 1. C. ut nemini liceat ab empt. lib. 20. & refert quod cum civitas Senensis superveniente magna ac gravi penuria imposuisset collectam pro emptione frumenti, fuit consultum, & obtentum, quod licet exemptus per privilegium tali casu non gaudeat, gaudet tamen immunis ex contractu, & quod ita limitatur tradita per DD. in d. l. si ex toto, idem tenet Neviz. conf. 22. subin. 2. inter consilia Brun. Silvan. conf. 66. n. 18. Bolognet. conf. 1. num. 138. Glorit. d. resp. 1. p. 3. num. 258. & num. 266. & n. 271. cum seqq. ubi hoc optimè declarat. Et adhuc in terminis quæstionis, quam disputant DD. in d. l. si ex toto, immunitatem illam ad gabellas de novo im-

fitas ex causa belli extendendam, resolvunt ibi Paul. de Castro, Imol. Arctin. Socin. sen num. 5. Rip. numer. 13. cum seqq. & ad hoc sunt conf. 66. Silvani, & 44. Lancelloti Gallia.

Toletana Pensionis.

Pensio infanti reservata auctoritate Apostolica, cum claus. *Ex nunc prout ex tunc cum clericali characterè insignitus fueris*, debetur à die suscepti Ordinis clericalis, non à die datæ Bullæ Apost. reservationis illius.

VOTUM XCI.

- 1 Casus intelligentia.
- 2 Claus. *Ex nunc prout ex tunc*, operatur ut actus postea factus censeatur jam à principio factus.
- 3 Et quod unum tempus videatur alteri inesse.
- 4 Claus. *Ex nunc prout ex tunc*, est retractiva ad tempus data.
- 5 Gratia expectativa cum claus. *Ex nunc prout ex tunc*, concessa, retrahitur ad tempus data ipsius gratia.
- 6 Claus. *Ex nunc*, in dispositione conditionali non operatur retrotractionem, nisi justificata conditione.
- 7 Claus. *Ex nunc*, in gratia conditionali refertur ad diem conditionis.
- 8 Condicio etiam casualis non retrahitur; sed tempus conditionis inspicitur, in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam ultimarum voluntatum.
- 9 Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod.
- 10 Retrotractio nusquam admittitur ubi extrema desinunt esse habilia.
- 11 Retrotractio ut fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis.
- 12 Translatio pensionis si fiat in laicum cum claus. *Ex nunc prout ex tunc*, cum clericali characterè insignitus fueris, transferens potest exigere pensionem usque ad diem initiationis.
- 13 Pensio translata cum claus. *Ex nunc prout ex tunc* cum clericali characterè insignitus fueris, extincta manet si medio tempore dum translatus initiatu clericali, moriatur transferens.
- 14 Renunciatio facta ad favorem laici cum claus. *Ex nunc prout ex tunc* cum clericali characterè insignitus fueris, antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat.
- 15 Claus. *Cum clericali characterè insignitus fueris*, intelligitur de characterè exequibili.
- 16 Clericus qui non habet characterem exequibilem, non est capax beneficii, nec pensionis.
- 17 Pensionis reservatio facta alicui, qui tunc temporis clericus non erat, nulla est.
- 18 Habilitate personæ in consideranda debet attendi tempus, quo actus ad personam applicatur.

Non semel consultus an pensio à Papa reservata, cum hac claus. *Tibi ex nunc prout ex tunc*, & è contra postquam aetate legitima tibi suffragante clericali characterè insignitus fueris, &c. debeat à die datæ Bullarum reservationis, vel à die suscepti Ordinis clericalis; sapissimè Rex Catholicus pro infantibus nondum aetatem legitimam, & clericalè characterè habentibus pensiones

pensiones designat super mensis Episcopalis, quando ad Cathedrales Ecclesias sui juris patronatus idoneas personas summo Pont. presentat, & ipse Papa ad suam nominationem personas easdem de talibus Ecclesiis providet, & pensiones huusmodi cum dicta clausula in favorem infantium praedictorum reservat

- 2 In qua quaestione multi existimant, conditionem suscipiendi Ordinem retrotrahere ad diem gratiae concessae, ac perinde habendam ac si fuisset pensio reservata clerico jam effecto, quia de natura illius clausulae ex nunc prout ex tunc, est ut actus postea factus censetur jam à principio factus *glos ver. ex nunc, in Clem. volentes de haret. & ibi Zabarel. in 1. opposit. Tiraq. de retract. convent. §. 2. glos unica, 86. de jure constituti p. 3. limit. 2. num. 16. Cosin in pragmat. sa. et. ut de collat. §. ut verò, in verb. prout ex tunc, Rebuff. d. l. mulieris 23. vers. praeterea, ff. de verb. sign. pag. 91. Cened. sing. 14. num. 1. Operatur enim, quod unum tempus videatur alteri inesse, Doctores in l. huiusmodi, la. 2. ff. de verb. oblig. Marches. de commission. p. 3. pag. 352. n. 9. in ult. impress. Mascard. de probat. concl. 1. 39. 3. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. 76. num. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. ca. 209. num. 18. Duran. decis. 2. 8. nu. 10. Theodos. de Rubeis in singularib. Ro. 2. tom. 2. p. 4. claus. 298. num. 9. & 25. Et ideo est retrotractiva ad tempus datae, Brunor. à Sole in locis communib. vers. clausula 20. Camill. Berrel in sum. omnium decis. tom. 1. it. 10. num. 283. ut in gratia expectativae cum illa concessa, quae ad tempus datae ipsius gratiae retrotrahitur, Felin. in cap. licet eam, n. 6. de pro. at. Alex. cons. 111. n. 23. lib. 6. perinde ac si Papa tempore datae gratiam contulisset, Crescen. decis. 4. lib. 2. & decis. 7. n. 12. e. concess. prab. Rota in Anconitana Canonici 9. Octobris 1592. coram Peña Duran. decis. 265. num. 35.*
- 6 Verum his non obstantibus contrarium censui esse resolvendum, ex eo quia adverbium *ex nunc de cetero*, &c. prolata sunt solum respectu gratiae purae, Fontanel. de pactis nupt. l. us 4. glos. 3. n. 7. Et ideo in dispositione conditionali non operatur retrotractionem, nisi iustificata conditione, Cassad. decis. 3. num. 15. de praebend. Put. decis. 383. lib. 1. in correct. Honded. cons. 18. num. 43. & 64. tom. 1. Aloys. Ricc. collect. 753. i. med.
- 7 Greg. XV. decis. 428. n. 14. Quia in gratia conditionali haec verba referuntur ad diem conditionis, glos. & Doctores in d. Clem. de concess. prab. ubi Card. n. 9. Imola num. 10. Oldrad. cons. 120. num. 4. 2. Paris. cons. 82. n. 12. vol. 4. Secundò haec eadem sententia comprobatur, quia in rescriptis & gratiis, quae imitantur naturam ultimarum voluntatum, conditio etiam casualis non retrotrahitur, seu tempus conditionis inspicitur, & perinde est sicut si tempore conditionis fuisset gratia facta, c. si pro te, de rescript. in 6. Tertio, quia hoc casu retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod quia tempore expeditionis Bullatum, is cui pensio cum hac clausula reservata fuit, erat inhabilis, est enim in jure indubitatum, nusquam retrotractione admitti, ubi extrema desinunt esse habilia, l. necessario, §. quod si pendente, ff. de peric. & omm. do rei vend. l. bonorum, ff. rem ratam haberi, Menoch. cons. 946. n. 35. Lotter. de re benef. lib. 3. q. 14. n. 6. Et retrotractio ad hoc ut fieri valeat, terminus à quo debet esse habilis, ita ut intra illum potuerit actus fieri, d. l. bonorum, ubi Bart. n. 2. in fine Surd. cons. 157. n. 11. & decis. 206. n. 2. Duran. de is. 65. n. 42.
- 12 Ex quibus & aliis in materia latissime adductis hanc partem sustinent Hieron. Gabr. cons. 185. a. n. 3. & 186. per tot. lib. Flamin. Paris. de resign. benef. lib. 6. q. 4. num. 55. 60. Lotter. de re benef. lib. 1. quaest. 40. num. 21. ubi resolvit, quod si translatio fiat in laicum cum clausula *ex tunc cum fuerit clericali caractere in-* Barbosæ Voc. decis. Pars II.

signatus usque ad diem initiationis possit transferre¹³ exigere pensionem perinde ac si nihil actum foret, ex quo tempore ante diem illum, vel conditionis eventum nihil actum censetur, cap. si erit de rescript. in 6. quod in tantum procedi, ut interim translatarius neque possit petere pensionem ut sentit Hieron. Gabr. cons. 189. ex num. 6. lib. 1. Flamin. de q. 4. sub num. 23. vers. & huiusmodi translat. o. Lotter. d. lib. 1. q. 40. n. 132. neque si medio tempore dum initiatur clericatu, moriatur transferens fiat retrotractio, sed remaneat pensio extincta, ut bene defendit Hieron. Gabr. dict. cons. 186. n. 3. lib. 1. ubi n. 16. cum seqq. eam rationem assignat, quia etiam conditio casualis non potest hoc casu retrotrahi, propter defectum extremorum.

Hinc etiam inferunt idem Hieron. Fabr. d. cons. 186. ex num. 7. quem probavit Rota in Burgesis Canonici, 27. Aprilis 1597. coram bono mem. Cardin. Pamphilos. & refert Lotter. d. tract. de re benef. lib. 3. q. 14. num. 73. quod si renunciatio fiat ad favorem laici cum clausula *ex tunc prout ex tunc cum clericali caractere fuerit insignitus*, antequam resignatarius clericus fiat renuntians à se aliquid non abdicat, & interim si dictus resignatarius n. oriatur ante initiationem, non dicitur contempta vacatio sed resignans remanet cum suo beneficio.

Quae quidem clausula tam in pensionibus reservandis, quam in illis transferendis semper intelligitur de caractere exequibili, idem Hieron. Gabr. d. cons. 186. ex n. 7. & 8. Lotter. d. lib. 1. q. 40. n. 131. quia sicut clericus, qui non habet clericatum exequibilem, non est capax beneficii, ita nec idem erit capax pensionis, ut contra Navar. cons. 11. num. 5. de tempor. ordinat. censuit Rota, ut annotatum est in fine illius consilii, Hieron. Gabr. d. cons. 186. sub num. 6. ad fin. vers. tamen puto, & n. 12. vers. tamen quia Papa, Lotter. d. tract. de re benef. lib. 1. q. 16. d. 21.

Et semper intelligitur, ut supra dicebam. de clericatu tenore gratiae obtento ita ut reservatio pensionis alicui facta nulla sit, si tunc temporis clericus non erat, Rota in Zanore si pensionis, 9. Octobris 1601. coram Reverendissimo Archiepiscopo, nec convalidetur si postmodum clericatus superveniat, Cig. de pers. n. b. q. 22. n. 16. Rota decis. 10. lib. 3. p. diver. & decis. 185. n. 3. p. 1. rece. praeterquam si ageretur de gratia respectu personarum, quibus applicetur, ambulatoria, & imperfecta, ut in casu indulti non inandi personas easdem quo factus est clericatus adesse de tempore, quo fit nominatio, quamvis non adesset tempore indulti, ut censuit Rot. in Abulensi pensionis, 27. Junii 1608. coram bono mem. Card. Lancelotto, recedendo à decis. in eadem causa 11. Maii 1607. coram bono mem. Card. Sa. rato, ex ea ratione, quod in consideranda habilitate personae debeat attendi tempus, quo actus ad personam applicatur, juxta doctrinam Felini in cap. post cessionem, sub n. 8. de probat. quam sequitur Rot. in Burgesis Abbatis de Soba, 29. Decembris 1598. & in Auriensi Parochialis de Pao, 22. Aprilis 1611. coram Peña.

Toletana Jurisdictionis.

In criminalibus mixti fori iudex qui praeverit per capturam rei delinquentis, cognoscit de causa, licet alter iudex prius verbaliter, & judicialiter de eadem cognovisset laicos incarcerare potest iudex Ecclesiasticus in casibus ad suam jurisdictionem spectantibus,

& ad hoc carcerem & familiam armatam habere, & quid in hoc possit contraria consuetudo. Laicus punitus à iudice Ecclesiastico in casibus mixti fori, an & quando iterum puniti valeat à iudice seculari.

VOTUM XCII.

- 1 Iudex qui pravenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter Iudex prius verbaliter & judicialiter de eadem cognovisset.
- 2 Præventio realis per capturam persona refertur anteriori verbali præventioni.
- 3 Iudex qui ex negligentia, vel dolo capturam delinquentis facere distulit, cum possit, pravenitur ab alio qui illam realem fecit, etiamsi primus in citatione & monitione pravenisset.
- 4 Doctores referuntur qui tenent licitum esse Ecclesiastico iudici in casibus mixti fori, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare.
- 5 Iurisdictione concessa, ea omnia, videntur concessa, sine quibus iurisdictione explicari nequit.
- 6 Laici in delictis Ecclesiasticis non minus sunt subditi Episcopo, quam clerici.
- 7 Hæresis de crimine convicti laici ab Inquisitoribus capi, & incarcerari possunt.
- 8 Doctores referuntur qui sustinent Ecclesiasticum iudicem in casibus mixti fori laicos capere posse.
- 9 Clericos incarcerare non posse episcopus per suos ministros qui teneant.
- 10 Territorium Episcopi vocatur ejus diocesis seu provincia.
- 11 Consuetudo quæ ubique recepta circa capturam laicorum in criminibus mixti fori.
- 12 Consuetudo specialis ut Ecclesiastici iudices incarcerare valeant laicos de linquentes, illa servanda est.
- 13 Consuetudine induci potest in civilibus causis, ut Ecclesiastici contra laicos jure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant.
- 14 Iurisdictione Ecclesiasticorum Iudicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit, civilis ac secularis ad vindictam publicam.
- 15 Laicus punitus à iudice Ecclesiastico iterum condigna pœna punitur à seculari in delictis mixti fori, saltem atrocioribus.
- 16 Iudex unus quando ex defectu iurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium qui eandem imponere valeat.
- 17 Sacrilegium ab Ecclesiastico Iudici præventum, & punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, potest iterum à seculari Iudice condigna juris Civilis & Regii pœna puniri.
- 17 Delinquens si puniatur pro delicto mixti fori à seculari Iudice præveniente majori Juris Civilis quam Canonici pœna non poterit iterum puniri à Iudice Ecclesiastico.
- 19 Ecclesiasticus Iudex simul cum seculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, si spiritualibus pœnis uti velit.
- 20 Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto mixti fori ab Ecclesiastico Iudice puniti fuerint, non poterunt postea à seculari puniri.
- 21 Pœna duplici puniri quis non debet.

Antonius laicus pro quodam delicto mixti fori fuit captus, & carceribus mancipatus per iudicem Ecclesiasticum, cum prius à iudice seculari pro eodem crimine citatus & monitus, ac forsan in contumaciam

condemnatus fuisset; mota lite, seu controversia inter utrumque iudicem super competentia iurisdictionis, & pro veritate consultus censui causæ cognitionem spectare ad Iudicem Ecclesiasticum.

Ratio fundamentalis ea est, quia semper iudex, qui pravenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter iudex prius verbaliter & judicialiter de eadem cognovisset, l. 3. & ibi Bart ff. de custodia reorum, Aegid. Boss. in præf. crimin. tit. de foro compet. num. 97. ubi assignat rationem, quia captura præponderat citationi verbali, Afflict. Neapol. decis. 219 nu. 3. Hippol. de Marsil. in l. fin. n. 206 ff. de iurisd. omn. iudic. Mascard. de probat. conclus. 1227. n. 8. ubi quod citatio realis præfertur verbali, & simplici citationi, Tiber. Decian. in tract. crimin. tom. 1 lib. 4. cap. 21. n. 8 Bobadil. in sua politica, lib. 1. cap. 13. n. 74. & cap. 17. n. 164. Azaved l. 10 num. 7 tit. 13 lib. 8. Recop. Mart. de iurisd. p. 2. cap. 2. n. 20. Petr. Caball. cent. 2 casu 117. num. 7. Ceval. commun. contra commun. tom. 2 q. 678. ex. n. 20. & de cognitione per viam violentia, q. 81. num. 1. um seqq. Bayo lib. 3. praxis, verb. præventio, n. 146. Farin. in praxi crimin. p. 1 q. 7. n. 55. ubi resolvit realem præventionem per capturam personæ præferri anteriori verbali præventioni, proindeque secundum iudicem qui reum habet in manibus, posse illum punire, etiam quod alius iudex primò illum citasset, & monuisset, sive etiam in contumaciam condemnasset. Vnde nil mirum, si iudex Ecclesiasticus, qui apprehendit reum, & in carcere suo detinet, in cognitione & punitione delicti præferendus sit seculari, licet iste prævenisset in citatione, & monitione præcipue data negligentia, vel dolo in laico iudice, qui capturam distulit, seu noluit facere cum posset, juxta doctrinam Aven. de exequendis mand. p. 2. cap. 26. n. 5. Bobadill. in sua polit. lib. 5. c. 10. num. 21. & 22. & Ceval. commun. tom. 4. q. 897. n. 196.

Sed opponitur quod nunquam Ecclesiastico iudici potest ex hoc capite realis apprehensionis præventio concedi in hoc casu, cum illi licitum esse non possit, hæresis crimine excepto, laicos capere & incarcerare, nisi temporalem iurisdictionem haberent, ut sentiunt Oldrad. conf. 87. in fine, Abb. Panorm. n. 10. vers. ex his infero, Felin. sibi contrarius n. 4 & August. Bero. num. 33. de offic. deleg. Jul. Clar. §. fin. q. 37. num. 8. Palat. in repet. cap. per vestras, otab. 2. §. sed est, pul. bradubatio, n. 28. & 25. de donat. inter Virum, Aviles ad c. 20. Prætorum, verb. usurpando, n. 14 & 15 Oliban. in comment. ad usaticum, cap. 15. n. 30. vers. sed. quia familia: Jacob. Berret. conf. 4. 5. 6. 7. Aven. de exequendis ma. d. p. 1 cap. 1. num. 22. Menchaq. de success. creat. lib. 3. §. 22. num. 18 ad fin. Tiber. Decian. in tract. crimin. lib. 4. cap. 20. nu. 15. & lib. 8. cap. 3. n. 47. ad fin. Suar. de Paz in præf. tom. 2 præf. 2 n. 54. Petr. Cened. Canon. quæst. lib. 19. 39. Amat. Roderic. de ex. ut. cap. 2. n. 18. Bobadil. in sua politica, lib. 2. cap. 17. n. 167 ante med. & 170. Ceval. commun. contra commun. lib. 4. q. 897. Franc. Salgado de regia protect. p. 3 cap. 4. a. n. 36. Anguian. de legib. lib. 3. contrav. 30 a. num. 12. Joan. Bapt. de Larrea Granat. decis. 1. n. 20. Franc. Hieron. Leo Valent. decis. 154. n. 9. lib. 2. Franc. Amaya ad l. 2. n. 26. D. de exat. trib. lib. 10.

Verior nihilominus, & sanior sententia apud nostros semper illa visa fuit, quæ tenet Episcopos, & reliquos Ecclesiarum Prælatos, non solum contra laicos delinquentes censuris Ecclesiastici procedere, sed etiam eos personaliter capere, & in carcerem detrudere posse quod multis probatur, & primò ex textu in cap. attendendum 15 in fine, 17. q. 4. ibi: Et carceri tradatur, aut exilio perpetua deportationis servetur, &c. cap. contra idolorum 10 26. qu. 5. ibi: Inclusionem digni, distri- tamque sunt in pœnam dirigendi, &c. cap. 1 de adulter. ibi: Corporaliter castigans, &c. Secundò ex regula l. 2.

l.2 ff. de jurisd. omnium jud. & cap. praterea §. in fine, de offic. deleg. quā traditum est, concessa jurisdictione ea omnia videri concessa sine quibus jurisdictione explicari nequit: unde cum in cap. 1. de offi. jud. ordin. Episcopis, & aliis Prælati concessa sit jurisdictione ad inquirenda, & punienda crimina in suis diocesis commissa, consequenter & eis concessa videntur ea, quæ sunt hujus jurisdictionis consecutiva, veluti incarceration, captivitas, & similia. Tertiò, quia laici in delictis Ecclesiasticis, vel mixti fori, non minus subditi sunt Episcopo, in illis quidem privative, in his verò data præventionis quam clerici in omnibus delictis à se commissis: at Episcopus clericos delinquentes potest incarcerare, cap. nullus clericus 6. in fine ibi: Tringit dierum in lusione mulctetur &c. 11. quæst. 1. c. cum Episcopus 7. de offi. jud. ordin. lib. 6. ibi: Personas Ecclesiasticas cum earum excessu exegerint, capere ac carceri deputare, &c. Ergo & laicos ob delictum Ecclesiasticum, vel mixti fori, in quo Episcopus prævenit, subditos poterit in puncto juris incarcerare vel ad custodiam, vel ad poenam, similibusque poenis afficere. Ultimò, quia in crimine hæresis quod merè Ecclesiasticum est, id ipsum aperte probat cap. excommunicamus 15. §. fin. de hæres. c. commissi 12. vers. & contra illos, cap. ut inquisitionis 8. princ. eod. tit. in 6.

Quibus & aliis fundamentis moti hanc partem merito sustinent glos. in d. cap. contra dolores, Aegid. Bellam. num. 8. Joan. de mola ad fin. & Guid. Papæ 7. in cap. significasti 7. de offi. deleg. Domin. n. 9. vers. mihi nunquam, & Franch. d. cap. cum Episcopus, de offi. Ordin. lib. 6. Joan. de Anania in cap. qualiter & quando 24. §. ad corrigendo n. 20 de accusat. & in rubr. de sortileg. num. 5. vers. & sic patet quod Episcopus Felin. in cap. cum sit generale 8. num. 20. vers. contrarium, de foro compet. ubi Marian. Socin. in fine, Dec. in d. cap. significasti, n. 19. vers. unde infert, & n. 21 & in cap. cum non ab homine, n. 29. de judic. Steph. Aufrer. de potest. Eccles. super laic. num. 1. & 18. Gondisalv. de hæret. p. 11. num. 70. Læ. Jord. in tract. de Romana Sedis origine p. 2. cap. 8. Peña in direct. Inquis. p. 3. omment. 105 vers. postremo, alias comme no 116 Anton. Cucchi. major. inst. lib. 2. tit. 6. n. 12. Covar. pract. cap. 10. numer. 1. circa fin. princ. vers. contrarium planè & vers. secundo quoties, Seguera Davalos in direct. judic. p. 2. cap. 13. num. 24. Martin. Uran. conf. n. 7. vers. septimo, & num. 13. & 14. lib. 1. Anton. Seapp. in tract. de jure non scripto, lib. 5. cap. 20. num. 8. Salzed. ad Bernard. reg. 397. vers. sed novum, post med. & in praxi Canon. cap. 153. num. 7. vers. contraria tamen, Menoch. de arbitr. casu 394. num. 70. Sbroz. de offi. Vicarii lib. 2. q. 19. Joan. Aloys. Leo in auth. cassa, num. 14. C. de sacros. Eccles. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. capit. 12. num. 78. vers. item si judex, Joan. Vela de modo procedendi in causis crimin. cap. 6. num. 18. ad fin. vers. licet contraria sententia, Didac. Sahagun in cap. praterea §. num. 15. de offi. deleg. Incertus Auctor apud Jacob. Beretam conf. 3. num. 13. cum seq. maxime ex num. 18. Joan. Gutier. canon. lib. 1. quæst. 45. n. 2. in princ. Fr. Mich. Aggia de exhibend. auxil. fundam. 1. per tot. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neapol. capit. 12. num. 3. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 8. a num. 19. & p. 2. cap. 16. num. 6. Ugolin. de potest. Episcopi, cap. 4. §. 12. Cardin. Tusch. pract. concl. lit. E, concl. 256. n. 3. & lit. F, concl. 15. num. 12. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 3. resolut. 1. à princ. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effect. 1. n. 129. Amat. Roderic. sibi contrarius de execut. cap. 2. numer. 20. Marta de jurisdic. p. 1. cap. 50. num. 5. cum seqq. & p. 2. cap. 19. ex n. 1. Iacob. Cancer. var. resolut. lib. 3. cap. 19. numer. 57. cum seqq. Hieron. Campanil in divers. juris Canon. rub. 12. cap. 13. num. 85. & latius Barbof. a Vot. decis. Pars II.

n. 87 post med. vers. sed perlegi e iam, & n. 28. laicè & eleganter Franc. Molin. de brachio seculari, lib. 2. capit. 124 per tot. & cap. 18. Alzed. de potestate Episcopi, p. 1. num. 63. & 71. Bellet. disquisit. leri al. p. 1. tit. de favore clericor. reali, §. 1. n. 18. & tit. de bonis cleric. §. 14. num. ult. Bonac. in Bull. m. Cæna, disp. 1. q. 10. puncto 3. §. 1. Duardus etiam in Bullam Cæna, lib. 2. can. 1. q. 33. concl. 2. n. 23. & 26. Marcel Vulpe in praxi judic. fori Eccles. cap. 41. num. 48. Antonin. Diana moral. resol. 1. p. tract. 2. de immunit. Eccles. resol. 88. Joan. Baptista Ciarlin. controvers. forens. cap. 15. à n. 31. vers. & sanè non est dubitandum, Melch. Lotter de re benef. lib. 1. q. 5. n. 94. cum seqq. ubi n. 96. asserit hodie non longè esse ab errore, qui contrarium teneret, Alexand. Sperell in decis. fori Eccles. decis. 3. n. 10. & 16. & decis. 4. n. 3. cum seqq. ubi testatur ita pluries censuisse sacram Congreg. Eminentissimorum DD. Cardinalium sacri Concilij Tridentini interpretum Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 107. n. 2. & de jure Eccles. univers. lib. 1. cap. 39. §. 4. n. 49. cum seqq.

Contra quam resolutionem communi tantorum virorum calculo receptam non obstat primò quod sentiunt à veritate toto cælo aberrantes nonnulli, existimantes Ecclesiasticos judices non solum non posse laicos capere, & incarcerare, verum neque clericos alioqui sibi subditos, quippe in quos neque merum imperium, neque aliquam propriam jurisdictionem illos habere putant, argumento l. pupillus 239 §. territorium, ff. de verborum signifi. s. d. solum notionem, & simplicem audientiam, juxta tit. Cod. de Episcopali audientia, ac proinde armam familiam Ecclesiæ omninò negantes, ex quorum numero sunt Cyn. no ab. ult. & Bald. num. 2. in l. Episcopale o. C. de Episcop. aud. Alciat. in d. §. territorium, n. 4. Bellug. in spe ulo Principum, rubr. 14. v. r. nunc videamus, a num. 39. Duaren. lib. 1. de sacris Eccles. minist. cap. 4. Cujac. in paratitulis ad tit. C. de Episcop. audient. Joan. Bodin. de Republ. lib. 3. cap. 7. Anguian. de leg. lib. 3. contrav. 30. n. 6. Joan. Bapt. de Larrea Granat. decis. 1. n. 17. Franc. de Amaya in d. l. nemo carcerem 2. num. 6. C. de exactorib. tribut. lib. 10. contrarium enim mihi magis probatur, ex text. in cap. omnes Basiliæ, 16. q. 3. ubi cum dicitur Ecclesias esse in potestate ejus Episcopi in cujus territorio positæ sunt, patet Episcopum habere territorium, & in ap. ut animarum, de constit. lib. 6. ubi cum Bonifacius Pontifex constituit excommunicationem latam in fures non ligare subditos furantes extra diocesium excommunicantis, eam suæ constitutionis rationem esse assignat, quia extra territorium jus dicenti non paretur quare inde infertur, diocesium, & territorium idem esse: quia territorium ipsum, intra quod jurisdictionem, & administrationem habent sibi à Canonibus concessam, diocesis, vel provincia appellatum est. cap. Concilia, 6. ist. 16. cap. propter Eccles. ast. cas. 4. cap. pervenit. cap. quoniam 7. cap. si Episcopus 12. c. an is 15. & cap. fin. dist. 17. cap. si deat 39. dist. 50. c. pervenit. 20. cap. placuit. cap. Episcopus de diocesi 26. cum aliis 7. q. 1. cap. nullum 6. cap. Episcopus 8. cum seqq. 9. q. 2. cap. 1. cap. decrevimus 1. cum seqq. 10. q. 1. cap. unio 3. cum aliis 10. q. 3. cap. Episcopi 8. 11. q. 3. d. cap. 1. omnes Basiliæ 10. 16. q. 7. cap. sanè 3. de foro comp. Et sic contra præcedenti numero citatos sentiunt omnes ferè, quos retuli supra in vers. quibus.

Nec obstat secundo, quod ubique ferè moribus est receptum, & practicum ut ad laicorum delinquentium in criminibus mixti fori captivam Ecclesiastici non procedant ut testantur Covar. Jul. Clar. Gutier. & alij supra citati, & Anastas. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 12. n. 77. vers. quicquid sit, Sigism. Scacc. de jud. lib. 1. cap. 2. n. 80. qui tali consuetudini omninò deferendum esse docet, & id cautum esse reperitur

in l. Hispana 14 & 15 lib. 4. novæ Recop. ubi contraria etiam consuetudo improbat. Quia respondetur id procedere in causis civilibus, vel criminalibus civiliter intentatis in quibus improbat consuetudo, quæ ante illa novæ Recop. leges urgebat, ut Ecclesiastici Judices adversus laicos ad capturam procederent, ut rectè notarunt Covar. *pract. cap. 10 n. 2. vers. tertio i. lud erit*, Anastas. Germon. *d. cap. 12. n. 80. Azeved. in d. l. 14. n. 7. Gondif. de Paz. d. pral. 2. n. 55. & 56* Secus autem dicendum in criminalibus causis criminaliter intentatis ad Ecclesiasticum forum quomodolibet pertinentibus, in quibus possunt Ecclesiastici, etiam stante consuetudine, contra laicos ad capturam procedere: quia imò jure communi, illa se nota, poterant ante generalem consuetudinem, qua contrarium fuit receptum, ut apertè supponit Concil. Trid. *sess. 25. de reform. cap. 3. vers. in causis verò judicialibus*, dum constituit, in hujusmodi causis licere iudicibus Ecclesiasticis contra laicos procedere per multas pecuniarias, captionem pignorum, & personarum distractionem, per suos proprios, aut alienos executores faciendam.

- 12 In illis verò locis, in quibus non solum illa consuetudo minimè viguerit, sed etiam alia contraria obtentum fuerit, ut Ecclesiastici iudices incarcerare possint laicos delinquentes, in quos ex præventionem cognitionem habent, ea uti specialis, & jure communi conformis servanda erit, qualem in tribunali Salamantino vigere testatur Gondif. *de Paz. d. pral. 2. num. ult. in fine*, & in puncto quod in civilibus causis consuetudine induci possit, ut Ecclesiastici contra laicos jure aliquo cognoscentes, eos incarcerare valeant, arg. *cap. cum contingat 13. vers. nisi forte*, & ubi *glos. verb. consuetudine, de foro comp. resolvunt Covar. Jul. Clar. Salzed. & alij* supra citati, Franc. Molin. *d. cap. 4. n. ult. Amat. Roderic. d. cap. 2. n. 19 Anguian. d. contrav. 30. n. 26.*

- 14 Cum Prælatorum & aliorum iudicum Ecclesiasticorum jurisdictio ad supernaturalem correctionem principaliter tendat, neque proinde ad sanguinis pœnam extendi possit, *cap. pen. ne clerici, vel mon. & civilis ac secularis jurisdictio ad vindictam publicam magis tendat*, non inconvenit quo in delictis mixti fori saltem atrocioribus, & quibus sanguinis pœna jure Civili est

- 15 imposita, laicus punitus à iudice Ecclesiastico, iterum condigna pœna puniatur à seculari; quando enim ex

- 16 defectu jurisdictionis non potest unus iudex certam pœnam imponere, recurritur ad alium qui eandem imponere valeat, *l. si quod erit 13 ff. de offic. Proconsul. 3 §. cognoscit ff. de officio Præf. li. vigil. l. 2 vers. fin. autem, C. de sportul. Aurb. de defensorib. civit. §. audient, coll. 3. aurb. de sanctis. Episcop. §. verò crimen, collat. 9. Quare ita sentiunt Abb. in cap. 1. de offic. ordin. & in cap. tua nos, post med. vers. unde in proposito de procurat. Felin in cap. de his qui 6. n. 10 de accusat. & in cap. cum sit generale 8. n. 44. de foro comp. Mench. de success. creat. lib. 3. §. 26. n. 67. & 68. Clar. §. fin. q. 57. n. 14 in princ. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 1 n. 40 in 4. concl. Covar. lib. 2. var. cap. 10 num. 6 & in ca. Raynutius, in princ. n. 19: aliàs 37. de testam. Simanch. d. Cathol. instit. cap. 8. n. 6. vers. nisi forte, Avend. de exequend. mand. p. 2. c. 5. n. 18. Aviles ad cap. 25. Prætor gloss. 1. n. 22 Didac. Perez ad rub. tit. 8. lib. 8. Ordin. pag. pen. circa fin. vers. & punitus per iudicem Ecclesiasticum, Bobadil in sua politica, lib. 2. cap. 17. n. 94. & cap. 18. n. 234. & 237 Farin. in praxi crim. tom. 1. q. 4. n. 7. 8 & 10. Joan. Montealegre in praxi civili, lib. 1. cap. 9 n. 166. Anastas. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. c. 12 n. 83. cum seqq. Aggia de exhibend. auxil. fundam. 25 Cevall. commun. contra commun. tom. 1. q. 11 n. 10. & 11 tom. 4. q. 897 n. 576 & tom. 5. q. 85. n. 5. Scacc. de judic. lib. 1 cap. 12. n. 81. & 88. juncto n. 92 Cancer vir. resolut. lib. 3. cap. 19. n. 61. cum seqq. Thom. Valasc. alleg. juris tom. 1. alleg. 15. n. 96. Gon-*

dis de Paz. d. pral. 2. n. 59 Valenzuel. *conf. 131. n. 15. 16. & 17. Gabr. Pereira de manu Regia, p. 1. cop. 10 n. 14.* & in sacrilego ab Ecclesiastico iudice prævento & punito nedum pœnis spiritualibus, & temporalibus, quod possit iterum secularis iudex condigna juris Civilis, ac Regij pœna illis majore plectere, tenent Cacheran *Pedem. decis. 103 n. 8. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. sacrilegium, vers. 2.* Hinc eo casu, in quo pro delictis mixti fori regulariter major est jure Civili imposita pœna, si illa puniatur delinquens à seculari iudice præveniente, non poterit postea ab Ecclesiastico regulariter puniri, resolvunt Anton. Gom. *d. tom. 3. cap. 1. n. 40 in fine, Calr. d. q. 57. n. 14. vers. subdit tamen, Montealegre d. cap. 9 n. 167. Scacc. d. cap. 12. n. 83 nisi spiritualibus pœnis, putà excommunicatione, vel salutaris pœnitentiæ impositione velit procedere, quia ad illas Ecclesiasticus simul cum seculari concurrere poterit, ut resolvunt Clar. *d. §. fin. q. 36 n. 37 vers. mihi n. agis placeat, Octav. Cacheran. Pedem. decis. 103. num. ult. ad fin. vers. fateor tamen, Salzed. in pract. Canon. cap. 87. aliàs 90 lit. B. vers. nisi nonnulli, juncto vers. nec mihi displicet, Azeved. ad l. 2 n. 10 circa fin. vers. Verum tamen est, tit. 2. lib. 1. novæ Recop. & in sacrilegio videtur firmare Ceval. de cognit. per viam violentæ. q. 59. num. ult. Et denique si in aliis criminibus quæ atrociora non sunt, & quibus jure quoque Canonico condigna est imposita, laici delinquentes ea condigna pœna ab Ecclesiasticis sunt puniti, non poterunt postea à secularibus iudicibus puniri, ne duplici pœna indebitè puniantur, *l. licet 6. §. ult. in fine, ibi: Ne sapius de ejusdem hominis admisso quaratur, ff. nauta, caupones, l. Prætor edixit §. si mihi plures, in fine, ibi: Cogendum injurias, quas simul passus est, conjungere, ff. de in ur. l. senatus. 14 ff. de accusat. l. sanctio, leg. 41 in fine, ibi: Nec sanè verisimile est delictum unum eadem lege variis existimationibus coerceri, & c. ff. de pœn. l. tam collatores 18. §. quoniam verò 7. & 9. idemque 8 C. de re mili. lib. 10. cap. at si clerici 4 §. de adulteriis, de judic. cap. de his 6. de accusat. & ad varia expendunt Menoch de arbitr. lib. 2. casu 416. n. 12. & de presumpt. lib. 3. pres. 112. n. 2. & conf. 674 n. 18. vol. 7. Valenzuel. *conf. 145. num. 4 tom. 2.****

Toletana puritatis sanguinis.

Præmia & honores benemeritis de jure debentur, & quisquis secundum propriam virtutem remunerandus est Officiorum, honorumque omnium Christianæ Reipub. de jure capaces sunt, qui Fidem Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea immobiles persistunt, etiam si à Judæis conversis originem duxerint. Purgata suspitione tales sanguinis puritatem, & antiquam suæ gentis nobilitatem & splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquivalentia.

VOTUM XCIII.

- 1 Quæsti series.
- 2 Honoris & fame causa, vita, & rebus præferenda.
- 3 Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij.

- Principes debent jubere ut nihil prius decidatur in Consilio Status, quin prius discussum fuerit in alio Consilio conscientia.
- 5 Gratia si sine causa denegetur, sit eadem gratia injuria.
- 6 Existimatio minuitur quando quis ab officio remove-
tur.
- 7 Vagus procax est, & in convitiis semper armatum.
- 8 Populus ignarus est, morosus, crudelis, invidus, immodestus.
- 9 Infamia facti qua?
- 10 Improborum probra aequè ut praecordia bonorum im-
mortalia manent.
- 11 Infelicitas est ut quis incurrat in suspensionem deli-
cti, quamvis sit innocens.
- 12 Ingenuus vir debet agere de conservando suo statu, &
honore.
- 13 Divitiis eligibilis est mori quàm vilipendi.
- 14 Honorem proprium non curantes qualiter reprehendi-
dum.
- 15 Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda.
- 16 Fama integra cuiusque necessaria Reip.
- 17 Intentio excusanda, si opus excusari non potest.
- 18 Bonus malum nunquam suspicatur, malus ad bonum
difficile inclinatur.
- 19 Sapientis est non eiò facili credulitate ad falsum
prolabi.
- 20 Veritas non opprimenda.
- 21 Veritas quanto magis oppugnata, tantò clarior nebu-
lis expulsa progreditur in lucem.
- 22 Natum esse ex bonis felicissimum est inter morta-
les.
- 23 Nobilitatem suam quis servat, si dedignetur servire
vitiis.
- 24 Generatio non clara prodest ei, quem mores sordi-
dant.
- 25 Turpe est alienis ornare decoribus, quem propria vir-
tus non venustat.
- 26 Genitorum ignobilis nihil obest filio.
- 27 Bene merentem remunerari est obligatio naturalis.
- 28 Principis obligatio est horores, & beneficia beneme-
rentibus concedere.
- 29 Romanus Senatus juxta valorem cujuscumque meri-
torum premia, & honores pendebat.
- 30 Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penula
à Romanis accepit.
- 31 Vir bonus amore virtutis & Reip potius, quàm com-
modi, aut premii spe adductus bene aliis facere
debet.
- 32 Virtus nullo honestamento eget, ipsa & magnum sui
decus est.
- 33 Naturale est neminem de Rep benemereri velle, nisi
fructum aliquem speret.
- 34 Animi ad ardua augentur, auctis honoribus.
- 35 Gloria cupiditas acuit indistricam, animosque ad res
acriter & animosè gerendas.
- 36 Magistratus quos honores, & onera portet.
- 37 Beneficii sub confidentia unusquisque servitio Princi-
pis se dedicat.
- 38 Bona non dicuntur quae plus incommodi quam com-
modi habent.
- 39 Remuneratio est Reip. praesidium.
- 40 Praemiorum exempla virtutes nutriunt.
- 41 Compensatio meritorum tribuenda est justis labori-
bus.
- 42 Sancti viri etiam spe premii Deo servire alliciebantur.
- 43 Studium omne torpescit dilatione.
- 44 Patriarcha seminando, Apostoli metendo laborave-
runt.
- 45 Officiis providendum est de bonis personis non autem
personis de bonis officiis, nisi cum utrumque simul
fieri potest.
- 46 Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem
Clementis VIII.
- 47 Bulla Nicolai V. refertur.
- 48 Conversionem ex generalitate quàm ex Judaismo, co-
rumque posterì catholicè viventes, ad officia, & di-
gnitates sunt admittendi.
- 49 Segregationes inter conversos à Gentilitate, & con-
versos à Judaeis facientes, sunt contemptiores unita-
tis Ecclesiasticae: in Hispania multi sunt Judaei,
& plures ex iis ad Catholicam Fidem conver-
si.
- 50 Ecclesia fundata fuit de Judaeis conversis.
- 51 Gregorius se optare ait, ut omnes Judaei Christiani
fierent.
- 52 Consuetudo quae non admittit ad Praebendas nisi nobi-
lem, & illustrem, non sit sequenda.
- 53 Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in provi-
sione Praebendarum.
- 54 Litterati viri, & idonei undecumque originem du-
xerunt, in quibuscumque Ecclesiis etiam majoribus
sunt admittendi.
- 55 Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia &
dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex
Judaorum genere.
- 56 Predicatores Fratres admittere tenentur ad suum
ordinem eos, qui reperi fuerunt originem trahere
ab Hebraeis.
- 57 Privilegiis, libertatibus, & immunitatibus civita-
tum gaudent qui ad Fidem conversi baptizan-
tur.
- 58 Conversi ex Judaismo ad Fidem Catholicam toto
corde, & sine furo, gaudent immunitate ab omni-
bus tributis, & nobiles habentur.
- 59 Conversi noviter ad Fidem omnes honores & officia
habere possunt, quae habent ceteri Christiani anti-
qui.
- 60 Christiani noviter ad Fidem conversi ex voto sancti
Ignatii in Societate sunt admittendi.
- 61 Et ex voto R. P. Didaci Lainez.
- 62 Et ex voto R. P. Alphonsi Salmeron Toletani.
- 63 Irregulares non sunt qui jam à nativitate Christia-
nam Fidem professi fuerint, licet Patrem aut avum,
proavumve habeant ethnicum, Judaeum, aut Sarra-
cenum.
- 64 R. P. Alphonsus de Oropeza contra statuta puritatis
sanguinis scripsit.
- 65 Differentia novi veterisque Christicolae universorum
animos à Fide distrahit.
- 66 Galli & Itali brevi tempore noviter Conversos ve-
teribus coaquarunt, ut jam inter eos nulla inve-
niatur distinctio inter novos & veteres Christia-
nos.
- 67 Siculi uno die Gentis Judaicae reliquias è Regno expu-
lerunt.
- 68 Plebei in Hispania ob ignotum ascendendum genus,
nullam puritatis sanguinis controversiam patiun-
tur.
- 69 Nobilissimi ac generosissimi Viri in Hispania saepe in
puritate sanguinis probanda cavillantur.
- 70 Conversi ex Hebraeis plures insignes Viri, Christia-
nissimi, ac doctissimi existerent.
- 71 Conversos ad fidem, vel ab eis descendentes esse ab
officiis & beneficiis excludendos quae asserunt statu-
ta, contrariantur Evangelicae legi, & sacrorum Ca-
nonum decretis.
- 72 Distinctio inter novos & antiquos Christi fideles est
quasi haeretica.
- 73 Divisiones inter novos, & antiquos Christia-
nos sunt contra charitatem, & unitatem
Christi

Christianam, & schismatica & erronea.

- 74 Statuta, quibus descendentes ab Hebrais, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis, qui reprobent, referuntur.
- 75 Doctores, qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirentium scripserint, referuntur.
- 76 Cap. constituit, 16. q. 4. ponderatur.
- 77 Conversi ex Judæis aliquando in Ecclesias, personas & bona Christianorum conspiciunt.
- 78 Paulum Burgensem dixisse fertur, ex Gente Hebraea prognatis nullam Reip. pariem committendam.
- 79 Suspicio sinistra qua communiter habetur contra conversos ex Gente Hebraea purgari potest vel temporis diuturnitate, vel actibus positivis majoribus Christianitatis.
- 80 Filii tales sunt quales parentes.
- 81 Descendentes ex gente Hebraeorum, in gradibus notis & propinquis licitum est excludere ab aliquibus congregationibus, propter rationabilem presumptionem de eorum redditu ad vomitum.
- 82 Suspecti conversi ab officiis publicis expellendi.
- 83 Statuta excludentia conversos ab Hebrais fundantur in justo timore dissimulata impietatis.
- 84 Exclusio conversorum justa erit, si intelligatur de illis, qui paucis adhuc annis ex perfidis Judæis & Apostatis ad fidem conversi fuerunt.
- 85 Prohibitio ne conversi ad officia & beneficia admittantur, intra quos gradus possit esse rationabilis.
- 86 Crudele nimis est innoxios homines occidere.
- 87 Sanguinem elicit, qui vehementer emungit.
- 88 Unionem Christianam inter utrumque populum postulat Dominus Jesus ab aeterno Patre.
- 89 Effectus admirabiles ex equitate provenientes.
- 90 Cives optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt.
- 91 Posteriores arcendi non sunt perpetuo à Rep. parentum culpa, ne omnino felicitatem desperent.
- 92 Cives ut aequali jure inter se vivant, summopere laborandum.
- 93 Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem suis descendibus obvenituram, fidem Catholicam amplecti.
- 94 Exemplaria referuntur de quibusdam infidelibus, qui propter talem inhabilitatem, & contractam infamiam fieri Christiani noluerunt.
- 95 Hæreticorum descendentes ad nullum Ecclesiasticum beneficium, vel officium admittendi usque ad secundum gradum per lineam maternam.
- 96 Suspicio mala, qua habetur contra noviter conversos ad fidem, tollitur ex actibus positivis denotantibus Christianitatem, & sanam doctrinam.
- 97 Hæreticum quem non esse ex quibus actibus probetur.
- 98 Conversi duo ex Mauris pro Fide Catholica martyrium passi sunt.
- 99 conversi ex Hebrais nullatenus sunt excludendi à beneficiis, & officiis, si procedant de genere Regio, vel sint illustres, aut eruditione litterarum pollentes, præclaritate morum, sanctitatis &c.
- 100 Lex corrigitur per epikiam.
- 101 Epikia quid sit ostenditur.
- 102 Instissime à lege, seu statuto recedi potest ex justa causa superveniente.
- 103 Pontifices ex justa causa jus divinum declarare, & Principes jus naturale limitare possunt.
- 104 Leges, Canones, & statuta ex magna & evidenti causa transgredi possunt.
- 105 Perjurus dici non potest qui ex causa rationabili transgreditur statutum.
- 106 Provisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones, propter emergentes casus.
- 107 Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos.
- 108 Statuta puritatem sanguinis requirentia strictè, in casu, & in personis, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda.
- 109 Statuta divina à Domino promulgata ex justa causa suspendit ac relaxat.
- 110 Lex divina & naturalis quando dispensationem, seu interpretationem admittat.
- 111 Conversorum sponte descendentes, qui à ducentis annis Christiani sunt et collegia, & Cathedrales statuta puritatem sanguinis exigentia habentes, sunt admittendi.
- 112 Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conversus, seu baptizatus.
- 113 Neophytus in Episcopum promoveri non potest, ne in superbiam elatus, in judicium incidat diaboli.
- 114 Neophytus si talis sit qualem decet esse bonum Pastorem, & humilis inveniatur, ac integra Evangelica legis institutione praeitus, in Episcopum eligi non prohibetur.
- 115 Cap. constituit, 17. quæst. 4. intelligitur.
- 116 Henricus Rex cum consilio Petri Thénorij Archiepiscopi Toletani statuit ne aliquis Fidelium conversus ad Christi fidem repelleretur ab officiis publicis.
- 117 Nobilitas Christianorum ab Hebrais descendentium omnium antiquissima.
- 118 Abrahamo Dominus mirabilia promittit.
- 119 Isaac fuit viva imago filii Dei facti hominis.
- 120 Patriarcha Sanchia Domino magni habitus.
- 121 Hebraeorum natio & progenies inter omnes Mundi selecta inclita & magna fuit.
- 122 Colloquium refertur venuste quidem & argute habitum inter Inicum Lopes de Mendoza, & Alphonsum de Carthagena.
- 123 Magnum antiquius erat ex judæis esse.
- 124 Conversi ex Judæis ad fidem Catholicam retinent priorem nobilitatem.
- 125 Populus à quo nostra redemptio processit, est excellentior cunctis gentibus.
- 126 Hebraea gens habuit Deum sibi unitum, & appropinquantem secundum carnem.
- 127 Israëlita propter perfidiam amiserunt gloriam, legem, repromissiones, & adoptionem filiorum.
- 128 Fidelibus reliquis Israëliti populi Petrus annuntiavit honores jure sanguinis illis competentes.
- 129 Paulus Gentium doctor se gloriatur esse de semine Abrahae.
- 130 Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quomodo se univerint cum conversis à Judæis.
- 131 Fideles filii Abraham ceteris paribus antepoenendi fidelibus ex Gentilitate provenientibus.
- 132 Nobilitatem primævam non recuperant, nisi ex Iudaismo ad fidem Catholicam conversi, relicta prorsus infidelitate, & Iudaica perfidia.
- 133 Excellentiora de Natione Hebraea referuntur.

- 134 *R. R. P. P. Alphonsus de Oropeza, & Hieronymus à Cruce, bona mente affirmant desiderare cum hac gente propinquitatem coniungi.*
- 135 *Conversi ad Fidem ex Iudaismo plures referuntur qui post prima tempora sanctitate & litteris floruerunt.*
- 136 *Joannes Baptista Elianus natione Hebraeus, vir pius, & qui pro Fide Catholica multum laboravit, & scripsit.*
- 137 *Julianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebraeorum sanctitate & omnigena virtute praeclarus.*
- 138 *Paulus de Carthagena alias Burgenfis, professione antea Iudaus, propter probitatem, eruditionemque fuit primum Carthaginensis Praeful, deinde Burgenfis Episcopus.*
- 139 *Gonzalus de Carthagena Pauli filius fuit Episcopus Placentinus.*
- 140 *Alphonsus de Carthagena de eisdem Pauli filius, fuit sicut pater Burgenfis Episcopus.*
- 141 *Franciscus Episcopus Cauriensis à Iudaeis conversis originem ducens.*
- 142 *Cardinalis N. descendens ab avis conversis.*
- 143 *Auctoritas illa, sanguis ejus super nos, &c. quomodo intelligenda.*
- 144 *Iudaei omnes, qui Christi morti consenserunt, una cum suis miserè perierunt in obsidione Hierosolymitana.*
- 145 *Descendentes à Caino in generali diluvio perierunt.*
- 146 *Christianus nullus in obsidio Hierosolym remansit intra civitatem.*
- 147 *Iudaeos morti Domini consentientes excusat S. Paulus Apost. propter ignorantiam.*

CUM quidam N. pro Fide Catholica, & pro Rege, ac Christianae Reip utilitate plura indefessus praestitisset servitia, & de illis debite remunerandis in supremo ageretur Consilio, unus illius minister, qui ad certum officium, seu dignitatem vacantem idoneam personam Regi proponere tenebatur, caput dubitare, an dicto N. omnibus requisitis ad tale officium ornatissimo, & meritissimo, posset in conscientia votum suum denegare, eo quod audierat illum à Iudaeis originem ducere licet id liquidò non constaret. Pro veritate à tali ministro consultus & rogatus, ut liberè sententiam meam proferrem, respondi materiam esse quae quemlibet etiam timoratae conscientiae & inrepti animi virum ab ea decidenda retraheret, si vellet calumniantium linguas effugere; sed iterum & tertio, importunè petitus, sciens me exponere pravae maledicorum censuræ, & aliorum iudicio, ut amici desiderio satisfacere sequentibus conclusionibus illi respondendum duxi.

CONCLUSIO I.

Pramia, & honores benemeritis de jure debentur, & quisquis secundum propriam virtutem remunerandus est.

SUMMA tua prudentia, Senator doctissime, primum locum in sincera & Christiana veritate hac de re amplectenda obtinere debet, ne in causa esse possis ut proximi honos detrimentum aliquod patiatur, & conscientia tua magis, ac magis lædatur, dum volens illi bono animo consulere, alteri damnum irreparabile inferas; scias rogo, honoris & famae causam vitae rebus preferendam, ut Iurisperiti nostri satis nobis demonstrant in l. si quis de 8. cum bonis viris iste metus major quam mentis esse debeat, &c. ff. de eo quod metus causa, l. si adulterium § fin. ibi: Nam cuius fama multò magis vita parcendum est, ff. de adulter. l. codicil. § 1. §.

mater, ibi: Scis filium nostrum occidisse, sed & alia mihi deteriora fecit, &c. ff. de legat. 2. l. 2. §. initium, ibi: & cum castitatem filiae vitae quoque ejus preferendam putaret, ff. de origine jur. l. Iulianus, ff. si quis omnia causa testamenti, l. iusta, ff. de manum. vind. suspectus, ubi glos. verb. ob culpam, Instit. de suspect. tutor l. Hisp. 4. & ult. tit. 13 part. 2. cum aliis adductis per Valenz. conf. 92. n. 1. & seqq. Castill. controvers. lib. 5. cap. 123. n. 21. tom. 6. Moreno de Vergas de nobilit. disc. 1. n. 1. & disc. 12. n. 7. Melch. Lotter. de re benef. lib. 1. qu. 26. num. 26.

Ad quod respexit S. Ambros. lib. 1. offic. c. 4. dicens: Quis enim vitium corporis, aut patrimonii damnum non levius ducat vitio animi, & existimationis dispendio? Et Apost. 1. ad Corinth. 9. ait: Expedit mihi magis mori quam ut gloriam meam quis evacuet: & Marc. Tull. Philip. 3. Ad decus, & libertatem nati sumus, aut hac teneamus, aut cum dignitate moriamur, cap. si non licet. 23. q. 5. de l. Hispan. 4. ibi: Tal podria ser el enfandamiento que mayor le seria la muerte que la vida, &c. Et d. l. fin. ibi: E porende los antigos pusieron esta ferda por mas estraña que de la muerte, porque esta ro es mas de una vez, y esta es de cada dia, &c. Matth. Rader. in explanat. ad Q. Curtium, lib. 7. c. 1. in fine Mieres de ma. orat. p. 1. q. 51. num. 8. & 19. Amescua de potest. in seipsum, lib. 2. cap. 1. n. 12. cum seqq. & c. 12. per tot. Valenz. conf. 92. à num. 1. & conf. 142. num. 35. cum seqq. Escobar de purit. p. obanda, p. 1. q. 1. proem. §. 1. & 2. eleganter Minograph. Si non sis qui fueris, non est cur vivere velis.

Juxta conscientiam rectam, & in foro interiori, Vir clarissime, debes prius votum tuum examinare, quia ut rectè advertit Ioan. Boter. lib. 2. de rat. liber stat. c. pen. debent Principes cavere, & jubere, ut nihil prius decidatur in consilio Status, quin prius visum, ac discussum fuerit in alio consilio conscientiae. Ponderare debes quæ, & qualis injuria ex tali denegatione pretendenti sequatur, quia ut benè colligitur ex decisione Iureconsulti in l. 2. §. permittitur, ff. de aqua quotid. Neque est hoc beneficium, sed injuria, si quis fortè non impetraverit, &c. Potius enim debitam libertatem praestitit, quam beneficium ullum, ait text. in l. proximè, ff. de ritu nupt. quia licet sit gratia, tamen si sine causa negatur gratia, fit injuria, de quo vide plura apud D. Sclorzan de jure Indiarum, lib. 1. c. 117. n. 20. & lib. 3. cap. 19. num. 22. tom. 1. Sicut etiam minuitur existimatio quando quis ordine movetur, vel ab officio removetur cum per hoc videatur ei honorem auferri & injuriam fieri, l. fin. in fin. ff. de offic. Prator. l. judices, C. de dignit. lib. 2. glos. in testamento Centurio, in fin. ff. de manum. testam. Aviles ad cap. Prae. orum, verb. siel. n. 42. Boer decis. 149. ex num. 11. Anton. Fab. in suo Cod. tit. de revoc. donat. definit. 18. Menchaq de succes. progr. lib. 30. Personal. conf. 30. lib. 1. Mastrill. de ma. istrat. lib. 1. cap. 27. num. 18.

Ex denegatione, vel remotione, solent plerumque 7 exclusi, vel remoti etiam injustè, & indebitè infamiae nota maculari saltem in ore vulgi, quod procax est, & in convicia semper armatum, ex sententia S. Hieronymi. Tacit. h. st. lib. 1. Plebi non iudicium, non veritas: & lib. 2. Municipale vulgus primum ad suspensiones, ibi: Procacia plebis ingenia agris oculis alienam felicitatem intuentur. D. Hieron. epist. 22. Vulgus habet os barbarum, procax, & in convicia semper armatum, quicquid novum i sinuaverit, aut auctor, aut exaggerator est fama. Plato in Axiom. Populus ignarus est, morosus, crudelis, invidus, inmodestus, ut qui sit ex colluvie turba, & ex stultis insolentibusque collectum. Seneca de vita beata, cap. 1. Non tam bene cum rebus humanis agitur, ut meliora pluribus placeant, argumentum pessimi turba est. Et tradunt alia de vulgo non vulgaria, Iust. Lips.

- in polit lib. 1. cap. 5. per tot. Pacian. conf. 103. num. 7. cum
 9 seqq. Menoch. citato loco, ibi: Quia populus semper hu-
 jus erit opinionis, ut is, cui ademptum esset, ignominia
 notatus videretur, &c. Nec sufficit restitutio, aut de-
 claratio super fama semel maculata, & purgatio inno-
 centie, quia, ut inquit Cassiodor. lib. 7. epist. 2. nulla po-
 testas est, qua qualitatem fame sue de ore hominum pos-
 sit auferre. Sfort. Odd. de restit. in integ. p. 2. q. 9. n. 34.
 Infamia vero facti cum mentibus hominum imprima-
 tur, ibique resideat, non potest inde ab aliquo amoveri,
 quia opinio hominum de bonitate, vel malitia alicujus
 non potest ab aliquo etiam maximo, & supremo Princi-
 10 pe removeri, &c. Et rationem reddit Sidon. Apollin.
 lib. 3. epist. 8. Namque improborum probra eque ut pra-
 conia bonorum immortalia manent, & eleganter expres-
 sit l. Hisp. 6. tit. 6. part. 7. ibi: La nombradia è el precio
 de mal ganancia las vegadas los omes (con razon a las
 vegadas) no sendo en culpa, e es de tal natura que des-
 pues que las lenguas de les omes an puesto mala nombrá-
 dia sobre alguno, no la pierde ya mas, maguer no la mere-
 cieffe. &c. ubi Gregor. Lop. in glos. 1. notant DD. in c. ex
 tuarum, de purgat. Canon. cap. Euphemium, §. hinc collig-
 gitur, 2. q. 3. Silva nupt. lib. 4. num. 87. Anton. Fab.
 11 jurispr. Papiniani tit. 12. princ. p. 1. illat. 2. Mastrill. de
 Magistrat. lib. 1. cap. 27. à n. 16. Laërt. in vita Filolai,
 ubi asserit infelicitatem esse, quod quis incurrat in in-
 spectionem delicti, quamvis sit innocens, his ver-
 bis: Et si nihil committis, sed tamen videaris, in-
 felix es.
- 12 Non mirum igitur, si pro viribus ingenuus vir de
 conservando suo statu, & honore agat, ut dicit An-
 char. conf. 188. à num. 4. & S. August. de bono viduit.
 c. 22. reprehendit eos, qui conscientia sua freti, famam
 suam negligunt, & subdit: Nobis enim ne essaria est
 13 vita nostra, aliis fama nostra. Bald. conf. 312. n. 3. lib. 4.
 ubi quod divitibus eligibilis est mori quam vilipendi,
 Sebast. Medices de casib. fort. p. 1. q. 7. n. 7. Amescua d.
 lib. 1. cap. 1. à num. 11. Testay. alleg. 7. num. 2. Scip.
 Theodor. alleg. 19. num. 2. Cabieros de metu, lib. 2. c. 47.
 à num. 20. Valenzuel. conf. 91. n. 7. Menoch. conf. 303.
 num. 1. lib. 4. ibi: Qui honoris, & dignitatis sue,
 Majorumque suorum tuenda causa, omnem diligen-
 tiam, & curam adhibent, non modo dampnand non sunt,
 14 sed summo opere laudandi, &c. optimè tales proprium
 honorem non curantes improbat Nav. ad cap. cum mu-
 lier, 23. q. 5. de finibus humanor. act. un. tom. 2. fol. 487.
 n. 74. ibi: Nona decisio Abulensis super Matth. cap. 6.
 quest. 3. col. 2. scilicet dignum esse vituperio eam, qui
 honorem jam questum non curat conservare: tum quia,
 ut ille inquit, honor sicut non potest justè queri nisi per
 virtutem, & aliquam veram excellentiam, ita nec perdi-
 justè, nisi perditam illa: tum per illud preceptum Ec-
 cles. 41. curam habe de bono nomine, cum per illud
 Apost. 2. ad Corinth. 9. melius est mihi mori, quam ut
 gloriam meam quis evacuet: tum quia idem, quod ma-
 ximè duco notandum, etiam de gentilitia nobilitate se
 laudavit, ad Corinth. 11. ibi: Hebraei sunt, & ego: se-
 men Abraha sunt, & ego. Et illud Machab. 9. Absit
 ut fugiamus ab his, & inferamus crimen gloria nostra:
 tum quia crudelem esse illum, qui famam negligit, in-
 telligit inordinate, & definit S. Augustin. in c. non sunt
 audiendi, 11. q. 3. tum quia licet magis curandum sit de
 virtute, vel excellentia vera, quam de honore, vel laude
 illi debita, eo quod honoris perditio frequenter sine cul-
 pa ejus cui debetur, contingit, c. renovantes 22. dist. ni-
 hilominus tamen curandum est de honore, ne vultus quod
 novit effecta, & eorum causas ignorat, videns quem ab
 hoc ore decidisse, presumat eum virtutem quoque & ex-
 cellentiam amisisse, & ejus casu presunto scandalum
 accipiat ob speciem mali, à qua ut caveamus, Aposto-
 lus relatus in c. cum ab omni specie mali, de vita & ho-

nest. cleric. precipit 1. ad Thes. 5. tum denique, quia ob
 quinque fines bonam famam & honorem desiderare con-
 venit, ut in repet. c. inter verba, 11. q. 3. concl. 5. scripsi,
 15 quorum quartus est, ut constantius virtutes colamus, re-
 putantes nos tanto esse obligatiores, tantoque plus pecca-
 toros, si contra fecerimus, quanto magis credimus eas
 colere. Haftenus Navarrus.

In his ergo tanti ponderis & momenti negotiis in
 quibus agitur de re vitâ cariori, debet iudex, vel infor-
 mationem faciens benigniorem amplecti partem in
 favorem prætendentis, & si fortè ejus fama in aliquo
 læsa fuerit, honorem, si potest, defendat; quia fama in-
 tegralis cujusque est necessaria Reiput adverteit Cov.
 lib. 1. var. c. 2. n. 8 & causæ hujusmodi benignè ac blan-
 dè tractandæ sunt. Abb. & Dec. n. 33. in c. venientes, de
 res. lib. 5. in cap. 1. n. 49. de appellat. Mathes. sing. 51. n. 8.
 Franch. decis. 1. num. 27. Hojed de incompat. benef.
 cap. 13. num. 143. Menoch. conf. 96. num. 27. Castill.
 controuv. lib. 5. cap. 123. n. 17. Seraph. decis. 162. n. 3.
 Valenz. conf. 90. num. 201. Rot. decis. 355. num. 6. p. 2.
 recent. & sic in conflictu potius errare debet iudex in
 absolvendo, quam in condemnando, cap. allegant 4.
 vers. deinde, 26. quest. 7. Azeved. conf. 30. num. 14. Me-
 17 noch & Franch. ubi sup. Valenz. 1. conf. 90. n. 49. 190.
 & 202. & eleganter S. Bernard. serm. 4. in Cantic. infi-
 ne. Etiam si peccatum factum deprehendas, ne sic judi-
 ces proximum, magis autem excusa, excusa intentionem, si
 ojus non potes, puta ignorantiam, puta subreptionem,
 puta casum, quamvis vitio natura prompti in pecc-
 rem partem omnia vitia interpretemur, teste Eve-
 rardo Vueston. de moribus Reip. lib. septimo, cap. 27.
 num. 8.

Nec benigno & humaniori animo procedentem
 suspectum te reddere existimes, imò apud timorata
 conscientia viros te meliorem haberi puta; nam qui
 bonus est, malum nunquam suspicatur, & qui malus
 est, ad bonum difficile inclinatur. Ita nos docet S. Chry-
 sost. super Matth. ibi: Sicut difficile aliquem suspicatur
 malum, qui bonus est, sic difficile aliquem suspicatur bo-
 num qui malus est, omnis ex se existimat alterum, fornicari-
 18 us neminem putat castum, castus de fornicario non fa-
 cile suspicatur, superbus neminem putat humilem, hu-
 milis neminem putat esse superbum: sic qui non est ex
 1. sacerdos, neminem putat ex Deo Sacerdotem. Cice-
 ro ad Quintum Fratrem, ibi: Ut qui quis est vir optimus,
 ita diffi- ilimè esse alios improbos suspicatur. Nilus apud
 Anton. & Maxim. serm. de Innocent. ibi: Qui ad malum
 suscipiendum paratus non est, hic nec ad malam quidem
 suspicionem est facilis.

O miserandus humanæ naturæ status, si inimicos ha-
 buero, ipsi omnem convitij & infamiae maculam me
 habere falsò probabunt, si verò in amicitiam meam
 eos reduxero convitij & infamiae notam, si quam fortè
 habuero, in honores, & nobilitatis titulos convertent.
 Sapientis igitur erit hoc dicta examinare, & non citò fa-
 19 il i credulitate ad falsum prolabi, ut Seneca consulit;
 est enim veritas modis omnibus perquirenda, & labo-
 randum ne opprimatur, provocat enim Dei iram
 super se, qui veritatem opprimi conspiciens, eam pro
 viribus non defendit, cap. quisquis, cap. nolite timere, 12.
 quest. 3. Ludov. Zuntus in resp. pro uxore, n. 36. & seq.
 Nevizan. in sylva, lib. 5. num. 117 & conf. 34. num. 6.
 cum seqq. Paul. de Castro conf. 213. in causa appellatio-
 nis, ante num. 1. vol. 2. Socin jun. conf. 76. num. 1. &
 20 conf. 127. num. 1. lib. 1. & conf. 41. n. 1. cum seqq. &
 21 conf. 134. n. 1, & 2. lib. 3. Illa namque quantò magis
 oppugnata, & contrita est calumniis, tantò clarior ne-
 bulis expulsis progreditur in lucem, sicut aromata quæ
 magis redolent quantò magis conteruntur, cap. grave
 35. quest. 9. glos. verb. post quam, in cap. cum Johannes, de
 fide instrum. Cravet. conf. 135. n. 18. Roland à Valle
 conf. 6.

conf. 6. n. 1. & conf. 80. n. 2. lib. 1. & conf. 66. n. 1. lib. 2.
Joan. Neviz. in principio sylva nupt. n. 1. cum seqq. Lu-
dov. Zuntus ubi sup. n. 2. Marc. Ant. de Amatis Mar-
chis de off. 4. n. 6.

- 22 Quibus prae habitis tam circa proprii honoris aesti-
mationem, quam circa obligationem illum defenden-
di, jam recte infertur ad responsum qualiter debeas
in his servitiis remunerandis te habere. In primis licet
sit felicissimum inter mortales natum esse ex bonis, ut
protulit Hecuba apud Euripidem, quasi bonum semen
degenerare non possit, ex Seneca epist. 87. cum aliis
per Roland. conf. 1. n. 35. cum seqq. vol. 3. Frizze apud
Domin. Arumae de jure publico, d. scursu. 16. de nobilit.
Sim. de Prædis conf. 34. n. 5. vol. 2. Federic. Marsil. lib. 1.
de Legat. cap. 9 Barth. Jeg. tract. crimin. p. 9. n. 1. cum
seqq. Velasquez in defens. statuti Tolet. cap. 42. Valenz.
conf. 163. n. 52. tom. 2 quia magnus verecundiae stimu-
lus est laus parentum, dum illis non patimur esse im-
pares, quos gaudemus auctores, ut advertit Cassiodor-
23 lib. 9. epist. 22 Nihilominus tamen propria virtus ma-
gis aestimanda; ille enim clarus, ille sublimis ille nobilis,
ille tunc integram suam nobilitatem se servare putet, si
dedignetur servire vitiis, ab eisque non superari, ut in-
24 quit S. Hieron. ad D. metrialem. Quid prodest ei, quem
mores sordidant, generatio clara? aut quid nocet illi gene-
ratio vilis quem more adornant? ipse enim se vacuum
ab omnibus bonis ostendit, qui gloria ut in patribus, ut
dicit S. Joan. Chrysost. in cap. 8 Joan. Nihil prodest car-
nalis generosi as, ait Cyrill. in cat. ad cap. 3. Luca, nisi
confirmilibus studiis fulciatur: vanum est igitur extolli
de bonis predecessorum, & deficere ab eorum virtuti-
25 bus, & turpe est alienis ornare decoribus, quem propria
virtus non venustat. Quare S. Joan. Chrysost. homil. 3.
in Matt. affirmat quod si quis propria virtute deco-
retur, parentum suorum non dedecoratur opprobriis.
Nulli te unquam de generis nobilitate praeponas, dicen-
te S. Hieron. ad Celantium, nec obscuriores quoque
humiliiori loco natos te inferiores putes; nescit Religio
nostra personas accipere, nec conditiones hominum, sed
animos suscipit singulorum; servum & nobilem de mori-
bus pronuntiat, sed apud Deum libertas est non servire
peccatis, summa apud Deum nobilitas est clarum esse vir-
tutibus. Ex adulterino saepe conjugio, ait S. Petr. Da-
mian. opus. 6. c. 19. pulchra soboles nascitur, & ex ob-
scena voluptate parentum, spectabilis oritur species li-
berorum: quid enim certius confirmatum esse potest
quam ex pessimis optimos aliquando generari. Non d. cis,
Pater meus qui est in caeli (verba sunt S. Joan. Chry-
sost. hom. 20. in Mattha) sed Pater noster, super-
biam remittens, invidiamque explodens, & introducens
matrem bonorum omnium charitatem, & humanarum re-
rum inaequalitatem prorsus expellens, & miram Regis
cum paupere aequalitatem honoris ostendens; si tamen in
maximis, & ad aeternam gloriam necessariis communione
sociemur. Quid enim noxa de terrena nobilitate ti-
mendum est, quando caelesti omnes nobilitate com-
pungimur. Cumque nullus alio amplius de illo honore
possideat, neque locuples paupere, neque dominus servo,
neque iudex ministro, neque Rex milite, neque Philo-
sophus barbaro, neque sapiens imperito; cunctis enim
unam atque eandem nobilitatem donavit Deus, cum
26 dignatus est omnium pater vocari. Optimè Pelagius
noster de planctu Ecclesiae, lib. 2. artic. 76. fol. 252.
hac de re agens sic concludit: Vera nobilitas Christia-
na est, Primò, quia sumus filii Dei, & hoc per crea-
tionem, Actuum 7. 29. q. ult. c. omnibus. Ipsius enim &
genus sumus. Esai 64. Tu omine Pater noster es, nos
verò lutum; tu fector noster, & opera manuum tuarum
omnes nos. Et in hoc sumus ejus filii chari. Secundò per
gratiam adoptionis. Unde 1. Joan. 3. in princ. Videte
qualem charitatem dedit vobis Pater, ut filii Dei no-

minemur, & simus. Psal. m. 81. Ego dixi, dii estis, &
filii excelsi omnes. 1. Ioan. 4. In hoc manifesti sunt filii
Dei, & filii D. aboli. omnis, qui non est filius, non est
ex Deo, & de hoc de Pœnit. d. st. 1. §. h. c. idem vers. item
ut Christus ait, & v. s. qui natus: & per hoc sumus
filii chariores. Tercio per gloriam ratione adoptio-
nis hereditatis aeternae, Joan. 8. Roman. 8. si filii, & he-
redes, Galat. 4. Et in hoc c. imus filii charissimi Ephes. 5.
Imitatores Dei estote, sicut filii charissimi. Contra car-
nis nobilitatem, ext. de prae. n. d. cap. p. n. §. nos ergo
attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas,
viteque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum ser-
vitorem. Ad cuius regimen non multos secundum carnem
nobiles, & potentes elegit, sed ignobiles, Matth. 4. &
pauperes.

Vides igitur qualiter propria virtute decoratus prae- 26
mia ex se meretur, licet ab ignobili parente procedat,
ideo S. Ant. Abbas serm. 79. consultus quid sentiret
de quodam, cui maximè obstabat parentum ignobili-
tas, sic respondit: Nihil tibi obstat genitorum ignobilitas,
si tu ipse probus sis. Magis enim resplendet ille, ait
Chrysost. homil. 3. in Matth. qui ex parentibus à virtu-
te prorsus alienis, ipse tamen sit de virtute mirabilis.
Sic è contra, parentum sublimitas nihil prodest filiis,
qui eorum opera non faciunt, ut ait Chrysolog. Qui
genitoris opera non facit negat genus, Domino dicente:
Si filii Abrahae essetis, opera Abrahae faceretis, ille
fidem generis probat qui tantus paterni operis assertor
existit. Et bene ad hoc propositum Philo in libro
quem scripsit de educatione Principis, sic ratioci-
natur: Nemo suam felicitatem in generis nobilitate col-
locans, honestas actiones negligat, reputans graviori
animadversione fieri obnoxium quisquis ex optimis
progenitus Majores suos vitiis dedecorat, descendens
à virtute exemplis domesticis, quorum reliquiis omnibus
deletis ex animo non potest meritam reprehensionem effu-
gere.

Unde merita à qualicumque homine bene & recte 27
operante proveniant, pro servitiis qualitate remun-
nerari debent, & ad id naturaliter Princeps obligatur,
l. sed et si lege 25. §. consuluit. juncta glos. verb. obliga-
verunt, ff. de petit. hered. ibi: Naturaliter quis obliga-
tur ad remunerandum benemerentem, ipsaque natura du-
cimur ad benefaciendum ei, qui nobis bona fecit, l.
etiam 15. §. ex praeterito, ff. de manum. vind. ibi. Ex
praeterito tempore plures causas esse possunt, veluti quod
dominum in praelio adjuverit, contra latrones tutus
sit, quod agrum sanaverit, quod insidias detexerit, &
longum est si exequi voluerimus, quia multa merita inci-
dere possunt, quibus honestum sit libertatem cum decre-
to prestare, quas existimare debebitis apud quem de ea
re agatur: qui text. videtur in materia speciali nota
dignus, quia loquitur de praemiis servis concedendis
propter servitia magis ex obligatione quam liberali-
ter dominis praestita. l. in nomine Domini 2. h. c. autem
non solum in fin. C. de offic. Praef. Praet. Africa. ibi: Semper
providemus unumquemque secundum labores suos ad me-
liores gradus, & ad majores dignitates perducere, & du-
ces, ac tribunos secundum labores suos de imperiali lar-
gitate renunciationem sperare debere, & c. l. 1. in princ. ff.
de censib. ibi: Huic enim divus Severus, & Imperator
noster ob egregiam in Rempubl. Imperiumque Romanum
insignem fidem jus Italicum dedit, & c. l. semper in civi-
tate, §. negotiatores, ff. de jure immuni. ibi, nam remune-
randa pericula eorum, quin etiam & hortanda (scu-
ut glossa legit, coronanda) praemiis merito placuit, & c.
l. cum qui 58 C. de Decurion. lib. 10. ibi, habita conside-
ratione videlicet meritorum, & hoc bene cognito privile-
gium consequantur, nec eo passim, fruantur in ditioni, & c.
l. jubemus. 4. C. de proxim. sac. scrip. l. cornicul. 3. C. de
apparit. Praef. Praet. lib. 12. ibi: Pro multis erga Remo-
sadoribus

sudoribus ab omnibus indictionibus tam militarium quam civilium Iudicium semper habeantur immunes, &c. l. 3. C. de Offic. Magistr. milit. cum aliis adductis per Andr. de Isernia lib. 1. ad Constit. Neapol. tit. 37 Greg. Lopez l. 51. tit. 18. part. 3. gloss. fin. Georg. Accac. lib. 1. de privilegiis c. 10. n. 7. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. num. 9. Sebast. Fox. lib. 2. de Regis instit. ubi concludit Principum obligationem esse honores, & beneficia benemerentibus personis concedere.

- [29 Hinc Senatus populûsque Romanus juxta valorem cujusque meritorum præmia, & honores pendebat, statuasque æneas ad æternam benemeritorum memoriam qui civitates, & provincias Romano Imperio subjecerant, erigere cum summa gloria nunquam prætermisit, ut in l. defensorem §. qui militia, ff. de re milit. l. 1. C. de statuis & imag. l. 1. Cod. de veteran. lib. 12. Plin. lib. 7. natur. histor. cap. 28. & lib. 33. c. 2. Alex. Sard. lib. 3. de morib. & ritib. gentium, c. 10. Patrit. lib. 9. de Regno, tit. 6. Lambertin. de Iurepatron. lib. 2. q. 5. princ. art. 4. num. 1. Petr. Greg. syntag. juris p. 2. lib. 19. cap. 3. num. pen. & ult. & cap. 4. num. 4. cum seqq. Melch. jun. polit. quaest. p. 3. q. 107 num. 1. Ribadeneira lib. 2. de Principe Chri. stiano, cap. 7. Iust. Lips. lib. 3. de magnit. Roman. cap. 9. Bobadil. in sua politica, lib. 3. cap. 2. num. 75. & lib. 5. cap. 4. num. 13. Jacob Gutier. lib. 3. de veteri jure Pontif. cap. 4. Et refert Massutius in vita sancti Pauli, ex 30 Auctore historia scholastica, & ex glossa & Dionysio Carthusiano Pauli patrem propter obsequia Romanis exhibita, & quia eorum Legatis in Ciliciam venientibus cum pace, & coronis obviam processisset, jus & insigne Romanæ civitatis penulam, id est vestem ut ipsi interpretantur, senatoriam sibi, suisque filiis singulari favore esse consequutum.

- 31 Et licet vir bonus amore virtutis, & Reip. potius quam commodi, aut præmii spe adductus bene aliis facere debeat, & soleat, ut Cicero protulit Philip. 4. & non minus eleganter id ipsum dixit Ludov. Gom. in orat. quæ legitur post comment. ad reg. 8. Cancel. n. 13. desumpta ex S. August. lib. 5. de civitate Dei, dum commemorat quod sola virtutis gloria nos debemus esse contenti; cui sententiæ consonat illud Senecæ lib. 1. de 32 Clementia, c. 1. & epist. 63. Virtus nullo honestamento eget, ipsa & magnum sui decus est, & corpus suum consecrat: & Silii Italic. lib. 3. bell. Punic.

Ipsa quidem virtus sibi met pulcherrima merces.
Nihilominus raro, vel nunquam aliquis inveniri poterit qui gratis, & postposita omni præmii spe sponte laboret, ut idem Silius lib. 3. expressit:

Ipse decor recti, facti si præmia desint,
Non movet, & gratis pœnitet esse probum.

Et Juvenalis satyra 10

— Tanto major fama suis est quam
Virtus, quis enim virtutem amplectitur ipsam
Præmia si tollas?

- 33 Et Cicero in orat. pro Aulo Cecinna, humanæ naturæ insitum asserit, ut opus aliquod magni ponderis & momenti facere non incipiamus, si ex eo fructum consequi non speremus, his verbis: *Ea est natura nobis insita, ut neque inter flagitiorum impunitates vivere, neque de Republ. benemereri possimus, nisi fructum aliquem speremus bonæ nostræ voluntatis, &c.* & idem asserere videtur in orat. pro Caio Rabirio. Pro sua patria pauci post genus humanum nati reperti sunt, qui nullis præmiis propositis vitam suam hostium telis objicerent, &c. Et fuit sententia Xenophontis in tyrannico. Honores eam vim habent, quod ipsos appetens non dubitet omnes sufferre labores, & pericula, ut illos assequatur, & in hoc anteire hominem rationis participem animantibus ceteris, nec erit tam difficile, & insigne facinus, quod homines non audeant, si condigna præmia proposita perspexerint. In Republica enim, in qua majora præmia,

& honores fuerint propositi benemerentibus, major numerus reperietur hominum, qui gloriæ stimulis accensi, & desiderio consequendi agitari, conatu omni benemereri procurent; nam auctis honoribus augentur animi ad ardua, & insignia opera; tradit etiam Plinius in panegyrico ad Imper. Traianum, & Simanch. lib. 9. de Republica 20. n. 15. Valenzuel. conf. 82. n. 38 vel 1. ibi: Tamen sic vita hominum est, ut quemadmodum ad maleficium nemo conatur nisi spe, atque emolumento a cedere: ita pauci post genus humanum creatum reperti sunt, qui præfatam philosophiam degustare vellent, & nulla præmiorum spe ostensa Reip. utilitatibus, & commodis inservierint, quique laboribus susceptis periculisque aditis, nullam rerum gestarum mercedem, aut certè gratiam desiderarent: etenim bonas alit artes, omnesque incendimur ad studia gloria, dicente Tito Livio lib. 4. nihil non aggressuros homines, si magnis conatibus magna præmia proponantur.

Eleganter Oforius noster de gloria humana, lib. 1. in princ. ibi: *Multa sunt, Rex invictissime, quæ magnam vim habent ad hominum vitam vel rectè constituendam, vel funditus evertendam: tum nihil est quod in utramque partem tantum valeat, quantum ardens quoddam laudis, & fama desiderium.* Primum enim adeo latè patet, ut nullus sit, neque tanta humanitate præditus, neque tam agrestis, & inhumanus, neque tantis honoribus insignis, neque tam obscurus, & ignotus, neque tot virtutis ornamentis excultus, neque tam multis flagitiis coopertus, qui non flagret infinita quadam gloria cupiditate. Deinde ita est id communibus sensibus infusum, ut neque vi rationis evelli, neque lege, aut more ullo mutari, neque ullo metu coerceri, & comprimi possit; postremo tam vehemens est, ut animum nullo in loco consistere patiatur, sed semper incertum trahat & rapiat ad majora in dies, & altiora inflammatio studio consequenda, ex hoc autem animi motu clarissima virtutes, ex eodem teterrima vitia nascuntur. Acuit enim industriam animosque ad res acriter & animosè gerendas exsuscitat, ita tamen ut alios ad jus humana societatis tuendum, patriamque beneficiis immortalibus obligandam, alios ad leges nefarias colendas, & Remp. delendam sollicitet. Ut enim antiquissima commemorem, illi primi urbium conditores, qui homines in sylvis bestiarum more dissipatos unum in locum compulerunt, & in civilis vitæ societatem convocaverunt, omnes quod ex historiis constat, ardenti gloriæ cupiditate fuerunt in studium tam præclari muneris excitati. Quid qui optimis legibus & institutis civitates suas ad summam amplitudinem perduxerunt? Quid qui pro patria caput suum in summum vitæ discrimen intulere? Quid qui maximarum artium disciplinis cives suos excolere? Nam obscurum est neminem sese sine magna spe laudis, vel ad homines inter se justitiæ munere conciliandos, vel ad Remp. virtute & industria defendendam contulisse? Contra verò qui patrias evertere, aut scelerare, & amentia convulsere, omnes fuerunt ad tam tetrum & tam immane facinus gloria cupiditate compulsi. Viriusque autem rei civitatis unius varii casus infinita exempla suppeditant. Si enim investigare velimus per quos fuerit olim Roma fundata, ejusque imperium latissime propagatum, ut à Romulo ordiamur, & sortem illam clarorum hominum usque ad extrema florentis imperii tempora perducamus, intelligimus omnes adeo appetentes laudis, & gloriæ fuisse, ut illius paranda causa neque laborem fugerint, neque vitæ periculum recusaverint. Rursus si naturam spectemus eorum Romanorum, qui Romanum Imperium per summum scelus everterunt, aut saltem de illius perniciæ, & interitu cogitabant, omnes reperiemus ad gloriæ cupiditatem incredibiliter exarsisse.

Joannes Brantius de Senatore lib. 1. c. 8. ubi in principio incommoda Senatorum scitu digna refert, & tandem fol. 29. in proposito concludit: *Quid homini potest*

potest dari maius quam gloria, laus, & aeternitas: ut in-
terim omittam quid sit magistratum comitatus, & egres-
sus, quae in publico species, quae in iudiciis veneratio, &
illa saluari, appere, decedi de via, de semita assurgi, re-
du i, consuli. Quae primo aspectu parva forsitan & levia
memoratu videri non sum nescius; ac non sunt tamen ho-
norabilia, & apud nos, & in aliis nos civitatibus, ut quaeque
optima mora est & optimè con- iuta, illa diligentissime
observantur. Quid hominibus tam expectandum quam
virtutem suam, moderationem animi, temperantiam non
latere in tenebris, neque esse abditam, sed in luce civi-
tatis, in oculis clarissimarum provinciarum, atque in au-
ribus omnium gentium ac nationum esse positam; ipsos
tanquam in alta quadam specula conspiciendos se mon-
strandosque praeberet? Pulchrum est digito monstrari,
& dici, hic est. Quamquam enim laudabiliora videntur
omnia, quae sine venditione, & sine populo teste fiunt,
omnia tamen bene facta in luce se collocari volunt.
Quid inquam tam eximium viro politico, quam versari
assidue in optimorum civium vel flore vel robore? neque
enim augeri dignitate, quam bonis aquari gratiis. At-
qui ordine Senatorio flos nobilitatis, ornamentum civi-
tatis, firmamentum Reip. continetur Pulchrum eminere
est inter illustres viros: illustre eorum munus, qui ex
tam magna multitudine civium tam pauci de hominum
fortunis sententiam ferunt, &c.

37 Guillelm. Benedict. in c. Raynutius, de testam. verb.
duas, n. 44 ibi: Postremo est unum peremptorium, quia
sub confidentia beneficii, unusquisque statu suo derelicto,
quibuscumque ceteris vivendi modis, qui plures sunt,
servitio Principis se dedicat: supplantaretur in sui hono-
ris, & totius familiae denigrationem: itaque mandatum
Principis, imo beneficium, ubi foret illusorium, & deriso-
rium contra omnem iustitiae aequitatem, quae neminem
permittit beneficio decipi, sed potius juvari, &c.

38 Joan. Bapt. Valenzuel d. conf. 82 n. 50. ibi: Et confir-
matur; nam si munus, vel officium esset cum damno, vel
sine honore, non esset premium, sed e contrario onus &
poena, l. proprie, ff. de verbor. signif. ubi non dicuntur bo-
na quae plus incommodi, quam commodi habent. Roman.
conf. 510. n. 3. &c.

39 Idem Valenz. eod. conf. 82. n. 3. ibi: Quare Cardi-
nalis Montanus lib. 2. de Repub. Venetorum, dixit, quod
regula convenientior ad rerum publicarum augmentum,
& conservationem consistit in praefendo, & honoribus
afficiendo benemeritos, cum remuneratio sit Reip. prae-
sidium, ut ait Demosthenes in alleg. orat. adversus Leptinem,
Petr. Lenaud. de privileg. Doctor. p. 4. q. 21 n. 39. Petr.
Bellus de e. milit. p. 7 tit. n. 1 Horat. Luc. de privileg.
Schlar. in praefat. n. 4. & 5. &c. Alia vide apud Gon-
zal ad reg. 8. Cancel. gloss. 4. n. 13. ibi: Sunt remunera-
rii tanquam benemeriti, qui pro Principe, seu patria
laboraverunt, & fidelem operam praestiterunt, &c. Pinel.
in l. 1. Cod. de bonis mat. part. 3. n. 62. versic. inferitur
14. ubi testatur ita observasse antiquam Romani Se-
natus prudentiam, omnemque Kemp. bene institutam.
Gabr. Pereira decis. 4. num. 4 Burlat conf. 343. n. 24.
vol. 4.

40 Optimae ad hoc assumptum probandum referuntur
auctoritates Cassiodori, & praecipue lib. 1. var. epist. 18.
Nutriunt praemiorum exempla virtutes nec quisquam
est qui non ad morum summa nitatur ascendere, quan-
do irremuneratum non relinquitur, quod conscientia
teste laudatur: grave nimis est ut fructu laboris sui de-
fraudetur industrius, & cui debet pro sedulitate con-
ferri premium, dispendium patiat. Injustum, & malo-
rum omnium probatur extremum, ut inde quis cogatur
detrimenta suscipere, unde credebatur auxilia provenire,
41 mole iam pari sine causa, poenam sine culpa, damna si-
ne delictis. Tribuenda est iustis laboribus compensatio
meritorum, quia exprobrata militia creditur, quae irre-

munerata transitur: athletam populi palma designat esse
victorem, sudores bellicae civicae corona testatur. Expe-
ctant etiam equos per amica sua, & tanta iustitia vis est,
ut nec illis tardius detur labori pretium, quam sentire non
poterant denegatum. Quod si ita est, di num hoc homini
reddere, qui per honesta co. noscitur obsequia placuisse.
Aequum enim ut unicuique proficiat labor suus, &
sicut expendendo cognoscit incommoda, ita rebus perfe-
ctis consequatur augmentum. Idem lib. 1. epist. 1. Qui-
vis proprio fruatur honore, quod est natura laudabile,
nec desinit probata conscientia fasces, cum generat ani-
mo dignitates; omnia si quidem bona suis sunt conjuncta
cum fructibus, nec creari potest virtus, quae sequestratur à
praemio, &c.

Sancti etiam viri, & Dei amici spe praemii ei servi-
re alliciebantur, & non diffitetur David 1. sal. 18. ibi.
Inclinavi cor meum ad faciendas justificationes tuas in
aeternum propter retributionem: & Princeps Apostolo-
rum Petrus apud Matth. c. 19. Ecce nos reliquimus om-
nia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis? Super qui-
bus verbis S. Hieron. in Matth. mirari videtur quo-
modo Petrus praemium tam audacter quarebat, dicens,
Grandis fiducia, cetrus piscator erat, dives non fuerat,
& tamen loquitur confidenter, reliquimus omnia, quid
igitur dabis nobis praemii? Facit Concil. Trid. sess. 6. de
justificat. can. 3. ibi: i quis dixerit justificatum pecca-
re, dum intuitu aeternae mercedis bene operatur, anathe-
ma sit, &c. Thom. 2. 2. q. 27. art. 3. & 4. Durand. 7. 3.
Sylvell. in sum. verb. charitas, q. 7. Sanch. in praecipua
Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 35 n. 1. Divus Paulus ad He-
braeos c. 11. vers. 16. de Moyle agens, qui contempsit
Aegypti Regnum, & quod hoc fecit: Aspiciebat enim
in remunerationem Gabr. Alvarez de privil. pauperum
p. 1. q. 6. n. 45. um seqq.

Sanctus Ambrosius lib. 1. de Penit. c. 16. id ipsum mani-
festat; ibi: Omne studium torpescit dilatione, & ideo
Dominus ut praesentium fructus cumularetur devotio li-
cupulorum, dixit, quoniam qui dimisisset omnia sua, &
eum sequutus esset centies tantum reciperet, & hic &
in futurum prius promissit, ut fastidia dilationis auferret,

S. Joannes Chrysost. aureis verbis idem expref-
sit in cap. 4. Ioannis homil. 33. Nam veteres Patriar-
cha seminando, Apostoli autem metendo quodammodo
laboraverunt, sicut autem satio longius abest à fru-
ctu quam messis, ita Patriarcharum labores longius
aberrant à praemiis vitae aeternae, quam la. ores Apostolo-
rum; labores igitur Patriarcharum duos ac difficiles
reddebat absentia praemiorum: at vero Apostolorum la-
bores, quamvis multò graviores, & acerbiores fuerint,
tamen ipsa praesentia praemiorum leves, ac per se nul-
los efficiebat: nolter Francisc. de Mendoza in lib. 1.
Regum, capite 8. num. 8. sectione 2. §. 3. fol. mihi
103. 1. Si quæris, amice, Senatorem doctissimum
Pastorem vigilantissimum, ministrum fidelissimum
qui muneri suo rectè satisfaciant, qui cum in re-
bus agendis prae oculis semper habeant qui manda-
ta Principis sancto zelo adimplere curent, juraque
& leges observare faciant, de genere nihil cures,
Cum Tobias interrogasset Angelum, qui filium erat
comitaturus de qua domo, aut de qua Tribu esset,
respondit ei. Angelus, Genus quæris mercenarii, an
ipsum mercenarium, qui cum filio eat? Quasi diceret,
non genus hominum, sed personas esse perpenden-
das. Alia vide in meo tract. de officio, & potest. Epis-
copi p. 1. titulo 2. gloss. 17. num. 13 cum seqq. & optimè
Bion. Philosophus, Cum indiges, b. Rex, jagita-
riis, bene facis non interrogando genus, sed scopum pro-
ponendo, optimos illorum tibi deligis: sic etiam amicos
explora non unde nati, sed qui & quales sint, provi-
dendum est officiis de bonis personis, non verò
personis de bonis officiis, nisi cum utrumque simul
K fieret

fieri potest; legimus enim in vita doctissimi, ac piissimi Cardinalis Bellarmini, lib. 3. c. 5. rursus, ad consultationem Clementis VIII. sic respondisse. Deberent provideri Ecclesia de bonis personis, non autem persona de bonis Ecclesiis. Fateor tamen optimam illam esse provisionem, cum utrumque simul fieri potest, ut & persona benemerenti, & Ecclesia vacanti utiliter provideatur; cui Pontifex ita respondit, Scimus, & hoc quantum in nobis est præ oculis habemus, providere Ecclesiis non autem personis, quando & Ecclesia & persona aequè nos providere putamus, &c. refert D. Joannes Solorzan. de Indiarum gubern. tom. 2. lib. 3. c. 7. n. 13.

CONCLUSIO II.

Officiorum, honorumque omnium Christiana Reipub. de jure capaces sunt qui fide Catholicam fideliter amplectuntur, & in ea securi & immobiles persistunt, etiamsi à Judais convertis originem duxerint, ita ut notoria illis inferatur injuria, si præcisa infidelitate ob suam descendantium, ab illis obtinendis aliquo statuto excludantur

47 **C**ommunis humani generis inimicus, diabolus dico, in primitiva Ecclesia zizaniam, seminandi causa distinctionem inter Christianos ex omni natione ad eam venientes introducere volens, Apostolo Gentium Doctore convincitur, dum ad Roman. cap. 10. ita ait: Non est enim distinctio Judai, & Graci, nam idem Dominus omnium: dives in omnes, qui invocant illum: omnes nos, addit ipse 1. ad Corinth. 12. in unum corpus baptizati sumus, sive Judei, sive Gentiles. Quid melius & ad propositum utilius in comprobationem hujus Catholicæ conclusionis referri potest, quam Bulla quædam Summi Pontificis Nicolai V. quam ad litteram transcribit, & se vidisse sub plumbo affirmat Corduba lib. 1. q. 4. fol. 434 & illius meminere Joannes de Mariana in historia Hispania, lib. 22. c. 8. & P. Hieron. de la Cruz in responso apologetico ad discursum P. Fr. August. Salucii, 3. § 2. cujus tenor est qui sequitur: Nicolaus Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam Humani generis inimicus illico quo Verbum Dei cadere in terram bonam conspexit, operam dedit seminare zizaniam, ut conculcato semine nullum fructum producere prout vas electionis Apostolus Paulus hujus Zizania præcipuus extirpator refert, quod in initio inter conversos ad Fidem differentia antelationis exorta est, Judais cum Gentibus de pralatione contendentibus, aliis aliter in Dei Ecclesia scissuram inducere cupientibus, cum alij Cepha, alii Apollinis esse certarent, Redemptor noster his providens ab initio nascentis Ecclesia ordinavit qui hujusmodi Zizaniam extirparent, humanaque imbecillitate peccantibus, aut lapsis occurrerent, prout ipse Apostolus ad Romanos scribens omne hujus antelationis dissidium divinis verbis evertit. Atque Petrus Apostolorum princeps in singulis diocæsis ordinatis Episcopis omnem schismatis occasionem submovit. Nos igitur Redemptoris nostri exemplo, cujus vices ad hujusmodi tollenda dissidia, locumque, licet immeriti, tenemus in terris, præfatorum exemplis edocti omni vigili cura concellimur operam dare, ut his, qua inter fideles possent aliquam divisionem parere, nostri Pontificalis officii auctoritate occurramus, ut inter fideles charitatis amor, & unitas vigeat. Nihil enim est quod tam inter Fideles conveniat, quam quod in omnibus sit velle unum, dicente Apostolo:

Sicut enim corpus unum membra multa habet, omnia autem membra corporis, cum sint multa, unum tamen corpus sunt, ita & Christus. Etenim in uno spiritu omnes nos in unum corpus baptizati sumus, sive Judai, sive Gentiles, sive servi, sive liberi omnes in uno spiritu potati sumus: unum corpus, & unus spiritus, sicut vocati estis in unam spem vocationis vestrae, unus spiritus, una fides unum Baptisma, Deus, & pater omnium. Percepimus quosdam novos zizania seminantes affectantes hujus unitatis, & Fidei nostræ salutare documentum contemnere, & quod per vas electionis Paulum Apostolum extirpatum fuerat dissidium in diversis partibus, maxime in Regnis charissimo filio nostro Joanni Castella, & Legionis Regi illustri subjectis renovare, ausu temerario asserere, quod qui ex Gentilitate, aut ex Judaismo, aut alio quovis errore Christiana Fidei, non debere ad honores dignitates, officia, tabellionatus, & ad testimonium in Christicolarum causis admitti, & eos verbo, & facto contumeliis afficientes. Quæ cum à Redemptoris nostri institutis aliena sint, eodem Paulo Apostolo testante, cum dicat, Gloria, honor, & pax omni operanti bonum, Judæo primum, & Græco, non est enim acceptio personarum apud Deum. Et omnis qui credit, non confundetur. Non est enim distinctio Judai & Graci; nam idem Dominus omnium, dives in omnes, qui invocant illum: Et alibi: In Christo Jesu neque circumcisio aliquid valet, neque præputium, sed Fides, quæ per dilectionem operatur. Hos ut à veritate Fidei Catholice aberrantes, ad viam veritatis reducere, ac quatenus exceßerunt, animadvertere cupientes, cum non tam auctoritatibus præmissis divinis contradiant, sed illustrium Principum quondam Alphonsi sapientis cognominati, & Henrici, & charissimi filii nostri Joannis moderni Castella, & Legionis Regum pro Fidei augmento perpetuis sanctionibus, authenticis litteris eorum sigillo munitis gravibus pœnis vallatis per Nos visis, & maturè discussis, quibus sauxerunt, ut inter noviter conversos ad Fidem maxime de populo Israëlítico, & antiquos Christianos nulla in honoribus, dignitatibus, & officiis tam secularibus, quam Ecclesiasticis suscipendis, & habendis discretio fiat; affectantes, ut quisque, quæ recta sunt, sapiat, & qui contra Christiana legis normam falsa seminare, & proximos scandalizare, quæ unitati, & paci contraria sunt, præsumpserit, debitis pœnis affecti errores eorum agnoscant, præfatorum Principum ordinationes, & decreta, ut Juri, & sacris Canonibus conformia super his edita, & proprio Motu, & certa scientia approbamus, & Apostolica auctoritatis munimine coloramus, ac omnibus, & singulis cujuscunque status, & gradus, ac conditionis fuerint Ecclesiasticis, vel secularibus sub excommunicationis pœna mandamus, ut omnes, & singulos ad Christianam Fidem conversos, & in posterum convertendos, seu ex Gentilitate, seu ex Judaismo, seu ex quavis secta venerint, aut veniri contigerit, & eorum posteros, tam Ecclesiasticos, quam seculares Catholicè, & secundum quod decet Christianum viventes, ad omnes dignitates, & officia, tabellionatus, testium depositiones, & omnia alia, ad quæ alii Christiani quantumcunque antiqui admitti solent, admittant, nec propter Fidei novam receptionem inter eos, & alios Christianos discretionem faciant, nec verbis, aut facto contumeliis afficiant, aut affici permittant, sed omni eorum possibilitate contradicant, & opponant, & eos cum charitate prosequantur sine personarum acceptione Omnes Catholicos unum esse corpus in Christo secundum Fidei doctrinam, quos omnes tales esse, & pro talibus ab omnibus haberi harum serie decernimus, & declaramus. Verum

rum, si qui ex eis post baptismum Christianorum fidem non sapere, aut Gentilium, aut Hebraeorum errores sectari vel dolo, vel ignorantia Christiana Fidei non servare precepta inventi fuerint, quibus casibus, quæ in Toletano Concilio, maxime cap. constituit, & alibi contra huiusmodi apostatas à Fide, non pariter cum aliis fidelibus bonis ad huiusmodi honores admittendis de reia sunt, locum sibi vendicent (prout præfati Reges recte sacros Canones intelligentes in premissis eorum Constitutionibus quasdam eorum leges interpretati sunt) aut alias ad competentem Iudicem, & quod iustum est fieri publica auctoritate legis, servato ordine studeat, nec quisquam propria auctoritate, aut juris ordine non servato contra divinarum, humanarumque legum doctrinam aliquid in eos, vel eorum aliquem audeat attentari. Et venerabilibus fratribus Episcopis committimus & mandamus, ut contra eos qui contraria premissis in posterum dogmatizare presumpserint, & præfatis Christi fidelibus, verbo vel facto propter premissa iniurias intulerint, aut hactenus intulerunt, & contra prostantes auxilium, consilium, vel favorem, omnis juris solemnitate omissa, sola facti veritate inspecta, ad privationes, inhabilitationes, corporalem captivam, & alias pœnas pecuniarias, prout qualiter delicti requirere videbitur, procedant, vel a ter eorum procedat. Datum Fabriani Camerinenfis diœcesis anno Incarnationis Dominicae, 1489. Pontificatus nostri anno tertio.

Ex quibus omnibus, prosequitur idem Corduba, in hac Bulla contentis patet, Nicolaum V. declarasse & diffinisse eos qui horum generum Ecclesiasticæ, transgressores salubrium Fidei documentorum, seminatores zizaniarum, scandalizatores proximorum, contrarios unitati, & paci Christianæ, errantes à veritate Fidei, seminatoresque falsitatis contra regulas Fidei Christianæ, & contra Sacram Scripturam, ut ex infra dicendis etiam apparebit.

49 Constat enim de tempore promulgationis sancti Evangelii plures in Hispania extitisse Judæos; nam Actor c. 2. dicitur: *Erant in Hierusalem habitantes Iudæi viri religi. si ex omni natione quæ sub Cælo est, quarum nationum unam esse Hispanam certum est, in qua, ut dicebamus, plures fuisse referunt Joseph, antiquit. Iudaic. lib. 10. c. 11 & lib. 11. c. 5 & lib. 14. c. 1 cum seq. Strabo Geograph. lib. 5. Garibai lib. 5. c. 4. P. Mariana lib. 4. c. 4. Fr. Joan. de la Puente tom. 1 de la Monarchia, lib. 1. c. 23 & 24. qui Matrimonia cum Catholicorum filiabus contrahebant, quæ tamen circa annum Redemptionis nostræ 300 in Concilio Illiberitano can. 16. deinceps contrahi prohibita fuerunt, ut affirmat D. Ferdinandus de Mendoza de confirmatione Concilii Illiberitani, lib. 1. cap. 2. Fr. Ioannes de la Puente d. c. 24 § 1 de quibus, & aliis, qui ad Fidem Catholicam conversi sunt tempore Catholicorum Regum Ferdinandi & Elisabethæ, & vigorel Hisp. 2. 3. & 4. tit. 2. lib. 8. Recop & de eorum filiis, & descendentibus minimè loquuntur statuta excludentia à Iudæis originem ducentes, sed tantum de illis qui ab eo tempore conversi sunt, ut tradunt Didac. Velasquez in defensione statuti Toletani, cap. 10 Fontanel. de pactis nuptialibus claus. 5. p. 1 num. 107. Tempore etiam Gothorum Catholici cum Iudæis matrimonialiter copulabantur, quo non obstante ad Arrianam sectam transierunt ab anno 370 & in ea perseveraverunt usque ad annum 586. in quo eam reliquerunt, ut referunt Orof. lib. 3. ca. 33. Card. Cæs. Baron. annal. Eccl. tom. 3. anno 370. num. 109. Morales lib. 12. cap. 6. Fr. Joan. de Puente lib. 3. cap. 4. § 1 Idem Maurorum temporibus usitatum fuit in Hispania, qui cum eam irruerent de anno 714. per sexcentos ferè annos illam inhabitant, nam iidem Hispaniæ Reges cum Maurorum filiabus matrimonia con-*

Barbosa Vol. decis. l. ars II.

trahere non inficiebantur, ex Serran. de Matrim. b. 7. rei. art. 1 & 2. Sanchez. de Matrim. lib. 7. disp. 7. ex n. 12. Solorzan. de jure Indiarum lib. 10. § n. 13. in omnibus enim præter ea quæ ad Religionem spectabant, Christiani & Mauri ita commixti incedebant, & commorabantur, ut vulgò dicebantur Mixtarabes, quasi mixti Arabibus, deinde Muzarabes, ut colligi videtur ex chronica generali regis Alphonsi, p. 4. fol. 235. & ex historia Archiepiscopi. Roderici, lib. 3. c. 2 & lib. 6. c. 26 & ex Alcozer en la historia de Toledo, lib. 1. c. 68. & ex Pisa lib. 3. cap. 22.

Præter hanc Nicolai V. sententiam, idem prius 50 senserunt alii Pontifices ejus prædecessores. Alexander III. in cap. eam te de rescripti. Episcopum Tornacensem merito reprehendit, eo quod ad Præbendam suæ Ecclesiæ admittere recusabat quendam qui antequam Christianus fieret, Judaicam perfidiam professus fuerat asserens non ob id excludendum esse, ut patet ex illis verbis, ibi: *Pro eo quod Iudæus extiterit, ipsum dedignari non debes*, ubi gloss. verb. *Iudæus*, decidendi rationem præstat dicens: *Quoniam de Iudæis Conversis Ecclesia fundata fuit, c. in novo, dist. 21. & existimandus erat iste dignus favore.*

Gregorius lib. 3. epist. 26. ad annuarium Episcopum 51 Calaritanum, relatus in c. quod autem 33 q. 7. tanquam Pastor universalis Ecclesiæ, Fidei Catholicæ propagandæ zelo accensus ait se optare, ut omnes Iudæi Christiani fierent, simulque nobiscum in pace & charitate nostra possideant.

Gregorius IX. in c. Venerabilis 37. de præbend. refert 52 quod cum Capitulum Ecclesiæ Argentinæ admittere ad Præbendas nollet, nisi illos, in quibus secundum Ecclesiæ instituta, nobilitas, & eminens scientia concurrerent, ibi: *Consuetudinem allegans antiquam inviolabiliter observatam, juxta quam nullum nisi nobilem, & liberum, & ab utroque parente illustrem, honestæ conversationis, ac eminentis scientiæ in suum consortium hactenus admisse ant;* nihilominus ipse Pontifex ita consultationi sibi factæ respondit: *Nos igitur attendentes quod non generis, sed virtutum nobilitas, vita quoque honestas gratum Deo faciunt, & idoneum servitorem Discretionis vestre mandamus quod ipsum ad eam recipi faciatis, & c.* ubi gloss. verb. *consuetudinem*, mirabiliter ad propositum: *Hæc consuetudo quantumcumque fuerit obtenta, & etiam antiqua, non est observanda, quia in talibus nulla distinctio nobilitatis est consideranda, sed undecunque nati fuerint legitime, dummodo honestæ vitæ fuerint admittendi sunt, cap. nos qui. dist. 40 cap. undecunque, dist. 56 & cap. ad decorem, de instit. quia non sanguini, sed vitæ meritis beneficia sunt conferenda, cap. Moyses, 8. q. 1. cap. recurrat 2. 22 q. 4 §. invenis, quæ cum tota sit Sancti Augustini tract. 11. super Ioan. ejus verba aurea, & notari dignissima referam. Invenis ibi bonos filios Iacob natos de ancillis, & bonos filios Iacob natos de liberis: nihil obfuit natiuitas de utero ancillarum, quando in patre cognoverunt semen suum, & consequenter Regnum cum fratribus tenuerunt. Quomodo ergo in filiis Iacob non obfuit illis, qui nati sunt de ancillis, quominus tenerent Regnum, & terram, & promissionis cum fratribus ex æquo acciperent; Non illis obfuerunt natales ancillarum, sed prævaluit semen paternum: sic quicumque per malos baptizantur, tanquam de ancillis videntur nati sed tamen quia ex semine verbi Dei, quod figuratur in Iacob, non contristentur, simul hæreditatem cum fratribus possidebunt.*

Innocentius III. in c. ad decorem 5. de instit. repræhendens Constantinopolitanum Patriarcham, quia in 54 admittendis ad suam Ecclesiam, nationum, & generis differentiam faciebat, ita respondit: *Nos attendentes*

K 2

quod

quod in omni gente, qui facit iustitiam, acceptus est Deo, ne sanctuarium Dei conveni jure hereditario possideri. Quocir. amandamus quatenus moneatis eundem, ut viros litteratos, & alios idoneos unde unque originem duxerint, in predictis Ecclesiis, & maxime in majori instituere non postponat.

- 55 Sanctæ mem. Pius V. agens de quadâ exclusione, quæ in Ordine Seraphici P. Francisci fieri prætendebatur, ne scilicet in ea admitterentur qui à Judæis originem ducerent, ita statuit: *His qui ex Iudaorum genere descendunt, cum per susceptum Baptisma Græci & Iudæi distinctio esse non debeat, nullatenus defectus generis huiusmodi quominus in ordinem prædictum recipiantur, & ad consequendas in dicto Ordine dignitates, gradus, & officia Religionis, vel quidpiam alteri concessum, obesse possit, vel debeat*

- 56 Cardinalis Caietanus interrogatus à P. M. Fratre Martino de Paz Regente Monasterii Sancti Stephani Salmanticensis, an liceat ad religionem suam admittere, vel ab ea jam admissos expellere qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis, tom. 1. opus ul. tract. 31. resp. 6 ad fin. ita respondit. *Et quamvis ita esse mihi videatur, irrationabile tamen mihi videtur perpetuum statutum, aut opus huiusmodi, & refutationes respectu illorum, qui nulla alia suspitionis nota sunt affecti, nisi quod originem ex Iudæis traxerunt: tum quia salus nostra ex Iudæis est, ex quibus natus est Christus secundum carnem, & Apostoli, & plurimi Patres fidei, & ingrati invenimur (ui generis filios expellendo: tum quia occasio daretur Iudæis ne ad Fidem converteriantur, dum intelligunt Conversorum filios in generationem, & generat ones repulsos à Religione: tum quia status Religionis est talis, ut ipsi, si in aliquo dubitant, solidari in fide potius, quam alios deficere possint. Hac sunt Patres Reverende: qua mihi occurrant respondenda in die S. Matthæi Apostol. Senis 13. 14. Idem quoque docet S. Thom. opusc. 17. cap. 4. tom. 17. scribens contra nonnullos, qui affectatis doctrinis intendebant à Religionibus evertere Iudæos ad fidem novè convertos.*

- 57 Basileense Concilium generale celebratum anno 1431. in quo omnes Episcopi Hispaniæ, Galliæ, & Germaniæ interfuerunt, sess. 19 statuit ut ad dignitates, Officia, & honores admittantur in qualibet Mundi parte qui ex Judæis Catholicâ Fidem amplexi fuerint: his verbis: *Et quoniam per gratiam Baptismi cives Sanctorum, & domestici Dei efficiuntur, & heredes, longèque dignius sit regenerari spiritu quàm nasci carne hac edita lege statimus ut civitatum, & locorum, in quibus sacro Baptismo regenerantur, privilegiis, libertatibus & immunitatibus gaudeant, qua ratione dumtaxat civitatis & originis alii consequuntur,*

- 58 Concilium Toletanum Nationale XVI. c. 1. celebratum anno Domini 643 & in quo interfuerunt Hispani Episcopi 66. ut refert Mariana lib. 6 c. 18. statuit toto corde convertos ex Iudaismo ad Fidem Catholicâ gaudere exemptione ab omnibus tributis, & immunitatibus, & nobiles ac honorabiles haberi, his verbis: *Qui ex Iudæis ad Christum plena mentis intentione se converterint, & Fidem Catholicam absque aliquo infidelitatis fuo servaverint, ab omni exactione, quam fisco persolvere consueti sunt, securi, immunesque permaneant & suis utilitatibus, ut ceteri ingenui vacent; nam id aequitatis ordo deposcit, ut qui fide decorantur, coram hominibus nobiles, atque honorabiles habeantur.*

- 59 Et lege Regia Hisp. 6 tit. 24. part. 7. cautum est, ut omnes ministri & subditi observent, colant, honoresque deferant illis, qui ad fidem Catholicam sincero animo conversi fuerint, & tandem concludit *Los tales recién convertidos puedan aver todos los officios, y todas las honras que han todos los otros Christianos.*

P. Sanctus Ignatius eisdem sententiæ fuit, ut apparet ex quadam epistola, quam P. Petrus Polaneus scripsit ad P. Arauz primum Hispaniæ Provinciale, sub dat. Romæ die 19. Junii 1553. tenoris sequentis, videlicet: *Anu. pro Padre Justo, lo que dice V. R. de la baxerías que dan de p. la c. o. y de otras partes sobre no admitir Christianos nuevos en la Compañía, y no le parece que los tales ayan de ser excluidos, &c.* Idem asseruit P. Petrus de Ribadeneira in alia epistola, quam ex Matritensi oppido misit ad Romanam Curiam eo tempore quo celebrabatur Capitulum Generale, sub dat. die 9. Junii 1608.

P. item Didacus Laynez, ex eadem Societate Jesu primi sui fundatoris vestigia sequutus, ad eundem P. Arauz scribens, idem censuit his verbis: *De go que a mi parecer, y reo que este seria el comun de la Compañía no podemos uzar deste remedio (conviene a saber a no admitir a los notados en la Compañía) y aunque podíamos, no convenia; y quanto a lo prime o que no pua a mos consta porque si se acuerda V. P. ha escrito sobre e. o. a nuestro Padre Ignacio que esta en el Cielo, y entonces nuestro Padre miraa la cosa y encommenda a nuestro Señor, se resolvió en lo contrario, y assi lo passo en las constituciones lasquales en la Congregacion assada se comprob. ron, y se hizo dello un decreto que no se mudasse nada &c.*

P. Alphonsus de Salmeron Toletanus ex eadem Societate Jesu non minus vitæ sanctitate, quàm doctrinæ præstantia celebris, in opusculo hac de re inter ejus opera impresso; sic loquitur. *Monendi prætere a sum Religioſorum Regularium Antistites, nullam gravioſam pestem inter Religioſos grassari posse, quàm hanc generum distinctionem, quam qui mortui munus proficiuntur, iterum ad vitam, & seculi huius pompam abolico miraculo susciuntur, &c.*

P. Zapata in tract. de Instit. distribut. p. 2. c. 11. num. 7. ibi: *Qui jam à nativitate Christianam Fidem professi fuerint, & ab ipsa infantia Fidei se addixerint, tamen partem, avum aut proavum Ethnicum, Iudæum, ac Saracenum habuerint, irregulares non sunt, neque anquam neque hyti à beneficiis & Ecclesiasticis dignitatibus, aut officiis secularibus prohibentur, neque pluri non sunt, nec dicende, c. fin. 49. dist. nec a iure communi à sacris Ordinibus, beneficiis, dignitatibus & ecclesiasticis, & honoribus publicis secularibus repelluntur, ut post alios resolvit Cov. in Clem. 1. de homicid. p. 1. §. 2. n. 7. &c.* refert R. P. Hieron. de la Cruz lib. 2. de a moderacion de las informaciones cap. 9.

R. P. Alphonsus de Oropeza, Ordinis S. Hieronymi in Hispania Prior Generalis, ac in Castellæ Regnis Inquisitor etiam generalis in libro quem inscripsit, *Lumen ad revelationem gentium*, plura pro hac parte sincero animo & Christiano zelo adducit maximè c. 4.

D. Franciscus Torreblanca Villalpando de jure spirituali lib. 13. c. 32. à princ. ubi agit de puritate sanguinis requisita in statutis Hispaniæ, & ejus probatione per famam, & la è de hac materia

D. Marius Cutellius l. C. Siculus, vir doctissimus & mei amicissimus in suo codice ad leges Feder. i. c. 63. nota 73. num. 1. hanc partem multis defendere conatur, & inter alia quoad propositum hæc verba summo cum judicio refert: *morem hunc Hispaniæ ens si forte revocasset, Agarenos qui apud eos morabantur, reliquias Granatensis Regni etiamnum incolas, ac Christiani veros cultores haberent, nihilque nobilissimo, omniumque bonorum referio imperio de esset quod bodie desertum quodammodo a solis conspicitur. Erat profecto obliviscenda pristina perfidia sponte sua conversis ad publica munera, non resque, nullo servato delectu, nec discernere admissis, obliviscendaque novi veterisque Christicola differentia, qua universorum animos propter paucorum*

paucorum concupiscentiam, ut ipsis solummodo summa, praestantiae committerentur, à F de distraxit, &c. Et paulò inferius, num. 7 ibi: *Mozeor secundo caterarum nationum exemplo, qui cum multis Hebraeos incolas nihilominus quam Hispani habuissent, illis ad Fidem conversis brevi temporis curriculo ceteris fidelibus equarunt, ne ullum nomini, nec rei discrimen a nosceretur Galli enim anno Christi ortus 1385. Judais qui nostram Fide amplexari nollent, eiectione Genebrardo teste, quanquam pene omnes perfidiam exuere potius quam exulare delibassent, id tamen multi nomine tenuis effecere, simulatam Religionem professi, ut in suis laribus manerent, quorum nequitia temporis oblivione ac descendendum pietate exolevit, Itali quoque licet etiam nunc sedes Judais tribuant, distinctio autem hic inter vetores, ac recentiores fideles inter eos non inspicitur, nec ullum unquam ob promiscuam horum ad honores admissionem Reipericulum cognatum fuit, multoque minus in reliquis nostri Regis in Italia provinciis, Neapolis nempe an Insularum, etenim quo die conversi ad Fidem fuerint, nulla antea perfidia nota imputati sunt; nam quoad Siculos*

67 *attinet, certum est nullas apud nos gentis hujus reliquias remansisse, omnes enim quotquot erant uno die, nulla neque conversionis pactione concessa, eiectione fuerunt anno salutis nostra 1474. nec mirum si uiam puritatis rationem à nobis scrupulosius exigere, si ad honores, ac munera illa evehi contingat, qua nonni si vetustissimis quibusque fidelibus largiuntur, generis tantum ratione habita, quod Hispanie horrendum dictu, a iter evenit; nam cum plebei, qualescunque sint, spurcissimi etiam ordinis ob ignotum ascendendum genus, nullam ex hoc capite controversiam patiantur, nobilissimi tamen, ac generosissimi viri in dies ob remotissimam ac sapè confictam affinitatem cavillantur, ac honoris augendi studio mirifice debonantur, &c.*

69 R P Fr Hieronymus de la Cruz sacrae Religionis S. Hieronymi alumnus, & scriptor nobilissimus & doctissimus, ac profunda eruditione, morum gravitate, eloquentiaeque urbanitate praeditus, in tractum quem scripsit *Defensa de los santos y no lezas Espanolas, lib. 2. de la moderacion de las informaciones, per totam hanc partem multis argumentis, & auctoritatibus strenuè defendit, ibique in ca. 8. prope fin. pag. 201. eleganter hæc dictat: Nado que no solo no tiene inconveniente que entren, sino que pueden tener grande utilidad por que se zele la fé con mas rigor. Porque si no estan, notador, daran todo lo que hazen los demas, si lo estan, se han procurar refinar, zelando con mayor voluntad y desuelo las culpas que en tendieren se cometen contra la fé, como lo han hecho otros de la misma Nacion, delatando de los suyos sin atender à parentesco, à sangre o respeto temporal, escreviendo contra ellos apologias y tratados, confirmando con evidentes testimonios nuestra sancta fé Catholica, y derribando la Synagoga por el suelo, y ensalzando la Iglesia hasta los Cielos: A demas de que en los primeros trecentos años del Evangelio, la predicacion y conversion del Mundo corrio por cuenta de los Hebreos convertidos por los Apostolos, universalmente hablando; y en todos tiempos se han hallado entre ellos Varones señaladissimos en letras, y virtud, que han sido causa de la conversion de otros muchos. En los mas antiguos tiempos fueron muy señalados escritores Ecclesiasticos, Iusto Tyberienense, y Iudas Syro, Josepho Tiberino Indio, y en la Dignidad Conde y gran Cavallero, y de spues que le convertio Dios milagrosamente, fue singular presidio de los Christianos contra la tyrania de Constantio Anino. Edifico en diversas partes muchas Iglesias, y principalmente donde avia Synagogas, para atraer à los Judios conocimiento de Christo, como Tyberiadès, Diocesaria, Nazareth Cafarnaum A e se le deve segun escribe san Epifanio, el de seubrimiento del Evan-*

Barbosæ Vo 1 a cccii. l. a 11.

gelio de san Mateo en Hebreo, y otros libros Canonicos que tenian los Judios ocultos en el gafofilacio de Sytopoli. S. Helian Arçobispo de Toledo escritor nobilissimo Español, Michaël Adam Aleman, Nicolao de Lyra Ingles, Paulo de Heredia doctissimo defensor de nuestra sacrada Religion, Pedro Alfo so declarado e emigo de los errores de los de su Nacro, y Zelador de la fé de Christo. Paul Burgense, con Alonso de Cartagena, y sus hermanos, Paulo Riccio Varon clarissimo en diversas facultades, y finalmente el que quisiere ver mayor nomenclatura de hombres famosos y santos desta Nacion lea à Eusebio todo el lib. 4. de la historia Ecclesiastica, y vera que en la sangre Hebreá no universalmente assienta mal la fé de Je u Christo, &c.

Doctor Alphons. de Montalvo in 2. tom verb. di 70
 20. tit. 3. lib. 4. for. num. 12. ubi divini, & humani juris ac sanctorum Patrum auctoritatibus eandem comprobatur sententiam, & post prologum incipit suum discursum his verbis Itaque cum quidam nostris temporibus maligni spiritus consilio repleti, tanti reatus pondera tradidissent ut ad dismembrandam Christianam Fidem ex Christi fidelibus facere infideles insana mente per devia sophismata & cavillationes nec essissent, & sacrilego schismate unitatem Christianam collidere non erubissent, indifferetam, imò verius differentiam inter Christi fideles ad veram Christi Fidem noviter conversos cum antiquis faciendo, temerarieque asserendo quod novi sunt perpetuò damnati, & quod officia publica, seu Ecclesiasticos ordines in dicta Ecclesia nullatenus habere possunt: antiqui verò salvati. Qua conclusio es, seu opiniones sic generales quantum sint detestabiles, quantum Deo Sanctisque sint contraria, divina, & prophetica, nec non Evangelica lex, & sacri Canones docent & ferè omnibus rectè credentibus manifestum existit. Exurgat itaque Deus omnipotens, & tam nefanda constituta dissipet judicans causam suam. Quod autem sic generaliter, promulgatum hæreticam, & insanam sapiat doctrinam per legem, & Prophetas, & Sanctorum Patrum auctoritates, liquidò intimatur, &c. Et postquam in suæ opinionis probationem plura jura, Doctorum auctoritates, & Sacrae Scripturae loca retulit, sic ait. 71
 Quarto verò, quid sit hæretica inter hos, & antiquos Christi fideles sectio, differentia, seu distinctio quoad officia publica consequenda, patet. &c. §. 8. ita prosequitur Pro his enim dissensionibus schismaticorum & hæreticorum, quadam sanctitatis simulata specie hoc faciunt qui oculis divinae Majestatis offendant, & grave in se continent periculum animarum, nunquam Ecclesia Dei concussa periclitatur; nam cum isti novi Fideles videant secto e illa se esse à Christi fidelibus segregatos, ab officiis publicis separatos, ne non & gravissime diffamatos, leviter perpendent sacri Baptismi unda non esse aluitos, nec virtus Baptismi aliquid operari, & esset occasio ut in hæc esum laborarentur, &c. Et paulò infra, Item propter hoc scandalum pars generalis Ecclesia periclitatur, & oves Christi diminuuntur, & ab ovili fugiendo lupus eas devorat; unde laborare debemus eas lucrifacere, ut mansuetudine, & ratione provocata, sequi nos velint, non fugere.

Fr. Anto. n. de Corduba in quæst. 9. 541. concl. 1. folio. 435. col. 1. ubi postquam Bullam Nicolai V. ad litteram retulit, ejus decisionem multis exornat, dicens: Proinde decrevit prædictus Pontifex quod nulla fiat differentia inter hos, & illos Christianos, etiam noviter ad Fidem conversos ex hac vel illa Natione Gentilium, vel Judicorum in omnibus dignitatibus, & officiis, & aliis actibus Ecclesiasticis & secularibus. Et quidem Papa 72
 in a declaravit, & affirmavit, & statuit quia verè tales divisiones sunt aliæ contra charitatem & unitatem Christianam, & schismatica, & erronea, &c. Et antea fol. 432. ubi: *Damnabile est non communicare cum hac, vel*

illa natione jam fidei extra causas & casus supradictos eas repellendo a collegiis, & communitatibus, officiis, dignitatibus, & administrationibus publicis, convenientiis communiter omnibus aliis Fidelibus Christianis, si id sola ratione generis sine ulla causa rationabili fiat, &c. & deinde hoc multis probat mediis, & rationibus.

Quarum plures hinc inferunt ad nullitatem constitutionum, & statutorum, quibus descendentes ex Hebræis, & infidelibus ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum Militarium insigniis excluduntur. Eandem sententiam vel scribendo, vel dictando tenuere Don Petrus Gonzales de Mendoza Archidiaconus de Guadalaxara, & D. Alvarus de Mendoza Archidiaconus de Talavera in sancta Ecclesia Toletana, qui de anno 1547. statuto Toletano se opposuerunt, & juridicas informationes contra illud promulgarunt. Cardinalis D. Franciscus de Mendoza, Archiepiscopus Burgenfis librum scripsit pro statutorum limitatione. Cardinalis item D. Fernandus Niñon de Guevara, Archiepiscopus Hispalensis, & Generalis Inquisitor in responso quod ad Philippum III. de anno 1600 transmissit, eandem limitationem approbat. Frat. Franciscus de Uzeda Seraphicæ Religionis alumnus hac de re librum edidit, quem vidit, & laudavit Rex Philippus II. P. Joannes de Montemayor ex Societate Jesu Supremi Consilii sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Qualificator, & Provincialis Castellæ ac sacræ Theologiæ Lector tractatum doctum & eruditum hac de re scripsit. P. Ferdinandus de Valdes ex eadem Societate Qualificator similiter, Provincialis, & Lector, alium de eadem materia tractatum scriptum reliquit, dignum sanè ut prælo mandaretur. D. Joannes Roco de Campofrio in supremo Consilio sanctæ & generalis Inquisitionis Hispaniæ Fidei Quæstor, postea Episcopus Zamotensis, inde Pacensis, & demum Cauriensis, tractatum satis doctum contra statuta puritatem sanguinis exigentia scripsit. Don Didacus Serranus de Sylva ejusdem supremi Consilii Inquisitor, divinarum, humanarumque litterarum Doctor insignis, eloquentiæ flumen & fulmen, latè & eleganter multis adductis argumentis, & rationibus in particulari tractatu, quem Illustr. D. D. Andreæ Pacheco Generali Inquisitori, & Episcopo Conchenfi dicavit, probavit leges, & statuta hujusmodi vim hodie amittere, & limitationi locum esse. Fr. M. Ludovicus de Leon in Salmantino studio sacræ Scripturæ Cathedralis regens, in libro quem scripsit *de los hombres de Christo*, eandem sententiam tuetur Venerabilis F. M. Benedictus de Peñalosa Benedictinus Monachus integræ vitæ, & doctrinæ non vulgaris, vir moribus suavissimis præditus idem defendit in tract. quem scripsit *de las cinco excellencias del Español*. P. M. Fr. Alphonsus de Hojeda Dominicanus primus Hispalensis Inquisitor ejusdem fuit sententiæ. Doctor Alphonsus de Hojeda in tract. quem eddit *de incompatibilitate Beneficiorum*, idem sentire videtur R. Fr. Hieronymus de Oropeza Generalis sacri Ordinis S. Hieronymi, vir literis, & virtute insignis, ac Regibus Joanni II Henrico, & Ferdinando ac Isabellæ ejus uxori charus, nervosè hoc ipsum defendit. Hanc eandem opinionem tenent Turrec. in c. constituit, 17. q. 4. Toftat. in Levit. cap. 19. q. 22 Alphons. Carthagenæ in defensorio veritatis Christiana, Henric. Monroy in apologia contra Archiepiscopum Toletanum, Christoph. à S. Stephano in libro quem scripsit, *Mare historiarum, in vita Don Pauli à sancta Maria, Episcopi Carthaginensis, & Burgenfis*, Avendan. de exequendis mand. p. 1. cap. 19. num. 20 Didac. de Covarruvias in Clem. si furiosus, p. 1. §. 2. concl. 5. & 6. Navar. vir pius, & doctus in man. cap. 27 n. 205. & conf. 3. & 26. de Regular. & conf. 22. de heret. Cajet. tom. 1. opusc. tract. 31 cap. 6. Didac. Perez l. 9. tit. 1. lib. 2. ordinam. & l. 4. tit. 3. lib. 8.

etiam ordinam. Honcala verb. Neophytus, Fr. Emmath. quæst. Regul. tom. 1. q. 14 art. 2. 6 & 7. & tom. 3. q. 11. art. 1. P. M. Deza 2. 2. q. 11. art. 4.

Et illorum nonnulli ad prædicta statuta impugnanda fundantur in rationibus superius relatis, alij verò pro limitatione pugnant, ut sic probatio possibilis fiat, quæ alias difficillima reputatur, si ad unguem observentur hu. usmodi statuta, de quâ materia latè D. Franciscus Torreblanca Villalpando in tract. de jure spirit. l. 13. c. 22. & n. 7. cujus verba cum sint scitu dignissima, ea hinc apponere non gravabor. Probatio autem hu. usmodi adeo omnibus difficillima visa est, ut vix unus ex millibus dari possit, qui in rigorosa statutorum acceptione possit satisfacere, nam ad hoc ut quis dicatur non descendere ex Judæis, aut Mauris, probare debet antecessores suos, qui primi Evangelium susceperunt, non fuisse ex Judæorum, aut Mahometanorum prole, sed ex Gentilismo, seu Paganismo conversos; quod omnino est improbable: tum quia tempore promulgationis Evangelij tota Hispania Judæis scatebat Ioseph. lib. 10. antiq. Judaic. cap. 11. & lib. 11. c. 5 & lib. 14 cap. 1. cum seq. & contra Apion. lib. 1. Philo in Flac. Strabo Geograph. lib. 5. Iorin. in 1. et. Apostol. cap. 8. Garibay lib. 5. cap. 4. Marian. lib. 4. cap. 4. Puente de las Monarchias, tom. 1. lib. 2. cap. 33. §. 1. Peñalosa de las excellencias de España, cap. 4. Tum etiam, quia post Maurorum invasiones Fideles adeo in eorum captivitate oppressi fuerunt, ut multi eorum qui ad Mahometanos ritus non transferunt, cum eorum filiabus se copulabant, ut temporalibus honoribus potirentur, & qui in eorum invasione ad montana Legionis, & alibi se receperunt, dum Hispaniam recuperarunt, quam plures eorum cum filiabus Maurorum & infidelium Matrimonia inierunt, cum inter ipso met. Hispania Reges talia conjugia non fuissent indigna, ut probant Serarius de matrim. heret. c. 1. & 2. Thom. Sanch. tract. eod. tom. 2. lib. 7. disp. 72. ex n. 2. D. Joan. Solorzan. de jure Indiar. lib. 3. cap. 5. ex num. 13. Tum demum, quia licet non sit tam longa successio querenda (quamvis macula ascendentium ab Adamo impedimentum faciat) quia nec testes, nec instrumenta de illis reperiri possunt, quamvis ad posteriora sacula nos convertamus, non minoris difficultatis est probare nullum ex suis progenitoribus maculam contraxisse; nam ut Peñalosa in libro relato (quem edidit post Memorialem, quem scripsit D. M. Regi nostro infra referendum) d. c. 4. ibi: Porque es verdad, que a todas generaciones viene a tener cada persona quatro mil y novecientos y seis ascendientes, y es possible que tenga otros tantos linajes, porque no avia de casar siempre con dispensacion. I ques en toda Castilla y Andalucia. no ai millon y medio de vezinos, y por poco que si estienda cada linage, tendra mas de trienta personas, no se que testigo en el Mundo pueda deponer de semejante calidad, ni que escrituras se puedan hallar que lo allanen todo, &c.

Idem D. Franciscus Torreblanca Villalpando in dicto Memoriali, quod scripsit D. D. nostro Regi, & typis mandavit, d. c. 22. in fine fol. 386. ita Regem alloquitur: De suerte Señor que el mas noble que trataré probar su origen aquellos primeros Españoles (que es la mayor nobleza que puede aver) tendrá trabajo en probar que todas estas borrascas es capo libre su generacion, y se tuvo algun defecto, despues aca hubiere caido, no le pasan el vulgo en cuenta tanta Nobleza y tan heroicas virtudes no hallando que dezir en el que se levanto aior del polvo de la tierra pro no conocer sus ascendientes. Porque si un Cavallero y un Plebeio caen en un mesmo delito, la infamia del primero es eterna y la otra no llenga ni auna a los hijos, ni ai vezino que lo sepa, ni se acuerde dello. De suerte que el menos noble, y menos conocido satisface mejor al Estado por la menor noticia que

que aide sus amepassados, de que se sigue que lo que se instituyo por grandes cavalleros, y personas principales que dea privados dello, y vengán a darse a personas que ni por su linaje fin conocidos; ni por su valor merecen serlo, y que no hallan do los primeros banta en España por la macula quiza de su setima abuela (que en el plebe o no se conoce la de su padre) la desamparen, y se ban a otros Reynos, donde no se mira tanto en esto, y los hombres baxos que padecen el mismo defecto; y quizan mayor, porque no ai memoria del, qued en con el officio, dignidad, honra y insignias della, &c. Et paulo inferius: Ipor que las familias mas calificadas por la memoria que ai siempre dellas quando padecen algunos destos defectos por algun mal casamiento, nunca se olvida; dunque le toque mui lexis al pretendiente, sera justo pues todas las leyes an puesto fini termino a estos impedimentos que la deshonra de España le tenga sendo assi que la ley de Dios tenia edades para los alienigenas, y las leyes Canonicas y Civiles le tienen basta la secunda generacion; y si a esto no se pone limite, es imposible que se pueda (como a ora passa) dexar de perder mucha Nobleza de España, ose an de dar los premios de honra, y sus insignias personas que realmente padecen defectos que los que agora se juzgan por tales, ose an de venir a dar a los de tan baxa calidad; que no tengan origen, ni ascendientes conocidos, &c.

77 Non defuerunt tamen qui in defensionem statutorum puritatem sanguinis requirerentium insurgerent contra supradictos, vel eorum aliquos, in primis specialem tractatum in lucem pro defensione statuti Toletani edidit Didacus Velasquez, & de eadem materia tractantes hanc partem sequuntur Rojas sing. 104, Hoed de incompat benef. p. 1. cap. 23. Simanich. de Cathol. institut. tit. 47. num. 81. Otalora de nobilit. 2. p. 3. p. c. 7. num. 26. Perez de Lara de anniversar. & capell. lib. 2. c. 4. a princ. & precipue ex n. 57. & in compendio vita hominis, c. 1. ex n. 47. Castill. controvers. tom. 4. p. 2. lib. 5. cap. 123. ex n. 16. Cevall. commun. tom. 4. q. 900. ex num. 84. Paz de tenuta, tom. 1. cap. 32. num. 89. cum seqq. Escobar de puritate prob. p. 1. quest. 2. ex num. 4. Amaya observ. juris lib. 2. cap. 6 num. 52. Gonzal de Salzedo de lege politica, lib. 1. cap. 5. a num. 5. Medina q. 1. quest. 105. art. 1. Pacian. de consilio sapientis, lib. 1. cap. 10. Perez de Lara de anniversar. & capellan. lib. 2. cap. 4. a princ. Petr. de la Escala Guevara en un particular tractado que escrivio del origen de los moneros de Epinosa, su calidad, preeminencias, y essenciones, p. 2. cap. 12. D. Ferdinandus, Pizarro y Orellana in tract. de viris illustribus novi Orbis, in vita Ferdinandi Cortes, cap. 5. observ. 3. pag. 106 late Ignat. de Villar in sylva respons. lib. 1. respons. 12. numer. 37. cum seqq. Solorzan de Indiar. gubernat. tom. 2. lib. 2. cap. 19. num. 4.

76 Moventur ex cap constituit, 17. quest. 4. desumpto ex Concilio IV. Toletano, c. 64. in quo sic statuitur: Constituit sanctum Concilium, ut Iudei, aut h, qui ex Iudeis sunt, officia publica nullatenus appetant, quia sub hac occasione Christianis injuriam faciunt. Ideoque Iudices provinciarum cum Sacerdotibus eorum subreptiones fraudulentem elicitas suspendant, officia publica eos agere non permittant, &c. Cujus meminit P. M. Fr. joannes Marques, suo saeculo ingeniorum phoenix, in sacro Inquisitionis Hispaniarum Senatu Qualificator raræ facundiae, & exquisitæ eloquentiæ vir, Philippo III. Hispaniarum Regi a sacris Concionibus is inquam in libro quem inscripsit, El Governador Christiano, lib. 1. c. 3. postquam plura Pontificia decreta, & diversorum auctoritates adduxerat ad comprobendam exclusionem hujusmodi, addit tandem hæc verba: Atendiendo a estas razones en el Concilio Toletano IV. se ordenó que se quiescassen los officios publicos a los Christianos que descen-

dian desta gente: segun la interpretacion que dan aquel Canon algunos Doctores curiosos, y aunque no puerder responder que virtudes vencen se ales, toda via hechar mano de hombres sospechosos, sobrando otros sin sospecha, seri a peligrar de valde, que todo Principe prudente lo deve escusar.

Fundatur quoque illa Toletani Concilii constitutio sive decretum in Conversorum conditione, & naturali inclinatione, quia communiter, suapte natura ut dixit Rojas citato loco, Christiani novi sunt seditiosi, sunt nimis inquieti, & passim Christianos antiquos opprimere nituntur.

Plura referuntur accidisse facinora per eos perpetrata, propter quæ indigni efficiuntur officiorum & honorum omnium, proindeque oprimo jure qui veteres habentur Christiani de eis diffidunt, & jam omnem communicationem cum illis habere nolunt; narrari vulgò solet quod cum Judæi consulerent aliarum Provincia- rum Synagogas quomodo evertetent Christianorum Ecclesias, personas, bona, responsum acceperunt, ut refert Didac. Velasquez d. tract. cap. 9. in hæc verba: Dabitur operam litteris, & cum Theologia vestra subvertetis Christianorum fidem. cum jurisperitiæ eos exspoliabitis; cum medicina vestra eos impune occidetis: præterea consequentes quocumque modo beneficia ecclesiastica, Sacramentis eorum abutemini, & Ecclesias pervertetis; ingressi monasteria pacem, & concordiam perturbabitis. Denique artes illas & officia secularia discetis, & occupabitis, quibus Christianorum bona devoretis.

Refert D. Joannes de Mariana in sua historia Hispanie lib. 19 cap. 8. Paulum Burgensem, de quo infra, sensisse originem a Judæis trahentibus nullum Reip. officium tradi debere, his verbis: Ejusque illa vox fuit sic fama tulit, ex ea gente prognatis nullam Reip. partem committendam videri moribus ex fraude, atque mendacio compositis simulare, mentirique natis, neque bello bonis, neque pace, &c. Idem refert in ejus vita Fr. Christophorus de Sanctoris, Ordinis S. Augustini, & Stephan de Garibay en la historia General, lib. 15. c. 48. his formalibus verbis: Este notable Prelado Don Pablo por aver sido Arçobispo de Burgos es llamado entre los Theologos el Burgense, el qual con ser converso a consejo a el Rey Don Enrique por causas notables que a ello le devieron mover, que a ningun Iudio ni Converso recebiesse en el servicio de su casa Real. ni en el Consejo, ni en otros officios publicos Reales de sus Reynos, ni en la administracion del patrimonio Real. Cosa notable que con ser de ellos, el mismo sapientissimo Prelado fuesse desse parecer contra su propria nacion, &c. Additque Regem Henricum, eo quod ei fidem non habuit, mortuum fuisse a quodam Medico Judæo.

Non auderem his & aliis ponderatis, quæ horrorem cuilibet ingenuo viro efficiunt condemnare unam nec alteram opinionem, sed mediam inter eas tenere viam, ut scilicet sinistra illa suspicio quæ contra hujus nationis homines habetur duobus modis purgari possit, vel temporis diuturnitate, vel actibus positivis moribus Christianitatis, ut de quodam mihi constitit per fidem authenticam Ordinarii de eximio Fidei Catholice zelo, quo progrediebatur in partibus ubi, Proh dolor! aliqui judaizantes non deerant pessimi homines: verba autem testimonii, quod vidi, sunt quæ sequuntur Conversioni Iudeorum, & apostatarum a Fide totum se dedit, suis opibus Sacerdotem Hispanum, hominem pium, & doctum qui Iudeorum conversioni operam daret, & vacillantes in Fide confirmaret, cum aliis piis sustentavit, & in paterna domo in convivio habuit; suspectos de Iudaismo omnes & ubique ita evitavit ut ne alloquio quidem suo eos dignaretur. Recon-

ciliatos Ecclesia apostata multis erogatis pecuniis recreavit. Neophytum quendam adultum ex Judaismo de sacro fonte suscepit, eique & necessaria omnia ad vitam & commercium subministravit.

- 80 Potissima exclusionis ratio à Doctoribus tam Iureconsultis, quam Theologis adducta, qua hujusmodi Conversi, & ab eis originem trahentes incapaces sunt cujuscunque officii Reip. Christianæ, consistit in justa suspitione qua timetur ne ad vomitum redeant, cum vulgò dici soleat tales fore filios, quales parentes. Ita argum. text. in l. quisquis, §. filii, C. ad leg. Jul. majest. ibi: Paterno enim deberent perire supplicio, in quibus paterni, hoc est hereditarii criminis exemplam iunguntur. Probant Chassan. in catal. gloria mundi, p. 1. consid. 25. Tiraq. l. 7. connub. P. 7. gloss. 1. à. n. 1. Sanch. in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 7. ibi: Ratio potissima harum pœnarum est jura presumere, fore ut filii mores parentum imitentur, & n. 8. in fine, ibi: Et ob id dicitur deesse timorem v'ri constantis non solum quando malum timetur in propria persona, sed etiam quando in filiis, &c. Et in nostris propriis terminis Fr. Anton. Gorduba d. q. 54. concl. 43. ibi: Sed magis ad particularia descendendo sit conclusio tertia, quod legitima interveniente auctoritate licitum est ab aliquibus congregationibus & muneribus supradictis repellere descendentes ex genere Hebræorum in gradibus notis; & propinquis, propter rationabilem presumptionem de eorum reditu ad vomitum contra Fidem, &c. Et ibi: Propter horum, vel illorum inconstantiam, & relapsum frequentem, & ut plurimum expertum, jam communiter censentur & habentur viles vel infames in tali patria, vel regione is, qui ab eis in gradibus prædictis notis originem trahunt. Nam & ea natura est, ut ramus, id est proles, ut plurimum suam originem sapiat: quo fit ut oblata occasione ad priorum suorum, & generis antiqua vitia redeant, &c.
- 81 R. P. M. Augustinus Saluccius in cap. 1. sui discursus, ibi: Ya que en el capitulo 6. vimos que la razón unica de hazer los estatutos fue el justo recelo, &c. & expressius in cap. 4. §. 3. in fine, ibi: Mientras no ay seguridad, de que se emplea bien el cargo y la dignidad por aver justo recelo, razones que como indignos sean excluidos los sospechosos, pero donde no corre esta razón, no es digno de grandes Principes excluir de las honras alguna nacion de las que estan debaxo de su imperio y providencia paternal, &c.
- 82 Mar. Cotellius ad leges Federici, d. cap. 63. nota. 73. num. 5. ibi: Primò propter cessatam statutorum precipuam rationem, ad quam & cetera rediguntur, qua in justo timore dissimulata impetatis fundabantur, ne gradus, ac honores Christiana Reip. fidi fragis, ac consequenter infamibus, & Religionis nostræ proditoribus committerentur, ut ex Pauli III. diplomate, quo Toletanum statutum probavit, ac Salicæ Archiepiscopi scriptis, quibus editurum per se statutum tuetur, cognosci potest, &c.
- 83 C. Joan. de Escobar del Catro in tract. de puritate, & nobilit. probanda, p. 1. q. 4. §. 2. n. 23. ibi: Quoad vero Iudæos intelligendum est de illis, qui paucis abhinc annis ex perfidis Iudæis, & apostatis conversi ad Fidem fuerunt, quorum conversio, prout maximè facta fuit, & prævi mores, & ut plurimum nocivi, &c.
- 84 Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 24. ibi: Quia intra hos gradus poterit esse prohibitio rationabilis propter suspitionem, qua habere potest ne parentum crimina imitentur, &c.
- 85 Unde cessante hac suspitione debet & cessare exclusio propter eam inducta, argumento vulgaris illius Axiom. cessante ratione legis cessat ipsa lex, l. quod dictum, ff. de pact. l. si maritus, §. scripsit, ff. de adulter. Anguian. de legib. lib. 1. contrav. 3. Bonac. eod. tract. in p. 1.

quasi. 1. cap. ult. §. 2. num. 1. alias esset justum capitali iudicio addicere, & innocentem condemnare, contra Domini mandatum Exodi cap. 13. Inno enim & justum non interficies; nam ut inquit Dionys. Halicarnas. lib. 2. de abstinentia ab usu immolatorum, crudele nimium videtur innoxios homines occidere: nihil aliud importat nimius rigor quo in hac materia proceditur, nisi sanguinem exhaustire, juxta sententiam Spiritus Sancti Proverb. cap. 30. Qui vehementer emungit elicit sanguinem, & qui provocat iras, producit discordias: quam sententiam repetit S. Greg. lib. 21. moral. cap. 11. Plurimumque enim dum verba quidam sacri eloquii plusquam debent, discutiunt, in carnalem intellectum cadunt, sanguinem quippe elicit, qui vehementer emungit, quia carnale efficitur hoc quod eximia spiritus discussione sentitur. Unde inter utrumque populum, non divisionem, sed Christianam unionem ad perpetuum Ecclesiæ fundamentum Dominus Jesus ab æterno postulat Patre apud Joan. cap. 7. vers. 22 Et Ego claritatem, quam dedisti mihi, dedi eis, ut sint unum, sicut & nos unum sumus Non pro eis rogo tantum (Judæis scilicet) sed pro eis, qui credituri sunt per Verbum eorum in me (Gentibus videlicet) ut omnes (Judæi & Gentiles) unum sint, ut credat Mundus quia tu me misisti. Quò loci Anton. de Belinghen agens de filii explanatione, ita ait: Tantam vult esse inter suos charitatem, ut mundus eam videret, credat eum esse filium Dei, per quem talis unio facta est: nam re vera nemo Fideles tali unione unire potuit, nisi Deus.

Est enim magna dignum consideratione, admirabiles cernere effectus ex qualitate provenientes, ut inquit S. Basilii: Homines ex diversis Nationibus ac regionibus profectos per exactam morum ac disciplinam similitudinem, adeo in unum veluti coaluisse, ut in pluribus corporibus unus modo esse animus videatur, virissimque plura corpora mentis unius instrumenta cernantur, &c. & Angelicus Doctor S. Thomas super illa verba Apostoli ad Ephesios cap. 2. Ipse enim est pax nostra, qui fecit utraque unum, & medium parietem maceria solvens inimicitias in carne sua legum mandatorum decretis evacuans, ut duos condat in semetipsum in uno novo homine faciens pacem, ut reconciliet & ambos in uno corpore, in lect. 5. pag. mibi 45. multis sacræ Scripturæ locis probat unionem, de qua agimus, esse Juris divini, & Christi Domini intentum fuisse, ut Iudæorum & Gentilium æmulationes, invidiæ, & inimicitia penitus cessarent. Quia scilicet, inquit, Christus utrumque populum, videlicet Judæorum colentium Deum verum, & Gentilium ab hujusmodi Dei cultura alienatorum conjunxit in unum, juxta illud Joan. 10. Alias oves habeo, quæ non sunt ex hoc ovili, & fiet unum ovile & unus Pastor. Et Ezech. cap. 36. Rex unus erit omnibus imperans. Christus autem hunc parietem removit, ut nullum remaneret interstitium factus populus unus Iudæorum & Gentilium, & solvere parietem maceria est solvere inimicitias, quæ erant inter Judæos & Gentiles, ex quo oriebatur inter eos ira & invidia, &c. Comprobatur hæc doctrina ex S. Augustino lib. 18. de civitate Dei, cap. 28. ibi: Propterea sequitur, & dicit & congregabuntur filii Juda, & filii Israël in id ipsum, & ponent sibi met Principatum unum, & ascendent a terra Hoc si adhuc velimus exponere, eloquii prophetici obtundetur sapor, recolatur tamen lapis ille angularis, & duo illi parietes ex Judæis, alter ex Gentibus, ille nomine filiorum Juda, iste nomine filiorum Israël, eidem uni principatui non in id ipsum innitentes, ascendentes agnoscantur in terra &c.

Exclusa igitur tali suspitione per unum ex modis infra referendis, non videtur ista inhabilitas totalis, de qua supra, & esset dare causam multis inconvenientibus, de quibus infra. Optimè hac de re Franc. Patritius Senensis

Senensis in lib de Regis & Regni inst. t. tom 2. Non laudandum cenſeo quod in pleri que civitatibus nostro tempore uſurpari ſolet & à nonnullis doctiſſimis viris argumento etiam defendi, ut familia complures perpetuò omni publica functione excludantur, qua in re in primis peccatur, & in uſuſum erga concives noſtros, qui cum onera nobiſcum ferant, à muneribus omnino excluduntur. Et deinde: Optimi namque civis, & bene de Republ. meriti, muneribus honoribusque honeſtandi ſunt; determini autem omni ſeditatis exemplo afficiendi: quocirca qui deliquerunt mulctandi ſunt, parcendum eſt tamen eorum poſteris, fieri enim poteſt ut ex optimis parentibus oriſſimi fiant, & ex deterrimis nonnunquam optimi, &c. Et paulò inferiùs: Non igitur poſteri arcendi ſunt parentum culpa perpetuò à Republica, ne omnino felicitatem deſperent, cum videant nullam veniam ſperandam eſſe, nullaque virtute ſeſe redmere poſſe. Fit enim ſapientum ro, ut eorum animi ad res novandas promptiſſimi ſint, & deſperatio aliquando in virtutem convertitur, facile enim qui periclitantur, Maronis doctiſſimi Poetarum ſententiam uſurpant.

Una ſalus victis nullam ſperare ſalutem.

92 Optimum puto, ait Ariſtoteles, ad æqualitatem civium ſervandam inter ſe, ſi omnes ſenſerint ſpe participes eſſe publicorum munerum. Laborandum igitur imprimis erit ut æquali jure inter ſe cives vivant, & ne alii perpetuò imperent, alij autem perpetuò famulentur: Honori ſiquidem quiſquis ſter, proſequitur Senenſis, quem cum viderit ſibi præreptum, ſpeque ſe eſſe fraudatum, nunquam animo quieſcet, & vel negligentior in Republica erit, vel malè omnino animatus. Ex quo quilibet ingenuus vir potius optaret ſemel mori, quam ſine culpa ac contra juſſe videre perpetua inhabilitate maculatum, ut ad aliud propoſitum advertit eleganter Dominicus Baudius induciarum belli Belgici lib. 2. fol. mih. 186 Sane ſi tam dura lege vivere-remus, quis generoſa virtutis indole præditus non optaret ſemel mori, quam hac æterna ſollicitudine conſiſtari; Hinc etiam provenit, ut propter perpetuam inhabilitatem multi infideles dubitarent noſtram Catholicam Fidem amplecti, ſicut aſſerit Caietan. a. 1. tract. 31. reſponſo 6 his virbis Hiſpano idiomate transcriptis.

93 Es un gra de impea miento para que los hijos no ſe redanzgan a nueſtra anta ſe, el ver que deſpues de convertir ſe ellos, ſus hijos, y deſcendientes han de vivir ſin honra, aunque mas la merezcan, y aſſi lo que por una parte habemos combizando los que vengán a la Igleſia, y ſe convertían a Jeſu Chriſto, por otra los deſhazemos, excluyendo de las honras a los que han entrado en ella bien al contrario de lo que hazen los Turquos con los Chriſtianos que ſe convierten ſu impia ſecta, &c. Aucto quidam modernus in tract. de nobilitate, cap. 3. num. 18. hac de re agens ita loquitur: Entre los Moros es tan al contrario, que ſi algunt ſe haze Chriſtiano y deſpues retrocede de la ſe, y ſe buelva a ſu mala ſecta, es preferido a todos los demas, haziendole infinitas honras, y enriqueciendole todo como ſi hubierah echo alguna grande hazaña, y dan la razón (y es mucho para quien tan poco la conoce como ellos) porque dicen que el que no conoio otra ley, no es mucho que abraſſe aquella en que ſe crio, pero el que ſupo y experimento otras leyes, y mas la de los Chriſtianos, que ſon tan poderoſos y ſabios, y la dexa por la ſuya, eſte les da grande credito y haze grande honra a ſu ſecta, y merece ſer Alſuqui, y gran ſeñor, y como ſaben eſto los que ſe han baptizado, y ſe ven por otra parte inabiles a capar a las nonras, y notados de los Chriſtianos antiguos, es un fuerite nemigo encerrado en ſu pecho que perpetuamente les haze guerra dexar la verdadera ley de Chriſto y bolverse a ſu ley falſa y antigua ſecta como ſe an viſto muchos.

94 Nota eſt hiſtoria hujus temporis de Cigala, qui cum eſſet Chriſtianus, ex parentibus Catholicis, & nobilibus Regni Siciliæ procreatus, à Chriſtiana Religione deficiens ad perfidam Mahumetis ſectam ſe tranſtulit, ac Turcarum Imperatori admodum charus evaſit ab eoque in Baxam & maris ducem generalem electus fuit, quo in Officio Chriſtianorum terras infeſtabat, multaſque damna illis crudeliter inferebat; ſed cum deſiderio flagraret in fide Catholica vitam cum morte commutare, & Dei ac Regis Catholici miniſterio ex toto corde, & ex tota voluntate ſe dedicare, & cum jam ad hunc effectum prope Neapolim navigaſſet, ut illic magnam claſſem omni tormentorum genere præmunitam in Chriſtianorum manibus tradere poſſet, retroceſſit, ea ſolùm motus ratione ne poſt reconciliationem audiret vocari hæreticus, perſuga, & Chriſtianæ Religionis deſertor, & perpetua infamia ob id notari unà cum ejus filiis, eligens magis velle in perfida Turcarum ſecta ſummis ornamentis inſignitus obire, quam apud Chriſtianos cum dedecore & perpetua infamia vivere. Huic caſui multum ſimilis eſt alius, quem mihi retulit Pater quidam Prædicator ex Societate I. E. S. U., qui cum in Orano colloquium haberet cum quodam Judæo nomine Ibaac Cauſino perſpicacis ingeniiviro, ad hoc ut Chriſtianus fieri vellet exiſtimans ſe id facile conſequi poſſe, eo quod homo ille cum multis Chriſtianis ſtriſtam contraxerat amicitiam, Catholicaque Religioni multum ſemper detulerat, nihilominus quando Pater ille Prædicator exiſtimavit Judæum ad Chriſtianam militiam revocatum, ad Deum converſum eſſe, reſpondit: Ad quid, Pater mi, vis ut Chriſtianus ſiam, ſi ſtatim ego & deſcendentes mei perpetuam notam & famæ maculam incurrimus, inhabiles ad officia publica & Eccleſiaſticas dignitates evaſimus, non eſt iſte curſus certus ad honores & gloriam, ut decebat, ſed aditum & viam ad eos obtinendos præcludit mihi, qui non ſolùm inter meos ſed etiam inter Chriſtianos, & Mauros magni ſum habitus, & perhonorificè tractatus.

95 Videamus modò quo temporis curſu purgetur illa ſuſpicio, ſeu purgata intelligatur: de lure Canonico ultra ſecundum gradum per lineam paternam, & ultra primum per lineam maternam purgata cenſetur, cap. quicunque. 2. §. hæretici, ibi: Uſque ad ſecundam generationem ad nullum Eccleſiaſticum beneficium, ſeu officium admittatur, cap. ſtatutum 15 juncto §. hoc ſanè, de hæret. lib. 6. ibi: Ipſorumque filij uſque ad ſecundam generationem ad aliquod beneficium Eccleſiaſticum, ſeu publicum officium admittantur, ſimul & ſe undum gradum per paternam lineam comprehendere declaramus, per maternam vero ad primum duntaxat, &c. l. 3. tit. 3. lib. 8. no. 2. Recop. ibi: Mandamos que los reconciliados por el delito de la hereſia y apoſtaſia, ni los hijos y nietos de los quemados y condenados por el dicho delito, haſta la ſegunda generacion por linea maſculina, y haſta la primera por linea femina no pueden ſervir, &c. Covar. lib. 2. var. cap. 8. n. 1. Clar. lib. 5. recept. ſenten. §. la ſa majeſtatis, n. 13. Anton. Gom. tom. 3. var. cap. 2. n. 4. Cordub. d. q. 54. concl. 3. circa fin. Molin. de iuſt. t. tom. 3. diſp. 58. num. 19. verſ. filij tamen, Suar. tom. 5. in. 3. p. d. ſp. 43. ſect. 3. n. 1. Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 1. cap. 13. q. 8. in pœna. 8. hæreticorum, Sanch. in præcepta Decal. tom. 1. lib. 2. cap. 27. n. 2. Valenz. conſ. 91. n. 67. 68. 69. & 75. Ego. d. p. 1. tit. 2. gloſ. 7. n. 24. & 25.

96 Purgatur etiam mala ſuſpicio ex actibus poſitivis denotantibus Chriſtianitatem. & ſanam doctrinam, ut probat text. in cap. laici 6. diſt. 33. in quo cum Felix Nucerinus Episcopus Papam Innocentium I conſulereſet an laici qui tempore maximè Baptiſmi uxores habuerint, poſſint promoveri; ita reſpondit: Si ſe ſic inſtituerint, ut opinio eorum in nullo vacillet, aut clericiſ

ricis iuncti sunt, aut monasteriis, & in omnibus operibus bonis vigilaverunt, non prohibetur, &c. & faciunt l. de feneratorum 3. § is qui, ff. de re milit. ibi: inspecto vita ejus praecedenti tempore, &c. l. omnes, § a barbaris, ff. eod. ibi: Et si bonus miles ante estimatus fuit, &c. l. famosi ff. ad l. Jul. Majest. ibi: Nam & personam spectandam esse, ac potuerit facere, & ante quod fecerit, &c. Ex ea ratione, quia suspicio, quæ poterat considerari, cum sit debiliior, & inferior ipsa præsumptione, ut cum multis probat Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 30. n. 2. omnino vires suas amittit præsumptione actuum exteriorum Christianitatis. Qui autem hi sint, per quos omnis suspicio, & mala præsumptio Personæ tollitur, refert Farin. de hæresi, q. 187. s. 1. n. 10. his verbis: Amplius tercio, quia sicut quem hæreticum esse ex illius factis dignoscitur, ita etiam & contra quem non esse hæreticum, probatur ex actis, ut puta si probetur quotidie rem divinam audire, pro animabus defunctorum orare, aliaque hujusmodi facere quæ facere solent boni, & Catholici Christiani; non enim potest quis nam subitè fingi, nec cu usquam repente mutari, aut natura converti, ex allegatis per Simanch. de Cathol. in situm. tit. 45. rub. de contumaciis. n. 7. Franc. Peña in addit. ad EymERIC. in direct. Inquisit. p. 3. commento 170. vers. ed. quomodo fol. mihi 736. ubi quod hæresis præsumptio satis excluditur ex bona, & laudabili vita antea facta, probando præsertim quod Sacramenta Ecclesiæ more Christianorum debito tempore recepit, ceteraque omnia peregit, quæ à veris & Catholicis Christianis fieri solent, &c.

98 Duobus apud nostros exemplis hæc veritas comprobatur, olim proximo Emmanuelis Lusitanæ Regis imperio quidam Maurus in Africa natus ignobili pago prope montem Benargafate qui ab Arzilla sex tantum leucis recedit, Christo nomen dedit Mahometum detestatus, & vocari voluit Baptismo Gonzalus Vaz: cumque iste post aliquot annos transactos suorum desiderio ad Arzillam voluit pelago remeare, à Mauris inter navigandum capitur, quem adduxere Tituanum, ubi nulla unquam præda majori cum gaudio excepta est Mandarinus (is Maurorum omnium crudelissimus id temporis oppido imperabat) victum, exutumque medio in foro iussit alligari crate ad id muneris parata Multa ad spectaculum confluerant hominum milia, quos Gonzalus instar victimæ circumspectabat. Advolat illi cò mater germanique fletibus enixè deprecantes, ut in antiquam, & primo cum lacte exceptam Mahometis legem rediret, nullæ tamen vel blanditiarum, vel tormentorum vires Christi militem inflectere potuerunt, quinimò lingua (quod unum habebat expeditum membrum) promerita in Mahometem, illiusque oratores convitia expromens, totum se Christo dedicatum strenuè fatebatur: & ut ob illius amorem plura identidem sibi tormenta ingeminarent, hortabatur, quo simillimum duci suo militem efficerent, neque sibi ma orem posse dari pœnam dicebat, ac acerbius infligi supplicium, quàm si tormentis immanibus modum aliquem adhiberent Omnes illico post cujusque studio jacentis corpus foedè incipiunt lacerare, ille verò non cessabat piè admodum, & religiosè J E S U ac M A R I Æ nomina sacrosancta compellere, & infamem Mahometum convitiis onerare, nullis deterritus tormentorum ictibus, quæ in loquentem acerbius sæviebant. Nec id amplius passi carnifices linguam conati sunt evellere, forcipibusque & ferreis aliis instrumentis loquentis labia extorserunt, & effractis dentibus disruptum os fœ dissimè deturparunt. Ungues statim à pedum, manuumque digitis extrahunt, & digitos abscindunt minutatim: tantum in oculos non est sævitum, Mandarinum jubente, ut posset visis tormentorum generibus acerbius affligari. Hæc inter supplicia Christi

miles strenuè biduo perduravit, quin diù noctuque ulla fuerit intermissio cruciandi donec exhausto jam sanguine, evanescenteque virtute corporis, integra animi constantia triumphalem accepturus coronam in æternum capitolium evolavit nostræ salutis anno. 1516. Hujusce pugnae decorique triumpho testes fuere oculati plures Christiani, qui aquæ Mauros servitio tenebantur, & mercatores, qui per tempus, in oppido agebant mercaturam, quorum testimonia publice suscepta ad Regem Emmanuelem missa sunt Refert P Anton. Vasconcellos in descript. Regni Lusitani, sub tit. Martyres alij, p. 45 cum seqq.

His nostris temporibus ex Tituano ad Ceptensem civitatem, quidem Maurus nomine Zaque causa concomitandi alium nobilem Maurum pervenit, sed cum negotio expedito nollet cum domino suo ad patriam redire, in qua uxorem & filium reliquerat, in dicta Ceptensi civitate remansit, in eaque Christianam amplectens Fidem, baptizari voluit & vocari Didacus de Salado, & uxorem suscepit Christianam nomine Francisam de Padilla, quæ ex parentibus Mauris procreata eandem Catholicam Fidem in tenera ætate suscepit Per plures annos Didacus contra Mauros dimicans eos in multis damnificare non destitit, sed inopinato eventu ab illis in quodam conflictu captus Tituanum ducitur & coram oppidi Gubernatore sistitur qui vitam largius decoram promissi capto offert, si Christum cui adhærebat, deferens ad Mahometum, quem deseruerat, verteretur: ut verò pectus invictum hominis teneritudine demoliret, uxorem Mauram & filium adducit coram, si qua possint Christi militem expugnare: at iste Christi strenuus miles semper constanti asserebat animo in Fide Christiana esse moriturum, & contra Mahometanam perfidiam plura in ejus detestationem loquutus dicebat, sibi ad tolerandum majus inesse robur quàm carnificibus sævitiam, aut iracundiam, & ad ultimam vitæ periodum facturum Christi, quam susceperat, Religionem: hanc dicendi libertatem acerbis primùm verberibus tortores immanissimi castigarunt, & sævissimis tormentorum additis generibus, deum clavibus affixus, manibus, pedibusque ex altis turri per quinque dies vivus nunquam cessavit Catholicam prædicare Fidem, Mahometi sectam detestari, uxorem Mauram & filium vivis ex alto rationibus inducens ut Christiani fieri vellent, & hoc crudelissimæ mortis genere insignis Christi Miles Imperatori suo ultimam magna cum laude navavit operam, omnia abundè explens tam Christiani, quàm magnanimi militis munera, de mense Januarij hujus currentis anni 1645. de quo factæ fuerunt authenticæ informationes, quæ ad supremum Portugaliæ Consilium Matrini degens transmissæ fuerunt Videant tunc lectores an ex his actibus purgata remaneret mala illa suspicio ita ut horum filii ex Christianis uxoribus procreati tanquam à veris Christianis descendentes ad honores, & officia admitti debeant?

Benè ad propositum F Anton. de Corduba d. q. 54. fol. 438. col. 1. ad med. ibi: Nam etiamsi sit in gradibus, imò etiamsi ipsamet persona conversa sint ex Hebrais, Sarraenis, aut aliis infidelibus, si tamen sint adeo excellentes, puta de genere Regio, vel alias illustres, aut eruditione litterarum plerentes, aut præclaritate morum, sanctitatis, vel fortitudinis, aut alia denique notabili excellentia sufficiente illos apud homines illustrare, & habilitare ad alia munera, & societates, tunc certe videtur eorum utilitas, & ineptitudo ex genere proveniens purificata per talem ipsorum excellentiam. Neque enim est inauferribilis, ut supradictum est, ex quo solum consistit in accidentali conditione, seu qualitate hominis, & aliorum estimatione, legumque decretis. Purificari igitur, vel auferri potest non solum diuturnitatem

ratem temporis, sed etiam per id omne per quod habilitas, seu idoneitas, & illustratio personæ & generis secundum leges acquiri potest, puta per excellentes litteras, per heroica gesta ad utilitatem Reip per notabilem Fidei, vel morum profectum ex tali persona proveniente, per quæ & per alia huiusmodi persona alias vilis cum sua etiam posteritate secundum leges, & rectam rationem in Mundo apud homines illustris, aptusque homo ille, & genus ejus ad talem dignitatem, societatem seu munus obeundum efficeretur. Itaque de his, & aliis ejusmodi excellentibus personis etiam re enter conversis, ex quacumque secta vel natione, si alias sunt idoneæ, non videtur licitum tales non admittere ad dicta munera, atque collegia omnibus communis, etiamsi universaliter, & indistinctè rationabiliter alicubi sit institutum ne de tali genere admittantur. Nam vel cum tali epichia, seu limitatione tale statutum generale est intelligendum, secundum glos in cap. Sanctorum, dist. 70. vel potius facile cum predictis personis, dispensandum est: consonat expressè Turrec. in decreto, dist. 46. cap. 1. & facit dist. 61 cap. statuimus, cap. Neophytus, & cap. Osus.

100 Cessante igitur ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo, qui ex circumstantiis non judicatur à legislatore intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, & per epichiam in casu particulari corrigitur ex doctrina Martini Bonac quondam mei amicissimi in tract. de legib. disp. 1. q. 1. puncto ult. §. 2. n. 9 vers. quarto, ubi loquens de casibus qui per epichiam non censentur comprehensi in lege, ita ait: Quarto quando casus aliquis occurrit, qui ex circumstantiis non inducatur à legislatore intentus, & quem legislator excepisset, si eum previdisset, ut patet ex rationibus mox allatis. Quamobrem bene dicit Aristot. legem corrigi per epichiam, quatenus si legislator adesset, hoc modo respondisset, & ita legem suam moderaturus, & interpretaturus esset, vide Suar. lib. 6. de legib. cap. 7. num. 11 Less. lib. 2. cap. 47. dub. 9. num. 63. Valq. 1. 2. q. 69. art. 6. Sa. verbo lex. 1. Sanch. lib. 2. de Matrim. disp. 4. nu. 32. & lib. 7. disp. 37. Salas de legib. 2. p. disp. 2. sect. 10. Becan. tr. 2. cap. 6. q. 14. & c. quem locum Aristotelis à Bonacina citatum refert Layman. in sum. Theologia moralis, libro. 1. tract. 4. cap. 9. n. 2 ibi: Altera restrictio secundum æquum & bonum dicitur epichia, quæ defini solet: Benigna interpretatio significans casum aliquem particularem ob suas circumstantias lege universaliter lata non esse comprehensum, de ea Aristot. 5 Ethic. cap. 10. ita loquitur: Æquum, & bonum sine epichia est emendatio justæ legitimæ, nam lex quidem universalis est, ferri autem non potest, ut de quibus universaliter rectè dicatur; sed lex id accipit, quod sit plerumque, non ignorans quandoque deficere, & est nihilominus lex recta: defectus autem non est in lege, nec in legislatore, sed in ipsa rei natura; continuo enim rerum earum, quæ sub actione cadunt, materia talis est: cum igitur lex quidem universaliter loquitur, in his autem præter universale quippiam accidit, tum rectè secum habet ut ea parte qua legislator omisit, atque peccavit, absolute loquutus, emendetur defectus, quod & ipse legislator si adesset, hoc modo dixisset, &c.

102 Ex justa causa superveniente justissime à lege, seu statuto recedi potest, text. elegans, & valde singularis in l. si hominem, 30. ff. mandati, l. 4. §. fin ff. de re milit. Ias. in l. Barbarius, a num. 24. ff. de offic. Prætor Felin. in cum. 1. à n. 48. de constitut. tantusque est effectus justæ causæ, ut ex ea summi Pontifices jus divinum declarare, & Principes jus naturale limitare possint, ut tradunt Panomit. in cap. quæ Ecclesiarum, de constit. & ibi Felin. n. 19 & 26. & Dec. n. 13. & 18. Covar. de sponsal. p. 1. c. 6. §. 9. n. 4. facit Mynsing cent. 2. observ. 64. 1. dum dicit, quod Iudices etiam si jusserint

servare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna & evidenti causa possunt ea transgredi, juxta Innoc. in cap. Canonum statuta, in ult. glos. de constit. & n. 5. subdit per jurum dici non posse, qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Baldo in l. quid ergo, §. pœna ravior, ff. de hi. qui not. infam. Juvat doctrina Parid de Puteo in tract. de Syndicatu, verbo Doctor. n. 5. qui dum aderet de statutis requiritibus quod potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamvis hoc gradu insignitus non sit, si tamen alias idoneus, & eminentis, scientiæ esse reperitur, hoc sufficit ad statuti verba & mentem explendam, arg. l. unicuique, C. de prox. sacr. scrip. lib. 22. & eorum quæ tradit Bald in l. sed reprobare ff. de arbitr. in l. cum quid, ff. si certum per. quem locum refert, & sequitur Ioan. de Solorzano de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.

Provisiones generales statutorum, inquit Bald. conf. 53 lib. 2 recipiunt tacitas exceptiones propter emergentes casus, in quibus oportet specialiter provideri: unde succedere causa speciali cessat provisio generalis. Hinc est, quod propter singularia merita singularis fit provisio, quæ secundum statuta generalia non poterat fieri, l. 3 §. hi quoque ff. ad Syllan. Et veris & justis meritis suffragantibus, & ad antidora commune obligantibus, singularis in honore domino Potestati fieri potest l. Aquilius Regulus, & l. si pater ff. de donat. nam contra valde meritos non sunt prodita edicta prohibentia l. sed rerobari, ff. de ex cust. & maxime, quia huiusmodi statuta sunt strictè in casu, & in personis, atque ob causas de quibus loquuntur intelligenda ita ut si non militet ratio in eis expressa, eorum quoque dispositio locum non habeat, l. semper, ff. de iure immuni. l. 1. §. quo autem, ubi Bart ff. ne quid in loco publ. Solorzan. de Indiarum gubernat. lib. 1. cap. 27. numer. 79. & lib. 2: cap. 1. n. 5. Elegans ad propositum adduci solet sacre Scripturæ locus Reum lib. 1. cap. 14. vers. 45. ubi refertur quod cum Rex Saül edictum promulgasset, & contra illud violantes pœnam mortis imposuisset, in illud commississe ejus filium Jonatham postea reperit, & volens paterni amoris oblitus in filium illam pœnam exequi facere, Populus executionem impedivit, existimans eum, qui gloriosa facinora in Remp. fecerat, mori non deacere, ut videre est ibi dixitque Populus ad Saül, ergone Ionathas morietur, qui fecit salutem hanc magnam in Israël? hoc nefas est: vivit. Dominus si ceciderit capillus de capite ejus in terram quia cum Deo operatus est hodie &c. Singularis etiam ad hoc actum probandum adducitur Eliani locus lib. 5. varia histor. cap. 49. ibi: Æschylus tragædus ob quoddam drama impietatis damnatus erat: cumque Athenienses jam parati essent eum lapidibus obruere, Amynias junior frater detecta veste cubitum ostendit manu carentem; fuerat autem Amynias unus ex his qui fortissime propugnabant in Salamine, ubi manum amisit, & primum ex omnibus Athenensibus fortitudinis præmium consequutus est: ubi vero Judice hominis animum, & miserationem intellerunt, repetentes facinorum ejus memoriam Æschylum absolverunt.

Licet Domini veritas æterna, firma, & constans sit, juxta illud: Cælum & terra transibunt: verba autem mea non transibunt; ipse tamen statuta divina à se ipso, vel per Apostolum ejus nomine promulgata nonnunquam suspendit, & ex justa causa interpretatur, ac relaxat, ut videmus in peccato originali, quod omnes à primo Parente Adamo incurrimus: ex Apost. ad Roman. cap. 5. Per unum hominem peccatum intravit in mundum, & per peccatum mors, & ita in omnes homines mors permixta, in quo omnes peccaverunt; & nihilominus Beatissimam Virginem Mariam Dei genitricem à labe hujus universalissimi decreti, hoc est originalis

ginalis peccati fuisse præservatam, piissimè, & quasi de Fide omnes Catholici credimus, & acerrimè defendimus. Sic etiam statutum à Domino erat, dicente Non enim videbit me homo, & vivet, Exodi cap. 33. vers. 20 & nihilominus dispensatum fuit cum Moysè, cum Apostolo Paulo, & Patriarcha Jacob, qui Genes. cap. 32. vers. 30. sic ait: *Vidi Deum facie ad faciem, & salva facta est anima mea.* Lex autem divina & naturalis licet in aliquibus casibus particularibus propter circumstantias aliquas, & accidentia de novo supervenientia dispensationem, seu interpretationem admittit, ejus natura non ideo mutatur, aut variatur; nam semper constat, & perpetuo perseverat, persistente lege in se ut antea erat. Idem dicendum est de decretis peccatoribus supplicia minitantibus, in quibus Dominus pro sua summa pietate & misericordia januam apertam suspensioni executionis relinquit pro eo tempore, quo ipsi animum mentemque à vitiis adduxerint, ad bonam frugem recipientes, ut de Ninivitis: *Adhuc quadraginta dies, & Ninive subvertetur* Josue cap. 3. vers. 4. *Et vidit Deus opera eorum, quia conversi sint de via sua mala, & misertus est Deus super malitiam, quam loquutus fuerat, ut faceret eis, & non fecit,* vers. 10. Simile est quod refert Propheta Hierem. cap. 18. vers. 7. & 8. *Et factum est verbum Domini ad me dicens: Repente loquar adversus gentem & adversus regnum, ut eradicem, & destruiam, & disperdam illud. Si poenitentiam egerit gens illa à malo suo, quod locutus sum adversus eam, agam & ego poenitentiam super malo quod cogitavi ut facerem ei.*

III Cum igitur quamplurimi viri, quorum majores Judæi ad Catholicam Fidem ante ducentos annos sponte conversi sint, religione, pace, & bello sanctissimi, præclarissimique evaserint, ex quorum doctissimis scriptis Respublica Christiana incrementum suscipit, nulli dubium esse potest, statuta & prohibitiones quascunque tales non comprehendere, nec cum illis loqui juxta supradicta. Et refertur ita censuisse Archiepiscopum Siliceum statuti Toletani Auctorem, & dixisse his verbis: *Esse estatuto se ha de entender en todo su rigor, perseverando las cosas en el estado en que ay se hallan, lasquales mudadas en mayor, no tendra con quien hablar.* Intellico & Ego de conversis ex antiquis Judæis, quorum parentes, avi, proavi. & alii ascendentes viri Christiani sine ulla macula, aut infidelitate extiterunt, & in quibus nulla unquam inventa fuit perfidia, & in hæresim lapsus; hi enim, sicut & ab antiquissimis Gentilibus descendentes, ad Collegia & Cathedralia, quæ habent statuta puritatem sanguinis exigentia sunt admittendi, ad nos per Velasquez in defensorio statuti Toletani, cap. 41. vers. tum & illud adde, & cap. 53. à princ. Ioan. Escobar de purit. & nobilit. probanda p. 1. q. 4. § 2. n. 24.

IIII Ad cæteras autem Dignitates etiam Episcopales, & alia Ecclesiastica beneficia, & officia, quæ sub juris communis, non autem alicujus particularis statuti dispositione non tam lata requiritur converforum ad Fidem Catholicam genealogia, sed sufficit quod ipsi beneficiari cupientes ab infantia Fidei se addixerint, ut colligitur ex his, quæ supra adduxi concl. 1. à princ. neophytus namque qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conversus, seu baptizatus, ut optimè declarat Navar. in man. cap. 207. n. 107. vers. tertio, ibi: *Dixi recenter conversus, & non novus Christianus, quia vulgus novos Christianos appellat, etiam abhinc plus decem, viginti, triginta, & quadraginta annis conversos, in quibus hoc locum non habet, & minus in eorum filiis, quos etiam prava nonnullorum consuetudo novos Christianos appellat, quamvis statuis aliquarum Ecclesiarum à Sede Apost. confirmatis aliud statutum sit, &c.* & aliquantulum largius resolvit Sanch. in

præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 26. num. 12. ibi *Quamvis etiam non sint ante rationis usum baptizati sed post potuerunt ad sacros Ordines & beneficia promoveri, cum iudicio Episcopi sint sanis moribus & Christiana disciplina instructi, ita quidem ut jam veterani Christiani censeri possint, &c.*

Prohibet Apost. 1. ad Timoth. 3. Neophytum in Episcopum promoveri ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli. Origen. lib. 3. contra Celsum, eandem suscitatur prohibitionem, dicens: *Qui ex Gentili, vel ex Judæo sit Christianus, aut ex vita prava ad honestam convertitur, ne statim Episcopus fiat: indignum est enim ut qui nondum documentum vita sua dederit, aliorum fiat magister.* Ne nuper, inquit Anselmus, baptizatus nec nuper à secularibus negotiis, vel à militia separatus debet esse Episcopus, quia unusquisque talis est neophytus. Sed quando vita neophyti ostendit illum esse talem, qualem decet esse bonum Pastorem, cessat ratio prohibitionis, & consequenter prohibitio propter rationem inducta, ut sunt expressa verba ap. Neophytus 61. dist. ubi Vercellenses vituperabant electionem Ambrosii quia neophytus erat quibus respondet idem Ambrosius, hoc ideo esse prohibitum ab Apostolo quia neophyti consueverunt propter honores superbire, sed humiles inveniantur, & bonis moribus ac integra Evangelicæ legis institutione præditi, bene possunt ordinari. Ita Alphons. Alvarez Guerrero in Speculo Juris Pontificii, cap. 10. paulo post princ. pag. 31. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 2. glo. 17. n. 7. ubi etiam adverte Apostolum prohibuisse neophytum in Episcopum promoveri, non ex præcepto Christi, sed secundum legem communem, quia ipse hoc pronuntiavit tanquam Ecclesiæ Doctor: non utique præcipiens nomine Christi.

Optimè Didac. de la Mota in tract. de confirmat. Ordinis Militiæ S. Jacobi de Spata, lib. 2. cap. 2. § 2. ad 2. numer. 15. pag. 223. ibi: *Quod si placeat, candide lector, ut hic amplius immoremur, afferamus exemplum ex doctrina ejusdem Apostoli 1. ad Timoth. 3. in qua dicit, Neophytus non assumatur ad Episcopatum: jam ex hoc non licet inferre, quod nullus neophytus in Episcopum assumatur: vide quod sequitur in littera D. Pauli, Ne in superbiam elatus in iudicium incidat Diaboli, ecce causam, ne superbiat, putans quod religio Christiana illo indigeat. Itaque D. Paulus loquitur de neophytis, qui non solum sunt neophyti aetate, sed etiam perfectione ut explicat D. Thomas hoc loco, ex quo sequitur, quod si sit humilis, & moribus ac integra Evangelicæ legis institutione præditus, aliis se conformare valens, jam poterit in Sacerdotem, & Episcopum assumi, ut inter alios explicant Covar. in Clem. si furiosus, part. 1. § 1. n. 7. Navar. c. 27. num. 305. Majol. lib. 1. c. 32. Et ratio est, quia cessat causa inhabilitatis, text. dist. 61. cap. neophytus, & jure optimo quin quoad istum effectum iste homo non est neophytus, sed veteranus miles Christiana Religionis, & in Christiana Religione, & disciplina neophytus non est, nec sic appellandus. Facit etiam text. in cap. statuimus, ead. dist. 61. quo laici prohibentur eligi ad Episcopatum: cessantibus autem causis prohibitionis cessat ipsa constitutio, ut si laicus merito sua perfectionis clericalem vitam transcendit, ejus electio potest recta haberi, &c.*

Non obstat d. cap. constituit, 27. quest. 4. quod supra citavi num. 67. cui similis text. in cap. officia, 54. dist. quia Montalv. loco citato, pag. 185. duplicem asserit posse recipere sensum illa jura, & præcipue verba illa d. cap. constituit, ibi. *aut hi, qui ex Judæis sunt.* Primò quoad domesticos, & familiares Jæzorū quorum consortia sæpè bonos corrumpunt, cap. sæpè 28. quest. 1. Secundò quoad eos, qui sunt ejusdem erroris

erroris participes, & colligitur iste sensus ex eo habes 24 quæst. 2. absurdum tamen esset quod de illo loqueretur, qui per sacri Baptismatis undam gratia Dei resurgit à lapidibus, & in seipso ab eo, qui genuit, alter est effectus. Deinde addit ipse Montalv. regulariter loqui de his qui adhuc in Fide non sunt radicati, & informati, & repente volunt officia beneficiaque publica habere, quod non licet, Fidei doctrina in eis deficiente. Sed si querimus de istorum filiis fidelibus, tales indistinctè admittuntur nec possunt repelli, hæretici namque essent quod allegatum cap. constituit, ad Christianos extenderetur, qui sua sponte paternam malitiam detestati sunt cum neophyti non sint, & in eos causa cessat prohibitionis, ut in allegato cap. *Iudæi*. 1. q. 4. Et paulò inferius ita concludit: *Et licet ista di. in. de jure colligatur manifestè per jura suprà allegata, Illustrissimus insuper Rex Henricus Domini nostri Regis II. genitor cum consilio laudabilis memoria Petri Therozii Archiepiscopi Tolletani, & cum maturitate suorum de consilio dictam legem fori Iugo declarando, & hoc s. a. d. a. Reo suo radiciti extirpando statuit, & privilegium concessione d. in. cept. hujusmodi p. a. t. e. x. t. u. a. i. q. u. i. s. Fidei inuoviter ad Christi fidem conversus repelleretur ab officiis publicis, seu ab aliis privilegiis & libertatibus Christianorum, sub certis & gravissimis pœnis, per quæ privilegia penitus videtur d. ita hæretica opinio sublata & destructa.*

CONCLUSIO III.

Purgata suspitione per unum ex mediis conclusionibus precedenti allatis, ii qui ab Hebræis originem trahunt, sanguinis puritatem, & antiquum suæ Gentis nobilitatem ac splendorem consequuntur, habilesque & capaces efficiuntur ad omnia consequenda præmia suis meritis æquivalentia.

117 **N**obilitas Christianorum ab Hebræis descendens (non loquimur de illis, qui in suis erroribus increduli permanent, ac uti perfidi, pertinaces & infames nullam habere possunt nobilitatem) omnium antiquissima est, si recurramus ad universalem generis humani reparationem quæ post diluvium initium sumpsit à tribus sancti Patriarchæ Noë filiis, Sem, Cham & Japhet: primus Asiam, secundus Africam, Judæam, Egyptum, & Arabiam, tertius reliquum Europæ tractum accepere, à quo tempore incepit descendens primogeniti Sem, communiter pro nobiliori inter alias eius fratrum habita, eo quod ea sola cultum & adorationem veri Dei coluerit, quando reliquæ eam dimiserant, & idolorum cultores evaserant, ad quod respexit benedictio Noë eorum patris Genes. 6. 9. vers. 16. *benedictus Dominus Deus Sem, & sic in Heber, ejusque posteris, à quo Hebræi descendentes appellati sunt, inventa fuit pura & vera fides ut observat Iacob. Tirin. in comment. t. cap. 12. Genes. 5. petes, fol. 109. col. 2. In solo Heber ejusque posteris, ab eo dictis Hebræis, cum vera fide, religione & pietate mansisse primævam Orbi linguam, indeque post nominatam Hebræam, in cæteris habitu illius linguis prorsus d. e. t. o.*

118 Quod magis resplendet in tribus illis sanctis Patriarchis, Abraham, Isaac, & Jacob, typum & figuram trium personarum sanctissimæ Trinitatis gerentibus. Abrahamo ipse Dominus mirabilia promittit, cum Genes. cap. 12. vers. 2. & 3. illi dixit: *Faciamque te in gentem magnam, & benedicam tibi, & magnificabo nomen tuum, & erisque benedictus, benedicam benedictibus tibi, & maledicam maledictis tibi, atque in te benedicentur universa cognatio es terre: seu, ut apostolus legit ad Galat. c. p. 3. In semine tuo, qui est Christus, benedicentur omnes Tribus terre.* De Isaac certum est fuisse vivam imaginem filii Dei facti hominis & à quo sanctum hoc, & cœleste semen principium sumpsit. Quia in Isaac vocabitur tibi semen, Genes. 21. vers. 1. à quo in Iacob productum fuit. Unde Dominus Patriarchas hujusmodi magnificavit, & multis in locis sacre Scripturæ verba hæc sæpè sæpius repetita invenimus: *Deus Abraham, Deus Isaac, Deus Jacob, Deus Patrum vestrorum, ut hosce sanctos dicente S. Basilio in cap. 2. Isaiæ, hoc o. e. afficeret perpetuo, & memorabili, eorum in se vorum nomina s. o. ipsius nomini attexuit, ut quot es Dei memoria celebraretur, eorum quoque toties commemoraretur & nomina.*

119 Verēbatur Jacob iter in Egyptum aggredi, & ut animum Dominus illi excitasset, quadam nocte ei apparuit, dicens: *Iacob, Iacob, ego sum fortissimus Deus patris tui, noli time. Genes. cap. 46.* Quando ipse Dominus ex rubo Moysen vocavit, ita ei alloquutus est cum vellet illi declarare quis esset: *Ego sum Deus patri tui, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob. Ex d. cap. 3.* Et paulò infra, vers. 25. Dixitque iterum Deus ad Moysen *Hæc dices filiis Israël, Dominus Patrum vestrorum, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Jacob, misit me ad vos, hoc nomen mihi est in æternum, & hoc memoriale meum in generatione, & generationem.* Propter merita Sanctorum Patriarcharum hujusmodi, Dominus constituit sanctissimos Apostolos Principes super omnem terram. *Pro Patribus tuis nati sunt tibi filii, constitues eos Principes super omnem terram.*

120 Hebræi igitur ab initio nobilissimi exiterunt, quorum natio, & progenies inter omnes Mundi selecta, inclita, & magna fuit propter ritus, & cæremonia, quibus Deum venerabantur: *En populus sapiens, & intelligent, gens magna, quæ est enim alia gens sic inclita, aut habet cæremonia, justaque iudici, & universam legem. Deuteron cap. 4. vers. 7.* Et Abulens. ibi: *quæ sit, exponens verbum illud, inclita, interpretatur, id est, nobilis, vel ex celsis, & inclitus dicitur, ait ille, id est, Famofus, vel gloriosus. & sic isti Iudæi famosi erant apud alias Gentes.* Comprobatur ex verbis cuiusdam colloquii, quod cum D. Inico Lopez de Mendoza, Marchione de Santillana, & Joanne de Mena Cordubensi Regio Chronista, venustè simul & argutè habuit Alphonsus de Carthagera Episcopus Burgensis qui eos in hunc qui sequitur modum alloquutus fuit: *No pienso co. reme por llamar los Hebreos mis padres, son lo por cierto y quierolo: ca si antigüidad es nobleza, quien tan leños? si virtud, quien tan cerca? o si a modo de España la riqueza es vida guía, quien tan rico en su tiempo? Fue Dios su amigo, su señor, log. flador, su Consul, seu Cavitan, su padre, su hijo, y al fin su Redimidor: o immortal Dios? todos los oprobrios son transmutados en gloria, y la gloria convertida en afluencia, &c.* Et postquam plura alia dixerat, quæ ad nostram rem nihil faciunt, prosequitur: *Así tambien los Infieles Gentes idolatras, sin Dios sin Ley, y sin Religión, a quien sola era pecado lo que natura, madre común les prohibió, igual con las bestias, y todo en grande vituperio de toda nobleza y dignidad privados, eran llamados Gentes, agora ya si alguno desciende dellos de los Eneidos Trojanos, de los Griegos Agame non tas, de los Godos Comunicos, o de los doze Pares de Francia, sea qual vicioso fuera, es gentil hombre poco meno igual con Apolo. Y si de los Levitas, de los Machabeos, o de los doze Tribus de Israël, sed qual viruoso, quan leños de vicio se a: vaya vaya que es maledico marrano, poco mas baxo*

121

122

123

L d. h.

del puolo. O infieles Christianos que tal dizen! marrados tengan los ojos de la cara, llaman marrado al cuento perfeto, y errado al que entra en carrera, contrastan callando la verdad Evangelica, dexiendo que la verdadera luzina ilumina los venientes a ella, la culpa es bien se auya, con su pan se lo comar? Ita reperitur scriptum in libro antiquissimo, curiosè ligato, qui servatur in Bibliotheca Excellentissimi D.D. Gasparis de Guzman, Ducis & Comitis de Olivares.

Idem assumptum probat Modernus quidam Auctor his compendiosis verbis plura comprehendentibus: Unde etsi uniuscujusque laudem in particulari aequaliter dixerimus, in publicum tamen & commune illam proferimus, dum hos, vel illos proclamamus Hebreos; nam, ut inquit Theophil. post Chrysost. in epist. ad Colos. sen. cap. 3. magnum quid antiquitatis erat ex Iudæis esse, & ab illa Hebræorum gente traxisse originem Iudæi enim Orbi universo noti, fama Fidei, & virtutis olim cogniti, celebratissimi sanctitate, summis semper dotati privilegiis: ex Iudæa enim ortus est Dominus, inquit Apostolus, & rursus in Evangelio legimus, quia salus ex Iudæis est, Joan. 4. Cujus quidem tam antiqua nobilitatis Iudæi adeo gloriabantur, ut particulare efficerent studium ad tenendam ascendendum cujusque familia memoriam, ut refert Eusebius. Erant autem nonnulli antiquitatis replicanda studiosi, qui nomina avita stirpis, vel tenentes memoria, vel ex scriptis annalibus promentes privatim sibi indices eorum conficiebant, magnoperè præterea gloriabantur, quod ipsorum nobilitas ita foret ad potestatem reservata.

124 Et non dissentit Gardiola in tract. de nobilit. cap. 60. ibi: Los convertidos a nuestra Santa Fè, que eran antes nobles segun sa ley o secta, retienen la nobleza de su linage despues de Christianos, y no solamente la retienen, mas aun la acrecientan todo el tiempo que honestamente vivieren sin entremeterse en officios viles, ni venir a malas costumbres, &c. Et paulò inferius: Que entre los Iudios aya assi nobles como entre los Christianos, a los sabios es harto manifesto, aunque los ignorantes juzgan lo contrario por causa de su rudeza y poco saber.

Doctor Montalvus i aiolo loco, fol. 286. §. Ecclesia,

125 ibi: Negare enim non possum, quod populus à quo nostra redemptio processit, scilicet Virgo sanctissima Salvatoris genitrix, necnon & sancti ejus Apostoli, Martyres, & Confessores, à quibus Ecclesia Domini est fundata, est excelsior cunctis gentibus quas Dominus creavit in laudem, & nomen & gloriam suam, & est populus sanctus Domino. Deuteron. 26. prope fin. quod asserit Isai. 60 circa fin. inquit: Populus autem tuus omnes justi in perpetuum hereditabunt terram.

Quæ gens in Mundo erit, quæ sicut Hebræa; habeat Deum ita sibi unitum & conglutinatum, secundum carnem loquor. Nec est alia Natio tam grandis ut habetur Deuteron. cap. 4. quæ habeat Deos appropinquantes sibi, sicut Deus noster adest cunctis obsecrationibus nostris. Non fecit taliter (ait Psal. Psalm. 147. v. 9) omni nationi, & judicia sua non manifestavit eis. Nolu it enim Deus cum Angelis cognatione conjungi, sed cum semine Abraham, ut dicit Apost. ad Hebr. cap. 6. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham apprehendit: Quia notus in Iudæa Deus, in Israël magnum nomen ejus. Et in epist. ad Roman. cap. 6. graviter sentit quod Israëlita non fruatur gratiis, & prærogativis sibi concessis, amittentes gloriam, legem, obedientiam & repromissiones ac adoptionem filiorum, propter perfidiam, ibi: Veritatem dico in Christo, non mentior, testimonium mihi perhibente conscientia mea in Spiritu sancto quoniam tristitia mihi magna est, & continuus dolor cordi meo. Optabam enim ego ipse anathema esse à Christo pro fratribus meis, qui sunt cognati mei secundum carnem, qui sunt Israëlita, quorum adoptio est filiorum,

127

& gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium & promissa, quorum Patres, & ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in sæcula.

Apostolorum Princeps Petrus in prima Canonica epist. cap. 2. vers. 7. 8. & 9. Fidelibus reliquiis Israëliti Populi annuntiavit honores jure sanguinis illis competentes hoc modo: Vobis igitur honor credentibus. Vos autem genus electum, regale Sacerdotium, gens sancta, Populus acquisitionis, ut virtutes annuntietis ejus, qui de tenebris vos vocavit in admirabile lumen suum. Et Gentium Doctor pluribus in locis materiam hanc persequitur, & nimis gloriosè seipsum ex semine Abraham dicit ad Rom. cap. 11. Dico ego nunquid Deus repulit plebem suam: Absit, nam & ego Israëlita sum ex semine Abraham de tribu Benjamin: non repulit Deus plebem suam quam præscurit. Et epistol. ad Galat. cap. 2. vers. 15. loquens cum Principe Apostolorum, ait: Nos natura Iudæi, & non ex Gentilibus peccatores. Et ad Corinth. cap. 11. vers. 22. Hebræi sunt, & ego: Israëlita sunt, & ego: semen Abraham sunt, & ego. Nihilominus tamen Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes, ita alloquitur: Vobis enim dico gentibus, quandoquidem ego sum Gentium Apostolus, ministerium meum honorifico, si quomodo ad emulandum provocem carnem meam, & salvo faciam aliquos ex illis. Cujus auctoritatem sic dictus Modernus Hispano idiomate convertit in codicillo quodam impresso, & Regi Catholico exhibito: Con vosotros hablo Fieles Gentiles, mientras soi vuestre Apostol, procuro honrrar mi ministerio, y ver si con la emulacion de engrandeceros y honrraros puedo provocar mi carne (esto es à los Iudios) y hazer salvos algunos dellos. Pero advertid (profigue) que si bien algunas de las ramas se quebraron, y vosotros siendo azebuchos os ingeridos en ellas hechos compañeros de la raiz y de lo fructifero de la oliva no os glorieis, ni ensobervezcáis contra estas ramas, porque si lo hazeis sabed que no sois vosotros los que sustentais la raiz, mas antes la raiz os sustenta a vosotros, y que vuestros principios, origen y naturaleza son de azebuche (esto es) nacimiento villano y agreste, y que contra naturaleza estais ingeridos en buena oliva (esto es) en Jesu Christo nuestro Señor por cuya Fè gozais lo illustre y glorioso que oy tan justamente poseeis, mas no entendais que por cortada perdieron el derecho a su antigua nobleza, ni a las excepciones, y privilegios de que siempre gozaron, porque al punto que se conviertan, volveran a su lugar como de antes: Quod si aliqui ex ramis fracti sunt, tu autem cum oleaster esses, insertus es in illis, & socius radicis & pinguedinis ejus factus es, noli gloriari adversus ramos, quod si gloriaris, non turadice[m] portas, sed radice[m] te. Nam tu ex naturali excisus es oleastro, & contra naturam insertus in bonam olivam, sed & illi si non permanserint in incredulitate inferentur. Ultimamente concluye el Apostol enseñando que los donos y gracias que Dios hizo y comunico a los Fieles desta Nacion, no son alquitar ni revocables, si la culpa y el delito de la infidelidad no lo impedi re. Sine pœnitentia enim sunt dona, & vocatio Dei, porque en llegando la gracia, todo se restaura. Hacetenus Modernus.

Propter quam nobilitatem hi filii Abraham non solum ubicumque vixerint, ab omnibus honorari, sed etiã cæteris paribus uti magis digni præcedere aliis debent si res hæc judicanda est juxta Apostoli sententiam ad Roman. cap. 2. Tribulatio & angustia in omnem animam hominis operantis malum, Iudæo primum & Græco, Gloria autem, honor & pax omni operanti bonum, Iudæo primum & Græco: & secundum explicationem ad illum præstitam per S. Ambros. lib. 4. de Sacram. Semper, inquit, Iudæum Gentili anteponit, prærogativa. Patrum ut aut, coronetur primus, aut damnetur, quia credens propter Abraham

Abraham honorificentior est; diffidens autem peius tractandus est quia donum promissum Patribus refutavit.

132 Sed quamvis prima facie nobilitas hæc, præcedentia, ac sanguinis ingenuitas, generalis videatur, comprehendens omnes filios Abraham; nihilominus eam consequi, seu recuperare non merentur, nisi qui ex hac natione verè ad Fidem Catholicam conversi fuerint, relicta prorsus infidelitate, & Judaica perfidia. ut docet Apost. ad Roman. cap. 9. vers. 5. Non enim omnes, qui ex Israël, hi sunt Israëlita, neque qui semen Abraham omnes filii, sed in Isaac vocabitur tibi semen: id est, non qui filii carnis, hi filii Dei, sed qui sunt promissionis æstimantur in semine. Et in epist. ad Galat. 3. Cognoscite ergo, quia qui ex Fide sunt, filii Abraham: providens autem Scriptura, quia ex Fide justificat Gentes Deus, prænuñtiavit Abraham, quia benedicentur in te omnes gentes. Igitur qui ex Fide sunt benedicentur cum fidei Abraham, quicunque enim ex operibus legis sunt, sub maledicto sunt.

133 Tandem eleganti & succineta methodo rem totam absolvit dictus modernus, his verbis: Que nazione ha avido en el Mundo, que aya merecido tener un Rey como David, tan valiente y alentado que niño desquixarava leones, vencía exercitos de Philisteos: tam santo y religioso qui profetizo clarissimamente todos los misterios sagrados de nuestra redencion, cuyos varicinos y alabanzas de Dios canta, y cantara la Iglesia Catholica hasta la fin del mundo y finalmente Varon ajustado al corazon de Dios con que se dice todo, Inveni servum juxta cor meum. Un Salomon cuya sabiduria y grandeza ni tuvo igual ni tendra segundo. Un Ezechias, y un Ionas tan zelozos de la honra de Dios, que repararon las quiebras de la Ley, arrieron las puertas del Templo, reformaron al pueblo de sus idolatrias. Un Patriarcha Joseph condecorado con el titulo de redentor de la Monarquia de los Egipcios. Un Moyses de quien dize la Escritura entre otros encomios y alabanzas suyas: Loquebatur autem Dominus ad Moysen facie ad faciem, sicut solet loqui homo ad amicum suum. Exodi cap. 33. vers. 12. Un Josué, a cuya voz detuvo el sol sis curso, y la luna su carrera. Sol contra Gabaon ne movearis, & luna contra vallem Ayalon steteruntque sol & luna donec ulcisceretur gens de inimicis suis. Josué cap. 10. vers. 11. & 13. Y añade en el mismo en el siguiente: cecit itaque Sol in medio cœli, & non festinavit occumbere spatio unius diei, non fuit antea, nec postea tam longa dies, obediens Domino voci hominis, & pugnante pro Israël. Un Sanson, cuyas fuerza y valencia no son imitables, si no admirables, como se lee en el libro de los Juez. Una Ester y una Judith mugeres tan famosas, y Varoniles como refieren sus historias, con otros innumerables de que esta llena la sagrada Escritura. Qual por mas bellicosos cel rada lego a conseguir las victorias y triunfos de tan barbaras y fieras Naciones, como la Hebreas Treinta y un Reinos y Reyes sujetaron a su imperio, y obediencia por las armas, como consta del cap. 12. de Josué, a vers. 7 usque ad 24. Hi sunt Reges terre quos percussit Josué, & filii Israël, nombrando cada uno por su nombre. Y dexado a parte la santidad y meritos de los santos Patriarchas, Prophetas, Apostolos y Evangelistas, los del gran Precursor Baptista, los de la santissima Virgen Maria, y de su hijo Jesu Christo nuestro Señor, santo de los Santos, que escogio este linage por el mas noble, para que siendo en todo grade su altissima soverana Magestad, assi en la generacion eterna como en la temporal desubriege mas los hombres lo infinito de su amor, y los tesoros de su liberalidad y grandeza. A quien no admira la constancia y Zelo de santos Martyres Machabeos: la firme y valerosa Fé del santo Protomartyr Esteban, como la valencia del viejo obispo Barbosa Vota decif. Pars II.

Polycarpo, y del anciano Simeon, de quien refiere su historia las palabras siguientes: Quare multis cruciatus tormentis, eodem passionis genere, quod Salvator noster subierat, officium mirantibus omnibus quod homo atate confectus (erat enim centum, & viginti annorum) acerbissimos Crucis dolores fortiter constanterque pateretur. A quien la fé, lagrimas y penitencia de la Magdalena, y las demas santas mugeres primas del Salvador? A quien la piedad y religion de un Nicodeme, Joseph de Arimathea Lazaro su hijo, todos obispos y gloriosos martyres de la Nacion? A quien las exemplares virtudes de los Santos Marcial, Trophimo, Creencio, Timoteo Herodiano, Honesimo, Dimas, Nofa, Sila, Epaphra Eraste, Trisco, Secundo, Rufo, Apolo, Quarto, Christo Narcisso, Amploso, Philemon, Aristion, Simon, Gaio, Fortunato, Achaio, Marco, Demetrio, Ofiteo, Joan Senior, Manasen, Joseph y otros innumerables que la virtud y santidad de su fratilissima y pin. ue oliva Christo produxo con lucidissimos frutos para gloria, y credito de su Iglesia Governaron la Iglesia de Hierusalem quinze santissimos Prelados desta Nacion, cuyos nombres refiere Eusebiolib. .c. 5. Y presidieron en la Universal los santos Lino, Cleto y Evaristo: el fervor andava encondido entre los moradores de Alexandria, ciudad de las mas populosas del mundo cabeza de Egipto, Libya y Tebaida; plantada la Iglesia por san Marco, de alli se propago la Christiandad por todo el Oriente y Occidente, y passo a la Africa, y como los Judios estavan derramado por toda la superficie de la tierra, eran los ministros y Predicadores de sus Nacion, infinitos dellos abrazaron nuestra santa Fé Catholica, y se riavan y elegian obispos todos desta sangre porque eran tan ferrozos espue os al martyrio y a derramarla por Jesu Christo que no se ballava a penas alguno que desbechar, son palabras del Padre Antonio Possevino de la Campana de Jesu, in sua Bibliotheca, lib. 9. c. 2 ibi: Facile vero docti fuerit petere ex Ecclesiasticis historiis, qua ad hanc rem faciunt, cum præter multo Apostolicos viros, qui a Judaismo conversi divinum Fidei negotium usque a sanguinem propagarunt quindecim fuerint Hierosolymitani Archiepiscopi, que continenter eam administrarunt Ecclesiam, plures Episcoporum decades passim, ut Christiana crescebat. &c. Hæc tenus Modernus.

134 Quis non optaret Abraham filium ex fide esse, aut sanguine cum sanctissimis viris conjungi, quamvis in vulgi opinione hoc non esset gloriæ Mundi appetentibus ad illam conservandam, seu acquirendam medium proportionatum, sed penitus oppositum omnes qui hac de re scripserunt, protestantes imprimis, & ante omnia se sanguinis puritate gaudere, nec ulla attinentia esse conjunctos, nihilominus bona mente affirmant desiderare cum illis propinquitatem conjungi. Sic insinuat P. Fr. Alphonsus de Oropesa, omnigena doctrina, & virtute, in lib. quem inscripsit: Lumen ad revelationem gentium, cap. 4. Non me iterum movet affectus cognationis, & carnis tanquam in hoc agerem propriam causam, existimans defendere genus meum, cum in nullo mihi attineant, aut ego illis in parentela carnali; imò longissimo sine distamus, quia statim, ut existimo, post Noë divisimus genus, adeo ut nullus unquam de me in hac parte cujusquam suspitionis sit locus apud omnes, qui me noverint, quamquam non propter hoc in Christi Fide molestus incederem, eo quod filius essem Abraham secundum carnem, cui ex semine suo nasciturus promitti signatus est Christus, ut in eo totum Mundum redimeret, imò potius in hoc gloriater, si tamen Apostolus gloriari non prohibuisset in carne, &c. idem de se sentire visus est R. P. Hieronymus de la Cruz, vir satis doctus, quem pro merito virtutum, & singularis doctrinæ laudare, & extollere debeo

debeo, in tract. de la defensa de los estatutos, lib. 3. de la moderacion de la informaciones, ap. 4. vel alguno juzgara, ibi: Desde que no dividemos en los hijos de Noé hechó cada uno de nuestros passados por su parte, ni ay noticia que se bolviessen a juntar nuestros mayores aunque las tenemos de docientos años atras. Pero quando lo fueran (por quanto à mi noticia) no viviera desconsolado en la Ley de Jesu Christo, ni me tubiera por menos hijo de la Iglesia que el que mas se preciara de limpio, ni por mas infelix deshechado que el maspreciado. Non enim qui seipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Porque no es mas digno de alabanza el que se alaba, sino el que Dios califica, y quiza me gloriara con la consideracion profunda de que la carne y sangre de mi lignaje fue derramada como sangre de Dios para remedir al mundo, y que un contribulo mio es hi o natural de Dios, y Dios verdadero. Ego libenter idem cum tantis viris dicerem, & optarem, nec ob idem quicquam diminueretur qualificata de me apud omnes opinio, cum de illo gratias Deo referens gloriari oportet, quod nullus extiterit ex parentibus, aut proavis, atavis, & plus ultra ex utroque latere procedentibus, qui Fidem Catholicam non teneret, aut contra divinam seu humanam Majestatem crimen ullum committeret, de quibus, eorumque nobilitate, & puritate dixi de officio, & potestate Episcopi p. 1. tit. 3. cap. 8. num. 4.

135 Non possum non silentio præterire nonnullos hujus nationis viros, qui post prima illa tempora sanctitate & litteris insignis florere usque ad hanc tempestatem, Fideique acerrimi defensores extitere, ex quorum numero ad omnium notitiam in medium adduco Justum Tyberientem, Judam Syrum, Josephum Tyberinum, Michaëlem Adamum, Nicolaum de Lyra, Paulum de Heredia, Petrum Alphonsum, Paulum Riccium, & Sixtum Senensem ad Catholicam Fidem recenter conversos, viros quidem de Religione Catholica benemeritos. Extant & alii, de quibus apud Scriptores mentio habetur, & cum in chronicis & libris, qui circumferuntur impressi, eorum nomina scripta reperiantur, non est cur ea sub silentio prætereamus, plures enim quasi desperati vivunt, cum sciant, vel forsan præsumant studia sua, & omnigenam virtutem non esse ad remunerationem adducenda, horum autem exemplo afflictum animum erigent, & justum dolorem minuent, si rem non ita desperatam, ut putant, habere credant; & si patienter id sustinuerint, sperent Deum cum cursum consummaverint, & fidem servaverint, coronam justitiæ repositam sibi redditurum, neque eos unquam fidelis est enim Dominus in omnibus viis suis, fraudaturum: virtus sola æterna manet, Regna verò, opes, divitiæ, dignitates, & voluptates hujus mundi nomenclantæ sunt, & brevi dilabuntur, maximum bonum, & longè optimum hominibus est finem & exitum vitæ fortiri bonum, ut rectè scribit Aristot. in libro de Cælo & mundo, quod etiam dictum, s. m. boli instar, familiare fuit Frederico Pulchro Casari, qui summum hominis bonum esse dixit, bonum ex hac vita exitum: significatus nimium illud, morte beata nihil esse beatius. Sed ut bona sit mors, vita bona opus est, siquidem, teste Augustino, vix benè moritur is, qui malè vixerit, sicut nec potest malè mori is, qui benè vixerit. Hinc rectè Poëta Naso,

Vive pius, moriere pius.

Et Cælius Calcagninus,

Ut tibi mors felix contingat, vivere disce.

Ut felix possis vivere, discemori.

Cui congruit alterum hoc epigramma VVolfianum.

Una est vivendi ac moriendi regula rectè,

Ut moriari pius, vivere disce piè.

Multi ut suprà dicebam, ex hac Natione præstantes

virii evaserunt, quorum aliquos refert Simon Majol. in diebus canicular. tom. 3. colloq. 1. de perfidia judæorum pag. 858 & ait quod circa annum Christi 1412 Hieronymus de sancta Fide, ex Judæo nuper factus Christianus libellum edidit contra Judæos, ad cujus lectionem 5000. Judæi conversi sunt; & quod floruit etiam anno 1568. Elias Levita Judæus Germanus eximius natus in nova civitate Eysch, haud procul à Nottingberga, qui admonitu Pij V. Pontificis Romani Christianus factus fuit, adductis secum triginta aliis Judæis ad Baptismum, & meminit etiam de Nicolao de Lyra, & Paulo Burgensi. De quodam Religioso ex Judaismo ad Fidem Catholicam converso, scribit P. Ribadeneira in libro scriptorum Societatis Jesu, in verb. Joannes prout infra.

136 Joannes Baptista Romanus sive Elianus, natione Ægyptius, patria Alexandrinus, is religione Hebræus, Elias nomine, ab avo materno Elia Aschenasio puer institutus, & in Germaniam ductus est. Mox aditæ Ægypto, Hierosolyma Constantinopoli, ingenio, & memoria pollens præter Hebræicam, Latinamque linguam, Italianam, & Hispanicam; Germanicam, Turcicam, & Arabicam didicrat Venetias appulsus ut fratrem Christiana sacra complexum retraheret, à Joanne Baptista Contareno clarissimo viro deductus ad Andreæ Frusum nostrum, ut hominem Hebræicè perdoctum sanctumque vita converteret. Hunc ut vidit Elias, singularem oris modestiam, & suavissimam gravitatem admirans, Angelum videre sibi visus est. Eius consuetudine & exemplis virtutum excitatus, oculos ad veritatem apernit, & sacro Evangelista Matthæi die, anno 1550. tinus est Baptismo nomine Joannes Baptista delecto, cognomenque ex veteri nomine Elianus adscivit; nea multo post Sacrorum magis magisque consuetudine illectus, & Indicarum lectione litterarum incensus, contendit à Frusio, ut in societatem sese ipsum reciperet, quod sancto Ignatio consentiente ad multarum animarum remedium impetravit anno 1561. Christophoro Roderico nostro qui à Summo Pontif. Pio IV. Nuntius Melphim legabatur ad Christophorum Patriarcham additus est socius ob linguarum & rationum peritiam, super excellentem virtutem, & flagrantissimam charitatem. Vix Alexandria Elianus apparuit, cum oculos in eum sibi notum conjecerunt Hebræi & quia gravissimè oderunt quod non solum ipse ad Christum transierat, sed fraudes eorum in lucem proferens, redarguensque perfidiam multos alios attraheret, & magnam Romæ Talmudicorum librorum vim incendendam curaverat: factis criminibus exitium ei sunt machinati, auctor consilij fuit Joannis Baptista mater anus Hebræaque instigare nunquam Judæos destitit quoad constituere omnino Joannem Baptista vel Christum, vel vitam eripere. Eum raptum per vim sistunt Judæi, proferunt tabulas quibus apparet trecentos sibi ac viginti quinque ab eo aureos deberi, cum ne solvat Judæus cum sit simulare se Christianum, in facile esse constitutum, si nudetur. Hinc illi certa mors impendebat, cum Turcis ratum sit oportere ad ipsorum transire legem quisque à sua desciscat, cremari si recuset. Mercatores Catholici contra niti, negare Judæum, nolle Sacerdotem suum per contumeliam nudari, conferre in manum Judæi largè munera, ne faciat. Interea Joannes ad fundendum pro Christo sanguinem se latus comparabat. Dum utrinque res acriter urgetur, nec a paret, aut impendiis modum, aut periculis fore, clam specie mercatoris Joannes educitur, & navi impositus properè in Italiam remittitur. Verum illic gravissimo maris procella exceptus, fracto ad Cypri latera navigio, multis vectoribus, nautisque demersis, ipse semianimis, cruentusque vulneribus solis rectus indissio ita enatavit, ut cum apprehendere tellurem equiret prorsusque desperans, clementia Dei sese permitteret nudis

dis erectum accurrens, homo nunquam ab eo ante, nec postea conspectus arripuit, tenueritque. Eo toto in discrimine ita sui compus fuit Elianus, ut memor insti uti sui, ut copiosam fecerit messem arinarum. Demum recreatus, instaura usque ab Archiepiscopi Nicosiensis Vicario Romam reperiit incolumis, ubi Hebraeam deinceps Arabicamque linguam publicè explicuit. Iterum verò, iterumque in Ægyptum ad Maronitas in Syria, aliosque Orientales populos ab eisdem Pio IV. & Gregorio XII. Summis Pontificibus missis est, nunc cum P. Thoma Razzo, iterum cum P. Joanne Bruno, demum cum P. Francisco Gasso, ubi sæpe in vita discrimen adductus est: atque interdum cum sibi intendi mortem cognovisset, furori cedere, & in loca se tutiora recipere coactus est. Ad extremum multis perfunctis laboribus Ronæcessit à vita die 3. Martii, anno salutis 1589. vir omnino pietate, despicientia sui, & in proximos charitate insignis, multarum reperiatur artium, quibus peccantes arceantur illecebra, seu pauperes inopia sublevarentur. Sic prorsus ut cum in eisdem dies incidisset mors Cardinalis Farnesii, vulgo dicebatur duo fuera paupertatis concidisse. Scripsit Italicè doctrinam Christianam cum iconibus mysteriorum Fidei, quæ in varias linguas translata est. Catechismum lingua Hebraea, Arabica, Maronitica, quo Orientalium errores refutantur. Concilium Tridentinum transulit Arabicè. Octoginta Canones Concilii Nicani primi ex Arabico Codice, quem Alexandria Romam pertulit, in Latinum convertit, unde eos retulit Alphonsus noster. Hactenus P. Ribadeneira.

Alexander de Francisca, vulgò Hebraicus nuncupatus, cum esset in Hebraismo natus & altus, ad Fidem tamen conversus non solum Christianam pietatem sinceris fuit amplexatus affectibus, sed sanctissimam Dominicam familiam ingressus ibi evasit homo charitate insignis, & prædicator egregius, ob quæ & alias tanti viri præclaras virtutes, & merita à sanctæ mem. Clemente VIII ad Episcopatum Foroliviensem meritò assumptus fuit, cujus Pontificis Confessionem non semel excepit: refero ego ipse de officiis & potest. Episcopi part. 1. tit. 2. gloss. 17. n. 9. & in quodam libello consultivo, quod Regi Catholico obtulit Eminentissimus DD. Ferdinandus Niño de Guevara, S. R. E. Cardinalis, de eo mentionem facit eis verbis: *Y con el Obispo de Forli Frayle Dom nico se confesso el Papa algunos años, siendo assi que fue Judio de señal, y se baptizo de mas de trenta años, &c.*

137 In Hispania fuerunt & alii Prælati litteris, & omnigena virtute insignes, qui ab Hebræis genus suum ducebant. Inter quos primum locum obtinet vir Dei Iulianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus, cujus meminit Roderic Archiepiscopus etiam Toletanus in historia Regum Hispania c. 40 ita rem commemorans: *Hoc tempore tria Concilia in Toletana Urbis sunt celebrata sub Juliani Primatis. Hic Julianus, Archiepiscopus dictus Pomerius ex genere Hebraeorum, ut flores rosarum inter vepres spinarum productus, omnibus mundi partibus in doctrina Christi manet præclarus. Non enim perfidia majorum suorum, qui Fidem Catholicam pertinaciter recipere noluerunt, sed fidelis Ababa qui credidit Deo, & reputatum est illi ad justitiam, vestigia sequutus, rebellium & incredulorum Iudeorum pertinaciam abhorrens, ut verus Israëlita, in quo dolus non est, Christiana veritatis cultor, & prædicator fuit, & inter multos claros Pontifices, qui Toleti fuerunt, unus hic de clarioribus fulsit. Depingitur quoque in margine Iulianus Pomerius Archiepiscopus, quia famosus vita & scientia fuit. Non tamen ponitur ei Aureola, quia non legimus eum in catalogo Sanctorum collatum licet Sanctus communiter reputetur, &c.* De eodem Doctor Montalvus citato loco fol. 186. col. 2. Barbosa Vot. decis. Part. II.

in fine. Item in chronica per Rodericum Archiepiscopum Toletanum composita legitur, quod Iulianus Pomerius de genere, Hebraeorum tantum fuit in doctrina Fidei præclarus, quod sua virtute & prudentia fuit in Archiepiscopum decoratus, & in Fidei favore librum composuit tria substantia. Legitur etiam de aliis quam plurimis Prælatiis religiosis fidei Christianis, qui retro temporibus, & nostris fuerunt, sunt nationis illius boni fideles, virtuosissimi & verorum statum, suis moribus approbati. Non ergo fideles noviter ad Fidem conversi sunt dedignati, sed suffragantibus meritis ad bonos mores vita eos perduxit. Hi enim sunt qui venerunt de magna tribulatione, & laverunt stolas suas in sanguine agni, &c. De eo etiam mentionem facit P. Joan de Mariana in sua historia Hispania, tom. I. lib. 6. cap. 1.

138 Alter hujus nationis Prælati fuit Don Paulus de Carthagera, de quo insignem memoriam agit idem P. Mariana in d. hist. tom. 2. lib. 19 c. 8 ibi: *Henrico Villenatate, eruditioneque aequalis Paulus Carthagera fuit cognomento Burgensis à patria unde ortum habuit, & ubi Episcopum fuit, professione antea Iudeus, copiis, nobilitate, doctrina laude in ea gente facile princeps. Is D. vi Thoma Aquinatis scripta de Theologia pervolvendo facile intellexit quantum Christiana religio Iudaica superstitioni præstaret: noster effectus, religionis, quam suscepit, placita litteris illustravit, librosque edidit in suo genere mirandos. Erat eum ingenio facili, opioso, perspicaci, & divinarum litterarum cognitione præstabat. Trevigni Archidiaconus primum, deinde Carthaginensis Præsul, postremò Burgensis creatus, id probitatis, eruditionisque præmium fuit, addita consequentibus annis scrinii Regii præfectura. Tres filios ex unis nuptiis reliquit, priusquam noster esset susceptus, Alphonsum ex Decano Segobienensi in defuncti patris locum subrogatus Burgensis Episcopus, cujus extat de Hispania Regibus opus non inelegans, cui Anacephaleosis nomen fecit: Gonzalum virtutum merito Placentinum Episcopum: Alvarum & riam familie propagatorem, sanguine uti erant ejus tempestatis mores, in nobilibus Hispania familiis confuso, cujus extat commentaria de rebus à Ioanne II. Castella Rege gestis non ineleganter conscripta.*

De Don Gonzalo de Carthagera prædicti Don 139 Pauli de Carthagera filio, qui fuit Episcopus Placentinus, & de Don Alphonso de Carthagera, Episcopo Burgensi, ab eodem Don Paulo procreato meminit Ferdinandus Perez de Guzman in Chronica Regis Ioannis II capite. 243 ann. 34. folio mibi. 135 ita dicens: *Fue embiado por Embaxador Don Gonzalo de Carthagera Obispo de Plencia, hijo assi mismo de Don Pablo Obispo de Burgos, y alli hubo gran debate entre los Embaxadores de Castilla y Inglaterra, como muchos tiempos a que se avia: y por una disputacion que ay hizo el Obispo Don Alonso de Burgos, fue sentenciado deva ser preferida la silla Real de Castilla ala silla Real de Inglaterra, el qual fue muy señalado servicio al Rey, y a la Corona destos Reynos: obre lo qual el dicho Obispo de Burgos hizo una obra muy solenne que se llama el tratado de las sessions. Fue este Don Alonso tan gran letrado y tan señalado, que estando el Papa Eugenio en publico consistorio con todos los Cardenales, como le fue dicho que el Obispo Don Alonso de Burgos avia de ir a le hazer reverencia, el respondio: Por cierto si el Obispo Don Alonso de Burgos en nuestra Corte viene, con gran verguenza nos assentaremos en la silla de san Pedro, &c.* De hujus 140 Don Alphonsi singularibus virtutibus Ferdinandus del Pulgar Catholicorum Regum Chronista, in libro, quem inscripsit los claros Varones de España tit. 22. latè agit, & inter alia refert, quod fuit L 3 unus

unus ex electis ad Concilium Basileæ, & quod à Rege Joanne Castellæ fuit missus Legatus ad Regem Portugalæ.

141 De Don Francisco Episcopo Caurienti, quia istum Episcopatum ex Decano sanctæ Ecclesiæ Toletanæ assumptus fuerat, sermonem intexit idem Ferdinandus del Pulgar in libro, titul. 23. ejus autem verba sunt quæ sequuntur: Don Francisco Obispo de Coria fue hombre pequeño de cuerpo, y hermoso de gesto, la cabeza tenía grande. Era natural de la Ciudad de Toledo, sus abuelos fueron de linage de Judios convertidos a la Fè Catholica. Desde su menor edad fue honesto, y tuvo inclinacion a la sciencia. Huvo noticia de su abilidad la Reyna Dona Maria de Aragon, hermana del Rey Don Juan, y porque le placia mucho ver Castellanos dados a la virtud, le tomo para su capilla, y despues le embio a estudiar a Paris donde obtuvo el grado de Magisterio, supleandole los Rictores de aquel Estudio por su gran sciencia, y integridad de vida el defecto de la edad. Fue muy gran Predicador, y tenia singular gracia en sermonear, y tambien en lengua Latina, como en la suya mismo materna. Era observantissimo en la Orden clerical que tuvo. Sostento muchas vezes conclusiones de Theologia en Paris, en Corte Romana, donde alcanço honre y fama de gran Theologo. Era de vida honestissima, y no fue visto en ninguna de sus edades jugar ni jurar. Era hombre justo, no por temor de la pena, mas por amor de la justicia. El Cardinal N. en Roma, visto por experiencia lo que deste claro Varon se dezia pro fama, le hizo su confessor, y al tiempo de su fin le stablecio albacea de su anima. Muerto aquel Cardenal el Papa Pio le recibio por su familiar, y le proveyo del Decanazgo de Toledo, y de otros beneficios. Embiole diversas vezes por Embaxador al Rey Don Luis de Francia, y al Rey Don Alonso de Aragon. Fue uno de los Theologos escogidos que el Papa embio dos vezes a reducir a los Boemios herejes, donde trabajo mucho el espirito y la persona en aumentacion de la Fè Catholica. El Rey Don Enrique quarto le dio cargo de la embaxada y procuracion suya y de sus Reynos en Corte Romana, y el Papa Sixto le hizo su Datario, que es oficio de gran confianza, y le proveo del Obispado de Coria, y le embio a Genova por su Legado, deseando pacificar aquella provincia de las diversiones y escandalos que en ella se avian levantado, apareados a la destruccion de la tierra, y todo lo compuso y pacifico. Puestas en paz las cosas de aquella provincia, y buuelto a la Ciudad de Roma stando para ser creado Cardenal en edad de 55. años, falecio sus dias y torno a la tierra tan virgen como salio della. Fue amada de los buenos, y aborrecido de algunos malos, ee cuyos mordimientos huvo molestias que sufrio y vencio con verdadera paciencia. Certamen e quien considerara la vida deste claro Varon, hallara ser exemplo, y doctrina para todo hombre que qui siere bien vivir, y que la fortuna no le fue favorable para alcanzar la honra y estimacion grande que huvo, mas la perseverancia que tuvo en la vida virtuosa le abrio la puerta para entrar en grandes lugares.

141 De alio Prælato litteratissimo meminit idem Ferdinandus del Pulgar citato loco, c. 7 qui talem de eo nobis intelligentiam reddit, his verbis: Don N. Cardenal de santo Sixto fue natural de la Ciudad de Burgo, sus abuelos fueron de linage de Indios convertidos a nuestra santa Fè Catholica, aprendiò Theologia siendo moço, offrecioso a la Religion, y como crecia en dias assi crecia en virtudes, honestedad, y limpieza de su vida, fue elegido por prior de san Pablo de Valladolid, y despues lo fue de san Pedro Martyr de la Ciudad de Toledo. Levantose contra el tal emulacion de persona de su Orden que le forço ir a Roma, quando fue qui-

rada la schisma, que huvo en la Iglesia entre el Papa Eugenio y e q. se llamo Felix, y llevo a tienp. que se havia de hazer Congregation de letrados en Roma, y de erminar algunas dudas que de la schisma passada arian resultau, y conocida la fama que este Religioso tenia de gran Theologo, le embio a mon. a el Rey Don Juan, que se jun. ase con sus embaxadores, y lo hizo y como en aque. la Congregation se esnerasse sobre todo los otros, el Papa le hizo mucha honra, y a suplicacion del Rey Don Juan le erio Cardenal, y quando acaecia alguna duda o question de Theologia de qualquiera parte de la Christia. idad, todos se referian a la deicrm. nacion deste Cardenal. Era hombre apartado, estu. dioso, manso y charitativo, y en su buena y honesta vida nistro tener gracia singular, con laqual gano honra para sy, y dio exemplo a otros para uzar de virtud. Hizo una glossa del Psalterio devotissima, y otros tratados y declaraciones de la sacra Escritura provechosos, y doctrinables. Fuido en Roma a sus expensas el Monasterio de la Minerva, reedifico assi mismo todo el Monasterio de san Pablo de Valladolid y tornolo en observancia, y hizo otros labores y reparos en Monesterios y casas de Oracion.

Ob jiciant scrupulosius procedentes, vel curiosius 143
quàm decet materiam particulari respectu tractantes
authoritatem Christi Domini apud Lucam cap. 21.
Sanguis ejus super nos, & super filios nostros, ex qua
videtur hanc Gentem primævam suam nobilitatem
amisisse; & subiectam fieri velle omnibus pœnis,
quas hodie meritò patiuntur. Quia multipliciter re-
spondetur.

Et primò locum illum aliter esse interpretandum;
nam verba illa, sanguis ejus, hoc est culpa & sup-
plicium propter eam obeundum, si per nos, & super fi-
lios nostros, intelligenda sunt de illis descendantibus, qui
in affectu majores suos imitati eorumque vestigia per-
fidè sequuti fuerint, & ideo Joseph ab Arimathia sem-
per suam nativam nobilitatem conservavit, nobilem
enim decurionem illum appellat S. Marcus Evangeli-
sta c. 15. v. 28. & S. Lucas c. 23. vers. 30. ex ea, quam
ibi præstat ratione, quia non consenserat actibus eorum.
In quem sensum adducenda est alia Christi Domini
sententia, Matthæi c. 21. Malas malè perdet, & vineam
suam aliis agricolis dabit. Nam alias deficere videren-
tur plures auctoritates suprà adductæ à Christi Domi-
ni divino ore promulgatæ, à sanctis Apostolis prola-
tæ, à Summis Pontificibus statutæ, & à sacris Conciliis
generalibus approbatæ ad admissionem utriusque Po-
puli ad spiritualia, & temporalia bona simul obtinen-
da, & ad unionem conservandam in illis acquirendis

Secundò respondetur, probabile esse quod aliqui 144
probant Auctores, & sequitur Doctissimus Arias Mon-
tanus super verba illa Psalm. 20 Fructum eorum de
terra perdes, & semen eorum à filiis hominum: quòd
scilicet Iudæi omnes, qui Domini nostri Jesu Christi
morti consenserunt, aut in ea culpabiles reperti fuerunt
miserè cum suis descendantibus & familiis, nullo exce-
pto, interierunt in obsidione Hierosolymitana tēpore
Titi & Vespasiani succedente, quia Datan cum filiis suis
periit, quia rebellavit se contra Moïsem & Aaron Num
c. 16. & omnes à Caino descendentes in generali dilu-
vio teste Glossa ordinaria, periēre, quia certum est Noë
ejusque uxorem, filios nurum à Seth descendisse, tum si
Davidis persecutores unà cum suis descendantibus ex-
tincti fuerunt, Ps. 20. & 108 nil mirum si idem succes- 145
sisse dicamus in perfidis Salvatoris homicidis & con-
firmant Euseb. lib. 3. histor. c. 5 & Card. Baron. ann. l.
Ecclesiastom. 1. anno Christi 68. n. 10. §. 48. affirmantes
in dicta obsidione Hierosolymitana nullum Christia- 146
num intra civitatem remansisse, sed omnes ad Pellam
confugisse, admonitos à Christo Domino.

Tertiò

147 Tertiò respondetur, quod licet præsupponatur Judæos in morte Salvatoris nostri concurrentes, & culpabiles repertos in Hierosolymitana obsidione minime periisse, sed eos mansisse per diversas Mundi partes dispersos, & in Hispania eorum descendentes permansisse, & hodie permanere, adhuc excludendi non erunt, nam illos alloquens Apostolorum Princeps Petrus, excusatos illos habere intendit propter ignorantiam, Act. 3. vers. 17. *Et nunc fratres scio quia per ignorantiam fecisti, si in & Principes vestri.* Et S. Paulus Gentium Doctor. 1. ad Cor. 2. vers. 8. ejusdem ignorantie prætextu eos excusat dicens: *Si enim cognovissent, nunquam Dominum gloria crucifixissent, animum excusatione illis dans, ne se de venia obtinenda desperent, & idè S. Petr. Act. cap. 2. vers. 39. Fideles Hebræos alloquens sic eis animum addit, & consolatur: Vobis enim est r. promissio, & si iis vestri, & omnibus qui longè sunt quoscunque advocaverit Dominus Deus noster.* Et in sequenti cap. vers. 26. illis dicit: *Vobis primum Deus suscitans Filium suum, misit eum benedicentem vobis.*

148 Quartò respondetur infideles Judæos esse diverso modo considerandos, quosdam qui Domini Salvatoris nostri morti non consenserunt, sed verè credentes miseratione commoti sequebantur illum fientes ut patet Luca cap. 22. ibi: *Sequebatur autem illum turba a turba populi & mulierum, quæ plangebant, & lamentabantur eum: alii verò ad mortem concurrentes, illicò poenitentiam pro tanto scelere suscepere, ut constat Luca 23. vers. 48. Et omnis turba eorum, qui simul aderant ad pectus istud, & videbant quæ fiebant, percutientes pectora sua revertebantur.* Et ex Actis Apostolorum similiter constat, quatuor aut quinque millia ad Fidem conversos, baptizatos fuisse. Inde dictus Modernus concludit, *Assi que lavadas las culpas con el Sacramento de la regeneracion, y olvidadas con la perseverancia en la fé, se han purificada la mancha de la infidelidad, y todas las calidades reuinen, renuevan, y restauran su valor, y entonces la sangre de los desta Nacion sin mezcla de vicios, ni corrupcion de pecados, es tan fiel a Dñs, y a los hombres, que sin ningun riesgo ni peligro de mal lograr los empleos sino de mejorarlos con conocidos frutos y felices aumentos, se pueda con toda seguridad hazer de los constancias mayores.* De otra manera seria ingratitud horrible, y agena de toda razon la que usan los convertidos de la gentilidad con los Convertos del Judaismo, no reconociendo las obligaciones, que aquellos tienen a esto, por aver plantado la Fé y enseñadola a la Gentilidad, sacandola de la seguedad y errores de su idolatrias, y dando la luz y conocimiento del verdadero Dios, derramando su sangre y perdiendo sus vidas por ganar y salvar las deste pueblo, introduziendolos en la Iglesia indistintamente con los del Judaismo a la comunión de los bienes espirituales, y a la participacion de los honores y officios temporales della, de que estuvo en su primitivo tan reconocida, que testifica el Cardenal Baron en diversos lugares del primero tomo de sus Annales, y en special anno Christi 98 §. 4. que porque los Gentiles reconocian a los desta Nacion por sus Maestros de la Fé, llamaban a todos los Christianos indistintamente Judios, son sus palabras: tum quod à Judæis Christiani descenderent, tum etiam quod sicut illi idola omnia execrantes, ab illis æquè impij dicerentur, cæterum frequenter Judaico nomine Christianam Religionem Gentiles esse solitos consignare, multis aliis in locis antè demonstravimus, &c. Et ibidem referens auctoritatem Dionis agentes de martyrio Flavij Clementis, & Domitillæ ejus uxoris, & dicentis cujus rei causa multi qui in mores Judæorum transierant, damnati sunt, concludit, *hanc dubium de Christianis*

nis intelligens, lud brij enim causa in mores Judæorum transire dicebantur, &c.

149 Denique respondetur nequaquam filios propter delictum patris honores amittere aut puniri debere, quia peccata parentum non nocent filiis nisi eos imitentur, juxta sententiam Regis Theodorici apud Cassiodor. lib. 2. epist. 1. *Omne facinus auctores solos insequitur, & novo infelicitatis eventu fit dedecus pro rium scelus alienum, & aliam non minus celebrem Bionis, cujus meminit Plutarch. in libro de se a numinis vi dicta, & in notis ad eundem Fabius Turretus, & Guillelmus Fornerius: Puniri filium ob scelus patris tam ridiculum existimandum est, quam si ob patris, aut avi morbum velit imitari. Medicus nepoti medicamentum adhibere Idem sentire visus est Marcus Tullius epist. 19. ad Brutum, & melius lib. 3. de natura Deorum, circa fin. & quo videtur desumere Patrit. de Regno & Regis i. stit. Quocirca qui deliquerunt, multa di sunt, parcendum est tamen eorum posteris, id irco videndum erit, ne facinus unius multos perdat, néve ponas luant nati natorum, & qui nascentur ab illis, ut ait Ennius. Facit text in l. divi fratres 17 ff. de jure patron. ibi, magis visum est nepotem neque verbi, neque sententia legis, aut edicti Prætoris ex persona, vel nota patris sui excludi à bonis aviti liberti, &c. Rationem præstat glos. marginatis verb. patris, quia iniquum est, ut unus puniatur pro alio, non enim debet ultra progredi pœna, quam reperiatur delictum. Et contra Proculi sententiam id ipsum censuit Jureconsultus Ulpianus Juliani dictum sequens in §. item d. l. 1. divi fratres. Et Proculus quidem in hac fuit opinione, notam adpersam patroni filio liberis ejus nocere Julianus autem negavit; sed idem quod Julianus, erit dicendum, l. Paulus respondit, §. fin. ff. de bonis liberti. l. si adrogator, de adopt. l. Jura sanguinis, ff. de regul. juris, lib. 2. tit. 21. part. 2. Paul. de Castro in l. adoptionem, §. patronum, num. 3. ff. de in jus vocando, Bart. in l. si constituta, num. 69. ff. sol. to matrim. Tiber Decian. cons. 66. per tot. maximè num. 87. lib. 3. Tiraq. de nobilit. cap. 35. numero 4. §. Otalora eod. tract. 2. p. 3. princ. c. 5. n. 7. cum seqq. Aloys. Ricc. in collect. dec. part. 4. collect. 733. quos refert & sequitur Valenzuel. cons. 90. tom. 1. ubi numero 114. ita ait: *Et hoc planius procedit in eo, quod filius non recepit ab ejus patre, ut est nobilitas, aut sanguinis puritas Majorum suorum, &c. Anton. de Corduba d. quæst. 54. pag. 442. vers. quod ergo, cum seqq. ubi latissimè con rariis respondet, ut in jure libertorum probant text. in l. jura libertorum, ff. de jure patron. ibi: Jura libertorum patronorum liberis, cum pater eorum perduellionis effectus damnatus, divi Severus, & Antoninus rescripserunt, &c. l. eorum, ff. ad leg. Jul. M. est. ibi: Eorum qui majestatis crimine damnati sunt, libertorum bona liberis damnatorum conservari divus Severus rescripsit. Bald. in l. 1. c. de bonis liberti. ubi Castro n. 4. dicens id procedere etiam in crimine læsæ majestatis in primo capite. Dec. in tr. crim. lib. 7. tit. 41. n. 29. ubi respondet ad text. in l. cum qui, de interd. & releg. Mol. de primog. lib. 4. c. 11. n. 38. Et bonis, quæ pater gravatus fuit per fideicommissum restituere posteris, Prob. ad Ioan Monac. in c. cum secundum, n. 3. vers. pœna. de heret. in 6. Simanch. de Cathol. instit. c. 9. n. 94. Et in emphyteusi acquisita sibi filiis, descendantibus, Ruin. cons. 149. n. 12. & seqq. lib. 1. Craver. cons. 859. n. 12. Cordub. de jure emphyteut. de causa privation. ob mortem civilem, n. 26. per doctrinam Henric. Boich. in cap. vergentis, in 2. co. post med. versic. cum illis verò, ibi: In illis, verò quæ sunt ventura ad filios aliter quàm ex successione, aut persona patris, ut puta, quia sunt concessa patri, & suis filiis, vel ea emit, vel alias acquisivi vel pater nomine suo & filiorum suorum, quo casu videtur acquirere**

secundum ordinem primò sibi, secundò filiis & creda quod talia non confiscantur, sed quod debent ad filios pervenire, &c. Et quicquid sit suspicio, si qua fortè sit in hac gente, purgatur temporis decursu, hoc autem de jure restrictum est ad primum & secundum gradum per lineam paternam, per maternam verò ad primum duntaxat ut suprà diximus *concl. 2. vers. videamus*. Sed hæc computatio ad nihil hodie valet, cum jam nullus ex conversis, & descendantibus ab eis sit intra illos gradus, sed omnes fere septimum excedent à primo converso computandum, & tanto magis suspicio purgata censetur. Et ideo concludo ex dictis, prædictum N. aliàs benemeritum, & idoneum, non debere excludi propter suum genus; & si aliter fiat, non evitabitur peccati mortalis incursum, tum ob denegatum debitum suis laboribus & servitiis præmium, tum etiam ob notoriam illatam ei injuriam sine jure; nam licet officiorum distributio pertineat ad Principem, jure tamen naturæ ea maximè idoneis & Reip. utilibus conferre tenetur *Less. de justit. lib. 2. c. p. 32. num. 7*. Summum in Regibus bonum est justitiam colere, & sua cuique jura servare, ut ait S. Gregor. *lib. 7. epist. 20*. Sub censura, &c.

Seguntina Matrimonij.

Ex quibus verbis Matrimonium per verba de præsentis contractum censeatur & ex quibus contracta dicantur sponsalia de futuro?

VOTUM XCIV.

- 1 Facti contingentia.
- 2 D. Didacus Osorio laudatur.
- 3 Cap. si inter virum, de sponsal. refertur.
- 4 Verba promitto quod nunquam accipiam aliam in uxorem nisi te, non inducunt matrimonium contractum de presenti, secundum Alexandr.
- 5 Verba, Prometo d'esser tuo marito, non important matrimonium de presenti, ex Ferrero.
- 6 Verba quando sonant in futurum, significant sponsalia.
- 7 Sponsalia de futuro per verba, juro, vel promitto quod tenebo, aut habebō te in uxorem.
- 8 Verba non exprimentia consensum de presenti non inducunt matrimonium, sed sponsalia contracta.
- 9 Verba, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt contractum sponsalitiū de futuro.
- 10 Sponsalia erunt si verbum, volo, adjungatur infinitivo indicanti initium actus, ejusque suspensionem.
- 11 Verba, volo accipere te in sponsam & uxorem, indicant censei contracta sponsalia.
- 12 Verba debent significare consensum de presenti, ut Matrimonium inducant.
- 13 Matrimonij vinculum ex ejus firmitate & indissolubilitate proveniens fortius ligat quàm juramentum.
- 14 Confessio oris presumptionem facit eorum, quæ sunt in corde.
- 15 Matrimonium contrahendum per verba de presenti præcedentibus monitionibus.
- 16 Obligatio incontinenti contrahi ut in materia obligationum, si non destinatur dies in contractu.

- 17 Verba, promitto quod non habebō aliam in uxorem, nisi te, indicant matrimonium contractum.
- 18 Verba, promitto me non accipere aliam in uxorem, junctâ responsione mulieris consentientis, important Matrimonium de presenti.
- 19 Verba, promitto aliam non ducere, junctâ responsione mulieris consentientis, promissionem affirmativam inducunt.
- 20 Verba habebō te in uxorem, licet non addatur particula ex nunc, secundum opinionem Basilij verum efficiunt matrimonium.
- 21 Verba quando sunt dubia ad significandū an matrimonium, vel sponsalia fuerint contracta, ad conjecturas recurrendum.
- 22 Sponsalia si præcesserunt, quod postea fuit contractum dicitur Matrimonium.
- 23 Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo est sufficiens conj. etura animi contrahendi matrimonium.
- 24 Tractatio si sit tanquam uxoris, tractatio ad domum, & copula carnalis, arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de presenti.
- 25 Determinare idem est quod certò exprimere, & definire.
- 26 Verba, Volumus contrahere matrimonium, demonstrant matrimonium, non sponsalia, celebrandum.
- 27 Verba formalia Matrimonij nulla sunt, sed si fficite quoquo modo ut consensus exprimitur.
- 28 Verba, Volo te accipere in uxorem, quando proferuntur deliberatè, ut in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, inducunt perfectum matrimonium.
- 29 Contrahentes debent interrogari de mutuo consensu.
- 30 Matrimonium potius quàm sponsalia in dubio presumere debemus.
- 31 Sententia in dubio proferenda in matrimonij favorem.
- 32 Judicandum est in utroque foro juxta communem verborum intelligentiam, si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit.
- 33 Opinio singularis alicujus Doctoris celeberrimi Matrimonium sustinentis, præferri debet opinioni plurimum impugnantium.

Joannes de Pergrina & Lorenzana, & Catharina de Turbica & Lara Seguntinæ Diocesis coram Vicario Generali comparuerunt die 26 Septembris 1641. & dixerunt se adinvicem de contrahendo matrimonio fidem dedisse, & eam observare paratos esse; proindeque dictus Joannes dixit se fore suum sponsum & maritum, ac aliam non esse ducturum: & dicta Catharina acceptando protulit eadem verba respectivè dicendo se fore suam sponsam & uxorem, ac alium non esse ducturam, jurantes ad invicem id observaturos, nec unquam reclamatorios, supplicantes insimul dictū Vicarium ut eos ad prædictum contractum servandum compellat, quem ex nunc celebrare affirmant sive præmissis, sive alio meliori modo, & forma quibus possunt & de jure efficere valent, præsentibus ad hoc tribus testibus & Notario.

Dubitatum fuit an remaneret contractum matrimonij per verba de presenti, an verò dicantur contracta sponsalia de futuro. Causa coram dicto Vicario generali Seguntino introducta, prætendente dicto Joanne per illa verba fuisse sponsalia de futuro contracta, Catharina verò dicente Matrimonium de presenti fuisse contractum

Etum deventum fuit ad sententiam ipsius Vicarii, qua declarat matrimonium fuisse contractum, & sub certis pœnis iussit eos ut maritum, & uxorem cohabitare. A qua sententia fuit pro parte dicti Ioannis appellatum, & causa ab Eminentissimo & Reverendissimo D. meo Cardinale Panziolo in Hispaniarum Regnis Nuntio Apost. Commilla D. Didaco Osorio Protonotario ac Coniudici nostro Apost. pro causis commissariis in Nunciatura Hispaniæ specialiter deputato, nunc simul supremi Consilii sanctæ Inquisitionis Matriti Relatori meritissimo, viro sanè doctissimo, & integerrimo, ac qui de seigravia in dies pollicetur, ipse pro utraque parte omnibus ponderatis fundamentis, & auditis Advocatis acerrimè informantibus, iudicavit sententiam Ordinarii esse confirmandam; & ut veritas clariùs elucescat, in suo voto sub die 8 Augusti 1644 edito, utriusque partis fundamentum protulit in medium & sequendo partem, quæ Matrimonio favet contrariis eodem ordine quo adducta fuerunt, respondet, prout sequitur.

3 Pars quæ tenet per dicta verba solum sponsalia de futuro censerì contracta, videtur probari in cap. si inter virum, de sponsalib. ibi: Si inter virum, & mulierem legitimus consensus interveniat de præsenti, ita quod unus alterum mutuo consensu verbis consuetis expresso recipiat, utroque dicente, Ego te in meam accipio, & ego te accipio in meum, vel alia verba consensum exprimant de præsenti, sive sit iuramentum interpositum, sive non, non licet alteri ad alia vota transire, quod si fecerit, secundum Matrimonium de facto contractum (etiã si sui carnalis copula subsequuta) separari debet, & primum in sua firmitate permanere. Verum si inter ipsos accessit tantummodo promissio de futuro, utroque dicente alteri, Ego te recipiam in meam, & ego te in meum, sive verba similia, si alius mulierem illam per verba de præsenti desponsaverit, etiã si inter ipsam, & primum iuramentum intervenerit (sicut diximus de futuro) huiusmodi desponsationis intuitu secundum Matrimonium non poterit separari, sed eis est de violatione fidei pœnitentia injungenda. Ex quo textu. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 19. n. 25 colligit verba illa, Non aliam ducam nisi te, non posse inducere matrimonium de præsenti. Et hanc partem videntur tenere qui sequuntur.

4 Alex. conf. 152. num. 3. lib. 5. ibi Quia dico quod per hæc verba, promitto quod nunquam accipiam aliam in uxorem, nisi te, non inducitur contractus matrimonii per verba seu consensum de præsenti, quia illa dictio nisi, posita post orationem negativam, ponit, & affirmat in exceptione, & denotatur per dictionem nisi, illud quod in præcedenti oratione fuerat negatum, à actione, & ibi notatur, C. de transact. in reg. peccatum, lib. 6 sed præcedentia verba non negant, nisi de futuro: ergo dictio exceptiva nisi, non ponitur pro præsenti: idem dicit Rot. decis. 1. 1. n. 1. p. 1. divers.

5 Ferret. conf. 181 num. 8 ibi: Ex quibus infero, quod verbum illud, prometo de ser tuo marito, non importat matrimonium de præsenti, cum non præcesserint verba inter ipsos importantia matrimonium d. cap. pen & c. Et paulò inferiùs: Quod si contrahentes utuntur verbo præteriti imperfecti subiunctivi, vel indefiniti, contractus non dicitur perfectus, sed rem imperfectam significat, & mentem & desiderium contrahendi, cui contractui datum fuit initium.

6 Menoch de præsumpt. lib. 3. præf. 3. n. 1. ibi: Quartus casus est quando verba sonant in futurum, & significant executionem actus consummati atque perfecti, sed tamen præcedunt verba significantia sponsalia, ut si vir dicit, Promitto quod ducam te in uxorem, & tenebo te pro legitima uxore, hoc casu censentur contracta sponsalia tantummodo. Ita tradunt Abb. in cap. ex parte,

n. 7. verba hæc procedunt, & ibidem Butr. num. 10. in vers. secum, in verbo te ducam.

7 Gutier. de Matrim. cap. 3. num. 11. ibi: Tertia conclusio communis Canonistarum est, quod per hæc verba, iuro, vel promitto quod tenebo, aut habebo te in uxorem, celebratur Matrimonium; sed contraria imò quod tantum celebrentur sponsalia de futuro est verior, probabilior, & tenenda, prout eam tenuerunt antiqui Canonistæ & est communis sententia Theologorum, ut latissimè examinavimus d. lib. 1. cap. 21. Canonic.

8 Basil. Pont. de Matrim. lib. 2. c. 9. n. 2. ibi: Prima ergo sententia docet illis non confici matrimonium, sed sponsalia, quorum fundamentum hoc est, quia illa verba non exprimunt consensum de præsenti; eodem enim modo vera essent, si de futuro intelligerentur, habebo te in uxorem? vera enim erunt, quamvis modò te non habeat: & ita hanc sententiam tenet Cov. 2. p. c. 4. §. 1. num. 3. & citatis aliis Thom. Sanch. lib. 1. disp. 18. num. 18.

9 Secundò probatur; quia in hæc verba Volo contrahere tecum matrimonium, te habere, ducere & accipere in uxorem, non inducunt Matrimonium, sed tantum sponsalia, quia verbum volo, adjungitur infinitivo significanti initium actus, Gutier. d. tract. de Matr. ap. 3. nu. 9. ibi Verba hæc, volo contrahere tecum matrimonium te ducere, te accipere in uxorem, inducunt tantum contractum sponsalium de futuro, Joan. Andr. & Abb. in cap. ex litteris, de sponsal. Idem Gutier. lib. 1. canon. cap. 21. num. 22. Sanch. d. lib. 1. disp. 18. n. 24. & 25 ibi: Si verbum volo, vel placet, adjungitur infinitivo indicanti initium actus, ejusque suspensionem, erunt sponsalia, ut volo contrahere, ducere, accipere te in uxorem, Menoch. d. lib. 3. præf. 3. num. 6. ibi: Sextus casus est quando vir ita dicit, volo accipere te in sponsam & uxorem, & in te consentire per verba de præsenti, hoc casu respondit Corn. in cons. 9. num. 10. lib. 3. contracta censerì sponsalia tantum, Basil. Pont. de Matrim. lib. 1. c. 9. n. 7. Rota apud Farin. decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. alias p. 4. recent.

12 Tertiò, qua verba ab his contrahentibus prolata non sunt significantia consensum de præsenti, prout requirebatur, ad hoc ut inducerent matrimonium, d. cap. inter virum, Magist. sentent. in 4. dist. 27. c. 2. & ibi Theologi, Sot. 4. 1. art. 2. concl. 3. Gutier. d. lib. 1. Canon. cap. 21. num. 8.

13 Quartò, quia cum actu celebrationis intervenierit iuramentum, ex illius appositione poterit induci sponsalia, & non Matrimonium, fuisse contracta, cum illud non solvat nec possit cum iuramento celebrari; nam ejus vinculum ex firmitate, & indissolubilitate proveniens fortius ligat, quam iuramentum.

14 Quintò, quia dicta Catharina semper existimavit, & pro certo habuit per illa verba solum contrahere sponsalia de futuro, ut constat ex mandato procuratoris dato ad revocandum dictum contractum, & promissionem contrahendi factum ut supra, & ex propria confessione facta in libello ejus nomine per procuratorem Vicario generali portrecto, in quo idem testatur: quæ oris confessio præsumptionem facit eorum quæ sunt in corde, Aristot. lib. 1. de interpell. cap. 1. ibi: Ea igitur quæ voce versantur, signa sunt effectuum, quæ in animo sunt, & ea quæ scribuntur, nota sunt eorum, quæ in voce versantur. Bald. in cap. mandatum num. 1. de præscript. Socin. sen. cons. 10 num. 2. lib. 1. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 1. n. 38. & 39.

15 Sextò: quia idem videtur sentire Vicarius prædictus dum decrevi, ut dicti Joannes & Catharina præcedentibus monitionibus requisitis à Consilio Tridentino Matrimonium contraherent per verba de præsenti, quæ verum matrimonium efficiant, & ne aliud celebrarent sub censuris & pœnis: ex quo videtur colligi dictum Vicarium

Vicarium pro certo tunc temporis habuisse per illa verba, de quibus supra, sponsalia tantum fuisse contracta, cum jubeat deinde eos Matrimonium per verba de presenti celebrare, non est enim præsumentum voluisse illos obligare ad iterum contrahendum, si crederet eos jam verè contraxisse.

16 Verum his non obstantibus contrariam sententiam, immò quod verba de futuro, *habebo te in uxorem*, vel *promitto quod non habebō aliam in uxorem quàm te*, vel *non accipere aliam in uxorem nisi te*, faciant verum Matrimonium de presenti contractum, verior videatur, quia verba illa, *habebo te in uxorem*, significant executionem, & verum Matrimonium efficiunt, apud si quis divinis, 30. q. 5. tum quia in materia obligationum, si non destinatur dies in contractu, incontinenti obligatio contrahitur, l. in omnibus, ff. de regul. juris; tum denique, quia id ipsum plures sustinent non contemnendi Auctores.

17 Menoch d. lib. 3. præs. 3. num. 8 ibi: Octavus casus est quando vir dicit, *promitto quod non habebō aliam in uxorem nisi te*, vel *quàm te*; hoc casu dicitur contractum Matrimonium. Ita post Specul. & Joan. Andr. docuit Abb. in d. cap. ex parte, num. 8 de sponsal. & ibidem Prap. n. 6 testatur communem esse opinionem, Alex. conf. 52. n. 4 & in conf. 153. n. 3 lib. 5. Barbat. in conf. 6. col. 4. lib. 1. Sylvest. in sum. verbo, Matrimonium 10. Ungarel. in addit. ad Angel. in verbo Matrimonium, illat. 2. num. 12. Jas. Dec. & Curt. jun. in l. actione, C. de transact. Alciat. d. resp. 3. num. 1. verum tamen contrarium, & Covar. in epit. de sponsal. 2. p. cap. 4. n. 4 Rot. Roman. 2. p. noviss. decis. 3.

18 Seraphin Rotæ decis. 270. ibi: Cum ex communi sententia Doctorum verba illa; *Promitto me non accipere aliam in uxorem*, juncta responsione mulieris consentientis, importent matrimonium de presenti, Joan. Andr. Card. Abb. & Præpos. in cap. ex parte, de sponsal. Jas. in l. actione, num. 4. de transact. & ibidem Dec. & Præpos. Alex. de Novo conf. 8. n. 4 Ioan. Bapt. Ferrer. conf. 79 num. 8. Cov. in epit. cap. 4. § 1. n. 6. quam opinionem tenuit Rota, ut per Caputaq. decis. 63. lib. 1. & licet multi per eundem Cov. allegati, & ipsemet teneat contrarium, tamen noluerunt Domini recedere à communi sententia, maxime in hoc casu, in quo plura concurrant, ut per informantes, & præsertim tractatus per eosdem testes probatus, &c. Cujus decisionis casus videtur multum similis huic de quo agimus, in eo etiam concurrat responsio Catharinæ acceptantis, ut supra diximus.

19 Eadem Rota in Colimbrien si Matrimonii, 24. Decembris. 1615 apud Farin. dec. 772. p. 2. recent. ibi: Nam etiam verba illa, *promitto aliam non ducere*, junctæ responsione mulieris consentientis, inducunt promissionem affirmativam, juxta communem, de qua Præpos. Alex. de Novo, Ferrer. & alii quos refert Card. Seraph. d. dec. 270. n. 1. Menoch. plures congerens præs. 3. num. 8. lib. 3. & hanc Rota approbavit, ut apud Seraph. d. dec. 2. o.

20 Basil Pont de Matrim. lib. 2. c. 9. num. 3. post aliorum sententias relatas, pro constanti tenet & sequitur quod illa verba de futuro, *habebo te in uxorem*, faciunt verum matrimonium de presenti, ut patet ibi: *Mihi autem verius semper visum est, eam formam, habebo te in uxorem, vel providebo tibi uxori, licet non addatur particula, ex nunc, aut alia similis, verum efficere Matrimonium*, Innoc. in d. cap. ex parte, de sponsal. Host. in sum. de sponsal. §. qualiter contractus, numero. 11. Card. Abb. ibidem, num. 3. 6. & 7. Turrecr. in cap. si quis divinis, 30. q. 5. Anton. de Butrio in d. dist. cap. ex parte, num. 10. Perr. Gregor. syn. m. lib. 9. cap. 5. in princ. Cov. loco citato fatetur esse communem. Et ratio est, quia verbum *habebo*, denotat executionem,

ut idem Basil. ibidem numero 5 ostendit dicens: *Quod sic ostendo expensa, & considerata ratione verbi habendi, ut optime ibi Abb. n. 7. nam habere pro legitima uxore, non denotat initium contractus, sive non est idem atque contrahere, sed denotat executionem matrimonii; haberi enim, & tractari pro legitima uxore non potest nisi quæ jam uxor est: idem antea dixerat Menoch. d. lib. 3. præs. 3. n. 3. Unde si ex istorum sententia verba illa, *te habebo in uxorem*, Matrimonium de presenti contractum efficiunt, quia verbum, *habebo*, denotat executionem, quanto magis executiva sunt verba à contrahentibus prolata in actu celebrandi matrimonii, ut videre est ibi: *Estan determinados à casarse uno con el otro, porque para ellos se dieron palabras, y se reconoce de ambas partes obligaciones de ejecutarlas, &c. & ibi: Y ambos pedieron y suplicaron à su merced les apremie y compela a la execution y cumplimiento deste contrato, que desde luego hazen y otorgan en la mejor forma que de derecho lugar aya.* Quid clarius.*

Et in omni eventu contrariæ sententiæ assertores, 21 & omnes ferè hac de re agentes, eam intelligunt nisi ex conjecturis appareat voluisse contrahentes per ea verba Matrimonium vel sponsalia inire, veluti si de hoc tunc temporis agebatur. Ita Cov. d. p. 2. de spons. c. 4. n. 3. cum seqq. Menoch. d. lib. 1. præs. 3. n. 2. Sanch. d. lib. 1. disp. 19. n. 7. Gutier. de Matrim. d. c. 3. num. 13. Basil. Pont. d. lib. 2. c. 1. Rota dec. 121. num. 22. part. 1. diversor. Conjecturæ autem plures ab eisdem referuntur, quæ nostro casui accommodatæ ostendunt prædictos contrahentes matrimonium per verba de presenti celebrasse.

Prima, si sponsalia præcesserint, Gutier. d. c. 3. n. 11. 22 vers. tandem, & n. 13. vers. intelligendum, & Canon. lib. 1. cap. 21. n. 36 vers. ult. Sanch. d. disput. 19. nu. 7. Seraph. d. dec. 270. n. 2. Rota d. dec. 121. num. 23. Quod autem in præsentī casu sponsalia præcessissent, fatetur ipse Ioannes de Peregrina.

Secunda, si tunc temporis de matrimonio contrahendo agebatur, quia hujusmodi tractatio esset sufficiens conjectura animi contrahendi matrimonium. Ita Palud. Verac. & alii quos refert Sanch. d. lib. 1. disp. 19. n. 7. ibi: *Ut si de hoc tunc temporis tractabatur, & disp. 18. n. 4. ibi: Item attendendum est de quo tunc temporis tractabatur; si enim de matrimonio verba dubia, dicendum est constituere matrimonium, & si de sponsalibus sponsalia, ut colligitur ex cap. intelligentia, de verbor. signif. &c.* per eadem ferè verba idem tenet Gutier. d. cap. 3. n. 14. Rot. d. decis. 121. n. 23. p. 2. diversor. Quod autem tunc temporis tractabant hæ partes de matrimonio contrahendo, satis ostenditur tunc ex confessione dicti Ioannis de Peregrina asserentis se & dictam Catharinam quando comparuerunt in præsentia Vicarii cum quobus testibus, jam determinatos fuisse Matrimonium contrahere: tum quia dictus Joannes petierat à Vicario Generali ut dignaretur dispensare in monitionibus à Concilio Trid. peritis quæ petitio insinuat contrahentes agere de matrimonio, cum ad sponsalia celebranda hujusmodi monitiones necessariae non sint; tum denique quia Joannes & Catharina dicta verba in præsentia Vicarii generalis, & testium duorum protulerunt cum certum sit illos eorum præsentiam non requisituros, si sponsalia tantum contrahere intentassent.

Tertia, Si subsequuta fuit traductio ad domum, ac tractatus sponsæ tanquam uxoris, & copula carnalis, 24 quæ certissime arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de presenti. Ita Alex. d. conf. 152. sum. num. 4. Menoch. d. lib. 3. præs. 1. num. 6. Gutier. d. cap. 3. n. 10. Basil. Pont. d. lib. 2. c. 11. n. 9. Rota d. decis. 121. num. 23. Et licet hi Doctores non requirant omnium

concursum, sed quidam tractatum, alius copulam, alius verò traductionem etiam non solemnem exigant, nihilominus in casu præsentis omnia verificantur, quia dictus Joannes Catharinam exinde ut uxorem tractavit, ad domum traduxit, & ea nocte illam carnaliter cognovit.

25 Ulterius hæc secunda opinio magis certa & inconcussa remanet, si bene considerentur verba, quæ ipsi contrahentes dixerunt, cum Vicarij generalis præsentiam inspexerunt, & coram eo comparuerunt, videlicet: *Estamos determinados a casarnos*, porque para ello nos hemos dado palabras y reconocemos obligaciones de ejecutarlas, &c. quæ verba præcisam denotant deliberationem contrahendi matrimonium per verba de præsentis: quia verbum *determinados*, significat omnimodam deliberationem & animi resolutionem, ac voluntatem determinare enim idem est quod certò exprimere, & definire, l. fin ff de Justit. & jure, Brillon, & Calvin. verb. *determinare*; & aliud verbum subsequens, *a casarnos*, insinuat deliberationem fuisse ad matrimonium per verba de præsentis contrahendum, Didac. Perez l. 2. gl. 2. tit. 1. lib. 5. *Ordin. Azeyed* l. 5. 6. & 7. tit. 1. lib. 5. *novæ Recop.* Et verba simul juncta, *Estamos determinados a casarnos*, idem operantur perinde ac si dicerent, *Volumus contrahere Matrimonium*, quæ verba demonstrant Matrimonium non sponsalia, celebrandum, ut per Basil. Pont. d. lib. 1. c. 9. n. 8. ibi: *At ego cum hac secunda sententia convenio, addo tamen etiam illis verbis, volo ducere contrahere, accipere etiam, matrimonium celebrare non sponsalia*, &c. Sanch. d. 1. disp. 18. num. 27. Gutier. d. c. 3. n. 10. Rota d. decis. 121. n. 12 & 13 p. 1. divers. & apud Farinac. decis. 74. n. 2. p. 2. in posthum. al. as. p. 4. recent. ibi: *Contrarium fuit resolutum; nam verba instrumenti clara sunt, quod convenerant pro concludendo matrimonio, ut dictum est, & in responsionibus hinc inde specialiter exprimitur, quod præstarent consensum per verba de præsentis, ita ut nullus ambigendi locus videatur & tamen cum ista verba vis, & volo accipere, adaptari possint tam ad contractum sponsalium quam*

26 *ad Matrimonij, ex adjectis, & circumstantiis interpretatio capienda est*, Corn d. conf. 91. n. 9. Nulla enim sunt verba formalia Matrimonij, sed sufficit quoquo modo ut consensus exprimat, & sufficiat. 27. q. 2. c. tue, de sponsal. l. nuptias, ff de regul. juris, Card in d. Clem. unic. n. 16 in fine, Mandos in addit. ad allegation. Lapi. 36. in verb. *Verba non sunt necessaria* Quando autem hæc

28 *verba, Volo accipere in uxorem, proferuntur deliberatè, ut in apparatu matrimonij, vel ad interrogationem alterius partis, ut in proposito, tunc sunt apta ad inducendum perfectum contractum matrimonij*, Butt in d. c. ex litteris, Card in d. Clem. unic. n. 16. vers. solutio, idque efficaciter probatur ex precedenti tractu de contrahendo, qui operatur ut verba dubia intelligenda sint de Matrimonio, &c.

29 Deinde pro hac parte, quæ tenet Matrimonium per illa verba contractum fuisse, facit quod testes instrumentales unanimiter deponunt ipsos contrahentes interrogatos fuisse à Vicario generali de mutuo eorum consensu, in quo visus fuit Parochi officium agere vel in illo actu, juxta dispositionem Concilij Trid. sess. 24. de reform. matr. c. 1. ibi: *Viro & muliere interrogatis, & cum deinde post dictam interrogationem factam in apparatu matrimonij, contrahentes dicta verba protulissent, & post ea prolata, & matrimonium celebratum, traductio ad domum, & copula carnalis subsequeretur, quis dicet aliud quam Matrimonium per verba de præsentis contractum fuisse: eo maxime, quia tertius quidam testis de interrogatione prædicta deponit, affirmatque Matrimonium contractum fuisse per verba de præsentis & conducit declaratio ipsiusmet Vicarij generalis idem attestantis.*

Denique in dubio potius præsumere debemus Matrimonium contractum fuisse, quam sponsalia ita Menoch d. lib. 3. pref. 3. n. 2. ibi: *Nus, & ultimus casus est, quando de vere sumus in dubio, hoc sine casu præsumitur Matrimonium potius quam sponsalia*. ita Butt in d. c. exp. arte, n. 1. vers. quid quæ proferuntur verba dubia de sponsal. Lap. alleg. 56. n. 14. &c. Et in dubio in Matrimonij favorem proferenda est sententia, c. ex litteris, d. p. bat. a. fin. de sentent. & re. judic. Lap. d. alleg. 56. n. 14. Sanch. lib. 1. disp. 18. n. 5. Basil. Pont. d. c. 8. num. 15. Gutier. d. c. 2. n. 16. ubi. n. 18. in fine, sic ait: *Quod si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit, judicandum est in utroque foro juxta communem verborum intelligentiam sed si hæc non adsit, & sit dubium omnino, in tali dubio pro matrimonio est judicandum in utroque foro, &c. & melius n. 19 ibi: Quod adeò procedit, ut opinio si guraris alius Doctoris celeberrimi Matrimonium sustinentis præferri debeat opinioni plurium impugnantium, nisi textui aperto innitatur juxta d. Etinam Host. in sum. de cognat. spiri. sup. verb. aliter, Doctores in rub. de sponsalib. Barbat. conf. 6. n. 2. vol. 1. Anton Gabr tom. 2. commun. opin. fol. 95. col. 2. in vers. opinio, hujus Doctoris, Menoch. plura referens lib. 2. pref. 71. n. 30 cum seqq. Anton. Cucch. 5. instit. moral. tit. 11. n. 157 Navar. in man. latino, c. 2. n. 87. Sanch. plures allegans de Matrim. lib. 1. disp. 18. numero. 7. &c.*

Ex quibus patet responsio ad contraria supra adducta, & sic fuit judicatum à dicto D. meo Conjudice die. 8 Augusti 1644.

Calciaten. Canonicatus.

Provisio facta per Episcopum in suo turno, an dicatur spectare ad suam liberam collationem? Et an, & quando Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint beneficio alternativæ.

VOTUM XCV.

- 1 Casus contingentia, & n. 3.
- 2 Concordia à sede Apost. confirmata, inita inter Episcopum, & Capitulum Calciaten. refertur.
- 4 Alternativa antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultanea, & non libera collationis.
- 5 Alternativa moderna à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia quæ ad liberam dispositionem, seu presentationem Episcopi spectant.
- 6 Alternativa acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie.
- 7 Provisiones Canonicatum in Ecclesia Calciaten. referuntur juxta temporum divisionem facta.
- 8 Paria sunt non esse, & esse sine effectu.
- 9 Gonzales distinctio refertur.
- 10 Turnus non tollit communionem in collatione, sed dividit exercitium.
- 11 Provisiones omnes turnatim ex vi concordie tam ab Episcopo, quam à Capitulo factæ habentur tanquam simultanea, & conjunctim facta.
- 12 Fratres plures si dividant inter se comitatum, & separatim unusquisque jurisdictionem exerceat in portione sibi contingente, non intelliguntur disjunctim

disiunctim quidpiam agere respectu ipsius jurisdictionis.

- 13 *Domus si in partes locetur in utilitatem domini, non ideo desinet esse eadem domus.*
- 14 *Senatorum tribunal si gratia commodioris expeditionis dividatur in diversas domos, sive aulas, talis divisio non facit diversum Senatum.*
- 15 *Interpretatio mentis conservativa simultaneè capienda.*
- 16 *Claus. Salvis reservationibus, & affectionibus Apostol. stante, in nullo casu intrat alternativa.*
- 17 *Concordia presupponit praesistentiam usus alternativae.*
- 18 *Papa nunquam facere ex certa scientia videtur, nisi id exprimat.*
- 19 *Concordia non inducit novam dispositionem concedenda alternativa.*
- 20 *Provisio beneficiorum simultanea, Episcopali Sede vacante, spectat ad Capitulum iure proprio alias ad Papam spectat.*
- 21 *Dispositio qualibet declaratur per observantiam.*
- 22 *Observantia multum defertur in interpretandis constitutionibus.*
- 23 *Contradictor legitimus non est provisor ab Ordinario ad impediendam proviso Apost. immisso neminem possessionem beneficii vacantis in mense reservato.*
- 24 *Protestatio in ipso actu capta possessionis facta operatur, ut ille non sit manutenibilis.*
- 25 *Protestatio declarat consensum abesse ab animo.*
- 26 *Possessio turbida, & offuscata non est manutenibilis.*
- 27 *Possessio vigore provisionis ordinaria capta de beneficio reservato, dicitur infecta.*
- 28 *Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reservatione.*
- 29 *Manutentio non est danda quando constat de improbitate & vitio possessionis.*
- 30 *Leges & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem.*
- 31 *Possessio, quae liti causam dedit, non est manutenibilis.*

Cum Episcopus uti caput, & Canonici uti membra constituent in Ecclesia unum corpus, & novit, de his quae fiunt à Prel. ideo ad Episcopum & Capitulum simul spectat proviso praebendarum in Cathedralibus Ecclesiis, quae ideo dici solet simultanea, quia simul & conjunctim ab Episcopo & Capitulo facienda est, ut habet communis Doctorum sententia, & tenet sacrae Rotae Romanae firma, & inveterata resolutio, constatque ex infinitis propemodum decisionibus à me citatis de *Canonicis*, & *Dignit.* q. 14. n. 2.

Verum cum inter Episcopum ex una parte, & Capitulum ex alia, super huiusmodi simultaneis provisionibus quamplurimae, & diversae lites orirentur, seu verti & oriri formidarentur, partes ipsae cupientes litium anfractus evitare & laboribus, ac expensis parcere ad certam concordiam, & conventionem in aliquibus Ecclesiis devenerunt, prout reperi deventum fuisse in Calciatensi, ut scilicet divideretur exercitiū istius iure providendi simultaneè & conjunctim inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnum, aut per genera beneficiorum, ut scilicet Episcopus conferat unum, & Capitulum conferat aliud genus, seu alium turnum. Et nunc patim in dicta Ecclesia Calciatensi deventum fuit ad concordiam & conventionem sic ut sequitur factam. Quid autem ad provisiones vacantes, aliarum Dignita-

tum, & Canoniatuum, ac dimidiarum Portionum dictae Ecclesiae Calciatensi faciendas quod deinceps in huiusmodi Ecclesia Calciatensi. Episcopus, & ejus in Episcopatu successores, necnon Decanus, & Capitulum praedicti simul, & conjunctim de huiusmodi vacatione, sive per obitum, sive alias quomodocumque, & in quocumque mense, sive ordinario sive alternativo, aut alias vacans providere deberent; ita quod dictus, & pro tempore Episcopus Calciatensi. primò, & deinde Decanus, Capitulum praedicti, sicque alternatim inciperet, videlicet hoc modo, quod turnus in ieretur ab Episcopo in Dignitatibus, & Canoniciatibus, & dimidiis portionibus dictae Ecclesiae Calciatensi. dictusque Episcopus de una Dignitate provideret, similiter Decanus & Capitulum de alia provideret, & sic de Canoniciatibus & dimidiis portionibus intelligeretur, ita quod qualibet vacatio, videlicet de Canoniciatibus, Dignitatibus ac praebendis, necnon dimidiis portionibus suis turnum haberet, ac quilibet turnus esset de per se, nec unus alteri nec alter alteri, cum alia se immisceret, & sic tres turni esse deberent, quodque si Episcopus, & successores sui praedicti aliquam Dignitatem in personam Canonici, seu dimidij portionarij, vel è converso Canoniciatum in Portionarium, aut quamlibet ex dictis Dignitatibus, Canoniciatibus, & dimidiis portionibus in aliquam personam, taliter quod per affectionem secundi primum vacaret, insuperque dictus Episcopus liberè providere posset per seipsum absque Capitulo praedicto de Dignitate, Canoniciatu seu dimidia portione per sic provisum vacante persona sibi benevisse, & quod idem Decanus & Capitulum in suo turno ita facere posset, & si per provisionem à dictis Decano & Capitulo faciendam aliqua Dignitas, seu Canoniciatus, vel dimidia portio vacaret, illos seu illas personas benevisse etiam absque dicto & pro tempore existente Episcopo Calciatensi. providere posset, necnon toties quoties Episcopus, & successores praedicti, aut Decanus, & Capitulum praedicti de aliqua Dignitate seu Canoniciatu, vel dimidia portione cuicumque personae providerent, & si super provisione huiusmodi aliqualis foret, etiam si talis provisor cum titulo, seu aliqua parte fructuum, vel pensioe respectu cessionis facienda remaneret, illa talis provisor suum sortitam esse effectum non inteligeretur quantum ad complementum turni, Quae quidem concordia, conventio, & transactio fuit à Sanctae mem. Greg XIII. confirmata non. Kalend. Octobris, anno. 11. cum clausula salvis reservationibus, & affectionibus Apostolicis.

Postmodum in vim dictae concordiae conventionis, & transactionis Episcopus, & Capitulum, quilibet in suo turno cum praefata divisione providerunt Dignitates Canoniciatus & dimidias portiones, prout eas vacare contingerat. Denique cum de anno 1641. per obitum D. Gasparis de Melgar de mense Augusti, Episcopo alternativa gaudente vacaret Canoniciatus in dicta sancta Ecclesia Calciatensi. Episcopus de illo uti de vacante in suo turno & mense alternato provideret Don Joannem de Sandin, & illic ei collationem fieri & possessionem dari iussit. Papa verò de eodem uti de vacante in mense Apost. providit Don Petrum de Uxea & Manrique: sed orta inter huiusmodi provisos lite & controversia super suarum provisionum validitate, sui consultus, & coactus respondere pro veritate, & pro proviso Apost. respondendum esse duxi.

Præsentis dubij resolutio pendet ab alterius decisione, quo quæri solet, an provisor facta per Episcopum in suo turno dicatur spectare ad ejus liberam collationem, ut sit locus alternativae ad favorem ipsius Episcopi; Et pro faciliiori illius resolutione praesuppono olim alternativam antiquam non fuisse restrictam ad solos Patriarchas, Archiepiscopos, & Episcopos, sed ea gaudere etiam potuisse Capitula Cathedraliū, sive collatio esset simultanea inter Episcopum & Capitulum, sive

sive fuissent divisi menses Ordinarii ex concordia inter Episcopum & Capitulum, quo tempore attento loquuntur & procedunt decisiones Achillis de Grassis, & Putei, quarum meminit Gonzal. ad reg. 8. Cancei. glos. 42. n. 3. cum seq. Et sic alternativæ de illo tempore extendebantur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, quarum verba erant hujusmodi. *Ut de quibuscunque beneficiis ad tuam unâ cum dilectis filiis Capitulo ipsius Ecclesie collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem, &c.* teste Gonzal. glos. 45. n. 24. Hodie verò, & postquam Sixtus V. ad Pontificatus apicem assumptus fuit, & sic in modernis alternativis, & regulis declaratum fuit intrare solum alternativam in beneficiis, quæ ad liberam dispositionem, seu præsentationem Episcopi spectarent, & ex eo tempore in eis reperiuntur addita verba illa, *nec etiam cum consilio, vel consensu, seu interventu Capitulorum, vel aliorum, aut alias pertinentibus*, ut refert Gonzal. glos. 45. n. 25. & utrumque clarius dixit idem Gonzal. glos. 34. n. 48. ibi. *Item quia quamvis olim alternativa acceptata per Episcopum prodesset etiam Capitulo, ut insimul cum Episcopo posset providere in mensibus alternativis*, Calderin. conf. 22. de præbend. Pat. decis. 88 incipit, in u. a. Tyrasson. lib. 3. Achilles decis. 3. de præbend. Simonet. de reserv. q. 71. a. n. 3. Hieron. Gabr. conf. 197. n. 2. lib. 1. Rota. decis. 1. lib. 3 p. 3. diu. *Hodie verò quamvis Episcopus acceptet alternativam, & quamvis beneficia sint simultaneæ collationis, & collatio sit divisa per menses, alternativa Episcopi non prodest Capitulo, ut fuit resolutum in una Salmantina Alternativa 27. Novembris 1581. coram Robusterio, & in Lunensi Sarzanensi Canonatus, 12. Octobris 1598. coram Ill. strissimo Card. Seraphino, &c.*

Juxta quâ temporum divisione sunt accipiendæ nonnullæ provisiones Canoniarum & portionum in sancta Ecclesia Calciat. vacantium, & per Episcopum seu Capitulum illius factæ, videlicet de mense Aprilis anni 1571. & de mense Februarii 1573. & de mense Augusti 1574. qui erant alternati, expeditæ fuerint secundum alternativæ antiquas: nonnullæ verò deinde factæ fuerunt secundum modernam alternativam, postquâ etiam Episcopis ea gaudentibus, semper Papa providet in suis octo mensibus, ut accidit tempore Episcopi Don Perri Gonzalez de Castillo, vacante quodam Canonatu Calciaten. mense Augusti 1614. de quo Dominicus de Mendiola à Papa provisus fuit, & de illo pacificam accepit possessionem, Itē de tempore Episcopi Don Michaelis de Ayala vacavit portio de mense Octobris anni 1631 de qua à Summo Pontifice provisus etiam fuit D. Christophorus de Aguirre. Aliæ verò, si quæ factæ fuerint per Episcopum vel Capitulum in mensibus alternativis, effectum sortitæ non fuerunt, proinde de illis, quoad hoc, non est habenda ratio, quia paria sunt non esse, vel carere effectui. Surd. decis. 51. n. 21. & 22. & conf. 3. a. n. 8. & conf. 179. a. n. 49. Marc. Anton. var. lib. 3. resol. 61. n. 24.

Restat modò videre, an Episcopus & Capitulum in suis turnis gaudere possint alternativæ beneficio, vigore dictæ concordie, non obstante quod hodie in modernis alternativis solum illa concedatur, ut vidimus, in beneficiis quæ ad liberam provisionem, seu præsentationem Episcopi spectant. In quo dubio Gonzal. glos. 45. §. 1. a. n. 2 qui loquitur stante concordia inter Episcopum & Capitulum inita, & auctoritate Apostolica confirmata, habentes vicissim per turnos divisas collationes beneficiorum vacantium in suis mensibus ordinariis, distinguit hoc modo. *Aut queritur si Episcopus in casu proposito potest simpliciter, & absolute frui alternativæ, perinde ac si tale beneficium semper esset libera collationis & in omnibus vacationibus contingētibz in sex mensibus ordinariis vigore alternativæ, & tunc proculdubio dicendum dicit quod non: tum quia tam in alternativis, quam in*

regulis conceditur duntaxat Episcopis alternativa commodum in beneficiis spectantibus ad liberam illorum collationem, ut supra dixit, tum etiā quia si Episcopus gauderet alternativæ, sequeretur quod esset auferendum Capitulo jus conferendi in duobus mensibus ordinariis, videlicet Martij & Septembris, qui menses mediante alternativæ, ex ordinariis efficiuntur Apostolici: sequeretur etiā inconveniens, quod Episcopus, qui non potest providere, nisi alternis vicibus cum Capitulo, cum omnimoda paritate & aequalitate providere posset in quatuor mensibus Februarii, Aprilis, Augusti, & Octobris, liberè in omnibus vacationibus qua contigissent, in quibus Capitulum habet manus ligatas, obstante reservatione & postea in duobus mensibus Junij & Decembris, qui semper sunt Ordinarii, posset idem Episcopus similiter providere alternativè cum Capitulo, & hac via locupletaretur cum injuria & jactura Capituli, quod non licet, ex vulgaribus per me citatis de Axiom. juris usufreq. Axiom. 139. n. 1. cum aliena enim jactura scienter locupletari dolosum est, l. 1. §. an in pupillum, ff. de positi, Ego citato loco. Aut queritur, inquit idem Gonzal. ubi sup. n. 13. An Episcopus quando est in turno, duntaxat possit gaudere alternativæ, cum ipse solus conferat sine consilio, co. sensu, vel interventu alterius, & in hoc casu tenet ipse affirmativam partem, quod scilicet intret alternativa acceptata, & a legat. pluries fuisse in sacra Rota decisum, præstatque rationem, quia Episcopus quando est in turno, stante dicta divisione, habet liberam collationem, & beneficium pro illa vice dicitur libera collationis, ex quo solus ipse confert.

Sed hæc ratio pace tanti viri non videtur cōcludere, quia in essentia, & ex primæva natura actus provisiones sic factæ non possunt dici liberæ, quia turnus non tollit communionem in collatione, sed dividit exercitiū tantum. Collect. in c. querimoniam, n. 3. de jure patron. quæ quidem divisio exercitiū istius juris inter Episcopum, & Capitulum, aut per turnum, seu per genera beneficiorum, ut scilicet Episcopus cōferat vacantes in uno turno, & Capitulum in alio, non tollit quin omnes istæ provisiones, tamen ab Episcopo quàm à Capitulo factæ habeantur tamen simultaneæ, & conjunctim factæ: nam licet exercitiū sit dividuum, non est tamen dividuum jus istud potestatis, Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 1. n. 235. præcipue n. 239. Ego in d. tract. de Canon. & dignit. c. 14. n. 4. & desumpti ex Lotter de re benef. lib. 1. q. 21. n. 29 ubi, n. 30. quoddam simile adducit de pluribus fratribus dividētibz inter se Comitatum, qui etiā si separatim exerceant jurisdictionem in portione sibi contingente, non tamen intelligitur disjuncti in quidpiā agere respectu ipsius jurisdictionis quæ est individua, adeo ut si alter delinquat in territorio alteri assignato, non possit per eum puniri, cum propter individuitatem hujusmodi par in parem non habeat imperium, ex doctrina Bart. censuit Rot. coram Seraph. dec. 980 n. 11.

Idque aliis similibus probatur, nam si domus in partes locetur, quod nonnunquam in utilitatem domini fieri solet, l. Cajus 88. §. fin. ff. de legat. 2. ibi: *Sed quo facilius conductorem invenires per duas partes locabat, &c.* non ideo ob talem divisionem desinit esse eadem domus, l. planè 34. §. 1. ff. de legat. 1. ibi: *Nam & pars fundus rectè appellatur, l. si quis duas, §. planè, ff. communia præd. cum aliis quæ ibi notant Bald. & Doctores, Simon de Prædis de interpret. ultim. volunt. lib. 3. solut. 2. num. 6. fol. 23. Anton. Gom. tom. 2. variar. cap. 10. num. 2. & conducit optimus text. in l. inter tutores. 37. ff. de administr. tutor. ibi: *Nam divisio tutela, quæ non juris, sed jurisdictionis est, non odum administrationis facit, &c.* Deinde si Senatorum tribunal gratiâ commodioris expeditionis negotiorum, in diversas domus, sive aulas dividatur, non ideo ista aularum separatio facit diversum Senatum, sed apud omnes Senatores adhuc tota jurisdictio in*

solidum remanet. *l. si ut proponis, C. quomodo & quando iudex, l. 1. ff. de officio Consul. ubi Bald. num. 1. in fin. ff. de senator. Felin. per text. ibi in c. prudentiam, §. 1. n. 4. ff. de officio deleg. Grammat. consil. 66. n. 2. Vincent. de Franchis decis. 252. n. 7. Menoch. cons. 711. num. 54. Valenz. cons. 94. n. 24. cum seqq. tom. 1. Solorzan. de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 4. c. 3. ex. n. 71. Et facit doctrina Lotterij d. q. 21. n. 33. quod ubicunque potest capi interpretatio mentis conservativæ simultaneæ, ea omninò est capienda, ut actus valeat, juxta regulam *l. quoties, ff. de reb. dub.* Unde infero, adhuc stante concordia & divisione simultaneæ per turnos, verificari clausulam conditionalem, de qua in provisione D. Petri, ibi, *dummodo collatio & provisio pertineat Episcopo & Capitulo conjunctim*, quia juxta supradicta adhuc necessariò habenda est tanquam simultanea, & conjunctim facta, licet sit turnalis, & maximè quia supplicantes in concordia simul & conjunctim providere referunt, stante alternativa.*

16 Et quicquid sit, certum est quod stante clausula illa in fine confirmationis Apost. apposita, *Salvis reservationibus & affectionibus Apost.* in nullo casu intrat alternativa, nec Episcopus ejus commode gaudere potest, Mohedan decis. 23. n. 2 & 3. de prabend. Gonzal. d. gloss. 45. §. 1. num. 67. 68. & 74. vers. secundus casus, Gregor. XV. decis. 95. num. 7 in fin. & decis. 314. n. 4. & 5. Ego de clausul. usufrequenti. clausul. 114. n. 2. licet Nicol. Garc. de ben. part. 5. c. 1. n. 726 contrarium tenuerit, sed melius veritatem agnoscens, ab ea opinione, quam prius defenderat, recessit in addit. d. dict. n. 127.

17 Non obstat, quod illa præservativa clausula reservationum & affectionum Apost. videtur intelligenda de illis reservationibus præter in ea confirmatione expressis, in qua reperitur mentionem fieri de vacationibus in quocunque mense, sive ordinatio, sive alternatio succedentibus, & sic videbatur insinuari, aut saltem præsupponi concordiam comprehendere menses alternativos, illosque ea stante pertinere ad Episcopum. Quia respondetur eam suppositionem præsupponere præexistentiam usus alternativæ in Episcopo quoad beneficia huiusmodi simultaneæ provisionis vigore præcedentis gratiæ, quia nisi eam petierit, & obtinuerit, Papa nullum illius usum concedit in dicta confirmatione. Cum ergo de illo tempore initæ concordia, & obtentæ confirmationis Apost. alternativa acceptata prodesset Capitulo, illaque extenderetur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis, nil mirum, si illa clausula non comprehenderat reservationes ratione mensium in eadem confirmatione expressas, sed salvaret eas tantum, quæ obveniunt ratione personæ. Verùm cum postea, & juxta modernas alternativas ea Episcopo concessa non profit Capitulo in beneficiis simultaneæ collationis, nec illa tam Episcopus, quam Capitulum gaudere valeant, prout nec gaudere potest Episcopus Calciatensis, absurdum esset dicere dictam clausulam non salvare illas reservationes ratione mensium, sicut & ratione personarum pro tempore succedentes, quia expressio mensium alternativorum, ut supra dixi, præsupponit concessionem præcedentem de alternativæ usu, qui jam existere non poterat in persona Episcopi respectu beneficiorum, quæ non sunt ejus liberæ, sed simultaneæ collationis in moderna forma, qua nunc omnes alternativæ concedi solent.

18 Minus obstant Rotæ decisiones in *Salmantina alternativa*, & *Salmantina Portionis*, & in *Conimbriensi Canonicatus*, quarum meminit Gonzal. d. gloss. 45. n. 73. in quibus videtur decidi, stante huiusmodi concordia inter Episcopum & Capitulum, intrare alternativam. Quia loquuntur, ut ipse Gonzal. advertit, eo casu quo dicta concordia per Sedem Apost. ex certa scientia confirmata fuerit: cum ergo in nostra confir-

matione non adsit illa clausula, nec eam facere ex certa scientia Pontifex exprimat, confirmationi inesse non est dicendum *glos. verb. litterarum, in fin. c. statutum, in princ. de rescriptis in 6 Rota decis. 192. n. 3 p. 1. recent. Ego in collect. ad cap. cum directam, num. 15 in fine, d. confirmant. utili.*

19 Observantia autem postquam dictæ modernæ alternativæ concedi cœperunt, & in beneficiis non liberæ collationis Episcopi locum minimè habere declaratum fuit, vacationibus occurrentibus interpretata est deinceps dictam concordiam, & confirmationem non inducere novam dispositionem condendæ alternativæ Episcopo quoad dicta beneficia simultaneæ collationis, sed facultatem eam retinendi quatenus tunc temporis, post scilicet initam concordiam & divisionem factam per turnos inter Episcopum & Capitulum eam habere permissum esset, quæ quidem facultas hodie denegata reperitur, & sic non intrat alternativa, ut vidimus supra in provisionibus factis per Sedem Apost. succedentibus vacationibus in mensibus Augusti & Octobris, qui debebant esse ordinarij, si Episcopi Calciatenses tunc temporis existentes & alternativam habentes ea respectu horum beneficiorum gaudere, & uti possent.

20 Sicut etiam vidimus in provisionibus factis à Capitulo Calciatensi sede Episcopali vacante, videlicet unus Canonicatus ad favorem Don Petri de Zuniga de anno 1633 & cujusdam Portionis ad favorem Licentiatii Ozij de anno eodem, & alterius de anno 1632 ad favorem Licentiatii Vergari, & novissimè alterius ad favorem Licentiatii Merini Mansi. Ex ea ratione, quia divisio provisionum per turnos inter Episcopum & Capitulum illarum naturam non immutavit, & sicut antea stante simultanea, provisio Episcopali sede vacante spectabat ad Capitulum jure proprio, c. ne se de vac. lib. 5. Rebuff. in praxi benef. de devol. n. 74. cum seq. Quaranta in summa Bullar. verb. Capitulum sede vac. vers. quæ conclusio, pag. 138 Ego d. tr. de anon. cap. 14. n. 13. ita post divisionem factam dicendum erit stante dicta concordia, ut vidimus in exemplis supra relatis; alias enim non posset Capitulum providere, sed provisio semper spectaret ad Papam, ut dicitur in Reg. 2. Cancel. Gonzal. gloss. 51. n. 52. ubi sic limitat, dummodò non sit simultanea cum alio, vel aliis, ut etiam ad alterius præsentationem, vel electionem pertineat.

21 Quæ quidem observantia attendenda est ad hujus negotij resolutionem, cum per eam quælibet dispositio declaretur, c. cum venissent, ubi Butr. n. 12. & 21. & Imol. n. 16. de consil. Cassan. cons. 45. n. 144 cum seqq. Valenz. cons. 52. n. 45 cum seqq. Solorzan. de Indiarum ure, lib. 2. c. 24. ex. n. 84. Castillo tom. 3. de test. c. 31. n. 75. & in interpretandis constitutionibus illi plurimum deferatur *l. si de interpret. ff. de legibus, c. cum dilectus, de consuet. Aym. cons. 244. n. 6. vers. 21. Menoch. cons. 276. n. 19. Surdus cons. 362. n. 10 Rota decis. 455. n. 1. part. 2. in posth. cum aliis per me citatis lib. 2. voto 52. n. 43. cum seqq.* Et sic cum fuerit interpretativa dictæ concordia, & illius confirmationis, non autem industria novi juris, sufficit aliquando ita observatum fuisse. Crescent. decis. 1. de constitut. Put. decis. 283. n. 3. lib. 1. Seraphin. decis. 1410 n. 17. Rota decis. 497. n. 5 p. 2. in posthum. quos refero voto 47. n. 49.

22 Nec obstat quod Joannes Sandin vigore Ordinariæ provisionis & collationis ab Episcopo nulliter sibi factæ possessionem hujus Canonicatus acceperit, in eaque se intruserit, quia nihilominus impedimento non esset, quia D. Petrus de Yxea provisor Apost. immittere in illius possessionem debeat, ex seqq.

23 Primò, quia provisor ab Ordinatio non est legitimus contradictor ad impediendam provisionem Apost. immisionem, & possessionem beneficii vacantis in mense reservato, Angel. de legitimo contradicti. q. 5. n. 96. cum seqq.

Secundò

- 4 Secundò, quia, eo tempore, quo D. Joannes Capitulum possessionem capere intendebat, Capitulum agnoscens bonum jus provisi Apostol. protestatus fuit his verbis: *Que se la dava sin perjuizio de otro tercero que mejor derecho tenga por aver vacado d cho Canonico en Agosto, que era mes Apostolico* Quæ quidem protestatio in ipso actu captæ possessionis, facta operatur, ut illa non sit manutenibilis, ex aduētis per Post. de *manutent. observ.* 35. n. 26. cum seqq. Greg. XV. dec. 332. n. 2. ibi: *Possessio data cum clausula, sine prajudicio alterius, nullo modo est possessio quasita contra eum pro quo facta fuit reservatio, &c* Nam protestatio declarat consensum abesse ab animo, Socin. *conf.* 27. num. 14. vol. 3. Aym. o. f. 11. n. 6. in princ. Lotter. de *re benefic. lib.* 1. q. 38 n. 205. cum seqq.
- 25 Tertiò quia ob dictam protestationem possessio cum illa data remansit intricata, turbida, & offuscata, ac proinde non manutenibilis Caputaq. decif. 100. n. 1. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cance. gloss. 45. §. 2. n. 39. Marefcot. var. *resolut. lib.* c. 22. à. n. 21. Post. d. *tract. de manut. observ.* 49. n. 1. cum seqq.
- 26 Quartò, quia dicta possessio est infecta, cum vigore provisionis ordinariæ capta fuerit de beneficio reservato Gonzal. ad reg. 8. Cance. gloss. 45. §. 2. n. 44. Rot. coram Duran. decif. 68. n. 3. & 4. Nam collatio inferioris nunquam sustinetur stante reservatione, Greg. XV. decif. 153 n. 3. Duran. decif. 78 n. 3. Rota decif. 58 n. 1. p. 1. recent.
- 27 Quintò, quia stante evidenti mensis Augusti reservatione, jam constat de improbitate & vitio possessionis, ac proinde non est danda manutentio, l. *improba, ff. de acquir. possess. Menoch. remed.* 3. retin. n. 790. Cance. var. p. 3 c. 14. n. 54 cum seqq. Post. *observ.* 42. n. 137 Leges enim, & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem, Valasc. *conf.* 76. num. 19. citati à Postio. d. *observ.* 42. n. 150. aliàs si aliquis in possessione etiam injuste defenderetur, daretur occasio delinquendi. Cance. d. c. 14. n. 56. & via calumniis patefieret, temerarii foverentur litigatores, & notoria fieret injustitia. Scac. de *sentent. & re judic. gloss.* 14 q. 19. n. 98.
- 30 Sextò quia dicta possessio liti causam dedit, & ideo non est habenda in consideratione ad obtinendam manutentionem, latè Post. d. *tract. de manutent. observ.* 17. n. 44. cum seqq. Rot. decif. 30. n. 1. p. 1. recent. & coram Gregor. XV. decif. 4. n. 2. & decif. 569. n. 4. & coram Duran. decif. 68. n. 3 & 4.
- Ex quibus, &c.

Toletana Subsidii.

Subsidium an sit solvendum, deductis oneribus, & redditibus census redimibilis super bonis ecclesiasticis impositi.

VOTUM XCVI.

- 1 Extravag. unic. §. ratione æris alieni, de decimis ponderatur.
- 2 Papa non solum decimas, sed etiam quacunque alia jura Ecclesiarum, & fructus capere potest ad tempus quandiu necessitas justa durat.
- 3 Decimas pro mensura necessitatum concedere solent Pontifices Principibus Christianis.
- 4 Decima Papalis quæ dicatur?
- 5 Papa respondendo, & definiendo super particulari casu Canonem generalem condit.
- 6 Verba æs suum, comprehendunt omne quod est de Barboſæ Vol. decif. Pars II.

- bitum creditori, & ejus patrimonium augere potest.
- 7 Dicitio res, generalis est continens tam mobilia quam im mobilia.
- 8 Dicitio à quoquam, de sui natura nullam exceptionem admittit.
- 9 Subsidium est onus fructuum, non verò proprietatis nec principalis persona.
- 10 Decima papalis decedit potius collectæ quàm tributò.
- 11 Collectæ onus respicit fructus.
- 12 Onera supportare debet qui fructus percipit ex re aliqua.
- 13 Fructus colligens functionum gravamina subire debet.
- 14 Pignus in bonis debitoris permanet.
- 15 Censu emptor solum emit jus quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam pensionem, aut redditus annuos, non verò proprietatem.
- 16 Lex qua generaliter loquitur, generaliter debet intelligi.
- 17 Legis à verbis in dubio non est recedendum.
- 18 Argumentum valet de decimis consuetis ad decimas Papalem.
- 19 Expensæ pro colligendis fructibus factæ non deducuntur in decima ordinaria.
- 20 Verbum fructus, significat omne illud quod percipitur etiam non deductis expensis.
- 21 Gabella quando imponitur à statuto super fructibus non deducuntur expensæ.
- 22 Expensæ non deducuntur de fructibus qui solvuntur in recognitionem domini.
- 23 Tributum quando solvitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensæ.
- 24 Expensæ non deducuntur in decima tutorum.
- 25 Papa est Dominus bonorum Ecclesiæ.
- 26 Casus enumerantur, in quibus non deducuntur expensæ.
- 27 Extravag. unic. §. Prælati, de decimis ponderatur.
- 28 Extravag. suscepti, §. in illis, Ne Sede vac. inter communes, ponderatur.
- 29 Cap. cum olim 19. de censib. adducitur.
- 30 Quarta Canonica an debeat solvi absque ulla deductione.
- 31 Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium.
- 32 L. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal. allegatur.
- 33 Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum & ad collectas.
- 34 Usufructuarius, cui relictus fuit integer usufructus, tenetur ad tributum, seu collectas postea super fructibus impositas.
- 35 Emphyteuta tenetur ad collectas.
- 36 Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente utile dominium tantum accipit pradium emphyteuticum, pro certa annua pensione.
- 37 Libellarius tenetur ad collectam.
- 38 Libellarius de annua pensione quam emphyteuta solvit non deducit collectam.
- 39 Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de servitio, quod præstat domino feudi.
- 40 Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito vitam & militiam præstare.
- 41 Relevium, & ad hoc pro feudo integrè solvit feudatarius, nec ob id quod secundogenito præstat aliquid deducit.
- 42 Ad hoc solvitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione.

136 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 43 Beneficiarius in solutione decima Papae, & subsidii charitati nullam deductionem facit propter pensionem quam solvit.
- 44 Promissa non sunt deducenda in Alcala, & in laudemio.
- 45 Censui ante omnia solvi debet superiori.
- 46 Papa seu Princeps, cui debetur decima, aut subsidium, ceteris creditoribus preferendus.
- 47 pro tributis solvendis pradia, vel fructus, super quibus imposita sunt, tacite, & cum praelatione censentur hypothecata.
- 48 Papa est summus administrator & dispensator bonorum Ecclesiae.
- 49 Administratio plenaria fructuum beneficiorum spectat ad Papam.
- 50 Papa potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex iusta causa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu beneficiariorum.
- 51 Papa de potestate ordinaria potest accipere uni beneficium, & dare alteri.
- 52 Papa dominus est bonorum ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis.
- 53 Ecclesia respectu omnes creditores posteriores sunt.
- 54 Ratio summa est quae pro Religione facit.
- 55 Favor nullus major quam Fidei.
- 56 Subsidium est favorabile, & latissime interpretandum.
- 57 Cardinales quamvis expresse non nominentur, censentur in concessione subsidii inclusi.
- 58 Gratiae, quae aliquibus piis usibus applicantur, etiam de bonis Ecclesiasticis, quamvis redundent in aliorum odium, debent largè interpretari.
- 59 Valor reparationum & contributionum subsidii fieri debet secundum quantitatem bonorum cuiusvis ex contribuentibus.
- 60 Contribuens si ostenderit se gravatum in quantitate distributionis, debet audire, & gravamen tolli.
- 61 Bona & substantia cuiusque intelligitur, quae superest deducto are alieno.
- 62 Bonorum in promissione non plus est quam quod superest deducto are alieno.
- 63 Aes alienum dicitur quod debemus aliis.
- 64 Bona proprie dici possunt, quae plus incommodi quam commodi habent.
- 65 Census, sive alia onera si reperiuntur imposita super rebus, & bonis ecclesiasticis, bona & res illa pro concurrenti quantitate censentur alienata, sive vendita.
- 66 Census emptor videtur emere fundum, vel domum, super quibus census imponitur.
- 67 Collecta minui debet in iis, qui lapsi sunt facultatibus.
- 68 Clericus, qui habet beneficium ex quo solvit alicui annuum censum, non tenetur solidum solvere.
- 69 Onerum ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum tres species.
- 70 Charitativum subsidium personis Ecclesiasticis non imponitur, sed redditibus.
- 71 Subsidium Regi Catholico concessum quamvis exigatur a personis, id procedit ratione fructuum.
- 72 Collecta proprie dicitur quae imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundum casus, & occurrentes necessitates.
- 73 Tributum imponitur rebus, quum fuerit reale, perpetuum, uniforme, invariabile, & ordinarium.
- 74 Decima Papalis potest augeri, diminui, auferri, & diminui fructibus.
- 75 Bona quorum causa subsidium solvitur si alienarentur in saecularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt.
- 76 Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur deductis oneribus.
- 77 Onera in computando valore beneficii debent deduci.
- 78 Redditi beneficiorum tantum estimari debent quantum valeant, deductis oneribus.
- 79 Fructibus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus.
- 80 Fructuum appellatione venit id dumtaxat quod superest deductis expensis.
- 81 Lucrum intelligitur omni damno deducto.
- 82 Mentio ubi fit de integris fructibus, intelligitur deductis oneribus.
- 83 Dictiones universales restringuntur ad ea, quae veniunt ex natura sermonis.
- 84 Relevium an sit integrè sisco solvendum, remissive.
- 85 Onera deducenda sunt quamvis concessio ad fructus dirigatur.
- 86 Concessio nova debet interpretari secundum terminos legis aequae.
- 87 Cap. cum venisset, de instit. ponderatur.
- 88 Censualia onera super bonis Ecclesiasticis imposita deducenda sunt antequam subsidium solvatur.
- 89 Census super bonis universitatum Ecclesiasticorum impositi an sint Ecclesiastici.
- 90 Census est ius quoddam reale ad percipiendum annum redditum, quod inheret rei, super qua imponitur.
- 91 Census sine re constitui non potest.
- 92 Census ad iustitiam requiritur, ut ex fundo, vel re super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur.
- 93 Census redditus loco fructuum sunt deputati.
- 94 Decima Papalis etiam si imponitur pro fructibus, adhuc in pecunia solvitur.
- 95 Censuum pensiones deduci debent in solutione decimae Papalis.
- 96 Extravag. unic. §. & quia nonnulli, de decim. declaratur, & n. 97. cum seqq.
- 97 Pecunia ex fructibus proveniens ultra triennium non praesumitur durare.
- 98 Fructus ultra triennium durare non praesumuntur.
- 99 Fructus duplici solutione gravari non debent.
- 100 Pensionarius tenetur in subsidio contribuere proportionata.
- 101 Pensionarius debet contribuere cum proprietario in solutione decimae Papalis.
- 102 Alcala debetur de pretio, quod reverà exigitur, & ad se trahit venditor.
- 103 Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria.
- 104 Exclusio necessaria est in hypothecis ordinariis, ut contrarium possessorem procedi valeat, non ita in hypotheca censuali.
- 105 Census non tam hypothecam inducit, quam ius quoddam & onus reale pradio inherens, quod transit in quemcumque possessorem.
- 106 Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare, & extraordinarium.
- 107 Census in constitutione principaliter consideratur ius reale, & personalis obligatio est accessoria.

- 108 Extravag. unic. vers. *expense autem, de decim. declaratur.*
- 109 Decima Papalis est onus quod prece lit censum posterius creatum.
- 110 Collectam in tantum quis solvere tenetur, in quantum fructus per i. ii.
- 111 Censum ex post facto impositus deducitur in collecta.
- 112 Subsidium an sit solvendum ex redditibus ad fabricam alicujus Ecclesie, vel Monasterij designatis, & numeris seqq.
- 113 Ablativus absolutus denotat conditionem.
- 114 Conditio dum pendet, dispositio sine effectu manet.
- 115 Extravag. de decim. ponderatur.
- 116 Distinctio refertur non in elegans.
- 117 Personam duplicem representans, in his qua pertinent ad representationem, consideratur, tanquam procurator, & administrator.
- 118 Possessionis posterior qualitas declarat quid a principio fuerit intentionis.
- 119 Actus sequens declarat voluntatem precedentem.
- 120 Consuetudo interpretativa rudes sermones, & etiam significata transformatur.
- 121 Consuetudo supplet verba omissa in dispositione.
- 122 Instrumentum virtute sequentis usus extenditur ad illud ad quod alias non extendebatur.
- 123 Consuetudo ut forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio restringitur ad illos tantum, qui consueverunt solvere.
- 124 Interpretativa declaratio cedit cuicunque alteri declarationi a Principe concedente facta.
- 125 Declaratio interpretativa ut introducatur, sufficit decem annorum transcursus, cum uno vel duobus actibus.
- 126 Concessum presumitur sicut presumitur immediate observatum postquam emanavit rescriptum.
- 127 Animus statuendi qualis fuerit, ex eo declaratur, quod factum & observatum postea fuit.
- 128 Decisiones Senatus tanquam leges observanda.

VIdi non semel dubitari, an valore reddituum Ecclesiasticorum ad contributionem subsidij assignato, deducendi sint redditus census redimibilis super bonis Ecclesiasticis impositi?

Partem negativam hujus dubij videtur probare text. in Extravag. unic. in § ratione aris alieni, de decim. cujus decisio ut clarior pro hac sententia appareat, sciendum est, textum illum loqui de quadam decima, quam Pontifex Bonifacius VIII super Ecclesiarum & Ecclesiasticarum personarum redditibus totius Italie imposuit ad favorem Regis Sicilie, pro expeditione belli tunc imminentis in suo Regno. quæ quidem decima debita est Summo Pontifici loco alterius quam Dominus dari iussit Summo Sacerdoti populi Iudaici c. 1. de decim. cum pluribus allegatis à Monet. de decim. c. 9. à n. 1. & sibi, aut Principi, cui voluerit in casu necessitatis, eam decimam applicare valet, ut norat S. Th. 2. 2. q. 87. art. 4. in resp. ad 3. ubi omnes Theologi, & Canonistæ in d. cap. 1. & in Clem. 2. de decim. immò & quartam fructuum, seu maiorem illorum partem, ut advertit Abulens. tom. 6. in Matth. super cap. 23. q. 176. ubi ait quod quamvis Papa regulariter non recipiat decimas Ecclesiarum, si tamen pro aliqua necessitate capere vult non solum decimas, sed etiam quæcunque alia jura Ecclesiarum & fructus accipere poterit ad tempus, quamdiu durat illa necessitas

Barbosa Vos. decis. Pars II.

justa: & quæst. 192. vers. sed dicitur, addit quod non solum decimas, sed etiam integros fructus, vel portionem quam voluerit, exigere potest. Et pro mensura necessitatum has decimas Principibus Christianis concedere solent Pontifices, cap. fin. de voto, cap. ad liberandam, de j. d. c. d. Clem. de decim. glo. verb. vacantium in fine, in Extravag. Suscepit, ne Sede vacante communes, & verb. decimas, in text. avag. de elect. Jan. nis XXI. refert plura alia exempla Petr. Greg. syn. tagm. iuris p. 1. lib. 2. cap. 2. à n. 3. Et hæc concessio & gratia quam Summi Pontifices faciunt Principibus secularibus de aliqua parte, sive decima, sive majori reddituum Ecclesiarum appellari solet decima Papalis, sumpto nomine ab origine & communiter accidentibus, quia frequentius in illa quantitate concedi solebat: hodie verò magis proprie subsidium dicitur, quod scilicet cedat in defectum reddituum Regii patrimonii, exhausti, & est vera subsidij proprietas, de qua Remig. de charit. subsid. q. 1. & 4. Et sic quamvis dicta Extravag. loquatur de decima (quia concessio, de qua in ea, fuit de decima parte) non ideo minus dicendum est, quod loquitur in nostris terminis, quia plus, aut minus non constituunt differentiam, leg. fin. ff. de fundo instr. leg. si proprie aris, ubi gloss. ff. de damno infecto.

Deinde præsupponendum est, dispositionem d. Extravag. unic. in § ratione aris, juri commune ad omnes similes casus inducere: nam licet in ejus principio videatur specialiter loqui de illa decima concessa Regi Sicilie, & non generaliter de aliis, ut probare nititur Marcus Mantua cons. 1. nihilominus tamen certo certius est, quicquid Mantua velit, quod extendi debet ad casus similes: tum ex eo quod Papa respondendo & definendo super particulari casu Canonem generalem condit, text. opt. in cap. ex multa, in princ. de voto, ibi: Ad hoc igitur respondemus, quod in consultatione nostra jus editur, ubi Doctores, gloss. fin. in cap. consultationis, de tempor. oration. Abb. in cap. fin. col. 3. de iur. jur. Felin. num. 77 in cap. 1. de constit. Tum quia licet sit Extravagans, & olim non haberetur in corpore juris communis, hodie tamen est in eo inserta, & edita auctoritate Summorum Pontificum, & concurrunt in ea omnes qualitates, quas requirit caput pasto. alie, de fide instrum. & ita iudex tenetur eam sequi, & secundum eam judicare, alias sententia esset nulla, ut post Doctores in capite Pastoralis, notant optimè Roman. cons. 260 & Ioannes Franc. de Panuin. & Hieronym. Clarius Brixian. in his proem. ad Extravag. communes, & Jan. nis XXI. Tum quia Doctores omnes, quotquot in locis ordinariis & extraordinariis de hac materia tractant, quæstiones quas de jure disputant, & casus similes, in quibus consulunt, decidunt per eam, & hoc antequam inserta esset in corpore juris, ut videre est per gloss. 1. & Doctores in a. Clem. 2. & Feder. de Senis cons. 81 num. 5 & co. s. 282. ubi additio Joan. Andr. gloss. in Extravag. V. s. electi n. verb. Florentum, de censib. inter commun. ubi loquendo de prædictis declarationibus, de quibus in gloss. 1. dicta Clem. 2. sic ait: Quas Doctores post gloss. ibi dicunt extendi debere ad casus similes, Quanto magis hoc est postquam, ut dictum est, habetur in corpore juris; Et ita Rebuff. in tract. de decim. q. 3. n. 6. monet ut unusquisque ad eam recurrat, & Alexand. Monet. ubi supra, à n. 27. usque ad 30.

His suppositis verba textus sunt: Ratio autem aris alieni, quo persona solvens decimam obligata consistat, nihil de decima minuetur, etiamsi certa res Ecclesiastica propter hoc à quoquam fuerint obligata, &c. Ubi verba, aris alienum, generalia sunt, & comprehendunt quicquid unus alteri quomodolibet debet, &c.

M 3 patrio

- patrimonium debitoris diminueret potest: prout alia verba, *as suum*, comprehendunt omne quod est debitum creditori, & ejus patrimonium augere potest, siue sit mobile, siue immobile, *l. cedere diem, §. as alienum, ff. de verbor. signific. l. ob as alienum, C. de action. & ob g. l. fideicommissum, §. 1. ff. de judic. l. si heres, ff. ad Trebel.* & sic text. in *d. ratione autem*, loquitur generaliter de omnibus & patet evidenter ex illis verbis, *Etiamsi certa res Ecclesiastica propter hoc* (scilicet *as alienum*) *à quoquam fuerunt obligata.* In quibus duo notanda sunt, primum quod particula illa, *res*, generalis est, continens tam mobilia, quam immobilia, *l. 1. & per tot. ff. de rebus cred. & toto tit. ff. de rebus eorum, l. ei appellat. ff. de verb. signific.* Menoch. *conf. 758. n. 14.* Ego de appellat. *va verbor. utriusque juris significat.* appellat. *235. à num. 1.* Secundum quod alia particula, *à quoquam* (quæ generalis est, & sui natura nullam exceptionem admittit, juxta gloss. celebrem *Extravag. Suscepit, §. fin. verbo est quicquam, ne sede vac. inter communes*) non solum comprehendit eum, qui pro tunc decimam, sed quemcunque, siue prædecessorem, siue alium, qui propter dictum *as alienum* dictas res Ecclesiasticas obligaverit.
- 9 Secundò eadem pars probatur, quia onus subsidij primò & principaliter impositum est super fructibus, redditibus, juribus, proventibus, obventionibus, & emolumentis omnium Ecclesiarum, Monasteriorum, & beneficiorum, & secundariò super personis hujusmodi bona Ecclesiastica percipientibus, ut constat ex clausulis Bullæ impositionis hujus subsidij, & sic ut illud debeatur, solum exigitur fructuum perceptio, quod est juri multum conforme, quia subsidium, de quo agimus, est quoddam munus extraordinarium & mixtum, quod imponitur personis pro fructibus, quos percipiunt, & ita est onus fructuum, non verò proprietatis, nec principaliter personæ. Sic in terminis charitativi subsidij, & decimæ Papalis, allegando plures tenent Bellencin. in *tract. de charitativo subsidio, q. 22. & 35.* Remig. in *cod. tract. q. 4. n. 3 & q. 25. n. 2.* Alex. *conf. 68. in princip.* Calderin. *conf. 444. num. 4.* Dec. *conf. 116. n. 2.* ideo dixit Bald. in *l. neminem, C. de sacros. Eccles.*
- 10 quod decima Papalis accedit potius collectæ quam tributo, refert & sequitur Bertachin. de *gabell. in praelud. num. 16.* Hugo Cels. *conf. 34. num. 12.* Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* licet Flores de Mena *var. jur. lib. 2. q. 21. §. 1. in princ.* videatur defendere collectam non esse munus mixtum, sed patrimoniale, aut reale, quod non est præsentis loci disputare; Onus autem collectæ respicit fructus, & onus fructuum est, *l. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotal. Agid.*
- 11 Thomas. in *tract. de collectis, §. exactis, num. 6.* Quia onera supportare debet, qui fructus percipit ex re aliqua Bald. in *l. 1. C. de sentent. qua pro eo, & in l. pradia, C. de fideicom.* Martin. Laudens. in *tract. de fisco, q. 224.*
- 12 Nicol. Festas. de *estim. & collect. c. 3. n. 4.* Et vulgaris regula juris est, quod qui fructus colligit, functionum gravamen subeat, quam ponit Valasc. de *jure emphyt. quest. 17. n. 1.* Joan. Garc. de *expensis, cap. 11. num. 56.* Pinel. in *l. 1. p. 2. num. 32. C. de bonis matern.* Et ita cum Ecclesiæ, Monasteria, & beneficiarij verè, realiter ac integrè, & sine aliqua diminutione percipiant fructus huic oneri & contributioni subjectos, nulli dubium esse potest, illos etiam obligatos esse integræ solutioni, si quidem super omnibus individualiter imposita reperitur, argumento textus optimi, & in proposito omninò videndi in *l. certo generi, §. si totus, cum similibus, & quæ ibi notantur, ff. de servitut. rusticor.*
- 14 Tertiò, quia licet fructus obligati, & hypothecati maneant annuis censuum redditibus, non ideo sic

obligantes & hypothecantes visi sunt dictos fructus alienare, sed nihilominus eorū dominium & possessionem ut prius retinent, ac verè & integrè illos percipiunt perinde ac si hypothecati non fuissent; quia pignus in bonis debitoris permanet, *l. pignus, cum ibi notatis, C. de pignorat. act. l. neque pign. cum vulgaribus, ff. de regulis juris.* Et maximè, quia juxta censuum constitutionem, nec in toto, nec in parte venditur, aut alienatur fundus, seu proprietas, aut possessio, vel fructus rei censui suppositæ, ut aliqui perperam & male existimarunt, sed solum emptor illius emit jus quoddam percipiendi & exigendi à venditore certam pensionem, aut redditus annuos, nullo habito respectu quantum ad hoc ad proprietatem vel fructus rei hypothecæ subjectæ, ut post longam disputationem cum Palatio Rubeo, Gregorio Lopez Covar. Sarmiento, Menoch. & aliis resolvit Felician. de *censibus, lib. 1. c. 4. per tot. & postea in addit.* alios infinitos allegat, & post eum Gaspar Roderic. de *annis redditib. lib. 1. quest. 3. à n. 6 & ante eos latè Redoan. in tract. de rebus Ecclesiæ non alienandis, rub. 16. n. 6.* quem ideo libentiùs refero, quia loquitur in censibus impositis super rebus Ecclesiasticis, & est etiam Theologorū communis opinio, ut latè per Molin. de *justit. tract. 2. disp. 383.* Alias enim si ex obligatione solvendi aliquam pecuniarum summam deducenda essent onera, & expensæ, deducenda utique essent etiam de illis quæ sunt in victu, vestitu, & salariis servientium, ac in aliis quotidiano usui necessariis, & sic nihil remaneret super quo onus imponeretur solvendum, ut in terminis decidendo pro nostra parte hoc consideravit text. in *d. Extravag. unic. vers. si autem personis de decim. inter communes, ibi sicut de aliis proveniunt, quos pro certis suis utilitatibus expendunt, & in vers. sed expensæ officialium.*

Quartò, quia id colligitur ex Bulla hujus subsidij, quæ verbis ad eò generalibus, & comprehensivis illud imponit super omnibus fructibus, & redditibus Ecclesiasticis, quos percipiunt qui tenenturolvere exclusa quacunque deductionis faciendæ insinuatione; & lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intelligi, *l. 1. §. & generaliter, ff. de legat. pr. st. l. regula, §. fin. ff. de juris & facti ignor. cum aliis per me citatis Axiom. 136 n. 1.* Et quod lex non dicit, nec nos dicere debemus, *l. illam, C. de collat. Extravag. Antiqua, de voto inter c. m. & lex si voluisset expressisset, l. unic. §. fin. autem ad deficientis, C. de caduc. tollen. c. ad audientiam, de decim. plures per me citati d. Axiom. 136 n. 5. & in dubio docet nos legislator, quod non recedamus à verbis legis, *l. g. 1. §. si is qui navim, vers. sed si sciente, ff. de exercit. action. gloss. in c. humana aures, 22. q. 5. Roman. conf. 389. Afflict. decis. 319. n. 3. & 4.**

Quintò, quia in *d. Extravag. unic. §. in solvendo*, disponitur, quod in solutione faciendâ de decima Papali, seu subsidij (quod idem est, ut infra ostendetur) deducuntur solæ expensæ necessariae, quæ sunt in re ex qua fructus percipiuntur, arande, colendo, & colligendo fructus, sine quibus non possunt inde fructus percipi, non tamen aliæ: quod quidem cum sit tam conforme generalibus juris regulis, & æquitati ac rationi consentaneum, fructus non dici, nisi qui supervenerunt deductis expensis, nihilominus ad majorem hujus partis confirmationem, seclusa dicta Extravaganti, solo jure communi attento, probabilius mihi videtur, & nō fallor, certum quod in solutione hujus subsidij potest non admitti similis expensarum deductio, quia certissimum est in jure, valere argumentum de decimis consuetis ad decimam Papalem, aut subsidium de quo loquimur, *cap. 1. de decim. Clem. 2. eod. tit. cum utrobique notatis, gloss. verb. consuevit, in Extravag. unic. §. in illis, ne Sede vacante, inter commun.* Et satis colligitur

colligitur : nam si illa uti decimam consideramus , est quædam species ex relatis in d. c. 1. & valet argumentum de genere ad speciem , & è contra , ex citatis per me de locis communibus argumentor juris , loco 53. & 104. Si verò eam ut tributum consideramus , idem dicendum , quia etiam valet argumentum de tributo ad decimam , & è contra , plures per me loco 116. In ordinaria autem decima certum est , quod non deducuntur expensæ pro colligendis fructibus factæ , juxta textum , & communem , in cap. tua nobis , de decim. celebris glos in l. si à patre , & ff. de pet. hered. notant omnes in l. fructus 7 ff. soluto matr. ubi eleganter D Barbofa , Joan. Garcia , de expens. cap. 1. n. 17 Bæza de decima tutor cap. 29. in princ.

Et quamvis dicti Doctores dicant id non procedere nisi in decimis prædialibus , quia in personalibus certum est , quod deducuntur impensæ , ex cap. pastoralis , cum ibi notatis , de de im. cujus argumento Dominicus in cons. 185. per tot. probare intendit , quod in decima Papali deducendæ erant hæ expensæ , quia , ut ipse dicit , est similis decimæ personali , & non prædiali ; adhuc tamen contrarium videtur verius , quia subsidium hoc impositum extat super fructibus , & non super personis , ut dictum est. Et sic non est reputanda utilitas proveniens personæ , tanquam in lucro personali , sed tanquam in fructibus , juxta notabilia verba Innocentii in d. cap. pastoralis , n. 2. ibi : Cum ergo de fructibus & redditibus integra decima danda sint , nullo modo integrè dare tur , si expensæ deducantur , sed de toto lucro da tur bene decima , licet detrahantur expensæ factæ in negotiatione. Et paulò infra concludit , sic dicens : Videtur ergo sic tenendum , quia quando solvitur decima , à lucro deducendæ sunt expensæ , sed ubi solvitur de fructibus , seu redditibus non deducuntur expensæ : eadem verba allegando Innocentium refert & sequitur Hostiens. ibi , collect. 2. vers. cum ergo.

Ratio est , quia verbum fructus propriè , & secundum veritatem significat omne illud , quod percipitur etiam non deductis expensis , ut constat ex M. Varrone lib. 4. de lingua Latina. ibi : Fructus dicuntur à ferendo , quia res , quas producit fundus , dominus fert al fruentum notat gloss. in d. l. fructus , communiter ibi , & ubique recepta secundum Barthol. Socin ibi num. 4. Et idè Bald. sequendo decimarum prædialium æquiparationem in dict. l. fructus , indistinctè dicit , quod quemadmodum in decimis non deducuntur expensæ , ita nec in tributis , nec in gabellis Principum non debent deduci , & ante eum Innoc. in d. cap. tua nobis , ita dixit : Sed & decima prædialis tributum est ; sicut enim tributum nulla facta deductione solvitur , sic & hac decima , sequitur Cuman. ibi num. 2. & Salicet. in l. 1. C. de fructib. & lit. expens. & Alberic in d. l. fructus , circa fin. allegando ad id Jacobum de Arenis , ubi Barthol. Socin etiam tuetur opinionem Baldi , & respondet contrariis Paul. de Castro num. 7. notabiliter in proposito dicit , quod quando à statuto imponitur gabella super fructibus , non deducuntur expensæ quia (ut ipse dicit , statutum non intendit ubi aliquid ille lucretur , sed potius ad ipsum onerandum gabella , vel decima , aut quarta , ubi notanda sunt duo ultima verba , quæ sunt in nostris terminis , Baldum quoque sequitur ibi Carol Ruin n. 6. ad fin. & Jacob. de Agell. in tract. de jure ad hoc , n. 95. dicit quod de fructibus , qui solventur in recognitionem domini , non deducuntur aliquæ impensæ etiam factæ colligendorum fructuum , & allegat ad id solemnem Doctorem Claudium in d. l. fructus , & Afflict. satis ad propositum de cis. 152. nu. 7. ubi dicit quod si solvitur tributum tempore belli ad defensionem Regni , tunc ex fructibus non debent deduci expensæ. Idem in tributis Regis & extraordinariis

horum Regnorum notat Avend. de exequendi mand. n. 2 cap. 14. num. 15 ubi ait quod isto casu fructus considerantur ratione publicæ utilitatis , non deductis expensis Idem in gabellis tenet Lasarte de decima vendit. cap. 16. n. 1. Idem in decima tutorum , quod in ea non deducantur impensæ post longam disputationem concludit Bæza de de im. tut. r. cap. 29 n. 11. ubi dicit hanc esse æquiorè opinionem.

Unde rationes , quas in contrarium præstant Doctores , qui ab opinione Baldi recesserunt , sufficientes ex se non sunt , & multò minùs in casu proposito. Nam illa quod decimæ ordinariæ sunt favorabiles tributa verò & gabellæ odiosæ , non procedit in nostro subsidio , cujus contestatio est favorabilissima , ut statim ostendam. Alia etiam universalis domini quod ad decimas in Deo consideravit d. c. tua nobis , non habet locum in Principe quoad tributa , quia non est dominus , sed protector , ut notatur in l. bene à Zenone C. de quadrien præscript. multò minùs procedere potest in casu nostro , quia Papa ut infra dicitur , est dominus bonorum Ecclesiæ , si non ut absolutus , tamen ut unicus , & summus administrator & dispensator eorum. Alia etiam quod non procedit æquiparatio tributi ad decimam , juxta gloss. verb. tributa , in d. cap. tua nobis , est prorsus à veritate aliena , quia Abb. ibi n. 9 reprobat dictam gloss. & dicit quod fundatur falsis fundamentis , & respondet ad ea evidenter. Et quamvis non desint qui existiment expensas fructuum in decimis Papalibus deducendas esse , ut fuit gloss. verb. taxationem , in dict. Clement 2. de decim. & Aretin. in d. l. fructus , col. 3. & quos allegat Tiraq. de retractu lig. §. 15. gloss. 1. n. 16. Gig. cons. 119. & Monet. de decim. cap. 9. n. 175. Attamen eorum dicta procedunt attenta decisione dictæ Extravag. non verò in strictiori juris disputatione.

Sextò , quia quando penitus decesser juris dispositio in hoc casu , quæ non desideratur adhuc in similibus casibus plures adduci possunt resolutiones in quibus hujusmodi deductiones non admittuntur , licet ad admissionem prædictam fortiores nos inducerent rationes.

Primum exemplum colligitur ex text. in d. Extravag. unic. 6. Prælati , de decim. ubi beneficiati , qui ex valore suorum beneficiorum tenentur solvere procuraciones in victualibus Præfatis visitantibus , non possunt ob hoc in solutione decimæ Papalis facere deductionem , quamvis istæ procuraciones ipsorum beneficiorum propria onera sint , ut notatur in cap. prohibemus , §. però cum similibus , ubi gloss. verb. o. eribus , de offi. Ordin. lib. 6.

Secundum in Extravag. Suscepti , §. in illis , ne Sede vac. inter communes , ubi divisio fructuum fit inter habentem annalia beneficiorum ex concessione Apost. ex una parte & beneficiatum ex alia , & beneficiatus pro sua medietate tenetur integre solvere omnia onera incumbencia beneficio nec ob hanc rationem aliquam facit deductionem in solutione subsidii , quod quidem beneficii onus est , ubi gloss. Zenilini verb. s. pportandis , ait quod hoc procedit , etiam si illa medietas fructuum non sufficiat sibi. Et est videnda alia gloss. Guillelm. de Monte Laudano in eadem Extravag. Suscepti , verbalis Ecclesiæ oneribus , de elect. Ioan. XXII. ubi latè disputat de hoc.

Tertium ex text. optimo in proposito , in cap. cum olim 9 de censib. ubi statuitur , quod quarta decimarum , & alia iura Episcopalia debent Episcopo persolvi , nullis factis deductionibus.

Quartum ex cons. 43 Federici de Senis , ponderando illa verba posita n. 1. & hodie non sunt bi præsupponit quod quarta legatorum , quam vocant Canoniam , debet solvi absque ulla deductione , aded ut q. fratribus

Prædicatoribus relinquatur domus, & alicui laico ad vitam ususfructus ejus, Fratres tenentur solvere quartam sine deductione aliqua ratione dicti ususfructus.

31 Et est advertendum, quod valet argumentum de quarta Canonica ad subsidium, & è contra ut per glossam in d. Extravag. Suscepti, de elect. Ioan. XXI. verb. si vivere consuevit, & per Bald. in l. si quis ad declinandum. § in omnibus, n. 18 C. de Episc. & cleric.

33 Quintum in l. neque stipendium, ff. de impens. in rebus dotalib. ubi quamvis maritus ratione fructuum dotis teneatur ad tributum, & ad collectas, ut per Aegid. Thomaf. in tract. de col. § pauperes, num. 25. & Nicol. Festaf. in tract. de estim. & collect. cap. 4. n. 32. & licet alias impensas omnes deducat, ut in l. 1. & per tot. ff. illo tit. nihilominus ob id nihil deducere potest in restitutione fructuum dotis ex ratione, de qua ibi, quæ multum facit ad nostrum propositum, videlicet: Quia onus fructuum hac impendia sunt.

34 Sextum in usufructuario, cui tamen relicta sit integer ususfructus alicujus prædii, & postea impositum sit aliquod tributum, seu collecta super fructibus, tenetur ad id solvendum, neque ex hac causa habet actionem aliquam contra hæredem, vel dominum proprietatis hætenus 8. l. si pendentes 34 § siquid ff. de usufr. Festaf. ubi supra, num. 26 Valasc. de jure emphyt. quest. 17. num. 1. Joan. Garc. de expens. capite 1. num. 45 ubi habetur in summario, sed id invenitur num. 56.

35 Septimum in emphyteuta qui tenetur etiam ad collectas, quia fructus rei colligit, & suos facit, ut notatur in l. 2 per textum ibi, C. de jure emphyt. & allegando plures dicit communem, ex Curr. jun. conf. 36. Festaf. ubi supra, num. 4 latè Valasc. d. quest. 17. per tot. præsertim à num. 8. ubi magis in specie loquitur de collectis, quæ imponuntur personis pro rebus: non tam ob pensionem quam domino directo solvit, deducit aliquid de collecta, etiam si magna sit pensio, vel magnum onus collectæ, ut per eundem Valasc. citato loco, & Ioan. Garc. d. cap. 11. n. 11 & Flores de Mena lib. 2. var. quest. 21 n. 132.

36 Octavum in libellario: est autem libellarius ille, qui ab emphyteuta habente utile dominium tantum accipit prædium emphyteuticum pro certa annua pensione ut definit Valasc. d. tract. de jure emphyt. qu. 35. n. 1. Hunc enim (quia rei fructus percipit) teneri ad collectas, affirmant Socin. conf. 129. & Carol. Ruin. conf. 77. quos allegat, & sequitur Festaf. ubi supra n. 25. Nihil tamen de annua pensione, quam emphyteutæ solvit posse propter hoc deducere constat ex eo quod in omnibus hic contractus habetur, ut emphyteutarius, ut per Valasc. citato loco. Cæterum notandum est in duobus præcedentibus exemplis, quod mero jure attento uterque habebit actionem contra dominum aut emphyteutam, vel uti poterit jure retentionis pro rata collectæ pensionem contingente, ut per Valasc. ubi supra & Joan. Garc. d. c. 11. n. 5. qui plures allegat, quamvis id quod dictum est (quod absq; deductione. & nullo recurso habito debent collectas, & tributa persolvere) servari de consuetudine asserat Ioan. Garc. d. cap. 11. n. 59. & de jure Hispaniæ Avend. de exequend. mand. p. cap. 14 n. 9. & 21.

39 Nonum exemplum sit in feudatario quem etiam ad collectas teneri constat ex eo, quod rei infeudatæ fructus percipit, & dominus utilis est, ut probatur in cap. 1. § rei autem, de invest. de re alien. facta in usibus feudor. Valasc. d. 7. 17 n. 3 Festaf. d. cap. 4. n. 29. Inauditum tamen est, ut id possit aliquid deducere de servitio quod præstat domino feudi.

40 Decimum rursus in eodem feudatario filio primoge-

nito, qui tenetur fratri secundogenito vitam & militiam præstare quæ quidè præstatio (quod magis facit) reputatur portio, & onus feudi, Afflict. decis. 4. n. 2 & decis. 13. n. 1. Nihilominus tamen ad hoc, & relevium pro feudo integrè solvit, nec ob id quod secundogenito præstat, aliquid deducit Afflict. decis. 252. n. 2. qui licet in fine non videatur se firmare, Cæf. tamen de Ursill. ejus additionator, n. 5. plures allegat id tenentes & ultra eum Iacob. de Ayell. in tract. de jure ad hoc, relevi, ac subsidii, n. 93 dicit quod nunquam in ad hoc est deducta vita & militia, sed solvitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione, quod idem repetit in relevio ibi, n. 95 & Bæz de decim. tutor. cap. 9. n. 13. ubi in fine ex Boer. decis. 244 aliud adducit exemplum quod & plura alia consulto omitto.

43 Undecimum in beneficiario, qui ex fructibus sui beneficii pensionem Ecclesiasticam solvit, nam id nulla deductio fit in solutione decimæ Papalis, ut probatur in d. Extravag. unic. § & quia nonnulli, de decim. omnes in d. Clem. 2. eod. tit. Caccialup. de pension. q. 17. Gig. cod. tract. quest. 38 & conf. 26. n. 100. 119. 135. Tira quell. de primog. quest. 74. Vvamel. conf. 288 sub tit. de præbend. latè Monet d. cap. 6. a. n. 87. Et idem in charitativo subsidio, & decima Papali Bellencin q. 37. & Remig. q. 144. Et licet verum sit, quod beneficiarius habeat recursum, & jus retentionis pro rata contra pensionarium, ut per Doctores supra allegatos, atamen quoad nos sufficit quod ipse beneficiatus absque deductione solvere teneatur subsidium, & quod totius summæ debitor sit, ut patet.

44 Duodecimum & ultimum exemplum sit in decimis ordinariis, tributis collectis & gabellis, ac servitiis ordinariis, & extraordinariis de quibus satis supra in vers. quinto n. 18. & seqq. ubi latè probatum est, quod in illorum solutione nulla admittitur deductio, ex Avend. Lafarte, & aliis, qui ultra ibi dicta subdit n. 6. in tributo, vulgò Alcauala, promissa non esse deducenda, idem in causa laudemii Amadzi à Ponte in quest. laudem. q. 9. præsertim n. 7.

45 Septimò, quia pro eadem parte extant plures ita decidendi rationes, quæ omnem superant difficultatem. Quatum

46 Prima est quam præstitere Bellencin q. 62. & Remig. q. 53. in suis tract. de charitativo subsidio, & Monet. d. tract. de decim. cap. 9. n. 174. quo ante omnia debet solvi census superior, ex doctrina Joan. Andr. & Antonii de Butrio in c. e. a. se, de atate & qualitat. & Archid. in cap. cu. n. in singula, circa med. de præbend. in 6 quorum auctoritate Bellencin Remig. & Monet resolvunt, quod si Papa, vel Princeps cui ex propria concessione deberetur decima, aut subsidium, concurreret cum aliis creditoribus, illis præferendus est idem quoque dicendum est in tributis, collectis, & aliis impositionibus, quæ super rebus, & earum fructibus imponuntur l. fin. c. si ne censu, cum similibus. Bart. in l. rem qua nobis, C. de acquir. possess. Quia pro tributis solvendis prædia, vel fructus super quibus imposita sunt, tacitè & cum prælatione censentur hypothecata, l. 1. ubi gloss. Bald. & omnes C. si propter publicas pen. sit. l. 1. C. in quibus causis, vel hypoth. l. 25. Hisp. tit. 13 p. 5. ubi Greg. Lop. verb. tributo. Et non solum prædia ipsa tributaria vel fructus tali impositione onerati, sed & omnia bona debentis tributum vel subsidium sunt pro illis obligata, & ut probat latè Valasc. de jure emphyt. q. 17. n. 201 quod totum desideratur si propter posteriora debita, & minùs privilegiata aliqua fieret defalcatio.

48 Secunda ratio est quod licet fateamur Summum Pont. non esse absolutum, & verum dominum bonorum Ecclesiæ, quia is est Christus Dominus; nihilominus negare non possumus, quod tanquam universalis

alis, & unicus ejus vicarius est summus administrator, & dispensator illorum. Ita Bernard. lib. 4 in fine de considerat. ad Eugenium, quem refert & sequitur Archid. in cap. non decet, 12. dist. Abb. communiter receptus in cap. consti. unus, de relig. domib. S. Thom. communiter etiam à Theologis receptus 2.2 q. 100 art. 1. & Concil. Lateranense sub Leone X. sess. 9. & cum fructuum, dicit quod fructuum beneficiorum administratio plenaria pertinet ad Romanum Pont. ideo dominus beneficiorum ab omnibus simpliciter appellatur, ut latè per Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proœm. à n. 1.

49 Unde dixit in nostris terminis Navar. in manuali. c. 23. num. 108. vers. octavo infertur, quod potest omnes fructus Ecclesiarum, vel aliquam eorum partem ex justa causa applicare alicui bello pio, etiam sine consensu

50 beneficiatorum, immò & de potestate ordinaria potest Papa auferre uni beneficium Ecclesiasticum, & dare alteri, gloss. verb. coactè, in cap. omnis qui geminat, 7. q. 1. quam ad hoc allegat, & sequitur Gemin. conf. 99. & Gonzal. d. §. 1. proœm. num. 36. Et hæc bona Ecclesiastica Summus ipse Pontifex communicat Ecclesiis, Monasteriis, & beneficiis, & ab eo tanquam à fonte, & ejus gratia & concessione, ipsæ Ecclesiæ, Monasteria, & beneficia accipiunt, text. opt. in cap. ita Dominus 19. dist. ibi: Ut ab ipso quasi à quodam capite dona sua velut in cor. us omne diffunderet, ita ut prius quasi sua ad Pontificem spectent dicta bona, & postea mediante ejus concessione fiant eorum, quibus ille donavit, majore tamen potestate super illis fructibus penes Papam remanente, arg. cap. dudum, vers. nos igitur, cum similibus de prabend. lib. 6. ibi: Penes nos tamen nihilominus remansit major, licet eadem potestas in predictis; & idè nil mirum si Pontifex in sua parte integritatem habeat & præferatur omnibus aliis creditoribus anterioribus & privilegiatis, quia utitur iure suo, proindeque nemini facit injuriam, argumento optimi text. l. si in meo 1. ff. de aqua, & aqua pluvia arc. ibi: Quia non videtur is damnum pati, qui eo veluti lucro, quo adhuc utebatur, prohibetur, l. Proculus 26 ff. de damno infecto, & ita notabiliter gloss. in d. Extravag. Suscepti, verbo consuevit, multum propriè, quia utitur verb. retinere, in similibus terminis dixit, quod non fit illis injuria si aliquid sibi retineat, qui est dominus omnium. Et facit quod aliàs dicit text. in cap. decima, 16. q. 1. ibi: ominus qui dignatus est totum dare, decimam à nobis dignatus est recipere, non sibi, sed nobis sine dubio profuturam, &c.

51 Tertia ratio est, quia cum subsidium hujusmodi imponatur super fructibus, ut sæpè repetitum est, ut ipsi fructus prius de Ecclesia fuerunt, benè sequitur quod primò ipsi Ecclesiæ contribuere debent, quia ejus respectu omnes creditores posteriores sunt & illa prior debet esse in exigendo: quam rationem subtilem, & elegantem considerant in terminis Bonifac. de Vitalin. omnino videndus in d. Clem. 2. num. 46. & adducit ad id argumentum tex. in l. fundi Trebatian. ff. de usufr. legato. Comprobatur etiam ex communi loquendi usu, qui in similibus rebus magni habetur, juxta text. in l. librorum, §. quod tamen Cassius, ff. de legat. 3. quia vulgò dici solet Monasterium, aut majoratum reddere ducata duo millia, habita consideratione tantum ad illius annum valorem, licet censuum quantitates solvat, ut in simili consideravit Bacz de decima tutor. cap. 29. num. 10.

52 Octavo, quia etià pro hac parte stat favor Religionis Christianæ, & Ecclesiæ Catholicæ, ex eo quod hujusmodi subsidium semper imponitur pro eius defensione, & sustinenda bella contra infideles Et summa est ratio, quæ pro Religione facit, l. sunt persone 45. ff. de relig. & sumpt. funer. Fontanel. de pactis nupt. claus. §. gloss. 8. p. 12. n. 27. Anton. Fab. decade 35.

errore 7. Carranza rectè explicans verba illa, summam esse rationem de parte, cap. 2. num. 16 & nullus maior favor quàm Fidei, cap. in fidei favorem, de hæret. lib. 5. cap. Iudei. 2. quest. 1. cap. 2. de convers. i. fidel. Versatur etiam favor publicæ utilitatis, ut mirabiliter in proposito dixi text. cum gloss. in leg. 1. §. si is qui nave. ff. de exercit. action. ibi: Quia ad summam Reip. utilitatem navium exercitium pertinet: Et salus Reipubl. debet esse lex suprema. Cicero de legib. utilitas publica privata est præferenda, l. unico. fin. C. de caduc. tollend. ibi: Quod communiter omnibus prodest, hoc privata utilitati nostræ præferendum esse censemus, &c. text. in l. actione, §. Lambeco ff. pro socio, ideoque propter utilitatem publicam multa in jure conceduntur contra strictam disputandi rationem, l. ita vulneratus, circa fin. ad legem Aquil. Et maxime, quia ex beneficio Principis hoc subsidium habetur, ac proinde latissime debet interpretari, cum olim, de verb. signif. l. fin. ff. de constit. Princip. cum similibus, quo argumento ad id probandum utitur in terminis Mar. Mant. conf. 1. num. 4. & in terminis, quod simile subsidium sit favorabile, & largissime interpretandum, ultra alios probat latè Bellencin. in d. tract. de charit. subsidio, quest. 66. ubi per hanc rationem contra Ludov. Roman. conf. 498. tenet quod Cardinales quamvis ex presse non nominentur, censentur in concessione subsidii inclusi, quod etiam contra eundem Romanum tenuit gloss. in Extravag. Vas electionis, verbo charitativum subsidium, de censibus inter communes, & in fortioribus terminis, quia loquitur in simili, sed minus necessaria & favorabili concessione, videlicet quando Papa concedit aliquibus personis, fabricæ, vel pio loco fructus beneficiorum primi anni, tenet gloss. in Extravag. Suscepti, §. cum itaque, verbo vacantium, v. sed quid erit, & verbo privilegio, in fine, & verbo mallent. ne Sede vac. inter commun. ubi dicit inter alia, quod similes gratiæ, quæ aliquibus piis usibus applicantur, etiam de bonis Ecclesiasticis, quamvis redundant in aliorum odium, debent largè interpretari, quia ad hoc ut dispositio sit favorabilis, attendi debet id propter quod principaliter fit, quamvis minus principaliter, & per quandam consequentiam vergat in alterius præjudicium, argum. l. queritur ff. de statu homin. cap. non dubium, de sent. excom. notat Dominic. & Franch. in cap. sciant cuncti, de elect. lib. 6. ubi gloss. quam reputat singularem Felin. in d. cap. non dubium: præcipue quando constat voluisse Principem favore alterius aliū prægravare, ut in præsentis subsidio, juxta gloss. celebrem in nostris terminis in d. Extravag. Suscepti, verbo consuevit. Et favor & publica utilitas consideratur in hoc, quod ista gratia ita intelligatur, & extendatur, ut comprehendat plures res & personas, quia ut in terminis subsidii dixit Oldrad. conf. 122 n. 6. quando erunt plures, facilius ea quæ incumbunt onera supportabunt, l. I. C. de exactor. tribu. l. Auctores, de privileg. dom. August. lib. 12.

Contrarium verò, immò partem affirmativam, quod scilicet subsidium hujusmodi deductis oneribus sit solvendum, multis, sed his potissimum comprobatur fundamentis.

Primò: quia valor repartitionum, & contributionum hujus subsidii fieri debet secundum quantitatem bonorum cujusvis ex contribuentibus, text. in simili in cap. cum Apostolus, ibi: Ex facultatibus Ecclesiarum, & in e. sopita, ibi. Secundum facultates eorum, ubi gloss. ait quod id semper considerandum est, & in e. cum nuper, ubi similis gloss. de censib. cap. conquerente, de officio Ordin. ubi etiam gloss. text. in Extravag. Vas electionis, in princip. de censibus inter commun. l. cum possessor, ibi: Ut omnes pro modo pradiorum pecuniam tributi conferant, ff. eod. tit. l. 2. C. de annon. & tribu. lib. 1 c. Quod tantò verius procedit, ut si contribuens ostenderit se gravatum

- tum in quantitate distributionis, aut bona sua diminutionem pati, debet audiri & gravamen tolli, *l. qui gravatos*, ubi notant Bart. & Doctores, *C. de censibus*, & *cons. lib. 11* optimus & expressus text. in *l. forma*, in princip. & in § *illam enim equitatem ff. de censib.* Nam id abesse à bonis alicujus videtur, in quo alteri obligatus est, text. opt. ubi gloss. *verb. videtur*, in *l. si quis mandat 19 ff. de negot. gestis*. Et bona & substantia cujusque intelliguntur quæ supersunt deducto ære alieno, *l. subsignatum, §. bona* ubi etiam gloss. *ff. de verb. signif.*
- 61 *l. 2. § illud autem, ff. de collat. honor.* cum similibus Et in promissione bonorum non plus est, quàm quod superest, deducto ære alieno, *l. mulier bona, ff. de jure dot.* Et idem in collatione bonorum, *l. ea demum, ff. de collation.* Et in hæreditate & in legato *l. non amplius 86. in princ. ff. de legat. 1.* Et ideo quod nos aliis debemus, dicitur æs alienum, & quod alij nobis debent, dicitur æs nostrum, & in bonis nostris annumeratur, *l. bonorum 49. l. cedere diem 213 ff. de verbor. significat gloss.*
- 64 in *l. ob æs alienum, & de action. & obligat.* quia propriè bona dici non possunt, quæ plus incommodi, quàm commodi habent, *l. propriè 83 ff. de verb. signif.*
- 65 Secundò quia cum super bonis & rebus Ecclesiasticis, Ecclesiarum scilicet, Monasteriorum, seu aliorum contribuentium cum generali & speciali hypotheca, census, sive alia onera imposita reperiantur, bona, seu res illæ pro concurrenti quantitate onerum prædictorum censentur alienatæ, sive venditæ, ut probare videtur *l. Hisp. 3. tit. 15. lib. 5 Recopil.* ibi: *Las casas, y heredades que compran* Et est opinio multorum gravissimorum Doctorum, quos referunt Felician. *de censibus. lib. 1. cap. 1. n. 1. vers. denique*, & Gasp. Roderic. *de annuis redditib. lib. 1. q. 3. n. 6. in princ.* qui Doctores dicunt, quod emptor census videtur emere fundum, vel domum super quibus census imponitur, & brevimanu reddere venditori, ut in illis census fundetur & ideo ex contractu census debetur Alcavala. Lassarte *de decima vendit. cap. 10. n. 18.* Et licet concedamus hõrnm opinionem certam non esse quoad alienationem & dominij directi, & proprietatis rei censui suppositæ, ad minus admittenda foret aliorum non paucorum opinio, qui tenent in contractu census vendi, & alienari fructus prædij, & hypothecæ super quo fuit impositus, quos etiam refert Felician. *ubi supra, n. 7.* & Rodrig. *d. n. 6. vers. quamvis.* Admissa quælibet ex his duabus opinionibus sufficienter hanc partem affirmativam probat quia si proprietas fuit alienata, res penitus perit, & tunc intrat expressa decisio text. in *d. §. illam enim equitatem* & doctrina Baldi communiter recepta in *l. etiam, n. 28. vers. nos quidem, ff. de except. rei judic.* ubi ait quod minui debet collata in iis, qui lapsi sunt facultatibus. Et in terminis quod clericus, qui habet beneficium, ex quo solvit alicui annuum censum, non beneficium, ex quoolvere, tenet Bellencin. *de charitativo subsidio, q. 37.*
- 69 Tertiò, quia pro faciliiori materiæ intelligentia sciendum est, tres species onerum Ecclesiasticis bonis, & rebus impositorum reperiri. Prima species illorum est, quæ imponuntur Ecclesiis, & clericis ab omnibus simul debita, Ecclesiis scilicet propter, clericis verò propter Ecclesias, ut in subsidio Episcopis debito, de quo in *cap. conquerente, de offic. Ordin.* & in procuratione Legatorum, & decima Papali, ac in aliis similibus oneribus, quæ tanquam mixta habentur, nempe personalia, & realia Ecclesiarum, non tamen prædiorum. Secunda species munerum est, quæ merè realia sunt, ut in *l. forma, §. si verò quis agrum*, & ibi Bart. *ff. de censib.* & hujus distinctionis, ac effectuum ex illa resultantium meminere Joan. Andr. in *cap. 1. de immun. Eccles. lib. 1.* & ibi Gemin. & Anchar. latè Federic. de Senis *cons. 151.* Paul. de Eleazar. in *Clem. 1.*

de jure patron. & ibi Zabarel. *q. 7. idem Anchar. cons. 141.* Bellencin. *de charit. subsid. q. 35 per tot.* Remig. de Gonni. *cod. tract. q. 25.* Joan. Bapt. Ferret. *cons. 138. 70 n. 6.* Tertia onerum species est subsidij, scilicet à Sede Apost. Regi Catholico concessi, ab aliis multum dissimilis, cum illius impositio facta reperiat super fructibus, & redditibus Ecclesiasticis Ecclesiarum Hispaniæ, & ita onus est fructibus, non verò Ecclesiis, aut Ecclesiasticis personis impositum, ut patet ex prima Pij IV concessione, ibi: *Super omnium & singularium Cathedralium, & Metropolitanarum fructibus, redditibus, & proventus, obventionibus, emolumentis, &c.* Idem colligitur ex prorogationibus deinde concessis ut patet ibi: *Ex fructibus, & redditibus Ecclesiasticis civitatum, & locorum Regnorum universarum Hispaniarum, &c.* & in specie tradit Lassarte *cap. 18. n. 34. & 35.* ibi: *Planissima sanè est, & verissima resolutio, si animadvertas, quod charitativum subsidium est onus injunctum non quidem Ecclesiasticis personis, sed redditibus potius, & proventus totius Ecclesiæ, &c.* Fr. Emmanuel *quest. Regul. tom. 3. q. 73. art. 6 in princ.* ibi: *Quia charitativum subsidium impositum est non quidem personis Ecclesiasticis, sed redditibus potius, & proventus totius Ecclesiæ, &c.*

Unde dicta subsidij concessio fuit consignata super 71 fructibus Ecclesiasticis, non verò super personis, & quamvis ab illis exigatur, id non procedit ex aliqua earum obligatione personali, sed quatenus fructus Ecclesiasticos percipiunt, & sic tantum tenentur ad rationem reddituum fructuum Ecclesiasticorum, ut in specie concessionis subsidij factæ Principi tenent Ferret. *cons. 138. n. 11.* Joan. Andr. in *d. cap. 1. n. 6. de immun. Eccles. lib. 6.* & ibi Dominic. *n. 7.* Cardin. in *Clem. 1. §. sanè, n. 5. de jure patron.* Frederic. de Senis *d. cons. 151. per tot.* præcipuè à num. 5. & alij, quos 72 refert & sequitur Bellencin. *d. tractat. de charit. subsid. quest. 35* & omnes conveniunt hanc decimam potius æquiparari collectæ quàm tributo: nam collecta propriè dicitur, quæ imponitur personis pro rebus, ut in *d. cap. 1. de immun.* & ibi Gemin. *n. 3.* ideo est variabilis secundum casus, & occurrentes necessitates, ut tradit Paul. in *l. Imperatores, n. 3. de publican.* comprobatur Francisc. de Claperiis *cent. causar. causa 42. q. 5. num. 7.* idem tenet Bald. in *l. neminem, n. 3. 73 Cod. de sa. ros. Eccles.* Bertachin. in *tract. de gabell. in prelud. n. 1.* Chassan. in *consuetud. Burgund. §. 5. vers. extraordinarium*, num. 43. Hug. Cels. *cons. 34. n. 22.* Vincent. de Franchis *decis. 107. num. 4.* Secus est quando tributum fuerit reale, perpetuum uniforme, invariabile, & ordinarium, *l. 1. C. de vacat. publ. mun. l. 2. Cod. de indict. lib. 6. l. omnes. cod. sine censu*, Abb. in *cap. fin. 12. de vita, & hon. cleric.* Claper. *citato loco, n. 8.*

Ex quo fit, hanc decimam Papalem super bonis & 74 fructibus personarum, & universitatum Ecclesiasticarum impositam, tanquam subsidium ex causa à Pontifice impositum. Rebuff. *de decim. quest. 3. n. 3.* Franc. Monald. *cons. 107. n. 1. lib. 2.* & tanquam onus variabile, Bellencin. *de charit. subsid. q. 69. n. 2. cum seqq.* augeri diminui posse auctis, vel diminutis fructibus, ut in quocunque tributo, cum onus fructuum hæc impendia sint, probat *l. neque stipendium ff. de impensis in rebus dotal. l. quæro, ff. de usufr. legato, l. hætenus, ff. de usufructu, & in collecta dicit text. in *l. cura, §. in opis, ff. de muner. & honorib. l. forma*, ubi Bart. *ff. de censib. l. his oneribus, §. acutis, ff. de vacat. muner.* Franc. de Claper. *citato loco, n. 8.* Purpur. *cons. 356 lib. 1.* in decima Papali, Dominic. *cons. 185* Rebuff. *cons. 125. n. 11.* Et est text. in terminis loquens in *Extravag. unie. de decim. inter communes, in vers. in solvendo, & in vers. de iis quoque, & in vers. Rector.**

- 75 Secundò ex dicta ratione procedit, ut si bona quorum causa subsidium solvitur, alienarentur in saecularem personam, in eam cum hoc onere non transeunt. Bart. in leg. rescripto §. sciendum, num. 4. de munerib. & honoribus, Rub. cons. 117. lib. 4. Franciscus Casper causa 27. quæst. num. 22. Greg. Lopez. l. 51 gloss. 4. tit. 6. part. 1.
- 76 Tertiò ex dictis oritur Ecclesiarum & beneficiorum fructus, ac eorum valorem considerari quatenus ex eis superest deductis oneribus, ut est text. in cap. presenti, de offic. Ordin. lib. 6. ibi: Hoc de illis bonis solum debet intelligi solutis debitis. &c. Rot. decis. 60 in antiquis, de concess. prebend. Felin in cap. ad aures, n. 13. vers. duodecima conclusio, de rescript. ubi quod in computando valore beneficii debent deduci onera, & quod hoc est regulare, si fiat mentio de redditibus beneficii, ex Bald. in l. coheredibus, & in l. neque, in fine, C. de compensat. ex text. in l. fund. Trebatiani, ff. de usufr. legato; si fiat mentio de fructibus beneficii intelligitur deductis oneribus, ex text. in l. fructus, ff. soluto matrim. & ibi Bart. & Doctores idem tradunt dicentes quoad probandum verum valorem beneficii probationem debere concludere, quæ onera super eo sint imposita, ut eis deductis verus valor remaneat, post Ludovic. Gom. & alios Joan. Bapt. Ferret. cons. 354. n. 15. Crescent. decis. 2. de probat. & post plures Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 3. n. 164 ubi quod debent deduci onera, & quod alias articulus super valore est ineptus, quia debet dicere, quod valet tantum oneribus deductis, Felin. Sarmient. Gig. & alii ibidem citati.
- 78 Et quod fructus, & redditus beneficiorum tantum æstimari debeant, quantum valeant deductis oneribus, tradunt Bald. in l. 1. nam. 1. vers. sed pone, impetravi à Papa, C. de fructib. & lit. expens. Ioan. Bapt. Ferret. cons. 15. n. 86. Riminald. Jun. cons. 77. n. 45. & seqq. ibi 6. Gutier. canon. lib. 1. quæst. 8. num. 126. cum seqq. Cavalcan. de is. 37 sub num. 89 p. 2. ubi quod fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis oneribus, & impensis, & quod si beneficium esset ita tenue, quod onera absorberent totos fructus, tunc ille, qui ex privilegio Papæ debet percipere vel detrahere, nihil habebit, quia propter onera fructus non reperiuntur, & non entis nullæ sunt qualitates, & quia ex nihilo nihil fit, & nemo dat quod non habet, & idem tradit decis. 7. n. 15. & 16. p. 3.
- 80 Fructuum enim appellatione in iure venit id duntaxat quod superest, deductis expensis, text. in d. l. fructus, l. divorcio, §. in endia, ibi: Quia ex fructibus prius impensis satisfaciendum est, &c. l. si à domino, §. fructus, ff. de petit. hered. l. 16. Hisp. tit. 11. part. 4. Reinoso in observat. pract. observ. 56. n. 11. ubi quod fructuum nomine continetur quod iustis sumptibus deductis superest. Ego de appellat. verborum utriusque uris signific. appell. 103. n. 22. imò & deductis etiam oneribus, ut probari videtur ex l. sorori ff. pro socio. Et lucrum quoque intelligitur omni damno deducto, l. Mutius 36. ff. pro socio, adeo ut nullus casus intervenire possit, qui hoc genus deductionis impediatur text. celebris in l. fundus, qui ff. famil. hercis. ubi gloss. & Doctores.
- 82 Quod procedit licet fiat mentio de integris fructibus, quia nihilominus intelligitur deductis oneribus. D. Barbosa. in d. l. fructus, n. 7. nam distinctiones universales, omnes, integri, & similes, restringunt ad ea, quæ veniunt ex natura sermonis, ut optimè probat, & declarat Cavalcan. d. decis. 27. n. 15. p. 3. & notatur à Carolo Ruino cons. 21. n. 7. vers. num. aliquando, vel 1. dicens quod quando res, de qua agitur, diminuitur verè, vel interpretativè, mediante aliqua detractione, tunc dispositio simpliciter loquens de re, vel de integra, si de tota re, verificatur in eo quod superest, facta dicta diminutione, quia totalis, & integri-
- tas ipsius rei remanet in eo quod superest, & ad illud restringitur.
- In puncto huus quæstionis est singularis & nota bilis decisio Mattrilli 111. ubi in relevio debito fisco Regio solvendo per hæredem in casu successionis feudi quod relevium consistit in medietate fructuum illius anni in quo hæres successit, facta successionem dubitarum fuit an relevium huiusmodi deberet integrè fisco persolvi ex medietate fructuum absque deductione onerum? fuit resolutum, & iudicatum deducenda esse onera, ut latissimè habetur in d. decisio. e, ubi n. 54 dicitur quod ita semper fuit iudicatum.
- Ex qua decisione plura deducuntur huic materiæ satis accommodata. Primum quod attentata juris dispositione deducenda sunt onera quamvis concessio ad fructus dirigatur, ita ut debitum solvendum sit de eo quod ex illis superest, deductis oneribus, quod ex pluribus iuribus, & fundamentis ibi adductis apparet ex num. 25 cum seqq. usque ad num. 24. Secundum quod cum in c. 55. Regis Martini, de releviis solvendis, & quomodo solvantur, nihil statutum sit qualiter regulari debeant dicta fructuum medietas solvenda fisco, ait esse casum omissum, ac ita debere regulari juxta juris communis dispositionem, & quod eo attento onera debent deduci, ut latè ipsemet probat num. 25. subdens etiam n. 34. quod prædicta concessio tanquam lex nova debet interpretari secundum terminos legis antiquæ, & hoc non per viam extensionis, sed per viam legalis interpretationis, ex Dec. Loffredo & aliis ibi adductis. Tertium, quod dicto num. 34. refertur, dispositio dict. cap. 55. Regis Martini, sic interpretabatur, ut onera deducerentur, & quod hæc observantia, quæ prædictam legem subsequatur fuerat, dubietatem declaravit, ex iuribus ibi adductis, præcipuè apud cum venissent, de institut. ubi dubitatur si concessio erat realis, vel personalis; & deciditur realem præsumi, quia ut realis fuerat observata, & Imol. ibi, dicit quod ex solutione posterius facta declaratur animus & mens disponentis.
- Ex quibus omnibus infertur onera censualia super bonis ecclesiasticis imposita deducenda esse antequam subsidium solvatur, eodem modo quo in solutione collectæ, quæ imponitur personis pro rebus, deducitur, ut in simili probat d. cap. 1. de immunit. Eccles. lib. 6. ubi Gemin. num. 3. resolvit deduci debere quod censuario, vel emphyteutæ nomine redditus vel personis solvitur, & tantum pro residuis fructibus collectari, quod tradunt Isernia ut. quæ sint Regalia, §. plaustrorum, num. 56. & ibi Afflict. n. 14. Luc de Peña in l. fin. n. 6. C. de fund. limit. lib. 11. & in l. 1. n. 7. C. de impon. lurat. describe. Valas. de jure emphyt. q. 7. num. 9. Ioan. Garc. de expens. cap. 1. n. 57. Perp. cons. 356 per tot. lib. 1. Ludov. Saccia cons. 14. cum seqq. Vincent de Franchis decis. 107. num. 4. Cavalcan. decis. 2. n. 10. p. 2. Flores de Mena var. lib. 2. q. 25. n. 62.
- Non obstat quod census huiusmodi super bonis universitatibus Ecclesiasticarum impositi antequam deducant reorum redditus, Ecclesiastici sunt, & necessariò ex illis solvendum est subsidium, ut videtur probari ex d. Extravag. de decim. in §. ratione autem, de quo supra n. 6.
- Quia responderetur quod census est jus quoddam reale ad percipiendum annum redditum, quod in hæret rei super qua imponitur ut tradit Covar. lib. 3. var. cap. 7. num. 2. & 6. Alvar. Valasc. de jure emphyt. q. 32. num. 13. adeo ut sine re constitui non possit ut est verior & communior opinio, quam latè plures referens confirmat Brunor. à Sole in suis quæst. q. 4. Joan. Franc. Milanensis Sicilia dec. 2. num. 115 cum seqq. lib. 2. Sord. cons. 318. num. 2. lib. 1. Et hodie est sine dubio, extante Motu proprio Pii V. in quo hoc expressè disponitur,

- ut advertit Surd. d. n. 12. quod quidem jus, & fructus redditibus census correspondentes venduntur, ad not. per Franc. Garc. de contrahib. p. 2 c. 4 Saravia in instr. mercat. cap. 15. nec ab eo dissentit Felician de censibus, lib. 1. cap. 4. n. 1. saltem in censu super re certa constituto, ex Navar. n. omment. de usufr. n. 7. qui ait requiri ad iustitiam census, ut ex fundo, vel re super quo imponitur, percipiantur fructus, qui pensioni commensurentur, sequitur Menoch. conf. 445. n. 11. ad fin. vers. tertio
- 92 *admisso* & n. 12. lib. 5. Et licet redditus in pecunia, & nō in fructibus solvantur, hoc ad rem nihil facit, quia loco fructuum redditus illi sunt deputati, ex Menoch. d. conf. 445. n. 13. & ante eum melius dixit Bald in l. etiam, n. 8. C. de exe. ut rei iudic. ubi tradit quod huiusmodi obligatio seu pensio annua succedit loco naturalis perceptionis fructuum, & in nostra specie considerat Rebuff. alios referens d. conf. 125. n. 18. ut videre est in ipsa decima Papali, quæ etiam si imponatur pro fructibus, adhuc in pecunia solvitur, ut notum est & probatur in d. Extravag. unic. de decim. ibi: *Fiet autem solutio decimæ non ex ipsis rebus, quæ percipiuntur de provenibus, sed in pecunia numerat.* Unde tantum minus ex fructibus dicitur percipi, quantum solvendum est pro ipsis in pecunia, quia valor fructuum æstimatur deductis oneribus, Bald in l. sed et si h. c. §. 1. per illum text. ff. de condi. & demonstrat. & i. l. 1. n. 8. C. de fructib. & liti m. expens. latè Tiraq. de retractu lig. 15. gloss. 1. n. 6. & consequenter tantò minus debet pro subsidio imponi dictis fructibus, ut in specie argumentatur Rebuff. d. conf. 125. n. 11. & 1. & in terminis, quod in solutione decimæ Papalis deduci debeant censuum pensionationes tradit Bellencin de charitativo subsidio, q. 37.
- 93 Quod quidem probatur ex text. in d. Extravag. unic. §. 1. & quia nonnulli, de deci. n. ubi tres constituuntur casus. Primus est quando fructus & redditus pro pensione dantur in beneficium, & tunc ait textus de eorum proventibus solvendam decimam: Et ratio est, quia Monasterium, sive Ecclesia, ad quam originaliter proprietas super qua pensio imponitur, spectat, nihil ex illius fructibus percipit, & jus percipiendi perpetuò alienatur; hoc enim necessariò requiritur, ut pensio dicatur dari in beneficium, ut Caccialup. in tract. de pensionib. q. 1. Secundus est quando fructus ex contractu puta ad pensionem, vel firmam annuam in qua non est facta gratia obtinenti, dantur, ut in vers. cum autem ubi habetur quod perceptores pensionis, vel firmæ de ipsa decima exhibebunt. Tertius est quando emuntur fructus ad vitam propriam, & de istis per tres annos decima exhibebitur. Quartus est, quando ad vitam fructus gratiosè fuerunt concessi, in quo non donator, sed donatarius debitor est.
- 94 Ex his omnibus casibus solum primus rei, de qua agitur, applicabilis est, quia census est jus quoddam reale perpetuum super fructibus impositum quod licet sit redimibile, hoc tamen sit sorte principali prius persoluta, & sic pars fructuum redditibus census correspondens non est in bonis proprietarii, & ideo iustissimè ne ex illa solvatur subsidium prout nec solvitur ex pensione in perpetuum concessa. Secundus verò casus potius pro hac parte stat, ex eo enim deprehenditur, proprietariū non plus solvere, quàm quod ex fructibus percipit, ex quo fit, solventem, si ad subsidii solutionem obligatus esset, posse ex fructibus pensionem deducere, alias una & eadem res duplici solutione gravaretur, quod absurdum est, ut infra ostendetur. At tertius casus pro contraria parte ponderari solet, sed ad rem nihil facit, quia aliter se habet censuum materia, & hoc sufficit; nam in extraordinariis non potest unus casus trahi ad consequentiam alterius, l. quod verò contra ff. de legib. tum quia casus iste agit de fructibus ad vitam venditis, in quibus nullum jus in proprietate emitur

& emptio est temporalis. itaut vita extincta liberi remaneant fructus absque ulla sortis principalis restitutione, & pretium subrogetur loco fructuum, & virtualiter dici potest anticipata quædam eorum solutio, ut dicit text. in d. Extravag. unica, §. fin. autem, ibi, *qui inde per eum pro futuro tempore recipiant.* qui quidem contractus multum conductioni assimilatur, & ut discernatur an sit unus, vel alius, deferendum est contrahentium voluntati, ut constat ex traditis per Alex. conf. 3. n. 1. lib. 1. & ex pluribus quos refert Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 14. n. 13. in fine: Et nihilominus dicta Extravag. solutionem decimæ Papalis in hoc casu ad triennium restrinxit, ibi: *Per tres annos decima exhibebitur.* Et hoc speciali quadam ratione quia scilicet pecunia ex fructibus proveniens ultra triennium non præsumitur durare, ut post Curr. & Corn. tradit Paris. conf. 25. num. 75. lib. 2. Sicut & fructus ultra triennium durare non præsumuntur. gloss. verb. usucapionem in l. 1. C. si adversus vendit. sequuntur plures quos refert Tiraq. de retractu lig. §. 1. gloss. 7. num. 51 & alios referens D. Barbosa. in l. divorcio, §. interdum, n. 43. ff. soluto matrim. Nec dicatur quod mentio trium annorum in d. §. fin. autem, ex eo facta censeatur, quia concessio decimæ Papalis ad id tempus facta fuit, nam hæc est mera divinatio, nec colligitur ex §. de stagnis, in ead. Extravag. ibi, *pro tribus annis, quibus durabit decima*, &c. quia dictum fuit eo speciali casu ex speciali quoque ratione, non verò pro termino fixo concessionis; nam aliis in locis dictæ Extravag. aliter loquitur Pontifex, ut videre est, in §. similiter, ibi: *Per totum tempus quo duravit decima*, & in §. solventium, ibi, *per totum tempus*, & in §. declaramus, ibi *durante decima*.

Et prædicta resolutio adeò vera est, ut si contra-
rium practicaretur, exinde plura orirentur inconve-
nientia quo sunt principaliora. Primum, quia si census
ad favorem personæ, seu universitatis Ecclesiasticæ
imponeretur, utique illi subsidium pro rata reddituum
distribueretur, juxta text. in d. Extravag. unic. §. quia
nonnulli, & juxta opinionem ex adverso contrariam
etiam in hoc casu ad integram solutionem subsidii
teneretur persona Ecclesiastica, quæ censum impos-
uit, alique ulla reddituum deductione, & sic iidem
fructus duplici solutione gravarentur, quod non est
dicendum, l. navis, §. cum autem, ff. ad leg. Rhod. de
jactu, ibi: *Quia non debet duplici damno onerari, & col-
lationis, & quod res deteriores factæ sint*, & in vers. quid
ergo, ibi: *Indubitatè utrumque onus pati non debet*, &c.
in quo plures congerit Tiraq. de retractu lig. §. 1. gl. 18.
n. 9 & probat text. notabilis in l. honorem sustinui ff.
de munerib. & honor. & hoc argumento in decima Pa-
pali utitur Bellencin in tract. de charitativo subsidio, qu.
37 in collectis, Purpurat. conf. 355. num. 2. lib. 1. Al-
terum absurdum esset ut si census fuisset constitutus ad
favorem sæcularis tributarii occasione illius tributum
illi distribueretur, Luc. de Peña in l. fin. n. 10. C. de fun-
dis limit. Afflict in tit. qua sint. Regalia, §. plausorum,
n. 14. Avend. de exequendis mand. lib. 2. cap. 14. num. 15.
Flores de Mena lib. 2. q. de collectis, num. 67. & nihilo-
minus Ecclesiasticus bonorum possessor teneretur ex
fructibus ad integram subsidii solutionem, & sic iidem
fructus duplicem solverent repartitionem, contra
prædicta jura: Et aliud non minus sequeretur absur-
dum, quod eo casu, quo census absorberet omnes fru-
ctus, adhuc subsidium integrè solvendum esset, & sic
possessor, qui nullum ex fructibus commodum repor-
taret, nec illis frueretur, eandem quantitatem solveret
perinde ac si eos integrè exigeret, quod iniquum vide-
tur, & contra mentem Pontificis, & verba ipsius conces-
sionis, ibi: *Ne Ecclesias nimio & multiplici, ac inole-
rabili onere contingat gravari supradictas*, &c. quam
refert

refert. Fr. Emman. *qq. reg. tom. 3. q. 74. art. 1. junctis* iis, quæ tradit Casl. Ufil. ad Affi. *dec. 242. n. 7.* ubi refert Philip. Dec. *conf. 156.* dicentem iniquum esse, quod qui non percipit omnes fructus beneficii, pro omnibus, ac si omnes percepisset, contribuatur.

- 100 Nec in contrarium facit quod titularis beneficiarius integrè Ecclesiasticas pensiones solvit, licet illas repetere possit pro rata à pensionario: Quia pro solutione præsentis dubii adverto, pensionarium jure communi attento teneri in subsidium contribuere pro rata, ut latè probat Caccialup. *de pens. q. 17. ubi n. 15.* dicit quod cum ea scripserat, consulit cum D. Nicolao de Castillo Advocato Consistoriali, & Fiscali magno, & practico in Curia Romana, & petit quid viderat observari, & quod respondit se pluries interrogatum dixisse, quod pensionarius debeat contribuere cum proprietario in solutione decimæ Papalis: idem latè probant Gig. *de pens. q. 59.* Rebuff. omninò videndus *conf. 125.* Valasc. alios referens *de jure emphyt. q. 17. n. 9.* Ludov. Sacca *conf. 14. n. 23.* Dec. *conf. 156. vol. 1.* Bellencin. *de charit. subsidio, q. 37.* Remig. de Gonni *cod. tr. q. 44.* Escob. *de ratioc. c. 30. n. 22.* Nicol. Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 17.* Idem in tributo, quod Alcala dicitur, quod etiam si debeatur ex pretio, pro quo res venditur, hoc tamen intelligendum de pretio quod revera exigitur, & ad se trahit venditor, ut post alios probat Lafarte *de decima vendit. c. 10. n. 16. cum seqq.* Gutier. *l. 7. pract. q. 54. n. 7. 20. & 21. cum seqq.* Idem etiam in Laudemio, Fab. *in § pretium, n. 3. Inst. de empt. & vend. Peguera in tr. de feud. vers. 1. n. 128. fol. mihi 30.* Lafarte *d. c. 10. n. 17. ad fin. & n. 28. ad fin.* Ponte *in qq. laud. q. 60.* Burg. *de laud. p. 2. insp. 26.* Gutier. *d. q. 54. n. 23. & 24.*

Maximè, quia *d. Extr. unica, §. in ratione*, procedit & loquitur in debito personali, etiam si illi accedit hypotheca; quod patet, quia in principio agit de hoc casu, ibi: *Ratione autem aris alieni quo persona solvens decimam obligata consistit*, &c. & verba quæ sequuntur, ibi: *Etiam si certè res Ecclesiastica propter hoc à quoquam fuerint obligata*, non mutant, nec diversificant casum, sed loquendo de eodem debito ordinario personali, addunt quod de illo factum fuit, licet ad solutionem res aliqua Ecclesiastica obligata sint; quod probatur ex dictione, *etiam*, quæ retentis eisdem terminis implicat casum difficiliorem, *l. etiam, ff. soluto matr. Surd. conf. 305. n. 15.* ex illis verbis, *propter hoc*, quæ planè referuntur ad idem æs alienum, de quo in principio.

- 103 Præterea, & hoc ex eo confirmatur, quia hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria, & egreditur terminos aliarum Covar. *l. 3. var. c. 7. n. 6. & 7. circa fin.* & pluribus relatis Felician. *de cens. l. 1. c. 4. n. 9.*
- 104 vocans hypothecam censualem anomalam, & privilegiatam. Ex quo provenit quod licet in hypothecis ordinariis necessaria sit excussio, ut contra tertium possessorem procedi valeat, *Auth. hoc nisi, C. de pign. non ita necessaria est in hypotheca censuali.* Guid. Papæ *dec. 42.* Covar. *d. c. 7. n. 6.* Valas. *de jure emphyt. q. 32. n. 14.* Gam. *dec. 145.* ubi additio alios refert, dicens hanc esse communioem opinionem, Felician. *l. 3. c. 1. n. 9.* Gaspar. Roderic. *de annuis reddit. l. 2. q. 9. n. 51.* &
- 105 quondam praxi receptum testatur Redoan. *de rebus Ecclesie non alien. q. 17. n. 66.* Petr. Surd. *dec. 32. n. 15.* Ratio est, quia census non tam hypothecam inducit quàm jus quoddam, & onus reale prædio inhaerens, quod transit in quemcunque possessorem, & sequitur ipsam fundum, prout onus tributum rem tributariam, *l. 1. & fin. C. sine censu, vel reliq. quam rationem tradiderunt Valasc. d. q. 32. n. 13. & 14.* optimè Covar. *d. c. 7. n. 6.* Gaspar. Roderic. *d. q. 9. n. 52.*

- 106 Unde absolum est intelligere verba *d. §. ratione autem*, de hypotheca censuali cum verba ad id quod *Barbosa Vot. decis. Pars II.*

regulare est, referenda sint, non autem ad irregulare, & extraordinarium, *l. Scio, §. medico Sempronio, ff. de annuis leg. nec ad causam privilegiatam, l. si adulterium, §. lib. ff. ad leg. Juliam de adulter, & pluribus comprobatur Tiraq. de retractu lig. §. 1. glos. 14. n. 93.*

Rursus quod in constitutione census principalius consideratur, est jus reale, quod formatur super rebus hypothecatis, & personalis obligatio est accessoria, quæ solum permanet dum extat specialis hypotheca, ut resolvunt Greg. Lop. *l. 28. verb. censo, limit. 1. tit. 8. p. 5.* Navar. *in c. si seeneraveris 14. q. 3. §. 22. nota, n. 72.* Valasc. *de jure emphyt. q. 32. n. 10.* dicens communem, & in practica receptam, & plures referens Gutier. *pract. l. 2. q. 177. n. 7.* Parlad. *l. 1. rerum quotid. c. 3. n. 22.* Franc. Viv. *dec. 369. n. 15.* Unde quod obligatio personalis in censibus sit accessoria ad majorem securitatem, tradit Gutier. *d. loco, n. 8.* optimè Surd. *conf. 318. n. 1. l. 3.* At verò dictus *§. ratione aris alieni*, egit de obligatione personali uti principali considerata, & de hypotheca illi accessoria, ut patet ibi: *Propter hoc à quoquam fuerint obligata*; ergo referri non potest ad hypothecam censualem, quæ non contrahitur propter obligationem personalem, immò obligatio personalis contrahitur propter ipsam hypothecam, tanquam illi accessoria.

Nec dicatur quod si census imponitur ut expendatur in proprios usus, non est ob id excusandus ne contribuere teneatur ad solutionem decimæ Papalis, argum. text. in *d. Extr. unica, vers. expensa autem, & in §. illa quoque expensa*: nam responderetur constitutionem census hujusmodi fieri debere propter evidentem necessitatem, vel utilitatem, & cum solemnitatibus & causis requisitis ad alienationem rei immobilis Ecclesiasticæ, de quibus in *c. sine excep. 12. q. 2.* ut probat Redoan. *de rebus Ecclesie non alien. q. 17. n. 30. cum seqq.* Et sic justificata census constitutione, necessitate & justitia, debet ex eo detrahi quod sufficiat ad subsidii solutionem, & quicquid postea eveniat, sufficit quod jus legitime alienetur, & sic extra patrimonium personæ Ecclesiasticæ, ut ex valore detrahatur ad solutionem decimæ Papalis, ut dicit Bell. *de charit. sub. q. 37.* quod autem in dicta *Extr. in citatis §§.* disponitur, respicit illum, qui remanet fructuum dominus, & illis fruitur, ut scilicet is non excusetur à solutione decimæ propter expensas, de quibus ibi: quod sanè diversum est à nostro casu, in quo adest fructuum, necnon & juris percipiendi in proprietate alienatio.

Nec rursus quidquam obest dicere, quod decima Papalis est onus quod præcedit censum postea creatum, & quod ita illius constitutio non potuit antè jus Pontifici acquisitum tollere; nam in promptu solutio est, tum quia prima subsidii concessio facta fuit ad annos quindecim, & est indubitatum censum esse antiquiorem concessione præsentis: tum etiam, quia qualitas hujus decimæ non potest imponi tanquam onus reale, & certum super fructibus, sed tanquam collecta variabilis, quæ imponitur personis Ecclesiasticis pro fructibus, quos percipiunt ex propriis rebus, ut suprà dixi: unde in tantum quis tenetur collectam solvere, in quantum fructus percipiet, & ita alienando rem quam possidet, non solvit hanc collectam, nec ejus domus transit in possessorem sæcularem, ut dictum est, & eodem modo alienando partem, scilicet jus percipiendi redditus, quod alienatur in censu, debent personæ eximi à decima Papali pro rata, cum idem sit de toto quoad totum quod de parte quoad partem, *l. qua de tota ff. de rei vend.* Unde in hoc casu deductio census non ex eo procedit quod ille sit antiquior onere subsidii, sed ex natura rei, & ipsius decimæ Papalis, quæ proculdubio admittit hujusmodi deductionem: & in terminis quod in collecta deducatur census ex post facto impositus, probat optimè Purpur. omninò

videndus d. conf. 356. n. 1. vers. circa secundum, cum seqq. vol. 1.

- 111 Ex quibus utraque opinio videtur probabilis, sed probabilior est hæc ultima affirmativa, quam sequutus fui in meo tr. de officio, & potest. Epis. p. 3. alleg. 87. post n. 5. in impressione Lugdunensi de anno 1641.
- 112 Dubitavi deinde, an ex redditibus ad fabricam aliqujus Ecclesiæ vel Monasterii designatis subsidium sit solvendum? Et respondi negativè dum fabrica durat, & ipsi Ecclesiæ, vel Monasterio bona, seu redditus illi non applicantur: tum quia fundator ita cavit, & expresse jussit, ne applicarentur pio loco, nisi absoluta fabrica, quæ verba denotant conditionem ex vi ablativi absoluti, id est, ædificio perfecto, l. à testatore, ff. de condit. & demonstr. glos. verb. sub conditione, in l. cum ab eo, ff. de contr. empt. tradunt Barr. in d. l. à testatore, n. 1. Oros. in l. ab empt. n. 13. ff. de pact. Padill. in l. 1. n. 16. ff. de leg. 2. & dum conditio pendet, dispositio sine effectu manet, l. cum ad presens, cum l. seq. ff. si certum pet. l. cond. 54. ff. de verb. sign. Aretin. in l. ex facto, n. 12. ff. de vulgari & pupil. Men. conf. 459. n. 41. & 42. vol. 1. & conf. 388. n. 15 vol. 4.
- 113 Et in puncto est decisio Bonifacii VIII. in d. Extr. unic. de decim. quæ loquitur in terminis alterius subsidii concessi super fructibus, & redditibus Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, & emanavit ad declarationem aliquorum dubiorum ab intelligentia concessionis dicti subsidii emanantium, & in §. de elemosynis verò, expresse refert quod de illo conceditur vel applicatur ad opus fabricæ, non est solvendum subsidium, ut videre est ibi: De elemosynis verò, seu oblationibus datis ad opus fabricæ, &c. & sequitur inferius ibi: decima non solvetur, &c. & post prædictam Extr. dubium elevavit glos. verb. beneficiorum, in d. Clem. de decim. ubi inter alias quæstiones hanc excitavit; Videlicet si relicta ad opus fabricæ debeant contribuere in prædicta concessione? Et negativè respondet allegando dictam Extr. Hanc glossam dicunt communiter receptam Cardin. ibi, n. 3. & Imol. n. 5. dicentes in hoc casu contributionem fieri non debere, quod idem probat Franc. Monald. conf. 167. in diffie. n. 5. l. 2. & melius Bonif. de Vitalinis in d. Clem. 2. n. 46. ex cujus dictis colligitur singularis distinctio, videlicet si redditus ad opus fabricæ consignati primum Ecclesiastici fuerint, & postea ad fabricam applicantur, debent contribuere; secus verò si nunquam fuerint Ecclesiastici, ita ut operarii fabricæ fructus per eorum manus reciperent, & non per manus beneficiati, quia tunc non dicuntur fructus Ecclesiastici, cum adhuc non pervenerunt ad Ecclesiam, ac proinde ut tales non subiciuntur contributioni, & ita intelligitur text. in d. Extr. dum habet elemosynas, & oblationes, de quibus ibi, non dici fructus Ecclesiasticos, ad hoc ut contribuere tenerentur, & in effectu eandem distinctionem fecit glos. in d. Clem. 2. de decimis, in vers. secundum etiam expenditur. Et hoc sine dubio procedit, ubi operarii fabricæ fructus per manus ipsorum reciperent, ut in terminis tenet Bonifac. de Vitalinis in d. Clem. 2. n. 46. ibi: [Ex quo inferri potest secus esse, si ita essent assignati fabricæ, ut operarii fabricæ fructus per manus ipsorum reciperent, & non per manus beneficiati, argumento d. l. fundi, quia tunc non videntur esse fructus beneficii, sed ipsius fabricæ, & nondum percepti, argum. l. usufructu legato, ff. de usufructu, & istud bene probat limitatio appposita in istis declarationibus, ubi dicitur quod de oblationibus, & de aliis elemosynis, quæ dantur ad opus fabricæ, decima non solvitur: & sit ratio, quia ista non sunt fructus beneficiorum, arg. l. in agris limitatis, de acquir. rerum dominio, nec percipiuntur per beneficium, sed per deputatum ad

opus fabricæ, &c. sequitur Bellencin. de charitativo subsidio, q. 74.]

Idem forsitan procederet si Monasterium fructus reciperet, & ex illis operariis solveret expensas fabricæ, quia distributio, sive illorum administratio non fit per Monasterium jure proprio, sed nomine fundatorum, ut ipsimet in fundatione dicunt; quando enim quis potest duplicem personam repræsentare, propriam scilicet, & officii, l. tutorem, ff. de his quibus ut indign. Bald. Salicet. in l. ejus, C. de comp. Ror. Genuens. dec. 31. n. 11. & dec. 75. n. 13. Joan. de Pureo inter conf. Bald. conf. ult. n. 2. vol. 6. in eo quod pertinet ad administrationem, & facitejus nomine, consideratur tanquam procurator, seu administrator, & non nomine proprio, fin. ff. de inst. action. Barr. in l. post mortem, §. 1. ff. quando ex facto tut. & in l. 1. §. nunciatio, n. 12. ff. de novi operis nunc. Alberic. in l. 1. §. sufficit, n. 7 ff. de administ. tutor. Menoch. de presumpt. l. 3. pres. 49. n. 17. Decian. resp. 85. n. 17. l. 5. Hier. Gabr. conf. 71. n. 2. l. 1.

Huic partim faver observantia inconcussa, quæ indicat sensum prædictæ concessionis Apost. quia eodem modo præsumitur concessam, quod successivè fuerit exequutum, cap. cum dilectus, de cons. l. si de interpretatione, ff. de legib. l. semper in stipulationibus, ff. de reg. juris, cap. venissent, de instit. cum citatis supra verb. 52. n. 43 cum seqq. Posterior enim possessionis qualitas declarat quid à principio fuerit intentionis Bald. conf. 345. ex text. in l. hoc leg. ff. de leg. 3. & in l. Seia, §. tyranna, ff. de fundo instructo, & quod ita fuit observatum, creditor eodem modo fuisse intellectum, Anton. Natt. conf. 406. n. 25. 27. & 28. col. 2. loquens in quadam concessione, & dicit quod onera complectitur, ex eo quod ita exequuta fuit, & quod actus sequens declarat voluntatem præcedentem, Petr. Surd. conf. 140. n. 43. usque ad n. 49. l. 1. Francisc. Bec. conf. 96. n. 13. & 14. vol. 1. ubi quod observantia subsequens omnem dubitationem tollit, & evidentissimum præstat intellectum, Bald. in cap. fin. de cons. n. 29. adjiciens quod consuetudo interpretativa rudes sermones, & etiam significata transformatur, ut in l. 1. C. si secund. nup. serv. mul. Anton. de Butrio in d. cap. fin. num. 47. ubi quod hujusmodi consuetudo supplet verba omissa in dispositione, ut l. quod si nolit, §. quia assidua, ff. de adilit. edicto. Socin. sen. conf. 145. n. 1. vol. 1. subjiciens quod licet ex solis instrumentis non possit quis urgeri ad præsentam solutionem, quasi instrumenta clara id non dixerint, adstringitur tamen juncta observantia, vel consuetudine quia virtute sequentis usus extenditur instrumentum ad illud, ad quod aliàs non extendebatur, Honded. conf. 92. n. 30. vol. 1. Becc. conf. 66. n. 3. l. 1. Bald. conf. 257. l. 2. tradit quod si consuetudo, ut forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio, restringatur ad illos tantum, qui consueverunt solvere, Aym. conf. 3. Alben. conf. 407. n. 8. & ferè in terminis tenet Andri Carpan. de jure relevii, p. 1. q. 13. n. 24. ibi: [Et quia in Regno nostro contraria est recepta consuetudo judicandi in hoc casu, ideo secundum cujusquam regni consuetudinem est videndum, sicque ampliàs non est dubitandum in hoc Regno nostro, eo quod ibi talis urget consuetudo judicandi, ut relevium debeat deductis oneribus, & expensis.]

Et licet ubi concessionibus dubiæ sunt, recurri debeat ad Principem concedentem, nihilominus tamen regula hæc cessat quando immediatus usus, & consuetudo aliter fuit interpretata, quia hæc interpretativa declaratio præcedit cuicunque alteri declarationi à Principe concedente factæ, leg. cum de novo, & ibi Salicet. n. 1. Codic. de legib. Barr. in leg. neque leges, n. 3. ff. eod. tit. Decian. conf. 52. n. 26. & seqq. vol. 5. nec requiritur

- 125 quiritur ut introducatur longo tempore, sed sufficit decem annorum transcurfus cum uno, vel duobus actibus, Dec. in c. cum M. Ferrariensis, n. 1. de const. Corn. conf. 88. num. 10. vol. 4. ubi notant, quod jure nostro dicitur longa consuetudo, ad differentiam alterius, quæ brevis est, scilicet quæ per observantiam declarativam introducitur, Nevizan. in sylva nupt. l. 5. n. 94. Franc. Becc. conf. 101. n. 50. vol. 1. Surd. conf. 335. n. 26. & 27. vol. 3. ubi ait quod ita præsumitur concessum sicut reperitur immediatè observatum postquam emanavit rescriptum, quamvis modico tempore sic fuerit usitatum, Menoch. conf. 49. n. 20. Hier. Gabr. conf. 164. n. 7. vol. 1. Qualis enim fuit animus statuentis ex eo declaratur, quod factum, & observatum postea fuit, probat Roman. conf. 520. n. 2. quini-mo notanter dicit Dec. conf. 44. n. 7. vol. 2. post Bart. Socin. quod licet verba statuti, vel instrumenti non serviant, & licet etiam consuetudo sola de per se non astringeret, tamen statutum, & interpretatio per consuetudinem simul juncta operabuntur, quod in statuto, vel instrumento videatur expressus ille casus quem consuetudo interpretativa comprehendit.
- 128 Maxime cum ita fuerit sæpe sæpius judicatum, quæ d. cisiones tanquam leges servari debent, l. ex facta, ff. de vulg. l. fin. C. de leg. cap. cum venissent, de judic. l. filiusfam ff. ad leg. Corn. de falsis, ibi: Sic enim invenit Senatam censuisse, l. an in totum, C. de adific. privat. ibi: Præses probatis his quæ in oppido frequenter in eodem genere controversiarum servata sunt, causa cognita statuet, l. Imperator ff. de leg. ibi: Aut rerum perpetuò similiter judicatarum auctoritatem vim legum obtinere debere, &c. l. Hisp. 5. tit. 2. p. 1. ibi: E deve ser tenuta por costumbre si en el tiempo mismo fueren dados consejeramente dos juizios por ella de homes sabidores è entendidos de juzgar, è no aviendo quien ge las contralle. Molin. de prim. l. 2. c. 6. n. 27. & 28. Decian. conf. 6. n. 39. l. 4. Surd. conf. 140. n. 44. Bernard. Grævæ. præm. concl. n. 26. cum seq.

*Hispalensis Provincialatus Hispaniarum
S. Augustini.*

Possessor quicumque amovendus non est sua possessione, nisi prius citetur & audiatur. Executor merus quando de exceptionibus oppositis cognoscere valeat, & interim in executione supersedere, & plura de obreptione & subreptione quarundam litterarum adducuntur scitu dignissima.

V O T U M X C V I I .

- 1 Facti series.
 - 2 Manutendus est ille, qui de tempore lisis mota sui officii possessionem obtinebat.
 - 3 Regularis suo officio privari non potest absque citatione, & causa cognitione.
 - 4 Provincialis à suo officio privatus potest remedium recuperanda intentare.
 - 5 Mandata Regia quibus jubetur aliquem à sua possessione amovendum, non esse exequenda.
 - 6 Princeps licet dicat aliquem esse à sua possessione amovendum, adhuc in tali amotione procedendum est juris ordine servato.
 - 7 Idem in rescripto Pontificio precipiente aliquem suo beneficio privari.
 - 8 Papa potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio, quam in conferendo.
- Barbosa Vot. decis. Pars II.

- 9 Lex, aut statutum contra publicam, vel privatam utilitatem factum, potest per viam appellationis, aut simplicis querela impugnari.
- 10 Sententia judicis fortior est sententiâ statuti, & quare.
- 11 Legis validitas quando est in controversiam deducta, non potest innovari contra possessionem illius, qui eam impugnat.
- 12 Lite pendente super validitate privilegii non est aliquis privandus usu possessionis, vel quasi, etiamsi sit contra jus.
- 13 Possessor in sua possessione est manutenendus lite pendente super executione litterarum apostolicarum.
- 14 Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei judicata.
- 15 Possessor non potest à sua possessione expelli, nisi prius fuerit citatus, & judicialiter convictus ad eam dimittendam.
- 16 A possessione capta superioris auctoritate quis amoveri non potest juris ordine non servato.
- 17 Executor etiam merus debet possessorem citare ad privationem possessionis.
- 18 Violentia dicitur, quam judex facit spoliando possessorem juris ordine non servato.
- 19 Possessio capta alium spoliando juris ordine non servato, dicitur capta per vim expulsi-vam.
- 20 Possessio capta per provisum Apostolicum, possessore non citato, non est manutenibilis.
- 21 Possessio turbativa, non est manutenibilis.
- 22 Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manutenibilis.
- 23 Possessio antiquior, & titulata præferenda.
- 24 Electus administrare non potest dum tractatur de exceptionibus & justitia sua electionis.
- 25 Lite introducta super nullitate electionis antequam fuit, eam suspendit.
- 26 Electus pendentibus objectionibus non potest administrare, etiamsi administrationem inceperit.
- 27 Officii alicujus in possessione existens, impedire potest aliam electionem de eodem officio faciendam, etiamsi non probet rectitudinem electionis.
- 28 Manutentio non impeditur interim dum disputatur de vi decreti irritantis.
- 29 Executor mixtus potest partes judicis assumere.
- 30 Executor omnis est mixtus, quando agitur de removendo possessore.
- 31 Executor tenetur assumere partes judicis quando possident docet de titulo colorato.
- 32 Executor judicantis superior tenetur judicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis.
- 33 Facultas judicialiter procedendi censetur concessa per Claus. Contradictores.
- 34 Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet.
- 35 Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere.
- 36 Executor merus jurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti.
- 37 Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi.
- 38 Executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes judicis.
- 39 Executores gratiarum Apostolicarum possunt cognoscere de legitimis exceptionibus.
- 40 Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum colligatum.

- 41 Sententia executio non potest fieri absque partis citatione.
- 42 Sententia omnia justificatur ex actis processus.
- 43 Sententia non exhibito processu, & si ne illo lata nihil probat.
- 44 Acta in sententia enunciata si non exhibeantur: illi credendum non est.
- 45 Judici asserenti acta iudicii processisse, non est credendum.
- 46 Judici asserenti in sententia processisse citationem, & alia acta iudicii, non creditur.
- 47 Sententia enuntians quendam esse procuratorem, non probat mandatum.
- 48 Presumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam.
- 49 Verba enunciativa sententia affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore, non probant adfuisse talem procuratorem.
- 50 Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum non creditur.
- 51 Factum à procuratore ante mandati acceptationem est invalidum.
- 52 Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed ante mandatum susceptum, nihil validum facit.
- 53 Procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit.
- 54 Substitutio à procuratore facta virtute facultatis ad id sibi concessa, nulla est antequam acceptet mandatum.
- 55 Procuratores à definitorio temporali constituti expirant cum ipso definitorio.
- 56 Procurator universitatis non est procurator singulorum de universitate.
- 57 Legatus de latere potest electionis confirmare.
- 58 Legatus est Iudex competens contra exemptos.
- 59 Exemptus à jurisdictione ordinaria non est exemptus à jurisdictione Legati.
- 60 Provisus à Nuntio dicitur provisos Apostolicus.
- 61 Confirmatio electionis facta per Nuntium, dicitur confirmatio apostolica.
- 62 Inferior facta superioris evertere non potest.
- 63 Papa quod confirmat, nemo infirmat.
- 64 Solemnitas non necessaria ad validitatem actus quando in eo intervenit, invalidè, & minus benè, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus.
- 65 Actus quando potest expediri sine presentia iudicis, si fiat in presentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitatur actus.
- 66 Citatio non necessaria nulliter facta non obest, nec actus nullitatem inducit.
- 67 Assensus Regis in contractu reservatus, si in illo non requiratur, actus non vitatur, si vel assensus deficiat, vel minus solemniter opponatur.
- 68 Electio dat plenum jus in habitu tantum, confirmatio exercitium illius actus.
- 69 Confirmatio nihil novi juris concedit, sed tantum exercitium juris per electionem quaesiti.
- 70 Electus potest judicialiter confirmationem sua electionis petere, & superiorem ut confirmet, compellere.
- 71 Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cum pleno jure invitatur.
- 72 Superior ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil obstat.
- 73 Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte confirmare debentis est necessaria.
- 74 Generalis in Religione S. Augustini quomodo confirmat Provinciales.
- 75 Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de jure.
- 76 Verba intelligi debent secundum terminos habiles, & dispositionem legalem.
- 77 Confirmator potest, & tenetur antequam confirmet inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis, etiam absque contradicatore.
- 78 Confirmatio electionis fieri potest extrajudicialiter, agendo privata scilicet scientia, & per viam iudicii contradictorii cum processu.
- 79 Confirmator quando procedit judicialiter, tenetur partes citare, & juris ordinem servare.
- 80 Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri etiam per viam iudicii.
- 81 Iudex si potest procedere ut ordinarius, vel delegatus, electa una via, licet inutili, non potest ad aliam redire.
- 82 Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens sibi praedicitur ad eundem iudicem incompetentem.
- 83 Confirmator non debet ex abrupto, & inordinate ad electionem procedere.
- 84 Crimina electo opposita plenè debent probari ad impediendam electionem.
- 85 Privari suo officio nullus potest, nisi prius audiat, & convincatur.
- 86 Electus ad officia electiva habet firmum jus, & non potest eo spoliari sine causa.
- 87 Regularium in causis summarie proceditur, & admittuntur officiorum privationes levioribus de causis, sed reservato semper juris ordine.
- 88 Pralati manuales, quorum Pralatura non est electiva, amoveri possunt ab officiis ad Superiorum arbitrium.
- 89 Superior non potest sine causa professum in una provincia ad aliam transferre.
- 90 Superior non potest officio manuali subditum spoliare, si faciat malo animo, vel odio.
- 91 Verba, si sibi visum fuerit, important viri boni arbitrium.
- 92 Verbum videor, importat arbitrium boni viri.
- 93 Arbitrium boni viri debet esse regulatum à jure communi.
- 94 Arbitrium boni viri non est libera dispositio.
- 95 Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato.
- 96 Iudex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, potest sine causa cognitione, & partis citatione procedere.
- 97 Commissum ubi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Iudex observare, & sequi omnes Canones juris.
- 98 Devolutio cessat quoad non culpabiles.
- 99 Precepti pro iustitia in dubio presumendum est.
- 100 Laici in electionibus quando intere possint?
- 101 Principis ad regalia pertinet personam nominare, qua regularium electionibus, quando timetur vis, intersit.
- 102 Rex pro scandalis, & seditionibus sedandis etiam inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas politica utitur jurisdictione.
- 103 Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius acta, non vitiat ipsam electionem.
- 104 Conservatio illarum rerum, & dispositionum, in quibus Rex manum apposuit, attendenda est.

- 105 *Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prerogativam.*
- 106 *Appellationis iudex non potest judicare nisi coram eo productis & visis actis prima instantia.*
- 107 *Sententia lata coram secundo iudice, non re productis actis prima instantia, est ipso jure nulla.*
- 108 *Processus non est in forma probanti, si non sit à Notario actuario authenticatus, & subscriptus.*
- 109 *Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla.*
- 110 *Forma omisso actum vitiat.*
- 111 *Forma est de genere indivisibilem.*
- 112 *Electio quæ erat facienda de triennii tempore nulla erit, si fiat de longiori.*
- 113 *Tempus certum assignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito.*
- 114 *Attentata committuntur non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam.*
- 115 *Appellatio ab electione interposita quando suspendat.*
- 116 *Sententia super confirmatione electionis judicialis, est appellabilis, sicut alia qualibet sententia.*
- 117 *Attentata est possessio cujusdam cathedra post appellationem ab oppositore interpositam.*
- 118 *Sententia per quam confirmatur electio est definitiva.*
- 119 *Sententia privationis alicujus officii est appellabilis.*
- 120 *Sententia suspensionis, aut privationis officii, aut vocis activa, & passiva in regularibus est appellabilis.*
- 121 *Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur.*
- 122 *Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum Superiorum, ubi proceditur extrajudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum.*
- 123 *Prælati in modo visitandi, vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare.*
- 124 *Sententia revocationis via executiva semel concessa est appellabilis.*
- 125 *Possessor officii non est privandus illius usu, pendente lite super privatione.*
- 126 *Continuans, qui est in quasi possessione eligendi, non attentat.*
- 127 *Actus quando est consequitivus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licet sit gestus post litem motam.*
- 128 *Confirmatio dum pendet, non est electus à sua possessione amovendus, si eam habuerit.*
- 129 *Possessor in vim contractus celebrati sub conditione impetrando assensum Apostol. non potest sua possessione spoliari, pendente dicti assensus impetratione.*
- 130 *Possessor antiquior est præferendus, & manutenendus.*
- 131 *Provincialis electus à Capitulo, cujus electio fuit cassata à Generali, & alius ejus loco electus, potest appellare, & interim est manutenendus.*

R P. M. Franciscus Nuñus die 28. Octobris 1641. electus fuit in Provinciale Ordinis S. August. Provinciæ Bæticæ, & statim à Præsidente Capituli per P. Generalem deputato, & ad abundantiore cautelam ab Eminentiſſ. & Reverendiſſ. D. meo Cardinale Fachinetti, in Regnis Hispaniarum tunc temporis Nuntio Barboſæ Vol. decis. Pars II.

Apost. confirmatus & approbatus fuit, ac ab omnibus acceptus, & obeditus, ita ut per annum & ultra in pacifica Officii possessione permaneret. Sed deinde introducta causa in Romana Curia sub prætextu obtinendæ confirmationis à Reverendiſſimo P. Generali, fuit à sanctæ memoriæ Urbano VIII. facultas ei concessa, ut Capitula duo immediate præcedentia, ac in eis sequuta quæcunque, electiones, & alia acta auctoritate Apost. annullare libere & licite posset, itaut quidquid illius facultatis vigore per eundem Reverendiſſimum P. Generalem gestum, actum, & ordinatum fuerit, id ab omnibus dictæ Provinciæ Fratribus observandum foret. Quia facultate Reverendiſſimus utens non transportatis actis, nec habita causæ cognitione, nec partibus citatis, & auditis, prædicta duo Capitula annullavit, & nulla ac invalida fuisse & esse declaravit, & in Provinciale R. P. F. Joannem Butron. nominavit, & à sua possessione expellendum esse dictum R. P. Nuñum declaravit. Verum cum multa circa obreptionem, & subreptionem litterarum à P. Generali super præmissis expeditarum fuerint deducta tam in tribunali Nunciaturæ quàm in supremo Castellæ Consilio, fui consultus quid juris mihi videbatur, & respondendum esse duxi prout infra.

Legalis est apud nostros conclusio, quod ille qui de tempore litis motæ, prout erat P. M. Nuñus officii sui possessionem obtinebat, summariſſimi possessorii remedio in ea manutendus est, & ab adversarii perturbationibus tuendus, *toto tit. ff. si possidetis, §. retinenda, inst. de interd. c. cum venissent, de institut.* & in terminis, quod pro tuenda possessione officii comperat dictum remedium, probant Guill. Benedict. in c. Raynutius, de testam. verb. duas habens filias n. 4. Joan. Vincent. de Anna alleg. 103. Mastrill. de magist. l. 1. c. 27. n. 33. S. sic Aragon decis. 389. num. 1. & 2. p. 4.

Et in Regulari idem resolvit Mon. conf. 103. n. 22. 3 & 23. vol. 2. ubi quod Regularis suo officio non possit privari absque citatione, & causæ cognitione.

Et magis in terminis in Provinciali suo officio per P. Generalem privato, quod habens se pro spoliato possit remedium recuperandæ intentare, tradit Valenz. conf. 44. ex n. 1. usque ad q. 1. l. 1.

Non obstat quod dictus P. Nuñus & alii fuerint ab officiis suis amoti de masdato Regni Generalis, ex commissione sibi data à Sanctissimo, ut ad amotionem, & privationem hujusmodi executivè procederet: Quia nihilominus tenebatur ipse Reverendiſſimus prius citari facere dictum P. Nuñum, & consortes, eosque audire ut rescripto Principis, quo jubetur aliquem suo officio privari, probat l. *meminerint, C. unde vi, l. si non cognitio, C. si contra jus, cap. conquerente, de restit. spoliat. l. 2. tit. 13. l. 4. Recop.* ubi statuitur regia mandata, quibus jubetur aliquem à sua possessione amoveri, non esse exequenda. Afflict. dec. 36. n. 35. v. nec obstat quarto, & n. 36. Burg. de Paz. conf. 25. n. 5. Azaved. in l. 2. n. 23. cum seqq. tit. 13. l. 4. Recop. Cumia in redivisus Siciliæ, c. 38. num. 295. cum seqq. Menoch. conf. 1002. num. 12. & 13. lib. 11. Stephan. Gratian. disc. forens. tom. c. 167. n. 52. Giurba conf. 67. num. 32.

Quod quidem procedit etiam si princeps expressè dicat aliquem debere à sua possessione amoveri; adhuc enim in tali amotione procedendum est juris ordine servato, ex doctrina Innoc. in c. cum olim, il. 2. n. 2. de privil. & in c. 1. de concess. preb. in 6. collect. 2. Navar. in c. cum contingat, de rescript. causa 3. nullit. per tot. Afflict. in Constit. Neapol. rub. 24. n. 50. Cumia loco citato, qui expressè loquitur in mandato Regis, in quo jubetur aliquem à sua possessione amovendum, & subjungit incautum, & imprudentem esse judicem

- qui possessore inaudito illud executioni demandaverit.
- 7 Idem locum habet in rescripto Pontificio precipiente aliquem suo beneficio privari, ut per Mench. *contr. illustr. lib. 1. cap. 41. n. 25. & 26. Petra de potest. Principis, cap. 29. ex n. 17. Modern. de supplicat. ad Sanctissimum, c. 7. ex n. 40. & seqq. & n. 50. & 52.*
- 8 Anell. Amat. *conf. 117. n. 8. & 9.* ubi quod potestas Papæ, non est tam amplissima in auferendo beneficio, quam in conferendo. Ego in *coll. ad c. cum olim. de re judic. n. 4.* & in nostra specie Fr. Emman. Rodi. *q. reg. tom. 1. q. 6. art. 8.*
- 9 Et in qualibet legis, aut statuti dispositione contra publicam, aut privatam utilitatem facti, ut possit per viam appellationis, supplicationis, aut simplicis querelæ impugnari, tenent DD. in *c. cum omnes, de const. ubi Abb. n. 2. Imol. n. 19. & Barbat. n. 14.* Item Franch. in *c. consuluit, il. 3. in fine, sub n. 5. de appellat. Bald. in l. 1. §. similique modo, n. 2. ad fin. C. de Latina lib. toll.* ubi quod sententia judicis fortior est sententia statuti, quia à sententia statuti potest Principi semper supplicari, à sententia autem judicis, si transferit in rem judicatam, non potest appellari, quod etiam bene explicat Dec. *conf. 334. n. 5. Gutier. practic. lib. 3. q. 33. n. 10. Rot. dec. 51. n. 6. p. 2. divers.*
- 11 Et interim quod disputant de validitate legis, non potest innovari contra possessionem illius qui eam impugnat, sed debet lite pendente in sua possessione manuteneri, ut in terminis decidit Rot. *dec. 41. n. 8. & per tot. p. 2. divers.* ibi: *Quartò non obstat, quod ubi actus à lege permittitur, non potest turbatio, vel spoliū considerari, ad tradita per Socin. jun. conf. 48. n. 6. l. 2. & conf. 68. n. 31. l. 3. & per tot. inter consilia Butrii consult. n. 10.* quia id non procedit quando legis validitas est in controversiam deducta, & super ea lis pendet, tunc hujusmodi iudicio pendente non debet quis commodo suæ possessionis privari, per ea, quæ tradit
- 12 Abb. in *c. 1. n. 4. ut lite pend.* Dices per illum text. lite pendente super validitate privilegii non esse aliquem privandum usu possessionis, vel quasi etiam si sit contra jus, &c. Et in dictis stetit eadem Rot. *dec. 50. 64. & 70. d. p. 2. div.* quarum decisionum meminit Aloys. Ricc. in *collect. dec. collect. 2180. vers. amplia 13.* & sequuta est eadem Rota in *Affisiensi statutorum, 22. Maii 1619. coram sanctissimo D. N. Gregorio XV.* quæ habetur apud Post. in *sine sui tract. de manut. dec. 147. n. 6. & 7.*
- 13 Et in executione litterarum Apost. quod lite pendente super ea possessor sit in sua possessione manutendus, censuit Rota apud Marches. *de comm. p. 1. pag. 964. n. 4. & 6.* & resolvit Post. in *tr. de manut. observ. 46. n. 13. & 14.* ubi n. 25. addit quod etiam quod litteræ Apost. sue in jam executæ de facto, & non citato primo possessore, poterit si se non habuerit pro spoliato ratione civilis possessoris animo retentæ, non obstante dicta executione de facto, & in gradu appellationis petere se in ea manuteneri, & ad naturalem ab adversario detentam restitui: & n. 16. resolvit hoc procedere etiam si in litteris Apostol. adsit clausula, Parito Brevi.
- 14 Et in executione rei judicatæ certum est tertium, qui se opponit, posse illam impedire, ita ut contra eum & in sui præjudicium, ac in suis bonis ea fieri non possit; esset enim quemquam, antequam condemnatur, rebus suis spoliare, Azin. in *praxi civili, p. 1. c. 2. §. 13. limit. 25. in princ. pag. 149.* Covar. *pract. c. 16. n. 3. vers. tertio solet tradi species, Garthar. dec. 52. num. 2. Joseph. Ludov. dec. 26. n. 15. Peguera dec. 206. Sigism. Scacc. de appellat. q. 17. lim. 6. membr. 4. n. 52. Pailad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. part. 4. §. 5. in princip. Paschal. de patria potestate, p. 1. c. 8. n. 157. Modern. Regia protect. p. 4. c. 4. à princip. Barbat. in tract. d.*
- assistencia, glos. 4. n. 24. ad fin. vers. mandatum tamen est, alias n. 56. in 2. edit.*
- Nec suffragari potest R. P. Butrono quod in aliquibus monasteriis se fecerit in Provinciale recognosci, quia id factum fuit inaudito & minimè citato dicto R. P. Nuño, & judicialiter convicto ad dimittendam suam possessionem prout requirebatur in *c. licet Episcopus, de prebend. in 6.* ubi notant. DD. Put. *dec. 44. lib. 1. in 2. edit. Lancel. de attent. p. 3. c. 24. q. 13. Nicol. Garc. de benef. p. 11. c. 3. n. 323. cum seqq. & p. 3. c. 2. ex n. 139. ubi n. 145.* refert sic declarasse sacram Cong. Flores de Mena *var. q. 13. num. 21. Gutier. conf. 10. n. 13.* ubi agit de possessione capta superioris auctoritate, à qua amoveri quis non potest juris ordine non servato, Modern. *de regia protect. p. 2. c. 15. ex n. 20. & p. 3. c. 6. n. 10. & n. 75.* & aliqua cumulat Navar. in *schol. ad l. defensionis facultas, C. de iure fisci, lib. 10.* optimè Rota apud Farin. *decis. 187. num. 1. ad fin. tom. 1. in posthum. aliàs part. 2. recent.* ubi quod executor etiam merus debet possessorem citare ad privationem possessionis: & num. 2. subdit quod clausulæ prægnantes non possunt tollere hanc citationem.
- Unde bene infertur ad decisionem *cap. conquerente, de restit. spoliat* ubi violentia dicitur quam iudex facit spoliando possessorem juris ordine non servato, & ibi notant DD. *glos. in d. cap. licet Episcopus, de prebend. in 6. Menoch. remed. 8. recap. n. 18. 19. & 23. Burg. de Paz. conf. 25. n. 13. cum seqq. Cumia ad ritum 36. Sicil. n. 280. & seqq.* & possessio hoc modo capta dicitur per vim expulsiivam Reip. in *l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acquir. possess. n. 59. Rot. dec. 139. n. 2. p. 1. recent.* Et spoliū hoc modo factum non dicitur turpidum, sed patens. Rot. *dec. 364. n. 1. & dec. 555. num. 2. part. 1. recent.* Hinc oritur, quod possessio capta per provisum Apostol. possessore non citato, non est manutenibilis post. *de manutent. observ. 12. n. 57. Noguerol. alleg. 25. n. 189. & 190. Rota coram Buratto inter ejus impressas, decis. 263. n. 3. & dec. 527. n. 2. & coram Duran. dec. 389. n. 6.*
- Addo quod possessio de facto capta à R. P. Butrono est turbativa, & per consequens non manutenibilis. Rota coram Buratto *dec. 185. n. 5.* & quæ dedit causam liti, quæ pulsatus R. P. Nuñus statim ad iudicium summarissimum manutentionis convolvavit, gloss. *verb. pacificam, in cap. commissa, de elect. in 6.* quam ad hoc notat Archid. *ibi, n. 1. Socin. sen. conf. 76. n. 4. vol. 1. Dec. conf. 54. n. 28. & 29. lib. 4. Greg. XV. dec. 4. n. 2. & ibi addit lit. A, & dec. 569. n. 5.* ubi fuit dictum possessionem ex qua lis sumpsit originem, non esse manutenibilem, Cancer. *lib. 3. var. c. 4. n. 95. & 96.* ubi quod si facio circa possessionem aliquem actum, eam propria auctoritate capiendo, de quo adversarius statim conquestus est, talis possessio non dicitur manutenibilis, Fontanel. *de pactis nupt. tom. 2. claus. 7. glos. 3. p. 10. n. 56. & 57. Roman. conf. 56. n. 5. cum seqq. & conf. 58. n. 3. Post. d. tract. de manut. observ. 17. n. 44. cum seqq. Nogue. alleg. 18. n. 55. & 67. & alleg. 25. num. 192. & alleg. 26. numero 181. & alleg. 28. numero 65. Rota decis. 291. n. 12. part. 6. recentior. & coram. Duran. decis. 330. num. 4. & decis. 349. numero 1.*
- Secundò pro parte R. P. Nuñi ponderatur ejus possessio præferendam esse cuicunque aliæ P. Butroni, quia antiquiorem & titulatam, *cap. licet causam, de probat. Covar. pract. cap. 17. ad fin. vers. duodecimò, Surd. conf. 18. n. 24. Afflict. decis. 327. n. 2. Marcell. var. resol. lib. 1. cap. 59. n. 3. Thoro. in compendio, p. 2. verb. 3. possessor antiquus, pag. 452. & verb. possessor juris creandi, col. 3. Post. de manut. observat. 71. Rota dec. 139. n. 37. & 39. tom. 6. recent. & dec. 156. num. 1.*

num. 1. & decis. 240. num. 6. part. 2. recent. & decis. 102.
num. 2. & decis. 110. num. 2. part. 5. recent. & coram
Baratto decis. 15. num. 66. & decis. 139. n. 1. & dec. 250.
num. 1.

- 24 Tertiò pro eadem parte fait allegatum, quod dum
agitur de exceptionibus oppositis contra prætentam
electionem P. Butroni, & dum tractatur de earum
iustitia, non potest idem P. Butron. electus adminis-
trare, Alex. ad Bartol. in l. 1. de glande legenda, lit. B.
Vincent. de Franchis decis. 419. n. 1. Aviles ad cap. 5.
Prator, verb. suspendendum, n. 4. Rovit. in pragmat. 2. de
administrat. num. 43. Capiblanco ad pragmat. 5. de Baron.
num. 103. vers. sed ante captam, Azeved. ad Curiam
Pisanam, lib. 2. cap. 4. num. 14. Cabed. Portugal. de-
cis. 111. ad fin. part. 1. Amendol. ad Franch. decis. 210.
num. 23. Modern. de Regia protect. p. 3. cap. 8. num. 19.
Aloyf. Ricc. in praxi, p. 4. resol. 54. per tot. Ego in col-
lect. ad c. fin. de iudic. n. 6. Optimè Cæpol. caut. 234.
incip. Si quis vult, ubi dicit quod lite introducta su-
per nullitate electionis, antequam fiat, eam suspen-
dit: sequitur Amendol. ad d. decis. 210. n. 27. Tambur.
de iure Abbatum, tom. 1. disp. 5. quest. 12. num. 17. ubi
eandem conclusionem comprobatur, & quod non possit
fieri electio. Et Amaya in l. 2. C. de decurion. lib. 10. ex
n. 22. cum seqq. latè probatur, quod electus pendentibus
objectionibus non potest administrare etiam si ad-
ministrationem inceperit, ex Phæbo Portug. decis. 65.
à princ. & Ego in addit. ad commentaria parentis in
Ordin. Regni Portugal. tit. 67. num. 8. pag. 65. Et de
inquisito, vel accusato accusatione pendente, Cabed.
Portug. decis. 84. n. 18. p. 2. Tamburin. d. disp. 5. q. 20.
num. 8.

- 27 Est namque ad hoc propositum litteris aureis no-
tanda doctrina Innocentii in cap. veniens, il. 2. de testib.
resolventis quòd existens in possessione alicujus officii
impedire potest aliam electionem de eodem officio
faciendam, etiam si non probet rectitudinem electio-
nis, quia ad hunc effectum sufficit probare se elec-
tum, licet non se rectè electum probet: sequitur ibi
Zabarel, dicens esse centum manibus notandum,
Pereg. de fideicom. art. 48. n. 31. Rot. decis. 698. n. 3. p. 2.
recent. ubi quod nullitas tituli non debet disputari in
iudicio retinendæ.

- 28 Non obstat quod in litteris Apost. in aliis R. P.
Generalis insertis adsunt clausulæ multum prægnan-
tes, quæ manutentionem impedire possunt quia res-
pondetur easdem clausulas tanquam dictis litteris
accessorias, earum naturam sequi, Sord. decis. 7. n. 28.
& 29. Castill. tom. 6. controvers. c. 168. à n. 13. Modern.
de supplicat. ad Sanctissimum, p. 2. c. 26. num. 64. Et in
dubio utrum decretum irritans irritet, necne, non
impeditur manutentio interim dum disputatur de vi
dicti decreti, Nicol. Garc. de benefic. p. 5. cap. 1. n. 430.
cum seqq. Beltramin. ad Greg. XV. decis. 283. num. 8.
Roman. conf. 58. n. 1. Modern. de Regia protect. part. 3.
cap. 10. n. 161. & seq. Post. de manus. observ. 46. num. 14.
& 15. Rot. decis. 752. n. 6. p. 2. recent. & dec. 48. n. 5. p. 1.
recent.

- 29 Minus obstat quod Eminentissimus D. Nuntius est
dictarum litterarum merus executor, proindeque ha-
bere jurisdictionem tantum ad exequendum, non verò
ad cognoscendum de exceptionibus oppositis. Quia
ad hujus dubii resolutionem præmissa distinctione
inter merum & mixtum executorem, de qua latè egi-
mus in praxi exigendi pensiones, p. 2. quest. 12. per tot.
respondemus Eminentissimum D. Nuntium esse dictarum
litterarum mixtum executorem, ac proinde assu-
mere posse partes judicis procedendo judicialiter &
cognoscendo de exceptionibus, ac super eis pronun-
tiando. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. n. 44.
Nicol. Garc. de benefic. p. 6. c. 2. n. 110. Valenz. conf. 9.

n. 2. tom. 1. Amat. Roderic. de execut. sentent. cap. 2. n. 39.
Gregor. XV. decis. 337. n. 17. & ab illius pronuntiatio-
ne dari appellationem suspensivam, quia non debet
qui dimittere suam possessionem ad verbum execu-
toris, Marc. Anton. var. resolut. lib. 1. resol. 50. num. 6.
Nicol. Garc. d. p. 6. c. n. 112. cum seqq. Gregor. XV.
decis. 69. n. 7. & decis. 91. num. 3. Rota decis. 701. n. 2.
p. 2. recent. quod ex sequentibus comprobatur funda-
mentis.

Primò, quia dictus R. P. Nuntius, & consortes ab 30
anno cum dimidio & ultra legitimè in possessione
officiorum suorum persistunt, à qua non debent amo-
veri nisi prius citentur, eorumque rationes discutan-
tur, non enim quis est à sua possessione expellendus,
nisi eo prius vocato, & audito, Card. conf. 75. in princ.
vers. verum possessio, Nicol. Garc. d. cap. 2. num. 110.
Greg. XV. decis. 500. n. 5. cum aliis suprà citatis n. 15. Et
hoc casu, quando scilicet agitur de removendo pos-
sessore, omnis executor est mixtus, idem Greg. de
decis. 500. n. 6. Beltramin. ad eundem decis. 413. sub n. 4.
in princ. ubi id maximè intelligit quando ille, qui est 31
in possessione, docet de titulo colorato, & tunc exe-
cutor tenetur assumere partes judicis, Achil. de Grassis
super reg. de triennali, decis. 6. n. 4. Flamin. Paris. de resign.
benef. lib. 11. q. 10. n. 33. ubi ampliatur etiam si non adsit
claus. Vocatis vocandis.

Secundò, quia nunc agitur de executione sententiæ 32
quam R. P. Generalis pronuntiavit super privatione
nonnullorum, & admissione aliorum ad munus Offi-
cialis, Priorum, & Definitorum, & nulli dubium est
posse in hoc eventu recurri ad Eminentissimum D.
Nuntium tanquam judicantis superiorem, illumque
teneri judicialiter cognoscere de exceptionibus oppo-
sitis, & super eis pronuntiare, ad not. per Menoch.
de arbitr. lib. 1. quest. 38. n. 6. Sigism. Scacc. de appellat.
quest. 17. limit. 10. n. 46.

Tertiò, quia per claus. Contradictores, &c. in præ- 33
dictis litteris insertam censetur concessa facultas judi-
cialiter procedendi. Ita Campan. in divers. juris Canon.
rub. 11. c. 13. n. 235. Marc. Anton. var. resolut. lib. 1.
res. 112. casu 16. vers. tertiò facit, Rot. decis. 616. n. 4.
p. 2. recent.

Quartò, quia ex contextura earundem litterarum 34
constat, quod Generalis non præmiserit necessariam
cognitionem, quo casu etiam merus executor potest
de exceptionibus in executione oppositis cognoscere,
& ad illarum verificationem devenire solùm enim ubi
omnis præcessit cognitio, nuda remansit executio,
quæ sola mandata dicitur, ut ex Bart. Morla, &
aliis resolvit Cancer. var. resolut. lib. 2. cap. 15. nu-
mero 33.

Quintò, quia licet merus executor non habeat ju- 35
risdictionem ad ferendam sententiam super exceptio-
nibus oppositis, nihilominus tamen potest cognitio-
nis causam ad superiorem remittere, & interim in exe-
cutione supersedere. Menoch. de arbitr. lib. 1. quest. 38.
n. 9. 11. & 12. Flores de Mena var. q. 4. n. 42. & q. 12.
n. 17. & 18. Marches. de commiss. in commiss. appellat. ab
executione Brevium, n. 132. pag. mihi 328. Scacc. de
appellat. q. 17. limit. 10. num. 38. Cardin. Tusch. pract.
conclus. lit. E, concl. 500. num. 3. 4. & 9. & concl. 501.
n. 1. & 2. Modern. de Regia protect. p. 4. c. 6. ex n. 14. ubi 36
resolvit merum executorem jurisdictionem habere ad
cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis,
& subreptionis rescripti ad hoc, ut suspendat
executionem.

Et in casu quo opponitur de nullitate ob defectum 37
citationis contra sententiam, de cujus executione agi-
tur, est indubitatum quod executor etiam merus debet
cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum su-
persedendi in executione, vel illam denegandi, necnon

remittendi causa ad Superiorem, Imol. in Clem. 1. vers. sed nunquid, & ibi Zabarel. n. 6. de re judic. Cancer. var. resol. lib. 2. cap. 15. num. 35. & 36. cum seqq. in 2. edit. Franc. Moli. de brachio Regio, lib. 2. cap. 38. num. 23. cum seqq. Thesaur. quest. forens. lib. 3. quest. 2. num. 4. cum seqq. Leo Valenti. decis. 168. part. 2. Valenzuel. conf. 9. num. 8. Ego in collect. cap. de cetero, n. 7. de re judic.

- 38 Et in omni eventu ubi adest possessor in beneficio, vel præbenda, cujus possessionem alius de manu executoris assumere prætendit, tunc talis executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes judicis. Ita Butr. in cap. fin. n. 7. de presumpt. ubi Abb. ex n. 11. Felin. n. 16. 24. 27. 32. & 33. Garc. de benefico. part. 6. cap. 2. §. 1. n. 110. & seqq. Seraph. decis. 1031. numero 4. & decis. 1045. & decis. 1056. num. 8. Flores de Mena var. lib. 1. quest. 12. numero 13. ubi dicit, quod executores gratiarum Apostol. possunt cognoscere de legitimis exceptionibus, & n. 17. dicit, quod debet cognoscere super causis allegatis, aliàs declarabitur vim facere. Marches. ubi supra, num. 132. cum seqq. Modern. de Regia protect. part. 2. cap. 13. numero 57. cum seqq. & latius in tract. de supplicat. ad Sanctiss. part. 2. c. 34. à n. 78. Beltramin. ad Greg. XV. dec. 413. num. 14.

Ex quibus omnibus resultant contra litteras, de quarum executione agitur, plures & insanabiles nullitates, de quibus distinctè agemus ad faciliorem præsentis intelligentiam.

NULLITAS I.

Quia sententia non justificatur ex rescripto, nec ex actu.

- 40 EX supradictis an constar, principalem nullitatem deduci ex defectu citationis omnium interesse habentium, & ideo quæ illis non citatis gesta fuerunt, debent revocari, & denuò audire, ac cum eis aliàs legitimis possessoribus causam agitari, ut tradit Mangil. de eviction. quest. 172. ex num. 22. & n. 25. cum tribus seqq. ubi quod sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum, vel si alius quàm comprehensus in executione, & quod nullus potest à sua possessione elici absque citatione & generaliter quod sententiæ executio non possit fieri absque partis citatione, Ruin. conf. 128. vol. 5. Cevall. commun. contra commun. p. 3. quest. 809. n. 24. cum seqq. Rot. decis. 284. n. 5. cum seqq. p. 5. recent. Omnis enim sententia justificatur ex actis processus, Rot. decis. 588. n. 3. p. 1. recent. Et sine illis nihil probat, nec pro ea præsumitur, Barz. dec. 37. n. 4. & 5. Peregr. de fideicom. art. 26. n. 16. lib. 1. ubi quod nihil probat non exhibito processu, Noguerol. alleg. 52. num. ... Rota coram Butatto decis. 76. n. 2. cum duobus seqq.
- 44 Quod quidem locum habet, quamvis iudex enuntiet in sententia præcessisse omnia acta necessaria, quia adhuc si non exhibeantur, minimè credendum est sententiæ Chartar. de execut. sentent. cap. fin. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. lib. 2. cap. 310. n. 89. Noguerol. alleg. 12. n. 12. vers. quod procedit. Pro quo est text. in cap. quoniam contra, de probat. & in Auth. si quis in aliquo, Codic. de edendo, Mascard. de probat. concl. 21. numero 54. versic. verum contrarium, usque ad numerum 59. ubi cum communi tradit iudici non esse credendum, qui asserit præcessisse acta iudicii, & alias solemnitates, nisi sententia fuisset partibus præsentibus

prolata, Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 3. ubi loquitur quando sententia partibus præsentibus, & consentientibus, & non appellantibus fuit prolata, & n. 5. agit quando sententia partibus absentibus fuit prolata, quia non creditur iudici asserenti præcessisse citationem, & alia acta iudicii, idem Mascard. conc. 35. n. 2. cum seqq. ubi dicit non credi iudici asserenti in sententia libellum, litis contestationem, testiumque examen intervenisse, idem Alexand. Trentacinq. lib. 1. tit. de verb. signific. resol. 2. n. 30. cum seqq. dum ait, quod ubi fuerit appellatum à sententia, sive sit pars præsens, sive absens, non ex ea probatur præcessisse necessariam causæ cognitionem, cæteraque acta judicialia: plura G. noa de verbis enunciat. lib. 2. cap. 9. bene Felin. in cap. cum in jure, n. 14. de offic. deleg. ubi resolvit sententiam enunciantem quandam esse procuratorem, non probare mandatum, plura cumulat Modern. de supplicat. ad Sanctissimum, p. 2. cap. 30. §. 4. n. 19. Sola enim longa diuturnitas temporis subsequens ipsam sententiam, potest inducere præsumptionem solemnitatis actuum, ex Seraph. decis. 38. n. 4. & 5. ubi exemplificat in diuturnitate centum annorum, quem refert Noguerol. alleg. 12. n. 14. At Gonzal. ad reg. 8. n. 6. exemplificat in diuturnitate triginta annorum. Verum Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de sentent. resol. 4. n. 17. vers. hinc est, ubi dicit duos annos sufficere, si transierint post sententiam in rem judicatam transactam; in præsentem autem casu nec annus transivit, & sententia appellatione suspensa est.

Nec ex verbis enuntiatis dictæ sententiæ pronuntiantis, & affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore dicti R. P. Nuño & consortium, probatur existentia talis procuratoris ex reg. Auth. si quis in aliquo, C. de edendo, notat Alex. conf. 81. Viso & discussa, col. 7. vol. 3. & conf. 89. circa fin. lib. 2. Golin. de procurator. p. 3. cap. 3. n. 23. cum multis seqq. ubi tenet Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum, non credi, Modern. d. cap. 3. §. 4. n. 19. & de Regia protect. part. 4. cap. 1. n. 58. cum seqq.

Multò minùs justificatur ex mandato procuratorio facto à R. P. Nuño & consortibus, & reproducto in actis per R. P. Butron. quia non constat procuratores in eo nominatos illud acceptasse, aut eo usque usos fuisse; cum omni juri certum sit factum à procuratore ante mandati acceptionem esse invalidum. Ita Barr. conf. 73. vol. 1. Imol. in l. qui in Domini, ff. de testam. Alex. & Archid. in cap. is qui, de procurat. lib. 6. qui post Compostell. & Specul. tit. de procurat. §. 1. vers. sed quid, dicunt quod si procurator antequam suscipiat mandatum, faciat aliquid tanquam procurator, etiam si sciat se procuratorem constitutum, dummodò non susceperit mandatum, non valet, per text. in d. cap. is qui, cap. ut super, de appell. in 6. Et hæc est opinio verior, & magis communis, ut per Curt. jun. conf. 63. Alex. in l. licet, C. de procurat. col. 1. Vant. de nullit. tit. de nullit. ex defectu mandati, n. 115. vers. tertio principaliter, Lap. alleg. 81. Castad. decis. 8. n. 12. de restit. spol. & decis. 3. n. 4. de appellat. Joseph. Ludovic. concl. 46. ampl. 12. Sigism. Scacc. de appellat. quest. 5. n. 27. vers. moveor tertio, & de re judic. gloss. 4. q. 4. n. 7. & num. 51. Golin. de procurator. p. 2. cap. 3. num. 10. post Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. c. 87. n. 15. ubi ex Manent. decis. 22. num. 24. addit quod procurator non dicitur facere actum procuratorio nomine, si adhuc mandatum non recepit, nec de eo notitiam habuit. Rota decis. 451. n. 1. & 2. p. 2. recent. ubi ex hoc fundamento probat substitutionem à procuratore factam virtute facultatis ad id sibi concessæ, nullam esse antequam acceperet mandatum.

Non obstat si dicatur R. P. M. Lyanum Provincialem

lem unā cum definitorio suæ electionis dedisse mandatum procuratorium P. M. Thomæ de Paredes, qui illud substituit in personam P. M. Petri de Villanueva, qui cum esset Romæ, uti talis procurator asseritur comparuisse in illa causa coram R. P. Generali; quia
 55 responderetur procuratores à definitorio temporali constitutos expirare cum ipso definitorio, ut in terminis resolvit Borrell. in summ. omnium decis. tit. de procur. n. 459. per gloss. verb. pro Ecclesia, in Clem. fin. de procurat. Deinde responderetur dictum P. Villanuevam à definitorio pro suis causis constitutum procuratorem non posse in vim talis mandati agere causas singulorum de definitorio, quia aliud est universitas,
 56 definitorium, seu Collegium, & aliud singulares illius Collegii, ut in terminis, quod procurator universitatis non sit procurator singulorum, probat text. in l. 2. Cod. quod cujusque univ. nom. cap. qui manumittitur, l. 2. q. 2. Loffæ de jure univ. p. 2. c. 1. n. 22. Golin. de procurat. p. 1. c. 3. n. 25.

NULLITAS II.

Ex nulla cassatione resultans.

Reverendissimus P. Generalis nulliter & injuste processit ad cassationem electionis factæ in personam R. P. Nunti, tam ex defectu potestatis, quam ex defectu causæ.

57 Quod ad potestatis defectum attinet, certum est in factis. Eminentissimum D. Cardin. Fachinettum de illo tempore in Regnis Hispaniarum Nuntium Apost. cum facultate Legati de latere eam electionem confirmasse; prout poterat per text. expressum in cap. si Abbatem, §. 1. de elect. lib. 6. ibi: [Hujusmodi verò Legatus, qui majus omnibus post Romanum Pont. in provincia sibi decreta imperium censetur habere, Archiepiscoporum, Episcoporum, & exemptorum electiones potest ex officio confirmare, &c.] Ego ipse de jure eccles. lib. 1. c. 19. n. 250. & rationem assignat text. quia Legatus est
 58 iudex competens contra exemptos, refert de officio & potest. Episc. p. 3. alleg. 123. n. 32. & 33. & hinc exemptus à jurisdictione ordinaria non est pariter exemptus à
 59 jurisdictione Legati, sed illi subiectus. Fr. Emman. quest. regul. tom. 2. q. 63. art. 4. Et provisus ab Illustrissimo Nuntio dicitur provisus Apost. Gemin. in dict. si Abbatem, n. 5. ubi Franch. n. 4. Vivian. de jure patron. lib. 1. c. 4. n. 114. ante vers. ut cum autem. Ego in d. c. si Abbatem, n. 4.

61 Et in terminis, quod confirmatio electionis facta per Eminentissimum D. Card. Fachinettum Hispaniarum Nuntium, dicatur confirmatio apostolica, resolvit Bayss. de elect. p. 3. c. 43. n. 1. tom. 55. tract. pag. 402. ibi: [Hodie tamen est decisum, ut Legatus à latere valeat, & possit in provincia sibi decreta confirmare electiones Episcoporum, Archiepiscoporum, Patriarcharum, & aliorum exemptorum,] ita tradit Joan. Andr. & Panorm. in d. cap. nihil, & idem Joan. Andr. Panorm. Host. Ægid. & Innoc. in c. cum venerabilis, de consuet. text. in c. si Abbatem de elect. in 6. &c. Boër. ad Mand. de elect. c. 56. lit. X. vers. coram Papa, d. tom. 15. ibi: [Quid si non compareant isti coram Papæ, sed coram Legato Apostol. Sedis à latere misso qui est in provincia, nunquid sufficit? Credo quod sic, nam talis Legatus bene potest confirmare electiones exemptorum, &c.] Labor. var. lucubr. tit. 4. de elect. c. 25. n. 46. Laurent. de Peyrinis in formul. Regul. c. 8. n. 4. circa fin.

62 Cum ergo, ut dictum est, Capitulum fuerit auctoritate Apost. per Eminentissimum Nuntium confirmatum, minimè potuit à R. P. Generali infirmari, cum

inferior facta superioris evertere non possit, cap. cum inferior, de major. & obed. c. cum venisset, de judic. Cancr. var. resol. p. 2. c. 2. num. 314. propè fin. Rot. decis. 293. n. 2. p. 2. recent. ea enim quæ sunt confirmata à Sede Apost. non possunt ab alio tolli, & quod Papa confirmat nemo infirmat. Bald. in l. rescripta, n. 44. C. de precib. Imper. offer. Dec. in c. cum accessisset, n. 43. de constit. Gemin. conf. 30. n. 6. & 7. Rota dec. 293. n. 3. & 9. p. 7. recent.

Non obstat quod R. P. Nuntius, & alii in eo Capitulo electi existimant Confirmationem R. P. Generalis necessariam esse, & ideo instarunt pro ea obtinenda. Quia responderetur quod quando in actu intervenit aliqua solemnitas non necessaria ad suam validitatem, & hæc concurrebat invalidè, & minùs solemniter, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus, qui in se validus est, gloss. verb. transitus, in §. servi, Instit. de libert. quæ tenet ideo valere manumissionem factam in transitu, quia sine eo fieri poterat, unde aliud est quod manumissio fieri poterat sine Prætoris, ex qua gloss. J. in l. vinum, n. 33. vers. secundo confirmo, ff. de rebus cred. notat quod quando actus potest expediri
 68 sine præsentia judicis, etsi fiat in præsentia illius, & minùs solemniter, per hoc non vitatur actus, & quod de illa glossa facit magnum festum, Bald. in pluribus locis ibi à Jafone citatis idem tradit S. gura in l. ab exheredatis, n. 3. cum seqq. ff. de legat. 1. Hippol. in l. de unoquoque, n. 42. ff. de re judic. Vant. de nullit. tit. quibus modis sentent. nullit. n. 114. Rot. dec. 36. n. 56. & 57. tom. 5. recent. qui dicunt citationem non necessa-
 66 riam nulliter factam, non obesse, nec actus nullitatem inducere.

Et in assensu Regio in contractu reservato, quod si
 67 in illo non requiratur, actus non vitietur, si vel assensus deficiat, vel minùs solemniter apponatur, Andr. de Isernia in c. 1. §. sed nec alia, num. 38. quæ sit prima causa benef. amit. Ponte conf. 95. n. 8. lib. 1. & decis. 4. n. 6. Rovit. conf. 4. n. 3. Capiblanco. de Baronib. tom. 2. cap. 82. n. 14. vers. proinde, Rota apud Farin. dec. 114. n. 10. p. 2. in posthum. alias part. 4. recent. Et pro hac conclusione est text. expressus in l. forma censuali, §. si quis veniam petierit, ff. de censib. Ego de Canon. & Dignit. cap. 39. n. 9. ubi ex communi Doctorum sententia in cap. cum inter, 18. de elect. dixi electionem non continere nullitatem, si vocati ad eam faciendam non habentes in ea vocem, spectati, aut admissi non fuerint.

Quoad secundam nullitatis partem de defectu causæ moventis ad cassationem, sciendum est per electionem plenam jus acquiri, sed in habitu tantum; per confirmationem verò exercitium illius actus: ita Seraph. dec. 1011. n. 16. Melch. Phæbos Lusit. dec. 101. n. 7. tom. 2. Cabed. etiam Lusit. dec. 84. n. 11. p. 2. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapolit. decis. 280. n. 2. p. 2. Laurent. de Portel. in suis resp. moralib. p. 2. casu 4. Castellin. de elect. Canon. c. 1. n. 17. Laurent. de Peyrinis tom. 1. c. 3. §. 6. in fine, Gregor. XV. decis. 240. n. 16. & 17. Tamburin. de jure Abbatum, tom. 1. disp. 6. q. 1. n. 4. Labor. d. tit. 4. de elect. c. 25. n. 4. per doctrinam Felin. in cap. cum Bertoldus, num. 6. de re judic. ubi dicit quod per confirmationem nihil novi juris acquiritur, sed tantum exercitium juris per electionem
 69 quæsitum.

In tantum quod electus potest judicialiter confirmationem suæ electionis petere & Superiorem ut confirmet compellere, Abb. in cap. cum dilectus 8. q. 2. de consuet. ibi: [Nota primò, quod Monachus electus in Prælatum potest electionem de se factam prosequi etiam in judicio contentioso:] & in c. postulat. §. de postulat. Pralat. n. 4. addit cum Joan. Andr. [Quod ille qui petit, confirmationem electionis, nullam petit gratiam,

- riam, cum pleno jure imitatur, & quod sic potest superbè accedere ante Superiorem, etiam caputio, vel birreto non levato, si co. fidat de idoneitate personæ suæ, & comminari quod si ipse confirmet, habebit recursum ad Superiorem,] idem Abb. in c. postquam 3. de elect. n. 1. ibi: [Nota primò, quod confirmatio est necessaria, licet electio à principio fuerit voluntatis; Canonici autem non teneantur eligere certum, sed possunt eligere quem volunt, dummodo idoneum, ut in c. quia propter, in f. eod. Superior autem ad quem spectat electionis confirmatio, tenetur ex debito electionem confirmare, si nihil impedit electum, &c. idem Abb. in c. querelam, n. 6. de elect. Fr. Emman. quest. regul. tom. 2. q. 54. art. 13. Gregor. XV. decis. 240. n. 12. cum seqq. ubi quod qui confirmat, nihil dat, & quod confirmatio non est imputanda ad beneficium, sed ad justitiam. Castellin. de elect. c. 5. n. 83. & c. 14. n. 15. & n. 43. & 56. vers. memor sit semper confirmator, Lavor. de elect. c. 25. n. 28. & n. 44. ubi quod si confirmator absque justa, & rationabili causa differat electionem confirmare, potest recurri ad Superiorem pro confirmatione facienda. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 43. n. 1. ubi dicit quod sicut ex parte electi confirmatio est debita, ita ex parte confirmare debentis est necessaria, per c. fin. de elect. in 6. & per c. postquam, ubi Bat. n. 5. Abb. in 1. notab. Dec. n. 1. de elect. & n. 3. & 4. Tambur. de jure Abbatum, tom. 1. disp. 6. q. 1. n. 25. ubi quod electio est voluntatis, confirmatio autem necessitatis, & q. 2. n. 10. Sigism. à Bon. de elect. dub. 45. n. 1. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 27. in princ. Laur. de Peyrin. tom. 1. de subdito, q. 1. c. 31. §. 6. ad fin. vers. unde sequitur, & §. 7. & §. 11. vers. dico 11. Ego de jure eccles. univ. lib. 1. c. 19. n. 154.
- 74 Ad confirmationem hujus electionis devenire potuit R. P. Generalis, vel ex vi Constitutionis p. 3. c. 7. de elect. novi Provincialis, prope fin. ibi: [Volumus tamen & decernimus, ut præter illam per P. Præsidentem factam confirmationem omnes Provinciales per Reverendissimum P. Generalem sese confirmandos curent quam citius fieri possit, habita ratione majoris, vel minoris distantiae Provinciarum, atque itineris difficultatum, &c.] Et eadem p. 3. c. 7. §. quid litteris definitorio delatis fieri debeat, in fine: ubi de definitionibus Capituli Provincialis ita concluditur: [Et deinde ad Reverend. Priorem Generalem, ut ab ipso, si sibi visum fuerit confirmetur, mittantur quam citius fieri possit &c.] Vel jure delegato ex vi litterarum apostol. eidem R. commissarum, ibi: [Tibi ut dicta duo Capitula Provincialia, ac in eis sequuta, & alia acta annullare, &c. licitè possit & valeat, eadem auctoritate, tenore præ-
- 75 sentium facultatem concedimus, &c.] Similes autem dispositiones rescriptæ, & indulta semper sunt intelligenda, prout de jure, Anchar. conf. 6. n. 7. vers. omnis enim, Cæsar de Grassis decis. 8. n. 1. de re judic. Achil. decis. 1. de rescript. Rota decis. 39. n. 2. part. 1. recent. &
- 76 decis. 415. in fine, part. 2. recent. quia eorum verba intelligi debent secundum terminos habiles, ac dispositionem legalem. Duran. decis. 221. n. 9.
- 77 Ex quacunque causa, vel titulo procedat Reverend. Generalis, semper in cassanda & infirmanda electione non tenetur procedere citatis & auditis partibus, servato substantiali juris ordine: si procedat via ordinaria, ex vi constitutionum Ordinis, de quibus supra est advertendum quod confirmator potest & tenetur antequam confirmet, inquirere de idoneitate electi, & de forma electionis cap. postquam 3. c. à nobis, de elect. Navar. conf. 1. in antiq. alias conf. 2. in novis, eod. tit. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 46. n. 8. & dub. 47. n. 7. cum seqq. Lavor. d. tit. 4. c. 25. n. 59. Castellin. d. c. 14. n. 15. Tambur. d. tom. 1. disp. 6. q. 5. n. 4. & 5. Laurent. de Peyrin. d. tom. 1. c. 32. §. 11. vers. dico secundò, Portel. in resp. moral. casu 4. n. 5. in fine, etiam absque contradic-

to, ut Post. Pacian. resolvit Felician. de Vega ad cap. intelleximus, de judic. n. 67.

Deinde scire oportet, duobus modis confirmato- 78 rem posse in his confirmationibus faciendis procedere: vel extrajudicialiter agendo, privata scilicet scientia, non in forma judicii & contentiosa, inquirens de modo electionis an fuerit Canonice facta, & de persona electi an sit idonea: Lavor. d. c. 25. n. 59. Modern. de regia protect. p. 2. c. 13. n. 6. Ego de jure eccles. lib. 1. cap. 9. n. 251. & in hoc casu quando nec directè, nec indirectè potest cognosci & penetrari causa cassationis, procedunt doctrinæ, de quibus supra voto 4. Vel per viam judicii contradictorii cum processu & causæ cognitione, Marescot. var. lib. 1. c. 52. à n. 30. Sigism. à Bonon. dub. 46. n. 8. & dub. 47. cum seqq. Ego ipse d. c. 9. n. 251. & tunc tenetur cum partis 79 citatione, & servato juris ordine procedere. Modern. de regia protect. c. 2. c. 13. n. 45. ibi: [Si jam quis esset electus ad dignitatem, & ageretur de illum removen- do à tali dignitate, tunc enim judicialiter agendum est, & in tali confirmatione proculdubio partis cita- tio requiratur, &c.] & est doctrina Butri in cap. cum dilectus 32. n. 63. de elect. ibi: [Quædam est confirma- tio contentiosa, super qua proceditur judicialiter, & tunc oportet quod in ipsa interveniat causæ cognitio, & absque ea non valet confirmatio, G. judic. l. judi- ces, Cod. quomodo & quan. judex, l. ea quæ, &c.] idem Butr. in cap. venerabilem 34. cod. tit. num. 15. ibi: [Nota undecimo quod confirmatur electio, 80 vel infirmatur dicitur judex & cognitor, & sic patet quod confirmatio etiam temporalis dignitatis fit per viam judicii,] Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. n. 43. Sigism. à Bononia dub. 44. n. 8. ad med. & n. 9. & dub. 55. n. 7. Castell. d. c. 14. n. 54. ad finem & n. 55. Lavor. d. c. 25. num. 54. Ego d. lib. 1. c. 19. num. 151.

Et in Religione Fratrum Eremitarum S. August. in 81 confirmationibus, & cassationibus electionum semper proceditur secundo modo, & ob id tenetur R. P. Generalis causas cassationis in sententia exprimere, ut statuit titulus iij. in Bullario Ordinis S. August. Roma impresso anno 1628. pag. 216. Et si contingat dictum Hieronym. aut pro tempore existentem ipsius Ordinis Priorem Generalem confirmationem hujusmodi denegare, eundem Hieronymum, & pro tempore existentem Priorem Generalem, teneri, & obligatum esse ad causam denegationis hujusmodi in eadem denegatione exprimendam, &c. Qua de causa idem R. ut refertur in dictis litteris, cœpit cognoscere judicialiter de nul- litatibus electionis, ibi: [Prætereaque auditis pluries ipsis partibus, earumque juribus, & rationibus maturè discussis, judicaveris secundò dictum Capitulum Pro- vinciale nullum, & invalidum, nulliterque & invalidè celebratum fuisse, &c. Quo casu, & absque dubio, si posset summarie, secretaque, & per processum infir- mativum procedere, jam teneretur per viam judicii prosequi, juxta doctrinam Menoch. de presumpt. lib. 6. pres. 5. dum dicit, quod si judex potest procedere ut Ordinarius, vel delegatus, electa una via, licet inutili, non potest ad aliam redire, optimè Canc. var. res. lib. 1. c. 17. de appell. n. 43. in 2. edit. ubi ex Innoc. in c. bona, il 2. de postulat. Pralat. & aliis tenet habentem facul- 82 tatem apprehendendi possessionem propria auctori- tate, & extrajudicialiter, sibi præjudicare adeundo judicem incompetentem, & lib. 2. c. 10. n. 47. cum seqq. Hermos. l. 7. gloss. 2. n. 21. tit. 4. part. 5. & in optima specie Rota decis. 778. p. divers.

Non debet igitur confirmatur ex abrupto, & inor- 83 dinatè ad electionem procedere ut advertit Lavor. d. tit. 4. c. 15. n. 52. citans cap. cum ad monasteria, de statu monach. Abb. in cap. monachi, Prioratus, num. 10. cod.

- ead. tit. Sylv. verb. confirmatio humana, n. 4. & subdit quod non debet per repentinam confirmationem, propriam cupiditatem, & inordinatum affectum juri, & æquitati præferens, competitori, vel oppositoribus neglectis, nec discusso negotio contra doctrinam Apost. electo manus imponere c. ult. de elect. in 6. Sed tenetur cum plena causæ cognitione inquirere & cognoscere de delictis quæ electum indignum faciunt confirmare, ac illum privare possunt sua dignitate, vel Prælatura, ut per Fr. Emm. q. regul. tom. 1. q. 14. art. 3. vers. secundum argumentum, ubi contra Navarr. resolvit, quod ad impediendam electionem etiam ante illius perfectionem & crimina electo opposita, plenè debent probari Hieron. Roder. in resol. quest. regul. resol. 58. n. 4. hanc conclusionem multis exornat, & reprehendit Laurent. de Portel. in dub. regul. verb. electio, n. 19. qui allegat Fr. Emman. citato loco, pro contraria parte, licet Navarrum sequatur Lavor. d. tit. 4. c. 19. n. 121. Et quicquid sit, sumus extra hanc disputationem, quia agebatur in nostro casu de infirmenda electione jam perfecta cujus vigore electus ab anno cum dimidio erat in pacifica Provincialatûs possessione absque alicujus contradictione: ob quam rationem motus fuit doctissimus Valenz. cons. 4. per tot. & præcipuè n. 5. & 6. vol. 1. ad tenendum & consulendum, quod P. Generalis, de quo ibi, nulliter & attentatè processit ad privationem officii Provincialatûs B. Patres, eo inaudito.*
- 85 Hinc inferitur, non esse ab officio excludendum indignum aut eo privari quemquam, nisi prius audiat & convincatur de insufficientia, vel alia inhabilitate. Fr. Emman. qq. regul. tom. 2. q. 51. art. 12. vers. ad primum dubium, Portel. in dub. regul. verb. electio, in addit. ad addit. n. 5. & in resp. moral. p. 2. casu 4. n. 3. & casu 19. à n. 1. Hieron. Roder. d. resol. 58. n. 11. Laur. de Pereynis in formular. lit. C. c. 18. vers. nota quintò, & num. 7. vers. sed dic quarto, & de subdito Relig. q. 1. §. 10. in princ. pag. 491. ubi subdit quod non possunt privari Religiosi sine eo quod prius citentur, ipsiisque detur copia eorum, quæ contra ipsos sint fulminata ut se possint defendere. Sigism. à Bon. de elect. q. 90. à princ. & præcipuè ex n. 8. & dub. 98. n. 2. ibi: [Nam si postea congregato Capitulo, & causa cognita non constaret per concludentes, & veras probationes de dicta ejusdem Generalis insufficientia, profectò non posset deponi, ut pul. h. è sustinet in terminis de Prælato Regulari,] Rota dec. 234. n. 7. part. 1. in recent. & probatum est suprà dub. 47. n. 13. & dub. 91. n. 9. & c.
- 86 Non obstat, quod Regulares cum sint voto paupertatis adstricti, & non habeant velle, nec nolle, debent ad voluntatem Superiorum officia & Prælaturas deponere, per ea, quæ diximus suprà voto 4. n. 4. quia procedit dicta resolutio in officiis manualibus, quorum provisio & depositio spectat ad eundem superiorem; non verò in electivis, quæ per vocales in Capitulo, vel in Definitorio providentur, quando subest legitima & sufficiens causa, nam in illis habet electus firmum jus quo non est sine causa spoliandus, quæ servato juris ordine, & concludenter sit probata, & nullam potestatem 18. q. 2. c. Monachus, in fine, de statu Monach. ubi glos. verb. non moventur. Nec hoc votum paupertatis violat cum Religio, ad cujus favorem emittitur, officium providet, & illud ei concedit. Rot. decif. 772. n. 1. cum seqq. part. 1. divers. Aloys. Ricc. in praxi var. resp. 4. ref. 51. num. & per tot. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 47. à princ. ubi post factam distinctionem inter officia electiva, & manualia, n. 4. resolvit Superiores non posse sine causa electos officiis electivis privare, idem Sigism. à Bonon. dub. 91. à n. 1. usque ad 9. & n. 10. vers. attamen, resolvit quod licet in causis Regularium procedatur summarie, & admittantur officiorum privationes levioribus de causis, nihilominus

tamen requiritur quod ordo judicarius servetur, & cum legitima causæ cognitione procedatur, ac ut delicta plenè probeantur, Diana resol. moral. p. 3. tract. de dub. regul. resol. 117. quod summatur in ejus summa part. 2. verb. Prælati Regularis divortio, n. 52. dum tenet 88 Prælatos manuales, quorum Prælatura non est electiva, amoveri posse ab officiis ad superiorum arbitrium. Et confirmatur ex iis, quæ latè & in difficiliore casu cumulat Laurent. de Peyrinis tom. de subdito, q. 1. c. 12. per tot. pag. mihi 36. cum seqq. resolvens Superiorem non 89 posse pro libito suæ voluntatis, & sine causa professum in una provincia ad aliam transferre, cum suo jure privando, & in col. 3. v. secundo, quia omnis sententia supponit sententiam privationis eo casu prolatam, subdito inaudito, esse nullam.

Accedit quod etiam officio manuali suditum spoliare non potest superior, si faciat malo animo, odio, vel malitia Rot. d. decif. 778. p. 1. divers. ubi sic fuit resolutum in capellaniis ad nutum amovibilibus Perez de Lara de capell. lib. 2. c. 6. ex n. 22. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. 6. n. 48. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 2. n. 88. eadem Rot. apud Post. in fin. sui tract. de manut. dec. 283. & coram Card. Cavalier. inter ejus impressas decif. 272. quam transcribit Leon. de officio Capellani, q. 5. sect. 16. pag. 743. præcipuè n. 154. Et in officiis manualibus Regularium Sigism. à Bon. de elect. dub. 47. n. 8. & 9. & cum Nav. commento 4. de Reg. n. 23. vers. quando potest agere, & comment. 2. n. 65. vers. addo octavo, tradit Laurent. de Peyrinis, de subdito, q. 1. cap. 12. pag. 37. vers. secundo, ubi quod licet Prælati possint spoliare subditum officio aliquo manuali absque causa, & solum pro suo libito, si tamen facit malo animo, habet subditus justam causam agendi contra prælatum.

Nec etiam Constitutio ordinis p. 3. c. 7. in §. quid de litteris Definitorio delatis fieri debeat, in fine, ubi agens de definitionibus Capituli, & officiis Priorum Conventualium, Visitatorum, Definitorum, & Discretorum, statuit quod deferantur ad Reverendissimum P. Generalem, ut ab ipso, si sibi visum fuerit, confirmantur. Sunt verba hujus constitutionis, faciunt alia alterius p. 3. c. 4. ubi dum ageret de auctoritate ejusdem Reverendissimi circa hanc materiam, ita ait: [Ad ejus etiam officium pertinet Priores Provinciales canonicè electos confirmare, & eosdem corrigere, suspendere, & etiam privare, ac absolvere, si secundum Ordinis statuta casus emerferit privationis, vel absolutionis, & c.] Quia res- 91 pondetur prædicta verba prioris constitutionis non importare liberum & absolutum arbitrium ad infor- 92 mandas electiones, sed secundum usum rationis, & arbitrium boni viri. Ita resolvit in terminis Castil. de elect. Canon. c. 4. n. 30. & cap. 14. n. 15. ibi: [Et si constitutio dicat quod Provincialis Priorem electum confirmavit, si ei visum fuerit, quod verbum non designat liberam potestatem, sed discessionem rationis, & arbitrium boni viri, & ideo non debet Provincialis secundum libitum suæ voluntatis, sed secundum iudicium rationis Priorem electum confirmare, & c.] hoc tanto magis procedit ex adductis per Menoch. de arbitrar. lib. 1. quest. 8. n. 4. cum seq. & per me de dict. usufreq. dict. 424. n. 4. ubi unanimiter tenet, verbum videor, importare arbitrium boni viri. Quod quidem arbitrium debet esse regularem à jure communi, l. respiciendum, l. hodie, ff. de pœnis, l. vir bonus, ff. de judic. solvi, l. Thais, §. sorore, ff. de fideicom. libere, ibi: non expectandum, quod heredibus displiceret, sed quod bono viro possit placere. & c. Seraph. decif. 1017. n. 1. Marc. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 7. n. 14. Joseph. Sclie Aragon. decif. 45. n. 13. cum seqq. Steph. Gratian. discept. forens. capite 442. n. 5. ubi 94 dicit, quod arbitrium boni viri non est libera dispositio; & licet aliquando arbitrium solet aliquid remittere de rigore juris, non tamen dat facultatem recedendi

denari à dispositione juris, juxta doctrinam Bart. sæpe canonizatum per Rotam decis. 312. p.2. in posthum. Fatio. ubi p.4. recen.

- 95 In dubio enim quando verba applicari possunt ad arbitrium liberum, & regulatum, semper resolvere debemus boni viri arbitrium sic regulatum fuisse, & concessum. Dec. conf. 430. n.4. Menoch. de arbit. lib.1. quest.9. num.1. maxime si ex contraria interpretatione præjudicaretur opinioni tertii, idem Menoch. d. q.9. n.8. Denique licet judex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, possit sine causæ cognitione & partis citatione procedere, ut ex Bart. Felin. & aliis resolvit Menoch. d. lib.1. q.19. n.10. nihilominus si arbitrium fuerit à jure regulatum, tunc tenetur judex observare, & sequi omnes Canones juris, idem Menoch. d. lib.1. q.13. n.15. Ubi cumque enim aliquid committitur per verba denotantia arbitrium boni viri, iste tenetur in commissione sua omnes juris communis, & rationis regulas servare. Alex. conf.33. n.3. lib.1. Card. Tusch. præf. conclus. tom.1. lit. A, concl.470. n.2. Ego Axiom. 31. n.2.
- 98 Nec dicatur potuisse dictum R. P. Generalem ob nulla pronuntiatam electionem Capituli, jure devolutionis eligere, & loco illius qui fuerat nulliter electus alium nominare, ad cap. cum Vintoniensis, & cap. ne pro defectu, de elect. & cap. quamquam, eod. tit. lib.6. quia respondetur dictam electionem fuisse nullam declaratam ob violentias ex adversos facta tempore quo celebrabatur; & ideo cum cæteri vocales, qui eam electionem nullam invalidam fuisse & talem declarari intentarunt nullam culpam ex eo contraxerint, quoad eos devolutio omnis cessat; esset enim sine causa privare innocentes non cooperantes malo, cap. si electio, eod. tit. in 6. & ibi communiter Doctores gloss. verb. privatus, in cap. cupientes, eod. tit. c. quia diversitatem, & ibi DD. de concess. præb. præcipue Imol. n.4. & 5. Butr. in cap.2. n.13. eod. tit. Petr. Biaz. in direct. elect. p.3. c.7. plures congerit Gutier. can. lib.1. c.28. & præf. lib.3. quest.51. n.9. maxime, quia secunda electio post primam nullam & attentatam facta fuit in vim cujusdam decreti Illustrissimi D. Nuntii, idem culpæ vocalium imputari non potest, qui in executionem dicti decreti ad secundam devenerunt electionem, l. non videtur, data 127. §. qui jussu, ff. de reg. juris, & ibi Dec. & Cagn. c. quod quis 24. eod. tit. ibi: Quod quis mandato facit iudicis, dolo facere non videtur, cum habeat necesse parere. Menoch. remed. 3. retin. n.640. Quod quidem procedit non solum quando Superioris mandatum justum est, & justitiam continet, sed etiam quando de illa potest dubitari, quia in dubio pro justitia præcepti præsumendum est, propter juris auctoritatem l. servo invito, §. cum Prator, ff. ad Trebel. l. si Prator, ff. de judic. Fr. Emman. qq. regul. tom.2. q.22. art.8. Mar. Alter. de censur. lib.3. disp.2. c.1. pag.290.
- 100 Denique non facit Capitulum secundò celebratum, nullum & nulliter cassatum præsentia cujusdam ministri Regii, qui in aula electionis interfuit, quia in cap. Messana de elect. prohibetur solum ne laici ad votandum in electionibus interfiant, ita ut fiant per abusum sæcularis potestatis. Tamburin. de jure Abbatum, tom.1. disp.5. q.22. n.10. & 11. Ego in collect. ad c. quisquis, n.2. de elect. Sed quando interfunt pro defendendis & coadjuvandis electionibus, ne illisvis aliqua aut actus libertatis electionis impeditivus fiat, tunc laici non prohibentur interesse c. bene, sancta Synodus, 96. dist. c. cum longè, 65. dist. notat Abb. in d. c. Messana, n.3. ver. vel vocantur laici, optimè Biazio in direct. elect. p.11. c.12. n.2. Cuch. inst. major. lib.4. tit.1. de elect. n.110. & 111. Sigism. à Bonon. de elect. dub.87. n.5. Lavor. d. tit.4. c.4. n.54. Lancel. inst. Canon. lib.1. tit.7. ver. laici quoque, gl. verb. Principes, ad fin. lit. O, Et Fr. Emman. tom.2. qq.

regul. q.2. art.12. inscript. præsupponit tanquam certum in Hispania adesse consuetudinem, qua usus Rex noster Catholicus solet mittere personam ex suis Senatoribus, vel aliam magnæ existimationis, ut quando expedierit, Capitulis Regularium interfuit, cui si Ecclesiastica sit, necessariam commissionem Illustrissimus D. Nuntius concedit. Valdes. de dignitate Regum, Regnumque Hispania, c.1. n.4. Portel. in dub. regul. verb. electio, Mirand. in manuali Prælat. tom.2. q.6. art.16 & 23. Solorz. digubernat. Indiar. tom.2. lib.3. c.26. n.19. cum seqq. qui asserunt ad regalia Principis pertinere personam nominare, quæ Regularium electionibus interfuit, ne in illis eligatur minus aptus ad Prælaturam regendam; latè Gonzal. de Salzedo de lege pol. tit. lib.1. c.12. §. unico, per tot. tit. quod jure liceat laicis Principibus Præsides, Assistentesve mittere ad electione Superiorum Regularium. Potest enim Rex pro scandalis & seditionibus sedandis, etiam inter Ecclesiasticas personas, & Religiosos, politica uti jurisdictione, unde ad concordiam reducantur: Gaspar. Roder. de annuis redditib. lib.2. q.22. n.60. cum seq. Borrell. de præstantia Regis Cathol. c.7. n.88. Moder. de supplicat. ad Sanctiss. p.1. c.4. n.47. Salzedo lib.1. c.12. n.3. Et quod Notarius laicus, si interfuit electioni ad scribenda illius acta, non vitiet ipsam electionem, resolvit Abb. in c. quia propter 42. n.10. & in d. c. Messana, n.3. de elect.

Præsentiam Senatoris assistentis electioni qualificat Regium mandatum ex justa causa emanatum, ut inde justificationem obtineat, semper enim attenditur conservatio illarum rerum & dispositionum, in quibus Rex manum apposuit, c. fin. in princ. de offic. Legati, in 6. c. ne reliqui, de privil. lib.6. Clem.1. ver. nisi Regum, vel Principum, de Baptismo, Steph. de litteris justit. §. petenti committi, n.1. Paris. conf.12. in fine, lib.4. Et ideo multa præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogativam, c. Principes, c. Regum. 24. q.5. c. per venerabilem, §. rationibus, qui filii sint leg. Selva de benef. part.2. q.23. num.52. plura per Gonzal. ad reg. Cancel. gloss.24. à n.155.

NULLITAS III.

Resultans ex non transportatione actorum.

Reverendissimus P. Generalis in suis litteris asserit se auditis pluries ipsis partibus, eorumque juribus & rationibus maturè discussis, judicasse secundò dictum Capitulum Provinciale nullum, invalidum, nulliterque & invalidè celebratum fuisse, quod fieri non poterat nisi transportatis & reproductis actis primæ instantiæ, l. eos §. super his, l. precipimus, ver. in his autem, C. de appel. c. cupientes, de elect. in 6. ibi, cum omnibus actis, juribus, & monumentis suis, & processus suos contingentibus, &c. & in v. Si verò in discordia, ibi, ut dictum est, cum actibus, & monumentis instructa, &c. quæ quidem integra processus transportatio ad adversarium appellantem spectabat, taliter quod non sufficit transportatio partis actorum, sed requiritur productio omnium etiam facientium contra appellantem. Vant. de nullis. tit. à quo & quibus, n.21. & hodie disponitur expresse per Concil. Trid. sess.24. de reform. c.20. ibi: [Præterea si quis in casibus à jure permissis appellaverit, aut de aliquo gravamine conquestus fuerit, acta omnia coram Episcopo gesta ad judicem appellationis, expensis suis transferre, &c.] Et judex appellationis non potest judicare nisi coram eo productis, & visis primis actis, aliàs perverteret ordinem judicii Bald. in l.2. n.5. ver. ex quo nota, C. de edendo, & sententia lata coram secundo iudice non reproductis actis primæ instantiæ, est ipso jure nulla. Cæs. de Grassis decis.9. aliàs 37. incipit, Opponebatur, n.5. de causa possess. Ant. Gabr.

- Gabr. *commun. tit. de appellat* q. 20. n. 8. Steph. Grarian. *disc. pt. forens. c. 121. n. 19. & 28. Modern. de Regia protect. part. 1. c. 2. §. 2. per tot.* Et notarius actuarius hujus causæ refert nec processum, nec illius copiam per se, aut per interpositam personam partibus unquam dedisse prout requirebatur, ex Rot. *decis. 221. p. 7. recent.* quia non est processus in forma probanti, si non sit à Notario actuario authenticatus & subscriptus, ad text. in *l. ult. de assessor. Rot. decis. 18. n. 2. p. 7. recent.* in tantum quod sententia ex processu aliter extracto est nulla, & non potest de jure producere effectum, *l. 4. §. condemnatum ff. de re judic. Dec. in l. 2. n. 57. C. de edendo, Cancer. var. p. 2. c. 12. n. 30.*

NULLITAS IV.

Ex quo electio longiori tempore quàm per concordiam fuerat permixtum, celebrata fuit, & contra formam in ea assignatam.

- 110 **C**oncordia auctoritate apostolica confirmata statutum fuit, ut in provincia Barchinica electiones Provincialium triennalium fierent alternatim, uno triennio ex partialitate Hispalensi, & alio ex provincia de Extremadura cum decreto irritanti: quæ concordia in hac parte non fuit observata, unde electio contra formam in ea datam celebrata fuit nulla, cum ejus ommissio actum vitiet, *l. cum hic, §. ait Prator, ff. de transact. & in electione est text. in c. quia propter, de elect. Molfes. in sum. tract. 10. c. 16. n. 150. pag. 377.*
- 111 Et forma est de genere indivisibilium, in qua ejus contraventio reddit totam electionem nullam, *d. c. Messana, Alciat. in l. 1. §. sed si mihi, n. 13. ff. de verb. oblig. Castellin. de elect. c. 4. n. 17. Sigism. à Bononia de elect. dub. 19. n. 14. & 15.*
- 112 Et in terminis, quod si electio statuto, aut consuetudine facienda est de triennii tempore, erit nulla, si fiat de longiori tempore quàm triennii, *Rom. conf. 66. ubi addunt. lit. D, Nicol. Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 9. & 60. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. glos. 10. p. 1. n. 54. Cabed. d. c. 4. n. 17. Novar. in novo jure Pontificio concl. 3. alias 88. n. 2. Ego in collect. ad d. c. quia propter, n. 15. vers. nec etiam dici potest.*
- 113 Nec cohonestabit prorogationem illius temporis dicere quod R. P. Butron uti non potuit toto tempore Provincialatus ob impedimenta in præcedentibus electionibus data. Quia cum fuerit officium assignatum pro eo triennio sequenti, currit etiam contra impedimentum, quia tempus unum pro alio non subrogatur, ut in legato ususfructus probat text. in *l. si ususfructus mihi in biennium, ff. de usufructu leg. per quem text. in officiis temporalibus ita resolvunt Bart. in l. si ita stipulatus sim 14. n. 2. ff. de verb. oblig. & in l. si prius, ff. de aqua pluvia arc. n. 30. & in d. l. si ususfructus, n. 4. & in l. si unus, §. item cum quidam, n. 9. vers. restat una questio, ff. locati. Quem resolutionem sequitur Abb. in cap. fin. de judic. num. Vincent de Franchis *decis. 419. & 451. Rota Genuens. decisio 29. n. 9. Cabed. decis. 84. num. 5. p. 2. Patens meus Emman. Barbosa ad Ordin. Regias Lusit. tom. 1. ad tit. 67. n. 9. pag. 66. Cavalcan. decis. 25. n. 2. p. 2. Mastril. de magistr. lib. 1. c. 29. n. 90. Fontanel. d. claus. 4. glos. 10. p. 1. n. 102. & decis. 99. n. 16. Rovit. in pragmat. 5. n. 3. de officio judic. Novar. d. concl. 3. de elect. n. 5. pag. 198. Modern. de Regia protect. p. 4. c. 11. n. 54.**

NULLITAS V.

Resultans ex non admissione appellationis interpositæ.

Condemnati per sententiam in dictis litteris Reverendissimi P. Generalis insertam, antequam eis notificaretur, ab illa debito tempore & loco appellarunt, & nihilominus appellationi hujusmodi non deferens executor ad executionem procedit, in quo attentat, ex regula *c. non solum, de appellat. in 6. cum notatis à Lancel. de attent. c. 12. in præfat. Unde Partiar. conf. 164. n. 38. Joseph. Sesse de inhibet. c. 8. §. 1. n. 8 & decis. 114. n. 4. & cum eis Modern. de Regia protect. p. 1. c. 6. n. 23. resolvunt attentatum committi non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in denegando appellationem interpositam, etiam si non fiat novitas contra condemnatum.*

Sed tota difficultas est, an id procedat, & locum habeat appellatio suspensiva in electionibus officiorum regularium? & videbatur respondendum negativè, per *c. constitutis 46. de appell. cum latè per me adductis supra voto 4. ex n. 25.*

At sub distinctione magis communiter resolvunt DD. hoc modo: vel electio facta fuit extrajudicialiter, vel judicialiter compilato processu: primo modo cum executivè procedatur, appellatio non est suspensiva, nec causat attentata, ut probatur in *d. c. constitutis*, ubi Ego in collect. n. 4. & voto 4. n. 26. cum seqq. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. n. 27. cum seqq. Modern. de Reg. protect. p. 2. cap. 13. n. 9. & 105. cum seqq. Secundo modo cum agatur servato juris ordine & cum processu, appellatio suspendit; & ideo sententia super confirmatione electionis judicialis est appellabilis, sicut alia quælibet sententia, & probatur in *d. c. constitutis*, & in *c. oblata, de appel. c. si postquam 33. c. fin. de elect. lib. 6. glos. notabilis, verb. & inanis, in d. c. fin. ibi: Quod confirmatio facta vocatis his, qui vocandi erant, & cum causa cognitione habet vim diffinitivæ, & c.* Glos. sequuntur Lancel. de attentat. cap. 12. limitat. 3. numero ultim. in fine, & limit. 5. n. 4. & limitat. 49. n. 1. & c. 4. in præfat. n. 725. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. in annot. n. 38. cum seqq. & n. 206. cum seqq. Nicol. Garc. de benef. p. 9. c. 4. n. 16. cum seqq. Modern. de Regia protect. p. 2. c. 13. n. 155. cum seqq. & p. 3. c. 11. n. 32. Fontanel. d. claus. 4. glos. 10. p. 1. n. 98. ubi dicit ita fuisse decisum in Senatu Cathalonix, Valenz. conf. 44. n. 13 & 14. appellationem à P. Batres interpositam attentata operasse: & conf. 76. n. 13. & 14. ubi ait attentatam fuisse possessionem cujusdam Cathedralis post appellationem ab oppositore interpositam. Portel. in resp. moralib. p. 2. casu 4. §. ad quartum, n. 7. circa fin. & vers. ad quintum, n. 9. Sigism. à Bonon. de elect. Canon. dub. 44. n. 14. & dub. 45. n. 7. ubi etiam cum glos. verb. inanes, in d. c. fin. tenet sententiam per quam confirmatur electio, esse definitivam. Lavor. d. tit. 4. de elect. c. 15. n. 67. & 68. Castellin. eod. tract. c. 4. n. 53. vers. electio pariter facta, & n. 59. & cap. 14. n. 42. Laur. de Peirinis tom. 1. de subdito, q. 1. cap. 31. §. 11. vers. dico sexto.

Hinc procedit communis illa & recepta opinio, quæ habet sententiam privationis alicujus officii esse appellabilem, & ea pendente officio privatum posse, & debere illud exercere, leg. 1. ad fin. ff. ad Turpil. Franch. in c. cum teneamur, de appell. n. 8. & 9. Lancel. de attent. c. 12. in præfat. n. 95. & 96. vers. tertio, & limit. 26. n. 1. Gutier. pract. l. 1. q. 39. Bobad. in sua palis. l. 5. c. 1. n. 171.

158 Vota decisiva, & consult. Canonica.

Mastril. de magistrat. lib. 6. c. 11. n. 35. Salgado de Regia protect. p. 3. c. 8. in princ.

120 Et in Regularibus, quod sententia suspensionis, aut privationis officii, aut vocis activæ, & passivæ sit appellabilis, Fr. Emman. qq. regul. tom. 1. q. 29. art. 5. Modern. de Regia protect. p. 2. c. 5. n. 123. cum seqq. ubi n. 127. cum Dec. & Lancel. idem resolvit in suspensione, & in privatione officii, idem Modern. d. p. 2. c. 13. n. 123. cum seqq. Sigism. à Bonon. de elect. dub. 90. n. 5. cum seqq. Lavar. d. tit. 4. c. 21. n. 78. Valenz. conf. 44. n. 13. & 14. Laur. de Peyrinis de subdito, q. 1. c. 2. §. unico, pag. 69. vers. respondeo, & tom. 3. de privileg. Minimor. c. 4.

121 Et quod gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustineantur, probat Alph. de Castro de lege pœnali, lib. 2. c. 31. lit. B. in fine, quem refert, & sequitur Rub. in aphorism. Episcop. verb. Prælati, n. 11. Scac. de appellat. q. 3. n. 2. Laurent. d. tom. 3. c. 4. n. 19. pag. 97. Et per Bullam Julii III. expressè permittitur appellatio à sententia privationis officii, his verbis: [Tuncque eisdem Congregationibus & provinciis, de personis confirmandis hujusmodi licere ad præfatum Marcellum Cardinalem, & nos, ac pro tempore existentem ipsius Ordinis protectorem & Romanum Pont. intra terminum unius mensis à die denegationis prædictum recursum habere, &c.]

122 Non obstat quod Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum superiorum, cap. ad nostram, c. irreprehensibilis, c. cum speciali, de appellat. cum aliis congestis per me d. voto 4. n. 50. cum seqq. Et omnes ferè Religiones constitutionem, seu privilegium habent, quæ similes appellationes Regularibus prohibent. Ego d. voto 4. n. 6. Frat. Martin. de S. Joseph en el epitome de la orden judicial, c. 18. de la appellacion, n. 8. pag. 245. Ludov. Mirand. in tr. de ordine judicial, tom. 2. q. 19. art. 4. vers. tertia conclusio. Quia responderetur contrariam opinionem, quod scilicet licet Regularibus appellare à sententiis suorum superiorum, esse majori Doctorum calculo receptam, & probari per text. in c. de Priore, de appellat. & in c. licet, de Offic. Ordin. & tenent Fr. Emman. qq. Regul. tom. 1. q. 30. alias 29. art. 2. & 3. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 2. lib. 6. c. 8. n. 101. cum seqq. Laurent. de Peyrinis in formulario tom. 2. cap. 12. num. 1. vers. nota primò, & tom. 1. de subdito, quest. 1. c. 20. in princ. pag. 65. cujus verba Doctores propemodum infinitos citantia refero. Videri potest pro hoc D. Thom. 2. 2. q. 69. art. 3. Innoc. Abb. & alii Canonistæ tot. tit. de appellat. Sylvest. Armil. Angel. Rosel. Pefanel. Tabien. Mald. & alii Summistæ verb. Appellatio, Anton. p. 3. tit. 9. c. 14. Quarant. in sum. Bullarum, verb. Archiepiscopi auctoritas, num. 18. & 19. Castarub. in privil. Mendicant. verb. appellare, Sor. de justit. lib. 5. quest. 6. art. 3. Navar. commento 3. de Regul. n. 51. Rodrig. tom. 1. quest. regul. quest. 29. & de ordine judic. c. 13. Valent. tom. 3. disp. 5. q. 13 p. 3. Sayr. in clavi Regia, lib. 12. c. 17. n. 37. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 12. c. 1. quest. 7. & 8. Spart. de modo corrigendi Regulares, tract. 10. part. 4. c. 1. & 2. &c.

Ad primam opinionem, locum habere dicitur quando Prælati procedit extrajudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum, vel ad observantiam regulæ, in his enim casibus, quibus prædicta jura loquuntur, appellare non licet: ita Emman. de Monte Oliveto in præst. regul. part. 2. art. 7. n. 370. cum seqq. Fragofo de regimine Reip. Christiane, p. 1. lib. 8. disp. 24. §. 9. n. 152. & seq. plures refert Gonzal. de Salzedo d. lib. 1. c. 12. n. 85. cum seqq. Nisi Prælati in modo excesserit, d. c. ad nostram, Marant. de ordine judic. p. 2. act. 2. n. 333. Valenz. conf. 43. ex n. 153. Sanch. d. lib. 6. c. 8. n. 103. cum seqq. Barthol. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 6. q. 268. Martin. de S. Joseph d. c. 18. n. 7. & 10. Laurent. de Peyrinis tom. 1. de subdito, c. 20. col. 4. vers. dico

secundò, & tom. 3. de privileg. Minimor. c. 4. n. 20. Villalob. in sum. tract. 16. diff. 8. n. 5. Gonzal. de Salzedo d. c. 12. n. 89. Salgad. de lege politica, lib. 1. c. 12. n. 85.

Deinde admittitur appellatio hoc casu eo quod prima electione uti nulla & attentata ac invalida pronuntiata, deventum fuit ad secundam, quæ suum debitum sortita fuit effectum, & ejus vigore electi possessionem suorum officiorum pacificè assequuti fuerunt, & sic revocatio electionis hujusmodi quoad utrumque effectum est appellabilis, exemplo instrumenti publici paratam executionem habentis, quæ si semel facta sit, & in secunda instantia revocatur via executiva, remanet talis sententia revocationis appellabilis, ut per Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 6. ex n. 202. Modern. de Regia protect. p. 3. c. 4. n. 44. cum seqq. & de supplicat. ad Sanctiss. p. 2. c. 34. n. 40. cum seqq.

Facit etiam quod eo tempore, quo prætenditur R. P. Nuñus & consortes suis officiis privari, erant in pacifica eorum possessione à die electionis factæ, & sic pendente lite super hujusmodi privatione, usus talium officiorum eis auferri non debet, ut per Cov. lib. 1. var. c. 16. n. 11. vers. secundò, Fab. de Ann. conf. 80. n. 21. cum seqq. & conf. 94. n. 1. Joan. Garc. de nobilit. glos. 35. n. 94. Et in terminis electionis, quod non attentet continuans qui est in quasi possessione eligendi, probat Lancel. de attent. p. 2. c. 4. limit. 1. n. 4. quia quando actus est consecutivus & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licet sit gestus post mortem litem, idem Lancel. d. c. 4. limit. 5. n. 9. & 16.

Non obstat defectus confirmationis, quæ obtineri prætenditur à R. P. Generali ad hoc ut electi suis officiis uti valeant, quia post capram possessionem non est amovendus electus, nec sua possessione spoliandus, dum pendet confirmatio, ad not. per Vincent. de Franchis decis. 163. per tot. ubi resolvit capientem possessionem in vim contractus celebrati sub conditione impetrandi assensum Apostol. non posse sua possessione spoliari pendente assensus prædicti impetratione.

Juvat quod in hac lite contendunt duo Provinciales, unus primo loco canonicè electus, & virtute suæ electionis ad possessionem diuturnam admissus, qualis est R. P. Nuñus. Alius ultimo defectuosè electus, qualis est R. P. Brunon, in quo eventu possessor antiquior est præferendus, & debet manuteneri. Capic. dec. 77. per tot. præcipue n. 13. & 14. Menoch. conf. 1002. n. 28. & seq. lib. 11. magis in nostris terminis Portel. in resp. moral. p. 2. casu 4. ad 5. dub. 9. Laurent. Peyrinis in formular. lit. C. c. 18. n. 10. cum seqq. Legendus ex n. 9. ubi n. 14. nostrum casum decidit his verbis: [Ad ultimum attende primo pro practica quod Provincialis electus à Capitulo, cujus electio fuisset cassata à Generali, & alius ejus loco electus, posset habita noticia de nova electione intra tempus congruum appellare ad Superiorem, & interim se manuteneri in possessione officii, & alter electus à Generali tenetur habere patientiam quousque per Superiorem ad quem fuit appellatum, declaret, electionem primam fuisse benè vel malè cassatam. Puto enim quod appellatio executionem retardet, ut probavi tom. 3. privil. Regul. c. 4. n. 17. & ita etiam tenuit P. Trimarchi noster: & licet hic electus, à Generali sit electus & confirmatus, cum tamen non adhuc habeat possessionem officii, quæ est de essentia illius, potest ille, qui est in tali possessione à prætenso gravamine appellare, & in dicta possessione se manuteneri, cum melior semper sit conditio possidentis, &c.]

Ovetensis Capella.

Fundator Capellaniæ, qui vocavit ad eam Presbyterum de sua domo, genere, vel progenie, quando dicatur loqui per verba civilia, vel naturalia, itaut spurii, & descendentes ab eis excludantur.

V O T U M X C V I I I .

- 1 Clausula foundationis refertur.
 - 2 Casus proponitur.
 - 3 Testes de auditu alieno non probant.
 - 4 Testes plures de auditu non conjunguntur ad faciendam judicium.
 - 5 Testes de auditu quando consanguinitatem probent.
 - 6 Testes consanguinei intra quartum gradum non probant.
 - 7 Consanguinei testes pari vinculo cum utraque parte conjuncti quando probent.
 - 8 Commodum ex causa reportantes in ea integri testes esse non possunt.
 - 9 Deponentes in casu, ubi affectionem aliquam habent, non probant.
 - 10 Commodi affectio oculos caliginare solet.
 - 11 Testi qui pro parte dicit falsum, in nullo traditur.
 - 12 Perjurus in parte repellitur in totum.
 - 13 Testi, qui dicit contrarium in secundo judicio, ei quod dicit in primo non creditur.
 - 14 Concordia in testibus non prodest ad probationem.
 - 15 Crimen nullum est quod ita vituperet famam, & statum hominum, sicut crimen falsi.
 - 16 Homo per maculam falsitatis devenit ad nihilum.
 - 17 Testi, qui fuit carceratus de crimine quod per sententiam infamaret, non creditur.
 - 18 Perjurus testis à testimonio repellitur.
 - 19 Ebrii testes à testimonio repellendi.
 - 20 Testes viles, & pauperes simul repelluntur à testimonio.
 - 21 Paupertas nihil detrahit de fide testis, si sit honesta, & probata vita.
 - 22 Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat?
 - 23 Repulsa testium sunt defensiones, & si non recipiantur, appellari poterit.
 - 44 Testium in judicio seculari examinatorum depositiones, in judicio ecclesiastico fidem non faciunt.
 - 25 Testium inhabilitas non solum stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus.
 - 26 Judex curare non debet de probatione facta super bonitate testium partis adverso, si ab alia repulsa testium fuerint plenè probate.
 - 27 Respondetur multipliciter ad quandam objectionem, & n. 28. & 29.
 - 30 Fundans se in identitate, tenetur comprobare, & contra eum presumitur pluralitas.
 - 31 Identitas ut probetur, sufficit verificare duas demonstrationes.
 - 32 Nomen & cognomen an probent identitatem.
 - 33 Familia, & generis diversitas presumitur ex non identitate cognominis.
 - 34 Respondetur ad alia objecta, & n. 35. & 36.
- Barbosæ Vol. decis. Pars I I.

- 37 Qualitas adjecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
- 38 Capacitas in presentato ad beneficium de quo tempore debet intervenire?
- 39 Concil. Trid. sess. 7. de reform. c. 4. & sess. 24. etiam de reformat. cap. 27. procedit in Parochialibus exigui valoris.
- 40 Testes magis se conformantes cum dispositione juris communis, ceteris preferendi.
- 41 Provisionis appellatione venit nominatio, electio, presentatio, & institutio.
- 42 Descendens transversali etiam proximiori præcedere debet.
- 43 Spurii non veniunt appellatione consanguineorum, de Jure Civili.
- 44 Transversales non concurrunt cum descendantibus.
- 45 Proveniens ex radice infecta non dicitur de radice seu progenie fundatoris.
- 46 Fundans quando dicatur loqui per verba civilia, & quando per verba naturalia?
- 47 Spurii, & bastardi inspecta natura sunt filii, in eisque cadit affectio naturalis.
- 48 Consilium Navarri 4. de jure patronat. ponderatur.
- 49 Filius legitimus natus ex patre spurio an dicatur de familia?
- 50 Spurii & descendentes ab eis, an dicantur de domo, & familia? Et quid ubi concederetur illis ferre arma, & insignia familia, vide num. 51.
- 52 Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia arma, & nobilitatem patris.
- 53 Spurii de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo.
- 54 Beneficii patronati qualitas ut cognoscatur, inspicienda est prima patroni provisio.
- 55 Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur ex eo quod ipse facit.
- 56 Nominatus & honoratus in testamento à fundatore, non comprehenditur in ejus dispositione per verba naturalia loquente.
- 57 Dispositio quando est facta à muliere, non obstante statuto, simul cum masculo seimino succedit.
- 58 Testator quando est persona idiota, in ea cadit interpretatio crasso modo.
- 59 Interpretatio voluntatis testatoris sumenda est à consuetudine, & communi loquendi usu patrie.
- 60 Affectio naturalis sanguinis aequè in omnibus invenitur.
- 61 Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam an preferendus legitimo remotiori?
- 62 Affectio, & dilectio major presumitur ergo descendentes, quàm erga transversales.
- 63 Casus nunquam evenit idem per omnia.
- 64 Filius presumitur in dubio potius spurius, quàm naturalis. Sed contrarium verius, n. 65.
- 65 Lex in quantum potest, favet filius, ut sint legitimi.
- 66 Filius in dubio presumendus est potius post matrimonium, & non ante, ut legitimus judicetur.
- 67 Filius naturalis propriè quis dicatur.
- 68 Cap. inter cæteras, de rescript. declaratur.
- 69 Sacerdotis filius quis dicatur.
- 70 Exceptionem probare tenetur, qui cum opposuit.
- 71 Testes circa spuritatem quid deposuerint, & n. 72.
- 73 Testes deponentes de bona fama magis sunt attendendi, quàm deponentes de mala fama.

- 74 Legitima quasi possessio probatur ex eo quod quis possideat bona paterna.
- 75 Dos & alimenta filiabus spuris debita secundum legem Hispania quintum bonorum excedere non possunt.
- 76 Filius spurius usque ad quintam bonorum partem efficitur capax, sive quintum sufficiat, sive non.

Didacus Alvarez de la Espina Presbyter in suo ultimo, quo decessit testamento sub die 26. Novembris 1549. instituit, ordinavit, & fundavit capellam, sive memoriam missarum trium in qualibet hebdomada pro sua, suorumque consanguineorum animabus celebrandarum in Altari Assumptionis B. Virginis Ecclesiæ de la Pola de Salas: & in quadam dicti testamenti clausula, de capellanis dictæ capellæ pro tempore succedentibus agens, sic ut sequitur, disponit: *Item digo, que nombro por Capellanos de la dicha Capilla a Juan Alvarez Capellan de Malleja, y a Andres Alvarez Capellan de Linares, y a Diego Alvarez, y Andres Alvarez Clerigos sus hermanos de los dichos Capellanos: los quales mando, que por su dias sirvan la dicha Capilla, y gozen, y lleven los dichos bienes, y muriendo el uno, quede en los otros: y muriendo el otro, quede en los dos: y muriendo los tres, quede en el otro: y muriendo todos quatro, vague la dicha Capilla y mando que la presente entonces, y dende en adelante cada vez que vacare, el Patrono que yo nombrare en un clerigo solamente, que sea aprovado de Misa, y no de otra manera, el qual sea Capellan della, y el clerigo que ansi presentara sea de mi LINAGE, y aviendo clerigo de mi linage, no lo pueda presentar en otro; y aviendo dos clerigos, o mas, de mi linage, le presente en el mas cercano de mi linage: el qual clerigo en que ansi se presentarò, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio curado, y despues que el tal clerigo fuere proveido de la dicha Capilla, y tuviere diez mil maravedis de renta allen de la dicha renta de la dicha Capilla por el mismo hecho vague la Capilla, y el tal Patrono que sea obligado a la apresentar dentro de quatro meses despues que tuviere los dichos diez mil maravedis de renta el tal Capellan, y el dicho Patron lo presente en otro clerigo segun y con las condiciones susodichas, y an si sirva solamente para siempre, &c.*

Mortuo fundatore, quatuor illi ut suprà per eum nominati in bonis dictæ Capellæ applicatis successerunt quorum ultimus & solus remansit Andr. Alvarez junior, per cujus obitum successit Ludovic. Fernandez de Felgueras, quo nunc è vivis decedente, ad dictam Capellam se opposuere Ludov. de Francos Arangos, & Alphonsus Perez Daner, ac Antonius de Felgueras, inter quos cum fuisset coram Ordinario Oveten acriter disceptatum, quis eorum ad illam obtinendam melius jus haberet, ipse tandem Ordinarius per suam definitivam sententiam dictam capellam Ant. de Felgueras uti Presbytero pauperiori, & proximiori consanguineo fundatoris adjudicavit, declaravitque dominam Marchionissam de Mirallo & Valdonquillo dictæ capellæ patronam teneri & obligatam esse juxta foundationis tenorem eundem Antonium de Felgueras in præsentī vacatione nominare dummodò priusquam titulus nominationis hujusmodi cum fructuum perceptione illi fieret, beneficium curatum Sancti Petri de Priero, quod nunc obtinet, liberè dimitteret. A qua sententia cum pro parte tantum dicti Alphonsi Perez Daner fuerit appellatum (dicto Ludov. de Francos item prosequi nolente) & causa appellationis, & appellationum hujusmodi commissa D. Meo Licentiato Don Didaco

Olorio Protonotario, & Judici Apostol. is ad novas partes admittens, in omnibus & per omnia præfata Ordinarii sententiam confirmavit. Et iterum eodem Alphonso appellante, ac per Illustrissimum & Reverendissimum Dom. meum Julium Rospillosi S. Sedis Apost. in Hispaniarum Regnis Nuntium, & Collectorem Generalem causa mihi commissa, proposui dubiam an dictæ sententiæ essent confirmandæ, vel infirmandæ? & infirmandas esse censui.

In facto quod attinet ad partium consanguinitatum gradus qualificandos, constans est dictum Alphonsum Perez Daner esse nepotem Leonoræ Rodriguez, quæ fuit filia Joannis Alvarez fundatoris filii quem ad hanc capellam cum aliis tribus in dicto suo testamento nominaverat & in hoc omnes conveniunt. Ex parte verò Antonii de Felgueras probare intenditur eum esse nepotem Didaci Fernandez de Felgueras fratris germani fundatoris, in quo non concordant, & valde suspecta, & inverisimilia deponunt testes: nam eorum aliqui de auditu alieno loquuntur, ex quorum numero sunt Didacus Alvarez de Morgal in processu, fol. 91. Thom. Garcia de Allence, fol. 107. Joan. de Fernandez de Lorix, fol. 108. Joan. Alvarez de Lascara, fol. 116. & in secunda instantia examinati Didacus Alvarez, & Petrus Alvarez, fol. 405. & idè non probant, cap. tam litteris 33. cap. licet de testib. l. 28. tit. 6. p. 3. Marc. Anton. lib. 1. resol. 106. num. 10. & lib. 3. resol. 27. num. 5. ubi num. 6. post Alex. cons. 10. col. 7. vol. 1. resolvit plures testes de auditu non conjungi ad faciendum judicium, citati per me in collect. 4 ad d. c. tam litteris n. 2. Præcipuè, quia non referunt à quibus personis audierant, & de quo tempore; imò redditur dubia hæc auditus affirmatio, cum plures testes pro parte Antonii examinati affirmaverint se nunquam audivisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras dicti Antonii proavum fuisse fundatoris fratrem, ut deponunt Menendez Diez de Soto in processu, fol. 96. B. super 2. Didacus Menendez de Arellano, fol. 98. Alphons. Garcia de Martin, fol. 406. B. & quamvis per testes de auditu consanguinitas probari possit, hoc debet esse cum requisitis cap. licet ex quadam 47. de testib. veluti si sint personæ graves; & deponant à majoribus audivisse ante litem motam, & quod non odio, amore, vel commodo testificentur, debentque specificare singulos gradus consanguinitatis, dempto stipite, ut ibidem probatur, latè Farin. in praxi crim. q. 69. n. 117. quæ omnia desiderantur in depositionibus dictorum & aliorum testium pro parte Antonii examinatorum.

Alii sunt inter quatuor gradum Antonii consanguinei, & affines, videlicet Ferdinandus Rodriguez de Felgueras in processu, fol. 95. & in secunda instantia, fol. 440. Rodericus Alphonsus de la Castanal, fol. 118. Didacus Fernandez de Felgueras, fol. 394. & Didacus de Felgueras, fol. 438. ac alii, & idè non probant, nec fidem merentur cap. 2. & cap. accusatores 3. quest. 5. cap. absens, el. 2. 3. quest. 1. 3. ff. de testib. latè Farinac. quest. 54. à n. 2. Durand. decis. 427. num. 3. Non obstat quod aliqui sunt etiam consanguinei Alphonsi, quia non sunt pari vinculo consanguinitatis cum eo conjuncti. Anton. Gabriel. commun. tit. de testib. concl. 14. num. 18. Marc. Anton. variar. resolut. lib. 3. resol. 37. n. 10. & lib. 1. resol. fin. casu 32. vers. Quia Titius. Et licet consanguineorum hujusmodi dicta cum aliquorum testium depositione conveniant, & sic aliquo modo fidem mereantur, Roman. consil. 486. in fin. vers. Licet fides, præcipuè cum deponant super qualitate, quæ verisimiliter magis ipsis quàm aliis nota esse potuit, cap. veniens ad Apostolicam, in fine, de testib. in 6. cap. in

in litteris, n. 6. eodem tit. Anton. Gabr. commun. tit. de testib. concl. 2. num. 34. nihilominus cum isti testes, si Antonio Capella hæc adjudicaretur, & sic qualificetur 8 consanguinitas, quam præstunt cum fundatore ad hunc effectum habere, commodum reportent, ut eorum si in, vel descendentes aliquando in illa succedant, certum sit eos non esse integros testes, l. unus, ff. de testib. l. omnibus, C. eod. Farin. in c. insuper, in fin. de testib. Rota decis. 700. n. 32. & decis. 235. n. 3. p. 2. in recent. & decis. 159. n. 21. p. 5. etiam in recent. Ratio est, quia si 9 deponentes in casu, ubi affectionem aliquam habent, aut eis imminet laus, vel vituperium non probant; licet negotium contra eos, principaliter non agatur, ut notant gloss. & DD. in d. cap. Romana, de testib. in 6. 10 Alex. cons. 70. n. 11. vol. 3. multò minùs debent probare illi, qui deponunt in casu, ex quo commodum, licet in consequentiam, reportent, quia illa commodi affectio oculos caligare creditur, Menoch. de arbitr. casu 106. n. 23. in fin.

11 Alii falsa & inverisimilia deponunt, ut sunt Ferdinandus Arias de Villamar in processu secundæ instantiæ fol. 423. B, ubi affirmat se cognovisse Didacum Fernandez de Felgueras Antonii proavum, qui, ut constat ex partitionibus de quibus in processu fol. 158. post obitum ejus patris Ludov. Fernandez de Felgueras factis de anno 1545. jam è vivis decesserat, unde quantumcumque testis dicat, se ætatis octuaginta-quinq. annorum, de hoc anno in quo deposuit, non solum non poterat dictum Didacum cognoscere, sed etiam ille mortuus erat per quindecim ferè annos antequam testis nasceretur. In eandem incidit falsitatem Georgius Alvarez de Ribadecello, affirmans in processu fol. 103. se cognovisse Ludovic. Fernandez de Felgueras, qui, ut dixi, mortuus erat de anno 1545. ut ex dictis partitionibus apparet, sic excedit ejus mors tempus centum annorum, quod attingere non potuit testis dum nonagenarium se facit. Similiter Joan. Alvarez de la Lascara in secunda instantia, fol. 409. super 2. art. affirmat se cognovisse dictum Didacum Fernandez de Felgueras, & se vidisse celebrare hujus Capellæ fundatorem, quæ omnia per falsa esse constat ex dictis, & eis in omnibus suis dictis fides nulla habenda est, gloss. verbo Adversa 1. ibi: [Idem videtur si testis pro parte dicit falsum, ut in nullo valeat dictum suum, &c.] Soar. in thesauro recept. sentent. lit. T, n. 135. Mascard. de probat. concl. 743. n. 2. concl. 1039. n. 9. Menoch. de presumpt. lib. 5. presumpt. 12. Glor. resp. 12. m. 97. Farin. p. 2. q. 67. n. 111. & seqq. & p. 4. cons. 39. n. 12. Et quod perjurus in parte, repellitur in totum, nec facit 12 fidem in aliquo, latè Farin. d. p. 2. q. 36. n. 191. ubi ampliat etiam si non sit perjurus in principali dicto, sed circa accessoria, & extrinseca.

13 Alii in suis dictis varii sunt, & sibi ipsis, & inter se contra dicunt, Ferdinandus Arias de Villamar in processu, fol. 93. super 2. affirmat dictum Didacum Fernandez de Felgueras fuisse fratrem germanum fundatoris, & iterum examinatus in 2. instantia, super eodem 2. art. dicit se id nescire. Alphonsus Garcia de Marcin. in processu, fol. 99. B. ait se publicè audivisse (licet non referat à quibus personis audivit) proavum Antonii, & hujus Capellæ fundatorem fuisse germanos fratres; in secunda verò instantia iterum examinatus, fol. 406. B, testatur se id nescire, nec recordari tale unquam audivisse Joannes Fernandez de Loriz testatur se audivisse Antonii proavum fuisse fratrem germanum fundatoris, licet non expresserit à quibus audiverat, ut in processu, fol. 108. super 2. & nihilominus in 2. instantia, fol. 446. dicit se non recordari id à quoquam audivisse, Didacus Alvarez Perdigon 14 Barbosa Vol. decis. Pars I I.

in processu fol. 105. dicit proavum Antonii fuisse germanum fratrem fundatoris, & in secunda instantia fol. 407. litt. B, ait se id nescire; ex qua contradictione colligitur falsitas depositionum, ac proinde illis fidem habendam non esse gloss. ult. in fine, ibi: [Tamen si testis dicat contrarium in secundo judicio, ei quod dicit in principio, non valet dictum ejus, ex capite Cum in tua 44. de testib.] Perez leg. 3. gloss. 1. pag. 103. col. 1. ante med. titul. 4. lib. 8. Ordin. Farin. quest. 65. num. 2. & quest. 66. n. 13. Marc. Anton. lib. 3. resol. 5. n. 4. Et licet ad evitandam contrarietatem in testium depositionibus facienda sit interpretatio, per quam illa excludatur; & licet secundum aliquos testis deponens se scire de auditu & postea dicens se nescire, non dicatur contrarius, quia interpretatur quod nesciat, nisi prout expressit, attamen casui nostro (quatenus vera esset hæc doctrina) applicari non potest, cum nullus testis potuerit affirmare de visu, nec de propria scientia. Et sic contradictio ad concordiam reduci seu aliqua excusatione tolerari non potest. Et quicquid concordia proderet ad evitandum falsum, 14 non autem proderit ad probationem, Farinac. dict. quest. 56. num. 265. Marc. Anton. lib. 3. resol. 5. num. 5.

15 Alii de falso suspecti, inquisiti, & carceribus mancipati fidem non merentur, ex quorum numero sunt Didacus Menendez de Arellana, contra quem fuit oppositum, & probatum in processu fol. 285. 288. 293. 297. 302. 306. 310. 314. & 319. propter falsitates ab illo fabricatas, dum esset regius scriba, suo officio privatum fuisse, prout adhuc privatus est. Joannes Alvarez de la Lascara, ut in informatione Alphonsi super 16. art. deponunt testes fol. 290. 294. 299. 307. 314. 319. B. 328. B. 337. B. 339. B. 341. 348. 352. B. 356. 365. & 371. Didacus Menendez de Quintana ob perjuriam commissa in judicio denuntiatus, ut deponunt testes Alphonsi super fol. 150. B. 289. 293. 298. 306. 354. B. 364. Ferdinandus Arias de Villamar ob crimen perjurii in aliis depositionibus non semel commissum, carceribus mancipatus ab illis aufugit, ut deponunt testes fol. 306. 319. 314. 326. 328. B. 331. B. 337. B. Nullum 16 est crimen, quod ita vituperet famam, & famam hominis, sicut crimen falsi, ex quo perditur nobilitas, & nobilitatis privilegium, & homo remanet sine fide, & ad nihilum reducitur, Farin. de falsit. quest. 50. num. 15. ubi citat Cyn. in l. transigere, C. de transact. dicentem, quod per maculam falsitatis homo devenit ad nihilum inter homines, quia dicitur homo sine fide, & sine conscientia. Affl. decis. 424. num. 23. Et testis, qui fuit carceratus de crimine, quod per 17 sententiam infamaret, fides non adhibetur, cap. si testes omnes, §. lege Julia, & ibi gloss. verb. Vinculis 4. quest. 2. l. 3. §. Julia, ff. de testib. Rebuff. de reprob. testimonio n. 62. Farinac. q. 56. n. 80. Et testis, qui fuit 18 perjurus, à testimonio repellitur, c. testimonium 54. de testibus. Menoch. de presumpt. lib. 2. presumpt. 60. n. 10. cum seqq. Rot. decis. 3. n. 2. & decis. 5. n. 1. p. 2. recent.

19 Alii inebriari soliti erant, ex quorum numero sunt Joannes Alvarez de la Lascara, ut in informatione Alphonsi super artic. 16. fol. 291. 294. 299. 307. 314. 319. B. 328. B. 337. B. 339. B. 341. 348. 352. B. 356. 365. & 371. & Alphonsus Garcia de Marcin. ut deponunt testes Alphonsi super 10. artic. fol. 289. 293. 298. 306. 311. & 363. ac alii, qui licet ebrii non fuerint de tempore ferendi testimonii, esse tamen à testimonio repellendos, resolvunt Dec. in capite placuit, numero 8. de testib. Felin. in cap. 1.

cod. tit. Anton. Gom. resol. tom. 3. cap. 12. num. 18. in fine, & cum pluribus aliis Farin. q. 56. n. 434. 436. & seq.

- 20 Alii pauperrimi, & vilissimi homines, ut sunt Gregorius Alvarez de Ribadecello, prout de eo affirmant testes Alphonfi super 11. artic. fol. 289. 293. 298 307. 311. 332. 347. 351 355. & 364. & Didacus Alvarez Perdigon super 12. artic. fol. 290. 294. 307 315. & 364. & Joannes Fernandez de Loria, ut iidem testes deponunt super 14. 307. 348. 351. 353. 354. Ferdinandus de Vexega senior, ut iidem affirmant testes etiam super 14. fol. 290. 348. 351. & 364. & Blasius Rodriguez de Felgueras, ut attestabantur super 15. artic. fol. 290. 294. 298. 303. 311. 319 B. 326. 328 B. 339. 352. 355. B. 392. & alii, qui cum simul sint viles, & pauperes, veniunt à testimonio repellendi, Rip. de sponsal. resp. 3. n. 8. Farin. q. 57. n. 71. Marc. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 28. n. 8. Solùm enim quando testes sunt honesti, & probatæ vitæ, nihil de eorum fide detrahit paupertas cap. si quis testium ubi gloss. & Bald. n. 5. de testib. Aym. conf. 249. n. 11. vers. 2. Anton. Gabr. commun. tit. de testib. concl. 18. n. 1. & 4.
- 21 Alii denique sunt Antonii familiares, ut de Thoma Garcia de Allence deponunt testes super 13. artic. fol. 290. 294. 298. 307. 347. 351. 355. 364. & 370. qui dicunt eum habitare in domo Antonii illi intervenientem in colligendis beneficii fructibus: & de Alphonso Alvarez de Casteñal testantur examinati pro parte Alphonfi super artic. 15. fol. 290. 294. 298. B. 303. 311. B. 316. B. 339. 352. 355. B. 362. & alii, qui idonei non sunt, nec ad testificandum admitti debent, Cap. si testes, vers. etiam jure Civili, & vers. testes 4. quest. 3. leg. pen. ff. de testibus, l. 2. C. eodem. cap. in litteris 24. eodem tit. ubi Bald. numero 1. reddit rationem quia familiares solent obedire domino suo per fas, & nefas, & cum pluribus ponit regulam Farin. 55. numero 122. & 135. cum seqq. Et licet eam limitare videantur in famulo non habente salarium, aut expensas, ad not. per Mascard. de probation. concl. 758. numero 7. Alexand. Trentacinq. variar. resolut. lib. 2. tit. de testibus, resolut. 1. numero 28. Farin. d. quest. 55. numero 138. & seqq. Nihilominus quando familiaris, & inserviens parti est vilis persona, & malæ famæ, prout in nostro casu, tunc omnino venit repellendus, Mil. in verb. Testes familiares producentes, Alexand. conf. 105. numero 4. lib. 5. Ruin. conf. 18. num. 17. lib. 5. quos sequitur Rota decis. 246. numero 1. part. 3. recent.
- 22 In secunda instantia septem testes pro parte Antonii hac de re fuerunt examinati, quorum primi duo, Didacus Alvarez, & Petrus Alvarez, fol. 405. Antonii consanguinei deponunt de auditu à Didaco de la Barreta de Alava, post litem motam, qui Didacus cum fuisset postea ab Alphonso in testem adductus super 4. artic. fol. 340. deposuit se nunquam vidisse, nec audivisse Antonium, ejusque parentes fuisse fundatoris consanguineos. Alius videlicet Didacus Fernandez de Felgueras fol. 394. fassus est se esse parentis Antonii consobrinum, & alius Didac. de Felgueras fol. 438. fatetur esse ipsius Antonii consobrinum, Joannes Pire de Loro fol. 412. Alphonso Lopez de san Christobal. fol. 422. & Joannes Perez de Meicin. fol. 431. patiuntur exceptiones, quæ omnino eos à ferendo testimonio repellunt, prout allegantur fol. 455. & statim debebant admitti, ut probatur in cap. ex parte 7. de testib. Rebuff. de reprob. test. num. 12. quia hujusmodi repulsæ testium sunt defensiones. Lap. alleg. 82. n. 2. Avend. resp. 21. n. 4. vers. istud tamen, Amat. Roder. in pract. de modo & forma videndi, seu examinandi processum, cap. 9. de repulsis contra dicta testium, n. 25. &

ideò si non recipiantur, appellari poterit, Joseph. Ludov. Perus. decis. 38. n. 4. & 7. Surd. decis. 36. n. 17. Valasc. conf. 7. n. 6.

Sunt & depositiones aliorum testium ad instantiam 24 Antonii coram iudice sæculari examinatorum, qui fidem ab hoc iudicio Ecclesiastico facere non possunt, Clar. § fin. q. 36. vers. ultimo quæro, Grammat. conf. 42. n. 1. Dec. in tract. crim. tom. 1. lib. 4. c. 44. n. 48. Mascard. de probat. concl. 33. à n. 24. Marc. Anton. var. resol. lib. 3. resol. 6. n. 19. & resol. 37. n. 19. Alphonso minimè citato, cum deberet, c. 2. de testib. l. 4. tit. 6. p. 3. ubi Greg. Lop. quorum aliqui in prima instantia examinati, easdem patiuntur exceptiones & repulsas, quas eos habere suprà commemoravi.

Ex quibus patet, testes ferè omnes Antonii repul- 25 sam pati, quæ vel eos in totum à testificando repellit, vel eorum fidem diminuit, quorum defectum supplere non potest aliorum depositio qui nullus est integræ fidei, & licet aliqui illæsi fuissent, & liberi ab his exceptionibus, de quo non constat, adhuc cum major esset numerus reprobatorum, eorum defectum non suppleret major admittendorum; quia testium numerus & alia adminicula supplere possunt defectum qualitatis unius testis, Rota decis. 259. num. 8. part. 4. recent. Tum etiam, quia testium inhabilitas non solum stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus, ex latè adductis per Farin. quest. 62. numero 313. 317. & 318. & 319. Et licet Antonius multum laboraverit in bonitate suorum testium probanda, id frustra à se factum fuisse colligitur ex Suar. de Paz in pract. part. 1. tom. 1. temp. 9. n. 39. ibi: [Et est advertendum, quod si repulsæ testium fuerint plenè probatæ, iudex curare non debet de generali probatione facta super bonitate testium partis adversæ, id est, de la probanza de buonos hecha en favor de los testigos tachados, &c.]

Non obstat clausula testamenti dicti fundatoris, in qua vaccæ legatum relinquit filiæ Didaci Fernandez de Felgueras, quam sobrinam vocat, ut in processu, fol. 16. B. & hinc inferri videtur dictum Didacum, Antonii proavum, fuisse patrem Mariæ, & fundatoris fratrem.

Quia respondetur Didacum Fernandez de Felgue- 27 ras, cujus meminit fundator in suo testamento, non videri esse illum quem Antonius suum proavum vocat, idque evidente patet ex sequentibus.

Primò, quia sobrina, cui dictum legatum vaccæ reliquit fundator, vocabatur Maria, ut apparet ex alio legato trium ducatorum, quod ait relinquere Ferdinando ejus sobrino dictæ Mariæ fratri; constat autem Mariam filiam Didaci proavi Antonii, de medio sublatam jam fuisse de tempore, quo fundator dictum suum testamentum condiderat, videlicet die 26. Novembris 1549. ut apparet ex quadam venditionis scriptura, in processu fol. 152. præcedenti anno facta: ex qua constat ibi matrem viduam uti filiæ hæredem, & Ludovicum Fernandez de Felgueras Antonii avum, tanquam illius fratrem germanum, curatorem, publica auctoritate signasse.

Secundò, quia pariter constat dictum Didacum, qui 28 jam de illo tempore è vivis decesserat, alios filios non habuisse, nisi Ludovicum Fernandez de Felgueras Antonii avum, & dictam Mariam defunctam, non verò aliquem Ferdinandum, quem fundator fratrem ipsius Mariæ appellat, quia si extaret, necessariò concurreret cum matre, & fratre in stipulanda, & signanda dicta venditionis scriptura, quæ per annum præcesserat fundatoris testamentum.

Tertiò, quia ex scriptura partitionum Ludovicus 29 Fernandez de Felgueras senioris, Didaci patris, & alterius

rius Ludovici avi, de qua in processu, fol. 158. facta sub die 8. Decembris 1545. inter secundam uxorem Ludovici senioris, & filios Didaci proavi Antonii apparet bona ab eodem Ludovico seniore relicta in tres partes fuisse divisa quorum una fuit dictæ secundæ ejus uxori adjudicata, aliæ verò duæ, duobus filiis Didaci defuncti, Ludovico scilicet juniore, & Mariæ ejus sorori, quæ tunc valebat de dicto anno 1545. & jam mortua erat de anno 1548. quod dicta venditionis scriptura publica auctoritate signata fuerat, & statim sequenti anno 1549. fundator dictum testamentum condidit.

30 Quare, si Didacus Antonii proavus, frater erat germanus, ut ex adverso præsupponitur, Didaci Alvarez de la Espina fundatoris, necessario sequitur eos filios esse dicti Ludovici Fernandez de Felgueras senioris, quod falsum omnino videtur, cum iste nullam de Didaco Alvarez de la Espina mentionem fecerit, nec in dictis partitionibus illi tunc viventi pars aliqua in bonis ab eodem Ludovico asserto parente relictis reservata reperitur, & de Antonio incumberebat probatio, quod Didacus ejus proavus idem erat, atque illi Didacus de quo fundator in suo testamento mentionem fecerat qui enim se fundat in identitate, tenetur comprobare, & contra eum præsumitur pluralitas, Craver. conf. 158. n. 4. Corn. con. 44. n. 1. lib. 4. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 15. n. 2. & conf. 80. num. 43. lib. 1. Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resol. 100. n. 13. & lib. 2. resol. 57. n. 10 & 11. Pacian. de probat. lib. 2. cap. 15. n. 45. Farin. fragm. crimin. part. 2. verb. Identitas, n. 9. Rot. decis. 441. n. 1. part. 1. divers. & decis. 371. n. 9. in fine, p. 4. recent. aliæ part. 2. in posthum. Farin.

31 Nec dicatur identitatem personæ sufficienter probari ex identitate nominis, & cognominis, cum ut probetur identitas, sufficiat verificare duas demonstrationes. Rimin. sen. conf. 429. n. 5. cum seqq. lib. 3. Cephal. conf. 98. n. 2. lib. 1. Rot. decis. 160. c. 7. & decis. 87. n. 7. p. 5. recent. & decis. 642. n. 12. & decis. 34. n. 3. p. 3. recent. Quia respondetur istam esse probationem præsumptivam aliis præsumptionibus elidendam l. Divus, & ibi gloss. verb. Existimari, ff. de integ. restit. l. non solum, ff. de ritu nupt. & cum pluribus Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 30. & lib. 3. præf. 21. n. 22. & lib. 6. præf. 64. num. 4.

32 Et idèdè parum urget præsumptio, quæ insurgit ex nomine, & cognomine ad credendum, & tenendum pro una & eadem persona Didacum Fernandez de Felgueras Antonii proavum, & illum cujus meminit fundator, cum hæc nomina, & cognomina fuerint, & sint propria aliarum familiarum ejusdem loci; nam nomen Didacus, adeo ordinarium, & commune est hominibus illarum partium, ut identitati non serviat, ex Farin. de verb. Identitas, n. 12. & 14. Cognomen verò Fernandez, aliis commune videmus, qui cum Antonio sanguine conjuncti non sint, nec de ejus familia, ut patet in teste Joanne Fernandez fol. 108. & Andrea Fernandez fol. 111. & Petro Fernandez fol. 291. Blasio Fernandez fol. 300. Dominico Fernandez fol. 327. Joanne Fernandez fol. 345. B. aliud verò cognomen de Felgueras, commune est hominibus diversarum familiarum illarum partium, quæ inter se sanguine non conjunguntur ut videmus in ultimo teste primæ probationis Antonii

33 in processu fol. 119. B. qui vocatur Blasius Rodriguez de Felgueras, qui tamen fatetur cum producente nullam contraxisse consanguinitatem. Quod etiam efficacissimis comprobatur his duabus conjecturis, ex quibus evidenter veritas elicitur.

Prima colligitur ex eodem nomine Didaci, quo ambo asserti fratres appellantur cum rarò parentes velint duos filios vivos uno, & eodem nomine vocari:

item ex diverso cognomine de Felgueras: quo appellatur Antonii proavus, & de Alvarez de la Espina quo cognominatur fundator, & sicut ex diversitate cognominis, & familiæ non præsumitur identitas personæ, sic similiter ex non identitate cognominis necessario debemus præsumere diversitatem personæ, & generis ut in terminis cum Bald. conf. 166. n. 2. lib. 4. tenent Card. Tusch. verb. Identitas, concl. 3. n. 11. & verb. Diversitas, conclus. 517. n. 10. & cum aliis Farin. d. verb. Identitas, n. 19. Et juvat ad diversitatem familiarum præsumendam, quod ex dicta partitione bonorum dicti Ludovici Fernandez senioris, de qua fol. 158. constat habuisse duas uxores, prima vocabatur Maria Diaz, secunda verò Catharina Suarez, ex quarum nulla similiter cognomen desumpsit fundator, signum evidens, quod sicut nec patrem habuit dictum Ludovicum, ita nec matrem aliquam ex duabus relatis illius uxoribus.

34 Secunda oritur ex eo, quod dictos Ludovicus Fernandez senior in suo ultimo, quo decessit, testamento, in processu, fol. 136 filios quos reliquit, nominat, & tamen inter eos non meminit dicti Didaci Alvarez de Espina fundatoris, quem si ejus filius fuisset, certò nominare non desisteret.

35 Tertia, quia in partitionibus factis de bonis relictis per obitum dicti Ludovici Fernandez senioris, quibus in processu, fol. 158. nulla fit de fundatore tunc vivente mentio, nec ulla bonorum pars ei assignatur, signum evidens, quod illius filius non erat, ut falsò ex adverso supponitur.

36 Nec relevat, quod Ludovicus Fernandez de Felgueras, ultimus, & immediatus dictæ Capellæ possessor sit Antonii consobrinus, ac proindè de genere fundatoris. Quia respondetur id forsitan evenisse, quia ex alio latere fundatoris consanguineus esset. Tum etiam, quia non constat quo titulo eam obtinuerit, cum in processu nulla scriptura nominationis, institutionis, vel collationis sit ex qua veritas colligi possit: quod enim hæc de re deponunt Antonii testes non est verisimile. Tum quia plures exceptiones, & repulsam patiuntur: de quibus supra, & idèdè eis fides adhibenda non est, maxime stante diversitate facti per eos narrati, quia aliqui deponunt dictum ultimum Capellanum super hac Capellania litigasse, & in vim obtentæ sententiæ immisum fuisse in illius possessionem alii verò affirmant licet fuisse inter Archipresbyterum Alphonsum de Felgueras ex una parte & Ferdinandum Rodriguez, Rectorem de Vexega ex alia, & quod dictus Archipresbyter in favorem ultimi possessoris sui sobrini Capellam resignaverat, ex qua varietate redduntur admodum dubia eorum dicta plures in eo conveniunt, nulla existente scriptura, quod dictus Anton. de Felgueras cum fundatore nulla est cognatione seu necessitudine conjunctus, & quod ejus parentes, & alii ascendentes & transversales, nunquam cum fundatoris descendentes & consanguineis se tanquam tales conferebant, sed ori extranei ab omnibus illius loci personis reputati fuerunt, ut attestantur omnes ferè testes pro parte Alphonsi examinati super 4. art. sui interrogatorii, fol. 305. ubi quidam addit se audivisse à dicto ultimo Capellano hanc Capellam obtinuisse non proprio jure, sed illam sua cura, & diligentia acquisivisse, & fol. 310. 313. 323. 324. 330. B. 334. 335. B. 340. 342. B. 344. & 373.

37 Et non solum ex defectu sanguinis à primo fundatore procedere debentis, ut requirebatur, exclusus remanet dictus Antonius de Felgueras; sed etiam, quia contra formam foundationis obtinet Beneficium Curatum de Priero, ut videre est ibi: *El qual Clerigo, el que assi se presentare, sea honesto, y de buena vida, y pobre, que no tenga Beneficio Curado*, &c. Itaut hæc Capella per fundatorem incompatibilis effecta sit cum Beneficio

Curato, non solum ad effectum retentionis, sed etiam ad effectum obtentionis, quia qualitas adjecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, l. in actibus, §. si extraneus, ff. de noxalib. action. l. 1. §. tutoris, ff. quod jussu, l. Titius, & ibi Bartol. ff. de testam. milit. cap. si eo tempore, de rescript. in 6. plures per me citati *Axiomat. 196. n. 6.* & in similibus terminis Nicol. Garcia de Benefic. part. 8. cap. 1. n. 58. Tum quia verba illa respiciunt tempus presentationis, unde cessat dubium, an capacitas requiratur in presentato de tempore presentationis, seu de tempore, quo canonicè illi beneficium confertur, in qua siue sequamur Rotæ opinionem decis. 69. lib. 1. part. 3. divers. quam refert Mar. Antonin. var. resol. lib. 1. resolut. 9. n. 1. decidentis attendendam esse capacitatem de tempore presentationis, siue aliorum existimantium illam requiri, quando presentatus coram Ordinario personaliter sistitur ab eo institutionem petens, ut per Aloys. Ricc. in praxi fori Eccles. resol. 40. n. 4. in 2. edit. & Alphons. de Leone de officio Capellani, quest. 4. praxi 6. n. 16. propè fin. utroque tempore certum est Antonium obtinuisse dictum Beneficium Curatum, prout hodie obtinet, postquam cum presentatione Domine Marchionissæ de Valdonquillo coram Ordinario provisionem sibi fieri in forma postulavit.

38 Non obstat, quod dictum beneficium sit aded tene, ut non sufficiat pro congrua Antonii, quia responderetur, fundatorem non considerasse tenuitatem, sed residentiam, & obligationem permanendi in alio loco, & inserviendi alteri Beneficio relinquendo Capellæ servitium. Tum quia decreta Concilii sess. 7. de reformat. cap. 4. sess. 24. etiam de reformat. cap. 17. procedunt, & locum habent in Parochialibus exigui valoris, & maximam fructuum tenuitatem habentibus, ut censuit Sacra Congreg. Concilii in una Leodiensi, quam refert Joan. à Cochier ad reg. § 2. Cancell. de dispens. ad duas Parochiales, vel dign. n. 7. Tum etiam, quia non est certum ex dicto beneficio congruam sufficientem non percipere ejus Rectorem, quicquid dicant testes pro parte Antonii examinati, cum telatas exceptiones patiantur, & nullam fidem mereantur, ut suprà satis, superque ostensum manet: præcipuè stante uniformi depositione eorum, qui examinati fuerunt pro parte Alphonsi, attestantes beneficium Curatum de Priero valere millia regalia annua, super 4. art. interrogatorii secunda instantia, fol. 315. 316. 320. 321. 367. & 368. B. conclusionem sui dicti rationem præstantes: tum etiam quia constat eundem Antonium ad titulum dicti beneficii Ordinibus sacris se initiari fecisse, quod nullatenus permetteret Ordinarius, nisi illius redditus sufficerent ad suam congruam sustentationem, juxta dispositionem Concilii sess. 21. de reformat. cap. 2. tum denique, quia in casu exigui valoris, & non sufficientis congruæ, jam necessitati hujusmodi provideret Ordinarius de remedio opportuno, quod præstat idem Concil. sess. 24. de reformat. cap. 13. ibi: [In Parochialibus etiam Ecclesiis, quarum fructus aded exigui sunt, ut debitum nequeant oneribus satisfacere, curabit Episcopus, si per beneficiorum unionem, non tamen Regularium, id fieri non possit, ut primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per Parochianorum symbolas ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro Rectoris, aut Parochiæ necessitate decente sufficiat.] Cum Alphonsi testes deponant magis juris dispositioni se conformantes, cæteris paribus, aliis oppositum deponentibus præferendi sunt; juxta doctrinam Innocent. in cap. auditis, de prescript. B. è. decis. 93. n. 25. & cum pluribus Anton. Gabr. commun. tit. de testib. conc. 4. n. 23. Valenzuel. cons. 33. n. 357.

41 Nec obstat quod Alphonsus, etiam ex eodem capite venit excludendus, juxta foundationis tenorem, de qua

suprà, n. 1. ibi: *T despues que el tal Clerigo fuere proveido de la dicha Capilla, y tuviere diez mil maravedis de renta, &c.* Dicitur enim cum possidere Beneficium simplex habens in redditibus plusquam duo millia regalia: Quia responderetur sub illa foundationis clausula adhuc Alphonsus non continere, cum illa loquatur, & optet postquam quis provisos fuerit de dicta Capella, provisionis autem appellatione venit nominatio, electio, presentatio, confirmatio, seu institutio, gloss. verb. provisionem, per text. ibi, in cap. 1. & in cap. quorundam, de elect. lib. 6. & verb. provisioni, in Clement. fin. cod. titul. cum pluribus per me citatis de appellativa verborum utriusque juris significat. appellat. 228. n. 1. & Alphonsus adhuc non fuit, nec est presentatus, nec electus, nec nominatus, nec denique provisos de dicta Capella, & potest quodcumque voluerit dimittere beneficium quod obtinet, & acceptare Capellam, cum ei tantum prohibeatur retentio, non verò obtentio; aliàs enim non videretur fundator rectè, & rationabiliter disponere, si dum Presbyterum in Capellam presentari vult, qui sine competenti Beneficio Sacris initiari non potest, juxta decretum Concil. sess. 21. de reformat. cap. 2. petat ut Presbyter, qui eam prætenderet, gaudere non possit annuo redditu decem millium morabatinorum.

Sed concessio (sine veritatis præjudicio) quod Antonius descenderet à dicto Didaco Fernandez de Felgueras, & quod iste fuerit germanus frater fundatoris, adhuc Alphonsus ei præferri deberet, cum constans sit in facto, & à nullo in controversiam deductum, quod dictus Alphonsus sit filius legitimus Mariæ Cuerba, quam in legitimo matrimonio genuit Leonora Rodriguez, filia Joannis Alvarez, qui fuit filius alterius Joannis Alvarez de la Espina fundatoris, & ita descendit ab eo per lineam rectam, cum quo nullus transversalis, ut esse prætendit dictus Antonius de Felgueras, etiam si in gradu proximiori ipsi fundatori conjunctus esset, concurrere potest, l. 5. ff. de gradib. affinit. l. 7. Tauri, l. 3. tit. 13. p. 6. & ibi Gregor. Lopez verb. ningun paciente, & per ista jura latè Cevall. commun. tom. 3. quest. 762. n. 26. cum sequentibus.

Pro parte verò Antonii ad exclusionem Alphonsi opponitur, quod dictus Alphonsus descendit à fundatore per lineam spuriam, quia ejus avia Leonora Rodriguez, fuit filia spuria Licentiatu Joannes Alvarez, Capellani de Malleza, & quod iste pariter fuit filius spurius alterius Joannis Alvarez de la Espina, Capellæ fundatoris, & horum descendentes, ex quorum numero est dictus Alphonsus, tanquam à radice infecta procedentes, non possunt in dicta Capella succedere; cum ad eam per fundatorem vocentur consanguinei de su Linage, quæ verba cum sint civilia, excludunt descendentes ex spuris, hi enim nunquam censentur vocati ad Capellanas, seu beneficia Ecclesiastica: imò nec veniunt appellatione consanguineorum de jure civili, l. si spurius, ff. unde cognati, de qua Rot. decis. 616. n. 1. & 2. p. 2. recentiorum.

Sic in terminis resolvit Nicol. Garcia de benefic. part. 7. cap. 15. n. 48. ubi refert Rota fuisse revocatam sententiam Consilii Archiepiscopi Tolerani, adjudicantis quandam Capellaniam descendenti ex filio spurio, concurrentibus transversalibus ex legitimis procreatis, in hæc verba: [Nam descendens censetur propinquior, & magis consanguineus, nec transversales concurrunt cum descendentes, in quibus datur representatio sine gradus limitatione,] ut per Cevall. d. quest. 762. à n. 24. [qui ita ait fuisse judicatum per Consilium Archiepiscopi Tolerani in quadam Capellania de Getafe, in favorem Joannis de Benavente, Presbyteri fundatoris, sed certè in ista causa contra dictum Joannem de Benavente, tenuit Rota 1. Julii 1605. coram Justo,

Justo, quia fundator vocavit Presbyterum de suo genere, vel progenie de Salmax, & sic usus est verbis juris, & cum Joannes proveniret ex radice infecta, duci non poterat de radice, seu progenie fundatoris, ut in decisione suprâ relata, n. 2. quod non consideravit Cevall. dicti Joannis de Behavento Advocatus in dicta causa, &c.] Et paulò inferius, ibi: [Et similiter etiam in alia Capellania de los Chaves de Bonilla, hujus Diocesis Abulensis apud Judicem Metropolitanum Salmanticæ resistentem, revocata sententia O. dinarii, fuit judicatum contra descendente[m] ex filio spurio fundatoris in favorem transversalis, quia fundator usus est verbis juris, &c.]

46 Et licet idem Nicol. Garcia citato loco, n. 33. eandem inculcans sententiam videatur dicere, quod in favorem consanguinei descendente[m] ex illegitimo, fuerat decisum per Rot. in una Tyrassonensi elemosina, tandem concludit ad favorem transversalis legitimis, & ex legitimis descendente[m], ut patet ibi: [Quod procederet quando testator, seu fundator loquitur per verba civilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia, vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem; secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos,] juxta distinctionem Bart. in l. tutelâ, n. 4. ff. de capit. diminut. &c. Et ibi: [Unde apparet Rotam in dicti Tyrassonensi amplexam esse nostram sententiam, & distinctionem in terminis nostræ quæstionis, &c.] Et ibi: [Sed cum ista sint verba civilia, id revera est contra dictam decisionem Tyrassonensis, & distinctionem à nobis factam, & sic non placet, &c.]

47 insinuat Rot. d. decis. 616. n. 2. part. 5. recent. ubi dicit quod spurii, & bastardi inspecta natura sunt filii, in eisque cadit affectio naturalis, & per consequens comprehenduntur in dispositione loquente de consanguineis. Quod autem fundator Capellæ, de qua agitur, usus fuerit verbis civilibus, patet ex instrumento foundationis, in quo vocavit al pariente mas cercano de su Linage, quæ verba civilia sunt, ad not. per Nicol. Garcia citato loco.

48 Adducitur etiam, & ponderatur pro hac parte consilium Navarri 4 sub titul. de jure patron. ubi quidam Clericus habuit filiam, quam legitimavit per rescriptum Principis: ex ea & nobili viro legitimè conjugatis habuit nepotes, & in suo testamento, & ultima voluntate instituit Capellanum, & vocavit ad successionem illius consanguineum ejus proximiorum: fuit dubitatum utrum nepos Clerici filius legitimus, & procreatus ex Clerici filia, deberet admitti ad præsentationem dictæ Capellanæ, & præferri aliis consanguineis? Et affirmativè respondit ex ea ratione, quia testator per verba naturalia vocavit consanguineum proximiorum, ut videre est apud illum, ibi: [Attenta voluntate testatoris, inspectisque verbis testamenti, cum naturaliter inspecto jure naturæ etiam filii bastardi, & spurii dicantur procedere ex sanguine, parentela, domo & familia defuncti, cum in eis naturalis affectus cadat, &c.]

49 Conducunt resoluta per Gonzal. ad reg. 8. Cancellar. gloss. 5. ex n. 109. ubi disputans an Clericus filius legitimus natus ex patre, aut matre, avo, vel avia illegitimis, dicatur de familia fundatoris, vel sanguine, ut censeatur vocatus ad talem Capellaniam? & usque ad n. 114. pro negativa sententia plura adducens fundamenta, postea à n. 115. usque ad n. 120. affirmativam comprobatur, & tandem à n. 121. cum prædicta distinctione de vocatione per verba naturæ, aut per verba civilia rem componens, ita concludit: [Respondet etiam ista ultima decisio ad fundamenta eorum, qui tenent, quod filius legitimus natus ex patre spurio, non dicatur de familia, juxta consilium Fulgosi, 359. n. 1.

cum similibus adductis per Gam. decis. 278. quod procedat quando testator, seu fundator loquitur per verba civilia, veluti si vocaret Capellanum ex sua familia vel cognatione, itaut constaret exclusisse nominationem naturalem, secus tamen esset quando loqueretur per verba naturalia, veluti si vocaret descendentes, aut consanguineos, juxta distinctionem Bart. in l. tutelâ, n. 4. ff. de capit. diminut.]

Verum his non obstantibus in præsentī casu ex circumstantiis, conjecturis, & præsumptionibus occurrentibus (quamvis sine veritatis præjudicio de spurietate constaret) doctrinæ, & decisiones ad exclusionem Alphonsi suprâ adductæ non sunt, nec esse possunt ad materiam applicabiles.

Licet autem sit valdè controversum in jure, an spurii, & descendentes ab eis, sint, & dicantur de domo, & familia? & plures uterentur suprâ dicta distinctione; non defuerunt tamen qui indistinctè tenent affirmativam partem, ut in dispositione in qua vocavit testator eos, qui sunt de domo sua, docet Corneus consil. 169. n. 7. ubi ait verbum Domus, sumi tam civiliter, quam naturaliter, & intelligendum secundum patriæ usum, & subjectam materiam, de qua agitur, idem docet Socin. consil. 101. n. 8. lib. 3. ubi quod non solum dicuntur de domo, sed etiam de casata, & familia secundum usum communem loquendi, quod ante eum docuerat Bart. in l. pronunciatio, § familia, ff. de verbor. signif. & in l. fin. C. cod. ubi etiam Salicet, idem tenet, Cephal. consil. 591. n. 13. lib. 4. optimè Bald. consil. 441. incip. Ad audientiam, n. 1. vers. in contrarium, lib. 3. Et ubi ex consuetudine concederetur naturalibus, & illegitimè natis ferre arma, & insignia familiæ, hoc admittunt Socin. in dicto consil. 102. n. 8. lib. 3. Card. Mantica de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 12. n. 20. in fine, Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 88. n. 14. Prout in Hispania ubi ex notoria consuetudine harum patriarum admittuntur illegitimè nati ad insignia, nomen, arma, honores, & nobilitatem patris, ut referunt Azeved. consil. 24. n. 27. & 29. Nicol. Garcia de benefic. p. 7. capite 15. n. 49. citati à Rota in Pampilonensi Capellan. 4. Martii 1622. coram bona mem. Remboldo. Et quod de generali consuetudine spurii dicantur de familia, & de domo, & utantur armis, & insigniis familiæ, tenet cum aliis Tiraquel. de nobilit. capit. 13. n. 25.

Sed quidquid sit, etiam stante prima sententia, & doctrinis suprâ sub illa distinctione allatis, plures ad sunt conjecturæ, & præsumptiones, quæ faciunt, & inducunt, ne illæ locum habeant in hoc casu.

Prima conjectura est, quæ resultat ex facto proprio fundatoris, cum nihil sit, quod melius ejus voluntatem exponat, ut in terminis tenet Lambertin. de jure patron. t. p. lib. 2. quæst. 7. princip. art. 30. n. 22. fol. mihi 602. ibi: [Sicut dicimus quod ad cognoscendam qualitatem beneficii patronati inspicitur prima patroni provisio, ut dixi suprâ t. p. lib. 1. in 2. quæst. princip. articulo. 4. numer. 17. fol. mihi 28.] & illum sequitur cum aliis Ricc. in praxi fori Eccles. tit. de jure patron. decis. 202. Et generaliter quod voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligatur ex eo quod ipse fecit, tenet latè Simon de Prætis in tractat. de interpretat. ultim. volunt. lib. 2. interpret. 1. dub. 3. solut. 5. num. 47. cum seqq. fol. mihi 31.

Et in præsentī casu hanc habemus declarationem, quod fundator excludere noluit spurios, & descendentes ab eis, si quidem primo loco vocavit suos proprios filios, quorum primus, & major fuit dictus Joannes Alvarez, proavus Alphonsi; quia si fuit naturalis, ut infra ostenditur, cessat in facto spurietatis exceptio, si verò cum aliis fratribus fuit spurius post Sacerdotium patris genitus, signum evidens est, quod fundator spurios ad hanc Capellā vocavit, ac proinde huic generi personarum

narum odium non habuit, nec illud excludere voluit, honorando in prima vocatione Joannem Alvarez, quem spurium dicit Antonius: eleganter Rota *d. decis. 617. n. 5. p. 5. recent.* ibi: [Non obstat quod cum pater Didaci nedum sit naturalis, sed etiam spurius ex damnato coitu, qui non comprehenditur in dispositione, etiam si per verba naturalia fundator loquutus fuerit, Honded. *d. conf. 5. n. 33. lib. 2. Pereg.* post alios dicto *art. 12. n. 81.* quasi verè pater Didaci non fuisset nominatus, & honoratus in testamento, benè posset esse locus præsumptioni, quæ adversatur hujusmodi generi personarum, quippe quæ sunt odibiles, & extra mentem disponentium; secus verò quando de personis habetur notitia, & honoratur, ut in præsentis fuit factum de patre Didaci, quia tunc cessat præsumptio odii à lege considerata, itaut in proprietate verborum non cadat impedimentum, &c.] Et ibi: [Sufficit Didaco patrem suum fuisse cognitum, & honoratum à testatore, ut inde tollatur præsumptio exclusionis à proprietate verborum naturalium, ex quibus suam vocationem deducit.]

57 Secunda conjectura elicitur ex qualitate personæ fundatoris, qui cum non fuerit Jurisperitus, sed illiteratus, debemus præsumere illum loquutum fuisse crasso modo, secundum naturalem, non civilem intelligentiam. Ita Fusar, *de substitut. questione 79. numer. 9.* ibi: [Sublimitatur secundò, quando dispositio est facta à muliere, vel persona idonea & illiterata; nam tunc non obstante statuto simul cum masculo femina succedit:] ita declarat Pereg. *in dict. conf. decisivo 57. lib. 1. in fine*: [Moveretur quia verba dispositionis mulieris, vel idiotæ intelliguntur secundum naturalem, non civilem intelligentiam, & reconditas juris interpretationes. Anchar. *conf. 225. n. 1. Jas. conf. 151. col. pen. vers. confirmantur, lib. 4. Curt. jun. conf. 145. n. 6. Mantie. de conjectur. ult. voluntat. lib. 5. tit. 5. n. 7. & cum Peregrino etiam ego transeo: quia verò idiotæ ignorant has verborum subtilitates, nec in eorum dispositionibus penetrant ad has juris interpretationes, &c.] Et cum aliis prosequitur Simon de Prædis *de interpret. ultim. volunt. lib. 2. interp. 3. dub. 2. solut. 2. n. 296. cum seqq. & num. 301. cum seq. fol. mihi 254.* ubi citat*

58 Socin. *conf. 37. lib. 3.* qui dicit quod quando testator est persona idiota, in eo simpliciter cadit interpretatio crasso modo, & quod dicendo *familia*, seu *parentela*, intelligitur de tota, & pluraliter ad propositum: ad quod etiam facit quod adducit Perez de Lara *de Capel. lib. 2. cap. 1. à n. 22.* Unde cum fundator esset penitus illiteratus, habitassetque in loco ubi nullus erat Jurisperitus, nec aliquis, qui ei foundationis tenorem, & formam disposuerit, necessariò credere debemus, non civiliter, sed naturaliter loquutum fuisse.

59 Tertia conjectura, tam pro intelligentia verborum à testatore prolatorum, quàm pro interpretatione suæ voluntatis sumenda est à consuetudine, & communi loquendi usu patriæ, in qua vixit & mortuus fuit, *l. si servus pium, §. fin. ff. de legat. 1. l. pen. in princ. ff. de alim. legat. & communem testatur Jas. in d. §. fin. Dec. in l. ut liberis, C. de collat. Alex. conf. 110. lib. 2. Cravet. conf. 101. in fine, & conf. 201. col. 5. Bellon. conf. 1. n. 3.* Consuetudo autem illarum partium habet Clericorum filios in æstimatione esse, nec odibiles haberi, ut in aliis partibus.

60 Quarta conjectura desumitur ex natura rei de cujus successione agitur; quia si ubi tractatur de fundando majoratu, seu patronatu gentilizio ad conservandam agnationem, & nominis ac familiæ splendorem, tunc præsumendum est testatorem vocare noluisse spurios, & ab eis descendentes, & in terminis foundationum patronatum, quæ fiunt per Cardinales, & alias perso-

nas illustres pro conservatione agnationis, agit Rota *d. conf. 112. & 126. p. 1. recent.* Verùm quando ad alium finem fundatio fit, & res pariter per spurios, & ab eis descendentes, ac ipsos legitimos expediri potest, tunc præsumere debemus testatorem consanguineos, tam legitimos, quàm spurios æqualiter vocare voluisse; quia solum affectio naturalis sanguinis attenditur, quæ in omnibus æquè invenitur, juxta dictum Baldi *conf. 441. n. 1. in fine, lib. 3.* attestantis ratione naturalis affectionis, & insitæ charitatis idem in utroque intelligendum esse, quia per affectionis ratio paritatem permissionis inducere consuevit, *l. non solum, §. denuò, ff. de ritu nupr.*

Unde consanguineum proximiorum etiam per lineam spuriam præferendam legitimo remotiori, admissa distinctione an testator loquatur per verba civilia, vel naturalia, docent optimè Gonzal. *ad reg. 8. Cancel. glos. 5. à n. 123. usque ad n. 127. Nicol. Garc. de benef. p. 7. cap. 15. n. 44. & 45. & n. 55.* ubi licet dissentiat in eo quod sentit Gonzalez, quod scilicet sola qualitas rei sufficit, ut spurius non excludatur, licet testator loquatur per verba civilia, hoc tamen admittit quando voluntas testatoris observantiâ vel conjecturis, de quibus supra, declarari potest. Et generaliter quod testatoris voluntas etiam interpretatur ab affectione, & charitate, & quod semper præsumitur major affectio & dilectio erga descendentes, quàm erga transversales, latè Simon de Prædis *d. tract. de interpret. ultim. volunt. lib. 1. interp. 2. dub. 2. solut. 3. per tot. præcipuè n. 17. fol. mihi 102.*

Ex quibus patet, quod supra dixi, doctrinas scilicet, & decisiones à Garcia allatas non conducere ad præsentem casum, in quo plures circumstantiæ, & conjecturæ concurrunt, quæ factum mutant, & diversam resolutionem esse à me capiendam insinuant; id enim sæpius evenire solet, ut testis est Thesaurus *in præfat. suarum decis. n. 32. vers. ceterum, & n. 33.* ibi: [Præterea quamvis idem videatur casus, plerumque tamen evenit, ut aliqua etiam levis circumstantia factum mutet, ut ait Quintil. *instit. orat. lib. 5. cap. 2.* ideo dicere solebat Curtius junior, quod licet senex esset, & in casibus innumeris consulisset, nunquam tamen evenit, ut idem per omnia esset casus, &c.] Maximè quia Garcia non dicit in illa causa Capellani de Getafe fuisse pronuntiatum contra spurium, & sententiam transisse in rem judicatam; poterat enim Rota ab illa decisione recedere, sicut refert recessisse sub die 10. Maii 1606. coram Justo ab alia decisione contraria facta sub die 28. Junii 1605. coram eodem, quæ variatio denotat casum illarum decisionum magnam habuisse difficultatem, & antequam executoriales expediantur, reproducta in Rota causa, & iterum aliquo dubio repropósito, nonnunquam receditur à decis. & poterat alia capi resolutione.

Quæ cum ita se habeant stante spurietate, multò magis procedent ea semota, vel non legitimè probata: quod autem ad ejus existentiam jure probandam, multum turbida redditur, si quando ex actis non constat de Presbyteratu Joannis Alvarez proavi dicti Alphonsi, nec titulus Capellani, quo nominat illum fundator, denotat obligationem habendi Ordinem sacrum, & ideo non est cur debeamus Leonoram ejus filiam potius præsumere spuriam, & in Sacerdotio genitam, quàm naturalem, in soluti statu procreatam; controversum est enim apud DD. an in dubio filius præsumatur potius naturalis, quàm spurius? & præsumi potius spurium resolvunt glos. *verb. probare, in cap. lator, qui filii sine legit.* Bertrand. *conf. 133. lib. 2. Nat. conf. 481. n. 10. Surd. conf. 177. n. 41. & de aliment. tit. 1. q. 10. n. 35. Menoch. de præsumpt. lib. 6. præf. 54. n. 2. & conf. 318.*

conf. 318. n. 14. Rot. decis. 254. p. 3. divers. ubi allegat Rebuff. in praxi benef. tit. de dispensat. super defectu natal. num. 42.

- 65 Sed contrarium, quod scilicet in dubio præsumatur potius naturalis quam spurius, sequuntur Bald. *conf. 448. Queritur in primis, lib. 1. n. 4.* Cravet. *in suo celeb. caus. 138. n. 1. & conf. 166. n. 1. & 4.* Barret. *conf. 117. n. 6.* qui allegat. Cephal. & Alciar. parum constantem *in resp. ult. n. 5. secundum impression. antiquam.* Covar. *de sponsal. p. 2. c. 8. § 3. n. 1. ibi:* [Potius verò præsumitur naturalis, quam spurius, ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam, ut quis dicatur spurius, quæ à natura non est, &c. *Rot. decis. 360. n. 16. p. 5. recent. ibi:* [Nec est opus probare Ilottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria.] Aym. *conf. 166. n. 1. Rimin. Jun. conf. 187. n. 107. cum seq. Thesaur. q. 83. n. 2. l. 2. Barz. dec. 91. n. 1 ubi de magis comm. &c. & dec. 309. n. 15. ead. p. 5. recent. ibi:* [Prout facit non fuisse iustificatum Andream natum esse ex soluto & soluta, quia sic de jure præsumitur. *Rot. decis. 802. n. 2. & seqq. p. 1. divers. &c.* Accedit quod cum lex in quantum potest, faveat filiis, ut sint legitimi. *Dec. conf. 152 sub n. 1. vers. & quia lex. Rot. decis. 201 n. 44. & decis. 264 n. 13. p. 5. recent.* ita debet favere filiis ut sint potius in dubio naturales, quam spurii. Et sicut in dubio præsumendum est filium natum post matrimonium, & non ante, ut legitimus iudicem, *Ruin. conf. 51. sub n. 20. vers. præterea ex quo, lib. 5.* quem sequitur *Rot. d. decis. 264. num. 13.* ita etiam ad evitandam spurietatem debemus præsumere filium potius natum ante Presbyteratum quam post Sacerdotium genitum. Quare hæc opinio videtur magis juri conformis, & vector.

- 67 Nam illa quæ primo loco relata fuit, intelligi debet propriè de filio naturali, cum requisitis juris communis, nempe quorum parentes sint soluti, & mater sit in domo diu retenta pro concubina, & schemate concubinæ, & quod cum ea solus ille vir consuetudinem habuerit, *l. 3. ff. de concub. §. si quis autem, in auth. quibus modis naturales efficiantur sui, Rot. decis. 254. p. 2. divers. & sic in casu, quo filius agebat de successione hæreditatis paternæ, ad quam jus non habebat nisi se filium naturalem probaret cum dictis requisitis, & ideo sentiunt filium ad illa probanda obligandum esse, ita ut si in probatione deficiat, debeat præsumi spurius, id est natus ex coitu illicito, cui deficiunt illa requisita, ut sit naturalis; sed nullo modo affirmant quod si mater vitum habuit, filius potius præsumatur natus post matrimonium, quam ante; vel si pater fuit Sacerdos, præsumatur natus filius post susceptos Ordines, & non ante, excepto uno Rebuffo à Rota cit. *d. dec. 254. p. 2. divers.* in qua non agebatur de hac quæstione, sed de successione in hæreditate paternâ, quam unus petebat, qui ad eam obtinendam tenebatur se filium naturalem probare cum omnibus dictis requisitis, quæ sigillatim in dicta decisione referuntur.*

- 68 Et in rigore disputationis Rebuffus, qui solus, & non alius allegatur à Rota *ubi sup.* opinionem sequitur minus veram, ut colligitur ex text. quem pro sua sententia citat, *in cap. inter ceteras 4. de rescript.* ubi cum Summo Pont. exponeretur, quod filius cujusdam Presbyteri in Sacerdotio genitus præbendam, quam pater obtinuit, possidebat, vel illicitè occupabat Eboracensi Archiepiscopo commisit, ut si ei constiterit talem esse Sacerdotis filium, & in Sacerdotio genitum, qui proximè in tali Ecclesia ministravit, vel quod illicitè Ecclesiam occupavit eandem, illam impetranti adjudicaret, ex cujus decisione colligitur alternativè requiri ad hujusmodi possidentis exclusionem, & faciendam impetranti adjudicationem, quod illicitè Ecclesiam occupaverit, vel quod si filius Sacerdotis, & in Sacer-

dotio genitus, aliàs hæc ultima verba nihil operarentur & superflua forent, si ex eo quod si quis fuisset Sacerdotis filius, præsumeretur genitus in Sacerdotio, & idè merito doctiss. Covarr. ad contrariam sententiam, quam sequitur, adstruendam contra Rebuff. allegat *d. cap. inter ceteras*, & alia jura, ut videre est *in d. c. 8. §. 3. n. 1.* ubi ad probationem suæ opinionis, quod scilicet filius præsumitur potius naturalis quam spurius, addit hæc verba: [His accedit text. in cap. 2. de filiis Presbyt. & in cap. veniens, de accusat. quibus in locis traditur per DD. non præsumi quem genitum fuisse in Sacerdotio, etiam si probetur Sacerdotis filius, quod constat in dictis locis, maxime in d. cap. inter ceteras, & in d. c. 1. & c.] Juvat Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 15. ibi:* [Filii Clericorum, qui non ex legitimo matrimonio nati sunt, &c. Ego ipse in collect. ad d. cap. inter ceteras, n. 2. ibi:] [Apertè insinuat hic text. Sacerdotis filium dici eum, qui natus est ante patris Sacerdotium; aliter enim satis foret in proposito dicere, & probare filium esse Sacerdotis, & frustra adjicere onus probandi fuisse genitum in Sacerdotio, ut notant Abb. in princ.] *Dec. n. 3. Rip. n. 13. & alii hic, idem probat cap. ad extirpandas. de filiis Presbyt. ibi, filii Presbyterorum, & ibi si ve geniti sint in Sacerdotio, si ve non, Cened. pract. & canon. q. 36.*

Hinc colligitur Antonium, qui vult Alphonsum excludere exceptione spurietatis, quam opposuit, teneri eam probare ex reg. *l. in exceptionibus 26. de probat.* Probatio autem per quam prætendit ostendere Leonoram Rodriguez fuisse filiam spuriam Joannis Alvarez in Sacerdotio genitam, & quod dictus Joan. Alvarez fuerit etiam filius spurius fundatoris, nec relevat, nec concludit contra Alphonsum.

Nam primus testis Didacus Mendez de Acellana *fol. 90. super 6. art. de auditu* deponit, & non dicit à quo audiverit, & tandem concludit se nescire an Joan. Alvarez filius fundatoris fuerit ab eo genitus ante, vel post Sacerdotium. Secundus Did. Alvarez de Morgar, *fol. 92. lit. B.* Similiter de auditu deponit, & affirmat non cognovisse dictam Leonor. Rodriguez, & postea in secunda instantia *super 4. fol. 439.* etiam deponit de auditu, & affirmat se cognovisse dictam Leonoram Rodriguez; quo verò ad spurietatem Joan. Alvarez in utraque instantia dicit nihil. Tertius Ferdinand. Arias de Villamar *fol. 94. lit. B.* temerè affirmativè deponit de re quam non vidit, nec videre potuit, sui dicti rationem nullam reddens: deinde an alia informatione *fol. 415. sup. 5.* affirmat se nescire an dicta Leonora fuerit habita à dicto Joan. Alvarez ante vel post Sacerdotium. Quartus, Ferdinandus Rodriguez de Felguerras, *fol. 96. & in alia instantia fol. 441. sup. 4.* deponit de auditu, non reddens rationem, nec dicens à quibus personis audiverit. Quintus, Menendus Diaz de Soto *fol. 97. super 6.* nihil dicit. Sextus, Didacus Menendez *fol. 99.* deponit de auditu, quod descendat Alphonsus à linea spuria, accipiendo dictionem illam, *spuriam*, prout legitimæ contraria est, non verò facta distinctione inter spurium, & naturalem, & duo hi testes non fuerunt in 2. instantia iterum examinati. Septimus, Alphonsus Garcia *fol. 110. lit. B.* patitur repulsam ex dictis *supra, n. 19.* Octavus, Did. Menendez de Quintana, *fol. 102. lit. B.* referens Alphonsum esse fundatoris consanguineum per lineam sacerdotalem, sed an fuerit Leonora Rodriguez ante vel post Sacerdotium habita, se nescire affirmat: & in 2. instantia, *fol. 428. sup. 5.* contra illud quod primò dixerat, addit temerè circa spurietatem Leonoræ certum auditum habuisse, de spurietate verò Joannis Alvarez nihil dicit. Nonus, Georgius Alvarez de Ribadiello, *fol. 104. lit. B.* circa spurietatem etiam nihil dicit, solumque affirmat Alphonsum esse descendente per lineam sacerdotalem,

lem & in 2. instantia, fol. 442. nihil ait. Decimus. Didacus Alvarez Perdigon, fol. 106. lit. B, eodem modo deponit, & in 2. info. m. fol. 448. super 5. addit se non solum nescire dictam Leonoram fuisse habitam post Sacerdotium, sed etiam affirmat, se id nunquam audivisse, & quoad spurietatem Joannis Alvarez nihil. Undecimus, Thomas Garcia de Allencel, fol. 107. nihil. Duodecimus, Joannes Fernandez de Lorix, fol. 109. dicit se nihil scire de utraque spurietate. Decimus tertius, Ferdin. de Vexega, fol. 110. lit. B. temerè deponit dictam Leonoram esse spuriam post Sacerdotium genitam, sine aliqua concludenti ratione, quod tamen temperavit in secundo examine, fol. 418. super 5. dicens se nescire an dictus Joan. Alvarez ante, vel post Sacerdotium genuisset Leonoram. Decimus quartus, Andr. Fernandez de Meido, fol. 112. licet deposuerit Alphonsum esse nepotem, & pronepotem Clerici, declarat tamen statim se nescire an dicta Leonora fuerit ante, vel post patris Sacerdotium genita, & postea in 2. examine, fol. 153. super 3. nihil dicit. Decimus quintus, Ludovicus Fernandez del Castañal, fol. 144. affirmat se audivisse Leonoram esse filiam Joannis Alvarez Clerici, & istum fuisse filium fundatoris etiam Clerici, quod libenter fatemur, sed an fuerint habiti ante vel post Sacerdotium testis, se nescire ait: licet postea in 2. examine, fol. 402. super 5. dicat se audivisse Leonoram fuisse in Sacerdotio genitam; id tamen credendum est audivisse post primum examen, & sic post litem motam. Decimus sextus, Alphonso Alvarez del Castañal, fol. 113. super 6. nihil super spurietate deponit, affirmatque se nescire an dicta Leonora fuerit filia, vel sobrina dicti Joann. Alvarez. Decimus septimus, Joannes Alvarez de la Lascara, fol. 116. lit. B. quoad spurietatem Joannis Alvarez nihil dicit, temerè tamen affirmat Leonoram fuisse post Sacerdotium habitam, & idem reperit in 2. examine, fol. 410. super 5. cujus dicti falsitas facile colligitur si advertas ibi fateri, se esse septuaginta annorum, dictam verò Leonoram adhuc viginti sex annis mortuam fuisse, anno ætatis suæ octuagesimo, & sic ab ejus nativitate usque ad tempus depositionis anno centesimo sexto. Decimus octovus, Roderic. Alphonso, fol. 119. super 6. & ultimus fol. 119. de spurietate nihil dicunt. Ex quibus omnibus nulla certa, aut relevans probatio colligi potest quoad hunc spurietatis articulum, & nihilominus omnes patiuntur exceptiones, & repulsas de quibus *supra*, ex n. 3. cum *seqq.* & sic fidem aliquam non merentur.

71 Multò minùs ex aliis testibus pro parte ejusdem Antonii in 2. instantia examinatis aliqua relevans colligitur probatio: nam Didacus Fernandez de Felgueras, fol. 292. lit. B. super 5. quoad spurietatem dicti Joannis Alvarez nihil dicit, & quoad spurietatem Leonoræ de auditu incerto, ut etiam in 2. examine, fol. 438. super 5. & tandem concludit se nescire an ante, vel post patris Sacerdotium fuerit genita, Joannes Perez de Loro, fol. 412. de spurietate nihil deponit. Alphonso Lopez de San Christobal fol. 421. lit. B. refert se pro certo habere dictum Joannem Alvarez post Ordinem Presbyteratus genuisse dictam Leonoram, & postea dicit de certo se id nescire, in quo manifestè sibi ipsi contradicit, & nihilominus suæ certitudinis, ut tenebatur, rationem nullam reddit, ex Bald. in cap. cum causam, de testib. Soc. reg. 401. in 5. tallent. & cum aliis plurimis Farin. q. 70. num. 162. Joannes Perez de Meicin, fol. 431. deponit de auditu post litem motam, & non declarat à quo audiverit. Joannes Mendez de Ramon super 5. art. de spurietate nihil deponit. Catharina Rubia fol. 417. deponit de auditu à sua tantum matre, & concludit se nescire an ante, vel post Sacerdotium patris fuerit nata. Joannes de la Puerta fol. 419. lit. B. super 5. quoad spurietatem nihil relevans concludit, nec de auditu depo-

nit alieno. Omnes hi testes, & non alius super spurietate pro parte Antonii fuerunt examinati, qui, ut ostendi, cum non probant, nec destruunt contrariam Alphonso probationem.

Et si Alphonso incumberet onus probandi quod Leonora ejus avia fuerit filia naturalis dicti Joan. Alvarez, tanquam intentionis suæ fundamentum, id utique suis testibus concludenter probatum remanet: nam licet nullus de proprio visu ob facti antiquitatem, quæ excedit centum annos, deponere valeat, deponunt tamen se audivisse à suis, & ab aliis, & esse publicum, & notorium quod dicta Leonora fuerit filia naturalis dicti Joannis Alvarez ante ejus Sacerdotium nata, & eorum unus addit mulierem, ex qua filiam suscepit, ut litem movisse, ut illam vel acciperet in uxorem, vel competenter dotaret, & quod in effectum in matrimonium dedit D. daco de Cucto seniori. Ita super 3. art. interrogatorii Alphonso deponunt Petrus Ferdinandus de Orbanes fol. 292. Gutierrez Diez fol. 296. Pedro Diez de Quintana, fol. 304. & 305. Barthol. Suar. fol. 359. Tyiso Garcia Elia, fol. 372. & in vim publicationis Paulinæ, idem attestantur Ferdinandus Garcia de Livarez, & Barthol. de Focideras, fol. 261. Unde non obstant testes Antonii deponentes de spurietate, quia cum & ipsi deponant de fama, magis sunt attendendi testes Alphonso deponentes de bona fama, Put. dec. 2. lib. 3. Rot. dec. 16. n. 26. part. 5. recent. etiam quod testes deponentes de mala aliquantulum numero excederent, Corn. conf. 176. n. 10. vol. 4. Hojed. de incomp. benef. p. 1. cap. 23. n. 143. Greg. XV. dec. 455. n. 4.

Et licet reliqui testes Alphonso solum affirmant Leonoram fuisse Joannis Alvarez filiam, non expresse quod esset naturalis, vel spuria, nihilominus omnes super 2. & 3. art. interrogatorii, fol. 284. B. 285. 288. 300. 302. 309. 313. 318. 322. 325. 327. B. 330. 334. 335. 342. 345. & 361. B. attestantur dictum Joannem Alvarez Leonoræ filiam in dotem dedisse magnam bonorum mobilium, & immobilium quantitatem in diversis partibus existentium, & post contractum matrimonium alia donasse, & affirmant vidisse illam omnia bona hujusmodi possidere, eisque liberè frui; legitimatis enim requisitæ à testatore quasi possessio probatur ex eo, quod quis possideat bona paterna, Paleo. de notis, & spur. c. 2. n. 2. vers. dicemus. Rot. d. dec. 16. n. 24. p. 5. recent. Et hinc colligere debemus Leonoram filiam saltem naturalem, & ad minus non spuriam esse debuisse, ut ea bona capere posset juxta l. 9. Tauri, ubi Anton. Gom. n. 33. resolvit nec in vim contractus, aut donationis ea capere posse, quæ est hodie l. 8. tit. 8. lib. 5. Recop. ubi Matierzo, Hermosil. l. 1. glos. 6. n. 39. tit. 4. part. 5. Et licet Clericus etiam ex redditibus beneficii teneatur filiam spuriam alimentare & dotare; nihilominus dos, & alimenta hujusmodi quintum bonorum excedere non possunt, ut in terminis tenet idem Ant. Gom. d. l. 9. Tauri, n. 44. & solum usque ad illam quantitatem efficitur capax filius spurius, sive quintum sufficiat, sive non Rojas in epit. succes. cap. 2. n. 17. Tell. l. 10. Tauri, à n. 2. Barahona in addit. ad Palat. in repet. cap. per vestras, de donat. inter virum, & uxorem. notab. 3. §. 24. lit. A. Joan. Garc. de expens. cap. 76. num. 8. & 9. nisi illud quintum esset tam tenue, ut non sufficeret pro alimentis ad vitæ sustentationem necessariis, secundum Cov. de sponsal. part. 2. cap. 8. §. 9. n. 8. Gordaba de Lara in l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, à n. 59. ff. de lib. agnosc. Baeza de non meliorandis filiabus, cap. 8. n. 30. & 31. Molin. de primog. lib. 2. cap. 15. n. 52. Gutier. pract. lib. 2. quæst. 109. n. 3. Cevall. commun. contra commun. quæst. 779. à num. 61. 68. & 69. cum *seqq.*

Et ideo pro Alphonso decifum, Matriti die 5. Novembris 1645.

Hispalensis simultanea.

Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis, an participet indultis conferendi beneficia Ecclesiastica reservata, vel affecta, concessis Eminentissimis DD. Cardinalibus, qui eidem Ecclesiæ præsentantur?

V O T U M X C I X.

- 1 Sancta Ecclesia Hispalensis erecta de anno 1261.
- 2 Questio disputanda proponitur.
- 3 Indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus ratione communionis, consortii prosunt etiam ipsi Capitulo.
- 4 Urbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto conferendi beneficia reservata Cardinalibus concessa intuitu Cardinalatus non fruuntur.
- 5 Dictio Dummodo, restringit, & modificat præcedentia.
- 6 Regula 8. aliàs 9. reservatoria mensium non comprehendit Cardinales.
- 7 Episcopi de jure communi possunt in quolibet mense providere.
- 8 Narrativa Constitutionis Urbana refertur.
- 9 Ratio proximæ Constitutionis Urbana ponderatur.
- 10 Intellectus Constitutionis Urbana ubi reperitur.
- 11 Constitutio Urbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione ut Cardinales non comprehendantur sub regula.
- 12 Constitutio Urbana comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderentur sub regula reservatoria mensium.
- 13 Refertur summa alterius Constitutionis Urbana ad favorem Capituli Hispalensis.
- 14 Breve emanatum ad postulationem partis, & non justificatum, nihil officit.
- 15 Breve habet tacitam claus. Si preces veritate nitantur.
- 16 Claus. Sublata, in Brevi obtento ad instantiam partis sine alia claus. quod dari non possit de obreptione, non operatur nisi prius justificentur narrata.
- 17 Confessio Prælati præjudicat Ecclesiæ.
- 18 Confessio Prælati extrajudicialis, & absque necessitate successori, & Ecclesiæ non præjudicat.
- 19 Desistentia juris, & recognitio, ac ejus confirmatio Apostolica refertur.
- 20 Confessio Prælati voluntaria non potuit præjudicare Ecclesiæ, & successori.
- 21 Confessio voluntaria Prælati qua dicatur?
- 22 Protestatio nihil aliud est nisi quadam declaratio voluntatis.
- 23 Protestatio declarat animum alienissimum, & removet consensum.
- 24 Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem.
- 5 Protestatio multum coadjuvat, & opitulatur ut facilius metus probetur.

Barbosæ Vot. decif. Pars I I.

- 26 Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei confirmata in ea insertus fuit.
- 27 Intellige ubi causa cognitio præcessit.
- 28 Confirmatio in forma communi nihil de novo tribuit, nec actum reddit validum.
- 29 Claus. Ex certa scientia, quando est appositæ, nulla præcedente causa cognitione, nihil operatur.
- 30 Claus. Ex certa scientia, nihil operatur si appositæ sit super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam.
- 31 Claus. Ex certa scientia, falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest.
- 32 Claus. Supplentes, non operatur ubi processum fuit sine causa cognitione.
- 33 Cardinalis Archiepiscopus Hispalensis potest hodie per se solam, & absque Capitulo providere Canoniciatus, & Portiones suæ Ecclesiæ, exceptis tantum quatuor mensibus Ordinariis.
- 34 Claus. Sublata, junctæ cum aliæ, quod non possit dari de subreptione, habet vim claudendi os cuiunque Judici & parti.
- 35 Respondetur dubiis propositis.

AD DD. Archiepiscopos, & Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis non solum ex communi Doctorum sententia sed ex speciali, & propria ipsius Ecclesiæ in Cathedrali, & Metropolitanam erectione dicitur pertinere Canoniciatum, & Portionum provisionem: nam de communi, & doctorali scribentium resolutione constat ex iis, quos lato calamo citavi in tract. de Canonic & dignitat. cap. 12. n. 2. & de erectione hujus S. Ecclesiæ facta de anno 1621. apparere præsupponitur ex illis verbis: *Cum vacare contingeret Canoniciatum & Portionem, per Archiepiscopum, & majorem partem Capituli conferatur, & sic DD. Archiepiscopos pro tempore existentes, etiam si Cardinales S. R. E. essent in vacationibus occurrentibus simul cum Capitulo ejusdem sanctæ Ecclesiæ, provisiones fecisse asseritur; proindeque juxta hoc in quadam vacatione de mense Augusti fuisse Canoniciatum, referunt Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 45. à num. 36. Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 1. n. 35. Sed istud de erectione Ecclesiæ non constat, & ideo ob doctoralem solummodò resolutionem simultanea hæc probatur provisio, ut ex infra dicendis clariùs patebit.*

Postmodum cum contingeret ad hanc S. Ecclesiam Hispalensem Cardinales promoveri, eisque concedi intuitu Cardinalitæ Dignitatis indulta, & privilegia reservata & affecta beneficia providendi, cœpit dubitari, an Capitulum de indultis, & privilegiis hujusmodi participare posset, ita ut concurrere valeat simul, & conjunctim cum DD. Archiepiscopis Cardinalibus in provisionibus Canoniciatum, & Portionum reservatarum vigore indultorum & privilegiorum hujusmodi faciendis? In quo dubio decidendo quatuor tempora distinguenda esse censui.

Primum tempus computatur à principio erectionis usque ad die Decembris, anno ab Incarnatione Domini 1625. & credo toto eo tempore ratione communionis, & consortii indulta concessa DD. Archiepiscopis Cardinalibus, si quæ fuerunt, prodesse etiam ipsi Capitulo, ad l. si communem, ff. quemadm. servit. amitt. Put. decif. 88. lib. 3. in novis, & fuit decifum in Cremonensi Canoniciatus, coram Decano, cujus meminisse Duran. in alia Cremonensi Canoniciatus, inter ejus impressas decif. 133. n. 8.

Secundum tempus est à dicto die 29. Decembris 1625. in quo sanctæ memoriæ Urbanus VIII. per suas litteras in forma Brevis declaravit suam intentionem,

& voluntatis esse, quod Cardinales Episcopi collationem beneficiorum habentes, & per se ipsos ea conferant, absque Capitulis, aut aliis cum ipsis Cardinalibus collationem habentibus. Et quod Capitula indulto conferendi beneficia reservata Cardinalibus concessa intuitu dumtaxat dignitatis Cardinalitiae, non autem Capitulorum nullo pacto frui, aut jus aliquod inde prætereendere possint, prout latius in dicta declaratione, quam refert Melch. Lotter. *de re benef. libro 2. quest. 21. n. 126.* & ego ipse *post tract. de officio, & potestate Episcopi, in Constitutionibus & decretis, pagin. 66. & 67.* & de ea meminit Rota *coram Durano decis. 233. n. 9. & in Hispalensi dimidia portionis, 17. Decembris 1635. coram bone memoria Coccino Decano, vers. & visum fuit:* de quo tempore, & attenta dispositione hujus declarationis, pro certo tenendum per illam denegari communionem, & consortium ptimi temporis in provisionibus beneficiorum quomodocumque reservatorum, etiam ratione vacationis in mense.

- 5 Sed obstat quod prædicta declaratio, seu constitutio Urbana videtur se restringere ad indulta, ut videre est ibi: *Dummodò alias sub indultis eis concessis comprehendantur*; quia dictio illa, *dummodò*, restringit, & modificat præcedentia, l. Lucius, §. *que habebat, & l. ita tamen, ff. ad Trebell. Cened. sing. 11. n. 6. in princ.* Rota *decis. 247. n. 26. p. 2. recent.* Ego ipse *de dictionibus ususfr. dict. 95. num. ...* proindeque ad menses reservabiles non extendenda; tum quia hi non sunt sub Cardinalium indultis comprehensi, ut videmus: tum etiam, quia reg. 8. aliàs 9. *Cancell. mensium reservatoria non comprehendit Cardinales, cum inibi excepti reperiantur,* ut videre est ibi, *non tamen S. R. E. Cardinalibus*; & cum eorum respectu vacationes in mensibus, ubi aliàs nulla reservatio, personalis, aut realis in indultis comprehensa existit, de jure communi spectat ad ordinario- rum provisionem, quo attento Episcopi habent omnes menses liberos, & possunt beneficia conferre in quolibet mense vacantia, *Put. decis. 42. n. 3. lib. 2. Caputaq. decis. 214. n. 5. p. 1. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. §. 1. proem. n. 22.* Ego *de officio, & potest. Episcopi, p. 3. allegat. 57. n. 2.* ratione communionis, & consortii in vacationibus mensium reservabilium simultanea provisio erit Eminentissimi Cardinalis Archiepiscopi, & Capituli.

Verùm his non obstantibus dicendum mihi videtur declarationem, seu constitutionem Urbanam, de qua suprà, loqui & intelligendam esse non solum de reservationibus sub indultis comprehensis, sed etiam sub aliis facultatibus & præcipue sub exceptione, ut Cardinales non comprehendantur sub dicta regula reservatoria, ex seqq.

- 8 Primò quia id insinuant prætensiones, quæ proponuntur Pontifici, ibi: [Sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici jus nominandi, vel præsentandi, aut aliàs quomodolibet disponendi de beneficiis in mensibus non reservatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis, conjunctim, vel divisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia, à Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reservatoria, à qua Cardinales præservantur, etiam excipi & facultates, atque indulta, quæ certarum reservationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.]
- 9 Secundò, quia ratio proæmialis dictæ declarationis est eadem, & idem etiam probat, ibi: [Et attendent privilegium, quod Cardinales in prædicta regula præserventur, eis intuitu Cardinalatus concessum esse, neque rationi consonum fore, ut Capitula, & Canonici dum sui Præsules Cardinalatus honore præfulgent, plus juris in præjudicium S. dis Apostolicæ, seu ipsorum Cardinalium Præsulum jus, & indultum con-

ferendi ab ipsa sede habentium obtineant, quàm si ipsi Cardinales non forent.]

Tertiò quia ita Rota dictam constitutionem interpretata est in dicta Cremonensi Canonatus, coram Duran. *d. decis. 233. n. 10.* quem intellectum postea amplexa fuit eadem Rota in dict. *Hispalensi dimidia Portionis*, cujus particulam, quæ ad rem facit, & de nostro casu agit, hic inserere visum fuit.

[Et quamvis dicatur, quod Cardinalis Ordinarius collator non habeant indultum, & tamen prædicta Constitutio Urbani videtur se restringere ad indulta, ibi: *Dummodò aliàs sub indultis eis concessis comprehendantur.* Attamen hoc non refert, quia constitutio solum declarat, quod Papa non vult concedere dictam facultatem conferendi quoad beneficia, quæ non comprehendantur sub indultis, cum dicta constitutio loquatur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione, ut Cardinales non comprehendantur sub regula reservatoria mensium, ut patet ex tenore ipsius constitutionis, in ejus principio dicitur, quod accepto per S. D. N. quod Cardinales super indultis, & facultatibus disponendi de beneficiis Ecclesiasticis Sedi Apostolicæ reservatis, & affectis, à Sede prædicta sibi concessis per Capitula, & Canonicos Cathedralium Ecclesiarum, quibus illi, &c. præsent, impediuntur sub prætextu, quod ipsi Capitula, & Canonici jus nominandi, &c. de beneficiis in mensibus non reservatis pro tempore vacantibus cum prædictis Cardinalibus Locorum Ordinariis conjunctim, vel divisim habentes, tanquam membra capiti adhærentia à Cancellariæ Apostolicæ regula mensium reservatoria à qua Cardinales præservantur, etiam excipi (hoc est, sicut Cardinales in dicta regula non comprehenduntur, ita ab ipsa etiam regula debeat excipi Capitulum quando Cardinalis est Ordinarius,) & subditur, facultates, ac indulta quæ certarum reservationum obstacula tollunt, sibi quoque suffragari debere prætendunt.] Postea subdit eadem constitutio: [Et attendens privilegium, quod Cardinales in prædicta regula præserventur, eis intuitu Cardinalatus concessum, &c. Quare facta prædicta narrativa S. D. N. statuit, ut supradictum fuit. Unde clarè patet, quod prædicta constitutio comprehendit etiam beneficia, quorum collatio ratione mensium spectaret ad summum Pontificem, si Cardinalis comprehenderetur sub regula reservatoria mensium, & iste intellectus non est novus, cum Rota idem dixerit in causa Cremonensi Canonatus, 14. Januarii, 1630. coram Reverendissimo Domino meo Durano, nunc Episcopo Ursulensi.]

Ex quibus patet responsio ad adducta suprà in contrarium, quæ circa illam dictionem, *dummodò*, consideravimus; nam admissio eo intellectu quem Rota præstat, cessat difficultas, & nostra resolutio de plano procedit.

Tertium tempus est à die 4. Julii 1635. quo emanarunt litteræ in forma brevis sanctæ mem. Urbani VIII. ad favorem Capituli Hispalensis, declarantes aliam constitutionem de anno 1626. non comprehendere capitulum Ecclesiæ Hispalensis, nec juribus suis derogare. Unde sublata dicta alia constitutione, videtur capitulum in communionis beneficio, ut prius, posse hodie persistere, sicut persistebat de primo tempore, quia cum in limine foundationis fuerit editum statutum super simultanea, fuit declaratum, tali statuto per generalem dispositionem derogari non potuisse.

Sed nihilominus de isto tempore procedere debet illa constitutio Urbani de anno 1626. ut suprà expensa, attento quod alia adhuc non fuerit justificata, ut benè fuit firmatum in dicta *Hispalensi Portionis*,

- coram bona memoria Coccino decano, cujus dictionis particula est, ut sequitur: [Neque obstat quod dicta constitutio non habeat locum quando, in limine foundationis fuit dictum statutum super simultanea, ut in suo Breve declaravit S. D. N. quia cum istud Breve emanaverit ad postulationem partis, & non sit iustificatum, non officit.] Rota decis. 173. num. 5. ad finem, part. 3. in recent. habet enim tacitam clausulam, si priores veritate nitantur, cap. 1. ubi Abb. n. 3. de rescript. Cæf. de Grassis decis. 2. n. 1. de probat. Rot. in recentior. decis. 24. numer. 1. part. 2. Nec potest suffragari claus. Sublata, posita in dicto Breve, quia cum agatur de Breve ad instantiam partis concessio, & non fuerit appositum alia clausula, quod de subreptione, vel obreptione dari non possit, non operatur nisi prius iustificetur narrata. Gonzal. super reg. 8. gloss. 66. numero 12. & seqq. Rota decis. 96. per tot. p. 4. divers. Cardin. Caval. decis. 92. numero 3. & fuit sæpissimè resolutum.
- 17 Non obstat, quod Eminentissimus D. Cardinalis de Borgia, olim Hispalensis Archiepiscopus, in desistentia quam fecit, de qua infra, confitetur saltem indirectè eam narrativam veram fuisse, & esse: quæ confessio Prælati videbatur posse Ecclesiæ præjudicare, cap. si diligenti, de prescript. ibi: Cum secundum confessionem tuam, &c.
- 18 Quia responderetur, eam confessionem fuisse factam extra iudicium, & absque necessitate, & ita successori & Ecclesiæ nullum præjudicium inferre potuisse. Rota decis. 334. num. 5. part. 1. recent. & decis. 768. n. 5. part. 2. etiam recent. & decis. 779. ead. part. 2. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 125. a numero 3. ubi num. 7. latè respondeo ad text. in dict. capite si diligenti.
- 19 Quamvis tempus est præsens confirmationis Apostolicæ dictæ dimissionis & recognitionis Eminentissimi Domini Cardinalis de Borgia, assentientis, & contentis Capitulum S. Ecclesiæ Hispalensis, unà cum omnibus suis Prælati, etiam si Cardinales essent, à principio ejus foundationis fuisse, & esse in possessione providendi simul, & conjunctim omnes Canonici, & Portiones in dicta Ecclesia vacantes, & se vidisse, & recognovisse certitudinem, & foundationem dictæ Ecclesiæ à tempore Raymundi ejus primi Prælati, desistendo de quacumque prætensione vel jure circa supradictum, promittendoque ad honorem ejus Ecclesiæ, & Capituli providere omnes Canonici, & Portiones integras, & dimidias simultaneè, & iterum confitendo, & recognoscendo bona fide esse justam prætensionem Capituli in hac parte, & claudendo cum tanto amoroso exemplo ostium, ut perpetuò fruatur, & continuet Capitulum jus suum, & possessionem, absque eo quod aliquis ex succedentibus Prælati vexare valeat, &c. Quam desistentiam, confessionem, & recognitionem confirmavit sanctæ memoriæ Urbanus VIII. cum clausulis Supplentes, Sublata, & quod non possit dari de subreptione, &c. Et cum revocatione regulæ de jure quasi non tollendo, &c. ut apparet ex ejus constit. sub Dat. Romæ apud Sanctam Mariam Majorem, die 18. Novembris 1637. Ex qua videbantur cessare omnia dubia, & secundum hanc dimissionem, & desistentiam hodie procedendum esse.
- 20 Sed ea desistentia, & confirmatione non obstantibus, mihi videtur Eminentissimum Dominum Archiepiscopum Cardinalem Spiculam, dicti Eminentissimi D. Cardinalis de Borgia successorem, uti hodie posse declaratione Constitutionum Urbani VIII. de anno 1626. Ratio fundamentalis est, quia confessio, & desistentia Eminentissimi D. Cardinalis de Borgia, fuit voluntariè facta per suam Eminentiam, proindeque

Barbosa Vol. decis. Pars II.

non potuit præjudicare Ecclesiæ & successori, Rota d. decis. 779. n. 2. in fine, part. 2. recent. quamvis geminatè, & per verba admodum stringentia facta fuisset, Caputq. decis. 198. part. 1. Rot. d. decis. 768. n. 5. in fine, etiam p. 2. recent.

Dicitur autem voluntaria Prælati confessio, quando fuit facta non præcedente jussu judici, Rot. d. decis. 168. n. 5. in med. part. 2. recent. vel nullo jure cogente, eadem Rot. d. decis. 779. n. 2. in med. d. part. 2. Refero ego ipse d. allegat. 125. n. 4.

Juvat, quod ipse Eminentissimus D. Cardinalis de Borgia antequam faceret dictam desistentiam protestatus fuit coram Notario & testibus, se eam facere, & simultaneè cum Capitulo providere, non sponte, sed coactè, ac justo timore constrictum; quia eo tempore consequi non valeret justitiæ complementum, propter rationes in eadem protestatione relatas, reservando illius prosecutionem ad aliud opportunius tempus: quæ protestatio nihil aliud fuit, nisi quædam declaratio voluntatis Eminentissimi Domini Seraph. decis. 1168. num. 9. Rota decis. 567. n. 7. apud Farin. part. 1. recent. & sicut declarat animum ejusdem Eminentissimi alienissimum à desistentia, & confessione facienda, l. si quis, §. plerique, ff. de relig. & sumpt. funer. l. si mihi, & tibi, §. interdum, ff. de legat. 1. Rot. coram Gregor. XV. decis. 326. n. 9. ita removet consensum ab ea facta, l. si quis à principio testamenti, ff. de legat. 3. Seraph. decis. 819. num. 3. cum seqq. Rota coram Gregorio XV. decis. 326. n. 9. Et licet concludenter protestatio hujusmodi non probet metum, nec coactam voluntatem, l. metus, C. de his que vi, Mogolon. in tract. hujus tit. cap. 10. n. 16. vers. resolutio, Honded. conf. 29. n. 54. lib. 1. Surd. conf. 395. num. 26. Rota decis. 295. numer. 6. Apud Farin. lib. 2. consil. Multum tamen coadjuvat, & opitulatur, ut facilius probetur, Nat. conf. 50. n. 18. Covar. de sponsalib. p. 2. cap. 3. §. 5. n. 12. præsertim stantibus aliis adminiculis, Angel. in l. metus, l. 3. ff. de eo quod metus causa, Gregor. XV. d. decis. 326. num. 30. & ibi addent. litt. F, Card. Tusch. practic. conclus. verb. metus, conclus. 223. n. 22. cum seqq. Mascard. de probat. conclus. 1051. num. 10. & 11. Thesaur. qq. forens. lib. 1. quest. 51. n. 14. cum seqq. Gabr. Pereira Portugal. decis. 30. num. 8.

Non obstat, quod dicta confessio, & desistentia fuit per Sedem Apostolicam confirmata, ut supradictum erat; & videtur confirmatio facta ex certa scientia, quia dimissionis præfatæ tenor insertus fuit in ipsa confirmatione, cap. pen. de confirmat. utili, ibi: ad majorem rei evidentiam litteris confirmationis tenor compositionis insertus; & habet vim novæ concessionis, proindeque actum invalidum confirmat, Rot. dec. 513. n. 6. art. 2. recent. Quia responderetur, dictam confirmationem non sonare ex certa scientia, nec hanc clausulam in ea reperiri appositam, quo casu non sufficit, ut totus tenor inseratur, sed ulterius requiritur, ut causæ cognitio præcedat, vel concurrat, quæ si deficiat, gratia in forma communi intelligeretur obtrita. Ita Paris. Grat. Socin. Dec. Abb. & Rota quos refero in collect. ad cap. cum dilecta 4. n. 13. de confirmat. utili; & ideo nihil de novo tribuit, nec reddit actum validum, sed eum relinquit prout antea erat, cap. quia diversitatem, de concess. prebend. cap. examinanda, de confirmat. utili, Rot. decis. 31. n. 5. ad fin. part. 2. divers. & decis. 192. n. 2. p. 1. recent. & decis. 229. n. 11. & decis. 405. n. 2. part. 2. recent.

Et quatenus adesset clausula Ex certa scientia, vel cum illa intelligeretur concessa confirmatio, adhuc in hoc casu nihil operaretur ad effectum confirmandi dictam dimissionem nullam, & invalidam: quia non fuit appositum cognita justitiæ dimissionis causa, ut requirebatur. Molin. de primog. lib. 3. c. 3. n. 12. Menoch.

- conf. 1. n. 433. Et quando nulla præcessit causæ cognitio, clausula nihil operatur, Moner. de commut. ultim. volunt. cap. 7. n. 122. Theodos. de Rubeis in singularibus vota, tom. 2. part. 4. claus. 39. n. 9. Durand. Rota dec. 283. n. 29. tum quia appositæ esset super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam. Card. Tusch. pract. conclus. lit. C. concl. 340. n. 41. Glorit. respons. 1. part. 1. n. 3. Ego de clausul. usufreq. clausul. 59. n. 38. tum etiam, quia falsò fuit narratum & pro certo suppositum, quod Capitulum à principio foundationis Ecclesiæ erat in possessione providendi simul, & conjunctim cum omnibus Archiepiscopis, etiam Cardinalibus, quæ narrativa à Capitulo nunquam potuit verificari, & super hac justificatione lis pendebat: unde clausula illa falsitatem purgare non potuit. Joseph. Sesse Aragon. dec. 113. n. 165. Ego ipse de claus. 59. n. 43. Nec supplere erroneam, & falsam informationem. Valasc. consult. 136. n. 33. Unde dicitur eam nihil operari quando constat, aliter rem se habere, Ego claus. 59. n. 40. & 41. Eodem modo clausula, suppletes, non operatur ubi processum fuit sine causæ cognitione, Dec. conf. 341. n. 24. vers. & considerandum est. Theodos. de Rubeis in singularibus Rota, tom. 2. part. 5. claus. 807. n. 15. ubi n. 11. probat non operari nisi in his in quibus Papa est informatus, refero ego ipse de claus. usufreq. claus. 177. n. 22.

33 Et sic concludo hodie Eminentissimum D. Cardinalem Spinulam bonum jus fovere, ad hoc ut juxta declarationem sanctæ mem. Urbani VIII. de anno 1626. in secundo tempore relatum possit per se ipsum solum absque Capitulo providere in sancta Ecclesia Hispanensi Canonici portiones integras, & dimidias, exceptis tantum quatuor mensibus ordinariorum, seu inferiorum collatorum, in quibus tantum simultanea erit ipsius Eminentissimi Domini provisio cum Capitulo.

34 Sed cum in Apostolica confirmatione adsit clausula *Sublata*, quodque non possit dari de subreptionis, vel obreptionis vitio, illa juncta cum hæc secunda vim habet claudendi os cuicumque judici, & parti, ex citatis per me claus. 176. n. 3. & 27. & sic debet prius petitoris aperitio recurrendo ad Sanctissimum in signatura gratiæ, & postquam obtenta fuerit, impugnanda est confirmatio: ex rationibus allatis & petendum est declarari nullam, & invalidam dictam desistentiam: iterum tamen executio non est retardanda, ut secundum eam & confirmationem exinde sequutam provisiones faciendæ sint; debet tamen Eminentissimus D. Cardinalis in qualibet eorum, quam fieri contingat, protestari in forma, ne videatur consentire desistentiæ & confirmationi prædictis, easque approbare.

35 Ex quibus omnibus patet resolutio ad dubia proposita. Et ad primum an desistentia, & renunciatio Reverendissimi D. Cardinalis de Borgia possit præjudicare juri Cardinalium in dicto Archiepiscopatu successorum? Respondeo negativè ex dictis n. 16. Ad secundum, an Capitulum debeat manuteneri in possessione providendi simul cum D. Archiepiscopo, si probaverit hanc possessionem? Respondeo manutenedum esse, dum petitur oris aperitio, & disputatur de validitate vel invaliditate desistentiæ, & confirmationis. Ad tertium an scilicet protestatio præcedens desistentiæ facta ab Eminentissimo D. Cardinale de Borgia, vim habeat præservandi jus dignitatis? Respondeo affirmativè, juxta doctrinas adductas *suprà* n. 17. Ad quartum, an confirmatio Apostolica facta cum clausulis amplissimis sufficiens videri debeat ad sanandos defectus dictæ desistentiæ, & renunciationis? Respondeo negativè, ex dictis *suprà* n. 18. cum seq. Ad ultimum respondeo prout *suprà* n. 2. Et ita sentio, salva in omnibus, &c. Matrili, die 1. Septembris 1645.

Civitatenfis Mutationis sexus.

Fœminæ in mares sæpè conversæ. Hermaphroditus si in virili sexu magis prævalet, ad Ordines, & ad majoratum excludentem fœmina, ac ad judicandum, necnon ad alios actus publicos admittitur. Monialis quæ post emissam professionem in marem conversa fuerit, statim è Monasterio expellenda, & si in virili sexu magis prævaleat, debet declarari professionem esse nullam, postequè virilem habitum sumere, & se pro viro gerere.

V O T U M C.

- 1 Casus contingentia.
- 2 Mares potius generantur quam fœmina ex caloris seminis potentia.
- 3 Semen frigidum & humidum genitalia contrahit, & fœmina evadunt.
- 4 Vir à fœmina in quo differat.
- 5 Hermaphroditi quomodo generentur.
- 6 Fœmina atate provec̃ta ex superveniente calore solent in mares converti.
- 7 Sexus mutari non potest ex demonis maleficio.
- 8 Spoletana mulier in virum conversa.
- 9 Fœmina apud Romanos in mares mutata.
- 10 Fœmina in Italia & Africa in mares mutata.
- 11 Salernitana due in mares mutata.
- 12 Smyrna & in Syria fœmina masculo enato membro in viros abierunt.
- 13 Vitriaci puella in virum mutata est.
- 14 Cajeta mulier nupta in virum migravit.
- 15 Fœmina cum marito filium unum peperit, & subito exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generavit.
- 16 Mulier nupta piscatori apud Albornos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transivit nuptias.
- 17 Lu, tana Maria Pacheco ex puella adolescens ephæbus apparuit.
- 18 Matrili monacha in virum conversa.
- 19 Benaventi in Hispania uxor cujusdam rustici in marem conversa.
- 20 Ubeda monialis in marem conversa à Monasterio expellitur, & uxorem suscipit.
- 21 Auctor Roma cognovit Doctorem, qui cum esset Monialis, & in virum conversa, à monasterio expellitur, ac Sacerdos & Canonicus factus fuit.
- 22 Hermaphroditi multi in Hispania.
- 23 Hermaphroditi appellantur, qui utroque sexu valent, & denominantur à sexu, quo magis prævalent.
- 24 Hermaphroditi in virili sexu magis prævalentes admittuntur ad successionem majoratus excludentis fœminas.
- 25 Judices, advocati, testes & tabelliones possunt esse hermaphroditi in virili sexu prævalentes.
- 26 Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secundum sexum, in quo magis prævalent.
- 27 Ordinari possunt in virili sexu magis prævalentes.
- 28 Monialis inquisita de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de monasterio statim expelli.
- 29 Et quando, & quibus preventionibus, diligentis

illis, & probationibus sit ejus professio nulla declaranda.

1 **N** Monialis à quatuordecim annis professa in Conventu Passionis oppidi sancti Felicis de los Gallegos Civitatenſis diœceſis, de hoc anno 1644. fuit ob conversationem & aliquos inhonestos tactus cum alia Moniali in illo Monasterio divulgatum quod viri partes ageret: sed talis famæ occasione, capta informatione per Ordinarium seu, de ejus mandato, & per matronam viſa dicta Agnere, inventum fuit illam habere fœmineum ſexum naturalem, ſed intus illud exiſtere quoddam virile membriolum cum quadam apertura in ſuperiori parte, ex qua videbatur poſſe humanum ſemen exire: fuit ſummo cum judicio à dicto Conventu expulſa dicta Agnes, & in domo conſanguineorum depoſita; illa modò inſtat declarari dictam profeſſionem, quam emiſit, eſſe nullam; ſed pro veritate conſultus ab Illuſtriſſimo & R. D. meo Francisco de Alarcon Epifcopo Civitatenſi, reſpondendum duxi prout ſequitur.

3 Ex eo procedit vir potiùs quàm fœmina in generandi actu, quia caloris ſeminis potentia emittit foras genitalia, & ſic mares generantur, frigidum tamen & humidum ſemen genitalia contrahit, & fœminæ evadunt. Hippocr. lib. de generat. & lib. de aere, aquis, &

4 locis, ſect. 14. probl. 4. Nam vir à fœmina ſolùm differt quod ille genitalia foras emittit, hæc verò intus retinet. Galen. lib. de diſſect. vulvæ, & lib. de ſemine, capite 5. Ambroſ. Patruſ lib. 24. capite 4. Huarte lib.

5 exam. in genere, capite 15. Si verò ſeminis natura non ita calens ſit ut poſſit marem generare, nec ita frigida ut in fœminam valeat dehiſcere, ſient hermaphroditi, ſeu utroque ſexu præditi. Ita Gaſp. Bauhin. de hermaphrod. lib. 1. cap. 30. Andr. Laurent. in hiſtor. anat.

6 lib. 7. Non ſolùm in utero matris hæc accidere ſolent, ſed jam nati infantes & ad ætatem perfectam pervenientes ex ſuperveniente calore ſolent fœminæ in mares converti: ſic docent Gaſp. Bauhin. d. lib. 1. cap. 30. 31. 32. & 34. Andr. Laurent. d. lib. 7. capite 8. Cardan. lib. 8. variet. rer. capite 34. Martin. Delr. diſquiſit. magic. lib. 2. queſt. 22. Perez de Lara in compendio vite hominis, cap. 11. num. 50. Torreblanc. de Magia lib. 2. cap. 17. Catranza de legit. partus designat, capite 1. Joannes Euseb. p. 1. ſue philoſophia lib. 1. cap. 17.

7 Id nequaquam ex dæmonis maleficio fieri poſſe arbitror, quia non ſolùm homines in alias formas commutare non poteſt, ſed neque ſexum, neque quid aliud; nam ut legitur in Evangelio Matthæi, art. 5. capillum non valet de albo facere nigrum, & ex S. Auguſt. tradit Fr. Franciſcus Maria Guaccius in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. in fine doctrine.

8 Factos ex muliere viros multos legimus apud diverſos Auctores.

Titus Liv. hiſtor. lib. 24. de Spoletana muliere id ipſum refert.

9 Plinius rerum natural. lib. 4. c. 4. narrat apud Romanos ex fœminis mares factos, his verbis. Ex fœminis mutari in mates non eſt fabuloſum: invenibus in animalib. P. Licinio Craſſo, & C. Caſſio Longino Coſſ. Daſini puerum factum ex virgine ſub parentibus, juſſuque arpiſcum deportatum in inſulam deſertam.

10 Aulus Gellius lib. 9. noſtium Atticar. cap. 4. in Italia & Africa ſimilia contigiſſe teſtatur. Licinius Mutianus prodidit viſum à ſe Argis Ariſcontem, cui nomen Ateſcuſa fuifſet, nupſiſſe etiam, mox barbam, & virilitatem proveniſſe. Ejusdem ſortis & Smirnæ puerum à ſe ſe viſum. Et ipſe in Africa vidit mutatum in marem die nuptiarum L. Coſſicium civem Triſditanum, vivebatque dum prodierant hæc,

Barboſa Vor. deciſ. Pars I I.

Fulgof. lib. 1. exemplorum, cap. 6. ſcribit Neapoli 11 regnante Ferdinando I. cum Ludovicus Guarna Salernitanus civis quinque filias ſuſcepifſet, quarum natu majoribus duabus, alteri Franciſcæ, Carolæ alteri nomen erat, poſtquam ad decimum quintum annum pervenerunt, ambabus genitalia membra in marium morem eruperunt, mutatoque habitu pro maribus habitæ ſunt, Franciſcus & Carolus nuncupatis.

Plegon lib. 1. de mirabil. & longæv. hac de reagens 12 ita ait. Virgo quædam Smirnæ nata Philotis nomine, cum matura viro nuptui à parentibus eſſet tradita, maſculino enato membro, in virum abiit, & Leodiceæ quæ eſt in Syria, mulier, Æteta nomine etiamnum cum marito degens, è fœmina vir exiit, cui Ætetus nomen fuit. Præſide Athenis Macrino, Romæ Conſulibus Lucio Lamia, & Æliano verere.

Michaël Montanus lib. experimentorum, c. 21. teſta- 13 tur ſuo tempore Vitriaci fuiſſe puellam, nomine Mariam, quæ cum ſaltaret violentiùs, ſubito virilibus erumpentibus in virum mutata eſt, & ab Epifcopo Sueſſionenſi Confirmationis Sacramento nomine Germanus vocari cœpit, ejus poſtea mento barbam natam diù vixiſſe ad decrepitam uſque ætatem, uxorem tamen duxiſſe nunquam.

Jovian. Pontan. in hiſtoria Neapolitana, narrat Ca- 14 jetanæ mulierem piſcator cuidam annis quatuordecim nuptam in virum migrariſſe, & aliam cui nomen Æmilia nuptam Antonio Spenſæ civi Ebulano, poſt annos nuptiarum duodecim in virum mutatam, ſoluto matrimonio uxorem duxiſſe, & libero procreaſſe. Addit 15 idem aliam fœminam cum marito filium unum peperifſet, ſubito exorta virilitate, marito relictò alteram duxiſſe, & ex ea liberos generaſſe ex Marcel. Donat. lib. 6. hiſtor. mirabil. cap. 2. Alan. Copp. lib. 1. c. 8. Marul. l. 1. memorab. cap. 3. Joan. Euseb. cap. 17. narrant de 16 alia muliere nupta piſcatori apud Albornos, ex quo filium peperit, ſed poſtea virilem ſexum adepta ad alias cum muliere tranſiit nuptias.

Amatus Luſitanus cent. 2. curat. 39. narrat quod vi- 17 xit in oppido Elguira Luſitaniæ diſtante à Conimbri- ca civitate novem leucis, vir quidam nobilis, cui filia erat nomine Maria Pacheco, quæ cum eſſet jam ejus ætatis, quæ fœminis menſtrui flore inchoantur, loco liquidi humoris, erupit ei è locis, vel aliter natum foras prodiit virile membrum, ſicque ex puella ſubito adoleſcens ephebus apparuit, cum ſexu virilem veſtitum, nomenque aſſumpſit Manuëlis Pacheci. Navim conſcendit in Indiam profeſtus, rebus fortiter geſtis ſtrenui militis exiſtimationem, opesque magnas comparavit. In patriam rediens uxorem nobilem duxit. De illa meminit Antonius Torquemada lib. 9. Exemplorum, Fr. Franciſc. Maria Cuaccius in compendio maleficarum, lib. 1. cap. 16. verſ. vixit, Ego de jure Eccleſ. univerſo, lib. 1. cap. 33. n. 87.

Petrus Hiſpal. lib. 1. de quadam Franciſca verſa in marem meminit.

Petrus Peramat. tract. 2. de regimin. pragmat. c. 9 fol. 117. 18 de quadam in marem converſa Cordubæ, & de alia Matrici monacha mentionem facit.

Fr. Franciſcus Maria Guaccius diſt. lib. 1. cap. 28. in 19 medio, ait quod non procul à Benevento Hiſpaniæ uxor cujuſdam ruſtici fortunæ mediæ, quæ, quod ſterilis eſſet, minus à marito benignè habebatur, perſaſa malæ tractationis quadam nocte auſugit, ſumpto veſtitu famuli domeſtici, ſic ornata, virumque mentita variis in locis opera ſervili vitam ſuſtentavit, poſt aliquod tempus, ſive quod calor in ea naturalis tam efficax foret, ſive quod imaginatio nata & confirmata continuo habitu & miniſterio virili eam efficacitatem naſta ſit, certè ipſa ſe in virum mutatam deprehendit, ſtatuit ergo, quæ diù fuerat uxor,

agere maritum, scēminam sibi matrimonio copulat, diu res latuit, illo non audente cuiquam rem narrare, donec quidam ei prius optimè notus, cernens tam similem esse facie uxori profugæ rustici illius, interrogavit num fortè frater esset talis mulieris? huic rem omnem, uti contigerat narravit, sic res in lucem venit.

20 Torreblanca de magia, lib. 2. cap. 17. n. 5. refert idem de moniali sancti Dominici in civitate de Ubeda, oriunda ex oppido de Sabiote, dicta Magdalena Muñoz, quæ post septem annos professionis suæ ex scēmina in marem conversa, & monasterio expulsa virilem habitum sumpsit, & non solum mentum, sed barbæ eruptæ sunt, dictusque fuit Franciscus Muñoz.

21 Ergo dum Romæ in Typographia R. Cameræ Apost. prima vice typis mandarem tractatum meum de officio & potest. Episcopi, unâ mecum, & eodem tempore ibidem quidam Doctor in legali scientia non vulgariter doctus librum à se compositum prælo mandabat, qui prius per aliquot annos Monialis extiterat, ac in virum conversa, monasterio, expulsa, Sacerdos & Canonicus factus fuit, sed ille imberbis permansit facie in scēminam declinante, illum nominare non audeo, cum passim ejus librum præ manibus habeamus.

22 Et ita de his non est dubitandum, nam ut ait Huarte in d. lib. exam. in gen. cap. 15. *I que se ayan buuelto mugeres en hombres despues de nacidas, ia no se espanta el vulgo, porque fuera de lo que eventan por verdad muchos antiguos, es cosa que ha acontecido en España muy pocos años, y lo que muestra la experiencia no admite disputa ni argumentos.*

23 Hi qui utroque sexu valent Hermaphroditi appellantur, denominantur tamen à sexu, quo magis prævalent l. queritur, ff. de statu homin. l. sed etsi quasitum, §. hermaphroditus, ff. de liberis, & posthum. l. repetundarum 15. ff. de testib. Angel. in sum. verb. hermaphroditus, num. fin. Torreblanc. de magia, lib. 2. cap. 17. n. 8. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 106. n. 4. Perez de Lara de vita hominis, cap. 11. à n. 3. quia denominatio sumitur à fortiori, l. interdum, §. paterfam. ff. de hered. instit. & potentior causa attenditur, l. qui habent, ff. de tutel. cap. 2. de convers. infidel. Menes. in l. transigere, n. 59. de transact.

24 Si verò hermaphroditi in virili sexu magis prævaleant, admittuntur ad successionem majoratus excludentis scēminas, & possunt esse iudices; arbitri advocari, testes, tabelliones, & officia publica exercere ac matrimonia contrahere. Doctores in d. l. queritur, & in d. l. repetundarum, & in cap. si testes omnes 4. q. 1. Bahin. d. lib. 1. cap. 40. Carranza d. cap. 17. n. 68. Thom. Sanch. de Matrim. lib. 7. disp. 106. Sed si neuter sexus prævaleat alteri, licet in sexu à se electo possint matrimonium contrahere, non tamen poterunt Religionem ingredi, ex quo æquè sint scēminæ, ac viri, quia licet in quantum viri sint capaces Religionis Monachorum, remanent tamen, qua scēminæ, incapaces. Navar. cons. 8. n. 3. de etate, & qual. & cons. 47. n. 3. de Regular. Henriq. in sum. lib. 4. de irregul. cap. 8. num. 6. Sanch. d. lib. 7. de matrim. disput. 106. n. 3. Perez de Lara de vita hominis, cap. 11. num. 51. ubi in vers. ex eadem, post Turrecr. & Sanch. resolvit quod ad Ordines non admittuntur qui æquè sunt masculi & scēminæ.

27 Et quod ex eadem ratione in virili sexu magis prævalentes ordinari possint, docent glos. verb. testimonium, in d. cap. testes, ubi Præpos. & Turrecrem. Sylvest. verb. hermaphroditus, Henriq. in sum. lib. 1. 4. cap. 8. §. 6. & in commento lit. X, Ugolin. de irregul. cap. 48 §. 1. n. 3. Sayr. de censur. lib. 6. cap. 8. n. 24. Campan. in divers. juris Canon. rubr. 1. cap. 3. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. de disciplina clericali, §. 8. à princ. quos refero d. tract. de jure Eccles. lib. 1. cap. 33. n. 86. & de officio, & potestate Episcopi, part. 2. alleg. 10. n. 26. ubi novè citavi Sanch.

in consil. moral. lib. 7. cap. 1. dub. 31. Marchin. de Sacram. Ordinis, tract. p. 4. c. 2.

Ex quibus patet responsio ad dubium propositum, 28
cujus resolutio ut melius percipiatur, eam in duas partes dividendam duxi: vel queritur, an fuerit ritè, & rectè à dicto Conventu expulsa dicta Agnes propter periculum incontinentiæ, dum constitit de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & de sollicitatione ad eos per illam facta cum illo membriolo, licet occulto: & respondeo hoc non solum licuisse, sed fieri debuisse, prout factum fuit, dummodò tamen habitu retento in domo Consanguineorum, vel honestarum mulierum deponatur, nec inde exire nisi ad Ecclesiam cum eisdem associata permittatur, interim dum informatione capta, & hinc inde examinatis aliquibus Monialibus, & facta per matronas experientia, declaretur eam in virili sexu prævalere: vel denique queritur, an constituto de tali 29
experientia, & declaratione juridicè facta ad effectum nullitatis professionis emissæ, debeat pronuntiari professionem esse nullam, dictamque Agnetem minimè teneri ad vota solemnia Religionis, nec eidem in aliquo obligatam esse, possèque ea efficere, quæ numeris duobus præcedentibus in virili sexu magis prævalentes agere posse monui. Si verò membriolum illud nec foras exeat, nec sit aptum ad generandum, nec impediatur quin prævaleat scēmineus sexus, existimo debere permanere in eo statu, in quo modo reperitur, quia propter periculum non est introducenda in illud Passio, nec in aliud Monialium monasterium, nisi ætate senescente ostenderit vitæ exemplo emendatam esse; item nec valet ad statum sæcularem convolare, matrimonium contrahendo, aut ad Sacerdotium se promoveri faciendo, quia non constat illam in virili sexu, ut requiritur, prævalere, & ita sentio sub censura.

Toletana Successionis.

Episcopus Regularis inter vivos tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus sæcularis, qui potest donare etiam non modicè, & in prophanos usus Episcopus in infirmitate quando possit donare, & quando donatio tunc facta præsumatur in fraudem legis illum testari prohibentis? Et quid ad pias causas, vel ex causa remunerationis? Episcopus titularis cedens vel renuntians, cui acquirat, & per ejus obitum quis ab intestato in ejus bonis succedere valeat.

V O T U M C I.

- 1 Bona à Prælati Ecclesiarum dimissa in ipsarum utilitatem convertenda sunt.
- 2 Fructus Episcopatus vacationis tempore obvenientes futuro debent successori fideliter reservari.
- 3 Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, & alibi, ac fructus Sedis vacantis, ut spolia ad Cameram Apostolicam spectant.
- 4 Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, nec efficitur Domino suorum reddituum Episcopatum.
- 5 Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu testamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Ecclesiam spectant.
- 6 Episcopus Regularis bonorum, seu fructuum dominium & proprietatem non habet.

- 7 Episcopus Regularis potest liberè dispensare bona ex Episcopatu acquisita in omnem usum aliàs sibi non prohibitum.
- 8 Monachus factus Episcopus recuperat jus succedendi.
- 9 Religionis beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis.
- 10 Cap. cum olim, §. præterea, de privileg. declaratur.
- 11 Episcopum Regularem modicè inter vivos, non autem immodicè donare posse qui teneant.
- 12 Dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiæ acquisitis, irrevocabiler ipsi Ecclesiæ acquiritur.
- 13 Bona ab Episcopo relicta si occupentur per heredes Prælati, vel per alium, Ecclesiæ tanquam domina agit actione furti.
- 14 Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quàm amplè potest licitè Episcopus secularis.
- 15 Episcopus secularis potest in vita donare etiam non modicè, & in profanos usus.
- 16 Episcopus donans reservato sibi usufructu donec vivat, invalidè donat.
- 17 Donatio facta ab Episcopo regulari ad pios usus sine dubio valet.
- 18 Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, & in extremis constitutus.
- 19 Febricula quæ tam etiam intermittens sufficit ut quis dicatur in infirmitate constitutus.
- 20 Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem.
- 21 Infirmitatis de principio si constiterit, presumitur quod fuerit continuata usque ad mortem.
- 22 Moribundus quis dicitur quando est in eo statu quo de ejus salute desperetur.
- 23 Prælatus in infirmitate equiparatur usurario.
- 24 Donatio facta per Episcopum in infirmitate presumitur facta in fraudem legis cum testari prohibentis.
- 25 Factum à Prælato tempore infirmitatis monasterio non præjudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit.
- 26 Uxor habens facultatem alienandi pro suo beneplacito, si alienet tempore, quo mori erat propinquo, presumitur per fraudem alienare.
- 27 Legitimatio facta in articulo mortis presumitur in fraudem substitui.
- 28 Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum.
- 29 Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis, presumitur fraudulenta.
- 30 Permutatio beneficii pinguis cum tenui facta ab agroto, senè, valetudinario non valet.
- 31 Donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sunt, & contrarium qui tenuerint, num 32.
- 33 Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum mortis, annullat Pius IV.
- 34 Episcopus secularis & regularis potest in aegritudine donare ad pias causas.
- 35 Episcopus regularis testari volens etiam ad opera pia licentiam à Pontifice obtinere debet, & de quibus impedimentis.
- 36 Donare ex causa remotionis potest Episcopus per ultima voluntatis actum, dummodò donatio servitiis correspondeat.
- 37 Denationes remunerativæ, quæ fiunt ratione præstiti obsequii, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt.

- 38 Renunciatione non egent obsequia debita præstita alicui ob ejus merita.
- 39 Donatio vassallo, vel militi ob servitia in officio præstita, à Rege concessa, ex causa lucrativa, & non onerosa facta dicitur.
- 40 Episcopus regularis titularis cui acquirat, ostenditur.
- 41 Episcopus qui renunciavit Episcopatu, & ad religionem revertit, cui acquirat, ostenditur.
- 42 Matrimonium si divortio separatum sit, successio locum non habet.
- 43 Bona Episcopi translati, cedentis, vel renunciantis spectant ad Ecclesiæ ex qua illa desumpsit.
- 44 Episcopus regularis, dimisso Episcopatu, non subiacet regula suæ religionis, nec tenetur ad Monasterium redire.
- 45 L. i. ff. unde vir & uxor, intelligitur.
- 46 Uxor, quæ à marito propter savitias diverit, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus.

Bona à Prælati Ecclesiarum dimissa in ipsarum utilitatem convertenda sunt, fructus verò vacationis tempore obvenientes futuro debent successori fideliter reservari, juxta quam distinctionem, & loquendi modum singula singulis referendo loquuntur, & intelligi debent text. in cap. quia sæpè 40. de elect. lib. 6. c. presenti, de offic. Ord. eod. lib. Clem. statutum, de elect. in individuo prioras duos text. exponit Navar. de spoliis cleric. §. 10. n. 1. & 2. pag. mihi 546. cum seqq. Inter diversos tractatus de spoliis, conducunt quæ Surd. conf. 333. n. 23. lib. 3. Zerol. in praxi Episcop. p. 1. verb. beneficia, §. ad sextum, vers. quoad secundam partem, Nicol. Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 89. Ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 114. n. 8. In Italia tamen, Hispania, & alibi huic juri derogatum est per Bullam Pauli III. incip. Romani Pont. providentia, de anno 1441. & alias subsequentes Constitutiones Julii III. Pauli IV. Pii V. & aliorum Summorum Pontificum, quia ex bona Camera Apostol. Romanæ Ecclesiæ applicari jusserunt, & ad hoc Conservatores primùm, & deinde speciales Collectores in singulis Provinciis constituerunt, de quibus, & earum jure Molin. de primog. lib. 2. cap. 10. ex n. 26. plures per Gened. ad Decretal. collect. 2. n. 2. Cabed. Lusi dec. 8. p. 1. Pereira decis. 95. P. Molin. de justit. tract. 2. disp. 147. n. 10. 12. & 13. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. n. 72. ubi ait quod in Hispania ex solis bonis, & personis Episcoporum causatur spoliū, Nicol. Garc. de benef. p. 2. c. 1. n. 16. & p. 5. c. 2. num. 596. Navar. de spoliis, §. 10. & 14.

Unde quicquid Episcopus regularis acquirit intuitu Episcopatus, Ecclesiæ Episcopali de jure acquirit; nam quod istam acquisitionem censetur Cathedralis ipsius Ecclesiæ loco Conventus subrogata; non enim eximitur à paupertatis vero, nec efficitur dominus suorum reddituum Episcopaliū, cap. statutum 18. q. 1. c. cum olim, el. 2. §. præterea, de privil. ubi Socin. n. 14. ibi: [Duodecimò nota, quod quicquid acquirit Monachus, vel Religiosus, seu Canonicus Regularis post promotionem ad Episcopatum, vel ad aliam dignitatem, prælaturam, vel Ecclesiā, acquirit Ecclesiæ, ad quam promotus est, &c.] & num. 17. ibi: [Decimoquartò nota, quod licet Monachus fiat Episcopus, per hoc non habilitatur ad habendum proprium, & ad disponendum ad libitum de proprietate acquisitorum: remanent ergo substantialia regulæ, licet in quibusdam concernentibus solemnitatem, vel subjectionem absolvatur, &c.] Anchar. ibidem n. 7. Tapia in Auth. Ingressi, verbo sua, cap. 6. num. 85. vers. Et hujusmodi differentia ea est ratio, quod

Monachus Episcopus factus non absolvitur à tribus substantialibus regulæ, & sic non recuperat libertatem disponendi, & proprium habendi, quia per votum factus est inhabilis, Sarmient. de redditibus, part. 1. defensor. mon. 11 & 13. Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 2. quæst. 58. art. 6. tom. 3. quæst. 69. art. 4. ad fin.* Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. num. 18. Alt. Molin. de Justit. disput. 140. Redoan. *spol. Eccles. quæst. 3. §. & ex his, n. 13. pag. 193.* Menoch. de arbitrar. lib. 5. casu 436. num. 32. Franc. de Soula de la obligation con que quedan los Obispos Religiosos, à n. 10. Sanch. in præcepta Decalogi tom. 2. lib. 6. c. 6. n. 8. Castro in opere morali, tom. 7. tract. 6. disput. 2. puncto 9. n. 2. cum seqq. Tamburin. de jure Abbatum, tom. 2. disp. 21. quæst. 17. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. n. 29. ubi probat, quod acquirens bona ab Episcopo Regulari, tenetur ea Ecclesiæ restituere, quia Episcopus alienando peccavit contra justitiam. Mart. de success. legali, part. 4. quæst. 1. art. 4. num. 13. pag. 20. Barth. à S. Fausto in thesauro Relig. lib. 6. q. 190. & lib. 8. q. 52. & 63. Aloyf. Ricc. dec. 340. num. 10. part. 4. Cruz de statu Relig. lib. 1. cap. 2. dub. 4. concl. 2. fol. 5. Ego d. alleg. 214. n. 18. & 19. & in collect. ad cap. statutum n. 13.

5 Et in aliis bonis patrimonialibus ipsius Episcopi Regularis, seu industria, legato, seu testamento alterius acquisitis, quod Ecclesiæ acquirantur, sicut Conventui acquirerentur si ibi Monachus simplex in eo esset, agnoscunt Bald. in Auth. licentiam, n. 1. ad fin. C. de Episcop. & cleric. Barthol. à S. Fausto d. lib. 8. q. 53 & 63. Alex. Trentacinq. conf. 28. lib. 2. ubi de hereditate in qua successit Monachus Episcopus effectus, quod acquiratur Ecclesiæ, Fr. Emman. *quæst. regul. tom. 3. quæst. 9. art. 4. in fin.* Mart. de jurisdic. p. 4. casu 24. n. 5. cum seqq. ubi id extendit ad quæsitum per Episcopum Regularem ex stipendiis, & salariis Principum, Gabr. Pereira dec. 75. n. 2. Sanch. d. lib. 6. c. 6. n. 8. ubi benè inquit cum D. Thom. quod Ecclesia subrogatur in locum monasterii, & quemadmodum respectu monasterii non est distinctio inter prædicta bona, sed omnia indistinctè cujuscumque qualitatibus sint per Religionem ante promotionem transferuntur, ita & post promotionem quoad Ecclesiam quam refert ut Prælat. Ego d. alleg. 114. num. 27. & 28.

6 Cum ergo Episcopus regularis bonorum, seu fructuum dominium & proprietatem non habeat, inde sequitur quod de eis disponere non valeat, quia esset auferre Ecclesiæ suæ dominium jam quæsitum, quod Episcopo hujusmodi nullatenus permixtum est. Ita Joan. Andr. in d. cap. cum olim, n. 8. ad fin. Burr. n. 25. Socin. n. 17. Abb. n. 8. Zabarel. num. 5. vers. oppono sexto, & in cap. fin. de pecul. cleric. num. 15. Capic. dec. 200. n. 8. usque ad fin. Marc. Anton. Genuens. in practicabil. Ecclesiast. q. 264. n. 2. ad med. Toto in compendio dec. part. 2. verb. bona empto per Episcopum, pag. 49. Gabr. Pereira Lusitan. dec. 75. n. 3. ibi: [Ex quo nascitur, quod cum Monachus Episcopus habeatur loco instrumenti, quo Ecclesia acquirit, de acquisitis non disponit, quia non sua, nec inter vivos, neque in ultima voluntate: & quod non solum habeat locum in dispositionibus ad profana, verum nec etiam ad pia,] Carol. Tapia in d. Auth. Ingressi. verb. sua cap. 6. n. 5.

7 Sed verior & receptior sententia tenet quod Religiosus factus Episcopus ex vi tituli Episcopatus in vita potest liberè dispensare talia bona in omnem usum aliis sibi non prohibitum; in hoc ergo rectè æquiparatur Episcopus Regularis Sæculari. Ita Nav. in tract. de redditibus Ecclesiast. q. 1. monit. 8. n. 2. & conf. 6. & 7. n. 1. de donat. & in propugn. apologia, § 13.

n. 12. Fr. Emman. q. reg. tom. 2. q. 58. art. 8. P. Molin. d. tract. 2. disp. 140. vers. quod Religiosus, & vers. quando profectus, Franc. de Soula d. tract. n. 26. Suar. d. tom. 4. de religion. lib. 3. c. 6. à n. 28. Greg. XV. dec. 401. n. 7. ibi: [Neque obstat, quod sumus in Episcopo Regulari; quia Regularis effectus Episcopus facit fructus suos in vita, & de eis disponere potest non minus, quàm sæcularis, &c.] Molfes. conf. 1. à n. 6. ubi n. 35. responder: [Monachus factus Episcopus recuperat jus succedendi, ut dixi supra, n. 25. ex quo censetur absolutus à voto paupertatis, & habilitatus ad habendum proprium, & ad disponendum tanquam clericus de bonis suis, ut ex doctrina Card. communi consensu recepta, in Clement. 2. §. sed & tale, de vita, & honest. cleric.] probant etiam Nav. comment. 2. de reg. n. 10. Sor. lib. 10. de Instit. & jure, q. 5. art. 5. Azor. parte 1. moral. lib. 12. cap. 7. q. 2. vers. mihi, & dixi in tract. de contr. tit. 2. de domin. Prælat. & consequenter motivum non subsistit, &c. Ego d. alleg. 114. n. 22. ibi: [In vita tamen Religiosus beneficiarius, aut Episcopus tam amplè potest disponere, quam amplè potest Episcopus sæcularis, &c.]

Non obstat, d. cap. cum olim, in § præterea, ibi: 10 Quod monasterio dederat, quia illud verbum dederat, generale est, comprehendens dispositionem testamentariam & inter vivos, licet gloss. ibi verb. dederat, de donatione inter vivos, intelligat; nec aliquid adducit Gabr. Pereira loco citato, quod nos inducat ad suam opinionem sequendam, nec Auctores, quos refert, illam probant; nam Bald. in Auth. licentiam, Cod. de Episcop. & cleric. n. 3. quoad facultatem testandi differentiam facit inter Episcopum sæcularem, & regularem, & de eodem testandi actu loquitur Jas. in d. Auth. Ingressu, n. 13. & 14. & Covar. in cap. 1. de testam. n. 18. ad fin. Et de testamento simplicis Religiosi agunt Abb. in rubr. de testam. ad fin. & Barlat. conf. 75. n. 23. lib. 1.

Sed quæstio est, an Episcopus Regularis inter vivos 11 donationem cujuscumque quantitatibus, seu modicæ tantum facere valeat? Et quod ratione administrationis possit modicè donare, non verò immodicè, tenent Joan. Andr. in d. cap. cum olim n. 8. ad fin. ubi dicit quod in hoc textu ideo non tenuit donatio, quia fuit enormis Abb. ibidem, n. 8. vers. octavo nota ex eodem verbo, ubi ait Episcopum non posse magnam donationem facere, & repetit n. 15. Anton. de Butrio n. 25. ibi: [Et ideo dicit quod ideo non tenuit donatio hic quia fuit enormis, &c. & ibi: [Sed Prælat. potest aliqua modica donare, non verò magna, &c. Soc. n. 18. ibi: Decimoquintò nota ex eodem verbo præterea quod Episcopus non potest facere magnam donationem:] & iterum n. 50. & 51. Domin. in cap. Joan. 12. q. 5. à n. 1. & ibi Turrecrem. à n. 2. Zabarel. in cap. fin. de pecul. cleric. n. 15. Carol. de Tapia in d. Auth. ingressi, verb. sua, cap. 6. n. 90. ibi: [Quod tamen intelligendum est de modicis, secundum communem Doctorum interpretationem in d. cap. cum olim, de privileg. ubi nec magna donatio in aliam Ecclesiam permittitur, &c.] Capic. & Gabr. Pereira citatis locis, Port. conf. 204. n. 14. vers. non obstat, ubi quod modica donatio sustinetur, non autem modica. Marc. Anton. Genuens. in practica Eccles. quæst. 264. princ. disputat hanc quæstionem constituendo differentiam inter Episcopum Regularem, & sæcularem, & resolvit quod Regularis non potest de bonis intuitu Ecclesiæ acquisitis donare Gabr. Pereira sequitur Britus de locato p. 1. rubr. §. 4. sub n. 11. pag. 56. ubi resolvit Monachos Episcopos factos ex rei natura, & propter paupertatis votum, nec in vita, nec in morte posse magnas facere

facere donationes, sed potius tantum modicas, & pietatis intuitu. Franc. de Sola d. tr. de la obligacion con- que quedam los Religiosos Obispos, n. 27.

- 12 Ratio est, quia secundum citatos Doctores, Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto, proindeque bonorum Episcopatus dominium, seu proprietatem non habet, cum ipso jure acquiratur Ecclesiae, cap. inquirendum, cap. sanè, de pecul. cleric. Unde dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiae acquisitis, irrevocabiliter ipsi Ecclesiae acquiritur. Sum. Angel. verb. emptio, §. 12. pag. mihi 405. ibi: [Quod adeo est verum, quod si clericus habens pecuniam de præbenda emerit prædium, amplius non poterit illud dare intuitu pietatis, licet pecuniam potuisset dare, quia statim prædium fit Ecclesiae, sive emerit nomine Ecclesiae, sive suo, sive alieno.] Bald. conf. 298. Hac materia altioris est inquisitionis, n. 1. l. 1. ubi nuncupatim agit de Episcopo Regulari, quod sive emat nomine proprio, vel nomine Ecclesiae, acquiritur dominium rei emptæ irrevocabiliter, Abb. n. 1. & §. in cap. inquirendum, & in cap. fin. n. 5. vers. nam quemadmodum, de pecul. cler. & in c. relatum, cl. 2. n. 3. de testam. & conf. 94. in princ. vers. si verò dictum palatium, l. 2. Barbat. conf. 39. n. 6. vol. 4. Sarmient. de reddit. Eccl. part. 3. cap. 2. in princip. Redoan. de spoliis, q. 3. §. sed in contrarium, n. 26. vers. unde deducta portione, & n. 38. cum seqq. Vivian. opin. 101. num. 5.
- 13 ubi quod emptum per Prælatum acquiritur Ecclesiae. Aloyf. Ricc. in praxi Eccles. tom. 3. resol. 433. n. 4. cum seqq. ubi ex Joan. Andr. & aliis probat, quod si mortuo Prælate bona ab eo relicta occupentur per hæredes Prælatis, vel per alium, Ecclesia tanquam domina agit actione furti, vel bonorum raptorum, rei vendicatione, vel aliis actionibus domino competentibus, quia Ecclesia dicta bona vendicat, non tanquam hæres, sed tanquam domina, Bellam. in cap. cum venerabilis, de except. à n. 51. ubi n. 60. sic ait: [Ex quo inferitur, quod licet Prælati nec furtum, nec sacrilegium committat fructus suos vendendo, vel donando, quia sui sunt, tamen quia possessiones inde emptæ Ecclesiae acquisitæ sunt, si eas alienet in parentes, furtum, seu sacrilegium videtur committere: & si sub alieno nomine emat eas, vel sub illo colore eas in aliam transferat, furto & sacrilegio fraudem addit. Idem Barbat. & latè in d. cap. inquirendum, n. 4. Vasquez in tract. de redditibus Eccles. c. 1. §. 3. dub. 1. n. 55. cum seqq. ubi quod dominium rei emptæ per Episcopum de redditibus Ecclesiae, acquiritur Ecclesiae, & quod in præjudicium ipsius non potest illam alienare: Ego d. alleg. 114. n. 17. ubi emptæ ab Episcopo ex fructibus, vel pecunia Episcopatus, debent remanere penes Ecclesiam.

- 14 Verum licet supradicta opinio, attento juris rigore in Episcopo Regulari vera sit & defendi possit, nihilominus contraria verior est, & à modernis receptior, & in praxi admittenda, quod scilicet Episcopus Regularis in vita tam amplè potest disponere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis, quam amplè potest licitè Episcopus sæcularis. Ita Navar. Fr. Emman. Anastas. Germon. uterque Molina, Less. & alii, quos refero d. alleg. 114. n. 22. Lezana in sum. qq. reg. tom. 1. cap. 17. n. 6. Mat. Cutel. in tract. de donat. tom. 1. tr. 1. disc. 2. part. 3. n. 136. Suar. de Relig. tom. 4. lib. 3. cap. 16. n. 31. Diana moral. resol. part. 5. tr. 2. resol. 64. vers. notandum, Alphons. de Leone de offic. Capel. q. 4. in princip. n. 6. Molfes. d. conf. 1. ex n. 18. Rota coram Gregor. XV. dec. 401. à n. 7. & p. 1. divers. dec. 772. num. 4.

- 15 Episcopus namque sæcularis potest in vita donare etiam non modicè, & in profanos usus. Solorzan. de gubernation. Indiar. lib. 3. cap. 10. n. 26. P. Molin. de

Justit. tr. 2. disp. 148. n. 3. quem sequutus fui d. alleg. 114. n. 32. & 33. & alt. Molin. de primogen. lib. 2. cap. 10. n. 34. dicit ita communiter observari, ibi: [Sicque quotidie in forensibus controversiis observari solitum est; nunquam enim vidimus ab Ecclesia, vel pauperibus peti id, quod à Prælati in usus profanos in vita consumptum est, & in his quæ ab eisdem Prælati consanguineis suis, vel aliis in vita donata fuerunt; semper enim vidimus contra Cameram Apostol. pronuntium, quoribus hæc in controversiam deducta sunt, &c.]

Dummodò tamen bona, eorumque possessio statim dimittantur, nullo ad favorem Episcopi donantis reservato usufructu; donans enim cum tali reservatione, dicitur donare post mortem, qua sequuta sumit effectum talis donatio, ideo non potest fieri per Prælatum, juxta l. 2. §. si pecuniam, ff. de donat. Port. conf. 104. Roman. conf. 26. in princ. Steph. Gratian. dist. forens. cap. 854. n. 64. Greg. XV. dec. 401. n. 17. ubi refert quoddam Breve Clemen. VIII. invalidare donationes factas in vita, reservato usufructu Episcopo donanti, quod invenire non potui. Ex his ergo patet, verissimam esse resolutionem Briti de locato, p. 1. rub. §. 4. n. 15. in fine, donationes ab Episcopis factas dum vivunt, quæ in cæperunt à promissione, nec fuerint effectum sortitæ, validas non esse, quia cum sola superfit, & nascatur personalis actio, jusque & dominium Episcopi dantis resolvatur ipsius morte, successor non tenebitur, cum hæres non sit in quem solum transit eadem personalis actio, l. in omne, ff. de acquir. possess. l. cum hæres, ff. de divers. temp. præscript.

Quod absque ulla difficultate procedit quando donatio fit ab Episcopo etiam Regulari ad pios usus, & pauperum sustentationem, seu orphanorum educationem, ex Nav. de reddit. Eccl. q. 1. mon. 34. & in apolog. n. 82. & conf. 4. de donat. P. Molin. d. tract. 2. disp. 148. n. 6.

Tota verò difficultas versatur circa eam questionem resolvendam, an Episcopus in infirmitate constitutus, possit donare, & quando dicatur talis? In primis, an & quando infirmus sit, & in extremis constitutus, Medicis tanquam in arte peritis standum est, per l. semel, C. de re milit. lib. 12. Bart. in l. questum, n. 6. vers. sed qualiter, ff. de re judic. Torret. conf. 15. n. 4. vers. accedat Medicorum assertio, Rip. de actis in articulo mortis, c. 61. n. 1. vers. primò igitur Medicis standum est, Andr. Georg. alleg. 22. n. 19. Quælibet namque febricula, vel quartana sufficit, ut quis dicatur in infirmitate constitutus, ut dicit Rebuff. in praxi benefic. super reg. Cancell. de infirmis, gloss. 2. n. 5. ubi n. 6. id extendit etiam si febris sit continens, sive intermittens, sive interpolata, & n. 8. ampliat ad reincidentem, quia adhuc dicitur infirmus. Mandos. super reg. 19. Cancell. q. 5. n. 8. ubi dicit infirmum eum esse, cui infirmitas impedimento est ad agendam aliquam actionem. Giurb. ad conf. Messan. c. 2. gloss. 5. n. 2. & 3. Azor. inst. moral. p. 2. l. 7. c. 28. vers. dubitat aliquis amplius. Nam constando de principio infirmitatis, præsumitur quod fuerit continuata usque ad mortem, Abb. in cap. cum inter, n. 7. de elect. Alexand. in l. furioso, n. 3. ad fin. C. qui testam. facere poss. Mascard. de probat. concl. 897. n. 1. Decian. resp. 14. n. 35. vol. 3. & quod fuerit mortuus ex eadem infirmitate, nisi probetur aliam supervenisse peloris qualitatis, Coch. ad reg. Cancell. de infirmis, n. 24. cum seqq. Quando autem dicatur quis moribundus, & in extremis constitutus, vide Georg. d. alleg. 22. n. 18. Giurb. d. gloss. 4. n. 5. ubi ait tunc dici talem, quando in eo statum fuerit, quod de ejus salute desperetur.

In principali questione securè teneo, Episcopum in infirmitate constitutum donare non posse, per cap. ad 2. h. de

- hac, de testam.* Ratio est, quia Prælatus in infirmitate æquiparatur usurario, gloss. *solemnis in c. presenti, de officio Ordin. in 6. Usil. ad Afflict. dec. 168. n. 6. vers. quando talis confessio.* Redoan. *de spol. q. 3. §. stantibus*
 24 *istis repugnantibus, n. 9 pag. mih. 107.* Tum etiam, quia in fraudem legis prohibentis eum testari, censetur facta donatio, cum facile Episcopus de bonis per Ecclesiam quæsitis, & de quibus per ultimam voluntatem disponere non potest, moriens jam se donare pronuntiaret, argum. *l. si filia, ff. de divort. & leg. filia mea, ff. soluto matr.* quibus probatur præsumi fraude illum misisse repudium uxori mortis tempore, qui vivens mittere potuit.
- 25 Tum etiam quia factum à quolibet Prælato tempore infirmitatis Monasterio non præjudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit. *Afflict. dec. 168. Laurent. Avenion. dec. 117. Carol. de Grassis except. 25. n. 74. & 76. Costa de retrah. capite 8. casu 19. numero 15. Ripa de actis in articulo mortis, cap. 49. Amat. lib. 1. var. cap. 29. num. 1. Aloyf. Riccius dec. 164. num. 3. & 4. part. 4.*
- 26 Quod comprobatur multis similibus, ut in casu, de quo consuluit Bald. *conf. 33 n. 3. & 4. lib. 1. de uxore debente facultatem alienandi pro suo beneplacito, quod præsumatur fraus, si alienatio fiat tempore, quo morti erat propinqua. Ruin. conf. 163. n. 4. lib. 3. qui loquitur in eisdem terminis, Greg. d. alleg. 22. post. n. 12. usque ad 19. ubi latè probat in terminis Constit. Neapol. quæ reservat agnatis certa bona, nisi alienentur ab agnato in vita, alienationem fuisse fraudulentam ex hoc quod facta fuerit per ægrotum in extremis laborantem.*
- 27 Sic legitimatio facta in articulo mortis, præsumitur in fraudem substituti, & ideo non valet. *Menoch. de presumpt. lib. 4. pres. 83. n. 78. & lib. 6. pres. 8. Fusar. de substis. q. 308. n. 175.*
- 28 Sic ingrediens Religionem tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum. *Menoch. d. pres. 83. n. 76. Et Monasterium non succedit professo in articulo mortis, Aloyf. Ricc. in praxi, tom. 2. resol. 493. n. 10. ad fin.*
- 29 Sic emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præsumitur fraudulenta, ut ab hæreditate filiam excludat. *Anchar. conf. 430.*
- 30 Et permutatio beneficii pinguis cum tenui facta ab ægrotante sene valetudinario non valet, *Oldrad. conf. 324. n. 6. vers. quintò renunciatio. Cravet. conf. 82. n. 3. Aloyf. Ricc. tom. 2. resol. 465. per tot. & resol. 480. num. 2.*
- 31 Ex quibus elicitur nostram sententiam, quod scilicet donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sint, verissimam esse, quam tenent Sarmient. *de redditib. Eccles. p. 4. c. 4. n. 6. Carol. Tapia in d. verb. sua, c. 6. n. 91. Aloyf. Ricc. d. dec. 164. n. 3. p. 4. Ab. Anchar. Imol. Cov. & Rot. quos sequutus fuit a leg. 114. n. 35.*
- 32 Quamvis secus existimaverint. *Molin. de primog. lib. 2. c. 10. n. 40. ubi intelligit suam opinionem nullam interveniente fraude, & concludit n. 41. his verbis: [Idque apud suprema Tribunalia sic interdum receptum, atque intellectum vidimus, quamvis enim Camera Apostol. sæpius infringere similes donationes à Prælatibus ægrotantibus factas curaverit, nunquam hucusque in ejus favorem pronuntiatum fuisse audivimus, tamen propter opinionum varietatem propè semper lites hujusmodi concordia componi soleant, &c.]* Alt. *Molin. Theolog. disp. 148. n. 5. Vasquez in opuscul. de redditib. cap. 1. §. 3. n. 70. & 71. nisi eorum resolutio intelligenda veniat casu, quo donator sit fide dignus, & juramento refferetur eam donationem non ficto, sed animo vero facere, ut satisfaciatur*

obligationi, qua tenetur, & non sit eximie quantitatis, ex his quæ tradit Nav. *de reddit. q. 1. monit. 35. ad fin.*

Vel eo casu, quo donatio facta sit ante quadraginta dies proximos morti ipsius Episcopi, cum videantur quæcumque donationes intra hoc tempus factæ nullas, & invalidas declarari à Pio IV. in quodam motu proprio *sub Dat. 20. Junii 1560.* eo quod intra illud temporis spatium fraudem posse versari suspicatur, cui Pontifex ille obviare solum intendit, ut videre est ibi: [Talibus fraudibus per nostræ sollicitudinis curam quantum cum Domino possumus obviare, & in præmissis opportunè providere volentes, &c. Ergo à contrario sensu donatio per quadraginta dies ante mortem Prælati animo sincero, & non fraude facta, valida debet censi, nam inclusio unius est exclusio alterius temporis, ex juribus vulgaribus.]

Et in omni eventu Episcopum, sive sæcularem clericum, sive regularem, posse in ægritudine constitutum donare ad pias causas, resolvit P. Molin. *tr. 2. disp. 148. n. 5. per hæc verba: [Quarta conclusio. Si Prælatus in eo morbo constitutus, ex quo è vita decessit, pias aliquas donationes, inter vivos de ejusmodi bonis effecit, etiam si illæ magnæ sint quantitatis, non solum laudabiliter sunt factæ, validæque sunt in foro conscientiæ, sed etiam in exteriori. Nav. in apolog. q. 1. monit. 81. & 82. Molin. d. c. citato, n. 24. & alii quos referunt: Probatur quoniam ad eum pertinet administratio, & dispositio inter vivos de redditibus sui Episcopatus cum onere expendendi, quod ultra suam competentem sustentationem superfuerit in opera pia. Cum ergo morbus hanc potestatem, & hoc onus junctum ab eo non auferat, quia potius id onus arctius eum adstringat, ut quod dum sanus erat, non implevit, ut tenebatur, saltem tunc adimplere, placareque satagat divinam Majestatem, bonisque operibus se præparare ad exitum ex hac vita; consequens profectò est, ut laudabiles validæque sint ejusmodi piæ donationes, tam in conscientia, quam in exteriori foro, præsertim cum multò melius sit, ut tunc saltem opera fiant, quam ea bona relinqui successor in Episcopatu, qui fortè minùs utiliter, minorique cum Ecclesiæ ædificatione illa expendet, &c.]*

Sed id ita absolutè prolatum verum non est, quia Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera pia, licentiam à Pontifice obtinere debet, duplex in ea impedimentum explicando, ut licentia, sive dispensatio legitima sit: alterum se esse Religiosum: alterum se esse Episcopum, quo duplici hoc impedimento ad testandum inhabilis effectus sit. *Hent. in sum. l. 10. de sacris Ordinib. c. 33. n. 4. Sanch. in præcepta Decal. tom. 2. lib. 6. c. 6. n. 11. Alzed. de Episcopo p. 1. c. 14. n. 25. Carol. de Tapia in d. Auth. Ingressi, verb. idemque, c. 1. n. 32. ubi ampliatur in Cardinale Episcopo. Ego d. alleg. 114. n. 24. ubi cum Sanch. d. n. 11. & Laurent. de Franchis in contr. inter Episcop. & Regul. q. 113. pag. 465. intelligo de Episcopo, qui vult testari de bonis acquisitis intuitu Ecclesiæ, non verò de illo, qui testari vult de solos patrimonialibus, vel propria industria acquisitis, quia solus Religiosus status obstat.*

Poterit Episcopus per ultimæ voluntatis actum donare ex causa remunerationis ob beneficia & obsequia recepta, dummodò donatio correspondeat servitiis, & talia sint, quod pro eorum justo pretio obtinendo actio competat servienti, *cap. relatum, ibi, juxta servitii merita, de testam. Dec. conf. 201. n. 6. Tiraq. in l. si unquam. verb. donatione largitus, n. 108. Pinel. in l. 1. C. de bonis mat. p. 3. n. 59. Joan. Garc. de conjugali ac quest. n. 54. Sanch. de matrim. lib. 6. disp. 6. n. 4.*

n 4. Camil. Borrel. *in sum. dec. p. 3. tit. 9. n. 171. cum seqq.* Ponte *conf. 59. num. 22. lib. 1.* Giurba *ad statuta Messan. cap. 1. gloss. 10. n. 15.* Castill. *controv. tom. 5. cap. 80. n. 37. vers. sed nec quartum, & n. 38. & 39.* Donationes enim remuneratoriæ, quæ sunt ratione præstiti obsequii & servitii, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt, *Surd. conf. 419. n. 12. vol. 3.* Regens *Constant. in l. 1. C. de filiis official. l. 12. n. 40.* Cabed. *Lusit. dec. 36. n. 6. p. 2.* in nostra specie Redoan. *de spol. q. 17. num. 53.* De salariis per Episcopos promissis quæ non fuerunt soluta dum viverent, & sic tempore habili, sed in ultima voluntate iussa solvi, an debeantur? disputat Britto *ad tit. de locato p. 1. rub. § 4. à n. 16.*

38 At obsequia præstita alicui ob ejus merita, debita sunt illi, nec remuneratione aliqua egent. Tiraq. *in d. l. si unquam, verb. donatione largitus, n. 106.* Camil. Borrel. *d. tom. 3. tit. 8. n. 167. & seqq.* Unde donatio à Rege vasallo, vel militi ob servitia in officio præstita, ex causa locrativa, & non onerosa facta dicitur, *Georg. d. feud. c. 33. num. 3. & 4. pag. 199.* Cabed. *d. dec. 36. n. 2.* Constant. *in d. l. 1. n. 42. pag. 180.* Tapia *dec. 6. n. 26.* Phœb. *dec. 184. n. 18. & 29. pag. 2.*

40 De Episcopo Regulari titulari, cuiusmodi acquirat, quæstio dubia, in qua tres invenio opiniones. Prima tenet Monasterio acquirere, ex eo quod nullam sedem habet. Ita Sor. *de justit. lib. 10. q. 5. art. 7. in fine.* Emman. *Sà in sum. verb. Religio, n. 52.* Fr. Emman. *q. reg. tom. 3. q. 69. art. 4. ad fin.* Secunda sustinet per se & ex vi juris acquirere illi Ecclesiæ, cujus titulum habet, quia verò non possunt illi cum effectu applicari talia bona, in opera sua dispensanda esse. Suar. *tom. 4. de relig. tract. 8. lib. 3. cap. 17. n. 5.* Lezana *in quæst. regul. tom. 1. cap. 17. n. 13.* Tertia, cui tanquam probabiliori adhæreo, habet acquirere Pontifici, & illi Ecclesiæ Romanam succedere, Azor. *inst. moral. p. 1. lib. 12. c. 10. q. 7.* Alzedo *d. p. 1. c. 14. n. 12.* Sanch. *in præcepto Decalogi tom. 2. lib. 7. cap. 32. n. 68.* Bonac. *de clausura, q. 2. puncto 9. § 4. diff. 2. n. 16. ad fin.* Bartholom. à S. Fausto *in thesauro relig. lib. 8. q. 53.* Layman. *in opère morali, lib. 4. tr. 5. c. 7. n. 18.* Ego *d. alleg. 114. n. 30. & 31. & in collect. ad cap. statutum, 18. q. 1.*

41 Sed de Episcopo qui renuntiavit Episcopatu, & ad Religionem reddiit, dubium majus est, cui acquirat? Videbatur si ab intestato moriatur, bona ad Monasterium spectare, nam si Ecclesiæ loco Monasterii fuit subrogata, cum Monachus factus Episcopus à voto obedientiæ suorum Superiorum Regularium absolvetur, & suæ Ecclesiæ cum qua Matrimonium spirituale contrahit, *c. inter corporalia de translat. Episcopi,* sponsus dicatur, proindeque jus succedendi eidem Ecclesiæ competat, necessario dicendum est, quod dissoluto matrimonio, & à tali vinculo absoluto Episcopo, in ejus bonis succedere debeat monasterium, cum ea, quocumque valeat, si transferatur, vel renunciet Episcopus, deferre valeat. Calder. *conf. 2. de rebus Eccl. Pavin. de potest. Cap. p. 2. q. 8. n. 28. vers. & adde, Rot. dec. de trans. Episcopi in antiq. Cald. Pereira conf. 48. n. 25.*

42 Et adhuc eo casu quo matrimonium spirituale non dissolveretur, sed cessio, vel renuntiatio Episcopatus separationem quandam sive divortium inter Episcopum & Ecclesiā operaretur, nihilominus ob id solum atque cessaret jus succedendi, ut in matrimonio carnali constitutum est *in l. 1. ff. unde vir & uxor, ibi:* [Ut autem hæc bonorum possessio locum habeat, uxorem esse oportet mortis tempore, sed si divortium quidem sequutum sit, verumtamen adhuc durat matrimonium, successio locum non habet, &c.] Tiraq. *de retr. lig. p. 1. §. 10. gloss. unic. n. 17.* Guill. Bened.

in cap. Raynuitius, verb. & uxor. dec. 5. n. 238. D. Petr. Barbosa *in rub. ff. sol. matr. p. 2. n. 56.* Et valet argumentum de matrimonio carnali ad spirituale, *d. cap. inter corporalia,* cum aliis per me citatis *de locis comm. arg. juris.*

Verum contrarium, videlicet quod talia bona Episcopi translati, seu cessionem, aut renunciationem Episcopatus facientis, spectent ad Ecclesiā ex qua illa fuerunt acquisita, probat idem D. meus Petr. Barbosa *in l. divortio, in print p. 2. n. 55. vers. quatenus, ibi:* Quia translatus, vel renunciatus non debet esse melioris conditionis quam si semper resideret in primo Episcopatu, vel beneficio; sed si semper resideret, illæ res, eo mortuo, sine dubio pertinerent ad Ecclesiā: ergo idem à fortiori in translato; sive renunciante recipiendum est, cum hoc casu consuetudo, de qua supra, nihil induxerit adversus juris Canonici rationes, &c.] Et confirmatur ex eo quod communiter DD. tradunt, quod Episcopus Regularis dimisso Episcopatu, non subjacet regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad monasterium redire. Ita Nav. *conf. 6. n. 11. cum seqq. de donat. Emman. Sà in sum. verb. Episcopus, n. 11.* Sanch. *d. lib. 6. c. 6. n. 29.* Ego *d. tract. de officio Episcopi, p. 1. tit. 11. cap. 4. n. 18.*

Non obstat *d. l. 1. ff. unde vir & uxor.* cum supra allegatis, quia illa resolutio non procedit respectu conjugis, qui non fuit in culpa separationis, unde omnes matrimonii effectus permanent, & ideo uxor, quæ à marito propter sævitias divortii, post separatum matrimonium partem consequitur in bonis ganantialibus, Gomez de Leon. *alleg. 1. n. 12.* Matier. *l. 3. tit. 9. lib. 5. gloss. 1. n. 48.* Gutier. *de juram. confirmat. p. 1. c. 1. n. 61.* Cand. *lib. 1. c. 24.* Joann. Garc. *de conjug. acquæstu, n. 163.* Giurba *ad statuta Messan. c. 1. gloss. 6. n. 61.* D. Barb. *in d. rub. ff. solut. matr. p. 2. n. 49. cum seqq. ubi n. 56. id ipsum tenet, & declarat ibi:* [Sed id ex supradictis declarandum est, ut verum sit in eo, qui dedit causam divortii; nam is, cum in legem deliquerit, ejus non utatur beneficio, l. auxilium, in fine, sup. de minoribus, sed alter, qui non fuit in culpa divertendi, succedere poterit, quia juris interpretatione videtur cohabitare cum divertente, argum. l. Gaio, §. Imperator, de aliment. & cibariis, leg. & ita in specie declarat. Dec. in l. 1. n. 10. vers. primus casus, C. unde vir & uxor, quem ibi sequitur Cur. jun. *conf. 14. &c.*] idem tenet Mangili. *de imputat. q. 183. pag. 724.*

Toletana Campanarum.

Plura de Campanarum inventionem, & tempore, fabricationem, consecrationem, effectibus, ac pulsandi usu curiosè referuntur. Plures Campanes habere, aut solito majores, an & quando liceat? & quando immodicus earum sonitus prohiberi possit, non inutiliter disceptatur.

VOTUM CII.

- 1 Casu contingentia refertur.
- 2 Dubiorum propositio.
- 3 Campanarum mentio in quibus locis fiat.
- 4 Campana quomodo definiatur?
- 5 Nola Campanie urbs, in qua Augustus moritur.
- 6 Campana sic dicta, quia in Campania inventa.
- 7 Campana Nola dicta à loco, in quo primum fuerunt factæ.

- 8 Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Nolanum Episcopum ante annos 300. usurpatur.
- 9 Campana quo tempore usa in Ecclesia Christiana, non constat.
- 10 Campanarum amplissimarum usus in Asia.
- 11 Infideles, & præcipue Turca, Campanis non utuntur.
- 12 Campana fiunt ex metallo aris, & quare.
- 13 Argenti certum pondus excellentioribus campanis adjicitur.
- 14 Tintinnabulum à sonitu illo tintin, dictum.
- 15 Petasus pro majori tintinnabulo sumitur.
- 16 Lebetis nomen campana sibi sortita est.
- 17 Squilla, campaniola appellantur.
- 18 Sabinianus Pont. Constituit anno 606. campanas pulsari ad Horas Canonicas.
- 19 Campana in Ecclesiis ad quid serviant.
- 20 Campana cur vocentur signa.
- 21 Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas antiquissimus.
- 22 Abbates non possunt benedicere Campanas.
- 23 Benedictio Campanarum quomodo facienda?
- 24 Campana cum benedicuntur non baptizantur.
- 25 Effectus benedictionis Campanarum plures.
- 26 Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant naturali virtuti sonitus illarum?
- 27 Miranda de Campanis consecratis, remissive.
- 28 Vililla Campana quando ex se sonitum reddat.
- 29 De usu pulsandi Campanas.
- 30 Campana quare pulsantur pro defunctis, & in funeribus.
- 31 Campana quare non pulsantur in triduo Hebdomadae sanctae.
- 32 Campana in Sabbato sancto non possunt pulsari in aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali vel Matrigo.
- 33 Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam parvas dum elevatur Hostia, vel ut signum fiat Clericis venientibus ad Horas.
- 34 Campana laicorum, ac etiam Clericorum pulsari possunt tempore interdicti, ut moneantur laici de horis quibus ire solent ad sua exercitia.
- 35 Interdicti tempore conceditur pulsatio Campana in mane, meridie, & sero pro Angelica salutatione.
- 36 Episcopus prohibere potest ne Campana pulsantur, si non sint benedictae.
- 37 Campana nullam rem profanam insculptam inscriptionemve, sed Sancti Patroni Ecclesia, vel aliam sanctam imaginem, piamque inscriptionem habere debent.
- 38 Campana consecrata etiam in turri profana existentes, nullatenus usui profano infervere debent, etiamsi in hunc usum à secularibus fabricata prae-tenderentur.
- 39 Horologiorum usus, Campanis inventis, fuit introductus.
- 40 Campanile dicitur locus, cui Campana imponuntur.
- 41 Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesia, seu Monasterii adificatione, aut reparatione.
- 42 Campanilis pro ampliacione poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam.
- 43 Campanile in Ecclesia adificare respicit publicam utilitatem.
- 44 Commoditas publica praefertur privata.
- 45 Favor dilationis, & augmentum cultus divini praevalere debet.
- 46 Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est invite facienda, etiam pro Ecclesia, vel Monasterii adificatione seu reparatione.
- 47 Palatium, quod praefert magnam antiquitatem, & nobilitatem, non cogitur vendere vicinus pro Ecclesia adificatione, vel ampliacione.
- 48 Judex multum strictè, & pravia necessitate debet officium suum impertiri, ut vendatur domus ad ipsius Ecclesia adificationem, vel ampliacionem.
- 49 Incommoditas magna si sequatur, domus vicinare-trahi non possunt ad adificationem Ecclesia, vel Campanilis.
- 50 Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestrae, & aperta sunt claudenda.
- 51 Aedificium ubi nocet Monasterio, compellitur dominus aedificii ad vendendam servitutem altius non tollendi.
- 52 Cuilibet licitum est in suo pro libito fabricare, & coelum usque aedificium tollere, & usque ad centrum fodere fundamenta.
- 53 Janua nova non sunt aperienda directe adversus januas, vel vicini fenestras.
- 54 Non licet adificare ad occupandum solem, ventum, vel aërem.
- 55 Utilitatem ex fabrica non percipientes, dicuntur facere per amulationem.
- 56 Aedificatio ad emulationem, invidiam, aut injuriam permissa non est.
- 57 Fratres Pradicatorum olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis.
- 58 Cap. Parentibus, de privileg. loquitur de Oratoriis constitutis in privatis domibus.
- 59 Cap. nimis iniqua, de excel. Praelat. intelligitur.
- 60 Humiliati, & quidam Monachi Roma inter se controversiam habuerunt quis eorum primò deberet pulsare ad Matutinum.
- 61 Extravag. unic. de officio Custodis, Joannis XXII. refertur.
- 62 Extravag. huic an sit derogatum per consuetudinem generalem.
- 63 Consuetudo non est trahenda de loco ad locum.
- 64 Consuetudo de jure probanda in casu individuo, ne afficiat.
- 65 Consuetudo est probanda, quod particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diocesi.
- 66 Religiosi in diebus non solemnibus unam tantum Campanum pulsare debent.
- 67 Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Provincia septem aut quinque Campanas habere potest.
- 68 Colligiata Ecclesia Provincia Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiore scilicet, mediam & minimam.
- 69 Parochiales Ecclesia in provincia Mediolanensi duas saltem Campanas habere possunt.
- 70 Papa consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra jus.
- 71 Consuetudo requirit actus uniformes.
- 72 Consuetudo quando est varia, non potest recedi à jure communi.
- 73 Multa per patientiam tolerantur, quae deducta in iudicio, exigente justitia, toleranda non essent, & de scripta, & non scripta dissimulatione.
- 74 Declaratur l. 2. tit. 15. lib. 4. novae Recopil. non vulgariter.
- 75 Consuetudo licitum facere potest, quod alias erat illicitum.
- 76 Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum.
- 77 Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu.
- 78 Quod tibi non prodest, mihi autem non nocet, facere haud potes.

- 78 *Consuetudinis mutatio perturbat, & novitatem inducit.*
 79 *Vicinus debet aliquod pati incommodum pro utilitate vicinorum.*
 80 *Ædificia quaecumque etiam strepitosa non potest quis in suo excitare, præsertim pietatis favore.*
 81 *Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores expelli, eo quod rumor, qui per illos fiebat, esset eorum studiis molestus.*
 82 *Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorum vicinum.*
 83 *Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi ut fileat.*
 84 *S. Paulus in illis verbis, Datus est mihi stimulus carnis, &c. declaratur.*
 85 *Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum.*
 86 *Agrotus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum.*
 87 *Salutis hominis gratiâ natura omnia comparavit.*
 88 *Campanarum sonitus assiduus, & intempestivus prohiberi potest.*
 89 *Ordinarii, & Visitatores locorum temperare debent pro loco, & tempore Campanarum pulsationes.*
 90 *Campanarum pulsationes sunt cum discretionem habenda, respectu ad tempus diei, ad celebrationem festivitatum, & ad qualitatem defuncti, pro eis pulsantur.*
 91 *Campanarum pulsationes non sunt relinquenda iudicio indiscreti Campanarii, aut alterius juvenis otiosi.*
 92 *Funus tacitum, vulgare plebeium.*
 93 *Patres Societatis Jesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis dumtaxat, & per modicum temporis spatium.*

IN oppido Matritensi nobilissima Catholicorum Regum Sede, Parochialis Ecclesia S. Genesii nuncupata, tum sitûs, & ædificii antiquitate, ac Parochianorum copia præstans, tum ob spatiosum Cæmeterii ambitum pro pauperum, & eorum, qui ultimo supplicio damnantur, sepultura satis nota, ruinam minitavit anno 1640. & cum primum sufficientis capacitatis, & structuræ esset, haberetque campanariam turrim cum campanis duabus mediocri magnitudine fabricatis præter aliquam parvam (*squillam* nuncupant) postmodum cum Ecclesia, & turris prædictæ de novo & à fundamentis brevi tempore ædificarentur, Ecclesia grandior, turris verò altior, & magnificentior, ac per viginti pedes vicinorum ædibus proximior evasit, in eaque quatuor campanæ majores appensæ fuerunt, quarum minima excedit majorem veteris Ecclesiæ campanam.

2 Hinc quidam Parochiani, & ipsi campanariæ turri proximiores vicini prætendunt eam educendam esse ad locum, & structuram antiquæ, necnon ad munus, & molem veterum nolarum, ac denique esse assignandum modum & formam in earum pulsatione: cujus prætensionis occasione fui de his quatuor dubiis pro veritate interrogatus.

- I. Utrum in reædificatione Ecclesiæ, sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito majorem, & in alio loco ædificare?
- II. Quisnam campanarum numerus, tam Clericorum sæcularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permissus?
- III. Utrum numero campanarum in veteri turri

Barbosa Vot. decis. Pars II.

existentium, alias de novo, & majores addere liceat?

IV. Utrum immodicus campanarum sonitus prohiberi possit?

Antequam ad horum dubiorum resolutionem deveniam, aliqua de campanis sunt adnotanda scitu dignissima: & sciendum est illarum mentionem fieri in c. in causis, de elect. & in cap. Joannes, de homicid. & in c. patentibus, de privileg. & in cap. nimis iniqua, de excess. Pralat. & in c. fin. eod. tit. in 6. de eis tractant Guillelm. Durant. in rationabili divinorum Officiorum, lib. 1. cap. 4. Polyd. Virgil. de inventorib. rerum, lib. 3. c. ultim. Anton. Menchiach. de observanda Missarum celebrat cap. 13. Valfred. Strabo de rebus Eccles. c. 15. Selu. de benefic. part. 1. quest. 5. Hieron. Magius de tintinnabulis, cum notis Francisci Savettii, Joan. Steph. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 2. cap. 22. Simon. Maiol. in diebus canicular. colloq. 19. Metella pag. mihi 336. Laurent. Beyerlinck in magno theatro vite humanæ, tom. 1. verb. benedictio Campanarum, pag. 192. in fine, & seq. & tom. 2. verb. Campana, pag. 58. cum seq. Petr. Binsfeld. in tract. de confessionibus maleficorum & sagarum, concl. 7. dub. 6. pag. 307. cum seq. Fr. Angel. Roccha in comment. seu in particulari tract. de campanis, Guid. Pancitol. & ibi Addition. rerum memorabilium recentior inventarum, p. 2. tit. 9. de Campanis, latè P. Augustin. de Hertera en el origen y progreso del Officio divino, p. 2. lib. 2. cap. 8. per tot. Fr. Magister Franciscus Boil in libello Hispano sermone conscripto, cui titulus: Nuestra Señora del Puche Camara Angelica de MARIA Santissima, pag. 26. & seq. Fr. Franc. Maria Guaccius in compendio maleficarum, lib. 3. in fine sub tit. de sonitu campanarum, & ceteri in discursu citandi, & infra n. 94. De Campanarum usu ad excubiarum explorationem, ac in locis munitis asservationem per custodes ad id assignatos agit ex lectione Græca, hinc inde variis Auctorum locis conquisitis, Joannes Meursius exercitat. criticarum p. 2. c. 9.

Campana instrumentum ad pulsandum inventum est, & idoneum habens introrsum pensilem, & mobilem malleum, quem *rophalum* dicunt, secundum Laurent. Beyerl. d. verb. Campana, in princ. Plures crediderunt campanas repertas fuisse circa annum CCCC. à Paulino Episcopo Nolano. Est autem Nola Campaniæ oppidum in quo Augustus vitam cum morte commutavit.

Dictæ fuerunt Campanæ, quia in Campania inventæ, dictæ & Nola à loco, in quo primum fuerunt factæ de quo Camill. Borrel. de præstantia Regis Catholic. cap. 78. ex n. 12. Valenzuel. conf. 26. n. 1. August. de Herrera en el origen y progreso del Officio Divino, lib. 1. cap. 8. n. 4. & cap. 9. n. 1. cum seqq. Simon. Maiol. d. colloq. 19. pag. mihi 336. ubi ait campanam non idè appellari, quod æs ipsum sit Campanum, sed quod in Campania primum hæ majores fundi cœperint, auctore Paulino Nolano, Gavant. in Rubricas Missalis, part. 1. tit. 20. de preparatione Altaris, super verb. parva campanula, pag. 76. impress. Antwerp. ubi dicit vulgò ferri Paulinum Nolarum, id est campanarum usum in Ecclesiam invexisse.

Sed certius est ante Paulinum Episcopum Nolanum de Nola pro campana mentionem fecisse Fab. Quintil. in Orat. inst. lib. 8. c. ult. refert Hieron. Magius d. tract. de Tintinnab. c. 1. verb. Nola, & dicit Angel. Roccha d. tr. de Campanis, c. 2. pag. 19. & 20. Nola nomen pro campana etiam ante Paulinum Episcopum Nolanum annos circiter trecentos usurpatum fuisse: & add. Guid. Pancit. d. tit. de Campanis, refert vulgarem errorem esse dicere, quod Paulinus Episcopus Nolanus Divi Hieronymi æqualis & sanctimonialis vitæ spectabilis

Q

9 primus in suam Ecclesiam campanæ usum invexit, quasi priori sæculo ignotus ille fuerit. Unde quo tempore cœptum fuerit campanis uti in Ecclesia Christiana, sibi nondum compertum esse asserit Joan. Steph. Dur. d. c. 22. n. 3. Invenimus Auctorem Ordinis Romani, qui anno circiter 370. prodidit de tintinnabulis mentionem fecisse Alcuin. de divin. offic. c. 17. de Cœna Domini, qui circa annum 750. scripsit, campanarum meminit Card. Baron. in annalib. ad ann. 616. declarans quàm frequens tunc fuerit usus campanarum in Ecclesiis Occidentis, memoratque Senonensis campanæ sonum ad septimum ab Urbe milliare fuisse auditum. Refert Petr. Coronus in instit. Cathol. lib. 2. c. 56. pag. 433. vers. clarissimus, Suar. ad Regem Angliæ, lib. 2. c. 16. n. 3.

10 Illud tamen veritati magis accedit, campanarum amplissimarum usum in Asia non ad eod. veteribus cognitum ante Michaël m Imper. quando quidem Urtus Patricianus Venetorum Dux duodecim ex ære magnas campanas antea Græcis incognitas ad eum dono misisse perhibetur anno Domini circiter 870. ut referunt Card. Cæs. Baron. Annal. Eccles. tom. 10. anno Christi 865. Sim. Majol. d. colloq. 19. pag. 336. Laurent. Beyerlinck. dict. verb. Campana, pag. 58. lit. A. Petr. Cotton. d. c. 56. pag. 433. vers. Idem Baronius, Petr. Suar. d. c. 16. n. 3. in fine.

11 Planè campanæ, sive Nolæ institutæ fuerunt ad convocandum ad Sacra plebem vice tubarum testamenti veteris, Petr. Cotton d. c. 56. vers. dicamus ergo, pag. 433. Suar. d. c. 16. n. 2. Et in toto Orbe terrarum adhibentur præsertim verò in Ecclesiis, & Monasteriis quibuscunque, necnon aliis in locis, in quibus hominum cœtus, aut Conventus ad aliquam rem præstandam à Christi Fidelibus celebrari solet; appositissimè Alphonsus de Madrigal, nuncupatus TOSTATUS ille magnus undecumque Scriptor, Abulensis Episcopus, in tract. de la Misa llamase memoria de nuestra Redempcion. c. 1. de la significacion de la Campana, ubi Reges nostros Catholicos Ferdinandum, & Elizabetham his alloquitur verbis: & assimismo la CAMPANA figura, è memoria del cuerno, o vozina que los Judios en el Templo tañian, quand el sacrificio avian de hazer. Es memoria de la muy alta y excellentissima predicacion que nuestro Redemptor hizo à aquel malaventurado pueblo, que de sí le desechò, aborreció, è matò Es memoria, como embió a sus Santos, y escogidos campañeros por el mundo a predicar la Redempcion que avia obrado, losquales fueron assi como vos de CAMPANA, para que los peccadores fuesen llamados à la Congregacion de la Iglesia.

12 Infideles præcipuè Turcæ, campanis non utuntur, sed earum loco in turribus altissimis constructis in Mesquitis quidam mercede conducti statis diei ac noctis horis magna & sonora quidem voce inclamantes ex summitatibus ad Mesquitas homines convocare solent. Ita Hier. Mag. d. tr. de tintinnab. c. 15. Roccha d. tr. de Campanis, c. 1. pag. 2.

Porro campanæ fiunt ex metallo æris. Æs metallum durabile, & sonorum est; habet campana interiùs plectrum ferreum, quo runditur, ut audiat, oraque Prædicatorum novi Testamenti significat, quæ plus durante & altiùs resonant quàm tubæ veteris Testamenti, quarum locum tenere suprà admonui n. 11. in princ. quia tempore Judæorum notus erat tantùm in Judæa Deus, at nunc in omni terra. Vas metalli æris ora Concionatorum significat ferrum interiùs linguam eorum; per finem intelligimus mensuram vitæ nostræ, fanis ad manus Sacerdotis pertransit. Ita Joan. Steph. Durant. dict. lib. 1. c. 22. n. 5. Franc. Souert. in addit. ad Hieron.

13 Mag. in tract. de Tintinnab. cap. 20. pag. 95. Ærialia metalla præstantiora nonnunquam permiscuntur, ut magis sonoræ sint campanæ, & ad recti alicujus toni resonantiam edendam aptentur, quo fit ut frequenter argenti certum pondus excellentioribus adjiciatur, ut

notat Beyerlinck. d. tom. 2. v. Campana, verb. Materia, p. 98.

Ad soni magnitudinem, suavitatemque plurimum 14 conducit non solum materia, sed & forma Campanæ; si humilioris, altiorisque perasi, seu galeri, aut lebetis figura efformetur, sonum non admodum magnum, & ingratum auribus edit: si verò longior, crassiorque, quam artis ratio paritur, obrusum, nec latè dimanantem emittit. Campanarum diversa sunt nomina. Tintinnabulum à tinninto quem dum pulsatur, edere solet, dici arbitror, veluti à sonitu illo Tin Tin, dum pulsata tintinnare, sive tintinnare auditur. De minorum tintinnabulorum usu apud Principes viros, & Magistratus civitatum, & de illis, quæ ædium foribus alligantur, Hier. Mag. d. tr. c. 18 & 19. Perasus ab antiquis pro 15 campaa, sive pro majori tintinnabulo sumi consuevit, & à galeri vel pilei latioris forma, & similitudine ita nuncupatus fuit. Nolæ quoque nomine campana olim vocitabatur, cujus rei rationem posui suprà n. 7. Lebetis nomen aliquando campana sibi sortita invenitur. Lebes 16 enim vas æneum est, in quo igni apponitur aliquid, ut ebulliat, & quia ex ære fit lebes sicut campana, & formam illius satis bellè repræsentare videtur; idè lebes fuit appellata. Squillæ ad hanc usque diem campanu- 17 læ, sive parvæ campanæ in Italia nominantur.

Nullum quidem instrumentum commodius reperiri 18 potuit ipsis campanis ad quas pulsandas magna arte, vel industria opus non est, earumque bombus longè latèque diffunditur. Quare ad Horas Canonicas Sabinianus Pont. constituit pulsari Campanas anno Domini 606. ut scribunt Polydor. Virgil. de inventor. ver. lib. 6. c. 12. Onuphr. Panuin. in epit. S. immorum Pont. sub Pont. Sabiniano, ibi: [Hic Pontif. x campanarum usum invenit, jussitque ut ad Horas Canonicas, & ad Missarum Sacrificia pulsarentur in Ecclesia, &c.] refert Angel. Rocc. d. tr. c. 15. pag. 3. qui tamen ex quibusdam locis usum campanæ pro Sacerdotalibus ad Ecclesiam convocandis tempore S. Hieronymi ante Sabiniani tempora ducentos circiter annos apertè statuit, unde existimat sententiam probabiliorē esse illorum, qui Campanæ inventum (quantum ad Ecclesiasticum usum, & ritum) Paulino Sancto, & Episcopo Nolano adscribunt, fieri tamen posse ait idem Roccha, ut Sabiniani tempore dictus usus, seu ritus Ecclesiasticus, quatenus non ubique apud Ecclesiasticos viros receptus, vel quatenus fortasse intermissus ab ipso Sabiniano vel institutus, vel in usum revocatus ad Missarum Sacrificia indicanda, & ad Horas in Ecclesiis Divini officii gratia distinguendas intelligatur. Serviant igitur 19 hujusmodi Campanæ juxta Concilium Colonienſe, sit. de constit. & consuet. c. 14. ut vocetur Populus ad conveniendum in Templis, & Clerus ad enuntiandas Dei laudes, & ut Fideles omnes invitentur ad preces, & devotionem, cujus institutionis meminit liber Romani Ordinis relatus in c. 1. de offic. custod.

Ideò Campanæ appellantur Signa, quia in eum finem 20 pulsanter, ut sint signa temporis, quo Clerici ad divinas Horas recitandas, & Fideles ad interessendum Sacris debent convenire: consonat text. in c. solent. de consecr. dist. 1. & in c. 2. de officio Custodis, cum aliis adductis per Steph. Costam in c. alma mater, §. adjicimus, n. 10. de sentent. excomm. lib. 6. refero ego ipse de officio, & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 27. n. 27. Duobus sequentibus versibus quos ob rhythmicas quasdam syllabarum desinentias à Leone fortasse quodam hujus generis versuum inventore Leoninos appellat) varii campanarum usus in Sancta Dei Ecclesia recepti, comprehensi sunt: refert ex Glossa Carol. Marant. p. 2. resp. 22. n. 18. & novissimè August. Herrera del origen y progreso de officio divino, p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. cum seqq.

Lando Deum verum, plebem vogo, congreco Clerum, Defunctos

D sanctos ploro, nymbum f. go, f. itaque honoro.

- 21 Campana antequam in turrim campanarum, seu campanis destinata reponatur, per Episcopum consecrari, aut benedici solet: ritus autem illas benedicendi, seu consecrandi antiquissimus est, illius Alcuinus mentionem fecit in *lib. de Divinis Officiis*, qui floruit circa annum 770. dicens: *Neque novum videri debet campanas benedicere, & ungere, eisque nomina imponere.* Ita Joan. Stephan. Durant. d. c. 22. sub n. 6. Card. Cæsar. Baron. in *Annal. Eccl. tom. 1. pag. 810.* Ugol. de potestate Episcopi, c. 31. §. 1. n. 2. Laurent. Beyerlinck. in *m. g. no Theatro vite humanae tom. 1. verb. Benedictio campanarum, à princ. pag. 192. in fin. latè Roccha in d. tract. c. 5. pag. 39. cum seq. August. de Herrera d. p. 2. lib. 1. c. 8 n. 2. prope fin. Ego de officio & potest. Episcopi. part. 2. alleg. 27. n. 4 ubi cum Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 112. c. 53.*
- 22 teneo Abbates non posse benedicere campanas, quia hæc benedictio videtur Ordinis Episcopalis.
- 23 Consecrari, aut benedici solet campana hoc modo, videlicet campana tota intus, & extra cum aqua benedicta ab Episcopo una cum Ministris lavatur, deinde mundo linteo extergitur dum ab eodem Episcopo cum Ministris aliquot etiam Psalmi recitantur, quibus finitis Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum signum Crucis facit extra & supra eam: deinde oratione ad campanam pertinente recitato, eum linteo mundo signum Crucis factum ab Episcopo extergitur, & Antiphona cum Psalmo item recitata, Episcopus cum pollice dextræ manus de Oleo sancto infirmorum septem facit Cruces exterius super campanam, deinde intra campanam cum Chrismate facit quinque Cruces, dum hæc dicit verba: *Sanctificetur, & consecratur Domine signum istud. In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti. & in honorem sancti N. Pax tibi.* Hæc præstita, & oratione pro effectibus campanæ consecratæ mirabilibus impetrandis recitata, necnon thymiamate, thure, & myrrha thuribulo impositis, thuribulum ipsum igne accensum & fumigans ipsi campanæ supponitur, ut ea totum illum recipiat fumum; dum autem thuribulum campanæ suppositum manet, cantatur, seu recitatur Antiphona cum Psalmo, &c. Hujus ritus antiquitatem quidam Joanni XIII. Pontifici tribuunt anno 968. de quo P. Suar. ad Regem Angliæ, lib. 1. c. 16. in fine, Coriol. in Pontif. Joannem XIII. ann 98. Aug. de Herrera in el origen y progreso de officio divino, p. 2. lib. 1. c. 8. n. 2. in fine.
- 24 Unde campanas non baptizari Baptismo, quo peccata remittuntur, ut nobis obijciunt Calvinistæ, sed benedici, optimis quidem rationibus probant Joan. Steph. Durant. dict. c. 22. n. 6. latè Suar. ad Regem Angliæ, lib. 2. c. 16. n. 5. cum seqq. Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 6. cap. 3. q. 33. ad fin. Binsfeld. de confessionibus maleficorum, concl. 7. dub. 6. vers. Neque velum. pag. 309. Card. Baron. d. tom. 10. ad annum 968 p. 80. dum campanam Basilicæ Lateranensis primariam à Joanne XII. sub nomine sancti Joannis Baptistæ benedictam, aut consecratam fuisse ait, & subdit quod vulgi errore pro arbitrio utentis vocibus dicuntur baptizari campanæ, cum ab Episcopo benedicuntur: idem referunt Laurent. Beyerlinck d. verb. Benedictio campanarum, vers. tempore Joannis, pag. 193 Torreblanc. de jure spirit. lib. 12. c. 27. n. 98. Ego ipse dict. alleg. 7. n. 49. Petr. Cotton. d. c. 56. vers. tam quod attinet.
- 25 Effectus autem consecrationis campanarum plures referuntur & præcipui habentur in Concil. Colonien. I. c. 14. ibi: [Ut demones rianitu campanarum Christianos ad preces concitantium terrentur, quin potius precibus ipsi territi abscedant, illisque summotis, fruges, messes, & corpora credentium serventur, ut procul pellantur hostiles exercitus, & omnes insidiæ inimici, fragor grandinum, procellæ turbinum, impetus tempestatum, & fulgurum temperentur, infesta tonitrua,

Barbosa Vot. decis. Pars II.

& ventorum flamina suspendantur, spiritus procellarum, & aëreæ potestate prosternantur.] Ita Fusch. de visit lib. 1. c. 14. n. 7. Fr. Franc. Maria Guaccius in compendio maleficorum, lib. 3. c. ult. de sonitu campanarum, ubi probat campanarum sonum valere contra demones, Martin. Delr. citato loco, Binsfeld. d. q. 6. vers. dicitur, pag. 308. Breviter Joan. Steph. Durant. d. c. 12. n. 6. in fine, ibi: *Ad alligandos, & propulsandos malignos spiritus*, Carol. Marant. p. 2. resp. 22. n. 53. Laurent. Beyerl. d. verb. Benedictio campanarum, vers. effectus benedictionis campanarum, pag. 193. ubi ait ex formula benedictionis istos effectus colligi: rogat enim Ecclesia primò, ut ubicumque sonuerit campana consecrata, procul recedat virtus insidiantium: secundò umbra phantasmatum: tertio incurfus turbinum: quarto percussio fulminum: quinto læsio tonitruorum: sexto calamitas tempestatum, omnisque spiritus procellarum: septimò ut cum filii Christianorum clangorem campanæ audierint, crescat in eis devotionis augmentum. Torrebl. d. lib. 12. c. 27. n. 97. Rocc. d. tr. c. 6. pag. 43. P. Aug. de Herr. d. lib. 1. c. 8. n. 3.

Hanc vim adversus fulgura agnovit nostra antiqua Hispania in campana illa intus quam inventa fuit miraculosa Imago Beatissimæ Sanctæ MARIE Angelorum Reginae, quæ vocatur *del Puche*, in Valentino Regno, in cujus ambitu talis erat gravata inscriptio, multis Sanctorum Imaginibus interpolata, qualem refert Magiste. Franciscus Boyl, Ordinis S. MARIE de la Merced, Philippo IV. nostro Regi Catholico à Concionibus, in d. libello S. MARIE, c. 5. pag. 26. S. MARIA, ORA PRO NOBIS. IMAGO TUA SIT NOBIS TUTRIX, QUÆ FUIT AB ANGELIS IN LAPIDE SEPULCHRE TUI DE DOLATA, ET AB EIS ASPORTATA, AD APOSTOLORUM ADVENTU DECORATA. SERVI TUI TECOLIMUS. ABIGE FULGURA, TONITRUA SONITU CAMPANÆ, QUAM FECIMUS. ERA SEXCENTESIMA SEXAGESIMA. QUÆ ERA ANNUM denotat DCXXII. à CHRISTO nato, tempore Bonifacii V. Pontif. Max. Rege Sifibuto in Hispania, in Oriente Imperatore Heraclio, ex Beuther, & Escolan.

Non desunt tamen qui effectus prædictos campanarum tribuant naturali virtuti sonitus illarum, quæ si eo attenuetur aër, & dissipentur turbinum, & tempestatum impetus, ac procellarum spiritus, ut putavit Petr. Mexia in sua yva varia h stor. lib. 2. cap. 10. Et refert Hier. Magius dict. tract. cap. 14. vers. illud non est omittendum, pag. 57. Philosophos, qui sæpè à Christiana Fide ad naturæ rationes divertunt, existimare campanarum sono tempestatum, ventorum, grandinumque depelli injuriam, quod rianitus ille æris aërem maximè diverberet, scindat & confringat. Sed verius est prædictos effectus tribui benedictioni, seu consecrationi, sic divino jussu, seu beneficio operante. Si tamen irrident hæretici irrideant, & Deum ipsum, ut dicit Joan. Steph. Durant. d. c. 22. n. 4. qui n. 10. disertè ait se excitari ad misericordiam tubarum clangore, ibi: [Plangeris ululantibus tubis, & erit recordatio vestri coram Domino Deo vestro, ut eruamini de manibus inimicorum vestrorum.] Refero ego ipse d. alleg. 27. n. 49.

De campanis consecratis miranda referunt Simon Majol. d. colloq. q. 9. pag. 336. cum seqq. Paul. Griland. lib. 2. de sortileg. q. 7. n. 30. Binsfeld. d. q. 6. vers. hic ad majorem, Angel. Roccha dict. tract. c. 7. August. de Herrera d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 6. cum seqq. Laur. Beyerlinck d. tom. 2. verb. Campana per se sonantes, ubi ait aliquibus in locis absque ullo humano ministerio campanas sonare solitas. Et nobis Hispanis illud mirandum videtur, & singulari nota dignum, quod in Cæsaraugustana Diocesi, in villa quadam VILLILLA dicta, ad Iberem fluvium sita est campana, quam miraculorum appellant: hæc per aliquos menses antequam aliquid adversi in Christiana Republica contingat, ex se ipsa, nemine

Q:

illam movente, pulsatur, seu ex se sonitum reddere auditur. Rem narrat Anton. August. *de numismat. dial.* 6. pag. 194. ubi multas recenset vices, in quibus id venisse accepit, totidemque tristissimos in medium affert eventus à spontaneo illius campanæ sonitu olim præmonstratos, idem referunt Leonard. Vairus *de fiscino*, lib. 2. c. 14. Petr. Gregor. *de Repub. tom. 1. lib. 12. c. 13. n. 25.* Hieron. Zurita *Annal. Arag. lib. 10. c. 93. & lib. 14. c. 27. ad finem*, Fab. Paulin. *lib. 4. hebdomadam*, c. 7. Martin. Delr. *disquisit. magic. lib. 4. c. 3. q. 2.* Auctor libri *de la continuation del enquiridion de los tiempos*, anno 1601. fol. 283. Carillo *en sus Anales Chronologicos* pag. 354. anno 1485. y en la addicion que haze al anno 1485. en la 2. impression en Saragoza, fol. 43. Claud. Clem. *in chronolog. Hispan. cent. 16. & 17.* Vincent. Blasc. *de Lanuza tom. 7. Annal.* Damian. *de Fonseca in tract. de expulsiōe Moriscorum Italicè conscripto*, lib. 3. c. 4. pag. 122. Laurent. B. yerlinck. *d. verb. Campana per se sonantes*, in princ. pag. 58. Angel. Rocch. *d. tract. c. 7. pag. 62. cum seqq.* Ferdinand. Camargo *en el Epitome Historial de la Iglesia Militante*, anno 1435. pag. 267. plures cumulat doctissimus Dominus D. Joannes de Quinones, Curia Regalis Praefectus antiquior, in speciali de hac campana tractatu omni eruditione referto, quem Matriri de anno 1625. typis mandavit & novissimè August. de Herrera *del origen y progreso del officio divino*, p. 2. lib. 1. c. 8. n. 1. Rodrigo Mendez Sylva *en la Poblacion general de España*, pag. 140. & 141. nonnullos alios tam manuscriptos, quam excusos Auctores citat doctiss. Joannes Franciscus Andres *in secundo discursu de las monedas desconocidas españolas*, pag. 171. & 172. qui quidem lucem accepit in libello, cui epigraphe, *Museo de las monedas desconocidas españolas*, publicolo don Vincencio Juan de la Lastanosa.

29 De usu pulsandi campanas latissimè Angel. Rocch. *d. tract. c. 15. cum seqq.* ubi c. 16. de campanis in sacrificio Missæ pulsandis, & c. 17. de campana in sero, in mane & in meridie pulsari consueta, & c. 18. de causis pulsandi campanam in vespere, in mane, & in meridie, deque hujusce ritus institutoribus: & c. 19. de usu pulsandi campanas ad laudem, & gloriam Dei omnipotentis, & honorem Sanctorum in diebus festis, & sacris Processionibus celebrandis, necnon in gratiarum actionibus: & c. 21. de usu pulsandis campanas ad improbas pluvias vel tempestates expellendas: & c. 22. de usu pulsandi campanas in aliquis magni viri adventu ad urbem.

30 De pulsatione campanarum in defunctorum funeribus plura apud Albert. Pigh. *h. st. Angl. lib. 4. c. 23.* Aug. de Herrera *d. p. 2. lib. 1. c. 8. n. 8.* Hieron. Magon *d. tract. c. 14. pag. 56. in fin.* ubi refert se legisse in glossa, quam Ordinariam Theologi vocant, ad Hymnos Davidis in parentalibus pulsari campanam ut preces, quæ pro mortuis funduntur ad Deum campanæ sono, tanquam flatu quodam deviantur, & quasi manuducantur. Jal. Lavor. mei quondam amicissimus, *variar. lucubr. tom. 1. lib. 2. c. 3. n. 76.* ubi dicit idè pro defunctis pulsari campanas ut populus ad pias pro eis fundendas preces moneatur, & a n. 77. ex Rituali Romano refert eas trina vice pulsari solere prima quando infirmus est in agonia & spiritum Deo est redditurus, ad hoc ut audientes Deum orent pro eo. Secunda cum spiritum Deo reddidit. Tertia quando comitatur ad sepulturam, Angel. Rocch. *d. tract. c. 20.* ubi usum pulsandi campanas pro defunctis Christiana pietate institutum asserit, propterea quod tali campanarum sonitu viventes perinde atque invitati quodammodò cohortantur, ut defunctos ad Ecclesiam delatos comitentur, vel saltem pro illis ad Deum preces effundant; nam consuetudo valdè pia, valdè necessaria censetur (ut ex Guillelmo Bernardo addit idem Angel. Roccha) quia citra hunc usum pulsandi campanas morte multorum à multis

ignorata defunctorum animæ precibus Fidelium non juvantur, nec viventibus ob hujus generis opera præmium apud Deum merendi daretur occasio, Joan. Steph. Durant. *d. lib. 1. c. 22. n. 4.* ibi: [Pulsantur etiam campanæ, ait Albert. Pigh. ad finem lib. 7. in exequiis, & iustis defunctorum, ut excitentur, & præmoneantur necessarii, sed & cæteri cives ad præstanda Officia defunctis eorum opem implorantibus, ac si dicerent: Misereamini mei saltem vos amici mei.]

De temporibus autem, in quibus campanas pulsare non licet, ait Angel. Rocch. *d. tract. c. 25. per tot.* In triduo Hebdomadæ sanctæ, in qua Passionis, & Mortis Christi Domini Salvatoris nostri memoria recolitur campanæ non pulsantur, sed silent, campanarum loco tabulæ malleo ferreo pulsantur, quia tunc siluerunt Apostoli, & Prædicatores, atque alii, qui per campanas intelliguntur, aut designantur, ut scribunt Guillel. Durant. *in rationali divin. Offic. lib. 6. c. 72. n. 3.* Albin. Flac. *lib. de divinis Offic. Jul. Lavor. d. tit. 3. c. 2. n. 84.* Laurent. B. yerlinck *d. verb. Campana*, in fin. pag. 61. ibi: [Ex institutione Ecclesiæ signorum, atque campanarum sonus retinetur, ne audiat triduo ante pascha, ut representetur fuga Discipulorum, Christo tradito à Juda, quando nemo eum confitebatur; nam & Petrus eum negabat, & teste S. Matth. Discipuli omnes eo relicto fugerunt.]

In ultimo die illius tridui, qui est Sabbatum Sanctum post decantatam Missæ Epistolam, Resurrectione Christi Domini prænuntiata, non possunt campanæ in aliqua Ecclesia pulsari ante pulsationem in Ecclesia Cathedrali, vel Matrice. Concil. Later. sub Leone X. *sess. 11. anno Domini 1521. pag. 179.* & multis Sacræ Congregationis citatis decisionibus, refero ego ipse *in summa Apost. decis. coll. 82. n. 3.* ubi ex aliis amplio locum habere, tam in Ecclesiis sæcularibus, quam in regular. etiam S. Joan. Hierosol. etiam prope, & extra muros existentibus, & etiam in Ecclesiis Confratrum, quamvis adsit Ecclesia Collegiata, quæ habeat omnimodam præcedentiam supra Matricem, de quo etiam Gavarr. *in Rubr. Missal. p. 4. tit. 10. n. 31. pag. mihi 270.*

Tempore etiam Interdicti campanas pulsare non licet, cum enim pulsentur veluti signa, ut populus conveniat ad divina audienda, & interdicti tempore licet Missas fieri, & divina celebrari Clericis permittatur, populum tamen, laicosque omnes excludi oportet, ut patet, merito sequitur campanas pulsandas non esse. Ita Covar. *in cap. alma mater, part. 2. §. 4. n. 5. vers. 13.* & ibi Stephan. Costa n. 12. post Navarr. Ugolin. & alios latissimè prosequitur Sayr. *de censur. lib. 5. c. 9. à princ.* quibus addo Avil. *eod. tract. part. 5. disp. 5. sect. 2. dub. 8.* Suar. *tom. 5. etiam de censur. disp. 34. sect. 1. à n. 15.* cum quibus advertere oportet, exceptis festivitatibus, quibus publicè celebrare conceditur, licitum non esse pulsare campanas magnas, aut parvas, etiam cum elevatur Hostia, vel etiam ut signum fiat Clericis venientibus ad Horas quibus interesse tenentur, sed instrumento tabulæ, aut simili utendum est ad Clericos convocandos, ut benè probat Suar. *d. sect. 1. n. 16.* licet cum Ugolin. & aliis contradicat Sayr. *d. c. 9. n. 3.* quamvis n. 2. rectè doceat pulsari posse campanas laicorum, atque etiam Clericorum, ut moneantur laici de horis, quibus ire solent, & debent ad sua exercitia, dummodò fraus cesset ex parte clericorum: quia etiam cessante fraude fieri posset ad denotandum interdictum, prout Salmantica, & in hoc oppido Matriri fieri solet. Ad dit Angel. Roccha *d. tract. c. 25. pag. 151.* pulsationem campanæ in tempore interdicti concedi in mane, meridie, ac sero pro angelica salutatione ad honorem B. Mariæ semper Virginis recitanda, ut è cunctis laudetur, & veneretur, & ut nobis in nostris necessitatibus Virgo Deipara opem ferat.

- 36 Episcopus prohibere potest ne campanæ pulsentur, si non sint benedictæ, ut censuit Sacra Congreg. Eminentissimorum DD. Cardinalium Sacri Concil. Trid. Interpretum in Aprutina 5. Julii 1614. cujus memini in dict. Summa Apostolic. dec. Collect. 82. n. 2. Et constituerat S. Carol. Borrom. ut refertur inter acta Mediolanensis Ecclesiæ, p. 4. actorum instruct. fabricæ Ecclesiæ, lib. 1. c. 24. pag. 586. col. 2. ibi: [Campanæ verò nec in turri, nec alia in loco collocandæ sunt, nisi primò n. solemnè benedictionis, præcunquē ritu ex Ecclesiæ instituto sint consecratæ, nullam rem profanam insculptam, inscriptamve ullo modo, sed sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sacram Imaginem, piamque inscriptionem habentes:] refert Angel. Roccha in d. tr. c. 6. in fine, & ego ipse in d. collect. 82. n. 1. attestor Sacram Congregationem Episcoporum, & Regularium negotiis præpositam in una Papien. de anno 1581. censuisse campanas consecratas etiam in turri profana existentes, nullatenus usui profano inservire debere, etiam si in hunc usum à secularibus fabricatæ prætenderentur. De turri campanaria infra sub dub. 1.

- 39 Inventis campanis introductus quoque fuit horologiorum usus, quibus horæ distinguuntur: de illis vide Polidor. Virgil. de inventor. rer. lib. 3. c. 18. Hier. Mag. d. tract. de tintinab. c. 6. Guid. Pancir. rer. memor. tom. 2. tit. 10. de horologiis, Angel. Roccha d. tr. de campan. c. 3. pag. 37. ubi de campana pro distinguendis horis adhibita, & c. 12. pag. 85. cum seqq. ubi de horologiis mira arte constructis, & in fine tract. iterum de horologiis declaratio.

His sic præsuppositis pro materiæ cognitione, remanet ut ad dubiorum resolutionem deveniam.

DUBIUM I.

Utrum in readificatione Ecclesiæ sine illius necessitate, & cum aliquo Parochianorum incommodo, liceat campanariam turrim solito majorem, & in alio loco fabricare?

- 40 Campanaria turris, seu campanile, dicitur locus, cui campanæ imponuntur, ut tradit Angel. Roccha dict. tract. c. 2. pag. 20. quod est pars Ecclesiæ; nam sicut
41 pro Ecclesiæ, seu Monasterii ædificatione, aut reparatione potest cogi vicinus domum vicinam vendere, cum causa Religionis ad publicam utilitatem spectet, l. si quis sepulchrum, in princ. ff. de Relig. & sumpt. funer. Covarr. lib. 3. var. c. 14. n. 7. & 8. ubi omnium consensu receptam esse sententiam testatur, licet ipse in puncto Juris contrarium verius esse affirmet in vers. ceterum, Anton. Gom. l. 46. Tauri, n. 9. & l. 70. n. 27. & tom. 2. var. c. 2. n. 51. Anton. de Padill. in l. alcius, n. 21. c. de servit. Aviles ad c. 18. Prætor. gloss. ult. in fine. Perez l. 2. circa fin. vers. alius, & sexus casus, tit. 23. lib. 2. Ordin. Gironda de gabell. part. 2. in princ. n. 14. Gasp. Thesaur. qq. forens. lib. 1. q. 64. n. 6. Vincent. de Franch. decis. 223. n. 5. & 6. Vincent. Caroc. dec. 26. n. 6. cum seq. & præcipuè n. 13. Petr. August. Morla in emporio jure civilis, part. 1. tit. 9. q. 1. n. 8. Bobadill. in sua Politica, lib. 3. c. 5. n. 26. D. Barbosa in l. 2. ff. solutio matrim. part. 2. n. 39. Alvar. Valasc. consult. 22. n. 2. Cabed. dec. 105. n. 2. & 3. part. 1. Aponte de potest. Proreg. tit. de abundantia civit. §. 4. n. 1. Marra de jurisd. p. 4. casu 471. n. 3. Mar. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 12. casu 29. Hieron. Leo Valent. dec. 50. n. 9. cum seq. Mar. Anton. Genuens. in practicab. Eccles. q. 241. Camill. Borel. in sum. decis. part. 1. tit. 2. n. 36. Aloys. Ricc. in decis. Curia Archiep. Neapol. decis. 138. n. 2. p. 2. Mar. Giurb. dec. 86. n. 3. & 7. Gizzarel. dec. 38. n. 1. Novar. qq. forens. lib. 1. q. 31. n. 1. & 2. Gabr. Alvarez de privil. miserabil. person. q. 8. num. 207. ubi n. 208. subdit procedere quamvis via sit intermedia, Barbosa & Vol. decis. Pars II.

Jacob. Cancer. var. resol. part. 1. cap. 13. n. 78. Joan. Bapt. Valenzuel. conf. 18. n. 11. Guzman. de eviction. q. 52. n. 19. cum seqq. Joan. Mar. Novar. qq. forens. p. 2. pag. 50. Duran. dec. 47. n. 2. ubi n. 3. quod receditur in hoc casu ob publicam utilitatem à reg. leg. invitum, C. de contrah. empt.

Ita etiam pro erectione, vel ampliatione campanilis poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam, stante quod illud dicitur pars Ecclesiæ, & argumentum de toto ad partem validum est, l. que de tota, ff. de rei vendic. Everard. in topicis legalib. loco 80. cum aliis per me citatis in locis communibus argumentor. juris, loco 114. Ex quibus ita in terminis resolvit Joan. Maria Novar. qq. forens. p. 2. q. 1. n. 6. & 11. & rationem præstat bin. 26. quia campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam utilitatem; nam ut benè ait Carol. Maranta controversarum juris utriusque responsionum p. 2. resp. 22. n. 17. campanariæ sacræ hæc turres in Ecclesiis ut fiant, non parum interest Reip. Christianæ.

Ergo à fortiori nullus vicinus poterit turris hujusmodi ædificationem impedire, etiam si ex aliqua parte incommoditatem reciperet particularem, cui publica præferri debet commoditas, c. bonæ 3. abi gloss. de postul. Præl. c. licet 18. de Regul. l. utilitas, C. de primipil. lib. 12. Franc. Anton. Costa conf. 28. num. 5. & 6. vol. 1. Tum, quia favor dilatationis, & argumentum cultus divini etiam in præjudicium antiquioris Ecclesiæ, & vicinorum inibi inhabitantium prævalere debet, ad text. in cap. ad audientiam 3. de Eccles. edific. Seraph. decis. 847. n. 3. Rot. dec. 676. n. 10. p. 1. recent.

Verum hæc locum habere non possunt, ubi venditio fieret cum mago vendenti incommodo, eodem præstante patientiam, ut turris ædificaretur, si ex illius ædificatione, seu ampliatione reciperet magnum incommodum, Ecclesia verò parvum nocumentum, per text. in leg. 1. §. sunt qui putant, ff. ne quid in loco publico, Covarr. lib. 3. var. cap. 14. in fin. Felin. in cap. 1. n. 2. de Judeis, Rot. in Januen. domorum, 15. Maii 1615. coram bona mem. Patriarcha Manzanedo, & in decis. 371. part. 1. recent. & ex ejusdem Rotæ decisione Fontanel. de pactis nupt. claus. 5. gloss. 1. p. 2. n. 20. refert in casu illius fuisse denegatam petitionem Monialibus sanctæ Cathariæ de Senis, quæ pro ampliatione Monasterii prætendebant posse cogi Ducem Camillum de Comitibus habentem palatium contiguum, in quo habitabat, ad illud sibi vendendum, quia magnum incommodum ex eo dicto Duci sequebatur, quia ejus familia erat de nobilioribus Italiæ, & palatium, quod petebatur, erat antiqua illorum habitatio, & præferrebat magnam antiquitatem, & nobilitatem, Steph. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 742. n. 25. & 26. ubi dicit, quod Judex multum strictè, & prævia necessitate, & cum magno grano salis debet officium suum impartiri, quia hoc privilegium non est trahendum ad quemcunque locum pium, sed ad necessarium morali quadam necessitate ad Sacramentorum administrationem, & ad cultum divinum, ne sequatur inconveniens, quod quilibet volens erigere locum pium, possit eligere domum, quam vellet pro tali ædificio, & postea sub prætextu ampliationis retrahere à vicinis domus contiguas. Idem Steph. Gratian. tom. 5. c. 896. n. 7. ubi quod ad hunc effectum ampliationis non sufficit necessitas Ecclesiæ, vel Monasterii, & contiguitas domus, cum etiam requiratur tertium, ut non magnum præjudicium vicino contingat, juxta leg. si quis sepulchrum, ff. de relig. & sumpt. funer. Joan. Mar. Novar. d. part. 2. quest. 50. d. n. 9.

Unde si aliqua magna incommoditas sequeretur, certum est vicinas domus non posse retrahi ad ædificationem Eccl. vel campanilis, idem si post eam ædificatam

alia inconvenientia adessent quæ opportuno indigerent remedio, vel ex turri pateret prospectus ad aliquod Monialium Monasterium, quia si fabricator, inhiberi debet ædificanti ne fenestras aperiat; si vero jam sunt factæ fenestræ, siue payimenta, debent claudiri & regulis cooperiri, ad text. in cap. 1. in fine principii, de statu Regul. in 6. ibi: *Ut sic à publicis, & mundanis conspectibus separata*, &c. Cab. dec. 152. n. 1. p. 1. Vincent. de Franch. dec. 223. Mar. Muta Sicil. dec. 8. n. 6. Joan. Valer. de different. inter utrumque forum, verb. venditio, differ. 7. n. 2. Scip. Rovit. decis. 92. n. 1. cum seqq. Horat. Viscont. in concl. juris, verb. edificare unicuique, fol. 64. Franc. Anton. Costa Sicil. decis. 28. n. 4. & seq. vol. 1.

51 Ubi enim ædificium nocet Monasterio, compellitur dominus ædificii ad vendendam servitutem, aliter non tollendi. Cab. dec. 52. n. 2. in fin. & dec. 105. n. 4. part. 1. Gizzarel. dec. 37. n. 28. Franch. Anton. Costa d. decis. 28. n. 12. quos refert, & sequitur Joan. Maria Novar. d. p. 2. q. 1. n. 4.

52 Et ideo vicini ex eo solum quod turris solito major vel altior ædificetur, conqueri non possunt, cum licitum sit cuilibet in suo pro libito fabricare, & ad cœlum usque ædificium extollere, & usque ad centrum fodere fundamenta, l. altius, ubi glos. verb. prohibemus, C. de servit. & aqua, Anton. Gom. l. 46. Tauri, n. 6. cum seq. Suar. de Paz in pract. tom. 3. c. 1. §. 4. n. 39. Bern. Grav. ad pract. Camera Imper. lib. 2. concl. 69. Molin. de just. tom. 3. tract. 2. disp. 709. n. 1. cum seq. Cæpol. de servit. urban. prad. c. 45. n. 2. Carol. Marant. d. resp. 22. n. 5. & 6. Durant. dec. 450. à n. Eo maxime, quia ex altitudine turris nihil novi incommodi vicinis accedit, quia si ad strepitum campanarum attendamus, imò potius ex hoc commodum non minimum consequuntur, eo quod quantomagis turris elevabitur, minus in inferioribus campanæ officient per sonum qui expandetur magis per aëra, non ad imare dundabit. Si vero aperta sit turris ex uno latere, & totus sonus exeat ad unam partem poterit vicinus offensus petere, ut illud latus claudatur præcipue si sit nova apertura, & directò adversus januas, vel vicini fenestras, ad not. per Melch. Phœb. Lusi. dec. 73. à n. 6. p. 1. Unde ut hæc evitentur incommoda debet turris hujusmodi ex utroque latere mediatè claudiri, & regulis in parte discooperiri, ut sic sonitus ad aëra ascendat, & minus vicinorum aures offendant.

54 Non enim præsumendum est, Ecclesiæ ministros omnem non adhibuisse diligentiam ad hoc ut Parochianos minus læderent nec turrim tam altam ædificasse ad occupandam solem, ventum, vel aërem, quod non licet. Magon. Florent. dec. 6. nullam ex tali fabrica utilitatem percipientes, cum ex hoc dicerentur facere ad æmulationem. Cæpol. p. 1. c. 62. n. 2. Melch. Phœb. d. dec. 73. n. 10. Ad æmulationem enim, invidiam, aut injuriam ædificatio permessa non est. Arim. Tepar. var. tit. 576. c. 4. Menoch. de arbit. cas. 156. n. 3. & de pras. lib. 6. pras. 29. n. 28. Masc. de probat. concl. 620. n. 15. Bened. Ægid. ad l. ex hoc jure, ff. de justit. p. 1. c. 6. n. 11. Melch. Phœb. d. dec. 73. n. 9. Stephan. Grat. discept. for. tom. 3. c. 672. n. 33. Joan. Mar. Novar. d. p. 2. q. 1. n. 15. Durand. d. decis. 450. n. 8.

DUBIUM II.

Quis Campanarum numerus, tam Clericorum secularium, quàm Religiosorum Ecclesiis sit permixtus?

57 **M**agna olim lis fuit in Curia Romana, utrum Fratres Prædicatores possent habere plures campanas? In qua de illo tempore scripserunt Oldrad. conf. 228. & Alberic. in suo diction. verb. Campana; &

pro parte negativa, quod scilicet non possunt habere, nisi unam campanam, allegatur text. in cap. patentibus, de privileg. & in cap. nimis iniqua, de excessib. Prælat. ubi illis conceditur habere campanam, quæ de una duntaxat verificatur. Sed contrarium, imò partem affirmativam sustinuerunt Oldrad. dicto conf. 228. & Alberic. de Rosate dicto verb. Campana, qui respondent d. cap. patentibus, loqui de Oratoriis constitutis in privatis domibus, de quibus notabiliter in Auth. ut in privatis domibus sacra non fiant, & addunt dictum c. nimis iniqua, refert gravamen quod inferebatur Prædicatoribus, & Minoribus, quia Prælati non permittebant eos habere campanas, & illud gravamen ibi tolli, non tamen exinde indici prohibitionem circa plures campanas: addit Alberic. se audivisse curiosam questionem fuisse in Curia Romana inter Ordinem Humiliatorum, & quosdam Monachos, & diù durasse, & magnas expensas fecisse, scilicet quis primò deberet pulsare Matutinum, & quod finaliter dicitur terminatum fuisse, quod qui primò surgeret, primò pulsare deberet. Oldradi, & Alberici meminit Aug. Roccha d. tract. c. 26. in princ.

Deinde Joannes XXII. in Extravag. unica, de officio custod. ad omnium Ecclesiarum quietem comparandam, limitationem de numero campanarum edidit his verbis: [Nos præmissis obviare cupientes periculis, pacemque desiderantes inter ipsos (sine qua bene pacis Auctor non colitur) observari, de Fratrum nostrorum consilio hoc edicto perpetuò ordinamus, quod Religiosi dictorum Ordinum Mendicantium in nullo Conventu suo, seu loco plures campanas habeant sine Sedis Apostolicæ licentia speciali, sed una tantummodo pro loco quolibet sint contenti. Quod si forsan Communitas, seu universitas aliqua Ecclesiastica, (nota illa verba, seu universitas aliqua Ecclesiastica) vel mundana, seu iidem Religiosi pro illis in aliquo ipsorum locorum campanam aliam haberent, vel nunc habent, non illam, sed aliam solam eorum specialiter usibus deputatam pulsare valeant Horis diurnis, & nocturnis, Missis, & aliis consuetis. Cæterum Religiosis eisdem permittimus, quod ubi hætenus plures campanas sine lite, & contradictione qualibet in usus duntaxat proprios habuerint, & nunc habent, illis etiam deinceps liberè uti possint, aliis quibuscumque per eos habitis intra trium mensium spatium de suis locis, seu campanilibus deponendis, & nullatenus iterum reponendis.] Hujus Extravag. meminere Tamburin. de jure Abbatum, tom. 2. dis. 14. q. 15. vers. ult. & Angel. Roccha d. tract. c. 16. in princ. Cujus decisioni uti noviori standum est; quia illa post Cælestini III. Decretalem, in d. cap. patentibus, & Gregorii IX. in d. c. nimis iniqua, emanavit, quam quidem Extravagantis prædictæ dispositionem non vidit Oldrad. quia licet floruerit tempore Joan. XXII. illius textus Auctoris, ut in ejus vita refertur, & habetur apud Aug. de Herrera è Societate Jesu Presbyterum en el origen y progreso de los Ritos, y Ceremonias de la Misa, lib. 1. c. 40. n. 3. pag. 69. potuit præmori, aut à Romana Curia abesse tunc temporis quando emanavit dicta Extravagans, & de illa notitiam non habere; cum credendum sit illum post eam visam non sic consuluisse: de sua absentia à Curia Romana testatur Alphons. de Soto I. V. D. Archidiaconus Civitatis, & Thesaurarius Salmanticensis in epistola dedicatoria apposita ad principium Consiliorum Oldradi, quæ sonat scripta R. P. D. Joanni Francisco de Pavinis, Sacri Palatii causarum Apost. Auditori, in qua sic dicitur: [Quod enim nostro tempore Sixtus IV. Pontifex Max. tu ipse præstare soles, hoc ille dum viveret Rom. Pontifex effecisse fertur, & in primis felic. mem. Joan. XXII. cui etiam tunc cum ab Urbe discessisset, in arduis sæpè causis de jure respondisse fertur.

Sed

- 61 Sed quæstio est, an dictæ Extravag. unicæ generali consuetudine derogatum sit? In qua idem Angel. Roccha loco proxime citato, ex Vincent. de Castronovo, & Joanne Steph. Durand. affirmat derogatum fuisse, ita ut jam hodie liceat ex vi hujus consuetudinis, tam in Conventualibus Religiosorum Ecclesiis, quam in Parochialibus, & aliis majoribus, plures pulsare campanas, ut videmus, & assentiri videtur Alciat. lib. 8. parerg. c. 11. Sed hæc consuetudo cum non sit extra limites præscriptos extendenda, nec trahatur de loco ad locum, Menoch. conf. 226. n. 43. Decian. conf. 19. à n. 68. volum. 3. est de jure probanda in casu individuo, ut afficiat, & sic in specie Craver. conf. 96. n. 7. Cæs. de Graf. decis. 6. n. 5. de præb. Sard. conf. 525. n. 16. Hieron. Gabr. conf. 151. num. 10. lib. 3. Rota decis. 393. n. 2. & decis. 799. n. 3. p. 1. divers. ita ut vel sit probanda quod vigeat particulariter in ista Ecclesia, vel quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diœcesi, Capuraq. decis. 229. p. 1. Seraph. decis. 624. num. 4. Nicol. Garc. de benefic. p. 5. c. 4. n. 93. cum seqq. Requiritur igitur, ut in Ecclesia S. Genesii consuetudo vigeat habendi & pulsandi campanas quatuor, quod tamen verè dici non potest, cum in veteri Ecclesia tres tantum, ut diximus, essent, & nova introductio majores apponendi, & numerum augendi in nova Ecclesia, dedit causam liti, ac proinde non est habenda in consideratione, ad not. per me in votis consultivis, & decisivi Canon. tom. 2. voto 43. n. 23.
- 66 Quare Vincent. de Castronovo in comment. ad reg. B. P. Augustini, dist. 1. cap. 1. §. 4. pag. 18. de consuetudine in sua Religione agens, sic loquitur: [Declaramus quod in principio Ordinis in Domibus nostris non habebamus nisi unam campanam, ut notatur in cap. nimis, ext. de excess. Prælat. & in cap. parentibus, de privil. secundum Host. & Panor. Sed huic constitutioni derogatum est per contrariam consuetudinem quasi generalem non quidem temerè inductam, sed ad excitandam Christiani populi devotionem, quæ cum jam præscripserit, vim sine dubio legis obtinuit. Servatur tamen hæc Constitutio (attende ad limitationem) quoad hoc quod in diebus non solemnibus unam tantum campanam pulsamus ad omnes Horas; in festis autem duplicibus, & suprâ ad excitandam populi devotionem pulsamus plures campanas in Matutinis, & in Vesperis, & ad Missam Conventualem, &c. Dubito tamen de validitate hujus derogationis; nam in prologo Constitutionum Sancti Augustini, quas observant Fratres Dominicani, reperiuntur hæc scripta verba: [Nulla verò consuetudo quantumvis inveterata, contra has nostras Constitutiones valeat, aut toletetur, sed corruptela, & abusus potius existimetur, in edit. Colonia Agrippinæ, anno 1627.] cum additionibus Hieronym. Romani Eremitarum ejusdem Ordinis Generalis.
- 67 Inveni hac de re pro Mediolanensi Provincia specialem Constitutionem: nam S. Carolus Borromæus Card. Archiepiscopus, & Pastor vigilantissimus, inter
- 68 Acta Ecclesiæ Mediolanensis p. 4. Actor. de instr. fabrica Eccles. lib. 1. cap. 24. pag. 86. col. 2. de numero campanarum agens ita constituit: [Si Ecclesia Cathedralis est, septem, aut quinque ad minimum campanas; si Collegiata, tres, grandior scilicet, mediam, & minimam; si Parochialis, totidem, aut duas saltem habere debet, easque distincto quodam soni concentu inter se consentientes, pro varia divinorum Officiorum, quæ fiunt, ratione, ac significatione.] Refert Ang. Roccha d. tract. de campan. cap. 154. in fine. Unde Rota semper se numero addixit minimo & exiguo campanarum ponderi. Ita decisum in quadam Civitate. constructionis Capellæ jussu Eminentissimi Cardinalis Pacecci relata à Seraphino decis. 847. n. 1. qui sic scrip-

lit: [Hac de causa non turbari divina officia, maxime cum sententia restrinxerit numerum campanarum ad unam tantum, eamque satis exiguam, nempe ponderis viginti quinque librarum,] & hoc fuit decisum jam cognitis Juris dispositionibus, & post introductam, ut volunt, quam vocant consuetudinem tam circa numerum Campanarum Religiosorum, quam clericorum sæcularium.

Sed illud, quod suprâ dixi de consuetudine probanda particulariter in hac Ecclesia, vel generaliter in omnibus sitis in hac Diœcesi, videtur ad præsentem casum applicari non posse; nam si de particulari loquamur, certissimum est requiri nedum scientiam, sed etiam expressum Papæ consensum ad inducendam consuetudinem, contra textum in d. Extravag. unica, etiam quantocumque temporis spatio illa fuerit servata, glos. verb. abrogata, in §. leges, dist. 4. Joan. de Salas de legib. q. 97. tract. 14. dist. 19. n. 62. in fin. Verall. decis. 204. n. 3. p. 3. Rota in Treveren. Abbacia S. Maximi, 24. Januar. 1626. coram bonamem. Coccino. apud Jul. Lavor. var. lucub. tit. 4. c. 21. n. 157.

Si verò de generali sermonem habeamus, omnibus patet consuetudinem circa numerum Campanarum in Parochialibus Ecclesiis vario modo fuisse; quia in aliquibus una, vel duæ reperiebantur Campanæ, in aliis tres parvæ, vel magnæ, prout supererant Ecclesiarum facultates, consuetudo enim requirit actus uniformes Barr. in l. 2. in fin. princ. ff. solut. matr. Dec. conf. 214. n. 2. vers. secundò hoc idem, Alex. conf. 5. lib. 5. & conf. 153. lib. 6. Rimin. Jun. conf. 264. n. 28. & 29. lib. 3. Et quando illa est varia, ut in hoc casu, non potest recedi à dispositione juris communis, Nat. conf. 132. in fine, & conf. 309. n. 9. Roland. conf. 87. n. 53. lib. 2. Curr. jun. conf. 260. n. 10. lib. 3. Rota in d. Treveren. Abbacia, apud Jul. Lavor. ubi suprâ, n. 153.

Nec refert quo in aliquibus Parochialibus Ecclesiis permittantur plures Campanæ contra dispositionem d. Extravag. unic. Quia multa, ut inquit Rota citato loco, per patientiam tolerantur, quæ deducta in iudicio, exigente, justitia, toleranda non essent, & dicit text. in c. cum jam dudum 18. in fine, de præbend. quem allegat glos. d. verb. abrogata, in §. leges, dist. 4. Alia namque est non scripta permissio, alia verò scripta, illa in iudicium deducta cessat; hæc petmanet, & valet de prima Abb. in d. cap. jam dudum, n. 5. qui refert glos. in c. l. circa fin. 3. dist. De secunda idem Abb. in cap. n. si essent, n. 9. de præbend. & sic procedit text. in cap. quia circa 6. de consanguinit. & affinit. ibi: dissimulare poteris, &c. Felin. in cap. 1. de treuga & pace n. 11. Gutier. canon. quæst. lib. 2. c. 15. n. 99. Quò respexit l. 2. tit. 15. lib. 4. Recopil. ibi, alguna tolerancia, quasi agnoscens non unam tantum, sed aliquas in jure dissimulationes inveniri: de cujus legis interpretatione (his tamen omissis) latè & doctè D. Joannes Bapt. de Larrea S. Jacobi Eques & Consiliis Philippi IV. nostri Regis Catholici in Supremo Castellæ Senatu tom. 1. allegat. 8. n. 9.

DUBIUM III.

Utrum numero Campanarum in veteri turre existentium alias de novo, & majores addere liceat.

J Am vidimus attento jure communi, de quo in d. Extravag. unic. Religiosos in suis Monasteriis, & Communitatem, ac Universitatem, quamlibet Ecclesiasticam, vel mundanam, una tantum Campana pro quolibet loco debere esse contentam: vidimus etiam aliter posse ex speciali Ecclesiæ, aut generali Diœcesis consuetudine, eo modo, quo notavimus, posse introduci, nunc verò videndum est an contra juris dispositio-

nem, & consuetudinis legitimè præscriptæ vim, valeat alia de novo induci, quæ priorem immutet? Ad quod dubium resolvendum præmittendum esse duxi, quod licet supponamus abrogatam jam esse dispositionem d. *Extravag. unica, de offic. custod.* proindeque per consuetudinem licitum fieri quod aliàs ea stante Extravag. illicitum foret, cum id consuetudo facere possit, ad not. per Salazar. *de usu & consuet. cap. 2. n. 1.* Bobadil. *in sua Polit. lib. 2. cap. 10. n. 36.* doctissimus & eruditissimus D. Joannes de Solorzano Regius Consiliarius, in Supremo Castellæ, & Indiarum Senatu, *de jure Indiar. tom. 1. lib. 2. cap. 14. n. 72. & cap. 24. n. 81. & tom. 2. lib. 2. cap. 4. n. 70.*

- 75 Nihilominus cum consuetudo non extendatur de casu ad casum, nec de loco ad locum, nec de persona ad personam, Roland. à Valle *conf. 37. n. 26. vol. 2. Nat. conf. 555. sub n. 5.* Seraph. *decis. 1159. n. 6.* Piag. *de consuet. q. 12. à n. 1.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 46. n. 5. & resol. 88. n. 3.* Salgad. *de supplicat. ad Sanctissim. p. 1. cap. 9. n. 7.* cumque circumscripta sit loco, tantumque habeat de potentia quantum de actu, ut in l. 1. §. *Julianus, ff. de itin. actuque privato*, Menoch. *remed. 3. reit. ex n. 57.* D. Solorzan. *d. tom. 2. lib. 1. cap. 22. n. 21.* dicendum mihi videtur, resolutionem non regulari ab eo, quod in aliis Ecclesiis fieri solet, sed petendam à consuetudine, usque hujusmodi Ecclesiæ, quæ cum adversus dispositionem *dictæ Extravag.* ad tres tantum Campanas introducta proponatur, non potest per aliam consuetudinem, quæ dedit causam liti, de novo introduci, quatenus altera campana augeatur, & aliæ primis majores fabricantur cum nec sit quarta necessaria, nec Ecclesiæ intersit illam extranumerariam habere, utpote quia tres satis sunt ad signa danda, quando sacra peraguntur mysteria, seu Fideles evocantur ad divina pabula verbi capiendæ: eo maximè quia expressus Papæ consensus deficit, prout requiri suprà monuimus & varietas colligitur nova introductione. Tum etiam, quia nullum Ecclesiæ incommodum accedit si quarta omittatur campana, & tres reducantur ad molem campanarum veteris Ecclesiæ. Tum denique, quia vicinis non pava redundabit commoditas, si importuno earum sonitu non sic molestantur; naturæ enim principio docemur ut quod alteri prodest, & tibi minimè nocet, intentare haud debeas, quemadmodum quod tibi nec prodest, mihi autem nocet, facere haud potes, *argum. text. in l. 1. §. iidem aiunt, ff. de aqua pluvia arcenda, glos. verb. fas, in c. omnes leges, 1. dist. Hieron. à Laurent. Aven. decis. 160. n. 3. Surd. conf. 18. n. 6. lib. 1.*

- 78 Quare S. August. *epist. 118 cap. 5.* mutationem consuetudinis perturbare, & novitatem inducere ait, quamvis utiliter introducta esse videatur, his verbis: *Ipsa quippe mutatio consuetudinis, etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat*, refert Salgad. *de supplicat. ad Sanctissim. p. 1. cap. 6. n. 2.* Idem S. August. *de vera Religione, cap. 53. text. in c. ult. de consarg. & affinitate*, Francisc. Vivius *decis. 255. lib. 2. à n. 6.* Carol. Marant. *resp. 24. n. 37. 2. parte*, Bobadilla *lib. 1. Politic. cap. 5. n. 9. & 10. pag. 88.* P. Mendoza è Societate Jesu Presbyter, *in viridario S. Scriptura, lib. 4. problem. 6.*

DUBIUM IV.

Utrum immodicus Campanarum sonitus prohiberi possit.

- 79 **P**ars negativa præsentis dubii ex eo probari videtur, quia debet vicinus aliquod pati incommodum pro utilitate vicinorum, ad text. in l. 1. §. *sunt qui putant, ff. ne quid in flum. publ.* quottissimum quod potest quis in suo quæcumque ædificia etiam strepitosa excitare, secundum Aretin. *conf. 94. In casu contingente,*

n. 2. Joan. de Amicis *conf. 104. n. 12.* Cardin. Tusch. *pract. conclus. lit. E, concl. 35. n. 3.* præsertim verò pietatis favore, Menoch. *de arbit. casu 237. num. 28. & 29.* ubi dicit non potuisse expelli Confratriam Bartorum per Doctores, eo prætexta quod rumor, qui per eos fiebat esset eorum studiis molestus, quoniam non locus, nec persona consideratur in hoc, sed opus bonum.

Contrario verò opinio, quod scilicet immodicus campanarum sonitus prohiberi valeat, mihi verior videtur, & probatur primò, quia Studiosus, Scholaris, Doctor, & Minister publicus possunt extrahere fabrum, & malleatorem, aut alium quempiam, qui obstrepat dum venit ad habitandum propè eorum domus, ne sonitu strepitùve illos impediatur, avertaturque ab studiis, & officii munere, contra regulam l. *plerique ff. de in jus vocando, & l. nemo de domo, ff. de reg. jur. & arg. text. in l. unic. in fin. C. de stud. liberal. lib. 11.* resolvunt Horat. Luc. *in tract. de privil. scholar. privil. 46.* Grammat. *conf. civili 111. & decis. 8. n. 15.* Menoch. *de arbit. casu 237.* ubi pariter firmat Doctorem alta voce legentem, qui alios impedit, posse cogi ut sileat, Matt. Coler. *de process. b. execut. p. 1. cap. 4. n. 8.* D. Barbosa. *in l. 1. n. 54. p. 7. ff. solut. matrim.* Addent. ad Guidon. Pancirol. *de rebus memorabilib. p. 2. tit. de Campan. pag. 62.* ubi ideo magis certum esse ait si Doctor prævenit fabrum, & præ malleatore isto sedem ibi occupaverit, Joannes Guttierrez ex aliis *lib. 1. Canonic. 99. cap. 35. n. 15.*

Hanc fabri ærarii importunam vicinatem, præter alia, etiam respexisse videtur S. Paulus 2. *ad Corinth. cap. 12. n. 7.* illis verbis: *Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satana, ut me colaphizet*, ut scribit Dom. Joannes de Horozco & Covarruvias, Archidiaconus de Cuellar. in Sancta Ecclesia Segobienfi, *tractatu de vera, & falsa Prophetia, lib. 1. cap. 6. ad finem*, sic: *Y de San Pablo sabemos todos, dize de si, que porque la grandeza de las revelaciones no le ensoberveciese, le fue dada el estímulo, que llama de la carne, para que le abo eteasse, y en lo que era esto, aunque de ordinario se esplica como suena, San Chrysostomo dize, que era la persecucion ordinaria de un Alexandro, vezino suyo herrero, que le inquietava, y de mucha maneras le perseguia siempre.* Locus Sancti Joannis Chrysostomi est *Homilia 26. in explicatione d. cap. 12.* [Quocirca, ait, per Angelum Satanæ Alexandrum ærarium, Hymenæum Philetum, ac denique omnes, qui Fidei doctrinæ adversabantur, atque cum ipso contendebant, ac bellum gerebant, eumque in vincula conjiciebant, cædebant, & raptabant, alibi dixerat. Homil. 52. in S. Eustachium, id certò dicit: Datus est mihi stimulus carnis meæ Angelus Satanæ, ut me colaphizet, tentationes, afflictiones, persecutiones innuens,] refert novissimè Aloysius Novarinus in *Paulo expenso, n. 239.* de Alexandro ærario ipsemet S. Apostolus 2. *ad Timoth. c. 4. n. 14.* exornat P. Thom. Massurius è Societate Jesu Presbyter in *vita ejusdem S. Pauli, lib. 9. c. 4.*

Secundò, quia similiter Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium campanæ strepitum, Alciat. *lib. 8. parerg. cap. 11.* Joan. de Amicis *conf. 105. col. 2.* Steph. Gratian. *discept. forens. tom. 1. capit. 18. n. 16. & 17.* ubi allegat Felin. *in cap. ult. de judic. n. 7.* Addent. ad Guid. Pancirol. *citato loco, pag. 162. col. 2. vers. campanarum verò pulsum.*

Tertiò, quia pariter ægroto idem privilegium conceditur, ut per Rip. *in l. 1. n. 129.* ubi Alciat. *n. 56. & D. Barbosa. d. l. 2. p. 7. n. 57. & 58. ff. soluto matrim. Cæpol. de servit. urban. pred. cap. 43. n. 732.* Addent. ad Guid. Pancirol. *ubi proximè*, siquidem salus hominis, cujus gratiâ natura omnia comparavit, l. *si pecudum 28. ff. de usuris*, nullo modo æstimari queat, l. *si pater 34. in fine.*

fine, ff. de donat. & exinde rebus omnibus & cuius commodo sit præferenda.

- 88 Ex quibus concludo prohiberi posse, assiduum, & intempestivum, nec satis laudatum Nolarum sonitum quem Ordinarii, & eorum Visitatores temperare debent pro loco, & tempore, ne scilicet Officia Divina in vicinis Ecclesiis tanto strepitu celebrari intermittantur, aut habitantes vicini inter se exaudiri, quiescere, vel dormire impediuntur, vel ægroti in sanitate consequenda seu recuperanda magna patiantur incommoda; necnon studiosi, & ministri à studiis, & officii munere avertantur, quæ sunt magni habenda in arbitrando campanarum sonitu cum discretionem, habito respectu ad tempus diei ad celebrationem festivitatum solemnium, vel qualitatem defuncti, pro quo pulsantur campanæ in ejus exequiis, nec hæc sunt relinquenda iudicio indiscreti campanarii, aut alicujus pueri, vel juvenis otiosi, qui ad hanc campanarum pulsationem libenter concurrunt. Modus namque habendus, assignandus, & laudandus, statis scilicet diei horis, non pro libito, sed pro Horarum, & festivitatum celebrandarum qualitate, ad Dei laudem, & gloriam, qui quantum opportunus hic campanæ sonitus sibi placeret, ostendit quodam miraculo, quod refert Luitprandus Episcopus Ticinensis à doctissimo D. meo D. Laurentio Ramirez de Prado editus, & illustratus in *Chronico*, anno Christi DCC. LXXXII. n. 1. his verbis: [In Carpentaneæ finibus multæ Virgines Moniales Benedictinæ ne violarentur à Mauris, à Deo consequutæ sunt ut à terra absorberentur, quædamque campanula statis diei horis, quâ vocante conveniebant ad preces auditur. De quo etiam meminit Julianus Archipresbyter S. Judæ in *adversariis*, num. 550. cura, & diligentia ejusdem eruditissimi D. mei Parisiis impressus, dum mihi apud Regem Christianissimum Exlegatum ageret. Hinc venit illa decidenda quæstio, etiam in sæcularibus, contra campanarium (sic vocat Bonifacius in *tractatu de testibus*, n. 80. cum cui pulsandæ campanæ munus incumbit) non solitis, sed intempestivis horis officium adimplentem, ubi n. 42. inquit: [Sed nunquid poterit agere iste contra campanarium ad damnum suum, qui decepit eum in sonando campanam ante horam debitam: respondeo sic videtur, argumento ff. de incendio, ruina & naufrag. l. nec piscatores, &c.]

- 92 Circa pulsationis campanarum modum in defunctorum corporibus sepulturæ mandandis, & in eorum exequiis celebrandis, aliqua apud Julium Laver. citato loco. Olim apud Romanos non idem omnibus funus permittebatur; nam tacitum dicebatur illud, quod fiebat sine pompa, sine designatore, sine ludis præcone & indictione. Seneca lib. 1. de tranquillitate, cap. 1. Vis tu nunc id agere, ne potestari taceant? Mortuatus es, minus molestiarum habet funus tacitum. Ovid. l. 1. Fastor. eleg. 3.

Quocumque aspiceret, luctus gemitusque sonabant,
Formaque non taciti funeris instar erat.

Alio nomine appellatur funus vulgare, Capitolinus [in Marco Antonino Philosopho. Tantaque clementia fuit, ut & sumptu publico vulgaris funera juberet fieri.] Item funus commune. Ausonius in parentaliis.

Tu gremio in proavi funus commune locatus.
Etiam plebeium funus, Propert. lib. 11. eleg. 14.

Adfic

Plebei parva funeris exequia.

Refert Joan. Kirchmanus Lubecensis de funeribus Romanorum, lib. 1. cap. 4. pag. 36. & 37. ad denotandum quod vulgaribus personis sine pompa, & cum nullo, aut parvo sonitu tacitum funus faciendum,

quod est maximè advertendum pro præsentis materiæ cognitione.

Non obstat quod in una causa Neapolitana, in qua consuluerunt Carolus Marant. *contro. juris utriusque responsionum* p. 2. resp. 22. pag. 106. cum seqq. & Joan. Maria Novat. *quotidianarum practicarumque forensium quæst.* p. 2. q. 1. fuit secundum eos decisum non obstat sonitum molestum campanarum: Quia quæstio erat de campanis Ecclesiæ Domus Professæ Patrum Societatis Jesu, in qua Religione solitum est pulsari campanas modicè, & quia statis quibusdam horis dumtaxat, & modico temporis spatio illæ sonabant.

Cætera de campanis, & præcipuè quæ spectant 93 ad confutandos hæreticorum errores, præter citatos *supr. n. 3.* vide apud Gualter. in *chronolog.* fol. 527. 599. & 653. Castald. in *praxi caremon.* lib. 1. sect. 12. cap. 5. Petr. Cotton. in *instit. Cathol. adversus hæreses, & superst.* hujus ævi, lib. 2. cap. 56. pag. 432. & seqq. P. Sarr. *contra Anglicana sectæ errores*, lib. 2. cap. 16. eleganter R. P. Fr. Joan. Ponce de Leon ex sacro Minimorum Ordine Theologiæ Professore, Supremi, ac Regalis Consilii Generalis Inquisitionis Qualificatorem consultorem librorum ac Bibliothecarum per Hispaniam Visitatorem, & expurgatorem, in *suo clypeo inviolata Religionis pro agnoscendis hæresibus*, in verb. *campana*, usus & in verb. *campanarum sonus* vastum sanè opus & Christianæ Reip. admodum utile, & necessarium, in quo ferè quatuor mille decisiones contra Infideles Gentiles Paganos, & Arabes, Mahometanæ, ac Lutheranæ sectæ errores, Judæorumque perfidias, atque hæreses ab Orbe condito usque ad nostra tempora grassantes proponuntur discussæ, ac decisæ, & à falsis imposturis inimicorum Ecclesiæ immaculata ejus fides vindicatur intacta.

Toletana Cæmeterii.

Plura de Cæmeteriorum antiquitate, veneratione, consecratione, pollutione, profanatione, & usu, tam in cavernis, quàm in pavimentis terræ; tam intra Urbes, quàm extra, & qualiter in eis licitum sit domus fabricare, & tabernacula instituta construere, seu locare?

VOTUM CIII.

- 1 Casus contingentia proponitur.
- 2 Cæmeteria sunt Ecclesiarum velut atria.
- 3 Cæmeteria quasi dormitoria dicuntur.
- 4 Christiani mortui passim dicuntur dormire in novo Testamento.
- 5 Mors Christiani non est mors, sed dormitio, & somnus appellatur.
- 6 Germani vocant Cæmeteria agros Dei, & ob quam rationem, ostenditur.
- 7 Episcopi olim in cæmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & verbum Dei prædicabant.
- 8 Cæmeteria sacra, & religiosa semper fuerunt loca.
- 9 Liberius Papa in Cæmeterio Novella habitavit, ibique baptizavit 4012. personas.
- 10 Joannes III restauravit Cæmeteria SS. Martyrum, & statuit ut luminaria super illis ponerentur.
- 11 Fideles cum ab Ecclesiis Urbanis excluderentur per

- per hereticos, ad Cœmeteria se recipiebant.
- 12 Imperatores persecutionem in Christianos instaurare constituentes, publicis edictis eos a Cœmeteriis arcebant.
 - 13 Imperatores pacem Ecclesia reddere volentes, Cœmeteria frequentare Christianos permittebant.
 - 14 Valerianus promulgavit edictum, ut Christiani in Cœmeteria non ingrederentur.
 - 15 Maximus Imp. Orientis prohibuit Christianis solitus convocatus in Cœmeteriis facere.
 - 16 Gallienus Imp. concessit ut Episcopi liberam Cœmeteria adeundi potestatem haberent.
 - 17 Cœmeteria post Imperatorem persecutiones frequenti cœtu à Fidelibus visitari solebant.
 - 18 Abraham institutum Cœmeterii concedendi invenit.
 - 19 Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Judæis initium sumpsit.
 - 20 Tumbas Judæi sepulchra appellant.
 - 21 Sepulchrum Domini ubi excisum.
 - 22 Cœmeteria olim alia intra urbes, alia extra.
 - 23 Cryptas & latebras tempore persecutionis Christiani querebant.
 - 24 Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hieronymus.
 - 25 Cryptas Romæ auctor pluries ingressus fuit.
 - 26 Cœmeteria quando ab Ecclesiis distingui cœperunt.
 - 27 Cœmeterium hodie Parochialis Ecclesia solum habere potest.
 - 28 Cœmeteria urbis Romæ qui referant.
 - 29 Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur.
 - 30 Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Adis D. Petri Piscatoris sepeliretur.
 - 31 Sepultura honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit.
 - 32 Sepultura intra Ecclesiam jam hodie ex consuetudine omnibus sive Clericis, sive laicis dari potest.
 - 33 Cœmeteria apud Catholicos consecrantur.
 - 34 Ecclesia consecrata etiam Cœmeterium ei contiguum præsumitur consecratum.
 - 35 Consecrationis Cœmeteriorum causa est ut multe preces ad solatium Fidelium illic quiescentium fieri debeant & ut inde longè Dæmones abigantur.
 - 36 Cœmeteriis solemniter Deo consecratis non sinuntur Dæmones grassari.
 - 37 Cœmeteria sacrata quare Catholicis in honore sint, ac reverentia.
 - 38 Actiones prophane in Cœmeteriis non sunt faciendæ.
 - 39 Ebrietates, & luxuriosa convivia à Cœmeteriis auferenda.
 - 40 Fœmina in Cœmeteriis non debent pervigilare.
 - 41 Cœmeterium quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum Ecclesia equiparatur.
 - 42 Cœmeterium eodem modo polluitur quo Ecclesia.
 - 43 Copula in Cœmeterio habita, & sanguinis, ac seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt.
 - 44 Cœmeterium quando censeatur pollutum, Ecclesia polluta, vel è contra.
 - 45 Cœmeteria duo quando sunt contigua, pariete intermedio, uno polluto, non censetur aliud pollutum.
 - 46 Quid si paries utriusque sit communis cum una porta.
 - 47 Cœmeterium per Episcopum consecratum si polluitur, illud reconciliari debet.
 - 48 Cœmeterium ad sepeliendum destinatum per Parochum sacerdotem aqua exorcizata reconciliari potest.
 - 49 Cœmeterium Ecclesia contiguum censetur reconciliatum, ipsa Ecclesia reconciliata.
 - 50 Cœmeterii consecrati reconciliatio non est committenda alteri quàm Episcopo.
 - 51 Immunitate Ecclesiastica gaudet cœmeterium, sive conjunctum Ecclesia, sive ab ea separatum.
 - 52 Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare.
 - 53 Cœmeterium & Ecclesia quoad sepulturam concedendam, vel negandam equiparantur.
 - 54 Cœmeterium quando dicatur locus Sacer & Religiosus, si in eo mortui sepulti sint, ostenditur.
 - 55 Ratio eadem est, idemque jus de re aucta, & de principali, quod augetur, ubi scilicet non viget diversa ratio, ut n. 57.
 - 56 Cœmeterium auctum sine Episcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui sepeliri non possunt.
 - 58 Sepultura Ecclesiastica cœmeterio dari quando dicatur.
 - 59 Canon 34. Concilii Illiberitani refertur.
 - 60 Ferdinandus de Mendoza laudatur.
 - 61 Cerei rebus Ecclesia sacris semper in Hispania adhibiti.
 - 62 Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi, & redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari voluerunt.
 - 63 Candelarum usum in Ecclesia non defuerunt qui malè improbant.
 - 64 Garcia Loaysa laudatur.
 - 65 Fideles Christiani olim Sancti appellabantur.
 - 66 Cereos per diem in cœmeteriis olim accendere quare Fidelibus prohibebatur, &c. n. 67.
 - 68 Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem susciperent, Cœmeteriis Martyrum adharere jubebantur.
 - 69 Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus & reliquis Ecclesia ministris olim iriuebatur.
 - 70 Ecclesia consecrata vel dicata debetur reverentia ex jure divino, & naturali, cœmeteriis verò ex privilegio.
 - 71 Ementes in cœmeterio non peccant mortaliter, sed venialiter: intellige ut n. 87.
 - 72 Cap. ejiciens 88. dist. refertur.
 - 73 Cap. ex multis 91. q. 2. refertur.
 - 74 Cap. nulla 4. 12. q. 1. explicatur.
 - 75 Edificare in atrio Ecclesia nemini licet.
 - 76 Atrium Ecclesia vulgò dicitur cœmeterium.
 - 77 Cap. decet 2. de immun. Eccles. lib. 6. refertur.
 - 78 Synodus Trullensis citatur.
 - 79 Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia.
 - 80 Cœmeteriis non licet quiddam venale lucri causâ exponere, nisi ad usum Sacrificii.
 - 81 Cœmeteria sunt relaxanda, & extendenda.
 - 82 Cœmeteria debent esse spatiosa.
 - 83 Cœmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulturis destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem.
 - 84 Semel Deo dicatum non est ad humanos usus transferendum.
 - 85 Cœmeterium cum sit locus Sacer, profanari non potest.
 - 86 Ligna Ecclesia dedicata non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam.
 - 87 Cœmeteria, & lapides Ecclesiarum destructarum in profanos, seu laicorum usus converti non possunt.
 - 88 Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. declaratur.
 - 89 Cœmeteria non comprehenduntur sub dispositione Concil. Trid. sess. 21. de reform. cap. 7.
 - 90 Reverentia locis sacris, etiam dirutis & collapsis habenda.

- 91 *Ædificia ne ultra certum modum erigantur, potest consuetudine induci.*
- 92 *Clericis permittendum non est ultra antiquam formam ædificare.*
- 93 *Testudines, seu spelunca subtus Ecclesiam portas ad plateam habentes, non sunt loca sacra.*
- 94 *Locus Sacer dicitur illud spatium, quod spectat ad interius corpus Ecclesie à tecto interiori usque ad pavementum.*
- 95 *Effusio seminis si fiat in speluncis sub pavimento Ecclesie, eam non polluit.*
- 96 *Sacrilegium non est quando copula habetur in aliquo loco subterraneo Ecclesie.*
- 97 *Cajetani resolutio declaratur.*
- 98 *Vendentes in Ecclesia candelas, circa hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato.*
- 99 *Venditor utens Templo Dei tanquam officinâ negotiariâ, Tiendas vocamus, seu ad vendendum in officina, peccat mortaliter, & sacrilegium committit.*
- 100 *Parochus in qualibet Parochia sua parte habitare potest.*
- 101 *Taberna mercales prope Ecclesiam non sunt fabricanda.*
- 102 *L. Regia 24. tit. 22. part. 3. refertur.*
- 103 *Regum Palatiis privata domus non sunt adjungenda.*
- 104 *Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda.*
- 105 *Antonius Augustinus Archiepiscopus Parroconensis laudatur.*

Parochialis Ecclesia S. Genesii hujus oppidi Matriensis ob magnam districtus amplitudinem, & quia ad eam deferuntur cadavera eorum, qui per justitiæ Ministros ad mortem condemnantur, ut ibi Ecclesiasticæ sepulturæ mandantur, conveniente prope ipsam cœmeterio gaudet: cum libero aditu ex omni parte ad communem habitantium plateam. Sed cum illius Rector, seu Curator prætenderet domum ad habitandum, & tabernas mercales, sive institorias construere ad locandum, ut redditu ipsarum facultates Ecclesiæ augerentur, fuit per aliquos cœmeterio proximiores vicinos & Parochianos coram loci Ordinario petitum nihil innovari, multisque rationibus, & auctoritatibus ostensum in cœmeteriis contra longævam jam, ac præscriptam consuetudinem ædificia non erigenda, nec locum illum sacrum profanari posse. Ego tamen pro veritate consultus ut rem assequi, omnemque dubitandi modum auferre possem, totam materiam satis curiosam in tres disputationes dividendam duxi.

I. Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecratur?

II. Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesiæ æquiparetur.

III. An licitum & honestum sit in cœmeteriis domus, & tabernas mercales sive institorias construere, & locare, ut ex redditu ipsarum Ecclesiæ facultates augeantur.

DISPUTATIO I.

Cœmeterium quando, & quare institutum, & quomodo consecratur?

Cœmeteria, quæ Templis ipsis adhærent, & sunt Ecclesiarum velut atria, à Græco nomine, unde derivantur, quasi dormitoria dicuntur; dormire enim Christiani mortui dicuntur passim in novo Testamen-

to. Lazarum Christus dixit dormire, cum tamen obiisset, *Joan. 11.* Eos qui mortem obierunt, S. Paulus non mortuos, sed dormientes appellat ad *Thessal. 4. & 1. ad Corinth. cap. 15.* in hunc sensum capit verbum illud dormire, ut patet ibi: *Christus surrexit à mortuis primitiæ dormientium.* Et Sancti Patres idem docent, ut videre est apud Chrysost. *hom. 21. ad pop. Mors non est mors, sed dormitio temporalis, & S. Hieronym. epist. 19. ad Theodol. In Christianis mors non est mors, sed dormitio & somnus appellatur.* Et S. Aug. *epist. 120. ad Honoratum, cap. 32.* *Ista mors sæpe in Scripturis dormientium dicitur propter futuram resurrectionem, velut evigilationem.* Hinc Apostolus dicit: *De dormientibus autem volo vos ignorare fratres, & alio loco: Ex quibus plures manent usque adhuc, quidam autem dormierunt.* Et alia innumerabilia in hoc testimonia aperte per Scripturas utriusque Testamenti reperiuntur, &c. Vide Onuphr. Panuinum de ritu sepeliendi mortuos, *cap. 11. de cœmeteriis, in princ.* Petr. Cotton. in *instit. Cathol. adversus hæreses, lib. 2. cap. 48. vers. Caterum cœmeterii, pag. 409.* Stephan. Durant. de ritib. Ecclesie, *lib. 1. cap. 23. in princ.* Laurent. Beyerlinck. in *magno theatro vite humane, correcto & permissio, tom. 2. verb. cœmeterium.* Hentic. Spondan. de cœmeteriis sacris, *lib. 1. p. 3. cap. 13. a. 1. in princ. ibi: Cœmeteria quasi dormitoria.* Anton. Boss. de *Roma subterranea lib. 1. cap. 1. de cœmeteriis in genere, memetipsum de jure Ecclesie univ. lib. 2. cap. 9. de cœmeter. n. 1.*

Hinc appositissimè Germani, ut audio, cœmeteria vocant *Agros Dei*, in quos videlicet tot grana fructuum in perpetuam vitam productorum seminantur, & sparguntur, quot homines in Christo obdormientes sepeliuntur; ideoque hujusmodi sibi sepulturam non temerè delegit auctor vitæ, restitutorque immortalitatis, & reformator corporis humilitatis nostræ, Christus Dominus, & qui ante illum omnes, & post illum in hanc usque diem in ipsum nasciturum, natumve crediderunt verba sunt Henrici Spondani *lib. 1. p. 1. cap. 4. sub n. 3.* Et addit Laurent Beyerlinck *citato loco*, pulcherrimo nomine apud Germanos cœmeteria appellari *Agros Dei*, quia in eis Deus suum semen segetemque habet, quia sub finem mundi, tanquam messe jam matura demetet, & in cœleste horreum invehet, ac inferet, zizaniis in ignem inextinctum missis; nam & in his Dei Agris lapas, & tribulos, & filices subnasci non mirum, cum ipsi Ecclesiæ agro idem eveniat.

Cœmeteria olim erant Christianis (quod & nunc sunt) velut Tempa, & orationum loca, in quibus Episcopi Synodos congregabant, Sacramenta administrabant, & Verbum Dei prædicabant. Quæ quidem sacra & religiosa semper fuerunt non solum ratione sepulturæ Fidelium, sed etiam ex eo quod mysteria Sacramentorum in iis celebrarentur, & quæcumque sacræ functiones ritè administrarentur, de quibus vetustissimus Clemens in *Constit. lib. 6. cap. ult.* Convenit in cœmeteriis ad legendos sacros libros, & psallendum Hymnos pro mortuis Martyribus (scilicet in gratiarum actionem Deo pro gloria illis impertita) & Sanctis omnibus qui sunt sæculo defuncti, ac pro fratribus vestris, qui in Domino mortui sunt, & Eucharistiam Deo acceptam, antitypon, id est Sacramentum regalis corporis vestri offerte Ecclesiis vestris, & in cœmeteriis, atque etiam cum excedunt è vita, prosequimini cantu Psalmorum, si fuerint Fideles. Vide Onuphr. Panuin. *d. cap. 11. post princip.* Laurent. Beyerlinck *d. verb. cœmeterium, pag. 289. lit. G. Ant. Boss. de Roma subterranea, lib. 1. c. 1. vers. li somni Pontifici, ubi refert Liberium Pontificem habitasse in cœmeterio novellæ ab Urbe Roma milliaris tertio, ibique*

ibique baptizasse promiscui sexus numero quatuor
 10 millia, & duodecim; & addit Joannem III. restau-
 rasse cœmeteria S. Martyrum, & statuisse, ut lumi-
 naria super illa in omnibus Dominicis à Lateranis
 administrarentur; idem refert de Gregorio III. & Ni-
 11 colao I. Nam post tempora Gentilium vigentibus
 novis Hæreticorum persecutionibus, reperimus in ea-
 dem cœmeteria se Fideles recepisse, cum ab Ecclesiis
 urbanis excluderentur. Sic enim in actis Liberii Papæ
 tradi etiam refert Henric. Spondan. *d. cap. 13. n. 4.*
 dicens ipsum jussu Constantii Imperatoris Ariani
 secundò exurbatum ab Urbe habitasse in cœmeteriis
 suburbanis novellæ, & Ostiano nuncupatis, ibique &
 quamplurimos ad se accedentes baptizasse, ac cœtera
 munia Pontificia exercuisse. Et S. Athanasius *in apolo-*
giis ad Constantinum, & de fuga sua, testatur Alexan-
 driæ in hebdomada post sacram Pentecostem populum
 Catholicum completis jejuniis ad orandum in cœme-
 terium abiisse, eo quod abhorrent à comunione
 Georgii pseudo Episcopi in eam sedem ab Arrianis
 intrusi, qui Ecclesias occupaverat.

12 Illud in more positum erat, ut cum Imperatores
 persecutionem in Christianos instaurare constituebant,
 primum omnium edictis publicis eos à cœmeteriis
 arcerent, ne facultas eis esset ritus suos inter se cele-
 brandi, & consuetam pietatem in mortuos exequendi:
 13 ac contra, cum pacem Ecclesiæ reddere volebant, ea-
 dem frequentare loca permetterent; quod idem erat ac
 si plenissimam Religionis suæ libertatem discretè con-
 cessissent. Ita Henric. Spondan. *d. cap. 213. n. 3.* qui
lib. 2. part. 1. c. 10. n. 4. fine, in pag. 416. reperit quan-
 documque Imperatores persecutionem in Christianos
 excitabant, ante omnia consuevisse cœmeteriorum
 usum eis interdiceret, Petr. Coton. *in instit. Cathol.*
lib. 2. cap. 43. vers. Judai, pag. 408. ex Eusebio Cæsar.
historia Eccl. lib. 7. cap. 20. idem refert Laurent. Beyer-
 linck *dict. verb. cœmeterium, pag. 289. lit. G.* Hinc
 14 Pontius S. Cypriani Diaconus in actis ejus passionis
 tradit à Valeriano promulgatum fuisse edictum ut
 Christiani nulla conciliabula facerent, neque cœme-
 teria ingrederentur, quod qui facere comprehensus
 fuisset, capite plecteretur: deque eodem edicto apud
 Eusebium citato loco Dionysius Alexandrinus, qui
 ejus quoque vigore exulavit, scribi sibi à Præfecto
 Ægypti dictum: Et eisdem vestigiis insistens Maxi-
 mus Orienti imperans, cum persecutionem in Chris-
 tianos renovare statuerit, in primis conventus in cœ-
 meteriis fieri solitos prohibuit. Hinc Æmilianus
 15 Ægypti Juridicus in Valeriani persecutione ita Dio-
 nysium Episcopum, Presbyteros & Clericos Alexan-
 drinos, & alios Christianos in fide Christi constantes
 alloquitur: [Video vos, & ingratos esse, & non sen-
 tite mansuetudinem Augustorum, quapropter Ale-
 xandriæ non eritis, sed in Libyam relegabo vos, &
 vobis aliisque non licebit amplius Synodos colligere,
 vel ad cœmeteria, sicut vocant, ingredi.]

16 Postmodum Galienus pacem Ecclesiæ reddens jussit
 ut Episcopi loca illa, quæ cœmeteria nominabantur,
 integram adeundi, occupandique haberent potesta-
 tem: referunt Onuphr. Panuin. *de cœmet. cap. 11.* &
 Laurent. Beyerlinck *d. verb. cœmeterium, pag. 90. lit.*
A. Addens *ibidem lit. B.* post Imperatorum persecutio-
 nem reddita Ecclesiæ pace sacra cœmeteria frequenti
 cœtu à Fide libus visitari solere, & citat auctoritatem
 Hieronymi *in Ezechiel cap. 40.* apud Cardin. Baron.
annal. Eccl. tom. 2. anno 226. cujus etiam meminit, &
 eam refert Anton. Basil. *de Roma subterranea, lib. 1.*
cap. 1. in princ. de qua infra, n. 24.

18 Cœmeterii condendi institutum Abraham assignant,
 qui sicut pater apud Josephum, dicitur emisisse Ephron
 Hethæo filio Saor prope Hebron quadringentis siclis

speluncam duplicem, & agrum circa eam, sepeliisse que
 in ea Sarat uxorem suam, Polyd. Virgil. *de inventor.*
rerum, lib. 5. c. 6. Laurent. Beyerlinck *d. verb. Cœmete-*
rium, pag. 287 lit. E. Ego de jure Ecclesiast. univ. *lib. 2.*
 19 *cap. 9. n. 4.* Henric. Spondan. *d. c. 4. n. 1. in princ.* ubi addit
 consuetudinem sepeliendi mortuos in cryptis hoc
 Abraham exemplo à Judæis initium sumpsisse. Et scribit
 20 Epiphanius *heres. 30. contra Ebron.* Judæos appellasse
 sepulchra *Tumbas*, nempe speluncas, ut ait, in petris
 effossas, ac constructas. Unde & Christi Domini monu-
 21 mentum, quod Josephus ab Arimathia sibi paraverat,
 traditur ab Evangelistis *Matth. 27 & Luc. 23.* excisum
 fuisse in saxo, sive petra, fuisseque intra speluncam, eam-
 que duplicem (sicut & fuerat illa Patriarchæ Abraham)
 intelligi datur in ejus descriptione ab eisdem Evange-
 listis, & aliis antiquis Scriptoribus edita, & præcipue
 apud Bed. *de locis Sanctorum, cap. 2.* Card. Baron. *annal.*
Eccles. tom. 1. anno 34. & tom. 2. anno 226.

Porro cœmeteria quædam erant intra Urbes, alia
 22 extra: nam olim in cryptis subterraneis, & locis sub-
 obscuris cœmeteria erant, Anton. Bossius *de Roma sub-*
terranea, lib. 4. cap. 2. pag. 596. in princ. quæ loca vulgò
 Arcas, Tumbas, Catatumbas, vel Catacumbas, Arena-
 rias, & Speluncas, pro ratione loci vocabant. Ita Petr.
 Coton. *d. lib. 2. cap. 48. vers. Judai, pag. 408.*

De his cryptarum lateribus, in quibus olim Chri-
 23 stiani non modò suorum corpora humabant, sed & la-
 tebras tempore persecutionis quærebant, & in eisdem
 sacros Conventus agebant, meminit S. Hieronym. *in*
Ezechiel. cap. 40. qui de se ipso cœmeteria quo ibet
 die Dominico visitante, hæc scribit: [Dum essem Romæ
 24 puer, & liberalibus studiis eruditus, solebam cum cœte-
 ris ejusdem ætatis, propositis diebus Dominicis sepul-
 chra Apostolorum, & Martyrum circumire, crebriusque
 cryptas ingredi, quæ in terrarum profunda defossæ ex
 utraque parte ingredientium parietes habent corpora
 sepulcorum, & ita obscura sunt omnia, ut propemodum
 illud Propheticum compleatur Descendant in infernum
 viventes, & raro desuper lumen admissum, horrorem
 temperet tenebrarum, ut non tam fenestram quàm fora-
 men demissi luminis putes.] Referunt Ferdin. de Men-
 doza *de confirmando Concil. Illiber. can. 35. cap. 4. lib. 3.*
p. 16. & ex eo desumpsit Henric. Spondan. *de Cœmeter.*
Sacris, l. 1. p. 3. c. 13. p. 278. Petr. Coton. *d. lib. 2. cap. 48.*
p. 40. in princ. Ant. Bossius *d. lib. 1. cap. 1. in princ.* Quod
 25 & Ego dum Romæ essem non semel feci, & expertus
 fui, cryptas S. Sebastiani, & alias ingrediendo.

Postquam summa rerum ad Christianos Principes
 26 redacta liberum fuit Episcopus de rebus Ecclesiasticis
 pro arbitrato disponere, distinguere cœperunt Ecclesiæ
 à cœmeteriis, ipsaque cœmeteria tam intra, quàm
 extra urbes mortuis sepeliendis designari, & vel remo-
 ta ab Ecclesiis, vel ipsis proxima & contigua, vel intra
 ipsas quandoque: vide Stephan. Durant. *d. lib. 1. cap. 23.*
n. 8. eleganter Henric. Spond. *d. cap. 13. n. 6.* Et advertit
 Ludov. Correa *in repet. cap. inter alia, de immun. Eccles.*
p. 1. n. 11. non omnem nunc Ecclesiam cœmeterium
 27 habere posse, sed solum illam quæ populum habet, vel
 si ex privilegio particulari hoc illi fuerit concessum,
 Ego de hoc ipso *d. lib. 2. cap. n. 66.*

De cœmeteriis urbis Romæ vide Onuphr. Panuin. *de*
 28 *jure sepeliendi mortuos, cap. 12.* Laurent. Beyerlinck *d.*
verbo Cœmeterium, pag. 287 lit. F. latè Anton. Boss. *de*
Roma Subterranea, Card. Cæs. Baron. annal. Eccl. tom. 2.
anno 226. remissivè Henric. Spondan. *d. p. 3. cap. 13.*
n. 3. in princ. Me ipsum *de jure Eccles. lib. 2. cap. 10. n. 5.*

Prohibitum extiterat olim, ne intra Ecclesiam de-
 29 functorum corpora sepelirentur, *l. nemo 2. C. de sacros.*
Eccles. cap. præcipiendum, 13. q. 1. ubi Cardin. Turrecr.
 quatuor illius prohibitionis affert rationes. Greg. Lop.
 per text. *ibi in l. glos. 6. tit. 11. part. 1.* Cened. *ad De-*
cretum

ad Decretum, collect. 46. Ego in collect. ad d. l. nemo, n. 2. & de Jure Eccles. lib. 1. c. 10. n. 6. & non modò in Ecclesiis, sed nec intra Urbem ea sepeliri licuisse, probat Ferdin. de Mendoza de confirmando Concilio Illiberit. lib. 3. can. 35. c. 4. pag. 16. ubi subdit, quod cum tempore hujus Concilii Hispania Romanorum legibus subderetur, cogeantur Christiani non modò alios Christianos, sed & Martyres etiam extra mœnia Urbis in cœmeteriis sepelire. Indeque magno honore affectum Constantinum asserit S. Chrysost. homil. 96. ad populum Antioch. quod pro foribus D. Petri Piscatoris corpus maximi illius Imperatoris sepulturæ mandatum fuerit, factusque sit Constantinus Piscatoris janitor: & de utroque Theodosio, & Arcadio simile in Apostolorum porticu ex Niceph. atque aliis adducit Stephan. Durant. d. cap. 33. n. 6. & vide alia exempla penes Anton. Bos. de Roma subterranea, lib. 7. capite 7. & apud Henric. Spondan. d. lib. 1. part. 3. cap. 14. n. 5.

Verùm tractu temporis honor iste sepulturæ intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferri cœpit, c. nullus, 1. q. 2. juxta communem intellectum, de quo post glos. Turrec. ibi. in fine, quem alii sequuntur, ut constat ex Conrad. Brun. de ceremon. lib. 2. c. 2. vers. illud tamen, Petr. Greg. Syntag. Juris lib. 2. cap. 13. n. 12. quos refero Ego ipse d. c. 10. n. 7. ubi n. 8. post multos à me citatos, addo consuetudine effectum esse, ut quod solis Episcopis & personis insignibus concedebatur, quibuscunque sive Clericis, sive Laicis licitum & liberum jam sit, ac proinde indultum, ut in Ecclesia, si vellent, tumularentur, d. cap. nullus, ubi glos. verb. Fideles, cap. Ecclesiam, de consec. dist. 1. cap. ex parte, cap. cum liberum, de sepultur.

Consecrantur apud Catholicos cœmeteria sive Ecclesiis adjuncta, sive ab illis disjuncta, & quidem peculiaribus cœremoniis, quarum forma in Ritualibus libris extat: ita Steph. Durant. de ritib. Eccles. lib. 1. c. 23. n. 9. Petr. Coron. d. lib. 2. c. 48. pag. 409. vers. multis autem, gravissimisque cœremoniis consecrantur. Laurent. Beyerlinck. d. verb. Cœmeterium, pag. 288. litt. H, Henric. Spondan. lib. 1. p. 3. c. 15. de consecratione, sanctitate, & privilegiis Cœmeteriorum communium, Ego ipse d. lib. 2. c. 9. n. 8. ubi Ecclesia consecrata etiam cœmeterium ei contiguum præsumi consecratum, quia simul cum ipsa Ecclesia unico ritu consecratur, quamvis specialiter quoque soleat consecrari.

Consecrationis hujusmodi causa duplex communiter assignari potest. Prima ut in eis multæ piæ preces, aliæque sacræ cœremoniæ assidue in honorem Dei, cultum Sanctorum, & solatium, ac levamentum fidelium illic quiescentium fieri debeant. Secunda, ut longè dæmones abigantur ab eorum locorum obsessio- ne, & à corporum illic conditorum ad suas præstigias abusione, & ab hominùm illuc orationis causa accedentium molestatione; sicut enim loca Principum asyla sunt, nec ibi licetores ulli manus injicere audent, ita etiam in cœmeteriis solemnî ritu Deo consecratis non sistantur dæmones grassari eo modo, quo in aliis locis, ex Spondano d. p. 3. c. 15. n. 3. explicante num. 4. quantum potestatis sibi Dæmones in cœmeterio, antequam his sacris munitionibus in unum circumvallarentur, necnon etiam in cadavera illic reposita usurparent.

Eam ob causam consecrata cœmeteria Catholicis in honore, ac reverentia fuerunt & esse debent, non solùm propter semen, ut ita loquar, illic sparsum, hoc est, propter Orthodoxorum corpora ibi quiescentia, & communem resurrectionem placidè expectantia, sed etiam ut quoties Fideles per ea transeunt, pro illis orare debeant, sua novissima cum gemitu cordis

Barbosa Vot. decis. Pars I I.

ad memoriam revocando. Propter hanc igitur causam Petr. Coron. de instit. Cathol. lib. 2. c. 48. pag. 410. ait quod cœmeteria sacris & religionibus expiantur, sacræ in eis Cruces figuntur, ut scilicet viatores admonentur eos qui inibi conditi sunt, in fide Christi Jesu lucis hanc usuram reddidisse, & pro eis orare. Per cœmeteria enim incedere, & pro defunctis ibi sepul- tis non orare, quasi sacrilegium esse asseverat S. Augustin. quem citat Laurent. Beyerlinck d. verb. Cœmeterium, pag. 388. litt. H.

Unde ad eandem reverentiam pertinet ut in cœmeteriis nullæ profanæ actiones hujusmodi fiant, & quæcunque vana ab eis exterminentur; & ideo S. August. epist. 64. maximè hortatur Aurelium Carthagi- nensem Primatem, ut auferat ebrietates, & luxuriosa convivia, quæ in cœmeteriis tanquam in honorem Martyrum fœda consuetudine per universam Africam celebrari mos erat.

Et in Synodo Illiberitana, can. 35. sub Sylvestro Papa celebrata, providè cautum est, ne scæminæ in cœmeteriis pervigilarent, eo quod sæpe sub obtentu orationis scelera latenter committerent. Referunt Ivo p. 11. c. 60. Henric. Spondan. d. p. 3. c. 13. n. 5. & in ea Oonph. Panuin. d. c. 11. de Cœmet. pag. 69. vers. Concilium Illiberitanum, Ferdin. de Mendoza de confirmando Concil. Illiberitano, lib. 2. can. 34. c. 4. pag. 15. ubi reddit rationem ne cœmeteria, quæ Dei, & SS. Martyrum domuserant, in turpissima lustra, & lupanaria converterentur. Et modernus quidam de origine Templor. lib. 3. cap. 1. sic ait: [Decet Christianos homines cœmeteria, seu sepulchra publica, loca sacra purare, neque permittere ut illis prophanis usibus violentur. Etsi enim improborum petulantia defunctis nihil incommodet, eadem tamen frænanda, & discipli- næ Christianæ legibus coercenda est, ne eorum fidem fallere, & iis insultare videamur, quorum corpora cum in vivis essent, Spiritus Sancti Tempia fuerunt, nunc autem in Christo sopita quiescunt.]

DISPUTATIO II.

Cœmeterium quoad sacrilegium, interdictum, pollutionem, reconciliationem, & immunitatem, an Ecclesia equiparetur?

Cœmeterium ab Episcopo designatum & benedic- tum, seu consecratum Ecclesiæ equiparatur, & eadem penè immunitas illi deberur, quæ Ecclesiis conceditur, argum. cap. 1. de immun. Eccles. Boët. Epo in tract. de jure immun. Eccles. ad cap. cum Ecclesia 5. num. 18. de immun. Eccles. Ego d. tract. de Jure Eccles. lib. 2. cap. 9. num. 7. Et sic equiparationem hanc quoad consecrationem, sacrilegium, & interdictum agnoscunt Paulus Fusc. de visit. lib. 1. cap. 12. num. 7. & 8. Piasec. in praxi Episcop. part. 1. cap. 5. num. 6. Ludov. Correa in repet. cap. inter alia, de immunit. Eccles. part. 2. n. 12. in fine, Sum. Dianæ part. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, num. 4.

Eodem etiam modo polluitur cœmeterium, atque Ecclesia, glos. verb. pollutio, in c. unic. de consec. Eccles. lib. 6. ubi Archid. n. 6. Abb. in cap. consulisti, n. 2. eod. tit. in Decretal. Angel. verb. Consecratio Cœmeterii, n. 2. Sylvest. in sum. verb. Cœmeterium, n. 1. & q. 1. n. 2. Quia copula in cœmeterio habita, & sanguinis, aut seminis peccaminosa effusio, sacrilega sunt. Cordub. in sum. q. 12. Nav. in man. c. 16. n. 3. vers. interrogatus, Henriq. in sum. lib. 1. de Pœnit. c. 6. §. 5. in commento lit. H. Petr. de Ledesma in sum. p. 1. de Sacram. ubi de Eucharistia, c. 20. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 15.

num. 40. quicquid quoad hunc effectum cœmeteria appellatione loci sacri non comprehendendi existimaverunt Sor. in 4. dist. 32. q. unic. art. 3. concl. 3. Jacob. de Graff. in aureis decis. p. 1. lib. 2. cap. 83. n. 10. Fr. Emman. in sum. tom. 1. cap. 24. n. 19. Vega etiam in sum. 1. p. cap. 78. casu 1.

- 44 Sed primum dubium oritur, an & quando Ecclesiâ pollutâ censeatur cœmeterium pollutum, vel è contra? In quo distinguendum est hoc modo. Aut cœmeterium Ecclesiæ contiguum non est, & tunc ea polluta cœmeterium non censeatur pollutum, quia illi accessorium non est. Aut cœmeterium contiguum est Ecclesiæ pollutæ, ita ut extrema Ecclesiæ tangerent extrema cœmeterii, & tunc polluta, seu violata Ecclesia, & cœmeterium ei contiguum violatur, quia accessorium sequitur naturam sui principalis, & dignus ac potentius trahit ad se naturam minùs digni, & minùs potentis, ex vulgaribus juribus: ita probat cap. unic. de consecr. Eccles. vel Altaris, lib. 6. resolvunt Petr. Greg. in partit. Iuris Canon. lib. 4. tit. 4. cap. 7. Henriq. in sum. lib. 9. cap. 27. §. 5. Gambarupta de casib. reserv. cap. 15. casu 6. n. 10. plures per Cened. ad Sextum, collect. 11. n. 7. quibus addo Azor. instit. moral. p. 1. lib. 10. c. 26. q. 13. vers. 5. Sayr. de censur. lib. 5. cap. 16. n. 28. Ugolin. de potest. Episcopi cap. 29. §. 6. n. 2. Fr. Ludov. Miranda in man. Pralat. tom. 2. q. 39. art. 2. Sanch. de matr. lib. 9. disp. 15. n. 23. & 35. Raguc. de Missa in Ecclesia, q. 62. n. 2. Rebell. de oblig. Instit. p. 2. lib. 3. sect. 1. n. 5. vers. in parte loci, Fagund. in quinque Ecclesie precepta, prec. 2. lib. 3. cap. 14. n. 18. Bonacin. de Matrim. q. 40. puncto ult. n. 11. Lezana tom. 3. verbo Ecclesia, n. 22.

- 45 Secundum sese offert dubium resolvendum, utrum scilicet quando duo cœmeteria sunt contigua pariete intermedio, an uno polluto, censeatur & aliud pollutum, seu violatum. Communis & recepta resolutio est negativa, etiam si porta esset in pariete, per quam ab uno ad aliud fiat transitus, cum in effectu censeantur duo cœmeteria: ita Sylvest. in sum. verb. Cœmeterium 2. q. 2. n. 3. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 6. q. 3. Fr. Ludov. Miranda. d. art. 2. in fine, Lezana d. tom. 3. verb. Cœmeterium, n. 4. Mar. Alter. de censur. tom. 2. disp. 3. cap. 2. verb. postulabit, ubi in vers. hæc difficultas, tenet quod si paries communis, in quo est porta, æqualiter extructus sit in solo utriusque cœmeterii, ita ut dimidia pars pertineat ad unum cœmeterium, dimidia ad aliud, tunc si pollutio in una parte contingat, illud tantum erit violatum: si autem in utraque parte fiat, utrumque polluitur; si verò paries, & porta pertinent ad unum cœmeterium solum, non ad aliud, tunc illud solum cœmeterium polluitur. Ugolin. d. cap. 29. §. 6. vers. excipitur tamen, el 2. ubi in vers. ait quod si in porta, per quam ab uno ad aliud cœmeterium sit transitus, humani sanguinis, vel seminis effusio fiat, utrumque polluitur, si porta in pariete extructa gratiâ utriusque facta appareat.

- 47 Tertium deinde dubium insurgit, qualiter cœmeteria benedici, & consecrari, seu reconciliari valeant? Jam dici de illius benedictione, & consecratione supra n. 33. modò quatenus ad reconciliationem pertinet, dicendum est, illud reconciliari ea ratione qua Ecclesia: nam si per Episcopum solemniter consecratum sit, eo polluto, per Episcopum reconciliari debet aqua solemniter cum cinere, & vino per eum benedicta, c. consultasti, de consecrat. Eccles. vel Altar. Si verò ab Episcopo non est solemniter benedictum, sed tantum ad sepeliendum destinatum, per Parochum Sacerdotem poterit aqua exorcizata reconciliari. Ita Doctores in d. cap. ult. de consec. Eccl. vel Altar. in 6. Azor. d. cap. 6. quest. 4. Ugolin. d. cap. 29. §. 8. n. 4. & 5. Gaigan. de jure publico, lib. 3. tit. 108. n. 37. & 38. putiter resol-

ventes reconciliata Ecclesia reconciliatum conseri & ipsum cœmeterium, etsi Ecclesia polluta illi contigua sit. Unde Sacra Congr. Rit. in Camaracensi, 9. Februarii 1608. in Priensi, 21. Junii 1632. censuit cœmeterii consecrati reconciliationem non esse committendam alteri quàm Episcopo, quia cœmeteria consecrata non nisi per Episcopum reconciliari possunt, Presbytero verò in Ecclesiastica dignitate constituto committi potest cœmeterii simplex benedictio, quarum declarationum meminit Lezana in sum. quest. Regul. tom. 3. verb. Cœmeterium, n. 6. Ego ipse in sum. Apostol. decis. collect. 79. n. 1.

Unde infero cœmeterium, sive conjunctum Ecclesiæ, sive ab ea separatum, Ecclesiastica immunitate gaudere, ita ut in illud confugientes exinde extrahi non valeant. Ita probat c. cum Ecclesia, de immunit. Eccles. gloss. verb. Cœmeteria, in d. cap. consultasti, de consecrat. Eccles. vel Altar. Remig. de immunit. verb. Cœmeterium, ampl. 4. Decian. tract. crim. lib. 6. c. 24. n. 28. & cap. 25. n. 10. Anast. Germon. de sacrorum immunit. lib. 3. cap. 16. n. 30. vers. de Cœmeterio, cum seq. Cardin. Tuschus pract. concl. verb. Ecclesia, concl. 10. n. 3. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 8. cap. 8. quest. 9. Suar. de Relig. tom. 2. lib. 3. de immunit. cap. 8. n. 3. & cap. 9. n. 8. Franc. Leo in thesauro fori Eccles. p. 1. cap. 13. num. 2. Alex. Ambros. de immunit. cap. 10. n. 5. Gambac. eod. tract. lib. 4. cap. 3. n. 16. Mar. Ital. in simili tract. lib. 1. cap. 4. §. 7. Farin. etiam de immunit. n. 262. cum seqq. Valasc. conf. 81. n. 1. Ludov. Correa in repet. cap. inter alia, de immunit. Eccles. part. 2. n. 12. cum seqq. Machado en su perfecto Confessor y Cura de Almas, lib. 2. part. 3. tract. 5. docum. 1. n. 6. cum seq. Joan. Ægid. Trullench. in decem Ecclesie precepta, lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 4. Sum. Dianæ p. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quoad loca, n. 4. & in resolut. moral. part. 6. tract. 1. resolut. 6. Ciarlin. controuv. forens. cap. 12. n. 46.

Ex dictis pariter colligo, quod sicut in Ecclesiis sepeliri plura hominum genera prohibentur, de quibus Ego ipse de jure Eccles. univers. lib. 2. cap. 10. n. 40. cum seq. & latè Henric. Spondan. de Cœmeteriis, lib. 2. part. 2. cap. 5. pag. 458. cum seq. aliquando propter reverentiam, quæ Ecclesiæ debetur, nonnunquam ex rigore disciplinæ, quia nulla participatio justitiæ cum injustitia, secundum Apostolum 2. ad Corinth. 2. cap. 6. cum nec par sit ut sepulchris hi jungantur, qui altero sæculo diversa habitacula excepturi sunt: interdum, quia decesserunt in ipso notorio peccato mortali absque ejus detestatione, ut sunt meretrices, concubinarij, usurarii, & alij hujusmodi, quia cum non sint resurrecturi ad vitam æternam, sed destinati g. hennæ, nec juventur loci sanctitudine, haud æquum est, ut iis locis condantur, quibus Ecclesia ideo vult Fideles sepeliri, ut ibi juventur suffragiis, & orationibus viventium, & tanquam sacrum depositum serventur, donec resurgant ad vitam æternam. Ita etiam iidem à cœmeteriis excluduntur homines, quos enumerat Laurent. Beyerlinck d. verb. Cœmeterium, pag. 288. in fine, & pag. 289. nam quoad sepulturam concedendam, vel negandam Jura, & Doctores semper de Ecclesiis & cœmeteriis simul mentionem faciunt, ut videre est apud Henric. Spond. lib. 2. p. 2. c. 6. n. 3. ibi: [Qua quidem in re notandum, cum agitur de sepultura Ecclesiastica, sive Christiana, non omnem prohiberi sepulturam, seu tumulationem, sed tantum illam, quæ ab spiritualis Ecclesiæ autoritate pendet, hoc est, quæ fit in loco benedicto, quem Episcopus ad usum sepulturæ Fidelium solemniter consecraverit, sive sit Cœmeterium; sive Ecclesia; vel qui Ecclesiæ, sive Pastorum ejus auctoritate, ac recepta consuetudine ad illud manus speciarim destinatus sit. Itemque illam, qua corpora, etiam si non deferantur in hujusmodi loca, deferuntur

deferuntur tamen cum pompa funerali Ecclesiastica, cum Psalmis, cereis, & aliis sacris, atque solemnibus Christianorum funerum caeremoniis. Hac enim sepultura jubentur privari omnes illi, quos diximus, & qui eam illis impertierint, quæ peccant lethaliter, quæ etiam excommunicationem incurrunt pro casus, aut criminis gravitate; & si cadavera sepulcorum inter nosci queant, exhumanda sunt, & in profanum locum abjicienda, aliquando etiam CÆMETERIUM, sive Ecclesia in qua sepulta fuerint, nova benedictione reconcilianda, vel etiam parietes, & tigna abradenda. Cum alioquin minimè prohibere consueverit Ecclesia, quæ mitius semper agere gaudet, quia iidem impii, ac rei in campanis, & loci privatis sepulturam à quibuscumque tam Sæcularibus, quàm etiam Ecclesiasticis personis adipiscuntur, etiam si locus esset contiguus Ecclesiæ, vel CÆMETERIO consecrato, dummodo non intra locum consecratum, nec cum caeremoniis Ecclesiasticis; ita tamen ut nullum sit periculum, aut suspicio alicujus permixtionis, &c.]

54 Quartum dubium petit, Utrum ad hoc ut cæmeterium gaudeat immunitatibus Ecclesiæ concessis, & dici possit locus sacer & religiosus, sufficiat quod in eo repertum sit sepeliri corpora mortuorum, seu potius requiratur, ut ab Episcopo sit consecratum, vel benedictum? Sufficere quod appareat in eos mortuos supul-
tos fuisse, saltem accedente auctoritate Episcopi, per *hæc, de Relig. domib. resolvunt Joan. Garc. de expens. c. 8. n. 51. vers. hodie. Rot. decis. 30. n. 8. p. 2. recent.* quia, ut tenet Gratian. *discept. forens. c. 110. à princip.* illatio mortui facit locum religiosum, quando sit auctoritate Episcopi, pro qua auctoritate sufficit si de licentia Episcopi cum officiis consuetis in eo sepultus sit mortuus, *Pereg. de immunit. Eccl. cap. 4. n. 57. Sum. Dianæ p. 1. verb. Immunitas Ecclesiarum quo ad loca, n. 4.* Verum non sufficere, quod in cæmeterio sepeliantur corpora mortuorum, ut dicatur locus Sacer, & Religiosus, sed requiri ut sit ab Episcopo benedictum, probat ibi *glos. verb. Cæmeterius, de sepulch. resolvunt ibidem Anchar. n. 4. Vitalin. sub n. 14. Innoc. in cap. abolenda, num. 2. in fine, de sepulch. Stephan. Gratian. Marchia decis. 26. n. 4.* Sed ego in hac quæstione veram judico aliorum resolutionem, qui tenent quoad quando à multo tempore in aliquo loco cadavera sepeliuntur cum permissione, ac etiam acquiescentia Episcopi, & ab omnibus communiter pro cæmeterio diu fuerit reputatus, debet præsumi quod locus fuerit destinatus ad sepulturam mortuorum, & in simul ab Episcopo benedictus, licet verè, & realiter benedictione careret. Ita Card. Zabarel. in *d. Clem. 1. n. 10. in fine, & n. 11. circa med. vers. & hoc verius*, Castro Palao in *opere morali, tom. 2. tract. 11. disput. unio. puncto 6. n. 16. Rot. in Casar. augustana Dedicationis, 28. Februarii 1625. coram bono mem. Patriarcha Manzaneo.*

55 Quintum dubium non minùs difficile insurgit, utrum si cæmeterium auctum sit sine Episcopi auctoritate, in parte aucta absque alia consecratione, seu benedictione Episcopi valeant mortui sepeliri, illaque gaudeat immunitatibus benedictio cæmeterio concessis? Pro parte affirmativa facit vulgaris regula, quod eadem est ratio, idemque jus de re aucta, & de principali quod augetur, *l. etiam, ff. soluto matr. cum similibus, de quibus Albert. Brun. in tract. de augmento, q. 9. Mant. lib. 2. observ. 49. plures per Alph. collect. 448 & post Tiraq. & multos alios Garc. reg. 302. quibus addo D. Barbof. in rub. ff. soluto matr. p. 3. n. 66. & plures per me de axiomat. juris usufreq. verb. Augmentum, Axiom. 24. à n. 1.* Augmentum enim sequitur naturam ejus cui accedit, *l. si ex toto, l. quod in re, §. si quis potest, ff. de legat. 1. l. etiam, ubi DD. ff. de fure dot. Sixtin. de regalib. c. 8. n. 22. Decian. resp. 60. n. 11. vol. 3. & resp. 52.*

Barbofæ Vot. decis. Pars II.

n. 51. cum seq. vol. 1. censeturque ejusdem esse naturæ, cujus est principale, c. fin. §. 1. de concess. prob. l. 8. C. de jure dot. Hond. conf. 106. n. 1. Et hinc augmentum rei hæreditariæ cum efficiatur pars ejus fundi, cui accessit, fingitur etiam ejusdem fundi fuisse. *Decian. resp. 52. n. 63. vol. 1. Regner. Sixtin. conf. 14. n. 34. vol. 2.* Augmentum quoque dotis eodem jure ac privilegiis gaudebit, quibus ipsa dos, *l. 26. §. 2. ff. de pact. dotal. l. 8. C. eod.* Roland. à Valle in *tract. de lucro dotis, n. 100.* quia privilegium competens principali, locum habet in ejus augmento, *Honded. conf. 84. n. 68. vol. 2.* Unde ad hoc propositum inferebat Guillelm. de Monte Laudono, relatus à Cardin. in *d. Clem. 1. n. 11.* agens specificè de clauistro quod de novo additum clauistro Religiosorum, dicitur esse claustrum, & gaudet privilegio immunitatis.

Contrariam tamen sententiam melius tenent alii, quos refert, & sequitur Cardin. *n. 11.* & ibi Anchar. *n. 4.* quos etiam sequutus est Ugolin. *de censur. tab. 2. cap. 9 §. 9. vers. postremo.* Ratio est, quia argumentum illud de augmento, quod sequatur naturam principalis, quod auctum est, procedit quando in utroque eadem est ratio, non ita si diversa detur inter utrumque, juxta regulam *Papinianus exuli, ff. de minorib. Rot. decis. 71. n. 4. p. 2. recent.* ubi intelligit dictum illud procedere ubi non viget diversa ratio, quæ in hoc proposito manifestissima apparet: nam ut cæmeterium sit, & sepultura Ecclesiastica dicatur, necessarium est quod locus auctoritate Episcopi destinatus sit ad mortuorum sepulturam cum speciali benedictione, quam solemnitatem supponimus deficere in hac parte cæmeterii, quæ aucta est, & in simili de re aucta bonis majoratum, si expressè habita non sit cum eadem qualitate majoratus, benè explicat Molin. *de primog. lib. 1. cap. 2. n. 3. & 4.*

Sextum dubium quærit, an sicut in Ecclesia cerei accenduntur, ita in cæmeteriis etiam accendi valeant? Dubitandi causam affert Canon. 34. *Concilii Illiberitani*, cujus verba sunt: [Cereos per diem placuit in cæmeteriis non incendi, inquietandi enim Sanctorum spiritus non sunt. Qui hæc non observaverint, arceantur ab Ecclesiæ communionem.] Referunt Garcia Loaysa in *collect. Conciliorum Hispania, sub Concilio Eliberitano, pag. 10. Gab. Vasq. lib. 3. de adoratione, c. 7. Steph. Durant. de ritibus Ecclesiæ, lib. 1. c. 23. ibi:* [Prohibetur accendi cereos ex superstitione Gentium, quorum superstitionem spiritus Fidelium dolenter ferebant, eo-
que nomine inquietari dicuntur: nam & eo Concilio pleraque alia prohibentur ad extirpandas & funditus tollendas gentium superstitiones, quas novi Christiani illis Hispania locis tunc retinebant, &c.] Basil. de Leon *var. disp. p. 1. q. 2. Scholastica, pag. 105. in fine, ubi intelligit illa verba, inquietandi non sunt spiritus Sanctorum, id est, non accendantur in cæmeteriis cerei ad Sanctorum inquietandos animos, non quod inquietari animas crediderint Hispaniæ Patres, cum ut plenum superstitione damnaverint, sed quod id præstare pollicerentur, quia animas revocare cereis contendebant, & à quieto in qua morabantur educere, & ad hujus lucis usaram revocare. Nil est quod ab hac expositione dissonet. Inquietandi enim verbo utitur sacra Scriptura in simili magica evocatione, qua Pythionissa animam Samuëlis suis adjurationibus educebat, *1. Regum 28.* Doctissimus Ferdinandus de Mendoza ingenii acumine, ac dicendi elegantia longè præstans, octuagenarius adhuc in hoc oppido feliciter vivit, *de confirm. Concilio Illiber, lib. 3. can. 34. cap. 1. pag. 1. cum seq.* qui tamen *cap. 2.* Cereos rebus Ecclesiæ sacris adhibitos semper in Hispania probatos confirmat, & citat Concil. Tarrac. *c. 7.* quod graviter in eos Sacerdotes, & Diaconos invehitur, qui singulis diebus Vesperas, &*

- Matutinas omittunt, nam ex illorum desidia, & negligentia illud incommodum redundare ait, ut in Ecclesiis luminaria non ministrarentur. Gravem etiam penam proponit Concil. Toletanum XIII. c. 7. in eos, qui in odium fratrum Ecclesie luminaria extinguere, vel subtraherent. Nec cereos solum, & luminaria accendi in Ecclesiis Hispani Episcopi voluerunt, sed redditus Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari; tertiam enim partem oblationum luminaribus Ecclesie prescripserunt in Concilio Bracharensi II. can. 2. in quo etiam can. 5. decernunt nullam Ecclesiam ab Episcopis consecrari, instituique, nisi prius a fundatore, ut vocant, luminaribus necessaria ministrarentur.
- 63 Quomodo igitur statuit Illiberitanum Concilium citato loco, Cereos in cœmeteriis non accendi, cujus verba supra relata multorum intellectus torquent. Fuerunt enim, qui candelarum usum improbant hujus Concilii auctoritate ducti. Verum Garcia Loaysa, cui debet Ecclesia elaboratam & doctam Hispanorum Conciliorum collectionem, Sanctorum nomine Fideles intelligit, quæ quidem nuncupatio olim Christianis Fidelibus tribuebatur, ut Paulus scribit 1. ad Corinth. 1. Paulus Apostolus Jesu Christi per voluntatem Dei, & Timotheus frater Ecclesie Dei, quæ est Corinthi, cum omnibus Sanctis, qui sunt in universa Achaia. Et ad Philipp. 1. Paulus & Timotheus servi Jesu Christi omnibus Sanctis in Christo Jesu qui sunt Philippis, cum Episcopis, & Diaconis. Et ad Ephes. 4. Ipse dedit quosdam, &c. ad consummationem Sanctorum, id est Fidelium. Et 6. jubet orare pro Sanctis. Sic Judas in Canonica deprecans superceteri semel traditæ Sanctis Fidei. Additque idem Loaysa Concilium noluisse hujusmodi Sanctos, id est Fideles, cereos per diem in cœmeteriis accendere, ne ipsorum spiritus, dum Orationis causa ad Ecclesiam accedunt, inquietentur frequentia, & cura immodica cereorum ardentium.
- 67 Ferdinandus verò de Mendoz. d. lib. 3. cap. 3. pag. 10. refert illud solum in hoc Concilio ab Hispanis Episcopis prohiberi, ne interdum cerei in cœmeteriis à piis Fidelibus incenderentur, ne luculentibus tot luminibus Gentes de Martyrum sepulchris redderentur certiores, indeque Sanctorum corpora abducerent, & clericorum spiritus majori custodiæ periculo, & solitudine urgerentur, & inquietarentur, ut prisco Concilii verbo utar. Olim enim ad conservandam Martyrum memoriam, & custodiendas Beatorum corporum reliquias, prudentia & pietate, singulari Majores nostri statuerunt, ut clerici antequam Presbyteratus, & Diaconatus ordine insignirentur, per aliquod tempus cœmeteriis Martyrum adhererent, Custodisque efficerentur Sanctorum corporum, quæ Gentes illæ idololatæ non immunitate minus quam religione barbaræ assidue cura exquirebant, ut perderent. Et in fine subdit alios præterea esse tum ingenio, tum judicio, & pietate graves, qui Sanctorum nomen illic, nec ad Sanctos vita felici defunctos, nec ad Fideles laicos referendum putent, sed ad Episcopos, Sacerdotes & reliquos Ecclesie Ministros, quorum animos, dum hi ministrant, illi Sacra faciunt, nimia cereorum ardentium multitudine impediri, & inquietari Episcopos nostros noluisse aiunt, quibus Canonis verba non repugnare affirmat.

DISPUTATIO III.

An licitum, & honestum sit in cœmeteriis domus, & tabernacula mercales, sive institorias construere & locare, ut ex redditu ipsarum Ecclesie facultates augeantur?

- 70 Pro parte affirmativa facit, quod licet intra Ecclesiam id prohibitum inveniat, nihilominus pro-

hibitio hæc non ita strictè obligat pro cœmeteriis, quia Ecclesie consecrata, vel dicata debetur reverentia ex jure divino & naturali; cœmeteriis autem, vel atriis ejusdem solum ex privilegio, ob majorem Ecclesiarum decentiam, & venerationem ad ipsa per jus Pontificium extenso, juxta doctrinam P. Suar. de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. Unde forsitan Cajet. in sum. verb. Immunitas Ecclesie violata, pag. 167. resolvit ementes, seu vendentes in cœmeterio, ex quo non est domus Dei, sed fidelium defunctorum, non peccare mortaliter, sed tantum venialiter: & illum refert & sequitur P. Suarez tom. 3. disput. 18. sect. 8. §. ex hoc, & de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 5. det. 2. qui addunt in cœmeteriis tales venditiones, aut officinas facile tolerari solere à Pastoribus Ecclesie, quia non videtur totalis irreverentia, cum solum videatur spatium illud dici locum sacrum, quod est intra Ecclesiam. Bonac. & ab eo citati de matrim. quest. 4. puncto ult. n. 11. Facit quod harum domorum, seu apothecarum portæ Ecclesiam, vel reliquum cœmeterii intrinsecus non respiciunt, neque divinis officiant, sed ad publicas, & profanas partes, fora vel calles portæ ipsæ deveniunt, in quibus negotiationes hujusmodi exercentur. Denique videtur dictarum domorum, & apothecarum constructionem & locationem permitti debere, ut Ecclesie redditu augeantur, & majori ipsius cultui, atque ornatui consulatur.

Sed his non obstantibus, negativa pars mihi verior videtur, & in praxi sequenda, quæ multis, sed his potissimum nititur fundamentis.

Primo probatur ex S. Joan. Chrysost. super Matth. 72 id est, Auctore operis imperfecti homil. 38. ad cap. 21. Matth. refertur in e. ejiciens, 88, dist. ibi: [Ejiciens Dominus vendentes & ementes de Templo, significavit quia homo mercator vix, aut nunquam potest Deo placere. Et ideo nullus Christianus debet esse mercator, aut si voluerit esse, projiciatur de Ecclesia Dei, dicente Propheta: Quia non cognovi negotiationes, introibo in potentias Domini, &c. & ibi: Qui autem comparat rem, ut illam ipsam integram & immutatam dando lucretur, ille est mercator, qui de Templo Dei ejicitur, &c. & ibi: Ideo ergo mensas nummulariorum evertit, significans quia in Templo Dei non debent esse nummi, nisi spirituales, id est, qui Dei imaginem, non diaboli portant, &c.] Ratio videtur esse, quia in his negotiationibus ut plurimum mendacia, & peccata intervenire solent, ut tradit Leo Papa epist. 90. ad Rusticum Episcopum, c. 9. relatus in e. qualiter, 2. de pœnit. dist. 5. ibi: [Quia difficile est inter ementis, vendentisque commercium non intervenire peccatum.]

Secundò probatur ex auctoritate Alexandri II. scribentis ad Clerum, & populum Ecclesie Lugensis, prout refertur in e. ex multis 9. 1. q. 3. ibi: [Unde humani generis Redemptor omnes ementes & vendentes de templo ejiciens, cathedras vendentium columnas evertit, nummulariorum effudit æs, præcepti sui auctoritate denunciando & dicens: Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Illud quoque in eodem facto sollicitè considerat, per totum textum sancti Evangelii nusquam reperiri Dominum tanta severitate districta censuræ justitia peccantes corripuisse, cum non solum eloquio increpans, verum etiam facto flagello de funiculis verberans omnes eliminavit de Templo, apertè demonstrans quod tales negotiatores, non sicut ceteri peccatores sunt corripiendi, sed à Templo Dei, id est, à Sancta Ecclesia longius sunt projiciendi, &c.]

Tertiò probatur, & melius ex Nicolao Papa relato in cap. nulla 4. 12. quest. 1. cujus verba sunt hæc: Nulla adificia in atrio Ecclesie ponantur, nisi tantum clericorum, ubi glos. verb. in atrio, dicit, id est, in cœmeterio. Text. alleg. Anton. de Padilla in l. altius, C. de servit. & aqua, ibi: [Sed neque juxta Ecclesiam licebit unquam

- unquam etiam in proprio solo ædificare, cap. nulla, 12.
- 75 q. 1. ubi in atrio Ecclesiæ ædificare nemini licet; est autem atrium Ecclesiæ quod cæmeterium vulgò dicimus, cujus mensuram statuit text. in cap. sicut antiquitus, 17. q. 4. & textus in illo cap. nulla, convenit lex Regia 24. tit. 3. 2. part. 3. [Hactenus Padilla. Et ex cap. nulla (lege cap. nulla) 12. quest. 1. idem colligit Oldrad. conf. 55. quem refert Angel. de Clavasio in sum. verb. Cæmeterium, videlicet quod nulla domus etiam Ecclesiæ in cæmeterio ædificari debet.
- 76 Quartò ex cap. decet 2. de immunit. Eccles. lib. 6. ibi: [Cellent in Ecclesia, eorumque cæmeteriis negotiationes, & præcipuè nundinarum, ac fori qualescunque tumultus, &c.] cum quo concordat l. 1. & ibi glos. 6. tit. 11. part. 1. E o tro si no deven facer en ella mercado, &c. Boër. Epo. ad cap. cum in Ecclesia, n. 18. de immunit. Eccles. ubi quod nec lites illic à laicis exercendæ sunt.
- 77 Quintò, ex Synod. Trull. quæ sub nomine sextæ Synodi circumfertur, ubi statuitur sub pœna excommunicationis, non oportere intra sanctos ambitus cautionarias officinas, vel quæ fiunt ad aromatum species proponendas, vel alias venditiones faciendas, suam venerationem Ecclesiis servando: ubi Balsamon docet qui sancti ambitus dicantur. Et S. Joan. Chrysost. hom. 36. ad Corinth. jam suo tempore hanc abasum in Ecclesiis irrepsisse graviter dolet, ibi: Emere quid, aut mercari lubet? Magis idonea Ecclesia est quam forum. Ex quibus colligit Durant. de ritibus Eccles. cap. 26. n. 7. in Ecclesiæ foribus, & cæmeteriis non licere quicquam venale lucris causa, nisi ad usum quidem sacrificii, vel Ecclesiæ futurum sit, exponere.
- 78 Sextò, ex eo hæc eadem sententia elicitur, quia non sunt coarctanda cæmeteria, sed relaxanda, & extendenda, cum S. Ambros. lib. 2. officior. cap. 28. relatus in cap. aurum 70. 12. q. 2. dixerit non minùs ad laxanda spatia homeandis Fidelium reliquiis, quam ad Templum Dei ædificandum, & ad pauperes alendos, ac captivos redimendos, vasa Ecclesiæ etiam initiata confringere, confutare, vendere licere. Referunt Henric. Spondan. de cæmeteriis sacris, lib. 1. p. 3. cap. 9. prope fin. pag. 214. Anton. Bossi. de Roma subterranea, lib. 4. cap. 2. pag. 595. ubi etiam allegat cap. sacris, cap. Parochianos, de sepultur. & cap. animarum, eod. tit. in 6. glos. in d. cap. causam, in illis verbis: Nemo potest indignari, quia humanandis Fidelium reliquiis spatia laxata sunt, &c. intelligit de cæmeteriis, & glossam sequitur lex Hisp. 1. tit. 14 p. 1. ubi agens propter quas causas Ecclesiæ vasa confringi & vendi licet, ita ait: La quinta para comprar lugar cerca della para crecer el cæmeterio,
- 79 ubi Greg. sic: Ex eodem capite aurum sumptum est, & ad causam utilitatis ista etiam causa reducitur. Spatiola igitur debent esse cæmeteria juxta Ecclesias, Rota dec. 353. n. 104. p. 5. recent. non verò coarctanda, aut profananda.
- 80 Septimò, idem suadet etiam eo quod cæmeterium consecratum, & pro defunctorum sepulchris destinatum, non est trahendum ad laicorum habitationem, & apothecam mercium vendendarum; nam semel Deo dicatum non est ad humanos usus ulterius transferendum, cap. quæ semel, 19. q. 3. c. vestimenta, de consec. dist. 1. reg. semel Deo, de reg. jur. lib. 6. junctis traditis per Brun. lib. 3. de cerem. cap. 2. Remig. de immunit. Eccles. ampl. 2. Navar. de spol. cleric. §. 18. n. 7.
- 81 & 8. & nuncupatim de cæmeterio agens, quod cum sit locus sacer, profanari non possit, censuit Rota in Ulysbonen. cæmeterii, 30. Novembris 1615. coram Eminentiss. Card. Pamph. nunc S. D. N. INNOCENTIO X. impressa per Farin. decif. 707. n. 4. p. 3. recentior. alias p. 1. posibum.
- 82 Hinc ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, cap. ligna 38. de Barbosa Vol. decif. Pars II.

consec. dist. 1. quod desumitur ex Concil. Chalcedon. apud Burchad. Episcop. Wormatiens. can. 39. lib. 3. Decretorum, in quo sic habetur: Ligna Ecclesiæ dedicatæ non debent ad aliud opus jungi, nisi ad aliam Ecclesiam, vel igni comburenda, vel ad præfectum in monasterio Fratibus: in laicorum opera non debent admitti. Azor. instit. moral. p. 2. lib. 9. cap. 3. q. 11. Suar. de Relig. tom. 1. tract. de sacrileg. lib. 3. cap. 8. n. 5. Prout nec etiam cæmenta, & lapides Ecclesiæ destructarum in profanos, seu laicorum usus converti possunt, d. cap. ligna, 38. dist. cap. ad hæc, de relig. domib. Armend. in addit. ad recopil. legum Navarra, lib. 1. tit. 18. l. 7. de Episcop. n. 85. Bellet. disquis. clerical. p. 1. tit. de clerico debitore, §. 14. n. 11.

Octavò facit pro hac parte, quod licet Concil. Trident. sess. 21. de reform. cap. 7. constitutum fuerit Parochiales Ecclesias ob nimiam egestatem collapsas, & dirutas in profanos usus, non sordidos, erecta tamen ibi Cruce, convertendas esse; nihilominus dispositio cæmeteria non comprehendit, quia facultas Ordinariis tanquam Sedis Apostolicæ delegatis concessa Ecclesias Parochiales sic dirutas profanandi, ad cæmeteria non extenditur, cum nunquam dirui, aut collabi valeant, & ideo Ordinarium in vim dicti decreti ea profanare non posse, censuit Rota in d. Ulysbonen. cæmeterii, decif. 707. n. 2. & 4. part. 3. recent. Sacris enim locis etiam reverentiam habendam multis exemplis docemur, quorum aliqua narrat Pater Augustinus de Herrera de la origen y progreso en la Iglesia Catholica, de los Ritos y Ceremonias del Sacro Sacrificio de la Misa, lib. 1. cap. 30. n. 4. ubi in hæc verba: Quiso Dios nuestro Señor mostrarle à uno de nuestros Reyes que no era bien faltasse à esta gloria de sus Mayores, aun en minima circunstancia. El Rey Don Sancho el Mayor de Navarra y Castilla, gran cazador, iba en seguimiento de un javali, este fatigado se acogio à guarecerse en las ruinas y paredones de un Templo, que avia fide dedicado a la memoria de S. Antonio Martyr: puso el animal janto al que parecia aver sido Altar mayor. El Rey llega alzo el brazo para arrojarle el venable, quedo de tal suerte entorpecido que no lo pudo menear: mas reconocido, y admirado qual pudiesse ser la causa de aquel castigo, oro, y alcanço de Dios nuestro Señor, que ni aun un animal sea en ellos offendido. El siempre religiosissimo Emperador Carolo Magno perdono à un osso, que buyendo de sus cazadores se avio entrado à guarecerse en el Monasterio Mortalense. Sin duda à que assi se venerassen las ruinas de los Templos miro S. Higinio Papa y Martyr (Autor del texto citado in d. cap. ligna) quando decretò que si alguna Iglesia se uviese de renovar, ò derribar, que los madenos, y demas materiales viejos no se aplicassen à otro ninguno edificio profano sino se den graciosamente para reedificar con ellos otra Iglesia, y no haziendola, se quemien, como cosa que no ha de servir à otros usos que el divino. A este decreto de San Higinio añadio el Concilio Calcedonense can. 23. que las Iglesias y Monasterios que una veze fueren dedicados à Dios nuestro Señor, en ninguna manera se conviertan en habitacion y usos de seglares, y añade graves penas à los Prelados que lo permiten. Hactenus P. Aug. de Herrera. Ex Historiographis Hispaniæ hæc recenset de Sancto Rege, qui dicebatur Major, noster Joannes Mariana in sua historia latine scripta, lib. 8. cap. ult. ubi ait: [Sub vitæ fine (de Sanctio loquitur) Palentiam urbem instaurandam curavit, haud magna aliqua ad id occasione. Bellorum injuria multo tempore eversa jacebat: parietina tantum extabant, & rudera, stragesque lapidum piceæ structuræ, ædificiorumque vestigia: præterea vetusti operis rude Templum, quod olim D. Antonii nomini dicatum fuerat, Sanctius otii tempora ferarum venationibus tran-

figere solitus, ne nihil videretur agere (& est venandi ars bellicæ meditatio) iis in locis aprum infectatus est ad ipsum usque templum quò fera confugit, seu fortunâ, seu quia in ea vastitate in ferarum lustra versum erat. Rex nihil loci religione motus aprum ad aram decumbentem venabuli ictu transfigere parabat, cum fortè animadvertit brachium repentina torpedine diriguissè, concidisse vires. Vindictam esse Numinis interpretatus, quasi loci sanctitati honorem non habuisset, & ex ea religione obstrictus, D. Antonii opem venerabundus implorat; delicti, quod per inscitiam admissum erat, veniam precatur, sentit mox brachium pristino restitutum vigori.] Dixerat priùs Joan. Vassæus in *historia Hispana, prope finem, anno M. XXXII.* in quo etiam anno idem refert Card. Cæs. Baron. *tom. II. pag. 109. §. Hoc anno Joannes Papa.*

- 91 Nonò ad eandem nostram sententiam valdè conducit quod cœmeterium de quo agitur, à tempore immemoriali fuerat undique septum humili pariete, ex quo omnes vicinorum domus nullum impedimentum habebant quod prospectui officeret, & erat antiquissima consuetudine obtentum ne paries ille humilis ulterius progrediretur, seu altitudine majori ex cresceret, quod certè in notabilem vicinorum utilitatem cedebat: unde contra eam consuetudinem parietem hujusmodi erigi non posse, probatur ex doctrina Anton. de Padilla in *l. altius, n. 8. C. de servit. & aqua*, ibi: [Limitabis tu modò regulam hujus text. ut non procedat si vellet quis etiam in proprio loco ædificare contra consuetam jam ac præscriptam in urbe consuetudinem; potest enim ex ea induci, ne ultra certum modum ædificia erigantur, l. 1. C. de ædific. privat. ubi refert glos. hoc esse consuetudinis apud Florentinos. Cujus consuetudinis meminit etiam glos. in l. qui luminibus, ff. de servit. urb. præd. & c.] & ibi n. 10. [Adde hac consuetudine clericos etiam teneri; si velint enim ultra antiquam formam ædificare, non erit illis permittendum.] Salic. in *auth. cassa & irrita, C. de sacros. Eccles.* Ambros. de Opizonib. in *l. filiusfam. §. divi, n. 88. de leg. 1. & c.*

- 93 Non obstat quod in speluncis subtus Ecclesiam, vel cœmeterium, & ita in ejus testudinibus ad sepulturam non destinatis, quandoque, ut in speluncis, vulgò *cove. buelas*, atrii Ecclesiæ S. Philippi ordinis Eremitarum S. Augustini, sunt apothecæ, seu domus pro sæcularium etiam mercatorum habitationibus: respondetur enim id permitti, quia illæ speluncæ, seu testudines, portas ad plateam habentes non sunt loca sacra, eo quòd non possunt dici intra Ecclesiam, vel cœmeterium existere; jura enim de irreverentia agentia, cujus ratione polluitur Ecclesia, loquuntur quando intra illam peccatur, ut apparet ex *cap. si metum 19. & ex cap. Ecclesiis 24. de consecrat. dist. 1. & ex cap. proposuisti 4. & ex cap. Ecclesia, fin. de consecrat. Eccles. vel Altar.* Et idè hanc partem sequi videtur Bonac. in Romana Curia olim mei amicissimus, de *Matr. q. 4. puncto ult. n. 11.* ibi: [Respondeo illud spatium dici

- 94 locum sacrum, quod spectat ad interius corpus Ecclesiæ à tecto interiori usque ad pavementum.] Suar. in *3. p. q. 83. art. 3. sect. 4. parum post princ. fol. 105 6. col. 2. & iterum ibidem, vers. 2. violatur*, ibi: [Præterea necessarium est, ut talis effusio fiat intra Ecclesiam, nec erit satis si fiat in locis Ecclesiæ adhærentibus, ut in cubiculis Ecclesiæ conjunctis, vel in turti, vel supra tectum vel in speluncis sub pavimento Ecclesiæ, sicut dictum est de homicidio, & effusione sanguinis, est enim eadem ratio & c.] idem Bonac. d. *puncto ult. n. 14.* ibi: [Non est sacrilegium quando copula habetur in aliquo loco sub terraneo Ecclesiæ, ut in caverna fabricata sub pavimento, modò locus ille subterraneus non sit sepultura

- 95 Ratio est, quia locus ille censetur esse extra Ecclesia, nec spectat ad interius Ecclesiæ corpus à tecto interiori

usque ad pavementum, & c.] Idem tenent glos. *verb. sanguinis, in cap. 1. de consecr. Ecol. fere post med.* ubi Franc. n. 7. Gemin. n. 2. Anchar. n. 2. Navar. in *man. c. 27. n. 25 6.* Ludov. Lop. in *instruct. Conscient. tract. de Eucharist. c. 79. vers. præterea series*, Vega in *sum. p. 2. cap. 94. casu 3. notab. 1.* Jac. de Graff. in *aureis decis. lib. 1. cap. 48. n. 24.* Sanch. de *Matrim. lib. 9. disput. 15. n. 25.* Sayr. de *censuris, lib. 5. cap. 16. n. 8.* Avila eod. *tract. p. 5. disp. 7. dub. 1. concl. 2.* Valer. Reginald. in *praxi fori pœnit. tom. 3. n. 172. pag. 119.* Nald. in *q. pract. verb. sacrilegium*, Villalob. in *sum. p. 1. tract. 8. diff. 24.* Filliuc. etiam in *sum. questionum muralium, tom. 2. tract. 30. n. 135.*

Non obstat doctrina Cajetani citati *suprà n. 59.* 97 quia loquitur de venditione candelarum in Ecclesia, aut cœmeterio, & sic nihil specialius in Ecclesia resolvit quod cœmeterio applicari non possit, ut patet ibi: Unde ad *questionem de venditione candelarum in Ecclesia, aut cœmeterio, & c.* Dum autem dicit, quod si candelatum venditio fiat in cœmeterio, hoc non haberetur pro notabili irreverentia, quia Episcopi sciunt, nec reprehendunt, & quod tamen vendentes in Ecclesia non auderet à peccato mortali excusare, intelligitur primùm ob levem materiam, & quia in cœmeterio non ita perturbantur Officia divina, nec orationes vendentium clamoribus inquietantur sicut in Ecclesia, ubi Missæ, & alia divina Officia celebrantur, ibique devoti orantes permanent. Et in his candelas vendentibus 98 considerat posse evenire duos distinctos actus, unum imperfectum respectu sacrilegii, quando scilicet in Ecclesia aliquid venditur citra hoc quod fiat domus negotiationis, ex qua imperfectione ait excusari à mortali tam pauperes qui deferunt venales candelas per Ecclesiam, quàm eos, qui propter accidentem tunc pluviam suas bancas cum candelis venalibus trahunt intra Templum; neutri siquidem faciunt domum Dei domum negotiationis, sed quasi per accidens ibi vendunt. Alterum perfectum, qui completè irreverens 99 est Templo Dei, & hunc esse ait quando venditor uteretur Templo Dei tanquam officinâ negotiatoria, seu ad vendendum quasi in officina. Et hoc insinuante verba Domini dicentis Joan. 11. *Nolite facere domum Patris mei domum negotiationis*; significavit enim per hoc, quod ita vendere, ut fiat domus negotiationis, est sacrilegium perfectum: quæ resolutio vera & admodum utilis nobiscum non pugnat, imò nostram sententiam confirmat.

Ex quibus omnibus patet evidenter prætensionem 100 Parochi ex omni parte injustam esse; nam si ille factum cohonestandi gratiâ velir dicere se domum fabricare ad propriam sui, vel successorum habitationem, ut commodius instantaneis Parochianorum necessitatibus occurrere valeat, id certam assertionem non habere facile erit cognoscere, cum nunquam hujus Parochiæ Rectores intra Ecclesiam habitare & permanere consueverint, nec Ecclesia ipsa illis dare, vel conducere habitationem aliquam teneretur, aut obligata esset; sufficit Parochum in qualibet Parochiæ suæ parte habitare, si propriam domum non habeat, ut officium suum adimpleat, ex Sacræ Cong. declaratione referunt citari per me *de offic. & potest. Parochi, p. 1. c. 8. n. 34. & 35.* Cumque etiam contenti usque adhuc fuerint præcedentes Parochi, ut Vicecurati intra Ecclesiam permanent, prout hodie permanent, qui solent pondus diei & æstus sustinere; habitationis enim novitas non procedit ex necessitate Ecclesiæ, aut Parochi ea indigentis, ut dixi; nec conducit ad augendas Ecclesiæ facultates, quia non est hic modus aptus ad eas acquirendas fabricando in cœmeterio ad locandum, juxta planum fabricæ in actis exhibitum: cum in hoc contraveniatur sacrorum Canonum decretis, de quibus *suprà*, decer enim, imò convenit, ut non solùm in ipsis cœmeteriis, & c.

- & aliis locis sacris, sed etiam propè illa, nullæ sint, nec construi possint tabernæ mercales, sive institoriæ, & si constructæ fuerint, inde evelli debent, ut piè fuit constitutum l. Regia Hispana 24. tit. 32. p. 3. ibi: *Otro-
101 si porque la Iglesia es casa santa de Dios, al rededor della no se deve hi facer tiendas de mercaderias, ni otras cosas, si non de aquellas que pertenecien à obras de piedad è de merced, è si por aventura fuesse hi alguna casa fecha, deve ser ende tollida, &c.* ubi Greg. Lop. in gloss. 2. verbo al rededor, allegat d. c. nulla, & l. quicumque 17. de operib. public. quæ est in C. Theodos. l. quicumque 47. lib. 5. tit. 1. de operib. public. dum probat nec Regum palatiis privatorum domus esse adjungendas, Joan. Gryphianus cum expurgatione permissus, in tract. de Insulis, c. 1. n. 37. pag. 24. ibi: [Ut terræ in mari undique aquis circumdatæ propriè Insulæ dicuntur: ita domus, quæ communibus vicinorum parietibus non cinguntur, insulæ dictæ sunt. Et hodie domus Principum insulæ plerumque sunt, idest à privatorum domibus distinctæ, &c.] Prout nec etiam Castellis, & Civitatum muris domus, aut apothecas, sive alia ædificia adhærere debere probat d. l. 24. in illis verbis, ibi: *E por ende bien assi como à los muros de los castillos, y de las Villas, no deben arrimar casas, ni tiendas, ni facer otro edificio ninguno, &c.*
- Et Montalv. in d. l. 24. de ea sic ait: *Habuit ortum
103 à c. nulla, 12. quest. 1. ibi, in cæmeterio nulla adificia ponantur, &c.*
- Idem videre est apud magnum illum Antonium Augustinum Archiepiscopum Tarraconensem, antiquis comparandum, multis nostræ ætatis meritis præferendum, in epitom. Juris Pontif. part. 2. lib. 13. tit. 2. c. 3. ex Eugenio II. & Leone IV. Pontificibus Romanis in Synodo Rom. cap. 24. his verbis: [Sunt quædam pia loca, ut præfertur, in diversis regionibus inventa, quæ tam impia sollicitudine, & Sacerdotibus destituta, nulloque debito ibidem resonante existunt officio, ut cum sint pro solæ Dei laude constituta, divino attestante Oraculo, domus mea domus orationis est, nunc autem, ut aliæ domus, vilitate sæcularium hominum sordere inveniuntur.]

Ordinis Sancti Hieronymi Hispaniarum.

Religio S Hieronymi gubernatur triplici genere legum, videlicet Constitutionibus, Extravagantibus, & Rotulis. Ordinationes, seu rotuli facti à Reverendissimo P. Generali, & Definitoribus an expirent elapso triennio, & alia dubia circa hoc discutiuntur, & quantum durent?

V O T U M CIV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii, ac in Nunciatura Hispaniarum Judicis Apost.

- 1 Religio S Hieronymi gubernatur Constitutionibus, Extravagantibus, & rotulis
- 2 Constitutiones sunt leges primitivæ & fundamentales.
- 3 Extravagantes dicuntur quæ jam propagato Ordine condita fuerunt.
- 4 Rotuli appellantur mandata quadam, & Ordinationes Capituli Generalis.
- 5 Rotuli non durant ultra triennium, nisi in tribus Capitulis generalibus confirmati fuerint.

- 6 Professi ad actus capitulares admitti quando debeant?
- 7 Questio proponitur.
- 8 Statutum, seu lex temporalis, elapso tempore expirat.
- 9 Regule Cancellaria Apost. mortuo Papa expirant.
- 10 Statutum novum temporale elapso tempore cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum.
- 11 Rotulus cessat ubi rotulantes à suis officiis absoluti sunt.
- 12 Rotuli observantia an duret usque ad consummatam electionem? & n. 13. & 14.
- 15 Questio alia proponitur.
- 16 Capacitas personarum attenditur secundum tempus, quo actus ad persona applicatur.
- 17 Questio tertia proponitur.
- 18 Proprietas absorbet possessionem.
- 19 Definitio Capituli generalis de anno 1742. refertur.
- 20 Questio proponitur.
- 21 Declaratio non est nova diffinitio, sed antiquæ dispositionis explicatio.
- 22 Electio quando cassatur ob vitium persona electi, & ratio adhiberi debet.
- 23 Electionis in cassatione judicialiter est procedendum, quando cassatur ob vitium persona, ibidem.
- 24 Electio quando cassatur ob defectum forma, electus non remanet ineligibilis.
- 25 Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis.
- 26 Ambitio sapè pia pectora invadit.
- 27 Electio etiam digni citra vitium persona multis viis potest cassari.
- 28 Clem. exivi, §. demùm, de verb. signif. communis omnibus Religionibus.
- 29 Confirmatores quando ex privata scientia possunt confirmare, vel infirmare electionem?
- 30 Confirmatio, seu infirmatio electionis ubi defertur conscientis Confirmatorum, eorum actio est fides adhibenda, nec potest moveri questio quod malè egerint.
- 31 Observantia est Constitutionum interpres.
- 32 Observantia attendenda.

Sacra religio sancti Hieronymi gubernatur legibus, & ordinationibus in triplici differentia, videlicet constitutionibus, extravagantibus, & rotulis.

Constitutiones enim sunt leges primitivæ, & fundamentales usque ab initio, & limine nascentis religionis ortæ, habentes tractum successivum perpetuum, & ad perpetuam observantiam emanatæ.

Extravagantes verò dicuntur, quæ successivis deinde temporibus, & pro eorum occurrentia, & opportunitate, jam propagato ordine, ad majorem regularis status, & vitæ monasticæ observantiam conditæ fuerunt: pro reformatione scilicet, & supplemento, seu declaratione veterum constitutionum, in iis quæ defectuosæ videbantur. Et hæc quidem ad instar constitutionem perpetuæ sunt, & inviolabiliter ad perpetuam obligant observantiam. Verùm in eo potissimum differunt à constitutionibus, quod extravagantes, ad hoc ut pro legibus perpetuis habeantur, necesse est quod in tribus Capitulis Generalibus, sive continuis, sive interpolatis, ordinatæ, & stabilitæ fuerint, ut apertè legitur in const. 8. & in procem. §. 3.

Rotuli denique appellantur mandata quadam, & ordinationes Capituli Generalis, quæ in dies ad eodem effectus augendæ disciplinæ regulatis, & pro

interpretatione constitutionum, & extravagantium fieri solent. Et licet rotulus parum aut nihil differat à constitutionibus, & extravagantibus auctoritate, tamen plurimum ab eis distat duratione: quia rotulus non durat ultra triennium, sed imò ejus præcisa observantia circumscribitur eo tantum tempore, quo durat potestas suorum conditorum, ut legitur in præm. §. fin. ibi: *No obligan mas de por el tiempo que dura el poder de los que las mandaron.* Et in annot. ult. ad d. const. 8. dicitur, quod in quinque Capitulis Generalibus ordinatum fuit, *que solo tienen fuerza de ley por aquel triennio en que se ordenaren, y de ay adelante servirán de consejo, y direccion en los negocios que ocurrieren.* Cæterum si in aliis duobus Capitulis Generalibus confirmati fuerint, tunc ordinationes, seu rotuli isti transeunt in extravagantes, & habent vim legis perpetuæ, ut in eadem const. 8. & ibidem in Extravag. ibi: *Queramos, y determinamos, que lo que se ordenare en alguno Capitulo General, y se confirmare por otros dos Capítulos siguientes, que de por extravagante, y tenga fuerza de ley, con tal, que se proponga à la orden todas tres vezes, y venga la mayor parte en que quede por extravagante.* Et idem legitur in præm. §. 4. in fine.

6 Hic ita pro clariori intelligentia præhabitis, supponitur etiam quod in ultimo Capitulo Generali de anno 1642. inter alias edita fuit sequens ordinatio.

Que de aqui adelante ningun monje tenia voto en capitulo, asta tenet cumplidos diez años de habito, lo qual se propuso à la orden, para que quede por extravagante, y vino en ello, &c. Etenim ante ordinationem istam ad quolibet actus capitulares admittebantur, etiam recentius professi, dummodo in sacro subdiaconatus ordine essent constituti, ut patet ex const. 42. Deinde in Extravag. 2. ejusdem const. statutum fuit, ne ad actus Capitulares admitterentur, nisi qui in sacris existerent & post quadriennium à susceptione habitus, postmodum vero in Extravag. 4. ad eandem const. 42. dispositum fuit, ne admitterentur, nisi post sexennium impletum, & post sacri Ordinis susceptionem, ut ibidem videre est, & bene ibi advertit annot. 1. Postremò de anno 1642. facta fuit prædicta ordinatio, quæ decem annos requirit à die susceptionis habitus, & proposita fuit toti Ordini (fuit enim rotulus) ut scilicet suis loco & tempore maneat pro Extravaganti.

7 Quæritur ergo primò, an hujusmodi ordinatio, siue rotulus expiret elapso triennio, ita ut in proximo futuro Capitulo Generali celebrando possint, & debeant admitti ad actus Capitulares ii, qui non plus, quàm sexennium impletum Religionis habent, & sunt in sacris constituti.

8 Et respondetur omnino admitti debere, quia statutum, seu lex temporalis, elapso tempore expirat, cap. non est vobis, & ibi gloss. verb. donec, de spons. Gemin. conf. 93. n. 4. & seq. Gonz. ad reg. 8. Cancell. §. præm. n. 5. à n. 3.

9 Præsertim quando statutum recipit auctoritatem à statuentibus pro solo tempore suæ potestatis, quia cessante tali statuentium potestate, necesse est ut cesset etiam vis, & potestas statuti, ut patet ad oculum. Et sæpè videmus in regul. Cancell. Apostolicæ, quod mortuo Papa expirant. Gonz. ubi supr. d. §. 5. n. 2. ubi plura cumulat ad propositum.

10 Et eo magis quando statutum est correctorium aliorum veterum statutorum, quia tunc omnino cessat novum statutum, & statuit antiquo vim legis habenti, Put. decis. 492. n. 3. lib. 2. Crescent. decis. 3. n. 4. de privileg. Paris. conf. 18. ex num. 7. lib. 4. Gonz. d. §. 5. num. 78.

11 Unde cum de tempore electionis celebrandæ statuentes, seu rotulantes, qui prædictum rotulum condiderunt, jam sint ab eorum oneribus, & potestate

absoluti, sequitur quod talis rotulus cessavit, ex dictis supra n. 5. quodque standum est Extravaganti de sexennio disponenti, ex dictis n. 6.

12 Nec dici potest, quod rotulus debet durare saltem usque ad consummatam electionem de proximo faciendam, cum aliàs talis ordinatio, seu rotulus redderetur inefficax, & ad nihilum deserviret.

13 Quia respondetur, rotulum fuisse factum à Reverendissimo P. Generali, & Diffinitoribus tunc existentibus, quorum omnium facultas, & potestas penitus cessat, facta deputatione novorum Diffinitorum, juxta formam const. 7. quæ functio peragitur ante electionem novi Generalis, & sic cessat etiam rotuli observantia, ex superius dictis n. 4. 6. & 11.

14 Nec efficax remanet, cum imò plurima operetur, & inter alia, quod eveniente vacatione Prælatuæ Generalis ante completum triennium per obitum, promotionem, renunciationem, seu aliàs, rotulus adhuc durat. Item voces Capitulares (quæ in rotulo ante decennium prohibentur) non solum præstantur in electione Prælati, verum etiam in pluribus aliis rebus, & actibus Capitularibus, quæ quotidie se offerunt. Præterea rotulus in uno Capitulo editus tendit in Extravagantem, si in aliis duobus Capitulis fuerit confirmatus, ut diximus supra dicto n. 4. Et propterea, quantumvis elapso triennio cesset ejus potestas, multum tamen operatur ad effectum recipiendi confirmationem in aliis duobus Capitulis, ut possit transire in Extravagantem, cum aliàs necesse sit, ut rotulus esse incipiat, & stabilizetur, ut suo tempore confirmetur, & robur legis perpetuæ obtineat, & ea fuit intentio rotulantium ibi, *para que quede por extravagante, &c.*

15 Secundò quæritur, an ii, qui durante præsentis triennio compleverunt sexennium habitus, debeant admitti post cessationem rotuli.

16 Respondetur, omnino etiam admitti debere, quia satis est, quod de tempore electionis rotulus jam cessaverit, & ipsi inveniantur capaces juxta dispositum de sexennio in dicta Extravag. 4. ad const. 42. In consideranda enim personarum capacitate, vel incapacitate debet attendi tempus, quo actus ad personas applicatur, ut per text. in c. post sessionem, de probat. tenet ibid. Felin. sub n. 8. cujus doctrinam sæpius Ros. canonizavit in pluribus decis. relatis per Loter. de re ben f. lib. 1. q. 40. n. 129. Aliàs autem daremus in rotulo effectum contrarium, nempe cessationem, & operationem, quod esset absurdum, & multò absurdius, si post ejus cessationem tolleretur effectus Extravagantis, quæ est lex perpetua reviviscens per cessationem rotuli, ut per Put. Cresc. Paris. & Gonz. ubi supr. n. 10.

17 Tertiò quæritur, an qui durante præsentis triennio sexennium habitus impleverunt, & deinde post prædicti rotuli cessationem constituendi sunt in possessione actuum capitularium, possint etiam per novum rotulum desuper faciendum prohiberi, ne ante integrum decennium habitus admittantur?

18 Respondetur, posse quidem prohiberi, non obstante eorum possessione. Quia cum talis rotulus à toto diffinitorio futuri Capituli sit proponendus, & ab universo ordine approbandus, negari non potest, quin talis ordinatio fieri possit. Generale enim Capitulum, in quo totus ordo repræsentatur, habet facultatem faciendi hujusmodi ordinationes, & in specie videmus, quod jus quæsitum quoad proprietatem, quod habebant recentius professi, ut ad actus capitulares, admitterentur, ex d. const. 42. fuit sublatum per Extrav. 2. & per Extrav. 4. ad eandem const. ut superius vidimus n. 6. unde si potuit hoc fieri respectu proprietatis, multò magis fieri poterit respectu possessionis cum regulare sit, quod proprietas absorbet possessionem, c. cum dilectus,

dilectus, de caus. possess. & prop. Gratian. discept. 898. n. 10. Rota coram Seraph. dec. 1484. n. 8. Post. de ma. ut. observat. 108. n. 24.

ALIA CONSULTATIO EJUSDEM.

19 **I**N eodem Capitulo Generali de anno 1642. fuit diffinitum, ut sequitur: *Item en quanto à lo que dispone en la extravagante primera, en la constitucion primera, y en la constitucion 70 que los Definidores del Capitulo General, y los deputados del Capitulo privado confirmen, ò infirmen, aprueben, ò reprueben la eleccion del Prior de San Bartholome, como vieren que conviene, ò segun sus consciencias: declaramos, que esto se de entender, y se entiende conforme al derecho comun con pleno conocimiento de causa, citado el electo, y no en otra manera alguna, loqual se de entender ansi mismo en las elecciones de los Priores, &c.*

20 **Q**uæritur igitur an ista diffinitio sit verè, & propriè rotulus, ita ut durare non possit ultra triennium, id est, post dimissa officia suorum Diffinitorum.

21 **R**espondeo hanc ordinationem, seu diffinitionem non esse verè rotulum, sed declarationem, ibi, *declaramos que esto, que sea de entender, &c.* Unde facile crederem, post triennium non expirare. Declaratio enim non est nova diffinitio, l. *heredes palam*, §. *si quid*, ff. de testam. l. *adco*, §. *videtur*, ff. de acquir. rer. dominio, Clement. exivi, §. *harum declarationum de verborum signif. gloss. verb. de novo*, in cap. *per suas, de donat.* Oldrad. consil. 224. n. 20. & consil. 318. in fin. Sed antiquæ, & obscuræ dispositionis explicatio. Dec. in l. *edita*, n. 47. C. de edend. Paris. consil. 65. n. 5 & seq. vol. 1. Ruin. consil. 224. n. 6. vol. 1. Socin. jun. consil. 95. n. 72. & 76. vol. 3. Et quemadmodum antiquæ constitutiones sunt perpetuæ, ita etiam illarum declarationes, quia declarans non mutat essentiam, aut naturam dispositionis. Rol. consil. 15. n. 27. vol. 3. Dec. consil. 8. n. 221. vol. 1. & consil. 6. n. 30. lib. 4. Menoch. consil. 331. n. 100. & consil. 360. n. 5. & consil. 443. n. 71.

22 **V**erùm ista nova diffinitio, quatenus se refert ad jus commune, indiget etiam sua declaratione, nempe quod tunc demùm in cassatione, seu infirmatione electionis plena causæ cognitio, & electi citatio adhiberi debeat, quando electio cassatur ob vitium personæ, juxta terminos cap. *super eo* 12. & ibi gloss. verb. *non vitio personæ, de elect.*

23 **U**bi exemplificat in electione cassata ob prætersam electi irregularitatem oppositam, illegitimitatem, vel aliquod crimen sibi objectum, quibus casibus necesse est de jure processum compilare, & electum citare, ut suas afferat defensiones. Et ratio est, quia tunc electus in judicio succumbens manet ineligibilis, ut docet gl. *ibidem*, & propterea præcisè judicialiter procedendum est, secundum juris terminos, ut bene in proposito Valenz. consil. 44. n. 3. lib. 3. Menoch. consil. 96. n. 15. Et in terminis Rodrig. quest. reg. tom. 2. q. 52. art. 12. Portel. tom. 2. respons. moral. part. 2. casu 4. n. 4. Et lato calamo, loquendo in individuo de his constitutionibus, & Extravagantibus Ordinis sancti Hieronymi, diximus apud Vote decisiva D. Barb. vot. 36. ex n. 11. ubi ibidem tenuimus, quando tacitè, & complicato modo Confirmatores denegant, confirmationem, percutiendo personam electi, veluti cum confirmatores dicunt electoribus, quod alterum eligant, vel quod pro electo suffragia non præstent.

24 **S**ecus autem, quando electio cassatur ob defectum formæ, vel alicujus solemnitatis, quia tunc æquum non est, ut desuper processus compiletur, aut citetur electus, cum ex tali cassatione non maneat ineligibilis, ut expressè dicit text. in d. cap. *super eo*, ibi, *quod si prior electio, non vitio personæ, sed modo electio-*

nis cassatur, promotionem ejus in eadem etiam Ecclesia non debeat impedire, de elect.

Aliàs enim nulla esset cassatio, quæ litibus non implicaretur, quod sacri Canones, & universæ Regularium constitutiones abhorrent, increpante Apostolo 1. ad Corinth. cap. 6. ibi, *quare non magis injuriam accepistis, &c. & quare non magis fraudem patimini, &c. & vix fieri posset aliqua electio, si illis non foret involuta.* Et si hoc casu infirmatæ electionis ex defectu formæ processus deberet compilari, utique diffinitio in ultimo capitulo facta non esset juri communi conformis, nec esset antiquarum constitutionum declaratio, sed imò diceretur dispositio, quia ex quo addit, minuit, vel alterat, non dicitur stare in puris terminis declarationis. Rom. consil. 45. Socin. sen. consil. 46. n. 5. vol. 1. Calderin. consil. 137. aliàs 16. de prabend. in principio.

Tota ergo difficultas reducitur ad id, quando in ambiguo manet causa cassationis, utrum ex defectu formæ, vel ob vitium personæ facta fuerit, an scilicet eo casu processus debeat compilari, & citari electus.

Et quidem negativè videtur respondendum, quia electus eo casu nequaquam credere debet, ad sui injuriam cassatam fuisse electionem, sed ob bonum commune Religionis, & ad majorem illius profectum, ut bene D. M. Barbof. vot. 4. & n. 39. & seqq. ubi plura cumulat. Aliter enim sentire redolet ambitionem, quæ sæpè pia pectora invadit; nam ut ait D. Ambrosius super Luc. sæpè quos vitia nulla delectant, quos nulla potest movere luxuria, nulla avaritia subvertere, facit ambitia criminosos: & sapienter Euseb. homil. 4. ad Malach. ibi: Quid, inquam, prodest si in habitatione silentium sit, & in habitatoribus tumultus, & colluctatio passionum? Divus quoque Bern. super Cant. serm. 29. ibi, non legistis in regula vestra, quod quicquid sit sine voluntate, vel consensu Spiritus & Patris, vanæ gloriæ deputabitur, non mercedi? Divus Aug. epist. 5. ibi, concordia civitates construuntur, fervet Religio, valet æquitas, pollet humanitas, florent divinarum disciplinarum studia. D. Petr. Chrysolog. serm. 53. ibi, pax perfectio est sanctitatis, justitiæ regula, magistra doctrinæ, moram custodia, atque in rebus omnibus laudabilis disciplina. Et plura D. Greg. Nazianz. orat. 53. in fin.

Nec propterea electus manet ineligibilis, vel alioqui notatus, quia esset judicium temerarium dicere, quod talis electus judicabitur suspectus, vel infamatus de aliquo crimine, cum aliàs citra vitium personæ multis viis possit cassari electio, etiam digni. Banez de just. & jur. q. 67. art. 2. in resp. ad 2. & dixi d. vot. 36. n. 22. Humiliter enim, & fortiter se gerere debet talis electus, nec hominum dicta attendere, quia ut docet D. Hieronymus in epist. ad Pammach. Prima virtus Monachi est contemnere hominum judicia.

Quod autem hoc relinquendum sit confirmatorum conscientis, comprobatur tum ex dispositione juris, ut in Clement. Exivi, §. *demùm*, de verb. signif. ibi, *confirmetur, seu infirmetur, prout secundum Deum visum fuerit expedire, &c.* cujus text. decisio, licet pro Seraphico ordine condita sit, attamen ex quo est in corpore juris inserta, & ejus ratio generalis omnes comprehendit, omnibus quoque Religionibus necesse est ut fiat communis, ut per Bart. & alios tenet D. M. Barbofa d. vot. 4. n. 33.

Tum etiam ratione, quia quemadmodum electores libere eligant quem judicant dignum scientia privata, ita etiam confirmatores ex eadem privata scientia possunt confirmare, vel cassare electionem, quando non tangitur persona electi, nec alius coelectus concurrebat. D. M. Barthol. latè d. vot. 4. ex n. 35. præsertim n. 33. qui

qui plurima congerit, & de jure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 115.

- 30 Tum & tertio, quia idem disponitur in d. Extrav. 1. ad constit. 1. ibi: *Rogamos y amonestamos à los Padres diffinidores, que en la eleccion del General no confirmen, salvo à persona que sea suficiente para regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente los encargamos sus consciencias: & in d. const. 7. ibi, confirmen ò infirmen segun les pareciere que conviene.* Etenim si in hoc casu processus foret compilandus, constitutiones non ita strictè negotium conscientiarum confirmatorum committerent, & tamen ista conscientiarum commissio aliquid debet operari, cum aliàs, si per tramites juris, & processu compilato cassatio fieri deberet, otiosa esset talis commissio, cum de jure etiam insit. Quando verò constitutiones (ut in casu nostro) deferunt confirmationem, seu infirmationem conscientiarum confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda. Masc. de prob. concl. 414. & non potest moveri quæstio, quod malè egerint. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 10. n. 13. nec requiritur citatio, imò absque ea procedere poterunt. Tiraquel. tract. res inter alios acta, vers. limita quintò, minusque erit necessaria judicialis probatio. Sanch. lib. 3. disp. 8. num. 4. Sed cognitio ex privata scientia resultans ad id erit omnino sufficiens, ut benè in puncto D.D. Barbosa d. vot. 4. n. 26.
- 31 Tum denique, quia stylus, & observantia hujus sacræ religionis favet juri confirmatorum, ex quo (ut supponitur) sæpe sæpius, ex sola privata, & extrajudiciali scientia electiones infirmant. Quæ observantia, cum sit constitutionum interpres, ad l. si de interpretatione, ff. de legib. c. cum dilectus, de consuetud. plurimum est attendenda, ut in terminis nostris D.D. Barbosa qui plures allegat d. vot. 4. n. 37. etiam si esset contra jus, Abb. in c. cum terra, n. 2. vers. sed consuetudo, de elect. Rot. qua alios refert, decis. 65. n. 1. p. 1. recent. & ipsemet dixi d. vot. 36. n. 24.
- 33 Ex quibus videtur esse deferendum confirmatorum conscientiarum, quando in ambiguo manet causa cassationis electionis, & neque expressè, neque racitè honor electi infringitur. Salvo in omnibus meliori judicio. Matriti die prima Maii 1645.

Bracharen. Thesauraria.

Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter uno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans justificare primum modum vacationis, saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris provisionis resignarii necessarium non est mentionem facere de reservatione pensionis.

VOTUM CV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii, & in Nunciatura Hispaniarum Judicis Apost.

- 1 Papa Doctorem Barbosam providit de Thesauraria S. Ecclesie Vimaranesis in forma gratiosa.
- 2 Renuntiat cum reservatione annua pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera.
- 3 Collatio datur resignatorio cum claus. *adhuc per obitum Joannes*, quia nondum resignans possessionem obtinerat.

- 4 Resignatarius cum recusasset pensionem solvere succubuit.
- 5 Dubia disputanda proponuntur.
- 6 Vacationis uno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans justificare primum modum vacationis, saltem de facto.
- 7 Claus. Sive per obitum Joannis, est accessoria ad resignationem narratam.
- 8 Vacatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiosa.
- 9 Provisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem.
- 10 Cessio quæ dicatur, & quæ resignatio, & in quo differant?
- 11 Resignans quando ad titulum beneficii resignati fuit ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatione facere de hoc mentionem, aliter resignatio est nulla.
- 12 In litteris provisiis nunquam, vel rarò fit mentio de pensione reservata.
- 13 Littera resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti & extensi.
- 14 Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narrativa cedentis, & cessionarii.
- 15 Consentiens in una parte, videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.
- 16 Supplicatio, quæ dicitur matrix, prius attendi debet quàm bulla.
- 17 Littera à supplicatione recipiunt passivam interpretationem.
- 18 Expeditores Bullarum non possunt præjudicare supplicanti.

Cum aliàs in mense Apostolico vacasset Thesauraria Vimaranesis per obitum q. Joan. Nogueira, S.D.N. illam contulit Doctori D. Augustino Barbosa, & litteræ fuerunt desuper expeditæ in forma gratiosa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & providemus*, ita ut vacatio per obitum Joannis fuerit omnino consumpta, & consequenter expiraverit reservatio.

Possessione tamen adhuc non habita, D. Doctor cessit & renunciavit prædictæ dignitati in manibus Sanctissimi, & in favorem Balthasar Diaz, cum reservatione annuæ pensionis 200. ducatorum auri de Camera, & cum solita clausula, *non aliàs, aliter, neque alio modo.*

In supplicatione autem hujusmodi cessionis petitur collatio ad favorem Balthasar, & fuit addita clausula, *Adhuc per obitum dicti Joannis*, & non fuit apposita clausula, *quod dictus Augustinus una cum dicta pensione commodè vivere potest.* Et ita sub eadem data & ex ventre ejusdemmet supplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apostolicæ, aliæ super provisione Balthasar cum prædicta clausula, *adhuc per obitum Joannis*, & sine ulla mentione pensionis; aliæ verò super reservatione ejusdem pensionis ad favorem D. Doctoris Barbosa, cum clausulis & decretis amplissimis, & prægnantissimis, ad effectum exigendi, ac etiam cum speciali & expresso decreto regressus, & seu ingressus, & accessus in eventum non solutionis.

Cum ob non solutionem lis acriter ventilata fuerit in facto Rotæ Auditorio, & in aliis Hispaniæ & Lusitanæ Tribunalibus, semper prædictus Balthasar succubuit, & ubique fuit uniformiter cognita justitia D. Doctoris Barbosa, adeò ut vix aliquis doctus existerit, qui de ea plenissimè non fuerit informatus, cum pro causæ defensione doctissimam praxim exigendi pensiones, ubique celebrem nuper ediderit. Et denique vigore

gore prædicti decreti super ingressu & accessu, fuit pacificè in possessionem immisus.

Cæterum adversarius nihil non tentans adhuc non acquiescit. Prætenit enim, quod ex quo obtinuit gratiam saxe provisionis cum clausula, *adhuc per obitum*, potest supplantare reservationem pensionis, præsertim cum in eadem provisione nulla mentio de pensione facta fuerit. Et quod plus est, asserit quod gratia provisionis non originatur ex cessione D. D. Barbosa, sed ex obitu Joannis, & quod reservatio pensionis non sit respectiva ad consensum adhibitum in cessione.

De istis igitur cum disputaretur apud supremum Lusitanæ consilium, fuerunt proposita duo dubia, quorum alterum consistit in puncto juris, videlicet an Balthasar omitta vacatione ex causa resignationis, aut cessionis, possit capere vacationem per obitum Joannis, in vim clausulæ, *adhuc per obitum*.

Alterum verò consistit in stylo expeditionum Romanæ Curie, nempe, utrum necessarium fuerit in litteris provisionis ejusdem Balthasaris facere expressam mentionem de reservatione pensionis, taliter quod ob non factam hujusmodi mentionem, Balthasar possit opponere & excipere de defectu consensus ipsius, & sic de nullitate reservationis.

Super quibus pro veritate consultus, quoad primum negativè duxi respondendum, videlicet non posse omitta vacatione per resignationem capere aliam vacationem per obitum Joannis, quia vacatio per resignationem est primæva, principalis, originaria, & causativa provisionis, & propterea supplantari non debet cum sua correspondente reservatione pensionis. Clausula autem, *adhuc per obitum*, stat accessoriè, & sic intrat de plano trita regula, & trivialis conclusio in materia beneficii, quod quando principaliter expresso, & narrato uno modo vacationis, sit postea expressio de aliis (sive individualiter, sive generaliter sub clausula, *sive præmissis*, sive alio quovis modo vacaverit, seu ad præsens vacet) tunc impetrans non potest omittere, seu negligere primum modum vacationis dispositivè narratum, sed imò præcisè tenetur justificare illum, saltem de facto; interim tamen non aperitur sibi via recurrendi ad alios modos vacationum, seu ad clausulas generales, nec potest se illis juvare addit. ad Rot. dec. 1. de rescript. à n. 8. in nov. & facit dec. 305. & 475. n. 2. lib. 3. part. 3. divers. Put. dec. 266. n. 5. & dec. 400. l. 3. Paris. de resign. lib. 10. q. 3. n. 11. & seqq. Lotet. de re benef. l. 3. q. 8. n. 11. Garc. de benef. part. 11. c. 1. n. 36. ibi: [Secundo adverte, quod ita demum per clausulas generales, sive alio quovis modo, potest impetrans consequi beneficium ex alia vacatione, si vacationis modus dispositivè, seu assertivè expressus, saltem de facto justificetur, prout fieri debet, ut possit recurri ad clausulas generales.] Et singulariter observat Theod. Rub. in singul. Rota, tom. 2. p. 4. claus. 100.

Et in terminis prædictæ clausulæ, adhuc per obitum, Put. decis. 268. aliàs in correctis 267. lib. 3. ibi, non obstat clausula sive per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione appositæ, quia nihil facit, cum accessoria esset ad resignationem narratam.

Ultra quod, dato quod Balthasar neglecta vacatione per resignationem, posset se juvare prædicta clausula, *adhuc per obitum*, nihilominus sibi non suffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Joannis jam fuerat consumpta per provisionem factam in favorem dicti Doctoris Barbosa, & per litteras in forma gratiosa desuper expeditas, glos. in Clem. 1. verb. collatio, & ibi Vital. n. 47. ut lit. pend. Bellarm. dec. 563. Simonet. de reservat. q. 55. Garc. de benef. p. 4. cap. 2. n. 2. Rot. dec. 24. de præb. in antiq. & dec. 490. per tot. & dec. 523. n. 2. part. 2. recent. cum aliàs ad effectum

consumendi vacationem sufficeret provisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, nec apprehensa possessione, latè Garc. ubi prox. num. 11. & 15. Gonz. ad reg. 8. cancel. gloss. 15. § 2. n. 31. & seq. Rot. dec. 498. & d. dec. 523. n. 2. part. 2. recent. Duran. dec. 263. n. 12. Rota dec. 385. n. 20. part. 5. recent. Et hæc quidem sunt conclusiones indubitabiles in sacro Rotæ Auditorio, aliisque Romanæ Curie tribunalibus.

Quoad secundum verò dubium, responderetur non fuisse necessarium facere mentionem de reservatione pensionis in litteris provisionis. Et pro materiæ dilucidatione, & styli intelligentia præsumendum est, quod aliud est cessio, aliud resignatio. Cessio enim propria dicitur, quando renunciens non habet in sui favorem litteras expeditas, aut si habet, adhuc non apprehenderat possessionem præbendæ renunciatæ, qui est casus noster, in quo Dataria Apostolica consuevit apponere in capite supplicationis, *cessio*, & in corpore ejusdem supplicationis dicitur, quod prædictus orator, *omni & cuicunque juri, &c. cedit, &c. sponte & liberè in favorem, &c. non aliàs, &c.* Resignatio autem propriè dicitur quando renunciens habet possessionem, & tunc apponitur in capite supplicationis, *resignatio*, & in corpore dicitur quod prædictus orator *resignare intendit, prout resignat, &c.* ut videre est per formulas quas affert Parisius de resign. lib. 8. q. 7. per tot.

Et cum hoc præsupposito dicendum est, quod in cessionibus in favorem nunquam ponitur clausula quod prædictus cedens unà cum dicta pensione aliunde commodè vivere potest. Nec in litteris provisionis ad favorem cessionarii fit mentio de pensione reservata.

Et ratio utriusque dicti est, quia cum cedens non renuntiet beneficio possessum, non est necesse constare quod aliunde vivere possit. Etenim si narratur Papæ quod cedit possessione minimè habita, clarum est, quod aliunde vivit, cum aliàs vixerit, & vivat absque fructibus beneficii renunciati. Solet enim Papa magis prospicere commoditati possessorum, quàm eorum qui adhuc possessione non habita renuntiant beneficiis.

Præterea quando prædictus Doctor Barbosa post adeptam possessionem renuntiasset, adhuc defectus dictæ clausulæ, Aliunde, &c. in supplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis pensionis in litteris provisionis resignatarii, nullius essent considerationis, quia defectus isti in nullo alio casu respiciunt substantiam gratiæ, nisi quando resignans fuit ad sacros Ordines promotus ad titulum beneficii resignati, juxta decretum Concilii Trid. sess. 21. de reformat. c. 2. Paris. de resign. lib. 2. q. 6. n. 40. & q. 14. n. 5. & seq. & lib. 8. q. 7. n. 47.

Et revera, practici Romanæ Curie non possunt non mirari de talis dubii propositione, cum aliàs experientiâ noverint, quod ex ventre ejusdem supplicationis expediuntur binæ litteræ Apostolicæ; aliæ quæ respiciunt collationem beneficii, ejusque possessionem; aliæ verò quæ concernunt reservationem pensionis, ejusque exactionem. Unde cum pensio ista sit benè reservata, & constituta in suis propriis & peculiaribus Bulli, reservationis, quid refert quod in litteris provisionis nulla fuerit facta mentio de pensione. Etenim nec erat necessarium facere dictam mentionem, nec debuit fieri, tum propter stylum, & rationes supradictas: tum etiam, quia pensionarius non est exacturus in vim litterarum provisionis, cum adhuc, & non ad alium effectum expediantur litteræ reservationis cum tot clausulis & decretis in favorem ejusdem pensionarii.

Atque

qui plurima congerit, & de jure Eccles. lib. 1. c. 19. n. 115.

- 30 Tum & tercio, quia idem disponitur in d. Extrav. 1. ad constit. 1. ibi: *Rogamos y amonestamos a los Padres diffinidores, que en la eleccion del General no confirmen, salvo a persona que sea suficiente para regir la Orden, cerca de lo qual estrechamente los encargamos sus consciencias*: & in d. const. 7. ibi, *confirmen o infirmen segun les pareciere que conviene*. Etenim si in hoc casu processus foret compilandus, constitutiones non ita strictè negotium conscientiarum confirmatorum committerent, & tamen ista conscientiarum commissio aliquid debet operari, cum aliàs, si per tramites juris, & processu compilato cassatio fieri deberet, otiosa esset talis commissio, cum de jure etiam insit. Quando verò constitutiones (ut in casu nostro) deferunt confirmationem, seu infirmationem conscientiarum confirmatorum, eorum dicto est fides adhibenda. Masc. de prob. concl. 414. & non potest moveri quæstio, quod malè egerint. Sanch. de matr. lib. 3. disp. 10. n. 13. nec requiritur citatio, imò absque ea procedere poterunt. Tiracquel. tract. res inter alios acta, vers. limita quinto, minusque erit necessaria judicialis probatio. Sanch. lib. 3. disp. 8. num. 4. Sed cognitio ex privata scientia resultans ad id erit omnino sufficiens, ut benè in puncto D.D. Barbosa d. vot. 4. n. 26.
- 31 Tum denique, quia stylus, & observantia hujus sacræ religionis favet juri confirmatorum, ex quo (ut supponitur) sæpe sæpius, ex sola privata, & extrajudiciali scientia electiones infirmant. Quæ observantia, cum sit constitutionum interpretes, ad l. si de interpretatione, ff. de legib. c. cum dilectus, de consuetud. plurimum est attendenda, ut in terminis nostris D.D. Barbosa qui plures allegat d. vot. 4. n. 37. etiam si esset contra jus, Abb. in c. cum terra, n. 2. vers. sed consuetudo, de elect. Rot. qua alios refert, decis. 65. n. 1. p. 1. recent. & ipsemet dixi d. vot. 36. n. 24.
- 33 Ex quibus videtur esse deferendum confirmatorum conscientiarum, quando in ambiguo manet causa cassationis electionis, & neque expressè, neque tacite honor electi infringitur. Salvo in omnibus meliori judicio. Matriti die prima Maii 1645.

Bracharen. Thesauraria.

Clausula, *adhuc per obitum*, accessoriè stat ad vacationem narratam. Expresso & narrato principaliter uno modo vacationis, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans justificare primum modum vacationis, saltem de facto. Vacatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiosa. In litteris provisionis resignatarii necessarium non est mentionem facere de reservatione pensionis.

VOTUM CV.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii, & in Nunciatura Hispaniarum Judicis Apost.

- 1 Papa Doctorem Barbosam providit de Thesauraria S. Ecclesie Vimaranesis in forma gratiosa.
- 2 Renuntiat cum reservatione annua pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera.
- 3 Collatio datur resignatario cum claus. *adhuc per obitum Joannes*, quia nondum resignans possessionem obtinerat.

- 4 Resignatarius cum recusasset pensionem solvere succubuit.
- 5 Dubia disputanda proponuntur.
- 6 Vacationis uno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans justificare primum modum vacationis, saltem de facto.
- 7 Claus. Sive per obitum Joannis, est accessoria ad resignationem narratam.
- 8 Vacatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiosa.
- 9 Provisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vacationem.
- 10 Cessio qua dicatur, & qua resignatio, & in quo differant?
- 11 Resignans quando ad titulum beneficii resignati fuit ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatione facere de hoc mentionem, aliter resignatio est nulla.
- 12 In litteris provisiis nunquam, vel raro fit mentio de pensione reservata.
- 13 Littera resignationis non expediuntur in Cancellaria, vel Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstati & extensi.
- 14 Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narrativa cedentis, & cessionarii.
- 15 Consentiens in una parte, videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis.
- 16 Supplicatio, qua dicitur matrix, prius attendi debet quam bulla.
- 17 Littera à supplicatione recipiunt passivam interpretationem.
- 18 Expeditores Bullarum non possunt præjudicare supplicanti.

Cum aliàs in mense Apostolico vacasset Thesauraria Vimaranesis per obitum q. Joan. Nogueira, S.D.N. illam contulit Doctori D. Augustino Barbosa, & litteræ fuerunt desuper expeditæ in forma gratiosa, in quibus Papa dicit, *conferimus, & providemus*, ita ut vacatio per obitum Joannis fuerit omnino consumpta, & consequenter expiraverit reservatio.

Possessione tamen adhuc non habita, D. Doctor cessit & renunciavit prædictæ dignitati in manibus Sanctissimi, & in favorem Balthasar Diaz, cum reservatione annuæ pensionis 200. ducatorum auri de Camera, & cum solita clausula, *non aliàs, aliter, neque alio modo*.

In supplicatione autem hujusmodi cessionis petitur collatio ad favorem Balthasar, & fuit addita clausula, *Adhuc per obitum dicti Joannis*, & non fuit appositæ clausula, *quod dictus Augustinus unà cum dicta pensione commodè vivere potest*. Et ita sub eadem data & ex ventre ejusdemmet supplicationis fuerunt expeditæ binæ litteræ Apostolicæ, aliæ super provisione Balthasar cum prædicta clausula, *adhuc per obitum Joannis*, & sine ulla mentione pensionis; aliæ verò super reservatione ejusdem pensionis ad favorem D. Doctoris Barbosa, cum clausulis & decretis amplissimis, & prægnantissimis, ad effectum exigendi, ac etiam cum speciali & expresso decreto regressus, & seu ingressus, & accessus in eventum non solutionis.

Cum ob non solutionem lis acriter ventilata fuerit in sacro Rotæ Auditorio, & in aliis Hispaniæ & Lusitanæ Tribunalibus, semper prædictus Balthasar succubuit, & ubique fuit uniformiter cognita justitia D. Doctoris Barbosa, adeò ut vix aliquis doctus extiterit, qui de ea plenissimè non fuerit informatus, cum pro causæ defensione doctissimam præxim exigendi pensiones, ubique celebrem nuper ediderit. Et denique vigore

gore prædicti decreti super ingressu & accessu, fuit pacificè in possessionem immisus.

Cæterum adversarius nihil non tentans adhuc non acquiescit. Prætenit enim, quod ex quo obtinuit gratiam saxe provisionis cum clausula, *adhuc per obitum*, potest supplantare reservationem pensionis, præsertim cum in eadem provisione nulla mentio de pensione facta fuerit. Et quod plus est, asserit quod gratia provisionis non originatur ex cessione D. D. Barbosa, sed ex obitu Joannis, & quod reservatio pensionis non sit respectiva ad consensum adhibitum in cessione.

De istis igitur cum disputaretur apud supremum Lusitanæ consilium, fuerunt proposita duo dubia, quorum alterum consistit in puncto juris, videlicet an Balthasar omitta vacatione ex causa resignationis, aut cessionis, possit capere vacationem per obitum Joannis, in vim clausulæ, *adhuc per obitum*.

Alterum verò consistit in stylo expeditionum Romanæ Curie, nempe, utrum necessarium fuerit in litteris provisionis ejusdem Balthasaris facere expressam mentionem de reservatione pensionis, taliter quod ob non factam hujusmodi mentionem, Balthasar possit opponere & excipere de defectu consensus ipsius, & sic de nullitate reservationis.

Super quibus pro veritate consultus, quoad primum negativè duxi respondendum, videlicet non posse omitta vacatione per resignationem capere aliam vacationem per obitum Joannis, quia vacatio per resignationem est primæva, principalis, originaria, & causativa provisionis, & propterea supplantari non debet cum sua correspondente reservatione pensionis. Clausula autem, *adhuc per obitum*, stat accessorie, & sic intrat de plano tria regula, & trivialis conclusio in materia beneficii, quod quando principaliter expresso, & narrato uno modo vacationis, sit postea expressio de aliis (sive individualiter, sive generaliter sub clausula, *sive præmissis*, *sive alio quovis modo vacaverit*, seu *ad præsens vacet*) tunc impetrans non potest omittere, seu negligere primum modum vacationis dispositivè narratum, sed imò præcisè tenetur justificare illum, saltem de facto; interim tamen non aperitur sibi via recurrendi ad alios modo vacationum, seu ad clausulas generales, nec potest se illis juvare addit. ad Rot. dec. 1. de rescript. à n. 8. in nov. & facit dec. 305. & 475. n. 2. lib. 3. part. 3. divers. Put. dec. 266. n. 5. & dec. 400. l. 3. Paris. de resign. lib. 10. q. 3. n. 11. & seqq. Loter. de re benef. l. 3. q. 8. n. 11. Garc. de benef. part. 11. c. 1. n. 36. ibi: [Secundo adverte, quod ita demum per clausulas generales, sive alio quovis modo, potest impetrans consequi beneficium ex alia vacatione, si vacationis modus dispositivè, seu assertivè expressus, saltem de facto justificetur, prout fieri debet, ut possit recurri ad clausulas generales.] Et singulariter observat Theod. Rub. in singul. Rota, tom. 2. p. 4. claus. 100.

Et in terminis prædictæ clausulæ, adhuc per obitum, Put. dec. 268. aliàs in correctis 267. lib. 3. ibi, non obstat clausula sive per obitum, quæ videbatur æquè principaliter in supplicatione appositæ, quia nihil facit, cum accessoria esset ad resignationem narratam.

Ultra quod, dato quod Balthasar neglecta vacatione per resignationem, posset se juvare prædicta clausula, *adhuc per obitum*, nihilominus sibi non suffragaretur, ex quo vacatio inducta per obitum Joannis jam fuerat consumpta per provisionem factam in favorem dicti Doctoris Barbosa, & per litteras in forma gratiosa desuper expeditas, gloss. in Clem. 1. verb. collatio, & ibi Vital. n. 47. ut lit. pend. Bellarm. dec. 563. Simonet. de reservat. q. 55. Garc. de benef. p. 4. cap. 2. n. 2. Rot. dec. 24. de præb. in antiq. & dec. 490. per tot. & dec. 523. n. 2. part. 2. recent. cum aliàs ad effectum

consumendi vacationem sufficeret provisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, nec apprehensa possessione, latè Garc. ubi prox. num. 11. & 15. Gonz. ad reg. 8. cancel. gloss. 15. § 2. n. 31. & seq. Rot. dec. 498. & d. dec. 523. n. 2. part. 2. recent. Duran. dec. 263. n. 12. Rota dec. 385. n. 20. part. 5. recent. Et hæc quidem sunt conclusiones indubitabiles in sacro Rotæ Auditorio, aliisque Romanæ Curie tribunalibus.

Quoad secundum verò dubium, responderetur non fuisse necessarium facere mentionem de reservatione pensionis in litteris provisionis. Et pro materiæ dilucidatione, & styli intelligentia præsumendum est, quod aliud est cessio, aliud resignatio. Cessio enim propria dicitur, quando renunciens non habet in sui favorem litteras expeditas, aut si habet, adhuc non apprehenderat possessionem præbendæ renunciatæ, qui est casus noster, in quo Dataria Apostolica consuevit apponere in capite supplicationis, *cessio*, & in corpore ejusdem supplicationis dicitur, quod prædictus orator, *omni & cuicunque juri*, &c. *cedit*, &c. *sponte & liberè in favorem*, &c. *non aliàs*, &c. Resignatio autem proprie dicitur quando renunciens habet possessionem, & tunc apponitur in capite supplicationis, *resignatio*, & in corpore dicitur quod prædictus orator *resignare intendit, prout resignat*, &c. ut videre est per formulas quas affert Parisius de resign. lib. 8. q. 7. per tot.

Et cum hoc præsupposito dicendum est, quod in cessionibus in favorem nunquam ponitur clausula quod prædictus cedens unà cum dicta pensione aliunde commodè vivere potest. Nec in litteris provisionis ad favorem cessionarii fit mentio de pensione reservata.

Et ratio utriusque dicti est, quia cum cedens non renuntiet beneficio possessum, non est necesse constare quod aliunde vivere possit. Etenim si narratur Papæ quod cedit possessione minimè habita, clarum est, quod aliunde vivit, cum aliàs vixerit, & vivat absque fructibus beneficii renunciati. Solet enim Papa magis prospicere commoditati possessorum, quàm eorum qui adhuc possessione non habita renuntiant beneficiis.

Præterea quando prædictus Doctor Barbosa post adeptam possessionem renuntiasset, adhuc defectus dictæ clausulæ, Aliunde, &c. in supplicatione, & alter etiam defectus non factæ mentionis pensionis in litteris provisionis resignatarii, nullius essent considerationis, quia defectus isti in nullo alio casu respiciunt substantiam gratiæ, nisi quando resignans fuerat ad sacros Ordines promotus ad titulum beneficii resignati, juxta decretum Concilii Trid. sess. 21. de reformat. c. 2. Paris. de resign. lib. 2. q. 6. n. 40. & q. 14. n. 5. & seq. & lib. 8. q. 7. n. 47.

Et revera, practici Romanæ Curie non possunt non mirari de talis dubii propositione, cum aliàs experientiâ noverint, quod ex ventre ejusdem supplicationis expediuntur binæ litteræ Apostolicæ; aliz quæ respiciunt collationem beneficii, ejusque possessionem; aliz verò quæ concernunt reservationem pensionis, ejusque exactionem. Unde cum pensio ista sit benè reservata, & constituta in suis propriis & peculiaribus Bulli, reservationis, quid refert quod in litteris provisionis nulla fuerit facta mentio de pensione. Etenim nec erat necessarium facere dictam mentionem, nec debuit fieri, tum propter stylum, & rationes supradictas: tum etiam, quia pensionarius non est exacturus in vim litterarum provisionis, cum adhuc, & non ad alium effectum expediantur litteræ reservationis cum tot clausulis & decretis in favorem ejusdem pensionarii.

Atque

Atque ex prædictis patet responsio ad secundam partem hujus dubii, nempe quod Balthasar Diaz non potest excipere de invaliditate reservationis ex prætenso defectu consensus ob non factam hujusmodi mentionem; quia, ut dictum est, hæc mentio non erat necessaria, nec fieri debebat de stylo, de quo testatur Lotter, insignis Romanæ Curiae Advocatus, & noster ibi contemporaneus, *de re benef. lib. 1. q. 35. n. 28.* ibi, *cum in litteris provisivis nusquam fiat mentio de pensione*, &c. Et satis dicitur constare de consensu adhibito reservationi ex inspectione litterarum desuper confectarum, nedum quia inibi à tergo legitur consensus explicitus & formalis; sed etiam, quia est notorius stylus, quod litteræ non expediuntur in Cancellaria, aut Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus sunt præstiti, & extensi, ut bene Paris. *d. lib. 10. q. 3. n. 10.* ibi, quod satis dicitur constare ex litteris, nam de stylo notorio littera non expediuntur, nisi viso consensu præstito & extenso in Camera vel Cancellaria.

14 Præsertim cum hodie originaliter fuerit producta supplicatio matrix, cujus vigore prædictæ litteræ, tam provisionis, quam reservationis pensionis fuerunt expeditæ, prout constat ex data, & clausulis utriusque bullæ, quæ sunt eadem, & idem scriptor, & officialis. Et propterea relatum in dicta supplicatione, habetur pro narrativa cedentis, & cessionarii, & uterque in illa est orator. Rot. *apud Marches. de commiss. p. 1. fol. 544. n. 3. & dec. 352. n. 7. part. 4. recent.* aliàs *part. 1. posth. Farin.* Unde cum in illa sit reservata pensio sine clausula. Aliunde, &c. (quæ in casu isto non erat necessaria) non est opus alia probatione, ut dicamus quod cessionarius, qui consensit prædictæ reservationi, erat de illa bene certioratus, ex quo illam petiit prout & cedens.

15 Præterea, quando non constitisset, prout constat, de expresso consensu prædicti Balthasaris, adhuc ex quo usus fuit prædicta supplicatione, & expeditæ Bullas illius vigore, ac etiam possessionem apprehendit, visus est consensisse reservationi pensionis. Rot. *apud Cavaler. dec. 26.* ibi, de hoc autem consensu sufficienti, Domini satis constare dixerunt; quia cum provisio Francisci, & reservatio pensionis legatur in eadem supplicatione, Franciscus eo ipso quod usus est dicta supplicatione, & secundum illam expeditæ litteras provisionis Archidiaconus ad sui favorem, consensit etiam dictæ reservationi pensionis, &c. Quapropter cum constet de consensu Francisci in una parte, videtur etiam approbare & ratificare omnia contenta in aliis, Put. *dec. 369.* aliàs 359. *lib. 2.*

16 Et ulterius quando in litteris deficit aliqua clausula, quæ existit in supplicatione, aut superfluit in litteris quod deficit in eadem supplicatione, nihil videtur referre, cum aliàs in omnem eventum standum sit supplicationi. Cum enim supplicatio dicatur matrix, prius attendi debet, quam Bulla. Rota *decis. 465. numero 4. & decis. 730. num. 1. part. 2. recent.* Præsertim cum non agitur directè, & principaliter de canonizatione alicujus gratiæ, sed tantum de faciendo fidem super illius concessionem, ad effectum justificationis alicujus narrativæ, aut suppositionis necessariæ, Lotter. *de re benef. libro 3. quest. 2. num. 34.* Et cum aliquod emergerit in litteris dubium, semper recurrendum est ad supplicationem, à qua litteræ recipiunt passivam interpretationem. Idem Lotter. *d. lib. 3. quest. 4. num. 1. & seqq.* quicquid in litteris superflue, vel diminutè ponant expeditores, quia in hoc minimè possunt præjudicare supplicanti. Rota *decis. 459.*

num. 2. part. 3. recent. aliàs *part. 1. in posth. Duran. decis. 265. n. 1.*

Ex quibus concludendum videtur, non posse Balthasarem, omitta vacatione ex causa resignationis, se juvare vacatione per obitum Joannis; ac etiam necessarium non fuisse in casu nostro facere mentionem pensionis in Bulla provisionis, reservationemque fuisse validam. Salvo in omnibus meliori, & saniori judicio, &c. Martii die 4. Junii 1640.

Granatensis Provincialatus Ordinis Eremitarum S. Augustini.

Tempus ad electionem præfixum an & per quem prorogari possit? Possessio qualis debeat esse ut veniat manutenenda? Manutentio quando concedenda, vel non?

VOTUM CVI.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii, & in Nunciatura Hispaniarum Judicis Apost. designati.

- 1 Facti contingentia, & num. 2.
- 3 Officium suum complens, auctoritatem & potestatem amittit.
- 4 Generalis, seu Provincialis non potest prorogare
- 5 Renunciatio tacita tituli per adventum diei præfixa idem operatur quod expressa per dispositionem hominis.
- 6 Provisio, electio, aut collatio non potest fieri, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis.
- 7 Limitata causa limitatum producit effectum.
- 8 Dictio, penitus, adeo præcisam habet naturam, ut nullam admittat modificationem, aut alterationem, & operatur ipso jure nullitatem actus in contrarium gesti.
- 9 Constitutiones singulorum Ordinum, seu monasteriorum observanda.
- 10 Provincialis quando habendus pro absoluto ab officio?
- 11 Diei præfixæ adventus an contempletur ad inducendam tacitam in Provincialatu renunciationem.
- 12 Dictio, alia, est similium repetitiva.
- 13 Dictio, ipsa, est restrictiva temporis, & exclusiva alterius rei.
- 14 Dictio, præfixa, importat certitudinem diei.
- 15 Verbum, sit, importat ipso jure, & denotat requiri statim executionem.
- 16 Dictio, ipso facto, importat ipso jure, statim, & absque aliquo hominis ministerio.
- 17 Participium, absolutus, denotat actum geri ab alio quam ab eo, qui absolvitur.
- 18 Officii vacatione non facta, ad electionem futuri Provincialis deveniri non potest.
- 19 Vacatio officii Provincialatus an pendeat à renunciatione personali.
- 20 Privatio præsupponit habitum.
- 21 Generalatus officii vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur, & num. 22.
- 23 Constitutio una solet aliam declarare.
- 24 Constitutiones loquentes de Capitulo Generali bene adaptus

adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Provinciali.

- 25 Exceptio firmat regulam in non exceptionis, & declarat quid in regula comprehendatur.
- 26 Dictio, semper, ad omne tempus, & ad omnem casum refertur.
- 27 Dictio, duotaxat, est restrictiva ad unum casum solum, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes alios casus præter expressos.
- 28 Dictio, duntaxat, solemnitatem, & formam inducit, & ipsius transgressio vitiat tactum.
- 29 Dictio, statim, nullam dilationem admittit, & est significativa lata sententia.
- 30 Bulla Martini V. refertur.
- 31 Dictio eo ipso, habet in se latam sententiam, & idem importat ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut iudicis ministerio.
- 32 Dictio, ex tunc, denotat ultimam & immediatam præfixi temporis extremitatem.
- 33 Generalis S. Augustini potest dispensare circa mutationem loci ad celebrandum Capitulum Generale.
- 34 Argumentum à majoritate rationis in jure validum.
- 35 Apostolica littera habent paratam executionem ad instar instrumenti publici guarantee, & procedendum ad earum executionem, appellatione remota.
- 36 Excusatio nulla est vani, & affectati timoris.
- 37 Constitutio Martini V. in § 2 refertur.
- 38 Verba posita in præmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem.
- 39 Relectio fieri non potest, nisi concurrentibus vocalibus ejusdem Capituli, nemine discrepante.
- 40 Claus. eo ipso, ipso facto, ipso jure, nullam aliam requirant iudicis sententiam.
- 41 Declaratoria non requiritur ex Rota stylo, quando sumus in facto notorio.
- 42 Alternativa in Provincialatus electione Provincia Granatensis Ordinis S. Augustini confirmatur, præcedente concordia, & n. 43.
- 44 Dictio, Post, est separativa temporis, & significat illius extremitatem immediatam.
- 45 Dictio, immediate, de sui natura exigit præcisam continuationem.
- 46 Immediatum id dicitur quod est sine medio.
- 47 Dictio, immediate, importat ut nullo alio actu, etiam momentaneo interposito, debeat actus celebrari.
- 48 Divisio leonina à jure reprobata.
- 49 Confirmationi Apost. Papa per quasunque alias litteras derogare non censetur.
- 50 Claus. sublata, claudit os parti.
- 51 Claus. sublata, adimit iudici facultatem aliter iudicandi declarandi, aut interpretandi.
- 52 Decretum irritans operatur nullitatem ab initio.
- 53 Generalis potest prorogare Capitulum Generale, & Provincialis provinciale ad tempus, quomodo intelligendum, & n. 54. 55. & 59.
- 56 Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, non potest à Generali differri.
- 57 Electio devolvitur ad Superiorem, elapsa die præfixa ad eligendum.
- 58 Electio est ipso jure nulla, si electores post elapsum tempus elegerint.
- 60 Capitulum potest prorogari existente causa seditionis aut terroris armorum: intelligitur ut n. 61. 62. & 63.
- 64 Possessio est de essentia & substantia manutentionis.
- 65 Possessio etiam asinina, bestialis, seu asinaria, est manutenibilis.
- 66 Dominium præsumitur ex possessione, donec constet de intrusione, seu injusta detentatione.
- 67 Manutentio non est danda ubi constat de defectu domini, seu de improbitate, & vitio possessionis.
- 68 Possessor vitiosus non est tuendus.
- 69 Possessio injusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus.
- 70 Possessionis notoria injustitia ut constet, debet adesse vel possidentis confessio, vel sententia qua transitum fecerit in rem judicatum.
- 71 Clausula importantes latam sententiam quæ?
- 72 Probatio defectus domini ex quibus inducatur.
- 73 Probatio qua sit libris, seu scripturis apertis, nunquam rejicitur.
- 74 Exceptiones requirentes altiore indaginem ad petitorium rejicienda.
- 75 Exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, quando impedit manutentionem.
- 76 Exceptio ubi est clara, non efficitur altiori indaginis, nec est rejicienda, si illud quod est discutendum provenit ex replicatione adversarii.
- 77 Manutentionem petens est actor originarius, & voluntarius.
- 78 Replicatio sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur.
- 79 Probationes per modum summarie informationis ante litem contestatam recepta, nullam fidem faciunt.
- 80 Possessio officii data usque ad certum diem, elapsa die non est manutenibilis adversus concedentem.
- 81 Possidens officium usque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti.
- 82 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem.
- 83 Possessio infecta non est manutenibilis.
- 84 Decretum irritans inficit tanto magis possessionem, si cadat super certo, & individuali corpore beneficii.
- 85 Excommunicationis exceptio opponi potest ubi de sola possessionis manutentione agitur.
- 86 Possessio de tempore mota liti sufficit ad manutentionem.
- 87 Actus repetiti & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis.
- 88 Possessio simplex, nuda, & mera detentatio sufficit ad manutentionem.
- 89 Possessio titulata est manutenibilis.
- 90 Possessorii actus, qui dederunt causam liti, non probant possessionem, nec sufficiunt ad manutentionem.
- 91 Collatio unica contradicta non constituit in quasi possessione juris conferendi.
- 92 Contradictio partis quando impedit mandatum de manutenendo.
- 93 Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex unico actu pacifico.
- 94 Actus gesti post motam litem quando sine manutenibilis.
- 95 Possessio attentata non est manutenenda.
- 96 Inhibitio emanata post possessionem, eam non afficit.
- 97 Appellatio debet interponi in scriptis, & coram iudice à quo.

- 98 *Fides non actuarii non facit fidem.*
 99 *Magistratus presentia omnem metum excludit.*
 100 *Appellatio extrajudicialis an causet attentata.*
 101 *Manutentione non agitur de titulo, vel de possessione.*
 102 *Manutentio quando affert aliquod gravamen, illud est leve, modicum, ac momentaneum.*
 103 *Appellatio expresse interponi debet, ne fiat electio nisi canonica.*
 104 *Capituli dissolutio quomodo facienda.*
 105 *Manutentio solum ceditur ad strictos limites possessionis.*
 106 *Actus causa universalis magis attendenda quam exercitium ipsius actus.*
 107 *Possessione probata quoad unam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem jure comprehensas.*
 108 *Possessio titulata vero, reali, & legitimo titulo est manutenibilis.*
 109 *Forma substantia amplectenda.*
 110 *Capituli major, & sanior pars verum consensum exprimit.*
 111 *Solemnitates in electione viduata Ecclesia qua concurrere debent.*
 112 *Capituli major pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis.*
 113 *Electores non venientes tempore statuto, non sunt amplius expectandi.*
 114 *Electiorem quam citius expediri interest Ecclesia viduata.*
 115 *Papam solus eligere poterit unus Cardinalis, si omnes alii de Conclavi exierint.*
 116 *Magistratus presentia metum excludit.*
 117 *Requirimenta quando juvent.*
 118 *Probationes debent esse clarae, & in contradictorio judicio facta.*
 119 *Tractatus in electionibus an precedere debeant.*
 120 *Presumptio juris stat pro Iudice, quod in omnibus ab eo gestis rite processerit.*
 121 *Constitutio Religionis S. Augustini refertur, & num. 122.*
 122 *Declarationes sacrae Congregat. quam vim habeant.*
 123 *Tempus interpellat pro homine.*
 124 *Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem.*
 125 *Observatio solemnitatum indictionis diei & hora in electionibus non est necessaria quando omnibus est notoria.*
 126 *Obedientia praestatio, & recognitio an habeat vim approbationis? & n. 128.*
 127 *Locus non est de substantia electionis, etiam secundum Religionis S. Augustini constitutiones, & num. 130.*
 128 *Ratio legis ubi cessat, ejus dispositio cessare debet.*
 129 *Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini, & num. 133.*
 130 *Cap. cum nobis, de elect. refertur.*
 131 *Antiquior ex definitioribus qua facere debeat.*

Illustrissime, & Reverendissime Domine. Post completum in Provincialatu triennium, adhuc praetendit R. P. M. Fr. Franciscus de Liaño sibi in eo competere jus, & retinere possessionem, & propterea instat pro manutentione. Ex adverso autem per adventum diei in constitutionibus hujus Ordinis pro celebratione Capituli Provinciali statutae, & praefixae, praetendit R. P. M. Fr. Franciscus de Terminiön modernus Provincialis, quod stantibus litteris convocatoriis, benè, & legitime potuit R. P. M. Fr. Ildephonsus de

Castilla, Vicarius Generalis, ac Praeses Capituli deputatus à Reverendissimo Generali, & à Papa confirmatus, Capitulum celebrare. Quodque electio facta de eodem P. M. Terminiön, est canonica, & possessio per eum capitulariter capta, & per plurimos actus possessorios pacifice continuata, est manutenibilis, prout desuper in ea petit in primis, & ante omnia manuteneri.

Unde proposito dubio, cui sit dandum mandatum de manutenendo in quasi possessione juris exercendi Provincialatum? Licet apud me sit res clara, quod manutentio competat praedicto P. M. Terminiön, quia in hoc judicio summariissimo momentaneae possessionis nil aliud quaeritur, quam quasi possessio de tempore motae litis, saltem pro uno momento, donec in eodem judicio de meliori possessione constet, vel in plenario possessorio de eadem possessione principaliter agatur, aut in petitorio de titulo & proprietate disputetur: attamen agnoscendo bonam fidem, & ne videamur legalibus subterfugiis nudae possessioni insistere, sed magis canonicum titulum ultrò, & spontè propalare, gustandum est de bono jure ad effectum manutentionis. Quamvis enim nec possessio dicti P. M. Terminiön turbida, nec possessorium in casu isto habeat admixtam causam proprietatis, nihilominus talia sibi ex adverso gratis impinguntur objecta, de clandestina electione, de turbativa possessione, pluraque alia de armorum terroribus minùs religiosè vociferantur, quod satius, & modestius nobis visum fuerit, perinde ac si ageretur ad canonizatoriam, titulum & possessionem utriusque partis patefacere, & de omnibus disputationem assumere. Quapropter parcendum nobis est, si minùs brevitati consulendo, praeter, & contra solitum diutius plus triplo, & quadruplo immorari videamur.

Quatuor igitur proponuntur articuli, quorum.

Primus est, quod praedictus P. Liaño nullum habet titulum, nec quidem aliquod juris fomentum, seu adminiculum super hujusmodi Provincialatu.

Secundus, quod sibi non competit manutentio, cum neque habeat possessionem, nec vestigium possessionis.

Tertius, quod praedictus P. M. Terminiön est manutenendus in sua quasi possessione juris exercendi ministerium, seu Praelaturae, seu Provincialatus, non obstantibus praetensis attentatis ex adverso objectis.

Quartus, quod quasi possessio ista est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonicae; & insuper praetensis nullitatibus ex adverso oppositis respondebitur.

ARTICULUS PRIMUS.

ET quoad primum, videtur quod praedicto P. Liaño nullum competit jus in Provincialatu quia ex quo complevit suum triennium in officio, expiravit omnino ejus auctoritas, & potestas, & ulterius in eo non potest se intromittere, tam de jure communi, ut est text. expressus in *l. honor, § gerendorum, in fin.* ibi: [Neque continuare quisquam honores potest, *D. de muner. & honorib. l. nemo, la 2.* ibi: Nemo post completum sui temporis actum, ad eandem rursus sollicitudinem audeat aspirare, *C. de assessorib. & in Authent. de defensor. civitat. §. fin. collat. 3.* ibi: Et biennio complere curam, & siquidem tam biennium in ea cura habent, removeri defensoris sollicitudine. Et infra ibi: Si verò nondum biennium compleverint, digni verò videantur communicare] circulo, impleant reliquum tempus, ultra quod

quod nullus civitatem defendat, sed usque ad hoc solum stet tempus, nisi cuncta civitas, reluctantem nullo, elegerit eum. Et redditur ratio paulò inferius, ibi: Ne frequentia ordinationis, & continuatione curæ, & per quandam machinationem illud tempus renovando, fiat aliquibus infinita prædicta gubernatio. Bald. *consil.* 318. n. 1. lib. 3. Abb. *in c. fin. n. 8. de judic.* Et in terminis, quod Generalis, seu Provincialis non possit prorogare officium suum, mediante prorogatione Capituli, tenent in puncto Mirand. *in manuali Pralat. tom. 2. q. 6. art. 2. conclus. 1.* ibi: Non potest differre Capitulum sua autoritate ultra tempus constitutum, nempe ultra vigiliam Pentecostes cujuscunque sexennii; quin verò inviolabiliter fieri debet electio Generalis ministerii, siue minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiam si plures defuerint vocales. Sigism. Bon. *de elect. dub.* 103. n. 1. ibi: Generalis non potest prorogare officium suum, aut tempus celebrationis Comitiorum generalium: videtur id sequi Castellin. *de elect. c. 6. n. 8. & seq.* dum dicit, quod dilatio electionis Provincialis multa dispendia affert toti Provinciæ. Jul. Lavor. *in elucubrat. tit. 4. de elect. canon. cap. 23. n. 8.* ibi: Nec Generalis potest prorogare officium suum ultra terminum ei præfixum, &c. & nos latius infra n. 55. & seqq.

Quin etiam ex dispositione constitutionum particularium hujus Religionis, ut in *cap. 7. p. 2. sub rubr. de modo celebrationis Capituli Provincialis*, ibi: Quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrectionis. Et ibi: Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Provincialatus officio absolutus, & ad electionem alterius penitus procedatur. Et propterea adveniente die præfixa idem operatur tacita renunciatio tituli, & possessionis facta per ministerium legis, quàm si fieret expressa per dispositionem hominis, cum cardo totius negotii, tam renunciationis, quàm novæ electionis stet solum in tempore, ut benè discurret Castellin. *de elect. c. 8. n. 4. & seqq.* & post plures, quos allegat Peyrin. *de subdito Relig. q. 1. §. 6. vers. Si queras.*

Quinimò renunciatio satis dicitur per constitutionem expressa, ex quo venit in necessariam consequentiam expressi, Menoch. *de arbitr. lib. 2. casu 276. n. 28. Put. decis.* 184. n. 2. lib. 1. Constitutio enim ordinat, quod ad electionem alterius penitus procedatur, quod idem est, ac si expressè disposuisset renunciationem præcessisse, cum aliàs non possit fieri provisio, electio, aut collatio, nisi cum necessario præsupposito renunciationis, aut alterius vacationis, *cap. nulla, de concess. prob. Mascard. de probat. conclus.* 1401. n. 8. Gonz. *ad regul. 8. gloss.* 15. §. 1. n. 40.

Prout in simili videmus, quod beneficium collatum ad certum tempus limitatum, eo lapsò, statim sine aliqua mora, aut temporis intercapedine inducitur vacatio: quia regulare est, quod limitata causa limitatum producit effectum, *ad l. in agris, D. de acquir. rer. domin. l. age, C. de transact.* & benè in proposito Gonzal. *ubi sup. d. gloss.* 15. n. 94. & seqq. Rebuff. *in prax. tit. requisita ad bonam collationem, ex n. 16.*

Præsertim stante in constitutione dictione illa, penitus, quæ habet adeo præcisam naturam, ut nullam admittat modificationem, aut alterationem, *l. ambiguitatem, C. de usufruct. Nat. cons.* 63. n. 16. & plenè D. collega meus D. Aug. Barbosa *in hac causa ex adverso scribens, de diction. dict.* 249. n. 1. & seqq. Rot. *d. cis.* 526. n. 4. part. 1. divers. Seraphin. *decis.* 447. n. 4. Et operatur ipso jure nullitatem actus in contrarium gesti, *c. novit, de simonia, c. super hoc, de heret. lib. 6.* D. Barbosa *ubi sup. n. 6.*

Aliàs enim sequerentur plurima absurda, quod scilicet esset in libito Provincialis Capitulum in longum protrahere variis prætextibus, & artificiis ad alium locum, quàm in Capitulo præcedenti destinatum, Barbosa *Vot. decis. Pars II.*

transferre, seipsum in effectu reeligere, officium sibi perpetuare, totam Provinciam subvertere, & constitutionibus etiam Apostolica autoritate confirmatis derogare, quod magis pertinet ad Legislatorem, & supremum Principem, quàm ad subditum Religiosum eremiticam vitam profitentem, cum præsertim Regulares omnes juxta dispositionem sacrosancti Concilii Tridentini *sess.* 25. c. 7. *de regul.* teneantur observare singulorum Ordinum, seu Monasteriorum constitutiones, ibi: *Serventur singulorum Ordinum, &c.*

Nec dici potest, quod constitutio in *d. cap. 7.* solum loquitur quando Provincialis infirmitate, vel alio impedimento detentus ad Capitulum non venerit; quo casu disponit, quod per socium suum sigillum Provinciæ mittat nomine suo coram omnibus resignandum, quodque ex tunc, id est à die resignationis sigilli, à Provincialatus officio sit absolutus. Ex quo præten- ditur, quod Provincialis non antea habendus sit pro absoluto ab officio, quàm si vel per se personaliter sigillam resignaverit, vel per socium resignandum miserit; qui sunt duo casus positivi expressæ renunciationis, non autem quando citra ipsam renunciationem dies præfixa elabitur, quia tunc adhuc videtur retinere omnium, donec illi renunciet, cum constitutio nihil disponat de hoc tertio casu.

Quia pro intelligentia responderetur. Primò, quod constitutio ad effectum vacationis officii non habuit respectum ad renunciationem Provincialis per se, vel socium faciendam, sed solum contemplatur adventum diei præfixæ in eadem constitutione, *in rubr. præced.* ibi: [Die verò Sabbati prima canetur, postea Pater Præsidentis Missam de Spiritu Sancto solemniter & devotè cantabit, &c. Et inferius, ibi: His peractis sedent, & dicat P. Præsidentis: *Benedicite, &c.* Et propterea si Provincialis renunciet, siue non renunciet, adveniente isto Sabbato verè, & propriè post Missæ celebrationem est absolutus ab officio, ut expressis, & rotundis verbis cantat constitutio, ibi: Ab ipsa verò die præfixa sit ipso facto à Provincialat. officio absolutus.

Ex quo patet, quod renunciatio est mera cæremo-
nia non pertinens ad substantiam vacationis, (sed imò
ut appareat coram Fratribus humilitas, & modestia
renunciantis, quæ in eadem constitutione plurimum
commendatur, & inde resultet aliorum ædificatio, &
ut ostendatur ultroque concursus voluntatis hominis
cum præcisa & indispensabili dispositione legis. Quod
fit evidentius, ex quo in *d. c. 3. rubr. de elect. Venerab. Provincialium, eadem p. 3.* disponitur, quod Provincia-
les, qui in Capitulo Generali post annum sperant
complementum triennii, & sic suas vacationes, ex tunc
provideantur in eodem Capitulo Generali, etiam ante
annum à renunciatione. Si enim renunciatio unus
esset de necessitate ad electionem alterius, utique non
potuisset fieri electio, & provisio de uno, nisi facta
renunciatione, & absolutione de altero. Atque idem
inibi statuitur de Provincialibus, qui in eodem Capitulo
Generali ex tunc conferuntur, & providentur, in
quibus primo loco fit electio, deinde ultima die suc-
cedit renunciatio, & absolutio. Et quotidie practica-
tur in electionibus Priorum totius Ordinis, qui ali-
quot antea diebus eliguntur, quàm eorum prædecesso-
res renunciaverint, ut in *d. cap. 7. rubr. de instit. Priorum, ead. 3. part.* Sunt enim diversa, anticipata, & præposte-
ra ista tempora in constitutione, ut patet, ex quo inter
functiones secundæ diei, quas exercet Diffinitor, sunt
electiones Priorum, & in ultima die, quando Capitu-
lum est dissolvendum, publicantur eadem electiones,
& insuper fiunt renunciationes, & absolutiones, ut
in *d. cap. 7. rubr. de Diffinitor. atque famil. eligendis*, ubi
in fine dum constitutio loquitur de confirmatione
facienda ab eo, qui elegit, adsunt hæc verba:

Habeatur pro confirmatione absque aliqua alia cerimonia, &c. Dictione enim *alia*, denotat caeremoniarum similitudinem, quæ non potest referri nisi ad renunciationes, & absolutiones in eadem rubrica contentas; & est repetitiva similium, & facit propositionem ejusdem qualitatis ad præcedentia, l. *quidam relegatus, de rebus dub.* latè plurimos cumulans D. M. Barbosa *de diction. dict. 26. n. 1. & per tot.* Minusque requiritur absolutio ab officio ad effectum vacationis, ut etiam apparet, ex quo si Provincialis in casu legitimi impedimenti socium suum miserit, nulla alia sit caeremonia, quàm resignationis sigilli sine absolutione Præsidentis; & tamen absolutus remanet ab ipsa die præfixa, ut in d. cap. 7. rubric. *Quomodo Prior Provincialis officio suo renunciare debeat.*

13 Ponderando præsertim dictionem, *ipsa*, quæ est restrictiva temporis de sui natura, si tempori adjiciatur, Gabr. *conf. 113. n. 64 & conf. 154. n. 13. lib. 2.* Surd. *conf. 448. n. 29.* Hond. *conf. 11. n. 91. vol. 2.* Et est adeò præcisa, quod imò est exclusiva alterius rei, seu temporis, quàm præfixi, Seraph. *decis. 552. n. 2.* latè D. Barbosa. *dict. 177. n. 3. 5. & seqq.*

14 Item ponderando verbum, *præfixa*, quod importat certitudinem, præcisionem, & omnimodam infallibilitatem diei, seu celebrationis Capituli in die.

15 Ac etiam verbum, *sit*, quod habet in se canonem latæ sententiæ, & importat ipso jure, D. Barbosa *dict. 374. n. 1.* Gutierrez. *pract. lib. 2. q. 118. n. 11.* & denotat requiri statim executionem, ut per Azeved. *ad l. 15. n. 46. tit. 4. lib. 4. Recopil.*

16 Et insuper ponderando dictiones, *ipso facto*, quæ idem important, quod *statim*, seu *ipso jure*, absque aliquo hominis ministerio. Archid. in c. 1. in princ. de *rescript. in 6.* & pulchrè Alexand. *conf. 139. n. 2. lib. 7.* & copiosè D. Barbosa. *dict. 178. & dict. 106. n. 2. & 3.*

17 Ac demùm participium illud *absolutus*, quod denotat actum geri ab alio, quàm ab eo qui absolvitur, c. *verbum, de Pœnit. dist. 1. cap. cum inferior, de majorit. & obed. l. nemo qui condemnare, D. de reg. jur.*

18 Secundò, hunc esse verum, & genuinum sensum constitutionis, patet etiam, ex quo constitutio non contenta de vacatione officii in die præfixa, immediatè disponit, quod omninò deveniatur ad electionem futuri Provincialis, ibi: *Et ad electionem alterius penitus procedatur*; quod fieri non posset nisi prævia officii vacatione, ex dictis *suprà n. 6 & 8.*

19 Terriò, quia expressio illorum duorum casuum in constitutione non fuit apposita, ut solùm per eos fieret renunciatio, quia ut dictum est, illa inducitur ab ipsa die præfixa: sed imò fuit apposita, ut daretur intelligi, quod si Provincialis non venerit ad Capitulum, neque socium miserit, incurrit pœnam ineligibilitatis, de qua etiam inibi principaliter agitur, ut inferiùs immediatè sequitur, ibi: [Quod si Provincialis justam excusationem non habens, ad memoratum Capitulum venire contempserit, ex tunc usque ad decennium ad omne officium cum cura animarum ineligibilis permaneat.] Aliàs enim si caperemus alium sensum, quod vacatio penderet à renunciatione personali, seu resignatione sigilli per socium faciendam, sequeretur maximum absurdum, videlicet quod si nec Provincialis venerit, nec sigillum miserit, nunquam possit considerari officii vacatio.

20 Quartiò, ex quo constitutio imponit ex tunc pœnam ineligibilitatis pro decennio, & non pœnam privationis, datur etiam intelligi, quod Provincialis jam de illo tempore est absolutus ab officio, & non indiget privatione, cum privatio præsupponat habitum, ad l. *decem, D. de verb. oblig. c. ad dissolvendum, de despons. impub.* Everard. in *topie. legal. loc. 6.* aliàs constitutio videretur improvida: tum si culpabilem, & ex tunc

ineligibilem manuteneret in officio, c. *cum bona, de etat. & qual. c. tanta, de excess. Pralat.* tum etiam si judicaret pœnam privationis esse majorem pœnâ ineligibilitatis, cum certè sit longè minor, ad not. per DD. in c. *super eo, de elect.* & regulariter ibi debeat esse pœna gravior, ubi major fuit culpa, ut in d. *c. tanta.* Et iste intellectus efficitur palpabilis, quia constitutio ob similem culpam, & contemptum Prioris Generalis, cum aliàs officium ante tempora Sixti Papæ V. esset perpetuum, imposuit illi pœnam privationis, ut dicitur *infra num. seq.* Ex quo enim de tempore Capituli durabat officium Generalis, propriè, & legitimè imponitur pœna privationis; quæ cum non fuerit imposita Provinciali, detegitur evidentissimè, quod constitutio agnovit illum non indigere privatione ob præcedentem vacationem officii inductam per adventum diei præfixæ.

Quintò, quia dato, sine veri præjudicio, quod Generalis esset tunc sexennalis, adhuc in tantum attenditur præfixio diei ad effectum vacationis officii, quod etiam in illius vacatione in effectu idem prorsus statutum sit, ut in c. 3. *part. 3. ibi*: [Si Prior Generalis aliquo rationabili impedimento detentus, non possit ad Generale Capitulum venire, mittere Vicarium suum valeat, qui vice ejus possit, & debeat sigillum Ordinis resignare, & ad voluntatem Diffinitorum, & aliorum vocalium Generalatus officio, si opus fuerit, renunciare. Quod si ipse Generalis ad Capitulum Gener. tempore statuto non venerit, nec Vicarium aliquem suum miserit, à die statuta, & præfixa ad dictum Capitulum celebrandum, in posterum ipso facto sit Generalatus officio privatus. Et in eo casu Prior Provincialis illius Provincia, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidentis publicetur, & non ultra, qui publicatus, ad electionem novi Generalis procedere faciat.]

Adeò ut etiam si Generalis Vicarium miserit, adhuc non requiritur renunciatio, aut sigilli resignatio: tum quia constitutio hoc totum ponit in voluntate Diffinitorum, & aliorum Vocalium, tanquam nihil pertinens ad substantiam vacationis jam præsuppositæ per adventum diei præfixæ. Tum etiam, quia hujusmodi resignatio, seu renunciatio eatenus facienda est de voluntate Capituli, quatenus, si opus fuerit, ut cantat constitutio, videlicet si pro faciliore expeditione futuræ electionis, vel pro alia ratione, de qua *suprà, n. 12.* vocales ita voluerint. Ex quo planè satis detegitur, quod vacatio non inducitur per renunciationem, cum hæc sit posita in voluntate Capituli, & hoc quidem si opus fuerit, sed imò per adventum diei, ex *superiùs dictis.*

Et quatenus constitutio in d. c. 7. *p. 3.* quæ loquitur de electione Provincialis, esset dubia, benè tamen reciperet passivam interpretationem ex aliis constitutionibus ejusdem voluminis, clariùs, & apertius disponentibus de electione Generalis, cum una constitutio soleat aliam declarare, l. *quasi um, § Papinianus, D. de fund. instr. cum vulg.* Simon de Præst. de *interpret. ult. vol. lib. 2. interpret. 3. dub. 1. solut. 3. n. 65.*

Et desuper habemus expressam, & individualement constitutionem super hujusmodi interpretatione capiendam de constitutionibus loquentibus de Capitulo Generali ad constitutiones disponentes de Capitulo Provinciali, ut in d. c. 7. *d. part. 3. rubr. de elect. novi Provincialis, circa finem, ibi*: [Et in omnibus electionibus in Capitulo celebrandis officio fungatur suo, & ex tunc procedatur ad electionem Prioris Provincialis, usque ad ejusdem confirmationem præcisè & adæquatè, sicut dictum est in capite de electione Reverendissimi Patris Generalis, nisi quod loco Generalis, legatur Provincialis, & loco Ordinis, legatur Provincia.]

Sextò, quia id ipsum evidentiùs apparet ex dispositione d. c. 7. in princ. Etenim dum ibi agitur de celebratione

tionem Capituli Provincial. dicitur, quod semper celebrari volumus Dominica tertia post Pascha Resurrect. & immediatè subsequitur, ibi: Anno tamen, quo Generale Capitulum celebratur, dumtaxat excepto, in quo Provinciale Capitulum celebratur postquam Provincialis à Capitulo Generali discedens in suam Provinciam pervenerit, &c.] Ex quo etiam patet, quod Capitulum Provinciale præcisè die statuta celebrandum est, & in eo de alio Pastore providendum. Nam ex quo constitutio solum excipit unum casum, exceptio ista firmat regulam in non exceptis, l. *quasi*, §. *denique*, D. de fund. instruct. Ruin. conf. 32. n. 7. lib. 2. Greg. decis. 157. n. 4. & declarat quod in regula, id est, in constitutione comprehendatur, Aret. conf. 142. n. 2. Alex. conf. 63. n. 2. lib. 6. Rip. in l. 2. §. *quod si in patris*, n. 13. D. solut. matrim. Nat. conf. 159. n. 31.

26 Unde cum hodie non simus in casu exceptuato, satis patet, quod Capitulum debuit celebrari præfixa die, & omninò ex tunc vacavit officium. Ponderando maximè dictionem *semper*, quæ refertur nedum ad omne tempus, verum etiam ad omnem casum, ut in l. 1. D. solut. matrim. l. *quia semper*, D. de in jus vocand. c. 1. de rescript. in integr. Paris. conf. 93. n. 17. vol. 2. & plures cumulat D. meus Barbosa dict. 361. n. 2.

27 Ac etiam dictionem *dumtaxat*, quæ est taxativa, & restrictiva ad unum casum solum, & concludit negationem in aliis. Cardin. in Clem. 1. de sequestr. poss. ff. & in c. contingit, ubi etiam Felin. de fide instrum. Cened. singul. 18. n. 5. Est enim ejus natura excludere omnes alios casus præter expressos, l. 3. §. cum Titio, D. de admend. legat. l. 2. C. de legib. c. cum Ecclesia, de verb. signif. c. statutum, §. in nullo, & ibi Archid. de rescript. in 6.

28 Ita ut appositum in eo constitutio, solemnitate & formam inducat, & ipsius transgressio vitiet actum, Paris. conf. 19. n. 19. lib. 2. Mandos. in regul. 8. Cancell. q. 6. n. 6. Cened. d. singul. 18. n. 4. quia habet vim non solum prohibitionis tacitæ, sed etiam expressæ, ut per Rom. conf. 114. n. 5. Amat. decis. 14. n. 2. quos refert, & sequitur D. Barbosa dict. 97. n. 2. 3. & 9.

29 Septimò, eo facilius est admittenda hujusmodi constitutionum intelligentia, quia ubi agitur de prima functione Capitulari, seu potius prævia, & immediata ad Capitulum, videlicet de admissione Præsidentis, constitutio ordinat, ut fiat feria sexta ante dictam Dominicam post Vesperas, assignando non solum diem, sed & horam & momentum, ut in d. c. 7. rubr. de modo recognoscendi Patrem Præsidentem, ibi: [Sexta feria immediatè sequenti, statim postquam Vesperæ fuerint decantatæ, &c.] Quæ dictio *statim*, nullam dilationem admittit, & intelligitur sine aliquo temporis intervallo, l. si finita, §. non autem statim, D. de damn. infect. l. cum quidam, D. de leg. 2. Tiraq. in l. si unquam, verb. revertatur, n. 120. C. de revocand. donat. Surd. decis. 57. n. 9. & decis. 211. n. 32. & insinuat celeritatem omnimodam actu præstandam, Ric. decis. Neap. 288. n. 6. part. 4. & in prax. for. Eccles. decis. 308. n. 2. Et est in significativa latæ sententiæ, & denotat ipso jure, l. commissæ, & ibi gloss. verb. *statim*, D. de publican. & plures refert, & sequitur D. Barbosa dict. 383. n. 6.

30 Octavò, quia habemus particulares, & expressas constitutiones Apostolicas desuper disponentes, & signanter Bullam sanctæ memoriæ Martini Papæ V. quæ in Bullar. Ordinis sancti August. est constit. 2. ejusdem Pontif. §. 3. ibi: [Auctoritate Apostolica tenore præsentium statuimus, volumus etiam, & ordinamus, quod quilibet Prior Provincialis, qui juxta instituta, ac consuetudines prædictas in sua Provincia anno quolibet Capitulum Provinciale ipsius Ordinis diebus, & locis in hujusmodi Capitulo Provinciali immediatè antea celebrato deputatis, celebrari non fecerit cum revocatione sui Provincialatus officii, & sigilli, sit

Barbosa Vot. decis. Pars II.

dicto officio eo ipso privatus, & quod si ex tunc administrationi dicti officii se immiscuerit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto, & Provinciam regant illi, quibus in hoc casu per instituta, & consuetudines prædictas ejus regimen est commissum, &c.]

Illa enim dictio, *eo ipso*, habet in se latam sententiam, gloss. verb. *eo ipso*, & verb. *evacuaverit*, in cap. quàm sit, de elect. lib. 6. Salas de legib. q. 96. tract. 14. disput. 16. sect. 8. n. 29. Suar. eod. tract. de legib. lib. 5. cap. 7. num. 4. & cap. 8. n. 2. Bald. consil. 401. vol. 3. Roland. consil. 62. num. 32. lib. 2. Et idem importat ac si Papa dixisset, sine aliquo hominis, aut judicis ministerio, vel potius ipso jure, & ipso facto, Abb. in cap. si diligenti, n. 8. de for. compet. Corn. consil. 165. n. 22. lib. 1. Dec. consil. 138. in princ. Rom. consil. 427. n. 9. Roland. ubi sup.

Stante præsertim alia dictione, *ex tunc*, quæ significat, & denotat ultimam, & immediatam præfixi temporis extremitatem, l. 4. D. de condit. & demonstrat. l. ultim. D. de fideicommiss. libert. cap. super eo, de appell. c. si eo tempore, de rescript. in 6. gloss. in Extravag. Suscepti, Joannis XXII. de elect. Bald. conf. 150. n. 8. lib. 5. Castr. consil. 259. n. 3. lib. 1. Cened. sing. 14. n. 2. Et quæ habet etiam in ventre vim latæ sententiæ, ut ex tunc excommunicatio incurrat, Corn. consil. 104. num. 2. lib. 1. Sayr. in clavi Reg. lib. 3. c. 8. n. 27. D. Barbosa dict. 118. n. 7.

Et quod plus est, in eadem constitutione Martini V. cavetur, quod circa retentionem officii, aut prorogationem Capituli Provincialis, nec etiam Generalis ipse possit, nisi in certo casu, circa loci tantummodò mutationem dispensare, in §. 5. ibi: [Neque etiam liceat Priori Generali ejusdem Ordinis quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, aut alias super eorum aliquo, præterquam super mutatione loci ad hujusmodi Capitulum pro tempore celebrandum, si expedierit, juxta tamen Definitorum Capitulorum Provincialium hujusmodi significationem & determinationem, & non alias, dispensare, quibuscunque constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac statutis, & consuetudinibus dicti Ordinis non obstantibus.]

Quapropter, si Generali solum datur facultas dispensandi circa mutationem loci, & hoc quidem cum tot circumstantiis, satis liquet non licere, imò expressè eidem generali esse denegatum quidquam contra præmissa quomodolibet attentare, id est, non posse diem pro Capitulo Provinciali celebrando præfixam, & statutam prorogare, per regul. quod exceptio firmat regulam in contrarium, de qua supra, n. 15. Et apertissimè dicitur in eadem Bulla, d. §. 3. ibi: [Diebus, & locis in hujusmodi Capitulo Provinciali immediatè antea celebrato deputatis, &c.] Et multò minùs licebit Provinciali, argumento sumpto à majoritate rationis, quod in jure est validum, l. in suis, in fin. D. de liber. & posthum. Decian. consil. 6. n. 20 lib. 1. & consil. 49. n. 57. & consil. 47. n. 117. lib. 2. Surd. conf. 383. n. 14. Cacher. consil. 56. n. 12. Nec in hoc posset suffragari aliqua prætexta consuetudo (quæ gratis, & sine aliquo fumo ex adverso allegatur) ut in eadem constitutione, ibi: *Quibuscunque statutis, & consuetudinibus non obstantibus.*

Et hæc constitutio Martini fuit confirmata à piæ memoriæ Eugenio Papa I V. & utramque, tam Eugenio, quàm Martini constitutionem confirmavit Nicolaus Papa V. felicitis recordationis, ut in Bullar. Ordinis, constit. 2. ejusdem Nicolai. Quæ cum sint litteræ Apostolicæ, clarum est, quod habent paratam executionem, ad instar instrumenti publici gaurentiari, cap. super litteris, de rescript. Mohed. decis. 9. de caus. poss. & decis. 13. ut lit. pend. Sarnens. in tract. Brevium, num. 4. Berolius conf. 14. n. 1. lib. 1. ita ut appellatione

remota procedendum sit ad eorum executionem, Loter. *de re benef. lib. 1. c. 38. n. 5.* Garc. *de benefic. p. 1. c. 5. n. 573.* Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *decis. 144. n. 7.* non solum quoad executionem pœnarum in eisdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liño, qui post completum triennium, resistentibus sibi tot constitutionibus Apostolicis, adhuc attentat se immiscere in administratione officii, quæ prorsus cessavit; sed etiam quoad aggravatoriam censuram, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo se immiscet in divinis, existens in Papalibus excommunicationibus, ex infra dicendis *n. 44.*

36 Nec replicari potest, quod istæ Constitutiones Pontificiæ solum militant quando Provincialis prætendit perpetuari, seu reelegi in officio, non autem quando iusta suadente causa terroris armorum, ut gratis ex adverso allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quam præfixam. Quia ultra quod hic nulla adfuit iusta causa protrahendi, seu discedendi à Capitulo, ut inferius suo commodiori loco dicitur *n. 113. & seqq.* quinimò dici potest de Provinciali absoluto, ejusque sequacibus, quod illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor, cum aliàs vani & affectati timoris nulla sit excusatio, *l. vani, D. de reg. jur.*

37 Respondetur ulterius, constitutiones clarè, & apertè loqui de eo, & adversus eum, qui ut diutius maneat, aut facilius se confoveat in officio Provincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (ut evenit in casu nostro, de quo plurimum condolendum est) differt, aut indirectè impedit Capituli Provincialis celebrationem, ut *in dicta constit. Martini, §. 2.* ibi: [Non sine mentis displicentia veridica relatione percepimus, quod nonnulli Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officio Provincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem ejusdem Ordinis pro tempore constituti, spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, ut in hujusmodi officiis, quibus præsunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reelegi possint, variis ingenitis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines hujusmodi perquirunt, insistant, & procurant; unde plerumque accidit, quod ejusdem Capitula Provincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu aliàs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque & alia pacta illicita committuntur, divisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum, &c.]

38 Quæ verba, præsertim illa, seu aliàs indirectè impediuntur, cum sint posita in præmio constitutionis, benè ostendunt ipsius causam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* ubi Berr. *D. hered. instit. Greg. decis. 531. n. 5.* videlicet, ne Capitula Provincialia indirectè sub talibus artificiis impediuntur.

39 Et *in dicta constit. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: [Ut in dicto officio Provincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illòque fungerentur, multipliciter facere præsumperint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.]

Et quatenus adesset causa dissolvendi, aut prolongandi Capitulum (quod omnino negatur) attamen ex quo instabat ultimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Constitutione præfixus, & talis dissolutio, & prolongatio à Provinciali absoluto facta in effectu tendebat directè in sui reelectionem, aut diuturniorem officii durationem, utique fieri non potuit, nisi concurrentibus Voca-

libus ejusdem Capituli, nemine discrepante, ut per text. in *d. Auth. de defensor. civit. §. fin. collat. 3.* ibi: *Sed usque ad solum stet tempus, nisi cuncta civitas, reluctante nullo, elegerit eum, &c.* tener Bonon. *d. tract. de elect. dub. 103. n. 4.* Roman. *singul. 96. & singul. 699. n. 1.* Bald. *conf. 316. n. 1. lib. 3.* Felin. in *cap. cum omnes, n. 18. & ibi Dec. n. 34. de constit. Borrel. de elect. lib. 1. c. 12. n. 50. Cost. de fact. scient. & ignor. cent. 1. inspect. 30. n. 9.*

Minusque potest replicari, quod ad effectum privationis, de qua in dictis constitutionibus Martini, Eugenii, & Nicolai, requiritur declaratio judicis super incursu in pœnas earundem constitutionum.

Quia omisso, quod stantibus clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso jure*, nulla alia requiritur judicis sententia, vel declaratio, ut supra dictum est *n. 16. 31. & seq. & in puncto de privatione tenet Bonon. ubi sup. dub. 93. n. 5. 7. & seq.*

Respondetur adhuc, quod aut prædictus P. M. Liño post completum suum triennium persistit in regimine Provincie, aut ab eo desistit. Si enim desistit, habemus intentum in hoc articulo, & frustra desuper prætendimus disputationem. Si autem persistit, prout de tenaci persistencia satis notoriè constat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus se gerit pro Provinciali, verum etiam (quod iidem dolendum est) ex plurium conventuum seditionibus, & schismatibus, aliis istam, aliis illam obedientiam, & partialitatem sequentibus; & hoc quidem casu non indiget declaratione judicis competentis incursus tam notorius in pœnas & censuras præfatarum constitutionum, juxta inveteratum, & inconcussam Rotæ stylum, de quo Galef. *de oblig. Camer. tit. de liquid. n. 15.* & singulariter notat Rubeis *part. 2. singular. Rot. verb. Declaratoria littere, n. 2.* ibi: [Rotæ stylus est, quod quando sumus in facto notorio, ad evitandum circuitum, tunc declaratoria non requiratur: & ibi plures adducit Rotæ decisiones. Etenim ex quo hodie de facto administrat, usurpando alienam jurisdictionem, satis seipsum declarat contumacem, & incursum prædictas pœnas. Quia cum judicis partes in nullo alio consistent, quam in declarando istud factum persistentie in officio, & administratione, ad effectum declaratorie, utique dum D. P. M. Liño judicialiter in hoc Tribunali pro Provinciali se gerit acta ipso, nulla alia opus est declaratoria, sed imò aggravatoria esset procedendum, & ab omnibus ob notorietatem casus evitari deberet, per ea quæ latè tractat Alter. *de censur. lib. 1. disp. 6. c. 2. per tot.*

Nonò denique, & ex abundantia, quatenus istæ Constitutiones essent dubiæ, pro cessatione officii completo triennio, habemus dispositionem claram & manifestam in concordia facta à tota Provincia super alternativa, & duratione Provincialatus usque ad triennium solummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctissimo D. nostro Urbano Papa VIII. confirmata cum clausula sublata, & decreto irritanti, sub datum Romæ die 27. Aprilis anni 1625. & iterum sub die 6. Aprilis 1627. quæ sæpius fuit à tota Provincia in Provincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controversatur.

Etenim ex quo in eadem Provincia multis ab hinc annis cum maxima ejus perturbatione (sunt verba Generalis) insurrexerunt quædam Patrum & Fratrum divisiones, seu partialitates, altera sub nomine Provincie, altera quæ vocatur Hispalensis, & sub nomine Extrematuræ altera, tandem deventum fuit ad dictam concordiam, quod scilicet Conventus Hispalenses & Extrematuræ, qui sunt quatuor, vel quinque, unam facerent æqualem partem; reliqui verò Conventus triginta quatuor, qui sub nomine Provincie intelliguntur, alteram partem facerent in Provincialatus distributione per singula triennia. Ita ut (sunt verba confirma-

firmationis Papalis) post quamcunque ex aliis partialitatibus, immediatè pars Provinc. sequatur &c. Et idem disponitur in secundo Brevi confirmatorio, ibi: [Uno scilicet triennio ex parte Provincie, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensi, & Extrematuz.] Unde, cum prædictus P. M. Liaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine particularitatis Hispalensis, clarum est, quod omnino expiravit ejus autoritas, cum immediatè debeat sequi pars Provincie in successione Provincialatus, ut cantant litteræ Apostolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem *post*, quæ est separativa temporis, *l. si cui legaretur, D. de legat. 1.* & significat illius extremitatem immediatam. Vulpel. *de præposit. & adverb. dist. post, n. 7.*

45 Ac etiam dictionem, *immediatè*, quæ de sui natura exigit præcisam continuationem, Bald. *in l. acutissimi, C. de fideicom. Capr. cons. 18. n. 12.* Varal. *decis. 21. n. 3.*

46 *part. 3.* & ex vero, & proprio significato rejicit omne intervallum; nam id immediatum est, quod est sine medio, & denotat etiam aliquid debere fieri ipso jure. Tiraq. *in l. si unquam, verb. Revertatur, n. 125. C. de revoc. donat. Rebell. de obligat. justitia, part. 1. lib. 1.*

47 *quest. 6. n. 37.* importat, ut nullo alio actu, etiam momentaneo interposito, debeat actus celebrari, *l. si pater captus, & ibi gloss. D. de vulg. Avend. de exequen. mand. part. 1. cap. 16. n. 1.*

48 Alias enim, si post completum triennium liceret partialitati Hispalensi retinere officium in præjudicium notorium alterius partialitatis de Provincia, utique talis concordia saperet societatem, & divisionem leoninam à jure reprobata, ne qua text. *in l. si non fuerint, §. Aristo, D. pro socio, & in l. 4. tit. 10. part. 5.*

49 Et talis retentio esset in præjudicium juris quæsiti per dictam concordiam ejusque approbationem, & confirmationem, cui nec Papa per alias quasunque litteras censetur derogare, stante regula 18. Cancellariæ sanctissimi D. N. de jure quæsito non tollendo, ut latè Sarnen. *ad d. regul. q. 1. per tot.*

50 Verum omnem videtur tollere difficultatem clausula, *sublata, &c.* existens in eadem confirmatione Apostolica, seu verba idem importantia, quæ claudunt os parti, ita ut non possit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, nisi obtenta ab eodemmet Papâ in signatura Gratiæ oris apertione, ut per Gonzal. *ad regul. 8. Cancellaria, gloss. 66. n. 10.* & innumeros DD. cumulat, & sequitur Rub. *d. tom. 2. singul. Rota, p. 4. claus. 798 n. 11.* Imò adimit judici facultatem aliter judicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm prout sonat ad corricem litteræ, Borat. *decis. 831. n. 4.* Rot. *decis. 77. n. 9 p. 5. recent.* & influit nullitatem ipso jure in gesta in contrarium, Burat. *decis. 337. n. 8.* latè Marches. *de commission. p. 2. pag. 547.* & plena manu D. meus Barbosa *de clausul. claus. 175. per tot.*

51 Stante præsertim decreto irritanti, quod afficit & destruit omnia in contrarium gesta, & operatur nullitatem ab initio, ita ut nec effectum, nec juris fomentum, nec executionem habeant, ut plenè per Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 67. per tot.* Garc. *de benef. p. 5. cap. 1. n. 407.* Lotter. *de re benef. lib. 1. quest. 27. n. 42.* Sarnen. *super reg. de trien. quest. 49. in princ.* Rot. *decis. 41. n. 9. p. 1. recent.* & copiosè D. Barbosa *ubi sup. claus. 40. n. 22. 26. & per tot.*

52 Ex quo sequitur, quod quicquid pars adversa prærendit contra dictam confirmationem alternativæ Provincialatus, petendo scilicet rationem officii, etiam pro uno momento post completum triennium, illud obtinere non potest, nec debet audiri, deficiente jurisdictione in Tribunali ad contraveniendum prædictæ confirmationi, ob resistantiam prædictæ clausulæ, & decreti irritantis, ex dictis *sup. n. 51. & seq.*

Nec etiam obstat, quod aliqui DD. tenuerint, quod Generalis possit prorogare Capitulum Generale, & Provincialis Provinciale ad unum vel plures menses, ut per Casarrub. *collectorem privil. Ordin. Mendicant. verb. electio, & ibi Sorbo Capuccin. notat id procedere etiam si in constitutione caveatur, quod elapso sexennio, seu triennio respectivè, pro absoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. qq. reg. tom. 2. q. 53. art. 2. verb. Secundo, & alter Rodr. in compend. resolut. 58. n. 17. quos refert Bon. dub. 103. n. 2. & 3. Mirand. in manual. Pralat. tom. 2. q. 16. art. 4. per tot.*

Quia licet pro responsione satis esset dicere, quod aliud est prorogare Capitulum ante convocationem ejus, & indictionem, aliud verò post indictum, convocatum, & congregatum, illud dissolvere, imminenti hora, & momento, imò post momentum, & horam celebrationis, cum aliàs in primo casu officium non expiraverit, & tempus prorogatum censeatur esse idem cum priori, *ad l. nam et si manente, D. de precar.* In secundo autem, data jam cessatione officii per lapsum termini, nemo habeat facultatem dissolvendi, seu prorogandi, *ex supradictis, n. 4.* vel saltem quatenus durat officium usque in sequentem diem, prænta tamen dissolutio præsumitur calumniosa, cum facta dicatur in ultimo termino, & potuerit fieri per plures dies antea. Rot. *decis. 322. lib. 2. part. 3. diverj. & coram Gregor. XV. decis. 356. n. 8.* Præsertim quando, ut in casu nostro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præcisum locum, sed imò facta apparet ad eludendam totam Provinciam inibi legitimè congregatam, quo casu non militat doctrinæ prædictæ, cum aliàs talis dilatio electionis Provincialis multa dispendia afferat toti Provincie, ut per Castellin. *de elect. c. 6. n. 8. & 9.*

Respondetur adhuc, DD. prædictos loqui de Seraphico Ordine S. Francisci, in quo non adsunt constitutiones tam præcisæ de die præfixa, ut habet Ordo Eremitarum sancti Augustini, quæ penitus volunt, ut sabbato ante tertiam dominicam post Pascha, ad electionem novi Provincialis procedatur, *ex dictis supra n. 6. 8. & 18.* Quinimò Capuccin. ubi supra addit quod talis constitutio, seu determinatio (sunt verba Sorboli) non videtur nunc observari, cum aliter à subsequenter Summis Pontificibus, ac Ordinis statuti reperitur esse ordinatum, & hujusmodi statuta tradit Rod. *d. art. 2. circa fin.* & Mirand. *in manual. d. q. 16. art. 4. conclus. 1.* ubi dicit, quod triennium Provincialatus potest per mensem, seu menses prolongari, secundum quod & ipsa Capitula Provincialia protrahuntur: sed non dicit, quod hujusmodi protractio pertinet ad Provinciale, cum juxta constitutiones non pendeat ab ejus voluntate, sed ab adventu Visitatoris Provincie, ut *ibidem in fin.*

Et posset considerari inter utrasque constitutiones non incongrua diversitatis ratio, videlicet quia Seraphicæ disponunt, quod Provincialatus duret per totum triennium, nulla habita contemplatione de die Pentecostes, Ascensionis, seu Paschatis, & propterea intelligendum est de triennio solari, ut experientia demonstrat, quod una Provincia celebrat suum Capitulum die ultima Octobris, alia die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus, ita ut juxta celebrationem præcedentis Capituli, triennium solare omnino compleatur, ut apparet ex Generalibus constitutionibus Tolertanis, quarum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q. 16. art. 3. conclus. 1. & 2.* Et patet evidenter, quia ex quo Capitulum Generale Fratrum Minorum habet diem præfixum in vigilia Pentecostes, Generalis non potest illud differre, ut per Mirand. *d. tom. 2. q. 6. art. 2. conclus. 1.* ibi: [Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate ultra tempus constitutum, nemo]

remota procedendum sit ad eorum executionem, Loter. *de re benef. lib. 1. c. 38. n. 5.* Garc. *de benef. p. 1. c. 5. n. 573.* Coccin. bonæ mem. Rotæ Decanus *decis. 144. n. 7.* non solum quoad executionem pœnarum in eisdem litteris contentarum contra prædictum Patrem M. Liaño, qui post completum triennium, resistentibus sibi tot constitutionibus Apostolicis, adhuc attentat se immiscere in administratione officii, quæ prorsus cessavit; sed etiam quoad aggravatoriam censuram, & declaratoriam irregularitatis notoriæ, ex quo se immiscet in divinis, existens in Papalibus excommunicationibus, ex infra dicendis *n. 44.*

36 Nec replicari potest, quod istæ Constitutiones Pontificiæ solum militant quando Provincialis præterit perpetuari, seu reelegi in officio, non autem quando iusta suadente causa terroris armorum, ut gratis ex adverso allegatur, protrahit Capitulum in aliam diem, quam præfixam. Quia ultra quod hic nulla adfuit iusta causa protrahendi, seu discedendi à Capitulo, ut inferius suo commodiori loco dicitur *n. 113. & seqq.* quinimò dici potest de Provinciali absoluto, ejusque sequacibus, quod illic trepidaverunt timore, ubi non erat timor, cum alijs vani & affectati timoris nulla sit excusatio, *l. vani, D. de reg. jur.*

37 Respondetur ulterius, constitutiones clarè, & apertè loqui de eo, & adversus eum, qui ut diutius maneat, aut facilius se confoveat in officio Provincialatus, citra reelectionem, aut perpetuationem variis prætextibus, & artificiis (ut evenit in casu nostro, de quo plurimum condolendum est) differt, aut indirectè impedit Capituli Provincialis celebrationem, ut *in dicta constit. Martini, §. 2.* ibi: [Non sine mentis displicentia veridica relatione percepimus, quod nonnulli Ordinis Fratrum Eremitarum S. Augustini professores, etiam in Theologia Magistri, in officio Provincialatus secundum instituta, & laudabilem consuetudinem ejusdem Ordinis pro tempore constituti, spiritu inanis gloriæ, & ambitionis ducti, & sua sorte non contenti, ut in hujusmodi officiis, quibus præsumunt, continuè, seu ad eorum vitam remanere, seu iterum confirmari, vel reelegi possint, variis ingenitis, subtilibusque, & exquisitis modis, ac coloribus, etiam contra ipsius Ordinis instituta, & consuetudines hujusmodi perquirunt, insistant, & procurant; unde plerumque accidit, quod ejusdem Capitula Provincialia secundum morem, & consuetudinem ipsius Ordinis celebrari prohibentur, seu alijs indirectè impediuntur, delinquentium excessus non corriguntur, corruptiones quoque & alia pacta illicita committuntur, divisiones etiam, & odia, ac alia scandala plurima oriuntur Ordine in eodem, in non modicam dicti Ordinis confusionem, & offensam, ac perniciosum exemplum plurimorum, &c.]

38 Quæ verba, præsertim illa, *seu alijs indirectè impediuntur*, cum sint posita in præmio constitutionis, benè ostendunt ipsius causam finalem, *l. 1. D. ad Maced. l. fin.* ubi Bert. *D. hered. instit. Greg. decis. 531. n. 5.* videlicet, ne Capitula Provincialia indirectè sub talibus artificiis impediuntur.

39 Et *in dicta constit. 2. Nicolai, §. 3.* ibi: [Ut in dicto officio Provincialatus perpetui fierent, siue diutius permanerent, illoque fungerentur, multipliciter facere præsumperint in animarum suarum periculum, & Fratrum dicti Ordinis detrimentum.]

Et quatenus adesset causa dissolvendi, aut prolongandi Capitulum (quod omnino negatur) attamen ex quo instabat ultimus, & peremptorius terminus Capitulo celebrando, & electioni faciendæ à Constitutione præfixus, & talis dissolutio, & prolongatio à Provinciali absoluto facta in effectu tendebat directè in sui reelectionem, aut diuturniorem officii durationem, utique fieri non potuit, nisi concurrentibus Voca-

libus ejusdem Capituli, nemine discrepante, ut per text. in *d. Auth. de defensor. civit. §. fin. collat. 3.* ibi: *Sed usque ad solum sit tempus, nisi cuncta civitas, reluctante nullo, elegerit eum, &c.* tenet Bonon. *d. tract. de elect. dub. 103. n. 4.* Roman. *singul. 96. & singul. 699. n. 1.* Bald. *cons. 316. n. 1. lib. 3.* Felin. in *cap. cum omnes, n. 18.* & ibi Dec. *n. 34. de constit.* Borrel. *de elect. lib. 1. c. 12. n. 50.* Cost. *de fact. scient. & ignor. cent. 1. inspect. 30. n. 9.*

Minusque potest replicari, quod ad effectum privationis, de qua in dictis constitutionibus Martini, Eugenii, & Nicolai, requiritur declaratio judicis super incursu in pœnas earundem constitutionum.

Quia omisso, quod stantibus clausulis, *eo ipso, ipso facto, ipso jure*, nulla alia requiritur judicis sententia, vel declaratio, ut supra dictum est *n. 16. 31. & seq.* & in puncto de privatione tenet Bonon. *ubi sup. dub. 93. n. 5. 7. & seq.*

Respondetur adhuc, quod aut prædictus P. M. Liaño post completum suum triennium persistit in regimine Provinciae, aut ab eo desistit. Si enim desistit, habemus intentum in hoc articulo, & frustra desuper præterimus disputationem. Si autem persistit, prout de tenaci persistencia satis notoriè constat, nedum ex pluribus litteris patentibus, in quibus se gerit pro Provinciali, verum etiam (quod itidem dolendum est) ex plurium conventuum seditionibus, & schismatibus, alijs istam, alijs illam obedientiam, & partialitatem sequentibus; & hoc quidem casu non indiget declaratione judicis competentis incursus tam notorius in pœnas & censuras præfatarum constitutionum, juxta inveteratum, & inconcussum Rotæ stylum, de quo Gales. *de oblig. Camer. tit. de liquid. n. 15.* & singulariter notat Rubeis *part. 2. singular. Rot. verb. Declaratoria litteræ, n. 2.* ibi: [Rotæ stylus est, quod quando sumus in facto notorio, ad evitandum circuitum, tunc declaratoria non requiritur: & ibi plures adducit Rotæ decisiones. Etenim ex quo hodie de facto administrat, usurpando alienam jurisdictionem, satis seipsum declarat contumacem, & incursum prædictas pœnas. Quia cum judicis partes in nullo alio consistent, quam in declarando istud factum persistentiæ in officio, & administratione, ad effectum declaratoriae, utique dum D. P. M. Liaño judicialiter in hoc Tribunali pro Provinciali se gerit actu ipso, nulla alia opus est declaratoria, sed imò aggravatoria esset procedendum, & ab omnibus ob notorietatem casus evitari deberet, per ea quæ latè tractat Alter. *de censur. lib. 1. disp. 6. c. 2. per tot.*

Nonò denique, & ex abundantia, quatenus istæ Constitutiones essent dubiæ, pro cessatione officii completo triennio, habemus dispositionem claram & manifestam in concordia facta à tota Provincia super alternativa, & duratione Provincialatus usque ad triennium solummodo, quæ fuit approbata à Generali, & à Sanctissimo D. nostro Urbano Papa VIII. confirmata cum clausula sublata, & decreto irritanti, *sub datum Romæ die 27. Aprilis anni 1625.* & iterum *sub die 6. Aprilis 1627.* quæ sæpius fuit à tota Provincia in Provincialibus Capitulis recepta, & quæ à partibus hodie non controversatur.

Etenim ex quo in eadem Provincia multis ab hinc annis cum maxima ejus perturbatione (sunt verba Generalis) insurrexerunt quædam Patrum & Fratrum divisiones, seu partialitates, altera sub nomine Provinciae, altera quæ vocatur Hispalensis, & sub nomine Extrematuræ altera, tandem deventum fuit ad dictam concordiam, quod scilicet Conventus Hispalenses & Extrematuræ, qui sunt quatuor, vel quinque, unam facerent æqualem partem; reliqui verò Conventus triginta quatuor, qui sub nomine Provinciae intelliguntur, alteram partem facerent in Provincialatus distributione per singula triennia. Ita ut (sunt verba confirma-

firmationis Papalis) post quamcunque ex aliis partialitatibus, immediatè pars Provincie sequatur &c. Et idem disponitur in secundo Brevi confirmatorio, ibi: [Uno scilicet triennio ex parte Provincie, altero autem immediatè sequenti ex parte Hispalensi, & Extrematue.] Unde, cum prædictus P. M. Liaño functus fuerit officio suo per totum triennium sub nomine particularitatis Hispalensis, clarum est, quod omnino expiravit ejus autoritas, cum immediatè debeat sequi pars Provincie in successione Provincialatus, ut cantant litteræ Apostolicæ confirmationis.

44 Ponderando dictionem *post*, quæ est separativa temporis, *l. si cui legaretur, D. de legat. 1.* & significat illius extremitatem immediatam. Vulpel. *de præposit. & adverb. dist. post, n. 7.*

45 Ac etiam dictionem, *immediatè*, quæ de sui natura exigit præcisam continuationem, Bald. *in l. acutissimi, C. de fideicom. Capr. cons. 18. n. 12. Varal. decis. 21. n. 3.*

46 *part. 3.* & ex vero, & proprio significato rejicit omne intervallum; nam id immediatum est, quod est sine medio, & denotat etiam aliquid debere fieri ipso jure. Tiraq. *in l. si unquam, verb. Revertatur, n. 125. C. de revoc. donat. Rebell. de obligat. justitia, part. 1. lib. 1.*

47 *quest. 6. n. 37.* importat, ut nullo alio actu, etiam momentaneo interposito, debeat actus celebrari, *l. si pater captus, & ibi gloss. D. de vulg. Avend. de exequen. mand. part. 1. cap. 16. n. 1.*

48 Alias enim, si post completum triennium liceret partialitati Hispalensi retinere officium in præjudicium notorium alterius partialitatis de Provincia, utique talis concordia saperet societatem, & divisionem leoninam à jure reprobata, ne qua text. *in l. si non fuerint, §. Aristo, D. pro socio, & in l. 4. tit. 10. part. 5.*

49 Et talis retentio esset in præjudicium juris quæsit per dictam concordiam ejusque approbationem, & confirmationem, cui nec Papa per alias quasunque litteras censetur derogare, stante regula 18. Cancellariæ sanctissimi D. N. de jure quæsito non tollendo, ut latè Sarnen. *ad d. regul. q. 1. per tot.*

50 Verum omnem videtur tollere difficultatem clausula, *sublata, &c.* existens in eadem confirmatione Apostolica, seu verba idem importantia, quæ claudunt os parti, ita ut non possit audiri contra litteralem intellectum confirmationis, nisi obtenta ab eodemmet Papa in signatura Gratiae oris apertione, ut per Gonzal. *ad regul. 8. Cancellaria, gloss. 66. n. 10. & innumeros DD. cumulat, & sequitur Rub. d. tom. 2. singul. Rota, p. 4. claus. 798 n. 11.* Imò adimit judici facultatem aliter judicandi, declarandi, aut interpretandi, quàm prout sonat ad corticem litteræ, Borat. *decis. 831. n. 4. Rot. decis. 77. n. 9 p. 5. recent. & influit nullitatem ipso jure in gesta in contrarium, Borat. decis. 337. n. 8. latè Marches. de commission. p. 2. pag. 547. & plena manu D. meus Barbosa de clausul. claus. 175. per tot.*

51 Stante præsertim decreto irritanti, quod afficit & destruit omnia in contrarium gesta, & operatur nullitatem ab initio, ita ut nec effectum, nec juris fomentum, nec executionem habeant, ut plenè per Gonzal. *ad regul. 8. gloss. 67. per tot. Garc. de benef. p. 5. cap. 1. n. 407. Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 27. n. 42. Sarnen. super reg. de trien. quest. 49. in princ. Rot. decis. 41. n. 9. p. 1. recent. & copiosè D. Barbosa ubi sup. claus. 40. n. 22. 26. & per tot.*

52 Ex quo sequitur, quod quicquid pars adversa præ-tendit contra dictam confirmationem alternativæ Provincialatus, petendo scilicet rationem officii, etiam pro uno momento post completum triennium, illud obtinere non potest, nec debet audiri, deficiente jurisdictione in Tribunali ad contraveniendum prædictæ confirmationi, ob resistantiam prædictæ clausulæ, & decreti irritantis, ex dictis sup. n. 51. & seq.

Nec etiam obstat, quod aliqui DD. tenuerint, quod 53 Generalis possit prorogare Capitulum Generale, & Provincialis Provinciale ad unum vel plures menses, ut per Casarrub. *collectorem privit. Ordin. Mendicant. verb. electio, & ibi Sorbo Capuccin. notat id procedere etiam si in constitutione caveatur, quod elapso sexennio, seu triennio respectivè, pro absoluto ab omnibus Fratribus habeatur, Rodr. qq. reg. tom. 2. q. 53. art. 2. verb. Secundo, & alter Rodr. in compend. resolut. 58. n. 17. quos refert Bon. dub. 103. n. 2. & 3. Mirand. in manual. Pralat. tom. 2. q. 16. art. 4. per tot.*

Quia licet pro responsione satis esset dicere, quod 54 aliud est prorogare Capitulum ante convocationem ejus, & indictionem, aliud verò post indictum, convocatum, & congregatum, illud dissolvere, imminenti hora, & momento, imò post momentum, & horam celebrationis, cum aliàs in primo casu officium non expiraverit, & tempus prorogatum censeatur esse idem cum priori, *ad l. nam etsi manente, D. de precar.* In secundo autem, data jam cessatione officii per lapsum termini, nemo habeat facultatem dissolvendi, seu prorogandi, *ex supradictis, n. 4.* vel saltem quatenus durat officium usque in sequentem diem, præntia tamen dissolutio præsumitur calumniosa, cum facta dicatur in ultimo termino, & potuerit fieri per plures dies antea. Rot. *decis. 322. lib. 2. part. 3. diverj. & coram Gregor. XV. decis. 356. n. 8.* Præsertim quando, ut in casu nostro, non fuit facta ad certum & limitatum tempus, neque ad præcisum locum, sed imò facta apparet ad eludendam totam Provinciam inibi legitimè congregatam, quo casu non militante doctrinæ prædictæ, cum aliàs talis dilatio electionis Provincialis multa dispendia afferat toti Provincie, ut per Castellin. *de elect. c. 6. n. 8. & 9.*

Respondetur adhuc, DD. prædictos loqui de Sera- 55 phico Ordine S. Francisci, in quo non adsunt constitutiones tam præcisæ de die præfixa, ut habet Ordo Eremitarum sancti Augustini, quæ penitus volunt, ut sabbato ante tertiam dominicam post Pascha, ad electionem novi Provincialis procedatur, *ex dictis supra n. 6. 8. & 18.* Quinimò Capuccin. ubi supra addit quod talis constitutio, seu determinatio (sunt verba Sorboli) non videtur nunc observari, cum aliter à subsequentibus Summis Pontificibus, ac Ordinis statuti reperiat esse ordinatum, & hujusmodi statuta tradit Rod. *d. art. 2. circa fin. & Miran. in manual. d. q. 16. art. 4. conclus. 1.* ubi dicit, quod triennium Provincialatus potest per mensem, seu menses prolongari, secundum quod & ipsa Capitula Provincialia protrahuntur: sed non dicit, quod hujusmodi protractio pertinet ad Provinciale, cum juxta constitutiones non pendeat ab ejus voluntate, sed ab adventu Visitatoris Provincie, ut *ibidem in fin.*

Et posset considerari inter utrasque constitutiones 56 non incongrua diversitatis ratio, videlicet quia Seraphicæ disponunt, quod Provincialatus duret per totum triennium, nulla habita contemplatione de die Pentecostes, Ascensionis, seu Paschatis, & propterea intelligendum est de triennio solari, ut experientia demonstrat, quod una Provincia celebrat suum Capitulum die ultima Octobris, alia die prima Septembris, & aliæ in aliis diebus, ita ut juxta celebrationem præcedentis Capituli, triennium solare omnino compleatur, ut apparet ex Generalibus constitutionibus Toletanis, quarum compendium adducit Mirand. *in manual. d. q. 16. art. 3. conclus. 1. & 2.* Et patet evidenter, quia ex quo Capitulum Generale Fratrum Minorum habet diem præfixum in vigilia Pentecostes, Generalis non potest illud differre, ut per Mirand. *d. tom. 2. q. 6. art. 2. conclus. 1.* ibi: [Non potest differre Capitulum sua propria auctoritate ultra tempus constitutum, nem-

pe ultra vigiliam Pentecostes cujuslibet sexennii, quin verò inviolabiliter fieri debet electio Generalis ministri, sive minister Generalis venerit, aut non venerit, & etiam si plures d. fuerint vocales.] At Eremiticæ constitutiones præcisè volunt, quod omnia Capitula Provincialia totius Ordinis celebrentur in prædicto Sabato, habito respectu ad triennium lunare, juxta mobilium festorum convolutionem, habitaque particulari contemplatione per totum Ordinem ad prædictam Dominicam tertiam. Atque hinc potest esse, quod Franciscanus, & alii forsan Ordines de facili dispensant protrahendo, seu prorogando Capitulum Provinciale ad aliquot dies ex magna, & urgentissima causa, cum aliàs modicum, vel nihil intersit, ex quo in constitutionibus non fuit particulariter contemplata certa, & præfixa dies pro toto universo Ordine, & futuro Provinciali nullum præjudicium inferatur quandoquidem suum integrum triennium solare à die suæ electionis debeat computari. Quod non ita militat in Augustiniano, in quo licet ex Papæ dispensatione Capitulum Provinciale fuisset prorogatum ad sex menses, futurus Provincialis non ideo haberet regimen Provinciæ, nisi pro duobus annis cum dimidio lunaribus, ob prædictam rationem contemplatæ diei pro Capitulo celebrando, & in hoc maxima esset inæqualitas, & plurimum præjudicium partialitatis, cui integrum triennium lunare non distribuitur in prædicto regimine, juxta constitutiones Ordinis, & confirmationem alternativæ Provincialatus, de qua latè *supra* a n. 45.

57 Ultra quod, ut dicunt præcitati DD. id posset procedere existente magna, & urgentissima causa, quæ in casu nostro non intervenit pro dissolutione Capituli: nec alia umbra, seu vestigium causæ considerari potest, nisi quod partialitas Hispalensis eadem die Capituli agnovit se non posse eligere in Provinciale aliquem sibi sequacem, affectum, & mancipatum. Et profectò Vocales jam hora ipsa celebrationis legitime congregati, debebant electionem perficere, ne aliàs elapsa die præfixa ad eligendum, electio devolveretur ad Superiorem, *cap. quanquam, & ibi gloss. verb. Devolvatur, de elect. in 6.* Privantur enim electores potestate eligendi, *cap. ne pro defectu, de elect.* qui text. est Conciliaris, ut per Castellin. *cap. 4. n. 9 & c. 14. n. 53.* Lavor. *d. tit. 4. cap. 18. n. 24. & tit. 31. n. 87.* Ita ut si post elapsum tempus datum à jure communi, vel particulari elegissent, electio esset ipso jure nulla, *cap. inter universos, de elect.* Lavor. *d. cap. 18. n. 24. in fin.* Castellin. *ubi proxime, d. n. 9.* nec desuper aliqua sententia requiritur, ut dicit idem *d. cap. 8. sub n. 53.*

59 Et videtur omnino cessare difficultas, ex quo Capuccin. quem alii referunt ubi supra, in finalibus verbis subdubitat de sua opinione, dum ait: [Quo tutius judicaret, ut succedente casu, antequam ad finem triennii deveniretur, Generali nuntiaretur, ut quid faciendum esset, determinaret.] Et Rodrig. *d. art. 2. in fin.* non solum id tutius judicat, sed etiam præcisè dicit, [quod si tractatur de prolongatione Ministri Generalis propter aliquam causam supervenientem, ad Sedem Apostolicam recurrendum est, sicut recursum fuit anno Domini 1599. de tempore Clementis Papæ VIII. felicitis recordationis.] Et assertivè eum sequitur alter Rodrig. *d. resol. 58. n. 17.* & expressè, quod Generalis, seu Provincialis non possit prorogare officium suum, & celebrationem Comitiorum Generalium, seu Provincialium respectivè, tenet Bonon. *d. dub. 103. n. 1.* & Lavor. *d. tit. 4. de elect. cap. 37. n. 8.* & expressius Mirand. *d. tom. 2. quest. 6. art. 2. conclus. 1. allegat. sup. n. 4. & 57.* ob hanc scilicet rationem, quia expleto termino ei præfixo, cessat autoritas.

60 Demum non obstat decis. Franc. Marc. 568. n. 2. &

569. per tot. lib. 2. ubi quod existente causa seditionis aut terroris armorum, Capitulum potest prorogari.

Quia ultra quod procedunt in prorogatione facta 61 intra terminum juris, nempe quando prius fuerat facta abbreviatio, & postea fit prolongatio intra eundem juris terminum, ut clarè dicitur *in d. decis. 568. n. 2. in fin.* ibi: [Prolongaverunt dictam electionem usque ad 15. mensis Martii, ita quod cadet circa finem trium mensium, qui dantur in electionibus Ecclesiarum Cathedralium, & Regularium, cap. ne pro defectu, de elect.] & magis expressè *in d. decis. 569. n. 5.* ibi: [Sed est dubium quando terminus electionis est semel abbreviatus, an poterit prolongari per majorem partem Capituli, intra tamen terminum juris trium mensium? Dubium facit, quia semel fuit dies præfixa; attamen videtur, quod possit fieri talis prolongatio intra terminum juris, quia dilatio data ab homine potest revocari, l. qualem, & l. diem, D. de recept. arbitr.] Et hanc eandem sententiam, quod electores possint prolongare terminum electionis, dummodo talis prolongatio fiat intra terminum à jure præfixum, & non aliàs, tenet in puncto Innocent. *in cap. Ecclesia vestra, n. 7. de elect.* ibi: [Item dicuntur habere ratum, quando electorum terminus præfixus est ante finem termini à jure præfixi, aliàs non, &c.]

Respondetur ulterius, hinc non constare de tali seditione, quæ ex adverso affectatur; sed imò est mera chimæra, & somniata impostura adversus viros graves, & Religiosos, ut suo tempore constabit in judicio plenario, cum partes ad probandum fuerint admittæ, & ex dictis *supra* n. 37. & ex dicendis *infra* n. 111. & seq.

Et in casu nostro habemus constitutionem indispensabilem, tam circa abbreviationem, quam circa prolongationem, & dato, & non concessio, quod posset dispensari, officium tamen expirat in dicto Patre M. Liaño, & Provincia deberet gubernari per eos, quibus aliàs regimen est commissum, tum per alternativam, tum etiam per dispositionem *constit. 2. Martini Papæ V.* Et hæc quidem quoad primum articulum.

ARTICULUS II.

Quo verò ad secundum, videtur quod prædicto 64 Patri M. Liaño nec etiam competit manutentio, ex pluribus, &c.

Primò, quia stante positivo, notorio & palpabili defectu juris quoad titulum, ex latè dictis *in primo articulo*, insurgit etiam omnimodus defectus possessionis, quæ est de essentia, & substantia manutentionis, & fundamentale illius requisitum, Covar. *præf. c. 17. n. 3.* Paz *de tenu. cap. 2. n. 19. & cap. 9. n. 9. & seq.* Post. *de manut. observat. 15. n. 2.* Rota *decis. 129. n. 7. part. 2. recent. & decis. 5. n. 2. & decis. 154. n. 1. & decis. 156. n. 2.* post tract. Post. Licet enim nihil commune habeat proprietas cum possessione, l. naturaliter, §. nihil commune, D. de acquir. possess. attamen quando evidenter constat de non jure, tunc proprietas absorbet in se possessionem, taliter quod omnino maneat resoluta, *cap. cum dilectus, de caus. possess. & propr.* Gratian. *discept. 8. n. 19.* Marques. *de commiss. part. 2. fol. 231. n. 3.* Post. *ubi supra, observat. 108. n. 24.* Rot. *coram Seraph. decis. 1484. n. 8.*

Non obstat quod etiam intruso prædoni, & injusto 65 detentori detur manutentio ad limites possessionis, ex quo in hoc judicio summarissimo non agitur de justitia, vel injustitia possessionis, prout de jure, quod pertinet ad plenarium possessorem, sed de mera rei insistentia, & detentatione facti, prout de facto, quo casu non solet denegari manutentio, ut per Rot. *decis. 322. n. 3.* post tract. Post. etiam si possessio sit a sinina, bestialis, seu

seu asinaria, ut dicunt DD. & latè idem Post. *observ.* 32. ex n. 74. usque ad n. 86.

66 Quia conclusiones istæ procedunt quando positivè non constat de non jure, seu de defectu proprietatis; tunc enim ex quo aliquis possidet, interim dum discutitur de possessionis iustitia, in dubio est manutenendus, ne possessor privetur commodo suæ possessionis, ad l. *is qui destinavit*, ff. de rei vindicat. tum quia satis est quod detur possibilitas titulandi possessionem: Seraph. *decis.* 555. n. 8. Rota *decis.* 74. n. 17. post tract. Post. & Giovan. *conf.* 8. n. 115. lib. 1. tum etiam, quia ex eadem solummodo possessione præsumitur dominium donec constet de intrusione, de prædatione, seu injusta detentione, ut latè per eundem Post. d. *observat.* 42. n. 134. & seqq. tum denique, quia imò dominium incidenter deductum probatur ex sola possessione ad effectum mentionis, Bart. in l. *quidem in suo*, n. 4. D. de condit. Cald. *conf.* 23. de præb. Rot. *decis.* 21. n. 6. post tract. Postil.

67 Cæterum ubi notoriè, positivè, & evidenter (prout in casu nostro) constat de defectu dominii, seu de improbitate, & vitio possessionis, tunc non est danda manutentio, sed imò possessio talis qualis est revocanda, l. 1. in princ. D. uti possid. l. *improba*, C. de acquir. posses. Menoch. de retin. remed. 3. n. 790. Cancer. var. c. 14. n. 54. & seq. part. 3. & innumeros DD. & decisiones cumulat Post. d. *observat.* 42. n. 135. leges enim, &

68 sacri Canones non intendunt tueri vitiosum possessorem, Valasc. *decis.* 79. n. 19. tom. 1. relati per Post. ubi proximè, n. 150. aliàs si aliquis in possessione etiam injusta defenderetur, daretur occasio delinquendi, Cancer. d. c. 14. n. 56. via calumniis patefieret, temerarii faverentur litigatores, & notoria fieret injustitia, Scac. de sentent. & re judic. glos. 14. q. 19. n. 98. quod jura abhorrent.

69 Præsertim in spiritualibus, quo casu possessio injusti detentoris non est manutenibilis. Plot. de in litem jurand. §. 3. n. 39. ne scilicet vibretur gladius Ecclesiasticus à non habente facultatem excommunicandi, neque umbram jurisdictionis.

70 Minus obstat quod ad effectum, ut dicatur constare de notoria injustitia possessionis, seu de palpabili defectu dominii in possidente, necesse est quod adsit vel ejus confessio, vel sententia, quæ transitum fecerit in judicatum, Gratian. disp. 899. n. 22. Scaccia ubi sup. n. 108. Rota *decis.* 17. n. 11. & *decis.* 28. n. 9. p. 1. divers. & coram Cardinali Seraph. *decis.* 555. n. 8. & dec. 876. num. 2.

71 Quia ultra quod, stantibus in constitutionibus Apostolicis, & hujus Religionis, clausulis eo ipso, ipso facto, ipso jure, & aliis quæ important latham sententiam à Papa super cessatione officii Provincialatus post completum triennium, ut latè sup. n. 16. 31. & 32. nulla alia desuper sententia, aut declaratio requiritur, cum habeamus rem claram, & manifestam, ex dictis supra n. 44.

72 Respondetur ulterius, quod probatio defectus dominii non est restricta ad confessionem partis, & rem judicatam, cum & aliàs possit se extendere ad alios modos probationis, videlicet ad jura, seu statuta clara, & publica instrumenta producta, seu ad claras depositiones testium. Bocar. de interdict. uti possid. cap. 2. num. 46. & 87. cap. 5. num. 4. & seq. Post. de *observat.* 42. n. 153.

73 Et in casu nostro habemus evidentiam facti, & juris, ex notorietate elapsi triennii, quæ non controvertitur, & ex clara, & perspicua dispositione constitutionum super cessatione officii triennio completo. Unde cum Pater M. Liaño fundet suam possessionem in titulo præambulo suæ antiquæ electionis ad Provincialatum quo functus est, & impossibile

fit, quod alium titulum habeat, sequitur quod ex quo titulus ille fuit resolutus, & invalidus factus, sibi obstat defectus, seu invaliditas tituli, quæ ex ipsius tituli, ad triennium tantummodo habiti, lectura apparet. Menoch. de retinend. rem. 3. n. 683. Rota *decis.* 698. n. 3. part. 2. recentior. Probatio enim quæ fit libris, seu scripturis, nunquam rejicitur. Person. de adipiscend. num. 408. Post. ubi proximè, numero 155. & seqq.

Neque etiam obstat dicere, quod hoc esset involvere titulum cum possessione, quodque exceptiones requirentes altiore indaginem non sunt admittendæ in hoc judicio summariissimo mentionis, sed imò sunt rejiciendæ ad petitorium, ex latè congestis per Post. d. *observat.* 42. n. 13.

Quia exceptio ista non requirit altiore indaginem, ex superius dictis. Neque enim novum est, quod exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, vel possessorem plenarium, seu non jus possessoris, vel dominii alterius, impediat manutentionem, ubi est liquida, clara, & notoria, & non eget probatione, neque aliquo modo offuscatur, Giovagnon. d. *conf.* 118. n. 4. lib. 1. Seraph. dec. 810. n. 4. Greg. dec. 425. n. 5. & seq. In casu autem nostro nulla alia probatione istius exceptionis opus est, cum regulariter sit in confesso apud partes, tam lapsus triennii de facto, quam cessatio officii juxta constitutiones de jure. Quinimò ad hoc ut exceptio dicatur non requirere altiore indaginem, sufficit quod partes sine concordis in facto, licet supersint disputationes in jure, Franc. in c. ad decimas, de restit. spoliat. Seraph. *decis.* 183. n. 6.

Nec tandem replicari potest, quod exceptio ista offuscatur, & turbida redditur, ex quo existente causa terroris armorum bene potuit D. Pater M. Liaño prolongare Capitulum, ex qua prolongatione in consequentiam resultat officii duratio, & continuatio possessionis.

Quia dato millies, quod talis causa sufficeret ad prorogationem Capituli, attramen cum adhuc non sit probata, nihil relevat illius allegatio, donec plenè in contradictorio judicio probetur, servatis servandis. Et propterea intrat de plano pro decisione articuli pulehra, & aurea conclusio, quod ubi exceptio est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est rejicienda, si illud quod est discutiendum, provenit ex replicatione adversarii. Afflict. *decis.* 63. Put. *decis.* 243. lib. 3. Post. d. *observat.* 32. n. 133. Rota *decis.* 57. n. 4. & 6. p. 2. divers. & dec. 126. num. 12. & dec. 159. n. 9. part. 1. recent. & dec. 157. num. 10. impres. post tract. Pacifici de Salvian. interdict.

Et ratio est, quia petens manutentionem est actor originarius, & voluntarius. Gregor. *decis.* 64. n. 5. & postquam prædictus Pater Terminon, qui in hoc articulo est reus, suam probabit exceptionem fundando eam in lapsu triennii, & dispositione constitutionum, si D. Pater M. Liaño replicat constitutiones non habuisse locum ex quo adfuit iusta causa metus, & terroris armorum ad protrahendam Capitulum, debuit clarè, & nitidè probasse suam replicationem, aliàs exceptio non desinit esset clara, & liquida, ut verbis utar Rotæ dec. 597. n. 3. p. 2. recent. Franc. in c. 1. n. 18. de litis contest. Put. dec. 233. & *decis.* 133. lib. 3. Et sic altior indago in casu isto non cadit super exceptione, sed super replicatione, ut optimè considerat Rot. d. dec. 57. n. 6. part. 2. divers. Replicatio enim sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur, Alex. in l. fin. n. 25. & ibi Curt. jun. n. 14. C. de edend. Paris. *conf.* 95. n. 36. lib. 1. & dicitur illius coadjuvatio. Bald. in l. 1. §. editiones, n. 17. D. de edend. Greg. *decis.* 535. n. 17. & 18. propterea si replicatio non fuerit probata. Perinde

Perinde est ac si actor in sua actione succubisset, ad l. qui accusare, C. de edend.

79 Quod autem non sit probata, patet evidenter, quia in actis non adsunt nisi quædam emendicata depositiones testium per modum summarie informationis ante litem contestatam receptæ, quæ nullam fidem faciunt, c. quoniam frequenter, in princ. & ibi Host. n. 1. 2. & 25. Joan. Andr. n. 2. Boic. n. 1. Bellam. n. 1. Bald. n. 1. Butr. n. 2. & 4. Imol. n. 1. ut lit. non contest. latè Farin. de test. q. 76. ex n. 2. Sed imò sunt nullæ ipso jure, Joan. Andr. in cap. significavit, n. 9. & ibi Butr. n. 6. de testib. ad eò ut nec etiam possint partium consensu validari, Farinac. ubi sup. n. 6. Ultra quod testes sunt Vocales Capituli ex alia partialitate, qui tanquam partes formales proprium interesse defendunt, & propterea multò minus est illis credendum, ad decis. Greg. 340. n. 1. 8. & 14. Et tam in eorum dictis, quàm in personis pariuntur plurimas exceptiones, quæ tempore suo erunt opponendæ, ut latius dicetur infr. n. 111. & seq. Interim tamen donec hujusmodi depositiones in contradictorio judicio cum partis citatione non fuerint canonizata, nulla de illis est habenda ratio. Ex quo sequitur quod versamur in terminis exceptionis defectus domini in continenti probatæ, quæ impedit manutentionem, ex sup. dictis, n. 64. & 67.

80 Tertio, eo minùs competit manutentio, quia possessio officii data usque ad certam diem, tam à dante quàm à recipiente præfixam, est possessio precaria, obtrita à constitutionibus, & à Provincia, & propterea elapsa die, talis possessio non est manutenibilis adversus concedentem, l. 1. in princ. & in fin. D. uti possid. Rom. conf. 341. n. 6. lib. 1. Menoch. de retinend. remed. 3. n. 19. Rot. post tract. Postii decis. 214. n. 6.

81 Et ratio est, quia hic non adest vera, nec impropria possessio, nec etiam detentatio, cum aliàs ita possidens etiam ante lapsum diei, non sibi possideat, sed domino concedenti, id est Provinciæ, l. quod meo, in princ. D. de acquir. possess. Surd. conf. 481. n. 10. lib. 4. Seraph. decis. 82. n. 5. Rot. post tract. Postii decis. 106. n. 4. & decis. 667. n. 1. & 6. p. 2. recent. adversus quam non potest petere manutentionem, nec illam impedire, quo minùs suas functiones provinciales capitulariter exerceat, ut benè in proposito de administratore, vel exercente officium, aut habente aliquid in gubernium, seu recipiente ab aliquo cum onere restituendi, Post. observ. 52. n. 25. & seq. ubi quod hoc esset intervertere aliorum dominium, & possessionem, quod facere non possunt, dum se pro illis sic possidere, & ab illis rem habere non impugnant, & Rot. d. decis. 677. n. 2. p. 2. recent. & coram Cardin. Cavalier. decis. 171. ex n. 1. Possessio enim est penes Provinciam, & Prælatum, non simpliciter penes Prælaturam, DD. in l. 1. in fin. D. de acquir. possess. & de communi, & veriori opinione Alex. conf. 81. n. 17. vol. 3. Paris. conf. 24. n. 5. vol. 1. Rot. post Post. decis. 427. n. 8. & dec. 330. n. 25.

82 Quarto, quia concordia, & confirmatio Apostolica super eo, quod finito triennio in Provincialatu per partialitatem Hispalensem, immediatè sequatur pars Provinciæ, de qua latè sup. ex n. 45. usque ad n. 53. habet decretum irritans, quod non solum inficit titulum, verum etiam possessionem. Cassador. decis. 11. n. 5. super reg. & decis. 1. per tot. de restit. spoliat. Put. dec. 183. n. 2. lib. 2. latè Gonz. ad reg. 8. Cancel. glos. 21. n. 8. & glos. 67. n. 29. & per tot. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 8. n. 76. & q. 27. n. 42. Garz. de benef. p. 1. c. 1. n. 427. & seq.

83 Castell. de elect. c. 7. Scacc. n. 17. & seqq. Et possessio infecta non est manutenibilis, latè Post. observ. 46. per tot. Rot. decis. 177. n. 3. p. 4. divers. nullumque producit effectum, Rot. decis. 304. n. 1. p. 1. recent. imò est nullius momenti, & habetur pro non possessione, vel pro possessione vacua, & non impedit manutentionem

posterioris possessionis, etiam instrumentalis, Cocc. decis. 51. n. 4. Rot. d. dec. 177. per tot. & plurimos cumulat idem Post. ubi sup. ex n. 4. & 7. ubi quod decretum hoc inficit possessionem in civilem, naturalem, & detentationem, & omnem juris effectum tollit, & habens illud contra se, non potest uti aliquo remedio possessorio, nec summarissimo manutentionis, & adduci decis. 217. n. 57. & decis. 296. n. 3. post suum tract.

Præsertim quando (ut in casu nostro) decretum 84 non est generale, sed imò cadit super certo, & individuali corpore beneficii, seu officii Provincialatus Provinciæ Bæticæ Ordinis Eremitarum S. Augustini, Cassad. dec. 1. n. 3. de rest. spol. Germon. de indult. Cardin. s. volentes, n. 30. & seq. Gonz. d. gloss. 67. n. 31. & 32. & seq. Et de hoc motivo pro exclusionem manutentionis nullus unquam Doctor dubitavit.

Quintò, quia præfatio P. M. Liaño obstat exceptio 85 excommunicationis, ex d. etis supra numero 35. & 44. quæ opponi potest ubi de sola possessionis manutentione agitur, ut in puncto fuit sæpiùs resolutum in Rota, & signanter in decis. 614. num. 2. part. 2. recent. & decis. 275. num. 3. post 2. tom. conf. Farin. & coram sanctæ memoriæ Gregor. XV. decis. 64. n. 3. & ibi Addent. n. 13. ubi alias decis. adducit. Atque ex his patet prædicto P. M. Liaño non competere manutentionem.

ARTICULUS III.

Quoad tertium autem videtur, quod dictus P. Ter- 86 minon est manutenendus in quasi possessione juris exercendi ministerium sui Provincialatus. Constat enim ex actis de possessione pacificè, & capitulariter capta, ac etiam de tempore motæ litis, quæ sufficit ad manutentionem, c. cum Ecclesia, & ibi Abb. n. 23. Rip. n. 81. de caus. possess. & propriet. s. retinenda, Inst. de interdict. Rot. dec. 598. num. 11. part. 2. recent. & innumeros cumulat Post. eod. tract. de manuten. observ. 17. n. 1. & 5.

Stantibus præsertim plurimis actibus possessoriiis, 87 obedientiæ receptæ à toto Capitulo Provinciali, assistentiæ in Diffinitorio, electionis activæ ad omnes Prioratus, & officia totius Provinciæ, admissionis professionum novitiorum, item obedientiæ præstitæ à plusquam 30. ex 45. Conventibus, & Monasteriis Fratrum, & Monialium, ac concessionis licentiarum per totam Provinciam, per quos actus, & sic repetitos, & geminatos, multò magis dicitur constare de possessione ad effectum manutentionis. Cas. de Graf. dec. 10. n. 3. de caus. possess. & propr. Rot. decis. 214. n. 2. post tract. Post.

Et eo faciliùs debet concedi manutentio, quia non 88 versamur in terminis simplicis, & nudæ possessionis, detentationis, seu intrusionis, quæ aliàs sufficeret, ut per Burat. dec. 194. n. 9. plenè Post. observat. 42. per tot. cum in hoc judicio summarissimo non sit examinanda justitia, vel injustitia possessionis. Burat. dec. 194. & ibi Addent. lit. B. & dec. 904. n. 8. imò sufficiat possessio asinaria, & bestialis, ex dictis supra num. 65. Post. d. observat. 42. n. 86. Sed in terminis possessionis 89 titulata, quo casu propter fomentum tituli dubitari non potest, quin ista possessio sit manutenibilis, c. licet causam, ubi Felin. n. 9. de probat. Vetal. decis. 336. p. 2. & ex trad. per Gratian. discept. 402. num. 1. & 2. Gregor. dec. 323. & ibi Addent. num. 6. & decis. 412. n. 2. & 5.

Nec obstat dicere, quod actus isti possessorii dederunt causam liti, & consequenter non probant possessionem. Rot. dec. 4. n. 2. & ibi Addent. coram Greg. nec tribuunt jus considerabile, Rot. dec. 30. n. 1. p. 2. recent. Nec videntur attendendi ad effectum concedere

cedendi manutentionem. Gregor. d. decis. 569. num. 4. & plures refert, & sequitur Post. observat. 17. n. 44. & seqq.

91 Quia conclusiones istæ procedunt quando possessio prærenditur ex unico actu contradicto, veluti ex unica præsentatione dante causam liti, quæ non constituit in quasi possessione juris præsentandi. Gregor. decis. 41. n. 4. aut ex unica collatione pariter contradicta, quæ non constituit in quasi possessione juris conferendi, Rot. post tract. Viviani de iurepatron. decis. 86. n. 36.

92 Secus autem quando post jus quæsitum, seu acquisitam possessionem ex unico actu positivo, & pacifico, subsequitur contradictio partis, quia tunc non potest impediri mandatum de manutenendo, Post. d. observat. 17. n. 54. Seraph. decis. 143. in fin. ubi quod si supervenerit contradictio, non videtur facta in tempore, Rot. post tract. decis. 201. n. 7. ubi quod contradictio debet esse in ipso primo actu, quodque si facta fuerit post actum perfectum, & consummatum, non impedit quominus censeatur per dictum actum pacifice gestum acquisita possessio, ad leg. si ita sit, & ibi Bald. & Imol. D. de legat. 1. Rip. in leg. 1. n. 88. D. solut. matrim.

93 Aliter enim, nec etiam post mille actus pacificos, & perfectos posset dari manutentio, ex quo semper isti actus, quantumvis pacifici, solent dare occasionem litis; quod tamen esset erroneum in iure, quandoquidem ex unico actu pacifico acquiritur vera quasi possessio manutenibilis. Gratian. discept. 310. num. 76. Menoch. consil. 612. num. 16. Quinimò sufficit momentanea, & pro uno instanti acquisita, latè Post. observat. 18. n. 1.

94 In casu autem nostro adsunt plurimi actus possessorii pacifici, per quos fuit abundè acquisita quasi possessio juris exercendi Provincialatum. Unde ex supervenienti contradictione, lite, seu recurso ad Tribunal, non potest impediri manutentio, ex dictis Præfatis, quia & hæc possessio est satis justificata, ex quo fuit capta auctore Prætoris, id est auctrice Provincia repræsentata per Vocales in Capitulo legitime congregatos. Iustè enim possidet, qui auctore Prætoris possidet, l. iustè, D. de acquir. possess. Greg. decis. 582. n. 2. cum & alias possessio capta sine iudicis mandato sit manutenenda, ut per eundem Greg. decis. 107. n. 1. Et ratio est, quia sufficit nudum factum, etiam absque scientia, & patientia adversarii, ut per Beltram. ad decis. Greg. 249. n. 10. Imò etiam actus gesti post motam litem sunt manutenibiles, quia facti fuerunt in continuationem possessionis præcedentis, Post. obs. 48. n. 35. Mant. decis. 322. n. 13. Et regulare est, quod qui continuat, non attentat, d. decis. Greg. 557. n. 1. Lancel. de attent. part. 2. cap. 4. limit. 1. n. 82.

95 Minus obstat dicere, quod possessio ista fuit attentata, & consequenter non est manutenenda, Lancel. de attent. p. 2. cap. 4. n. 49. Seraph. n. decis. 287. num. 1. Cavaler. decis. 359. n. 7. Coccin. decis. 492. num. 3. Rot. decis. 627. n. 1. part. 4. divers. sed imò est omninò revocanda, in primis, & ante omnia, cap. non solum, de appellat. in 6. Crescent. decis. 19. alias 216. n. 2. de sent. & re iudicat. Boccac. de interdict. uti poss. cap. 3. n. 21. aut potius sequestranda, juxta Rotæ stylum, ut per Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 13. n. 38. Rot. decis. 593. & decis. 514. part. 1. recent. & copiosè Post. observat. 75. à n. 34.

96 Quia aut prætenfa attentata figuratur ob apprehensam possessionem post litem motam, vel emanatam, seu intimatam inhibitionem Tribunalis: & quidem certum est in facto, quod inhibitio, & litis pendentia emanarunt longè post possessionem, & sic eam non afficiunt, ad text. in cap. 1. & tot.

lit. ut lit. pend. & not. in decis. 119. num. 1. part. 3. recent.

Aut verò prætenditur fuisse causata ex prætenfa 97
appellatione interposita per Patrem Fr. Joannem de Bolaños, Priorem Conventus Granatensis, qui post intimatum sibi decretum Præsidentis, ut sibi obedientiam præstaret, dicitur pro responsione ad intimationem appellasse, super quo exhibetur hodie quædam fides cujusdam asserti notarii, & hoc etiam casu attentata non causantur. Tum quia talis appellatio non fuit in scriptis, Franc. in cap. cum in Ecclesia, n. 12. de appellat. Guid. Pap. de appellat. tom. 5. conclus. 8. num. 6. Ruginell. eodem tract. in prefat. num. 38. Scaccia eodem etiam tract. q. 4. d. n. 1. Lancel. de attent. part. 2. cap. 12. n. 62. in prefat. & in puncto de electione, Castellin. de elect. cap. 16. n. 13. ubi quod exprimi debent omnia, & singula, quæ appellans intendit objicere. Tum etiam quia non fuit interposita coram eodem Præsidente, Iudice à quo, Lancel. ubi proxime, ampliat. 15. num. 1. Vestr. in praxi, lib. 7. cap. 3. n. 27. & ibi Granat. n. 37. latè Scaccia ubi sup. quest. 6. ex n. 1. Tum denique, quia Notarius actuarius facit fidem, quod prædictus P. Bolaños solum dixit, quod audiebat intimationem, & desuper requisitus in hac Curia facit etiam fidem expresse, & positive per verba negativa, quod nulla fuit interposita appellatio, & propterea magis sibi credendum est tanquam actuario, in concursu cum alio contrariam fidem facienti, ut per Cyn. in l. si quis Decurio, C. de fals. tenet Rot. ut singulariter observat Rub. in singul. p. 3. verb. Cynus, n. 2. Ultra quod fides 98
non actuarii, non facit fidem, Greg. decis. 214. n. 2. & decis. 260. n. 5. & decis. 298. n. 10.

Aut etiam ex alia asserta appellatione, quæ constat 99
interposita ab eodem civitate Hispalensi coram uno ex Synodalibus, ob non tutum accessum ad Præsidentem, & multò minùs est habenda in consideratione, nedum quia fuit posterior possessione capitulari per 13. dies, & sic post elapsum tempus à iure concessum ac appellandum, ut in terminis de electione Mandagor. de elect. p. 3. cap. 60. & ibi Boër. eod. cap. Castellin. d. cap. 16. n. 5. & potuit interponi in eadem civitate Granatæ infra decem, coram uno ex innumeris iudicibus Ecclesiasticis, synodalibus, ordinariis, Inquisitoribus, Scholasticis, Canonicis, & Dignitatibus in eadem civitate residentibus, apud quos tutus patebat accessus; verum etiam, quia idem P. Bolaños ead. m. ipsa nocte post intimationem fuit in nonnullis congressibus coram Præsidente Capituli, & duobus Auditoribus Regiæ illius Cancellariæ, D. scilicet Augustino del Hierro, & D. Ildephonso de Bolaños, qui de ordine domini Præsidis Valenzuela ab utraque partialitate aditi pro negotio amicabiliter componendo, illuc advenerant. Ex quo sequitur, quod tutus aderat accessus, cum præsentia Magistratus omnem metum excludat, l. fin. in princ. D. quod met. caus. Bellon. cons. 18. n. 14. Greg. decis. 326. n. 34. prout & alterius cujusque iudicis, Barr. in l. 2. n. 4. C. de præd. decur. lib. 10. Paris. cons. 10. n. 35. lib. 1. Greg. decis. 188. n. 9.

Ultra quod huiusmodi prætenfa appellationes à 100
decreto Præsidentis electionis sunt extrajudiciales, c. concertationi, juncta glossa ibi, verb. gravatum, de appellat. in 6. quæ non solent causare attentata ante omnia purgabilia, d. cap. non solum, §. illa verò, eod. tit. & lib. sed (ad omne pejus) eorum revocatio pendet ex futuro eventu, & ex iustitia appellationis, cap. cum inter, & cap. consideravimus, de elect. in 6. Unde cum appellatio adhuc non sit ex actis justificata, imò nec adsit umbra justificationis, intrant de plano sequentes conclusiones, quod ubi attentata pendent à negotio principali, prius discutiendum est de eodem negotio principali, quam deveniatur ad purgationem attentatorum,

torum, Lancell. *de attentat. part. 3. ap. 24. quest. 19. per totam*, Rota *decis. 574. lib. 3. part. 3. divers.* Gregor. *decis. 189. n. 8. in fin.* ubi quod expectandus est finis articuli principalis, ut in *Casaraugustana dismembrationis, coram Sacrao, apud Marches. de commission. tom. 3. fol. 178.* Et quod attentativa turbida non merentur privilegium attentatorum, ut ante omnia revocentur, Rot. *decis. 160. n. 7. post tract. Postii.* Quodque dum discutitur de iustitia, vel iniustitia appellationis (quod in effectu est cognoscere de negotio principali, Gregor. *d. decis. 183. n. 8.*) interim possessor est manutenendus, ex *dictis sup. n. 50. & 87.* & latè cumulatim per Post. *d. observat. 42. per tot.* In manutentione enim non agitur de titulo, vel de possessione, neque aliquid prætenditur canonizari, Merend. *controvers. jur. lib. 3. cap. 19. n. 5.* Cæsar de Graf. *decis. 22. aliàs 2. n. 5. de restitut. spol.* Loter. *de re benef. lib. 2. quest. 43 n. 40 & benè Post. observat. 106. ex n. 36.* Sed solum agitur de compescendisurbationibus, & molestiis auferendis, interim dum de eadem possessione, vel de titulo disputatur. Laderch. *conf. 95. n. 4.* Covar. *pract. cap. 17. sub num. 1.* Seraph. *decis. 299. n. 1.* Loter. *ubi supra*, & hoc quidem ad effectum ordinandi iudicium, ut sciatur uter ex contendebus loco rei, seu actoris debeat insistere, Bart. *decis. 72. n. 28.* Post. *d. observat. 106. n. 5. & 109.* Et propterea dicunt Doctores, quod quando manutentio affert aliquod gravamen, illud est leve, modicum, ac momentaneum, Gratian. *discept. 74. num. 19.* Boc ar. *de interd. ut possid. cap. 14. n. 24.* Seraph. *decis. 292. in princ.* & alios allegat Post. *ubi proxime, n. 55.* etiam quod agatur de possessione magnæ rei, ut per Plot. *de in lit. jurand. §. 3. n. 36. & 43.*

103 Et quod magis est, utcumque, & qualitercumque se habeant istæ appellationes, illæ tamen fuerunt nullæ, & non erant admittendæ, ex quo asseritur fuisse interpositas simpliciter, & absolute, à futuro gravamine, si procederetur per Præsidentem Capituli ad ulteriora, cum nec sufficeret appellare, ne fieret electio, nisi expressè appellatio interponatur, ne fiat electio nisi Canonica, cap. *cum nobis, de elect.* & notat glos. in cap. *consideravimus, verb. post appellationem, eod. tit.* Et benè in puncto Pyrini. *de subdit. tom. 1. q. 1. cap. 31. §. fin. in fin.* Castellin. *de elect. cap. 16. in princ.* Lavor. *d. tit. 4. de elect. cap. 19. n. 120.* ubi allegat gloss. & Panormit.

104 Aut denique attentata prætenduntur fuisse causata ex dissolutioe Capituli, & intimata aliquibus Vocalibus eadem ipsa Capituli die, quasi quod huiusmodi dissolutio, & intimatio habeat vim inhibitionis. Et objectum videtur omninò cessare ex pluribus, & primò, quia dissolutio fieri non potuit per Provincialem, resistentibus tot constitutionibus, ex latè dictis in primo articulo. Secundò quia talis dissolutio, & prorogatio, quatenus esset legitima, debuit intimari omnibus Vocalibus, quorum intereat, ut per Bald. in l. *eos, §. Apostolos, de appellat.* tenet in puncto Francisc. Marc. *decis. 1228. n. 1. lib. 1.* qui loquitur quando intra terminum statutum ad eligendum fuit facta abbreviatio, & postea prorogatio pariter intra eundem terminum, juxta *superius dicta n. 61.* Et in casu nostro solum fuit intimata quinque Vocalibus ex 38. qui in Capitulo intervenerunt, & propterea cæteros non debuit afficere. Tertiò, quia asserta dissolutio dicitur facta iustis de causis, donec & quousque de illis certioraretur hoc Tribunal. Unde donec constet de justificatione causarum formiter, & servatis servandis, talis dissolutio non potest habere vim inhibitionis, & sic non constat de attentatis; vel (ad omne pejus) attentata redduntur valdè turbida, & interim non potest denegari manutentio, ex *dictis sup. n. 96. & 97.* Enim

verò, hæc prætenso directè tendit ad annullandam electionem, quod sapit petito iur. Et propterea dum de ejus viribus, & prætenso attentatis, & nullitate discutitur, electio videtur saltem habere implicitum statum validitatis, interim tamen prædictus P. Terminon debet manuteneri, & à tota Provincia obediri, ut benè in proposito resolvit Rodrig. *tom. 2. quest. regul. 952. arc. 12. vers. ad tertium.*

Nec etiam obstat, quod dictus P. M. Terminon non est in possessione gubernandi totam Provinciam, cum nonnulli conventus ab ejus obedientia se subtraxerint, & propterea sibi in omnimoda gubernatione non competit manutentio, quæ solum conceditur ad strictos limites possessionis, Greg. *decis. 569. n. 2. & 3. & ibi Addent. n. 6.*

Quia cum magis sit attendenda universalis causa actus, quàm exercitium ipsius actus, Marefcot. *lib. 1. variarum, cap. 11. n. 32* hinc est, quod etiam per unicum actum singularem, si tamen causa (ut in casu nostro) est universalis, acquiritur universalis possessio manutentibilis, ut dicit Marefcot. *n. 33.* Post. *observat. 73. n. 87.* Probata enim possessione quoad unam rem, id sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem jure comprehensas, ad not. per Roman. in l. *2. §. si quod, n. 1. D. itiner. actuque privat.* Rota *decis. 222. n. 6. & sequent. p. 1. divers. & decis. 17. n. 4. p. 2. in eisdem, & decis. 287. n. 2. post tract. Postii.*

ARTICULUS IV. ET ULT.

Demum quoad quartum, videtur etiam quod quasi possessio juris exercendi Provincialatum, in qua existit dictus P. M. Terminon, est titulata vero, reali, & legitimo titulo electionis canonice. Licet enim in hoc manutentiois iudicio titulus non requiratur, nec etiam ad colorandam possessionem fumus tituli desideretur, sed imò sufficiat asinaria possessio, ex *dictis supra num. 65.* attamen agnoscendo bonam fidem, & ex abundanti titulum ipsum, nedum coloratum, aut putativum, sed & verum, perinde ac si ad illius canonizatoriam ageretur, pat. facere intendimus.

Duo igitur sunt, quæ canonizant electionem, substantia consensus, & substantia formæ, à quibus recedere non possumus, Bald. in cap. *quia propter, n. 20. & seq. de elect.* Boët. *decis. 1. n. 0.* & sunt verba Rotæ in *Metensi Monasterio, 5. Julii 1621. coram bona mem. Coccino Decano, impress. apud Tamburi. de jure Abbat. tom. 1. disput. 5. q. 25. vers. Duo enim sunt.*

Et quoad consensum, apparet ex actis, quod ex 38. Vocalibus, qui in Capitulo interfuerunt, 36. dederunt sua suffragia prædicto P. M. Terminon. Unde cum habuerit majorem, & sanctiorem partem Capituli, taliter quod per mutuum consensum elgentium, & electi quasi conjugale vinculum spiritualiter sit contractum, ut dicit text. in cap. *um inter, de elect.* dubitari non potest de substantia consensus, tot. *tit. de elect. in Decretal. & in 6.*

Quoad formam autem, patet etiam ex actis, quod in præcedenti Capitulo Hispali celebrato de anno 1638. fuit juxta Constitutiones Ordinis destinatus locus, & dies pro subsequenti Capitulo celebrando, videlicet Conventus Granatensis, & dies 19. Aprilis 1641. Constat etiam ex pluribus litteris convocatoriis dicti P. M. Liaño tunc Provincialis, quod fuit convocata tota Provincia, & indictum Capitulum ad dictam diem & locum. Apparet item facultas Præsidentis ex litteris deputationis Reverendissimi Patris Generalis, quæ fuerunt à S. D. N. Urbano Papa VIII. confirmatæ, prout in Brevis confirmationis desuper expedito. Adest etiam recognitio Provinciæ eadem die legitime congre

congregatae, & obedientiae praestatio erga Patrem Praesidentem. Et tandem concurrunt in hac electione omnes solemnitates, quae in viduaris Ecclesiis requiruntur, tam de jure communi, ut *in d. c. quia propter*, & ibi communiter DD. de elect. de quibus late P. Suarez venerandae memoriae tom. 4. de Religione, libro 2. cap. 5. per totum, D. meus Barbosa in collect. ad d. cap. quia propter, n. 1 & seqq. Tamburino, ubi sup. disput. 5. quaest. 6. per tot. quam ex dispositione constitutionum hujus Ordinis, ut d. part. 3. de gubernat. saepius allegata, c. 7. cum suis §§. Et propterea nec etiam potest dubitari de substantia formae, & consequenter, quod electio ista sit canonizabilis, & possessio multo magis manutenibilis.

112 Nec adversus praedictum consensum potest opponi quod ex quo Vocales erant 82. non potuerunt 38. facere majorem partem Capituli, cum alias major pars in electionibus canonicis intelligi debeat, non respectu minoris, sed respectu totius corporis Capituli, per glossam in cap. cum omnes, verb. constitutum, de constitut. & ibi Fel. Abb. in cap. Ecclesia vestra, el. 1. n. 1. eod. tit. Rot. coram Burat. decis. 809. & ibi late Addent.

113 Quia ex actis constat, quod omnes illi, qui in Capitulo non interfuerunt, voluntarie se absentarunt instante ultimo, & peremptorio termino electionis, & propterea non erant amplius expectandi, ut est text. in c. cum nobis, de elect. ubi glossa verb. revocare, & ibi Abb. n. 10 & textus in d. c. quia propter, ibi: Praesentibus omnibus, qui debent, & volunt, & c. de elect. & ibi gloss. verb. volunt, ut bene considerat Lezana in suis quaest. regular. cap. 15. num. 8. & pluribus comprobat Castellin. de elect. cap. 5. n. 11. ibi: [Tempore statuto à jure communi, seu à constitutionibus, si legitime electores vocati ad electionem renuant venire, eo casu major pars Vocalium illa censetur, quae est praesens in loco, sive Conventu in quo facienda est electio, cap. bonae mem. de postul. Praelat. Panormit. ibidem n. 9. & cap. licet, de elect. & ibi Panormit. n. 14. Ideo qui jam Congregati in Capitulo ad effectum electionis ibidem remanent, etiam quod sit minor pars, aliis voluntarie recedentibus, possunt de jure celebrare electionem, quae aliis servatis erit canonica. Ratio hujus praesertim ea est, quia qui exierunt, computantur inter illos, qui renunciaverunt, ut colligitur ex cap. cum nobis, de elect. & gloss. ibidem verb. revocare, & Panormit. n. 10. gloss. in Clem. quod circa, verb. quae in facto, eod. tit. dummodo tamen instet ultimus terminus electionis; si vero non instet, debet minor pars expectare majorem:] & pulchre juxta ejus solitum [R. P. D. meus Alexander Raphaelis, Nunciaturae Apostolicae generalis Auditor in suo eleganti voto Generalatus Ordinis sancti Hieronymi,] n. 86. ubi plures allegat.

114 Alias enim esset in manu eorum, qui praevident, non esse eligendum Praelatum sibi affectum, & partialem, Capitulum differre, in praedictum totius Provinciae, cujus interest electionem quam citius expediri, ne sit diu suo orbara Pastore, cap. oblata, §. superior, de appell. ut bene considerat idem Castellin. cap. 8. n. 5. ibi: [Quapropter si non comparuerint, imputabitur illis, & non aliis, cum isti videantur esse in dolo, ex quo dolo non debent commodum reportare, ut dicitur in c. Sedes, de rescript. & hoc idem tradit Bart. de Firm. in tract. de Episcop. part. 3. lib. 1. quaest. 8. & Innocent. relatus à Boerio in annotat. ad caput 5. Mandag. de elect. part. 1. sub liter. P. & malitia ipsorum eis prodesse non debet: nam saepe Vocales, de quibus supra, scientes instare tempus electionis, ad impediendam electionem celebrandam, voluntarie, & non sine aliqua malitia se absentant, & renuant notificare locum ad quem declinant, & c.] Et inferius, ibi: [Regula juris est, Barbosa Vol. decis. Pars II.

quod certus non debet certiorari, cum recedens certo sciat instare electionem, & terminum praefixum à jure particulari, vel communi, & nullam praemittat instantiam, signum evidens, quod non vult interesse, cui faver Panormitan. in c. cum inter, n. 10. de elect.] Et idem repetit n. 6. & 11. ubi reddit rationem, quod paria sunt in jure non venire ad electionem, & non perseverare usque ad finem, & n. 12. ibi: [Quod semper intelligendum est instante ultimo temporis termino à jure praefixo? Tunc enim, & non aliter, potest tertia pars Vocalium, quae remansit in Capitulo, servatis servandis, celebrare electionem, quae censeri debet bona & legitima; nam tunc, & eo casu jus interpellat pro homine, & c.] & n. 15. ibi: [Si vocati venerunt in termino illis notificato, sed recesserunt fiat electio, ad alium etiam terminum prorogata, secundum Innocent. & Host. non sunt ulterius vocandi; non enim debuerunt recedere, nisi completa electione, cap. consuluit, de offic. deleg. Mandagor. ubi sup. cap. 18. & latius ibidem Boer. sub litt. P. ubi cumulat ad hoc idem auctoritates quamplures textus, & auctorum in magno numero, & c.] Haec tenet Castellin. & hanc eandem sententiam tenent expressè Cucch. instit. major. lib. 4. tit. 1. de elect. Suarez d. tom. 4. de Relig. lib. 2. cap. 5. num. 5. Lavor. d. tit. 4. de elect. cap. 21. à n. 82. Francisc. Marc. d. decis. 569. n. 4. lib. 2. Peirin. de subdito, quaest. 1. cap. 31. §. 6. ibi: [Si quaeras an assignato termino ad eligendum, verbi gratia die Pentecostes, si aliqui non compareant, possint reliqui ad electionem procedere, dico quod sic.] Armil. de elect. p. 1. n. 19. Mirand. tom. 2. manual. quaest. 23. art. 6. conclus. 3. etiamsi unus solus reperiretur in Capitulo, ut notat Panorm. d. cap. cum nobis, de elect. n. 11. [Et ratio est, quia ex quo terminus est praefixus à jure, omnes videntur esse moniti in termino: & nota quod debent venire ea hora diei, qua solet fieri electio.] Panorm. d. cap. cum nobis, n. 11. qui loquitur in fortioribus terminis, etiamsi Vocales non fuerint moniti per convocatorias litteras, & sequuta fuit Rota in pluribus causis per Addent. ad decis. Buratti 809. n. 11. & seq. & egregie more suo solito D. meus Barbosa de Canonic. cap. 38. n. 12. & seqq. ibi: [Et ideo non est habenda ratio in hujusmodi computatione de votis illorum, qui recedunt à loco ubi facienda est electio, cap. cum nobis,] ubi Abb. n. 3. de elect. ubi plures allegat, & de jure Ecclesiast. lib. 1. cap. 19. n. 96 & seq.

Quod adeo verum est, ut si de conclavi Cardinalium S. R. E. contingeret omnes exire, praeter unum, ille solus posset eligere Romanum Pontificem, gloss. singul. in Clement. de Romani, verb. omnes, de elect. Petr. de Baifio in direct. elect. cap. 2. n. 6. & seqq. part. 1. & n. 9. dicit locum etiam habere in electionibus Regularium, Laur. tract. de Cardin. conclus. 24. alios etiam refert & sequitur Castell. c. 5. n. 86. Rodriguez d. tom. 2. quaest. 54. art. 4. Lavor. d. tit. 4. cap. 6. n. 26. & cap. 15. n. 26.

Nec replicari potest, quod discessus à Capitulo, & illius praetensa absolutio fuit facta ad requisitionem majoris partis Vocalium, qui se requisitis subscripserunt, ob metum cadentem in viros constantes. Quia ut fuit saepe dictum, & necesse est, ut desuper saepius volutemur, metus iste est affectatus, & satis est, quod de illo non constet per probationes judiciales, servatis servandis factas. Quod enim non est de actis, non est de hoc mundo. Quinimò satis metus excluditur ex epistolis, vulgò billetes, hinc inde inter Dominum Praesidentem Cancellariae, & D. Patrem M. Liano scriptis; in illis enim dictus D. Praesidens affectat eum, ut veniat; & D. Pater promittit se hora decima venturum: & insuper D. D. Praesidens acriter de eo conqueritur, quod & Salam Regiae Cancellariae, & Capitulum usque ad horam undecimam pro utraque

functione valde insolitam, sub fide, & spe adventus sui, & partialium suorum distulerit, & tandem deficiente fide publica, & privata non venerit. Ista autem tam gravis, & potentis magistratus assistentia, nemo dubitat, quin metum excludat, *ad d. l. fin. in princ. D. quod met. caus. Greg. decis. 188. n. 9. alleg. sup. n. 96.* Nec enim credendum est, quod prædictus D. Præsident Valenzuela pro suo munere, zelo, & devotione, quibus libertatem Ecclesiasticam ab incunabilis prosequitur, in aliquo defuisset, quominus electio ista liberè celebraretur, prout gratis ex adverso inculatur, cum aliàs primitias laborum suorum in defensionem ejusdem libertatis Ecclesiasticæ, & auctoritatis Apostolicæ pro Romana Ecclesia, & potestate clavium Beati Petri adversus Venetos tam ultro ediderit, & dedicaverit.

117 Ultra quod requirimenta apparent subscripta à pluribus Vocalibus, qui desuper à Præsidente Capituli judicialiter examinati, deponunt quod D. M. P. Liaño fecit eos in quatuor solitis albis sine aliqua scriptura subscribere, asserens se talibus subscriptionibus indigere. Ex quo patet, quàm emendicata sint talia requirimenta, & quàm voluntarius fuerit prædictus recessus à Capitulo, cum nec manus Regiæ Cancellariæ, sæpius de eorum affectatis terroribus monita, eos assecurare, nec in officio continere potuerit, quod *satis denegerem conscientiam redolet*, ut verbis utar Politicorum.

118 Præterea nec assertæ depositiones suorum testium in aliquo suffragantur, tum quia in summano, & ante litis contestationem ex superius dictis, & ad annullandam electionem probationes debent esse claræ, & in contradictorio judicio factæ, *d. cap. cum inter, de elect. ibi*: [N si sufficiente sit ostensum, eundem morbo epileptico laborare, super quo contra ipsum dicitur appellatum, vos non obstante appellationis objectu, si qua ex aliis causis superius memoratis proponitur interposita (cum eas frivolas reputemus) electionem ipsius confirmetis] Tumeriam, quia in decreto asserit D. M. P. Liaño, quod non examinentur fratres qui se subscripserunt requirimentis, & tamen ex 12. testibus 9. sunt Vocales ejusdem Capituli ex subscriptis, qui manifestè ostendunt depositionum suarum emendicationem, & nec reddunt rationem sui dicti, & unus ex eis in hoc Tribunali est publicus, & benè notus sollicitator pro sua partialitate. Tum denique, quia imò omnes testes sunt partes formales in hujus litis prosecutione, & dederunt mandatum procuræ, ut constet ex actis, & quod plus est, nec istæ depositiones habent substantiam veri facti, cum sonent factæ in uno loco, & sint factæ in alio, & tam in personis, quàm in dictis & foliis ipsis scripturarum plurimas patiantur objectiones, ut oculariter, & palpabiliter demonstrabitur; ita ut mirum sit, quod inter vivos aliàs graves, & Religiosos talis calumnia suæ Matri, & Provinciæ fuerit imposita, cum etiam si verum saperet, tam scdum facinus proprio pudore contegere debuissent imitatores facti Sem, & Japhet, [qui pallium imposuerunt humeris suis, & incedentes retrorsum operuerunt verenda patris sui Noë, nec sequentes Cham, qui cum vidisset verenda patris sui esse nudata, nuntiavit fratribus suis foras:] dicente præsertim Apostolo adversus eos, qui per Tribunalia vagantur, [quare non magis injuriam patimini? quare non magis vestrum amittitis? & alibi, neque enim facio animam meam pretiosiores quàm me.]

119 Minus potest replicari, quod ex præcedentibus tractatibus, seu congressibus Fratrum de Provincia, quæ ex adverso vocantur conventicula, insurgit non levis præsumptio seditionis. Quia responderetur, quod de illis non constat, & quatenus constaret, præcedere debuissent isti tractatus, gloss. *in verb. tractantes, in cap. in nomine, 23. d. finit. D. Barbof. de jure Ecclos. d. lib. 1. c. 29.*

n. 83. ibi: [Sunt enim veluti præparatio ad electionem, non autem electio; sitque in eis discussio eorum, quæ faciendæ sunt, nominantur utrimque plures, qui judicantur digni electione, & quisque dicit quod sibi videatur, absque tamen quod sequatur aliqua conclusio, vel electio, &c.] & allegat gloss. *in cap. cum in veteri, verb. in tractatu, de elect. Butr. in cap. cum inter, n. 7. eodem tit. Petr. Gregor. eod. tit. cap. 25. in fin.* Maxime in Provincia Bætica, ubi per concordiam auctoritate Apostolica confirmatam, & singulis triennis usu receptam, adsunt duæ partialitates distinctæ, & separatæ, quæ faciunt quasi duo Collegia, vel duas Congregationes ejusdem Provinciæ, & propterea congressus isti non solum sunt liciti, sed & debiti pro jurium suorum defensione. Qui enim jure suo utitur, nemini facit injuriam, *l. injuriarum, §. 1. D. de injuriis.* Et multò magis stantibus tot novitatibus, & perturbationibus partis adversæ, quæ nunquam sua sorte contenta, à triennio, & ultra nihil non molitur, ut totam Provinciam contra dictam concordiam integraliter possideat, ut patet ex mandatis Procuratori Romanæ Curiae transmissis, & in actis præsentatis: ac etiam ex quo prædictus P. M. Liaño diffidens de suo Secretario, qui erat M. Fr. Hiacyntus Cubero, de partialitate Provinciæ, coëgit illum renunciare officio, ne secreta sua panderet. Et quod plus solito mirandum est, Fratres Hispalenses & Extrematuræ vix ascendunt ad numerum 120. & Fratres de Provincia excedunt numerum 750. & tamen illi semper sunt in spiritu amaritudinis, & ambitionis, nec desistunt fermentare futuras electiones adversus istos, acriter de inæqualitate conquerentes.

Nec etiam replicari potest, quod ex quo fuerunt in 120 Capitulo admissi nonnulli, qui negantur fuisse Vocales, videatur hodie constare de defectu consensus. Quia cum à iudicibus causarum (à Præsidente Capituli juxta formam constitutionum deputatis) fuerint examinata, & canonizata omnia jura, & voces Vocalium, nihil de hoc pertinet ad Capitulum, neque hoc potest influere in præsentam nullitatem electionis, cum sint diversa corpora, & diversas functiones, & munia exercentia, licet omnia tendant ad eundem finem, & effectum. Ad Capitulum enim non spectat discutere Vocalium causas, sed solum privativè ad dictos iudices, pro quibus adest juris præsumptio, quod in omnibus ab eis gestis benè se informaverint, & in prolatione decretorum, & sententiarum ritè & rectè processerint, *Aym. consil. 74. n. 9. Greg. decis. 176. n. 4. Burat. decis. 334. n. 8. in fin.*

Quod autem constitutio desuper disponens fuerit 121 ad unguem servata, patet quia *in d. cap. 7. rubr. de iudicibus causarum, part. 3.* adsunt hæc verba: [Eo autem completo, de patrum consensu deputet (scilicet Pater Præsident) tres iudices causarum peritos, & expertos, qui ante omnia litteras discretorum examinent, ac de habentibus vocem tam activam, quàm passivam, omnem controversiam dirimant, &c. A quorum sententia nulli ad Capitulum dimissum liceat appellare, nisi fortè absens, vel inauditus fuisset, &c.] Et in actis legitur, quod Præsident eos deputavit de omnium Capitularium consensu, nemine discrepante.

Unde quidquid ab his iudicibus gestum fuit, debuit omnino à toto Capitulo recipi, prout receptæ fuerunt tres, vel quatuor voces, quæ ante earum sententias poterant in dubitationem incidere. Etenim judicatura causarum habet in hac materia potestatis plenitudinem, taliter quod etiam si injustè processerit, vel accusatores ad eam noluerint recurrere, non ideo electiones sunt justæ, ut expressè dicitur in constitut. sub eadem regula, ibi: *Alias enim sine vitio pertransibunt omnes electiones.*

Et profectò in D. Patre Præsidente exuberavit bona fides 123

fides, ex quo sufficebat ad hujusmodi deputationem consensus quatuor, vel quinque Patrum vocalium, quos ipse nominasset, juxta declarationem Reverendissimi Generalis desuper factam. Quæ licet emanaverit ad instantiam Provinciæ Chilensis, non idcirco desinit esse universalis, ex quo orta fuit ad interpretationem constitutionis etiam universalis, ex trad. per D. Barbosa. in collect. Bullar. verb. Congregatio 3. Prout quotidie videmus in declarationibus sacrosancti Concilii Tridentini emanatis à Congregatione Eminentissimorum DD. Cardinalium interpretum, quæ licet à personis particularibus fuerint obtentæ, in eisdem tamen casibus deserviunt pro lege communi, ut bene D. Barbosa ubi proxime, ibi: *Ejus declarationes ad instar communi solent allegari, illisque semper plurimum Rota detulit, neque unquam illas in dubium revocavit. Cavalier. decis. 627. n. 8. Burat. decis. 479. num. 3. Atque ex his bene constat, nihil opponi adversus substantiam consensus.*

124 Nec adversus substantiam formæ obijci potest quod recognitio de Patre Præsidente facta fuerit absque sono campanæ, & propterea nullitati subjaceat. Quia cum ista recognitio debeat fieri sexta feria statim (sunt verba constitutionis) postquam vespere fuerint decantatæ, & in casu nostro vocales etiam post illas decantatas, jam advesperascente die adhuc expectaverint, imò & dictum P. M. Liaño, tunc Provinciale pro sono, & celebratione Capituli requisierint, tempus ipsum interpellavit pro campana, ut solet interpellare pro homine. Castellin, d. c. 8. n. 11. & 12.

125 Ultra quod campana debet pulsari ab habente auctoritatem, sive de illius commissione, Angel. in sum. verb. electio, n. 15. per tot. Castellin. ubi proxime, d. n. 11. & expressè id ordinat constitutio in d. cap. 7. p. 3. ibi: *De mandato Prioris Provincialis ad sonum campanæ claustrum per pulsare, &c.* Unde cum prædictus P. M. Liaño, qui erat intra claustra Monasterii, solus haberet privatam facultatem pulsandi, & requisitus à partialitate Provinciæ pro observantia constitutionum, pulsare negligere, satis liquet, quod campana per neminem alium debuit pulsari. Nec est quod imputetur Patribus Capitularibus, quia casu quo ad eos pertineat, per illos non sterit quo minus pulsaretur, c. imputari, & cap. dum non stat, de reg. juris in 6. & certè ad ipsos talis pulsatio non pertinebat; sed solum observare ad unguem constitutiones disponentes, quod statim P. Præsidentis recognoscatur, quod significat recognitionem fieri debere sine aliqua mora, aut ullo, licet minimo temporis intervallo, ut in puncto notavimus sup. n. 29.

126 Verum cessare videtur scrupulus, quia campana tunc occupabatur à D. P. Bolaños Priore Conventus Granatensis, & à suis Conventualibus, & domesticis ejusdem partialitatis: & propterea Capitulares, qui erant forenses, ausi non fuerunt campanam aggredi, ne exinde rixæ, rerum omnium turbationes, scandala plurima sequerentur. Satiùs enim, & prudentiæ existimantur campanam omittere, & constitutionibus obedire, prout in continenti de hoc protestati sunt in decreto coram Notario, & testibus desuper extenso. Præsertim cum viderent indictionem diei, horæ, & momenti pro hujusmodi functione esse omnibus notoriam, & sic tanquam de notorio potuerunt procedere absque observatione solemnitarum, cap. tua nos, de coh. bit. Cleric. cap. ad nostram, et 2. de jurejurand. & tradit Gomez tom. 4. var. cap. 1. n. 42.

127 Nec dictus P. M. Liaño, ejusque partiales possunt allegare ignorantiam constitutionum aut convocatorium, in quibus fiebat indictio; prout nec ignorare poterant, quod deputatio Præsidentis, illiusque Apostolica confirmatio obtenta fuerat ab Eminentissimo

Barbosa Vol. decis. Pars I I.

D. Francisco S. R. E. Cardinali Barberino in favorem dicti Patris Mag. Fr. Ildephonsi de Castilla; cum aliàs paucis ante recognitionem diebus, totis eorum conatibus adierint Regium, & supremum Consilium acerrimè instantes pro retentione Bullarum hujusmodi Præsidentis, licet inibi, degustatâ injustitiâ, desuper succubuerint.

Et in omnem eventum, ista recognitio, & obedientiæ præstatio fuit denuò, & ex integro facta die Sabbati sequenti, de mane ad sonum campanæ, & ante istum actum nullus alius ex Capitularibus actibus præcessit, sed omnes sunt successivi, unus post alium. Adeò ut neque deputatio trium judicum causarum (quæ aliàs die Veneris fieri solet) ante hujusmodi iteratam ad sonum campanæ recognitionem, sed imò post illam facta fuerit. Ex quo etiam detegitur, quanta procrastinatione, quanta patientia, & charitate partialitas illa expectabatur.

Minus potest obijci, quod ista recognitio fuit clandestina & nulla, ex quo non fuit facta in Sala Capitulari, sed in Camera ejusdem Præsidentis. Quia omisso quod in Conventu Granatensi non adest Sala Capitularis destinata, & electiones solent fieri vel in Camera, aut in refectorio, sive in Sala, quæ dicitur *De profundis*, vel alibi. Respondetur adhuc, quod quemadmodum locus non est de substantia electionis, Cuch. instit. major. lib. 4. tit. de elect. n. 23. Bonon. dub. 16. n. 24. D. Barbosa. de jure Eccles. d. lib. 1. c. 19. n. 176. & seq. Et etiam si ad sit locus consuetus, & in eo non fiat celebratio electionis, tenet electio, quia locus non sanctificat hominem, c. non loca, 40. distinct. Laver. d. tit. 4. cap. 18. n. 7. Multò minus debet esse de essentia recognitionis.

Et habemus individualement constitutionem in d. c. 7. ibi: *Omnes Patres ad Capitulum conveniant, vel alio, ubi decenter adesse possint, &c.* Et propterea nullus remanet dubitandi locus. Eo vel maxime, quia dictus P. Præsidentis ad cœnam in publico refectorio, eadem die Veneris 19. Aprilis suam obedientiam publicari fecit, ut constat ex actis. Et ut dictum est, sequenti mane in loco refectorii alia obedientia sibi fuit præstita, & inibi fuit facta deputatio judicum, & successivè in eodem loco electio Provincialis, & cæteræ aliæ functiones Capitulares coram toto Conventu satis numeroso, præviis etiam publicis, & notoriis proclamationibus, & edictis ad valvas Conventus affixis. Ex quibus satis apparet, quàm voluntariè, & animosè prætenfa clandestinata fuerit opposita.

Prout neque obijci potest, quod recognitio de Patre Præsidente debebat fieri à D. P. M. Liaño, tunc Provinciali actuali, & eo recusante, à R. P. M. Fr. Hieronymo de Sotomaior Provinciali absoluto à sexennio, uti immediato ejusdem partialitatis Hispalensis, & tamen facta legitur à R. P. M. Fr. Andrea de Cordova, & sic prætenfa ista nullitas influit in omnes actus subsequentes. Quia aut hæc assistentia Patris Sotomaior prætenfitur in vim concordie super alternativa factæ, & objectum videtur prorsus evanescere, quia in eadem concordia nihil de hoc disponitur, & quatenus adesset aliqua particularis provisio in hac Provincia (quod negatur) circa id, quod deficiente uno Provinciali, subrogeretur alter ejusdem partialitatis, id tamen locum haberet, quando vel Provincialis est taliter corpore, aut animo impeditus, quod non posset continuare gubernationem, vel quando ante completum triennium moreretur, tunc enim maxima cum ratione subintraret alius de eadem partialitate, & susciperet gubernium Provinciæ, ne scilicet partialitas illa integro suo triennio defrauderetur. Cæterum ubi non adest impedimentum infirmitatis aut mortis, sed imò summa renitentia Provincialis, & ulterius triennium fuit completum, usque ad ultimam horam, & partes

in nih lo defraudantur, debet cessare ratio talis provisionis particularis, & consequenter ejus dispositio, ad reg. l. adigere, §. quavis, ff. de jurepatron. Tiraq. tract. cessante caus. per tot.

132 Aut verò prætenditur in vim constitutionis d. c. 7. rub. de modo recognoscendi Patr. Præs. & hoc etiam casu nullum habet fundamentum, quia inibi solummodò dicitur quod Provincialis actualis recognoscat Patroni Præsidentem. Unde stante ipsius renitentia, iste casus tanquam omissus in constitutione, mansit etiam in dispositione juris.

133 Dispositio autem juris, à qua regulari debemus (ut diximus sup. n. 24.) est in alia constitutione in d. cap. 3. ead. p. 3. ubi disponitur, quod si Generalis non venerit ad Capitulum Generale, neque miserit, in eo casu (sunt verba constitutionis) Prior Provincialis illius Provinciae, in qua Capitulum congregatum est, omnia faciat, quæ Prior Generalis præsens faceret, quousque Præsidentis publicetur, & non ultra, qui publicatus ad electionem novi Generalis procedere faciat, &c. Et propterea qui hoc munus recognoscendi debebat in se assumere, erat P. Fr. Joannes de Bolaños, Prior Conventus Granatensis, ubi Capitulum Provinciale celebratur, cum idem juris sit de parte quoad partem, quod est de toto quoad totum, ad l. quæ de tota, D. de acquir. hered.

134 Verum tam D. P. Bolaños, quam D. P. Sotomayor requisitionem pro celebratione Capituli jam post Vesperas pro parte Patrum de Provincia factam parvipendentes, nec munus, quod ad ipsos pertinebat, suscipientes, in illa hora publicè, & acriter tractabant de Capituli dissolutione, ut patet ex d. ctis, prout etiam eventus docuit, quod in requirimentis pro dissolutione factis eorum nomina apparent subscripta. Quare dato, quod ad singulos eorum talis recognitio pertinere, adhuc de illis non erat habenda ratio, quia per requirimenta ista tam verbis, quam scriptis facta, satis insinuarunt quod volebant assistere recognitioni Præsidentis, nec pro suscipiendo munere aliqua alia interpellatio requirebatur, cum & ipsi scirent renitentiam D. P. M. Liaño tunc Provincialis, & tempus ipsum interpellaret pro homine, ex latè dictis sup. Et propterea non solum ob hujusmodi omissionem, sed & multò magis ob positivam, & notoriam contradictionem Capitulo celebrando, fecerunt se alienos à dicta functione exercenda, ut est text. ad litteram in d. c. cum nobis, de elect. ibi: [Item cum post appellationem emissam Archidiaconus cum suis fautoribus chorum exisset, & vos illos, ut interessent electioni faciendæ vobiscum, curassetis sollicitè revocare (quoniam ad electionem faciendam accedere noluerunt) alienos se fecisse videntur: propter quod electionem à vobis juxta formam mandati Apostolici concorditer celebratam, de jure non posse contradicere videbantur, &c.] qui textus bene casui nostro applicatur, & per illum DD. communiter, præsertim Abb. ibi n. 3. Castellin. d. c. 8. n. 11.

135 Atque ex his præcisè sequitur, quod recognitio, de qua agitur, pertinebat de necessitate ad D. P. M. de Cordona (aliàs Provinciale absolutum) tanquam ad antiquiorem ex diffinitoribus, ad quos tota jam illa Provincia actio principaliter fuerat devoluta, donec Præsidentis publicaretur; qui publicatus ad electionem Provincialis, juxta prædictam constitutionem, procedere debuit, prout de jure simul, & ad illius confirmationem, tanquam Præsidentis, & Vicarius Generalis, legitimè processit.

136 Tandem nec adversus formam electionis potest objici, quod ex fide Notarii, seu scribæ non constat in actis de legitima trium scrutatorum electione, prout nec de electione Provincialis, & Priorum ex eadem Notarii fide. Quia cum præsupposito quod usus No-

tarii, seu scribæ in electionibus Augustinianis est sublati, aboluti, & reprobati per germinam Pauli Papæ V. piæ reminiscentiæ constitutionem, quæ est in actis producta, & adest in Bullar. Ordin. Respondetur de electione trium scrutatorum bene, & legitimè constare ex subscriptione trium Diffinitorum ad quos ex proprio munere spectat, ac etiam ex subscriptione P. Præsidentis illos canonicè confirmantis. De electione autem Provincialis ex calculatione votorum, subscriptione trium scrutatorum, ac ex proclamatione, & electione à primo illorum facta, demumque ex subscriptione P. Præsidentis illum confirmantis. Et de electione Priorum satis etiam videtur constare ex subscriptione totius Diffinitorii. Stante enim secreto commendato, tam de jure communi, in d. c. quia propter, de elect. & dispositione sacrosancti Concilii Tridentini, sess. 25. c. 7. de regul. ac etiam Constitutionum Ordinis, & Bullarum Pauli V. nulla alia probationis species potest adhiberi.

Cæteræ autem nullitates, quæ ex adverso opponuntur, vel non subsistunt in facto, vel nulla indigent responsione. Præsertim cum hodie non insistamus pro canonizatoria electionis, sed solum pro manutentione, in qua sufficit nuda possessio, etiam sine ullo titulo, ex latè dictis in tertio articulo.

Ex quibus omnibus videtur sufficienter constare de notorio, & palpabili defectu juris, & possessionis ejusdem R. P. M. Fr. Francisci de Liaño, & propterea non esse sibi concedendam manutentionem. Ac etiam constare de possessione titulata, & manutenibili dicti R. P. M. Fr. Francisci de Terminiõn, moderni Provincialis, & consequenter de rigore justitiæ, & de æquitate illum esse manutenendum in quasi possessione juris exercendi ministerium Provincialatus, non obstantibus iis, quæ pro alia parte objiciuntur. Et ita ego de jure sentio. Salvo in omnibus justissimo judicio Illustr. Dominationis vestræ, quæ secundum datam sibi à Deo sapientiam, in tenera licet ætate errata corrigit, justitiam administrat, æquitatem diligit, & correctæ prudentissimè moderatur. Matriti die 9. Julii 1641.

Ovetensis Beneficii del Oro.

De beneficio etiam tenui facienda est mentio in impetratione alterius beneficii, & non sufficit esse paratum obtentum dimittere, & de facto illud dimittere infra paucos dies, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatible cum obtinendo, quia vacat primum ipso jure.

V O T U M CVII.

Doctissimi D. D. Gabrielis Marrinez Protonotarii ac Judicis Apost.

- 1 Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. & 4.
- 5 Reo & possessori sufficit vincere per non jus actoris.
- 6 Possessor potest excipere de jure tertii, quando exceptio est exclusiva juris agentis.
- 7 Regula 55. Cancellaria declaratur.
- 8 Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis alterius, non tenetur de obtento in obtinendis litteris Apost. mentionem facere.
- 9 Dimissio beneficii obtenti non revalidat gratiam nullam ob non factam illius mentionem in impetratione alterius beneficii.
- 10 Beneficii obtenti etiam tenuis & parvi valoris facienda est mentio.
- 11 Dimissio primi offerenda est ante consequuntionem gratia secundi.

- 12 Oblatio dimissionis beneficii obtenti facienda est in corpore supplicationis obtinendi.
- 13 Beneficium obtentum quando fuerit incompatible cum obtinendo, non requiritur expressio valoris obtenti, nec ejus justificatio.
- 14 Rota coram Gregor. XV. decis. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1. declaratur.
- 15 Beltramin. ad d. decis. 84. n. 9. Gregorii XV. reprobat.
- 16 Dimissio subsequens non facit gratiam valere.
- 17 Rota decis. 20. de prebend. in novis, declaratur.
- 18 Rota coram D. Coccino declaratur.
- 19 Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Pralato admissa non fuerit.
- 20 De beneficio renuntiato ante admissionem faciendam est mentio in impetratione alterius.
- 21 Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non juvat, & n. 22.
- 22 Dimissionis contraveniens censetur fecisse illam ad eludendum.
- 23 Ex postfacto apparet quid actum sit.
- 24 Argumentum à majoritate rationis in jure validum.
- 25 Beneficiorum conservatio est omni jure prohibita.
- 26 Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate.
- 27 Beneficia plura simplicia an quis habere possit?
- 28 Beneficium vacat per contractum matrimonii.

V Acante beneficio, de quo agitur, de anno 1627. per obitum Joannis Ruiz, illud à Sede Apostolica impetravit Marcus de Pravia, cum narrativa, quod Joannes Ruiz de tempore obtenti hujusmodi beneficii, & per quatuor menses antea, fuerat familiaris, & continuus commensalis Eminentiss. D. Cardin. de Deza, & litteris apostolicis in forma gratiosa (per verba *conferimus, & providemus*) de super expeditis, & possessione nondum habita, Marcus prædictus matrimonium contraxit.

Deinde D. Joannes de la Sienra & Cisuentes, Canonicus Ecclesiæ Oveten. uti vacans per contractum matrimonii, seu adhuc ut prius, vel per obitum dicti Joannis Ruiz, de eo à sanctiss. Dom. nostro obtinuit provideri, & litteris apostol. in eadem forma gratiosa superinde confectis, & exequutori præsentatis, de anno 1637. fuit in possessionem immissus.

Verum quia per obitum ejusdem Joannis Ruiz istud beneficium, uti vacans in mense ordinario, & non affectum, obtinuerat ab Archidiacono de Venavente Ordinatio collatore Toribius Vigil, & eo mortuo, per obitum ejusdem Toribii illud impetravit D. Dominicus de Salde: hinc idem Dominicus litem movit contra D. Joannem de la Sienra possessorem pro adjudicatione beneficii.

Et causa coram Ordinariis Oveten. diutius ventilata, plurimisque hinc inde deductis, & oppositis, tandem Ordinarius prædictus suum tulit diffinitivam sententiam, per quam beneficium Dominico adjudicavit, & Joanni perpetuum silentium imposuit.

Causa igitur appellationis coram me pendente, Joannes instat pro revocatione sententiæ, tam ex capite nullitatis, quam injustitiæ; & pro nunc insistit allegans se à septennio esse in possessione, & gratiam Dominici fuisse nullam ob non expressionem obtentorum, & propterea sufficere sibi, uti possessori, etiam non legitimè titulato, opponere Dominico exceptionem defectus domini, & seu, tua non interest; cum aliàs reo, & possessori sufficiat vincere per non jus actoris, l. 1. ff. quor. appellat. non recip. leg. ille à quo, §. si de testamento, ff. ad Trebell. cum simil. Quod pariter

Barbosæ Vor. decis. Pars II.

procedit in beneficialibus, etiam si de possessoris jure non constet, ut in terminis Rot. coram D. Buratto, in ejus impress. decis. 512. n. 1. & ibi D. Ferentil. addens, qui plures alias allegat n. 11. Prout etiam potest possessor excipere de jure tertii quando exceptio est exclusiva juris agentis, Cephal. conf. 133. n. 39. latè Rot. dec. 415. n. 3. & ibi Adden. n. 6. coram sanctæ memoriæ Greg. XV. tunc Rota Auditore.

Unde omissis nullitatibus, quæ adversus sententiam Ordinarii opponuntur, pro faciliiori resolutione capienda, & majori partium satisfactione, libuit tam in facto, quam in jure discutere articulum, an scilicet gratia Dominici de la Salde sit nulla ob non expressionem obtentorum de tempore impetratæ gratiæ istius beneficii?

Et quidem re maturè perspecta, partiumque Advocatis hinc inde non semel auditis, videtur quod gratia Dominici sit nulla. Ex quo enim de tempore impetrationis beneficii, de quo agitur, inter plura alia obtinebat etiam aliud beneficium Sanctæ Mariæ de Prendes, cujus valorem minimè expressit, minúsque de eodem beneficio fecit mentionem, incidit in pœnam regulæ 55. Cancellar. quæ habet decretum irritans adversus quascunque provisiones sine expressione valoris obtentorum factas, & sic sufficit Joanni possessori vincere, & quasi excludere Dominicum impetrantem, & actorem per non jus illius, ex superius dictis.

Nec videtur ob stare, quod Dominicus tunc erat paratus obtentum dimittere, prout infra paucos dies illud dimisit, & propterea sit excusandus, ad decis. Greg. 84. n. 4. & decis. 490. n. 1.

Quia ista superveniens dimissio non revalidat gratiam nullam à sui principio, & radice, etiam si impetrans habeat animum dimittendi statim post gratiam impetratam, ut in puncto est egregium Conf. Navar. 9. de rescript. per tot. Gonz. ad regul. 8. Cancell. gloss. 15. §. 2. n. 67. & seq. Et plenè, & magistraliter, ut alioer, D. & Collega meus D. August. Barbosa in collect. ad c. cum adeo, n. 3. & seq. de rescript. ubi alios allegat.

Quod procedit etiam si beneficium obtentum sit tenue, & parvi valoris, ut per Menoch. de arbitr. casu 201. n. 42. idem D. Barbosa ubi proxime, n. 2. Paris. de resign. lib. 10. q. 2. n. 67. cum seq.

Ultra quod regula non contentatur simplici dimissione, superveniente gratia, sed imò dat præcisam formam, quod intendens dimittere primum, prius ante consecutionem gratiæ secundi dimissionem obtulerit, ibi: Nisi personæ prædicta beneficia, quæ tunc obtinuerint, juxta ipsarum oblationes dimittere teneantur, &c.

Quæ oblatio debet fieri in corpore ejusdem supplicationis beneficii obtinendi, aliàs gratia redditur nulla, nec convalescit, ex quo postea dimiserit, ut in terminis nostris tenet Alphons. de Soto glossator antiq. ad eandem reg. de valore exprim. in gloss. n. 7. & 8. ut per Cockier. ad eandem reg. quæ suo tempore erat 61.

Quod declaratur, nisi aliàs beneficium obtentum fuerit incompatible cum obtinendo, quo casu non requiritur expressio valoris obtenti, nec ejus justificatio, quia cum primum vacet ipso jure, ad text. in c. de multa, de preb. idè non requiritur illius expressio, ut in eadem reg. 55. ibi: Juxta ipsarum oblationes, aut aliàs dimittere teneantur, ut benè in proposito distinguit Alphons. ubi supr. n. 9. & Mohed. decis. 14. de preb.

Atque ex his patet responsio ad dictas decis. Greg. 84. n. 4. & 490. n. 1. quia beneficia in ibi obtenta erant curata, & incompatibilia, & propterea de eorum valore non erat necessaria justificatio, quia scilicet de necessitate erant dimittenda, aut aliàs de jure

vacatura. Rot. coram Card. Seraph. decis. 1393. n. 1. & decis. 1470. n. 1. Et reuera in prædictis decisionibus non agebatur de excusanda taciturnitate valoris obtentorum de necessitate exprimendi; sed imò de excusanda illius justificatione, cum præsupposito quod valor obtentorum fuisset Papæ narratus, quod est longè diversum, cum aliàs expressio veri valoris omnino fieri debeat, ut regulæ satisfiat, etiamsi impetrans statim velit dimittere, nisi in eadem supplicatione dimissionem obtulerit; justificatio autem valoris prius obtentorum non sit necessaria in executione, seu in verificatione narrativæ ultimi obtenti, quando is, qui pro verificatione, & executione instat, est paratus illa dimittere. Aliud enim est valorem obtentorum non expressisse, in quo in pœnas regulæ 55. incurritur, qui est casus noster, aliud verò valorem narrasse, & regulæ satisfecisse, & à justificatione narrativæ valoris se excusare, ob id quod impetrans obtenta dimittere sit paratus, qui est casus prædictarum decis. & inferius allegandarum.

15 Minus videtur obstare, quod etiamsi non sint incompatibilia, adhuc non sit necesse exprimere valorem obtentorum, imò nec ipsa obtenta, quando impetrans est paratus illa dimittere, ut in puncto Beltramin. ad d. decis. Greg. 84. n. 9. Quia Beltramin. in hoc evidenter fallitur, tum ex ratione, tum ex auctoritate, & decisionibus ab eo adductis.

16 Et ratione, quia regula dat formam, & ea non servata (prævia scilicet oblatione) gratia est nulla usque à sui initio, ob decretum annullativum in ea positum, nec per subsequentem dimissionem gratia convalescit, ut per Alphons. Navar. Gonz. D. Barbof. & alios superius allegatos.

17 Ex auctoritate autem, & doctrinis, quia decisio Rota 20. de prob. in novis, loquitur circumscripta regula Cancellariæ, & imò in fine decis. adjungit compilator, quod Urbanus Papa VI. in sua regula voluit, & ordinavit, quod valor obtentorum exprimeretur, aliàs gratia impetrata esset nulla. Ultra quod disputatio illius decisionis non erat super expressione valoris obtentorum in impetratione alterius beneficii faciendâ, sed super illius justificatione, cum præsupposito, quod valor obtenti fuisset in gratia expressus, ut legitur in princ. ejusdem decis. & sic in illius casu nedum non fuerat regulæ contraventum, sed imò expressè illi satisfactum.

18 Alia verò decisio adducta per Beltramin. in Legionen. Canonicatus, coram recolenda mem. D. Coccino Rota Decano, inter ejus impress. 87. n. 6. & apud Marchesan. de commission. tom. 1. fol. 347. loquitur etiam in eisdem terminis justificationis valoris jam expressi, & propterea dicit, quod impetrans secundum, non tenetur justificare valorem primi in sua gratia narratum, quando est paratus illud dimittere. Quod quantum à terminis casus nostri distet, ex superius dictis facile est dignoscere.

19 Nec etiam videtur obstare quod gratia Dominici de hoc beneficio Sancti Laurentii fuit obtenta die 28. Maii 1637. & tamen beneficium Sanctæ Mariæ de Prendes longè antea dimiserat sub die 27. Februarii ejusdem anni. Quia omissis omnibus, quæ de falsitate hujus dimissionis allegantur, satis est pro responsione dicere, eam non fuisse per Prælatum Ecclesiasticum, & competentem admissam, & sic nec effectum sortitum, & tamen beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit, c. admonet, c. quod in dubiis, de renunciat. copiose Garc. de benef. p. 11. c. 3. § 3. à n. 223.

20 Et in puncto quod de beneficio taliter dimisso, seu renunciato, omnino debeat fieri mentio in impetra-

tionem alterius, post alios, quos allegant, tenent Paris. de resign. lib. 10. quest. 2. n. 80. & seq. Garz. ubi proxime, n. 224.

Et hæc eadem dimissio non videtur habenda in 21 consideratione, cum fuerit ad ventum facta, & Dominicus ipse eam parvi fecerit. Etenim post impetratum beneficium, de quo agitur, fecit & aliam dimissionem sub die 30. Maii 1636. quæ fuit per illustrissimum D. Nuntium admissa, & tamen in hac secunda dimissione, quæ fuit effectum sortita, nullam fecit mentionem de prima: signum evidens, quod prima dimissio fuerat ventosa, & ad nihilum profutura, tam attenta intentione dimittentis, quam dispositione juris, ut per Garz. & Paris. ubi proxime allegatos.

Et quod plus est (& vix credi posset, nisi actis 22 ipsis patfieret) Dominicus longè post factam secundam dimissionem dedit mandatum procuræ de mense Decembris 1637. ad exigendum omnes, & quoscunque fructus beneficii Sanctæ Mariæ de Prendes, tam decurios, quam in posterum decurrendos, enuntians se in eodem mandato beneficiarum, & possessorem ejusdem beneficii. Et desuper adest etiam in actis plena probatio, quod ejus procurator exegerit non solum fructus integri anni 1637. verum etiam quod ejus nomine, & in vim prædicti mandati attendaverit fructus anni sequentis 1638.

Ex quo facto nonnulla adversus eundem Domini- 23 cum in proposito insurgere videntur. Et primum, quod dato, sine veri præjudicio, quod regula 55. Cancellaria non requireret pro forma præcedentem oblationem dimittendi primum obtentum, sed sufficeret oblario, & quasi dimissio subsequens per impetrationem secundi; attamen ex quo Dominicus tanto tempore nedum tacuit, sed etiam contravenit suæ oblationi, & dimissioni, censetur eam fecisse ad deludendum, ad tradita per Tiraq. de retract. l. gnag. §. 8. gloss. 2. num. 7. Rot. coram Greg. decis. 492. sub n. 18.

Secundum, quod ex quo fructus percepit, multo 24 magis incidit in pœnam regulæ, cum præsumatur eo animo obtentum beneficium conticuisse, & aliud (de quo agitur) acceptasse, ad l. sed Julianus, §. proinde, ibi: Intelligendumque esse ab initio sic accepisse, ff. ad Macedon. l. quadam, ibi, sed ex post facto retroducitur, & apparet quid actum est, ff. de reb. dub. cum simil.

Tertium, quod si ob finalem rationem regula 55. 25 Papa vult quod omnino fiat expressio valoris obtentorum, quæ legitimo titulo possidentur, aliàs irritat impetrationem in obtinendo, multò magis censendum est eam irritasse, si post dimissum beneficium obtentum in fraudem regulæ, sine ullo titulo fructus perciperentur, argumento sumpto à majoritate rationis, quod in jure est validam, ex vulg.

Præsertim cum de tempore impetrationis beneficii, 26 de quo agitur, Dominicus obtineret novem aut decem alia beneficia, quæ inibi narravit, & quorum valorem expressit. Et aliàs si Papæ fuisset narratus valor beneficii de Prendes, forsan gratiam beneficii sancti Laurentii non concessisset, cum hæc tanta beneficiorum coacervatio sit omni jure prohibita, ex latè traditis per Garc. de benef. p. 11. c. 5. §. 3. per tot. & D. Barbof. in collect. ad Conc. Trid. sess. 24. de reform. c. 17. per tot.

Ne alioquin Pontifex, expresso valore plurium 27 obtentorum, censeatur dispensasse super eorum pluralitate, ut est textus expressus in c. non potest, §. fin. de prob. in 6. Navarr. tract. de orat. c. 22. miscel. 16. n. 64. & seq. Sed imò talis expressio solum operatur, quod impetrans effugiat pœnam regula 55. de exprimendo valore, ut per Gonz. ad reg. 8. gloss. 15. n. 27. & seq.

Et propterea Doctores hac de re tractantes consu- 28 lunt

lunt quod unusquisque conscientiae suae prospiciat, aliud acceptando, & aliud seu alia dimittendo, ne incidat in coacervationem. Navarr. ubi sup. & Gonz. d. gloss. 15. ex n. 38. cum aliis juxta dispositionem Sacrosancti Concilii Trident. d. sess. 24. cap. 17. de reform. & declarationes Sacrae Congregationis Eminentissimorum Cardinalium interpretum, nemo possit habere praeter unum beneficium, etiamsi illud sit simplex: quod si adeo tenue fuerit, quod pro congrua sustentatione beneficiati non sufficiat, poterit & secundum obtinere. Et si ambo non sufficient, nihilominus debet utroque titulo contentari, vel aliud, seu alia duo impetrare, & obtenta omnino dimittere, ut videre est apud Garc. d. p. 11. c. 5. à n. 310. Ex quibus omnibus satis detegitur nullitas provisionis Dominici de la Salde, quod sufficit pro illius exclusione, & revocatione sententiae.

29 Atque his accedit, quod possessio Joannis non est suo titulo destituta, cum & ille obtentus fuerit à Papa, uti de vacante per contractum matrimonii, seu adhuc ut prius per obitum familiaris, juxta reg. 4. Cancellaria.

Nec relevat, quod praedicta regula reservat beneficia familiarium obtenta eorum familiaritate durante: unde cum Joannes Ruiz de anno 1594. in Hispaniam migraverit, & per seipsum possessionem Archidiaconatus in Ecclesia Oveten. apprehenderit, utique remansit extincta familiaritas, & consequenter beneficium de quo agitur, tanquam obtentum de anno 1596. non cadit sub dictae regulae reservatione. Quia licet praedictae familiaritas expiraverit, reintegrata tamen dicitur per remigrationem Joannis Ruiz de Hispania ad Urbem: tum quia constat quod de dicto anno 1596. Romae residebat, ut patet ex provisione ejusdem de hoc beneficio per Dominicum praesentata, in qua Papa dicit, *tibi in eadem Curia commoranti*, &c. Tum etiam, quia per ejus obitum de anno 1627. Marcus obtinuit de eodem beneficio provideri in forma gratiosa, uti de affecto, seu reservato per obitum familiaris Cardinalis, & tamen ista expeditio in forma gratiosa per verba, *conferimus, & providemus*, in Romana Curia nunquam fieri consuevit, nisi prius inibi justificata narrativa familiaritatis, seu alia quavis narrativa; unde vocatio, reservatio, seu affectio sumetur, ne aliis Ordinariis collatoribus fiat praedictum, ex trad. per Garc. d. p. 11. cap. 1 ex n. 57. Gonz. ad eand. reg. 87. §. 4. proem. n. 80. Ex quo datur intelligi, familiaritatem fuisse reintegratam de tempore obtenti istius beneficii, & per quatuor menses antea, ut satisfaceret regulae; 2. & consequenter gratiam D. Joannis de la Sientra, habere implicitum statum validitatis, nec potuisse Archidiaconum de Venavente beneficium affectum Toribio conferre, minusque per obitum ejusdem Toribii fuisse inductam vacationem.

Et ita utraque, &c.

Toletana Pensionis.

Congrua quibus Beneficiatis debeatur. Titularis debitor pensionis an satisfaciatur faciendo fructuum omnium dimissionem ad effectum evitandi incursum censurarum.

V O T U M C V I I I .

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii ac Judicis Apost.

1 Facti contingentia narratur, & n. 2. 3. 4. & 5.

6 Congrua debetur Rectoribus Parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent curam animarum, & tenentur personaliter residere.

7 Congrua non debetur beneficiati sumptibus.

8 Congrua assignatio cessat, cura animarum, siue ejus exercitio cessante.

9 Altari serviens de Altari vivere debet.

10 Cap. extirpandae, de praebend. loquitur expressè in Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonii inter Parochum, & Ecclesiam.

11 Beneficium nimis pensione gravatum qui acceptavit, sibi imputare debet.

12 Beneficium simplex servitorium qui tenue, & cum nimia pensione acceptavit, sibi imputet.

13 Manutentio conceditur ad limites pensionis.

14 Bovi trituranti non est diligendum os.

15 Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis.

16 Oblatio limitata & condicionalis non sufficit, & n. 18.

17 Titularis dimissis fructibus de equitate ad solutionem pensionis non tenetur.

18 Depositum non relevat si fiat cum aliqua conditione, protestatione, & cautela.

19 Pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, dum discutitur relevantia, vel irrelevantia dimissionis fructuum.

20 Pensionario competit actio personalis adversus titulares, qui acceptavit beneficium pensione gravatum.

21 Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario.

22 Actio competens pensionario adversus titulares videtur personalis in rem scripta.

23 Pensionibus, & annuis praestationibus tot sunt debita quot sunt anni.

24 Titularis ultro se immiscens in bonis, & redditibus beneficii, tenetur actione personali.

25 Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in judicio manutentionis.

26 Exceptio de insufficientia valoris beneficii, etiam incontinenti probata, non potest retardare executionem mandati de manutenendo.

27 Probatio non excludit probationem.

28 Exceptio non dicitur liquida ante rem judicatam.

29 Possessio vera & manutenibilis, etiam sine titulo, & illius umbra datur.

30 Titularis per solutionem videtur relevasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem.

31 Possessionis de injustitia non est discutiendum in judicio summarissimo possessorio.

32 In possessorio nihil aliud attenditur quam nuda detentatio.

33 Possessio exigendi redditus turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem.

34 Titularis recusans integraliter solvere, dicitur spoliare pensionarium.

35 Remedium reintegranda datur illi qui sese pro spoliato habuit.

36 Exceptio defalcandorum onerum beneficii, tanquam petitorium respiciens, non debet manutentionem impedire.

37 Judex in decreto manutentionis debet praeservare jura omnia partibus, tam in petitorio quam in possessorio ordinario.

37 Titularis fructibus equivalentibus non perceptis, non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus solvere.

39 Onera defalcabilia referuntur, & n. 41. cum seqq.

40 Subsidiurn de quinquennio in quinquennium solvitur.

42 Titularis tenetur subire onera incumbencia suo bene-

ficio, & non est habenda ratio de oneribus, quæ per ipsum explicari debent.

- 43 Titulari ad libitum non potest imponere onera voluntaria in præjudicium pensionarii.
- 44 Articuli frivoli non sunt habendi in consideratione ad retardandum ulteriorem processum.
- 45 Judex debet ex officio repellere exceptiones oppositas ad procrastinandam executionem.
- 46 Bona fides non patitur ut bis exigatur.
- 47 Pensionario litem pendente non debet impediri exactio sue pensionis.
- 48 Equitas, & arbitrium non intrant pro retardatione pensionis.

Ite aliàs coram me vertente super hujusmodi reservationis executione, cum inde deflexum fuisset ad summarissimum possessorem retinendæ, uti prævium executionis, utraque parte acerrimè informante, habitaque matura causæ discussione, & servatis de jure, & de stylo servandis, sub die 8. Junii anni proxime præteriti 1639. fuit per me ad favorem Domini Joannis de Murueta latum decretum manutentionis in quasi possessione exigendi annuam pensionem 4600. regalium, in qua de tempore motæ litis reperiebatur. Et desuper sub eadem die fuit etiam expeditum mandatum de manutenendo id forma solita, simulque sub pœnis, & censuris fuit relaxatum mandatum executivum pro 2300. regalibus eidem Joanni debitæ pro pensione primi semestris in festo sancti Joannis Baptistæ, anni 1638. maturata. Quod sub die 10. Junii 1639. fuit intimatum Domino Blasio, Beneficiato Titulari.

Cumque ad subterfugiendam solutionem pensionis plures diligentia pro parte Titularis in Nuntiatura Apostolica, ac in supremo Senatu Regio factæ fuissent, tam sub prætextu violentiæ sibi illatæ, quàm etiam per viam retentionis Bullarum, & in omnibus succubisset, causa mihi remissa fuit, ut ad ulteriora procederem.

Hodie igitur, cum jam versaremur in præcisa executione mandati, D. Blasius per viam incidentiæ, emergentiæ, & seu declarationis decreti manutentionis, instat congruam saltem centum ducatorum sibi fore reservandam, ex quo valor Beneficii non responderet oneribus, & pensioni desuper impositis. Et incontinenti offert probationes super ista exceptione insufficientiæ valoris. Insuper & onera Beneficii prius esse deducenda. Et ad hunc effectum, simul & ad evitandum incursum censurarum fecit oblationem, & dimissionem fructuum prædicti Beneficii sub die 19. Decembris 1639. Ex quibus petitur declaratio decreti, & reformatio mandatorum, nempe quod intelligi debeat illorum executio, & exactio pensionis, salva semper remanente congrua pro Titulari, & deductis oneribus Beneficii.

Pro parte verò pensionarii dicitur, congruam de Beneficiis simplicibus, quantumvis servitoriis non deberi, minusque suffragari posse Titulari prædictam fructuum dimissionem, præsertim postquam in eis se immiscuit; neque exceptionem defectus valoris esse admittendam; neque prætenso onera defalcanda, cum hæc omnia videantur requirere liquidationem, & sic sapiant, & redoleant naturam exceptionis turbidæ, quæ requirit altiore indagine, & propterea rejicitur ad petitorium, nec unquam admittitur, quum de momentanea possessione quæritur in hoc judicio summarissimo manutentionis, in quo nihil attenditur quàm nuda possessio, simplex detentatio, & insistens facti de tempore motæ litis. Unde instatur pro aggravatoria censurarum, & ulteriori processu.

Super quibus formato articulo, auditisque in contradictorio dominorum Advocatorum informationi-

bus, acriter jura suarum partium defendentium, pro majori animi justificatione, litigantiumque quiete, ex more nostro videndum est de pluribus dubiis breviter, & resolutivè, ut inde veritas appareat.

Proponuntur quinque dubia.

Primò, an Titulari debeat congrua in casu, & ad effectum de quo agitur.

Secundò, an prædictus Titularis satisfaciatur faciendo fructuum omnium dimissionem, & seu oblationem, taliter quod in casu isto possit effugere incursum censurarum.

Tertiò, an exceptio sufficientiæ valoris fructuum beneficii, etiam in continenti probata, possit impedire, seu retardare executionem mandati de manutenendo.

Quartò, an si non de rigore juris, saltem de æquitate debeant defalcari onera Beneficii, antequam pensionarius sit satisfactus, & quæ sint ista onera.

Quintò, & ultimò, an, quomodo, & sub qua verborum structura, & formalitate pronuntiari debeat decretum super aggravatoria, & super hujusmodi onerum defalcatione.

Ad primum dubium.

ET quoad primum videtur dicendum, quod licet congrua debeat Rectores parochialium, & Vicariis perpetuis, qui exercent Curam animarum, & tenentur personaliter residere, juxta text. in cap. extirpanda, in princ. & §. qui verò, ubi gloss. & DD. de præb. ac etiam ex dispositione sacrosancti Concilii Trid. sess. 24. c. 14. de reform. Rebuff. de congrua q. 4. in princ. & fuit sæpissimè in Rota resolutum, ut in decis. 429. num. 1. & ibi Addent. num. 8. coram sancta memoria Gregor. XV. tunc Auditore.

Attamen, hæc locum non habet in Beneficiatis simplicibus, quibus Cura animarum non imminet, & qui personaliter residere non tenentur, sed imò possunt per substitutos inservire, ut Magistraliter discusso articulo in terminis beneficii servitorii, tenuit Rota coram Mant. decis. 250. per tot. quæ est decis. 7. part. 2. recent. confirmata coram eodem in decis. 255. inter impressas ejusdem.

Fundatur enim justitia istius congruæ super qualitate muneris, videlicet Curæ animarum, sive ejus exercitii, quo cessante, cessat etiam ipsa congruæ assignatio, ut bene in proposito D. Melchior Lotterius, olim Romanæ Curie noster in advocationis munere socius, de re benefic. lib. 2. quest. 12. n. 24. ubi allegat decis. in Calaguritana Congruarum, coram Oradino, quæ adsunt part. 1. divers. decis. 16. & 17. in quibus fuit firmatum non constare de parochialitate, & propterea congruam non deberi.

Nec obstat regula, quod qui Altari servit, de Altari vivere debet, ex d. cap. extirpanda, de præb.

Quia ultra, quod textus expressè loquitur de Parochialibus ratione muneris, & contracti quodammodo matrimonii inter Parochum, & Ecclesiam.

Respondetur ulterius, quod sibi debet Titularis imputare si acceptavit beneficium tenue, seu nimis gravatum pensione, ut per Rebuff. de Congr. n. 29. & in fortioribus terminis de Rectores Parochialium, quod sibi debeant hoc imputare, tenuit Rota in decis. 431. n. 11. coram Greg. XV. ubi plures etiam allegantur.

Quæ imputatio eo libentiùs facienda est, cum versetur in beneficio simplici servitorio, ut in puncto Mant. d. decis. 250. n. 1. & d. decis. 255. n. 2.

Et dato, sine veri præjudicio, quod congrua debetur, ejus tamen defalcatio non esset hujus judicii summarissimi, in quo stante possessione exigendi integram pensionem, manutentio conceditur ad limites possessionis,

13 nis, cum ex eadem possessione resultet praesumptio justificationis, id est fructus extare pro pensione, & pro congrua, prout extabant de tempore mortis litis, per ea quae tradit Post. de manutent. observat. 42. à num. 113. Matescot. var. resol. lib. 1. c. 21. n. 10. & c. p. 22. n. 20. & pulchrè, & eruditè, more suo, D. meus D. August. Barb. collega noster, in praxi exig. pens. q. 2. n. 20. & seqq. & in puncto idem D. meus, eadem q. 2. n. 52. & q. 7. n. 20. & nos latius dicemus infra n. 30. & seqq.

14 Et in omnem eventum cessare videtur amaritudo, quia si Titularis vult inservire per seipsum, recipiet de redditibus Beneficii portionem oneribus; & tali servitio competentem, cum aliàs bovi trituranti non sit alligandum os, & juxta doctrinam Apostoli 1. ad Corinth. cap. 9. dignus sit mercenarius mercede sua; & qui plantat vineam, de fructu illius edere debeat, & qui pascit gregem, de lacte gregis manducet, nemoque militet suis stipendiis unquam. Si verò non vult inservire, nihil est de quo conqueratur, quia altare non debet servire Presbytero, sed Presbyter altari. Neque enim Ecclesia debet pascere duos ob solum servitium unius, cum regulare sit, quod Beneficium datur propter officium. Quia quemadmodum qui altari servit, de altari vivere debet, ita etiam qui non servit, non debet de illo vivere. Etenim si quis non vult operari (inquit idem Apost. 2. ad Thessalon. cap. 3.) nec manducet, quia gratis panem non manducabimus ab aliquo, sed in labore, & in fatigatione, nocte & die operantes.

Ad secundum dubium.

15 Quoad secundum verò dubium, videtur quod Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis, quicquid sit pro decurrendis. Quia cum pensio sit reservata in certa quantitate, non est cogendus pensionarius ad recipiendos fructus loco pensionis. Praesertim quia pensio ista fuit reservata, non quidem Beneficio vacante per obitum praedecessoris, sed ex causa resignationis D. Joannis, qui si fructus voluisset, Beneficium forsitan non resignasset, sed imò aliter sibi providisset. Et ob istas rationes in his eisdem terminis tenuit Rot. in Cremon. pensionis, 25. Febr. 1622. coram T. baldo seniori, apud Post. de manutent. decis. 163. n. 6. & seqq. Quam sententiam prius etiam tenuerat in Mediolanensi pensionis, 7. Novembr. 1612. coram eodem, apud Marches. de comm. tom. 1. fol. 608.

16 Et in casu nostro eo facilius tenenda est cum D. Blasius in sua fructuum oblatione non fecerit eorum dimissionem puram, simplicem, liberam, & absolutam, sed limitatam, restrictam, & conditionatam, nempe quatenus congrua, centum saltem ducatorum, sibi omnia salva remaneat, protestando insuper, & appellando in eventum denegationis, quod multò minùs sufficeret ad d. decis. 163. n. 3.

17 Nec obstat, quod omnis justitia, & aequitas suadeat, quod Titularis dimissis fructibus ad solutionem pensionis non teneatur, prout etiam nec tenetur illis non perceptis, ex traditis per Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 201. Barb. in d. praxi exig. pens. q. 1. à n. 49. Mant. decis. 339. n. 3. Seraph. decis. 66. n. 3.

18 Quia multipliciter responderetur. Et primò, dimissionem istam conditionaliter factam non suffragari, ex proximè dictis. Quando enim oblatio, aut depositum debet fieri, non relevat offerentem, aut deponentem, si illud faciat cum aliqua conditione, protestatione, vel cautela. Gab. de souv. concl. 8. n. 4. Grat. consil. 93. n. 75. lib. 1. Alex. consil. 78. n. 9. & de oblatione est decis. 492. num. 14. coram Gregor. & de

deposito decis. 505. num. 9. & latè ibi Addent. coram eodem.

19 Secundò minùs suffragari in hoc judicio summarissimo manutentionis, quia dum discutitur relevantia, vel irrelevantia hujusmodi dimissionis fructuum, pensionarius est manutenendus in sua quasi possessione exigendi pensionem, ut in terminis est d. decis. 163. n. 6. post tract. Pottii. Ex ista enim possessione insurgit praesumptio justificationis pro possessore, saltem dum in alio judicio non eliditur talis praesumptio, ex dictis sup. n. 12. & ex infra dicendis n. 30. & seqq. Et doctrina de quibus supra n. 17. loquuntur in peritorio.

20 Tertiò, quia per acceptationem Beneficii pensione gravati, praesens, & omnino adstringitur Titularis ad illius solutionem, & adversus illum competit pensionario actio personalis. Caputaq. decis. 13. part. 1. & decis. 102. p. 2. Rot. decis. 70. n. 5. p. 1. & decis. 176. p. 2. recent. Et ratio est, quia Titularis acceptando Beneficium, videtur quasi contraxisse cum pensionario, & ex isto quasi contractu oritur actio personalis, §. omnium, Instit. de act. l. Lucius, ff. de alim. & cib. leg. Guid. Pap. q. 77. Prout etiam competit realis, & hypothecaria in fructus: latè Gig. de pensio. q. 51. per tot. & benè Lotter. d. q. 39. à n. 38 lib. 1. & D. meus Barbof. d. q. 2. n. 47. Neque est locus excusationi ex capite ignorantiae, cum teneatur successor ante acceptationem se informare de qualitatibus, & oneribus Beneficii, ut in proposito Lotter. ubi proximè, n. 43. & paria sint scire, vel scire debere, aut de facili scire posse. Veral. decis. 107. n. 4. part. 5.

21 Nec ad rem facit replicatio, quod actio ista in stricto juris rigore non sit merè personalis, sed imò personalis in rem scripta, id est in fructus, ut docet Pichard. ad §. omnium autem, n. 6. instit. de act. & ante eum Menoch. de recuper. possess. remed. 5. n. 76. quos refert, & sequitur Lotter. d. q. 39. n. 46. & seqq. Unde dimissis fructibus, cessare actionem, vel saltem manere inexercibilem.

22 Quia aut praetenditur inexercibilitas ista respectivè ad terminos pensionis decurrendos à die factae dimissionis fructuum, & hoc casu poterit fortassis haec theoria sustineri, modò dimissio fiat libera & absoluta.

23 Aut verò praetenditur respectivè ad terminos ante dimissionem fructuum decursos, qui est casus noster (pro quorum primo petitur aggravatoria censurarum, id est pro semestri maturato in festivitate sancti Joannis Bapt. anni 1638.) & certè non intueor, cur actio personalis manere debeat inexercibilis, vel inefficax contra Titularem. Etenim cum ex quasi contractu illo, & in ejus limine orta, constituta, & formata fuerit obligatio Titularis, princ. Instit. & §. heres, de oblig. qua ex quasi contr. nasc. & inde ex tunc nascatur personalis actio perfecta, & consummata pensionario, ad d. §. omnium, Instit. de act. & l. actionum, ff. de oblig. & act. utique illa durare debet, donec aliter novatum fuerit, §. praeterea, ibi, durat prior obligatio, Instit. quib. mod. tol. oblig. Et facta quidem novatione, ex tunc, & non antea primava illa actio perimitur, ad l. fin. C. de movat. Unde cum in pensionibus, & annuis praestationibus tot sint debita, quot sunt anni, l. cum notissimi, §. in iis, C. de praescript. 30. vel 40. an. aded ut singula debita, seu obligationes respiciant fructus illius anni, in quo debetur, & cum illis reciprocant, l. si ante, & l. fructus, ff. solut. matr. Lotter. d. q. 39. n. 91. & 92. quem sequitur D. meus Barb. d. q. 1. sub n. 51. hinc est, quod pro illis annis quibus novatum non est, per dimissionem fructuum actio personalis manere debet cum suo exercitio naturali, id est, cum jure actuali persequendi in judicio quod creditori debetur, princ. Instit. de act. Et

24 Et cessare videtur omnino scrupulus, ex quo Titularis ultro se immiscuit in bonis, & redditibus Beneficii, & sic quasi pro hærede se gessit, ad l. pro hærede, & l. gerit, ff. de acquir. hered. & consequenter tenetur actione personali ex quasi contractu, d. g. hæres, Instit. de oblig. que ex quasi contr. & d. §. omnium, Instit. de act.

25 Minusque facit ad propositum assertio ipsius Titularis, quod scilicet de fructibus Beneficii solum percepit ducatos quinquaginta; & ingressum duorum annorum, quem dicit valere Regalia mille annua; & hanc perceptionem fuisse à se factam animo satisfaciendi servitio, & oneribus eidem Beneficio impositis.

Quia cum valor hujus ingressus sit apud partes controversus, & aliunde etiam constet de ordine Titularis fuisse perceptum per ejus substitutum, exceptio ista, tanquam requirens liquidationem, & sic altiore indaginem, non videtur admittenda in judicio mentionis, ex proximè dicendis.

Tertium dubium.

26 **A**D tertium autem dubium dicitur, exceptionem de insufficientia valoris Beneficii etiam in continenti probatam, non posse impedire, aut retardare executionem mandati de manutenendo, ut in propriis terminis est d. decis. 163. n. 4. & seq. post tract. Post.

27 Etenim cum probatio non excludat probationem, Rot. decis. 785. n. 5. p. 1. divers. & dec. 677. n. 5. part. 1. recent. poterit pensionarius in judicio proprietatis in prima, secunda, vel alia ulteriori instantia meliores forsan probationes facere, vel contrarias (si tunc fient) elidere. Ita ut nullo modo exceptio ista pro Titulari opposita, & adhuc non probata, possit dici liquida ante rem judicatam, ut in d. decis. 163. n. 5. ubi aliæ decis. allegantur. Beltram. ad decis. Greg. 107. num. 5. Gratian. discept. 948 num. 12. & seq. Post. ubi supra, observat. 42. n. 65. & seqq.

29 Unde ex quo hujusmodi exceptio, etiam si probata existeret in aliqua instantia, esset turbida, & obumbrata, & proinde requireret altiore indaginem, satis patet alienam esse ab hoc judicio summariissimo, & rejiciendam ad petitorium, Post. d. observat. 42. à n. 44. ubi innumeros DD. & decis. cumulat. Nihil enim commune habet proprietatem cum possessione, ad reg. l. naturaliter, §. nihil commune, ff. de acq. poss. & propterea etiam sine titulo, vel illius umbra datur vera possessio, & manutenibilis, l. 3. §. ex contrario, ff. eod. D. Præles Covar. pract. c. 17. n. 6. Menoch. de retin. remed. ult. n. 21. Rot. decis. 744. n. 7. p. 2. divers.

30 Et in simili, imò in fortioribus terminis, videmus quod stante quasi possess. juris exigendi pensionem, si per Titularem fuerit opposita exceptio oriens ex ipso vente litterarum reservationis, nihilominus executio in favorem pensionarii non impeditur, nec retardatur, quia hoc casu Titularis, sive ejus prædecessor per solutionem videretur relevasse pensionarium ab onere elidendi exceptionem, saltem ad effectum, ne interim in sua exactione impediatur, aut possessione perturbetur, Cass. decis. 110. n. 8. de rescript. Vestr. in praxi, lib. 3. cap. ult. n. 1. pulchrè Marefcot. var. lib. 1. c. 21. n. 10. & cap. 22. n. 20. ubi allegat Rota decis. & in puncto Salgad. de Regia protect. p. 3. cap. 3. n. 29. Lotter. d. lib. 1. de re benef. q. 38. n. 71. quos sequitur D. meus Barbosa. in d. praxi, d. q. 2. n. 56. ubi quod est tritum in Rota, & d. q. 7. n. 10. & conducunt tradita per Garc. de benefico. p. 1. c. 5. n. 551.

31 Ratio autem fundamentalis est, quia possessio dat possessori præsumptionem boni juris, saltem durante judicio summariissimo momentaneæ possessionis, illiusque executione, l. 2. ff. uti possid. gloss. in l. sicuti,

§. sed si queratur, verb. Possessoris ff. si servit. vind. in quo non est dicendum de justitia, vel injustitia possessionis, quia semper justa est respectu non possidentis, d. l. 2. Lotter. d. quest. 28. n. 73. Barb. d. quest. 2. num. 20. & 22. & Titularis clarum est, quod non potest possidere pensionem, nec civiliter, nec naturaliter, cum & ipsa pensio sit quædam servitus beneficii, & res sua nemini serviat, l. in re communi, ff. de servit. urb. prad. Lotter. ubi proximè, num. 118. & seqq.

Et hinc est, quod in hoc judicio nil aliud attenditur quam nuda detentatio, simplexque, & sola facti insistencia. Covar. d. cap. 17. n. 4. & plurimos cumulat, & sequitur Post. d. observat. 42. à n. 15. & 18. Aded ut etiam prædo, fur, & latro in sua possessione, intrusione, seu detentatione sint manutenendi, donec in petitorio lis fuerit terminata super titulo, & proprietate, aut in possessorio plenario de justitia possessionis discutiatur, ut diffuso calamo observat idem Post. ubi proximè, à n. 112. usque ad finem. Interim tamen non est cogendus possessor exprimere causam suæ possessionis, ut per text. in d. §. sed si queratur, & gloss. ubi sup. tenet Abb. in cap. querelam, n. 2. de elect. D. meus Barbosa. d. quest. 2. n. 22. & 52. Quinimò interrogatus, quare possides? satisfacit respondendo, quia possideo.

Atque ex prædictis patet, pensionarium semel à vero Titulari constitutum in quasi possessione juris exigendi integram pensionem, habere sufficientem præsumptionem pro se, ut saltem in hoc judicio fructus præsumantur esse capaces pensionis, & onerum super Beneficio impositorum, aded ut in sua quasi possessione juris exigendi interim molestari, aut perturbari nequeat per Titularem opponentem exceptionem insufficientiæ valoris, ex d. decis. 163. n. 4. & 5. post tract. Post. quia ista quasi possessio reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem, etiam si oriatur ex ventre rescripti, ut ex Put. decis. 585. tenet D. Barbosa d. q. 7. n. 10. & dicitur interim habere implicitum statum justificationis.

Et est aded efficax ista præsumptio, quod non solum operatur (recenta saltem civili possessione) in possessione retinendæ, verum etiam, si Titularis recusat integraliter solvere, dicitur spoliare pensionarium, Gig. de pensio. q. 62. n. 12. cui si se pro spoliato habuerit, & nec animo quidem retinuerit civilem possessionem, datur remedium redintegrandæ, ut in puncto Guid. Pap. decis. 629. ex n. 1. quem sequuntur Lotter. d. quest. 38. n. 112. & Barbosa d. q. 2. n. 46.

Quartum dubium, quoad juris dispositionem.

AD quartum videtur, quod in stricta juris dispositione exceptio defalcandorum onerum Beneficii, tanquam petitorium respiciens, non debet mentionem impedire. Dec. cons. 19. & cons. 467. n. 3. Afflict. decis. 119. n. 7. & alii quos refert, & sequitur Rota decis. 150. num. 10. post tractat. Post. & in his eisdem terminis egregiè D. meus Barbosa d. q. 2. n. 52. & d. q. 7. n. 30. ubi pro hac parte allegat aliam Rotæ decis. in Montisfalsci Pensionum, 2. Maii 1627. coram Ubaldo.

Et ratio est, quia cum ex superius dictis n. 13. & 31. pensionarius in possessione existens habeat præsumptionem pro se circa existentiam, & sufficientiam fructuum, tam quoad integram exactionem pensionis quam quoad omnia onera implenda, manutenendi debet in ea summa, quam constat fuisse solutam, absque eo quod indagandum sit, quid in solutione comprehendatur, ut benè D. Barbosa ubi proximè. Huc enim spectant

tant præcisa interdicti verba, uti possidetis, ita possideatis. Ea sufficit pensionario innitenti in sua quasi possessione dicere, seu replicare fructus beneficii, tam pro integra solutione pensionis, quam pro omnibus oneribus superabundare, ita ut iudex, qui de istis adhuc non cognovit, nec cognoscere debet, nec potest in hoc iudicio, in nullo alio possit se intromittere, nisi in defendendo pensionarium in quasi possessione existentem à perturbationibus, & molestiis in exactio-
 37 ne sibi illatis, & in posterum forsan inferendis per Titularem, & ut desistat ab inquietatione, Post. d. ob-
 serv. 42. n. 59. & seqq. Etenim iudex in casu isto non intendit aliud quam manutenere lite pendente in eo statu quo quis reperitur de tempore motæ litis, ad l. 1. §. si cu: interdicti, ff. uti possid. §. retinenda, in fin. Instit. de interd. præservando scilicet jura omnia partibus, non solum in petitorio, sed etiam in possessorio ordinario. Neviz consil. 81. n. 17. Rot. decis. 641. n. 8. p. 1. divers. & decis. 175. n. 14. coram Greg. XV. & decis. 10. in fin. post tract. Postii, Salgad. de reg. protect. p. 3. c. 12. a. n. 32. Et hæc quidem in vera juris rationatione.

Et quoad æquitatem.

38 Ceterum de æquitate videtur, quod onera sint deducenda, vel prius, vel eodem tempore, quo pensionarius fuerit satisfactus. Quia cum beneficium istud sit gravatum duplici onere, naturali scilicet, & accidentali, æquitas suggerit, ut prius satisfiat oneri naturali Missarum, fabricæ, visitationis, & aliorum in quibus beneficium nascitur, quam oneri accidentali pensionis.

Et licet ista consideratio de jure non militet in summarissimo possessorio, in quo versamur, ex quo, ut dictum est, pensionarius interim habet præsumptionem pro se circa sufficientiam fructuum quoad utrumque onus; nihilominus eam valde possibile sit quod fructus beneficii pro integra pensione, & oneribus non sufficiant (de quo datur pro parte Titularis aliqualis fumus) non ita mordicus inherendum est prædictæ præsumptioni. Alias enim posset inde evenire, vel quod oneribus naturalibus non satisfaceret, contra mentem fundatorum, vel quod Titularis, fructibus æquivalentibus non perceptis, pecunias de suo pro pensione, & oneribus solvendis excusaret, quod in petitorio alias esset iniquissimum, ad dict. decis. Seraphin. 66. n. 3. Mant. decis. 339. n. 3. Garc. de benef. p. 1. c. 5. n. 201. D. meus Barbof. d. q. 2. n. 10.

39 Onera autem suo tempore defalcabilia sunt elemosynæ pro 303. Missis singulis annis recitandis ad rationem duorum regalium pro qualibet elemosyna. Nam licet constitutione Synodali taxetur ad rationem unius regalis cum quarto, vulgò *real y quartillo*, attamen non est cogendus Titularis cum tam modica elemosyna celebrare, quandoquidem in omnibus ferè Ecclesiis hujus Curie potest inveniri, duo regalia pro singulis missis.

Insuper 45. Missæ decantandæ, quæ dicuntur pro populo, ad rationem regalium trium pro Presbytero. Nam elemosyna pro Ministris solvitur à fabrica, & ad summum Rector hujus Ecclesiæ taxat has Missas ad regalia tria.

Item 84. festivitatem cum Virginis, & Missarum decantarum solemnium, ad rationem quatuor regalium cum dimidio. Etenim pro Presbytero celebrante, & decantante communis Parochiarum taxa est duorum regalium, etiam si Parochus ipse celebret. Pro duobus Diaconis regale unum. Pro sacrista autem, & vigilia aliud regale cum dimidio.

40 Pro subsidio, & excusato 126. regalia annua. Istud

enim onus quod solvitur Regi Catholico Domino nostro, licet non sit naturale beneficii, attamen Rota illud æstimat pro perpetuo, & defalcabili, ex quo de quinquennio in quinquennium solet per Romanos Pontifices reconcedi, ut per Garc. de benef. part. 5. cap. 3. n. 174. & seqq. Addent. ad Gregor. decis. 245. num. 12.

Pro domino Vicario Generali celebrante in Eccle- 41
 sia, & festivitate Sancti Andree, regalia 30.

Pro domino Visitatore regalia 66. singulis bien-
 niis, ita ut debeantur regalia 33. annua.

Pro fabrica, ejusque manutentione, quod ad bene-
 ficiū pertinet, regalia 44. annua.

Ita ut in totum onera ista importent 1336. regalia annua, & ut melius eisdem satisfiat, & Titularis functionibus funerabilibus assistat, poterunt ampliari usque ad summam 1500. regalium.

Neque enim aliquid taxandum est pro aliis oneri- 42
 bus voluntariis, videlicet pro substituto, seu locum tenente beneficiati, tum quia exercere functiones incumbentes beneficio, pertinet ad Titularem ratione tituli, & non est habenda ratio de oneribus, quæ expleri possunt & debent per ipsum Titularem, ut in propriis terminis, imò in fortioribus de Rectore, & adjutore Parochialis, tenuit Rota in Romana pensionum, 6. Novembr. 1619. coram Buratto, & 6. Aprilis 1620. inter impressas ejusdem decis. 428. n. 6. & decis. 468. n. 1. & latè Addent. ad d. decis. 245. sub n. 11. coram Gregor. XV.

Tum etiam, quia non potest Titularis ad libitum 43
 imponere onera voluntaria in præjudicium pensionarii, ut dicitur in d. decis. 418. n. 2. & 3. & plena manu Addent. ad d. decis. Greg. 245. ubi quod Rota in hujusmodi computationibus, & taxationibus faciendis noluit in præjudicium pensionarii assignare salarium substituto, seu adjutori, ex quo onera substituti erant explebilia per Titularem ratione sui tituli.

Quintum, & ultimum dubium.

D Enique ad quintum dubium videtur decernen- 44
 dam esse aggravatoriam censuratum contra do-
 minum Blasium, ob non solutionem primi semestris. Quia cum sint omnino frivoli articuli isti omnes, qui emerferunt nedum in limine, verum etiam in progressu executionis mandati de manutenendo, ut patet ex juribus, rationibus, & autoritatibus, de quibus supra; utique non sunt habendi in consideratione ad retardandum ulteriorem processum. Honded. consil. 17. n. 45. vol. 2. Giurb. decis. 8. n. 8. Parlad. rer. quotid. lib. 2. part. 5. §. 11. n. 60. Salgad. d. part. 3. n. 24. iudex enim debet 45
 subterfugiis obviare, & exceptiones ad intricandam, & procrastinandam executionem oppositas etiam ex officio repellere. Innocent. in cap. post electionem, de concess. prob. cum aliis per Menoch. de recuper. remod. 15. n. 326. cum seq. Salgad. d. part. 3. c. 6. n. 71. & seq. quos refert in proposito, & sequitur D. Barbof. d. q. 7. ex n. 14.

Et licet de æquitate sint onera deducenda, ex dictis 46
 sup. n. 7. & seq. Attamen in casu de quo agitur, non videtur facienda ista deductio, sive defalcatio, quia pensionarius non perit aggravatoriam continentem tractum successivum plurium solutionum, sed solummodò, ut dictum est, ob non partitionem mandati executivi, & ob non solutionem primi semestris anni 1638. Unde cum istud semestre nil aliud contineat, nisi solam summam 2300. regalium pensionis; & Titularis sapius factus fuerit in actis, se ex gisse ingressum duorum annorum, & amplius ducatos 50. quæ quantitas longè exsuperat onera ejusdem semestris clarum est, quod non debet fieri alia defalcatio;

228 Vota decisiva, & consult. Canonica.

tio; fides enim bona non patitur, ut bis idem exigatur, ad l. bona fides, ff. de regul. juris.

47 Ultra quod etiam in casu defalcationis onerum est in consideratione habenda natura hujus judicii summarissimi, ne pensionatio lite pendente impediatur exactio suæ pensionis; quia ex hujusmodi impedimento non solum inde non resisteret æquitas, sed maxima iniquitas, ut verbis utat Lotterii d. q. 38. n. 104. ubi quod hac ratione diceretur pensionarius pati spoliū, ex Gig. de pens. q. 61. n. 12. & propterea tali casu non intrare æquitatem, neque arbitrium pro retardatione, ex Seraph. decis. 1429. n. 2. & ex aliis.

48 Est enim facienda talis defalcatio tempore suo, cum discretionem, & cum grano salis; quia, ut inquit Apostolus de collectis ex pietate facienda, 2. ad Corinth. c. 8. ne quid uni sit remissio, alii verò tribulatio.

49 Ex quibus formandum videtur decretum biceps, sive de duobus capitibus, in quorum primo mandabitur simpliciter, & absolute expediti aggravatorem contra D. Blasium, ob non partitionem mandatorum, id est, ob non solutionem 2300. regalium eidem Joanni debitorum pro primo termino, seu semestri anni 1638. In secundo autem reservabitur providere super oneribus beneficii, eorumque taxatione, & defalcatione, prout de jure, & alias super articulis intentatis per dominum Blasium.

50 Quo fit, ut quemadmodum ex primo capite Iudex satisfacit debito justitiæ, ita etiam ex secundo insinuat se æquitati. Nempe quod eveniente casu defalcationis onerum, illa judicialiter taxabit, & defalcabit, omisso juris rigore, quia summum jus (ut vulgò dicitur) esset summa injuria.

Compostellana Canonicatus.

Gratia coadjutoria in forma dignum expedita, si ante narrativæ justificationem moriatur coadjutus, non expirat, nec Canonicatus ex isto capite vacat, sed deveniendum necessario ad justificationem gratiæ. Canonicatus ex quo inducatur esse Diaconalis.

VOTUM CIX.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii, & in Nunciatura Hispaniæ Judicis Apost.

- 1 Constitutio S. Ecclesiæ Compostellana refertur.
- 2 Canonici omnes in Ecclesiæ Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu.
- 3 Casus contingentia, & articuli discutiendi referuntur.
- 4 Jus non abdicatur à resignante, si resignatio in forma dignum expedita non fuerit totaliter effectuat.
- 5 Gratia in forma dignum post purificationem, mediante retractione executionis censetur facta à die data expeditionis.
- 6 Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri potest donec gratia effectuetur.
- 7 Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma dignum ante verificationem gratiæ, sed ad illius justificationem necessario deveniendum est.
- 8 Resignatio expedita in forma dignum, non abdicat à resignante jus primævum, nisi postquam gratia,

mediante collatione facta resignatorio, fuerit executioni demandata.

- 9 Verba han de cantar por sus turnos de semanas los Evangelios, &c. inducunt annexionem Ordinis non solum habitu, sed etiam actu.
- 10 Rubrica qua habet orationem perfectam, potest allegari ad decisionem causarum.
- 11 Constitutio dubia recipit interpretationem passivam ex rubro, & n. 12.
- 13 Constitutio una solet aliam declarare.
- 14 Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie.
- 15 Consuetudo efficit ut Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis.
- 16 Possessio immemorabilis facit præsumi meliorem titulum de mundo, ita ut possint in vim illius allegari privilegia & indulta Apost. magis proficua.
- 17 Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri.
- 18 Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum, potest per substitutum celebrari, secus quando præcisè requiritur Sacerdotium, seu alius Ordo per modum annexionis.
- 19 Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem, quam alias habet in præbenda.
- 20 Ordinum distributio singulis Præbendis reperitur facta in Ecclesiæ Compostellana.
- 21 Etas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratiæ.

IN Ecclesiæ Compostellana inter alias adest quædam constitutio, cujus rubrica inscribitur, *Constitucion 9. de los Canonigos y de sus cargos*. Deinde in illius corpore legitur: *Los Canonigos y Thesorero por razon de la Canongia que tienen anexa à su dignidad, y las otras personas que tienen Canongias suppressas, han de cantar por su turno de semanas los Evangelios de todas las Missas que se cantan en el altar mayor, y fuera de la Iglesia, quando el Cabildo sale en procession, &c.*

Et desuper adest etiam consuetudo (ut dicitur) 2 immemorabilis, quod Canonici omnes debeant esse Diaconi, vel actu ipso, vel saltem habitu, & aptitudine, ita ut qui vigesimum tertium annum non attigerit, ad Canonicatum non admittatur.

Cum autem D. Melchior Gallos, quondam ejusdem Ecclesiæ Canonicus, à sanctissimo D. N. obtrinuisset sibi in Coadjutorem & futurum successorem in Canonicatu hujusmodi D. Benedictum Gonzalez in forma Commissaria deputati, sub Narrativa scilicet quod D. Benedictus erat in vigesimo primo suæ ætatis anno nondum completo constitutus, quodque Canonicatus (de quo agitur) Subdiaconalis erat, evenit ut paucis inde elapsis diebus Melchior prædictus moreretur, litteris Coadjutoria nondum executioni mandatis. Deinde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Spinola ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopus, Canonicatum istum, uti vacantem per obitum Melchioris, D. Francisco Garrido ejus secretario contulit, possessione illius desuper subsequuta.

Unde consultus pro veritate, an collatio Eminentissimi Domini mei possit sustineri? placuit imprimis daos disputare, vel saltem attingere articulos, qui hodie in medium proferuntur, ex quorum resolutione quid juris fuerit, apparebit. Et

Primus est, an ex quo gratia Coadjutoria fuit in forma dignum expedita, & Coadjutus obiit ante Narrativa

rativæ verificationem, & sic antequam jus aliquod fuisset in re Coadjutori quæsitum, videatur Coadjutor taliter jus suum retinuisse, quod Canonatus omnino per ejus obitum vacaverit?

Alter est, an in vim constitutionis & consuetudinis, de quibus supra, Canonatus sit Diaconalis, ita ut gratia Coadjutorie, ut obreptitia & subreptitia, sit nulla, & consequenter vacatio fuerit legitime inducta per obitum Melchioris.

ARTICULUS I.

- 4 Et quoad primum sum in voto quod Canonatus ex isto capite non vacat per obitum Coadjuti; licet enim verissimum sit, quod jus non abdicatur à Coadjuto, vel resignante, si resignatio, vel coadjutoria in forma Dignum expedita, non fuerit totaliter effectuatæ, Put. dec. 158. n. 3. lib. 5. Achil. dec. 10. n. 4. de restit. spol. Mohed. dec. 37. de renuns. & plenissimè Rota coram Buratto in ejus impress. dec. 867. per tot. attamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agimus) hodie non possit verificari & exequi, cum aliàs gratiæ substantia & ejus executio non pendeat ex superventia coadjuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipsa coadjuti, seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexecutablem, quia totum hoc positum est in voluntate & concessione Principis. Joan. Andr. in c. si tibi absenti, n. 2. de prob. in 6. Sarnens. ad reg. de trien. q. 11. n. 15. & q. 14. n. 11. Et ratio est, quia gratia in forma Dignum, post purificationem, mediante retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis litterarum, ita ut excludat gratiam alterius postmodum impetratam, tanquam posteriorem, ut in terminis Rot. coram Buratto d. dec. 867. dec. 523. n. 3. p. 3. recentiorum.

- 6 Et quod etiam si non fuerit gratia effectuatæ, donec tamen potest effectuari, beneficium non dicatur vacare, nec alteri possit conferri, resolvit in puncto Rota coram Buratto d. dec. 867. n. 6. ubi aliæ decis. allegantur.

- 7 Et in nostris præcis terminis de resignante, seu coadjuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per ejus obitum, sed immò quod necessarîo deveniendum sit ad justificationem gratiæ, magistraliter discusso articulo docet Rot. in Barg. Canonatus, 28. Aprilis 1597. coram Card. Pamph. seniore, apud Marches. de commission. tom. 1. fol. 142. per tot. & præsertim n. 3. & seq. ubi pro hac parte solidæ rationes, & pulchræ doctrinæ adducuntur.

- 8 Non obstat decisio ejusdem Rotæ ex adverso adducta in causa Colimbr. Canonatus, 4. Februar. 1632. coram bona memoria Merlino, quæ est 92. n. 13. p. 6. recent. impress. per Paulum de Rubeis.

Quia ibi solum dicitur, quod per resignationem expeditam in forma Dignum tantummodo datur mandatum de providendo, quatenus resignatarius reperiat idoneus, quodque nullum jus tribuitur resignatario, nec à resignante jus primævum abdicatur, nisi postquam gratia, mediante collatione facta resignatario, fuerit executioni demandata. Quod certè non negamus, sed imò dicimus deveniendum esse ad verificationem idoneitatis, & aliorum narratorum, ut inde appareat, an gratia sit exequibilis, necne?

Quamvis enim in d. dec. Colimb. n. 14 & 15. dicatur beneficium adhuc vacasse per obitum resignantis; hoc tamen evenit, ut ibidem dicitur, quia nullibi constabat de justificatione, sed imò de contrario, ex quo resignatarius obierat ante litterarum justificationem, ut in principio ejusdem decis. legitur n. 1. Unde nihil mirum si resignans suum jus retinuisse, beneficium.

Barbosa Pot. decis. Pars II.

que per ejus obitum vacasset; quod non evenit in casu nostro, quia adhuc coadjutor vivus est, & forsitan intendit gratiam suam justificare.

ARTICULUS II.

Quo verò ad secundum, videtur quod Canonatus sit præcisè Diaconalis, tam inspecta constitutione in rubro, & in nigro, quàm attenta consuetudine immemorabili, de qua supra.

Constitutio enim disponit, *Que los Canonigos han de cantar por su turno de semanas los Evangelios de todas las Missas, &c.* Quæ verba videntur præcisè inducere canonicatibus annexum ordinem Diaconatus, cum aliàs Evangeliorum decantatio non sit actus proportionabilis Ordini subdiaconali, minusque sit exercibilis per Acolythos, seu alios inferioris ordinis, ut in fortioribus terminis, quod per hæc & similia verba, *han de cantar, &c.* non solum inducatur annexio Ordinis habitu, sed etiam actu ipso contemporaneè de tempore provisionis, tenent Barbat. conf. 33. n. 10. Lambert. de jurepatr. lib. 2. p. 1. q. 2. art. 17. n. 29. Et copiosè discussio hinc inde de articulo Castillo, qui ferè omnes DD. Beneficiales allegat tom. 5. contrav. cap. 90. n. 42. & seq. præsertim n. 48. vers. 2. Rota dec. 496. n. 3. 8. & seq. p. 1. recent. & coram Buratto in ejus impress. dec. 680. n. 1 & 2. & per tot. & magistraliter, prout asserit, Dominus & Collega meus D. Augustinus Barbosa de Canonicis cap. 16. n. 3.

Nec dici potest, quod per illa verba, *han de cantar,* non imponitur præcisè onus decantandi, minusque per ea posse induci Diaconalitatæ annexionem.

Quia cum constitutionis rubrica fuerit inscripta ibi, *De los Canonigos y de sus cargos,* quæ habet in se orationem perfectam, dicitur in se continere jus, & potest allegari ad decisionem causarum. Felix. in princ. rubr. ut lite non contest. Everard. in loc. à Rubrica, n. 3. Unde cum rubrum expressis & rotundis verbis imponat Canonice onus, & seu onera, & in nigro constitutionis legatur quod debent cautare Evangelia, clarum est quod vel constitutio, quatenus esset dubia, reciperet interpretationem passivam ex rubro, vel quatenus rubrum est amplius, debet ampliare nigrum constitutionis, ut per Everard. ubi supra, n. 11. & bene in proposito Rota coram Andrea in ejus impressis dec. 110. n. 2. & 3.

Quod eo clariùs ostenditur ex quo in const. 8. immediate antec denti, tam in rubro, quàm in nigro injungitur expressè Cardinalibus Compostellanis onus celebrationis Missarum. Ac etiam in const. 10. immediate subsequenti imponitur Portionariis, ac in subsidium Doblenis, ut per turnum Epistolæ cantent, in quibus constitutionibus sunt principaliter duo consideranda.

Alterum, quod onus expressè in una constitutione impositum censetur pariformiter in alia (respectivè ad suum ordinem) repetitum, cum una constitutio soleat aliam declarare, l. utrum, ff. de petit. hered. l. 1. ff. de rebus dub. cum simil. Rota dec. 87. n. 10. coram sancta memoria Greg. XV. tunc Auditore, ac in declarationem unius admittatur combinatio alterius, ad decis. ejusdem Greg. 255. n. 3. & seq.

Alterum verò, quod ex serie & ordine harum trium constitutionum apparet tres ipsos majores & sacros Ordines providè fuisse singulis Præbendis respectivè annexos, cum etiam ex ipsa constitutionum serie earum mentem debeamus interpretari, c. mandato, in fin. de præbend. in 6. c. pen. de electione, cod. lib. l. generaliter, §. quod si legatum, ff. de fideicom. libert.

Verum omnem videtur tollere difficultatem consuetudo, de qua supra, ad quam recurrendum est in casu

dubio, ad l. si de interpretatione ff. de legib. Consuetudo enim efficit ut Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis, glos. in cap. ei cui, verb. Sacerdotalis, & ibi DD. de prab. in 6. Paris. cons. 50. n. 19. lib. 4. D. meus Barbosa de Canon. d. cap. 16. n. 2. & eam in hac materia considerat Rota apud Seraph. dec. 871. n. 2. & apud Burattum d. dec. 680. n. 6. & in recent. part. 2. dec. 216. n. 2.

16 Præsertim quando, ut in casu nostro, concurrat immemorabilis, quæ facit præsumi meliorem titulum de Mundo in favorem Ecclesiæ Composit. Gabriel de præscript. concl. 1. n. 44. Put. dec. 191. lib. 1. Rota dec. 11. n. 4. p. 2. recent. ita ut possint allegari privilegia, & indulta Apostolica sibi magis proficua. Corn. cons. 284. n. 3. lib. 4. Covarr. in reg. possess. 3 part. §. 7. & 10. n. 2. de regul. jur. in 6. ac etiam à Romano Pontifice ex certa scientia obtenta & confirmata. Rota d. dec. 11. n. 4. part. 2. recent.

17 Minusque dici potest quod quantumvis onus fuerit Canonicis impositum, illud potest per alium suppleri, ex traditis per Rotam dec. 366. numer. 6. part. 2. recent. & in Romana Capellania, 23. Januarii 1589. coram Cardin. Pamphilio seniore, apud Marches. de commiss. tomo 1. fol. 140. cum simil.

18 Quia hoc posset quidem procedere quando in fundatione est appositum simplex onus Missarum, quæ possunt per substitutum celebrari; secus autem quando præcisè requiritur sacerdotium, seu alius ordo per modum annexionis, ut pulchre ad prædictas decis. respondet Rota apud Burat. dec. 680. numero 5.

19 Ultra quod si hæc excusatio adimplendi per substitutum suffragaretur Canonicis, utique omnes excusarentur, & nullus ad Ordinem annexum se promoveri faceret, & inter eos nemo adesset Diaconus qui Evangelium posset decantare, quod esset omnino absurdum. Excusatio enim valeret in casu legitimi impedimenti pro promotore, vel infra annum, pro promovendo, ut ex declaratione sacre Congregationis colligitur, quam adducit Garz. de benef. part. 3. cap. 2. n. 496. ne huiusmodi facultas, seu exemptio Canonici impediri perimit Ordinis annexionem, quam aliàs habet præbenda, ut bene D. M. Barbosa d. tract. de Canon. cap. 16. n. 3. Hoc autem intelligendum est quod possit per alium decantare, cum præexistentia scilicet sui ordinis annexi, & non aliter.

20 Nec denique dici potest non constare, quod in hac Ecclesia fuerit facta ordinum distributio, juxta decretum sacrosancti Concilii Trident. sess. 24. de reform. cap. 12.

Quia pro responsione satis est dicere quod distributio & annexio Ordinum singulis præbendis jam reperitur facta nedum ex constitutione, sed etiam in vim consuetudinis immemorabilis, quæ hodie arctat Canonicos actu ipso, vel saltem habitu ad infra annum se ad Diaconatum promoveri faciendum. Nec enim ex quo in vim Concilii Trident. non est facta eadem Ordinum distributio, possunt prætere Canonici contra constitutionem & consuetudinem prædictam Canonicatus esse subdiaconales. Quinimò juxta mentem ejusdem Concilii, statuta & constitutiones quæ altiores Ordines in Canonicis expectant, magis satisfaciunt ejus dispositioni, ut aperte legitur in eodem decreto.

21 Ex quibus cum ex constitutione simul & consuetudine immemorabili hujus Ecclesiæ Canonicatus sit Diaconalis, & D. Benedictus narraverit sanctissimo D. N. esse Subdiaconalem, & se in vigesimo-primo nondum expleto ætatis suæ anno constitutum, hinc insurgit obreptio & subreptio litterarum Coadjutorie, & futuræ successionis, juxta text.

in cap. in litteris, cum simil. & ibi DD. de rescripte. Adeo ut etiam si non narrasset aliquem ordinem, nihilominus ex quo de tempore gratiæ non erat in vigesimo tertio suæ ætatis anno constitutus, gratia ipsa fuit nulla, & irrita. Seraphin. dec. 318. num. 5. post alios quos allegat D. M. Barbosa in collect. ad Concilium Trid. d. sess. 24. cap. 12. num. 40. nec per Judicem Commissarium talis gratia est exequenda, ut in d. cap. ex litteris, ibi, à delegato non est aliquatenus procedendum: & redditur ratio in fine textus, ibi, ut ubi delegans suas litteras denegaret, delegatus etiam suæ cognitionis officium nullatenus interponat.

Atque ex ista gratiæ nullitate resultat nullum ex ea jus fuisse D. Benedicto quæsitum, & consequenter D. Melchiorum suum omnino jus retinuisse, & Canonicatum per ejus obitum vacasse, provisionemque de eo per Eminentissimum Dominum meum factam in favorem D. Francisci Garrido bene in puncto juris posse sustineri, &c. Salvo, &c. Matrini 5. Aprilis 1644.

In eadem Compostellana Canonicatus.

Per appositionem manûs Papæ in Coadjutoria Canonico concessa, quæ effectum non habuit, an remanserit Canonicatus affectus S. Sedi Apost. & utrum Cardinalis Ordinarius vigore indulti potuerit legitime illum conferre, an verò ad Datariam provisio pertineat.

VOTUM CX.

Doctissimi D. D. Gabrielis Martinez Protonotarii,
& in Nunciatura Hispaniarum Judicis
Apost. integerrimi.

- 1 Facti contingentia refertur, & n. 2. 3. 4. & 5.
- 6 Extravag. ad Romani, §. Romani quoque, de præbend. inter commun. verba referuntur.
- 7 Extravag. ad Romani, §. Romani, non loquitur de simplici manus appositione, sed de ea cum qua simul concurrat præexistens reservatio generalis cum decreto irritanti.
- 8 Intellectum Extravag. ad Romani, §. Romani, qui admittant.
- 9 Reservationes generales de beneficiis familiarium, subcollectorum, & aliorum per prædecessores factas ait Pontifex in Extravag. ad Romani, etiam post obitum eorumdem durare.
- 10 Papa valide, & cum effectu providet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reservatio, seu affectio expiret.
- 11 Reservatio seu affectio dicitur expirare cum Papalis provisio perfecta & consummata fuerit.
- 12 Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadjutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reservatus.
- 13 Extravag. ad Romani, §. Romani quoque, expositio nova.
- 14 Affectum non causat omnis manus appositio, sed ea tantum ex qua resultat mens ulterius providendi, ut in commenda & unione ad vitam.
- 15 Affectio nulla resultat ex reservatione pensionis per Papam facta ad favorem cedentis beneficii.

- 16 *Appositio manus Papæ in coadjutoria cum futura successione non inducit affectionem, si prius decedat coadjutor, & postea coadjutus in mense ordinario.*
- 17 *Futura successio est accessoria ad coadjutoriam.*
- 18 *Coadjuto mortuo si se opponat provisor ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipse coadjutor justificare causam coadjutorie.*
- 19 *Coadjutoria conceditur intuitu Ecclesiæ, non aliqujus personæ.*
- 20 *Coadjutoria concedenda causa est infirmitas narrata coadjuti.*
- 21 *Papæ per coadjutoriam non apponit manum absolute super Canonatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum providendi necessitati Ecclesiæ.*
- 22 *Coadjutor de tempore gratiæ coadjutorie debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadjuti.*
- 23 *Manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem, deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato.*
- 24 *Affectio per manus appositionem nulla resultat, intentione deficiente.*
- 25 *Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum conferendi.*
- 26 *Manus appositio præexistente reservatione operatur affectionem, data nullitate provisionis ob incapacitatem provisi.*
- 27 *Papæ jure præventionis & concursus cum Ordinario, prævenit eum in collatione.*
- 28 *Collatio iterum ad Papam pertinet, si ab eo provisor incapax repertus fuerit.*
- 29 *Appositio manus Papæ non causat affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax.*
- 30 *Coadjutore præmortuo si coadjutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre.*
- 31 *Beneficium semel affectum semper remanet affectum.*
- 32 *Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur.*
- 33 *Papæ in coadjutoria habet intentionem conferendi, saltem præventivè, cum devenerit ad futuram successionem.*
- 34 *Coadjutoria non subsistente, corrumpit futura successio.*
- 35 *Provisio conditionalis, vel facta ex causa cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibitio accessoriè adjecta.*
- 36 *Defectus cujuscumque causæ, ex qua Papæ moveri potuit ad gratiæ concessionem, facit cessare gratiam.*
- 37 *Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narrativa, ostenditur.*
- 38 *Beneficia reservata, seu affecta ex reservatione seu affectione clausa in corpore juris, non cadunt sub indulto conferendi beneficia reservata, & affecta.*
- 39 *Affectio quæ resultat ex appositione manus Papæ videtur clausa in corpore juris communis.*
- 40 *Cap. ut nostrum § 6. de appellat. intelligitur.*
- 41 *Cap. 1. & 3. de confirmat. utili, qualiter procedant.*
- 42 *Eccravag. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. inter commun. non dicitur propriè continere Barbosæ Vot. decis. Pars II.*
- re reservationem, seu affectionem clausam in corpore juris communis.
- 43 *Beneficia per commendam, seu unionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papæ.*
- 44 *Beneficium unionis, seu commendæ durante censetur vacare adhuc ut prius.*
- 45 *Collatio ad Papam pertinet cessante commendæ, aut unionis dissoluta.*
- 46 *Papæ in coadjutoria manum apponit super beneficio pleno, & ad effectum providendi necessitati Ecclesiæ.*
- 47 *Collatio cur ad Papam pertineat cessante commendæ, seu unionis dissoluta, non sic cessante coadjutoria.*
- 48 *Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & unionibus.*
- 49 *Cardinali Rodolpho concessum fuit indultum conferendi vacantia per cessionem in manibus Papæ, ejusque admissionem.*
- 50 *Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum indultum fuit conferendi vacantia apud Sedem Apost.*
- 51 *Episcopus Genuensis obtinuit indultum contra quas-cumque gratias expectativas speciales, vel generales, & reservationes etiam mentales.*
- 52 *Beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in indulto concessio Eminentissimo D. Cardinali Spè-nola.*
- 53 *Vacationes apud sedem dicuntur illæ quæ obveniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas.*
- 54 *Reservatio ex vacatione apud sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore juris communis.*
- 55 *Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S. R. E.*
- 56 *Dignitates majores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus.*
- 57 *Beneficia Regularia, Consistorialia, vel Conventum habentia, & quorum fructus in libris Camera taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus concessis.*
- 58 *Beneficia quæ vacaverint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quàm Cardinalatus, non cadunt sub modernis indultis concessis Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus.*
- 59 *Commendæ cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus.*
- 60 *Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis.*
- 61 *Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis.*
- 62 *Dictio, quibuscumque, est universalis, omnes casus præter expresse limitatos comprehendens.*
- 63 *Appositio manus Papæ est verè & propriè affectio.*
- 64 *Dictio, quovismodo, & quomodolibet, capit omnes affectionis modos, præter expressos.*
- 65 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa, de sui natura sunt favorabilia.*

66 *Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa sunt latè interpretanda, maxime contra Pontificem concedentem, & in favorem Ordinarii collatoris.*

67 *Decretum irritans ligat expressè ipsummet Papam concedentem.*

1 **C**onsenserat quondam D. Melchior Gallos Canonicus Compostellanus, sibi in suis Canonatu, & Præbenda coadjutorem, & futurum successorem deputari D. Benedictum Gonzalez, & desuper extenso in Cancellaria consensu, sanctæ memoriæ Urbanus Papa VIII. litteras coadjutoriae, unà cum futura successione in forma commissoria, directas Vicario Compostellano, jussit expediri.

2 Ante expeditionem verò obiit Melchior prædictus, unde Eminentissimus Dominus meus Cardinalis Spinola, Ecclesiæ Compostellanae Præsul, nunc Archiepiscopus Hispalensis, nulla habita notitiâ de expeditione litterarum, minusque de extensione consensus, Canonici, & Præbendam hujusmodi, uti vacantes per obitum Melchioris, contulit Domino D. Francisco Garrido de Castilla, ab ejus secretis, possessione desuper capitulariter, & legitimè subsequuta.

3 Deinde D. Benedictus suas litteras coadjutoriae, & futuræ successionis coram Vicario præsentavit, quibus se opposuit D. Franciscus, allegans eas subreptionis, & obreptionis vitio subiacere, eo præsertim ex capite quod Canonicatus esset Diaconalis, tam in vim constitutionis ejusdem Ecclesiæ, quàm vigore consuetudinis immemorabilis, & tamen Benedictus narraverat esse Subdiaconalem, & se in vigesimo primo nondum completo ætatis suæ anno constitutum.

4 Causa igitur inibi acriter ventilata, ac etiam alibi in aliis Tribunalibus super diversis articulis acerrimè discussa, tandem Vicarius prædictus litteras præfatas obreptitias, & subreptitias declaravit. Super quo votum satis extensum in favorem ejusdem D. Francisci tunc dedimus in scriptis.

5 Hodie verò, cum præsupposito, quod stantibus obreptione, & subreptione prædictis, litteræ Apostolicæ non sint attendendæ, juxta *cap. in litteris, de rescrip.* contingit dubitari de duobus: quorum primum est, an per appositionem manûs Papæ in hujusmodi coadjutoria, Canonicatus remanserit affectus Sedi Apostolicæ: Alterum verò, dato (sine veri præjudicio) quod inde resultaret affectio, an præfatus Eminentissimus Dominus meus vigore indulti Apostolici, à felicis recordationis Gregor. XV. sibi concessi, potuerit legitimè illum conferre, vel an ad Datariam provisio pertineat?

*Discurfus circa primum dubium,
ejusque resolutio.*

6 **E**T quoad primum videtur concludendum, ex tali manûs appositione super certo corpore Beneficii, Canonici non remansisse affectum. Quamvis enim in *Extravag. ad Roman. §. Romani quoque, de Prab. inter commun.* expressè caveatur: [Manus appositionem Papæ tantæ efficaciam, & virtutis existere (sunt verba textus) ut et si litteræ Apostolicæ super provisionibus Beneficiorum ex aliqua causa suum debitum non sortiantur effectum, facultatem tamen providendi de Beneficiis taliter reservatis, quibuscumque aliis fuisse ademptam, & remanere semper affecta, nullumque de illis, præter Romanum Pontificem, ea vice disponere potuiss., nec posse, &c.] super quo latè Gonzal. & plures ab eo all. qui, ad Regul. 8. Cancell. gloss. 52. n. 15.

Nihilominus advertendum est (quod pauci ex

Scriptoribus Beneficialibus adverterunt) textum illum, in quo ferè omnes se fundant, non loqui de simplici manûs appositione, sed de ea, cum qua simul concurrebat præexistens reservatio generalis cum decreto irritanti, ut patet evidenter ex toto contextu *Extravag.* Tunc enim verissimum est, nulla, seu annullata existente provisione Papæ, adhuc impediri Ordinarium conferre, ut per Aeneam de Falcon. *de reservat. prælud. 3. q. 4. effect. 16. in fin.* eleganter observat Amicus, & coadvocatus meus in Romana Curia, D. Melchior Lotter. *de re beneficiar. lib. 3. q. 26. n. 38.* ubi meritò reprehendit Garciam *de benefic. p. 5. cap. 1. ex num. 142.* qui re non satis perspecta, carpit Aen. de Falcon. & Rot. in locis per ipsum citatis.

Et hunc intellectum admisit Rot. *dec. 190. n. 9. p. 2. 8 recent.* ex illis verbis *Extravag.* ibi: *In quibus decretum, & reservatio hujusmodi ponuntur, &c.* Et ibi: *De beneficiis taliter reservatis, &c.* Et ab eo non dissentit Dominus & Collega meus D. August. Barbosa in *collect. ad eundem text. n. 3. in fin.*

Etenim meus, & intentio Pauli Secundi ibidem, 9 solum fuit sedare antiquas Doctorum Altercationes, & diversorum Tribunalium contrarias opiniones, de quibus latè Aeneas de Falcon. *d. prælud. 3. q. 4.* quæ quidem versabantur super duratione, seu extinctione veterum reservationum Papalium, & propterea inibi Pontifex determinat, reservationes generales de beneficiis familiarium, Subcollectorum, & aliorum per ejus prædecessores factas, etiam post obitum eorundem prædecessorum durare, ut legitur in toto præmio, & princip. d. *Extravag.*

Ac insuper in d. §. *Romani quoque*, disponit quod 10 etiam data nullitate provisionis Apostolicæ (videlicet de beneficio ibidem generaliter reservatio) adhuc per appositionem manûs beneficium privativè remaneat Sedi Apostolicæ affectum, quod est intelligendum ob præexistentiam reservationis, seu alterius affectionis; cum aliàs rationi consonum sit, ut eo casu Papa validè, & cum effectum iterum provideat, donec sit consumpta vacatio, & reservatio, seu affectio expiret. Rot. *dec. 10. de prob. in nov.* & latè ibi Addit. Cassad. *dec. 5. de privil. n. 2. & 14.* quæ tunc dicitur expirare, cum Papalis provisio perfecta, & consummata fuerit. 11 Rot. *dec. 512. à num. 3. & per tot. part. 3. lib. 3. divers. Gonz. gloss. 15. §. 2. num. 51. & seq. Lotter. d. quest. 26. n. 29.* D. meus Barbosa ubi *sup. n. 6.* & passim alibi. Ex qua ratione illud emanavit vulgatum dictæ Datarie, & Curialium, nempe Beneficium semel reservatum, seu affectum, semper remanere affectum, seu reservatum.

Unde cum Canonicatus, de quo agitur, ante gratiam coadjutoriae non esset affectus, vel reservatus, hinc est, quod ex sola, & simplici manûs appositione nulla resultavit affectio. Quod si hæc interpretatio nimis subtilis, & nova aliquibus visa fuerit, habebunt tamen posterius quos imitentur.

Verum, quia ista *Extravag.* expositio veteribus, & 13 plerisque ex recentioribus Canonistis fuit incognita, minusque prædicta, videndum est, an stante communi illius intellectu, adhuc affectio Canonicatus resultaverit in casu nostro?

Et quidem negativè videtur respondendum, quia 14 non omnis appositio manûs causat affectionem, sed ea tantum, ex qua resultat mens ulterius providendi, ut in commenda & unione ad vitam. Gonzal. *d. gloss. 52. num. 38. & 42.* Garc. *d. part. 5. c. 1. ex num. 175.* Lotter. *d. lib. 2. q. 26. n. 30.* quos refert, & sequitur D. meus Barbosa in *suo pastoral. p. 3. alleg. 57. n. 35 in fin.* Rot. *decis. 187. num. 5. in fin. p. 3. recent. & dec. 44. sub num.*

n. 2. p. 3. recent. Et ratio inibi considerata est, ne citra Pontificis intentionem ordinariis collatoribus præjudicium inferatur. Et plures casus enumerant præfati DD. in quibus Beneficium non remanet affectum per appositionem manus Papæ, & inibi etiam congerunt Doctorum catervam.

15 Aliàs enim diceremus, quod si Papa propter bonum pacis, & concordie, de consensu duorum ad resignationem alterius reservasset super beneficio, de quo fit concordia, & resignatio, aliquam pensionem ad favorem cedentis, vel aliter, quod inde resultaret affectio, nec Ordinarius de vacanti in suo mense posset conferre, quod utique esset absurdum, ut per Gonzalez d. glos. 52. n. 40. ubi testatur se vidisse contrarium, nempe Datariam nusquam se in his casibus intromisisse.

16 Et in specie, quod appositio manus Papæ in coadjutoria cum futura successione non inducat affectionem, si prius decedat coadjutor, & postea coadjutus in mense Ordinarius; sed imò quod Ordinarius possit conferre, tenent Put. dec. 125. n. 18. lib. 3. in nova impres. Gonzal. ubi proximè, in addit. sub n. 44. Garc. d. p. 5.

17 c. 1. § 2. n. 174. Lotter. d. lib. 2. q. 25. n. 31. Et idem Garc. ibidem adjungit, quod idem esset quando coadjutoria esset subreptitia, seu invalida, quodque sic non haberet locum futura successio, quæ est accessoria ad coadjutoriam, per Mandos. de signatur. gratia, tit. de coadjutoris, versicul. Coadjutoria habebat. Put. dec. 98. lib. 2.

18 Et in nostris terminis, quod si mortuo coadjuto, opponat se provisorius ex ea vacatione ab Ordinario, teneatur ipse coadjutor justificare causam coadjutorie in litteris expressam, neque aliter intret affectio, Rota in puncto, in Oxomen. Archidiaconatus, 19. Novembris 1614. coram Buratto, inter ejus impress. dec. 78. per tot. præsertim n. 2. & latè ibi Addent. littera A, per quam decisionem fuit recessum ab alia prius extensa in eadem causa, quæ inter impres. ejusdem Buratti est 36. & in recent. p. 1. dec. 570.

19 Cujus rei ratio est, quia Papa per talem manus appositionem movetur solummodò intuitu Ecclesiæ, propter necessitatem, vel evidentem ejus utilitatem, non autem intuitu alicujus personæ. Put. d. dec. 225. n. 7. lib. 3. qua causa non subsistente, intrat defectus mentis, cessatque omnis affectio, ut benè per Lotter. d. quest. 25. n. 33. & 35. lib. 2. Rota coram Burat. d. dec. 78. n. 2. ubi etiam allegantur aliæ decisiones, præsertim in Barcinon. præcedentia, 23. Januar. 1601. coram bonæ memoriæ Card. Sacratio, quæ est dec. 44. n. 3. part. 3. recent.

20 Non obstat, quod causa concedendæ coadjutorie, & sic manus appositionis, fuerit infirmitas coadjuti, quæ causa cum nondum fuerit falsa reperta, videtur intrare affectio, licet non ad favorem coadjutoris, propter litterarum obreptionem, illiusque incapacitatem.

21 Quia responderetur, Papam per coadjutoriam non apposuisse manum absolute super Canonicatu ad effectum conferendi, sed limitatè ad effectum providendi (ut dictum est) necessitati Ecclesiæ, ut apertè legitur in præmio harum litterarum, quod inducit causam finalem, l. 1. ff. ad Macedon. l. fin. ubi Bart. ff. de hered. instit. Greg. dec. 31. n. 5.

22 Unde si propter defectum ætatis Benedicti non potest Ecclesiæ necessitatibus subveniri, resistens sibi non solum constitutionibus, verum etiam immemorabili consuetudine Ecclesiæ Compostellanæ; ipse idem ætatis defectus videtur complicare defectum causæ finalis per Papam contemplatæ, cum aliàs coadjutor de tempore gratiæ coadjutorie debeat esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadjuti. Campanil. in diversor. jur. Canon. rubr. 6. c. 6. n. 103. Squillant. de Barbosa Vol. dec. Pars II.

privileg. cleric. cap. 4. n. 74. & D. Meus Barbosa de jur. Eccles. lib. 3. cap. 10. n. 89. & seqq. Neque enim ex quo adest incapacitas personæ provisi, desinit esse defectus causæ principalis, cum una censetur in aliam influere, & sic in unam, & eandem coincidere.

Ex quo sequitur pulchra, & aurea conclusio communiter à Scribentibus recepta, quod scilicet manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem, deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato. Geminian. cons. 136. Gonz. d. glos. 52. num. 38. & seqq. & melius num. 61. & seqq. Rota dec. 13. num. 3. & dec. 15. num. 2. de concess. præb. in nov. Achil. dec. 14. de rest. spol. eadem Rot. d. dec. 44. n. 3. part. 3. recent. & coram Burat. d. dec. 78. num. 3.

Et ratio fundamentalis est, quia cessante tali effectu, vel casu, Papa non intendit ulterius providere, qua intentione deficiente, nulla resultat affectio per manus appositionem, ex superius dictis n. 14. & ex infra dicendis, n. 37.

Minus obstat, quod stante nullitate gratiæ ob incapacitatem provisi, affectio videtur præcisè inducta, præsertim stante in litteris coadjutorie decreto, & inhibitione contra Ordinarium, quæ operatur interdictum conferendi, ut per Host. in cap. inter dilectos, sub num. 14. vers. Potest dici, de excessib. Pralat. & ibi Butr. num. 19. Anchar. cons. 58. circa med. vers. In contrarium, & alios allegatos per Lotter. d. quest. 25. num. 34. lib. 2. Rot. dec. 187. sub num. 5. part. 2. recent. cum quibus incidenter videtur inclinare Burat. d. dec. 78. sub n. 5.

Quia ut videre est ad litteram, Doctores isti loquuntur vel cum præsupposito præexistentis reservationis, juxta superius dicta, numero septimo, & sequentibus, quia stante, manus appositio operatur affectionem, data nullitate provisionis ob incapacitatem provisi, ut satis clarè colligitur ex Host. & Butr. ubi proximè, dum supponunt in Papa pertinentiam collationis, & ita intelligendi sunt Lotter. d. num. 34. Burat. d. num. 5. qui allegat Host.

Vel procedunt quando Papa jure præventionis & concursus cum Ordinario prævenit cum in collatione, intendens verè & realiter prævenire, & provisionem suam facere, juxta not. per Gonz. d. glos. 52. num. decimoquinto. Quibus casibus dubium non est, quin data incapacitate provisi, collatio iterum ad Papam pertineat, cum ejus mens, sive in præexistenti reservatione, sive in hujusmodi præventionem, semper fuerit vacationem consumere, & provisionem validam perficere, & de hoc loquitur Anchar. d. cons. 8. ubi sup. & Rot. dum cum allegat d. dec. 187. sub numero 5. p. 2. recent. & inferius dicemus ex num. 47.

Secus autem quando, ut in casu nostro, Papa citra præexistentiam alicujus reservationis generalis aut specialis, & sine intentione concurrendi, præventivè, purè, & dispositivè cum Ordinario manum apposuit, volens mediante coadjutoria providere tantum Ecclesiæ, quia si Ecclesia non indigebat tali provisione, utpotè inutili, & inefficaci ob inhabilitatem coadjutoris, nulla remanet causa, propter quam Papa voluerit impedire provisionem Ordinarii, ut elegantur (toridem ferè verbis) resolvit Rot. d. dec. 44. n. 4. p. 3. recent. ubi etiam addit, quod ad hoc benè faciunt rationes illorum, qui dicunt, appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, de quibus per Simonet. de reservat. q. 58. n. 4. & ultra ibi alleg. Prob. in addit. ad Joan. Monach. in cap. tibi quis, n. 20. vers. Propterea, de rescript. in 6.

30 Atque hinc videmus, quod præmortuo coadjutore, si coadjutus deinde in mense Ordinario obierit, non impeditur Ordinarius conferre, ut diximus *sub*
 31 *n. 16.* Quod utique procedere non posset, si ex tali manus appositione resultaret affectio, cum aliàs juxta vulgares regulas Beneficiales, Beneficium semel affectum semper remaneat affectum, donec Papa validè, & cum effectu conferendo provideat, ad not. in *dec. 10. n. 1. & seq. de præb. in nov. & diximus sup. n. 10.*

32 Prout etiam videmus, non remanere affectum beneficium ex appositione manus Papæ, quando resignatio emanavit ad favorem certæ personæ, nec sustineretur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, quia tunc secundum voluntatem Papæ limitatè manum apponentis ad vacationem per resignationem, censetur beneficium vacare per obitum, nec Ordinarius impeditur illud conferre, si in illius mense vacaverit, Achil. *dec. 14. de restit. spol. Rot. dec. 419. n. 2. p. 1. divers. Paris. de resign. lib. 1. c. 2. n. 4. Gonz. d. glos. 3. n. 49. & seq. Garc. d. p. 5. d. c. 1. n. 155. & aliis relatis fuit benè deductum in Lodien. Canonicius sancti Dionysii, 27. Martii 1623. & 25. Maii 1616. coram bona memoria Pirovano, ut per Ferent. ad Burat. d. dec. 78. n. 8. in fin. per D. meum Barbof. in pastoral. p. 2. alleg. 19. n. 38.*

33 Neque etiam obstat, quod Papa habebat intentionem conferendi, saltem præventivè, cum devenerit ad futuram successionem, ex qua debet resultare affectio, etiam si manum apposuerit super vacaturo, ut latè per Addent. ad Rot. *dec. 10. de præb. in nov.*

34 Quia cum gratia præventiva futuræ successionis penderet à validitate gratiæ coadjutoriæ, utique coadjutoria (ob defectum ætatis, & falsitatem narratorum) non existente, corrumpitur etiam futura successio, & sic effectus omnis, qui aliàs ex tali manus appositione forsitan resultare poterat: Papa enim sine coadjutoria non providisset de beneficio viventis, resistente dispositione juris, & sacri Conc. Trid. *sess. 25. de reform. c. 7.* ac etiam stylo Dataræ, & propterea nulla inde oritur affectio, ut in puncto resolvit Rot. in *sapius alleg. dec. 78. n. 1. & 6. in fin. coram Buratto.*

35 Postremò, non obstat decretum irritans, & inhibiti-
 tio, seu interdictum conferendi Archiepiscopo Compostellano in hujusmodi litteris appositum. Quia non inde resultat affectio, cum aliàs provisio conditionalis, vel facta ex causa (sive qua nullo modo & ad nullius personæ favorem emanasset) cessante causa, cesset omnino gratia, & decretum, seu inhibiti-
 o accessoriè adjecta. Gemin. in *c. presentis, in princ. ubi Franc. in 3. not. de offic. leg. Prob. ad Monach. in d. c. tib. qui, n. 9. in fin. & n. seq. de rescript. in 6. Roman. cons. 336. n. 11. Pur. dec. 1. lib. 1. Rot. dec. 652. & 1151. n. 1. lib. 3. p. 3. divers. & benè in proposito in d. dec. 44. n. 5. p. 3. recent. & melius, & in puncto in d. dec. 78. n. 6. coram Buratto.*

36 Quæ conclusio non solum procedit quando defectus, seu falsitas causæ est circa pertinentiam collationis in Papa, ad quod videbatur se restringere d. dec. 36. Burat. n. 10. sed imò est amplianda ad omnem falsam causam, ex qua Papa moveri potuit ad gratiæ concessionem, ut per Ferent. ad d. dec. 78. ejusdem Burat. n. 8. cum aliàs non possit assignari diversitatis ratio inter unam, & aliam causam, quando certum est Papam sine illa non fuisse manus appositurum, quibus casibus semper cessat voluntas Papæ conferendi, & sic affectio, uti eisdem verbis explicat Rot. d. dec. 78. n. 2. ubi aliæ etiam decisiones allegantur.

37 Cujus rei ratio est, quia hic non versamur in falsa narrativa circa valorem, Doctoratum, numerum obtentorum, & similia, in quibus casibus, data nullitate gratiæ ob falsitatem alicujus ex hujusmodi narratis, nihilominus beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo, ut sæpè dictum est, in Papa

remanet voluntas, & intentio ulterius conferendi. Sed imò versamur in falsa narrativa circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est utilitas Ecclesiæ, quo casu manus appositio non inducit affectionem, quia cessante tali causa ob inhabilitatem coadjutoris, omnino cessat gratia, & Papa non habet ultra intentionem conferendi, ex dictis, & dicendis inferius n. 47. Et egregiè hanc distinctionem constituit Ferent. *ubi proxime, n. 8.* Idemque procederet quando falsitas causæ versaretur circa mensis reservationem, pertinentiam collationis ex qualitate beneficii, impetrationem ex delicto, similia, ut per eundem ibidem. Ex quibus videtur, per appositionem manus Papæ in hujusmodi coadjutoria cum futura successione, Canoniatum non remansisse Sedi Apostolicæ affectum.

Discursus, & resolutio circa alterum.

Dato etiam, sine veri præjudicio, quod subinde resultaret affectio, adhuc videtur legitimè potuisse Eminentiss. D. meum, in vim indulti Apostolici sibi concessi Canoniatum istum conferre.

Licet enim sub indulto conferendi beneficia reser-
 38 vata, & affecta, quantumvis generali, & universali, regulariter non veniant reservata, seu affecta ex reservatione, seu affectione clausa in corpore juris communis, Rot. *dec. 4. de præb. in nov. Granur. ad Simoner. q. 26. n. 8. & seq. Lotter. d. lib. 1. q. 27. n. 91. qualis vide-*
 39 tur esse ea, quæ resultat ex appositione manus Papæ, per text. in *c. ut nostrum 56. de appell. ubi post Innoc. & alios Abb. n. 1. Franch. n. 3. cum seq. Dec. sub n. 1. Ac etiam per text. in c. 1. & 2. de confirm. unil. vel inut. & d. Extrav. ad Romani, §. Romani quoque, de præb. inter com.*

Attamen advertendum est, quod *d. c. ut nostrum,*
 40 solum disponit, quod postquam Papa ad se revocat aliquod negotium, ligantur manus inferiorum, ut nihil validè in eadem causa per illos fieri possit, quod nihil commune habet cum materia Beneficiali, sed propter regulæ generalitatem Doctores loquentes de affectione per appositionem manus, solent textum illum, minus tamen congruè citare.

Textus verò in *dist. cap. 1. & 2.* solum procedunt
 41 ubi Papa manum apposuit, confirmando jura alicujus, quo casu disponitur, quod de illorum validitate nemo inferior cognoscere potest: quod pariter nihil ad rem pertinet.

Textus denique in *d. §. Romani quoque,* non dicitur
 42 propriè continere reservationem, seu affectionem clausam in corpore juris communis, ex latè traditis per Lotter. d. q. 28. n. 28. per tot. ubi defendit solam vacationem apud Sedem inducere reservationem clausam in corpore juris communis, ex text. in *cap. 2. & cap. presenti, de præb. in 6.*

Cæterum, quidquid sit de hoc, indultum ne quo
 43 agitur, est aded amplum, ut etiam affecta per appositionem manus expressè comprehendat. Quod satis colligitur ex pluribus clausulis, & decretis ejusdem indulti. Et primò, quia præfato Eminentissimo D. meo datur inibi facultas conferendi Beneficia per Romanos Pontifices quibusvis ad vitam commendata, seu unita, commendis cessantibus, seu unionibus dissolutis, & per commendam, seu unionem ad vitam certissimum est beneficia remanere specialiter affecta per appositionem manus Papæ, ut agnoscunt uno ore Doctores omnes de hac re scribentes, ut per Cassad. *dec. 5. de privil. & dec. 2. de union.* Gonz. Garc. Lotter. & alii, de quibus suprà Nos n. 16.

Ex quo præcisè inferitur, quod quantumvis ex appo-
 44 sitione manus in coadjutoria efficax affectio insurgeret, adhuc sub prædicto indulto comprehenderetur, cum eadem, seu par sit ratio. Quinimò in commenda, seu

seu unione ad vitam major adest affectionis ratio, & intentio, quam in coadjutoria cum futura successione, cum aliâ unione, seu commenda durante, beneficium verè censeatur vacare adhuc ut prius. *Cassad. d. decis. 5. de privileg. & d. decis. 2. n. 4. de union.* Et plures cumulat & sequitur *Gonz. glos. 5. §. 8. ex n. 48.* Et cef-
 45 tante commenda, aut unione dissoluta, notissimum est
 46 collationem (circumscripito indulto) ad Papam pertinere, ut latè per *Gonz. ubi proxime, n. 50. & seq.* & nos suprà n. 10. In coadjutoria verò Papa manum apponit super beneficio pleno, & ad affectum providendi necessitati Ecclesiæ, *Put. d. decis. 225. n. 17. lib. 3.* cum aliis alleg. superius n. 19.

47 Præterea, in unione, seu commenda ad vitam Papa disponit de vacanti, cum animo & intentione formali, & positiva ulterius conferendi, quæ est potissima affectionis ratio, & spiritus influens in reservationem, ex superius dictis n. 24. 27. & 37. In coadjutoria autem cum futura successione disponit de vacaturo ob futura coadjutoris servitia, in ejusque favorem, nec cum animo iterum providendi, seu conferendi, cum jam verè providerit, & contulerit, seu respectivè providerit, & conferri mandaverit: nec ulterius habet quod conferat, seu conferri mander. Minusque in Papa remanet intentio, seu spes ulterius conferendi, ex quo per coadjutoriam Ecclesiæ providere consuevit, & per futuram successionem coadjutori prospexit, totamque rem (de qua secum agbatur) per fecerit, & ut ita dicam, officio illo plenè functus fuerit, ut nihil ea in parte remaneret agendum.

48 Nec enim novum est, similia indulta conferendi affecta per appositionem manus dominis Cardinalibus concedi, ut de indulto conferendi cessantibus commendis & unionibus, concessio Cardinali de Lotharingia, est *decis. Put. 3. lib. 13. in ult. impress.* Et de indulto conferendi vacantia, etiam per cessionem in manibus Papæ, ejusque admissionem, concessio Cardin. Rodolpho, extat *decis. 5. 11 ejusdem Put. lib. 2.* Et de indulto concessio Cardinali de Ruvere per sanctæ memoriæ Sixtum V. latè *Germon. qui illud ad litteram commentavit, toto suo tractat de indult. Cardin.* Et novissimè de indulto consimili, de quo agitur, concessio Eminentiss. domino meo Cardinali de Sardoval, Præsuli Giennen. *Rota coram D. Duran. Episcopo Urgelensi, in ejus impress. decis. 154.*

50 Imò, nondum Eminentiss. Patribus purpuratis, verum etiam Episcopis, dignitate Cardinalitia carentibus similia indulta fuerunt superiori sæculo per Sedem Apostolicam concessa, ut de indulto conferendi vacantia apud Sedem eandem Episcop. Burgi sancti Sepulchri, Caputq. *decis. 85. part. 2.* Et de indulto concessio Episcopo Genuen. contra quasunque gratias expectativas, speciales, vel generales, & reservationes, etiam mentales, idem Caputq. *decis. 87. eadem part. 2.*

52 Secundò, in eodem indulto datur etiam facultas conferendi beneficia vacantia per obitum familiarium Pontificum prædecessorum, ac etiam si illa obtinentes fuissent Sedis Apostolicæ Notarii (sunt verba indulti) Subdiaconi, Acolyths, Capellani, litterarum apostolicarum Abbreviatores, Scriptores, aut Cubicularii, Nuntii Apostolici, necnon proventus, ac jurium dictæ Cameræ debitorum Collectores, aut unici Subcollectores, seu quicumque alii Curie, & Sedis prædictarum Officiales, &c. Quæ tamen affectiones, & quasi reservationes reperiuntur clausæ in dicta *Extravagant. ad Roman. de præbend. inter commun.* Ex qua Doctores deducunt affectionem per manus appositionem.

53 Tertiò, indultum capit vacationes apud Sedem (intelligendo apud Sedem vacationes per obitum in Romana Curia, vel infra duas dietas, ut in *d. cap. 2. & cap. præsent. de præbend. in 6.* *Gonzal. glos. 11. n. 12.*

& seq. quicquid dicat Lotter. qui in eo nimis metaphysicè laborans, plurimum desuper se involvit, *dict. 9. 27. n. 18. & per tot. lib. 2.* prout juxta *Gonzal.* ita intellexit *Rot. decis. 28. n. 1. & 2. per tot. & dec. 150. per tot. part. 6. recent.* ut in eodem indulto, ibi: Etiam de tunc vacantibus per obitum quorumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea, seu aliâ dispositioni Apostolicæ reservatis, seu affectis, &c. Et tamen notum est, reservationem istam esse omnibus efficacior, & clausam in corpore juris communis, ut *dict. cap. 2. & dict. cap. præsent.* latè *Gonzal. d. glos. 13. n. 19. 50. & 57. & Lotter. d. 9. 27. per tot.*

Quartò, in modernis indultis solummodo ponuntur sex limitationes, seu casus, ad quos eorum facultas non se extendit. Primus est de beneficiis vacantibus in Romana Curia (intelligendo tamen in Curia beneficia extra titulum Cardinalis, in Urbe consistantia, & quæ per sententiam privationis vacant in Curia, & alia, de quibus latè *Gonzal. dict. glos. 13. n. 3. 42. 45. & seqq.*) Secundus est, quoad dignitates majores post Pontificalem in Cathedrali, & principales in Collegiatis. Tertius quoad beneficia Regularia, Consistorialia, vel Conventum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxari reperiuntur. Quartus quoad beneficia, quæ vacaverint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, ejusque successorum, qui tam tempore pontificatus, quam Cardinalatus familiares fuerunt. Quintus, quoad commendas cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus. Sextus, & ultimus quoad beneficia vacantia, tam in Curia, quam extra illam per obitum familiarium S. R. E. Cardinalium, juxta formam constitutionum felic. record. Gregorii XIV. & Pauli Papæ V. quæ emanarunt ad indultorum moderationem, de quibus casibus, & limitationibus latè *Germon. de indult. Cardin. §. præterquam, cum §§. seqq. & in §. etiam si secularia, Gonzal. glos. 14. n. 72. Garc. d. p. 5. cap. 1. §. 11. n. 730.*

Unde cum indultum hoc non fuerit limitatum ad casum appositionis manus, indultarius non est inhibitus conferre beneficium affectum per eandem manus appositionem. Quinimò exceptio illorum casuum firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis, vulg. *leg. cum Prator, ff. de judic. cum similibus.*

Quintò, ex proœmialibus indulti verbis, quæ influunt in dispositionem, eamque declarant, *d. leg. 1. ad Maced.* ad ipsum satis colligitur dum Papa, sublati quibuscumque impedimenti, dat conferendi facultatem, ibi: Dignum, quin potius debitum reputamus ea tibi favorabiliter concedere, per quæ sublati impedimenti quibuscumque, possit de beneficiis ecclesiasticis tuæ dispositioni commissis, personis idoneis, ac aliis tibi gratis & acceptis providere, &c. Et ponderando dictionem illam, *quibuscumque*, quæ est universalis, omnes casus, præter expressè limitatos, comprehendens, *l. omnes, ubi glos. verb. quilibet, C. de quadrienn. præscript. Menoch. de recuper. remed. 6. n. 4. & nullam recipit restrictionem, ut per Rol. cons. 70. n. 41. lib. 3. Ruin. cons. 76. n. 4. Corn. cons. 123. n. 4. cons. 323. n. 7. lib. 3. D. meus Barbos. dict. 320. n. 9. & seq. per tot.*

Sextò in parte dispositiva clariùs hoc ipsum indultum, ibi: Seu ex quavis aliâ causa dispositioni apostolicæ specialiter, vel aliâ generaliter reservata, seu ex generali reservatione apostolica affecta existant, vel fuerint, &c. Et paulò inferius, ibi: Aut per obitum quorumcumque, etiam apud Sedem eandem, & propterea, seu aliâ dispositioni apostolicæ reservatis, seu affectis, &c. conferre liberè, & licitè possis, & valeas, &c. Sub quo verborum contextu negari non potest, quin veniat casus appositionis manus Papæ,

quæ verè, & propriè est affectio, Gonzal. d. glos. § 2. per ponderando præsertim dictiones illas, ac alias quæ alios etiam casus præter expressos comprehendunt, l. qui testamentum, §. mulier, ff. de testam. Mantio. decis. 316. n. 1. in fin.

64 Septimò, in derogationibus obstantiarum, repetitis ferè eisdem verbis legitur, ibi: Seu alias generales, vel speciales reservationes quovis modo continentes, seu inducentes, aut alias quomodolibet affectionem facientes, & alia quæcunque contraria, seu tibi in præmissis, vel circa impedimentum præstantia quomodocumque, seu præstare valentia, nullatenus se extendant, sed de ipsis, ut præfertur, liberè disponas, &c. Ponderando etiam dictiones illas, quovis modo, & quomodolibet, quæ capiunt omnes affectionum modos ultra expressos. Clem. 1. ubi glos. de re judic. Flamin. de resign. lib. 9. q. 25. n. 50. Seraph. decis. 350. n. 1. Et sic affectiones omnes, quæ aliàs non comprehenderentur. Alex. cons. 155. n. 3. lib. 2. Ruin. cons. 68. n. 10. lib. 4. plena manu D. meus Barbosa dict. 319. per tot. & dict. 330. n. 4. & 8.

65 Octavò, id ipsum continet indultum in decreto, ibi: Decernentes affectiones, reservationes, regulas, constitutiones, ordinationes, collationes, commendas, facultates, uniones, dispositiones, & decreta in illis contenta, quoad impediendum te quominus indulto hujusmodi uti valeas, ad dicta beneficia ad tuam dispositionem, ut præfertur, pertinentia nullatenus se extendere, &c. Quæ verba satis videtur affectionibus, & reservationibus derogare in favorem indultarii, præsertim cum & indulta ista de sui natura sint favorabilia, ex quo tollunt obstaculum reservationum, & affectionum, & reducant materiam ad primævum statum, quæ reductio reputatur in jure favorabilis. Cassad. decis. 4. n. 2. de privil. Crescent. decis. 3. n. 5. & seq. eod. tit. Ideoque sunt latè interpretanda, maxime contra Pontificem concedentem, Crescent. decis. 3. n. 3. Cassad. decis. 3. num. 3. eodem tit. Et in favorem Ordinarii collatoris, ut per Gonz. glos. 24. n. 42. latè Addent. ad decis. Gregor. 99. n. 5. & ad decis. 291. n. 3. & seq.

66 Denique indultum habet decretum irritans adversus contrarias dispositiones, etiam à Romano Pontifice emanatas, ibi: Ac irritum, & inane, si secus super præmissis omnibus, & singulis etiam per Nos, & dictos Legatos, & Nuntios quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter contrigerit attentari, &c. Quo decreto stante, si à Dataria Apostolica fuisset extorta aliqua gratia de hujusmodi Canonicali, esset omnino irrita, & nulla, quia decretum ligat expressè ipsummet Papam, ut per Paris. consil. 79. lib. 4. tenet in his terminis indultis Rota coram Verallo decis. 82. part. 2.

68 Atque ex his videtur etiam concludendum, provisionem, de qua agitur, legitimè ad Eminentissimum Dominum meum Cardinalem Spinulam pertinuisse, neque ullo modo ad Datariam Apostolicam posse pertinere. Salvo in omnibus, &c. Matriti 14. Martii 1645.

Compostellana Canoniciatus.

Ex impositione oneris cantandi Evangelium, vel celebrandi Missam, non arguitur annexio Ordinis Sacri. Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio, & justificatio debet concludere ad tempus gratiæ. Ad justificationem gratiæ coadjutoria sufficit justificare narrata de tempore gratiæ, quod coadjutus ante illud non obierit, secus si postea.

VOTUM CXI.

Doctissimi D. Dom Didaci Osozii Protonotarii, ac in Nunciatura Hispaniæ Judicis Apostol. in supremæque sanctæ Inquisitionis Consilio Relatoris meritissimi.

- 1 Coadjutor tenetur justificare causam coadjutoria in litteris expressam, cum aliter non intret reservatio, vel affectio ad ejus favorem.
- 2 Canoniciatus habens onus Missarum seu celebrandi certis diebus, est Sacerdotalis.
- 3 Gratia ob narrata non verificata corrumpit.
- 4 Ordo sacer Canoniciatus de jure annexus non est, nisi statuto, vel consuetudine secus caveatur.
- 5 Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione oneris celebrandi.
- 6 Capellania nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas.
- 7 Ciarlinii opinio reprobat.
- 8 Observantia optima cujuscunque dispositionis interpret.
- 9 Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur supplicatio.
- 10 Justificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus.
- 11 Jus non abdicatur à resignante, si resignatio in forma dignum expedita, non fuerit totaliter effectuat.
- 12 Gratia in forma dignum expedita, post purificationem mediante retractione executionis censetur facta à die data expeditione litterarum.
- 13 Resignante mortuo ante verificationem gratiæ in forma dignum, beneficium vacat per ejus obitum.
- 14 Coadjutus si moriatur ante datam, non potest deveniri ad justificationem gratiæ cum futura successione.
- 15 Narrata in gratiæ sunt justificanda de tempore gratiæ.
- 16 Coadjutoria & futura successionis gratia quando æquè principaliter conceditur, deficiente una, potest alia existere.
- 17 Futura successionis locus hodie fit, etiam si beneficium actualiter vacet de tempore data.
- 18 Coadjutoris pars provisiva non corrumpit, etiam si coadjutus moriatur antequam coadjutor de coadjutoria fuisset certificatus.
- 19 Gratia futura successionis non dependet à gratia in qua providetur necessitati Ecclesiæ, aut coadjuti.

- 20 Clausula Bullæ coadjutoria de qua agitur, refertur.
- 21 Futura successioni locus sit quamvis de tempore mortis coadjuti adhuc Bullæ Apost. non erant expeditæ.
- 22 Clausula Bullæ importantes vacationem & provisionem.
- 23 Coadjutoria est nulla si mortuus sit coadjutor de tempore datæ.
- 24 Futura successio datur ratione coadjutoria, & ab illa dependet.
- 25 Coadjutus si moriatur ante datam Bullarum, non inrant earum clausula.
- 26 Coadjutoris deputatio, & provisio futura successio- nis, ex defectu persona, cui sit, nulla est.
- 27 Provisio, & deputatio coadjutoris est nulla ex de- fectu mentis providentis, quando scilicet deficit causa ex qua movetur.
- 28 Decretans irritans cum inhibitione importat affec- tionem, etiamsi non teneat provisio ex defectu persona, secus si ex defectu mentis providentis.
- 29 Papa quando providet beneficium jure preventionis, affectio durat, licet non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis.
- 30 Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc ut semper beneficium remaneat affectum.
- 31 Reservatio & affectio durat donec consumpta sit vacatio.
- 32 Reservatio dicitur expirare postquam Papalis pro- visio perfecta & consummata fuerit.
- 33 Appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur, adimplemento non sequuto.
- 34 Coadjutoria conceditur propter necessitatem Eccle- siæ, vel evidentem ejus utilitatem, non intuitu persona.
- 35 Ecclesia si non indigebat provisione coadjutoria, illa nulla remanet propter defectum cause.
- 36 Narrativa falsa circa valorem beneficii, Doctora- tum, numerum obtentorum, & similia, non impe- dit affectionem per manus appositionem.
- 37 Narrativa falsa circa causam ipsam finalem con- cessionis facit cessare omnem actionem.
- 38 Resignatio ad favorem certa persona, si ex falsa causa narrata sit non potest sustineri, & interim si resignans moritur, beneficium non remanet affec- tum.
- 39 Resignans ad favorem certa persona, conditiona- liter resignat, dummodo scilicet illi irrevocabiliter acquiratur.
- 40 Concurfus duorum vinculum multum operatur.
- 41 Reservatio, quæ insurgit ex coadjutoria, & futura successio- nis gratia, non dicitur simplex, sed mixta.
- 42 Mixtum non censetur comprehensum sub simplici.
- 43 Qualificatum non venit sub simplici.
- 44 Indultum non removet obstaculum inhibitionis.
- 45 Indultum non comprehendit beneficia duplicem re- servationem habentia.
- 46 Affectio ex appositione manus Papæ requirit specia- lem concessionem in Indultis de conferendo reser- vata, vel affecta.
- 47 Affectio ex appositione manus Papæ est potioris prerogativa.
- 48 Affectio adhuc remanet, sublata generali reserva- tione.
- 49 Illatio non fit à diversis.
- 50 Indultorum modernorum diversa forma ab anti- quis!
- 51 Specialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam.
- 52 Constitutio Pauli V. super moderatione Indultorum Cardinalium.
- 53 Decretum irritans super certo corpore beneficii fortius ligat.

54 Speciali non derogat generale.

55 Rescriptum, seu mandatum speciale derogat gene- rali, etiamsi de eo nullam faciat mentionem.

Dom Melchior Gallos Canonicus in sancta Me- tropolitana Ecclesia Compostellana, ob suam senescentem ætatem & infirmitates obtinuit à Sede Apostolica in dicto Canonatu sibi in coadjutorem & futurum successorem constitui & deputari Bene- dictum Gonzales clericum Compostellanum, seu alterius Diocesis: Expeditæ fuerunt Bullæ hujus coadjutoria die prima Augusti 1643. postmodum dictus Melchior, die scilicet vigesima mensis Octo- bris ejusdem anni, è vivis decessit, antequam dictus Benedictus narrata in gratia justificaret, possessionem- que Canonatus acciperet. Quare Eminentissimus D. Cardinalis Spinola Archiepiscopus Compostella- nus dictum Canonatum uti vacantem per obitum dicti Melchioris contulit Dom Francisco Garrido de Castilla. Et cum provisos ex ea vacatione ab Ordinario se opponeret, & Benedictus teneretur justificare causam coadjutoria in litteris expressam, cum aliter non intret reservatio, vel affectio ad ejus favorem, ut ex Rotæ decisione resolvit Lotter. *de re benefic. lib. 2. quest. 25. num. 33.* fuerunt contra gratiam Apost. per Franciscum opposita quæ sequuntur.

In primis fuit datum obreptione & subreptione illius gratiæ, eo quod in ea non fuerit facta mentio quod Canonatus prædictus esset Diaconalis, eo quod in Constit. 9. disponitur, quod Canonici per turnos hebdomatim Evangelia Missarum omnium canere debent, ibi: *Los Canonigos han de cantar por turno de semanas los Evangelios de todas las Missas*, &c. juxta ea quæ latè resolvit Ciarlin. *contr. forens. lib. 1. c. 38.* ubi videtur firmare canonatum habentem onus Missarum, seu celebrandi certis diebus, esse Sa- cerdotalem, quamvis expressè non dicatur oportere Canonicum esse, vel fieri Sacerdotem. Unde conclu- dit oppositor ex falsa narrativa insurgere subreptionem litterarum coadjutoria, & futura successio- nis, juxta text. in c. in litteris, de rescript. ubi omnes, ac proinde quod ob narrata non verificata gratia cortuit, Felin. in c. constitutus, in princ. de rescript. ubi Dec. in 4. notab. Caputaquens. dec. 271. n. 2.

Sed his non obstantibus dicendum est Canonica- tum de quo agitur, non esse Diaconalem, nam de jure Canonatibus nullus Ordo annectitur, nisi aliter statuto, consuetudine, vel alia quavis particulari dispositione caveatur, ex Rota dec. 421. n. 1. p. 1. recent. cujus meminit D. Aug. Barbosa collega meus, de Canonic. & dignitat. cap. 22. num. 2. At in dicta constitutione solum habetur, quod debeant canere Evangelium, ibi, *han de cantar*, quæ verba non inducunt obligationem illum ordinem habendi, sed onus Missam celebrandi, vel Evangelia cantandi, aut per substitutum illa adimplendi, quod sufficit, ad not. per Rot. dec. 366. n. 7 p. 2. recent. & in Romana capellania, 23 Januarii 1589. coram Card. Pamphilio sen. impressa apud Marches. de commissionib. tom. 1. pag. 140. Ergo meritò dicendum ex illa narrativa nullam insurgere obreptionem, vel subreptionem.

Nam apud omnes indubitata conclusio est, quod ex impositione oneris celebrandi non arguitur annexio Ordinis sacri, sed solum obligatio adimplendi onus, quod per alium fieri potest, dum hoc non fuerit expressè prohibitum: Ita Lotter. *de re benefic. lib. 2. q. 47. n. 34. & 35.* ibi: [Quamvis enim celebra- tio non possit ad alium pertinere quam ad ordina- tum, cap. 1. & 2. de clerico non ordin. ministr. tamen ex illa annexione oneris celebrandi non inferitur ne- cessariò ad annexionem Ordinis, propter separabili- tatem

238 Vota decisiva, & consult. Canonica.

ratem facti celebrationis ab ipso onere : quod ut per alium non possit absolvi, adhuc nullo jure cautum est, ut post Joan. Calder. inquit Lap. alleg. 45. n. 3. & alleg. 117. itidem num. 3. versic. nec obstat prædicta : & ita de generali consuetudine servari scripsit Felin. in cap. cum omnes, sub num. 3. versic. & hoc procedit etiam si ex ordinatione, de constit. & ibi etiam Dec. n. 515. quam sententiam sapissimè probavit Rota, &c.] ubi n. 36. & 37. extendit ad eum casum, quo onus istud ad personam beneficiarii referatur, dum ille expressè non removel hanc facultatem celebrandi per alium, quia ea relatio tunc inflectitur ut stet demonstrativè ad qualitatem oneris, non autem dispositivè ad qualitatem personæ illud absolvere habentis.

6 Idem in capellaniis resolvendum, cum nec actu, nec aptitudine dici possint Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellanum debere celebrare Missas, seu divina Officia; possunt enim provideri simplici clerico 14. annorum. Ita post Nicol. Garc. Castr. Palao, Moner. Perez de Lara, Alphons. de Leone, D. Aug. Barbof. de officio, & potest. Episcopi, p. 2. allegat. 24 n. 43. propè fin. ubi refert particulam dictæ decisionis in Romana Capellaniæ.

7 Non obstat doctrina Ciarlinii in d. c. 38. quia ibi per eum resolutis sigillatim respondet D. Franciscus Mancinus Collega meus in causa Toletana Canonizatus de Alcala de Henares, de qua in voto pen. hujus tertie partis, n. 25 cum multis seq. ubi advertit Ciarlinium in eam resolutionem deflexisse ad effectum salvandi amicum, & concanonicum ab irregularitate in quam forsitan inciderat, ob dispensationem obtentam de se promovendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narrativa quod reperiebatur auctatus, eo quod ejus Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotales.

8 Hanc nostram resolutionem fovēt testes deponentes plures Canonicos in hac Metropolitana Ecclesia extitisse, qui eorum vita durante ad sacros Ordines nunquam se promoveri fecerunt, secundum quam observantiam debet intelligi dicta Constitutio nova, quando essemus in dubiis, est enim observantia optima interpretis cujuscumque dispositionis, l. si de interpretatione, ff. de leg. Laurent. Sylvan. conf. 88. n. 27. lib. 2. dicens quod observantia quæ subsequitur, prodest ad declarationem cujuscumque dispositionis, Rota decis. 419. n. 6. p. 1. recent. cum aliis latè adductis per D. Barbof. p. 2. voto 52. n. 43. cum seqq.

9 Secundò minus obstat illud quod per D. Franciscum opponitur, quod gratia Benedicti hodie justificari non possit cum è vivis excesserit D. Melchior coadjutus, ac proinde cessaverit necessitas Ecclesiæ gratiam qualificans: quia respondetur, ad substantiam & perfectionem gratiæ non esse necessariam illius justificationem sed solum requiri ut concedatur per Papam per verbum FIAT, in eo enim momento, quo signatur supplicatio, dicitur perfecta: cap. eam te, de rescript. ubi omnes, & præcipuè Card. n. 7. Felin. n. 18. & Abb. n. 5. Beroi. conf. 107. lib. 3. Put. dec. 94 num. 2. lib. 2. Seraph. dec. 341 num. 9. Duran. dec. 324. n. 26. Rot. dec. 562. n. 2. p. 1. recent. & dec. 618. n. 6 p. 2. in posth. Farin. aliàs p. 4. recent.

10 Unde qui narrativam suæ gratiæ verificare velit, debet efficere habito respectu ad tempus concessionis gratiæ, quia justificatio debet concludere ad illius tempus. Oldrad. conf. 58. n. 1. Cæs. de Grassis dec. 171. de aliàs de spons. lib. n. 5. Veral. dec. 120. lib. 2. cum aliis adductis per Lotter de re benef. lib. 4. q. 20 n. 56.

11 Hinc fit, quod licet verissimum sit, quod jus non abdicatur à coadjuto, vel resignante, si coadjutoria vel resignatio in forma Dignum expedita non fuerit

totaliter effectuatæ, Achil. dec. 10. n. 4. de restit. spol. Mohedan. dec. 36. de renunc. cum aliis citatis per D. Aug. Barbof. de jure universo Ecclesiast. lib. 3. c. 15. à n. 74. Nihilominus tamen non inde sequitur, quod gratia (de qua agitur) non possit hodie verificari secundum tempus concessionis gratiæ, cum aliàs illius substantia & executio non pendeat ex supervientia coadjuti, sed ex mera liberalitate Pontificis concedentis, prout è contrario nec mors ipsa coadjuti seu resignantis perimit gratiam, minusque facit eam inexecutablem, quia totum hoc positum est in voluntate, & concessione Principis. Joan. Andr. in c. si tibi absenti, n. 2. de præb. in 6. Sarnen. ad reg. de triennali, q. 11. n. 15. & q. 14. n. 11.

Ratio hujus resolutionis est, quia gratia in forma Dignum expedita post purificationem mediante retro-¹² tractione executionis, censetur facta à die datæ expeditionis litterarum, ita ut excludat gratiam alterius postmodum impetratam tanquam posteriorem, ut in terminis Rota coram Buratto dec. 867. & dec. 523. n. 3. p. 2. recent.

Et de resignante, seu coadjuto mortuo ante verificationem gratiæ in forma Dignum, quod beneficium non vacet per ejus obitum, sed imò quod necessariò deveniendum sit ad justificationem gratiæ, magistraliter discussio articulo, censuit Rot. in Burg. Canonizatus, 28. Aprilis 1598. coram Card. Pamphilio sen. impressa per Marches. de comm. tom. 1. fol. 42 per tot.

Et in propriis terminis fuit decisum in Seguntina Canonizatus, 26. Novembris 1616. coram Patriarcha¹⁴ Manzanedo, apud Farin. decis. 349. p. 2. in posthum. aliàs p. 4. recent. ibi: [Tendunt enim ad justificandum gratiam coadjutoria cum futura successione Martino concessam, quæ nullo modo videtur justificari: nam fuit signata 15. Septembris, & Ferdinandus coadjutus erat jam mortuus per triduum antè, nempe 12. ejusdem, ut in dicta decisione coram me fuit firmatum. Unde stante dicto obitu præcedente datam, videtur impossibile justificare narrata in gratia de tempore datæ, prout requiritur, capit. si eo tempore, de rescriptis in 6. Felin. in cap. eam te, n. 18. de rescript. Imol. in cap. in nostra, n. 6. eod. tit. nempe quod Ferdinandus propter infirmitatem, & alias causas narrativas egebat coadjutore, & illum sibi dari supplicabat; quia mortui non supplicant, nec egent coadjutore, &c. & sine, ibi: Quia quicquid sit, satis est, quod omnino debeant justificari narrata in gratia de tempore datæ, &c.]

Quicquid igitur in contrarium allegari poterit, intelligi debet quando gratia futuræ successionis fuit¹⁷ accessoria, & dependens à gratia coadjutoria, minime autem quando utraque gratia fuit concessa æquè principaliter, ut in nostro casu, tunc enim licet cesset prima gratia coadjutoria ex defectu causæ ob mortem coadjuti, nihilominus tamen non cessat secunda gratia futuræ successionis, neque dici potest quod cessaret affectio, & provisio Pontificia, ad hoc ut Ordinarius non obstante tali gratia Apostolica possit providere prædictum Canonicatum, ut ex seq.

Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. §. 9. n. 55 & 56. hoc idem sequentibus verbis resolvit. [Unde si coadju-¹⁸ tus seu proprietarius decederet antequam gratia coadjutoria soteretur effectum, vel ipse de dicta gratia, notitiam haberet, quamvis ista gratia coadjutoria sit extincta per obitum illius, altera tamen gratia futuræ successionis ad favorem coadjutoris æquè principaliter, & non dependens à prima concessa, firma & salva prorsus permanet, ac effectum habere debet, &c. & ibi: Et propterea hodie in litteris exprimitur quod sit locus futuræ successioni, etiam si beneficium actualliter vacet de tempore datæ, necnon adjicitur clau-
sula

sula ista, ex nunc prout ex tunc & è contra, etsi ipse tempore vacationis huiusmodi dictum coadjutoris officium exercere non incœperit, aut per illum steterit quominus illud exercuerit, & prafaras litteras dicto N. coadjuto, aut Venerabili Fratri nostro Episcopo, & dilectis filiis Capitulo, ac illi, vel illis, ad quem, seu quos forsan pertinet, non intimaverit, &c.]

18 Rota coram Puteo decis. 98. lib. 2. ibi: [Dubitatum fuit an ex quo coadjutoria non valuit, & non fuit sortita effectum, ex eo quod coadjutus obiit antequam coadjutor de coadjutoria fuisset certificatus, an ita etiam corruerit illa successio, & sic pars provisiua coadjutoris? Et pro parte affirmativa dicebatur quod ex quo illa successio venit accessorie, deficiente principali etiam omnes accessus corruerent. Fuit tamen resolutum contrarium, quia erant duæ gratiæ, una in favorem coadjuti, & illa erat extincta per obitum illius, & altera in favorem coadjutoris, & cum iste esset æquæ principalis etiam in casu isto, in quo dicebatur, etiam si coadjutor non intelligeret, etiam quod ista secunda gratia non dependens à prima non expiraret, &c.]

19 Eadem Rota decis. 313. n. 27. & 28. part. 2. recent. ibi: [Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadjutoria, ex quibus fiebat, ut licet una videretur defecisse, non tamen dici poterat expirasse altera, &c. & ibi: Et hoc præcipue suaderi videbatur ex pluribus clausulis, quæ erant in gratia Joannis Augustini, cum in iis diceretur, ut esse deberet locus futuræ successionis ad illius favorem, etiam si beneficium vacasset de tempore datæ, aut si ipse de tempore vacationis coadjutoris officium exercere non cœpisset cum claus. ex nunc prout ex tunc & è contra, quæ omnia ostendere poterant quod gratia futuræ successionis non dependebat à gratia, in qua providebatur necessitati Ecclesiæ, aut coadjuti.]

20 Unde cum in Bulla coadjutoria, & futuræ successionis expedita ad favorem istius partis adsint prædictæ clausulæ, ex quibus convincatur quod gratia futuræ successionis fuit æquæ principaliter concessa, non autem accessorie, quamvis per mortem coadjuti cessaverit gratia coadjutoria, minime autem cessavit gratia futuræ successionis, nec affectio resultans ex appositione manus summi Pontificis. Quod autem in Bulla coadjutoria, de qua agitur, adsint prædictæ clausulæ, constat ex ejus tenore, ibi: [Eidem Benedicto ex nunc prout ex tunc, & è contra, etiam si tempore vacationis huiusmodi dictum coadjutoris officium exercere non incœperit, aut per eum steterit quominus illud exercuerit, &c.]

21 Quæ resolutio procedit etiam quando de tempore mortis coadjuti adhuc Bullæ Apost. non erant expeditæ, quia nihilominus sustinetur gratia futuræ successionis, quia æquæ principaliter concessa, ead. Rota decis. 313. n. 26. ibi: [Ex hac ratione tollebat etiam alia exceptio, quæ opponebatur contra gratiam concessam, quod cum tempore vacationis non fuissent expeditæ litteræ super coadjutoria, non potuissent illæ expeditæ post mortem coadjuti, quasi defecisse videretur illius consensus. Nam contrarium verius esse probatur ex distinctione earum duarum gratiarum, quæ continentur in gratia coadjutoria, ex quibus fiebat, ut licet una videretur defecisse, non tamen dici poterat defecisse altera, &c.]

22 Tertio nihil relevat dicere, quod per appositionem manus Sanctissimi beneficium non remansit affectum, cum gratia de coadjutoria fuerit subrepticia & nulla, ac proinde quod stante ejus nullitate clausulæ in Bulla contentæ non intrant, nec vacationes locum habent, de quibus ibi: [Vacare contigerit, etiam nunc,

ut prafertur, alias quovis modo, &c. & ibi: Ex nunc prout ex tunc, & è contra, &c. & ibi: Ac ex tunc omnes, & singulas collationes, provisiones, &c. & ibi: In alterius quàm dicti Benedicti favorem, &c. & ibi: Tanquam præter mentem, & intentionem nostram nullas & invalidas esse, & fore, &c.]

Quia responderetur prætentam subreptionem, & de-
ductam nullitatem nullum in jure habere fundamen-
tum, ut ex dictis constat, nec impedire posse quin
intrent, locumque habeant prædictæ clausulæ. Et
multo minus obstat quod cessaverit utilitas Ecclesiæ
per mortem coadjuti, cum per Canonicatu sit provi-
dendus qui onera illi incumbencia adimplere valeat;
quia cum hæc utilitas sit considerata de tempore
datæ, mors quæ postea successit, nihil illi detrahit,
solum enim coadjutoria corrumpit si mortuus sit coadju-
tus de tempore datæ, ut censuit Rot. d. decis. 349. n. 7.
p. 2. in possib. Farin. aliàs p. 4. recent. ibi: [Et ideo mor-
tuo coadjuto de tempore datæ, non solum corrumpit
coadjutoria, & est nulla à principio, cum mortuo non
detur coadjutor, nec mortuus pro ea supplicet, sed
corrumpit etiam futura successio, quæ ab illa dependet, &
datur ratione coadjutoria, & tanquam coadjutori.
Modern. de benef. p. 2. c. 5. n. 131. & facit decis. Putei
390. secundum novam impress. &c.]

Et in casu, quo coadjutus ante Datam Bullarum
mortuus sit, non intrant earum amplissimæ clausulæ,
ut insinuat eadem Rot. d. decis. 349. n. 7. in fine, & n. 8.
ibi: [Minus obstant clausulæ amplissimæ ipsius coad-
jutoria, & inter alias clausulas; Et sic tunc, actu, quo-
vis modo, &c. per quas informantes pro Martino
præterdunt elicere mentem Pontificis illum provi-
dendi de hoc Canonicatu, etiam si tunc & de tempore
datæ vacaret per obitum coadjuti. Quia cum dicta
clausula, Et sic tunc, &c. & aliæ generales sint ita
interpretandæ, ut non contradicant expressis. Achil.
decis. 1. de præbend. non possunt in casu nostro capere
vacationem per obitum Ferdinandi de tempore datæ
gratiæ, cum tunc ille præsupponeretur vivus, & orator,
& in vivo non possit dari vacatio per obitum. Quod
etiam suadet ex eo, quia futura successio continet
duas partes, in quarum prima Papa consideravit vaca-
tionem de futuro, ibi: Vacare contigerit, & illa provi-
dit expresse etiam per obitum de futuro Ferdinandi.
In secunda verò, quæ incipit ibi: Et sic tunc, actu,
quovis modo, & apponit casum distinctum, & separa-
tum, & statuit quid agendum, si Canonicatus vacat de
tempore datæ, & sic nunc. Et isto casu respectu alia-
rum personarum providet etiam per obitum, ibi: Etsi
vacet ex cujuscumque personæ, &c. Respectu verò
Ferdinandi providet tantum si vacet per resignatio-
nem, seu per liberam resignationem dicti Ferdinandi,
&c. nulla facta mentione in ista secunda parte de
obitu ejusdem. Et nihil mirum, quia reputabat illum
vivum, cum esset orator, & assereret se egere coadju-
tore. Et quidem si etiam per obitum providere voluif-
set, hoc expressisset, sicuti fecit in præcedenti casu, &c.]

Cum ergo D. Melchior Gallos coadjutus viveret de
tempore datæ, intravit decretum irritans in litteris
coadjutoria appositum, & inhibito contra Ordina-
rium quæ operatur interdictum conferendi; cum hac
tamen differentia, quod dictum decretum, & inhibito
semper affectionem important, quanvis deputatio
coadjutoris, & provisio futuræ successionis, ex defectu
personæ, cui sit, nulla esset. juxta doctrinam Host. in
c. inter dilectos, sub n. 14. vers. potest dici quod nusquam,
& ibi Joan. Andr. sub n. 16. vers. alii dicunt, Anchar.
n. 13. eod. vers. alii dicunt, & Butr. n. 19 de excessib. Non
ita quando provisio est nulla ex defectu mensis provi-
dendis, quia scilicet deficit causa, ex qua movetur,
Gemin.

G m n. in cap. presenti, n. 2. vers. nota quod ei ipso, ubi Sanch. n. 2. in 3. notab. de officio Legati, in 6. Roman. cons. 355. n. 11. Put. dec. 1. lib. 1. quos refert, & sequitur Lotter. d. lib. 2. q. 25. n. 34. & 35.

28 Et superius dicta eo magis absque dubio procedant quando simul adest decretum irritans cum inhibitione, quia tali casu affectionem important, quamvis provisio nulla sit ex defectu personæ in cuius favorem facta fuit, licet secus sit quando deficit causa. Ita Lotter. d. lib. 2. q. 25. n. 34. & 35. ibi: [Decretum verò irritans, & inhibito consueta apponi in istis gratiis operatur quidem affectionem, etiamsi non teneat provisio ex defectu personæ, cui fit, juxta doctrinam Host. in c. interdilectos, sub n. 14. vers. potest dici quod nusquam, & ibi Joan. Andr. sub n. 26. vers. alii dicunt. Anchar. n. 13. eod. vers. alii dicunt, & Butr. n. 19. de excessib. Prælat. Secus verò quando provisio est nulla ex defectu mentis providentis, quia scilicet deficit causa, ex qua movetur. Gemin. in cap. presenti, n. 2. vers. nota quod eo ipso, ubi Franch. n. 1. in 3. notab. de officio Legati in 6. Prob. ad Monach. in c. tibi, n. 19. ad fin. vers. præterea, de rescript. in 6. Roman. cons. 335. n. 11. Put. dec. 1. lib. 1. & c. in presenti casu adest decretum irritans simul cum inhibitione, ut constat ex Bulla.

29 Unde fit admodum incertum esse dicere ad inducendam affectionem ex appositione manus Papæ, requiri præcisè ut beneficium ob præexistentiam reservationis prius sit de provisione S. Sedis Apostolicæ, in quo existimo Nicolaum Garciam non meruisse reprehendi à Lotterio d. lib. 2. q. 26. n. 38. Et pater in casu, quo Papa jure præventionis contulit alicui beneficium, & collatio non teneat ex aliquo defectu impetrantis, quia adhuc taliter durat affectio, ut non valeat amplius Ordinarius se intromittere in dispositione illius vacationis, licet contigerit in suo mense ordinario. Ita Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 52. n. 15. Vivian. in praxi Jurispræton. lib. 14. c. 1. n. 66. Augustinus Barbosa de jure Ecclesiast. univers. lib. 3. cap. 13. n. 90. vers. quarto.

30 Et est text. rotundus in Extravag. ad Romanum, §. Romani quoque, de Prabend. inter communes, ubi nec verbum quidem de hac præexistenti reservatione: solum enim, ut supra dicebam, requiritur inhibito cum decreto irritanti ad hoc ut semper secundum magistralem doctrinam Abb. in cap. inter dilectos, n. 10. de excessib. Prælat. beneficium remaneat affectum, quia quando mandatum est conferri, sive de vacaturo, sive de vacanti, inde constat de mente, ut Ordinarius non possit se intromittere, dum Papa prævenit vacationem, & Ordinarium in ipsa vacatione. Ita D. August. Barbosa d. cap. 13. n. 94.

31 Nullius effectus esset affectio resultans ex appositione manus Sanctissimi, otiosi que remaneret Textus, & Apostolicæ Constitutiones de ea agentes, si ut illa beneficia afficeret, necessarium foret ut ea præexistenti reservatione prius tenerentur; quid autem juvaret affectio si sufficeret reservatio, quæ durare debet donec consumpta esset vacatio. Rot. dec. 10. de prabend. in novis, Cassad. dec. 5. n. 2. & 14. de privileg. quæ tunc dicitur expirare postquam Papalis provisio perfecta, & consummata fuerit. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. glos. 15. §. 2. n. 31. & sequent. Rot. dec. 512. n. 3. lib. 3. p. 3. divers.

32 & in Corduben. Portionis, 28. Junii 1634. & 14. Januarii 1635. coram Eminentissimo D. meo Card. Panziolo.

33 Non obstat quod appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur adimplemento non sequuto, ut per Gemin. cons. 236. in fine, Achil. dec. 14. de restit. spoliat. Rot. dec. 44. n. 3. in fine, p. 1. post. Fatin. aliàs p. 3. recent. & coram Buratto dec. 78. n. 3.

Respondetur enim procedere quando adimplementum non fuit sequutum ob falsam narrativam circa causam finalem concessionis: nam in coadjutoria concedenda Papa vult mediante illa providere tantum Ecclesiæ necessitati, & sic movetur solummodo intuitu Ecclesiæ, propter necessitatem, vel evidentem ejus utilitatem; non autem intuitu alicujus personæ, ex Put. dec. 225. n. 17. lib. 3. Et ideo si Ecclesia non indigebat tali provisione, utpote inutili ob defectum causæ, illa remanet, propter quam Papa volebat impedire provisionem Ordinarii, ut tenuit his ferè verbis Rota d. dec. 44. n. 4. in fine, p. 3. recentior. ex cujus contextu bene colligitur, Papam voluisse mediante unione providere tantum beneficio, non personæ de beneficio; & ideo merito decidit, quod si beneficium non egebat tali provisione, gratia fuit nulla; ac proinde cessavit affectio in illa appositæ; & dum propè fin. addit ad hoc bene facere rationes illorum, qui dicunt appositionem manus Papæ non causare affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax, bene datur intelligi secus esse si facta fuisset contemplatione, & intuitu Ecclesiæ, ut in nostro casu, & quicquid sit, in illis verbis Rota nihil per se firmat.

Ratio autem differentiarum est quia quando versamur in falsa narrativa circa volentem beneficii, doctoratum, numerum obtentorum, & capacitatem impetrantis, & alia similia, beneficium remanet affectum per manus appositionem, ex quo in Papa adhuc remanet voluntas & intentio ulterius conferendi, adhuc ut provideatur necessitati Ecclesiæ indigentis. At verò si versamur in falsa narrativa circa causam ipsam finalem concessionis, qualis est utilitas Ecclesiæ, respiciens illius servitium, si ista deficiat, intrat quoque defectus, mentis, cessatque omnis affectio, quia cessante tali causa, Papa non intendit ulterius providere, ad not. per Lotter. d. lib. 2. quest. 25. n. 33. & seq. Rota coram Buratto dec. 78. n. 2.

Non obstat quod, quando resignatio emanavit ad favorem certæ personæ, nec sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur, beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ; quia respondetur id non tantum procedere ex eo quod Papa limitatè manum apposuit ad vacationem per resignationem, ut non pauci existimaverunt, sed potius ex eo quod resignans ad favorem certæ personæ, conditionaliter resignat, dummodo scilicet dictæ personæ beneficium irrevocabiliter, & perfectè acquiratur, & non aliàs, Mohedan. dec. 36. de renunc. Achil. dec. 10. n. 1. & 4. de restit. spoliat. & sæpius Rota apud D. August. Barbosa de jure Ecclesiæ univers. lib. 3. cap. 15. num. 74.

Firma igitur & certa remanet resolutio, quod præexistens reservatio non requiritur ad hoc ut intret affectio ex appositione manus Papæ: sed concessio sine veri præjudicio, quod utrumque desideraretur, & reservatio præcedens, & affectio subsequens cum inhibitione, & decreto, nullum sanè Indultum casum istum comprehenderet, nisi de eo specialem mentionem faciens, quia duo concurrunt vincula, seu duplex funiculus, qui concursus multum operatur, ex his quæ cumulat Port. Imol. cons. 10. n. 1. Gonzal. ad reg. 8. glos. 13. n. 99. tum quia reservatio, quæ insurgit ex coadjutoria & futuræ successionis gratia, non dicitur simplex, sed mixta, Lotter. de re benef. lib. 2. q. 25. n. 29. Et sufficit casum esse mixtum, ne censeatur comprehensus sub simplici, cap. statutum, de elect. in 6. c. cum in illis, §. fin. de prab. eod. lib. Sarnens. ad reg. de non judicando, q. 2. sub n. 4. Rota dec. 475. n. 3. p. 1. divers. tum etiam, quia qualificatum non venit sub simplici, cap. susceptum,

susceptum, de rescript. cum similibus per Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 9. ex n. 1.

44 Et in propriis terminis Indulti, quod non removeat
obstaculum inhibitionis, nec comprehendat beneficia
duplicem reservationem habentia, Rota *coram Duran.*
45 *dec. 68. n. 7. ibi:* [Unde quamvis dictum Indultum
removeat obstaculum reservationis, non tamen remo-
vet obstaculum inhibitionis, & per consequens illud
non suffragatur, sicut nec quando beneficia sunt du-
plici reservatione affecta. Sarnen. in reg. de impetr.
benef. per obitum, q. 25. n. 7. & seq. Caputaq. dec. 85.
part. 2. & c.]

46 Ulterius hæc affectio ex appositione manus Papæ
requirit specialem concessionem in indultis de confe-
rendo reservata, vel affecta, ut resolvit Lotter. *d. lib. 2.*
9. 16. n. 34. & 36. ibi: [Ut verò hæc affectio resul-
tans ex appositione manus Papæ, ut supra dixi, verè,
47 & realiter est referenda inter reservationes speciales,
ita indubitatum est illam esse potioris etiam præroga-
tiva, ut difficilius veniat sub indulto de conferendo
reservata. Ita Rota dec. 3. n. 4. de officio Legat. in
novis, etiamsi generalis habeat decretum irritans, cum
adhuc semper dubitari possit, an sub illa veniat bene-
ficio de quo agitur, quæ dubietas cessat in hac spe-
cieli. Seraph. dec. 305. n. 1. & 2. Et hinc sublata etiam
reservatione generali, remanet adhuc tamen affectio.
48 Rot. in recent. part. 2. dec. 140. sub n. 6. vers. quin-
cti reservatio, & c.]

49 Nec est facienda vis in formulis Indultorum olim
concessorum: Quia summi Pontifices quædam mode-
rata, alia verò amplissima quandoque concedunt, ita
ut minimè possit ex una concessione inferri ad aliam;
& à diversis non fit illatio, l. ult. in fine, ff. de calum-
niat. l. Papinianus exuli, ff. de minorib. cum aliis cita-
tis per D. Aug. Barbof. *axiom. 114.*

50 Et indultorum modernorum quàm sit diversa forma
ab antiquis concedi consuetis S. R. E. Cardinalibus,
colligitur ex resolutis per Lotter. *d. lib. 2. q. 2. n. 115.*
51 Et maximè, quia specialia trahi non debent in argu-
mentum, vel in consequentiam, cum ab eis non sit
licitum arguere, *Cast. cons. 97. Ne in propriis, n. 3. in*
fine, lib. 2. Gard. Tusch. pr. concl. lit. S. concl. 402. n. 11.
52 Et emanavit Constitutio Pauli V. sub die 22. Octobris
1609. super moderatione Indultorum Cardinalium in
articulo collationis beneficiorum, de qua Lotter. *d.*
lib. 2. q. 32. n. 74. cum seqq.

Denique patum, sicut nihil ad rem faciunt illationes
desumptæ (ut ex adverso dicitur) ex Indulto Eminen-
tissimi & Reverendissimi Domini Cardinalis Spinolæ,
quia de eo in actis non constat, & quatenus apparet,
præsumptum decretum irritans in eo appositum est ge-
nerale super incerto corpore beneficii: illud verò in
gratia Benedicti existens speciale est super certo cor-
pore beneficii appositum, & ideo fortius ligat etiam
53 ignorantes quoad pœnas. Rot. dec. 56, lib. 2. p. 3. div.
& dec. 423. n. 5. part. 2. recent. proindeque generali
54 per speciale derogatur, ad text. in cap. 1. de rescript.
55 Mandatum enim, seu rescriptum speciale derogat ge-
nerali etiamsi de eo nullam faciat mentionem. Rebuff.
tom. 2. ad leges Gallie, tract. de rescript. in prefat. à
n. 103. Meno. h. de arbitr. casu 97. à n. 2. Sebast. Me-
dicis de reg. juris, reg. 1. n. 44.

56 Et quatenus indultum Eminentissimi D. producere-
tur, adhuc nihil obstat, nec comprehenderent ejus
verba coadjutoriam, ut constat ex Pot. dec. 467. lib. 1.
ibi: [Quatuor tenuerunt contrarium, quod indultum
non comprehenderet coadjutoriam, & ideo non esset
necessaria derogatio indulti, quia licet indultum tollat
omnes gratias præventivas, tollit tantum omnes, quæ
sunt merè præventivæ, non tamen eas, quæ habent
fomentum juris, prout est coadjutoria cum futura

Barbosa Vot. decis. Pars I I.

successione de consensu coadjuti consentientis dictæ
futuræ successioni, secundum text. in l. fin. C. de pactis;
nam licet ista gratia sit præventiva, non est ita odiosa,
prout gratia præventiva sine consensu, & c.]

Ex quibus videtur concludendum, narrata in gratia 57.
Benedicti Gonzales esse justificata, ac minimè excep-
tiones contra eam appositæ per adversarium obstare,
quin eæ debite mandentur executioni, ut speramus,
& c.

Tudensis Beneficii.

Beneficium esse de jure patronatus Regio;
ex quibus probetur, vel non?

V O T U M CXII.

Doctissimi D. D. Francisci Monachini Protonotarii, &
in Nunciatura Hispaniæ Judicis Apost.

- 1 *Bullarum retentioni quare locus non sit in presenti casu.*
- 2 *Præsumptio stat pro libertate beneficii.*
- 3 *Ordinarius habet de jure intensionem fundatam super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines sue Diocesis.*
- 4 *Etiam si beneficia existant in Ecclesia Regulari.*
- 5 *Privilegium, quod non est in forma probantis, non probat.*
- 6 *Probatio quæ requiratur, ut constet beneficium esse de jure patronatus Regio.*
- 7 *Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ecclesia.*
- 8 *Illatio non fit à diversis.*
- 9 *Papæ assertioni de facto alieno standum non est.*
- 10 *Clausula, Sine præjudicio, nihil novi tribuit.*
- 11 *Sententia prolata Sede Episcop. vacante absque legitimo defensore, non nocet.*
- 12 *Sententia debet justificari ex actis.*
- 13 *Confessio facta per Rectores beneficiorum non præjudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis.*
- 14 *Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi.*
- 15 *Beneficium quod sit libera collationis est signum, quando nulla datur presentatio multo tempore.*
- 16 *Testibus magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam juris standum est.*
- 17 *Ultimus status in beneficialibus attenditur, non docto de contrario statu antecedenti.*
- 18 *Declaratio facta in Synodo probat.*
- 19 *Libris Capitularibus quando fides adhibeatur.*
- 20 *Sententia à qua non fuit appellatum, censetur approbata.*
- 21 *Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum defertur.*
- 22 *Scriptura privata quando probet.*
- 24 *Privilegium non extenditur ultra ea in illo expressa.*
- 25 *Sententia quæ non justificatur ex actis, est notoriè injusta.*
- 26 *Sententia iata non citato legitimo defensore Ecclesiæ, non valet contra ipsam Ecclesiæ.*
- 27 *Beneficia libera non possunt juri patronatus sub- jici.*
- 28 *Donatio non egreditur suum auctorem, & ideo non præjudicat successoribus.*
- 29 *Jus patronatus seculare si ad Ecclesiæ deveniat, fit Ecclesiasticum.*
- 30 *Beneficium vacante Sede Episcopali vacante, est reservatum Sedî Apost.*

¹ **N**on est locus retentioni Bullarum expeditarum ad favorem Domini Præsidis Vallisoletani super beneficio simplici sanctæ Mariæ del Rosal, de quo agitur, quia revera idem beneficium non est de Patronatu Regio, sicuti perperam ex adverso asseritur.

² Quod autem non sit de patronatu Regio, apparet ex eo, quod nullibi docetur de fundatione, constructione, vel dotatione, sive de multiplicatis præsentationibus effectum sortitis, prout requiritur ex dispositione sacri Concilii Trid. *sess. 25. cap. 9. de reform.* Quibus cessantibus præsumptio stat pro libertate Beneficii. Innocent. in *cap. cum venerabilis, n. 9. de except.* Archidiaconus in *cap. nullus, n. 3. l. 16. q. 7. Dec. cons. 107. n. 1. cum aliis adductis per Menoch. de præf. lib. 3. præsump. 90. n. 1.*

³ Ordinarius enim habet intentionem fundatam de jure communi super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ diocesis, *cap. reg. 10. quest. 2. cap. omnes Basilica, 16. q. 7. cap. ex frequentibus, de inst. Gonz. super reg. 8. §. 1. in præm. n. 21. & glos. 11. num. 38.*

⁴ Idque procedit etiam si beneficia existant in Ecclesia regulari, c. *Abbate, & ibi Abb. n. 3. de verb. signif. Vitalin. in Clem. unic. n. 16. de supplen. neglig. Prælat. Gonz. super regul. 8. glos. 23. n. 22. & alleganti contrarium incumbit onus plenè, & concludenter probandi, maximè quando repugnat ultimus status, de quo infra, ut in specie dixit Rot. in *dec. 1120. n. 1. coram Card. Seraph.**

⁵ Quæ concludens probatio in præsentis desumi minime potest ex privilegio Imperatoris Dom Alphonsi, concessio de anno 1175. quo Imperator donat Abbati, & Conventui sanctæ Mariæ de Oja medietatem Ecclesiæ de Herizana, & alias integras Ecclesias de Monjes, Pedornes, Bergera, Lorenzo del Rosal, & medietatem etiam Ecclesiæ de la Guarda. Quia ultra quod dictam privilegium non est in forma probanti, ex eo non probatur Jus patronatus competitisse Imperatori donanti, prout probari debet ad effectum, ut donatio suffragetur, l. *quod in vendit. & l. quod sic, ff. de hered. vel act. vendit. Specul. in tit. de emphyt. §. nunc aliqua, vers. 58. Bart. in l. si sic, §. 1. q. ult. ff. de legat. 1. Natta cons. 10 n. 7.*

⁶ Et requiritur probatio per immemorabilem ante Concilium Tridentinum, ut dixit Rota *coram Achille in dec. 4. de jure patron.* & post Concilium requiritur immemorabilis, cum præsentationibus continuatis spatio quadraginta annorum, ut in terminis Imperatoris est decisio *Putei 369. num. 1. lib. 2. & in terminis donationis Regiæ Mohedan. dec. 10. n. 2. de jure patron.*

⁷ Ultra quod cum in dicto privilegio nulla fiat mentio de hujusmodi beneficio S. Mariæ del Rosal, donatio verificari potest, & debet in Ecclesiis in ea expressis, & non in beneficiis ab eis distinctis, quia ex dispositione juris donata Ecclesiæ non veniunt beneficia in ea existentia, cum aliud sit Ecclesia, & aliud beneficium in Ecclesia, ut advertit Cardinal. in c. *fir. de jure patron.* ubi Abb. n. 1. *verb. incepta.* Calderin. cons. 18. in princ. eod. tit. Castad. dec. 21. de præb. quod eo magis dicendum est hoc casu, cum adsint plures Ecclesiæ ejusdem nominis del Rosal, ut apparet ex certificatione authentica facta per Aloisium Fernandez Notarium publicum, sub die 11. Septembris 1641.

⁸ Aliæ cedulæ subsequentes Regum nihil obstant, respiciant donationem gubernii politici, unde tanquam à diversis non licet inferri ad donationem beneficii, de quo agitur, vulgata l. *Papinianus exuli, ff. de minor. vel ad summum aliqua earum importat præcedentis donationis Imperatoriæ confirmationem, quæ non operatur comprehensionem istius beneficii, dum in præcedenti donatione illud non fuit compre-*

hensum, argumento l. *Aurelius, §. testamento, ff. de lib. leg. Bald. in l. adversus, in fin. C. si advers. rem judic. Alex. cons. 23. n. 20. lib. 4.*

Bulla Clementis VII. expedita de anno 1529. super beneficio Curato del Rosal, in qua ponitur clausula (sine præjudicio juris patronatus prætensi per Abbatem) nullius est momenti: tum quia assertioni Papæ de facto alieno standum non est, Mohedan. *dec. 7. in fin. de probat. Rot. dec. 154. n. 5. part. 2. divers.* Tum etiam, quia clausula, *sine præjudicio*, nil novi tribuit, sed solum præservat jus quatenus adsit, ut probat Dominus meus Aug. Barbosa in *tr. var. claus. 157. num. 8.*

Sententia lata de anno 1583, qua declaratur tertiam partem beneficii Curati sanctæ Mariæ del Rosal spectare ad præsentationem Abbatis, minus nocet, tum quia non est in forma probanti, quia prolata fuit Sede Episcopali vacante, absque legitimo defensore, Gonz. *super reg. 8. glos. 9. §. 12. n. 66.* Tum etiam, quia non justificatur ex actis, prout requiritur ad hunc effectum, juxta *cons. Socini 47. num. 15. vol. 4. Rota dec. 235. n. 4. part. 2. & melius in dec. 197. n. 51. §. 2. & 53. part. 5. recent.*

Promissio contribuendi facta per possessores beneficiorum Ecclesiæ del Rosal ad favorem Abbatis in recognitionem juris patronatus nihil relevat; tum quia neque ea est in forma probanti; tum quia ut probant testes pro Domino Præsidente examinati, prædicta contributio fit ad alium finem, nempe ratione domini temporalis donati per Regem dicto Abbati, & sic uti incerta, & æquivoca probatio non suffragatur, *cap. in præsentia 8. de probat. l. non hoc 4. C. unde legitimi: tum & denique, quia confessio facta per Rectores beneficiorum tunc temporis, non præjudicat successoribus, & ipsis Ecclesiis, cap. 2. & ibi glos. verb. conventum, de testib. in 6. Frederic. de Sen. cons. 143. n. 2. Angel. cons. 245. n. 8. Rot. dec. 374. n. 2. & dec. 480. n. 4. part. 1. recent.*

Nec præjudicat fides Antonii Ferreira Notarii Apostoli, in qua dicitur quod orta controversia super tertia parte beneficii Curati sanctæ Mariæ del Rosal, inter Simonem Perez provisum Apostolicum ex una, & Abbatem ac ejus præsentatum partibus ex altera, fuerit tandem pronuntiatum ad favorem dicti Abbatis. Quia dicta pronuntiatio fuit collusiva, cum ea non obitante idem Simon Perez, contra quem pronuntiatum fuerat, continaverit in possessione dicti beneficii, ut probatur ex lectura ejusdem fidei; quod quidem non passus fuisset Abbas, nec præsentatus ab eo, si verè beneficium esset de jure patronatus; ex hoc igitur modo insolito agendi arguitur fraus, & collusio. Rota *dec. 283. n. 8. part. 5. recent.*

Et quod tollit omnem difficultatem est, quod omnia allegata pro parte Abbatis loquuntur de beneficio Curato del Rosal, & idè nihil probant quoad beneficium simplex sanctæ Mariæ del Rosal, de quo agitur, circa quod nulla penitus datur præsentatio tanto temporis spatio, signum evidens quod beneficium est liberæ collationis, ut in simili consideravit Rota in *Aprutina jurisdict. 19. Martii 1607. coram Sanctissimo D. Innocentio X. tunc Rota Auditore.*

Demum non obstant testes deponentes præsentationem hujus beneficii spectare ad Abbatem; tum quia non concludunt, cum se referant ad donationem Regiam, quæ ex superius consideratis non comprehendit hoc beneficium; tum quia conquassantur ex aliis plurimis testibus pro Domino Præsidente examinatis deponentibus beneficium controversum esse liberæ collationis, & quod privilegium regium de eo non loquitur, imò quotiescumque evenit vacatio, fuerit provisum ab ordinario, seu à Sede Apostolica, referendo eos qui

qui fuerunt provisi, scientibus, & non contradicentibus Monachis, & Abbate sanctæ Mariæ de Oja, quibus propterea tanquam magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam juris, magis standum est, per textum in l. 3. ff. de testib. benè glos. singularis in cap. 1. de prescript. lib. 6. Abb. in cap. licet causam, de probat. 9. n. 9. & in cap. auditis, de prescript. n. 15. Felin. & Imol. in c. in nostra, de testib. Rota coram S. M. Gregor. XV. in dec. 325. n. 16. & 17. E contra verò pro parte Domini Præsidis ostenditur dictum beneficium fuisse, & esse liberæ collationis.

17 In primis probatur ex Bulla collationis factæ ad favorem Alphonsi de Samaniego ultimi possessoris, ex causa resignationis Augustini patrai de tempore Sixti V. sub anno 1587. quæ sola collatio sufficeret, cum in beneficialibus solus ultimus status attendatur, non docto de contrario statu antecedenti, Calder. conf. 23. sub n. 1. ad fin. vers. & hec videntur, de prob. Simonet. de reservat. q. 170. Lotter. de re benef. q. 34. n. 26. & seq. benè distinguit Rota in dec. 229. p. 1. recent.

18 Secundò ex declaratione facta in synodo, quod scilicet ad collationem Episcopi spectant tres Capellaniæ, del Rosal, Cura del Rosal, & la fin Cura del Rosal.

19 Tertiò, ex patitis libri Ecclesiæ Tuden. nuncupati del Becerro, in quibus apparet, quod inter Ecclesias, quæ solvunt tributum Ecclesiæ Episcopali, & inter beneficia, quæ sunt de collatione Episcopi, leguntur adnotatæ las Iglesias, y Capellanias del Rosal, qui quidem liber concurrentibus tot adminiculis, imò probationibus, de quibus supra, & infra, plenè probat, ut ex doctrina Bartoli in l. admonendi, n. 27. ff. de jurejur. de libro privato dixit Rota in dec. 13. n. 6. p. 5. recent. & quod libris capitularibus fides adhibeatur etiam ad favorem Capituli, quando, prout hîc, secretarius Capituli est notatus, firmavit Rota in Burgen. quindenniorum, 9. Martii 1599. coram Litta, & secuta est in alia Burgen. expensarum, 31. Januarii 1625. coram Merlino, quas decisiones refert Ferent. in addit. ad Burat. in dec. 539. sub n. 9.

20 Quartò, ex sententia ordinarii lata de anno 1528. citatis omnibus prætendentibus jus patronatus in Episcopatu Tuden. & in specie Abbate sanctæ Mariæ de Oja prætendente ad se spectare præsentationem medieratis beneficii cum Cura S. Mariæ Villæ Guardæ, ac beneficii Curari, & sine Cura Sanctæ Mariæ del Rosal, &c. in qua declaratur procuratorem, sive Abbatem prædictum non sufficienter probasse jus patronatus, & ideo beneficia præfata esse liberæ collationis: hæc etenim sententia, cum non fuerit ab ea appellatum, censetur approbata, juxta notata in l. fin. C. de senten. qua fin. cert. quant. l. prima, & ibi glos. verb. obtempera, C. de postul. & cum sit justificata ex actis plenè probat, ultra quod ex quo est antiqua, & habet assistentiam juris pro se, probaret etiam sine actis, Cassad. dec. 3. de procurat. & fuit dictum in dec. 535. n. 8. coram Greg. XV.

21 Quintò ex visitatione facta per Episcopum Tuden. de anno 1540. in Ecclesia del Rosal, in qua dicitur præsentationem beneficii del Rosal spectare ad Episcopum unà cum aliis suprà recitatis, & in eadem visitatione referuntur nomina illorum, qui possidebant eadem beneficia, hujusmodi enim Visitationum assertionibus quoad statum Ecclesiæ multum deferendum est, Rota dec. 371. n. 2. p. 1. & dec. 573. n. 4. p. 2. & dec. 575. n. 4. p. 3. recent. & dec. 23. n. 5. coram Durano.

22 Sextò, ex epistola responsiva Dom Alphonsi de Samaniego, directæ Episcopo Tuden. exarata sub die 29. Novembris 1611. in qua D. Alphonsus asserit præsentationem Abbatis super jure præsentandi ad beneficium de quo agitur, esse vanissimam, & deponit centum ab illinc annis fuisse semper provisum ab ordinariis, & Barbosa Vol. decis. Pars II.

Pontificibus, & in specie, quod vacans hoc beneficium de mense Aprilis 1584. per obitum Didaci de Abezza, fuit à Gregorio XIII. collatum Augustino de Samaniego, qui de anno 1586. illud resignavit in manibus sanctissimi ad favorem ipsius Alphonsi de Samaniego, & dicit se illud semper pacificè possedisse, quæ epistola licet scriptura privata, tamen cum sit adminiculata, facit aliqualem probationem, ut de scriptura privata tenuit Rota pluries, & signanter in dec. 798. n. 7. coram Baratto inter ejus impress.

Quæ omnia benè ponderata fuere in hoc Supremo Consilio in prima instantia; & ideo non obstantibus allegatis pro parte Abbatis mandatum fuit restitui Bullas Domino Præsidi, quod quidem decretum venie omnino confirmandum, non obstante probatione de novo facta pro Abbate, quia nil novi continet, nisi quod in Episcopatu Tuden. duæ adsunt Ecclesiæ Parochiales, una sub invocatione sanctæ Mariæ del Rosal, & altera sub invocatione sancti Mametis, quod profectò admittitur etiam pro parte Domini præsidis; sed non inde sequitur, quod beneficium simplex sanctæ Mariæ del Rosal, de quo agitur, sit de jure patronatus Regis, & eo minus Abbatis.

Prout non adversatur præsumptum privilegium Imperatoris Alphonsi nuper productum, in quo donatur Abbati Monasterium S. Mametis de Lorezo, quia ultra quod non est in forma probanti, & tanto temporis spatio pars adversa originale producere nequivit, patitur eandem responsionem datam superius alteri privilegio sub n. 5. & in omnem casum sufficit dicere, quod loquitur de Ecclesia S. Mametis, quæ est distincta, & diversa ab illa del Rosal, in qua est situm beneficium controversum: privilegium autem non extenditur ultra ea in eo expressa, Rot. dec. 167. n. 6. p. 5. recent.

Minus nocet excutionalis emanata sub die 19. Sept. 1543. qua condemnatus fuit Arrendatarius tenetæ del Rosal ad solvendum Monasterio de Oja sex bucos frumenti, obtertias partes beneficii simplicis sanctæ Mariæ del Rosal, ratione præsentationis spectantis ad dictum Monasterium: quia omisso quod nec est in forma probanti, & est notoriè injusta, cum non justificetur ex actis, Gabr. conf. 28. n. 6. lib. 1. Rot. dec. 659. n. 36. p. 2. recent. sufficit dicere, quod est res inter alios acta, & incidenter, nempe inter Arrendatarium, & Abbatem; & ideo non præjudicat Rectori beneficii uti tertio. Rota dec. 161. n. 3. p. 2. recent. & eo minus liberati ipsius beneficii, non citato Rectore, nec Promotore Fiscali Episcopi Tuden. Siquidem sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ, nihil valet contra ipsam Ecclesiam. Gonz. super reg. 8. d. glos. 9. §. 1. n. 86. & advertit Rota in dec. 467. n. 2. coram Greg. XV.

Epistola Episcopi Pelagii, quæ donat jura Pontificalia & decimas quæ & quas ipse habebat in Ecclesia S. Mametis de Lorezo, quatenus esset in forma probanti, nihil concludit quoad Ecclesiam, & beneficium simplex sanctæ Mariæ del Rosal. Imò Episcopus nec minus potuisset subicere juripatronatus beneficia libera. Abb. conf. 106. lib. 2. Garc. de benef. p. 5. c. 9. n. 128. Calder. consult. de jurep. Rot. dec. 318. n. 7. p. 5. recent.

Nec talis donatio, quatenus subsisteret, egrederetur suum authorem, & per consequens non præjudicat successoribus, cap. veniens, de transact. Abb. in cap. cum olim, n. 4. de privil. Calder. conf. 12. de reb. Eccles. non alienand. Rot. dec. 715. p. 4. divers.

Quibus omnibus accedit, quod non versamur in patronata Consistoriali, cujus præsentatio prætendatur à Rege, quo casu posset habere locum retentio Bullarum: sed sumus in beneficio, quod quatenus ab initio fuisset de jure patronatus Regis, quia tamen postea transivit per privilegium in personas Ecclesiasticas, vel censetur sublatum, ex dispositione sacri Concilii

Tident. in cap. 6. sess. 25. de reformat. ubi abrogantur, & tolluntur patronatus ex privilegio, ut decidit Rota dec. 658. n. 3. part. 1. recent. Seraph. dec. 1395. num. 4. vel mutata primæva natura devenit ad Ecclesiasticum, ut pluribus relatis firmat Garz. de benef. part. 5. cap. 1. n. 553. & seqq. quod propterea subjaceret reservationibus Apostolicis, cap. dilectus, & ibi glos. & DD. de offic. Legat. Aeneas de Falcon. de reservat. effect. 14. F. lin. in tract. quand. lit. Apost. noceant patron. in 3. limit. Rot. dec. 48. num. 4. coram Gregor. XV. & in dec. 273. numero 1. ad fin. part. 3. recent. & decis. 103. numero 3. coram Burratto.

30 Et consequenter ex quo hoc beneficium vacavit sede Episcopali vacante, & sic reservatum sedi Apostolicæ vigore secundæ regulæ Cancellariæ, uti notat Garz. de benef. 5. part. cap. 1. num. 221. & 649. & cap. 7. num. 87. dicitur comprehensum sub reservationibus Apostolicis, & cum per provisionem Apostolicam fuerit derogatum patronatui Ecclesiastico, prout passim derogari solet, ut advertit Gonzal. super regul. 8. glos. 18. n. 6. & 7. Rot. decis. 273. num. 1. part. 3. recent. nullo modo est locus retentioni Bullarum, teste Convarr. pract. cap. 36. n. 9. vers. 2.

31 Unde patet, quod utcumque res se habeat, Bullæ Apostolicæ sunt restituendæ, prout ex iustitia tanti Supremi Consilii speratur.

Toletana Canonicatus de Alcala de Henares,
27. Julii 1645.

Canonici obligati per seipsos Missam majorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, non possunt præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteralem. Beneficium non est Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficarium tantum.

V O T U M CXIII.

Doctissimi D.D. Francisci Monachini Protonotarii, & in Nunciatura Hispaniæ Judicis Apost.

- 1 Sententia Ordinarii revocatur.
- 2 Canonicus Ecclesiæ Collegiata esse potest, qui solum ætatem 14. annorum agit.
- 3 Canonicatus, qui habent Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit ordo annexus.
- 4 Prima tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiata etiam insignis obtinendum.
- 5 Constitutio Ecclesiæ Collegiata de Alcala de Henares refertur, & n. 6.
- 7 Canonici qui per seipsos tenentur celebrare Missam majorem, debent per necesse habere Ordinem sacerdotalem.
- 8 Constitutio Ecclesiæ Collegiata de Alcala de Henares intelligitur.
- 9 Ordo beneficiario annexus non est, licet fundator referat onus celebrandi ad personam beneficiarii, dum expresse non removet facultatem celebrandi per alium.
- 10 In alternativis sufficit alterum adimpleri.
- 11 Ordinari potest quis pro utilitate & necessitate Ecclesiæ, etiam si Prabenda non sit sacerdotalis.

- 12 Sacerdotale non dicitur beneficium, vel Prabenda, etiam si quis possit cogi pro utilitate & necessitate Ecclesiæ ad suscipiendum Ordinem sacerdotalem.
- 13 Canonicatum esse Sacerdotalem si testator dicat quod Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, qui teneant.
- 14 Beneficium non potest esse Sacerdotale quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficarium tantum.
- 15 Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum.
- 16 Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per se ipsos celebrare Missam majorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sunt Presbyterales.
- 17 Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere operantis.
- 18 Canonicus Collegiata, non obstante residentia potest esse initiatus prima tonsura, si 14. annum attigerit.
- 19 Onus celebrandi Canonici Collegiata de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum.
- 20 Canonici etiam Collegiata per se, & non per substitutum inservire debent.
- 21 Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per necesse ad Ordinem Sacerdotalem suscipiendum.
- 22 Consuetudo immemorialis Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonici incumbat onus illas decantandi, valet.
- 23 Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandam Missam majorem, quomodo providendum.
- 24 Seraphini decisio 1256. declaratur.
- 25 Ciarlinius cap. 38. reprobatur, & numeris seqq.
- 27 Lambertinus, & Garcia loquuntur quando onus celebrandi est restrictum ad ipsummet Capellanum tantum.
- 28 Collegiata Carpen. an acceptaverit in specie Conc. Trid. sess. 24. de reformat. cap. 12. circa Ordinum distributionem, & num. seq.
- 30 Residentia personalis cum Missarum celebratione facit quod servitium sit personale, non solum chori, sed etiam Missarum.
- 31 Alternativa ubi adest inserviendi per se, vel per alium, electio est Capellani de inserviando per se ipsum, vel per substitutum.
- 32 Nicolai Garcia opinio declaratur, & numero 33. & 34.
- 35 Canonici debent per seipsos, & non per substitutum inservire, non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili in contrarium, intellige ut num. 36.
- 37 Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotis, potest per se, & per alterum munus adimplere.
- 38 Parium eadem debet esse natura, & potentia.
- 39 Ordinarius tacite dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare.
- 40 Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad observantiam interpretativam.
- 41 Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiata qui ad celebrandam Missam obligatur, & numeris seqq.
- 42 Canonicatus quando est Sacerdotalis, non potest de illo provideri, nisi ille, qui intra annum possit ad sacerdotium promoveri, & num. 43.
- 44 Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora, & num. 45.
- 46 Dicitio omnis, neminem excludit.

- 47 *Fundator dicens ut Capellanus celebret, vult potius ut Missa sit certa, quam ut Capellania sit Presbyterialis.*
- 48 *Acceptatio decreti Concilii de distributione Ordinum requiritur.*
- 49 *Conditiones iusta, & Juris dispositioni conformes per fundatores appositae, sunt ad unguem observanda.*
- 51 *Episcopus suadente necessitate Ecclesia potest Canonicos Collegiarum compellere ad se promovendum ad Ordinem eidem Episcopo bene visum.*
- 52 *Observantia subsequuta in dubiis deservit pro interpretatione.*
- 53 *Observantia, seu consuetudo rectè probatur ex actuum frequentia, ac temporis diuturnitate.*
- 54 *Observantia interpretativa non requirit longi temporis prescriptionem.*
- 55 *Provisiones factae in favorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbendæ annexam irritae sunt.*
- 56 *Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis.*
- 57 *Episcopus non potest etiam de consensu Patroni dispensare super defectu qualitatis Sacerdotii.*
- 58 *Canonici Collegiatae de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent, & n. 59.*
- 60 *Testibus peritis magis creditur quam non peritis.*
- 61 *Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt jura singularium personarum.*
- 62 *Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam.*
- 63 *Consuetudo particularis est attendenda.*
- 64 *Dictio, forsan, nihil ponit in esse.*
- 65 *Portuarii Collegiatae de Alcala non possunt inservire per substitutos.*
- 66 *Observantia ad hoc ut relevet, debet probari particulariter, & in specie, & non sufficit æquivoca.*
- 67 *Nemo contra propriam confessionem venire potest.*
- 68 *Decreto corruente corrumpit quoque consensus ejus vigore præstitus.*
- 69 *Confessio si detegatur erronea, potest per confitentem revocari.*
- 70 *De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium.*
- 71 *Sententia non conformis libello, & petitione sustineri non potest.*

Sententiam Vicarii generalis Tolerani in villa de Alcala de Henares (qua pronuntiaturum fuit Doctorem Don Josephum Beno de Rey, Canonicum Ecclesiæ Sanctorum Justi, ac Pastoris dictæ Villæ, debuisse ordinari Ordine Sacerdotali intra annum à die adeptæ possessionis, & ob non sequutam dicti Ordinis susceptionem perdidisse medietatem fructuum, tanquam injustam revocandam esse censui.

Injustitia probatur ex eo, quod dictus Vicarius declaravit, Canonicum dictæ Collegiatae teneri se promovere ad Ordinem Sacerdotalem intra annum, & tamen in jure est certum, quod Canonicus Ecclesiæ Collegiatae esse potest qui solum ætatem 14. annorum agit, ut probat text. in c. super inordinato, junct. gloss. verb. pueri, de præbend. Rebuff. in prax tit. de dispensat. ætat. n. 2. Garc. de Benef. p. 8. cap. 4. n. 39.

Quod quidem subsistere nequirer, si Canonicatus haberet annexum Ordinem Sacrum, quia tunc requiretur ætas requisita ad talem Ordinem, nempe ad Subdiaconatum ætas 22. annorum, ad Diaconatum 23. & ad Presbyteratum 25. inceptorum, ut statuit Trident.

Barbosæ *Vot. decis. Pars II.*

in sessione 23. de reform. cap. 12. & facit text. in cap. ei cui, de præbend. in 6.

Et quod quoad Canonicos Ecclesiæ Collegiatae nihil innovaverit Concil. Trident. apparet ex pluribus resolutionibus factis per Eminentissimos Dominos Cardinales ejusdem Concilii Interpretes relatis per Garc. de Benef. d. part. 7. cap. 4. n. 36. 37. 38. & 39. ubi concludit, quod ad Canonicatus Ecclesiæ Collegiatae, etiam insignis, requiratur, & sufficiat prima tonsura, & quod quis attingat 14. ætatis annum, sicuti ad alia beneficia, & idem tradunt allegati per D. Augustinum Buhos, in Collectan. ad Concil. sess. 22. de reform. c. 4. sub n. 5. & melius in sess. 24. cap. 12. n. 43. & 48. vers. Et Concilium Tridentinum, &c.

Nec dictus iudex potuit se fundare in constitutione D. Alphonsi Carillo, Archiepiscopi Tolerani, & fundatoris dictæ Collegiatae, edita sub die 2. Augusti 1481. quæ est la 36. in ordine registrata in processu, fol. 127. ubi cavetur per hæc verba, ibi:

E por quanto lo principal en que se deve provêr en las Iglesias, es que la Missa mayor siempre sea cierta, è non aya falta, porque communmente el pueblo suele concurrir a ella: Per ende estatuímos, è ordenamos, que las Dignidades, è Canonigos de la dicha Iglesia sean obligados la dezir por si mismos las Missas mayores por semanas, segun les cupiere, ò dar quien por ellos las diga. En otra manera qualquier dellos, que lo ansi non fiziere sea penado por cient maravedis por cada semana que faltare, quien sea Dignidad, ò Canonigo el que assi faltare. E que si fuere Dignidad, supla por el un Canonigo, ò otra Dignidad, si quisiere por este precio suplirlo. En otra manera que los dichos cient maravedis se den a un Racionero, que supla la dicha semana por el que assi faltare, por manera que la Missa mayor siempre este cierta, è no aya falta ninguna en ella.

Quasi quod dum Canonici debeant per seipsos celebrare Missam majorem, per necesse deberent habere annexum Ordinem Sacerdotalem, ut tenet in fundatione Capellaniæ Garc. de Benef. p. 7. c. 1. n. 98. & 99. & in addit. ad d. c. 1. sub eod. n. 99. ubi refert resolutiones Eminentissimorum DD. Cardinalium ejusdem Concilii Interpretum, hoc idem confirmantes, & consequenter inter dispositio, tam Clementina 2. §. illi verò, de ætate & qualitate, quam Concilii Trident. d. c. 4. sess. 22. & c. 12. §. neminem etiam, sess. 24.

Quia si diligenter perpendatur dictæ constitutio (in cujus interpretatione sistit cardo difficultatis hujus controversiæ) ea non inducit Ordinem sacrum, seu Presbyterii illis Canonicis, qui prædictum Ordinem non habent; sed solum voluit providere, quod Missa major semper esset certa ob commoditatem populi, qui communiter ad illam concurrere solet, ut clarè dignoscitur ex supra recitatis verbis: ergo cum supponatur in qualibet Ecclesia etiam Collegiata adesse aliquot Canonicos Sacerdotes, illis intelligitur impositum hoc onus celebrandi Missam majorem, non autem exinde sequitur, quod omnes Canonici debeant esse Sacerdotes, cum regulariter ex impositione oneris celebrandi non bene arguatur ad annexionem ordinis, propter separabilitatem facti celebrationis ab ipso onere, quod ut per alium non possit absolvi, adhuc nullo jure cautum est, ut post Calderin. inquit Lap. alleg. 35. n. 3. & alleg. 117. iidem sub n. 3. vers. nec obstat prædictis.

Quam sententiam pluries probavit Rota, ut in decisionibus relatis per Lotter. de re Benef. lib. 2. quæst. 47. n. 35. & 36. ubi quod quamvis disponens referat onus istud ad personam Beneficiarii, tamen dum expresse non removeret hanc facultatem celebrandi per alium, adhuc non dicitur annexus ordo ipsi Beneficiario, cum relatio illa stet demonstrativè ad qualitatem oneris,

non autem dispositive ad qualitatem personæ illud absolvere habentis, ut post Rot. in *Tirassonen. Capella*, 9. Junii 1603. coram *Sacrato*, sequitur *Gonz. ad reg. 8. Cancell. glos. 5. in princ. n. 78. Rot. apud Farin. in posthum. tom. 1. decis. 65. n. 2. ibi*: [Non tenet consequentia, Capella habet annexum onus celebrationis, ergo requirit Ordines.]

10 In præsentem autem licet fundator dixerit, quod Canonici sint obligati per se ipsos Missam majorem celebrare, nihilominus statim subjunxit, *ò dar qui en por ellos las d'ga*: unde patet stare in potestate Canonici hebdomadarii Missam majorem celebrare, vel alium dare, qui eam celebret, juxta regulam alternativorum, quorum alterum sufficit verificari, *cap. in alternativis 70. de regul. juris in 6. & in simili quando jussum fuit præsentari Presbyterum, aut Capellanum, censuit Rot. in Lucana Capellania*, 17. Decembris 1593. coram *Gipso*, & tradit *Lotter. de re Benef. d. lib. 2. quest. 47. n. 71. & 72.*

11 Ultra quod advertendum est, quod fundator in casu quo Canonici, & Dignitates non dicant Missas per se ipsos, vel non dent alios qui celebrent pro ipsis, condemnavit contravenientes ad pœnam 100. merapetinetorum pro qualibet hebdomada, quæ pœna debeat applicari alii Canonico, seu Dignitati supplendi pro contraveniente; si verò nullus Canonicus vellet supplere, eadem pœna applicetur Rationario, qui suppleat. Quare intrat conclusio, quod qualitas celebrandi sub pœna, non afficiat Canonicatum per connexionem aliquam Ordinis, & consequenter licet de tali Canonicatu provisus possit etiam præcisè cogi ad suscipiendum Ordinem pro utilitate, & necessitate Ecclesiæ, secundum *Abbatem in cap. cum in cunctis, §. inferiora, sub n. 10. vers. & in illi non tenetur, de elect. interrim tamen non dicitur Canonicatus Sacerdotalis, cum à persona retento Beneficio detur separatio Ordinis, ita ut in sola pœna jacturam sentiat, ut in pœna amissionis fructuum ait *Geminian. in cap. ei cui, n. 12. de Prebend. in 6. Et ex mente Rotæ in Tridentina Canonicatus*, 21. April. 1608. coram *Iusto*, explicat *Lotter. ubi supra, n. 49. & 50.**

Cum igitur constet in Collegiata, de qua agitur, plurimos adesse Sacerdotes, qui Missam majorem celebrant, & consequenter cessare necessitatem Ecclesiæ, non poterat hic Canonicus cogi ad suscipiendum Ordinem Presbyteratus.

13 Nec obstat si dicatur dictam alternativam operari tantummodo, quando Canonici justo impedimento impediti, non possunt celebrare per se ipsos, sed non quod Canonici desinant esse Sacerdotes, ut in casu quo testator dixerat, quod Presbyter per se, vel per alium Presbyterum debeat singulis hebdomadis celebrare Missas, tenuit *Barbat. in vulgato consilio 33. vol. 2. n. 26. quem sequuntur Lambertin. de jure patron. quest. 7. art. 7. quest. princ. 1. part. 2. lib. n. 1. & seqq. fol. 230. in antiq. & fol. 78. in nov. Gutier. cons. 1. & 2. Castillo quotidianar. lib. 5. cap. 90. n. 28. & novissimè *Carlinius loquens de Canonicatu Collegiatæ, cap. 38. n. 28. quem sequi videtur D. Barbosa de Canonic. & Dignitat. cap. 16. per tot.**

14 Quoniam post emanatas resolutiones Congregationis sacri Concilii Tridentini, declarantes nunquam Beneficium esse Sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet Beneficiarium tantum, quarum resolutionum aliqua referuntur per *Garc. de Benef. part. 7. cap. 1. n. 87. & n. 93. Rot. rejecta opinione Barbatæ, & ejus sequacium, recedendo ab aliis præcedentibus decisionibus contrariis, amplexa fuit opinionem ejusdem Congregationis sacri Concilii, ut in decisione Romana Capellanie*, 23. Januarii 1589. coram *Pamphilio*, impressa apud *Marches. de commission.*

tomo primo, fol. 140. in cujus calce legitur resolutio Congregationis Concilii, & in decisione 129. n. 1. & sequentibus, & n. 4. coram Mantica, & inter recentior. part. 2. decis. 336. n. 2. ubi quod ex impositione oneris Missarum Canonicatus non dicitur Sacerdotalis, & ad hoc comprobandum allegat decisionem emanatam in dicta Tridentina Canonicatus, 21. Aprilis 1608. coram *Iusto, & in decis. 635. n. 2. & decis. 719. n. 1. eadem part. 2. recentior. & coram S. D. Gregor. XV. in decis. 108. n. 7. ibique Addent. n. 15. & in decis. 651. n. 4. & seqq. coram Cavalerio, & in decis. 92. n. 2. coram Burratto, ubi quod Rota sequitur jam opinionem contra Barbatiam, & alios.*

Et hoc idem tenent plures DD. & signanter *Campan. in divers. jur. canon. in 2. comment. rubr. 7. cap. 6. n. 13. ubi quod hæc opinio omnino tenenda est, contempta contraria opinione Gutier. & aliorum, Anna cons. 12. per tot. lib. 1. Spin. in specul. testam. glos. 4. part. n. 68. ubi quod opinio Barbatæ, & aliorum vera non est, & clarissimè *Sanch. cons. Moral. lib. 7. cap. 1. dub. 48. n. 14. ubi quod hæc opinio probabilior est, & tenenda, & alios plures refert, & sequitur Rota in Maceraten. Beneficii*, 16. Januarii 1640. coram bon. mem. *Merlino*, in cujus casu testator dixerat, [Hæredes prædicti debeant eligere, & præsentare unum Presbyterum in Capellanum, qui teneatur bis in hebdomada Missas celebrare in dicta Capellania pro anima ipsius testatoris.] Et adhuc fuit resolutum, Capellaniam non esse Sacerdotalem, rejecta opinione Barbatæ, *Gutier. & aliorum, & sufficere, ibi*: [Quod expressè non sit injunctum Capellano, quod per alium explere non possit.]*

Prout non valet dicere, quod Rota, & prædicti DD. 16 moti fuerint ad sic respondendum, ex quo in eorum casibus agebatur de Beneficiis, & Capellaniis residentiam non requirentibus, & fundator non dixerat, quod Capellani deberent per se ipsos celebrare. Unde inferebatur, quod cum Canonici etiam Ecclesiæ collegiatæ teneantur ad residentiam, & fundator dixerit in proposito, quod Canonici debeant per se ipsos celebrare Missam majorem, per necesse concludendum sit, Canonicatus esse Sacerdotales ex mente ipsius Rotæ, & Doctorum prædictorum, ut observat etiam *Ciarlin. in d. cap. 38. sub n. 15.*

Respondetur enim, quod ratio fundamentalis hujus 17 opinionis residet in eo, quod sufficiat adimplere onus relictum per testatorem in illa Capellania, cum nihil intersit fundatoris, si hic, si ibi celebret (dummodo expressis verbis onus celebrandi non restrinxerit ad ipsummet Capellanum præsentandum.) Quia suffragium præcipue pendet ex opere operato, non opere operantis, ut clarè explicavit Rota in dicta *Maceraten. Beneficii*, 16. Januarii 1640. coram bono mem. *Merlino.*

Alias enim si adverteremus rationem resolutionis 18 consistere in residentia, fatendum esset, quod omnes Canonici Collegiarum essent Presbyterales absque alia foundatione, statuto, vel consuetudine, quia omnes tenentur ad residentiam, ex dispositione Concilii Tridentini, ut in d. sess. 14. de reformat. c. 12. vers. *Præterea*, quod quidem est falsum, cum attenta dispositione juris, non obstante residentia, possit esse Canonicus Collegiatæ is, qui est initiatus prima tonsura, & 14. annum attigerit, ut probat *Garc. de Benef. d. part. 7. cap. 4. n. 39. cum aliis allegatis supra sub n. 4.*

Quo verò ad onus in proposito jam fuit firmatum, 19 quod non fuit restrictum ad certum Canonicum, imò potius fuisse positum in eorum electione Missam majorem celebrare, vel alium dare qui celebret sub certa pœna in casu contraventionis, adeo quod fundator non curavit de industria personæ celebrare debentis, sed solum quod Missa major non deficeret in Ecclesia: quod

quod confirmatur evidentiùs ex eo quod admittit etiam Rationarium ad illam celebrandam, casu quo canonici eam celebrare nollent, quod tunc erat permixtum, cum nondum celebratum esset factum Concilium Tridentinum, & hinc excluditur etiam quod alternativa de supplendo per alium, intelligatur iusto subsistente impedimento. Quia impossibile fieri est, quod omnes Canonici sint iusto impedimento impediti, ita ut recurri debeat ad Rationarium: sed verus & germanus sensus fundatoris fuit id remittere Canonico electioni, dummodo Missa major non deficeret, ut clarè denotant verba illa constitutionis superius relatæ *sup. n. 6.*

20 Et quamvis replicetur hunc modum inserviendi per substitutum fuisse sublatum, ex dispositione sacri Concilii Tridentini *d. sess. 24. cap. 12. de reform.* ubi nuncupatim loquendo, etiam de Canonici Ecclesiarum Collegiatarum cavetur, quod ipsi per se, & non per substitutum inservire debeant, adeò quod si factum sit aliquod statutum, aut exierit consuetudo etiam immemorabilis, quod Canonici possint inservire per substitutos, vel alternatim unus pro alio, ejus ratio habenda non sit, ut tradunt *Garc. de Benef. part. 3. cap. 2. n. 498. & n. 503. Rota dec. 1256. n. 4. coram Seraphino*, cum aliis citatis per *D. Barbof. de Canon. & Dignit. c. 31. n. 4. in princip.* ubi refert resolutiones sacre Congregationis Rituum hoc idem comprobantes.

21 Attamen hoc intelligi potest, & debet de illis Canonici, quibus in individuo est annexum certum onus celebrandi, ut comprehenditur ex lectura dictarum resolutionum: secus verò quando, prout hic in genere est impositum onus Canonici cujusdam Ecclesiæ, ut secundum eorum attinentiam pro hebdomada Missam majorem celebrent, vel dent qui pro eis celebrent, quia hoc casu satisfactum dicitur dispositioni Concilii, & sanctorum, si Missa major celebraretur per illosmet Canonicos, qui de illo gremio capituli sunt Sacerdotes, cum etiam in Collegiatis adsint Presbyteri, Diaconi, & Subdiaconi, & alii inferioribus Ordinibus initiati, juxta Ecclesiæ necessitatem, ut innuit *Boër. in dec. 171. num. 2. vers. Nam Ecclesia etiam Collegiata.* Non autem exinde resultat, quod quilibet Canonicus debeat esse Sacerdos, cum ex impositione oneris celebrandi non arguatur per necesse ad ordinem suscipiendum, ut docet *Lotter. de re Benef. lib. 2. d. quest. 47. n. 34. cum seqq. & signanter sub n. 48. & 49. & faciunt decisiones allegatæ suprà sub n. 9.*

22 Præterquam quod circa onus Canonici incumbens ad Missas decantandas, quod valeat consuetudo immemorabilis illas decantandi per substitutum, idest per Concanonicum, extat disceptatio Stephani Gratiani *in cap. 800. n. 1. cum seqq.* ubi pluribus rationibus id comprobat, & respondet contrariis.

23 Et consonat resolutio Congregationis Concilii, relatæ per *Garc. de benef. part. 3. cap. 2. n. 503. ibi:* [Porro facultatem substituendi in servicio Canonicatus quempiam alium Canonicum, qui eo tempore servicio non sit obstrictus, existimavit (hoc est, sacra Congregatio) minimè illi denegandum esse, cessante fraude, & calumnia.] Et licet idem *Garc. sub n. 504.* subjungat, videri hoc esse intelligendum, quatenus Canonicus est impeditus infirmitate, vel alia iusta causa. Nihilominus pro iusta causa in præsentì poterit inservire, non esse Canonicum insignitum Ordine Sacerdotali, maximè cum (ut probant testes) Capitulum providendo securitati Missæ majoris de massa communi omnium Canonicoz, applicaverit particulariter præcipuas distributiones pro Canonici Sacerdotibus, qui per turnum suis hebdomadis Missas majores celebrant, cum qua provisione cessat omnis scrupulus fraudis, &

24 calumniæ. Decisio verò *Seraph. 1256.* loquitur in casu,

quo Canonicus volebat possidere duos Canonicatus in diversis Ecclesiis, quorum alterum volebat inservire per substitutum, quod propriè est contra dispositionem Concilii requirentem residentiam personalem Canonicoz in Ecclesia Canonicali; & idè non applicatur.

Verum, quia *Ciarlinius* solus agit in specie de *25* Canonicatu Collegiatæ, videturque loci in nostris terminis, & resolvit contrarium, ei particulariter respondendum esse duxi. Dico igitur, quod *Ciarlinius*, ut ipsemet fateatur *in d. cap. 38.* scripsit pro amico, & Concanonico ad effectum eum salvandi ab irregularitate, in quam forsan inciderat ob dispensationem obtentam de se promovendo ad omnes Ordines extra tempora, sub narrativa quod reperiebatur arctatus, eo quod ejus Præbenda, & Canonicatus erant Sacerdotalis, & ideo amplexus fuit omnes opiniones suo amico favorabiles, licet non omnes omninò ruras.

Firmat enim, quod verba statuti Ecclesiæ Collegiatæ *Carpen.* relatæ per eum *sub n. 21. ibi:* *Ordenamos è statuiamos che ogni Dignita, Canonico, è Mansionario sia tenuto dire o far dire le sue Messe li giorni festivi,* importent annexionem Ordinis Presbyteratus, pro ejus probatione inter alias ponit sequentes conclusiones.

Primò *sub n. 9.* dicit, quod Canonicatus dicatur *27* Sacerdotalis, dummodo onus Missarum, seu celebrandi habeat certis diebus, allegando *Lambert. de jurepatr. loquentem de Capellania, lib. 2. part. 1. quest. 7. princ. art. 27. n. 9. vers. hoc sic, & vers. cum ergo ille,* quem, & alios refert *Garc. de benef. d. part. 7. c. 1. §. 1. n. 76. 79. & 80.* Et tamen hoc intelligitur solum quando onus celebrandi est restrictum ad ipsamet Capellanum tantum, ut ipsemet *Garcia* declarat, & tenet loco proximè citato *sub n. 86. cum seqq.*

Secundò *sub n. 14.* affirmat, quod Collegiata *Car-* *28* *penfis* acceptavit in specie decretum illud Concilii Tridentini *sess. 24. cap. 12.* quo cavetur, ut Canonicatus alii sint Sacerdotalis, alii Diaconales, & alii Subdiaconales, ut in Synodo habita ab Ordinario *Carpen. anno 1571. sub tit. de Dignit. & Canonic.* ubi jubetur, quod tale decretum executioni demandetur, sicuti postea factum esse infertur, dum in statuto sancitum fuit Missas per Canonicos esse celebrandas; & cum tale onus injunctum fuerit omnibus Dignitatibus, dicitur præsumendum esse, statuentes voluisse omnes esse Sacerdotalis.

Et tamen apparet contrarium ex alia parte dicti statuti, relatæ per eum *sub n. 37. ibi:* *Che quelle Dignita, Canonici, & Mansionarii, che non saranno ordinati al Sacerdotio, siano tenuti à far celebrare le Messe del Coro ad altri Preti.* Ergo si datur casus, quo Dignitates, Canonici, & Mansionarii possunt stare sine Ordine Sacerdotali, falsum est dicere, quod sint arctati, & quod habeant Ordinem Sacerdotalem annexum.

Tertiò *sub n. 18.* ponit, quod Beneficium habet *30* residentiam personalem, quando ultra Missarum celebrationem habet onus adjuvandi Curatum in cantando, & aliis similibus: & ubi imponitur interessentia, seu assistentia chori, censetur injunctum servitium personale, non solum Chori, sed etiam Missarum, ut ex *Lara de Capell. lib. 2. cap. 7. n. 6.* notat *Garc. de Benef. d. part. 7. cap. 1. n. 89. in fin. vers. Placet tamen.*

Sed hoc procedit ubi non adest alternativa inserviendi per se, vel per alium; quia tunc electio est Capellani de inserviando per seipsum, vel per substitutum, juxta regulam *cap. in alternativis*, ubi *glos. & Dynus, de reg. juris in 6.*

Quartò *sub n. 15.* refert, quod Canonici Collegiatæ *32* habent residentiam, & sic doctrinæ, ac decisiones firmantes ex impositione oneris celebrandi Missas non

inferri ad annexionem Ordinis intelligi debere in Beneficiis residentiam non requirentibus, non autem in Canonicatibus, & ad hoc citat Garc. de benef. d. part. 7. cap. 1. n. 85. 86. 87. & 88.

33 Ceterum Garcia locis mox relatis hoc non declarat, nec verbum quidem dicit de Canonicis, sed solum firmat quod nisi expresse caveatur, quod Beneficiarius per seipsum cel. b. et, satis censetur provisum voluntati testatoris, si per alium celebrare faciat, & subjungit: nec requiritur personalis residentia, ex quo sumus in Beneficio simplici, in quo ex generali consuetudine non requiritur residentia, & huic objecto residentiae satisfeci sub n. 17. & 18.

34 Quinto post n. 27. & sub n. 28. respondendo objecto alternativae positae in dicto statuto, ibi: *Dire, o far dire le sue Messe*; asserit hoc esse intelligendum stante aliquo iusto impedimento, utpote infirmitatis, vel absentiae, juxta doctrinam Barbatiae in d. conf. 33. Gutier. & aliorum. Cujus quidem contrarium est verius, ut post multos DD. declaravit Rota ex mente faciae Congregationis Concilii in decisionibus relatis supra sub n. 14.

35 Sexto sub num. 29. inquit, quod aliàs esset absurdum, cum Canonici debeant per seipsos, & non per substitutum inservire, non obstante quacunque consuetudine etiam immemorabili in contrarium, juxta dispositionem Concilii in d. cap. 12. in fine, vers. *Omnes verò divina*, sess. 24. de reformat. Seraph. in d. decis. 1256. num. 4.

36 Sed hoc est intelligendum, quando onus est antecedenter annexum cuilibet Canonico, & postea fit statutum, ut possit satisfieri per substitutum; sed quando in eodem statuto imponitur onus modificatum per alternativam, & statutum est confirmatum à Sede Apostolica (ut idem Ciarlinius fateatur) sufficit quod illud observetur eo modo, quo disponit; maxime cum ex lectura rubricae dicti statuti constet Missas celebrandas non spectare Canonicos ratione Canoniciatus, sed ratione oneris ipsius Ecclesiae, ob legata pia ei facta, quas non possit per alium Capellanum celebrari, non reperitur prohibitum, & huic objecto satisfeci etiam supra sub n. 21. 22. & 23.

37 Septimò sub n. 31. ait, quod dato etiam, quod vigore dicti statuti Canonicus posset inservire per substitutum, non inde tamen cessaret, quin Canoniciatus esset Sacerdotalis, assumendo argumentum à Curato, qui licet habeat annexum Ordinem Sacerdotii, tamen per se, & per alterum minus adimplere potest, secundum Azor. Inst. Moral. part. 1. lib. 10. cap. 24. quest. 2. in princ. dummodo tamen id passim non faciat, nec ad longum tempus. Possevin. de offic. Curat. cap. 2. n. 5.

38 Quod quidem argumentum nullius est momenti, quia Curatus debet administrare Sacramenta, & quatenus possit vices gerentes habere pro supplenda Parochiae necessitate, non tamen ipse excusatur ab Ordine Sacerdotii, sed Canonicus non tenetur administrare Sacramenta; imò inspecta dispositione juris, sufficit quod habeat primam tonsuram, & 14. annum attingerit, ut probant in princip. sub n. 2. & 4. qua rationis disparitate stante, non potest procedere argumentum à pari, siquidem parium eadem debet esse natura, & potentia, ut docet Everard. in locis argum. loco à pari, n. 1. & 2. fol. 137.

39 Octavò sub n. 38. ad tollendam observantiam dictae Ecclesiae, quae erat de providendo Canoniciatus in adolescentulos 14. annorum, & de inserviando per substitutum in dictis Missis celebrandis, responder hoc potius esse abusum, quam observantiam, & quod Ordinarius potuit dispensare etiam tacite, ut praesumitur, eo ipso quod admisit Canonicos non integræ ætatis, ex allegatis per Barbosa. de offic. & potest. Episcopi,

p. 3. allegat. 93. n. 27. & 28. & idem asseverat potuisse facere Capitulum.

Quæ profectò conclusio nullam habet substantiam, quia nec Capitulum, nec Episcopus potest dispensare super def. ætatis post Concil. Trid. ut tradunt relati per Garc. de benef. part. 7. cap. 4. n. 57. & dicam infra sub n. 36. & quod quando sumus in dubiis, ad effectum dignoscendi an sit annexus ordo Sacerdotalis, vel ne, recurrendum sit ad observantiam interpretativam, dixit Rota in d. decis. 129. num. 3. coram Mantica.

Nonò sub n. 53. 54. & 55. concedit quod Canonici Ecclesiae Carpen. possunt dari adolescentulis 14. annorum, qui tamen non dicuntur aetati nisi postquam pervenerint ad ætatem requisitam ad Sacerdotium, ad quod citat Garc. de benef. part. 3. cap. 4. n. 10. 11. & 12.

Sed hoc assumptum est impossibile quod possit sustineri, quia si Canoniciatus est Sacerdotalis, non potest de illo provideri, nisi ille qui infra annum possit ad Sacerdotium promoveri, ut disponitur per Sac. Concil. in sess. 22. cap. 4. & in d. sess. 24. cap. 12. de reformat. ubi provisiones aliter factae irritantur, nec contradicte Garcia locis proximè citatis, sed solum dicit, quod provisos in minori ætate de præbenda requirente Ordinem sacrum cum dispensatione Apostolica, non poterit per Episcopum dicta præbenda privari ob non susceptum dictum Ordinem, nisi postquam pervenerit ad ætatem requisitam pro illius susceptione, ut patet ex lectura sup. n. 7. ibi: [Nisi forte careat quis ætate ad Ordinem requisita, quia ex dispensatione in minori ætate obtinuit præbendam; tunc enim non potest ea privari ob ipsam causam.]

Imò hæc doctrina retorquetur, quia dum provisi de Canonicatibus Collegiatae Carpen. non excedebant ætatem 14. annorum, & eos pacifice possederunt absque dispensatione Apostolica, denotat non habere annexionem Ordinis Presbyteratus.

Decimò, & ultimò dicit, quod gratia sui Canonici, ex quo nemini erat detrimenti, debebat ampliari, & ad æquas causas produci, & ratione analogica extendi, maxime cum impetratio gratiae illo casu erat facta ad effectum satisfaciendi suo muneri in Ecclesia ad mentem Concilii, & ideo non videbatur æquum tam stricto jure procedere, sed cum ipso interpretante erat benignius agendum, & concludit quod Ordinarius poterat dispensare cum ordinato extra tempora, ex cap. consultationi, ubi DD. & glos. de temp. ordin. Azor. moral. institut. part. 2. lib. 3. cap. 50. quest. 20. vers. *Cum eo itidem qui recepit*.

Quæ sola ultima ratio potuit movere Ordinarium ad impartiendam licentiam ad effectum, ut Canonicus malè ordinatus extra tempora, posset Missam celebrare, & ideo nihil facit ad decisionem præsentis controversiæ.

Præterea est advertendum, quod casus præsens est diversus ab illo Ciarlini, quia attentis verbis statuti, ibi: *Ordenamos che ogni Dignita, Canonico, è Mansionario, sia tenuto dire, o far dire le sue Messe in giorni festivi*, videtur inunctum omnibus onus celebrandi quolibet die festivo, ut denotat dictio illa, *ogni*, quæ neminem excludit, & distribuit cuilibet onus celebrandi, ut pluribus comprobat D. Barbosa in tract. de diction. usufrequens. diction. 241. n. 1. & 2. & sic quatenus alternativa eis non suffragaretur, nisi iusto stante impedimento, non videbatur posse adimpleri mens statuentium, nisi celebrarent omnes canonici singulis diebus festivis.

In proposito verò fundator solum voluit, quod Missa major esset certa, quæ cum possit celebrari per Canonicos, qui aderunt pro tempore Sacerdotes in hac Ecclesia,

clesia, satisfactum censebitur dispositioni constitutionis fundatoris, absque eo quod obligentur omnes Canonici ad suscipiendum Ordinem Sacerdotalem.

48 Ulterius adverto, quod Canonici Ecclesie Carpen. voluerunt (licet non obligati) acceptare dispositionem Concilii Tridentini in d. c. 12. sess. 14. ubi loquendo de Cathedralibus cavetur, ut canonicatus alii sint sacerdotales, alii diaconales, & alii subdiaconales, & ideo quatenus voluerunt imponere singulis canonicis onus Missarum, videbatur esse probabile requiri ordinem sacerdotalem. In casu vero presenti non adest talis acceptatio dicti decreti, & sic nec ordo sacer requiritur ad hujusmodi canonicatus obtinendos.

49 Demum non adversatur absurdum consideratum per informantes pro capitulo, nempe quod si declaretur canonicos hujus Ecclesie non habere ordinem presbyterii, posse dari casum in futurum, quod omnes canonici sint 14. annorum, vel quatenus habeant aetatem legitimam, recusat ad presbyteratus ordinem promoveri, sicut modò facit D. Josephus Beno de Rey, & consequenter in Ecclesia non adsit Sacerdos, qui possit Missam majorem celebrare, & constitutio fundatoris reddatur frustratoria, contra juris regulas, quæ volunt, ut conditiones justæ, & juris dispositioni conformes, appositæ per fundatores, sint ad unguem servandæ, ut in cap. significatum, de Præbend. & in Clem. quia contingit, de relig. domib. & tradit Concil. Trid. in sess. 25. cap. 5. de reform. Gutierr. cons. 1. & 2. utrobique sub n. 1. & 2. ubi quod à fundatione recedere non licet.

50 Quia, moraliter loquendo, impossibile est, quod possit dari casus præfati absurdi, cum sit in confesso inter partes, in hujusmodi Ecclesia adesse sex dignitates, viginti novem canonicos, & decem & octo rationerios, & ex his, exceptis quinque dignitatibus, & duodecim præbendis, in quibus dignitas Archiepiscopalis habet alternativam cum Universitate dictæ villæ de Alcalá, reliquæ omnes providentur ab ipsa Universitate in Doctores magis antiquos graduatos per eam in sacra Theologia, ut probatur ex concordia registrata in process. fol. 4. qui quidem Doctores magis antiqui cum laurea Doctoratus Theologici potiri nequeant absque eo, quod sint ordinibus sacris insigniti, ut sancitur in cons. 47. dictæ Universitatis, certum est, quod non erant nisi provectæ ætatis, & forsan omnes sacerdotes: sed quatenus non sint tales, sufficit quod inter omnes provisos hujus Ecclesie adsint tot in ætate provectæ, ut possint cogi per Episcopum ad se promovendum ad ordinem Presbyteratus, pro celebranda Missa majori, requisita per fundatorem, ac aliis oneribus subeundis, juxta Ecclesie necessitatem.

51 Quandoquidem, etsi dispositio Concilii Tridentini in dict. cap. 12. sess. 24. de reform. non comprehendat Ecclesias collegiatas, nihilominus suadente necessitate Ecclesie poterit Episcopus Canonicos Collegiatarum compellere ad se promovendum ad ordinem eidem Episcopo benevisum, ut per textum in cap. queris, de atar. & qualis. & ordine præf. tradit Moneta de distr. p. 2. q. 19. n. 4. circa fin. & n. 31. sequitur Lotter. de re benef. d. lib. 2. q. 47. num. 49. & idem tenet Boër. in dec. 171. n. 2. vers. Et ideo.

52 Pro quorum omnium corroboracione extat observantia subsequuta, quæ, quatenus versaremur in dubiis, deserviret pro interpretatione. Gonzal. in reg. 8. Cancell. glos. 5. in princ. sub n. 86. vers. Et ideo observantia, Lotter. de re benef. lib. 2. dict. q. 47. n. 30. & in terminis annexionis ordinis dixit Rota in d. dec. 129. n. 2. coram Mantica. Observantia autem istius Ecclesie est, quod inter solos canonicos sacerdotes, qui assistunt choro, secundum turnum repartiantur hebdomadæ pro Missis majoribus celebrandis, & inter ipsos

sacerdotes tantum dividuntur distributiones ad hunc effectum ex massa communi assignatæ, absque eo quod de canonicis, qui non sunt sacerdotes, habeatur ob id ulla ratio, ut constat ex certificatione Magistri ceremoniarum, & punctatoris ac repartitoris chori dictæ Ecclesie, cui consonant testes pro eodem Dom Josepho examinati in processu fol. 179. Qui quidem testes deponunt ulterius, quod in dicta Ecclesia plures adfuerunt canonici, qui per plures annos non se promoverunt ad ordinem presbyteratus, & alii, qui nec etiam ad ordinem sacrum erant promoti, & alii, qui longo temporis spatio steterunt sine ordine sacro, & postea absque ulla coactione se ordinarunt, & nunquam perdidit aliquam fructuum partem. Iidem deponunt, quod aliqui fuerunt provisi absque eo quod haberent ætatem requisitam ad ordinem sacrum, & habuerunt pacificam possessionem, ac perceperunt fructus sine ulla dispensatione.

Ex hac igitur actuum frequentia, ac temporis diuturnitate rectè probatur observantia, seu consuetudo, secundum Barr. in l. de quibus, n. 23. ff. de legib. Alex. cons. 45. num. 2. lib. 2. Dec. cons. 493. numero 25. maxime observantia interpretativa, quæ non requirit 53 longi temporis præscriptorum, Lotter. de re benef. lib. 1. quest. 39. numero 159. cum seqq. & in terminis annexionis Ordinis Rota in d. decis. 129. n. 3. coram Mantica. 54

Nec potest dubitari, quin dicta observantia suffragetur, cum de ea Episcopus ignorantiam prætere nequeat, stantibus visitationibus, quas facere tenetur in Ecclesiis suæ Diocesis, sicut nec minus Capitulum, dum admittit ad possessionem, ad assistentiam chori, & ad participationem fructuum provisos non habentes ordinem sacrum, ac ætatem ad illum requisitam; quod certè non fuisset permittum, nec permitti poterat si ex lege fundatoris præbendæ haberent annexum ordinem presbyteratus; quia tales provisiones fuissent irritæ, ex dispositione Conc. Trid. in dict. c. 12. sess. 24. de reform. ibi: [Nec aliis in posterum fiat provisio, nisi iis, qui eam ætatem, & ceteras habilitates integrè habere dignoscantur, aliter irrita sit provisio.] 55

Qua responsione tollitur, quod versetur in facultativis, ita ut potuerit Capitulum eum talibus provisis mitius agere; quia non potest Capitulum, nec Episcopus derogare dispositioni Concilii, & eo minus super defectu ætatis, ut refert decisum Garc. de benef. part. 7. c. 1. n. 99. in fin. & n. 112. & notat D. Aug. Barbosa in Collectan. ad Concil. sess. 25. de reform. c. 5. n. 3. & quod Episcopus non possit, nec minus cum consensu Patroni, dispensare super defectu qualitatis Sacerdotii requisitæ in limine fundacionis, dixit Rota in dec. 446. n. 9. vers. maxime, part. 5. recent. & in dec. 680. n. 3. coram Buratto. 56

Hincque etiam patet nihil ob stare contrariam observantiam ex adverso præfensam, sive ea desumatur ex testibus per Capitulum examinatis, sive ex duobus actibus Capitularibus, sive ex Bullis Apostolicis præfentatis. 57

Nam quoad testes, qui sunt quatuor, & ex his tres sunt Ministrales dictæ Ecclesie, nihil concludunt, imò contradicunt dispositioni constitutionis dum dicunt, quod secundum dispositionem juris communis, sacri Concilii Tridentini, & Constitutionis Ecclesie, adest consuetudo, quod Canonici debeant ordinari ordine sacro, & quod recusantes possunt compelli per Capitulum, & inter compulsos agnoverant Dom Joannem de Sandoval, cum tamen constet, quod nec ex dispositione juris communis, nec Concilii Tridentini requiritur ordo sacer in collegiata, ex superius firmatis sub n. 2. & 4. Et quatenus esset intelligenda constitutio fundatoria 58

fundatoris pro annexione ordinis, deberet ordo esse sacerdotalis, non autem subdiaconalis, ut dicunt ipsi testes, quia Missa major non potest celebrari nisi à sacerdotibus; & ex testibus examinatis pro dicto Dom Josepho probatur D. Joannem de Sandoval sterisse sine ordine sacro usquequò ad legitimam ætatem pervenisset, & tunc suscepit ordinem subdiaconatus, steritque in Ecclesia spatio duodecim annorum donec obiit, absque aliqua amissione fructuum suæ præbendæ.

- 59 Unde, cum testes adducti pro Capitulo nihil concludant, & è contra testes dicti D. Josephi plenè probent repartitionem hebdomadarum, pro Missis majoribus celebrandis, fieri tantum inter sacerdotes canonicos, & in dicta Ecclesia plures adfuisse canonicos sine ordine sacerdotali, & aliquos sine ordine sacro, absque ulla amissione fructuum, & dispensatione, utpote:

Prædictus D. Joannes de Sandoval.

Item Fernandez de Villegas, qui solum fuit subdiaconus, & vixit canonicus spatio 40. annorum; & quamvis dispensaretur à residentia ob officium, quod habebat sanctæ Inquisitionis, non inde sequitur, quod esset dispensatus ab ordine presbyteratus, si eo egebat vigore foundationis.

Item Doctor D. Franciscus de los Rios, qui adeptus fuit possessionem canonicatus, dum 22. annum suæ ætatis agebat.

Item Doctor D. Joannes de Gareca, qui possedit canonicatum per sex annos absque ullo ordine sacro, & postea promotus fuit ad doctoralem Toleri.

Item Licentiatus D. Antonius Escuder, qui fuit canonicus per tres annos sine ordine sacro, & idem probatur de pluribus Racioneriis, ut in dicto processu, fol. 179. cum seqq.

- 60 Perneccesse dicendum est, quod hi testes sint præferendi, tum quia sunt sex, & sic numero plures. Farinac. de testib. q. 65. n. 106. & seqq. tum quia sunt magis qualificati, cum sint Doctores, vel Magistri, vel Canonici, vel Dignitates, seu Racionerii magis antiqui dictæ Ecclesiæ. Farin. ibid. n. 114. & in specie de Doctore sub n. 119. tum quia deponunt verisimiliora, ibidem sub n. 120. tum & etiam, quia sunt magis informati, & deponunt de rebus ad eosdem testes pertinentibus magis specificè, cum ratione & redditione causæ, nempe quia aliqui sunt punctatores, aliqui Magistri caeremoniarum, alii Hebdomadarii, & omnes de gremio Capituli, cum quo est controversia: idem Farinac. ubi supra, n. 165. & 170. & 172. & 186. ubi quod magis creditur testibus peritis quam non peritis.

- 61 Quantum verò attinet ad duos actus Capitulares, quibus Capitulum compellere conatus fuit canonicos ad suscipiendum ordinem sacrum, & quod idem servaretur in futurum ab eis qui de novo providerentur, dicitur quod imprimis ex illis probatur potiùs dictam constitutionem fundatoris vel non esse in usu, vel non importare annexionem ordinis, dum tunc temporis Capitulum voluit statuere super annexione ordinis sacri, & compellere eos, qui tunc prædicto ordine non erant insigniti.

- 62 Secundò respondetur, quod capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt jura singularium personarum ipsius capituli. Felin. in cap. cum omnes, sub num. 18. vers. 10. fallit, de constitut. & ibi Panormit. num. 7. vers. Venio ad secundum: & in specie, quod annexio ordinum spectet ad Episcopum cum consilio Capituli, statuitur per Concil. Trident. quando loquitur de Cathedralibus in d. sess. 24. de reform. c. 12. Imò quod Episcopus possit in hoc non sequi consensum Capituli, refert Piafec. in praxi Episc. part. 2.

cap. 1. num. 7. & cap. 2. num. 7. sequitur D. Barbosa in Collectan. ad Concil. Trid. in dict. cap. 12. sess. 24. de reform.

Terriò consideratur, quod dicti actus capitulares se referunt ad juris communis, & Concilii Tridentini dispositiones, quæ in Collegiatis non requirunt ordinem sacrum, ut supra fuit firmatum: & quatenus secundus actus capitularis se refert ad consuetudinem Ecclesiæ Toleranæ, pariter detegitur erroneus, quia etiam in Ecclesia Tolerana adsunt Præbendæ sine annexione ordinis sacri, quoties eas possidentes velint amittere medietatem distributionum, ultra quod non valet allegare consuetudinem Ecclesiæ Cathedralis in Ecclesia Collegiata, cum militet diversa ratio, consuetudo enim non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam; l. 1. §. si quis hoc interdictum, & ibi Bart. ff. de itiner. actuque privat. l. jus singulare, & l. quod verò contra, ff. de leg. Aretin. cons. 122. n. 4. Purpurat. cons. 522. n. 12.

Et eo minus quando, prout hîc, in loco contro-
verso adest consuetudo particularis; tunc enim ista
particularis est attendenda, cap. super eo 22. de censib.
& tenuit Rota in d. dec. 95. n. 3. & in dec. 419. n. 4. coram
Card. Cavelerio.

Quoad denique Bullas Apostolicas pariformiter respondetur non relevare; quia altera ipsarum, quæ
est Pauli Quinti, continet dispensationem dicti Joan-
nis de Sandoval, super defectu gradus Doctoratus.
Magisterii, vel Licentiatus requisiti ad consequendas
Dignitates dictæ Ecclesiæ, & in narrativa petitur ex
abundanti dispensatio super defectu ætatis requisitæ
ad aliquem ordinem sacrum, forsan dictæ dignitati
annexum, quæ superabundans narrativâ quoad
ordinem sacrum nihil ponit in esse, ut demonstrat
dictio illa, forsan, ut ex pluribus firmat Dom
Barbosa in tract. de dict. usufrequent. diction. 126.
Quod experientia docuit, cum dictus Sandoval
nunquam suscepit ordinem diaconatus, nec pres-
byteratus requisiti pro celebranda Missa majori,
prout suscipere debebat, si fundatoris constitutio,
de cujus observantia agitur, importaret annexionem
ordinis.

Alterâ verò Bulla Apostolica Clementis VIII. ema-
havit pro confirmatione decreti Capitularis, quo
cavebatur Portionarios debere per seipsos inservire
pro diaconis, & subdiaconis, vel dare aliam perso-
nam idoneam sub certa pœna; Pontifex verò, quia in
supplicatione sibi data pro dicta confirmatione obti-
nenda, narrabatur onus inserviendi per seipsos, in-
cumbere dictis Portionariis ex antiquissima consuetu-
dine & ab ipsa ferè foundatione, ut in processu fol. 130.
noluit confirmare dictum decretum in ea parte, qua
dabatur facultas inserviendi per substitutum, & hoc
summa cum ratione, quia supposito, quod ex anti-
quissima consuetudine Portiones essent subdiacona-
les, & diaconales, non poterant inservire per substi-
tutum, resistente dispositione Concil. Trid. in dict.
sess. 22. de reform. c. 4. & in d. sess. 24. c. 12. vers. Omnes
verò.

At cum ex superius deductis constet, talem anti-
quissimam consuetudinem non extare, corrumpit ejusdem
Bullæ dispositio, & ulterius est advertendum, quod
dicta Bulla loquitur de Racioneriis, non autem de
Canonicis, & observantia ad hoc ut relevet, debet
probari particulariter, & in specie in casu contro-
verso, Alex. cons. 6. per tot. lib. 5. Castrenf. cons. 340.
circa fin. vers. Superest, lib. 2. Rolan. cons. 80. n. 10. cum
seq. lib. 1. & non sufficit æquivoca, sed concludens
probatio requiritur, Abb. in cap. 2. in fin. de censib.
Ruin. cons. 104. n. 15. lib. 5. Rota dec. 120. n. 2. part. 2.
recent.

Quibus

68 Quibus sic positis nullius est momenti prorogatio termini petita per dictum Don Josephum in Capitulo, quando fuit ei notificatum, quod deberet se ordinare Ordine sacro, consentiendo quod post lapsum dicti termini suscepisset Ordinem sacrum: unde inferebatur, modò ipsum non posse venire contra propriam confessionem, ex l. generaliter, C. de non numerat. pecun. ibi: *Nimis est indignum, quod sua quisque voce affirmavit, id postmodum refringere velle.*

69 Siquidem hoc procederet quando dictus Don Josephus consensisset actui legitime per Capitulum facto, sed cum ex superius deductis sub n. 61 & 62. appareat Capitulum non potuisse facere decretum, cui dictus D. Josephus consensit, corrumpente decreto, corrumpit quoque consensus ejus vigore præstitus, ex adductis per Bec. in cons. 331. n. 50. vol. 2. & docet Rota apud Farinac. in posthum. decis. 586. per tot. vol. 2. maxime stante protestatione præcedente dicto consensui de non consentiendo, ut latè prof. quitur Vvesembec. consult. 4. n. 99. vol. 1. & in simili videmus confessione facta in qualibet materia, quæ si detegatur erronea (prout in præsentis potest per confitentem revocari) sibi non præjudicat, leg. non fatetur, ff. de confess. Anchar. consil. 291. num. 3. Dec. consil. 408. num. 5. Menoch. consil. 147. n. 29.

71 Idque procedit, si error sit in facto, siue in jure, Paul. de Castr. in d. l. non fatetur, Dec. cons. 51. n. 24. lib. 2. & eo ipso apparet de errore quorundam constare de veritate in contrarium, Al. x. cons. 102 sub n. 8. vers. Igitur idem, lib. 1. Aretin. cons. 14. num. 8. ante med. Rol. cons. 69. n. 48. in fin. & num. sequent. lib. 3.

72 Insuper est advertendum, quod sententia Vicarii non condemnat dictum Don Josephum ad suscipiendum Ordinem sacrum duntaxat, cujus susceptioni dicitur consensisse; sed declarat eum debuisse promoveri ad Ordinem Presbyteratus à die adeptæ possessionis præbendæ, quod nunquam petiit Capitulum, ut patet ex lectura processus, & sic potest etiam dici, quod dicta sententia, uti non conformis libello, & petitioni, sustineri non possit, ut probat textus in l. ut fundus, ff. commun. divid.

Toletana Naturalitatis.

Filius naturalis quis dicatur? Matrimonium validè contrahit, qui lite pendente super validitate alterius primò contracti, illud contraxit, si primum postea nullum declaratur, etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio proventientium.

VOTUM CXIV.

- 1 Casus proponitur decidendus.
- 2 Filius naturalis dicitur, qui ex soluto & soluta, & inter quos matrimonium esse potest, natus est.
- 3 Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda est vel inspecto conceptionis, vel nativitatis tempore, prout nato fuerit utilis.
- 4 Naturalis ut dicatur filius, non requiritur de jure Canonico quod natus sit ex concubinato.
- 5 Cap. cum in Apostolica, de sponsalibus, refertur.
- 6 Matrimonium secundum valet pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum.
- 7 Litis pendentia non impedit matrimonium contrahi.
- 8 Matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonii rectè contracti.

9 Matrimonium pendente lite super prioris validitate contractum, si illius nullitas evincatur, validum est.

10 Matrimonium contrahens secundum lite pendente super validitate primi, non dicitur attentare.

11 Filii habiti à patre ex puella soluta durante lite super validitate matrimonii cum alia nulliter contracti, legitimantur per subsequens matrimonium cum dicta puella contractum.

12 Cap. tua fraternitas, de sponsa duorum, refertur, & n. 15. intelligitur.

13 Interdictum Ecclesia ne Matrimonium contrahatur quibus modis fiat.

14 Matrimonium contractum contra interdictum Ecclesia validum est, nisi contineat decretum irritans.

16 Cap. cum in Apostolica, de sponsalibus, declaratur.

17 Cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit in matrimonium, quam polluit per adult. intelliguntur.

18 Cap. pen. eodem rit. exponitur.

19 Filii nati ex Matrimonio putativo, ad hoc ut legitimi sint censendi, bona fides saltem alterius conjugis requiritur.

20 Adulterii poena locum habet etiam si matrimonium fuerit nullum.

21 Filii suscepti ab uxore non sunt naturales, nec legitimantur per subsequens matrimonium.

22 Fictio juris pro veritate habetur.

23 Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum.

24 Naturalis filius in dubio potius presumitur quam spurius.

25 Filiis, ut sint legitimi, favet lex quantum potest.

26 Pro legitimitate in dubio pronuntiandum.

Veniente lite inter Franciscum del Rio, & Donnam Mariam Palomam super nullitate matrimonii idem Franciscus ex muliere soluta genuit filiam nomine Antoniam del Rio, quæ nata fuit diebus viginti tribus antequam matrimonium nullitatis sententia dissolutum fuisset, prout dictis diebus transactis nullum & invalidum fuit declaratum in Rota, data contrahentibus facultate, ut ad alias nuptias convolare, vel alium vitæ statum, quem maluerint, eligere possent. Hac facti serie supposita interrogatus fui an dicta Antonia del Rio durante nullo illo patris matrimonio genita ex muliere soluta, debeat ad omnes juris effectus naturalis reputari, vel spuria sit censenda. Et naturalem esse respondi, cum illi omnia convenient requirantur, quæ ad filiationem naturalem Doctores requirunt.

Est enim certa juris conclusio, naturalem filium generaliter illum dici qui ex soluto & soluta, & inter quos matrimonium esse potest, natus est, cap. innotuit 20. de elect. ubi n. 6. in collect. plures refero Doctores, l. 11. Tauri, l. 9. tit. 8. lib. 5. Recop. utrobique Regnicolæ, & citatis per me addo Robles de Salzedo de represent. lib. 2. cap. 11. n. 8. Basil. Pont. de matrim. lib. 11. cap. 2. n. 1. Melch. Phœbos Lusit. decisione 68. num. 6. Cardos. in praxi Judicum & Advocat. verb. filius, n. 7. Michael. Reinoso in observat. juris, observ. 4. numero 2.

Quæ quidem parentum in solutionis statu existentia ad filios naturales efficiendos sumenda est vel inspecto conceptionis, vel nativitatis tempore, prout filiis hujusmodi utilis fuerit. Ita per text. in l. qui in utero, ff. de statu homin. & in l. etsi servum §. Singenui ff. eod. & in l. nuper, C. de natur. liber. resolvunt Spin. in speculo testam. glos. 15. num. 118. & 119. Covar. de sponsalibus part. 2. cap. 8. §. 2. n. 5. Peregr. de fideicom. art. 24. n. 50. Azor.

Azor. *inst. moral. part. 2. lib. 2. cap. 13. quest. 3.* P. Molin. *de Justit. tract. 2. disp. 172. num. 40.* Sanch. *de matrim. lib. 8. disp. 7. num. 19.* Basil. Pont. *in simili tract. lib. 11. cap. 3.* Fachin. *controvers. lib. 3. cap. 50.* Melch. Phœb. *Lusitan. decis. 68. n. 12. part. 1.* citati per me *in collect. ad cap. Tanta, n. 31. qui filii sint legit.*

4 Nec ad hoc ut naturalis dicatur filius requiritur quod natus sit ex concubinato (cujus requisita referunt Farin. *in praxi crimin. part. 4. q. 138. à n. 8.* Robles de Salzed. *d. lib. 2. cap. 11. num. 7.* Rot. *dec. 254. p. 2. divers.*) nam licet jure civili aliud suaderi videatur, jus tamen Canonicum illi in hac parte prævalere debet, cum *in d. cap. tanta*, tale quid non requiratur. Ita Duen. *reg. 350. n. 11.* Covar. *d. §. 2. n. 4.* Card. Mantic. *de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 12. n. 6.* Peregr. *d. art. 24. n. 53.* Mieres *de majoratu, p. 2. q. 1. n. 6. & 7.* Azor. *d. c. 13. q. 8.* Trentacinq. *var. resol. lib. 1. tit. de legitimat. resol. 1. n. 5. & c. 6.* Emil. Gall. *de exception. tit. 4. p. 2. except. 27. n. 213.* Fular. *de substitut. q. 409. n. 126.* Melch. Phœb. *Lusit. dec. 68. n. 6 p. 1.* ubi dicit receptum jure Canonico, & ex totius orbis consuetudine, & ac consonare Ordinationem Reg. *Lusit. lib. 4. tit. 71. & apud Hispanos l. 11. Tauri.*

5 Unde si Antonia del Rio supponatur nata, prout verè est, ex parentibus inter quos de illo tempore matrimonium validè contrahi poterat, bene infertur illam pro naturali habendam: quod autem matrimonium validè contrahi potuerit, probat expressè text. *in c. cum in Apostolica, 18. de sponsalib.* in quo decidit Pontifex Urbanus III. quod matrimoniali lite pendente, si litigans ante sententiam judicis accipit aliam uxorem ignorantem facti, postea si feratur sententia de nullitate matrimonii, tenet secundum matrimonium, licet fuerit contractum pendente lite, sed viro debet injungi pœnitentia, & ut absteat à conjugate per tempus pœnitentiæ. Ex quo vulgò colligitur, valere secundum matrimonium pendente litigio super primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronuntiatum nullum, ut per Abb. ibi, *n. 3.* idem tenet Ruin. *conf. 150. n. 19. lib. 5.*

7 Bald. de Ubaldis *Perus. conf. 3. n. 11. tom. 1. inter consilia matrimon.* ibi: [Hic tamen non obstantibus contrarium dico, scilicet secundum matrimonium valere, & prolem esse legitimam, & hoc ideo, quia fuit à primo separata per sententiam, &c.] & *n. 13.* ibi: [Nec obstat pendentia litis, vel appellatio, quia illa non impedit matrimonium contrahi, cap. Cum in Apostolica, de sponsal. capite 2. de matrim. contracto contra interd. Eccles. quæ jura procedunt cum prima lis pendebat, & nulla sententia erat lata pro contrahente, & sic nullum habet colorem contrahendi; fortius enim procedunt in illo qui jam habet unam sententiam pro se, ut in casu nostro, &c.]

8 Anton. Cardos. *in praxi Judicium, & advocat. verb. Sacramentum, §. de Sacramento matrimonii, n. 36.* ibi: [Matrimonium contractum cum una valet pendente lite cum alia super matrimonio, seu sponsalibus, si primum matrimonium erat nullum, quia litis pendentia, seu matrimonium nullum non impedit validitatem secundi matrimonii rectè contracti, cap. cum in Apostolica, ubi Abb. *n. 3* & alii, de sponsalib. poterit tamen Judex illum punire pro arbitrio, quia matrimonium illud contraxit contra interdictum Eccles. cap. 1. 2. & 3. ubi DD. de matrim. contracto contra interd. Eccles. &c.]

9 Covar. *de sponsalib. part. 2. cap. 8. §. 1. n. 8.* Masc. *de probat. concl. 1023 n. 8.* ubi resolvunt matrimonium pendente lite super prioris validitate, si illius nullitas evincatur, validam esse.

10 Lancellor. *de attent. p. 2. cap. 4. limit. 17. & cap. 20. limit. 18. & p. 3. cap. 24. q. 17. n. 2.* in quibus locis tenet

matrimonium secundum lite pendente super validitate primi matrimonii contractum, validum esse, & prolem legitimam, quando postea primum matrimonium declaratur nullum: & præcipuè *d. p. 2. cap. 4. limit. 17. à n. 3.* ita in materia eleganter discutit: [Quamvis autem contrahens matrimonium, ut præfertur, lite pendente non dicatur attentare, & consequenter actus non revocetur, incidit tamen in pœnam extraordinariam, de qua in d. cap. cum in Apostolica, & in cap. tenor, de re judic. ubi Abb. *n. 9.* præfertim quod conjugibus inhibetur, ne invicem reddant debitum, aut alios actus matrimoniales attentent, ut sentit etiam Ruin. ubi suprâ, & expressè Imol. per eum allegatus in *conf. 125. incip.* In causa quæ vertitur, cui subscripsit, & multis comprobavit Angel. de Castro, de quo in 1. vol. consiliorum matrim. *conf. 31. incip.* Quia ego Angelus: à quorum opinione nec etiam videtur dissentire Andr. Barbat. in *consil. 9. Viso, n. 4. & seq. lib. 2. & sequitur Dec. conf. 163.* In causa, sub *n. 7. col. 4. in fine, vers. tertio* respondetur: & ita debet intelligi quod aliàs simpliciter dicunt Doctores, quod lite, vel appellatione pendente super validitate primi matrimonii, non licet ad secundum matrimonium transire, prout videtur text. & ibi notat expressè Abb. in *cap. tua, n. 3. extra de sponsa duor. videlicet quod non licet impune ad secundam transire, non autem quod matrimonium in se non sit validum, si primum declaratur nullum, ut dictum est. Quam limitationem ampliando intellige, ut non solum procedat respectu actus ipsius matrimonii, sed etiam respectu effectuum ab ipso matrimonio provenientium, prout est legitimatio filiorum, quæ fit per subsequens matrimonium; talis enim legitimatio dicitur valida, etiam si dicti filii essent concepti lite pendente, ut tradit Port. Imol. in *conf. 35. vers. nonò, lib. 4.* post Paris. *conf. 13. lib. 2. n. 24. & conf. 15. col. 1. n. 2.* eodem lib. & faciunt quæ ponit Bald. in præallegato loco inter consilia matrim. *conf. 3. n. 11.* ubi principaliter disputat, an filii nati ex matrimonio (lite pendente super primo) contracto essent legitimi, & concludit secundum matrimonium valere, & prolem legitimam fore, &c.]*

Et hæc est vera opinio: sed obstare videtur text. *in 12 cap. tua fraternitas 4. de sponsa duor.* ibi: [Hoc arbitramur agendum, ut si amodò in tali casu, duxerint appellandum, eis in Ecclesia publicè interdicas ne ante decisionem causæ aliud contrahant matrimonium: & si contra interdictum Eccles. publicè factum venire præsumperint, matrimonium tam præsumptuosè contractum poteris irritare, &c.] Ex quo videtur colligi matrimonium contractum contra interdictum Eccles. esse irritum.

Verùm pro genuina hujus text. intelligentia præmittendum est, interdictum Eccles. tribus modis fieri, per legem, per judicem, & per parochum: per legem fit quæ certis temporibus nuptias prohibet, de quibus *in cap. non oportet, el. 2. 33. quest. 4. & in cap. capellanus, de feriis.* Per judicem quando pendente super matrimonio lite, vel illud, vel aliud contrahi specialiter interdicitur, *cap. tua nos, de sponsa duor. cap. primo & ult. de matrim. contracto contra interd. Eccles.* Per parochum, cum aut impedimentum denuntiatur illi, aut probabilis est ejusdem suspicio, *cap. cum inhibito, in princ. & in §. sanè, de clandest. desponsat.* In his omnibus casibus matrimonium contractum valet, quia prohibitio non dirigitur in ipsam matrimonii substantiam, sed in accidentia, quod tunc fit cum non simpliciter, & absolute matrimonium prohibetur inter aliquos, sed ex circumstantia modi, temporis, aut loci; tunc enim nisi flex habeat decretum irritans, actus valet: sed lex quæ prohibet matrimonium contrahi contra interdictum Eccles. solum tempus videtur prohibere

hibere, & non habet decretum irritans, ad quod respexit Sanch. *de matrim. l. 7. disp. 2.* dum cum communi tenet matrimonium contractum contra interdictum Ecclesiæ valere, nisi contineat decretum irritans faciens specialem mentionem matrimonii.

15 Quare intelligere debemus *d. cap. tua fraternitas*, de irratione mentionem faciens, vel loqui de interdicto Pontificio, nomine Pontificis facto, vel de irratione quoad cohabitationem, non quoad vinculum, juxta doctrinam gloss. *verb. irritum, in c. ad dissolvendum, de despons. impub. & verbo poteris irritare, in d. c. tua fraternitas.* Et quidquid sit, nullibi constat aliquod interdictum Franciscus de Rio factum fuisse, nec inhibere ne aliud contraheret matrimonium.

16 Secundò non obstat *d. cap. cum in Apost. ibi*: Et sic falsitate suggesta quandam aliam facti nesciam copulare præsumpsit, &c. dum videtur supponere mulierem, cum qua villicus secundum contraxerat matrimonium, prioris notitiam non habuisse, super ejus validitate controvertatur in judicio, & sic ignorantiam in causa fuisse, ut secundum matrimonium validum foret, sequuta prioris nullitate. Quia responderetur secundum matrimonium validum semper esse, tam si illud contrahens sciret, quam si ignoraret aliud prius contractum, ut videtur sentire gloss. *verb. remanere, in d. cap. cum in Apostolica*, scientiæ tamen & ignorantie distinctio eo casu deserviret, si prius matrimonium validum foret: nam si quis vivente prima uxore contraheret cum secunda hoc ignorante, si prima moriatur, poterit cogi cum secunda vitam agere, data tamen mulieri ad discedendum facultate, *cap. 1. & cap. veniens, de eo qui duxit in matrim. quam polluit per adulter.* secus verò si cum secunda conscia primæ viventis matrimonium contraheret, *c. ex litterarum, cap. cum haberet, eod. tit.*

17 Sed mirum est cur Pontifex, *in d. c. 1.* judicat matrimonium inter eos, inter quos legitimus consensus non fuit, & quare cogat virum in hoc conjugio permanere quasi matrimonio alligatum, mulieri verò quasi liberæ divertendi licentiam faciat. Ad quem nodum dissolvendum ego existimo in eo text. & similibus perfici matrimonium ex consensu olim expresso invalidè, cohabitatione tamen continuato, non ut à principio consensus præstiri, sed ut ex nunc quasi tempore remoti impedimenti exprimeretur. Quandocumque enim agitur sive de matrimonio, sive de quocumque alio contractu celebrando, qui certam verborum formam non requirat, sed naturali consensu perficiatur, si semel consensus sit expressus, & propter impedimentum juris non possit effectum, sortiri, & actus statim valeat, sublato impedimento ex vi prædicti consensus, qui perseverat, actus perficitur, quoniam verum est dicere in eo actu reperiri consensum, qui per actum multum rectè significatur, ut probant text. & ibi Barr. *in leg. ult. ff. de rebus eorum*, Menoch. *de arbitr. casu 161. n. 70.* Nec refragatur text. *in c. pen. eodem tit.* de eo qui duxit in matrim. quatenus videtur requirere novum consensum. Quia responderetur, ibi novum consensum appellari scientiam impedimenti sublato cum perseverantia prioris, quia novum ex tunc matrimonium facit: ideo autem fit facultas mulieri ad recedendum *in d. cap. 1.* quia antequam sciret impedimentum sublato, consensus non sufficiebat, ut cum primum scivit, potuit recedere, & consensum revocare: maritus autem in pœnam non potest, uterque tamen si per diem cohabitaverit, impedimento sublato scienter matrimonio alligatus manet.

19 Ex quo patet ignorantiam, & bonam fidem in hac materia requiri & necessariam esse eo casu, quo secundum matrimonium fuisset nullum, data prioris validitate, ad hoc enim ut filii ex dicto secundo matrimonio

nulliter contracto legitimi censendi sint, bona fides saltem alterius conjugis requiritur, juxta terminos, *c. ex tenore, qui filii sint legit.* & quæ resolvunt citati per me *in coll. ad d. c. 2. n. 4. eodem tit.* non sic quando secundum matrimonium ex invaliditate prioris validum & legitimum remaneret, ut dixi.

Tertiò etiam non obstat *l. 8. 1. Tauri*, ubi Ant. Gom. 20 *n. 48.* cum qua concordat *l. Regia Lusit. lib. 5. tit. 26.* ubi Parens meus, quem non minùs naturæ, quàm doctrinæ meæ revereor auctorem, quatenus decidit adulterii pœnam locum habere etiam si matrimonium fuisset nullum, & putativum, cum traditis à Tirac. *de jure mariti gloss. 8. n. 245 & seqq. Farin. in praxi crimin. q. 141. n. 62.* D. Barb. *in l. 2. ff. solut. matr. in princ. p. 1. n. 95.* quia responderetur leg. in illam fundari in eo quod mulier quantum ex se fecit actum illicitum, & à jure reprobato, ac per consequens delictum commisit tali pœna puniendum.

Quartò non obstat *d. cap. tantà, qui filii sint legit. in vers. si autem vir vivente uxore*, dum probat filios 21 susceptos à marito ab alia quàm ab uxore sua vivente, non legitimari per subsequens matrimonium contractum cum eorum matre post primæ uxoris mortem, quia verè sunt spurii, per quem text. ira resolvunt Menoch. *de præf. l. 4. præf. 81. n. 22.* Peregr. *de fideicom. art. 24. n. 49.* Cutier. *præf. lib. 2. q. 105. n. 9.* Rota *dec. 191. n. 2. p. 1. recent.* ex quo datur intelligi, dictam Antoniam uti filiam durante matrimonio extra illud habitam, non naturalem, sed spuriam esse. Responderetur enim matrimonium illud, quod aliàs toto eo tempore putativum fuit, in prolatione sententiæ nullitatis fuisse declaratum nullum, non ex tunc, sed usque ab initio; & ideo cum revera nunquàm extaret, non potuit impedire quin filius dicatur genitus à soluto, qui aliquo valido matrimonio tunc temporis tenetur, non juris fictione, qualis est filios à tempore natiuitatis legitimos reputari, quæ nihilominus pro veritate habetur, ut post Barr. *in leg. si maritus, §. legis, ff. ad leg. Jul. de adulter. & in leg. mercis, ff. de verb. signif.* Menoch. *conf. 174. n. 107.* Fusar. *de subst. q. 409. n. 28.* sed verè, & realiter, ut patet.

Quod tanto magis sine difficultate procedit, si ex 23 eo quod secundum matrimonium valuit, habita exinde prioris nullitate, ut supra dixi, filii pendente lite ex secunda uxore geniti, legitimi sunt habendi, cum dicatur nasci de legitimo matrimonio procreatus ex matrimonio à jure approbato, vel non improbato; legitimum enim dicitur à lege approbatum, vel toleratum, *l. legitima, & ibi DD. ff. de pactis*, necessariò sequitur filios medio tempore ab eo susceptos ex muliere soluta antequam secundas contraheret nuptias, naturales esse.

Et quatenus circa naturalitatem Antonie aliqua 24 oriri possit difficultas, quæ dubiam ac turbidam redderet materiam, stante hujusmodi dubio potius eam præsumere debemus naturalem quàm spuriam, juxta opinionem Baldi *conf. 448. Queritur in primis, n. 4. lib. 1.* Cravet. *in suo celebri consil. 138. n. 1. & consil. 166. n. 1. & 4.* Barret. *conf. 117. n. 9.* Cov. *de spons. p. 2. c. 8. §. 3. n. 1.* ibi: Potius verò præsumitur naturalis, quàm spurius, ne præsumamus factum, aut qualitatem necessariam ut quis dicatur spurius, quæ à natura non inest, &c. Melch. Phœb. *Lusit. dec. 68 n. 10 p. 1.* ibi: Illud etiam observandum quod in dubio filii præsumuntur naturales, non verò spurii, nec illegitimi, ex Angel. per text. ibi *in leg. liberorum, ff. de his qui not. infam.* Alciat. *de præf. reg. 13. præf. 1. n. 12.* &c. Rot. *decis. 319. n. 15. p. 5. recent.* ibi: Prout non facit non fuisse justificatum Andreæ natum esse ex soluto & soluta, quia sic de jure præsumitur, Rot. *dec. 802. n. 2. & seq. p. 2. divers.* &c. Eadem Rot. *dec. 360. n. 16. d. p. 5. recent.*

ibi : Nec est opus probare Hottam fuisse naturalem, non autem spuriam, quia in dubio præsumitur naturalis, non autem spuria. *Aym. conf. 169. num. 1. Rimin. jun. conf. 187. num. 107. cum seqq. Thesaur. q. 83. num. 2. lib. 2. Barz. dec. 91. num. 1. ubi de magis communi, &c.*

- 25 Nam sicut lex in quantum potest favet filiis ut sint legitimi, *Dec. conf. 152. sub n. 1. vers. & quia lex,*
 26 *Rot. dec. 201. n. 41. & dec. 264. n. 13. p. 5. recent.* Ita debet favere filiis, ut in dubio potius sint naturales, quam spurii, cum hi à legitimitate excludantur, illi verò ei magis accedant, pro qua in dubio pronuntiandum esse docet *Fasar. de substit. q. 409. num. 106. versic. 1.*

*Toletana Congregationis sanctissimi
Sacramenti.*

In Sede nullus permittendus est sedere in Ecclesia quando sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum in ea discoopertum est Parochus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non verò in sede, etiamsi ibi sanctissimum Sacramentum non sit manifestum.

V O T U M C X V.

- 1 *Casus proponitur.*
- 2 *Lis introducta.*
- 3 *Sedere in sede in presbyterio nullus potest præter Episcopum Diocesenum.*
- 4 *Presbyter, qui cum Diacono & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato.*
- 5 *Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede.*
- 6 *Probatur ex fide data à Magistris Cæremoniæ.*
- 7 *Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede.*
- 8 *Cæremoniale Episcoporum est liber authenticus.*
- 9 *Audacia est sedere cum ante Tribunal Dei stamus.*
- 10 *Humilitas apud Christianos non dedecorat, sed ornatur.*
- 11 *Honor qui debetur Regi, tribui debet Divino, qui est Rex Regum.*
- 12 *Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet.*
- 13 *Eucharistia Sacramenti admirabiles effectus.*
- 14 *Eucharistia divinis Sacramento abutentes severissime puniendi.*
- 15 *Vicarius Monialium ad sedem habendam quo juvetur medio.*
- 16 *Parochiam non minus quàm decem distincta domus & familia facere possunt.*
- 17 *Parochialitas de jure non præsumitur.*
- 18 *Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diocesi.*
- 19 *Substitutus, seu Vicegerens, aut delegatus, non habet eandem prærogativam, quam principalis, seu delegans.*
- 20 *Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi.*
- 21 *Locumtenentes, seu Vicerectores suis principalibus in reverentialibus non adequantur.*
- 22 *Curatus in sua Ecclesia debet sedere in scamno, non autem in sede.*

Postquam Venerabilis Congregatio mancipiorum Sanctissimi Sacramenti à bonæ memoriæ Equite de Gratiis fundata & dotata desideratam reportavit victoriam in lite, de qua mentio fit supra in voto 76. Pater Vicarius Monialium in quarum Ecclesia ex fundatione & dotatione sita est dicta Congregatio, immemor humilitatis minoritæ, quam professus fuit dum sancti Francisci habitum suscepit, intentavit, non sine omnium admiratione & multorum scandalo, quod in actu celebrationis festivitatum dictæ Congregationis, & dum solemniter celebratur Missa, & prædicatio ad Populum habetur, discooperto semper in Altari majori decenter ornato Sanctissimo Sacramento, sedere posset in sede majestuosam in Presbyterio Altaris majoris ex parte Evangelii, quando omnes in scabellis sedent, nec aliquis unquam fuit tam audax qui in præsentia divinis Sacramenti aliam sedem occupare præsumeret.

Lite in judicio super hac re deducta, & injuncto mihi onere à devota hac Congregatione, ut meam sententiam liberè proferrem, cum præsupposito quod hætenus nec in hac, nec in aliis Congregationibus hujus oppidi visus fuit unquam, qui talem Præfecturam intentare, aut se indiscretè exaltare velleret, respondi nequaquam permittendum dictum Vicarium scandalosam hanc introducere novitatem, sed illi modis omnibus resistendum, ex sequentibus.

Primò, quia in presbyterio nullus præter Episcopum diocesenum in sede potest sedere, ita ut nec presbyter, qui Missam cum Diacono & Subdiacono cantaturus est, sedere possit nisi in scamno oblongo decenter ornato ex parte Epistolæ, ut statuit Cæremon. Episcoporum. lib. 1. tit. 13. de sedibus Episcoporum.

Secundò, quia etiam Parochialis Rector in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede, ut censuit Sacra Congreg. Rituum in *Turritana*, 14. Februar. 1632. cujus memini de officio, & potest. Parochi, cap. 10. n. 5. in fine, in noviss. & in sum. Apostol. decis. collect. 52. n. 61.

Tertiò, quia ita fuit decisum per Magistros Cæremoniarum hujus oppidi Matritensis, ut constat ex fide in actis exhibita.

Quartò, quia sic petit reverentia, quæ tanto debetur Sacramento, & in cujus præsentia deberemus semper genua flectere, & cum humilitate stare, ut optimis rationibus, & pro discursu probat Doctor Dom Franciscus Bermudez de Pedraza, Canonicus & Thesaurarius sanctæ Ecclesiæ Granatensis in sua *historia Eucharistico*, p. 2. c. 9. in princ. ibi : *Qualquier Iglesia donde reside Christo nuestro Señor Sacramentado, es su palacio, y quando esta manifestado en su cortina, nadie puede tener silla en su presencia, solamente al Obispo vestido de Pontifical la permiten las leyes de la Iglesia en el Ceremonial Romana feria quinta in Cæna Domini, fol. 410. y en el Ceremonial de los Obispos, lib. 2. cap. 23. y es libro autentico, cuyas derisiones obligan en materias de ceremonias y culto divino, dize Gratiano discept. 111. n. 7. & disc. 298. n. 28. y por el se permite à los Obispos tener silla delante de Christo nuestro Señor Sacramentado, y no absolutamente, sino celebrando de Pontifical, de donde sala la consecuencia legal. Luego otro ninguno Christiano, que no sea Obispo, y este vestido de Pontifical puede tenerla. Y fuera deste caso ni Obispo, ni Arçobispo, ni Cardenal, ni el mismo Legislador el Summo Pontifice tiene silla, sino una silla raxa, &c. Et Paulò inferius, capite 10. ibi : *Poner silla en presencia de Christo**

Christo nuestro Señor Sacramentado, es ropa de contrabando, esta prohibida por leyes de la Iglesia, no se asienta el Rey en silla, luego no la puede poner el subdito, si no quisiere parecer mayor, o mostrar mas singularidad, cosa que simboliza mucho con el delito de Lucifer, quiso con elevacion y soberbia poner silla a par de Dios, y le castigó Dio con privarle de la que tenia en el Cielo, y ponerle en los calabozos del infierno, y dale vaya san Bernardo *serm. secundo de verbis Isaia, cap. primo & decimoquarto*. Impio tu te atreviste a sentarte junto al Trono: el hijo de Dios es el que esta sentado en el Trono, el Dios de Sabaoth: sola la Trinidad esta sentada, los Seraphines estan en pie, y este Trono Magestuoso que vió Isaías, representado la soberbia de Lucifer, añaden los Santos, que fue representacion del Santissimo Sacramento del Altar, y doctrina de la veneracion grande con que los Angeles estan en su presencia en pie, y no sentados, enseñando a venerar la sacra Eucharistia, para que se corra el hombre, que es de inferior naturaleza de estar en su presencia irreverente, &c. Et infra: Pues no es de menor nota para los Angeles (que estan en pie venerando a su Rey Christo nuestro Señor Sacramentado en el solio Real de Altar, temblando de reverentes, como canta la Iglesia, Tremunt potestates, ver que la hormiga del hombre tenga vanidad para tomar una silla en su presencia. Bien merecia su irreverencia que hizieran los Angeles con ello que Christo Señor nuestro mando hazer con aquel convidado discortes que sin traer vestido de boda se sento a la mesa, attado de pies y mano, le mando meter en el calabozo de los infernos, o que por los menos le dieran la reprehension que dio al otro convidado que mui vano sento en cabecera de mesa: y no pudiendo la bondad de Christo nuestro Señor tolerar su descortesia, increpado la vanidad de aver tomado el primer asiento, le dixo Luca *cap. decimoquarto*, hombre que se exalta sera humillado y el que se humilla sera exaltado. Eran, dize san Juan Chrysostomo *homil. 44 in cap. vigesimum tertium Matthai*, los Judios muy amigos de primeros asientos y cabeceras de mesa, y enfadado Christo Señor de su liviandad, la reprende, &c. Et demum vir iste doctus imitatur verè illos, qui primas sedes quarunt, & de præcedentibus in sedendo controvvertunt in præsentia Sanctissimi Sacramenti, his verbis: Temamos no se canse Dios de oyr nuestras liviandades y de ver nuestras irreverencias, y nos embie con una enfermedad a la casa de la muerte y no a descansar, sino a llorar enteramente nuestros descuidos. Hactenus Pedraza.

- 9 Illud Christiani maximè attendere debent, quod dum divinissimi huius Sacramenti præsentiam petunt, illic tanquam rei sistunt etiam, humiliter peccatorum suorum veniam petere debent. Cum ante Tribunal Dei stamus, ait Card. n. Petrus Damianus *opusc. 39. cap. 2.* audacia est sedere: maximè decet Christianæ humilitati in Sanctos reverentia, quanto magis in Sanctissimam Eucharistiam. Apud Christianos (non semel pronuntiabat Ferdinandus II.) humilitas non dedecorat, sed ornat. Et Alphonsus Castellæ Rex sapiens, l. 2. tit. 4. part. 1. dicebat que la honra que los homes fazen al Rey, deven fazer a nuestro Señor JESU CHRISTO, que es Rey sobre todos los Reyes, y Señor de los Cielos y de la Tierra. Et in l. 61. ejusdem tituli, & part. 1. addit hæc verba: Deven fazer reverencia, y humildad la mayor que pudieren, è todo Christiano que esto no fiziere, erraria mucho contra Dios en la Fé, e daria mal exemplo de si, &c. U de Prædicator dum coram Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento Populo verbum Dei exponit, capite discooperto prædicare debet, ut censuit Sacra Congreg. Rit. in Ciennem nona Decembris 1628. de qua meminit Pez Barbosa *Vot. decis. Pars I I.*

draza d. tr. de historia Eucharistica, part. 2. cap. 5. in fine.

Accedamus igitur magna cum reverentia & humilitate ad hoc Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum. Rei sumus, peccatores sumus, veniam delictorum nostrorum petere profundissima cum humilitate debemus, tanto enim remedio salutis nostræ egemus; est enim, ut inquit Bernard. agris medicina, peregrinantibus via, debiles confortat, valentes delectat, languorem sanat, per hoc homo mansuetior fit ad correctionem, patientior ad laborem, ardentior ad amorem, sagacior ad cautelam, ad obedientiam promptior, ad gratiarum actionem devotior: referunt Canis. in libro de Eucharistia, paragraph. nono, Campan. in diversor. juris Canon. rubr. 12. capite 7. numero 28.

Meminerint tales irreverenter se habentes in præsentia huius divinissimi Sacramenti, vel ad illud in peccato accedentes, ne indignè sumant, aut eo abutentes, iudicium sibi manducare, & sententiam contra se reportare, quasi non bene sentientes de existentia summi Dei sub speciebus panis latenter occulti ad salutem, & ad condemnationem perpetuam se hominibus manducandum tradentis: contra istos, qui sacra Eucharistia detestabiliter utuntur, etiam indignè eam sumentes, exclamare liceat. O indignum facinus! eò ergo processit hominis furor, ut quod dæmones ipsi verentur, credunt, & contemiscunt, quod ipsi dæmones aspicere non audent, homo dæmone ipso, quantum ad hoc, peior fiat, ut sacrosancta esca, & potu vitali, cœlesti alimonia, pane vitæ, esca vitæ, vita ipsa, poculo æternæ salutis, convivio Dominico, viatico tuto peregrinationis nostræ, Paschate Christianorum, Manna abscondio, pane Cœli, pane Angelorum, Sacramento Sacramentorum, spe salutis æternæ, salute nostra ipsa, irreverenter & indignè abutatur. O bone JESU, iterum Judam, adhuc satellites, & carnifices crucifigentes! quam verè scriptum est, Miserationes tuæ super omnia opera tua.

Sed videamus quo fundamento Vicarius præminentem sedem in presbyterio sibi dandam esse dicendum Divina celebrantur officia, & festivitates fiunt juxta nobile nostræ Congregationis institutum. Argumentatur pro Vicario Advocatus formans quendam syllogismum à veritate penitus aberrantem, sic arguit: [Vicarius Monialium est illarum parochus, eo quod illis Sacramenta administrat. Atqui parochus in sua Ecclesia omnibus præcedit, & in sede majestuosus in plano presbyterii, vel Ecclesiæ sedere debet. Ergo similiter Vicarius eodem sedendi privilegio, & præminetia gaudere debet.]

Majorem Advocatus adversarius probare intendit ex eo quod sit Vicarius Parochus Monialium; sed hoc omni prorsus caret juris fundamento, quia ad hoc ut Vicarius Parochus diceretur, necessariò requirebatur ut populum intra certos limites haberet, quodque beneficium Curatum haberet, in eoque provisorius & canonicè institutus fuisset, & animarum curam proprio nomine ac titulo exerceret; nec monasterium dictarum Monialium appellari potest Parochialis Ecclesia, quia caret Parochianis; non minùs enim quam decem distinctæ domus, & familiæ parochiam facere possunt, quæ municipia appellantur, cap. unico, l. 10. q. 3. Carat. de jurib. parochialib. tit. 1. c. 3. in fine, Pacian de prob. lib. 2. cap. 31. num. 33. necnon alia requisita concurrere debebant, sine quibus nulla Ecclesia dici potest parochialis, juxta resolutionem Rotæ *decis. 52 part. 2. diversor. & decis. 380. à n. 11. p. 5. recentior.* & coram Duran. *decis. 433. num. 1.* Et demum Vicario incumbit

bit probare omnia requisita hujusmodi habere, cum parochialitas de jure non præsumatur, Bellam. dec. 67. Rot. dec. 258. n. 5. part. 5. recent. & dec. 300. num. 5. part. 3. etiam recent.

- 18 Minor verò videtur probari ex quo parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua diœcesi, & loco Imperatoris & Regis ibidem habetur, cap. duo, 23 q. 4. Abb. in cap. 1. n. 28. de dolo, & contum. & in cap. Venerabilis, n. 19. de elect. Theodos. de Rubeis apud Stephan. Gratian. discept. for. tom. 2. cap. 298. n. 88. vers. denique, cum aliis citatis per me de officio, & potest. parochi, cap. 9. n. 3. cum seq. Sed hæc minor jure fundamentum non habet, nec defendi potest ex seqq. Primò, quia ut dixi num. præcedenti, iste Vicarius non est parochus, nec ad eum pertinent præminentia, & prærogativæ parochis titulatis & canonicè institutis debitæ. Secundò, quia Monialium Vicarii sunt amovibiles, & Religiosi per privilegia Apost. immediatè Sedi Apost. subiecti, sub cujus protectione degunt, & illud ministerium exercent tanquam substituti & Vices gerentes suorum Prælatorum, & isti ab eadem sancta Sede per viam exemptionis ab Ordinariorum jurisdictione gubernativam potestatem obtinent, unde respectu honoris, & præcedentiæ nunquam substitutus, seu Vicesgerens, aut delegatus eandem habet prærogativam, quam principalis, seu delegans. Dec. in cap. sanè, el. 2. n. 12. & 13. de officio deleg. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. glos. 5. §. 9. n. 102. & 103. Mastrill. de magistratib. lib. 5. cap. 15. n. 61. Ponte decis. 15. n. 8.
- 20 Tertiò, quia licet Vicarius generalis Episcopi vices illius gerat, & tanquam caput eo absente honorari, & præferri debeat, nihilominus præminentia Sedis, & in quocunque alio, quod præstatur honori, & dignitati Episcopali, nullo modo succedere potest. Menoch. conf. 257. n. 73. vol. 3. ibi: [Non enim in Vicarium transeunt reverentialia, ut respondet Federic. de Senis in conf. 302. alioquin sequeretur, quod ea omnia, quæ præstantur honori & dignitati Episcopali, essent tribuenda Vicario, quod omnino falsum est, &c. Michaël Perro Manrique in tract. de præcedent. Eccles. q. 1. n. 28. secus autem, ait, est dicendum reverentialibus, in quibus clarum est non posse Locumtenentes, seu Viceratores & substitutos suis principalibus adæquari.] Quattò, & ultimò, quia in his propriis terminis Parochi, qui in propria Ecclesia operantur sedem habere, declaravit Sacra Congregatio Rit. in d. Turritana, 14. Februarii 1632. in hæc verba: Curatus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede, cujus memini de officio, & potest. parochi, d. cap. 9. n. 5. in fine, in noviss. impress. & in sum. Apostolicarum dec. collect. 552. n. 62. Quæ procedunt eo casu, quo non est patenter expositum divinisimum Eucharistiæ Sacramentum: si verò exponatur, nullus juxta suprà adducta potest coram eo sedere in sede.

Granatensi libelli.

Blasphemus hæreticalis, qui libello famoso à se publicè fixo diris ac malè precantibus insultationibus, sacrilegaque impietate Deiparæ virginitatem lacerabat, alia intentione quàm illam lædendi, quibus debeat puniri poenis?

VOTUM CXVI.

SUMMARIUM.

- 1 Libelli famosi contra Deipara virginitatem tenor.
- 2 Libellus post intempestam noctem defixus, & inventus.
- 3 Rumor quod Eremita quidam libellum hunc fixisset.
- 4 Eremita in carcerem detruditur, & ejus confessio refertur.
- 5 Eremita aliquando ad qualibet nefanda perpetranda audaciores inveniuntur.
- 6 Auctores nominantur, qui hac de re scripserunt.
- 7 Hispania Christiana Religionis observantissima, & hæreticis infestissima.
- 8 Blasphemia hæreticalis qua?
- 9 Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur?
- 10 Blasphemia cum sunt adeo enormes, pro eis debet capitis poena imponi.
- 11 Blasphemi pessimæ qualitatis, enormissimam & horrendam blasphemiam dicentes, etiam in sancti Officii Tribunalibus mortis poenam incurrunt.
- 12 Libelli famosi auctor capitis poenam incurrit.
- 13 Libellus graves injurias & opprobria in Principem dirigens, utique faceret ejus auctorem in crimen læsæ majestatis incidere, & ita in poenam ultimi supplicii.
- 14 Delictum ob aliud delictum non minuit poenam.
- 15 Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici.
- 16 Delictum adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum.
- 17 Poena regulariter debet esse culpa consentanea, nisi intervenierit causa.
- 18 Utilitas communis sapius efficit, ut justæ & rigorosæ jurisprudentiæ limites transilientur.
- 19 Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus.
- 20 Furiosi ob fati infelicitatem culpa liberi existunt.
- 21 Vasanum, qui percussit Regem Catholicum, imperavit Regina ejus uxor laqueo suspendi.
- 22 Libelli publicatio ab ejus auctore non processit ex animo, aut intentione errandi in fide.
- 23 Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem.
- 24 Juramento, & declarationi injuriantis standum est, quod injuria non fuerit illata animo injuriandi.
- 25 Simulatio animi melius cadit in verbis, quàm in factis.
- 26 Confessio rei cum qualitate ex defectu intentionis est admittenda.
- 27 Præcipuè cum non adsunt alia indicia animi suspecti.
- 28 Causa delictorum materialis in voluntate consistit.
- 29 Maleficia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt.
- 30 Maleficia magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus.
- 31 Delictum animadverti non potest ubi deest voluntas, animusque offendendi.
- 32 Voluntas est qua peccatur, & delinquitur.
- 33 Animus bonus in re mala dimidium est mali.
- 34 Intentio bona pravi medii malitiam minuit.
- 35 Dolus verus ubi deficit, poena capitalis imponi non potest.

- 36 Culpa nulla, quanquam lata, do l o non aequiparatur ubi de pœna mortis agitur.
- 37 Verba hereticalia regulariter secum afferunt prava intentionis præsumptionem.
- 38 Præsumptio male intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones.
- 39 Animus & intentio per indicia & conjecturas probatur.
- 40 Præsumptio, quæ ex ipso facto, & verborum qualitate emanat, per alia fortiora superatur.
- 41 L. si quis testibus, C. de testibus, procedit adversus fiscum.
- 42 Præsumptio ex bona, vel mala origine, seu descendencia sumitur.
- 43 Vitium quod est in radice naturali, transit ad posteriores.
- 44 A Fide non retrahuntur nisi parentibus infectis orti.
- 45 Hæresiarcha quis dicatur?
- 46 Dogmatista, & hæresiarcha quando ad reconciliationem admittantur.
- 47 Apostata à Fide quis dicatur.
- 48 Apostata à Religione non punitur in sancti Officii Tribunalibus.
- 49 Actus nullus interior, quamvis horrendis, hæresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia intellectu deficit.
- 50 Hostiam sacram conculcans sine errore intellectus non est hæreticus.
- 51 Hæretici formales admittuntur & reconciliantur si ante testium publicationem peccatum suum confiteantur, & ad pœnitentiam reducantur.
- 52 Ecclesia nunquam claudit gremium redeuntium.
- 53 Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabularum pœna capitalis imponebatur.
- 54 Pœna extraordinaria hodie punitur libelli famosi auctor.
- 55 Pœna libelli famosi de jure Canonico non est capitalis, sed extraordinaria.
- 56 Pœna libelli famosi de jure Civili erat capitalis, quando crimen per libellum objectum capitis pœna esset dignum.
- 57 Libelli famosi pœna ut locum habeant nocendi animi necessarium est intervenire, & dolus verus requiritur.
- 58 Dolus in dubio non præsimitur.
- 59 Blasphemia crimen judicatur quod verbo, aut scripto perpetratur.
- 60 Pœna capitis quando lege antiqua vel jure communi imponebatur, procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat.
- 61 Pœna contra blasphemos hodie ex universali omnium provinciarum consuetudine est arbitraria.
- 62 Leges privatae quas pœnas contra blasphemos imponent.
- 63 Pœna spiritualis, aliaque pecuniaria jure Canonico attentio imponitur contra blasphemos.
- 64 Blasphemi hereticales puniuntur per S. Officium pœnis arbitrariis.
- 65 Blasphemia ut talis dicatur necesse est ex prava atque perniciose voluntate nasci.
- 66 Hæretici capitis pœna puniuntur, illa tamen non punit S. Officium confitentes culpam, misericordiamque flagitantes.
- 67 Sortilegi qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, ac parati sunt corripere, tradendi non sunt Curie seculari.
- 68 Sodomitæ si non sint incorrigibiles, DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos.
- 69 Confessio in delictis quando minuat pœnam.
- 70 Filii remunerantur ex parentum meritis.
- 71 Vita correctio facilis in homine.
- 72 Actus dubii in bonam, vel malam partem possunt interpretari.
- 73 Animus semper improbus præsimitur in actibus quæ ex natura sua sunt improbi.
- 74 Natura in dubio actus standum est.
- 75 Nullus judicatur loqui id quod non sentit.
- 76 Lingua cordi cedit, & sub jugo mentis verba consistunt.
- 77 Confessio cum est à qualitate, quando possit dividi?
- 78 Curia seculari tradi jubet Paulus IV. eum qui sanctissima Domina nostra virginitatem abnegaverit.
- 79 Leges Pontificie judicio populi debent recipi.
- 80 Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VII. non practicantur in sancto Officio.
- 81 Delictum unicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt.
- 82 Pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi.
- 83 Voluntas, populique voces non sunt attendenda in judicando.
- 84 Judex clementius se gerere debet quam lex.
- 85 Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam.
- 86 Scandalum quod Christus severe puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus, illum ad malum excitando.
- 87 Scandalum aliud activum, aliud passivum.
- 88 Scandalum activum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alii incidunt, malaque operantem infectentur.
- 89 Ad scandalum evitandum non licet justitie limites egredi.
- 90 Innocens à judice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi.

IN Granatensi civitate quinta feria majoris Hebdomadæ, quæ quinta simul numerabatur dies mensis Aprilis anni 1640. impius quidam libellus ad valvas Senatus affixus apparuit. Mosaica lex jactabundis in eo verbis deprædicabatur: impia commendabatur Calvinis secta: diris etiam ac malè precantibus insultationibus devovebatur sacrosancta Christi Fides: nova deinde ac sacrilega impietate Deiparæ virginitas, & castimonia lacerebatur, adeoque obscæno sermone, qui vix meretricem quæstiosa libidine ad lupanar prostitutam deceret. Impia etiam miserationis specie commovebat omnes iniquus libelli auctor, tanquam qui falsa Religione improvidi sineremur abduci. Minabatur denique præstiturum se, ut cultus omnis, ac pietatis officium, quod Granatensis civitas erga marmoreum Virginis simulachrum (in trophæi speciem erectum, & è regione portæ de Elvira ad ipsum urbis ingressum in patente campo situm, vulgoque *Virgo del Triunfo* nuncupatum) minori Religionis exemplo præstat, extingueretur.

Nefandum hunc libellum post imtempertam noctem, cum jam alituum, pecudumque genus sopor altus habebat, duo quidam viri per aliqualem tenebrarum licentiam conspicati sunt; chartæ & characterum insolentia avidam alioquin curiositatem facile pertraxit. Ac licet tunc materiæ adhuc ignari, è valvis tamen

revulserunt, lectum autem, & iniquæ inscriptionis jam conscripti, sequenti die ad sacrum Inquisitionis Tribunal attulere. Serpsit illic sceleris fama, & facinoris enormitas, ac magnitudo cives omnes Granatenses summo animi dolore, & acerbitate, prout ea est ipsorum in Deiparam pietas ac studium, affecit.

3 Concitavit autem potissimum Fidelium animos sacrilegus de Deipara, enormiterque obscenus sermo, ob idque in puniendi sceleris cupiditatem fervidius omnes exarsere: & factis diligentibus cepit per urbem spargi rumor quod Eremita quidam libellum fixisset. Ex Granatensis enim Senatus destinatione quidam Fr. Franciscus Alexander curando dictæ Virginis del Triunfo cultui assidebat, ob id muneris genus Hispano more Eremitæ nomen adeptus, habitu præterea vitæ instituto non dissonis quasi injuria in Deiparam commissa proximus præ cæteris læsum agens, sceleris enormitatem tum privatis colloquiis sæpius per urbem extollebat, tum juridica argumenta suspicionis suæ, & quid ipse sacra illa nocte vidisset, deposuit. Cum ergo inquisitiones aliæ sedulo adhibitæ evanuiscent, perisissetque Dominorum Inquisitorum in indagando malefactore streuere impensus labor, perpensis post tacite, & per moram prædicti Eremitæ depositionibus, magna in eum indicia, ac præsumptiones ortæ fuerunt.

4 Ob hæc igitur indicia prædictum Eremitam in carcerem abduci imperatum fuit, illique delatione perlecta, statim crimen ingenuè confessus est, profunda que sui sceleris pœnitentia repente concussus, cepit altius vitæ suæ cursum, & rationem repetere, exponens se gravissimæ cujusdam Religionis ac familiæ religiosum esse laicum, & professum; ob discordias tamen & similitates in ea contractas fugam fecisse, & Religionem aliquot ante annos deseruisse. At quia dimisso licet habitu, pietatis ac Religionis studium in eo non perierat, in Hierosolymam se contulisse, ibique sancta visitasse loca, ubi in Deiparam præsertim æstuante affectu quasi in devotionis monumentum, sacras quasdam suis brachiis notas impresserat. In dextro quidem Cruces quasdam Hierosolymitanis simillimas, necnon & S. clavi signum instar stimatici servi, postea D.P. deinde *Concepcion*, & has litteras D.M.S.A.T. cum apice supra, quibus significari videbatur, *Esclavo de la purissima Concepcion de Maria Sanctissima*. Demum legebantur hi numeri, 1636. ut institutionis antiquitas constaret. Sinistro brachio inscripti erant hi characteres I.N.R.I. & deinde *sea con migo*. Addidit è Hierosolymis in inferiorem Pannoniam fuisse dilapsus, & in Vienna urbe Templum Virgini de la Concepcion dicatum construxisse. Demum in Granatensem urbem rediisse, ubi se, suamque operam *Virgini del Triunfo*, ejusque cultui curando consecraverat. Cum autem animadvertisset de absolvendo ædificio non agi (desunt enim novi adhuc crates ferrei ad arandum longinquius ingressum, novaque hastilia ad sustinendas lucernas in Virginis cultum integris semper noctibus ardentes) repereque Fidelium devotionem, nec augeri iis, quibus par foret incrementis, his inquietabat, omnibus fuisse permotum, ut sacri illius loci cultum ac venerationem curaret augeri, eoque consilio libellum figere statuisse, multis adversus Deiparam conviciis, ac contumeliis plenum, quæ potissimè in *Virginem del Triunfo* dirigerentur. Ut verò sceleris suspicionem à se averteret, & in aliquem Judaici sanguinis conjiceret (in quos pronior est suspicio) Mosæicæ legis commendationem, & Christianæ abjuramentum in eo libello scripsisse. At ne demum Lusitanus aliquis putaretur fuisse criminis auctor, ob idque ejus nationis homines cæteris malè haberentur, addidit Calvinisticæ sectæ commendationem, in idque consilii dæmonis, ut jam tunc putabat, astu fuisse impuctum. Existimabat enim eo medio compendiosius

consecuturum, ut ad expiandum libelli nefas populi devotio fervidius concitaretur, & in Virginis honorem augustissimæ solemnitates, & omni pompa, ac magnificentia plenè instituerentur, & celebrarentur, inceptum absolveretur ædificium, veneratio, ac cultus augeretur, sacer demum ille locus & civitatis Granatensis, ac vicinorum oppidorum confluxu frequentissimus, ac celeberrimus fieret. Abfuisse itaque tantum, ut animus ipsi fuerit hæreticalis prædictum libellum figendo, erroremve in eo contentos crediderit, ut potius contrariis omnino votis majorem Virginis honorem, & cultum hinc augendum semper intenderit, tanquam vir erga Deiparam fidelis, tanquam Christianus etiam & Catholicus, piisque & Catholicis parentibus natus.

Hac confessione facta, & lamentabilis casus cognito successu, omnes id totum crediderunt, & antea tanquam exploratum habebant ab eo fixum fuisse libellum ad pietatis incrementum erga Virginem del Triunfo, elemosinarumque accessionem faciendam, exindeque ad majus ipsius Eremitæ lucrum: in hujusmodi enim Eremitis persæpè plurima vitia reperiuntur, & ad quælibet nefanda perpetranda aliquando audaciores inveniuntur, ex S. Hieronymo *epist. 5. ad Rustic. monach.* ibi: [Videas nonnullos accitis renibus, pulla tunica, barba proluxa à mulieribus non posse discedere, sub eodem manere tecto, simul inire convivia, &c.] & *epist. 22. ad Eustoch. de custod. virg.* multò post med. ubi tanquam pestes Sanctissimus Doctor consulit exterminandos, ibi: [His igitur quasi quibusdam pestibus exterminatis veniamus ad eos.] Jul. Firmic. *lib. 8. cap. 6.* ibi: [Aliud ex fronte pollicentur, aliud latenter in moribus celant: sunt enim austera facie, proluxa barba, obstinata fronte, &c.] exornat Franc. de Amaya *ad l. quoniam ignavia, n. 11. cum seq. C. de Decurion. lib. 10.* Quid enim mali de hujus professionis hominibus suspicandum non sit. Ego dum Romæ essem annis transactis, Eremitam quendam agnovi, qui prope Colissæum cultui cujusdam Ecclesiæ assidebat, & tantam de sua sanctitate opinionem in Romana Curia consequutus fuit, ut omnes ad eum confluerent, & de vilissimi panni habitu, quem præ humilitate gerere simulabat, fragmenta tanquam hominis sancti reliquias dissecabant; erat enim liberali & permolesta facie reverentiam quandam præseferente præditus, hunc denique cum ego in Hispaniam profecturus triremem ascenderem in civitate vetula, remigem agnovi, propter sua scelera, & detestabilia crimina ad triremes justè damnatum; alios etiam agnovi, qui nefandissima delicta committentes condignis suppliciis fuerunt puniti.

Infelix hæc, seu flagitiosi, aut ineptissimi hominis 6 in Deiparam audacia occasionem præbuit doctis aliquibus & piis viris scribendi quandam satis eruditam allegationem hac de re, quam ad lucem emisit D. Franciscus Guillen del Aquila, purpura divi Jacobi Cruce insignitus. Aliam non minùs doctam pro Rei defensione vulgavit Licentiatus D. Petrus Muriel de Berrocal, in Granatensi tribunali sancti Officii Advocatus. Demum in hac causa famosi libelli adversus sacrosanctam Jesu Christi legem, & incorruptam Deiparæ Virginitatem, perpetuoque florentem pudicitiam publicè affixi doctissimam decisionem mira eruditione, & dispositione elaboratam, elegantique stylo exaratum edidit, & typis mandavit anno 1641. doctissimus & eruditissimus Doctor D. Fr. Marin de Rodezno, olim insigni Collegii Majoris Salmanticensis Archiepiscopi alumnus, tunc temporis Granatensis Inquisitor, & Placeptinæ Ecclesiæ Scholæ Magister: ex qua cum alibi nec doctius, nec melius quicquam amplius inveniri poterit, plura mutatus sum.

Nec lamentabilis hujus casus eventus poterit apud 7
exteras

exterarum Nationum Fidei Catholicæ puritati, quæ in his Hispaniarum Regnis, Dei gratia semper illibata permansit, quicquam detrachere; eam enim illibatam, puram, ac sine errorum, & hæresum mixtura conservavit semper nostra Hispania, ac firmiter hac tempestate retinet: & quod fuerit Christianæ Religionis observantissima, & hæreticis infestissima, tradit Odofred. in l. 2. C. de hæret. ibi: [Puniuntur suspecti hereseos in religiosissimis Hispaniæ Regnis, vel hac maximè tempestate triumphantibus, & singulari laude dignis, quod non solum planè hæresis, verum ne suspicionis quidem nota digna vel momento manent.] Gregor. Lopez Madera en el tratado de las excoletias de la Monarchia y Reyno de España, cap. 6. de la Religión y Christianidad del Reyno de España, su antigüedad en la Fé, la excelencia de sus Apostolos, de la su continuacion, y aumento: & ex professo Fidei sinceritatem & observantiam, qua Dei beneficio nostra Hispania exultat, mirè extollunt Camil. Borrel. in tract. de præstantia Regis Cathol. & Jacob. de Valdes de dignitate Regum, Regnorumque Hispania, P. M. Joan. de la Puente en la conveniencia de ambas Monarchias, lib. 3. c. 35. fol. 366. ibi: De lo qual consta que entre los Reyno de Europa es España el mas antiguo miembro en la Monarchia Ecclesiastica, y nuestra Fé la primera y primogenito: & lib. 3. cap. 20. §. 1. fol. 126. col. 2. & lib. 4. cap. 10. fol. 263.

Et ut aliquid in re tam gravi ab amico sollicitatus dicere valeam, ad faciliorem materiæ cognitionem in primis sciendum est, quod.

- 8 Blasphemia alia dicitur hæreticalis, alia non hæreticalis appellatur. Hæreticalis est illa quæ hæresim seu falsitatem contra Fidem formaliter, seu virtualiter continet, & significat. Hujusmodi est omnis blasphemia enunciativa, sive affirmando, sive negando aliquid de Deo, quod Fides docet, vel etiam tribuendo creaturæ id, quod secundum Fidem soli Deo convenit, vel de his etiam dubitationem aliquam ostendendo. De quibus hæreticalibus Blasphemiis cognoscunt Inquisitores contra hæreticam pravitatem, & jus habent animadvertendi in tales blasphemos. Ita Cov. in cap. quamvis pactum, part. 1. §. 7. Direct. Inquis. part. 2. quest. 41. & ibi Peña commento 66. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 113. vers. quandoque tamen, Farin. in praxi crimin. q. 20. n. 39. & in tract. de hæresi, quest. 178. n. 76. Azor. inst. moral. p. 1. lib. 9. cap. 28. quest. 5. Aloyf. Ric. in praxi aurea, resol. 9. n. 2. Zanard. in direct. Theolog. p. 1. præcepto 1. cap. 11. §. 10. Lorca in 2. 2. D. Thome, q. 13. art. 2. disp. 51. n. 10. Sanch. in præcepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. c. 32. n. 36. Armeo dat. in adit. ad recop. legum Navarra, lib. 5. tit. 4. l. unica de blasphem. n. 2. Villalob. in sum. tom. 1. tract. 2. diff. 15. n. 7. Turrian. tom. 2. in 2. 2. D. Thome, disp. 38. dub. 3. Sanctatrel. de blasphem. c. 8. dub. 1. Sousa in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 19. Campan. in divers. Juris Canon. rub. 11. c. 26. n. 67. Lazar. de blasphem. q. 7. Trullench. in Decalog. lib. 1. cap. 12. dub. 1. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 7. resol. 8. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 51. n. 86. Vela in prælect. ad cap. 1. de offic. Jud. Ordin. p. 1. n. 98. in ultim. impress.

- 9 Blasphemia autem non hæreticalis dicitur omnis illa, quæ non formaliter, nec virtute continet falsitatem quasi speculativam contra Fidei veritatem, & sic quæ hæresim non sapit, quia secundum se nihil contra fidem affirmat, licet ex modo dicendi aliquid contra fidem significare videatur, cujus cognitio ex præventionem pertinet tam ad Ecclesiasticum Ordinarium, quam ad sæcularem judicem. Ita Gregor. Lop. l. 4. glos. 2. tit. 28. part. 7. Cov. d. §. 7. n. 29. Avendan. de exequendis mand. part. 2. cap. 5. n. 5. Clar. in §. blasphem. num. 4. Aviles ad cap. 25. Prator. n. 9. Salzed. ad Bernard. d. cap. 110. aliis 112. addit. 1. vers. est quidem, Suar. de

Paz. in praxi, tom. 2. præl. 2. n. 74. Joan. Vela de pœnis delict. cap. 4. n. 15. Decian. in tract. crim. lib. 4. cap. 26. num. 13. & lib. 6. c. 4. n. 2. Sigism. Sacc. de judic. lib. 1. c. 12. n. 56. Marr. de jurisdict. p. 2. c. 13. n. 14. Cevall. commun. quest. 85. num. 2. Farin. d. quest. 20. num. 39. Bobadil. in politica, lib. 2. cap. 17. num. 77. in princ. & cap. 18. num. 38. Camil. Borrel. de Magistratum edict. lib. 3. cap. 2. n. 34. Ruiger. Ruland. de invocac. brachii secularis, cap. 9. num. 6. Gabr. Pereira de manu Regia, p. 2. cap. 96. n. 35. Lazar. de blasphem. quest. 6. n. 3.

Contra blasphemantes in lege veteri, Levitic. c. 24. imposita est capitis pœna, ibi: Qui blasphemaverit nomen Domini morte moriatur. Idemque Jure Civile fuit statutum in Aul. non luxurientur homin. contra nat. §. quoniam, collat. 6. Claud. ad Berta. l. conf. 553. Menoch. de arbitr. lib. 2. casu 375. n. 25. Decian. in tract. crim. tom. 2. lib. 6. cap. 6. n. 1. & 4. Farin. d. quest. 20. à n. 2. Marr. de jurisdict. part. 2. c. 13. n. 3. & 4. Joseph. Vela in prælect. ad d. c. 11. p. 1. n. 93. nam hoc peccatum in Spiritum sanctum commissum dicitur, quod neque in hoc sæculo, nec in futuro remitti scriptum est Matth. cap. 12. vers. 31. & 32. ac refertur in cap. qualis 45. statim post princ. 25. dist. præcipue cum hæc blasphem. sit hæreticalis, & adversus Virginis Mariæ nostræ Domine puritatem, ac virginitatem: nam cum blasphem. sunt aded enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, arg. text. in l. unica, C. nem. lic. sig. salvat. ubi glos. verb. gravissimum, exponit, id est pœnam mortis: & tradunt Anchar. conf. 15. per tot. Cassan. conf. 1. n. 69. Boër. decis. 301. à n. 16. Franc. Marc. Delphin. decis. 509. in fin. part. 1. Decian. d. lib. 6. cap. 6. n. 5. & 7. ubi ex Gramm. refert, quod etiam hodie posset imponi pœna mortis, attenta qualitate blasphem. si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis, Menoch. de arbitr. casu 376. n. 4. Vincent. de Franch. decis. 504. per tot. Farin. d. quest. 10. n. 68. Petr. Cabal. resol. crimin. casu 72. per tot. Pantoja de Ayala in l. fin. C. de aleatorib. fol. 138. n. 12. & 13. Joan. Gutier. in praxi crim. q. 75. per tot. Quod procedit etiam in Sancti Officii tribunalibus, in quibus non sunt illi ad misericordiam admittendi, quamvis illam flagitent, sed Curia sæculari sunt tradendi, ut docent Farin. de hæresi, q. 181. n. 44. Sousa in aphorism. Inquis. lib. 2. cap. 42. n. 16. & 17. Diaua d. p. 4. tract. 7. resol. 9. in fine.

Accedit quod si nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, ex l. unic. C. de famosis libell. l. lex Cornelia, §. 3. ff. de injur. l. Hisp. 3. & 20. tit. 9. part. 7. Ludov. Peguera decis. 77. Farin. in praxi crimin. q. 105. n. 241. cum seq. & conf. 30. à n. 1. lib. 1. Hieron. Buccaron. de different. inter judicia civil. & crimin. different. 50. Præcipue cum libellus graves injurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatæ personam continet: nam si facti & personarum qualitas expostulat, ultimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza in epit. delictorum, cap. 3. n. 2. cum seqq. Farin. d. conf. 30. n. 25. Et in nullo casu potuit hoc æquius præficari quàm in nostro, propter injuriarum, atque opprobriorum in Virginis sanctissimæ puritatem, & virginitatem prolatorum gravitatem, & propter libelli in loco publico infixionem, circumstantia crimen qualificante: ea verò tantum sufficeret, ut capitis pœna imponeretur, ut in terminis notavit Angel. in l. lex Cornelia, §. si quis libellum, num. 3. ff. de injur. & in l. unic. C. de famos. libell. Farin. d. quest. 105. num. 477. cum seqq. & dist. conf. 30. n. 36.

Et cum libellus similes, vel ita graves injurias continens, si in Principem dirigeretur, utique faceret ejus auctorem in crimen læsæ majestatis incidere, glos. verb. contemnendum, in l. unic. C. si quis Imper.

maledixerit, glos. etiam verb. parendum est, in l. famosum, ff. ad leg. Jul. majest. & ibi Angel. n. 5. l. Hisp. 4. tit. 13. part. 2. l. 11. tit. 26. lib. 8. Recop. Joan. Gutierr. in praxi crim. q. 78. à n. 6. & q. 74. à n. 2. ita ut illum fabricans ultimi supplicii pœna veniat puniendus, ut post alios contendit Petr. Caball. casu 235. à n. 22. 25. & 38. quanto potiori jure idem dicendum erit in nostro casu, cum longè gravius sit æternam quàm temporalem lædere majestatem. Auth. Gazaros, C. de heret. cap. vergentis, eod. tit.

- 14 Licet etiam per hæresis crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hic verò fieri non debebat, cum ceteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest, nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, ut illius impunitas detur; neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, ut inquit Ulpian. in l. nunquam plura 2. ff. de privat. delict. Petr. Caball. in resol. crimin. casu 158. n. 10. & 14. cum seq. Giurba conf. 25. à n. 23. & conf. 82. à n. 8. D. Larrea tom. 1. dec. 50. à n. 1. Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possent, arg. text. in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. prescriptione, ff. ad leg. Jul. de adulter. quia delictum mixtum vel qualificatum, non continetur sub simplici, ut inquit Bart. in d. l. si adulterium, & in l. Gallus, §. & quid si tantum, ff. de lib. & posthum. quem illi ceteri sequuntur, Gregor. Lop. in l. 2. tit. 17. part. 7. Carrasc. divers. tract. 4. pro interpretatione l. 1. tit. 20. lib. 8. Recop. n. 1. cum sequentib.

- 16 Quod eo potiori ratione debet admitti, si animadvertatur scandalum grave quod in toto Regno dimanavit, & quod crimen adeo enorme puniri oportet in publicum exemplum, per quod licet pœnas augeri, & etiam ultimi supplicii pœnam imponi ubi deficit criminis committendi animus, quæ esset condigna, l. omne delictum, ff. de re milit. ibi: Propter exemplum capite puniendus est, l. 3. §. 1. ff. ad leg. Cornel. de sicar. ibi: Non quidem malo animo, sed malo exemplo, l. aus facta, §. pen. ibi: Exemplo opus est, l. si quis aliquid 38. §. qui abortionis, ibi: Quia mali exempli res est, ff. de pœn. l. 3. §. sed ex Senatusconsulto, ibi: sed malo exemplo, ff. ad Syllanian. cap. præcipue 11. q. 3. Marc. Tull. lib. 3. de legib. ibi: aliqua sunt quæ plus exemplo quàm peccato nocent. Optimè Carrer. in praxi, tit. de homicid. §. circa igitur tertium, n. 17. Tiraq. de pœnis temper. causa 46. Menoch. de arbitr. casu 358. n. 3. & 4. Farin. in praxi crimin. p. 1. quest. 18. n. 65.

- 17 Et licet regulariter pœna debeat esse culpæ consentanea, l. sancimus, C. de pœnis, l. respiciendum, ff. eod. c. non afferamus 21. 24. q. 1. Tit. Liv. lib. 39. ibi: Unde orta culpa est, ibi pœna consistat. Fragos. de Repub. lib. 2. panegy. 5. c. 8. Hent. Boër. de regal. cap. 3 n. 110. cum aliis per me plena manu adductis in Axiomat. Juris usufrequent. axiom. Hoc autem limitatur cum interveniat causa, cap. sine culpa, de regul. juris in 6. ibi: Sine culpa, nisi subsit causa, non est aliquis puniendus: ubi illa particula, causa, intelligitur de publica, glos. in c. cognoscentes, de constit. & in cap. fin. de eo qui cognov. consang. Solorzan. de jure Judiar. tom. 1. lib. 2. c. 11. n. 32.

- 18 Communis enim utilitas sæpius efficit ut justæ & rigorosæ Jurisprudentiæ limites transiliantur, idque pro rei & circumstantiarum qualitate justius & congruentius reputetur, l. ita vulneratus 51. vers. multa, ff. ad leg. Aquil. l. Barbarius, ff. de offic. Prætor. Et facit illud Horat. Atque ipsa utilitas justæ prope mater & aequi.

- 19 Et Ciceton. epist. ad Brut. Salutaris severitas vincat inanem speciem clementiæ Estque id adeo verum, ut in rebus etiam inanimatis, vel irrationabilibus supplicia exerceantur, ut sit omnibus in exemplum, l. Hisp. 2

tit. 22 p. 1. c. mulier, in fin. §. q. 1. cap. hoc ipsum, 33. q. 11. Quint. Curt. lib. 8. Tacit. lib. 3. annal. ibi: Comperitum est severitatem illam multò misericordia salubriorem, cum latè congestis per Guillelm. Forner. lib. 1. select. c. 10. Forcat. in sphaera legali, & in Necromant. dial. 1. n. 23. Petr. Herod. lib. 7. rerum jud. tit. 4. c. ult. & lib. 9. tit. 15. cap. 2. Ayala lib. 2. cap. 4. n. 10. Adam Contzen. lib. 10. Politicor. c. 48. §. 2. ibi: Magna sæpe pœna fuisse, ubi non magna culpa, finis tamen erat disciplina. Petr. Caball. resol. crimin. casu 294. cum seqq. Solorzan. de parricid. lib. 2. c. 2. pag. 6 & 7. Et in furiosis, qui ob fati infelicitatem culpa liberi existunt, l. Divus ff. de officio Præsid. l. infans, ff. de sicar. Farin. in praxi crim. tom. 3. q. 94. ut accidit in vāsano, qui percussit Regem Catholicum D. Fernandum, quem D. Regina Elizabetha ejus uxor imperavit laqueo suspendi, cujus factum defendunt Hippol. de Marsil. in l. 1. in princ. ff. ad leg. Cornel. de sicar. n. 59. & 60. & in praxi crimin. verb. diligenter, n. 167. Jul. Clar. in praxi, §. fin. quest. 60. vers. item quero, Ant. Gom. tom. 3. var. cap. 1. n. 72. relatus à Martino de Larrea lib. 8. select. cap. 9.

Sed his non obstantibus in ea fui sententia talem blasphemum in carceribus S. Officii detentum non debere relaxari, sed alia pœna extraordinaria damnari: & his potissimum ducor fundamentis.

Primò, quia causa, qua reus iste dixit se fuisse morum ad illum libellum publicandum, non processit ex animo, aut intentione errandi in fide, vel alios ad errorem trahendi, ut constat. Fixit itaque non animo sanctissimam Virginem, ac Dominam nostram offendendi, neque dubitans de ejus virginitate, purissimoque candore, potius id intendens, ut cultus erga Deiparam, Fideliumque devotio erga Virginem, cui ipse inserviebat, augeretur; ratus hac via, quamvis adeo barbara, irrationali, & execranda, facilius consecuturum, ut amor ac pietas, quæ erga Cœlitum Imperatricem omnium Fidelium animis altis insidet defixa radicibus, tunc maximè excresceret, cum insolentioribus opprobriis & contumeliis quateretur, ut quasi insolito hoc facinore laceffiti Fideles de ipso pietatis obice gradum ad nova alia, majoraque & inassueta pietatis officia facerent, novæque & magnificentissimas festivitates, publicasque supplicationes instituerent ad Virginem, in quam prædicti libelli verba torquebantur; insimul ei magnas offerrent eleemosynas, quæ ad ipsum reum spectabant, & in ejus utilitatem convertebantur.

Cum autem reus non potuisset testibus convinci, ex 23
indiciis atque præsumptionibus solis suspectus, tandem sponte crimen confessus fuit liberè deponens, cui multum quoad hoc deferendum est, l. cum de indebito 25. §. in omnibus, ff. de probat. ibi: nisi ipse specialiter, qui cautionem exposuit, causas explanavit, pro quibus eandem conscripsit, l. omni novatione, C. de sacros. Eccles. l. ex facto, ff. de vulgari, c. inter alia, de sent. excomm. Bald. conf. 313. n. 1. vol. 4. ibi: De animo autem suo interrogari quis potest, & stabitur ejus responsioni. Balt. in l. pro hered. n. 3. ff. de acquir. hered. Cravet. conf. 384. n. 9. Sim. de Prædis conf. 65. n. 35. vol. 1. Ad criminis etiam excusationem, quæ aliàs induci posset, ut post Bald. in l. 1. n. 20. Jas. n. 23. & 30. C. de servis fugit. tradit Hond. conf. 87. n. 163. cum seq. vol. 2. subdens declarationem animi quo epistola, vel quid simile scriptum fuit, spectare ad scribentem, & ejus declaratione delictum excludi, Alex. conf. 146. n. 24 & 25 lib. 5. Gerard. Mazol. conf. 101. n. 79. Mynsing. conf. 7. n. 20. & seq. ubi ex pluribus comprobat itandum esse juramento & declarationi injurantis, quod injuria non fuerit illata animo injuriandi. Mascard. de probat. concl. 97. n. 10. Et in injuriis, vel blasphemis verbalibus facilius admittitur excusatio ex defectu intentionis, quàm in cæremoniis, aut factis hæreticalibus. Albert. de agnosc. assert. q. 36. n. 18.

- in praxi. Rojas de heret. part. 1. num. 302. 303. & 306. Farin. de heresi, q. 179. n. 36. Melius enim in verbis
 25 animi simulatio cadit, quam in factis, hæc enim majoris certitudine intentionem detegunt, verba verò facilius contra proprium sensum proferuntur, leg. si tamen, §. ei qui, ff. de adil. edicto, cap. filii, de heret. cap. contra Christianos, eod. tit. lib. 6. pulchrè Rojas de heret. p. 2. à n. 201. Castil. contr. lib. 5. c. 107. n. 17. cum seq. Giurba cons. 51. n. 26. in fine, Torrebl. de jure spirit. lib. 13. cap. 2. n. 9.
- 26 In his itaque terminis necessario Rei confessio cum illa qualitate ex defectu intentionis est admittenda, ut in puncto defendunt Cantera quæst. crimin. rub. de heret. cap. 1. n. 68. & 69. Farin. de heret. q. 179. num. 55. Castro Palao in opere mor. tom. 1. tr. 4. disp. 4. puncto 8. n. 17. Sousa in aphorismis, lib. 2. c. 53. n. 11. ibi: Quod si alia non adsunt hæreticalem animum ostendentia, omnino reus credendus est: si verò alia indicia animi suspecti dantur, pro qualitate eorum adiutare debent. Rojas d. part. 1. à n. 33. & à n. 174. Diana d. tom. 4. tr. 7. resol. 34. per tot. maximè in vers. sed quod ego sentio. Præcipuè cum aliis circumstantiis, & conjecturis fulcitur, quæ intentionis defectum persuadeant, ex Gutier. de delict. q. 32. n. 64. vers. sed ne verosimile sit. Et invenitur, ut hic accidit, verificata, & certa rei confessio in reliquo, tunc enim etiam quoad hoc certissimam esse præsumendum est, glos. & DD. in leg. secunda, C. de non num. pecun. Menoch. de præf. lib. 3. præf. 12. n. 26. vers. quarta conjectura, & præf. 13. n. 10. Joseph. Ludov. Perus. dec. 66. n. 24. Gratian. dec. 103. n. 23. Camil. Borell. in sum. decis. tom. 2. tit. 3. de confessis, n. 254.
- 28 Cum ergo in criminibus causa illorum materialis in voluntate consistat, ut probat Decian. in præf. crimin. lib. 2. cap. 1. num. 5. necessario semper est inquirendus animus, ac intentio, quibus committuntur, ut inquit Cicer. lib. 2. Rhetor. ibi: Voluntatem in omnibus rebus spectari convenit, &c. & alibi eod. lib. Non ex eventu cogitationem spectari oportere, sed qua cogitatione, & spe animus ad maleficium profectus sit, considerare, quo animo quid quisque faciat, non quo casu utatur, ad rem pertinere. Et orat. 14. pro A. Cluent. Senec. lib. 1. de benef. cap. 16. & lib. 6. cap. 8. S. Aug. de verb. Apost. serm. 28. S. Isidor. Pelusiot. lib. 2. epist. 289. ibi: A voluntate, animique destinatione res perpenduntur, quo fit ut qui sponte aliquem faciavit, nec tamen interfecerit; eo qui non sponte, atque consultò interemerit, sceleratior esse judicetur, cap. homines falsum, 22 q. 2. cap. paratus 23. q. 1. cap. et si Christus, §. pen. de iur. iur. Petr. Greg. synagm. juris lib. 3. cap. 2. Nam maleficia, voluntas, & propositum delinquentes distinguunt, verba sunt l. qui injur. §. §. ff. de furtis, & probat text. in leg. quod reip. 23. ff. de injur. leg. 3. §. si quis dolo, ff. de tabul. exhib. leg. 1. ff. si famul. furt. f. c. Petr. Herod. rerum judic. lib. 6. tit. de injur. cap. 20. Cardin. Tusch. lit. D. concl. 160. Novar. q. forens. lib. 1. q. 28. n. 1. Farin. in praxi crimin. part. 3. q. 87. n. 6. Bobadil. in polit. lib. 1. cap. 21. num. 103.
- 29 Marin. Giurb. cons. 85. n. 14. Magisque discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus, l. divus, ff. de sicar. ibi: In maleficiis voluntas spectatur, non exitus, l. fraudis, ff. de re judic. leg. verum, ff. de furt. Tiraquel. de pœnis tempor. causa 51. à n. 7. Farin. d. q. 87. n. 7. S. Isidor. Pelusiot. lib. 3. epist. 399. ibi: Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus judicantur, atque ab animi sententia, & voluntate, non à fine corona necitur.
- 30 Quod adeò verum est, ut crimen non possit animadverti ubi desit voluntas, animusque offendendi, ut inquit S. Aug. in lib. de libero arbitrio, asserens pec-

catum adeò esse voluntarium, ut sine voluntate peccatum non fit, l. 1. C. de sicar. ibi: Crimen enim non contrahitur, nisi voluntas nocendi intercedat, cap. unum, §. criminis appellatio, 25. dist. glos. & DD. in leg. 1. Cod. si advers. delict. S. Thom. 1. 2. q. 74. Menoch. Illustr. lib. 1. q. 19. n. 5. Farin. d. q. 87. n. 6. Nam voluntas est, qua peccatur, & delinquitur, iusta illud Luc. cap. 8. ex corde procedunt fornicationes, adulteria, &c. S. Aug. in lib. retr. 4. ibi: Voluntas est qua peccatur, & rectè vivitur: & in lib. de duab. animab. dum ait quod non nisi voluntate peccatur. Exornat Decian. d. lib. 2. c. 2. n. 5.

Magna equidem nequitiae pars evanuit ex bono animo & sine quo res est peracta, juxta illud Plauti in Captiv. In re mala, animo si bono utare, adjuvat. Et in Pseudol. ibi: Bonus animus in re mala dimidium est mali. Liban. decl. 23. ibi: Et tamen ubique causam videmus tantam vim habere, ut si aliquis etiam malè agere velit, tametsi non possit, odio habeatur, & qui læserit benefaciendi animo, inter benemeritos statuatur, &c. Et bona intentio pravi medii malitiam minuit, aliquid enim à voluntate adimit. Ita P. Marquez en el governador Christiano, lib. 2. cap. 7. fol. 32.

Ex quo enim adfuit animus, quem nuper retulimus, dolusque hac de causa defuerit, sequitur reum non debere relaxari, siquidem pœna capitalis imponi non potest, nec etiam gravis ubi deficit verus dolus, qui ex pravo & damnato procedit animo, leg. 1. §. Divus, ff. de sicar. ibi: Eum qui hominem occiderit, si non occidendi animo hoc admiserit, absolvi posse, leg. in leg. ff. eod. leg. 1. C. eod. l. absentem, in fine, ff. de pœn. Menoch. de arbitr. casu 324. à n. 3. & 7. Franc. Bec. cons. 5. n. 6. lib. 1. Farin. p. 3. q. 87. à num. 1. Carol. Tapia decis. 13. n. 27. addens quod neque dolus præsumotus considerari potest, ubi de pœna mortis agitur, sed verus requiritur, quamvis factum esset culpa admissum. Cum enim de imponenda gravi pœna agitur, nulla culpa quanquam lata, dolo æquiparatur, nec sufficit nisi ad pœnam extraordinariam, leg. in lege Cornelia, ibi: Nec in hoc culpa lata pro dolo accipitur, ff. ad leg. Cornel. de sicar. ubi Bart. per illum text. dicit nullam esse legem, quæ culpam morte puniat, glos. verb. non etiam ob culpam, in leg. in Actionibus, ff. de in litem jur. & ibi Bart. n. 7. Jas. à n. 27. & Dec. à n. 10. & 19. Cast. in leg. nemo, n. 5. Cod. de Episcop. & Cleric. ubi refert obtinuisse in diversis casibus pro hac opinione, pœnaque ordinaria multos liberasse, & hoc esse menti tenendum, & ad confusionem Judicum imperitorum. Franc. Butsat. cons. 252. n. 37. Tiraq. de pœnis tempor. causa 14. n. 5. Clar. §. fin. q. 85. in princ. vers. & loquendo de pœna mortis, Honded. cons. 105. n. 78. lib. 1. Farin. d. q. 87. à n. 22.

Nam licet cum factum, vel verba hæreticalia sunt, regulariter secum afferant pravæ intentionis præsumptionem, ex l. si non convicii, Cod. de injur. & cap. 1. de præsumpt. hoc tamen non procedit cum aliæ præsumptiones in contrarium adsunt, vel attenta personæ qualitate, aliisque circumstantiis suadeatur, per causam diversam, & non hæreticali intentione commissum fuisse. Ita Joan. Lopez in alleg. heret. §. 7. post med. vers. hoc tamen, subjiciens quod præsumptio malæ intentionis tollitur per actus externos contrarios, & per contrarias præsumptiones. Simanch. in enchirid. tit. 29. de confess. n. 9. Farin. de heresi, q. 179. num. 62. Anton. à Sousa in aphorism. Inquis. lib. 1. cap. 13. n. 13. & cap. 16. n. 10. & 12. Animus enim, & intentio, ut res interna, per indicia & conjecturas probatur, leg. si margaritam, ff. pro socio. Bild. in l. cum proponas, n. 2. C. de bonis auctor. jud. Menoch. de præf. lib. 5. præf. 10. n. 5. Giurb. cons. 17. n. 33. Et præsumptio, quæ ex ipso facto, & verborum qualitate emanat, per alia fortiora superatur,

ratur, juxta text. in leg. Divus, ff. de restit. in integ. l. non solum, ff. de ritu nupt. Menoch. lib. 1. pres. 30. al. 1.

41 Et in nostro casu complures conjecturæ & circumstantiæ concurrebant, quæ evidenter detegebant ipsius rei animum, & intentionem hæreticalem non fuisse, nec Virginem lædendi, sed animum in confessione prolatum: nam ipsi testes, qui adversus reum deposuerunt, referunt ex tempore quo is Virgini inservienda se dicaverat, maximè studuisse devotionem erga Deiparam augeri, sacrumque illum locum novis cancellis ferreis incernisque exornari, instituique Confraternitatem personarum Virginis cultui, ac famularum perpetuo assistentium, quibus reus ipse profuturum se asserbat, Virginis demùm miracula promulgari, ejusque venerationem excrecere: ac licet multi asseruerint se in animum induxisse reum ambitione & avaritia ductum libellum fixisse, ut scilicet plaris deinceps ab omnibus fieret, & ut elemosynarum quæstus augeretur, populi devotione excrecente. Licet hæc omnia ita essent, saltem animus hæreticalis ab omnibus excluderetur, ut ipsa acta ab eis relata demonstrant, & quoad hoc bene probarunt adversus producentem, ex reg. text. in l. si quis testibus, C. de testib. cujus decisio etiam adversus hunc locum habet, ut notatur Sord. cons. 40. n. 20. lib. 1. Farin. in praxi crim. p. 2. q. 62. n. 214. & cons. 78. n. 16. & cons. 47. n. 9. & 38. lib. 1. Fontanel. dec. 129. n. 15. quamvis ex suo tantum judicio, & credulitate deponerent, Anton. Gabr. comm. tit. de test. concl. 1. n. 15. Farin. q. 62. à n. 226.

42 Facit quod reus est Christianus Orthodoxus, parentibus non infectis progenitus: ex ordine enim, vel descendencia bona, vel mala præsumptio sumitur, semperque judicatur unumquemque suæ radici correspondentem, juxta illud Ovid. lib. 4. Metam.

Qui viret in foliis venit à radicibus humor,

Et patrum in filios abeunt cum semine mores.

Quod & docuit Jurecons. in l. quod si nolite, §. si quis mancipia, ff. de adilit. edicto, ibi: Præsumptum etenim est quosdam servos bonos esse, quia nationis sunt non infamati; quosdam malos videri, quia ea natione sunt, quæ magis infamis est, l. si cohortalis, C. de cohortalibus. S. Greg. homil. 20. in Evang. ibi: In his omnibus Patrum suorum carnalium vias sequuntur quasi venenati filii de venenatis parentibus nati, &c. Bald. in leg. Gallus, §. quidam recte, n. 2. vers. in secunda, ff. de lib. & post. ibi: Vitium quod est in radice

43 naturalis, transit ad posterum. Tiraq. ad l. 7. connub. n. 12. cum seqq. Mieres de major. part. 2. q. 4. illat. 2. n. 17. & 18. Salgado de Regia protect. p. 4. c. 6. n. 34. Solorzan. de jure Indiar. tom. 1. lib. 2. c. 8. à n. 13. numquam enim

44 accidit à fide retrahi nisi à parentibus infectis ortos, ut notabiliter observavit Simanch. de Cathol. instit. tit. 35. n. 15.

45 Maximè, quia iste reus hæresiarcha, vel dogmatista non potest judicari, siquidem novos errores non invenit, nec edocuit, nec prædicavit, ut erat necessarium ut judicaretur talis, cap. qui aliorum, 24. q. 3. ibi: Unde quia magister erroris est, non tantum hæreticus, sed etiam hæresiarcha dicendus est, &c. Eymeric. in direct. p. 2. q. 39. & ibi Peña commento 64. Ludov. à Paramo de origine S. Inquisit. lib. 3. q. 9. n. 134. ubi ait hæresiarcham illum propriè vocari, qui aut hæreses invenit, aut inventas alios docuit, Farin. de heresi, q. 178. n. 15. Castro Palao d. tom. 1. tr. 4. disp. 6. puncto 2. n. 15. Soufa in aphorism. lib. 1. cap. 9. à n. 1. Et etiam in

46 hæresiarchis, & dogmatistis, certior ac verior resolutio habet ad reconciliationem admitti, si in eis veræ pœnitentiæ signa cognoscantur, & post capturam pertinaciter suas sectas non defendant, ut probat text. in cap. Berengarius, de consec. dist. 1. cap. ad abolendam,

de heret. Peña d. part. 2. comm. 64. Dicat. Quanter. qq. crimin. rub. de heret. cap. 1. n. 70. vers. est nunc videndum, Decian. tract. crim. lib. 5. cap. 54. n. 57. Farin. d. q. 193. §. 1. num. 3. Castro Palao d. tract. 4. disp. 6. puncto 2. num. 16. cum seqq. Soufa d. lib. 1. cap. 19. à n. 12. & lib. 3. cap. 44. num. 3. Diana d. part. 4. tr. 7. resol. 23. Vel cum perniciem nullam aliis attulerunt, nec etiam eos ad suos errores revocarunt, Simanch. de Cathol. instit. tit. 47. num. 72. Farin. d. q. 193. num. 10.

Nec etiam fidei apostata judicari potest, siquidem 47 in eo nunquam fides defecit, nec etiam mentis errore ullam hæresim admisit. Fidei apostatis ultimum supplicium non imponitur, sed alia pœna extraordinaria, cum rediguntur, & ab errore extrahuntur, ut docent Menoch. de arbitr. casu 546. n. 13. cum seq. Decian. in tr. crim. lib. 5. cap. 72. n. 8. Farin. d. q. 193. n. 14. & 16. concludi potest, Diana d. p. 4. tr. 6. resol. 3. Petr. Herod. lib. 1. rerum judic. tit. 6. de heret. cap. 9. Et si ex 48 eo quod fuerat apostata suæ Religionis, culpam aggravari placeat, ob id in Sancto Officio non potest procedi, nec est crimen, cujus cognitio ad ipsum spectet, nec ex hoc capite adversus fidem suspicio saltem consideratione digna inducitur. Umbert. Locat. in diction. Inquisit. verb. apostata, n. 1. vers. qui primo modo. Eymeric. in direct. p. 2. q. 49. n. 2. & ibi Peña comm. 74. vers. verumtamen, Duard. in bullam Cœna, lib. 2. can. 1. q. 57. n. 32. Diana p. 4. tr. 7. resol. 3. col. 4. vers. quero igitur primo.

Multò minùs poterit hæreticus formalis judicari, 49 nec hæreticorum pœnis puniri, nulla enim blasphemia nullusque actus interior, quamvis horrendus, hæresis potest nuncupari, cum operandi animus contra fidem & pertinacia in intellectu deficit, cap. dixit Apostolus, 24. q. 3. cap. excommunicamus 1. §. credentes, de heret. Castro de justa heret. punis. lib. 1. cap. 7. & 12. Nav. in man. cap. 12. n. 82. Rojas de heret. p. 1. n. 34. cum seq. Azaved. in rub. tit. 4. n. 25. lib. 8. Recop. Sanch. in precept. Decalog. lib. 2. cap. 7. & 32. n. 3. & 7. Toler. in sum. lib. 4. cap. 3. n. 1. vers. primum est, ubi dicit 50 conculcantem Hostiam sacram sine errore intellectus non esse hæreticum, Param. de origine S. Inquisit. lib. 3. q. 3. n. 10. Soufa d. lib. 1. cap. 8. & 19. n. 3. Farin. de heresi q. 178. n. 7. 8. & 10. & à n. 48. & q. 179. à n. 39. & q. 181. n. 43. Castr. Palao d. tr. disp. 3. puncto 2. n. 16. Diana d. p. 4. tr. 7. resol. 36. Gurier. de delict. q. 32. à n. 60. Et etiam in his hæreticis etiam formalibus cet- 51 tum quoque est eos admitti, atque reconciliari cum suam confitentur culpam, illiusque pœnitentiam ostendunt, eisque aliqua pœnitentia, atque aliæ pœnæ moderatæ imponuntur, si ejusmodi confessio, vel pœnitentia ante testium publicationem fiat, l. Manicheos, §. præterea, ad fin. Cod. de heret. c. ad abolendam, §. presenti, & §. laicas, cap. excommunicamus, el. 2. de heret. Rojas part. 2. n. 197. cum seqq. Peña in direct. p. 3. comm. 142. Farin. de heresi, q. 193. §. 1. Petr. Herod. d. lib. 1. tit. 6. Castro Palao d. tr. 4. disp. 6. puncto 1. n. 2. Soufa d. lib. 2. c. 44. à n. 1. Diana d. p. 4. tr. 7. resol. 24.

Et si hoc in hæreticis formalibus admittitur, atque 52 practicitur in sancto Officio, quia Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti, l. ult. §. sed quia de epistola nos reddentes, C. de summa Trinit. l. Manicheos, Cod. de heret. c. superest, eod. tit. lib. 6. sectans in hoc Sponsi sui dulcissimi vestigia, qui ut ait 1. ad Timoth. vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, ad quod etiam spectat illud Ezechiel. 18. n. 23. & 33. v. 11. Nolo mortem peccatoris, sed ut magis convertatur, & vivat. Matt. c. 11. Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos, Luc. c. 4. Joan. c. 2. & ut ipsemet Salvator noster Joan. 6. inquit,

inquit eum qui venerit ad me, non ejiciam foras. Quanto potiori ratione idem cum hoc reo debuit praticari, siquidem suam confessus fuit culpam multis lachrymis, veræque pœnitentiæ demonstrationibus, sui delicti veniam efflagitans, & in eo intentio, animusque Virginem lædendi defecerunt, & potius, quanquam medio ad eò irrationali, majorem Deiparæ cultum, ac venerationem sollicitare intendebat.

53 Veniamus nunc ad pœnam, qua puniri debeat; & ad hoc assequendum, sunt in primis scienda delicta quæ commisit, ut sic pœna illis commensureretur: vel illum libelli famosi auctorem dicimus, & licet per duodecim tabularum leges pœna capitalis imponeretur, his verbis, *Si quis occentavisset, sive carmen condidisset, quo infamiam faceret, flagitiumve alteri, cap. esto: ut ex Cicer. & S. Aug. referunt Alex. ab Alex. l. 6. dierum genial. c. 10. Hottom. ad leges duodecim tabularum, pag 218. Anton. Aug. ad easdem leges, l. 34. Hoc non intelligitur de mortis naturalis pœna, sed alia extraordinaria, ut colligitur ex l. lex Cornelia §. §. quis liberis, ff. de injur. Siquidem crimen hoc legis Corneliæ pœnis puniebatur, quæ erat arbitraria, l. fin. ff. de injur. l. in summa. Cod. eodem. Et quod ex consuetudine hæc sit hodie libelli famosi pœna, videlicet extraordinaria secundum Judicis arbitrium, testatur Jul. Clar. in pract. §. fin. q. 68. n. 26. vers. libelli famosi author. ad fin. ubi inquit nunquam vidisse pro libello famoso aliquem ultimo supplicio affectum, sed semper fuisse impositam pœnam extraordinariam, & ibidem Baiard. in addit. n. 65. Bursat. conf. 94. n. 3. & n. 38. in fine, l. 1. Neque deinde est alterandum quod libellus iste in Senatus valvis fuerit affixus; nam etiam si locus iste sit frequentior, eaque ratione fiat gravius crimen, hoc non sufficit ut penitus extendatur ad capitis pœnam, ex traditis per Angel. in l. unic. in fine, C. de famos. libell. ubi refert pœna duorum millium ducatorum fuisse multarum quendam civem Bononiensem, qui super altare Palatii Bononiensis adversus ejus regimen clandestinè posuit libellum famosum, quem citat, & sequitur Jul. Clar. in d. §. fin. q. 68. n. 25. Farin. d. q. 105. n. 479. Gutier. de delict. q. 141. n. 30.*

55 Quæ sententia utroque Jure attentio indubitabilis redditur: nam de Jure Canonico pœna libelli famosi non est capitalis, sed extraordinaria, ut probat text. in cap. de prima, & c. qui in alterius, §. q. 1. Decian. in tr. crim. lib. 2. cap. 20. n. 2. Plaza de delict. cap. 3. n. 3. in fine, Gutier. d. q. 141. n. 4. Farin. q. 105. n. 430. Trullench. tom. 2. in Decalog. l. 7. c. 10. dub. 27. n. 4.

56 Et de Jure Civili secundum magis veram opinionem capitalis pœna, quæ imponebatur, procedebat in casu quo crimen per libellum objectum capitis pœna esset dignum, glos. verb. si quis famosum, in l. 1. C. de libell. famos. & ibi Cyn. Salic. & alii, Anton. Gom. tom. 3. var. c. 6. n. 1. Plaza d. c. 3. n. 2. Menoch. de arbitrar. casu 263. n. 43. in fine, Farin. d. q. 105. n. 424. Gutier. d. q. 141. n. 2. & expressè statuitur in l. Hispan 3. tit. 9. p. 7. ubi notat Greg. verb. aquella pena, & post alios idem Gutier. d. q. 141. n. 3. Quia tunc in libelli famosi auctore considerabatur non solum animus ac voluntas lædendi in honore injuriatum, verum etiam vita privandi, cum ei tribueretur crimen morte dignum, justumque erat æquali pœna in hujusmodi injuriæ auctorem animadverti: siquidem jus capitali pœna puniebat animum & voluntatem interficiendi tantum, quamvis ad executionem minimè deveniret, l. is qui cum telo. C. ad leg. Corn. de sic cap. quisquis, §. si quis cum telo, de pœn. dist. 1. c. 1. de pres. Menoch de arb. casu 360. n. 36. Farin. in praxi crim. p. 4. q. 124. à n. 3.

57 Quorum nihil ad præsens, de quo agitur, factum potest applicari; nam ut sæpius diximus, rei animus, arque intentio non facit Virginis sanctissimæ hono-

rem, lædendi, sed potius ejus cultum, & venerationem augendi; & ut libelli pœnæ locum habeant, nocendi animum necessarium est intervenire, l. si non convicii, C. de injur. Farin. conf. 30. n. 46. 79. & 130. lib. 1. Nam, ut inquit Seneca lib. 2. de ira, cap. 26. nulla est injuria, nisi à consilio profecta. Itaque dolus verus requiritur, l. lex Cornelia §. §. si quis librum, ibi, dolove malo fecerit, ff. de injur. cum latè adductis à Farin. d. p. 3. q. 105. n. 481. & seq. Nec sufficit culpa lata, Bald. conf. 277. in princ. lib. 5. Craver. conf. 13. n. 2. Farin. d. conf. 30. n. 46. Dolusque debet probari, in dubio enim non præsumitur, Ruin. conf. 145. n. 10. & 14. lib. 3. Farin. d. conf. 30. n. 53. Vel saltem obnoxius manet, ut per indicia, & conjecturas per contrarium probetur ac suadeatur, ut tradunt Cyn. Albert. Fulgos. & ceteri in d. l. si non convicii, C. de injur. Farin. d. q. 105. n. 115. 116. & 121. & d. conf. 30. n. 140.

Sed Eremitam istum tanquam blasphemum esse condemnandum, superest ut dicamus, quæ verò pœna, est videndum; nam licet blasphemix crimen judicetur, quod verbo, an scripto perpetratur, ut testatur Nav. in man. cap. 11. n. 81. & 82. Azeved. in rub. tit. 4. n. 25. lib. 8. recop. Suar. de Relig. tom. 1. tract. 3. lib. 1. c. 4. n. 4. & 5. Sanch. in precepta Decalogi, tom. 1. lib. 2. cap. 32. n. 5. Anton. Afousa in aphorism. lib. 2. c. 19. n. 4. Aut etiam facto, ut volunt Nav. & Azeved. citatis locis, Alphons. à Casto de justa heret. punit. c. 12. Anton. à Sousa lib. 1. c. 19. n. 4. Quid si lege antiqua scripta, aut jure communi capitis pœna imponeretur, dixi supra num. 10. hoc tamen etiam jure communi attentio tantum procedebat in eo, qui consuetudinem blasphemandi habebat, ut animadvertunt Bald. in l. 2. C. ad leg. Jul. Majest. & in l. 2. ubi Salicet. C. de rebus cred. Cov. in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 7. n. 10. in fine, Menoch. de arbitr. casu 375 n. 26. Farin. p. 1. q. 20. n. 43. Gutier. de delict. q. 60. n. 12. Ego de offic. & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 51. n. 101. Et quidquid sit, hodie ex universali omnium ferè Provincia- 61 vinciarum consuetudine hæc pœna derogata est, in aliasque minores arbitrarias commutata, ut tradunt Luc. de Peña in l. omnes, n. 6. C. de delatorib. lib. 10. Greg. l. 2. glos. 4. circa med. tit. 28. p. 7. Cov. in cap. quamvis pactum, p. 1. §. 7. n. 10. in fine, Albert. de agn. assert. q. 6. n. 14. & q. 22. n. 63. Menoch. casu 375 n. 26. Joan. Vela de delict. cap. 4. n. 6. Quanter. q. crim. c. 3. de blasphemia, n. 5. Decian. in tr. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 6. n. 7. Azeved. l. 1. tit. 4. n. 7 lib. 8. recop. ibi: hodie dictis blasphemis hereticalibus non mortis pœna, sed à nobis supra posita imponetur. Montalv. in l. 2. tit. 26. part. 7. Petr. Gregor. syntagm. juris p. 2. lib. 33. cap. 12. Farin. d. q. 20. n. 64. Campan. in divers. Juris Canon. rub. 11. c. 26. n. 83. Petr. Herod. lib. 1. rerum judic. tit. 6. de heretic. cap. 16. ubi pro blasphemia hereticali pœnam exilii fuisse impositam testatur Joan. Gutier. de delict. quest. 60. num. 17. Camil. Borell. de Magistrat. edictis, lib. 3. cap. 2. à num. 18. Lazar. de blasphem. q. 5. per tot. Joseph. Vela in c. 1. de Offic. Ordin. p. 1. n. 83. alias n. 95. in ult. impress. in fol.

Privatis quoque legibus uniuscujusque Provinciæ aliæ pœnæ privatæ impositæ reperiuntur, quarum 62 nulla tertio repetita ad ultimum supplicium devenit. Nam apud Lusitanos per Ord. Reg. lib. 5. tit. 2. id ipsum videmus, ut refero de officio & potest. Episcopi, part. 3. alleg. 51. n. 102. in princ. apud Hispanos idem constat l. 3. & 4. tit. 28. p. 7. & l. 1. & l. 2. tit. 8. l. 8. Ordin. & l. 1. & seq. tit. 4. l. 8. Recop. quarum memini d. alleg. 51. n. 103. vers. apud Hispanos. Quæ quidem leges in foro seculari erunt observandæ, ex Olano in concord. antinom. verb. blasphemia, Azeved. in d. l. 1. tit. 4. lib. 8. Recop. Vel ad minus, quas practica, aut consuetudo intro

introduxit, in quibus affixionis, vel amputationis linguæ, vel alia pœna arbitraria imponitur, ut testantur Didac. Perez in d. *Ordin. g. of. O demonstrare à nuestro S. nro*, Cov. d. §. 7. n. 19. Joan. Vela de delict. cap. 4. n. 9. Joan. Gutier. de delict. q. 61. n. 6.

63 Jure autem Canonico, cui in sancti Officii Tribunali standum est, pœna est multò magis pia quam legum sæcularium, solum enim spiritualis pœna imponitur, aliæque pœnæ pecuniariæ, ut probatur ex text. in cap. si quis per cap. 22. q. 1. & in cap. 2. de maled. ubi notat Abb. Anan. & cæteri, Cov. d. §. 7. n. 10. vers. *Jure Pontificio*, Boër. dec. 301. n. 9. Bernard. Diaz. in præf. cap. 110. alias 111. Joan. Vela d. c. 4. n. 7. & 8. Menoch. dicto casu 375. n. 27. & seqq. Decian. d. lib. 6. cap. 6. n. 3. Farin. d. q. 20. n. 62. Campan. d. rub. 11. cap. 26. num. 83. Joan. Gutier. de delict. q. 60. num. 16. & q. 64. num. 26. & 27. Trullench. lib. 1. in Dacalog. c. 11. dub. 3. Ego d. alleg. 51. n. 92. & 97. Quod etiam per Leonem X. Julium III. & Pium V. statutum fuit, ut referunt Cov. d. §. 7. n. 10. Menoch. d. casu 375. à num. 29. Decian. d. part. 6. n. 3. Farin. d. q. 20. n. 68. Gutier. d. q. 64. n. 8. cum seqq. Ego ipse d. alleg. 51. à n. 98.

64 Istæ autem sunt pœnæ, quæ per sanctum Officium pro blasphemis hæreticalibus cum aliis arbitrariis solent imponi, nec ullus unquam pro hoc delicto visus fuit relaxari, ut asserunt Rojas de heret. part. 2. n. 176. cum seqq. Simanch. de Cathol. inst. tit. 8. à num. 10. Quancera quæst. crim. cap. 3. de blasphemia, n. 4. Peña in direct. comm. 66. ad q. 41. Salzed. ad Bernard. in pract. c. 113. lit. A, Gutier. de delict. q. 64. n. 4. Sousa d. lib. 1. cap. 19. num. 20. cum seqq. Diana d. part. 4. tract. 7. resol. 8.

65 Unde si etiam in blasphemis hæreticalibus, quæ Christum Assertorem nostrum, Matremque ejus Sanctissimam lædendi, atque execrandi animo perpetrantur, pœnæ sunt arbitrariæ, & non ultimi supplicii, quanto moderatior esse debet in hoc casu, in quo animas defuit nostram fidem depellendi, Virginisque Dei Genitricis honorem extenuandi, quinimo contrarium fuit reus conatus: deficiente verò intentione nocendi, adimendique Deo, atque Sanctis suis honorem, potest propriè blasphemia nuncupari; hanc enim necesse est prava atque perniciofa voluntate nasci, ut post Cajet. docent Cov. in d. cap. quamvis pactum, p. 1. §. 7. in princ. ibi: Omnis autem blasphemia quid est voluntaria, procedit à voluntate mala, & animo derogandi, & detrahendi in aliquo bonitati, & Majestati divinæ. S. Thom. 2. 2. q. 13. art. 1. Sanch. d. l. 2. c. 32. n. 1. ibi: Idque voluntate quadam derogandi hac ratione divinæ Majestati, seu Bonitati, Sousa d. lib. 1. c. 19. n. 1.

66 Licet denique ob quamcunque criminum speciem, quæ in hoc reo consideretur, vel per omnes simul possit judicari capitis pœna dignum esse, hoc nullatenus in sancti Officii Tribunali admitteretur; nam in eo numquam cum primò delinquentibus similis pœna practicitur, ac imponitur confitentibus culpam, misericordiamque flagitantibus, etiamsi aliàs in foro sæculari ultimo supplicio in eos animadvertendum fuisset, quod omni jure alias hæretici merentur, Deut. c. 13. & 17. Levit. c. 20. Machab. 1. c. 2. Reg. 3. c. 18. & 4. c. 23. & in Evang. Joan. c. 15. ibi: Si quis non manserit in me mittetur foras sicut palmes, & arefcet, colligent eum, & in ignem mittent, & ardebit: l. quicumque, §. eos verò, ibi: ultimo supplicio conceditur: l. Acciani, §. Manichæi, C. de hæret. cap. ad abolendam, eodem tit. Alph. à Castro de iust. heret. puni. l. 2. c. 12. Simanch. de Cath. tit. 46. de pœn. à n. 42. eleganter Dec. in tr. crim. l. 5. c. 40. & 42. Petr. Greg. syn. ag. juris l. 33. c. 6. à n. 4. & c. 3. n. 10. Farin. de hæresi, q. 189. §. 1. per

67 tot. Et in fortilegis, qui fatentur in fortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, paratique sunt corripere, non esse curiæ sæculari tradendos affirmant Albertin. de agnosc. q. 25. n. 66. & seqq. Farin. in praxi, p. 1. q. 20. n. 105. cum seqq. Anton. à Sousa l. 1. c. 58. n. 14. Diana p. 4. tr. 7. resol. 10. vers. nota verò: licet subdar hodie per quandam Bullam à Greg. XV. editam 20. Martii anno 1623. hoc esse immutatum. Et in Sodomitis in Regno Lusitanix ubi adversus eos Sancti Officii Tribunalia possunt procedere, idem statutum est, vel saltem Inquisitoribus facultas conceditur pœnam minuendi, dummodo non sint incorrigibiles, ut ex Constitutionibus Pii IV. & Gregorii XIII. referunt, & affirmant Ant. à Sousa d. lib. 2. c. 59. n. 10. 28. 29. & 37. Seraph. de Freitas in addit. ad tr. de confessor. sollicit. illust. D. mei Roderici à Cunha, q. 24. n. 136. quem tanquam ultimo loco relatum videtur sequi Diana d. p. 4. tr. 7. resol. 20. in fine.

Habita præterea fuit ratio quod postquam accusatio perfecta est, statim reus crimen suum ingenuè fuit confessus, quod licet non sit actus verè perfectus, & que spontaneus, minuit saltem pœnam, ut post Bart. docet Bald. in l. ea que, C. de condict. indeb. etiamsi post negationem statim confiteatur. Bald. ubi sup. num. 10. Tiraq. de pœnis temper. causa 30. n. 14. Clar. §. fin. q. 90. n. 29. Menoch. de arbitr. cas. 347. Cravet. conf. 309. sub n. 9. latè Farin. in praxi crim. q. 81. n. 174. Quod in sancto Tribunali de more habetur, & semper hoc modo cum omnibus se gerit, juxta illud Salom. Pr. 28. cap. in primis, 2. q. 1. ibi: Qui confessus fuerit scelera sua, misericordiam consequetur, cap. non dicatis, 12. q. 1. ibi: Si hoc ultro confitetur, parcito illi, & ornetur pro illo, cap. qui admittit, 15. q. 8. cap. innouit, de elect. l. quisquis, §. sanè, C. ad leg. Jul. Majest. Exornant Boss. tit. de conject. n. 6. Riminald. conf. 245. n. 57. cum seqq. l. 3. Bartazol. conf. 35. num. 4. lib. 2. & conf. 357. n. 6. Trivisan. dec. 49. n. 7. l. 2. & in specie Simanch. de Cath. inst. tit. 55. n. 6. Sousa l. 2. c. 20. num. 34. ubi n. 35. ait quod præsumitur sine dolo deliquisse.

Deinde fuit consideratum quod misericordiam multis lachrymis, pœnitentiæque signis efflagitavit, quodque suæ capturæ tempore pœnas voluntarias suscepit, corpus flagellatione, jejniis, aliisque castigationibus macerando, Religionisque gravissimæ, quæ multos Sanctos procreavit, erat Monachus, cujus merita essent sufficientia quantum ad punitionem ut aliorum errores supplerentur, atque excusarentur, arg. text. in l. nemini, vers. filius autem, l. petitionem, vers. filii, l. jubemus, vers. & filio, C. de advoc. divers. jud. ubi filii remunerantur ex parentum meritis. S. Chrysost. hom. 10. ad Rom. ibi: Alterum alterius peccato puniri non admodum æquum, atque conveniens esse videtur, ut alterum propter alterum servari, & decentius multo, & rationi magis consentaneum. Cicero l. 2. de invent. Oportebit omnia, qui sibi ut ignoscatur, postulavit, commemorare, si qua sua poterit beneficia. Et paulò inferius: Deinde Majorum suorum beneficia, si qua stabunt, proferre. Et orat. 41. pro Q. Ligario, in fine, ibi: In Q. Ligario conservando multis tu quidem gratum facies, sed hoc quæso considera, quod soles: possum fortissimos, viros probatissimos, totumque agrum Sabinum florem Italiæ, robur Reipublicæ proponere. Et infra ibi: Quid de fratribus dicam? Noli, Cæsar, putare de unius capite nos agere. Petr. Herod. rerum judic. l. 1. tit. 2. de fide & relig. c. 3. & l. 6. tit. 1. accusat. c. 15.

Et demùm, quia hoc sanctum, & venerandum Tribunal præcipuè patris officium exercet, studiosius emendationem, atque correctionem delinquentis, quam Judicis severitatem affectans, habens æquitatem ante

Et demùm, quia hoc sanctum, & venerandum Tribunal præcipuè patris officium exercet, studiosius emendationem, atque correctionem delinquentis, quam Judicis severitatem affectans, habens æquitatem ante

ante oculos, inquit *l. quodsi Ephesi, in fine ff. de eo quod cert. loco.* Quamquam in hoc Pseudo Monacho significationem, & locordiam amante, vitæ correctio non erat facilis, *Auth. de Monachis, §. sin autem, ibi: Non est facilis vita hominis mutatio, & cap. quorundam, 34. dist.* in quo reus suam majorem defensionem constituit. M. Tullius dicta orat. 41. pro Q. Ligario, circa fin. similem defensionem fecit, his verbis: [Quidquid dixi ad unam summam referri volo vel humanitatis, vel clementiæ, vel misericordiæ tuæ causas, Cæsar, egi multas, & quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum. Certè nunquam hoc modo ignoscite Judices: erravit, lapsus est, non putavit, si unquam posthæc: Ad parentem sic agi solet. Ad Judices, non fecit, non cogitavit, falsi testes, fictum crimen, &c. Ad Judicem sic agi solet, sed ego ad parentem loquor, erravit, temerè fecit, pœnitet, ad tuam clementiam confugio, delicti veniam peto, ut ignoscas oro.]

- 72 Non obstat, quod quamvis nunquam crimen, nec animus delinquendi præsumatur, ex *l. merito §. 1. ff. pro socio*, hoc procedit in actibus dubiis, qui in bonam, vel in malam partem possunt interpretari ut inquit text in *cap. 2. de regul. juris*, ibi: [Hoc loco nihil aliud nobis præcipi existimo quàm ut ea facta, quæ dubium est quo animo fiant, in meliorem partem interpretemur:] & colligitur ex S. Thom. 1. 2. q. 18. art. 8. cum seqq. junctis ab eo traditis 2. 2. q. 60 art. 3. & 4. Abb. in *cap. cum ab omni, n. 2. vers. quadam sunt de vita, & honest. cleric.* Felin in c. 1. n. 16. in fine de *presumpt.* Sot. de *Justit. lib. 3. q. 4. art. 3. & 4.* Menoch. de *presumpt. lib. 5. pres. 2. n. 6. 11. & 12.* Farin. d. q. 105. n. 116. & 123. Sigism. Scacc. de *appellat. q. 17. in princ. n. 3.* In actibus verò qui ex sua natura sunt improbi, ut sunt omnia crimina, *l. probrum 42. ff. de verb. signif.* semper animus improbus præsumitur, *l. si quis extraneus 21. ff. de acquir. hered. l. 1. §. Divus, vers. & ex re constituendum, ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. 1. C. eod.* Nam cum omne crimen ex natura sua dolum & fraudem includat, quamquam in nonnullo ex accidenti abesse possit, in dubio actus naturæ standum est, ex reg. text. in *l. si unus 25. §. pactus ne peteret, vers. quid & in specie dotis, ff. de pact. l. cum filius 76. alias 78. §. haeres meus, ff. de legat. 2. c. ab exordio 3.*
- 74 ibi: *Extremitatem retraxit, ad princ. 35. dist.* & non accidentibus, quæ non præsumuntur, glos. *verb. dubitetur, in l. si verò §. §. qui pro rei qualitate, ff. qui sat. d. cog.* Alciat. de *pres. reg. 2. in princ.* Menoc. *eod. tract. lib. 6. pres. 37. n. 13.* Mascard. *conclus. 1254. n. 2.* Petr. Pech. in *cap. semel malus, n. 9. de regul. juris, in 6.* Et maximè, quia in libello ita execrabili dolum, & delinquendi animum intervenisse præsumendum est, ejusque verba scripta atque fixa fuisse animo, quem eadem patefaciunt, ac demonstrant, siquidem nullus judicatur loqui id, quod non sentit, ut animadvertit Jurecons. in *l. Labeo 7. §. Servius, ibi: Equidem non arbitror quemquam dicere quod non sentiret.* Et inferius: *Ceterum nemo existimandus est dixisse quod non mente agitaverit, ff. de supellect. legata; quia cedit lingua cordi, & sub jugo mentis verba consistunt.* Et ut ait Bald. in c. *mandatum, de rescript. n. 1. ibi: [Mens est radix verborum, & ejus substantia prima; nam cor est Imperator linguæ, & eam habet sicut mancipium sub jurisdictione sua; voces denique sunt nota eorum, quæ in anima sunt passionum. Et vox est instrumentum nostræ voluntatis, & intellectus, & data fuit ad significandam per labia cor & voluntatem, &c.]* Et reum postea allegare, & dicere contrarium, fuit potius ad excusationem, & non debet attendi. Aliter enim nullus esset qui hac via non conaretur pœnam effugere, text. elegans in *l. inter stipulantem 85. §. Stichum, ibi: Alioquin semper negabit reus se consensisse, ff. de verb. obligat.* optimè Nicol. de Lyra in nova interlinerari, Prov. c. 16. relatus à Liviano in *rationali ad c. 1. de pres. ibi: In delicto repertus cum non*
- Barbosa Vol. decis. Pars II.

possit excusare malitiam facti, quæ est patens, negat malitiam intentionis, quæ est latens. Respondetur enim ad totum cum à nobis traditis *suprà n. 41. cum seqq.* Præsumptio enim animi scelerati, quæ ex verbis libelli inferri poterat, per alias contrarias præsumptiones vincebat, de quibus *suprà.*

Nec etiam obstat quod cum in criminibus juris præsumptio resistat, confessio potest dividi qualitatibus, & absque ea acceptari, *l. 1. C. ad leg. Cornel. de sicar. d. l. si non convicii, Sarmient. select. lib. 1. c. 1. n. 11.* Fachin. *contr. juris lib. 1. c. 17.* Farin. d. p. 3. q. 81 n. 110. Anton. Mercad. *contr. juris lib. 5. c. 6.* qui resolvunt in criminibus confessionem qualificatam regulariter non admitti, sed scindi ac separari posse; respondetur enim hanc resolutionem pari limitationes relatas *suprà, n. 26.* quæ omnes in hoc casu locum habent, præcipuè cum hic agatur de separanda qualitate à confessione quantum ad mentem qua actus fuit commissus: in hoc enim tantumquam in re interna multum deferendum est depositioni illum committentis Et cum non agatur de ceremonia, nec alia re in facto consistente, sed de blasphemis, quæ in verbis consistebant. Et utcumque quamvis confessio non admittatur in criminibus cum qualitate sua ad omnimodam pœnæ excusationem, saltem operatur, ut pœna ordinaria non possit imponi, sed alia extraordinaria & moderata, ut *suprà d. xi.*

Nec pariter obstat Bulla Pauli IV. de anno 1555. quarta in ordine Bullarii, pag. 721. in qua jubentur Curiaæ sæculari tradi qui Sanctissimæ nostræ Dominae virginitatem abnegaverint, quamvis postea pœnitentiam ostendent, misericordiamque efflagitent, cujus constitutionis verba refert Peña in *direct. p. 2. q. 58. commento 83. vers. pen. & vers. fin.* & de ea meminerunt Zanard. in *direct. Theolog. prac. 1. cap. 5. q. 11.* Marc. Anton. Genuens. in *pract. Archiep. Neap. c. 58. n. 7.* Scottia in Bullas Pontificum selectas, epist. 101. theor. 36. Sanctarel. de *heresi, cap. 42. dub. unic. n. 5.* Farin. *eod. tract. q. 193. n. 39.* Soula in *aphor. Inquis. lib. 2. cap. 44. n. 6.* Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 24. vers. *notandum est tamen.* Respondetur enim non esse promulgatam in hoc Regno, ut necesse erat ut astringere posset; leges enim nulla alia ex causa nos tenent quàm quod judicio populi receptæ sint, quod etiam procedit quoad leges Pontificias, notant Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 4. q. 1.* Reginald. in *praxi fori pœnit. tom. 1. lib. 13. c. 16. n. 160.* Villalob. in *sum. p. 1. tract. 2. dub. 16. n. 6.* Becan. in *sum. Theolog. p. 2. tract. 3. cap. 6. q. 8. n. 2.* Unde dictam constitutionem, & similem aliam Clementis VIII. nunquam observari, nec prædicari in sancto Officio referunt Soula d. lib. 2. c. 44. n. 6. in fine, & Diana d. p. 4. tract. 7. resol. 24. vers. *notandum est, in fine.*

Multò minùs obstat, quod *suprà* dicebam de concurrentia plurium criminum specierum in presenti casu, in quibus venia cadere non poterat. Respondetur enim quod nec singulis per se criminibus, nec omnibus simul perpenis, capitis pœnam reus meruit; si quis enim plura facta committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendant, ut in hoc casu, unicum delictum, & crimen dicitur committere. Ita Batt. in *l. nunquam plura 2. ff. de privat. delict. num. 4. & conf. 222. & 223. n. 2.* Masil. in *l. fin. num. 20. ff. de sicar.* Socin. *conf. 62. num. 1. & conf. 63. num. 10.* Bologn. *conf. 30. num. 7. & 8.* Boër. *decis. 82. ad fin. Cov. lib. 2. var. cap. 10. n. 8.* Clar. §. *fin. q. 84. n. 3.* Plaz. de *delict. lib. 1. cap. 1. n. 18.* Thesaur. *decis. 18. num. 13.* Caball. *crim. resol. casu 155. n. 13. & 17. & casu 158. n. 8.* Præterquam etiam si essent plura crimina ex intervallo commissa, procedebat in criminibus momentaneis, sed non in successivis, ut probat *l. maritus, §. sex mensium, ff. de adulter. l. ei qui §. infans, ff. de furtis, cum aliis adductis à Farin. q. 22. n. 19. cum seqq.* Præcipuè quando principale delictum

non poterat sine aliis committi: unde puniendus est majori, ac insigniori pœna crimini debita, quemadmodum qui committit plures falsitates ad eundem finem, & eff. & cum, vel plures, injurias, ut referens plures Auctores inquit Fatin. *d. quest. 22. n. 26. & 28.*

82 Nec etiam potest intendi quod causa exempli, & scandali quod evenit, severissimè puniri deberet: hoc enim procedit cum intervenit culpa, ac dolus in delinquente, sed non cum nocendi animus defecit; nam pœna culpam supponit, & absque ea non potest imponi. Titus Livius *lib. 39. ibi: Unde orta culpa est, ibi pœna consistat, cap. sine culpa, de regul. juris in 6. l. aliud est fraus, ff. de verb. signif. Fatin. d. p. 3. q. 87. & semper pœna debet culpæ respondere. Cicero lib. 1. de offic. ibi: Cavendum est ne major sit pœna quàm culpa, l. sancimus, C. de pœn. l. Hisp. 2. tit. 4. part. 3. Menoch. *qq. illust. lib. 1. cap. 19. n. 6.* Esset enim contra naturalem rationem ut æqualiter puniretur, qui cum errore, bonoque fine delinquit, & ille qui dolo, offendendique animo. Ita*

83 Seneca *lib. 1. de ira, cap. 16.* Præcipuè si de pœna capitali ageretur, hæc namque nunquam jure imponitur cum de vero dolo non constat, non obstante quocunque scandalo sequuturo; in judicando enim non sunt attendenda voluntas populi que voces, *l. decurionem, ff. de pœn. ibi: [Vanæ voces populi non sunt audiendæ, neque enim vocibus eorum credi oportet, quando aut noxium crimine absolvi, aut innocentem condemnari desiderant.]* S. Chrys. *homil. 1. de pœnit. tom. 5.* S. Leo Papa *serm. 8. de Passione Domini*, Fr. Joan. Marquez *libro 1. del Governador Christiano, cap. 32.* Herod. *lib. 1. rerum judic. tit. 6. de heret. cap. 9.* ubi apud Romanos idem observari testatur ibi. Postea D. Adrianus [epist. ad Vincentium Fundanicum Proconsulem Asiæ, constituit, ut nemini liceret Christianos populis vociferantibus, sin crimine, atque sine accusatione interficere, &c.] Sed rei culpa, ac pœna congruens attenderetur, judexque clementius se gereret quam lex, suam severitatem quantum potuerit temperans, *l. respiciendum 11 ff. de pœn. ibi: [In gravioribus pœnis severitatem legum cum aliquo temperamento benignitatis subsequi.]* Seneca *lib. 1. de ira, cap. 16.* Cic. *lib. 1. de offic. ibi: [Prohibenda autem maximè est ira in puniendo; nunquam enim iratus qui accedit ad pœnam, mediocritatem illam tenebit, quæ est inter nimium & parum.]*

85 Tum quia exemplum atque scandalum tantum potest attendi ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam, eamque capitis immeritò imponendam. Bart. per text. in *l. qui cedem, ff. ad leg. Cornel. de sicar.* Tiraq. *de pœnis temper. causa 46. n. 2.* Far. *d. part. 1. quest. 21. n. 446.*

86 Tum etiam quia scandalum quod Christus Salvator noster severè puniri voluit, *Matth cap 18. Luc. 17. & Marci 9.* fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus illos ad malum excitando. S. Hieron. *super Matth. c. 15.* S. Thom. *2. 2. quest. 43. art. 1. & 2.* Cov. in *reg. peccatum, in initio, n. 4.* Petr. Greg. *syntag. juris lib. 38. cap. 2. n. 4. & 5.* Sanch. in *præceptis Decalogi, tom. 1. lib. 1. cap. 6. à n. 1.* Layman. in *opere morali, lib. 2. tract. 3. cap. 13. num. 3.* Gutier. *Canon. lib. 1. cap. 38. à n. 20.* Roder. à Cunha in *cap. licet 4. n. 3.* Trullench. in *Decalog. lib. 1. cap. 6. dub 5. n. 1.* Et non propriè dicetur id efficere nisi tali animo, ac conatu committatur. S. Thom. *d. quest. 43. art. 3. & post Cajet. Covar. ubi supr. n. 4.* Acuña in *d. cap. licet, n. 3.* ibi: [Intellige primò prædictam conclusionem cum talis inductio, seu actus ex intentione operantis dirigatur ad labefactandum proximum, non verò quando ex opere alia intentione perpetrato contingit.]

87 Tum denique, quia in casu de quo loquimur, non fuit scandalum activum, nec passivum, quæ sunt duæ species, *cap. nisi cum pridem, de renunciat. de quibus*

S. Thom. *2. 2. q. 43. art. 1. cum seqq.* Cov. Gutier. Sanch. Layman. & Acuña citatis locis, Castro Palao in *opere morali, tom. 1. tract. 6. disp. 6. punct. 1. præcipuè n. 6. & 7.* Trullench. *d. dub. 5. n. 2. cum seqq.* Non activum speciale, nec generale: non enim fuit reo animus sollicitandi alios per libelli verba, ut fidem nostram desererent, legemque Mosi caducam, & antiquatam sectarentur, neque Virginem Sanctissimam dehonorandi; potius contrariis, ut sæpe dictam est, votis, & intentione majorem Deiparæ honorem, & cultum optavit, & intendit. Neque ullum contrarii eventus periculum agnovit, potius valde verosimiliter arbitrabatur quod cum in florentissima illa civitate, & fidei firmitas, & erga Dei Genitricem pietas quàm maximè eniteat, per convicia in libello contenta fidelium corda sancta qua- 88 dam pietate irritarentur, devotio excreceret, desidia- que excuteretur, quæ in absolvendo virginei triumphi ornatu visa fuerat, contra quem potissimè libelli verba dirigebantur. At deficiente animo ac periculo quod alii incidant, malèque operantur insectentur, scandalum activum cessat. Nav. in *cap. consideret, §. animadvertere, n. 9. de Pœnit. dist. 1.* Azor. *instit. moral. part. 2. lib. 12. cap. 26. quest. 3.* Sanch. *d. lib. 1. c. 6. n. 7.* Trullench. *ubi supr. n. 13.*

Nec etiam passivum intervenit, nam Dei misericor- 89 dia favente fides in illa, & requies horum Regnorum Urbibus firmissima est, nulloque facto efficeretur (neque hoc timeri poterat) ut Fideles scandalizarentur, & libelli doctrinam sectarentur. Debet autem æqualitas, ac rectitudo observari absque cujuscunque scandali attentione, quod ex illo proveniat: nam hoc tanquam injustum, justitiæque præceptis oppositum, est parvi faciendum, & ad scandalum evitandum non licet justitiæ limites egredi, *cap. qui scandalizaverit, de regul. juris in Decret. lib. 1. ubi glos. Doctores in d. cap. nisi, de renunciat. l. Hisp. 5. tit. 5. part. 1. ibi: ò de dezir, & de fazer la verdad, que es la justicia, ubi latè Greg. verbo que es la justicia, ubi ex hoc infert. Non ergo inno- 90 cens puniri potest à judice propter scandalum vitandum, vel tumultum populi, Castr. *de just. heret. punit. lib. 1. cap. 20. & lib. 2. de potestate legis pœn. cap. 11.* Cov. in *reg. peccatum, in initio, n. 4. vers. in hoc tamen scandalo.* Flamin. *de resignat. lib. 5. quest. 3. n. 175.* Gut. *lib. 1. Canon. cap. 38. n. 21. & 22.**

Ex quibus omnibus sacrum Tribunal decrevit rem in actu fidei publico prodire debere si fortè fuerit pro- 91 ximus; sin autem in aliquam Ecclesiam cum blasphemis insignibus, linguæ scilicet incastratura, jurateque de vehementi, tremibus per decennium ad remum addicil, & absque stipendio exilium perpetuum subire ex Urbe totoque Regno Granatensi, atque Regali Curia, & leucis quinque per circuitum. Producique habitu, quo captus fuit, & dum ejus sententia fuerit perlecta cum causæ meritis, manum dexteram annulo ferreo inclusam in altum sublevatam tenere, & quia Religiosus erat, liberum à flagellis manere, juxta resoluta per Rojas *de heret. p. 2. assert. 12. n. 176.* Simanch. plures referentem *de Cathol. instit. tit. 8. n. 16.*

Toletana Immunitatis.

Immunitate Ecclesiæ gaudet qui in Ecclesia vel Cœmeterio habet unam partem corporis, pedem scilicet, vel manum, vel qui parietem ipsius Ecclesiæ partis exterioris tetigerit, vel in aëre Ecclesiæ correspondente permanserit, quamvis pedibus terram non tangat. In dubio immunitati Ecclesiæ favendum, ac pro ea judicandum.

VOTUM CXVII.

SUMMARIUM.

- 1 Facti series narratur, & num. 2.
- 3 Veritas oppugnata clarior evadit.
- 4 Testes contrarii se invicem collidunt.
- 5 Dicitio in, juncta ablativo stat pro intra.
- 6 Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circumdatus.
- 7 Qui est in Ecclesia janua, seu ostio, non dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim intra.
- 8 Pronomen, ipsis, est personalissimum, & ad oculum demonstrativum.
- 9 Delictum in janua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum.
- 10 Adherentia ejusdem sunt conditionis, cujus sunt ea quibus adherent.
- 11 Paries intermedius separat, & efficit ut res divise dicantur numero plures.
- 12 Camera Ecclesia adherentes ejus immunitate non gaudent.
- 13 Vulneratus in domo dicitur qui supra tectum vulnera accepit.
- 14 Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40 passuum, & minor per 30. gaudet immunitate.
- 15 Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine hodie non servatur.
- 16 Ultra cœmeterium hodie nullum spatium loci cedit immunitati.
- 17 Domus edificata intra 40. vel 30. passus, etiamsi forent habitata per laicos, gaudent immunitate, secundum aliquos.
- 18 Immunitas Ecclesia datur loco, non persone.
- 19 Domus Parochorum, Canonorum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiamsi laicis locata sint, gaudent Ecclesia immunitate.
- 20 Domus que cohaeret Ecclesia, & est ipsius Ecclesia, & non aliojus particularis, gaudet immunitate.
- 21 Portam, seu anulum porte Ecclesia tenens quando ipsa est clausa, illius gaudet immunitate.
- 22 Scala que sunt Ecclesia annexa, & de illius pertinentiis, gaudent immunitate.
- 23 Diversitas in testium depositionibus illis fidem non tollit, quando ejusdem depositionis substantia est eadem.
- 24 Testes inter se contrarii non sunt quando unus deponit plus altero.
- 25 Testes non dicuntur contrarii quando essent discordes in modo narrandi factum.
- 26 Contrarietas ut evitetur, debet fieri omnis favorabilis interpretatio, etiam per improprietatem verborum.
- 27 Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletivam, & etiam per distinctionem temporum.
- 28 Testis qui habet interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando, non est fides adhibenda.
- 29 Familia asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum, si delinquens dicat se captum in loco sacro.
- 30 Ecclesia nomen quando tractatur de sacrilegio commissio ob pollutionem, sumitur strictè, & ejus appellatione non veniunt scala, campanile, atrium & tectum.
- 31 Ecclesia nomen ad effectum immunitatis largè sumitur.

Barbosæ Vota Decis. Pars II.

- 32 Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium ita latè sumitur, sicut ad effectum gaudendi Ecclesiastica immunitate.
- 33 Quando agitur de immunitate sumus in favorabilibus; quando verò agitur de aggravando delictum, sumus in odiosis.
- 34 Privilegia Ecclesia sunt potius amplianda, quàm restringenda.
- 35 Tectum Ecclesia gaudet illius immunitate.
- 36 Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & tecto.
- 37 Immunitate Ecclesia gaudet ille, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio habet præcipuam partem corporis.
- 38 Pedem tantum in Ecclesia, vel Cœmeterio habens gaudet privilegio immunitatis.
- 39 Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis.
- 40 Manum habens intra fines Ecclesia, licet foret extra, gaudet illius immunitate.
- 41 Manus tangere locum sacrum sufficit ad effectum gaudendi Ecclesia immunitate.
- 42 Parietem Ecclesia exteriorem tangens, illius gaudet immunitate.
- 43 Aer Ecclesia vel Cœmeterio respondens gaudet privilegio immunitatis.
- 44 Ecclesia, & Cœmeterium retinent suam immunitatem in aère, usque ad cælum eidem Ecclesia, vel Cœmeterio respondens.
- 45 Immunitati Ecclesiastica in dubio favendum, ac pro ea judicandum.
- 46 Immunitatem Ecclesia defendere spectat ad Ecclesiasticos.
- 47 Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda quæ favet Ecclesia.
- 48 Statutum aliquo ubi dubitatur sit, necne contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ favet Ecclesia.
- 49 De communi opinione curandum non est quando contraria favet jurisdictioni Ecclesiastica.
- 50 Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ favet Religioni.

DON Gonzalus de Piedrola Porcel, de quodam homicidio imputatus se recepit in domo adherente cœmeterio benedicto, & in communi, domus scilicet, & cœmeterii pariete ex cubiculo alto, in quo habitabat, foramen fieri mandavit, & ex parte cœmeterii scalam adaptavit per quam, cum opus sibi fuisset, ad cœmeterium descendere, & in loco sacro se recipere posset. Verum cum de mense Junii proximè præteriti laici Justitiæ Ministri dictum Don Gonzalum de Piedrola in carcerem de mandato Viceprætoris hujus oppidi injicere prætenderent, ad eandem domum ad horam noctis decimam se conduxerunt, & in dicto cubiculo Don Gonzalum invenerunt, qui cum effugeret ad locum sacrum Cœmeterii per foramen vellet, & introductus ad medium usque corpus super cœmeterium, & scalam extensum, ut ipsius testes deponunt, eo modo, de quo infra, tandem à dictis ministris impeditus, & ad cubiculum iterum reductus, ad carceres Regios adducitur.

Hinc introducta causa, & lite in prima instantia coram D. Vicario Generali Toletano in hoc oppido Matritensi residente inter dictum D. Gonzalum in dictis carceribus detentum ex una, & Fiscalem Regium in sacello Prætorum ejusdem oppidi partibus ex altera de & super restitutione dicti Gonzali ad locum sacrum ut immunitate Ecclesia gaudere posset, dictus Dom. Vicarius in causa hujusmodi per suam definitivam

sententiam dictum D. Gonzalum immunitate Ecclesie gaudere, & ad locum sacrum restitui non debere declaravit: à qua sententia fuit pro parte ipsius D. Gonzali ad sanctam Sedem Apost. atque alias legitimè appellarum; & causa, & causis appellationis, & appellationum hujusmodi per Illustrissimum, & Reverendissimum D. meum JULIUM ROSPILLOSI in his Hispaniam Regnis S. Sedis Apost. cum potestate Legati de latere Nuncium, mihi commissis, dubitavi an prædicta D. Vicariis sententia esset confirmanda, vel infirmanda, & infirmandam esse censui.

3 Verum quia de litteratissimo Judice qualificata est apud omnes opinio, idè ad clariorem materiæ cognitionem partes illius assumere, & eximii sui iudicii rationes quibus moveri potuit pro meo posse examinare constitui, quo melius veritas elucescat: hæc enim oppugnata clarior nubulis expulsi in lucem progreditur, sicut aromata, quæ tantò magis redolent, quanto magis conteruntur, *cap. grave*, 35. *quæst. 9.* ibi: *Quia veritas sapius exagitata magis splendet in luce*, *glos. verb. Postquam, in c. cum Joannes, de fide instrum.* Ludov. Zuntus *in resp. pro uxore*, n. 2. Joan. Nevizan. *in principio sue Sylve nupt.* à n. 4. Marc. Anton. de Amatis *Marchia decis. 41.* n. 6.

4 Primò moveri potuit ex probationibus ab utraque parte factis: Nam Don Emmanuel de Corbera pro parte D. Gonzali examinatus in processu, *fol. 4.* testatur se vidisse D. Gonzalum habentem corpus intromissum per dictum foramen super scalam, clamantem se per vim extrahi à loco sacro. Antonius de Castro *fol. 5. B.* & Joannes Rubiasco *fol. 7. B.* idem ferè affirmant, sed addunt se vidisse totum D. Gonzali corpus super scalam extensum. D. Joannes Antonius de Ribera *fol. 9. B.* deponit vidisse D. Gonzalum medium corpus super scalam distentum tenere. D. Joseph de Faria y Guzmam *fol. 12.* ait D. Gonzalum dimidium corpus usque ad caput super scalam extensum habuisse; & omnes in plenario in suis prioribus dictis se confirmaverunt. Et in alia plenarii iudicii probatione pro parte ejusdem D. Gonzali alii sunt examinati testes, videlicet Lucas Garcia *fol. 79. B.* qui refert sibi videri D. Gonzalum plus dimidii corporis cum duobus crusculis, & uno brachio super scalam habuisse, & subdit ad hoc non benè attendisse, cum jam esset circa intempestam noctem. Item Anna Aloyisa præcedentis uxor *fol. 80. B.* idem affirmat, in eo tamen ab eo dissentire videtur dum ait crusculum unum, non duo D. Gonzalum extra foramen habuisse ad partem cæmeterii. Item D. Conradus de Spinola *fol. 85. B.* & D. Joannes de Hinojosa *fol. 85. B.* concordant cum dicta Anna Aloyisa. Ex parte verò Fisci omnes Justitiæ ministri, eorumque socii, qui ad D. Gonzalum capiendum se ultro exhibuerunt, examinati deponunt invenisse illum in dicto cubiculo adstantem, cum inde ad Regios carceres adduxisset, de foramine nec verbum quidem. Alii verò de illo tempore per viam publicam casu, ut ipsi aiunt, transeuntes & curiositatis causa in cubiculum ascendentes attestantur se vidisse illos ministros cum D. Gonzalo contendere, ut iret ad carceres, & quod ex eo illum extraxerunt, & secum adduxerunt, nihil tamen de introductione foraminis agunt. Ex quibus testimonio depositionibus nulla videtur concludens elici immunitatis probatio; nam omnes ferè pro parte D. Gonzali examinati, dum alii caput, alii crura, & manum, alii crusculum tantum & manum, alii totum, alii dimidium corpus intra foramen, & super scalam in Cæmeterio existentem introductum habuisse referunt, vel sunt inter se contrarii, & idè non probant, quia unus alteri contradicendo se invicem collidunt, ex pluribus adductis per Far. *in praxi crim. p. 2. de testib. q. 65. n. 2. & seq.* vel saltem in suis dictis singulares, ac proin-

de illis nulla fides adhibenda, l. *jusjurandum, C. de testib. cap. licet causam, de probat.* plures per me citati in *collekt. ad cap. in omni negotio, n. 31. de testib.*

Secundò motus fuit, vel moveri potuit ex pluribus 5 fundamentis, ex quibus quatenus in foramen introductio dimidii corporis, vel præcipuè illius partis concludenter probaretur, adhuc colligitur D. Gonzalo immunitatis privilegium non competere, & in primis quia in *cap. fin. de immunit. Eccles. & in Constit. Gregorii XIV.* super immunitate Ecclesiarum, dicitur in *ipsis Ecclesiis, vel earum Cæmeteriis*, ubi dictio illa in, juncta ablativo, stat pro *intra*, locumque interiorē Ecclesie, non autem exteriorē comprehendit, *text. in l. 1. §. in flumine*, & ibi Bart. *ff. de flumin. Mar. Italia de immunit. cap. 4. §. 7. n. 20. & cap. 5. §. 3. n. 4. Mastril. Sicil. decis. 22. n. 9. Castil. decis. 156. n. 31.* plures per me de *distinctionib. usufreq. d. 13. n. 11.*

Tertiò, quia citata verba, in *ipsis Ecclesiis, vel earum* 6 *Cæmeteriis*, denotant immunitatem concessam confugientibus intra ambitum earundem Ecclesiarum, vel cæmeteriorum, & non possunt extendi ad extremas partes ipsarum Ecclesiarum, vel ad suas januas, seu fenestras; nam Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circumdatus, *glos. ultim. in c. fin. ne Prælati vices suas*, cum aliis citatis à R. P. D. Sperel. *in decis. fore Eccles. 60. n. 5.* & qui est in Ecclesie janua, seu ostio, 7 non dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim intus, *glos. verb. Vir ego, in c. cum sanctam, de Pœnit. dist. 2.* quam refert D. Sperell. *d. decis. 60. n. 54.* Et pro- 8 nomen, *ipsis*, est personalissimum, & ad oculum demonstrativum, atque alterius loci exclusivum, ut cum multis ac propemodum infinitis probavi de *dist. usufreq. dist. 177. à n. 5.* & idè delictum in janua commissum dicitur prius extra Ecclesiam patratum. 9 Dominic. *in cap. unic. n. 6. de consecrat. Eccles. in 6. Sanch. de Matrim. lib. 9. disp. 15. n. 28.* quos refert R. P. D. Sperel. *in decis. fore Eccles. decis. 60. n. 60.*

Quartò, quia cubiculum illud, quod parieti Cæ- 10 meterii adhærebat, ex se & ratione connexitatis cum Cæmeterio, Ecclesie immunitate gaudere non poterat; nam licet quæ adhærent ejusdem sint conditionis, cujus sunt ea, quibus adhærent, l. *qua Religiosis, ff. de rei vindic. l. in modicis, ff. de contrah. empt. cap. super eo, de Paroch. Decian. in tract. crimin. lib. 6. c. 24. n. 30.* Peregr. de immunit. c. 2. n. 25. nihilominus tamen quia paries intermedius separat, ac de domo excludit Cæmeterium, juxta *text. in d. c. unic. de consecr. Eccles. lib. 6.* ibi: *Non unum, sed plura cæmeteria esse noscuntur, qua* 11 *quamvis sibi coherentia, pariete tamen medio se junguntur*, inde inferitur parietem efficere, ut res sic divisæ dicantur numero plures, observant *glos. verb. Pariete, in d. c. unico*, ubi Domin. *in fin.* & Franch. n. 3. Sanch. d. disp. 15. sub n. 34. *vers. Si verò.* Et idè Camera Eccle- 12 siæ adhærentes, cum dubio procul unum corpus cum Ecclesia non constituent, nec divino cultui deputentur, Ecclesie immunitate non gaudent, Sanch. d. disp. 15. n. 29. Ex qua ratione idem in turribus, cryptis subterraneis Ecclesie, & in tecto resolvunt idem Sanch. d. n. 29. & seq. Nald. *in Sum. verb. Sacrilegium, n. 4.* Saar. de Relig. tom. 1. lib. 3. cap. 9. n. 1. Unde in domo vulne- 13 ratus non dicitur, qui supra tectum vulnera recipit, Franch. *in cap. si Ecclesia n. 7. de consecrat. Eccles. lib. 6.* Baiard. ad Clard. §. fin. q. 82. n. 117.

Quintò, quia licet Ecclesia matrix, vel Metropolis 14 det circuitum quadraginta passuum, & minor per triginta gaudeat immunitate, *cap. sicut antiquitus, cap. quisquis inventus, 17. q. 4. Clar. in præf. §. fin. q. 30. n. 2.* Decian. *in tract. crimin. tom. 2. lib. 6. cap. 24. n. 29.* Farin. *in praxi crim. q. 27. num. 12. & de immunit. num. 285. cum sequentib.* Peregr. de immunit. Ecclesiarum, cap. 4. n. 28. Trullench. *in decem Eccles. præcepta, lib. 1. c. 11. dub. 1. num. 54.*

15 n. 5. hoc vel intelligitur de Ecclesiis extra muros civitatis constructis, quasi quod isti passus dentur Ecclesiis pro cœmeterio, secus in Ecclesiis, quæ sunt intra illius muros, ut per Vulpell. *conf. 130. n. 10.* Ambros. *de immunit. cap. 10. n. 4.* Decian. *d. lib. 6. c. 25. n. 9.* Vel de consuetudine non servatur immunitas hæc 40. aut 30. passuum, Suar. *de Paz in pract. tom. 1. p. 5. cap. 3. §. 3. n. 34.* Sanch. *conf. Moral. tom. 2. lib. 6. cap. 1. dub. 7. n. 2. vers. Item quadraginta*, Mar. Ital. *de immunit. lib. 1. cap. 4. §. 2.* Farin. *de immunit. n. 244.* Trullench. *d. n. 5.* Vel denique quia ultra cœmeteriam jam hodie nullum spatium loci cedit huic immunitati, quia consuetudo illius sunt posita ad excludendum, & includendum: idem Decian. *d. lib. 6. cap. 25. n. 21.*

17 Sexto, quia licet domus ædificata intra dictos quadraginta, vel triginta passus respectivè, etiam si forent habitatae per laicos (secundum aliquos) gaudeant Ecclesiarum immunitate, ut tenent Decian. *d. cap. 24. n. 16.*

18 ea ratione motus, quia hæc immunitas datur loco, non personæ, & Peregr. *d. c. 4. n. 26.* ubi refert in facti contingentia declarasse Senatorem Mediolanensem restituendum Ecclesiæ quendam Petrum impetitum de uxoricidio captum in cubiculo cujusdam domus sitæ intra 26. passus ab Ecclesia majori, & n. 27. *in fin.* dicit ita esse usu receptum, nihilominus id hodie vel non procedit de generali consuetudine, juxta dicta numero præcedenti; vel intelligitur de domibus Parochorum, Canonico-
 19 rum, & aliorum Ecclesiasticorum, etiam si laicis locatae sint, ut contra Oldrad. *conf. 55.* resolvunt Carthar. *decis. crim. 46. n. 20.* Sanch. *d. dub. 7. n. 2. in fin. vers.*

20 *Item hac immunitate gaudent domus Ecclesie facta habitationi Clericorum.* Sum. Dianæ *p. 1. verb. immunitas quoad loca, n. 9.* vel denique accipiendum, dummodo ipsa domus cohæreat Ecclesiæ, & sit ipsius Ecclesiæ & non alicujus particularis, Peregr. *d. c. 4. n. 26.* & post Castro Palao, Trullench. *d. lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 5. in fin.* Mar. Anton. *var. resol. lib. 1. resol. 18. n. 4. vers. Quod.*

21 Septimo, quia licet manu tenens portam, seu annulum portæ Ecclesiæ, gaudeat illius immunitate, *c. si quis contumax, 17. q. 4.* Covar. *var. lib. 2. c. ult. n. 18. vers. 32. dubitatur*, Decian. *d. lib. 6. c. 25. n. 17.* Gambac. *de immunit. lib. 4. c. 1. n. 9.* Attramen hæc resolutio procedit in non valent intrare Ecclesiam, eo quod clausa sit: ita in terminis intelligunt Suar. *de Paz d. §. 3. n. 46.* Peregr. *d. c. 4. n. 18.* Farin. *de immunit. n. 279.* Cardos. *in praxi judicium, verb. Ecclesia, n. 76.* Sum. Dianæ *d. verb. immunitas quoad, n. 11.* & plures citati per me *de jure Eccles. univ. lib. 2. cap. 3. n. 65.* Sanch. *in conf. moral. tom. 2. lib. 6. c. 1. dub. 3. n. 2. vers. Item hac immunitate.*

22 Octavo & ultimo, quia licet scalæ, quæ ducunt ad Ecclesiam, illius gaudeant immunitate, ita ut delinquentes ex illis per vim extrahi non possint, Navar. *in man. c. 25. n. 18. circa med. ibi, gradum*, Mar. Ital. *d. lib. 1. c. 4. §. 6. n. 21.* Peregr. *d. c. 4. n. 19.* nihilominus eorum resolutio intelligitur de scalis, quæ sunt Ecclesiæ annexæ, & de illius pertinentiis, ex Farin. *d. tract. de immunit. n. 181.* & pluribus per me citatis *d. lib. 2. cap. 3. n. 66.*

Cum igitur D. Gonzal. non fuerit captus intus Ecclesiam, seu ejus cœmeterium, nec in domo Parochiali, seu Canonic. Eccl. aut cœmeterio cohærente, aut ipsi Ecclesiæ, nec manu tenuerit portam, seu illius annulum, quia clausa erat Ecclesia, & intrare non potuit; nec scala super qua extensum fuisse repertum dicitur, erat cœmeterio permanentemente annexa, aut de illius pertinentiis, jam inferri videbatur ad justificationem sententiæ per D. Vicarium latae contra immunitatem.

23 Sed his non obstantibus, contrarium mihi verius videtur, & ad hoc multis, & his valissimis ducor fundamentis.

I. Quia testes omnes pro parte Don Gonzali examinati in unum tendunt, quod ipse sui corporis partem
Barbosa Vol. decis. Pars II.

per foramen super scalam in cœmeterio existentem ex-
 tensam habebat, sive esset caput, sive crura, & pedes cum in substantia quælibet pars sufficiat sacrum tangere locum ad effectum gaudendi privilegio immunitatis, *sut supra n. 20. & 21.* ostenditur, & sic diversitas in testimonio depositionibus illis fidem non tollit, quando ejusdem depositionis substantia est eadem, ex multis quos refert & sequitur Farin. *d. p. 2. q. 65. n. 22.* Tum etiam quia testes deponentes de capite, vel de cruribus, vel de manibus, concordant cum deponentibus de toto corpore, vel de præcipua illius parte, & qui deponunt de rota, vel majori parte corporis, non dissentiant à deponentibus de capite, vel de cruribus, vel de manibus, quia in toto est pars, & pars dicitur de toto. Tum etiam, quia testes inter se contrarii non sunt, quando unus deponit plus altero; potest enim stare quod unus viderit quod alter non vidit, juxta nor. per Alex. Neviz. Masc. & alios, quos refert, & sequitur Farin. *d. q. 65. n. 11.* quibus addo Ambros. *Perus. dec. 24.* Tum etiam, quia non dicuntur contrarii testes, etsi in eorum depositionibus essent discordes in modo narrandi factum, super quo deponunt, si in ipsius facti substantia concordant, *cap. nihil, de verb. signif. Farin. d. q. 65. n. 29.* Cardos. *in praxi judic. verb. Testis, n. 77.*

Et quatenus in illis aliqua contrarietas posset inveniri (quæ certò non adest) esset omnis interpretatio favorabilis facienda, ut illa evitaretur, *c. cum tu, & ibi glos. & DD. de testibus*, plures citati per Farin. *d. q. 65. n. 37.* Greg. XV. *decis. 351. n. 28.* Duran. *decis. 90. n. 7.* etiam per improprietatem verborum, idem Farin. *d. q. 65. n. 43. cum seqq.* Mar. Anton. *variar. resol. lib. 3. resol. 16. n. 2.* Potest enim asserta contrarietas reduci ad concordiam per interpretationem suppletivam, & per distinctionem temporum, quia ut dicitur, distingue tempora, & concordabis scripturas; & etiam per principium, & finem actus, super quo testes deponunt, intelligendo scilicet, quod unus testis deponit de uno tempore, & alius de alio, sive quod unus testis deponit de principio actus, & alius de fine ipsius actus, ut cum multis plenè resolvit Farin. *d. q. 65. n. 47. & seqq.*

Unde cum constet Don Gonzalum in foramine introductum à Ministris Justitiæ fuisse magna vi præ-
 tensum, ut inde ad cubiculum extraheretur, illum verò laborasse omnibus viribus ne illinc tolleretur, credendum est cum quandoque totum corpus, interdum dimidium, nonnunquam caput, & aliquando crura inducta habuisse; & cum testes non simul, sed quidam in principio introductionis, alii verò in medio, aut in fine accederent, quilibet deponit de illo quod vidit in sui accessus tempore: & in hunc sensum accipienda sunt dicta testimonio à Fisco Regio productorum: plures sunt ministri, & eorum socii qui ad carcerandum Don Gonzalum accesserunt, qui vel sunt interessari, vel habent affectionem, vel tractant de se exonerando, aut exculpando, & idè illis nulla fides adhibenda, ad trad. per Far. *dict. part. 2. q. 60. an. 1.* & in terminis Decian. *d. lib. 6. c. 30. n. 10.* quæstionem elevat hoc modo: [Qui si familia asserit se cepisse delinquentem in loco non sacro, & sic extra Ecclesiam, vel fines Ecclesiæ, delinquens verò dixit se captum in loco sacro: an credatur familiæ? Et negativè responderet, subdens quod in his non est facile credendum Officialibus, qui spe lucri non verentur mentiri.] Et in omnem eventum in dubio potius est præsumendum quod quis fuerit captus in loco sacro quàm extra illum, ex Farin. *de immunit. n. 56.* Decian. *d. lib. 6. cap. 29. n. 10.*

II. Quia nomen Eccl. quandoque strictè, quandoque largè sumitur: quando tractatur de sacrilegio commissio ob pollutionem, sumitur strictè, & hoc casu scalæ, campanile, atrium, rectum, & domus Eccl. non veniunt appellatione Eccl. nec gaudent ejus immunitate

- & procedunt supra adducta n. 5. cum seqq. quando vero
 31 et actatur de hoc privilegio immunitatis, largè sumitur, & Ecclesiæ appellatione illa omnia comprehenduntur, ut cum aliis resolvit Peregr. de immunit. cap. 4. n. 43. & cap. 6. n. 33. Optimè D. meus Sperel. decis. 62. n. 24. ibi: [Quia locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium non ita latè sumitur sicut ad effectum gaudendi Ecclesiastica immunitate, ut dixi supra decis. 60. n. 27. & 28. ubi alios adduxi, quibus addi possunt] Nald. in dict. verb. Sacrilegium, n. 4. ubi quod id omnes
 32 docent, Vincent. de Franchis decis. 402. sub n. 9. & 11. [ubi etiam tangit rationem, quia nempe quando agitur de immunitate, sumus in favorabilibus, quando autem agitur de graduando delictum, sumus in odiosis, & pœnalibus: eandem opinionem firmat Suarez tom. 1. de Relig. lib. 3. c. 9. n. 1. qui ait aliud esse loqui de violatione Ecclesiæ, quatenus polluitur, aliud quatenus ejus libertas sive immunitas ad defendendos reos ad illam confugientes violatur; nam in casu de pollutione nomine Ecclesiæ non venit nisi corpus ipsum internum, neque ipsa polluitur per effusionem sanguinis, vel seminis factam super tectum, vel in sacrario, vel alio simili loco cum ea conjuncto, & extra illam existente, & ad sacros usus non deputato: at verò quoad immunitatem omnia illa comprehenduntur ob eandem rationem, quia quod Ecclesia per actus prohibitos in illa perpetratos polluitur, est gravamen, & damnum; quod vero ipsa possit tueri reos ad se confugientes, privilegium est, &c.] Idem tenet Dian. in resol. moral. part. 6. tract. 1. resol. 1. vers. Sed quero, Sum. ipsius verb. Immunitas quoad
 33 loca, n. 11. Ratio est, quia privilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda quàm restringenda. Peregr. d. cap. 4. n. 46.
 34 Unde benè inferitur, Ecclesiæ tectum gaudere immunitatis privilegio, quia existens supra illud dicitur esse intra situm Ecclesiæ. Ita Mar. Ital. d. lib. 1. cap. 4. § 9. n. 24. & 25. Peregr. d. cap. 4. n. 40. Suar. d. lib. 3. cap. 9. n. 8. vers. Sed quid, Farin. de Immunit. n. 282. Fagund. noster in quinque Ecclesiæ precepta, præc. 2. lib. 4. cap. 4. n. 63. Trullench. in præcept. Decal. lib. 1. cap. 11. dub. 1. n. 12. Sum. Dianæ d. verb. Immunitas quoad loca, n. 11. Ego de
 35 jure Eccles. univ. lib. 2. cap. 3. post n. 66. Cum enim domus secundum Jura Civilia ex duabus rebus constet, ex solo, & superficie, text. in l. cum qui ades. ff. de usucap. vel ex tribus secundum Dialecticos, fundamento, parietè, & tecto, ut notat ibi glos. in verb. consistit, non debent hujusmodi partes integrales diverso jure censi, d. l. cum qui ades; inde fit ut immunitas concessa Ecclesiæ dubio procul dicatur tecto seu superfici ei concessa, ita ut qui supra tectum fuerit, non possit de foris cum
 36 scalis ex locis profanis capi.
 37 III. Quia certum est, Ecclesiæ immunitate gaudere illum, qui in Ecclesia, vel Cœmeterio non habet totum corpus, sed tantum caput, vel præcipuam partem corporis, ita ut si per vim inde extrahatur, debeat restitui. Suar. d. lib. 3. c. 12. n. 40. in fin. Peregr. d. c. 4. n. 71.
 38 IV. Quia manum, vel pedem tantum in Ecclesia vel Cœmeterio habere sufficit ad eam confugientem, ad hoc ut privilegio Immunitatis gaudere valeat, ut tenent Vincent. de Franch. dec. 402. n. 5. & 11. Farin. in praxi crimin. q. 28. n. 14. in fin. Ambros. de immunit. c. 10. n. 5. Peregr. d. cap. 4. n. 61. vers. Et idem dicendum, ubi rationem reddit, quia anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis, Decian. optimè d. lib. 6. c. 25. n. 17. in fin. ibi: [Ex quibus inferitur unum notandum, quod dato quod quis foret extra fines Ecclesiæ cum corpore, si tamen manum haberet ad fines ipsos, puta ad Cœmeterium, tutus esset, & ita vidi observari, & observavi dum essem assessor.]
 39 V. Quia adhuc sufficit manu tangere locum sacrum, licet corpus foret extra illum. Ita Farin. d. tract. de Immunit. n. 279. in fin. Trullench. d. lib. 1. c. 11. dub. 1. n. 22.

benè Decian. d. lib. 6. cap. 25. sub n. 17. ibi: [Et licet manu tantum tangat loca sacra, & totum corpus foret extra locum sacrum, attamen tutus esset toto tempore, quia anima tota est in toto, & tota in qualibet parte totius, arg. l. via, §. fin. de servit. rust. præd. & in l. si cui, ff. de servit. & tradit] Bart. in l. stipulationes non dividuntur, in princ. in 3. oppos. ff. de verb. obl. & in l. 40. §. Cato, eodem tit. &c.]

VI. Quia etiam Ecclesiæ immunitate gaudet qui parietem ipsius Ecclesiæ parvis exterioris tetigit. Ita Aloys. Ric. tom. 3. ref. 560. n. 8. Trullench. d. c. 11. dub. 1. n. 4. ibi: Partes parietum exteriores, quia materia hæc favorabilis est, & ideo extendenda, &c. Diana moral. resol. p. 3. tract. 1. resol. 73. & p. 6. tract. 1. resol. 3. vers. Ad argumentum, & resol. 6. in fin. Sum. ejus d. verb. Immunitas quoad loca, n. 11. ibi: [Porro ad Ecclesias revertendo non solum aula ipsa, & corpus Ecclesiæ quoad superficiem concavam gaudet immunitate, sed etiam muri ejus extrinsecus, si quis illos tangat, &c.]

VII. Quod plus est etiam aer ipsi Cœmeterio respondens gaudet privilegio Immunitatis. Ita in terminis Cardos. noster in praxi Judic. & Advocatorum, verb. Ecclesia, n. 77. ibi: [Projiciens se ex janua, ubi est Ecclesia, aut Cœmeterium gaudet immunitate Ecclesiastica, quamvis pedibus terram non tangat, cum Ecclesia, vel Cœmeterium retineat suam immunitatem in aere usque ad Cœlum eidem Cœmeterio respondens, per text. in l. si opus, §. in opere novo, & in l. fin. §. si quis projectam, ff. quod vi, aut clam, & l. fin. ff. de servit. &c.]

Ergo ex dictis constat, quod si Don Gonzalus intra foramen, & ita ad partem Cœmeterii, sive totum corpus, sive partem illius, sive crura, sive pedem, aut manum misit, sive locum sacrum Cœmeterii toto corpore in cubiculo remanente, sive parietem parvis interioris vel exterioris tetigit, sive in aere Cœmeterio respondente pependit, manibus sive pedibus terram non tangendo, in his omnibus casibus privilegio immunitatis juxta supradicta gaudere indubium est.

Et quando hæc (quod absit) in dubium potuissent revocari, adhuc tamen immunitati Ecclesiasticæ favendum, ac pro ea judicandum erat, l. sumi persone, ff. de relig. & sumpti funer. Turrec. in c. si quis in atrio, 17. q. 4. Dec. conf. 80. n. 22. vol. 3. Giurb. conf. 10. n. 25. Sperel. in decis. fori Eccles. decis. 41. n. 14. Ego de jure Eccles. univ. lib. 2. cap. 3. n. 69. in fin. quam defendere nobis Ecclesiasticis incumbit juxta dictum Bald. in c. quisquis, n. 5. de elect. quem refert Valenzuela in suo defensorio, p. 5. n. 1. Et si ad Theologos ejus spectat defensio, secundum quod advertit Baldell. in sua Theolog. moral. lib. 5. disput. 33. vers. confirmat, ibi: [Cum Judices laici maxime illam (scilicet immunitatem Ecclesiasticam) extenuent, optimum & rationabilissimum est, ut contraria ratione Theologus, quantum potest, illam defendat, & tueatur,] tanto magis nobis Canonistis, & Pontificiis Juris professoribus id ipsum spectare debere omnibus est plusquam notissimum, etiam quando casus dubitationem aliquam haberet, & pro utraque parte disputabilis foret, quia adhuc ad favorem immunitatis esset omnino resolvendus, in conflictu enim opinionum illa semper est amplectenda, quæ favet Ecclesiæ. Felin. in c. 1. n. 204. de constit. Boët. Epo in quest. heroic. lib. 3. sub tit. de immunit. Eccles. ad c. 4. n. 38 & 39. Valenz. d. p. 1. n. 43. Decian. Honded. Maynard. & Bellet. citati ab Antonino Dian. moral. resol. p. 1. tract. 2. resol. 65. ubi eos sequutus asserit, quod semper, & quoadcunque sumus in dubiis an aliquod statutum sit necne contra Immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ favet Ecclesiæ. Et addit Soufain Bullam Cœne, cap. 14. disp. 46. num. 5. quem refert Diana p. 5. tract. 1. ref. 23. non esse curandum de communi opinione quando

quando contraria faveat jurisdictioni Ecclesiasticæ, & docent Sanch. in *conf. moral. tom. 1. l. 2. c. 4. dub. 15. n. 31.* & P. Suar. *contra Regem Angliæ, l. 4. c. 34. n. 4.* quod ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est, quæ Religioni faveat.

Conchensis Subrogationis.

An & quando mutuans pecuniam personæ, cui Lex resistit, vel faciens contractum cum ea, teneatur curare ut pecunia in re utili consumatur?

VOTUM CXVIII.

- 1 Emptor ab Ecclesia, Republ. pupillo, vel minore non est tatus nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur.
- 2 Pecuniam solvens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare ut ille pecuniam in aliam rem non convertat.
- 3 Pecuniam Ecclesia dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur ut pretium in ejus utilitatem convertatur.
- 4 Reipublica pecuniam dantes tenentur probare illam conversam fuisse in ejus utilitatem.
- 5 Civitas non obligatur ex mutuo sibi dato, nisi in ejus utilitatem versum esse probetur.
- 6 Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & civitas legitime congregata consiteatur pecuniam conversam in ejus usum.
- 7 Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes tenentur curare ut pretium convertatur in ejus utilitatem.
- 8 Minor non obligatur ex mutuo, nisi in ejus utilitatem versum fuisse probetur.
- 9 Alienatio bonorum fideicommissi subjectorum quando permittitur, remittitur.
- 10 Alienatio bonorum fideicommissi subjectorum quando permittitur, emptor curare debet, ut pretium convertatur in illas res, pro quibus fuit permittitur alienatio.
- 11 Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione casus super bonis majoratus, aut ea vendendi, ut alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare ut pecunia hujusmodi in alia bona convertantur.
- 12 Majoratus bona ut conserventur in familiis illustribus Reip. maxime interest.
- 13 Majoratus causam publicam continet.
- 14 Facultas pro alienandis bonis majoratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat.
- 15 Feudalia bona sunt naturæ suæ inalienabilia.
- 16 Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam conversam fuisse in illismet rebus, pro quibus emptio facta fuit.
- 17 Dotalium bonorum alienatio prohibita.
- 18 Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur.
- 19 Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis uxori restituens tenetur curare ut quantitas juxta permissionis facultatem in aliam rem utilem convertatur.
- 20 Emens ab herede cum beneficio legis & inventarii, tenetur curare ut pretium à se solutum convertatur in solvendis creditoribus, & legatariis.

- 21 *Doctrina Bart. in l. alio 9. n. 24. ff. de aliment. & cib. leg. declaratur.*
- 22 *Executores testamenti qualiter se gerere habeant in venditione bonorum hereditatis pro satisfaciendis debitis.*
- 23 *Heres directò venire potest potius contra emptores quam contra testamentarios absque bona fide vendentes, ad nullitatem venditionis.*
- 24 *Vendens ad utilitatem alterius indistinctè annullatur venditio, si non fuit servata forma contractus.*
- 25 *Surdus dec. 156. declaratur.*
- 26 *Alienatio ubicumque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, alias contractus erit nullus.*
- 27 *Facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non observato censentur revocata.*
- 28 *Surdum d. decis. 156. qui improbant, & n. 29.*
- 30 *Molina de primog. lib. 4. cap. 4. à num. 22. declaratur.*
- 31 *Emptor rerum, & bonorum majoratus an teneatur curare ut venditor pecuniam in alia re utiliter infumat, & numeris seqq.*
- 33 *L. 1. §. non autem, & l. ult. ff. de exercit. act. intelligitur, & n. 34.*
- 35 *Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo debeant esse?*
- 36 *Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat.*
- 37 *L. 1. & l. ult. ff. de exercit. act. minimè relevans mutuantem pecuniam ad refectorem navis ab onere probandi pecuniam conversam fuisse in illa refectio.*
- 38 *L. lib. 32. ff. de negotiis gestis, intelligitur.*
- 39 *L. sicut, §. illud videamus, ff. quibus modis pignus, declaratur.*
- 40 *Molinam qui reprobent.*

IN hac quæstione communiter Doctores distinguunt quando lex contractui assistit, ubi pretium in aliam rem subrogari debet, illud solvens solum tenetur facere ut pecunia verè & à parte legitima recipiatur, nec curare debet amplius, ut illa in alia re utili consumatur, quo casu loquantur l. 1. §. non autem, & fin. ff. de inst. act. in quibus fundatur & subsistit Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 22. & Sord. dec. 156. num. 1. Sed quando lex contractui resistit, ut in venditionibus rerum Ecclesiæ, Reip. pupilli, & minoris, fideicommissi, majoratus, feudaliū, & dotalium, quæ permittuntur cum assensu vel facultate ea in aliis impendendi, vel eorum loco quid aliud subrogandi, tunc emptor tatus non est nisi curet quod insumptionis conditio adimpleatur, aliter enim contractus esset ipso jure nullus, & bona vendita liberè revendicati poterunt. Ita Greg. Lop. l. 24. verb. entonces, tit. 13. part. 5. ubi distinguit inter alienationem prohibitam per l. magis puto, ff. de rebus eorum, & permissam d. l. fin. ff. de exercit. act. & ait ab eo ibi resoluta conferre ad licentias Regias, quæ dantur ad alienandum bona majoratus cum subrogatione aliorum bonorum. Rom. conf. 440. num. 4. vers. ex his primo concludo, & n. 5. Ozafo. Pedem. decis. 171. num. 11. & 12. Peregr. conf. 82. vol. 4. Decian. resp. 5. num. 32. vol. 5. Cæs. Manente conf. 17. per tot. & dec. 31. & num. 24. Rodr. lib. 1. de annuis redditib. q. 14. num. 42. Avend. de censib. cap. 64. ex num. 4. copiose Petr. Luna conf. 33. à n. 70. in tomo consiliorum diversorum Siculorum, Rota apud Pacis. post tract. de Salviano interdict. decis. 9.

Unde infert Bart. in leg. doli 19. de novat. num. 7. quod solvem pecuniam procuratori speciale manda-

rum habenti ad exigendum, non tenetur curare ut procurator pecuniam in aliam rem convertat, sic intelligens text. in d. l. 1. §. non autem, ff. de exercit. action. secus autem si non ad sit mandatum speciale, ex l. fin. eod. tit.

3 Ex quibus infero pecuniam Ecclesie dantes, vel ab ea aliquid ementes, curare teneri ut pretium in ejus utilitatem convertatur, & id probare obligatos esse, auth. de alienat. & emphyt. §. si vero quis aut Episcopo, ibi: nisi primitus ostenderint quod in utilitatem predictae venerabilis domus ista profecerunt, &c. Aliter vero, neque ipsam creditorem, aut ejus heredem contra venerabilem domum habere aliquam pro ipsis actionem, nisi monstraverint quod in utilitatibus venerabilis domus ista profecerunt, &c. l. Hisp. 30. tit. 1. part. 5, ubi Gregor. Lopez verb. à la Iglesia. Ad istem expenditur text. in l. auth. hoc jus porrectum, C. de sacros. Eccles. ibi: Pretio modis omnibus pro debito dando: quorum jurium auctoritate Doctores resolvunt magis communiter pecunias dantem teneri probare eas fuisse utiliter subrogatas in aliis rebus, quatuor his casibus. Primò ubi alienatio fit ex causa Ecclesie necessaria: secundò in deposito: tertio in mutuo: quartò quando bona venduntur ad debita solvenda. Ita Innoc. in c. 1. de deposito, ubi Abb. n. 9. Bald. n. 7. in d. auth. hoc jus porrectum, ibi: Ille qui contrahit cum Ecclesia, debet esse sollicitus de conversione in tribus casibus expressis in jure, non in aliis: primo in mutuo: secundo in deposito: tertio quando res Ecclesie venditur pro debito, &c. Roman. conf. 440. n. 5. Cov. lib. 2. var. c. 17. n. 3. Molin. de primog. lib. 4. cap. 4. num. 21. Phanuc. in tract. de inventar. q. 242. n. 157. Roder. de annuis redditib. q. 24. num. 33 cum seqq. Felician. de censib. lib. 2. cap. 3. num. 9. Avend. eodem tract. cap. 64 n. 5. Mangon. Florent. dec. 69. num. ult. Petr. de Luna conf. 33. n. 75. in tom. conf. divers. Singular. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 45. n. 1. Quod procedit licet pecunia Prelato tradatur de consensu Capituli, quando tractatur de venditione bonorum immobilium, seu pretiosiorum, juxta opinionem Abb. in cap. pen. n. 4. vers. aut enim propter, de fidejuss. & in d. cap. 1. n. 9. de deposito, Card. in d. cap. pen. vers. 14. & conf. 71. col. ult. vers. dico tamen, Menoch. de arbitr. casu 432. n. 7. Mascard. de probat. concl. 1160. n. 20. cum seqq.

4 Secundò infero dantem Reip. pecuniam teneri probare illam conversam fuisse in ejus utilitatem, aliter enim carebit actione ad eam petendam, leg. civit. 27. ubi DD. ff. si certum pet. leg. 1. C. si adversus cred. leg. 3. Cod. quando ex facto int. & probatur expresse l. Hisp. 3. tit. 1. part. 5. Cov. Phanuc. Avendan. Roder. & Felician. citatis locis num. praedenti, Mariens. leg. 22. gloss. 2. n. 14. tit. 11. lib. 5. nova Recop. Hinc etiam non obligabitur civitas ex mutuo sibi dato, nisi in ejus utilitatem versum esse probetur, ut post. Cov. Roderic. Felic. citatis locis, resolvunt Cardin. Mantic. de tacitis & ambig. convent. lib. 8. tit. 12. num. 1. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 196. n. 87. Marcel. Cala in tract. de modo articulandi & probandi, in glos. unica, §. 2. n. 674. Coler. de process. execut. part. 1. cap. 10. n. 29. Fachin. controvers. lib. 2. cap. 76. Molin. de just. tr. 2. disp. 300. in princ. vers. quando Ecclesia aut civitas. Lest. eodem tr. lib. 2. cap. 10. dub. 2. n. 6. & 12. in fine, Rebel. de obligat. justit. lib. 8. tit. de usur. q. 1. sect. 3. n. 20. Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & civitas legitime congregata confiteatur pecuniam versam in ejus usum, ut per Matth. Coler. d. cap. 10. numero 29. Card. Mantic. d. libro 8. titulo 13. à numero 1. Marcel. Cala dicto

§. 2. numero 674. Stephan. Gratian. d. capit. 196. numero 1.

7 Tertio infero, dantem pecuniam minori, seu ab eo rem aliam ementem, teneri curare ut pretium convertatur in ejus utilitatem, leg. magis puto §. §. nec tamen, ff. de rebus eorum, ibi: Pecunia n. istam ad hoc conversam, propter quod desiderata est alienatio vel obligatio, leg. praediorum 10. leg. si praedium 16. Codice de praed. & aliis rebus minor. ibi: Emptor autem si probare potuerit, &c. ad utilitates praeterea tunc cessasse pecuniam quam pretii nomine sumpteras, &c. leg. Regia 8. tit. 13. part. 5. & leg. 18. tit. 16. part. 6. Hippol. Rimm. jun. conf. 5. num. 220. lib. 1. & conf. 255. n. 36. cum seqq. lib. 3. ibi: Tertio non omitto, quod ubi venditur fundus pro emendo rem stabilem magis utilem, interim contractus stat in pendenti; ideo si postea vel non ematur, vel minus utilis ematur, alienatio primò redditur nulla: ita Bald. Novel. in tr. de dote, p. 7. privil. 1. col. 5. n. 7. vers. tertio limita; & ideo emptores rerum quae vendi prohibentur, curare debent, ut causa venditionis executioni mittatur, alioquin contractus corrumpitur. Mazzol. conf. 109. n. 4. Ozasc. Pedem. dec. 171. n. 9. ibi: Propterea emptor rei minoris allegantis contractum esse nullum, debere probare pretium fuisse conversum in utilitatem minoris, quia illud est causa sua intentionis, &c. & dec. 165. n. 4. & dec. 172. per tot. maximè num. ult. Bertazol. de claus. instr. claus. 10. gloss. 2. n. 12. in fine, & conf. 12. aliàs 23. lib. 1. consil. civil. num. 5. Pinel. in leg. 2. Cod. de rescind. vendit. part. 3. cap. 1. ex n. 24. Felician. de censib. lib. 2. cap. 2. n. 6. & n. 11. vers. rursus infero, latè Roderic. d. lib. 1. quaest. 14. à num. 36. cum seqq. & num. 53. ibi: Ideò ut cautius agat creditor, debet non solum emere cum decreto, sed etiam curare ut fors cedat in minoris utilitatem, Petr. Luna d. conf. 34. n. 78. & 79. Caesar Manente d. conf. 17. per tot. & praecipue à num. 11. vol. 1. Curiac. tom. 2. contr. 303. n. 74.

8 Sic similiter minor non obligatur ex mutuo, nisi in ejus utilitatem versum fuisse probetur, leg. apud Celsum 4. §. si quis à pupillo, Cod. de doli mali except. Nicol. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. quomodo defici. resol. seu fin. mutuum, num. 6. Mascard. de probat. concl. 1167. à n. 1. Sfort. de in integr. restit. part. 2. quaest. 51. art. 4. cum seqq. Pinel. d. cap. 1. n. 30. Cald. Pereira in leg. si curatorem, verb. sua facilitate, n. 30. Mariens. d. l. 22. gloss. 2. num. 1. Avendan. de censib. cap. 64. n. 4. & 7. Felician. eod. tract. lib. 2. cap. 2. n. 6. Matth. Coler. d. lib. 1. cap. 10. n. 29. Card. Mantic. d. lib. 8. tit. 6. num. 3. cum seqq. Alphons. Narbona ad leg. 25. gloss. 10. n. 20. tit. 21. lib. 4. Recop. Bobadil. lib. 3. cap. 8. n. 87. Trinta-cinq. var. tit. de action. resol. 6. n. 2. Stephan. Gratian. d. cap. 196. n. 10. Marcel. Cala d. §. 3. num. 467. & seqq.

9 Quartò infero, quod eo casu, quo fit alienatio bonorum fideicommissio subjectorum, ubi ea premissa est, scilicet pro constituenda, aut restituenda dote, & aliis rebus necessariis juxta leg. mulier, §. cum proponeretur, ff. ad Trebell. & auth. res quae, Cod. communia de leg. Becc. conf. 54. latè Peregr. de fideicommiss. art. 40. copiose Fusar. de subst. q. 531. cum seqq. tunc requiritur ut emptor curet pretium converti in illas res, pro quibus fuit permessa alienatio, ut per leg. si forte 8. ff. de castren. pecul. & in leg. castr. 7. eodem tit. resolvunt Dec. conf. 132. per tot. & maximè n. 6. Hieron. Gabr. conf. 18. lib. 1.

11 Quintò infero quod quando conceditur facultas accipiendi aliquam pecuniarum quantitatem ratione census super bonis majoratus, aut ea vendendi, ut alia

- alia in eorum locum subrogentur, tunc emptor, seu censualista teneretur curare ut pecuniæ huiusmodi in alia bona convertantur, ex doctrina Gregor. Lopez, leg. 24. verb. *entonces*, ad med. tit. 13. p. 5. & leg. 6. verb. *que la no pudiese vender*, col. 9. vers. *quid autem si Princeps*, tit. 11. p. 6. Avendan. de censib. cap. 64.
- 22 per tot. Petr. Luna d. consil. 33. ex n. 22. Interest enim Reip. ut bona majoratus conserventur in familiis illustribus, ut sic eorum possessores Regi servire, & consanguineis pauperibus subvenire valeant, ac primogenitorum suorum memoriam conservare possint, ut pluribus auctoritatibus relatis asserunt Tiraq. de primog. q. 4. ex n. 13. Molin. l. 2. c. 1. ex n. 3. Mieres de mayo. p. 1. q. 1. à n. 9. & n. 17. & cum majoratus causam publicam contineant, Molin. d. l. 1. c. 18. n. 1.
- 13 idè facultas pro alienandis eorum bonis concedi non potest, nisi similiter causa publica concurrat, Molin. l. 3. c. 3. n. 12. cum seqq. & maxime n. 21. & l. 4. c. 3. à princ.
- 14 Sextò infero quod quando conceditur assensus, seu facultas alienandi bona feudalìa (sunt enim natura sua inalienabilia, cap. 1. ubi DD. *qualiter olim feud.*
- 16 *alien pot.* Clar. §. *feudum*, q. 31.) illis casibus, in quibus de jure alienatio permittitur, pro constituenda scilicet dote ad solvenda debita feudi necessaria, teneretur emptor curare & probare pecuniam conversam fuisse in illismet rebus, pro quibus emptio facta fuit, ut resolvit Ozafo. Pedem. dec. 171. per tot. ubi n. 7. sic ait: Quo fit ut nisi per emptionem feudi probetur de pretio feudi constitutas, aut restitutas fuisse dotes, aut debita necessaria soluta, non dicetur satisfactum decretis, & eorum cessat dispositio, ac licentia alienandi, &c.
- 17 Septimò infero idem esse resolvendum in alienatione bonorum dotalium, quæ cum fuerit prohibita, l. 1. & per tot. ff. & C. de fundis dotal. leg. unic. §. & cum lex, C. de rei uxor. act. §. 1. Instit. quibus alienare
- 18 *licet, vel non*, quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in aliam rem stabilem subrogetur, ita ut aliter facta alienatio nulla sit, ita Bald. Novel. in tract. de dote. p. 7. n. 7. ad fin. ibi: Tertiò limita nisi venderetur fundus pro emendo aliam rem stabilem magis expedientem per supradicta, dummodo concurrat consensus mulieris, per id quod habetur in d. l. quamvis, & in leg. si ex pecunia, C. de jure dot. & in leg. mutus, §. manente, ff. eod. tunc interim antequam ematur alius fundus, alienatio esset in pendentia; quid enim si postea alius fundus non ematur ex pretio redacto, vel ematur, tamen in vero non sit utilior? certè nulla erit prima venditio, per id quod habetur in leg. si mulier, ff. de pactis dot. & in d. l. si ex pecunia, &c. sequuntur Rimin. jun. consil. 5. n. 220. l. 1. & consil. 255. n. 36. cum seqq. lib. 1. & Ciriac. tom. 2. contr. 303. n. 74.
- 19 Octavò infero veram esse resolutionem Romani in l. quamvis, ff. solut. matr. dum tenet quod si maritus constante matrimonio dotem uxori restituerit in casibus à jure permissis, utique liber non remanet ab obligatione, nisi sit sollicitus ut dotis quantitas juxta permissionis facultatem in aliam rem utilem convertatur: sequuntur Natr. consil. 152. num. 19. Manent. d. consil. 17. n. 17. & 18.
- 20 Nonò infero e mentem ab hærede cum beneficio legis, & inventarii, ut à defuncti creditoribus nullo tempore molestari possit, teneri curare quod pretium à se solum convertatur in solvendis creditoribus, & legatariis, aliter enim in periculo remanebit quod res emptæ ab eo evincatur, ut probat expressè text. in l. ult. §. et si præfatam, vers. sin verò creditores, C. de jure delib. ibi: Nec eos, qui ab eo comparaverint res, quarum pretia in legata, vel fideicommissa, vel alios

creditores processerunt, resolvunt. Phanuc. in tract. de invent. q. 242. n. 156. in tom. divers. de invent. ibi: Ac etiam non sufficit quod hoc expressum sit in instrumento venditionis, nisi quoque appareat revera pretium in satisfactionem creditorum, & extinctionem æris alieni hæreditarii conversum, ut per Alber. & Bald. in d. §. et si præfatam, n. 6. vers. in textu, ibi, persequentibus, & Corn. ibi in col. 2. & Salicer. in d. §. sin verò creditores, & Cepol. caut. 225. ubi dant consilium hoc, quod in publicam scripturam redigatur, qualiter dictum pretium præsentem hæredem, & consentiente fuit solum talibus creditoribus hæreditariis ad extinguendum æs alienum hæreditaris, ut in simili quando dicitur pecunias ex re aliqua minoris, vel Ecclesiæ, vel civitatis in suis quidem casibus, &c. & n. 137. plures refert Doctores, ibique reprobatur. Guid. Pap. de invent. q. 9. n. 26. & in fine illius num. hæc verba addit: Hoc uno verbo resolvitur, quod ad hoc ut emptor ab hypothecis creditorum tutus efficiatur, lex requirit quod pretium rei venditæ sit in eorum satisfactionem conversum, aliàs non dicitur pro eis satisfaciendis res vendita, quia lex intelligit quod ita sit cum effectu, l. 1. §. hæc verba, ff. quod quisque juris, & sic aliter legi non satisfacit, & idem resolvunt Monticul. in tr. de invent. q. 234. n. 125. Vincent. de Franchis dec. 272. in fine, Valasc. consil. 52. n. 34. Petr. Luna d. consil. 33. n. 67.

Non obstat doctrina Bart. in leg. alio 9. n. 24. ff. de 21
alim. & cibariis. leg. quam laudat Surd. d. dec. 156. n. 5. quia procedit eo casu, quo executores testamenti habebant speciale mandatum testatoris ad acceptandam pecuniam, ut videre est ibi: Quia cum ob istam causam habuerunt mandatum executores à testatore, sufficit quod emptores ob istam causam solverint; & quod ipsi pecunias ad se traxerant nominatim pro satisfaciendis creditoribus, & legatariis, quia cum innitatur Bart. d. l. 1. §. non autem, vers. & Pegasus, ibi, & ad usum ejus rei in quam fuerat mutuatus, recipit, dandam actionem, & vers. Unde querit Offilius, ibi: Si ad reficiendam navem mutuatus nummos in suos usus converterit, ff. de exercit. action. certum est ejus doctrinam esse intelligendam concurrente etiam eo requisito, quod scilicet specialiter ad eundem effectum pecunia data, & recepta fuit, quod colligitur est his q. æ n. 23. præcedenti habentur, ibi: Quia per hoc non impletur causa quare est mandata venditio, eis enim mandatur pro satisfactione omnium præmissorum; sed si contentur se vendidisse, & habuisse, non videtur facta venditio pro satisfactione legatorum, nisi postea appareat facta satisfactio legatorum. Hoc ultimum probatur in l. sed & Julianus, §. proinde, ff. ad Maced. Primum quod confitendo se habuisse, non sufficit, probatur in l. si ex cautione, cum ibi notat. C. de non num. pecun. & infra, si quid in fraudem patr. leg. 1. §. quod si in lite, & §. quod si mutuam. Idem Bart. in leg. doli mali, n. 8. ff. de novat. & in leg. à Divo Pio, §. sed si emptor, n. 7. ff. de re judic. idem tenet dam in his locis agit de procuratore constituto ad recipiendas mutuo pecunias, & distinguit, quod si habeat speciale mandatum factum ob illam causam expressam, qui dat pecunias non teneretur curare ut illæ utiliter convertantur, & expendantur, secus autem si careat procurator huiusmodi tali mandato. Et in hunc sensum contra Molinam l. 4. c. 4. n. 22. & Surdum d. dec. 156. n. 3. & 4. intelligunt Bartol. in dictis locis, Cæsar Manente d. consil. 17. n. 51. & 55. cum seqq. Avend. d. c. 64. n. 13. Gutier. alleg. 1. n. 2. Petr. Luna d. consil. 33. n. 90. & 95.

Et qualiter executores testamenti se gerere debeant 22
in venditione bonorum hæreditaris pro satisfaciendis debitis, docet Bald. in l. ult. §. sin autem legata, C. de bonis quæ lib. ibi: Item not. arg. pro executoribus testa

testamenti, quod debent servare ordinem in vendendo pro satisfaciendis legatis : Item quod non possunt vendere ultra quam sit necesse, sic ff. de execut. l. Lucius : item quod debent illico solvere, & non possunt fidem habere de pretio, & si haberent, non valeret contractus, ut supra præcedenti vers. in verb. ut illico reddatur, & ff. de jure fisci, l. procurator, &c. Et rei venditæ dominium non transfertur hoc casu, ut resolvit Bart. in d. l. à divo Pio, §. Sed si emptor, n. 9. ibi : Quia regulariter talis executio est limitata ut possit vendere pro satisfaciendis legatis, tunc similiter non potest, quia talis causa habendo fidem de pretio non impletur, idcirco non transfert dominium.

23 Et potest hæres directò venire contra emptores potius quàm contra testamentarios absque bona fide vendentes ad nullitatem venditionis, juxta resolutionem ejusdem Bart. in d. l. alio, n. 13. 14. & 15. ibi : Sed alibi in d. l. qui fuodum, §. procurator, infra pro emptore, videtur velle textus, quod indistinctè dominus possit agere contra emptorem : & hanc partem teneo, quia alienatio facta non fuit juridicè, &c. sequitur Cæsar Manente d. conf. 17. n. 58. Et licet Paul. de Castro contrarium tenuerit in l. si pretium, D. de procurat. de qua latè Gutier. alleg. 1. n. 3. nihilominus ad minus Bartoli resolutionem admittit in subsidium, id est quando testamentarii non sunt solvendo. Gutier.

24 d. alleg. 1. n. 3. vers. nisi in subsidium ; nam quando quis vendit ad utilitatem alterius, indistinctè annullatur venditio, si non fuit servata forma contractus, ut tradunt Jas. & Curt. jun. in d. l. pretium, & probatur in l. ult. C. de rebus alien. non alien. Manente d. conf. 17. n. 56.

25 Nec obstat Surd. in d. dec. 157. quicùm in principio meminerit verborum licentiæ, sive assensus, ibi : Ita tamen quod pretium convertatur in emptionem prædiorum, quæ loco vendendorum remaneant fideicommissio subjecta, postea n. 6. ait dicta verba denotare non conditionem seu modum, qui facit ut modum datus sequatur fidem illius cui dedit, qui si cum non ad impleat, non datur regressus contra emptorem, sed tantum contra illum, qui eum observare tenebatur, juxta distinctionem Bart. in l. sicut, §. illud videamus,

26 n. 1. ff. quibus mod. pign. Sed Surdum optimè carpit Cæsar Manente d. conf. 17. à n. 37 usque ad 44. Nam ubicumque alienatio regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus, Ozasch. dec. 165. n. 14. in fina, & dec. 171. n. 7. in fine. Borg. dec. 46. n. 13. in princ.

27 Unde facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non observato, consentur revocatæ, ut latè per Ozasch. dec. 166. per tot. & per Thesaur. dec. 99. n. 13. & 14. Rimin. jun. d. conf. 5. n. 217. lib. 1. quia eodem tempore venditio, & subrogatio facienda erit. Becc. conf. 66. n. 8.

28 Surdum quoque improbat Cæsar Manente d. conf. 11. n. 65. & 66. his verbis : His modò constare potest non subsistere D. Surdum dec. 156. qui licet non loquatur in contractu alienationis bonorum minoris, vel pupilli, sed in bonis fideicommissio subjectis ; attamen non rectè loquitur, quia cum ista bona non possint de jure alienari, auth. res quæ, C. commun. de leg. l. fin. §. sed quia omnia, C. eod. Neguzant. de pignor. 3. memb. 2. part. n. 72. si eorum alienatio permessa fuerit, ut pretium investiat, si non fuerit applicatum juxta formam à Principe præscriptam, alienatio irritabitur, ut sp̄maliter exemplificans in bonis fideicommissio subjectis voluit. Rimin. jun. d. conf. 5. n. 69. & in eodem casu Ceph. conf. 207. & Roland. conf. 7. n. 3. præcipuè n. 66. Borgoin. dec. 46. n. 459. in princ. & idem esse in bonis feudalibus, tradit Cachéran. dec. 161. & seqq. Thesaur. dec. 99. n. 13. &c. & statim reprobat Molin. d. l. 4. c. 4. n. 20. cum seqq. ut infra videbimus. Et idem

Cæsar Manente dec. 31. n. 24. Surdum iterum reprobat, ibi : Quoad tertium de implicatione non facta ad formam decreti, dicitur quod licet Surd. dec. 156. tenuerit alienationem bonorum fideicommissio subjeutorum concessam à Principe, dummodo alia emanatur, & illis non emptis emptor ipse molestari non possit, vera tamen non est illius decisio, & contrarium judicavit Senatus ipse in causa Patriana, & Guidotta, me advocante.

Eundem Surdum refutat latè Petr. de Luna d. conf. 29 33. ex n. 68. usque ad n. 96. & Ciriarc. d. contr. 303. n. 74. ibi : Et in terminis quod si pecuniæ investientiæ, vigore similium decretorum non investiantur, alienationes sunt nullæ, latè contra. Surd. dec. 156. respondet Manente in suo conf. 17. ubi multa allegat. Sed ad rem nostram Rimin. conf. 5. n. 220 & conf. 255. n. 36. & 37. Thesaur. dec. 99. n. 18. Bald. Nov. de dote, p. 6. priv. 1. n. 7. Cachéran. dec. 71. aliàs 169. Et ita judicavit Senatus noster in quadam DD. Dominici Grassis cum Buschinis, de qua etiam per D. Manent. dec. 31.

Similiter non obstant ea quæ resolvit Molin. de 30 prim. l. 4. c. 4. à n. 22. dum ibi loquitur quando in Regiis facultatibus conceditur majoratus possessori licentia alienandi aliqua illius bona, ad hoc ut eorum pretium in alia convertatur, subrogeturque tradendo eidem possessori dictum pretium, ut in alia re pecunias illas collocet, & tunc ait Molin. d. n. 22. emptorem non teneri curare ut venditor pecuniam in alia re utiliter infumat, ut constat ibi : Sed verius est sufficere emptori si ea lege contrahat, & pretium solvat, ut in alterius rei emptionem subrogetur, nec ad illum spectare utrum in emptionem ejus convertatur, vel non, &c. Quinque ad hoc movetur fundamentis. Primò ex l. ult. ff. de exercit. act. in vers. Etenim. Secundò ex l. 1. §. non autem vers. unde quarit Offilius, eod. tit. ibi : Et ait si hac lege accepit quasi in navem impensurus. Tertio ex l. lib. 32. in princ. ff. de negot. gestis, & ex l. sicut 8. §. illud videamus, ff. quibus modis pign. Quarto ex doctrina Bart. in l. doli, n. 7. & 8. ff. de novat. & in l. alio, n. 24. ff. de alim. & cib. leg. Quintò ex resolutis per Dec. conf. 36. n. 8.

Sed his non obstantibus contrarium defendit Greg. 31 Lopez l. 6. in glos. verb. que no la pudiesse vender, col. 9. vers. quid autem si Princeps, tit. 11. p. 6. & in l. 24. verb. entonces, tit. 13. p. 5. & expressè contra Molin. tenent Avendan. de censib. d. cap. 24. Petr. de Luna d. conf. 33. à n. 68. usque ad n. 95. Cæsar Manente d. toto conf. 17. Ciriarc. d. contr. 33. à n. 71. præcipuè n. 74. & 76.

Qua retenta sententia, non obstant fundamenta 32 quibus motus fuit Malina. Nam ad 1. de dicta l. 1. §. non autem, & l. ult. ff. de exercit. act. respondent multipliciter, & primò in his juribus legem non resistere, imò assistere contractui, qui eum navis magistro, id est capitaneo, celebratus fuit, l. 1. in princ. ff. eod. tit. cum iste nullam contrahendi prohibitionem habeat, propter quam facultate aliqua, aut licentia augeat. Deinde responderetur in terminis d. l. ult. navis magistrum ab exercitore speciale mandatum habuisse (exercitor autem est, qui navem exercet, id est qui ex ea quæstum facit, sive sit illius dominus, sive eam locet per aversionem, l. fin. §. fin. ad leg. Rhod. Anton. August. lib. 3. emendat cap. 6. Gujac. lib. 8. observ. cap. 15. Govean. lib. 2. cap. 14.) quia cum speciali mandato præpositus fuerat negotiationi, d. l. 1. §. non autem, ibi : Sed ejus rei nomine, cujus ibi præpositus fuit, id est, in eam rem, cui præpositus fuit, juxta Bartoli intellectum in l. doli, n. 7. ff. de novat. & in l. civitas, n. 7. & ult. vers. conclude, ff. si certum per. & ipse Bart. in d. l. 1. n. 1. nobiscum sentit, ibi : Azo in sam. hujus tit. intelligit quod magister ad pecuniam suscipiendam, & ad merces emendas erat specialiter præpositus, &c. rectè Mascard.

Mascard. *de probat. conclus.* 1161. n.8. Et sic faciunt quæ Butr. *in d. cap. 1. col. fin. vers. nec recte agitur, de deposito*, dum tenet leges loquentes de institutoribus, & exercitoribus applicari non posse illis casibus, in quibus de jure commissi alienatio prohibetur, nihil fuerit ad certum, & limitatam causam, & ideo ad præsentem casum adaptari minimè posse, sequuntur Aretin. *in d. leg. civitas, n. 7. ff. si certum petat. Imol. in d. c. 1. col. 13. vers. præterea.*

34 Secundò responderetur, verum intellectum *ad d. leg. 2. §. non autem*, & *ad leg. ult.* colligi ex distinctione quam notavit glos. *verb. quò vertatur, in d. leg. 3. §. sed si accepit, ff. de in rem verso*, ubi tres gradus curiositatis & sollicitudinis constituit, minor scilicet, major, & summus: Minor exemplificatur *in d. l. ult.* in eo, qui pecuniam commodavit magistro navis ad illius refectio- nem, qui deinde cavit se in refectio- nem navis eam accepisse, in quo casu Iureconsultus Africanus respon- dit mutuante pecuniam debere esse diligentem & sollicitum scire an magister navis haberet mandatum ac eam recipiendam, & an refectio- ni necessaria sit, & quanta, ut videre est ibi: Itaque illud exigendum, ut sciat in hoc se credere cui rei magister quis sit propo- situs, quod certè aliter fieri non posse, quam qui illud quoque sciat, necessariam refectio- ni pecuniam esse, & quare, & si in ea causa fuerit navis ut refici deberet. Et ideo ob instans periculum perdendi navem credi- tori permissam exitit, ut hac minori curiositate & sollicitudine rebus remaneret, ut considerant Imol. *in d. c. 1. col. 12. in princ. vers. quia ad hoc, Alex. conf. 44. n. 6. vol. 2. Bart. in l. à divo Pio, §. si emptor, in fine si de re judic. Mascard. conf. 1161. n. 8. ad med.* Sed nullo modo istius curiositatis probatio exclusa remansit, ut advertit Avend. *d. c. 64. n. 10. & 11.* & est casus in eo text. specialis, Ozaesch. *d. dec. 171. n. 17.* siquidem hanc minorem diligentiam, & sollicitudinem requirit Afri- canus, ibi: Et in summo aliquam diligentiam in ea re creditorem debere præstare. Ratio autem hujus spe- cialitatis consistit in magna utilitate, quam præstat edictum illud, de quo *in d. l. 1. in princ.* ibi: Propter navigandi necessitatem, Mascard. *ubi supra*, Petr. de Luna *d. conf. 33. n. 91. & 92.* Et alia specialitatis ratio colligitur ex eadem *l. 1.* ibi: Etenim non oportet credi- torem ad hoc adstringi, ut ipse reficiendæ navis forum suscipiat & negotium domini gerat, quod certè futurum sit, si necesse habeat probare pecuniam in re- fectio- nem erogatam esse, &c. non enim qui pecuniam ad refectio- nem navis mutuavit, poterat, nec conveniens foret assistere refectio- ni, ut cum diligentia fieret.

35 Alius verò curiositatis gradus, majoris scilicet, exem- plificatur in illis, qui pecunias dant, vel bona emunt à personis jure, vel alia dispositione ad recipiendum prohibitis ut sunt Ecclesia, minor, civitas, fideicom- missarius primogenituram, seu feudum habens, aut dorem, ex dictis, & ideo benè dicit Cujac. tract. 8. ad Afric. *in d. l. ult.* Curiosi hi omnes creditores esse de- bent quò vertatur, an in rem minoris, civit. Ecclesiæ, domini eroganda, &c. & addo *l. 3. §. sed si accepit ff. de in rem verso*, ubi qui servo pecunias dat quasi in rem domini verteret, si iste eas perdidit, domini non nocet. Ne credulitas creditoris, ut ait text. *domino obesset, vel calliditas servi noceret.* quamvis servus adeò fidelis in antea fuisset, ut quicquid reciperet, in utilitatem do- mini fideliter converteret, & tandem concludit Ul- pian. *Curiosus igitur debet esse creditor, quò vertatur,* & tradit latè Alex. *conf. 44. per tot. vol. 2.*

36 Summæ autem curiositatis & sollicitudinis gradus ille est quem exprimit Salicet. *in leg. bona fidei, ff. ad Vellej.* dum ait, quod mutuans pecunias mulieri debet esse diligentior in perscrutando ad quid illas accipiat, nam si ad fidejuben- dum, vel ad alienam obligationem

in te transferendam recipiat, mutuans non posset eas petere, ut probat text. *in l. vir uxori, ff. cod. tit. ibi:* Quoniam quidem plurimum interfit ut um à muliere quis ab initio contrahat, an alienam obligationem in te transferat, tunc enim diligentior esse debere, &c. ubi Paul. de Castro *n. 2.* tenet quod contrahens cum persona regulariter ad se obligandum prohibita, sed quandoque promissa pro aliqua causa, debet esse ad- modum sollicitus, ut ea causa adimpleatur; aliter enim tutus non erit. Sequuntur Hartman. *Pistor. q. civili 37. n. 30. lib. 1. Coler. de process. execut. part. 2. cap. 3. n. 352. Cæf. Manente d. conf. 17. n. 17. & 18.*

Denique responderetur etiam *d. l. 1. §. non autem, & d. l. ult.* minimè relevare mutuante pecuniam ad refec- tionem navis ab onere probandi pecuniam conversam fuisse in illam refectio- nem; nam *in d. l. 1. §. non autem, vers. Unde querit Offilius*, in illis verbis relatis à Moli- na, ibi, *si hac lege accepit, quasi in navem impensurus, mox mutavit voluntatem, teneri exercitorem*, nullum verbum est probationis exclusivum, imò tacitè insinuat necessarium esse quod ille qui pecunias dedit ad refe- ctio- nem navis, probet eas in ea refectio- ne conversas fuisse, ibi: *Ut si quid reficienda navis causa contractum, vel impensum est.* Nec probationem excludit *d. l. fin.* sed eam modificat, ita ut loco conversionis, aliquæ pro- bentur circumstantiæ quæ simul junctæ, idem videntur operari, ac si conditionem inibi faceret probandi con- versionem. Prima est: Itaque illud exigendum, ut scias in hoc se credere, cui rei magister quis sit propositus. Secunda: Necessariam refectio- ni pecuniam esse, & qua- re. Tertia: Et si in ea causa fuerit navis ut refici debe- ret. Quarta, an in eo loco credita pecunia sit, in quo id propter quod credebatur, comparari potueris. Unde ad comprobandas & justificandas has circumstantias ne- cesse habet mutuans, ut sit curiosus, sollicitus, & atten- tus: & nihilominus communiter Doctores in casu illius text. tenent, quod mutuanti pecunias ad refectio- nem navis, non sufficit probare instantem refectio- nis illius necessitatem, sed etiam probare debet conversio- nem pecuniarum mutuatarum in eandem refectio- nem. Ita tradunt Alex. *in l. si civitas, n. 11 ff. si certum pet.* ubi Dec. *n. 30. dicit communem*, & Alciat. *n. 6. Rip. in leg. is qui bono, n. 10 ff. de pignor.* Imol. *in cap. 1. n. 17. de deposito, Mascard. d. concl. 1161. n. 8. & concl. 582. n. 5. & 6. Avendan. d. cap. 64. n. 10. ibi: Ergo secun- dum hunc intellectum non benè pro sua sententia ponde- ravit Molin. textum illum.* Alii verò, qui hanc resolu- tionem strictius tenent, mutuante obligant ad pro- bationem instantis necessitatis, & quod conversionem probare per conjecturas sufficiat. Sic Innoc. *in cap. 1. de deposito*, quem ita declarant Angel. *in §. hoc etiam, col. fin. in auth. de alienat. & emphyt.* Paul. de Castro *conf. 2. Visis omnibus, col. pen. vers. nec obstat, vol. 1.* Greg. Lopez *l. 3. verbo en su probers, & quod habetur in reg. fin. tit. 1 part. 5.* Mascard. *d. concl. 1161. n. 8.* Ex quibus omnibus concludit Avendan. *d. n. 10. ibi:* [Ergo dicta *l. fin.* non excludit omnem probationem, sed contenta fuit illa præsumptione fortissima, & consequenter Molina non benè ponderavit pro sua sententia textum illum.]

Ulterius Africanus *in d. l. ult.* requirit ut tria copula- tivè concurrant. Primum, ut pecunia tradatur illi, qui navem gubernat, ibi: *Stichum magistrum navi propo- suit.* Secundum, si cum pecunia crederetur, navis in ea causa fuisset ut refici deberet. Tertium: Necessariam refectio- ni pecuniam esse, & quare. Ex quo refert Aven- dan. *d. cap. 64. n. 10. vers. demum*, ibi: [Quod ex ipsa decisione Africani possessor majoratus, qui licentiam alienandi, seu obligandi bona ipsius consequutus est, vel creditores, qui pecunias crediderunt, tenentur evi- denter probare instantem necessitatem; & si fortè negat- ur

tur conversio mutui in causam Regiæ facultatis simul, & conversionem.]

38 Ad secundum Molinæ fundamentum *d. leg. liberto* 32. ff. *de negot. gestis*, responderetur hunc text. agere de contractu mutui, & de persona, cui lex non resistit, in quo casu non tenetur ille, qui pecunias mutuat, conversionem probare, ut dictum est *supra*, n. 1. Adfuit quoque speciale mandatum, quo casu ille qui mutuat, non tenetur diligentiam adhibere, ut pecuniæ in utilitatem mandantis convertantur, ex traditis *supra* n. ... & idè optimè respondit Pomponius Jurecons. ibi: [Etiam si pecunia in rem ejus non sit versa, tamen dabitur in eum negotiorum gestorum actio creditori; unde infert *Avend. d. cap. 64. n. 11*. Ergo text. ille non bene ponderatur per Molin. in favorem creditorum qui pecunias crediderunt, seu dederunt possessori majoratus, non habenti speciale mandatum recipiendi eas, &c.]

39 Ad tertium ejusdem Molinæ fundamentum *d. l. sicut*, §. *illud ut videamus ff. quib. mod. pign.* responderetur hunc textum potius contrariari opinioni Molinæ, ut probat *Avend. d. cap. 64. n. 12*. Ad quartum de doctrinis Bart. in *l. doli mali*, n. 7. ff. *de novat.* & in *l. alio*, n. 24. ff. *de alim. & cibar. leg.* jam *supra* responsum est, & satisfaciunt *Avend. d. cap. 64. num. 13.* ac Petr. de Luna *d. conf. 33. num. 89. & 95.* Ad quintum *d. conf. 36. n. 8.* Decii, responderetur agere de emptore bonorum monasterii, & ita ait: [Quia in contractu venditionis non est necesse hoc probare, sed tantum in quibusdam casibus, Innoc. in cap. 1. de depos. &c.]

40 Et idè meritò Molina communiter reprobat, & expresse illum convincunt *Avend. d. cap. 64. per tot.* & præcipue n. 14. concludit: [Ergo ex omnibus *supra* dictis aperte constat contra Molinæ resolutionem nostram esse longè veriore, & inde confidero quod Molina in ea difficili resolutione non firmiter & absolute tenet eam sententiam, sed trepidè, atque sub dubio, dicens, tutius esse emptori curare ut pecunia in eam causam convertatur, cujus occasione Regiæ facultates fuerint expeditæ. Ergo non est ejusdem Molinæ resolutio referendæ ad decidendum, sed ad pensandum.] Cæs. Manent. *d. conf. 17.* per totum, maximè n. 66. ibi: [Quicquid scripserit Molin. *d. lib. 4. cap. 4. n. 20. cum seq.* quia his nostris rationibus non respondet, & in specie majoratus habet contradictores, quos ipse allegat n. 21. in fine, &c.] Petr. de Luna *d. conf. 33. ex n. 68.* usque ad 95. idem dicit, & n. 82. cum duobus seq. & à n. 96. usque ad n. 101. respondet ad decisionem Rotæ 511. coram Ludovisio.

Toletana Libelli.

Quæ indicia ad capturam, & torturam in causis Fidei sufficiant, & an de sociis Reus interrogari possit, hæretici suam culpam patefacientes, illiusque poenitentes, an & quando ad misericordiam admittantur?

VOTUM CXIX.

- 1 Casus lamentabilis eventus narratur.
- 2 Captura in causis Fidei magnam infamiam notam inurit.
- 3 Periculum ubi majus est ibi cautius agendum.
- 4 Indicia majora in criminibus contra Fidem requiruntur quam in aliis delictis.
- 5 Inquisitorum arbitrio relinquatur quæ indicia in causis Fidei sufficiant ad capturam.
- 6 Indicia hujus rei quæ?

- 7 Testis si est varius, ob veritatem ad ernendam veritatem torquetur.
- 8 Reus principalis dum varius invenitur, torquetur, etiam in causis Fidei.
- 9 Reus de mendacio convictus torqueri debet, & præcipue si quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam in crimine hæresis.
- 10 Suspicionem non caret reus qui dicit illud, quod à criminis presumptione excusaret.
- 11 Suspicionem de se dat, qui ad objectum crimen expalluit.
- 12 Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa evidentia sunt sceleratæ conscientie.
- 13 Indicium desumitur adversus inquisitum ex qualitate persona.
- 14 Rumores populi maximum indicium præstant contra reum.
- 15 Maxime si fama sit vehemens, vel si sumus in delicto difficilis probationis, vel si alia accesserint adminicula.
- 16 Indicia multa conjunguntur ad Reum convincendum, si in eundem tendunt finem.
- 17 Hæresis crimen ceteris criminibus solet esse occultior.
- 18 Indicia leviora sufficiunt in criminibus difficilis probationis.
- 19 In atrocissimis delictis licitum est jura transgredi, & solemnitates non adhibere.
- 20 Probatio plena & concludens requiritur, ut quis in crimine hæresis poena ordinaria condemnatur.
- 21 Indicia & presumptiones non sufficiunt ad condemnandum in poenam nisi extraordinariam.
- 22 Indicia magna & urgentia sufficiunt ad torturam inferendam.
- 23 Materia dandi tormenta est arbitraria.
- 24 Naturaliter ratio nobis suadet quod qui contra se confessus est, contra alios multo magis confiteretur, si esset memor.
- 25 Confessus de se in criminibus hæresis, & contra fidem potest de sociis interrogari.
- 26 Confessus in crimine hæresis tenetur socios propalare, licet non interrogetur.
- 27 Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicibus commissum.
- 28 Confessus quoad Juris interpretationem pro judicato habetur.
- 29 Confesso crimine nihil videtur Judici faciendum.
- 30 Hæretici omni Jure poenam ultimi supplicii merentur.
- 31 Hæreticus ut verus poenitens habeatur, necessaria est omnimoda peccati confessio.
- 32 Hæresiarchæ & Dogmatistæ non reconciliantur, neque ad misericordiam admittuntur.
- 33 Blasphemie quando sunt adeo enormes, pro eis debet capitis poena imponi.
- 34 Libelli famosi auctor capitis poena quando afficiendus?
- 35 Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, ut illis impunitas detur.
- 36 In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus.
- 37 Causa nulla est quæ in delictis extrinsecè pravis reum possit excusare.
- 38 Delinquentes magis discernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quam per ipsum facinus.
- 39 Ignorantia Juris nunquam excusat.
- 40 Ignorantia excusationem nunquam asserre potest in hæresis, vel blasphemie crimine, quod nostra Fidei Catholica articulis resistit.
- 41 Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curia seculari,

seculari, sive animum hereticalem fateatur, sive non.

24 Reus confessus verba hereticalia protulisse, non est tanquam hereticus relaxandus.

- 1 **S**acrilegus quidam homo, ut vicinum quendam sanguine, ut dicebatur, impurum malè perderet pro vindicta, nefandum quendam libellum propè ejusdem vicini ædes, & in parte, de qua suspicio contra illum oriri posset, affixit, in quo Mosàica lex jacta-bundis in eo verbis deprædicabatur, diris etiam ac malè præcantibus insultationibus devovebatur sacro-sancti Christi Fides: Fui pro veritate à quodam amico interrogatus qua pœna esset iste Reus puniendus? Et pro vera casus resolutione sese mihi præsentem obtulerunt in materia doctrinæ pro dubij propositi de-cisione.
- 2 Imprimis dubitabatur, an contra suspectum de hujus libelli promulgatione indicia ad capturam & ad tor-turam sufficientia extarent? & affirmativè responden-dum esse censui, cum enim captura in causis Fidei ma-jorem infamiæ notam inurat, quàm in aliis condem-natio, meritò in captura debet procedi magna omniù concordia, consiliique maturitate; ubi enim majus est periculum, ibi cautiùs agendum est, *cap. vergentis, de heret. cap. ut officium, §. verum, eod. titul. lib. 6. cap. ubi periculum, de elect.* Ob idque majora indicia requirun-tur, quàm in aliis criminibus, ut prudenter considera-runt Villadieg. *in tract. de her. q. 11. num. 4. Rojas in simili tract. p. 2. assert. 1. à n. 12. Simanch. de Cathol. in-stit. tit. 16. num. 2. & in enchirid. tit. 25. à n. 3. Peña in direct. Inquisit. p. 3. commento 17. vers. dixi verò, Param. de origine S. Inquisit. l. 3. q. 9. n. 3. Sigism. Scacc. de ju-dic. lib. 1. c. 44. n. 1. Et regula certa tradi non potest, quæ indicia ad capturam sufficiant, nam hoc ex arbi-trio DD. Inquisitorum pendet, qui inspecta delicti & personæ qualitate, cæterisque circumstantiis æstimare debent, an gravia & sufficientia ad capturam sunt indi-cia, ut ex Ulpiani responso colligitur *in l. 1. ff. de custod. reor. ibi: De custodia reorū Proconsul æstimare solet utrū in carcerem recipienda sit persona, an militi tradenda; vel fidejussoribus committenda, vel etiam sibi, &c.* Hocque vel pro criminis quod obijcitur qualitate, vel propter honorem, aut propter amplissimas facultates, vel pro innocentia personæ, vel pro dignitate ejus, qui accu-satur, facere solet, & notarunt Farin. *in praxi crimin. q. 27. n. 126. Salgado de Reg. protect. p. 2. c. 4. n. 133. & apertè in nostris terminis sentit Clemens V. in Consilio Viennensi, relatio in Clem. 1. §. propter hoc, de heret. ubi conscientiæ arbitrio Episcoporum, Inquisitorum, aut cujuslibet illorum id reliquit, ibi: Sic quod, quilibet de predictis, sine alio citare possit, & attestare, sive capere ac-tuta custodia mancipare, ponendo etiam in compedibus, vel manicis ferreis, si ei visum fuerit faciendum, super quo ipsius conscientiam oneramus.* Umbert. Locat. *in pract. jud. Inquis. verb. captus. vers. in criminalibus tamen relinquatur arbitrio judicis, Rojas d. p. 2. assert. 1. n. 34. & 35. Param. d. q. 9. an. 33. Scacac. d. c. 44. Martin. Delt. disquisit. magic. lib. 5. sect. 7. in princ. vers. capi tamen non poterunt, & vers. quoad Personas, Farin. d. heresi. q. 185. n. 7. in fine, Anton. de Soufa in aphorismis Inquis. lib. 2. c. 26. n. 7. Diana moral. resol. p. 4. tr. 8. resol. 11. in fine, vers. sed in casu occurrenti.**
- 3 Quæ autem indicia extant, sufficientia sunt juxta quodlibet boni viri arbitrium; nam sacrilegus iste ho-mo proximus se præ cæteris læsum agens, sceleris enormitatem tum privatis colloquiis sæpiùs per Ur-bem extollebat, tum juridice argumenta suspicionis suæ, & quid ipse circa illam intempestam noctem yidisset, deposuit, varietate tamen & inconstantia in

Barbosa Vol. decis. Pars II.

depositionibus hujusmodi usus est, nunquamque in referendo facto, ut ex testibus præterea acceptum est, firmus sibi vel constans inventus est, immò in multis, quæ firmiter deposuerat, apertè fuit mendacij con-victus.

Ex qua in deponendo varietate, & inconstantia 7 magnum quidem indicium ortum fuisse certissimum est, sufficiensque non solum ad inquirendum, seu car-cerandum, sed etiam ad torturam; nam si testis est va-rius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur, *Auth. de testib. §. si verò adsunt, l. qui falsò, vel variè, ff. eod. l. ex libero ff. de qq. l. Hisp. pen. tit. 30. p. 7. Anton. Gom. tom. 3. var. c. 13. n. 29. Farin. in praxi crimin. p. 2. quest. 66. à num. 98. multò magis torquendus est reus 8 principalis dum varius invenitur, argum. text. in *auth. & magis, C. de sacrosanctis Eccles. prout in puncto ob-servant Luc. de Peña in l. quoties, à num. 28. de dignit. lib. 12. Blanc. in l. fin. de qq. num. 220. juncto n. 265. cum seqq. Farin. in d. praxi, q. 52. à n. 18. usque ad 24. Et in causis Fidei idem testantur Eymeric. in direct. Inquisit. part. 3. titul. de cautel. Inquisit. contra hereti-corum cavill. caut. 6. n. 104. & quest. 61. n. 1. ubi etiam Franc. Peña còmento 110. vers. prima regula est, Soufa in aphorism. Inquisit. lib. 1. c. 39. n. 79. Præsertim si alia quæcumque conjectura, seu adminiculum con-currit Rimin. jun. conf. 301. n. 15. lib. 3. Ozaesch. decis. 79. num. 18. Farin. d. quest. 52. num. 19. Petr. Cabal. resol. crimin. casu 100. n. 136. Castr. Palao in opere mo-rali, tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 9. n. 11. Soufa d. lib. 2. c. 39. n. 80. Diana d. p. 4. tract. 6. resol. 15.**

Similiter etiam iste reus de mendacio convictus 9 torqueri debet, ex Bart. *in l. de minore, §. plurimum, n. 4. & l. fin. num. 3. ff. de de quest. ubi etiam Blanc. num. 265. Boss. tit. de indic. num. 36. Menoch. de præ-sumpt. lib. 1. pres. 89. num. 67. Farin. dict. questione 52. num. 4. Marius Giurba conf. 14. num. 12. Quod indubi-tanter procedit, si quodlibet aliud accedat adminicu-lum, ut farentur Clar. §. fin. quest. 21. num. 18. Menoch. d. pres. 89. n. 68. Mascard. de probat. concl. 2040. num. 2. Farin. d. q. 52. n. 8. cum sequentib. Giurb. d. conf. 14. n. 12. & conf. 87. n. 27. & 18. Et in crimine hæresis Simanch. de cathol. instit. tit. 65. n. 31. & 33. Peña d. còmento 110. Mart. Delt. disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. primum indicium, Soufa. d. lib. 2. capite 39. numero 76. & 77. Diana d. part. 4. tr. 6. resolut. 15. Maximè quando plura sunt indicia, quoniam unum ab alio adminiculatur, ut post Bartol. & alios notant Giurb. conf. 87. num. 26. Diana d. resol. 15. vers. his tamen non obstantibus.*

Item iste sacrilegus homo in quadam depositione 10 facta coram sæculari judice asseruit se scribendi igna-rum, cum tamen oppositum apertissimè constaret, ex quo videbatur scribendi peritiam eo negasse, ut crimen tegetet, & ne de homine scribendi ignaro suspicio ha-beri posset, quod libellum fixisset, ut in simili arguit Marius Giurba conf. 13. n. 7. ibi: *Quia suspitione non caret, cum id dixerit, quod à criminis presumptione ex-cusaret.* Constitit etiam, quod variis occasionibus multa ex verbis libelli retulisset, adeò singulari, ex-pressaue notitia, quæ nisi à sceleris auctore vel par-ticipi haberi non possent: cum alioquin libellum, ut ipse fatebatur, postquam ad Tribunal delatus est, nec vidisset ipse, nec legisset.

Denique cum quidam coram prædicto homine re- 11 tulisset rumorè per Urbem spargi quod ipse libellum fixisset, illicò ad objectam suspicionem expalluit, pressoque de hac re silentio, & cadente vultu, sermonem ad alia artificiosè transtulit. Subita au-tem vultus immutatio, quasi ab animo non bene sibi conscio, deprehensumque scelus timente pro-

A a

facilcens

fificiens; taciturnitas præterea ex composito facta, & in re adeo gravi inexpiatam relinquens suspicionem, tam vehemens indicium inducit, ut per seipsum non solum sufficiat ad capturam, verum etiam ad torturam, argum. text. in leg. de minore 10. §. plurimum, ff. de questionib. ibi, nam & ex sermone, & ex qua quis constantia, qua trepidatione quid diceret, &c. quædam ad illuminandam veritatem in lucem emergunt, ubi Bartolus numero 2. & 4. in leg. fin. numero 2. in fine, ff. eod. optimè Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 89. numero 129. ubi ex aliis probat quod tacens, & non respondens ei, qui rumorem spargi asserit, delictum fuisse ab ipso commissum, præsumitur illud commississe, & indicium ad torturam ex hoc adversus eum oritur. Farin. d. quæst. 52. à numero 40. maximè accedente alio quocunque indicio, Simanch. d. tit. 65. à numero 31. Didac. Quanrer. in quæstion. crimin. capite 2. de probat. per testes, quæstione 1. numero 20. Binsfeld. in leg. ultim. Cod. de malef. ind. 16. Martin. Delr. dicto lib. 5. sectione 4. vers. 23. Sousa d. lib. 2. cap. 39. num. 81. Diana d. part. 4. tract. 6. resolut. 15. Nam obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa evidentia sunt sceleratæ conscientia, juxta illud Sapient. cap. 17. Cum sit timida nequitia, testimonium dat condemnationis; semper præsumit se va perturbata conscientia. Et notavit Demosth. in orat. de fals. conscientia scelerum eripit audaciam, linguam reprimat, obturat os, angit, silentium imponit; cum aliis adductis per Simanch. loco citato, Menoch. dicta præf. 89. à numero 71. Farinac. d. quæst. 52. numero 43.

13 Addebatur quod pensata personæ qualitate non invenitur esse bonæ vitæ ac famæ, & sic non leve adversus inquisitum indicium desumebatur, juxta text. in l. de minore 10. §. plurimum, ibi: Vel cujus existimationis quisque in civitate sua est, ff. de quæst. l. non omnes 5. §. à barbaris, ff. de re milit. & faciunt tradita per Menoch. d. præf. 89. numero 135. Farin. in d. praxi, quæst. 47. d. numero 199. Giurb. conf. 13. numero 16.

14 Omnes igitur aut hominis indole & moribus ritè perpenfis, aut occulto quodam veritatis genio quasi divinitus inspirato ducti, clamabunt nefandum hoc scelus à nullo alio admitti potuisse: qui quidem rumores maximum indicium præstant, sufficiens non solum ad inquirendum, & in carcerem detrudendum, inquit Cyn. in l. nullus, num. 3. C. de exhib. reis, Bald. consil. 364. num. 6. lib. 3. Craver. conf. 41. n. 6. & post alios Mascard. de probat. concl. 754. num. 10. Farin. quæst. 47. num. 39. Martin. Delr. d. lib. 5. in 2. append. quæst. 7. in princ. Sed etiam ad torturam, juxta text. in l. de minore 10. §. plurimum, ff. de qq. l. 3. §. ejusdem, ff. de testib. l. Hisp. 3. tit. 30. part. 7. ubi Gregor. gloss. 1. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 13. num. 10.

15 Maximè si, ut in præsentī, fama est vehemens, Jaf. in l. admonendi, num. 205. ff. de jurejur. Felin. in c. veniens. l. num. 15. de testibus. Clar. in §. fin. quæst. 21. Franc. Viv. decis. 533. num. 2. Peguera decis. 17. num. 16. Menoch. d. lib. 1. præf. 89. n. 52. Farin. quæst. 47. n. 28. Peña in 2. part. direct. Inquis. commento 110. Param. in origine S. Inquisit. lib. 3. quæst. 6. num. 42. Martin. Delr. d. lib. 5. sectione 3. col. 5. vers. nam fama vehemens, Marius Giurba conf. 13. numero 18. circa fin. Castr. Palao d. tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 9. num. 9. Sousa d. lib. 2. cap. 39. num. 59. Diana d. p. 4. orat. 6. resolut. 13. Trullench. d. lib. 8. cap. 1. dub. 17. ex num. 1. Vel sumus in delicto difficilis probationis, Menoch. d. lib. 1. præf. 89. n. 34. Azeved. d. l. 3. n. 85. & 86. Farin. q. 57. n. 11. Cevall. comm. contra comm. q. 302. num. 10. Giurb. consil. 13. n. 18. & consil. 43. n. 39. & consil. 87.

n. 21. & 25. circa fin. Vel si alia accesserint adminicula, Azeved. d. l. 3. n. 86. Farin. d. q. 47. n. 17. 28. & 35. Petr. Caball. crimin. resol. casu 200. num. 134. Marius Giurba d. conf. 13. n. 18. & conf. 43. n. 18. & consil. 87. n. 21. & 25. Quanter. d. c. de probat. per testes, q. 1. n. 8. Scacc. de jud. lib. 1. c. 95. n. 1. vers. si sumus in crim. hæresis, Mart. Delr. d. lib. 1. in append. 2. q. 7. Diana d. res. 13.

Quæ quidem indicia apta & idonea meritò judicata 16 fuerunt non solum ad carceris detractionem, verum etiam ad torturam; licet enim quodlibet eorum de per se non sufficeret, quia unum indicium regulariter sufficere non solet, ut pluribus adductis testatur Peña in direct. p. 3. commento 110. Guazin. de defens. reorum tom. 2. lib. 1. defens. 30. c. 4. n. 12. Seraphin de Freitas in addit. ad D. Roderic. de Cunha, de Confessar. sollicit. q. 4. n. 25. Diana d. p. 4. tract. 6. resolut. 4. saltem omnia simul negari non potest quin sufficiant; quia indicia licet imperfectè, & per testes singulares probata, conjunguntur ad reum convincendum, si in eundem tendunt finem, arg. text. in l. qui sententiam 26. ibi, in unum conspirantes, concordantesque rei fidem, C. de pœn. Blanc. de judic. n. 368. Mascard. de probat. concl. 1223. à n. 32. Honded. conf. 102. n. 85. lib. 1. & conf. 98. n. 10. vol. 2. Marius Giurba consil. 87. n. 20.

Præsertim in criminibus difficilis probationis, non 17 solum suapte natura, ut cætera quæ hæresim sapiunt, ex Rojas de heret. p. 2. num. 295. & 296. Simanch. de Cathol. instit. tit. 65. n. 51. ibi: Et eo magis in hæresi, quæ cæteris criminibus solet esse occultior: & enchirid. tit. 52. n. 26. Seraph. de Freitas ad d. q. 4. n. 19. Martin. Delr. d. append. 2. q. 22. Diana d. tr. 6. resolut. 1. Sed etiam quod commissum fuisset tempore nocturno, Bald. consil. 77. num. 5. lib. 3. Menoch. de præsumpt. lib. 5. præf. 46. n. 1. & 2. & de arbitr. casu 116. Azeved. conf. 28. n. 64. Rip. de nocturno tempore, c. 33. n. 15. Marius Giurba 18 consil. 87. n. 12. ubi nox efficit quod delictum vix probari possit, illudque qualificat, & aggravat. Et in criminibus difficilis probationis non est dubium quod leviora indicia sufficiunt, ex Bald. in l. quicumque, n. 2. & 25. C. de servis fugit. & in l. 3. n. 3. Cod. de Episcop. aud. Decian. in tract. crimin. tom. 2. lib. 7. cap. 24. n. 10. Azeved. d. conf. 28. à n. 60. Guazin. d. defens. 30. cap. 4. n. 9. Giurb. d. conf. 87. n. 11. Et tanto magis, quanto su- 19 mus in atrocissimis; cum in illis licitum sit jura transgredi, solemnitates non adhibere, & ordo sit ordinem non servare, cap. ad nostram 3. ubi gloss. de jurejur. cap. evidenti, de accusat. l. si vero, §. qui pro rei, ff. qui satisf. cog. leg. 1. & ibi Bart. ff. de furt. Menoch. de arbitr. lib. 1. quæst. 84. à n. 9. Mascard. de probat. concl. 1391. à num. 13. Farin. quæst. 37. n. 85. cum seqq. Sousa d. lib. 2. c. 39. n. 12.

His igitur indiciis justè quidem reum in carcerem 20 detrudi jussum fuit; sed quia in crimine hæresis, ut quis pœnæ ordinariæ addicatur, plena & concludens requiritur probatio, cap. litteras de præsumpt. Alberic. in rub. de heret. n. 10. Rojas in tract. de heret. quæst. 2. assert. num. 105. cum seqq. Simanch. de cathol. instit. tit. 50. à num. 21. & tit. 51. à num. 2. & in enchirid. tit. 34. num. 1. Farin. de hæresi, quæst. 187. §. 1. à num. 2. Peña in direct. part. 2. commento 80. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 35. num. 20. Param. d. lib. 3. q. 6. à num. 86. Sousa d. lib. 2. c. 5. à n. 8. Castr. Palao d. tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 10. num. 1. Diana d. p. 4. tract. 8. resolut. 36. itaut indicia & præsumptiones non sufficiant ad condemnandum in pœnam nisi extraordinariam, & purificationem, seu abjuratorem indicendam, cap. accusatus §. in princ. cap. ut officium 11. de heret. lib. 6. Simanch. d. tit. 50. à num. 21. & tit. 52. n. 12. Villadieg. in tract. de heret. quæst. 13. num. 21. & 22. Albertin. in tract. de agnosc. assert. quæst. 34. n. 96. cum seqq. Peña dict. part. 2. commentio

commento 20. vers. sed hanc sententiam, Rojas dict. p. 2. num. 304. cum seq. Farin. d. q. 187. num. 9. Param. d. lib. 3. q. 7. n. 90. Soufa d. lib. 2. c. 5. num. 12. Castr. Palao dict. punct. 10. n. 1. Diana d. resol. 36. Trullenchi. d. lib. 8. c. 1. dub. 21. n. 15.

22 Idem cum prædicta indicia magna, & urgentia sint ad torturam inferendam devenitum fuit, prout in his terminis deveniri potuit, ex resolutis per EymERIC. in direct. Inquis. p. 3. q. 61. ubi Peña comm. 110. Simanch. de Cathol. instit. tit. 65. per tot. & in enchirid. tit. 52. à n. 5. Farinac. de heresi. quest. 185. à num. 140. Martin. Delr. dict. lib. 5. sect. 3. & 4. Soufa d. lib. 2. cap. 39. à n. 6. Castro Palao d. disput. 8. punct. 9. à num. 2. Diana d. part. 4. tract. 6. resol. 1. & 2. In qua re dijudicanda, utrum scilicet procedi deberet ad torturam, & an sufficerent indicia, vel non, plurimum confert iudicium, & votum DD. Iudicum, quia illis materia est arbitraria, qui crimine, & circumstantiis animadversis prudenter quid intersit sunt arbitraturi, argumēt. text. in d. l. de minore, §. plurimum, ff. de quest. cum latè adductis in crimine hæresis per Rojas d. part. 2. n. 191. Decian. dict. lib. 5. c. 35. n. 20. post med. Peña dict. p. 3. commento 39. littera D, & quest. 61. commento 110. Farin. de heresi, q. 185. num. 143. Soufa d. lib. 2. c. 19. n. 6. Diana d. p. 4. tract. 6. resol. 2.

24 Dum reus torqueretur miserè, crimen confessus fuit, sed an de sociis posset interrogari, dubitatum fuit, & videbatur negativè respondendum, quia negari non potest quin crimen, omnesque ejus circumstantias palam, & non invitus confessus, ut iste reus, complices quoque, si fuissent, aperiret; hæc est præsumptio naturali ratione dictata, ut animadvertit Simanch. in enchirid. tit. 52. n. 31. ibi: Naturaliter ratio nobis suadet, quod qui contra se confessus est, contra alios multò magis confiteretur, si esset memor, &c. Rojas d. part. 2. à numero 243.

25 Contrarium verò dictat praxis, & usus; nam in criminibus hæresis, & contra Fidem, de se confessus potest de Sociis interrogari, ut talia delicta ob communem omnium salutem extirpentur, ad text. in d. cap. litteras, de præsumpt. & in cap. in Fidei favorem, de heret. in 6. & in leg. quicumque 9. Cod. de malef. & mathem. ibi: Ne facinoris socios publicaret, Simanch. de Cathol. institut. tit. 44. de Ordine proced. num. 27. & 28. Peguera decisione 5. num. 13. Param. d. lib. 3. quest. 9. à num. 182. Martin. Delr. d. lib. 5. sect. 3. in 1. ind. Decian. d. lib. 5. cap. 36. n. 19. Quinimò licet non interrogetur, tenetur socios propalare; juxta illud Deuteron. cap. 13. ibi: Si tibi voluerit persuadere frater tuus, &c. Sor. de regendo secreto, memb. 2. quest. Simanch. de Cathol. institut. tit. 13. num. 21. & tit. 19. à num. 1. Param. d. lib. 3. quest. 9. à num. 182. Hæc enim crimina sæpius cum complicitibus perpetrantur, ideòque non solum potest interrogari & inquiri ad ea patefacienda, sed per præsumptionem, quæ remanet, complices semper fuisse, rei non judicantur plenè confessi, & poenitentes, nisi detegantur, ut sentit Sanct. Augustin. in Deuteron. epistol. 64. ibi: Heretico petenti poenitentia locum, tunc credatur, si & alios quos illic novit esse, manifestaverit nobis, &c. Et solum per hanc præsumptionem contra eos ad torturam potest procedi ad complices detegendos, ut testatur Umbert. Locat. in judic. Inquisit. verbo hereticus, num. 45. & verb. indicium, n. 33. & verbo inquisitio, num. 1. & post judicialem inquisitionem inter decreta Congregationum in ultimo referens decretum Pauli IV. & Pij V. ubi arbitrio Iudicum remittitur tortura reorum confessorum, & convictorum, de hæresi pro alteriori veritate habenda, & pro complicitibus, Diana d. p. 4. lib. 6. resol. 27. vers. notandum est, in fine. Sanchez d. lib. 6. consil. mor. Barbosa Vot. Decis. Pars II.

ral. cap. 3. dub. 12. Seraphin. de Freitas ad d. quest. 22. num. 28.

Quando enim maxima sunt indicia, aut semiplena probatio adest, præsumitur crimen cum complicitibus fuisse commissum, ac proinde pro eis habendis tortura inferri debet, Simanch. de Cathol. instit. tit. 65. de torment. n. 59. & 60. & in enchirid. tit. 52. n. 30. & 31. Zanchin. in tract. de heret. c. 9. vers. & hoc casu, Quatter. in quest. crimin. rub. de quest. tangen. prob. quest. 2. de probat. per testes, §. 2. de judic. sufficient. ad tortur. n. 52. Param. d. lib. 3. q. 9. num. 184. Farin. de heresi, questione 185. §. 8. num. 135. Diana d. resol. 27. vers. notandum est tamen, Castr. Palao. d. tract. 4. disput. 8. puncto 9. num. 19.

Cum ergo reus crimen confessus fuisset, quod haud dubium videtur ab eo fuisse commissum, poena condigna debet ei imponi: siquidem facto id manifestante, legis potestate subintrat poena, & adversus eam exercetur, ut inquit Martian. in l. 1. ff. ad Turpil. libi, sin autem pronunciavit, calumniatus es, condemnavit eum; & quamvis nihil de poena subjecerit, legis tamen potestas adversus eum exercebitur; ita confessus quoad Juris interpretationem pro judicato habetur, l. 1. ff. & C. de confess. Mancin. de confess. c. 1. n. 1. Cas. Barz. dec. 141. n. 6. Mar. Giurb. conf. 16. n. 2. Confesso enim crimine nihil videtur remanere Iudici faciendum, neque etiam sententiam esse necessariam, ex l. 1. ff. ad Turp. ubi cum Papiniano his verbis datur ratio. Nam, ut Papinianus respondit, facti quidem questio in arbitrio est judicantis, poena verò persecutio, non ejus voluntati mandatur, sed legis auctoritati servatur.

Et siquidem in eo libello Christi Salvatoris nostri lex damnabatur, Moïsis antiqua & caduca acclamabatur, alique errores, & hæreses promulgabantur, ultimi supplicij poenam ei imponi debere, quam omni Jure hæretici merentur, probat l. quicumque, §. eos verò, ibi: Ultimo supplicio coërceantur, l. Armenti l. §. Manichæi, C. de heret. c. ad abolendam, eod. tit. Ordin. Reg. Lusit. lib. 5. tit. 1. in princ. Alphons. à Castro de justa heret. punit. lib. 2. c. 12. Simanch. de Cathol. tit. 46. de poenis, à n. 42. Petr. Greg. syntagm. juris lib. 33. c. 6. à n. 4. & c. 8. n. 20. Decian. in tract. crimin. lib. 5. c. 40. & 42. Clar. §. hæreses, n. 8. Hieron. Roman. de Repub. Christiana, lib. 5. c. 20. vers. Tiene as las santa Inquisicion, fol. mihi 264. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 3. cap. 13. Farinac. de heresi, q. 189. §. 1. Et ideò videbatur hunc reum hæreticum judicari, eique poenam mortis imponendam, illum sæculari brachio tradendo, absque eo quod ad misericordiam admittatur.

Nam licet hæretici ad illam admittantur, & reconcilientur, eis culpam patefacientibus, illiusque poenitentibus, juxta text. in capite excommunicamus 2. de heretic. hoc nullatenus procedit in hoc casu. Ut enim hæreticus verus poenitens habeatur necessaria est omnimoda peccati confessio, & veniam non meretur qui peccatum integrè non agnoscit, cap. perfecta poenitentia. 40. cum seqq. & cap. super, 49. de Poenit. distinct. 1. cap. fin. de Poenit. distinct. 5. cap. super quibusdam 26. de verbor. signific. Et confitens diminutus, tanquam negativus Curia sæculari tradendus est. Calderin. in tract. de heret. rub. de mat. process. num. 6. Rojas eod. tract. p. 1. à num. 19. & p. 2. à num. 236. Simanch. de Cathol. institut. tit. 48. num. 27. & 28. Peña in direct. Inquisit. p. 2. commento 59. vers. ex his possumus, Farinac. de heresi, quest. 196. §. 1. num. 17. Antonin. à Soufa in aphorism. Inquisit. lib. 1. cap. 16. à num. 4. & lib. 2. cap. 48. num. 11. Diana d. p. 4. tract. 7. resolut. 25. Idemque judicandum est de confitente factum hæreticale, intentionemque negante; negat enim partem potiore, ut verus poenitens habeatur, sicut

sicut tradunt Albertin. *de agnosc. assert. quest. 8. num. 12.* & *quest. 32. n. 27.* & *quest. 34. n. 57.* Rojas *de heret. p. 1. à n. 276.* & *573. cum seqq.* Simanch. *de Cathol. instit. tit. 13. n. 16.* & *in enchirid. tit. 29. n. 8.* Farin. *de heresi. q. 179. §. 4. n. 54.* & *58.* Torreblanc. *de jure spirit. lib. 3. c. 2. à n. 31.* Diana *d. part. 4. tract. 7. resol. 34.* qui ab hac opinione non dissentit quando, ut in præsentis, reus convictus erat.

32 Juvat quod hæresiarchæ & dogmatistæ non reconciliantur, neq; ad misericordiam admittuntur, quamvis eam poscant, sed Curiaæ sæculari traduntur. Ita Simanch. *de Cathol. instit. tit. 47. n. 50. cum seqq.* & *in enchirid. tit. 59. n. 1. cum seqq.* Repert. Inquis. *in verb. docere.* Rojas *d. p. 2. n. 339. cum seqq. assert. 43.* Decian. *d. lib. 5. c. 53. n. 3. vers. q̄nitiō.* Suar. *de Fide, disp. 23. sect. 2. n. 10.* Et reus iste necessario videtur hæresiarcha, atque dogmatista habendus tanquam auctor, & sectator. non solum novarum opinionum, sed erroris adeo in auditu inductor, ut patet ex libello.

33 Et licet in hoc reo alia crimina quàm blasphemix non perpenderemus per hoc capitis pœna dignus erat; quando enim blasphemix sunt adeo enormes, certum est pro eis debere capitis pœnam imponi, argum. text. *in l. unica, C. nem. lic. sign. Salvat. ubi gloss. verb. gravissimum;* exponit, id est, pœnam mortis, & tradunt Anchar. *conf. 15. per tot.* Cassian. *conf. 1. num. 69.* Boër. *decis. 301. à num. 16.* Franc. Mar. *dec. 509. in fine p. 1.* Farin. *in praxi crimin. p. 1. q. 20. n. 68.* Decian. *lib. 6. c. 6. n. 5. & 7.* ubi ex Grammat. refert quod etiam hodie posset imponi pœna mortis, attenta qualitate blasphemix, si esset enormissima, & horrenda, & attenta pessima qualitate blasphemantis. Menoch. *de arbitr. casu 379. n. 4.* Vincent. *de Franchis decis. 504. per tot.* Petr. Caball. *resol. crimin. casu 91. per tot.* Joan. Gutier. *de delict. q. 75. per tot.* Quod procedit etiam in sancti Officij Tribunali, in eo enim non etiam ad misericordiam sunt admittendi, quamvis illam efflagrent, qui ejusmodi blasphemias perpetraverint, sed Curiaæ sæculari sunt tradendi, ut per Soufam *d. lib. 2. c. 42. n. 16. & 17.* Farin. *de heresi. q. 181. n. 44.* Diana *d. p. 4. tr. 7. resol. 9. in fine.*

34 Et quando nihil aliud concurreret quàm libellus famosus, hac de causa capitis pœna erat dignus, *leg. lex Cornelia, §. fin. ff. de injur. l. unic. C. de famos. libell. l. 1. Hisp. 3. & 20. tit. 9 p. 7.* Ludovic. Peguera *decision. 67.* Farin. *in praxi crimin. q. 105. à n. 241. & conf. 30. à num. 1. lib. 2.* Hieron. Bucaron. *de different. inter judicia civilia, & crimin. differ. 50.* Ordin. Regia Lusit. *lib. 5. tit. 84.* præcipuè cum libellus graves injurias, & opprobria in aliquam magnæ qualitatæ personam continet; nam si facti & personarum qualitas expostulat, ultimo supplicio auctor libelli afficiendus est, teste Petro Plaza *in epit. delict. c. 3. n. 2. cum seqq.* Farin. *d. conf. 30. n. 25.* & tanto magis si in divinam majestatem enormia convicia dirigantur.

35 Et demùm quamvis per hæresim crimen, quod interponebatur, vel quod libellus indicabat, admitti ad misericordiam posset, hîc verò fieri non debebat, cum cæteræ criminum species concurrant, in quibus venia concedi non potest; nunquam enim plura delicta concurrentia faciunt, ut ullius impunitas detur: neque enim delictum ob aliud delictum minuit pœnam, ut inquit Ulpian. *in l. numquam plura 2. ff. de privat. delict.* Petr. Caball. *crimin. resol. casu 158. n. 10. & 14. cum seqq.* Giurba *conf. 25. à n. 23. & conf. 82 à n. 8. & 41.* Larrea *tom. 1. dec. 50. à num. 1.* Et omnia simul sunt operatura quod singula separatim non possunt, argum. text. *in l. si adulterium cum incestu 38. l. vim passa 39. §. præscriptio- ne, ff. ad. leg. Jul. de adulter.*

36 Et quamvis Reus declaraverit causam ex qua fuit motus libellum illum publicare, non processisse animo

offendendi sacrosanctam & orthodoxam Fidem, aut illam minùs credendi, sed ut malè perderet vicinũ, falsò imputando illi delictum; id sanè crimen aggravat, quia in criminibus non attenditur nisi illorum qualitas, delinquendique animus, *l. 1. §. divus, l. divus 14. ff. ad leg. Cornel. de sicar. l. si servus 2. §. et si puerum 28. ff. ad leg. Aquil. l. desertorem 3. §. in bello, ff. de re milit. 37* Nulla est etiam causa, quæ in delictis extrinsecè pravis reum possit excusare, *l. palam 45. de ritu nupt.* Nec est ignoscendum ei mulieri, quæ obtentu paupertatis turpissimam vitam agit.

Et maximè, quia jam constat de voluntate, animo- 38 que nocendi, *l. 1. C. de sicar. ibi: Crimen enim contrahitur si voluntas nocendi intercedat, c. unum, §. criminis appellatio, 25. dist. gloss. & DD. in l. 1. C. si adversus del. Menchac. illustr. lib. 5. q. 19. n. 5.* Farin. *in praxi crim. q. 87. n. 16.* Et delinquentes magis discernuntur per animum & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus. *d. l. divus, ff. de sicar. ibi, in maleficiis voluntas spectatur, non exitus, leg. fraudis, ff. de re judic. leg. verum, ff. de furt. S. Isidor. Pelusiotæ lib. 3. epist. 399. ibi: Siquidem res à conatibus plerumque, non ab effectibus judicantur, atque ab animi sententia & voluntate, non à fine corona nectitur, c. ordinationes, in princ. l. q. 1. Tiraq. de pœnis temper. causa 51. à n. 7.* Farin. *d. q. 87. n. 6.*

Nec ignorantia excusare poterat reum; hæc enim 39 quando est juris, nunquam excusat, *leg. 9. C. de legib. ibi, leges sacratissimæ quæ contingunt hominum vitas, intelligi ab omnibus debent; hocque potiori ratione in criminibus procedit, l. 1. ff. de legib. ubi lex definitur, ut sit delictorum quæ sponte, vel ignorantia committuntur coërtio: præcipuè cum criminis prohibitio ex jure naturali, vel divino procedat, l. si adulterium cum incestu 38. §. 1. ff. ad leg. Juliam de adult. Donel. comment. lib. 1. cap. 22. vers. in delictis, Pichard. in §. ita tamen. l. n. 31. & 32. Institut. de vi bonorum rapt. ac præsertim in hæ- 40 resis, vel blasphemix crimine, quod nostræ Fidei Catholicæ articulis resistit, hoc enim casu numquam ignorantia potest excusationem afferre, c. 1. de summa Trinit. cap. 1. de heret. leg. Hisp. 1. tit. 1. lib. 1. Recop. Alphons. de Castro de justa hereticor. punit. lib. 1. c. 9. Melch. Can. de locis Theolog. lib. 12 cap. 9. Azor. institut. moral. p. 1. lib. 1. c. 12. & seqq. Farin. *de heresi. q. 179. §. 2. n. 74.* Torrebl. *de jure spirituali, lib. 13. cap. 2. n. 33. & 34.* Castr. Palao *in opere morali. p. 1. tr. 4. disp. 3. puncto 2. ex num. 2.**

Castella & Legionis charta sigillata.

Pragmatica sanctio à Rege Catholico publicata super charta sigillata non comprehendit Clericos, & Ecclesiasticas personas; nec in Tribunalibus Ecclesiasticis possunt cum illa judicialia & extrajudicialia acta confici.

VOTUM CXX.

- 1 Philippus IV. Rex Catholicus pragmaticam edidit sanctionem super charta sigillata relati tenoris, & num. 2.
- 3 Declaratio dictæ legis, seu pragmaticæ Sanctionis refertur.
- 4 Pretium excessivum chartæ sigillatæ ostenditur.
- 5 Charta ad evitandas fraudes olim apud Romanos signabatur.
- 6 Casus plures in aliqua lege, seu dispositione de per

per stantes dicuntur dividui.

- 7 Tributum strictè, & propriè dicitur illud quod Principi solvitur ratione fundi, aut soli.
- 8 Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc sensum sumitur.
- 9 Tributa prædiis imposita ad Ecclesiam cum illo onere transeunt.
- 10 Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & utilitatibus publicis solvitur.
- 11 Causa finalis semper attendi debet.
- 12 Plus debet valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur.
- 13 Immunitas Ecclesiastica indirectè violatur per circuitum, & sub simulato nomine.
- 14 Tributum charta sigillata omnibus maximum, & vassallis magis onerosum.
- 15 Tributum est quicquid imponitur rei præter ejus valorem, & Principi solvitur.
- 16 Præsumptio stat pro Principe quod bene egerit.
- 17 Lex civilis quando dicatur statuere contra exemptionem, & libertatem clericorum.
- 18 Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum liberalitate provenisse qui teneant, & unde colligant?
- 19 Exemptionem clericorum immediatè, & in totum à jure divino defendere plures alij melius sustinent.
- 20 Constantinus Imp. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnovit, & deinde alij Imperatores.
- 21 L. Hisp. 50. tit. 6. p. 1. intelligitur.
- 22 S. Gregorius epistol. 54. alias 56. lib. II. declaratur.
- 23 C. quicquam II. q. I. exponitur.
- 24 C. de capitulis, 10. dist. intelligitur.
- 25 Leges politicae, & æconomicae quando obligent clericos? ostenditur.
- 26 Clerici non obstante clericali cives sunt & membra Reip.
- 27 Panis taxam ab omnibus tam secularibus quàm Ecclesiasticis observari convenit.
- 28 Solemnitatem in instrumentis extrajudicialibus per legem sacralam adhibendam tenentur clerici observare, quando sine difficultate, & aliqua impensa id fieri possit.
- 29 Clerici in Ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur observare Pragmaticam sanctionem super charta sigillata.
- 30 Stylus Tribunalis judicis delegari, & non delegantis est observandus.
- 31 Leges, & stylus Tribunalium secularium observare tenentur in illis litigantes etiam clerici.
- 32 Tributum est quicquid excedit justum valorem, & applicatur fisco.
- 33 Monetam cudere, minuere, seu alterare est de Regalibus Principis.
- 34 Moneta valor quando mutatur cum magno excessu etiam ob aliquam publicam necessitatem, ut clericum liget, requiritur Summi Pont. licentia.
- 35 Alearum ludus clericis prohibitus.
- 36 Clerici pro rebus, quas negotiationis causâ extra Regnum asportant, tenenturolvere gabelam.
- 37 Sal, & piper sunt de Regalibus Principis.
- 38 Tributa Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitime præscripta imponendi auctoritatem habebant?
- 39 Consuetudo contra jus divinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit, nec tollit jus.

Barboſæ Vol. Decis. Pars II.

40 R. P. M. Fr. Franciscus de Araujo hanc quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertrahat.

41 Inconvenientia referuntur, si Pragmatica sanctio papyri sigillata comprehenderet Tribunalia Ecclesiastica.

Philippus IV. Rex Catholicus sub die 15. Decembris 1636. legem sive Pragmaticam sanctionem publicari fecit super charta sigillata in instrumentis, & aliis actis judicialibus, & extrajudicialibus adhibenda, tenoris sequentis, videlicet. Sabeo que aviendo reconocido los grandes daños que padece el bien publico y particular de mis vassallos con el uso de los instrumentos è escrituras falsas, cobrando fuerza este delito de la frecuencia que ocasiona la poca prevencion y cautelas que hasta aqui ha tenido esta materia, y que ha llegado a terminos en estos tiempos que ni bastan las dispuestas por mis leyes Reales, ni el temor de sus penas, ni diligencias de mis justicias, de seando por la obligacion que corre à mi conciencia y dignidad Real y por otras razones convenientes y necesarias hallar medios que sirvan de remedio à tanto exceso y sendo como es privativo de mi Regalia elegir los mas eficaces, mudando los antiguos que fueron nocivos à lo politico de mis Reynos, y añadiendo los que de nuevo parecieren convenientes, y que la extension de mi Monarchia à provincias tan remotas: con quien es monester la correspondencia en cosas del gobierno y comercio, ha expuesto a mayor peligro este negocio.

Aviendo visto lo que sobre el me propuso el Reyno junto en Cortes, suplicandome con la atencion que tiene à mi servicio, y su conservacion, mandasse fundar quatro sellos para estampar en cada pliego donde se han de escribir dichos instrumentos, el que segun la calidad y cantidad del negocio fuere mas à proposito, confiando por la experiencia de otras provincias se conseguira en las mias la misma utilidad, y aviendo conferido con diferentes Ministros zelozos de mi servicio, he acordado de mandar dar la presente que quiero tenga fuerza de ley y Pragmatica sancion, como si fuera hecha y promulgada en Cortes à pedimiento y suplicacion de los procuradores dellas. Por loqual ordeno y mando que de aqui adelante no se pueda hazer ni escribir ninguna escritura, ni instrumento publico, ni otros despachos que por menor iran declarados en una cedula mia, si no fuesse en papel sellado con uno de quatro sellos, que para esse effeto he mandado disponer, con la diversidad, forma, y calidades que se contienen en la dicha cedula, sin que por esto sea visto derogar las demass solemnidades que de derecho se quieren en los dichos instrumentos para su validacion, po que mi voluntad es añadir nueva solemnidad y el sello por esta forma substancial, paraque sin ella no puedan tener effeto ni valor ninguno, y desde ahora las irritos y anulo paraque en nungun tiempo hagan fée, ni puedan presentarse ni admitirse en juicio ni fuera del, dar ninguno titulo, ni derecho à las partes, antes por el mismo hecho pierdan el que pudier en tener con el interes. cantidades, y suma sobre que se hubieren otorgados, y fuera desto incurran. &c.

Et pro dictæ legis, seu pragmatice sanctionis declaratione hæc adduntur verba, y considerando aver llegado a estado mi real hacienda con los gastos, que me han ocasionado y ocasionan tan continuas guerras en todas partes, para la defensa de la Religion y mis vassallos, que no puedo dexar de valerme de todos mis derechos y regalías, y que es privativamente mia hazer estanco general de todo el papel sellado que ha de servir para el gasto de todos los dichos instrumentos y recandos que se hizieren y otorgaren.

garen en todos mis Reynos, de manera que nadie lo pueda sellar, ni imprimir, ni vender por mayor, ni por menor, y que por este medio se socorre igualmente al fin de la legalidad que se desea, y al alivio de mi real hacienda, y de mis vassallos, que le tendran de nuevas contribuciones. Auiendome representado esto mismo el Reyno junto en Cortes, y consultado se me por ministros y personas zelozias de mi servicio, y mandado publicar el dia de la fecha desta una ley universal en esta materia para mejor execucion della, he resuelto lo siguiente.

- 4 Que se formen quatro diferencias de sellos, mayor, secundo, tercero, y quarto, con letras que lo declaren assi, y con mis armas, o con la empresa que cada año pareciere mas conveniente. Que se imprima cada uno destes sellos en un pliego o medio de papel en la parte superior de la plana, con la inscripcion siguiente: Felipe IV. Rey de las Espagnas, año decimoquinto de su Reynado, para el año de mil y seiscientos y treinta y siete, sello mayor docientos y setenta y dos maravedis, y a este respecto en les demas sellos, segun el valor de cada uno. Et paulò inferiùs pretium uniuscujusque sic ponitur: El sello mayor que va en pliego entero ocho Reales en Vellon. El sello segundo que va en pliego entero dos Reales en Vellon. El sello tercero que va en pliego entero un Real en Vellon. El sello quarto que va en medio pliego diez maravedis en Vellon.

Et licet tam in dicta Pragmatica sanctione quam in ejus declaratione dicatur mentem, & intentionem Regiæ majestatis esse, quod sub illis comprehendantur omnes personæ cujuscumque status, qualitatibus, & conditionis existant, nihilominus ex summa illius pietate, & catholico zelo satis colligitur noluisse comprehendere Ecclesiasticas personas, ut satis patet ex fundamentis, quæ sequuntur.

- 5 Lex ista cum sua declaratione continet duo diversa capitula, quolibet habens finalem & impulsivam suam rationem ab alia independentem, & diversos fines respicientem. In prima parte seu capitulo ad evitandas fraudes statuitur, ut deinceps nulla instrumenta publica fierent, nisi in papyro Regio sigillo signata: quod olim apud Romanos in usu fuisse refert Jureconsult. Paulus lib. 5. sentent. tit. 15. §. amplissimus ordo, ibi: Amplissimus ordo decrevit eas tabulas, quæ publici, vel privati contractus scripturam continet, adhibitis testibus ita signari, ut in summa marginis ad mediam partem perforata triplici lino constringatur, atquo impositus super limum cera signa imprimantur. Idem Sueton c. 17. ibi: Adversus falsarios tunc primum repertum ne tabula nisi pertuso, ac ter lino per foramina trajecto obsignarentur, &c. ubi Beroaldus, & Marc. Anton. Sabell. plura addiderunt. Et Cassiod. lib. 12. var. Epistol. 21. ad fin. Exemplar, inquit, velut annulum ceris imprime, ut sicut vultus expressa non possunt signa refugere, &c. Et in testamentis ad ipsum expressit text. in l. ad testium, §. si ab ipso, cum seqq. & l. seq. ff. de testam. Paul. lib. 4. sentent. tit. 6. ubi doctè Cujac.

- 6 In secunda verò parte, seu capitulo tractatur de interesse bursali, & ad illud justificandum causa desumitur, ob præsentibus scilicet necessitates, quibus Regium diminuitur patrimonium, & ut hoc modo aliæ excusentur contributiones; & sic quælibet pars independentem ab alia stat, & de per se statuit: unde succedit quotiescumque lex, sententia, aut dispositio inter se plures habet casus, orationes, seu capitula, quæ de per se stant, nec unum ab alio dependet, dicuntur dividi, & potest evenire ut unus sit justus, alius verò injustus; vel quod unus afferat gravamen, alius verò minimè, argum. text. in l. etiam 30. §. ex causa ff. de munerib. ibi: Si species in qua pupilla in integrum restitui desi-

derat, ceteris speciebus non cohæret, nihil proponi cur à tota sententia recedi actor postulans audiendus sit, &c. Afflict. dec. 128. n. 4. Capic. decis. 51. n. 5. Abb. cons. 75. lib. 2. Anton. de Amato resol. 9. ex n. 21.

Et ita agendo de secunda parte, quæ respicit inter esse excessivum, & immoderatum, ac minimè correspondens labori signaturæ, independentem à prima dispositione, facile invenietur, hoc interesse habere rationem tributi, quod licet strictè & propriè dicatur illud quod Principi solvitur ratione fundi, aut soli, gloss. verb. pendant, in leg. 1. §. 1. ff. de publican. Abb. in 8 cap. de terra, num. 3. de decim. latè Valenz. in tract. pro Pontifice, p. 4. num. 145. attamen cum à tribuendo dicatur, regulariter lato modo sumitur pro quacunque exactione, quæ habet vim oneris, ut advertunt Doctores in leg. 3. Digest. de censib. & in l. 2. §. hoc etiam, Cod. de offic. Præfecti præ. Africa, & in leg. annonas, C. de erog. milit. ann. lib. 12. Bertach. de gabell. in prælud. num. 5. Gutier. eod. tract. quest. 1. num. 6. Rebuff. in l. eum qui vectigal, ff. de verb. signif. Menoch consil. 1047. num. 7. & sic comprehendit tributa prædiis imposita, quæ eo pacto, vel conditione in Ecclesiam translata fuerunt, ad eamque cum illo onere transeunt, cap. si tributum, 11. quest. 1. c. convenior, cap. tributum, 23. q. 4. gloss. & DD. in cap. 1. de immun. Eccl. Azeved. in l. 11. tit. 3. lib. 1. Recop. Gutier. præf. lib. 1. c. 3. Suar. in Regem Angliæ, lib. 4. cap. 20. & 21. Carol. de Grassis de effectib. clericat. effectus 3. num. 279. Narbona in l. 35. gloss. 4. n. 2. & 23. tit. 3. lib. 1. Recop. Joan. Bapt. Ciarlin. contr. forens. cap. 103. n. 6. Balb. de legib. disput. 34. ex num. 6. Ego de jure Eccles. univ. lib. 1. c. 39. §. 5. n. 67. cum seqq. Unde in hoc discursu tributum intelligo quicquid Principi pro expensis, & utilitatibus publicis solvitur, tam in vim onerum realium, quam personalium, ut in exemplis relatis in l. 1. & in l. rescripto, §. sciendum, ff. de mun. & honor. & in l. fin. ff. de censib. & in l. 4. C. de dignit. lib. 12.

Cum ergo principale intentum ad introducendum interesse tam excessivum, exorbitans, & insolitum fuerit remedium publicæ, quæ obstringebat, necessitatis, propter bella undique hanc Monarchiam instantia; & causa finalis talis introductionis etiam fuerit remedium publici damni, & ut vassalli ab aliis oneribus & gravaminibus liberarentur quæ semper attendi debent, leg. si in argento, ff. de auro, & arg. leg. 1. oratio, ff. de sponsal. cap. meritò. 15. quest. 1. Bald. cons. 115. vol. 1. Cravet. cons. 113. num. 14. melius consil. 331. n. 8. ubi concludit. Denique nihil rei est cui non finis præsit: & bene Giurb. ad consuet. Messan. in præm. n. 4. cum seqq. & cap. 1. gloss. 4. p. 1. num. 112. quod finis omnia ad se trahit: optimè jam infertur tributum esse quod ad sublevandas Principis necessitates solvitur; non enim debent attendi verba, quibus tributum imponitur, sed veritas & substantia rei, l. scire leges Digest. de legib. leg. non dubium, Cod. eod. Plus enim debet valere quod agitur, quam quod simulatè concipitur, l. 1. & toto tit. Codic. plus valere, cap. intelligentia, de verbor. signific. Vincent. de Franchis decis. 228. n. 3. Giurba in d. præm. ex num. 4. Surd. cons. 431. num. 35. Et sic cum hoc modo simulati nominis indirectè violatur immunitas Ecclesiastica, ut doctè Suar. d. lib. 4. c. 33. ex num. 6. & per circuitum, & in casu simili, multis relatis Mastrill. de magistrat. lib. 1. cap. 22. num. 44. concluditur esse tributum, nec in nomine vim fieri oportere.

Et nullus dubitat quod onus hujusmodi chartæ signaturæ sit tributum omnibus maximum, & magis vassallis onerosum, & molestum, ut de alio simili tradunt Bertachin. de gabellis, p. 8. memb. in tit. gabella judiciorum vel litis, tom. 12. tractatum Doctor. latè Mastrill. de

- de Magistrat. lib. 1. cap. 22. Baldel. in Theolog. morali, tractat. de leg. disp. 38. n. 3. Et ad hoc propositum multum conducunt quæ scribunt Bodin. lib. 6. de Repub. cap. 2. & Sixtin. de Regalib. lib. 1. n. 66. cum sequent. & aliud simile tributum, quod Carolus Rex Franciæ imponere volebat super actis judicialibus, & sententiarum prolationibus, eo prætextu, & causa ut lites in suo Regno minuerentur, & necessitatibus publicis succurri posset: deinde assiduus querelis motus ob maxima damna, quæ eo tributo litigantibus inferebantur, fuit ab eo sublatum. Quicquid enim oneris imponitur rei præter ejus valorem, & Principi seu ejus fisco ad sublevandas Regni necessitates applicatur, verè & realiter tributum est, quovis nomine nuncupetur, ut ex communi Theologorum, & Jurisperitorum sententia copiosè probat Mastril. d. lib. 1. c. 22. n. 46. cum seqq. & licet ex legitima causa & urgentissima necessitate impositum fuisse dicatur, Clericos & Ecclesiasticas personas comprehendere non posse, resolvit idem Mastril. d. c. 22. n. 39. cum seqq. & n. 49. Idè ut lucrum tam excessivum justificari posset, fuit habitus respectus ad publicas Regni necessitates; aliter enim non liceret etiam à sæcularibus illud exigere, ut in casu simili arguit Ripa in tract. de peste, tit. de remed. ad conserv. ubert. n. 177. quem sequitur Surd. conf. 321. n. 27. & notabilem sibi videri asserit D. Barbos. in l. divorcio §. si vir, n. 30. vers. ult. ff.
- 16 soluto matr. Burfat. conf. 42. num. 19. in fine, & conf. 321. n. 31. Festal. d. collect. p. 4. q. 1. à n. 48. Et sic sumi debet omnis bona præsumptio, quod rectè statuerit Princeps, proindeque non debet in alicujus mentem cadere quod respexerit ad lucrum, arg. leg. si duo ff. de acquir. hered. advertunt Sud. d. conf. 321. num. 30. cum seqq. Craver. conf. 702. num. 4. lib. 5. Lancell. Gallia conf. 1. à n. 58.
- 17 Dicitur autem lex civilis statuere contra exemptionem & libertatem Clericorum, quando illis imponitur onus, seu gravamen cum aliquo eorum damno, aut præjudicio: ita Carol. de Grassis de effectib. clerical. effect. 2. n. 239. Suar. ad Regem Angliæ, lib. 4. c. 16. num. 19. & copiosè Castill. tom. 7. de tert. c. 9. n. 5. cum seqq. maxime quando illi subduntur oneri, sicut sæculares, Duard. in Bull. Cæne, lib. 2. conf. 15. q. 19. n. 11. & alij, quos refert & sequitur Castill. d. n. 5. cum seqq. Et idè lex quæ jubet solvi interesse pro aliquo actu, dicitur Clero, & Ecclesiasticis personis onerosa, juxta doctrinam Baldi, & aliorum, quos sequitur Carol. de Grassis d. effect. 2. n. 475. & quando facit earum conditionem aliquo modo aut ratione deteriore, ut multis probat Surd. conf. 2. n. 22. Sic etiam contra immunitatem lex disponere dicitur, si reddat Clericos timidiore ad agendum, vel operandum libere, ut per Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ, n. 42. vers. fuit, de constit. Guevara in propugnaculo liber. Eccles. assert. 1. §. 1. n. 9. cum seqq. Surd. de conf. 2. n. 25. ubi subdit procedere quamvis lex generalis sit, de Clericis nullam mentionem faciens, Carol. de Grassis d. effect. 2. num. 73. Castill. d. cap. 9. num. 5. cum seqq. Baldel. d. tract. de leg. disp. 39. n. 22. Et procedit etiam si lex declaret sic disponere ad obviandū fraudibus, ex Surd. d. conf. 2. n. 52. vers. & contra Bartolum, & num. 33.
- 18 Contra hanc veritatem inconcussam non defuerunt qui plura adduxerint, quæ licet facili modo resolvantur, & parum aut nihil adstringant, nihilominus cum eorum fundamenta Catholicas offendant aures, visum mihi fuit in re adeò clara sigillatim omnibus respondere ut veritas longè clarior appareat. Primò contrariæ opinionis assertores ausi sunt dicere clericorum exemptionem ab Imperatorum, & Regum liberalitate provenisse, proindeque eos posse, quandocunque voluerint, illud limitare, & restringere: adducunt ad hoc comprobandum quod tempore Imperatorum etiam Christianorum clerici à jurisdictione, & potestate laicorum omninò exempti non erant, sed quilibet laicus actor eos

convenire poterat coram laico Judice, ut de tempore Martiani anno 458. videtur probari leg. cum clericis 25. C. de Episcop. & Cleric. & leg. decernimus 14. C. de Episcop. aud. & postea de anno 468. Imperator Leo disposuit ne clerici traherentur nisi ante Judices laicos superiores, ut in leg. omnes ubicumque 32. Cod. de Episcop. & Cleric. Et etiam Justinianus Imperat. de anno 539. novellas condidit constitutiones quibus privilegia nonnulla eis concessit in auth. ut Clerici apud proprios Episcop. & in auth. de sanctiss. Episcop. §. si quis, cum seqq. Sed adhuc plenam non habebant exemptionem usque ad tempora Imperat. Federici, qui plenam & omnimodam illis exemptionem concessit in auth. statuimus, C. de Episcop. & Cleric. & in auth. cassa & irrita, C. de sacros. Eccles. quam approbavit summus Pontif. ut constat ex fine dictæ Constitut. quæ extat in volumine post usus feudorum, ibi: Nos honores pro utilitate Christianorum editos laudamus, & approbamus, & confirmamus tanquam in æternum valituros. Et idem colligi videtur ex leg. Hisp. 50. tit. 6. p. 1. ibi: E esto les dieron los Emperadores y Reyes y otros Señores de las tierras. Item ex epist. 54. alias 56. S. Gregorij, lib. 11. Epistol. scripta Joanni defensori eunti in Hispaniam pro immunitate Clericorum, quæ refertur in cap. de persona, 11. quest. 1. dum eos suadere conatur ad observantiam legum Imperialium hac de re agentium. Opponitur etiam textus in cap. de Capitulis, 10. distinct. ubi Leo IV. ita scribit: De capitulis vel preceptis Imperialibus vestris, vestrorumque Pontificum prædecessorum irrefragabiliter custodiendis, & conservandis quantum valuimus, & valemus, Christo propitio, & nunc & in ævum nos conservaturos modis omnibus profitemur, & si fortasse quilibet aliter vobis dixerit, vel dicturus fuerit, sciatis eum pro certo mendacem. Ex quibus immunitatem Ecclesiasticorum non in totum descendere à Jure divino, sed solum in spiritualibus, non verò in temporalibus, tenet Cov. pract. cap. 1. Victor. de potest. Eccles. quest. 6. conclus. 2. Menoch. lib. 1. controv. 2. Joan. Garc. de nobil. glos. 9. num. 8. Anguian. de legib. lib. 2. controv. 21. Molin. de justit. disput. 31. Less. de justit. lib. 2. cap. 33. dub. 4. num. 28. Ceval. comm. quest. 450. Cened. canon. q. 45. num. 11. & alij.

Contrarium verò, imò exemptionem clericorum im-

19 mediatè & in totum à jure divino descendere, & nullo modo ab Imperatorum & Regum concessionibus pendere, probat Bonif. VIII. in c. quanquam, de censib. lib. 6. Cum igitur, inquit, Ecclesia, Ecclesiasticæque personæ, ac res ipsorum non solum jure humano, quinimò & divino à personarum secularium exactionibus sint immunes. Et Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 20. ibi: Et personarum Ecclesiasticarum immunitatem Dei ordinatione, & Canonicis sanctionibus, &c. Et confirmatur, quia à tempore Apostolorum, & Ecclesiæ nascentis primi illi summi Pontif. hujus immunitatis meminerunt, ut videre est apud Eleutherium Papam, & Mart. dictum de anno 179. in c. quamvis, 3. q. 6. ibi: Sicut ab Apostolis, eorumque successoribus multorum consensu Episcoporum jam definitum est, & apud Julium Papam in cap. dudum, 9. ead. causa & q. & apud Clementem Papam & Mart. de anno 96. in c. si quis ex fratribus 32. 11. q. 1. & apud S. Pium similiter Papam & Mart. de anno 158. in cap. statuimus 3. 1. q. 1. & apud S. Silvestrum de anno 316. in c. si quis Clericus, 10. & in c. nullus Clericus, 33. 11. q. 1. omnes ita statuerunt ante tempora Imperatoris Constantini, qui regnavit de anno 324. Ex quibus hanc partem sustinent Mench. de success. creat. lib. 3. §. 22. limit. 17. n. 58. Salmeron tom. 6. tract. 37. Anast. Germ. de sacrorum immunit. c. 15. n. 18. Joan. Garc. de nob. glos. 9. à num. 16. Azeved. l. 5. n. 6. tit. 3. lib. 1. Recop. Bobadil. in politica. lib. 2. c. 18. ex num. 252. Surd. conf. 301.

num. 52. Joseph. Sesse *de inhibit. cap. 8. §. 3. num. 117.*
 Cabed. *Lusit. dec. 8. num. 3. p. 2. Farin. in praxi crimin.*
p. 1. quest. 8. num. 3. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12.
quest. 1. Comit. contra Venetos c. 1. Guevara eod. tract.
p. 1. §. 7. num. 31. Suar. ad Regem Anglia, lib. 4. c. 8. & 9.
 Layman. *in Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 8. num. 1.*
 Cardin. Bellarm. Valent. Ambros. Fillinc. & Alter.
 quos refert & sequitur Bonacin. *tom. 2. disp. 10. punct. 2.*
§. 1. num. 3. vers. tertia Martia *de jurisdict. p. 2. cap. 6.*
 Gatier. *de gabell. lib. 7. quest. 92. num. 8. Castill. tom. 7.*
de tertiis. cap. 9. ex n. 12. Sanchez in consil. moral. lib. 2.
cap. 4. dub. 55. Diana resol. moral. p. 1. tract. 2. resolut. 1.
 Ego *de jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 19. n. 3. Eminentiss.*
 Card. de Lugo *de Justit. & jure. tom. 2. disp. 36. sect. 7.*
num. 100. R. P. Hieron. Garcia in sum. moral. tractat. 1.
diffic. 3. dub. 2. puncto 1. num. 4. optimè Ciarlin. *controv.*
forens. cap. 103. n. 92. ibi: Nec quidquam verò facit an-
tiquitus aliquando clericos solvisse tributa Principibus
laicis, hancque exactionem cessasse eisdem Principibus in-
dulgentibus, quoniam id accidit tempore quo nondum Prin-
cipes Evangelij jugo cervices subegerant, & facultas ipsa,
seu immunitas a collectis, & tributis clero competebat de
jure, sed & adhuc de facto, & male exigebatur, & sic ipsa
immunitas à jure divino profecta est: immunitatis autem
usus seu exercitium emanavit à Principum Orthodoxorum
sanctionibus, qui Principes Christiani non verè, & pro-
priè Ecclesiasticis bonis exemptionem concesserunt sed po-
tiùs detexerunt, & in eam à Deo concessam consenserunt,
illiusque exercitium jussere: & hoc benè agnovit Justi-
nianus in d. l. sancimus 20. C. de sacros. Eccles. ibi: Cur
enim non facimus discrimen inter res divinas & humanas,
& cur competens prerogativa cœlesti favore non conserve-
tur? & sic annuit hanc immunitatem non à sua munificen-
tia, quam aliis in rebus, & locis sapiùs gloriosius comme-
morat, sed à dictamine divino, & à natura diffluxisse, ut
benè ratiocinatur Comit. resp. moral. lib. 1. d. cap. 97.
num. 11. ubi antiquam traditionem, & populorum mores
circa hanc immunitatem recenset, &c.

20 Quia retenta opinione, non obstant fundamenta quæ
 pro prima supra adduximus, & ad primum responderetur
 Constantinum Imperat. absolutam Cleri exemptionem
 suo tempore agnovisse ex dispositione divina procede-
 re, & ad hoc propositum plures cumulat casus Hurta-
 do *de Fide, disp. 34. sect. 9. & optimus est quem refert*
Rufin. lib. 10. hist. Eccles. cap. 2. ad annum 327. ejusdem
Constantini. Deus, inquit, vos constituit Sacerdo-
tes, & potestatem vobis dedit de nobis quoque judi-
candi, & idèd nos à vobis rectè judicamur, vos autem
non potestis ab hominibus judicari, propter quod Dei so-
lius inter vos expectate judicium ut vestra jurgia quacun-
que illa sint, ad illud divinum reserventur examen: vos
enim nobis à Deo dati estis Dij, & conveniens non est ut
homo judicet Deos, &c. Idem agnovèrè Imperatores
Valentinianus, & Theodosius, dum leges Juliani Apo-
statae revocarunt, in leg. 47. de Episcop. & Cleric. in C.
Theodosiano, ibi: Fas enim non est ut divini muneris
ministri temporalium potestatum subdantur arbitrio.
 Idem fatetur Carolus Magnus Imper. lib. 6. capitula-
 rium, cap. 109. Unde benè Layman. tract. 9. de immu-
 Eccles. cap. 4. num. 1. post relata dictæ legis verba, sic
 ait: *Quibus verbis manifestè indicant Imperatores im-*
munitatem Clericorum adeo jure divino & humano con-
stitutam esse, ut sine tyrannide, & sacrilegio à Principe
violari non possit, &c. & nunquam temporibus anti-
quis fuit audièu exemptionem Ecclesiæ ab Imperato-
ribus, eorumque privilegiis dimanasse, ut notavit S.
 Athanas. *in epistola ad solitariam vitam quem refert*
 Layman. d. tract. 9. cap. 2. num. 2. *Quando à condito evo*
(verba sunt Athanasij) id audirum est: quando judi-
cium Ecclesiæ auctoritatem ab Imperatore accepit? Et
quod exemptio à tributis ante relatas Imperiales

resolutiones emanaverit, quodque Clerici jure Di-
 vino, & Canonicis sanctionibus ab ipso Ecclesiæ
 exordio liberi fuerint, & immunes, colligitur ex au-
 thoritate S. Hieronimi *ad cap. 17. Marthæ, ubi de*
Christo loquens, ait: Ille pro nobis & crucem susti-
nuit, & tributa reddidit, nos pro illius honore tributa non
reddimus, & quasi filij Regis à vectigalibus immunes
sumus.

Ad 2. *de d. leg. 50. tit. 6. p. 1. responderetur primò* 21
 cum Bobadil. *in politica, lib. 2. cap. 18. num. 2. 2. in*
 hoc errasse illam legem Parritzæ, vel secundò & me-
 liùs, illam legem non loqui de præcisa & stricta immu-
 nitate, sed de illa, quæ lato modo accipitur de om-
 nibus libertatibus, prerogativis & privilegiis per Prin-
 cipes Ecclesiis, earumque Ministris concessis: vel de-
 nique quia verbum illud, *dieron*, non solum sonat ibi
 idem quod donare, sed etiam significat declarare, &
 exequi, ac possessionem bonorum dare illis. ad quos
 ea pertinent, juxta *leg. 1. ff. de jurisd. omn. jud. & l. 1. ff.*
quorum bonorum. Et quandoque verbum dare idem
 importat quod restituere quod alterius est, Roman.
conf. 509. n. 8. ibi Horat. Mandos. Card. Tusch. pract.
concl. lit. D. concl. 343. num. 1.

Ad 3. *de dicta epist. 4. alias 56. S. Gregorii lib. 11.* 22
 responderetur Imperatorem Mauritium plurimum suo
 tempore oppressisse S. Gregorium, de quo graviter cõ-
 questus fuit apud Phocam ejus successorem Imper-
 rio, & ad faciliorem immunitatis Ecclesiasticæ execu-
 tionem, leges civiles & imperiales ante oculos propo-
 nit, non ea mète quod existimaret immunitatis huius-
 modi privilegia ab eisdem legibus provenire, ut aliàs
 declaravit idem S. Doctor *in cap. pervenit, 11. q. 1. & in*
cap. fratris, & in cap. Sacerdotibus, ead. causa, & quest.
 sed ad effectum coadjuvandi sententiam suam, eamque
 confirmandi legum Imperialium auctoritate, *cap. si in*
adjutorium, 10. dist. cap. quando, 23. q. 4. c. Principes, 23.
q. 5. cap. 1. de causa poss. & propr. cum similibus. Quod
 totum sanctus ille Pontifex fecit ad vexationem, quam
 patiebatur, redimendam, & ut imperatori gratum face-
 ret ad evitanda majora damna, ut colligitur *ex epist.*
62. lib. 2. quò loci meminit impii edicti hujus Imper.
 prohibentis milites Monachos fieri, contra ea quæ re-
 solvit Guevara *in d. propugnaculo Eccles. libert. assert. 1º*
§. 6. num. 23. & nihilominus dictum edictum publicari
 fecit ut hoc modo Imperatorè ad honestum redigeret
 ut fecit, & tandem epistolam idem S. Doctor his ver-
 bis concludit. *Ego quidem jussioni subjectus eandem le-*
gem per diversas terrarum partes transmitti feci, & quia
lex ipsa omnipotenti Deo minimè concordat, ecce per sug-
gestionis mea paginā serenissimis Dominis nuntiari, utro-
bique ergo, quæ debentur exsolvi, qui Imperatori obedien-
tiam præbui, & pro Deo quod sensi, minimè tacui.
 Et quatenus *in dict. cap. pervenit, quest. 1. Idem*
 Sanct. Gregorius videtur admittere jurisdictionem sæ- 23
 cularem super Ecclesiasticos, dum loquens cum quo-
 dam laico Siciliæ defensore, ita ait: *Tunc te interpo-*
nere debes, ut inter eos, aut ipse cognoscas; est tamen
 advertendum quod in primis, & ante omnia Ecclesiasti-
 ticam proponit immunitatem, suæque auctoritate eam
 observandam jubet, ibi: *Quod si ita est, quia valdè*
constat esse incongruum, hac tibi auctoritate præcipimus,
ut denuò hoc facere non præsumas. Et paulò inferiùs ad-
 dit verba superiùs relata, quæ eo sensu intelli gi possunt,
 ut dictus Siciliæ defensor pro bono pacis illos ex-
 trajudicialiter ad concordiam reducere valeret; vel
 meliùs quòd ipse Sanctus Pontifex eidem suam aucto-
 ritatem delagaverit, ut judicialiter de illis causis co-
 gnoscere posset, sicut aliàs fecisse colligitur *ex capit.*
Mennam, 2. quest. 5. cap. istud est, 11. q. 1. & cap. præ-
ter, §. verum & ibi gloss. 32. dist. cap. significasti, de
testib. gloss. verb. non præsumat, in cap. 2. de judic. ubi
 Panor

Panorm. *pract. cap. 31. num. 4.* Guevara *d. assert. 1. §. 7. num. 41.*

24 Ad 4. *d. cap. de capitulis*, 10. *dist.* respondetur olim Carolum, & Ludovicum magno Christianæ Religionis zelo, & ut Ecclesiastici omnes religiosè, & secundum rectam rationem viverent, multa convocasse Episcoporum Concilia, sollicitantè, & approbante ipsa Sancta Sede Apost. Imperiales leges, quæ in his Conciliis condebantur, ut constat ex *capitularibus Caroli, & Ludovici*, lib. 7. c. 104. Et has leges Imperiales Leo IV. in *d. c. de capitulis*, tanquam Ecclesiasticas, & Apostol. auctoritate editas observari jubet, ut docent Card. Baron. tom. 9. anno 819. Jacob. Greiser. *de immunitat. Eccl. lib. 2. consid. 11. prope fin. versicul. quam autem*, & consequenter addit dictos Imperatores fuisse observantissimos Ecclesiasticæ jurisdictionis, nec caularum cognitionem sibi arrogasse, quin potius abjecisse, ut patet ex lib. 5. c. 33. & 34. in *capitularibus Caroli & Ludovici*. Idem colligitur ex Nicolao ad Michael. Imper. in *cap. quoniam*, 10. *dist. & in c. cum ad verum*. 96. *dist.* Est hoc generale est in omnibus legibus, & statutis, quæ sunt interveniente brachio Ecclesiastico, & cum ejus legitima approbatione, ut probat latè Carol. de Grassi. *de effectib. clerical. effect. 2. n. 183. cum seqq.*

25 Ex quibus jam primò infertur vera solutio ad illam difficultatem, quam contrariæ opinionis assertores objiciunt, dicentes Pragmaticam sanctionem super charta sigillata editam legem esse politicam, & æconomicam, quæ pariter Ecclesiasticos, & sæculares ligat, & præsupponendum est, duplicem jurisdictionem in sæculari Principe inveniri, unam contentiosam, & merè jurisdictionalem, & alteram politicam, & æconomicam. Et licet à prima jurisdictione liberi sint clerici, non sic à secunda, in qua communis obtinuit, leges politicas saltem indirectè obligare clericos in conscientia, & quoad vim directivam, dum non repugnent Sacris Canonibus, nec statui Ecclesiastico, sed pro bono communis, & Reip. ferantur. Ita Sot. in 4. *dist. 25. q. 2. art. 2. concl. 4. & de just. lib. 1. q. 6. art. 7. concl. 1.* Victor. *relect. 1. de potest. Eccles. sect. 6. n. 4.* Card. Bellarm. tom. 2. *de cleric. c. 28.* Nav. *conf. 3. de const. conc. 3.* Azor. *instit. moral. p. 1. lib. 5. cap. 12. p. 2. lib. 9. cap. 7. cum duobus sequentibus.* Molin. *de just. tract. 2. disp. 31.* Sayr. in *clavi Regia. lib. 3. c. 4. num. 16.* Valquez 1. 2. *disp. 167. cap. 4.* Salas *de legib. disp. 14. sect. 8. n. 94.* Bonacin. *eodem tract. disp. 1. q. 1. punct. 6. n. 29.* Suar. in *simili tract. lib. 3. c. 34. & ad Regem Angliæ. lib. 4. c. 20.* Villalob. in *sum. p. 1. tract. 2. diff. 31.* Greg. Martinez in 1. 2. tom. 3. q. 69. art. 5. *dub. 2. concl. 2.* Fragofo *lib. 2. disp. 4. à n. 304.* Fagundez *de just. lib. 5. cap. 37. n. 10.* R. P. Hieronym. Garc. in *sum. moral. tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4.* Diana in *resol. moral. p. 6. tract. 8. resol. 4.* Franc. Capens. in *suo Cursu Theolog. tom. 1. tract. 1. de legib. diff. 4. sect. 2. n. 15.* Palao in *opere morali*, tom. 1. tract. 3. *disp. 1. punct. 24. §. 6. à num. 2.* Layman. lib. 1. tract. 4. c. 13. Fr. Emman. qq. *regul. tom. 2. q. 61. art. 14. & q. 66. art. 2.* Baldel. in *Theolog. moral. lib. 5. de legib. disp. 33. num. 4.*

26 Quoniam clerici, non obstantè clericatu, cives sunt & membra Reip. politicæ, ac partes illius, & sic leges sæculares latas ad conservationem, & politicum regimen, si proximè, & directè respiciant clericorum utilitatem, nec principaliter illos gravent, ipsi observare tenebuntur: ita Mandel. Albenf. *conf. 8. n. 1. & conf. 271. n. 19.* Menoch. *conf. 800. ex num. 1. & conf. 1000. ex num. 19.* Castill. lib. 7. *de tert. cap. 9. n. 28.*

27 Prout in taxa panis, quam ab omnibus tam sæcularibus quàm clericis convenit observari. Carol. de Grassi. *dict. effect. 2. num. 266.* ubi ex n. 491. *cum sequent.* ait justum, & æquum esse, ut sicut clerici legem observant cum triticum emunt quando illud non habent, ita similiter eam observare debent quando illud vendunt

aliis, quibus deest, argument. c. *quo jure*, §. *dist. & regulæ naturalis*, l. *secundum naturam*, ff. *de regulis jur.* Rebuff. in *proximo ad leges Gallia*, gloss. 1. num. 78. *cum sequentibus.* Surd. *conf. 389. num. 1.* Cardin. Tusch. *lit. V. conclus. 144.* Bellet. *disquis. clerical. §. 2. num. 28.* Joan. Bapt. Ciarlin. *contro. forens. cap. 45. num. 14.* Mastrill. *de magistrat. lib. 1. cap. 22. ex n. 46.* Sic etiam non est censendum contra immunitatem, si laici per legem moderentur pompam funerum, etiam si ex tali moderatione aliquando accidat ut clerici ex funeribus minùs lucrentur, quia id est merè accidentarium, & provenit non tam ex lege, quàm ex voluntate, & facultatibus eorum, qui pompam faciunt, l. *Hisp. 2. tit. 5. lib. 3. Recop. Alderan. Mascard. de generali statutor. interpret. concl. 1. num. 23.* Franc. Mol. *de ritu nupt. lib. 2. differ. 7. num. 77.* Perez l. 7. *vers. que quisierent traer. circa med. tit. 1. lib. 1. Ordin. Steph. Gratian. discept. forens. c. 298. n. 7.* Soula in *Bull. Cœna Domini*, c. 16. *disp. 94. concl. 2. n. 3.* Layman. in *Theolog. moral. lib. 4. tract. 9. cap. 9. num. 3.* Baldel. in *simili tract. lib. 5. disp. 36. num. 5.* Illa quæ de taxa supra diximus, intelligo quando tempori conveniens, & justa fuerit, ex adductis per Fragofo. lib. 7. *disp. 19. §. 2. num. 58. & lib. 2. disp. 4. §. 3. n. 305.* Fagundez *de just. & jure. lib. 5. c. 37. n. 3.* R. P. Hieron. Garc. in *sum. morali, tract. 1. diff. 3. dub. 2. punct. 4. prope fin.* In hoc enim & in aliis similibus casibus semper utilitas est publica, & communis, sed ubi Fiscus partem consequitur illa pars sit tributum, & in essentia tale est, ac proinde cum particularem respiciat utilitatem, seu interesse, lex esse non potest, *cap. erit. autem lex*, 4. *dist.* Rot. dec. 50. n. 7. *cum sequent. p. 2. divers.* Unde concludo hanc chartæ sigillatæ legem, siue Pragmaticam sanctionem in ea parte, qua excessivo & insolito pretio pro charta taxato Clerum gravat, nullo casu posse Ecclesiasticos ligare, quoad solemnitatem verò ad fraudes evitandas in contractibus, & actis judicialibus, & extrajudicialibus adhibendam, dummodo interesse Fisco Regio non acquiratur, nec chartæ majus pretium solvendum imponatur, vires obtinebit, & Ecclesiasticos ligabit; leges enim ex justa, & legitima causa novas solemnitates inducentes, dummodo Sacris Canonibus non contrariantur, omnes obligant, & ad illarum observantiam clerici tenentur.

Secundò infertur, clericos teneri observare solemnitatem in instrumentis extrajudicialibus adhibendam per dictam Pragmaticam sanctionem, vel aliam sæcularem, quando sine difficultate, & aliqua impensa eam observare valent: ita Natt. *conf. 180. num. 4.* Alexand. *conf. 93. num. 4. lib. 2.* Alderan. Mascard. *de statut. conclus. . num. 40.* Carol. de Grassi *de effectibus clerical. effect. 2. num. 194.* nam ubi difficultas aliqua, vel confusio ex tali solemnitate potest oriri, vel lex Canonica illam abrogat, tunc dicitur eam offendere immunitatem Ecclesiasticam & clericos non ligare, ut in testamentis ad pias causas, de quibus in *c. relatum*, & in *cap. cum esses*, de *testament.* quo casu solemnitas civilis non obligat, sed Canonica, quæ aliam irritavit, prout de jure poterat, ut norant DD. in *dictis juribus*, Suar. *ad Regem Angliæ. lib. 3. cap. 22. num. 11. & 12. lib. 4. cap. 16. num. 14. in fine.* Less. *de just. lib. 2. cap. 19. dub. 2.* Layman. in *Theolog. moral. lib. 3. tract. 5. cap. 2. à num. 1.* Valenz. *conf. 138. num. 34. tom. 2.*

Tertiò infertur clericos in Ecclesiasticis Tribunalibus non teneri observare dictam Pragmaticam sanctionem, sed obligatos esse sequi Tribunalium hujusmodi stylum, ac proinde in charta ordinaria scribere, quia in præparatoriis judicij statuit stylo illius Tribunalis, in quo litigatur, argument. c. 2. *de juram. calum. & c. quod clerici* 9. *de foro comp.* ubi Panorm. num. 10. ait communem esse omnium sententiam, ut servantur consuetudines, & leges fori, ubi causa agitur, &

& Socin. num. 5. Menoch. conf. 991. num. 14. Carol. de Grass. d. effect. 2. n. 146. & n. 301. Alderan. Mascard. de statut. concl. 7. n. 51. Suar. d. lib. 4. cap. 16. num. 6. & de legib. lib. 4. cap. 11. à num. 12.

30 Quod ad id verum est, ut si coram Romano Pontif. aliquis observetur actuandi, vel processandi stylus, & causam alicui judici delegato committat, iste in actuando, & processando non tenetur sequi stylum curiæ Romanæ, sed illum sui Tribunalis observare debet. Hippol. sing. 118. Bella. dec. 78. & 82. Gravar. ad Octavian. lib. 5. cap. 3. num. 4. Joseph. Ludovic. Lucensi decis. 32. num. 12. Gregor. XV. decis. 251. num. 11. & ibi Addent. num. 16.

31 Quarta infertur, Clericos litigantes in Tribunalibus secularibus teneri leges, & stylum talium Tribunalium observare, l. 3. in fine, ff. de testam. l. 1. C. quæ sit longa consuet. D. D. in c. illud breviter, 12. distinct. Rebuff. in proem. ad leges Gallie, gloss. 1. ex num. 68. Felin. in c. Ecclesia S. Mariæ, num. 51. de constit. ubi Dec. num. 12. plures, quos refert, & sequitur Carol. de Grassis d. effect. 2. num. 132. cum seqq. ex dictis supra num. precedenti.

32 Quinta infertur, pretium justum consistere in communi rerum æstimatione, l. pretij partem, ff. ad leg. falcid. & quicquid excedit justum valorem ultra latitudinem infirmi ad summum tributum esse, ad not. per Boss. in praxi, tit. de vectigal. num. 3. præcipue quando pretium ex defectu speciei non augetur, sed evidenter excedit justum valorem, & Principi acquiritur, quia tunc necesse est, ut sine culpa procedatur, & tributum appellari quod ita solvitur, juxta doctrinam Ripæ, Alciari, Bursari, Raudens. & aliorum, quos refert, & sequitur Mastrill. de Magistrat. lib. 1. c. 23. num. 47. ibi: Quod jus dicitur gabella eo magis quando pars taxata applicaretur fisco, quo casu tributum appellari dixerunt, &c. & colligitur ex l. 3. §. Divus etiam Hadrianus, de jure fisci. Surd. conf. 321. num. 26.

33 Sexta infertur, quod licet monetam cudere, minuire, seu alterare ejus valorem, sit de Regalibus, l. 2. §. denique cum ararium, ff. de origine jur. cap. unic. quæ sint Regal. in usibus feudor. l. Hispan. 9. tit. 7. p. 7. Valenz. consil. 30. ex num. 10. plures per Castill. tom. 7. de tert. c. 41. n. 102. Nihilominus quando valor monetæ mutatur cum magno excessu, etiam si id fiat ob aliquam publicam necessitatem, semper requiritur Summi Pontif. licentia, ut clerum obliget, ut resolvunt Oldrad. consil. 250. num. 3. Cardin. Tusch. pract. concl. litt. L. conclus. 342. num. 88. cum seqq. & lit. M. concl. 250. num. 2. Ant. Sola de moneta, casu 10. num. 5. & 6. Notandum exemplum præstant Reges nostri Lusitani in mutatione valoris monetæ, in quo recta Ecclesiasticorum voluntas accessit, ut vitaretur dubium, an monetarum alteratio à Principe seculari facta liget Ecclesiasticos: ita Larrea in decis. Granat. disp. 12. n. 47. in fine, tom. 1. ubi ad hoc citat parentem meum in Remiss. ad Ordinationes Portugaliæ. Et quatenus l. Hisp. 1. tit. 18. lib. 6. Recop. vult quod pænæ latæ contra extrahentes è Regno monetam, comprehendant clericos, & Ecclesiasticas personas, libertatem Ecclesiasticam non offendar, vide Pereira de manu Reg. p. 2. cap. 38. num. 14. Cur. Philipp. tom. 1. part. 3. §. 3. num. 11. & tom. 2. lib. 3. cap. 10. n. 15. Carleval. de judic. disp. 2. quæst. 8. num. 159. Florid. Mauson. de contraband. quæst. 8. Villar. respons. 5. q. 3. num. 10. & 18.

35 Septima infertur ex alearum monopolio nullum oriri Ecclesiasticis personis præjudicium, cum alearum ludus clericis sit prohibitus, juxta Abb. & Hostiens. in cap. inter dilectos, de excess. Pral. gloss. in cap. clerici, de vita, & honest. cleric. Oldrad. conf. 80. Card. Tusch. lit. L. concl. 456. à num. 1. Flamin. Paris. de resing. benef. lib. 4. quæst. 3. num. 65.

Octava infertur clericos pro rebus, quas negotiandi causa asportant extra Regnum, vel ad Regnum transmittunt, gabellam solvere teneri, cum illis negotiari prohibeatur, cap. fin. de vita, & honest. cleric. Petr. Greg. de Repub. lib. 3. cap. 7. num. 48. Lafarte de decima vendit. cap. 19. à num. 69. Gutier. pract. lib. 7. quæst. 93. à num. 68. Joan. Bapt. Ciarlin. controvers. forens. cap. 22. num. 56.

Nonò infertur, quod licet salis, & piperis monopolium facere, sit de Regalibus Principis, Petr. Greg. de Republ. lib. 9. cap. 1. à num. 7. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 10. n. 305. cum seqq. Ramirez. de lege Regia, §. 26. num. 28. lit. O, Castil. de tert. cap. 41. n. 16. Id tamen debet fieri in moderata quantitate, itaut nemini inde considerabile oriatur præjudicium, ex Ripa de peste, tit. de remed. ad conserv. ubertat. num. 177. D. Barbos. in l. divortium, §. si vir, n. 30. vers. ultimo, ff. solut. matr. Surd. conf. 321. n. 27. ubi n. 26. advertit quoad Ecclesiasticos non habere locum, cum prohiberi illis non possit sal minori pretio, si voluerint ad proprios usus ex alia parte asportare.

Decima infertur, quod licet aliqui voluerint Reges Catholicos cum scientia, & patientia Romanorum Pontificum ex immemoriali consuetudine legitime præscripta habere auctoritatem imponendi tributa aliqua Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis, & sicut privilegio Apost. potest derogari in aliqua parte Ecclesiarum immunitati, idem quoque fieri poterit per consuetudinem immemoriam, quæ habet vim privilegij, l. 3. §. ductus aquæ ff. de aqua quotid. cap. super quibusdam, §. praterea, de verb. signif. Tiber. Deciam. resp. 87. à n. 17. lib. 5. Horat. Mandol. de privil. ad instar, q. 15. num. 16. Nihilominus contra immunitatem, & libertatem Ecclesiasticam nulla consuetudo etiam immemorialis introduci potest, nec vim habet, gloss. verb. rationabilis, in cap. ult. de consuet. ubi Abb. num. 5. & in cap. soluta, in 6. notab. de major. & obed. Socin. in cap. si quis clericus, num. 43. fallent. 19. de foro comp. Bernard. Diaz reg. 140. Surd. conf. 301. n. 55. lib. 3. Azor. inst. moral. part. 1. lib. 5. cap. 13. quæst. 8. Baldel. in Theolog. morali, lib. 5. de leg. disp. 36. num. 3. & disp. 39. num. 9. Suar. in Regem Angliæ lib. 4. cap. 34. num. 12. cum sequent. Layman. lib. 4. tract. 9. cap. 10. num. 1. Ratio est, quia consuetudo contra jus divinum, aut saltem contra Canonicas constitutiones, nec addit, nec tollit Jus, Ant. Natta conf. 465. num. 14. Surd. d. conf. 301. n. 55. Suar. dict. lib. 4. cap. 13. à num. 4. Carol. de Grassis dict. effect. 2. num. 80. Jacob. Gretser. de immunit. Eccles. lib. 2. confid. 13. vers. tandem, ibi: Ego nihil aliud respondeo, quam nullam penitus consuetudinem, etiam illam, cujus origo ignoratur, contra Jus divinum valere, & si Juris divini non esset, sed tantum Canonici, & Civilis: attamen adversus libertatem Ecclesiasticam nulla valet consuetudo, ut patet ex Concil. Lateran. sub Leone X. session. 10. ibi: Quacunque consuetudo, atque adeo etiam illa, cujus origo ignota est, Ecclesiastica libertati adversa rejicitur, & reprobatur ex Concil. Trident. sess. 25. cap. 20. de reform. revocat omnes Canones, & Apostolicas constitutiones in favorem immunitatis Ecclesiasticæ ab ante gestis Conciliis, & Pontificibus concessas, atque adeo etiam illam Concilij Lateran. quod universim quamcunque consuetudinem Ecclesiastica libertati contrariam reprobatur, &c.

Post hæc scripta inveni R. P. M. Franciscum Araujo in 1. 2. S. Thomæ, q. 97. disp. 3. sect. 5. diff. 4. pag. 691. hanc quætionem principalem ex professo tractasse, ut videre est ibi: Hinc colligo resolutionem alterius casus, qui anno præterito venit in dubitationem ortam ex Regia sanctione, sive constitutione edita anno 1636. decernente ut deinceps nulla instrumenta publica fierent in hoc Regno, nisi in papyro Regio sigillo signata, certamque pro qualibet charta quis solveret pretij quantitatem

ratem taxatam in subsidium Principis, verbi gratia octo drachmarum pro prima, duarum pro secunda, & unius pro tertia &c. Utrum scilicet hac Pragmatica sanctio, siue constitutio possit licite extendi ad Ecclesiasticorum personas, & Tribunalia ante obtentam à Sede Apostol. dispensationem, & absque detrimento Ecclesiasticae immunitatis? Et postquam pro parte affirmativa aliqua adduxit fundamenta, negativam sequitur, & probat, ut sequitur. Sed his non obstantibus, secunda sententia negans est, quam more scholastico, & speculativo probare intendimus abstrahendo à praxi dicta Constitutionis, seu Pragmaticae sanctionis, utpote quam fatemur hucusque, neque à Principe fuisse in Tribunalia Ecclesiastica de facto introductam, aut extensam, neque ab eis admis- sam. Primò quidem ex tribus inconvenientibus, quae ex opposita sententia, si ad praxim reduceretur, erga Tri- bunalia, & Iudices Ecclesiasticos sequerentur. Primum est, posse Principem laicum irritas, ac invalidas reddere Pralatorum Ecclesiasticorum censuras letas, quibus CHRISTUS Dominus in Evangelio promisit, Quaecum- que ligaveritis super terram, erunt ligata & in Caelis, nimirum ordinando generali sanctione ne valeant exarata aliter, quam in charta Regio sigillo consignata. Secun- dum est, quod Princeps secularis possit rite, & valide subordinare Tribunalia, & Iudices Ecclesiasticos Praetori, & Magistratui Civili, itaut non possit suas causas ex- pedire, nisi quando, & quomodo voluerit ipse, aut pra- bens aut prohibens papyrus signatam exhiberi à com- missario unico illius venditore, quo quid onerosius Tri- bunalibus, ac Iudicibus Ecclesiasticis excogitari potest? Tertium est, quod Princeps secularis posset rite, & recte impedire effectum gratiae, siue dispensationis à Summo Pontif. obtenta, scilicet si littera, & narrationes pro illa obtinenda in chartis signatis Regio sigillo non scri- bantur, quod inconueniens videtur nullatenus admit- tendum. Secundò probatur, quia hac praescriptio for- mae, & influxus tangens indirectè personas Ecclesiasti- cas, ac Iudices, ledit Ecclesiasticam immunitatem, ac proinde subiacet excommunicationi lata in Bulla Cœne casu decimoquinto, ex duplici capite. Tum quia usurpat jurisdictionem Ecclesiasticam, statuendo formam Judi- cibus, ac Tribunalibus Ecclesiasticis, eos saltem indi- rectè tangendo: quod est munus proprium Principis Ecclesiastici. Tum etiam, quia imponit onus eisdem, ac ceteris personis privatis Ecclesiasticis, solvendi scilicet pretium immoderatum, & insolitum pro singulis char- tis papyraceis signatis, quod verè habet rationem tribu- ti, vel saltem oneris, & exactionis, ac proinde compre- henditur in Bulla Cœne casu decimo quinto, & casu de- cimo octavo.

Legionensis Capellania.

Vocati nomine colectivo cum alio de per se vocato nomine singulari constituunt unam vocem, & alius vocatus aliam, & dicitur habere maiorem partem qui habet voces vocati nomine singulari, concurrente uno ex vocatis nomine col- lectivo.

VOTUM CXXI.

I Vocatus nomine singulari, & alij plures nomine collec- tivo ad praesentandum, vel eligendum, tantam vo- cem habet vocatus, quantam alij.

- 2 Copulativa &, dividit pro dimidia dispositionem.
- 3 Plures vocati sub nomine colectivo cum alio tertio, illi plures habentur loco unius tantum.
- 4 Rector, & Scholastici si habeant facultatem nominandi Bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quan- tam habent Scholastici.
- 5 Electio Praelati si spectat ad Capitulum, & Prælaturum, Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi unam tantum vocem.
- 6 Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vo- cem habet Episcopus, quantam habet ipsum Capitu- lum, si de jure speciali id eis spectet.
- 7 Causa commissa Praetori, & Rectoribus alicujus civi- tatis, tantam vocem habet Praetor, quantam omnes Rectores.
- 8 Jurispatronatus relictum cuidam, & aliis sub nomine colectivo, dividendum pro medietate, & num. 9.
- 10 Rota Romana decisio facit communem opinionem, & est sequenda, & amplectenda.
- 11 Doctor valde excellens, si Auditor Rota nominetur, est recipiendus sine examine.
- 12 Sententia lata contra decisionem Rota est ipso jure nulla.
- 13 Renunciatio juris proprii nunquam praesumitur, & com sit stricti juris, numquam trahitur ad non expressa.
- 14 Interpretatio omnis alia potius sumenda est, quam ea per quam quis suo jure renunciasse censeatur.
- 15 Vocem duplicem in jurepatronatus quando quis habere possit?
- 16 Iudex habens duplicem potestatem; ordinariam scili- cet, & delegatam, potest ambabus uti.
- 17 Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & dig- niori modo.
- 18 Beneficii praesentationi si spectet ad Rectorem, & vici- nos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & unius vicini, habebit maiorem partem.
- 19 Statuto stante quod aliquis non possit torqueri, nisi sit deliberatum per Potestatem, & Priores, vox Potestatis, & unius ex Prioribus obtinere debet.
- 20 Jurispatronatus dimidiam vocem habens unus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur praesen- tatio facta ab habente dimidiam; & ab uno ex de- cem.
- 21 Electio quando pertinet ad Episcopum, & Capitulum, sufficit quod unus, vel duo ex Capitulo cohereant Episcopo.
- 22 Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in dando vocem in provisione Canonica Magistra- lis, constituit maiorem partem, licet alij Canonici fuerint plures.
- 23 Tanquam ut singuli, & non ut universi in dubio praesumuntur vocati ad praesentandum.
- 24 Praesentatio quando fit à pluribus, nunquid sit ne- cesse ut conveniat major pars, habita respectu ad omnes.
- 25 Responderetur ad fundamenta illorum, qui credunt intervenire debere maiorem Parochianorum par- tem, ut praesentatus dicatur praesentari à majori parte.
- 26 Medietatem vocum tenendam in dubio, & ratione incertitudinis intervenisse.
- 27 Media via in dubiis eligenda.
- 28 Aequalitatis ratio in omnibus, praecipue in judiciis semper servanda.
- 29 Determinatio respiciens plura determinabilis, aequaliter omnia determinat.
- 30 Factum majoris partis ab omnibus fieri dicitur: in- tellige, ut num. 3.

- 31 Statutum vel consuetudo non valet, qua cavetur ut non stetur majori parti.
- 32 Prasentatus à majori parte patronus est instituendus si sit dignus, quamvis alij sint digniores.
- 33 Homines sua natura ad dissentiendum proni sunt.
- 34 Major pars reputatur pro toto.
- 35 Commissarij nominati in testamento cum clausula ut factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valet factum à majori parte.
- 36 Deposito quando omnium requirit consensum, sufficit quod interveniat consensus majoris partis.
- 37 Capituli consuetudo etiam jurata inducens facti invaliditatem, in quo omnes non condemnaverint, non est valida.
- 38 Statutum universitatum Ecclesiasticarum inferiorum, ut duæ partes ad minus debeant concordare, non valet.
- 39 Statutum quod non possit universitas aliquid facere, nisi de voto omnium, minimè valet.
- 40 Glossarum auctoritas ceterorum auctoritatem superat.
- 41 Concorditer fieri dicitur quod sit per majorem partem.

IN quadam fundatione Capellaniæ fundator ad eam vocavit, & præsentari mandavit ejus fratres germanos, cum hac clausula, quod postquam morrui fuerint, Rector Parochiæ, & Parochiani illius præsentationem habeant, ibi: *T despues que los dichos mis hermanos fueren finados, que la den el Cura de la dicha Iglesia, y los vezinos de la dicha feligresia.* Dubitatum fuit, an in præsentatione hujus Capellaniæ tantam vocem habeat Rector, & Corator, sicut Parochiani? Et respondi affirmativè, quia cum dictus Rector vocatus sit nomine singulari, & Parochiani ac vicini, & habitatores Parochiæ nomine colectivo, duas voces æquales constituunt, unam quæ Rectori competit, alteram quæ ad Parochianos spectat, ita ut Rector in præsentando tantam partem habeat, quantam habent Parochiani simul juncti, qui pro uno habentur, *l. interdum 13. ff. de hered. inst. ubi si primus, & filij fratris instituti sunt, filij fratris habentur pro uno, & primus pro alio: idem probatur in l. si liber homo 59. §. Titius, in 2. ff. eodem, l. si pater 9. ff. de vulgari, text. opt. in l. si quis Attio, ff. de usufruct. accresc. ubi relicto usufructu Attio, & hæredibus testatoris, respondit Jurecons. dimidiam Attius, dimidiam hæredes habebunt, l. fin. Cod. de impub. ibi: Cum natura pater, & filius eadem esse persona penè intelligantur, dimidiam quidem partem Titio cum filiis suis, alteram autem partem Sempronio assignari, &c. & utrobique notant DD. latè Decian. consil. 320. incip. Dum legerem Padua, num. 6. & 7. & in l. 1. num. 1. Cod. de impub. Ruin. consil. 163. num. 9. lib. 2. Paris. consil. 49. n. 1. lib. 2. Jul. Clar. in §. testamentum §. 80. num. 7. Cardin. Mantic. de conject. ult. volunt. lib. 4. tit. 11. num. 6. cum seqq. Menoch. consil. 222. num. 26. & 28. volum. 3. & de presumpt. lib. 4. præf. 18. numer. 10. cum seqq. Morquecho de divis. bonorum, lib. 4. c. 1. n. 19. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 70. ex n. 14. Richard. in §. si plures, n. 5. Inst. de hered. inst. Cardos. in tract. de jure accrescendi. sub §. si eadem res, illat. 7. n. 4. inst. de legat. qui plures alios referunt.*

2 Ex ratione, quia illa copulativa & dividit pro dimidia dispositionem, *l. reos, §. cum in tabulis, ff. de duobus reis, Decian. consil. 454. num. 3. Felin. in cap. pastoralis, num. 9. vers. & istis adde, & vers. circa prædicta tamen scias, de rescript. Cavalcan. de usufructu, num. 54. Card. Mantic. de taciis, & ambig. convent. lib. 22. tit. 17. n. 1. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gloss. 3. num. 16. Steph. Gratian. d. cap. 70. num. 14. & 15. & cap. 431. num. 9. Ex qua*

doctrina infert eleganter Bald. in d. l. si quis Titio, ff. de usufr. accresc. quod quotiescumque plures vocantur sub nomine colectivo cum alio tertio, illis plures habentur loco unius tantum.

Hinc si Rectori, & scholaribus alicujus Universitatis concedatur facultas nominandi Notarium, aut Biddellum, tantam vocem habet solus Rector, quantam habent omnes scholastici, ex quo ipsi scholastici sub nomine colectivo vocari constituunt unam solam personam, Angel. & Jason. in d. l. si pater filium, ff. de vulgari, & in d. l. fin. C. de impub. decian. d. consil. 320. num. 6. Morquecho dict. tract. de visione bonorum, lib. 4. cap. 1. num. 11. Menoch. dict. consil. 222. num. 27. & dicta præf. 18. num. 3. ibi idem dicit in facultate concessa Prælato, & Capitulo, quia tantam habebit solus Prælatus, quantam Capitulum.

Hinc etiam si electio Prælati spectet ad Capitulum 5 & Prælatum alicujus Ecclesiæ, tamen Capitulum, etsi plures Canonicos habeat, non habet nisi unam tantum vocem, & Prælatum aliam. Ita per text. in Clem. si plures, de jure patron. resolvunt Jas. in d. l. fin. num. 9. C. de impub. Azeved. consil. 39. per tot.

Hinc similiter in beneficiorum collationibus simul 6 tantes Episcopi, & Capituli, tantam vocem habet Episcopus, quantam ipsum Capitulum: ita per text. in l. Titio, & hered. ff. de usufruct. & l. mulierum liberis, ff. de hered. inst. resolvunt Selva de benef. p. 2. q. 17. num. 9. Hostiens. in c. postulastis, de concess. præb. Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gloss. 45. à n. 51. Nicol. Garc. de benef. p. 5. c. 4. n. 28. Lotter. de re benef. lib. 2. q. 21. n. 39. Rot. decis. 783. p. 3. divers. & decis. 193. num. 1. p. 4. recent. alias p. 2. in posthumus Farin. Quod communiter intelligitur quando jure speciali jus eligendi spectat ad Episcopum, & Capitulum simul, vel ad Prælatum, & Capitulum; non ita quando de jure communi electio spectat ad Prælatum, & Capitulum, quia tunc vox Prælati computatur pro una voce, secundum Collect. in d. c. postulastis num. 5. Abb. num. 14. Imol. num. 15. vers. quod tamen an sit verum, Anchar. n. 9. vers. contrarium determinat ipse, Card. n. 5. Joan. Andr. num. 10. Feder. de Senis consil. 1. ex n. 7. Abb. consil. 37. n. 2. in fine, & n. 3. p. 2. & fuit resolutum in Placentina voti, 26. Aprilis 1599. & 6. Novembris 1600. & 16. Decembris 1604. coram Peña, & in Casaraugustana electionis, 20. Martii 1623. coram Coccino Decano, quarum memini in tract. de Canon. c. 14. num. 7. & 8.

Hinc denique quando causa committitur Prætori, 7 & Rectoribus alicujus civitatis, in ea tantam vocem habet Prætor, quantam omnes Rectores, ut per Jason. in d. l. fin. num. 7. cum seqq. C. de impub. & ibi Corra. n. 5. & Decian. num. 6. Menoch. dict. præf. 18. n. 11. qui plures alios similes casus referunt, & in hoc addit Hippol. de Marfil. singul. 326. tom. 1. singul. Doctorem, quod si voto Prætoris additum sit votum alicujus ex Rectoribus, utique hæc erit major pars.

In propriis nostris terminis per jura, & exempla 8 superius relata eleganter consuluit Dec. consil. 122. incip. Pro tenui facultate tom. 1. ubi tenet quod Juspatronatus relictum cuidam nomine Thesaurarii, & aliis sub nomine colectivo, dividendum est pro dimidietate inter Thesaurarium, & alios. Idem in specie resolvit Roch. de Curte de Jurepatron. verb. Ipse vel is, num. 8. ibi: Tertio quæro circa istum modum acquirendi Juspatronatus. Pone quod testator leget Juspatronatus tali Collegio, & Petro, an tantum jus habebit Petrus quantum eorum Collegium? Conclude breviter quod sic, ita probatur in l. fin. & ibi DD. omnes ponunt similes decisiones. C. de impub. dicitur enim ibi maxime per Bald. in princ. & per eum probatur in illo textu, quod plures contenti sub nomine colectivo habentur pro uno. Hinc dicunt Angel. & Joan. de Imol. in l. liber homo, §. Titio, l. 2. ff. de hered.

hered. inst. quod Reſtori, & uniuerſitati daretur poteſtas eligendi notarium, vel alium actum faciendi, tantam vocem habere Reſtor ſolus, quantam etiam uniuerſitas, &c. Idem probat Lambert. eod. tract. de iurepatr. lib. 1. p. 2. 1. q. princ. art. 28. fol. 118. Card. Mantica. decif. 275. n. 2. ubi allegat Felin. in c. paſtoralis, n. 20. de reſcript.

9 Et magis in noſtris terminis Creſcent. decif. 4. de iurepatr. ibi: Jurispatronatus relictum Reſtori Eccleſie, & incolis loci, vel Parochianis, pro medietate erit Reſtoris, & pro alia incolarum, ſecundum Dominos in una Salamatina Capellania, coram me, ad l. fin. cum ibi notatis per DD. maxime Jaſ. C. de impuber, & l. interdum, in princ. ubi gloſſ. & DD. ff. de hered. inst. &c. Hanc deciſionem referunt, & ſequuntur Gonzalez ad reg. 8. Cancel. gloſ. 3. num. 17. ibi: Hinc ſi relinquatur juſpatronatus Reſtori Eccleſie, & incolis, pro medietate erit juſpatronatus Reſtoris, & pro alia medietate incolarum. Creſcent. dec. 4. de iurepatr. &c. Stephan. Gratian. diſcept. forenſ. tom. 1. cap. 70. num. 14. Aloyſ. Ricc. in praxi Epiſcop. tit. de iurepatr. decif. 210. num. 2. 6. & 7. Rot. decif. 308. apud Farin. p. 2. recent.

10 Et ita cum habeamus Rotæ deciſionem, non eſt amplius dubitandum, nec inſiſtendum in perquirendis rationibus, aut enumerandis Doctorem auctoritatibus, ut ſcribit Petr. Caball. conſ. 60. n. 7. p. 1. Quia Rotæ Romanæ deciſio facit communem opinionem, cum ejus deciſiones ſint magiſtrales, & ſuperent cæteros DD. licet numero plures, ut ex Imol. & Barbat. tradunt Ludov. Gomez. in proœm. ad reg. Cancel. q. 2. verſ. quarto. Vant. de nullitat. tit. de nullit. ex defectu jurisd. deleg. num. 20. Surd. conſ. 403. n. 83. & 84. Et quod Rotæ Romanæ deciſio ita ſit ſequenda, & amplectenda, ut ab ea in abſolvendo, & condemnando nullo modo diſcedi poſſit, ex Hieron. Gabr. conſ. 42. n. 13. lib. 2. quia in ea ſedere ſolent Jureconſulti Eminentiffimi, ut ſcribit Menoch.

11 conſ. 1196. n. 2. in fine, & n. 3. lib. 12. Et eſt valde notandum, quod ſi Doctor aliquis valde excellens, & maximi nominis Auditor Rotæ nominetur, ſine examine recipi poteſt, ſecundum Rebuff. in praxi, tit. de Regia ad Pralat. nomin. verb. excellenti doctrina. pag. 566. Ideoque ſententia lata contra deciſionem Rotæ eſt ipſo jure nulla, tanquam lata contra legem. Ripa in l. cum prolatis 32. ſub n. 106. verſ. quid tenendum, & n. 107. ff. de re jud. Nam & deciſiones Rotæ habere vim legis aiunt Afflict. dec. 96. n. 11. verſ. ſed quia in hoc, & dec. 169. n. 9. in fine, Corraſ. tract. commun. lib. 2. tom. 9. caſu 10. n. 66. ubi plures refert, ſequitur Joſeph. Ludov. Lucenſi dec. 3. n. 54. ubi quod Auditores Rotæ Romanæ debent præferri omnibus Judicibus, præcipue quando deciſio Rotæ eſt corroborata, & munita non ſolum legibus, & rationibus, ſed etiam plurimorum Doctorem auctoritatibus, ut in noſtro caſu. Vide ſuprà Voto 7.

13 Non obſtat quod aliquando Parochiæ Reſtor in vacationibus occurrentibus cedulam accepit ad ſuam vocem dandam, tanquam unus ex incolis, & Parochianis, per quam actum videtur renunciſſe juri dimidietatis vocis, quàm habebat, volens habere unam tantum vocem, ſicut quilibet ex incolis: quia multipliciter reſponderetur Et primò, quia renunciatio juris proprii nunquam præſumitur, niſi expreſſim fiat. Rot. decif. 775. n. 12. apud Farin. part. 2. recent. Et licet habeatur, attamen cum ſit ſtricti juris, nunquam trahitur ad non expreſſa, Calder. conſ. 5. de præbend. Aym. conſ. 253. n. 5. Card. conſil. 120. in fine, Decian. conſ. 461 num. 6. Rot. decif. 373. num. 13. part. 4. recent. alias part. 2. in poſthum. Farinac. Nec dantur actus voluntarij, qui neceſſariò concludant ad renunciationem, juxta notata per Decian. conſ. 452. num. 25. & conſil. 460. num. 7. Put. de

14 ciſ. 184. num. 4. lib. 2. Et potiùs omnis alia interpretatio ſumenda eſt quàm ea, per ſuam ſuo juri renunciſſe cenſeatur. Decian. conſ. 108. num. 8. Tiraquell. de Barboſa Vot. decif. Pars II.

retractu lign. §. 36. gloſſ. 2. n. 50. Rota decif. 232. n. 16. apud Farinac. part. 1. recent. & decif. 636. n. 6. eadem p. 1. ubi addit hoc eſſe indubitatum quando non leguntur expreſſa verba renunciationem concludentia. Maxime quia reſtor non potuit præjudicare illi, qui vocem ſuam habuit, licet eam non pro dimidia parte, tanquam Reſtor, ſed tanquam unus ex Parochianis præſtare videretur, quia beneficio mihi competentem ex perſona tua, per ſe renunciari non poteſt, ad text. & ibi Bart. in l. poſt mortem §. hi qui. ff. de bonorum poſſeſſ. contra tab. pulchrè Vincent. Carot. decif. 116. num. 7. cum ſeqq.

Secundò reſponderetur, Reſtorem habere duplicem poteſtatem dandi vocem, unam tanquam Reſtorem, & alia uti loci vicinum, & ita potuiſſe uno, & altero modo vocem dare, ut in terminis reſolvit Vivian. in praxi jurispatr. p. 2. lib. 8. cap. 4. ex num. 2. ibi: Si quis habeat jurispatronatus de per ſe ut ſingularis perſona in aliqua Eccleſia, cujus jurispatronatus pars pertineat ad Collegium, puta capitulum, cujus ille eſt etiam Canonici, poterit præſentare cum Capitulo, & poſtea de per ſe ut patronus, quilibet enim poteſt fungi duplici officio, licet ſit una perſona, cap. a collatione, de appellat. lib. 6. Abb. in cap. cum olim, num. 2. de re jud. debet tamen unum, & non diverſos præſentare, quia qua conſcientia ducitur ad præſentandum unum jure collegij, eadem conſcientia debet duci ad præſentandum eundem jure ſingulari, per c. penult. §. porro, de elect. lib. 6. Lap. alleg. 22. n. 4. & 5. &c. Pro qua ſententia facit quod Judex habens duplicem poteſtatem, ordinariam, & delegatam, poteſt in una parte proceſſus uti una poteſtate, & in altera parte poteſt uti alia poteſtate. Ita per text. ibi in c. cum ex officiis, de præſcri. reſolvunt ibi Innoc. n. 3. verſ. item poſſet Hoſt. colum. pen. circa med. Joan. Andr. col. 2. in princ. verſ. item poſſet, Card. ad fin. Imol. n. 11. verſ. item poteſt, Abb. n. 18. prop. fin. verſ. item ſecundum, Felin. num. 23. & Pariſ. n. 8. refert, & ſequitur Rota dec. 108. n. 2. part. 2. diverſ. Et confirmatur ex alio veriſſimo Juris fundamento, quod qui plures habet facultates faciendi aliquem actum, ſemper cenſetur illum facere validiori, firmiori, fortiori, utiliori, ac digniori modo, leg. cum pater, ff. de jure dot. c. niſi eſſent, de præbend. Joan. Garc. reg. 95. n. 1. & 8. Menoch. conſ. 44. num. 23. Perez de Lara de Capellan. lib. 2. cap. 9. num. 21.

Habito igitur pro conſtanti, quod Reſtor habet dimidiam partem, & alteram dimidiam habent Parochiæ vicini, ſequitur quòd ille qui habuerit vocem Reſtoris, & unius vicini, habebit majorem partem, ut in his terminis reſolvit Hoſtienſ. in cap. poſtulaffi, de conceſſ. præb. & in c. paſtoralis, de reſcript. ubi quod ſi Epiſcopo adjungatur unus de Capitulo, hæc erit major pars, & tanquam major pars prævalebit: eandem doctrinam tenet Joan. Andr. in c. unic. ne Sede vac. lib. 6. & Roman. conſ. 366. num. fin. ubi etiam dicit, quod ſi Epiſcopus ut Epiſcopus in Capitulo unum, vel duos Canonicos habet, cuſdem Epiſcopi ſententia obtinebit, etiam ſi totum reſiduum Capituli ſit contra, rationem præſtat, quia tantum habet Epiſcopus ſolus quantum totum Capitulum, quamobrem uno, vel duobus ad partem Epiſcopi accedentibus, dicitur ibidem eſſe major pars. Quod & in ſimili optimè confirmant, Alberic. in tract. de ſtatut. queſt. 118. & Hippol. de Marſil. ſing. 376. in 2. tom. ſingul. Doctor. fol. mihi 695. dicentes quod ſtante ſtatuto, quod aliquis non poſſit torqueri niſi ſit deliberatum per poteſtatem, & Priores, vox Poteſtatis, & unius ex Prioribus obtinere debet, etſi alij Priores multo plures numero ſint, quia propter dimidiam partem, quam habet Poteſtas, ibi eſt major pars, ut patet ibi. Et quia licet Poteſtas ſolum habeat dimidiam vocem, & Anciani aliam dimidiam, tamen poſtquam Poteſtas habet unum de

Ancianis, apparet quod excedit dimidiam partem, & sic quod ipse Potestas facit cum illo Anciano, dicitur factum à majori parte, & ibidem ex prædicta doctrina ad alterius similis casus resolutionem inferre.

- 20 Et in nostrismet propriis terminis post Host. Joan. Andr. & Roman. citatis locis, idem resolvit Cardin. Tusch. *præct. concl. tom. 5. lit. M. concl. 14. n. 18. ibi: Amplia in presentatione patronorum, quia si habet dimidiam Jurispatronatus, & alij decem habent aliam dimidiam, attenditur presentatio facta ab habente dimidiam, & ab uno ex decem alterius dimidia, quando illis decem competit ut singulis, c. scriptum, cum ibi not. de elect. Federic. d. conf. 1. n. 3. vers. nam si uno patrono.* Idem in materia collationis tradit Host. in *cap. postulastis, de concess. præb.* ubi inquit, quod si electio pertinet ad Episcopum, & Capitulum, cum Episcopus habeat dimidium collationis, sufficit quod unus, vel duo cohæreant, tenet Roman. *conf. 366. Queritur in fine, ubi alleg. Joan. Andr.*

- 21 Et in specie pulchrè consuluit Azeved. *conf. 39.* in quo in terminis statuti sanctæ Ecclesiæ Civitatis respondit pro quodam Canonico Magistrali, in cujus provisione ad ejus favorem vocem dedit Episcopus, & quatuor alij Canonici, cæteris omnibus pro alio vocem dantibus, ex eo quod verba dicti statuti à Sede Apost. confirmati, ut ipse refert, ita se habebant. In quem Episcopus & Capitulum, vel major & sanior pars consenserit, assumatur.

- 23 Nec est dubitandum Parochianos, & vicinos loci ad provisionem hujus capellanix vocatos esse ut singulos, & non universos; nam id constat tam ex verbis foundationis suprâ relatis, quàm quod in dubio ita præsumendum est. Felin. *cap. cum omnes, n. 29. de constit. Lambert. de jure patr. p. 2. lib. 2. q. 3. art. 8. & ita sæpius Rotam tenuisse refert Nicol. Garg. de benef. p. 5. c. 9. n.*

- 24 222. & 227. Ad quod est notabilis doctrina Abb. in *c. quoniam 3. n. 13. de jure patr.* ibi: *Quæro extra gloss. de notabili, & quotidiana questione. Hic dicitur quod valeat presentatio facta à pluribus, nunquid sit necesse ut conveniat major pars, habito respectu ad omnes patronos, an sufficiat major pars, habita comparatione ad majorem partem. Exemplum, quatuor sunt patroni, duo presentant unum, tertius alium, quartus alium, presentatus à duobus non habet majorem partem omnium, sed habet majorem partem habito respectu ad alios presentatores.* Joan. Andr. dicit quod aut presentatio sit ab istis, ut à collegiis, & tunc requiritur major pars respectu totius Collegij; & pro hac videtur text. in *cap. Ecclesia, sup. de elect.* Aut isti presentant tanquam singulares, ut communiter faciunt laici, qui de patrimonio habent jurispatronatus, & tunc sufficit major pars respectu aliarum partium, & sic intelligit istum textum. Et nota singulariter hoc dictum, quia facit ad multa; ubi enim habent plures explicare aliquem actum, debes semper animadvertere utrum habeant hanc potestatem ut Collegium, an ut singuli, ut primo casu requiratur major pars totius Collegij, secundo casu sufficit major pars respectu aliarum partium, &c. Eandem doctrinam tenet ibi Card. *quest. 7. & sequitur Lambert. de jure patr. part. 3. lib. 2. art. 4. numer. 1. fol. mibi 354.*

- 25 Quamvis in hoc casu intervenire debere majorem Parochianorum partem unà cum Rectore, ut presentatus dicatur presentari à majori parte, existimaverint Jas. in *l. jurisgentium, §. hodie, n. 13. vers. secunda conclusio, ff. de pact.* Felin. in *cap. pastoral. in 1. not. 9. de rescript.* Cassad. *dec. 2. in fine, de jure patr.* qui fundantur, ut ait Azeved. *d. conf. 39. sub n. 9. in rationibus, & argumentis adductis à Gemin. & Joan. Andr. in cap. à collatione, de appellat.* dicentibus nomen collectivum debere verificari in majori parte. Et advertit idem Gemin. quod si Episcopi votum cum uno ex Capitularibus majorem partem faceret in electionibus, & si-

milibus actibus, secundum opinionem Hostien. utique Episcopus semper consequeretur intentum, & sic jus Capituli esset inutile & verbale, contra text. in *leg. 2. C. commun. de legat. & cap. commissa, de elect. in 6. maxime quando non est verosimile, quod Episcopus non trahat ad se unum Canonicum, arg. text. in cap. 1. ante fin. 6. q. 1.* Sed occurrit ipse Azeved. *citato loco, n. 10.* quod si hæc opinio foret sequenda, esset destruere tot jura, & Doctorum traditiones & fundamenta nostræ quam sequimur, opinionis, quibus non respondent qui Hostiensem reprobant, & multò majus inconveniens est quod omnes sequantur opinionem, quod in his, quæ competunt Episcopo, & Capitulo, dimidiam habeat partem Episcopus, & quod major pars debeat intelligi dummodò Episcopus habeat dimidiam partem votorum Capituli, hoc enim est se incontinenti corrigere, contra text. in *l. nam ad ea, ff. de condit. & demonstr. 26*

Quod absque dubio procedit constando, prout in facto constat, quod votum Rectoris sequuti fuerunt plures ex Parochianis, & vicinis, ita necessario ratione dubij, & incertitudinis tenendum, quod illorum medietas concurrerit, ad text. in *c. afferte, de præsumpt. & in l. & hoc Tiberius 41. ff. de hered. inst. & l. Titius 54. ff. ad Trebell. & in l. antiqui, ibi: Quia non poterant scire quod nasci possunt, & ibi: Medietatem quandam, ff. si pars hered. pet. nam in dubiis media via eligenda. Tiraq. *de primog. q. 17. opin. 4. à n. 9.* Anton. Thesaur. *Pedem. de- 27**

— Medio tutissimus ibis.

Et Seneca *tragæd. 10.*

Quisquis medium defugit iter,

Stabili nunquam tramite curret.

Accedit, quia ut par sit utriusque virtus, atque effectus, tantum uni parti tribuendum est, quantum alteri, ut ex aliis probat Menoch. *conf. 158. n. 49. vol. 2.* Juvat etiam æqualitatis ratio, quæ in omnibus, præcipuè in judiciis semper servanda est, *l. fin. C. de procurat. l. si id quod, in fine, ff. de rescind. vendit. cum aliis vulgaribus.* Hinc est quod divisio æqualiter, ut justa sit, necessario fieri debet. Card. Tusch. *præct. concl. lit. D. conclus. 522. num. 4. & concl. 526. n. 3. & concl. 531. n. 1.* ubi quod ita 29 æqualiter fieri debet, ut plus uni quàm alteri dandum non sit. Denique confirmat Juris regula quod determinando respiciens plura determinabilia, æqualiter omnia determinat, *l. jam hoc jure 4. ff. de vulgari, l. quamvis, Cod. de impuber.* quam regulam ex pluribus firmanr Menoch. *conf. 88. num. 19. vol. 2.* Cassanate *conf. 67. n. 28.* plenè Castill. *controv. lib. 5. p. 2. c. 97. num. 5.* Vincent. Fular. *de substat. quest. 257. num. 8.*

Restat modò probare, quod nominatio eo modo facta fuit concordis, & quod illa sic facta satisfactum fuit fundatoris dispositioni, de qua suprâ, ad effectum invalidandi secundum scrutinium desuper factum, quamvis major Parochianorum pars cum Rectore non se conformaverit. Et præsupponendum in Jure, factum majoris partis, ab omnibus fieri dici, *l. quod major, ff. ad municip. ibi: Quod major pars Curie effecit, pro eo habetur ac si omnes egerint, leg. alius 120. §. refertur ff. de verb. signif. l. planè, ff. quod cujusque univers. nom. l. nominatio- num, C. de decurion. lib. 10. cap. 1. & fin. de his quæ fiunt à 31* majori parte *Cap. & utrobique gloss. & DD. Afflict. de- 31* cis. num. 4. Vincent. de Franch. *decis. 2. num. 1.* Anton. Gom. *dec. 1. n. 2.* Cabed. *dec. 6. n. 4. & 5. part. 1.* ubi cum Afflict. resolvit, non valere consuetudinem, vel statutum, quo caveatur, ut non stetur majori parti, & in specie jurispatronatus, quando competit pluribus ut singulis, ut major pars attendatur, resolvit Dec. in *cap. cum omnes, in 1. lect. num. 16. de constit. & probat expresse text. in cap. quoniam, de jure patr. cap. quia propter, cap. auditis, de elect.* Quod procedit quamvis 32 presenta

præsentatus à minori parte fuisset magis dignus, quàm ille, habuit plures patronorum voces, dum tamen sit dignus, ut resolvunt Gatier. *lib. 2. canon. c. 11. num. 20. & 22. Cavalc. decis. 1. num. 1. Nicol. Garc. de benefic. p. 9. cap. 2. num. 257. Ricc. in praxi, decis. 191. num. 198. Rot. dec. 117. p. 2. divers.*

- 33 Quæ quidem juris regula, quod factum à majori parte ab omnibus fieri dicitur, locum habet, & procedit licet dispositio omnium concordiam, & conformitatem postulet, quia nihilominus dictio illa, *omnium*, intelligenda est secundum subjectam materiam, id est, majoris partis, ne aliàs detur occasio rariùs, ac difficiliùs expediendi negotia, prout fieret, cum semper homines sua natura ad dissentiendum proni sint, *l. quia poterat, ff. ad Trebell. ita notarunt Decian. & Cagnol. in l. aliud 120. §. refertur. ff. de regul. jur. Stephan. Gratian. March. decis. 183. n. 7.* Et non mirum, quia major pars reputatur pro toto, *Bart. in l. cum de lanionis. §. Sabinus, ff. de fundo instructo, sequitur Dec. in c. cum omnes, lect. 2. num. 41. ad fin. de constit.*
- 35 Unde concludit Angel. *in addit. ad Bart. in l. exactor, C. de susceptor. lib. 10.* per gloss. *ibi. verb. cœtu.* quod si in aliquo testamento nominati fuerint commissarii cum claus. *ut factum per omnes obtineat firmitatem;* nihilominus factum à majori parte ita validum erit ac si per omnes factum esset, ita sequendo Angel. tenent Corset. *sing. 384. incip. Quid sit à majori parte, versic. adde Angelum, tom. 1. sing. Doctor. fol. 592. Firmian. in suo repet. in verb. Universitas, in fine.*

- 36 Præterea id ipsum quoque confirmat Alex. *in addit. ad eundem Bart. post gloss. ibi, in l. quicumque, C. de omni agro deserto, lib. 11.* ubi etiam tradit, quod quamvis dispositio omnium requirat consensum, nihilominus sufficit quod interveniat consensus majoris partis. *Bart. in l. rescriptum, & ibi Bald. Fulgos. & Alex. ff. de pact. refert & sequitur Steph. Gratian. d. decis. 183. num. 10. & 11. ubi tandem num. 12. concludit, quod dicitur concorditer fieri quod fit per majorem partem, quod tanquam indubitatum firman. Dec. & Cagnol. in d. §. refert, uterque n. 3.* Ea ratione, quia in magno hominum numero impossibile est omnes cōvenire, cum semper ad dissentiendum proni sint, ut *suprà* dixi, & idcirco de facili discordant, *c. nec nonum, 8. quest. 1. Abb. conf. 37. num. fin. in fine, p. 2. & rectè probat illud.*

Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.

Et illud,

Scinditur incertum studia in contraria vulgus.

Et denique illud, *Tot capita, tot sententia.* Nicol. Losæ. *de jure universit. p. 2. c. 3. n. 6. cum seqq.*

- 37 Unde infert Abb. Panor. *in consilio super Conc. Bastilien. in 1. dub. col. 2. vers. quinimò,* non esse validam Capituli consuetudinem etiam juratam, inducentem facti invaliditatem, in quo omnes non concordaverint, refert, & sequitur Card. Tusc. *præf. concl. lit. D. conclus. 454. num. 4.*

- 38 Et similiter ex dictis infertur, minimè valere statutum universitatum Ecclesiasticarum inferiorum, sive consuetudinem, ut duæ partes ad minus debeant concordare, quia semper debet valere factum à majori parte, *cap. 1. cap. licet, de elect. Abb. citato loco, versic. quinimò, Vincent. de Franch. dec. 1. num. 31. Cardin. Tusch. d. lit. D. concl. 454. num. 5.*

- 39 Et ex eadem ratione, videlicet quod sint homines faciles ad dissentiendum, infertur etiam minimè valere statutum, quod non possit universitas aliquid facere, nisi de voto omnium; nam impediretur procul dubio publica utilitas. Ita Alex. *conf. 224. In re tam gravi, n. 2. & 3. lib. 6.* sequitur Card. Tusch. *d. conc. 454. num. 10.* ubi *n. 11.* cum eodem Alex. scribit etiam non ligari Papam se obligantem, & voventem cum juramento non facere Cardinales, nisi concurrat votum omnium Car-

Barbos. Pot. decis. Pars II.

dinalium, quia per facilem discordiam impediretur bonum publicum.

Et quibus doctrinis egregiè confirmantur glossæ *in 40 c. non potest, 3. & in c. cum olim, verbo pleno, de sent. & re jud. & in c. 1. gloss. de major. & obed.* quatenus resolvunt, quod si requiratur electionem, vel aliud fieri de plena concordia, adhuc sufficit quod fiat à majori parte. Quarum glossarum auctoritas cæterorum auctorem planè superat, ut post Bart. Bald. Alex. & Jas. tradit Morl. *in emporio juris, tit. 1. q. 12. n. 3.* ubi cum Imol. dicit opinionem glossæ sufficere pro textu, quando textus non reperitur: & plura alia circa glossarum auctoritatem adducit Hier. Grat. *conf. 311. n. 19. & 20. tom. 1.*

Quare resolutivè concludendum est, quod illud dicitur concorditer fieri, quod fit per majorem partem, in qua etiam verificantur verba, *plena concordia*, secundum subjectam materiam ut in dictis glossis, & tradit Abb. *in d. cum olim num. fin.* sequitur Dec. *in d. §. refertur, n. 3. vers. intelligatur, & ibi Cagnol. n. 3.* tenet etiam Card. Tusch. *d. lit. M, concl. 14. n. 4.* adversus Alexandrum ab eo relatum, quem etiam reprobant Steph. Grat. *d. decis. 183. n. 12.* Verùm Alex. intelligendus est loquutus attento rigore, & proprietate vocabuli in materia stricta, prout in contractu, & ita eum rectè intelligit Card. Tusch. *ubi supra, num. 32.*

In eadem causa.

Fundatio Capellanix, in qua adest clausula, *y que la den à clerigo que no aya otro beneficio,* excludit clericum tunc temporis aliud beneficium habentem.

VOTUM CX XII.

- 1 Casus dubitationis proponitur.
- 2 Condicio quod presentandus ad capellaniam, nullum aliud beneficium obtineat, est iustissima.
- 3 Fundatores possunt in capellaniarum, & beneficiorum erectionibus quasque clausulas sibi benè visas apponere.
- 4 Nisi vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficii.
- 5 Papa sine magna, & urgenti causa mutare, seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas.
- 6 Qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet intervenire de tempore actus.
- 7 Habilitas, & qualitas requisita debet intervenire de tempore oppositionis, vel petitionis.
- 8 Habilitas requisita precedere antequam quis nominetur, vel eligatur.
- 9 Verbum, *aya*, quid importet.
- 10 Qualitas adjecta verbo intelligitur secundum tempus verbi.
- 11 Affectatus actus nil prodest.
- 12 Jus, & privilegium omnino perditur per affectationem.
- 13 Prabendam tenuem renuncians, ut consequatur aliam in damnum tertij, sibi non profuit, nec illi tertio præjudicat.
- 14 Paupertas affectata nihil proficit.
- 15 Pauper effectus in alterius præjudicium, data opera non potest tali paupertate se juvare.
- 16 Beneficium verbum, comprehendit, tam Curatum, quàm simplex.
- 17 Proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipitur dispositio.

18 Beneficiorum pluralitas jure prohibetur.

19 Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. comprehendit beneficia juspatronatus.

20 Prohibitio legis, & hominis majoris virtutis est.

21 Prohibitio generalis omnem casum, tam majorem, quam minorem comprehendit.

22 Negativa inducie nullitatem, & removet omnem potentiam ab actu.

23 Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantum illorum retentio.

24 Provisio hominis facit cessare provisionem legis.

25 A proprietate verborum minimè recedendum.

26 Voluntas testatoris in omnibus prædominatur.

1 IN fundatione cujusdam Capellaniæ post nominatos patronos, qui ad eam præsentare debeant, annectuntur sequentia verba: *T que la den à clerigo que no aya otro beneficio.* dubitabatur an præsentatio facta ad favorem clerici qui tunc temporis habebat duo beneficia Ecclesiastica pacificè possessa, esset valida, & respondendi negativè, ex sequentibus.

2 Conditionem illam, videlicet quod ad capellaniam præsentandus nullum beneficium obtineat, tanquam justissimam à fundatore apponi potuisse, observant Fr. Emman. Rodriguez in sum. tom. 1. c. 77. concl. 25. n. 26. secundum ult. impress. Perez de Lara de annivers. & capell.

3 pellan. lib. 2. c. 7. ex n. 1. Liberum est enim fundatoribus beneficiorum, & capellaniarum quascumque conditiones, clausulas, & gravamina sibi benevisa apponere, c. præterea, el 2. de jure patron. cap. significatum, de præbend. Concil. Trid. sess. 22. de reform. c. 9. & sess. 25. etiam de reform. c. 5. Roch. de Curte de jure patr. verb. pro eo quod, n. 25. Lambert. eod. tract. lib. 1. q. 6. princ. à num. 49. Spin. in speculo testam. gloss. 4. princ. n. 39. & 42. versic. ex quo deducitur. Joan. Gutier. conf. 1. n. 1. & conf. 2. n. 1. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 5. in princ. n. 45. Lotter. de re benef. lib. 1. q. 32. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 70. à n. 38. ubi n. 40. teneo posse Episcopum, vel alium superiorem, rejicere illas leges per fundatorem sibi porrectas, quæ vel natura impossibiles sint, vel turpes, vel contra substantiam beneficii, vel denique contra perpetuam legum prohibitionem illas improbantium.

5 Quas quidem qualitates in fundatione, seu erectione beneficiorum appositas, etiam Romanus Pont. sine magna, & urgenti causa mutare, aut alterare non solet, Clem. quia contingit, de relig. domib. Conc. Trident. d. sess. 25. de reform. c. 5. ibi: *Quando igitur ex beneficiorum quorumcunque erectione, seu fundatione, aut aliis constitutionibus qualitates aliquæ requiruntur, seu certa illis onera sunt injuncta in beneficiorum collatione, seu in quacumque alia dispositione, eis non derogetur.* Pinel. in rub. C. de rescind. vendit. p. 1. c. 2. n. 19. Mieres de major. p. 2. in initio, n. 460. Fr. Emman. d. c. 77. concl. 17. n. 8.

6 Et idèd cum fundatio requirat ut præsentetur qui aliud beneficium non habuerit, debebat iste præsentatus de tempore suæ præsentationis beneficio carere; communiter enim resolvūt DD. quod qualitas admitteus, vel excludens aliquem, debet intervenire de tempore actus, itaut non sufficiat, ut paulò post, vel antea adfuerit secundum Jas. in l. 1. n. 2. C. de testam. Roman. conf. 29. n. 10. lib. 1. Menoch. conf. 1. n. 419. Avendan. de exequen. mandat. p. 2. c. 12. n. 15. Mex. ad leg. Toleti, fundam. 2. p. 4. n. 16. Molin. de primog. lib. 1. cap. 13. num. 37. Roderic. Xuar. alleg. 22. num. 23. Bobadil. in sua politica, lib. 3. c. 4. n. 39. Ceval. commun. contra commun. q. 693. à n. 5. & in specie Fr. Emman. d. c. 77. n. 14. Perez de Lara d. lib. 2. c. 9. n. 53. cum seqq. Rot. d. c. 158. num. 3. & 7. apud Farin. p. 1. recent.

7 Et sic de tempore oppositionis, & petitionis debet intervenireabilitas, & qualitas requisita, ex Gutier. conf. 44. n. 7. Perez de Lara, & Ceval. resolvit Nicol.

Garc. de benef. p. 7. c. 4. n. 85. & seq. & probatur expressè in cap. si eo tempore, 7. de rescript. lib. 6. Imò antequam quis nominetur, vel eligatur, habilitatem requisitam præcedere debere, ex pluribus latè concludit Mastrill. de magistrat. lib. 2. c. 12. n. 97. cum seqq.

9 Quod in præsentati casu absque dubio procedit, attentis expressis foundationis verbis, ibi: *T que la den à clerigo que no aya otro beneficio;* quæ apertè ostendunt ejus voluntatem, quæ fuit excludere clericum tunc temporis aliud beneficium habentem. Verbum enim, *aya*, idem importat ac si diceret, habeat habilitatem eo tempore: nam qualitas adjecta verbo intelligitur secundum tempus verbi, l. in delictis, §. si extraneus, ff. de noxalib. l. 1. §. tutoris, ff. quod jussu. Menoch. remed. 16. recap. ex n. 23. & de præsump. lib. 4. præf. 81. n. 17. Velasquez de Avendaño in l. 44. Tauri, gl. 15. n. 2.

11 Non obstat affectata beneficiorum renunciatio ad effectum ut beneficio carens capellaniam obtinere possit, quia affectatus actus nihil prodest, l. 2. §. fin. ff. si quis caut. §. item tria, Instit. de excus. iur. Sard. conf. 171. n. 96. imò per affectationem omninò perditur jus, & privilegium, ut per plures casus ostendit Card. Tusch. pract. concl. lit. A, concl. 237. per tot. Et in pulchro casu Sanchez de matrim. lib. 8. disp. 19. n. 26. quem in eodemmet casu sequitur Fr. Emman. in sum. tom. 2. c. 31. n. 6. concl. 5. videlicet in muliere, quæ cum esset dives, omnibus suis bonis renunciavit, ut ad titulum paupertatis dispensationem Pontificis obtineret ad contrahendum matrimonium cum consanguineo, quo casu non gaudet paupertatis privilegio.

13 Et in nostra specie est text. opt. in c. 2. de renunci. lib. 6. ubi renoncians tenuem Præbendam, ut consequatur pinguiorem in damnum alterius, sibi non profuit renunciatio, nec illi tertio præjudicat, notat Card. Tusch. d. concl. 237. n. 6. Menoch. conf. 208. n. 17. vol. 2. ubi numeris seqq. multis similibus comprobat ea ratione, quia affectata paupertas nihil proficit, ut tradit Gabr. Alvarez de privileg. paupert. p. 1. q. 6. n. 57. ubi citat illud Mart. lib. 11. epigr. 17.

Tu tamen affectas Nestor dici, atque videri

Pauper, & in populo quæris habere locum.

15 Et in nostra specie ait idem Gabr. Alvarez citato loco, quod idem fieri solet ad beneficia obtinenda, de quibus inquit Bald. in c. cum adeo, n. 1. de rescript. eos qui in impetrando beneficio fingunt se pauperes, cum non sint, non nisi ventum reportare. Cui suffragatur aliud Juris Axioma, quod non succurritur ei, qui sua culpa in paupertatem se posuit, & data opera in alterius præjudicium pauper effectus est, prout latè probat Marc. Anton. Mangil. in tract. de impur. q. 178. n. 13.

16 Non obstat quod dicitur ex adverso, videlicet fundatoris mentem fuisse excludere habentem beneficium Curatum, propter impedimentum inserviendi capellaniæ, non autem habentem beneficium simplex nullam residentiam requirens, nec impediens dictæ capellaniæ servitium. Quia responderetur verbum *beneficium*, quo usus fuit fundator, comprehendere beneficia tam Curata quam simplicia, gloss. verbo beneficia, in c. si gratiose, de rescript. in 6. Selu. de benef. p. 1. q. 3. Rebuff. in praxi, tit. quid sit beneficium, n. 10. Quintanaduen. lib. 1. Eccl. c. 4. cum aliis per Nicol. Garc. de benef. p. 1. c. 6. n. 37. & 38.

17 Unde fit quod à verborum proprietate minimè recedendum, cum proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus accipiatur dispositio, l. multum interest, ibi. Quantum lectio probat, C. si quis alteri, vel sibi, latè Tiraq. in l. si unquam, verbo libertis, n. 17. & 18. C. de revoc. donat. Alvar. Valasc. conf. 58. n. 8. ad fin. Maximè cum sit fundatoris mens Juri communi multum conformis, secundum quod beneficiorum pluralitas prohibita est, c. de multa, de præb. cum similib. Conc. Trid. sess. 7. de ref. c. 4. & sess. 24. c. 17. etiam de reform. quamvis sint beneficia sim

- simplicia, c. conquerente, de cler. non resid. Navar. conf. 12. alias 10. de prebend. cum aliis per Perez de Lara anniverf. & capell. lib. 2. c. 7. n. 1. & 2. & in specie omnino videndus Joan. Gutier. conf. 2. n. 12. ubi refert verba d. c. 17. ibi: Ut in posterum unum tantum beneficium Ecclesiasticum singulis conferatur: declarando ut per me de jure Ecclesiastico universo, lib. 3. c. 13. n. 180. cum seq. Et sentit Nicol. Garc. de benef. p. 11. c. 5. §. 3. num. 19. 180. illud decretum comprehendere etiam beneficia juris patronatus, ob paritatem rationis.
- 20 Concurrit ergo duplex prohibitio, juris scilicet, & fundatoris, & quia fortius jus insurgit, & plus operatur legis & hominis prohibitio, quæ majoris virtutis est. Auth. de alien. & emphyt. §. sanctissimis, collat. 9. Roder. Xuar. alleg. 9. n. 14. Alex. conf. 84. n. 6. lib. 6. Ozafo. Pedem. decis. 85. n. 14. Rimin. conf. 61. n. 61. num. fin. Ludov. Cassanate conf. 1. n. 35. tom. 1.
- 21 Nec oberit ratio illa foundationis, y que la sirva de todas horas, per quam videtur fundatorem incompatibilitatem considerasse circa beneficia Curata, cum illa habentes non possint in alio loco singulis horis capellaniæ deservire. Quia multipliciter responderetur, & primò fundatores in Capellano duplicem casum copulativè requirere, unum quod non haberet aliud beneficium, alterum quod singulis horis capellaniæ inferviret, & ita illa duo debent intervenire necessariò, & præcisè, aliter ejus voluntati non obtemperatur, l. qui hered. plures, ff. de condit. inst. l. si is quis ducenta, §. utrum, ff. de rebus dub. Surd. conf. 45. n. 15. Mangil. de impuat. q. 78. n. 43. Gutier. conf. 16. n. 1. Secundò, quia generalis illa prohibitio, que no se de a clerigo, que aya otro beneficio, omnem casum, tam majorem, quam minorem comprehendit, c. majoribus 8. de prebend. c. queritur, §. fin. 22. q. 2. ex pluribus resolvit D. Barb. in l. cum prator, n. 11. ff. de judic. Tertiò, quia cum fundator usus fuerit verbis negativis no se de a quien aya otro beneficio, censetur per illa adempta potestas patronis eam dandi beneficium aliud obtinenti, hæc est enim virtus, & natura negativæ inducere nullitatem, & remove omnem potentiam ab actu, omnem casum excludendo, etiam minimum, ut latissimè fundat Card. Tusch. pract. lit. N. concl. 26. Perez de Lara de anniverf. & capell. lib. 2. c. 5. ex n. 22.
- 23 Nec etiam obstat, quod incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficiorum, sed tantum illorum retentio, ut per Nicol. Garc. de benef. p. 11. c. 1. n. 283. Quia licet hoc de Jure procedat, id tamen locum habere non potest, attenta expressa fundatoris dispositione, quæ ab ea Capellania obtinenda excludit quemlibet clericum habentem beneficium Ecclesiasticum in citatis verbis, quod potuit facere, ut constat ex auctoritatibus & Juribus suprà citatis, & ita succedit Juris regula, quod provisio hominis facit cessare dispositionem legis, & eam tollit, l. fin. Cod. de pact. convent. leg. & habet, §. cum quis, & ibi gloss. ff. de precar. Surd. conf. 476. num. 6. latè Card. Tusch. pract. concl. lit. P. conclus. 9. Lara de capell. lib. 1. cap. 9. n. 27. & seq.
- 25 Nec denique obest quod testator præsumitur se voluisse conformare cum dispositione Juris communis, quia pariter satisfit, non procedere quando voluntas testatoris est clara, prout in nostro casu; tunc enim à proprietate verborum minimè recedendum est, l. non est, ff. de legat. 3. Card. Mantica de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 6. num. 21. ubi num. 19. quod stante claritate
- 26 necessariò sequenda est voluntas testatoris, quæ in omnibus prædominatur, leg. cum questio, in fine, Cod. de legib.

Toletana Translationis.

Electus in Episcopum, seu translatus ad aliam Ecclesiam, quando sub reatu peccati mortalis teneatur nominationi, seu electioni de se factæ consentire, & translationem non impedire?

VOTUM CXXIII.

- 1 Cardinalis de Borgia moritur Matri de mense Decembris 1645.
- 2 Catholicus Philippus IV. in Archiepiscopum Toletanum nominavit Eminentissimum D. Cardinalem Sandoual.
- 3 Antistes in Ecclesia Dei ritè præficiuntur cum populus pariter in eum acclamaverit.
- 4 Regis sub reatu peccati mort. tenentur ad Episcopatus meliores & digniores nominare.
- 5 Regibus imputandum si eorum culpa Episcopi tales non sint quales olim fuere.
- 6 Philippus I. ad Episcopatus non statim nominabat, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delictu.
- 7 Rex in Episcopis nominandis personæ respectum habere poterit, si hæc simul Ecclesiæ servitio, & utilitati conducatur.
- 8 Contra Episcopos, qui per vicarios, & vistorum munus suum adimplere existimant.
- 9 Consultationis causa refertur.
- 10 Cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi, refertur.
- 11 Matrimonij carnalis consummati vinculum est indissolubile.
- 12 Translatio est de una Ecclesia ad aliam regularis mutatio cum evidenti causa utilitatis, vel necessitatis.
- 13 Translatio aliquando de volente, aliquando de invita etiam suadente justa, & rationabili causa fit.
- 14 Episcopus translatus quando desinat esse Episcopus prioris Ecclesiæ.
- 15 Pontificibus Romanis speciali quasi privilegio expressè concessa reperitur facultas spirituale conjugium dissolvere.
- 16 Conjugium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam.
- 17 Vinculum conjugij spiritualis Jure humano, seu Pontificio est dissolubile.
- 18 Cap. inter corporalia, de translatione Episcopi, declaratur.
- 19 Pontifices solent uti Sacra Scriptura testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda.
- 20 S. Thomæ doctrina laudatur.
- 21 Episcopatum optare & appetere quando liceat?
- 22 Episcopatum propter bona temporalia, vel divitias, & majores redditus appetere, peccatum mortale.
- 23 Episcopatum non appetenti oblatum circa culpam potest illum suscipere, & etiam propter bona temporalia.
- 24 Episcopatum suscipere renuens, si virtutibus polleat, Pastorem summum convincitur non amare.
- 25 Laborandum non in eo quod sibi, vel paucis utile sit, sed quod multis, ut salvi fiant.
- 26 Humilitati an presumptioni tribuendum si quis debere præesse intelligens, ex humilitate præesse contemnit.

- 27 Labor pro Deo nullatenus effugiendus.
 28 Eminentissimus D. Cardin. de Sandoual residendi apud suam Ecclesiam Giennens. avidissimus.
 29 Eminentissimus D. Card. de Sandoual fortiter nominationi resistit.
 30 Joannes Hurtado Dominicanus similem nominationem ad Archiepiscopatum Toletanum acceptare recusavit.

- 1 **V** Acante Archiepiscopatu Toletano per obitum Eminentissimi & Reverendissimi D. Cardinalis de Borgia, qui diem suum clausit extremum die 28. mensis Decembris exeuntis anni 1645. Rex noster verè Catholicus Philippus I V. optans illi Ecclesiae de optimo Pastore providere, qui in ea residere, & pastoralis officij munus adimplere valeret, cum transactis annis ob diuturnam Prælatorum absentiam plura sint quæ magna indigent reformatione, tam circa Cleri mores corrigendos, quam circa sæcularium animum, mentem, cogitationemque à vitiis abducendam, ad bonamque frugem recipiendam, negotium id totum Deo commendare constituit, à quo scimus omnia bona provenire. Paucos post dies à vacatione cœpit per hanc
- 2 Curiam vox omnium spargi, Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual Giennens. Episcopum in Prælatum deposcentium, ut accidit in felicissima S. Ambrosij promotione, sicut legitur in quarta suæ festivitatis lectione, *Universi populi vox erupit, Ambrosium Episcopum deposcentis*. Catholicus Rex habitæ matura deliberatione, & piorum virorum consilio adhibito, sciens quod tunc in Ecclesia Dei ritè præficitur Antistes cum populus pariter in eum acclamaverit, ut fuerat statutum in Conc. Tolerano XII. cap. 6. quod refertur in cap. cum longè, 25. dist. eundem Eminentissimum D. Cardinalem de Sandoual in Archiepiscopum Toletanum nominavit, in quo certè meliorem, ac digniorem præficiendum curavit; nam id à regibus sub peccati lethalis reatu fieri debere expressè decisum est in Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 1. *vers. nisi quos digniores, & resolvunt Fr. Emman. Roder. in sum tom. 4. cap. 67. de los Obispos, n. 26. Maur. de Azeved. de præcellent. Episcop. dignit. p. 1. cap. 3. num. 13. & 14. quos refero de officio, & potest. Episcopi, p. 1. tit. 1. cap. 3. num. 34. in fine, in ultim. impress. Duaren. de Sacris Ecclesie minist. lib. 5. cap. 12. ubi de obligat. Regis, & partibus eligendorum, Gambac. de immunit. Eccles. lib. 5. cap. 6. num. 7.*
- 3 ubi inquit: *Regibus imputandum, si eorum culpa Episcopi tales non sint, quales olim fuere, & quales ipsi desiderant. Sedes enim Apostolica longè posita illorum vitam, ac mores minùs perspectos habere potest. Inque informationibus ad eam transmissis quiescens, eos quos illi nominant, ferè probare ac confirmare solet, nisi aliquando aliunde aliud illi constet, id quod rarò contingit.*
- 4
- 5
- 6 Peculiari Dei dono in electionibus, & nominationibus, quæ à Catholicis Regibus fiunt, semper optimi viri omnigena virtute præditi Pontifici Max. fuerunt oblatis, & ab eo admissi: & in his investigandis maximam curam adhibuit prudentissimus Rex Philippus II. ut refert Anastas. Germon. de sacrorum immun. lib. 3. cap. 12. num. 40. ibi: *Utinam omnes tale jus habentes tales nominationes facerent, ut Philippus Hispaniarum Rex, & verè Catholicus. Non enim statim nominat, nec ad cujusque preces, sed matura adhibita deliberatione, habitoque personarum delectu, tales offert viros Pontifici Max. (non in Hispania solum sed in Indiis, & Neapolitano, & Siciliensi Regno) qui Episcopali dignitate meritò ab omnibus digni existimentur, & ob hanc unam potissimam causam semper existimavi omnia illi potentissimo Regi feliciter cedere, quæ verba refert Ceval. com. contra commun. q. 897. num. 475.*

Poterit nihilominus Rex personæ respectum habere, si hæc simul Ecclesiae servitio, & utilitati conducatur, legimus enim in vita Eminentissimi Cardinalis Bellarmini, lib. 3. cap. 5. §. rursus, ad consultationem Clementis VIII. sic respondisse. *Deberent provideri Ecclesie de bonis personis, non autem personæ de bonis Ecclesiis. Fateor tamen optimam illam esse provisionem, cum utrumque simul fieri potest, ut & persona bene merenti, & Ecclesie vacanti utiliter provideatur. Cui Pontifex ita respondit. Scimus, & hoc quantum in nobis est præ oculis habemus, providere Ecclesiis, non autem personis, nisi quando & Ecclesia, & persona aequè nos providere putamus.*

Verùm in hac nominatione de persona Eminentissimi Cardin. de Sandoual ad Archiepiscopatum Toletanum per translationem ab Ecclesia Giennens. nullus fuit habitus suæ personæ respectus, sed solus piissimi Regis animus fuit Ecclesie Toletanæ necessitatibus providere; nam multis retro annis diuturna Serenissimi Cardinalis Infantis ejus administratoris absentia, & quadriennali ferè Sedis prædictæ vacatione, non potuit à proprio Pastore videri, regi, & gubernari: quod quantum detrimenti ovibus parer, & quam ipsis Pastoribus condemnationem afferat, multis Sanctorum Patrum admonitionibus edocemur, ut ex Joanne Echio homil. 2. de Sancto Stephano, ad hoc propositum refert Espencæ. lib. 3. digress. cap. 22. *Nostrates Prælatos Apostolicum ordinem invertere, dum spiritualia graviora quam quæ subeant, rati in Pontificalibus Suffraganeorum, in judicialibus Officialium, in absolvendis peccatoribus Pœnitentiariorum ope utuntur, in prædicatione Monachum aliquem nescio quem proferunt, in aliis spiritualibus alios habent Vicarios. Sin qua in re census, aut redditus laborant, & temporalia quis moratur, extra moram hæc res ad ipsum Dominum Episcopum referenda. Quare idem Espencæus satyricè subdit se meminisse D. Idocum magni tunc nominis concionatorem, polliceri palam solitum hujusmodi Episcopi futuro sæculo Vicariam quidem salutem, personalem verò perniciem. Adibunt, aiebat concionabundus hujusmodi, per Vicarium in paradysum, in persona ad inferos.*

Publicata desideratissima hac nominatione, Excel. lentissimus D. Comes de Altamira Eminentissimi germanus frater optimè cognoscens synceram D. Cardinalis mentem, veritus ne frustraretur necessarius nominationis hujusmodi finis, si ille eam acceptare nollit, nisi probaretur ad eum acceptandum sub reati peccati mortalis teneri & obligatum esse, mihi consuluit, ut pro veritate ad sedandos Eminentissimi D. scrupulos quid hac de re sentirem; in chartam breviter redigere, qua posset eundem Eminentissimum D. in debitam trahere acceptationem; & licet id onus meis humeris impar judicaverim, tamen ut tanti Principis desiderio satisfacerem, sic respondendum duxi.

Prælati plures, qui cum Ecclesiis ad quas promoti fuerunt, spirituale conjugium contraxerunt, ita se cum illis indissolubile vinculum habere existimant, ut ad alias etiam quacumque facultate suffulti, debite transire non valeant, moti auctoritate text. in cap. inter corporalia 2. de translat. Episcopi, ibi: *Cum ergo fortius sit spirituale vinculum quam carnale, dubitari non debet quin Omnipotens Deus spirituale conjugium, quod est inter Episcopum & Ecclesiam, suo tantum judicio reservaverit dissolvendum, qui dissolutionem, etiam carnalis conjugij, quod est inter virum & feminam, suo tantum judicio reservavit, &c. Ex quibus verbis Valq. in 3. p. tom. 3. disp. 41. c. 1. putavit vinculum, quo Episcopus ligatur suæ Ecclesie, jure divino, & naturali indissolubile esse. Exemplo matrimonij carnalis consummati, cujus vinculum ira dissolubile est, ut nec à Summo Pontif. dissolvi possit, ut resolvunt multi*

multi, quos refert, & sequitur. Sanch. de Matrim. lib. 2. disp. 14.

- 12 Ad cujus difficultatis solutionem præmittendum est, translationem esse de una Ecclesia ad aliam regularem mutationem cum evidenti causa utilitatis; vel necessitatis, cap. mutationes, c. suas, c. sicut vir. 7. q. 1.
- 13 Joan. Hon. in sum. Decret. ad hunc tit. n. 1. Aliquando quis volens, nonnunquam invitus, etiam suadente iusta, & rationabili causa, transferrur de una Ecclesia ad aliam; cum qua distinctione Rot. decis. 475.
- 14 p. 1. recent. quæstionem resolvit, an translatus de una Ecclesia ad aliam desinat esse Episcopus primæ, ubi primum à Papa ab illius vinculo absolutus fuit; an verò post adeptam secundæ possessionem; qua de re recentiore habemus declarationem Sacræ Cong. negotiis Episcoporum præpositæ, sub die 14. Decembris 1624. quam refert Mallob. in praxi habendi concursus, requis. 1. dub. 9. secundum Roman. impress.
- 15 Secundò notandum est, per Summos Pont. comparisonem fieri inter utrumque matrimonium, spirituale scilicet, & carnale, quoad indissolubilitatem, expresse tamen concessa facultate speciali quasi privilegio Romanis Pontificibus spirituale conjugium dissolvendi, c. quanto 3. de translat. Episcopi. ibi: Non attendens quod veritas in Evangelio protestatur, quos Deus conjunxit, homo non separet, & potestatem transferendi Pontifices ita sibi retinuit Dominus, & Magister, quod soli B. Petro Vicario suo, & per ipsum successoribus suis speciali privilegio tribuit, & concessit, & c. cap. ultim. eod. tituli. ibi: Sicut legitimi matrimonij vinculum, quod est inter virum & uxorem homo dissolvere nequit, Domino dicente in Evangelio, Quos Deus conjunxit homo non separet: sic & spirituale fœdus conjugij, quod est inter Episcopum, & Ecclesiam, quod in electione initiatum, ratum in confirmatione, & in consecratione intelligitur consummatum, sine illius auctoritate solvi non potest, qui successor est Petri, & Vicarius JESU CHRISTI, & c.
- 16 Unde licet ex prædictis juribus colligatur spirituale conjugium contrahi inter Ecclesiam & Episcopatum, ut per Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 29. q. 3. vers. quero igitur, Valer. Reginald. in praxi fori poenit. lib. 30. tr. 3. num. 257. Sebast. Cæs. de Eccles. hierarch. p. 1. disp. 6. de Episcopis, §. 2. n. 24. Nihilominus ejus vinculum jure humano, seu Pontificio est dissolubile, cum potestas illud dissolvendi expresse in eisdem juribus tribuatur Petro, & ejus successoribus, hoc est Romanis Pontificibus pro tempore existentibus. Ita in d. c. inter corporalia, Card. n. 1. & 3. Imol. num. 1. & Abb. num. 3. & 4. Petr. de Ledesma de matrim. q. 53. art. 3. post conclus. 5. vers. sed ut hæc, Sanchez de matrim. lib. 7. disp. 28. n. 13. Suar. de relig. tom. 3. lib. 1. c. 16. per tot. Sebastian. Cæs. dist. §. 2. num. 17. ubi n. 25. verba d. cap. inter corporalia, in principio relata ait explicanda esse per alia, quæ paulò post infra in eodem textu subduntur, videlicet: Non enim humana, sed potius Divina potestate conjugium spirituale dissolvitur, cum per translationem, depositionem, aut cessionem auctoritate Romani Pontif. (quem constat esse Vicarium JESU CHRISTI) Episcopus ab Ecclesia removeretur. Et sic vinculum illud dicitur fieri indissolubile auctoritate Divina, id est, auctoritate divinitus data Vicario suo: nam sicut Deus solvit per suum Vicarium, ita eidem potestatem reservando per eundem dissolvit, in quo sensu explicant Doctores alia verba dicti text. ibi: Illa tria sunt reservata Romano Pont. non tam constitutione Canonica, quam auctoritate Divina; quia ipsa constitutio Canonica in auctoritate Divina fundata est.
- 19 Nec illa verba à Domino prolata de conjugio carnali, quos Deus conjunxit, homo non separet, & applicata conjugio spirituali in d. c. inter corporalia, denotant æqualem in utroque indissolubilitatem: Quia respon-

detur eo loco adducit illam auctoritatem ad probandum Christum Dominum sibi reservasse solutionem matrimonij spiritualis, non in sensu litterali, constat enim de matrimonio carnali agere; sed in sensu morali, qui census licet in Sacra Scriptura à Spiritu Sancto intentus sit, non tamen facit argumentum efficax ad probandum aliquid esse legis Divinæ obligatorię: solent enim Summi Pontifices uti Sacræ Scripturæ testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda, ut patet in materia pluralitatis beneficiorum: & ad probandum aliquem non posse habere duo beneficia, adducunt verba Pauli: Oportet Presbyterum esse unius uxoris virum; & alia Christi Domini, Nemo potest duobus dominis servire, quæ verba in sensu litterali longè aliud significant. Et Bonifac. VIII. in Extrav. Unam sanctam, inter commun. de major. & obed. adducit verba Christi de duobus gladiis in sensu morali ad summam potestatem stabiendam, cum litteralis aliud longè velit, ut Sacri Doctores eodem loco interpretantur, & latissime probat Alphons. de Castro lib. 1. contra hæreses, c. 3. & S. Th. p. 1. q. 1. n. 10. de cujus doctrina Ecclesia in Breviario ita dicit: Nullum fuit scriptorum genus, in quibus non esset diligentissime versatus; scripta ejus, & multitudo, & varietate, & facilitate explicandi res difficiles adeo excellunt, ut ob eam causam etiam nomen Doctoris Angelici jure sit adeptus. Et Clemens VIII. Admirabilis ejus doctrina testis est ingens librorum numerus, quos ille in brevissimo tempore in omni ferè disciplinarum genere singulari ordine, ac mira perspicuitate sine ullo prorsus errore conscripsit.

Sublata igitur dubitandi causa, quæ circa indissolubilitatem matrimonij spiritualis oriri poterat, super est modò videre, an Eminentissimus D. meus acquiescere debeat nominationi Regiæ ad S. Ecclesiam Toletanam, ob causas majoris boni translationem suadentes; ut supra notavi.

Est in hac materia concors omnium sententia, cui libet licitum, imò laudabile esse Episcopatum optare, non propter officij dignitatem, aut bona temporalia, sed propter annexum laborem, qui est ordinarius ad honorem Dei, & proximi salutem, & in hoc casu bonum opus desiderat; sic enim locum illum Apost. 1. ad Timoth. 3. Si quis Episcopatum desiderat, bonum opus desiderat, interpretantur S. Thom. 2. 2. q. 18. art. 1. Alphons. Alvarez Guerrero in speculo juris Pontif. c. 4. post princ. Claud. Jaius in speculo Præsulis, sub rub. de eo qui Episcopatum appetit, & ad Prælatum moveri procurat, an peccet, necne? Azor. instit. moral. p. 2. lib. 3. c. 28. q. 2. Maur. de Alzedo de præcellent. Episc. dign. p. 1. c. 3. n. 33.

Et ideo si quis propter bona temporalia, vel divitias, & majores redditus, aut ob pinguiora beneficia ad suam collationem spectantia, ut de illis suis consanguineis providere possit, Episcopatum appeteret, aut illum susceperet, peccaret, & quidem ex Nav. miscel. de orat. num. 2. graviter, & ex Bartholom. Medina in sum. lib. 1. cap. 16. §. 2. Moraliter, ibi: Et obispo si despuer que tiene un Obispado procura otro mayormente por medios humanos y seglares, regularmente es mortal y escandaloso; idem tenet Lezana in sum. quæst. Regul. p. 1. c. 17. num. 22. ibi: Secundò, qui dignus est, & appetit Episcopatum propter redditus temporales tanquam finem, etiam mort. peccat: & alio casu peccate venialiter affirmat, ibi: Qui appeteret Episcopatum, quamvis dignus, propter redditus, aut commoda temporalia, non tanquam finem ipsius Episcopatus, sed tanquam finem ipsius appetitionis, saltem secundarium, etsi non peccaret mortaliter, cum non appeteret spiritualia propter temporalia, ad minus tamen peccat venialiter, quia tale desiderium ambitionis, avaritiæ, vel presumptionis esset. Quicquid in principali casu talem appetentem peccate venialiter existimaverint Homobon. part. 3.

tract. 15. c. 7. quest. 24. resol. 1. Anton. Diana moral. resol. p. 4. tract. 3. resol. 100. & in sum. verb. Episcopus 1. num. 4. nisi eorum opinionem intelligamus de eo, cui non appetenti oblatum fuit Episcopatus, quia circa
 23 culpam posse illum suscipere etiam propter bona temporalia, resolvit hæc perfunctorie Morla in emptorio juris, p. 1. tit. 2. q. 5. n. 29. in princ. At id à spiritualibus viris minimè admittendum esse semper consulerem, propter maximas animi sui inquietudines, quibus nonnunquam vexari non est dubium, ut de illis temporalia anhelantibus optimè ratiocinatur Auctor viæ salutis æternæ. *Qui ad temporalia, & dignitates, inquit, anhelant, in hoc saltem decipiuntur, quod si quod cupiunt, seu sperant, adepti fuerint, statim desiderium, & spem istorum in longinquum rursus transmittunt, & dum quaerendis inhiant, quasitorum non recordantur, & sic fit, ut omnia eis desint, & quæ habent, & quæ cupiunt.* Et facit dictum illud Senecæ: *Nihil interest urum habeas, vel non desideres.*

24 Verum ad præsentem casum hæ resolutiones applicabiles non sunt, quia Eminentissimus D. meus, nec appetit Episcopatum, nec ad bona illius temporalia respicit, nec illum, licet sibi non appetenti oblatum, acceptare, nec suam Ecclesiam & primam sponsam deferere vult; ulterius, quaeritur an possit cogi ut acceptaret ob majus bonum spirituale, & ex causis in principio relatis? Et verum existimo, stante necessitate habendi talem Pastorem, cum evidenti Fidelium utilitate, sine tamen præjudicio, aut eversione ovium prioris Ecclesiæ, teneri & obligatum esse nominationem Regiam de se factam, & Pontificiam electionem forsan subsequutam sub reatu peccati mort. acceptare. Id enim insinuat S. Gregorius in Pastoralis, p. 1. cap. 5. *Qui habet dona Dei, ut possit esse Pastor, si vocatus suscipere renuit, plerumque ipsa dona sibi auferuntur, quia non pro se tantum, sed etiam pro aliis acceperat.* Unde Dominus dicens, si diligis me, pascere oves meas, clarè docuit, quod si testimonium dilectionis suæ est suscipere onus Pastorale, quisquis virtutibus pollens ipsum suscipere renuit, Pastorem summum convincitur non amare. Et iterum, ac melius ad propositum lib. 6. epistol. 5. ad Cyriacum Patriarcham Constantinop. Et Pastori S. Ecclesiæ dicitur, *Simon Joannis amas me? Pascere oves meas: ex quibus verbis colligitur, quia si is, qui valet, omnipotentis Dei oves renuit pascere, ostendit se Pastorem summum minimè amare; nam qui propriam quietem communi utilitati præfert, non potest dicere, mihi vivere Christus est, & mori lucrum, cum Apost. ad Philip. 1. Et ubi erit illud ejusdem ad Roman. 14. Nemo sibi vivit, & nemo sibi moritur? Et illud ejusdem 1. ad Corinth. 10. Non quaeres quod mihi utile est, sed quod multis, ut salvi fiant? Et illud denique 2. ad Corinth. 5. ut qui vivunt, jam non sibi vivant, sed ei qui pro ipsis mortuus est? quod elegantibus verbis expressit Prosper de vita activa, & contemplativa, lib. 2. cap. 28. ut sequitur: *Videndum est utrum jussè faciant illi, qui se removens ab occupationibus cunctis, ac studiis spiritualibus offerentes, nihil humana societati proficiunt, & desideria sua commodis omnibus præferentes, utilitatem communem desiderate vocationis electione contemnunt, cum profecto laborantibus opem ferre nolle cum possit, & communi bono posthabito otiosa quiete frui, nihil habeat equitatis: cui equitati qui serviunt, omnes omnium bono vivunt, ac velut sibi invicem nati salutem mutuam tuentur, ac diligunt, ac per hoc contra justitiam faciunt hi, qui merito suæ conversationis, vel eruditionis allekti, otiosum studium fructuosa utilitati regenda multitudinis anteponunt, ac cum possint laboranti Ecclesiæ subvenire, operosa administrationis laborem fruenda quietis contemplatione refugium.**

25 Certo certius est, Prælatum qui in Ecclesia sibi com-

missa in vinea Domini utiliter laboravit, & diuturna sua residentiâ oves ad vias Domini reduxit, ac pastorale officium sanctissimè adimplevit, debere eundem laborem conducere in aliis ovibus reducendis, si dimisso priori Episcopatu, & per Summum Pontif. ab illius vinculo absolutus, ad alium de ejusdem licentia transferatur; non enim illi sufficit operari in eo, quod sibi, vel paucis utile sit, sed quod multis, ut salvi fiant, sicut docet Apost. loco numero præcedenti adducto.

26 Quod si adhuc renuerit hoc modo multis prodesse, non solum invitè adductus, sed ultro se offerens nolit translationi consentire, merito dubitaverim, an hujusmodi non acceptandi scrupulus hoc casu potius præsumptioni, quàm humilitati tribuendus sit. Dubitationem excitavi, & brevissimè resolvì in meo tract. de officio, & potestate Episc. part. 1. tit. 2. gloss. 2. num. 25. ibi: *Humilis nescio an sit ille, qui superni nutus arbitrio, ut debeat præesse intelligit, & tamen ex humilitate præesse contemnit? Divinis enim dispositionibus subditus, atque à vitio obstinatione alienus, non sibi regiminis culmen imputatur, si jam dignis præventus est, quibus & aliis profit, & ex corde debet fugere, & inventus obedire.* Hieremias à Domino mittitur ad prædicandum, & tamen ne mitti debeat, humiliter reluctatur, dicens: *Ab Domine Deus, ecce nescio loqui, quia puer ego sum? Esaias Domino quærenti quem mitteret, ultro se obtulit. Ecce ego, mitte me: & cum hinc inde alia adduxerim pro utraque parte non contemnenda, tandem concludo. Væ illi, qui præest, & non prodest: sed væ gravius illi, si quia præesse metuit, prodesse refugit.* Nullatenus effugiendus pro Deo labor, sed ultro suscipiendus: ipse vires auget, ideoque leve onus remanet, juxta illud Psalmi 54. ubi habetur, *Facta super Dominum curam tuam: In Hebræo dicitur, Projice onus tuum in Dominum, idest, fidenti animo onera curarum, ac tristitiarum tuarum in Domino projice: & rationem præstat S. Bernard. ad Eugenium Papam. Ne otia vestra necessitatibus Ecclesiæ præponatis.* Consolabatur seipsum non semel Sanctus Carolus Borromæus, ut scripsit insigni viro litteris, & sanctitate præstantissimo D. Bartholomæo à Martyribus in Pastoralis officio continuo laborantem, his verbis. *Veni enim mihi in mentem quàm tutum sit ac tranquillum in eo pastoris ministerio sine interpellatione versari, quod unum necessarium esse CHRISTUS docet. Sed consolatur me in mediis curis Pastoralibus ipsius JESU CHRISTI optimi maximi Pastoris exemplum, qui à Cælo descendit in terras, & tot labores, atque adeo mortem sustinuit, ut centesimam ovem errantem, & vagam quæreret, quasitam inveniret, inventam in humeros tolleret, & ad ovile reduceret.*

28 Virtutibus pollens, ait S. Gregor. lib. 1. Pastoralis, c. 9. coactus ad regimen veniat. Veni, inquam, Eminentissime Domine: suscipe onus pro CHRISTO, & oves tuam præsentiam postulantes, ac pauperes tuis eleemosinis indigentes eleva, refovéque, ut ita omnes tuâ industriâ ad Dominum convertantur, & tuo labore, & assidua vigilantia à vitiis abstrahantur, prout spero, prout in Domino confido. Et licet quanta in pauperes fuerit vir iste piissimus benignitate, non involvere constituerim, nihilominus silentio præterire non possum, me tunc Romæ habitantem vidisse non semel ipsum Eminentissimum, D. meum quotidiano victu plusquam triginta pauperes alere, & peregrinos præsertim Hispanos novis indutos vestibus viatico juvare, quarum eleemosinarum ex mandato suæ Eminentie distributor in Romana Curia aliquando fui. Unum etiam instar omnium, auctorem habeo, cui jure suo integra debetur fides, Illustrissimum, & Reverendissimum D. Coccinum sacre Pœnitentiariæ Regentem, & Rotæ Decanum, qui mihi non semel rerulit Eminentissimum D. meum cõparari posse cum illis primitivæ Ecclesiæ Episcopis; erat

erat enim residentia apud suam Giennensem Ecclesiam avidissimus, ibique in levanda pauperum suae Diocesis miseria, quos vel durior egestas oppresserat, vel atrocior afflixerat morbus, aut inimicis fortuna jactaverat, adeo frequens, & munificus, ut crebrae largitiones opes excedere viderentur.

29 Nihilominus dictus D. meus Cardinalis de Sandoval ostendens summum amorem, quo suam primam, & unicam Ecclesiam Giennensem dilexerat, nominatione à Rege Catholico sibi facta de Tolertana Ecclesia omnium ferè aliarum opulentiore, & nobiliore, ter constantissime recusavit, in hoc imitatus Fr. Joannem Hurtado Dominicanum, cui cum hunc eundem Archiepiscopatum Tolertanum Carolus V. Imper. secretò designasset, eique tum precibus, tum lachrymis, ac omni denique conatu obstitenti inducias Imperator ad melius deliberandum indulgisset, perstitit vir egregius constantissime in priori proposito, cujus animi magnitudinem stabilemque omnino sententiam, ac minimè fucaram, sed Deo addictam Imperator admiratus, jussit illum tuto animo esse, quem jam libertate donabat; tunc ille summa perfusus lætitia, novum munus à Cæsare postulavit, ut scilicet nemini se viventem, quod ab eo gestum fuerat, patefaceret. Quod Cæsar fidelissimè præstitit, sed eo vita deinde functo, aliis minimè occultandum ad reliquorum exemplum esse putavit, ut refertur in historia generali S. Dominici Hernandi de Castillo, p. 2. lib. 2. c. 26. fol. 202. Decuit igitur ut dictus D. meus Romani Pontificis jussu Archiepiscopatum coactus reciperet, prout accidit S. Bonaventuræ, qui invitatus de ejusdem Pontificis mandato Episcopatum suscepit, humeros tandem labori submittere, ut sic de illo, sicut S. Cyprianus de S. Cornelio Papa lib. 4. epist. 4. ad Antonianum, dicere possumus, Episcopatum ipsum non postulavit, nec voluit, nec ut ceteri, quos arrogantia, & superbia sua tumor inflat, invasit, sed quietus, & modestus, & quales esse consueverant, qui ad hunc locum divinitus eliguntur, pro pudore virginalis conscientie sue, & pro humilitate ingenua sibi, & custodita verecundia, non ut quidam vim fecit ut Episcopus fieret, sed ipse vim passus est ut Episcopatum suscipere.

Toletana Disputationis.

Utrum ornatus muliebris inhonestus, & profanus sit peccaminosus, ac per se & formaliter impediatur receptionem Sacramentorum Pœnitentiæ, & Eucharistiæ?

VOTUM CXXIV.

- 1 Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Salvatoris, in congressibus litterariis quæstiones morales examinant Confessariis peritiles: & necessarias.
- 2 Doctores referuntur de habitu, & cultu mulierum agentes.
- 3 Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis, & in fuce colorum.
- 4 Vestes pretiosas supra statum suum, & ultra facultates habentes quando peccant mort.
- 5 Cultu supervacuo utens non excedente facultatem ejus, sed statum, peccat venialiter.
- 6 Sarcor, aut confor, si excedens statum suum vestes induerit valoris alicujus, ut sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat.

- 7 Nimiam sollicitudinem ad exteriorem corporis ornatum apponens quando peccet.
- 8 Mulieres debent in laborando se occupare.
- 9 Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornare.
- 10 Ornamentorum lenocinia prostitutis conveniunt.
- 11 Pomposa vestium machina ad luxuriam, & sensualitatem provocant.
- 12 Pomposi nulla utitur vestibus, ubi ab aliis non possit videri.
- 13 Fr. Ludovici de Leon auctoritas refertur.
- 14 Mulier nupta potest licitè se ornare ut placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur.
- 15 Mariti consentire non debent ut uxores ornentur propter alios, cum foras exeunt.
- 16 Mulier se ornare potest ad ostendendam pulchritudinem, ut placeat alicui, quem in virum habere vult.
- 17 Mulier senex, & que vovit, vel constituit vivere in cœlibatu, aut viduitate, non potest ornare se curiose.
- 18 Mulier que idem se ornat ut homines in concupiscentiam sui moveat, peccat mort.
- 19 Mulier sive conjugata, sive non, que se comit eo sine ut lascivo placeat, toties peccat, quoties de industria illius se dat conspectui.
- 20 Mulier, que se juxta statum suum ornat, & componit absque intentione provocandi viros, non propterea peccat mort.
- 21 Excessus supra statum, vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis.
- 22 Mulieres, que primùm introduxerunt novas lascivarum vestium formas, mortaliter peccarunt.
- 23 Episcopi mandato cum censuris lato contra utentes lascivis, & minus honestis vestibus contravenientes lethaliter delinquant.
- 24 Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per accidens.
- 25 Fuce, & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei.
- 26 Pingere faciem, eique varios colores inducere, non est de per se malum, sed indifferens.
- 27 Fuce, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis quando sine peccato uti possit, ostenditur.
- 28 Judith, & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt.
- 29 Mulier que se pomposè adornat, & ob id mort. peccat, si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ, & Eucharistiæ, nisi talem deponat ornatum.
- 30 Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia ostenditur.

Venerabilis, & devota Congregatio Sacerdotum, qui dicuntur indigni Ministri Salvatoris, hujus oppidi Matritensis, quam unà cum aliis feliciter fundavi, & institui anno 1644. ex statuto intenta pluribus spiritualibus exercitiis, orandi scilicet, prædicandi, visitandi hospitalia, & carceres, audiendi Confessiones, juvandi pauperes, consolandi afflictos, & doctrinam Christianam docendi rudiores juvenes, & eos qui in infimis ministeriis sese hinc occupant, necnon ad loca & oppida circumvicina missiones faciendi ad prædicandum Verbum Dei & ad Confessiones Fidelium audiendas, in quibus agendis operibus diligentes sese exhibent Ministri hujusmodi, & ne tam necessariò instituto aliquid deesset, & volens eadem Congregatio ut Sacerdotes officium

ficiū Pastorale & Sacerdotale, quod gerunt, adimplerent, & omnes aptam ad id consequendam scientiam haberent, statuit; & ordinavit ut in oratorio publicè pro omnibus intrare volentibus lectio de aliqua morali materia haberetur, ibique quisquis velit, dubia proponeret ad eam materiam spectantia, & in praxi eveniri solita, ut in le capta veriori & securiori resolutione sciant omnes cum casus occurrerit, quid sequendum, & implorato divini numinis auxilio, ex cujus invocatione bonum sequitur initium, melior, medius, & optimus finis, ut advertit Imper. in *auth. quomodo oporteat Episcop. §. nos igitur*, explicavi publicè quæstionem propositam die Veneris 2. Martij 1646. & si plures latius de illa pertractare voluerint, & alia scire desideraverint, poterunt ad sequentes Auctores recurrere, qui latum campum ad alia plura, quàm hîc tractabuntur, aperient.

2 De habitu muliebri, & cultu ac disciplina fœminarum multa multi scripsere, & præcipuè Cypr. de disciplina & habitu Virginum, Tertull. in lib. de habitu muliebri, Nazianz. in tract. adversus mulieres sese ornantes, Fray Luis de Leon en su perfecta casada, fol... Sanct. Thom. 2. 2. quæst. 169. art. 2. ad 2. ubi Cajet, S. Anton. in sum. tom. 2. tit. 4. c. 5. §. 1. idem Cajet. in sum. verb. ornatus, Sylvest. in sum. eod. verb. Abb. in c. 1. n. 11. ne clericis, vel mon. Chassan. in catalogo gloria mundi, part. 2. consid. 32. Tiraq. l. 3. connub. à princ. Guillelm. Bened. in c. Raynutius, verb. cuidam Petro tradidit, n. 32. cum seq. Nevizan. in sylva nupt. lib. 2. n. 86. vers. quod maxime procedit, Abulen. super c. 11. Matthæi, Honcala in tract. de fūco mulierum, Sebast. Medic. in sum. peccatorum, p. 1. tit. 2. q. 26. Joan. Malara p. 1. cent. 7. refran. 34. & cent. 10. refran. 51. Joan. Pineda p. 2. de la agricultura Christiana, dial. 21. §. 9. cum seqq. & in vita S. Joannis Baptiste, lib. 3. art. 1. c. 5. pag. 79. cum seq. & art. 2. c. 2. pag. 156. Blas. Alvarez Morabal. en el tratado de la salud, c. 52. & 53. Fray Diego de la Ystella, p. 1. de la vanidad del mundo, c. 40. Joan. de Orozco lib. 1. parad. 4. pag. 31. Sebast. de Covarruvias y Orozco en el thesoro de la lengua Española, verbo afeite, Hieron. Roman. de Repub. gentilit. lib. 9. c. 20. Henriq. in sum. lib. 8. c. 56. §. 4. lit. X, Petr. Ledesm. in sum. p. 2. tract. 31. c. 3. pag. 774. Bobadil. in politica, lib. 2. c. 17. n. 148. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 3. c. 30. q. 7. Sayr. in clavi Regia, lib. 8. c. 6. n. 4. Less. de justit. lib. 4. cap. 4. dub. 14. Ludov. Beja respons. moral. p. 2. casu 18. Filliuc. in quæst. moralib. tom. 2. tract. 30. q. 9. n. 220. Homobon. de Bonis in respons. qq. moral. p. 3. resp. 23. & 24. Cardin. Cæs. Baron. annal. Eccles. anno Christi 57. c. 71. pag. mihi 529. Layman. in Theolog. moral. tom. 1. tr. 3. c. 23. n. ult. vers. simile exemplum, cum seq. Antonin. Dian. in resol. moralib. p. 2. tr. 1. miscel. resol. 30. Alphons. de Carranza en el discurso contra malos trajes y adornos lascivos.

3 Ex quorum dictis dicendum nobis est, ornatum mulierum in duobus consistere, in apparatu corporis, & in fūco colorū: item in ornatu dupliciter posse excedi, uno modo cum quis ut niteat ex vestibus, & appareat undique generosè adornatus, vult habere vestes supra statum suum, & ultra facultatem, & regulariter videtur peccare mortaliter, quia omnino est irrationale pauperem velle pretiosis vestibus uti, si per talem superfluum cultum cogatur deficere in necessariis ad sustentationem sui, & familiæ, vel contrahere debita, quæ solvere non potest. Alio modo quando quis utitur supervacuo cultu, non tamen excedente facultates ejus, sed excedente statum, scilicet quod licet non cogatur egere tali veste utendo, est tamen supra honestatem status sui, cui minor ornatus est conveniens, & tunc venialiter peccare existimo, de quo dicit Sanct. Gregor. in homil. sunt nonnulli qui cultum subtilium, pretiosarumque vestium non putant esse peccatum, quod si culpa non esset,

nequaquam sermo Domini tam vigilanter exprimeret quod dives, qui torquebatur apud inferos, bysso & purpura fuisset indutus, nemo quippe vestimenta præcipua, scilicet excedentia proprium statum, nisi ad inanem gloriam querit, ut honoratior ceteris esse videatur: refert noster Alvar. Pelag. de planctu Eccles. lib. 2. art. 6. vers. Quatuor sunt signa superbiæ, fol. 98. & art. 76. fol. 250. Et idem Sanct. Gregor. in Matth. 3. nisi cultus pretiosus in culpa esset, non tam signanter diceretur, quod dives indutus purpura torquetur apud inferos. Idem S. Gregor. in homil. nemo autem existimet in luxu atque studio pretiosarum vestium peccatum deesse, quia si hoc culpa non esset, nullo modo Joannem Dominus de vestimenti sui asperitate laudasset, & nequaquam Petrus fœminas à pretiosarum vestium appetitu compesceret, 1. Petr. 3. dicens, Non in veste pretiosa. Veruntamen si aliquis mechanicam artem exercens, veluti sartor, aut tonsor, indigeret ultra statum suum bene vestiri, ut facilius generosis viris barbam abradendo posset melius victum quærere, & sic copiosiores solutiones acquirere, & non ad inanem gloriam, existimo hoc casu talem nec venialiter peccare.

Potest quandoque considerari excessus in quantum quis apponit nimiam sollicitudinem ad exteriorē corporis ornatum, quia etiam si quis non agat propter inanem gloriam, nec utatur vestibus pretiosis ultra statum suum, nimia sollicitudo circa eas ut niteant, poterit esse peccatum veniale, vel mortale, secundum subjectam materiam, & occasionem inde sequutam, veluti si iste hujusmodi nimietate in se ornando exponat se periculo non inveniendi Missam in die festo: vel mulier non ita ut decet domui suæ sit præposita, & in rebus ad eam necessariis propter hoc deficiat, quia ut dicit Nazianz. adversus mulieres ambitiosè ornantes. Manus, opus, & labor in muliere appareant: & S. Hieron. ad Demetriad. Habeto fūsum semper in manibus, vel staminis pollice fila deducito, vel ad torquenda subtegmina in alveolis fusa vertantur, aliarumque nota, aut in globum collige, aut texenda compone: quæ texta sunt inspicere: quæ errata reprehendere, quæ facienda constituere.

Et licet hucusque dicta æquè in muliere & viro procedant, & de utroque intelligi possint, deinceps tamen ad mulieres sermonem vertimus, quas decet in habitu, & ornatu verecundiam & modestiam semper præferre, juxta doctrinam Apostoli 1. ad Timoth. 2. Mulieres in habitu ornato cum verecundia & sobrietate ornantes se, & non in tortis crinibus, aut auro, aut margaritis, aut veste pretiosa, sed quod decet mulieres promittentes pietatem per opera bona: ubi gloss. mulieres dicit ornari in habitu ornato, id est cum religione ornante eas; vult enim Apostolus esse ornatas virtutibus, & cum verecundia vultus, ut non sint attritæ frontis, ut meretrices, nec tortis crinibus, id est, crispis illis tortis auro, & margaritis. Item 1. Petri 3. ibi, quarum non sit extrinsecus capillatura, circumdatio auri, aut indumenti vestimentorum cultus, &c. Nam earum ornatus viros ad luxuriam incitat. Proverb. 7. Ecce mulier occurrit illi ornatu meretricio preparata ad decipiendas animas. Ecclesiastici 9. Averte faciem tuam à muliere compta, & ne circumspicias speciem alienam, &c. Job. 31. Virginitatem non conspicias, ne forte scandalizeris in decore illius: refert Alvar. Pelag. de planctu Eccles. lib. 2. articulo 73. fol. 244. & hinc S. Cyprian. de disciplina & habitu Virginum, ait ornamentorum lenocinia prostitutis convenire: nec non Tertullian. de cultu fœminarum, c. 12. ex Genes. cap. 38. refert hac ratione Thamar malum pudicitia suæ odorem dedisse, cum dicit: Quia se expinxerat, & ornaverat, idcirco Judæ suspicioni visa est quæstui sedere, &c.

Ex hodiernis pomposis vestium machinis oriri solēt lascivia,

lascivie & sensualitatis damna, ut scitè ponderat Terullian. de pallio, cap. 9. *Ha pompa quàm de proximo current luxuria negotium, & obstrepant pudicitia disciplinis, dignoscere in facili est.* Et paulò infra: *Omnes pompa in publicum proferuntur, aut ut luxuria negotietur, aut gloria divitiarum, & potentia insolescat.* Legitur de germano B. Bernardi fratre in Caravalle, quod noluit videre sororem nobilem suam ornata, dicens quod erat rete diaboli. Est enim gratis dictum credere

12 *fœminas adornari ut domi maneant intra cubiculum; nam ut dicit S. Gregorius hom. 6. & 40. in Evangel. nemo vult ibi speciosis uti vestibus, ubi ab aliis non possit videri, refert Alvar. Pelag. loco supra citato, & eod. lib. 2. art. 76. fol. 250.*

13 *Oriri etiam ex eisdem pomposis vestibus solent facultatum diminutiones, seu potiùs desolationes; nam mariti, ut uxoribus complacent, insani fiunt, domesticis necessitatibus minimè attendentes, ut inordinatis earum cupiditatibus inserviant, eleganter doctiss. Fr. Ludov. de Leon in su perfecta casada, in tales invehit his verbis: No es el gasto de un dia, sino de cada dia; ni costa que se haze una vez en la vida, sino que dura per toda ella; ni son como suelen dezir muchos pocos, sino muchos y muchos: porque si dan en golzear, toda la vida es el almuerzo, y la merienda, y la huerta, y la comadre, y el dia bueno. Y si dan en galas, passa el negocio de passion, y llega à increíble desatino, y locura. Porque oy un vestido, y mañana otro, y cada fiesta con el suyo, y lo que oy hazen, mañana lo deshazén y quanto ven, tanto se les antoja, y aun passa mas adelante el furor, porque se hazen maestras e inventores de nuevas invenciones y trages, y hazen honra de sacar à luz lo que nunca fue visto: y como todos los maestros gusten de tener discipulos que los imiten, ellas son tan perdidas, que en viendo en otras sus invenciones, las aborrecen, y estudian, y se desuelan por hazer otras: y crece el frenesi mas, y ya no les place tanto lo galano y hermoso como lo costoso y preciado: y ha de venir la tela de no se donde, y el brocado de mas altos, y el ambar que bañe el guante, y la cuera, y aun hasta el zapato, el qual ha de relucir en oro tambien como el tocado, y el manteo ha de ser mas bordado que la vasquina; y todo nuevo, y todo reciente, y todo hecho de ayer para vestirlo oy, y arrojarlo mañana: y como les cavallos desbocados, quando toman el freno, quanto mas corren, tanto van mas desaponderados; y como la piedra que cae de lo alto, quanto mas descende, tanto mas se apresura; assi la sed dellas crece en ellas con el beber; y un gran desatino y exceso que hazenles es principio de otro mayor, y quanto mas gastan, tanto les aplice mas el gastar. Y aun ay en ello otro daño muy grande que los hombres se les acontecen ser gastadores las mas vezes, lo son en cosas, aunque no necessarias, pero duraderas & honrosas, & que tienen alguna parte de utilidad, y provecho. Como los que edifican sumptuosamente, y los que mantienen grande familia, e como los que gustan de tener muchos cavallos: mas el gasto de las mugeres es todo en el ayre, el gasto muy grande, y aquello en que se gasta, no vale ni luz, en bolantes, y en guantes, y en pevetes, y caçoletas, y azavaches, y vidrios, y masarñas, y en otras cosillas de las tiendas, que ni se queden ver sin asco, ni menear sin hedor: y muchas vezes nos gasta tanto un letrado en sus libros, como alguna dama en enrubiar los cabellos. Dios nos libre de tan gran perdicion, y no quiero ponerlo todo à su culpa que no soy tan injusto. Que gran parte de aquesto nace de la mala paciencia de sus maridos, y passara yo agora la puma à dezir algo dellas, si no me detniera la compassion, que les he, y porque si tienen culpa pagan de la pena dellas con las fetenas, &c.*

14 *Et ut propius ad materiam accedamus, distinguendum est inter mulierem habentem virum, & inter eam*

quæ illum non habet: nam mulier nupta potest licitè se ornare, operam dando ut soli viro suo placeat, ne propter defectum ornatûs ejus vir contemnat eam, & quærat aliam pulchriorem; & hoc non solum est licitum, sed etiam meritorium, si agit ut evitet viri adulterium, juxta illud Apost. 1. ad Corinth. 7. *Mulier quæ nupta est, cogitat quæ sunt mundi, & quomodo placeat viro: & ut mulier nupta rectè & debitè se ornet, tria in suo ornatu concurrere debent; primum debitus finis, idest, quod propter virum suum mulier agat. Secundum, quod non excedat apparatus ille conditionem status sui in valorem: tertium quod ille ornatu sit secundum se honestus, quia quidam ornatus est, qui etiam si non sit magni valoris, est tamen in se impudicus, & ostendit mulierem inverecundam.* Ita Less. d. lib. 4. c. 4. dub. 14. n. 108. vers. secundo, & cæteri in principio citati.

Nec est tamen prætextu placendi maritis consentiendum ut mulier nupta pomposis utatur vestibus, quæ solent ad lasciviam incitare videntes; non enim facile viri credere debent mulieres ornari propter se, cum videamus eas dum domi sunt, numquam his vestibus uti, cum foras verò exeunt, illis cum curiositate adornari: ergo signum est, aliis placere velle, vel saltem ut pulchriores ab alienis laudari, quid enim mali de maritis talia consentientibus præsumendum non sit, ut eleganter Cypr. de disciplina, & habitu virgin. ait: *Viderint quid sibi nuper per placendi studium de conjugum solatio blandiantur, quos dum in excusationem suam proferunt, ad societatem criminosa consensionis adiscunt.*

Mulier, quæ virum non habet, aut proponit illum 16 habere, aut non. Si proponit illum habere, idem dicendum sicut de conjugata, quia sicut isti licet se ornare ut pulchrior appareat viro suo, ita illum non habenti licet operam dare ad ostendendum pulchritudinem, ut placeat alicui quem in virum habere vult, non intendens alios fallere, nec inducere homines ad concupiscentiam, secundum Sayr. in clavi Regia, lib. 8. cap. 6. num. 4. Less. d. lib. 4. dub. 14. num. 108. Trullench. in exposit. Decalog. lib. 6. cap. 1. dub. 12. numero 1.

Si habere non potest, quia non est in ætate, vel 17 constituit in cœlibatu, aut viduitate vivere, non licet sibi ornare se curiosè, quia illud est ad placendum alicui, quæ autem nulli placere debet, non debet se ornare, ut ornatus importat apparatus aliquem ad ostendendam pulchritudinem: nam quæ virum jam habere non potest, aut eum non habere constituit, seu vovit, illicite agit si studeat ostentare pulchritudinem. Ita Less. d. dub. 14. n. 09.

Verum si virum habere non curat in proprium maritum, sed ideo se ornet ut non suis placeat, eosque 18 in concupiscentiam sui moveat, semper mortaliter peccat, quia intentio est de se mala, scilicet movere viros ad libidinem; unde mulier, sive conjugata, sive 19 non, quæ se ornat, & comit eo fine ut lascivo placeat, eumque ad libidinem provocet, toties peccat quoties de industria illius se dat conspectui. Nav. in man. c. 26. num. 14. Trullench. d. dub. 12. n. 21.

Quando verò ex parte mulieris juxta statum ornata, 20 & composita non est intentio provocandi, nec sibi placet quod provocetur aliquis ad sui libidinosum amorem, quamvis placeat ei quod laudetur ut pulchra, & vana superfluitate & fuco se ornet, non propterea peccat mort. quamvis alij peccent mort. ipsam adamando, est enim occasio accepta, & non data. Ita Cajet. in sum. verb. Ornatus, in fine, Trullench. d. dub. 12. n. 10. ubi in fine consulit melius facere si domi se contineat, dum justa causa exeundi non intercedat.

Sed si supra statum, vel præter receptam consuetudinem sit excessus in ornatu fœminarum per comam appositam,

posititiam, vulgò *moño*, per intortos capillos, per peccatoris nuditatem, per ornamenta aurea & gemmata, per novas vestium formas, videtur tamen excessum per se esse lethalem, etiam si nullus malus finis extrinsecus intendatur, primò propter scandalum, quia talis ornatus allicit intuentes ad libidinem & istarum concupiscentiam: secundò quia adulterant opus Dei, & illud emendare volunt, quod in injuriam cedit Auctoris; tertio quia Scriptura & Patres hunc excessum graviter reprehendunt 1. Petr. 3. Cyprian, & Tertullian. ac ceteri

22 in principio citati: Et idè propter mala, quæ ex hoc excessu ut plurimum oriri solent, resolvit Cajet. *ad D. Th. q. 169. ad art. 2. fœminas*, quæ has novas lascivarum vestium formas invenerunt, & primæ introduxerunt, peccasse mortaliter; sicut etiam lethaliter delinquere contravenientem Episcopi mandato cum censuris lato contra utentes lascivis aut minùs honestis vestibus, tenet S. Thom. *d. q. 169. art. 2. ad 2. Bobadil. post alios in sua politica, lib. 2. c. 17. n. 149. & 150. Alphons. de Carranza en el discurso contra malos trages y adornos lascivos, nota 16. propè fin. fol. 50. b.*

24 Ego tamen intelligo in excessu istius ornatus esse peccatum mortiferum per accidens, ratione alicujus pravitatis connexæ: primò ratione mali finis: secundò

25 ratione alicujus præcepti positivi: tertio ratione scandalali; non enim propriè dicitur adulterare opus Dei, qui fuco & pigmentis se ornat, quia non facit illud deterius, sed solum facit videri pulchrius; nec id facit intentione emendandæ artis divinæ, vel operis Dei quæ Dei est; sed supplendi defectus naturæ, vel juvandi opus naturæ, quæ naturæ est. Auctoritates verò, tam Scripturæ quàm Patrum ad hoc propositum in contrarium adduci solitæ, vel continent exhortationem, vel agunt de illis, quæ se ornabant ut aliis placerent, vel propter lasciviam, aut in contemptum Dei.

26 Circa furco, idest colores, quos apponunt sibi fœminæ, eadem sunt faciendæ distinctiones, de quibus supra nam pingere faciem, ei que varios colores inducere, non est per se malum, sed indifferens: similiter per hoc intendere pulchritudinem, & artificio juvare, ac exornare opus naturæ, nihil habet mali, nisi ratione excessus in affectu, & usu rei indifferents.

27 Non obstat quod ex fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamentis interveniat quædam fictio, qua intuentes decipiuntur. Quia fictio quando in nullius cedit detrimentum, non est mortifera: deinde non est propriè fictio, nisi id fiat eo fine ut intuentes putent hunc colorem esse nativum, ac plerumque non eo fine id faciunt, sed solum ut sint & appareant pulchræ, abstrahendo à causa unde proveniat: unde etiam fieri potest, ut sine peccato utantur; primò causâ regendæ alicujus maculæ: secundò si maritus jubeat, nimirum ut uxor inter alias magis decora appareat; etsi enim mariti non cupiunt adulterina illa fallaciâ decipi, ut Augustinus loquitur, sæpè tamen uxores suas cupiunt sic ornari.

28 Tertio, si quæ alia rationabilis causa subsit, sicut Judith, & Esther omni genere ornamentorum sibi pulchritudinem conciliarunt, quam & ipse Dominus adauxit; & quamvis fortè aliqui decipiantur putantes illam pulchritudinem adscritiam esse nativam, parum id refert: tum quia deceptio non est intenta, sed permixta: tum etiam quia licet deceptio esset intenta, parum interesset, cum sit innoxia, nec limites mendacij officio excedat.

29 Ex quibus jam inferitur resolutio ad secundam partem quæstionis propositæ, ut scilicet mulier in illis casibus, in quibus eam mortaliter peccare diximus, ad Pœnitentiæ & Eucharistiæ Sacramenta admittenda non sit, nisi de emendatione constet: emendatio autem non plenè facta censetur pœnitentiæ signa ostendendo,

aut firmum deponendi talem vestem propositum habendo, nisi cum effectu illos ornatus lascivos deponat, qui ad libidinem aspicientes provocare solent; nam dum eos secum retinet, videtur causa, qua alios ad peccandum incitat, ei adhærere, videntibus omnibus, qui secundum exteriorem ornatum, non verò juxta interiorem animum & occultam intentionem peccatricem indicant non emendatam, & sic peccatum illius nulla tergiversatione celari potest. Sic similiter quamvis publico concubinario ad Confessionem accedenti in conspectu plurium neganda non sit Eucharistia, licet à domo non expulerit concubinam, si habeat tamen firmum propositum illam ejiciendi, & dum vicinis positivè non constet illam domi suæ concubinarium retinere, nihilominus si certò scirent iidem vicini eam domi reliquisse, neuriquam illi Eucharistia esset administranda, eo quod tunc peccatum est manifestum, & omnibus notum, nec cessat scandalum, ex resolutis per Joan. Sanc. *in selectis, disp. 34.*

Toletana Archidiaconatus.

Eminentissimi S. R. E. Cardinales non includuntur sub dispositione statuti S. Ecclesiæ Toletanæ, requirentis fieri probationes super puritate sanguinis provisi prætendentis admitti ad possessionem Dignitatis, seu Canonicatus illius S. Ecclesiæ.

VOTUM CXXV.

- 1 Statutum S. Ecclesiæ Toletanæ in divini cultus augmentum, ac pietatem, & decorem factum, & per Sedem Apost. confirmatum.
- 2 Statuta super puritate sanguinis justissimis de causis condita.
- 3 Statuta & leges quæ publicam concernunt utilitatem, favorabilia sunt.
- 4 Dispositio tendens ad utilitatem Ecclesiæ dicitur favorabilis.
- 5 Dispositio quando diversis respectibus continet favorem, & odium, prævalet favoris respectus.
- 6 Cardinales comprehenduntur in dispositionibus generalibus, & in concernentibus bonum, & utilitatem Ecclesiæ.
- 7 Cardinales comprehenduntur in odiosis, quando odium est irrationabile.
- 8 Probatio puritatis sanguinis dispositione statuti requiritur pro forma.
- 9 Forma debet specificè observari.
- 10 Examen in provisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma.
- 11 Doctor etiam insignis & eminentis litteraturæ debet in provisione Parochialis examen concursus subire.
- 12 Felinus sciens in Auditoribus S. Rotæ examen requiri pro forma, illud libenter subiit.
- 13 Observantia subsequuta præcedentem dubiam dispositionem declarat.
- 14 Actus unicus sufficit ad inducendam observantiam.
- 15 Apostolica littera Motu proprio emanata non indigent justificatione.
- 16 Statutum Toletanum est exorbitans, odiosum, & contra jus.
- 17 Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odiosa, cujus ratio Cardinalitiæ dignitati non est adaptabilis.

- 18 Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papæ, & filius specialis Ecclesiæ Catholica noncupatur.
- 19 Cardinales non jurant fidelitatem Papæ.
- 20 Cardinales equiparantur Regibus, qui non dedignantur Cardinalium collegio locum cedere.
- 21 Reip. Christiana tota Majestas residet in Cardinalibus.
- 22 Cardinales offendentes incidunt in crimen lese Majestatis.
- 23 Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanæ Ecclesiæ gremium, & Senatus divinus.
- 24 Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.
- 25 Cardinalis majori gaudet prerogativa, quam Archiepiscopus.
- 26 Cardinales legitimis, & honestis natalibus nati esse debent.
- 27 Cardinales inter nobiles connumerantur.
- 28 Papæ & Christi unum dicitur Tribunal, & Consistorium.
- 29 Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt admittendi in Ecclesia Toletana.
- 30 Argumentum à majori ad minus validum.
- 31 Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corporis Papæ.
- 32 Statutum per se invalidum à sola Papæ confirmatione robur accipit.
- 33 Dispositio generalis debet restringi ad evitandum absurdum.
- 34 Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex.
- 35 Judices possunt ex magna & evidenti causa transgredi statuta.
- 36 Statuto requirenti Doctoratum satisfat cum idoneus, & eminentis scientiæ adest, licet non sit Doctor.
- 37 Rota opinio prevailere debet.
- 38 Privilegium competens alicui corpori universalium personarum, non tollitur, nec infringitur ex facto aliquarum earundem personarum.
- 39 Actus gesti quando possint deservire pro observantia interpretativa.
- 40 Juramentum sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adjicitur.
- 41 Derogatio quantumvis amplissima statutorum non tollit statutum respiciens certam formam.
- 42 Doctor valde excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet.

Quidem Eminentissimus S. R. E. Cardinalis, & Papæ ex fratre nepos, cum de dignitate & Canonatu sanctæ Ecclesiæ Toletanæ provideretur, fuit dubitatum an satisfacere deberet dispositioni statuti prædictæ Ecclesiæ requirentis fieri probationes super puritate sanguinis provisi prætendentis admitti ad possessionem beneficii, seu Præbendæ illius Sanctæ Ecclesiæ.

Pro parte affirmativa allegabatur, quod in statuti hujusmodi dispositione fuit consideratum ut eadē Ecclesia perpetuis futuris temporibus honorificè veneraretur ad Dei laudem & honorem, diviniq; cultus augmentum, ac pietatem, Ecclesiæ venustatē, & decorem, ut in prædicti statuti confirmantibus verbis protulerunt expressis Summi Pontifices Paulus III. Julius III. & Paulus IV. Idem colligitur ex Regia prudentissimi D. Philippi II. approbatione sub die 6. Augusti 1556. emanata, ibi: *Porque de la guarda y observancia del resulta mucho servicio a nuestro Sello, &c.* & ibi: *Por la presente lo aimos, confirmamos e approbamos el sobre-* Barboſæ Vot. Decis. Pars II.

dicho estatuto. Idem ex Regia Pragmatica edita à Catholicissimo Rege Philippo IV. anno 1623. c. 20. §. 1. quæ est lex 35. tit. 7. lib. 1. novissima Recopil. ibi: *Porque consenzen en su primitiva calidad y institucion los santos estatutos y los utiles y loables fines del beneficio comun a que se encaminaron, y que de su buen uso sean experimentado, &c.* & agnoscit Melchior Lotter. de re benefic. lib. 2. quest. 43. n. 5. ubi agens de his statutis sic ait: *Hæc statuta justissimis de causis fuisse condita, adeo ut eis non deficiat publica utilitas, &c.* & in terminis hujus statuti Escobar de puritate probanda, p. 2. q. 3. §. 2. n. 17. cum seqq.

Unde ex tanto divini cultus augmento, & hujus Ecclesiæ venustate, & decore occasione talis statuti illi obvenienti, videtur illud esse favorabile, cum statuta & leges, quæ publicam concernunt utilitatem, favorabilia censeantur, ex Molin. de primog. lib. 1. §. 8. Sarmient. lib. 1. select. c. 22 n. 2. Escobar d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 38. Similiter etiam dispositio tendens ad utilitatem Ecclesiæ dicitur favorabilis, Abb. in cap. nihil, n. 1. vers. 2. principaliter, de elect. Tiraquell. de utroque retractu, in præfat. num. 64. & seq. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. in præmio, num. 34. & 38. Nec id enervat quid statutum hujusmodi in ea parte quæ descendentes ab impuris excludit, odium continet, quia etiam quatenus concernit divini cultus augmentum, & Ecclesiæ decorem, favorem non minimum habet, unde succedit doctrina quod quoties dispositio diversis respectibus favorem, & odium continet, illa censetur absolute favorabilis, cum magis favoris respectus prævaleat. Gonzal. ad d. reg. 8. Cancell. §. 6. n. 36. cum gloss. in cap. sciant cuncti, verb. alios, de elect. maxime quando respectus favorabilis concernit Ecclesiæ bonum ac publicam Reip. utilitatem, Gonzal. d. §. 6. n. 30. & 38. Escobar d. p. 1. q. 3. §. 2. n. 39. & n. 53. agens de statuto S. Ecclesiæ Toleranæ, ita concludit: *Sed à potentiore, & digniore eorum causa & fine, qui favor est publicus, nomen accipere debent, & sic favorabilia vocari, non verò odiosa.*

Comprehenduntur igitur Eminentissimi DD. Cardinales sub hoc statuto, quia certissimi juris est, eos comprehendere in dispositionibus generalibus, & maxime in favorabilibus, & in concernentibus bonum, & utilitatem Ecclesiæ, ut resolvunt Flamin. Paris. de resignat. benefic. lib. 11. q. 4. n. 6. & lib. 12. q. 4. n. 7. cum seqq. Mar. Antonin. var. resolut. lib. 1. resol. ult. casu 61. ver. ad quartum. Antonin. Diana moral. resol. p. 5. tr. 2. resol. 16. Ego qui plures refero, de jure Eccles. universo, lib. 1. c. 4. n. 5. cum seqq.

Et non solum in favorabilibus, sed etiam in odiosis comprehendere DD. Cardinales, expresse tenent Flamin. Paris. ubi proxime, & Melch. Lotter. de re benefic. lib. 1. quest. 8. num. 85. cum seqq. & lib. 2. quest. 32. n. 83. cum seqq. Idque maxime procedit quando odium est irrationabile, ut videtur sentire Rota decis. 6. n. 10. cum seqq. p. 5. recent. ibi: *Ex quibus succedit in favorem translatiorum, & contra D. Cardinalem reservatorem, illa in hac materia non minus vera quam trita, & communis conclusio, quod sub generali dispositione quamvis odiosa, non tamen odio irrationabili & sic sub hac facultate transferendi comprehenduntur Cardinales.* &c. & quod dictum statutum non contineat odium irrationabile, quinimò nec sit odiosum simpliciter, constat ex dictis, & ex infra dicendis.

Nec sufficit nobilitatis, & sanguinis puritatis notorietatem, nec præsumptionē, & personæ qualificationem ex suprema Cardinalitia dignitate resultantem allegare, quia cum in dicto statuto à Sede Apost. sæpius confirmato derur certa forma, & modus in probationibus hujusmodi necessario interveniendus (in dispositione

tione enim dicti statuti requiritur pro forma probatio puritatis sanguinis. Escobar *d.p.1.q.8.§.3.n.22. & 24. & §.4.n.17. & §.3.n.44.* Rota *decis.167.n.38.p.1.recent.*)
 9 inviolabiliter observari debet; quando enim lex, statutum, vel constitutio aliquid pro forma requirit, talis forma debet specificè observari, & non sufficit notorietas, nec adimplementum per æquipollens, Lambert. *de jurepatr. lib.2.p.1.q.11.art.3.* latè Flamin. *Parif.de resignat.benef. lib.8.q.9.n.83.cum seqq.* Gonzal. *ad regul.8.Cancell.gloss.4.n.9.cum seqq.* Nicol. *Garc.de benef.p.9.c.2.n.102. & 103.*

10 Hinc provenit quod cum juxta dispositionem Concilij Trident. *sess.24. de reformat. c.18. & Bullæ Pij V. quæ incipit, In conferendis*, in provisionibus Parochialium Ecclesiarum requiratur examen pro forma, non potest illud omitti, quamvis persona examinanda esset notoriè dignissima, ac sufficientissima, & insignis Doctor, vel Vicarius Generalis, seu Pœnitentiarius, aut in qualibet alia dignitate, etiam maxima, vel eminenti litteratura constitutus, ut declaravit Sacra ejusdem
 11 Concilij Congregatio, cujus verba referunt Gonzal. *d. gloss.4.n.91.* Nicol. *Garc.d.p.9.c.1.n.103.* Ego *de offic. & potest. Episcopi, p.3. alleg.60.n.85.*

12 Et facit quod Flamin. *Parif.d.lib.8.q.9.n.90. & Gonzal.d.gloss.4.n.95.* & referunt de Felino Sandæo Juris Canonici coryphæo, qui cum in Auditorem sacræ Rotæ electus fuisset, & ob notoriam suam sufficientiam examen subire renuisset, tandem sciens examen in Auditoribus Rotæ Romanæ requiri pro forma, illi libenter se subjecit. Et in nostro casu subsequuta observantia omne dubium tollit: nam cum Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueva, de Canonicatu hujus sanctæ Ecclesiæ Toletanæ provisus fuisset, non obstante quod illius germanus frater utrinque conjunctus ad eandem Ecclesiam jam admissus fuerat, puritatis sanguinis probationem facere voluit, & solitum circa hoc examen subire passus fuit, quæ observantia subsequuta dubiam præcedentem dispositionem declaravit. *Cavalcan. decis.28.n.63. & 64.p.2.* Surd. *decis.103.n.16. & decis.134.n.9.* Stephan. *Gratian. discept. forens. tom.2.c.377.n.18.cum seqq. & tom.5.cap.978.num.27.* latè Castill. *controvers. lib.5.c.9. §.7.per. tot.* ad quam inducendam unicus sufficit actus, ut expressè tradunt
 14 Joan. de Solorzan. *de Indiarum jure, lib.2.c.24.* Valenz. *conf.53.num.11.* ubi ait quod non requiritur quod judicatum fuerit super eo, Joan. Anton. Bellon. *conf.80.n.8.* Joseph. Ludov. *Perus. decis.29.n.31.* Castill. *d.c.93. §.7.n.17.* quod procedit licet observantia esset contra verum intellectum dispositionis, Rota *decis.574.n.3.p.1. divers. ibi: Est locus interpretationi ex usu & observantia subsequutis, etiamsi alius intellectus de jure verior esset.* Gregor. XV. *decis.184.n.5. & 6.* ubi Beltrami. *n.8. lit. C.*

Ex quibus & aliis subtiliter adductis pro hac parte prætensum Ecclesiæ jus defendentes scripserunt doctissimi, & à me multis nominibus commendandi DD. mei D. Petrus de Zamora Hurtado, & D. Alphonsus de Morales Bellisteros, illius S. Ecclesiæ Toletanæ dignissimi Canonici Doctores.

Sed his non obstantibus pars negativa in dubio proposito verior mihi visa fuit, ex fundamentis pro Eminentissimo D. meo adductis à doctissimis viris DD. Andrea Mangello Hispanicæ Nunciaturæ Auditore Generali, & Francisco Mancino Protonotario, & ejusdem Nunciaturæ Judice Apostol. meritissimo, & mei amicissimo, cujus scripturam in assenquenda præsentis casus veritate, & quia alibi melius inveniri non potest, omnibus numeris absolutam hîc inferere non dubitavi, tenoris sequentis, videlicet. Toletana Archidiaconatus.

Danda est immissio in possessione Archidiaconatus 15 de quo agitur, ad favorem Eminentissimi D. mei, quia docetur de ejus provisione per literas Apost. quæ quando sunt justificatæ, habent executionem paratam, *c. si capitulo, & ibi gloss. de concess. præb. in 6. & cum in proposito emanaverint motu proprio, non indigent alia justificatione, gloss. in Clem.1. verb. fuisse, de probat. Rota decis. 945. n.2. p.3. recent. & sæpè in aliis.*

Non obstat quod Capitulum non possit tradere possessionem petitam, nisi prævia informatione habita de puritate sanguinis provisus, juxta dispositionem statuti Ecclesiæ Toletanæ, contra cujus statuti sanctionem Canonici operari nequeunt, attento juramento per eos præstito super ejus observatione, cum promissione de petenda dicti juramenti relaxatione, & de impenetrata non utendo.

Quia prædictum statutum non comprehendit hunc 16 casum, & cum sit exorbitans, odiosum, & contra jus, ut per *c. eam te, de rescript.* firmavit in terminis Rota in *decis. 307. n.1. coram Card. Mantica, & in decis. 167. n.3. p.1. recent.* est strictissime interpretandum, *c. statutum. el.2. de heret. lib.6.* Surd. *decis. 167. n.17. & alios plurimos congerit Escobar de puritate sanguinis, p.1. q.3. §.2.*

Quod autem præsentatus non sit comprehensus sub 17 dicto statuto, probatur ex duplici capite. Primò, quia provisus est Cardinalis, qui non comprehenditur sub dispositione odiosa, cujus ratio Cardinalitæ dignitati non est adaptabilis. Felin. in *c. cum in jure. sub n.9. vers. secundo limita, de offic. deleg. Card. Tusch. tom.1. lit. C. concl.99.n.4.* Lotter. *de re benef. lib.1. q.8. n.82. cum seqq.* Barbosa *de jure Eccles. universo, lib.1. c.4. n.60.* plenè Rota in *dec. 46. n.10. & 15 p.5. recent. & coram Seraph. dec. 1114. & 1148. utrobique sub n.3.*

Rationem verò præfati statuti non esse adaptabilem Cardinalitæ dignitati manifestè convincitur, quia 18 Cardinalis est propinquior Papæ, diciturque membrum, ac pars corporis illius, & filius specialis Ecclesiæ Catholicæ nuncupatur, *cap. felicitis, §. ult. de pœnis in 6.* ad cò quod inter Papam, & Cardinales non simplex unitas, verum etiam quædam identitas consistat, ut ponderat Joan. Andr. in *c. requisisti, n.12. ad fin. vers. imò, si &c. de testam.* sequitur Lotter. ubi *suprà n.40. & 41.* Qua ratione Cardinales non jurant fidelitatem 19 Papæ Host. in *c. antiqua, de privileg.* Garc. *de nobilit. gloss. 48. §.3. n.46.* Et æquiparantur Regibus, qui non 20 dedignantur Cardinalium Collegio locum cedere, ut post Lotter. ubi *sup. n.75.* refert Barbosa. *universo jure Eccles. lib.1. cap.4. n.9. & 10.* Et quod in Cardinalibus 21 resideat tota majestas Reip. Christianæ, tradit Jul. Clar. in *praxi crimin. §. fin. q.98. n.5. in fine, vers. ego numquam.* Et idcirco qui offendit Cardinales, incidit in 22 crimen læsæ majestatis, Anchar. in *d.c. felicitis, per illum text. col.2. quarto nota, de pœnis in 6.* Joan. Andr. in *cap. ad Apostolica, verb. Cardinales, de sentent. & re jud. in 6.* Collegiumque Cardinalium dicitur ipsius 23 R. E. gremium, *c. in nomine Domini circa med.23. dist. Roman. conf.498. n.10.* Et Senatus divinus appellatur, Barbat. *de præstantia Card. q.1. prima p.n.25.* Gambar. *de auctoritate Legati à latere, lib.8. tit. quid possit Legatus circa Indulgentias, n.12.*

Unde fit quod si provisus hoc Archidiaconatu fuit 24 effectus pars corporis Papæ æquiparatus Regibus, reputatus dignus ingrediendi in gremium Ecclesiæ Romanæ, ac in Senatum divinum, aliisque gaudeat prærogativis suprà recensitis, multò magis hodie debet dignus existimari ingrediendi in Capitulum particulari, Ecclesiæ Toletanæ, absq; aliâ puritatis informatione, ex vulgata regula, cui licet quod est plus, licet utique quod est minus, *leg. fin. juncta gloss. Codic. qui atar. lib.10.*

lib. 10. c. cum in cunctis, in princ. & ibi gloss. & Canonistæ, de elect. cum aliis pluribus relatis per Everard. in legalib. fol. 140. loco à minori. n. 1. ubi refert quod noster quoque Salvator JESUS CHRISTUS usus fuit tali argumento, & per consequens inadaptabilis redditur ratio dicti statuti in præfenti casu.

25 Quod confirmatur ex eo, quod Cardinales debent habere omnes qualitates requisitas in Episcopis, ut statuitur in Sacro Concilio Tridentino sess. 24. de reformation. c. 1. sicut ergo Archiepiscopus Toletanus, qui dicitur caput Capituli, & potest in eo intervenire uti Episcopus, & uti Canonicus, Barbos. de officio, & potest. Episc. p. 3. alleg. 7. n. 17. & 18. non tenetur facere informationem super puritate sanguinis, ita & multò minus Cardinalis provisor de hoc Archidiaconatu, qui rationus Cardinalatus majori gaudet prærogativa, quàm Archiepiscopus, ut aiunt Host. & Joan. Andr. in c. dilectus, el 1. de præbend. Garc. de nobilit. gloss. 48. §. 3. n. 41. & 53. plenè Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 8. n. 57. cum sequentib.

26 Rursus Cardinales nullius criminis, aut infamiæ nota aspersi esse debent, ut cautum est in Concilio Basileensi sess. 23. cujus meminit Barbosa de universo Jure Eccles. lib. 1. c. 3. de Cardinalib. n. 29. Et quod debeant legitimis, & honestis exorti esse natalibus, neque ulla prorsus labe, au illegitimorum natalium suspicione quovis modo laborare, sed omni macula, & impuritate carere, alioquin ad tam eminentem dignitatis gradum penitus inhabiles, & illius incapaces sint, & esse censeantur, statuit Sixtus V. in sua Constit. 50. sub dat. tertio Non. Decembris 1595. ubi Præterea dicitur, quod nec legitimati per subsequens matrimonium admittantur, etiam si tales legitimati originem trahant à Regibus: & magnis Principibus, reddo rationem, nempe ne Cardinalatus splendor, qui dignitati Regiæ comparatur, deprimi, commaculari, aut quodammodo obscurari possit, & ut puriori dignitati puriores natales respondeant.

27 Eo igitur ipso, quod Papa aliquem ad Cardinalitiam dignitatis fastigium extollit, declarat eum esse sanguine purum, & habere omnes qualitates Sacris Canonibus, & Pontificiis Constitutionibus requisitas, & propterea Garc. de nobilit. inter nobiles cum Papa, Imperatore, ac Regibus annumerat Cardinales, d. gloss. 48. §. 3. n. 10. cum seqq. & per consequens, nefas esset ejusdem Papæ declarationem infringere, prout certè fieret si admitteretur nova informatio super puritate requisita ex statuto Ecclesiæ Toletanæ, siquidem quod Papa approbat, nos quoque approbare debemus, in c. si Romanorum, 19. distinct. nec cuiquam licet sententiam Papæ retractare, c. patet. cum seq. 9. q. 3. c. nemini. 7. q. 4.

28 Papæ enim & CHRISTI unum dicitur Tribunal, & consistorium, ut dicunt Doctores in c. 2. & 3. de transl. Episc. Barbat. de præstantia Cardinal. p. 1. q. 2. n. 3. & q. 8. n. 5. & ideo ejus judicium cœleste arbitrium appellatur, l. 1. in fine, C. de summ. Trinit. Lotter. de re benefic. lib. 1. q. 11. n. 14.

29 Nec dicatur, quod puritas sanguinis requisita ex dicto statuto sit diversa ab illa puritate natalium requisita ex Constitutione Sixtina, & sic cesset illato. Quoniam Pontifex si noluit admittere ad dignitatem Cardinalitiam filios Regum, & aliorum Principum legitimatos per subsequens matrimonium, qui ad Episcopatus absque alia dispensatione promoveri possunt, ut pluribus relatis firmat Barbosa de officio, & potest. Episc. part. 2. alleg. 10. n. 32. & 34. & habentur pro veris legitimis, c. tanta, qui filij sint legit. & in Hispania admittuntur ex leg. 1. tit. 1. part. 2. non solum ad ea quæ proficiuntur à Jure Civili, sed etiam ad ea quæ legibus municipalibus, & statutis competunt filiis legitimis, ut ponderat Garc. de nobilitat. gloss. 21. n. 62. & in specie Barbosa Vol. Decis. Pars II.

loquendo de hujusmodi statutis post plures comprobatur Escobar. de puritate sanguinis, quest. 4. §. 6. n. 16. 17. ubi quod debent admitti ad Communitates, & collegia absque ulla hæsitazione, multò minus voluit admittere descendentes ex radice infecta infidelium, qui sunt minus digni, & verè infames appellantur à Villadieg. in l. 3. gloss. 3. n. 4. tit. 2. lib. 12. fori. Azor. institut. moral. p. 2. lib. 6. c. 4. q. 26. circa fin. versic. ego tamen, latè Escobar de puritate sanguinis, q. 1. §. 4. per totum, & præcipuè c. 7. cum seqq.

Sumpto argumento à majori, per text. in c. universis, & ibi gloss. de testib. l. nec ex vera, C. de acquir. possess. cum aliis relatis per Nicol. Everard. in locis legalib. loco à majori. fol. 145. n. 1. cum seq. & per August. Barb. de locis communib. argumentor. juris, loco à majori.

Secundò principaliter præfens casus non comprehenditur sub dispositione dicti statuti, quia Eminentiſſimus D. meus provisor de hujusmodi Archidiaconatu, non solum ratione Cardinalatus, sed etiam ratione consanguinitatis, est pars corporis Papæ, ut de Cardinale Burghesio nepote Pauli V. notat Theodos. Rubens in suis singularib. p. 4. de præcedentia Protonator, fol. 292. n. 88. & 89.

Cum autem hoc statutum per se sit invalidum, & à sola Papæ confirmatione robur accipiat, ut resolvit Rota in dec. 196. n. 2. in fine, p. 1. recent. sicuti non comprehendit ipsum Papam confirmantem, ita nec minùs ejusdem Papæ Cardinalem nepotem, & Papatus membrum, ex allegatis per Anchar. conf. 295. n. 7. Non enim posset de puritate sanguinis D. mei Cardinalis inquisitio fieri, nisi fieret quoque Papæ ejus patrui, quod quàm grande foret absurdum, nemo est qui ignoret, ad quod evitandum debet restringi generalis dispositio, l. 2. Cod. de noxalib. action. leg. ut gradatim. §. 1. ff. de munerib. & honor. quod procedere etiam in dispositione statutaria, voluit notabiliter Bart. in repet. l. omnes populi, in 6. q. princ. post init. ff. de Justit. & jure, sequitur Panorm. in c. solita, de major & obed. non enim est asserendum, dicendum, vel faciendum id, aut sumendus ille intellectus, ex quo sequi posset absurditas, inhumanitas, scandalum, vel inconueniens, ut ex pluribus exornat Everard. in locis legalibus, loco ab absurdo. n. 2. folio 183. & sub num. 4. loquitur de statutaria dispositione.

Et facit conclusio, quod cessante ratione legis, seu statuti, vel occurrente casu aliquo qui non judicatur à legislatore, seu statuyente intentus, cessat & ipsa lex, seu statutum, & per epicheiam in casu particulari corrigitur, secundum doctrinam Martini Bonac. in tr. de legib. disp. 1. q. 1. puncto ult. §. 2. n. 9. vers. quarto, ubi loquitur de casibus, qui per epicheiam non censentur comprehensi in lege, sic ait: Quarto quando casus aliquis occurrit, qui ex circumstantiis non judicatur à legislatore intentus, & quod legislator excepisset, si eum prævidisset, sequitur Paul. Layman. in sum. Theologia Moral. lib. 1. tract. 4. c. 19. n. 2. Si enim Pontifex, qui confirmavit statutum Toletanum, fuisset interrogatus an sub illius dispositione voluisset comprehendere propriam prolapiam, & Cardinales, vestrimiliter negativè respondisset, & ideo eodem modo nos respondere debemus, ex supra ponderatis.

Benèque conveniunt annotata per Minſinger. cent. 2. observat. 54. num. 1. dum dicit quod judices, etiam si jussunt servare leges, Canones, & statuta, tamen ex magna, & evidenti causa possunt ea transgredi, juxta Innoc. in c. Canonum statuta; in ult. gloss. de constitut. & n. 5. subdit perjurum non esse qui ex causa rationabili transgreditur statuta, ex Bald. in l. quid ergo. §. poena gravior, ff. de his qui not. infam. & rectè ad propositum venit doctrina Paridis de Puteo in tr. de syndicato, verb. doctor, n. 5. qui dum ageret de statutis requirentibus

quod potestatis assessor esset Doctor, dicit quod quamvis hoc gradu insignitus non sit, si tamen aliàs idoneus, & eminentis scientiæ esse reperiatur, hoc sufficit ad statuti verba, & mentem explendam, argumento *l. unicuique, C. de proxim. sacr. scrip. lib. 12.* & eorum quæ tradit Bald. *l. sed reprobari, ff. de excus. tut. Roman. in l. quid tamen, ff. de arbit. & in l. cum quid, ff. si certum pet. quem locum refert, & sequitur Joan. de Solorzano de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 3. c. 13. n. 43.*

37 Hinc etiam cessat fundamentum, quod posset forsan fieri in doctrina Escobar. *de puritate probanda, q. 3. §. 2. & 3.* ubi latè defendere conatur huiusmodi statutum esse favorabile in quantum respicit communem Reip. utilitatem, quia ultra quod potius ingeniosa, & subtilis quàm vera videtur ejus opinio, uti loquens contra inconcussam Rotæ opinionem suprâ relata, quæ indubitanter prævalere debet, cum faciat communem contra communem, ex notatis per Cevall. *comm. in proœmio, à n. 25. usque ad 29.* sequitur Gratian. *discept. forens. c. 104. n. 56. & c. 266. à n. 21.* quos refert Rubeus in suis singularibus, p. 2. circa stylum, & observantiam Rotæ, 4. fol. 15. sufficit dicere quod ejus ratio non est proportionalis Cardinalitiæ dignitati ad hoc ut ipsos Cardinales non comprehendat, ex superius deductis, & signanter firmavit Rota *dec. 1144. & 1148. n. 3. coram Seraphino*, & multò minus Cardinalem Papæ ex fratre nepotem.

38 Prout non facit quod Eminentissimus D. Cardinalis de la Cueva, & forsan alij pro habenda possessione Canonatus in dicta Ecclesia fecerint informationem super puritate sanguinis, juxta dispositionem dicti statuti, quasi quod hoc deserviat pro observantia interpretativa: Quia exinde non potuit oriri præjudicium aliis Cardinalibus, cum privilegium competens alicui cœtui, & corpori universarum personarum, non tollatur, nec infringatur ex facto aliquarum earundem personarum, gloss. in *c. dudum, in verb. de veritate, in fine, de elect. Roman. cons. 374. n. 5. Menoch. cons. 3. n. 55. Rot. dec. 3. de procurator. in novis, & in dec. 288. n. 16. p. 5.* sicuti clericus non potest renunciare privilegio fori. Crass. *de effectib. clericatus, effect. 1. n. 43.* & fuit dictum in *Cordub. decimarum de Lucena, 10. Maij 1635. coram Coccino.*

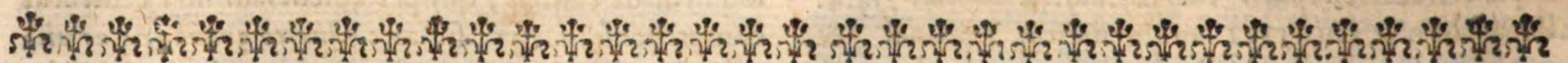
39 Nec actus gesti per D. Cardinalem de la Cueva possunt deservire pro observantia interpretativa, quia ad hoc ut observantia suffragetur, deberent actus probari cum scientia collegij Cardinalium, de cujus interesse, & præjudicio agitur. *Rot. decis. 406. n. 7. p. 1. recent.* Immo cum agitur de actibus factis sponte ab ipso Cardinali forsan ad ostendendum majorem suæ familiæ

splendorem in Hispania, ubi ob Maurorum occupationem spatio tanti temporis continuatam potest suspicari de macula puritatis sanguinis, non potest ex illis desumi observantia nisi doceretur actus fuisse obtentos in contradictorio judicio, audito ipso Cardinalium Collegio, ad not. per Castren. in *l. qui luminibus, n. 2. vers. sed tamen, ff. de servit. urb. præd. Gonzal. super reg. 8. gloss. §. 6. n. 36. & 37. Rota dec. 530. n. 2. & 3. p. 2. rec.* Et ulterius posset dici quod dicti actus, ex quo non fuerint gesti per Cardinalem Papæ ex fratre nepotem, eo minus possunt deservire pro observantia, quæ ad hoc ut suffragetur, debet in specie, & particulariter probari ex allegatis per Rot. in *dec. 451. n. 7. coram Greg. XV.*

Ex quibus cum constet statutum non comprehendere casum, de quo agitur, remanet libera Canonicis facultas tradendi possessionem petitam, licet ipsi (quatenus possent illæsa statuti observantia) facere profiteantur absque quod aliquid sibi oblit juramentum super observatione ejusdem statuti præstitum, quia si non obstat statutum, minus obstat potest juramentum, quod sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adjicitur. Gutier. *de Juram. confirm. p. 1. c. 37. n. 2. Gomez in l. 22. Tauri, n. 10. col. antepen. Anton. Gabr. commun. tom. 3. lib. 2. tit. de jurejur. concl. 10.*

Præterea præsupponitur in litteris Apost. hujus provisionis adesse amplissimam derogationem, & in specie statutorum dictæ Ecclesiæ auctoritate Apost. confirmatorum, & juramento roboratorum; sed quia litteras prædictas non vidi, & potest dubitari quod derogatio quantumvis amplissima statutorum, non tollat statutum respiciens certam formam servari debere, nisi in specie de illa forma sit facta mentio, ut tenuit Craver. *cons. 72. n. 529. quem refert, & sequitur Tusch. tom. 1. lit. C. concl. 349. n. 10.* super hoc non insisto, maxime cum neutiquam sit necessaria, ex superius latè deductis, & idè, &c. salvo, &c. Hactenus D. Francisc. Mancinus.

His ita eleganter à dicto D. meo exaratis, & negotio maturius discussio, Capitulum Toletanum solita utens in Romanam Ecclesiam pietate, absque ulla informatione procuratori Eminentissimi D. Cardinalis possessionem capitulariter, & de omnium consensu libenti animo tradidit, & ita controversiæ finis feliciter impositus fuit. Dicebam in gratiam eorum, qui meruerunt eminentes in aliqua scientia appellari, & ob varia scripta in lucem edita insignes vocari, non esse certum quod suprâ num. 11. adducebatur, quia, ut ait Rebuff. in *praxi benefic. tit. de Regia ad Pralat. nomin. verb. excellentis doctrinæ, pag. mihi 66.* Doctor valde excellens, & maximi nominis, in Rota sine examine recipi potest, & debet.

DECLARATIONES

EMINENTISSIMORUM AC REVERENDISSIMORUM
DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum, & S. Concilij
Tridentini Interpretum.

 D instantiam D. Ferdinandi Arias Vguarte Archiepiscopi Limani in Indiis Occidentalibus emanarunt Romæ quædam declarationes Sacrarum Congregationum Eminentissimorum DD. Cardinalium Sacris Ritibus Præpositorum, & Sancti Conc. Trid. Interpretum, quæ in Regio Indiarum Consilio Matrivi præsentatæ, & ad illarum partes transmissæ, tandem circumferuntur impressæ Limæ apud Hieronymum de Contreras anno Domini 1635. quarum

cum hucusque notitiam non haberem, ne in lucubrationibus nostris deesse viderentur, eas hîc inserere operæ pretium duxi.

Ferdinandus Archiepiscopus de las Charcas in Indiis Occidentalibus supplicat Dominationibus vestris Illustrissimis, ut dignentur declarare infra scripta dubia pro gubernio suæ Diocesis, & Suffraganeorum.

I. Cum *c. 8. de reform. sess. 21.* tribuat facultas Episcopis ut habeant jus visitandi Hospitalia, Collegia &c

- & Confraternitates laïcorum, non obstantibus quacunque consuetudine etiam immemoriali, &c. Dubitatur an hæc ultima verba Concilij, non obstantibus &c. debeant intelligi etiam de consuetudine post Concilium introducta, sciente, vel ignorante Episcopo in Visitationibus in futurum post ipsam consuetudinis introductionem faciendis.
- 3 I I. An approbatio obtenta per Sacerdotem sæcularem, vel Regularem ab Ordinario ad audiendas Confessiones, de qua in sess. 15. de reform. c. 23. possit ab Episcopo successore pro suæ conscientie securitate usque ad novum examen suspendi.
- 4 I I I. Dubitatur an Vicarius à Metropolitano deputatus in vim c. 16. de reformat. sess. 24. (quando in Sede vacante Capitulum ad quod spectat, intra tempus à Concilio præscriptum illum non deputavit) debeat esse perpetuus, durante dicta sede vacante; aut amovibilis ad nutum Metropolitanæ.
- 5 I V. Dubitatur an jurisdictio, correctio, & Visitatio in c. 11. de Regularib. sess. 25. Episcopis tributa super Parochis Regularibus, intelligatur eadem, quam super Parochis sæcularibus habent; & ideo si dictos Parochos Regulares Episcopus poterit compellere ne excedant taxam ab ipso factam super emolumentis Baptismatum, Matrimoniorum; funeralium, & aliorum, etiam si ad hoc licentiam ab eorum Superioribus Regularibus, vel Capitulis Provincialibus habeant.
- 6 V. Cum c. 14. de Regularib. sess. 25. det normam Episcopo procedendi in castigando delicto Regularium, qui degunt intra claustra, & extra ea notoriè cum scandalo delinquant. Dubitatur an Episcopus statim habita notitia delicti possit capere informationem, & illam ad Superiorem Regularis mittere, ut nequeat de delicto ignorantiam præsumere.
- 7 V I. Dubitatur etiam an sufficiat quod Episcopus una vice Superiorem Regularem moneat, eique terminum præfigat ad castigandum subditi delictum? Nam Religiosi aliqui in libris ab eis editis explicando verbum, instante, asserunt necesse esse Episcopum monere ac requirere dictum Superiorem duabus, vel tribus vicibus.
- 8 V I I. Eodem cap. 14. præcipitur Superiori Regulari quod Episcopum certiore faciat de punitione intra tempus ab eodem Episcopo præfixum. Modò dubitatur an sufficiat quod superior Regularis ad Episcopum mittat copiam tantum sententiæ (ut Religiosi dicunt) vel debeat remittere actu omnia super delicto actitata ad effectum ut Episcopus videre possit si in hoc adimpleta fuerint verba Concilij in d. c. 14. scilicet, severe puniatur, necne.
- 9 V I I I. Denique dubitatur, an quod conceditur Episcopo in præfato Capitulo super regulari, qui intra claustra monasterij degit, & extra ea notoriè cum scandalo deliquerit, intelligatur etiam cum delictum commissum fuerit intra Ecclesiam, vel claustra.
- 10 I X. Sacrum Concil. c. 14. de Regular. sess. 25. decernit ut Episcopus bis examinet eas, quæ Moniales fieri volunt, primò scilicet quando habitum suscipiunt, secundò verò tempore professionis. Dubitatur an hoc intelligatur etiam in monasteriis Superioribus Regularibus subiectis, & sic Episcopus earundem Rectores compellere possit, ne habitum novitiæ dent, nisi prius Episcopum certiore faciant ut puellæ voluntatem explorare valeat.
- 11 X. In Archiepiscopatu de los Charcas adsunt nonnulla monasteria Regularibus subiecta, in quibus quando Virgines habitum suscipiunt, raduntur earum capilli, qui in illis partibus sunt magnæ æstimationis dum in sæculo degunt, & potest esse quod parentes, vel alij consanguinei puellas ad ingrediendum monasterium & habitum suscipiendum cogant. Dubitatur an

Archiepiscopus ad obviandum præfatum inconveniens possit compellere Rectorem ne radat capillos ejusmodi puellarum, priusquam earum voluntas ab Episcopo exploretur.

XI. Sacrum Concil. c. 22. de Regularib. sess. 25. decernit quod observentur, & executioni mandentur omnia in præcedentibus 21. capitibus decreta, & inter alia non obstantia præsens existit, videlicet, atque etiam consuetudinibus, vel præscriptionibus etiam immemorabilibus, &c. Dubitatur in præfata verba, atque etiam consuetudinibus, &c. intelligi debeant etiam de consuetudinibus post Concilium introductis, & sciente Episcopo, taliter quod eidem Episcopo in futurum præjudicium inferre nequeant.

XII. Idem c. 22. ut exequantur omnia contenta in capitibus præcedentibus de Regularibus & Monialibus, inter alia continet sequentia verba, videlicet: *Præcipit omnibus Episcopis in monasteriis sibi subiectis, & in omnibus aliis in Superioribus decretis specialiter commissis, &c. ut statim præfata exequantur.* Dubitatur modò an in dictis rebus Regularium & Monialium, in quibus ipsi Episcopo tribuitur jurisdictio; possit Episcopus hujusmodi Regulares cogere & compellere sub censuris, aliisque remediis opportunis, prout de jure? Aliqui enim Regulares in libris ab eis editis asserunt super illis verbis c. 13. accedere compellantur, quod eo quia Concilium de censura mentionem non fecerit; Episcopus eos sub dicta pœna cogere nequit.

Die decimanona Septembris M. DCXXV. Sacra Congregatio Cardinalium Concilij Tridentini interpretum ad singula dubia superius proposita hunc in modum respondit, videlicet,

Ad I. ea verba esse intelligenda etiam de consuetudine post Concilium, sciente, & patiente Episcopo introducta.

Ad I I. posse ad præscriptum constitutionis sanctæ mem. Pij V. quæ incip. Romani Pontificis.

Ad I I I. ejusmodi Vicarium amoveri posse ad nutum ipsius Metropolitanæ.

Ad I V. In Regulares curam animarum personarum sæcularium exercentes in his, quæ dictam curam, & sacramentorum administrationem concernunt, Episcopum eadem auctoritate uti posse, quæ in Parochos sæculares, proindeque Regulares ipsos in emolumentis, ut proponitur legitime percipiendis prohiberi posse, ne excedant taxam ab Episcopo præscriptam.

Ad V. posse.

Ad V I. satis esse ut Episcopus semel instet Superiori Regulari, eique tempus præfigat ad ejusdem Concilij præscriptum.

Ad V I I. Non sufficere ut Superior Regularis sententiam, aut etiam acta ad Episcopum transmittat, sed opus esse, ut de punitione ipsa, & sententiæ executione Episcopum certiore faciat.

Ad V I I I. Facultatem Episcopo attributam in Regulares notoriè, & cum scandalo extra claustra delinquentes vendicare sibi locum etiam cum Regulares notoriè, & cum scandalo intra Ecclesiam delinquant, non item si intra claustra.

Ad I X. ita esse intelligendum.

Ad X. posse compellere.

Ad X I. ita esse intelligenda.

Ad X I I. in decretis Episcopo specialiter commissis sess. 25. de Regularib. licere eidem Episcopo ad illorum executionem Regulares compellere, etiam pœnis, & censuris Ecclesiasticis. Cosmus Card. de Torres. Prosper Fagnanus Secret. Loc. sigilli.

Eminentissimi, & Reverendissimi Domini.

Ferdinandus Archiepisc. Liman. in Indiis Occidentibus supplicat declarari infra scripta dubia pro bono gubernio suæ Diocesis, & Provinciæ.

Cc 3 1. An

- 28 I. An regulares possint facere processiones extra proprias Ecclesias absque licentia Ordinarij?
- 29 II. An regulares debeant ire ad processiones publicas, quando pro eis fuerint vocati ab Ordinario.
- 30 III. An Regulares associaturi corpora fidelium defunctorum possint accedere ad domum defuncti, ibique expectare clerum sæcularem, seu debeant ire ad Parochiam, & exire ab illa cum clero Parochiæ pro hujusmodi associatione?
- 31 *Sacra Rituum Congregatio ad relationem Eminentissimi & Reverendissimi Domini Cardinalis Spinula respondit.*
- 32 Ad primum, non licere Confraternitatibus laicorum nec Regularibus habentibus claustra processiones facere extra claustra monasteriorum; carentibus vero claustris non nisi intra ambitum, hoc est propè muros Ecclesiarum sive exeundo à janua Ecclesiæ, & intrando per aliam sive per eandem, & semper propè muros Ecclesiæ, extra vero ambitum Ecclesiarum non licere, nisi de licentia, consensu, aut etiam cum Cruce Parochi.
- 33 Ad secundum, Regulares posse cogi ad publicas, & generales processiones.
- 34 Ad tertium, Regulares vocatos ad funus convenire debere in Parochialem, aut in aliam Ecclesiam juxta loci consuetudinem, & nullo modo posse expectare per vias, aut ire ad domum defuncti, & ita in supradictis casibus omnino servari mandavit, hac die 25. Decembris 1632. Emmanuel Episcopus Portuensis, Card. Pius Julius Rospigliosus, Secret. loc. sigilli.

*Eminentissimi & Reverendissimi
Domini.*

- 35 *Sacra hæc Congregatio fecit, & extendit infra scripta decreta ad instantiam Ferdinandi Archiepiscopi Limani; & quia nonnulli Religiosi aliorum Ordinum non specificatorum in dictis decretis prætendunt facere prohibita in eis: idè supplicat declarari quod Decreta hujusmodi debent omninò comprehendere omnes Regulares, cujuscumque Ordinis existentes, aut degentes in civitate aut Diœcesi Liman. & quod ab eis, & eorum quolibet sunt inviolabiliter observanda.*
- 36 *Sacra Rituum Congregatio in causa vertente inter Archiepiscopum Sanctæ Fidei novi Regni de Granada in Indiis Occidentalibus, & Reverendos Patres Societatis JESU ex altera parte, audita relatione Illustrissimi Card. Sacraei, cui fuerat commissa, & citato, & audito Procuratore generali dictæ Societatis, censuit posse Prelatos, & reliquos Patres Jesuitas benedicere paramenta, aliaque ornamenta Ecclesiastica, in quibus non adhibetur sacra Unctio pro servitio propriorum Collegiorum tantum. Pro aliorum verò servitio non posse. Ea verò, in quibus adhibetur Sacra Unctio, neque pro ipsorum, neque pro aliorum servitio posse benedicere, vel consecrare, & ita declaratum fuit die 19. Februarij 1621.*
- 37 *Sacra Rituum Congregatio prædictum Decretum etiam quoad Religiosos Sanctorum Dominici, Francisci & Augustini, ac B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum extendi debere censuit, & declaravit die 22. Martij 1625.*
- 38 *Sacra Rituum Congregatio censuit, & declaravit extendi debere præfata Decreta contra omnes Patres Societatis JESU, ac Religiosos Ordinum Sanctorum Dominici, Francisci, & Augustini, ac B. Mariæ de Mercede Redemptionis captivorum existentes in civitate, & Diœcesi Limana, & inibi servari, hac die 30. Septembr. 1628.*
- 39 *Sacra Rituum Congregatio respondit in suprascripto decreto comprehendere omnes alios Religiosos cujuscumque*

Ordinis, etiam non expressos in suprascriptis Decretis, & ita servari mandavit in civitate, & Diœcesi Limana hac die 21. Augusti 1632.

*Eminentissimi, & Reverendissimi
Domini.*

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occidentalibus, ad extinguendas lites, & obvian-
dum scandalis, quæ in sua Diœcesi eveniunt, supplicat
Eminentissimis vestris, ut dignentur declarare infra scripta
dubia.

Primò, an Episcopus possit denunciare pro publico
excommunicato Regularem & exemptum, ut evite-
tur ob omnibus, qui ob notorium delictum in censu-
ram inciderit?

Secundò, an in Ecclesiis Regularium possint Sacer-
dotes sæculares admitti ad celebrandam Missam con-
tra Archiepiscopi prohibitionem?

Tertiò, dum in Jubilæis datur facultas, ut pœni-
tentes possint eligere quemlibet Confessorem ex ap-
probatis ab Ordinario, intelligendum sit de Ordina-
rio Confessarij, seu pœnitentis, & quomodo.

Die 19. Januarij 1633. *Sacra Congregatio Cardina-
lium Concilij Trid. interpretum ad capita superius propo-
sita secundum ea quæ proponuntur, respondit.*

Ad primum Regulares exemptos, qui ob notorium de-
lictum in excommunicationem inciderunt, posse ab Ar-
chiepiscopo denunciari excommunicatos, ut ab aliis evi-
tentur.

Ad secundum, Archiepiscopum prohibere posse ne Re-
gulares in eorum Ecclesiis Sacerdotes sæculares externos
divina Officia celebrare permittant, nisi prius ab eodem
Archiepiscopo visis litteris commendatitiis ipsi Sacerdo-
tes admissi fuerint.

Ad tertium intelligi de Ordinario diœcesis, in qua
Confessarius Confessiones audit. Robertus Card. Ubaldi-
nus. Franciscus Paulatius S. Congregationis Concilij
Secret. Loc. sigilli.

*Eminentissimi, & Reverendissimi
Domini.*

Ferdinandus Archiepiscopus Liman. in Indiis Occiden-
talibus supplicat declarari infra scriptum dubium.

An Episcopi debeant prohibere tam Sacerdotibus
sæcularibus quàm Regularibus, ut celebrent Missæ sa-
crificium in navibus, tam dum navigant, quàm dum
non navigant, sed ut vulgariter dicitur, *Estan furtas?*

*Sacra Rituum Congregatio respondit Ordinarios in casu
proposito tam Sacerdotibus Regularibus, quàm sæculari-
bus prohibere debere, die 12. Februarij 1633. Emma-
nuel Episc. Portuensis Card. Pius. Julius Rospigliosus
Secret. Loc. Sigilli.*

Toletana Dubiorum.

Ex diversis Regnorum Castellæ, Legio-
nis, Aragoniæ, & Valentia partibus
pro veritate interrogatus Auctor de ali-
quorum dubiorum in praxi occurrentium
decisionibus, brevissimè ad ea, prout se-
quitur, per litteras ut plurimum res-
pondit.

VOTUM

VOTUM Generale CXXVI.

- 1 Confessarij absolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodest solum pro foro interiori.
- 2 Confessio asserenti se absolvisse à censuris, non est credendum in foro externo.
- 3 Beneficium Ecclesiasticum ut validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bullæ Cruciatæ ob-
tenta.
- 4 Vendendam rem certo pretio si quis accipiat sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi retinere.
- 5 Promittens aliquid ob turpem, vel injustam causam, an solvere teneatur, ostenditur.
- 6 Irregularia, & extraordinaria non comprehendit adequatio, quæ resultat ex concessione ad in-
star.
- 7 Abbas equiparatus Episcopo, intelligitur conse-
qui ea privilegia, quæ sibi sunt proportiona-
bilis.
- 8 Solo non cedit edificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum.
- 9 Præsentia, & non futura comprehendit equiparatio ad
instar.
- 10 Ordinaria via agere incipiens non potest reverti ad exe-
cutivam.
- 11 Nisi intentans viam ordinariam cum protestatio-
ne.
- 12 Vel variatio liceret ex facultate per debitorem con-
cessa.
- 13 Ordinari qui cæpit agere potest redire ad viam executi-
vam, refusus expensis.
- 14 Præsumptio conservandæ agnationis colligitur ex mascu-
lorum vocatione respectivè facta in omnibus gradibus,
& substitutionibus.
- 15 Testator, qui rejecit Presbyteros, Religiosos, & Mo-
nasteria, intelligitur id fecisse propter cognatio-
nem.
- 16 Animus conservandæ agnationis non præsumitur ex voca-
tione masculorum, si in aliqua parte dispositionis
vocaretur femina.
- 17 Intentum conservandæ agnationis non cessat quando post
masculorum vocationem, & in illorum defectum fœ-
mina, & ab eis descendentes substituuntur, dum ma-
sculi durant.
- 18 Injuria gravissima reputatur alapa.
- 19 Respublica, minor, & Ecclesiæ ex causa necessitatis ad
solvendum as alienum quando sua bona immobilia
alienare possint.
- 20 Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur, si
succumbat, ea restituere, aut si vicerit, compen-
sare.
- 21 Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentis
nequaquam cavere debet.
- 22 Proprietas attendi non debet, ut ex ejus pretio
quis pauper consideretur, vel dives, sed ex
redditu.
- 23 Alimenta petere non potest qui ex officio, vel artificio
vivere potest decenter.
- 24 Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco
alimentorum, non transmittitur ad heredes ipsius
filij.
- 25 Militare, aut alio modo victum sibi parare volentibus
alimenta sunt præstanda.
- 26 Lex comprehendit bona extra territorium existentia
quando omnes contrahentes sunt subditi unius Princi-
pis, & intra ejus territorium existunt.
- 27 Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare sub-
ditum, tunc comprehendit bona extra territorium
existentia.
- 28 Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos in-
habilitare ne succedant.
- 29 Inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit unde-
cumque vadat.
- 30 Lex quando est prohibitiva in personam, tunc compre-
hendit bona, quamvis sint extra territorium existen-
tia.
- 31 Majoratum fundationes quando factæ sunt in aliquo
Regno, tunc secundum illius leges procedendum, li-
cèt bona extra Regnum existant.
- 32 Dispositio quando loquitur de juribus universalibus,
tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum
existentia.
- 33 Statutum quando est favorabile, extenditur ad bona
aliarum provinciarum.
- 34 Fundi dominus an possit pro damno retinere bovem illius
intransem?
- 35 Animal retineri potest pro alimentis præstitis, donec de
eis sit illi satisfactum.
- 36 Expensas factas in alendo bove vel equo potest sine pro-
batione repetere qui eas sustinuit.
- 37 Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit, & le-
git, nisi contrarium protestatus sit.
- 38 Territorium postea auctum consequitur, cui fuit conces-
sum castrum cum territorio.
- 39 Reges Castellæ à quo tempore utantur Catholici ti-
tulo.
- 40 Princeps non præsumitur ex causa justa procedere quan-
do facit contra jus gentium, vel quando disponit velo
levato, & sine causa cognitione, & non vocata par-
te cui præjudicatur.
- 41 Instructa dicitur causa quando est in calculo ferenda
sententia.
- 42 Clausula, dummodo causa non sit instructa, de
quo tempore intelligatur?
- 43 Citato pro singulis horis, & diebus, tanquam incerta
nullius est momenti.
- 44 Facultas Regia ad validitatem majoria est actus faculta-
tivus, atque extrajudicialis, valens expediri etiam
sine citatione.
- 45 Majoratus bona ut alienari valeant cum Regia
facultate, non requiritur consanguineorum ci-
tatio.
- 46 Privilegij in impetratione non requiritur partis ci-
tatio.
- 47 Legum secularium, & statutorum politicorum
ad observantiam non tenetur clericis vi co-
activa.
- 48 Edicto de vendendo frumento, seu aliis mercibus
certo, & taxato pretio, an comprehendantur
clerici.
- 49 Reus necessarius sit clericus præveniens in capienda pos-
sessione hæditatis vacantis.
- 50 Negociatio, vel mercatura an & quando pauperibus cle-
ricis concedatur.
- 51 Conditio dicitur quando disponens vult aliquid im-
pleri ante suam dispositionem, & in quo differat à
modo.
- 52 Modus potius quàm conditio in dubio præsumi-
tur.
- 53 Mixta conditio pro impleta habetur quoties non potest
impleri per factum ejus in cujus persona impleri
debet.
- 54 Mulier, cui fuit conditio imposita nubendi Petro,
succedit ac si illi nupsisset, si Petrus prius cum
alia matrimonium contraxit, vel per eum fletis
quominus contraheretur matrimonium, ac nu-
mer. 55.
- 56 Conditio appositæ in fideicommissis, vel majoratibus du-
cendi consanguineam, est valida, & intelligitur ac-
cedente Pontificis dispensatione.

- 57 Dispensationem si quis per gravamen impetrare teneatur, illam petere, & sollicitare omni cura tenetur.
- 58 Legatum reddit conditionale clausula si nupserit Titio.
- 59 Feudum si concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniae.
- 60 Multam conduens ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim, tenetur de morte mula, nisi cum mula esset datus famulus.
- 61 Pensionem jam solutam pro domo conducta an possit repetere conduens, si domum deserat ex causa pestis.
- 62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adjacentis potest admitti.
- 63 Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa esse contentus, nisi in duobus casibus hic contentis.
- 64 Consentiens videtur constituere.
- 65 Uxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non uxor videtur donare, sed persona viri.
- 66 Actus quotiescumque fieri non potest absque licentia alterius, dicitur provenire ab eo, qui eam concessit.
- 67 Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti.
- 68 Assensu Pontificio, seu Regio pendente, ubi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur, possunt partes à contractu resilire.
- 69 Parti unicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectam scripturam à contractu resilire.
- 70 Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso contractu, ante, vel post, fuit facta mentio de scriptura.
- 71 Debitum annuum ex contractu solvendum singulis annis potest peti, & ut debitor condemnatur ad solvendum singulis successivis annis.
- 72 Executiva coepta pro debito in certis bonis, non potest conditor aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis.
- 73 Moram ut creditor contrahat requiritur non tantum quod creditor interpelletur accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolique recipere, & deinde consignetur, & deponatur.
- 74 Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa recusset recipere, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio facta fuisset.
- 75 Tarditas creditoris in non petendo quod sibi debetur, non sufficit ad presumendam solutionem.
- 76 Debitum non potens per quod tempus presumatur habuisse satisfactionem.
- 77 Actiones licitum est emere minori pretio, quam quod continetur in obligatione.
- 78 Pretium justum in nominationibus debitorum quod sit.
- 79 Minus est habere actionem quam rem.
- 80 Partem debiti solvens quando videatur solutionem partis in reliquum approbasse.
- 81 Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à solutione, nisi cum effectu intervenerit solutio.
- 82 Ordinem juridicum, vel statutarium in foro conscientiae servare tenetur debitor habens plures creditores privilegiatos, si omnibus solvendo non sit.
- 83 Debitor an teneatur ex fuga servi, aut famuli deferentis debitum creditori.
- 84 Exactor decimarum potest domino fundi prohibere ut fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel ejus nuntio praesente.
- 85 Judex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoris.
- 86 Facultas Regia ad alienandum bona majoratus sufficit obtineri à Principe domicilij.
- 87 Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest.
- 88 Depositioni perfecta, & consummata non prajudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata.
- 89 Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Judicis reddit.
- 90 Foeminae comprehenduntur appellatione descendantium.
- 91 Heredes donatoris succedunt in re donata alicui, ut post ejus mortem veniat ad quem donator nominaverit, si nominatione non facta decedat dictus donator.
- 92 Conditionem, vel modum non recipit perfecta donatio ex post facto, nisi incontinenti, &c.
- 93 Regis donatio etiam perfecta ex intervallo potest modificari.
- 94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, illi acquiritur irrevocabiliter absque acceptatione.
- 95 Donatio si facta sit alicui, & filius, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta mortatur, omnes sunt admittendi.
- 96 Donatio uni facta ut post ejus mortem cuidam tertio deveniat, revocari potest respectu tertij.
- 97 Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de jure Castella, num. 98.
- 99 Filio spario, vel incestuoso facta donatio valet de equitate Juris Canonici in quantitate necessaria ad alimentum.
- 100 Donatarius si prius decedat quam donator, donatio causa mortis tacite revocatur.
- 101 Donatarius, & donator si eodem casu ruina, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit.
- 102 Capitulationes quae fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, censentur illius pars.
- 103 Capitulationes non solum censentur factae respectu filij, sed etiam uxoris, alias fortasse matrimonium non contractura.
- 104 Majoratus fundati contemplatione matrimonij, effectum sortiuntur, matrimonio postea annullato.
- 105 Matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius facta.
- 106 Donatio facta ad suscipiendos Ordines Sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem.
- 107 Mulier ut lucretur arrhas, seu donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci, licet ipse propter frigilitatem, vel aliam causam non potueris copulam effectuare.
- 108 Heredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent.
- 109 Donatarius donationem acceptare potest, donatore mortuo.
- 110 Filia spuria à patre dos data valet in quantitate ad alimentum necessaria.
- 111 Filia spuria dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos heredes.
- 112 Confessio dotis recepta facta constante matrimonio non valet.
- 113 Confessio dotis recepta facta constante matrimonio in vim praecedentis promissionis per scripturam valet.

- 114 Confessio augmenti dotis suspecta est.
- 115 Nominatione semel facta ab eo cui competebat per contractum inter vivos, non licet electoribus variare.
- 116 Gravare electum non potest is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissa.
- 117 Variare an possit usque ad mortem eligens in vita, si eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis.
- 118 Duos adhuc eligere potest ille, cui data est facultas ut possit unum ex pluribus nominatis eligere.
- 119 Restituere jussus rem uni ex certis, potest ex illis certis plures eligere.
- 120 Gravare electum potest eligens in bonis, in quibus eligit, ad favorem illorum, quos potuisset eligere.
- 121 Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis donare per veram, & formalem donationem.
- 122 Eleemosyna dicitur esse in precepto quando necessitas est extrema.
- 123 Superfluum naturæ, & personæ habens tenetur illud erogare pauperibus de precepto, etiamsi non patiatur extremam necessitatem naturæ.
- 124 Gabellam solvere tenentur ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum.
- 125 Redditus aliquos emens ad ejus vitam possidendos licite emit, etiamsi multo tempore supervixerit.
- 126 Tribunal à civitate potest Episcopus amovere ad breve tempus, & cum justa causa.
- 127 Causam pendente coram Vicario suo potest Episcopus ad se avocare.
- 128 Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare ut cultus publicus exhibeatur.
- 129 Locum ut Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo assistit.
- 130 Fori privilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium.
- 131 Deducta incidenter in uno judicio possunt plenius discutiri in alio.
- 132 Litis ingressum impedit exceptio non observati contractus.
- 133 Statutum omnes exceptiones excludens minime excludit exceptionem non observati contractus.
- 134 Exceptio non observati contractus potest opponi post sententiam definitivam, & in executione chartæ executoria.
- 135 Exceptio non observati contractus potest suppleri à Judice, parte non opponente.
- 136 Probatio incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summaris.
- 137 Exclusio temporalis de certa persona operatur ut censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu.
- 138 Impeditus, & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat.
- 139 Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur.
- 140 Matre exclusa absolute, & simpliciter, omnes ejus filij, & descendentes exclusi remanent.
- 141 Exclusio fœminæ quando est temporalis, scilicet quamdiu extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat.
- 142 Testamentarius non tenetur officium acceptare, si nihil ei relinquatur pro executione testamenti.
- 143 Salarium quando executori prestari debeat?
- 144 Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis, uno mortuo, vel acceptare nolente, accrescit alteri acceptare volenti.
- 145 Portio minuitur diminuto onere.
- 146 Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis.
- 147 Immunitas per verba generalia concessa comprehendit collectas ratione belli supervenientis de novo impositas.
- 148 Privilegium exemptionis, seu immunitatis gratuito per viam contractus concessum, extenditur ad onera, & gabellas de novo post privilegium impositas.
- 149 Signatura, & Rota solet concedere exemptionem à Superioris jurisdictione, durante lite super, ubi ipsa litem gravem, & non temere susceptam cognoverit.
- 150 Lite pendente negotium devolvitur ad Judicem, suspensa Superioris jurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur.
- 151 Subditi subducuntur à jurisdictione superioris ex ejus moribus asperioribus, aut pravo jurisdictionis usu.
- 152 Pars quæ petit assessorem, vel consultorem, debet solvere expensas cum eo factas.
- 153 Expensæ prestari debent ab eo, qui petit actum fieri.
- 154 Assessoris consilium si per Judicem motu proprio assumatur, expensæ sunt partibus communes.
- 155 Fama in antiquis, & in ardua causa quando probat.
- 156 Testes in minori numero deponentes de bona fama preferuntur testibus in majori numero deponentibus de mala fama.
- 157 Familiaritatis jure quæ fiunt, non constituunt aliquem in possessione ad præscribendum.
- 158 Possessio, vel quasi, non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri solent jure familiaritatis.
- 159 Fideicommissarius ad hoc ut sit legitimus contradicitor ad impedimentum heredis possessionem, quæ requirantur.
- 160 Malefium debitoris non auget per fidejussoris obligationem.
- 161 Fidejussor non tenetur pro eo, quod venit ratione incidentis negationis.
- 162 Fidejussor videtur se obligasse pro originali, non pro accidentali debito.
- 163 Fidejussor non obligatur pro eo, quod accrevit ob mortem debitoris.
- 164 Donationem propter nuptias non potest filius retrocedere patri in fraudem uxoris.
- 165 Filius non potest retrocedere capitulatam majoratus institutionem.
- 166 Consentire non potest filius quod majoratui alia onera apponantur in præjudicium successorum.
- 167 Primogenitus filius quando vocatur ad majoratum, vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus.
- 168 Filiusfam. de tertio bonorum suorum in præjudicium parentum disponere potest.
- 169 Restitutionem in integrum adversus oblationem faciunt post terminos subhastationis, non potest petere fiscus in præjudicium tertij.
- 170 Functiones fiscales Baroni per verba universalia concessæ comprehendunt fœcularia de novo aueta.
- 171 Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur

- henditur illud quod voluntariè & extra ordinem præstatum alicui beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium.
- 172 Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione regia, non venit in fructuum restitutione.
- 173 Liquidatio fructuum est facienda in mediocri summa, quando testes deponunt de maxima, media, & minima.
- 174 Rebells quando quis dicatur fugiens ad patriam rebelatam.
- 175 Qualitas requisita ad successionem debet intervenire de tempore vacationis.
- 176 Qualitas mulieris ut succedat, vel excludatur, inspicienda est de tempore, quo hereditas defertur.
- 177 Heres cum beneficio inventarij non obligatur ultra vires hereditarias.
- 178 Heres pro actionibus pœnalibus contra defunctum introductis non tenetur, nisi in quantum ad ipsum pervenerit.
- 179 Heres adiens hereditatem sine consecutione inventarij tenetur solvere debita & legata etiam ultra vires hereditarias, non tamen in foro conscientie, ut numero 180.
- 181 indicia suis ponderibus examinata ad capturam aptiora sunt, & ad torturam.
- 182 Probatio plena & includens requiritur in crimine heresis, ut quis pœna ordinaria condemnatur.
- 183 Præsumptiones, & incidia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abjuramentum indicendam.
- 184 Inquisitores Fidei muros tutantur, ejusdemque fidei indignatores, & exploratores sunt.
- 185 Inquisitores quare Crucem vestibus affutam præferant.
- 186 Officio sanctæ Inquisitionis primaria cura est Fidem orthodoxam defendere, &c.
- 187 Inquisitionis sanctæ officio debentur innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat.
- 188 imperium temporale tutum reddit Fidei Catholica defensio.
- 189 Inhibitio obtemperata post elapsum tempus ad appellandum non habet attendi.
- 190 Judex à quo, non obstante inhibitione Superioris subreptitia, potest suam sententiam exequi.
- 191 Attentata non causat inhibitio Superioris subreptitia.
- 192 Institor qui dominum ratione contractus ad interesse obligare valet, non potest pro culpa, seu delicto illum obligare.
- 193 Lucri cessantis, seu damni emergentis interesse in multa dari potest: intellige ut ubi.
- 194 Heredes non describentes omnia bona in inventario non amittunt illius beneficium quando omissiones non sunt dolose.
- 195 Audientiam gratam, & benignam præstare debet Judex.
- 196 Causam in negotio principali retinere potest Judex superior, quando inferior in aliquo incidendi gravavit appellantem.
- 197 Judex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen, & sine fraude offerente.
- 198 Consultorem litterarum tenetur assumere Judex imperialis.
- 199 Exceptiones oppositas rejicere videtur Judex ad ulteriora procedens.
- 200 Judex debet esse certus de sua jurisdictione.
- 201 Exceptiones dilatoria debent regulariter ad definitivam reservari.
- 202 Requisitoria an sit justificata, & exequibilis, cognoscit Judex requisitus.
- 203 Delegatus cui causa appellationis super adjudicatione alicujus beneficii commissa est, non potest instituere.
- 204 Notarium mutare ad sui libitum potest Judex delegatus.
- 205 Vocans aliquem Judæum ligatur l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop.
- 206 Castri, aut loci in generali donatione, seu concessione non venit jurisdictio.
- 207 Judicium confirmat jus superveniens post litem contestatam.
- 208 Subjectionis jus respectu vassallorum pertinet ad eos tanquam ad singulos.
- 209 Filiis invita parentum non debetur legitima.
- 210 Supplementum legitime spatio 30. annorum præscriptum præsumitur.
- 211 Spuriij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsis præordinatione.
- 212 Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimationem sunt.
- 213 Filiarum legitimarum nulla facta mentione, quando legitimatus à Principe censetur rectè legitimatus?
- 214 Personæ habilitas in quocumque judicio ante omnia justificanda.
- 215 Exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exclusa.
- 216 Litteratis librorum copia necessaria.
- 217 Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos, & intellige ut ibi.
- 218 Major licitatio ultra justum pretium ob amulationem facta non est admittenda.
- 219 Subhastationis post lapsum termini non potest licitator admitti.
- 220 Licitator prior est præferendus, si dare vellet quantum ab alio postea fuit oblatum.
- 221 Institutio majoratus in una scriptura à marito, & uxore facta, in se continet duas dispositiones.
- 222 Testamentum à marito, & uxore insimul confectum potest postea quilibet eorum pro sua parte revocare.
- 223 Majoratus à marito & uxore simul fundatus potest ab uno eorum revocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit.
- 224 Primus successor in majoratu non tenetur solvere debita contracta post fundationem.
- 225 Majoratus quando Regia facultate fundatur, potest de facili mutari alia simili facultate obtemperata.
- 226 Princeps in successione majoratus potest jus competens substitutis de futuro derogare.
- 227 Institutor majoratus quando absolutè & genericè feminas propter masculos à majoratus successione exclusit, talis exclusio intelligitur propter masculos ejusdem lineæ, & gradus.
- 228 Statutum excludens feminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis ejusdem lineæ & gradus.
- 229 Possessor majoratus dubiam illius dispositionem interpretari potest.
- 230 Majoratus duo an & quando in una persona consistere, & permanere valeant, latè ostenditur.
- 231 l. Hisp. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. tribus modis limitatur.
- 232 Malum non est præsumendum de illo, qui benè vixit.
- 233 Vir honestus, & providus non præsumitur aliquid perperam fecisse, aut facturum esse.

234. Mors mala putanda non est quam bona vita praecessit.
235. Scotus vivus fuit sepultus.
236. Vocatio facta intelligitur de masculis ejusdem lineae, & gradus, ubi masculi sunt vocati successivè, & in eorum defectum vocantur foeminae.
237. Verbum mentiris, est injuriosissimum.
238. Testari liberè potest minor sicut major.
239. Tiberius Caesar in aetate novem annorum orationem dictavit in sui parentis morte.
240. S. Augustinus in aetate 19. annorum Rhetoricam publicè in patria sua docuit.
241. Nerva filius in aetate 17. annorum publicè in jure respondit.
242. Baldus in aetate quindecim annorum publicè repetitionem dictavit, & idem fecit Fulgosius.
243. Polytus Senensis in aetate 16. annorum millia juridica paradoxa publicè defendit.
244. Principis ex privilegio an monopolia exerceri valeant.
245. Cives ditiores quando compelli possint mutuare pecuniam civitati?
246. Rex pro defensione patriae potest cogere subditos divites, ut sibi metuunt pecunias.
247. Mutuantes coactè civitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis, vel damni emergentis.
248. Coactus civitati mutuare, potest pacisci de alio lucro.
249. Valor mutuata rei si crescat, vel decrescat, cui cadat damnum.
250. Privilegiis ordinariarum officialium non gaudent supernumerarij.
251. Qualitas duplex quando in eadem persona concurrat, illius qualitatis consideratio habenda, cujus contemplatione actus geritur.
252. Rem meliorem non potest pater sibi assumere in tertiam, & deteriorem relinquere filijs.
253. Meliorare in tertio, & quinto bonorum potest pater duos filios, & ad tempus.
254. Mutuum filiosum. datum causâ studij quando teneatur paterolvere?
255. Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis pater prestare teneatur?
256. Beneficiarius pensione gravatus satisfacit relinquendo, & cedendo fructus beneficij.
257. Regressarius post purificationem regressum non teneturolvere pensionem de consensu Titularis reservatam.
258. Beneficium impetrans sub narrativa quod sit certa pensione gravatum, non censetur illi consensisse.
259. Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione Episcopi, absque alia capax sit pensionis.
260. Intrusus in beneficio, qui percepit illius fructus, teneturolvere pensionem.
261. Successor in beneficio pensione gravato tenetur ad illius solutionem actione reali, & personali.
262. Obligatio solvendi pensionem non alteratur mutatione personae in beneficio pensione gravato.
263. Conventionales poena non debentur, nisi quatenus concurrunt cum interesse.
264. Conventionalis poena peti non potest, verificato quod interesse non concurrat.
265. Damnum ubi non adest, ibi condemnatio fieri non potest.
266. Contractus nullus, & inutilis non transfert possessionem.
267. L. sed et si 25. ff. de donat. inter, & l. si vir uxori, ff. pro donato, declarantur.
268. Participatio cum alio facit cessare prerogativam unitatis, & singularitatis.
269. Probandi onus transfert in praetendentem contrarium qui dicit nulla alia bona possidere praeter à se relata.
270. Rex tanquam Comes praestat praecedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit.
271. Rex super Cardinales an & quando habeat praecedentiam.
272. Rector in actibus Universitatis praecedit Episcopo scholari.
273. Inquisitores in causis fidei praecedunt Episcopo.
274. Juniori quando debeantur praecedentia.
275. Episcopus est Judex competens inter laicos super jure cedendi in honorabiliore loco Ecclesiae.
276. Bona ad usus communes vicinorum deputata sunt praescriptibilia; quando ea possidens cum immemoriali privilegium allegaret.
277. Titulus insufficiens cum observantia 40. annorum sufficit in materia praescriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem.
278. Praescriptio non interruptur per litem, in qua quis obtinuit.
279. Impatientia sola, & resistencia verbalis sola sufficit ad praescriptionem jurium, & incorporalium, sive servitutis.
280. Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa potest derogare juri non plene quassio, vel quod consistit tantum in spe.
281. Res privatorum auferre, & prajudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem.
282. Subditorum juri potest Princeps derogare.
283. Substitutiones derogare potest Princeps ob privatam utilitatem.
284. Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenium in prajudicium vocatorum.
285. Contrahere, aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractus suum consensum, & facultatem.
286. Concordare partes etiam invitas potest Princeps ad lites, & scandala vitanda.
287. Causas, & lites alibi vententes potest Princeps propria auctoritate ad se avocare.
288. Causam ad se avocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreviare, propter potentiam litigantium.
289. Privilegium à principe subdito concessum potest ab eo Principe tolli, vel revocari.
290. Privilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non comprehenduntur in generali derogatione privilegiorum.
291. Immunitatis privilegium extenditur ad personas, & bona post privilegium quassita.
292. Incolas de novo supervenientes comprehendit privilegium immunitatis.
293. Gabellas superadditas comprehendit privilegium de percipiendis gabellis.
294. Villas de novo auctas comprehendit privilegium concessum ab Imp. villis civitarum.
295. Collegio sexdecim virorum concessum privilegium extenditur ad septem collegas postmodum praedicto privilegio additos.
296. Falsus procurator quibus modis dicatur, ostenditur.
297. Gestà à procuratore sine mandato possunt à domino ratificari, ut retroacta valeant.
298. Ratificationis alicujus actus natura est ut operetur & valeat idem actus ac si à principio valide fuisset gestus.
299. RA

312 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- 299 Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur.
- 300 Ratificatio non retrahitur in præjudicium tertij.
- 301 Instrumentum potest licite retineri à procuratore quousque ei sit satisfactum de sumptibus.
- 302 Scriptum, vel instrumenta pro salario retineri non possunt.
- 303 Procurator generalis Ordinis non potest comparere pro uno Conventu, intellige ut ibi.
- 304 Causa justa ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in proseguendo appellationem.
- 305 Procurator simpliciter ad causam datus licet possit appellare, non potest proseguere appellationem.
- 306 Appellationis prosecutio an sit de appendiciis instantia.
- 307 Donare an & quando importet promissio donandi?
- 308 Meliorandi promissio adimplenda.
- 309 Majoratum instituendi promissio idem est ac instituere.
- 310 Præstatio in judicialibus repeti debet in quolibet actu.
- 311 Rationes reddi debent non in loco domicilij, sed in loco administrationis.
- 312 Instrumenta antiqua non indigent solemnī recognitione.
- 313 Scripturæ privata recognitio quomodo facienda, ostenditur.
- 314 Exceptio recusationis admittenda dum causa post litem contestationem orta est, aut de novo ad notitiam partis pervenerit.
- 315 Reductio ad Jus commune plura operatur.
- 316 Factum solius Prælati præjudicat Ecclesiæ quando per illud reducitur ad Jus commune.
- 317 Relatum est attendendum ubi aliter loquitur quàm referens.
- 318 Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa cum omnibus jurbus, &c.
- 319 Portugalia, & Aragonie Regna sunt aequè principaliter unita Regno Castelle.
- 320 Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio convenit.
- 321 Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia, & contrarietas, relatio nihil operatur.
- 322 Clausula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata.
- 323 Reservatio nihil dat, vel adimit, sed tantum conservat jus quod quis habet.
- 324 Papæ reservatio concurrentibus pluribus reservationibus personalibus, tanquam illustrior debet prævalere.
- 325 Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis.
- 326 Retentio datur regulariter pro melioramentis.
- 327 Exceptio retentionis prætextu melioramentorum in executione sententiæ opponi potest.
- 328 Prælato, vel clerico datur retentio pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiæ de bonis ipsius clerici, vel Prælati factis.
- 329 Salarium non conventum quando debeat agentibus, & solicatoribus causarum.
- 330 Officialis injustè impeditus officium exercere, an consequi debeat salarium totius temporis, quo fuit impeditus.
- 331 Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat intervenire.

- 332 Scriptura simplici credendum in odium impediendum illius productionem.
- 333 Sententia in favorem condemnati in dubio interpretanda, ut minus ei noceat.
- 334 Sententia est stricti juris, & strictè venit interpretanda.
- 335 Sententia semper præsumitur lata ex ea causa ex qua proferri de jure debuit.
- 336 Successoribus non citatis præjudicat sententia lata contra majoratus possessorem.
- 337 Beneficij super qualitate sententia prolata afficit illud quoad omnes.
- 338 Instrumenti pro valore lata sententia juvat omnibus interesse habentibus.
- 339 Nullitas quando est notoria, & ex actis evidenter constat, objici potest de nullitate trium sententiarum, non obstante. Clem. 1. de re judic.
- 340 Legitimationis in tempus institui potest filius spurius.
- 341 Statutum conceptum in personas, vel in res non extenditur extra territorium.
- 342 Statutum ne ullus conducat vinum extra territorium, non comprehendit clericos.
- 343 Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores substitutiones purificarentur.
- 344 Legando testator in codicillis non videtur in dubio recessisse à priori voluntate posita in testamento.
- 345 Summarie testes solum ad capturam deferunt.
- 346 Torqueri debent testes varij ad eruendam veritatem.
- 347 Transactio facta super re non dubia, & lite certa, est ipso jure nulla.
- 348 Transactio facta super re certa præsumitur facta mala fide.
- 349 Alienari non possunt vassalli invitati, nec ad alium dominum transferri.
- 350 Subditi possunt resistere domino, ne alienet castrum ut subjiciantur alteri domino.
- 351 Domini terrarum multas molestias suis vassallis faciunt.
- 352 Vassallus Regis esse potius quis desiderat, quàm alterius.
- 353 Rex ubicumque terras vendere intendit, possunt vassalli libertatem suam emere.
- 354 Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio, ostenditur.
- 355 Partes duæ ex tribus vicinorum debent in pleno consilio universitatis intervenire.
- 356 Vicini vota sua collegialiter, & in unum convocati dare debent.
- 357 Privilegiis universitatis non potest major pars renunciare.
- 358 Pars minor pravalet favore libertatis consequenda.
- 359 Jus subjectionis respectu vassallorum pertinet ad vassallos tanquam ad singulos.
- 360 Jus vindicandi libertatem cuilibet ex civibus in solidum pertinet.
- 361 Dominij in jure non potest major pars minori præjudicare.

Absolutio à Confessario obrenta vigore Bullæ Cruciatæ an suffragetur in foro contentioso. Resp. negativè, & solum prodesse pro foro interiori, & conscientie quoad Deum: Pœnitentia enim, quæ imponitur à Confessario, tendit ad illum finem, nempe ut per eam pœnitens satisfaciatur Deo, & ipsi reconcilietur; pœna autem, quam subire deberet in foro externo propter scandalum, spectat ad vindictam publicam, & Reip.

Reip. satisfactionem. Ita Ledesma in 2. part. 4. sentent. q. 16. art. 1. in fine, Covarruvias in cap. Alma mater p. 1. §. 11. num. 16. Villalobos in sum. p. 1. tract. 27. clausul. 9. num. 24. Navar. consil. 47. de sent. excom. Gutier. canon. lib. 1. cap. 2. num. 10. & 15. Henriquez in sum. lib. 7. de Indulg. c. 13. num. 2. in fine, Ludovic. à Cruce in expos. Bullæ disp. 1. c. 4. dub. 3. num. 3. Trullench. etiam in expos. Bullæ Cruc. lib. 1. §. 1. c. 2. dub. 9. Unde simplici attestationi Confessarij asserenti absolvisse à censuris, non esse credendum in foro externo, dixerunt Emman. Roderic. in comment. ad Bullam Cruc. in addit. §. 9. num. 51. Navar. in man. c. 27. num. 47. Peña in direct. Inquisit. p. 2. ad Concil. comm. 25. Et addit cum Fr. Emman. Rodrig. Trullench. ubi sup. n. 3. satis esse Confessarium testari de absolutione, si concurrat testimonium duorum testium asserentium Pœnitentem esse absolutum: & post eundem Fr. Emman. Rodrig. docet Joan. Valer. de different. inter utrumque forum, verb. absolutio, differ. 5. n. 6. in uno casu prodelle talem absolutione pro foro exteriori, nimirum si pars læsa fuerit, & jam ei satisfactum est realiter, & cum effectu, vel cum ea concordaverit, & videtur sequi Trullench. d. dub. 9. n. 4. Sed quia Auctores non bene inter se stant, alij contrarium tenentes, alij intelligentes modò excommunicatio sit occulta, alij verò distinguentes inter excommunicationem ab homine, & à jure, ideò securius esse existimo absolute respondere ut in principio.

3 Absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta an suffragetur ad effectum validitatis impetrationis beneficii Ecclesiastici? Resp. illam suffragari, secundum Calder. 1. cons. 2. de testib. quem semper Rota sequuta est, ut apud Crescent. dec. 14. de probat. & in terminis Sanctæ Cruciatæ Astorcen. Archidiaconatus, 17. Junij, & 23. Novembris 1593. coram felicis record. Clemente VIII. & det. 573. p. 3. divers. Quodque nec adversari videtur opinioni, quam Gutier. canon. lib. 1. c. 2. n. 10. & 15. verissimam appellat, quoniam cum beneficium Ecclesiasticum tanquam Christi patrimonium: quid spirituale censeatur, & absolutus in vim Cruciatæ sit verè apud Deum ab omnibus censuris etiam in Bulla Cœnæ Domini contentis absolutus, consequenter etiam erit capax beneficii, & absolutio vigore dictæ Cruciatæ pro impetratione gratiæ opitulabatur, quod & signanter admittit Navar. cons. 47. num. 3. de sent. excom. secundum Venetam impress. & censuit Rota in Oxomen. Canonatus, 2. Martij. 1622. coram bona memor. Merlino.

4 Accipiens rem certo pretio vendendam, si pluris sua industria, & diligentia vendat, an possit illud plus sibi retinere? Resp. affirmativè, quia nullam injustitiam committit præstando domino vel quod ipse taxavit, vel quod communiter justum erat, vel id quod alter non ita industrius venderet; industria enim propria justum titulum hac in specie tribuit, dummodò pro ea, & suo labore aliud non capiat stipendium, quia tunc ejus ratione aliud lucrum non poterit accipere, vel modò non promiserit gratis venditum, vel domino redditurum quicquid propter rem illam accipiat. Ita Navar. in man. c. 23. n. 97. & 98. Emman. Sà verb. vindictio, num. 1. Less. de justit. lib. 2. c. 21. dub. 19. num. 138. cum seqq. Filliuc. in qq. moral. tract. 35. c. 6. ex n. 144. Villal. in sum. p. 2. tract. 21. diff. 17. Bonacin. de restit. disp. 1. quest. 2. dub. 6. num. 16. cum seqq. Egd. Trullench. in expos. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 20. dub. 3. num. 5. & dub. 17. num. 3.

5 Accipiens aliquid ob turpem, & injustam causam, an illud reddere teneatur, & alter actionem, id est conditionem adversus eum habeat? Resp. quod licet ante operis pactionem nec promissor, nec promissarius teneantur pacta rerum turpium servare, nec paciscen-

Barbosa Vol. decif. Pars II.

tes cogi possunt ad standum promissis, l. 3. cum legibus sequentibus, l. si ab turpem, §. fin. ff. de codicill. ob turpem, l. fin. in princ. ff. de codicill. sine causa, l. 1. & 3. C. de condicill. ob turpem, l. Hisp. 47. juncta gloss. 1. in fine, tit. 14. p. 5. Navar. de datis, & promissis §. 32. n. 48. cum sequent. Covarruvias in reg. peccatum, p. 2. §. 2. n. 6. Nihilominus tamen patrato opere malo promissor obligatur adimplere promissum, & possessor ob causam turpem restituere non tenetur, quia turpitudine communis est tam accipientis quàm dantis, & in pari causa pro possessore judicatur: tum etiam quia petendo, & accipiendo non peccat, cum ad peccatum non se obliget, nec approbet malum. Ita Valer. Reginald. in praxi rerum fori pœnit. lib. 10. n. 185. Less. de justit. lib. 2. c. 18. dub. 3. à n. 18. Filliuc. in qq. moral. tract. 31. c. 9. q. 7. num. 226. & sequent. Molin. de justit. tract. 2. disp. 74. concl. 2. Villalobos in sum. tom. 2. tract. 20. diff. 3. n. 10. Luis. Turrian. disp. 14. dub. 4. num. 10. Bonacin. de restit. disp. 1. q. 1. punct. 3. num. 2. Trullench. in expos. Decalogi, lib. 7. c. 17. dub. 2. per tot.

Adæquatio, quæ resultat ex concessione ad instar, 6 an extendatur ad irregularia, & extraordinaria? Resp. negativè, ex Butr. cons. 19. num. 9. vers. item quacumque verba generalia, Socin. in l. 1. num. 3. in fine ff. de legat. 1. & ibi Jason num. 21. vers. primò limita. Ripa n. 8. vers. item intellige, Crot. num. 10. & Patil. num. 24. in fine, Natt. cons. 4. num. 6. lib. 1. Fulv. Pacian. de probat. cap. 27. num. 28. Rota decif. 55. num. 14. part. 2. divers. & decif. 214. num. 1. p. 2. recent. Nec extendi ad casum, in quo non datur puritas terminorum. Butr. cons. 29. num. 10. vers. item adæquatio, ubi tenet quod 7 Abbas æquiparatus Episcopo intelligitur consequi ea privilegia Episcopalia, quorum est capax, & sibi sunt proportionabilia, & sic non habebit quæ pertinent ad Ordinem Episcopalem. Sequuntur Jas. in l. 1. num. 21. vers. primò, ff. de legat. 1. & Rip. num. 8. & 10. Crot. sub num. 6. vers. quinta conclusio, col. 3. Fulv. Pacian. dict. c. 2. num. 31.

8 Edificium in alieno solo Ecclesiæ pecuniis constructum an solo cedat? Resp. solo non cedere, sed solum ædificio, & sic utrumque apud Ecclesiam manere, per gloss. verb. construxisse, in c. Apostolicos, 12. q. 2. Tiraq. de pia causa, privil. 121. Surd. cons. 333. n. 46. Marc. Anton. Genuent. in pract. Eccles. q. 31. n. 6. & q. 246. Card. Tusch pract. concl. lit. M. concl. 175. n. 7. Giurba in consuet. Messanen. p. 1. c. 15. gloss. 13. num. 10. Steph. Gratian discept. forens. tom. 5. c. 955. n. 55. n. 18. & 19.

9 Æquiparatio ad instar an solum comprehendat præsentia? Resp. comprehendere, & non futura, quæ postea nascuntur, & superveniunt, per Bald. in l. omnia, n. 3. vers. quarit, C. de Episcop. & Cleric. Abb. in c. ult. n. 5. ne clerici vel mon. Mandol. de privil. ad instar, q. 9. & gloss. 14. Suar. de legib. lib. 8. c. 15. num. 3.

10 Agere incipiens via ordinaria, an possit reverti ad executivam? Resp. negativè, eo quod renunciasse videatur viæ executivæ, cū cœpit agere via ordinaria, argum. l. mulier 21. §. fin. ff. quod metus causa, ibi: Ut quam viam elegero, hæc mihi pateat, & c. l. quod in heredem, §. eligere, ff. de tribut. act. ibi: Cū sciat sibi regressum ad aliam non futurum, & c. l. si creditores hereditarij, ff. de separat. ibi: sed ei quod semel postulaverunt, stare debent, l. si quis iurjurandum 11. C. de rebus cred. ibi Satis enim absurdum est redire ad hoc, cui renunciandum putavit & c. l. fin. C. de codicill. ibi: Sciens se unius electione alterius sibi aditum præclusisse, & c. Et ideò hanc negativam partem sustinent Paul. de Castro cons. 78. lib. 1. Ludov. Rom. cons. 125. & 133. Rod. Xuar. in lepost rem. in decl. leg. Regni, quest. 10. quæ est finalis, Massa de forma Cameralis obligat. ad 3. p. q. 2. n. 4. Burg de Paz cons. 39. num. 7. Lancell. de attent. linc pendent. part. 2. cap. 4. limit.

D d

ult.

ult. num. 12. cum seqq. Avendan. l. 45. Tauri. gloss. 7. n. 8. Gregor. Lopez l. 19. gloss. fin. tit. 22. p. 3. Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 5. §. 11. num. 19. Gutierrez lib. 3. pract. q. 39. Aviles ad c. 10. Prætor. verb. executio, n. 2. Joseph. Sesse de inhib. c. 2. §. 3. num. 46. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 6. num. 192. Mastrill. dec. 157. Giurb. dec. 74. num. 1. Christoph. de Paz de tenuta, c. 22. num. 1. Monter. à Cueva Aragon. dec. 22. num. 5. Alvar. Valasc. conf. 102. Franc. Barry de success. testati, lib. 9. tit. 8. n. 9. Sigism. Scacc. de judic. c. 76. num. 9. Jacob. Cancer. var. resolut. p. 1. cap. 17. num. 42. & p. 2. cap. 3. n. 124. in ult. edit. Perez de Lara de vita hominis, cap. 27. num. 19. cum seqq.

11 Hæc resolutio limitatur primò ne procedat ubi creditor, qui poterat agere via executiva contra debitorem, intentavit viam ordinariam cum protestatione quod possit redire ad viam executivam cum velit, quia hoc casu ad eam redire poterit, secundum Corbul. in tract. de emphyteusi, tit. de causis priv. ob non solum canon. q. 13. ante fin. Marian. conf. 11. n. 82. Gonzalez de Paz in pract. tom. 1. cap. 2. post. princ. Gutier. dict. q. 39. num. 6. & 7. ubi tenet quod si reus fuit contumax in primo iudicio, indubitanter absque alia protestatione posse creditorem intentare viam executivam, Joseph. Sesse dict. §. 3. num. 48. Jacob. Cancer. dict. p. 1. cap. 17. num. 44. cum seqq.

12 Limitatur secundò si creditori liceret variare ex una via ad aliam ex facultate sibi per debitorem concessa, vel si instrumento adsit facultas varia de uno iudicio ad aliud. Marant. disp. 6. num. 3. Jacob. Cancer. dict. p. 1. cap. 17. num. 45.

13 Limitatur tertio quando qui cœpit ordinariè egerè, vult redire ad viam executivam, refutis expensis, ut per Marant. de ordine judic. p. 6. tit. de instrumentor. ductione, num. 13. Rebuff. ad leges Gallie. tit. de literis obligator. art. 6. gloss. 3. à num. 3. Et hoc creditor qui prius via ordinaria egerat, desistit à lite, & petat se condemnari in expensis. Felician. de censib. lib. 2. c. 1. n. 34. Suar. de Paz in pract. tom. 1. p. 4. c. 2. num. 2. Azeved. l. 1. num. 153. tit. 21. lib. 4. Recop. Gutierrez dict. q. 39. n. 7. Cevall. commun. q. 815. num. 22. Christoph. de Paz de tenuta, cap. 22. n. 6. & 8. Joseph. Sesse d. §. 3. n. 49. Saltem quando in instrumento essent clausulæ positæ, per quas sit data facultas variandi iudicium de uno ad aliud. Jacob. Cancer. d. p. 1. c. 17. n. 48. Perez de Lara d. n. 27. num. 21. cum seqq.

14 Agnationis conservandæ præsumptio quando ex masculorum vocatione colligatur? Resp. colligi ex eorum vocatione repetitivè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus; cum enim sic testator disponit faciendo talem mentionem de masculis, exinde habetur ratio tacita & præsumpta suæ voluntatis illum voluisse providere suæ familiæ agnatæ, & bona sua conservare in linea masculina, & in sua agnatione continuata successione, l. 1. l. immunitatis, l. si viva matre, C. de bonis mat. l. 1. in fine, C. de bonis insert. c. 1. §. hoc notadū. de his qui feud. dare poss. c. 1. de success. fratru. & hered. Sic communis Doctorum resolutio, ex scribentibus tractatus, Cardin. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib. 6. tit. 15. num. 8. Simon de Prætis de interp. ultim. volunt. lib. 3. interp. 3. solut. 11. à num. 3. Gregor. Lopez l. 3. in gloss. Mejoras, vers. secundò conditor majoratum, col. 1. tit. 13. p. 6. Peregr. de fideicom. art. 25. num. 47. Alexand. Tientacinq. de substitut. p. 4. c. 7. num. 9. cum sequentibus, Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 25. cum sequentibus Mieres de major. p. 2. quest. 6. num. 5. Joan. Garc. de nobilit. in divisione operis, num. 13. Joan. de Castill. controvers. lib. 2. c. 4. num. 78. & 80. & tom. 5. cap. 92. à num. 2. & tom. 6. c. 129. per tot. Fufar. de substit. quest. 499. n. 5. & 15. & quest. 346. n. 13. Ex consulentibus Curt. sen.

conf. 40. num. 12. vers. tertio probatur. Ruin. conf. 179. num. 6. volum. 2. Pui pur. inter consilia Sylvani, conf. 53. num. 4. Paris. conf. 50. num. 9. & conf. 53. num. 26. lib. 3. & conf. 76. num. 2. & 3. lib. 1. Alban. conf. 87. num. 14. lib. 1. Rimin. jun. conf. 23. num. 92. lib. 1. & conf. 110. n. 13. volum. 2. Craver. conf. 113. num. 47. & latè conf. 57. Becc. conf. 136. num. 27. Galban. conf. 49. num. 16. vers. alterum, Raudens. conf. 358. num. 8. Decian. conf. 33. n. 88. lib. 1. Hieron. Gabr. conf. 16. num. 14. vol. 1. Menoch. conf. 205. n. 13. Honded conf. 70. num. 39. lib. 1. Surd. conf. 96. num. 29. vers. secundò quia Fufar. conf. 5. num. 11. & conf. 13. per tot. Ex Decisionariis Cavalcan. decis. 18. n. 3. p. 3. Thesaur. dec. 96. num. 17. & 28. Giurb. dec. 32. n. 14. Rota coram Seraph. decis. 1216. num. 6. & coram Gregor. XV. decis. 514. num. 9. & decis. 464. num. 17. & 18. & apud Farin decis. 282. num. 5. & 6. & decis. 344. n. 14. & decis. 359. n. 4. p. 2. recent.

Præcipue ubi testator adjecit rationem, ut bona conservarentur in agnatione, & familia, cum expresse appareat agnationis favore testari voluisse, ut cum Decio, Curt. Cror. Paris. Simon. de Prætis, & Menoch. resolvit Fufar. d. q. 499. num. 1. & conf. 19. n. 8. & n. 32. Et tanto magis si testator rejecit Presbyteros, Religiosos, Monasteria, seu Universitatem, quia intelligitur id fecisse propter agnationem, & amentiam liberorum præsumptam. Ita Fulgos. conf. 46. col. 1. Alex. conf. 100. num. 11. lib. 4. & conf. 5. eod. lib. Cephal. conf. 514. n. 15. Menoch. conf. 95. num. 98. & conf. 328. n. 75. & conf. 379. & conf. 1117. n. 27. & de præsumpt. lib. 4. præf. 69. num. 10. Cassanate conf. 20. num. 37. Ramon. conf. 15. num. 18. Alexand. Trentacinq. de substit. p. 4. c. 7. n. 70. vers. hac conclusio, Intrig. eodem tract. cent. 3. quest. 56. num. 17. & quest. 79. num. 12. Rustic. in l. cum avus, lib. 4. c. 2. num. 21. & à num. 33. Molin. de primog. lib. 1. c. 13. n. 92. cum seqq. Fufar. de substit. q. 441. n. 48. & q. 499. n. 26. ibi: Nonus casus est quando exclusi sunt clerici, & Religionem ingressi, quia hoc casu diceretur habita ratio agnationis, &c.

Si verò in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina tunc ex vocatione masculorum non ita præsumeretur animus conservandæ agnationis, cum talis dispositio reducatur ad nudam masculinitatem. Ita Gregor. Lopez l. 3. gloss. magna, q. 19. tit. 13. p. 6. Cephal. consil. 600. n. 35. lib. 4. Craver. conf. 250. n. 2. & conf. 106. Surd. conf. 342. n. 13. & conf. 475. n. 16. 19. & 20. Padil. in l. cum acutissimi, num. 22. C. de fideicom. Alvarad. de conjecturata mente def. lib. 1. 3. c. §. 4. Molin. de primog. lib. 1. c. 5. num. 29. in fine, & num. 50. Mieres de major. p. 2. quest. 6. num. 65. Petra de fideicommiss. quest. 9. num. 195. Fræt. d. interp. 3. dub. 1. sol. 11. num. 71. vers. primò declaratur, Salaz. de usu, & consuet. c. 12. num. 64. vers. quod si queras, Joan. Garc. de nobil. in divis. num. 33. Gutier. conf. 13. n. 23. Castill. d. lib. 2. cap. 4. n. 178. Giub. decis. 32. num. 15. & 20. Melch. Phœb. Lusitan. decis. 44. num. 10. tom. 1.

Verum cum possit respectus agnationis haberi quoad aliquas personas, vel casus, & non quoad omnes, juxta doctrinam Surd. dec. 239. n. 10. in fine, idè quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, tunc & quando masculi durant, & succedunt, intentum conservandæ agnationis non cessat, ut in terminis resolvunt Bald. conf. 40. n. 1. vers. præterea testator, lib. 3. Paul. Castrenf. conf. 421. n. 2. vers. tertio dicit, lib. 1. qui hanc opinionem communem asserit. Gozad. conf. 45. num. 16. vers. non obstat. Rub. conf. 35. n. 4. in fine, cum seqq. Alciat. resp. 15. n. 6. lib. 2. Roland. à Valle consil. 82. num. ult. lib. 3. Card. Mantic. de conject. lib. 8. tit. 18. num. 17. Tiber. Decian. resp. 127. num. 25. lib. 3. Cavalcan. decision. 18. num. 3. part. 3. Cephal. consil. 251. num. 16. & num. 46. cum

- cum seqq. & cons. 252. n. 22. Hieron. Gabr. consil. 116. ex n. 13. lib. 2. Gerar. Mazol. cons. 6. n. 9. Surd. decis. 66. n. 21. vers. quando vero, & cons. 316. lib. 3. Mieres de major. p. 2. q. 6. n. 56. vers. ista autem sententia, Pereg. de fideicom. art. 25. n. 26. Quicquid dicat Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 50.*
- 18 Alapa an reputetur gravissima injuria? Resp. affirmative, ex Azon. in sum. C. de injur. n. 23. Gregor. Lopez l. 20. gloss. 4. tit. 9. p. 7. Azeved. in rub. tit. 10. n. 23. lib. 8. Recopill. Bobadil. in politica, lib. 2. c. 14. num. 45. Valenzuel. tom. 2. cons. 142. à n. 55. Plin. lib. 3. epist. Paul. Emil. in vita Ludovici XI. ibi: Non tenuit iram Dux Lotharingia, potiunda cupiditate flagrans, atrox convicium homini fecit, ac alapa os percussit, eam velut summam ignominiam militaris vir intimum pectus immortalis memoria tacitus demisit.
- 19 Alienare sua bona immobilia ut possit Respublic. minor, & Ecclesia, ex causa necessitatis ad solvendum æs alienum, quæ requirantur? Respond. necesse esse ut debitum sit certum, & creditores ita instent, ut Ecclesia, seu minor evitare minimè possit, quin omnino solvat, l. ob æs alienum, Cod. de præd. minor. Roland. cons. 33. num. 1. & 2. lib. 1. Decian. cons. 403. num. 1. & 17. vol. 2. ubi latè probat quod creditor debet urgere, & instanter petere crediti solutionem, Gutierrez de tutel. part. 2. cap. 5. num. 75. Montan. eodem tract. c. 33. à n. 19. ubi addit quod non sufficit quod in iustamento affertur creditorem urgere, sed quod debet in actis, & re ipsa constare, Simoncel. de decretis, lib. 1. tit. 1. num. 35. cum seqq. ubi n. 38. tenet necesse esse quod æs alienum de præsentis imminet, & urgeat, nec sufficit quod de futuro speretur, Cardin. Mantica. de tacitis, & ambig. convent. lib. 4. tit. 6. num. 6. Menoch. de arbitr. casu 172. n. 13. Mastrill. Sicil. decis. 121. n. 2. Et in hoc casu vendi debent bona minus damnosa, & minus utilia, l. magis puto, §. non passim, & §. in primis ff. de rebus cor. Roland. d. cons. 33. n. 7. Cavalcant. de tutor. & curat. num. 129. Montan. d. cap. 33. num. 13. Menoch. d. casu 172. n. 13. & 14. Simoncel. d. tit. 1. num. 49. Card. Mantica. d. tit. 6. num. 11. & 12.
- 20 Alimenta, litisque expensas recipiens an teneatur si succumbat ea restituere, aut si vicerit, compensare? Respond. non teneri, prout reprobat Covar. resolvunt Vincent. de Franchis decis. 114. num. 1. & 2. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 124. Marescot. var. resol. libro 2. c. 83. num. 26. Alvar. Valasc. cons. 1. num. 7. Aloyf. Ricc. decis. 251. à num. 19. part. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 18. part. 4. num. 79. & tom. 2. claus. 6. gloss. 2. part. 4. num. 54. Beltramin. ad Greg. XV. dec. 189. n. 7. vers. secundum est autem. Itaut taliter recipiens de restituendo nequaquam cavere debeat. Sic contra Cov. pract. cap. 6. num. 7. tenent Surd. d. tit. 1. quest. 125. Pyrrh. Maur. de fidejuss. p. 1. sect. 3. cap. 8. num. 2. vers. contrarium tamen.
- 22 Alimenta ut quis præstare, vel recipere teneatur, an proprietas bonorum sit potius consideranda, quam ipsorum redditus? Resp. ad redditus tantum attendendum esse, quia non debet attendi proprietas, ut ex ejus pretio quis pauper consideretur, vel dives: sed ex redditu an sufficiens, vel insufficiens ad necessaria vitæ comparanda sit. Ita per. si qui bonis 6. de cess. bonor. resolvunt Rot. Bonon. decis. 25. num. 65. Cæsar. Barz. decis. 69. num. 46. Cephal. cons. 498. num. 24. Tiber. Decian. cōf. 70. n. 16. lib. 2. Menoch. cons. 7. n. 18. & consil. 87. n. 66. & cons. 633. n. 13. Nicol. Reusner. decis. 2. num. 57. lib. 2. Marius Giurba in consuet. Messanen. c. 8. gloss. 13. n. 32. Aldobran. cons. 28. num. 26. Rot. dec. 224. n. 5. part. 2. recent. & coram Duran. in Romana alimentorum, 21. Junij 1627.
- 23 Alimentis an filius patri, & pater filio dare adstringatur, si ex officio, vel artificio quod habet ea petens, decenter vivere possit? Resp. negativè, per gloss. verb. ut operi, in l. si quis à liberis, §. sed si filius ff. de liberis agnos. ubi Corduba de Lara num. 123. cum seqq. Cæsar de Grassis decis. 161. nu. 8. sub tit. de success. ab intest. Carpan. ad statuta Mediolanen. stat. 312. n. 6. & stat. 313. n. 50. p. 1. Afcan. de patria potest. cap. 6. effectu 17. n. 31. Phil. Paschal. de Viribus patrie potest. p. 2. cap. 3. n. 34. Fab. Turret. cons. 85. num. 14. lib. 1. Tiber. Decian. cons. 111. n. 6. & cons. 29. n. 5. lib. 3. Menoch. consil. 321. num. 26. Sim. de Prætis consil. 9. num. 19. & disponitur expressè in l. Hisp. 6. tit. 19. part. 4.
- Alimentorum loco si pater filio spurio fundum donavit inter vivos, vel in testamento legavit, an talis fundus sic donatus, aut legatus transmittatur ad hæredes ipsius filij? Resp. negativè cum Baldo Novel. de dote. part. 6. privil. 56. col. 2. Roland. consil. 74. à num. 51. lib. 1. Anton. Gabr. commun. lib. 6. de aliment. conclus. 1. num. 28. Menoch. consil. 60. num. 29. lib. 1. & de arbitr. libro 2. casu 169. num. 10. Corduba de Lara in l. si quis à liberis §. idem rescripsit, numero 71. ff. de liber. agnos. Matiens. l. 8. gloss. 3. n. 1. tit. 8. libro 5. Recopil. D. Barbof. in l. 1. p. 4. n. 72. ff. soluto matrim. Quicquid contrarium teneant Roderit. Xuar. in l. 1. tit. 6. lib. 3. fori, ubi agit de success. bonor. n. 24. Covarruvias de sponsal. p. 2. c. 8. §. 6. num. 51. in sine. Avendan. l. 10. Tauri gloss. 3. num. 3. Intellege, nisi pater dotem dederit spurio cum pacto quod transfret donatio ad filios. Alexand. Trentacinq. var. resol. libro 1. tit. de nohis, & spur. resol. 2. n. 34. 35. & 39. Vel nisi alimenta fuerint taxata secundum taxationem, de qua in l. hereditatum, ff. ad leg. falcid. & non excefferint valorem alimentorum, quæ deberent in singulos annos præstari. Vincent. de Franchis dec. 183. num. 17. Corduba de Lara in d. §. idem rescripsit, numero 32. Perez de Lara de vita hominis, cap. 5. num. 14. ubi addit in excessu alimentorum non transmitti, D. Barbof. in d. l. 1. part. 4. num. 74.
- Alimenta an sint præstanda illis, qui possunt militare, aut alio modo victum sibi parare? Resp. affirmative, quia hæc potentia non excusat à debito alimentorum proveniente à jure naturali propter fragilitatem humanæ potentiæ, quæ variatur ex tempore; sed solum attenditur, an ille cui debentur alimenta tot habeat redditus, ex quibus vivere possit, ut per Rot. decis. 224. n. 5. p. 2. recent. & coram Duran. decis. 95. num. 1.
- Bona extra territorium existentia in quibus casibus comprehendat lex vel statutum? Resp. comprehendere in sequentibus.
- Primo quando omnes contrahentes sunt subditi unius Principis, & intra ejus territorium existunt, Bart. in l. cunctos populos, numero 32. Codice de sum. Trinit. ubi Jas. numero 20. Signorol. cons. 166. n. 7.
- Secundo quando statutum vult habilitare, vel inhabilitare subditum, quod casu comprehendit bona extra territorium existentia, Bart. d. n. 32. Socin. cons. 36. n. 4. vol. 1. Non enim deficit potestas in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant, Tiraq. de primog. q. 46. n. 24. & ad leges connub. gloss. 8. n. 219. vers. prætereā potestas statuendi, Surd. cons. 533. n. 12. & cons. 535. n. 18. Valasc. cons. 181. n. 8. D. Barb. in l. exigere dotem, n. 103. ff. de judic. Christ. de Paz de tenuta. c. 65. n. 16. vers. ex prædictis, quia inhabilitas, quæ personam respicit, eam afficit quocumque vadat, Alderan. Mascard. de statut. concl. 6. n. 121. vers. non est etiam in consideratione.
- Tertio, quando lex est prohibitiva in personam, quia tunc comprehendit bona, quamvis sint extra territorium stantientis, Bart. in d. l. cunctos populos, n. 32. Surd. cons. 535. num. 17. & cons. 533. n. 10. D. Barbof. in d. l. exigere dotem, num. 163.
- Quarto, quando foundationes majoratum factæ sunt

316 Vota decisiva, & consult. Canonica.

- sunt in aliquo Regno, quia secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant, *l. si non speciale, C. de testam. l. 1. C. quemadmodum testam. aper.* Bart. in *d. l. cunctos populos*, num. ubi Alber. n. 26. & Jafon. num. 44. Signorol. d. conf. 166. n. 2. Alexand. conf. 44. n. 5. & 6. lib. 5. Christoph. de Paz d. c. 65. n. 30. cum seqq.
- 32 Quinto, quando dispositio loquitur de juribus universalibus, quia tunc comprehendit bona intra, & extra Regnum existentia, Signorol. d. conf. 166. n. 7. Alexand. conf. 44. n. 4. vol. 5. Barn. de statut. art. 8. n. 129. Honded. conf. 11. n. 29. & 30. vol. 1. Surd. d. conf. 553. n. 11. Cephal. conf. 309. n. 25. & seq. lib. 3. Carol. Bardel. conf. 56. n. 11. Thom. Minad. conf. 12. n. 13. & 14. Christoph. de Paz d. c. 65. n. 16.
- 33 Sexto, quando statutum est favorabile, quia extenditur ad bona aliarum provinciarum. Bart. ubi supra, n. 32. Hieronym. Gab. conf. 14. n. 13. volum. 1. Cravet. conf. 118. n. 9. Thesaur. Pedem. decis. 37. num. 6. Cephal. conf. 30. n. 24. Bardel. d. conf. 56. n. 12. Surd. conf. 553. n. 9. & 10.
- 34 Bovem intrantem in suum fundum an possit dominus retinere pro damno, si ignoret cujus sit, donec damnum ei solvatur? Resp. posse, per *l. Quintus* 39. cum seq. ff. ad leg. Aquil. Chassan. in consuet. Burgund. rub. 1. §. 6. en mensagage, n. 1. & 11. Arcin. de retent. n. 8. Menoch. remed. 9. recap. 273. Caroc. de locato, p. 4. rub. de retent pro noxa fol. mibi 228. Joan. Garc. de expens. c. 4. n. 28. Surd. de aliment. tit. 8. privil. 62. Stephan. Grat. discept. ferens. c. 80. n. 2. nisi de consuetudine servetur contrarium, Pichard. ad §. caterum. n. 30. Instit. ad leg. Aquil.
- 35 Bovem retinere an possit dominus pro alimentis præstitis, donec de eis sit illi satisfactum? Resp. posse, per *l. in summa*, & ibi Salicet. C. de pignorib. l. interdum, cum l. seq. ff. qui potiores in pign. hab. Surd. d. privileg. 62. num. 3. & 13. & tit. 1. quest. 76. n. 10. ubi addit, quod ratione alimentorum competit ipsi tacita hypotheca,
- 36 Caroc. d. tit. de retent. pro noxa, num. 1. Pichard. in dict. §. caterum, num. 13. Et expensas factas in alendo bove, vel equo potest repetere qui eas sustinuit, absque probatione, quia non ex vento se aluit bos: ita Nat. conf. 147. n. 32. Mascard. de probat. concl. 715. n. 4. Surd. d. privil. 62. n. 13. Steph. Grat. d. c. 80. n. 12. ubi tenet quod statum ejus a tertioni.
- 37 Cambij litteras recipiens, & legens an videatur eas acceptare, & se obligare ad solutionem? Resp. affirmative, nisi contrarium protestatus sit, Paris. conf. 5. n. 206. lib. 4. Gam. decis. 338. n. 4. & 5. & ibi Flores de Mena in addit. vers. tertio, Menoch. de presumpt. lib. 3. præf. 65. n. 1. & lib. 6. præf. 99. n. 25. Fulv. Pacian. de probat. lib. 1. c. 29. Rot. Genuens. dec. 133. n. 2. Sigism. Scacc. de commerc. & camb. §. 2. gloss. 5. q. 11. n. 336. Vide infra in d. verb. litt. N.
- 38 Castrum si alicui nobili concedatur cum territorio, an ille nobilis habeat territorium postea auctum? Resp. affirmative per Imol. in l. damni infecti, §. si is qui, ff. de damno infect. n. 16. vers. & prædicta etiam faciunt, & ibi Roman. n. 7. Menoch. conf. 201. n. 147. lib. 3. Anel. Amat. conf. 39. n. 12.
- 39 Catholici titulo à quo tempore Castellæ Reges utantur? Resp. eo uti non solum à temporibus Ferdinandi, & Elisabethæ, quibus hunc titulum Alexander VI. Summus Pont. ob Mauros demum ab Hispania expulsos merito renovavit, sed à tempore Recaredi Gothorum Regis, qui in Concilio Nationali Tolitano ita appellatus fuit, eo quod primus Fidem Catholicam inviolabiliter custodivit, & totam Hispaniam ab Artiana hæresi liberavit. Ita Archiepiscop. Toletan. lib. 2. c. 5. & lib. 4. c. 5. Luc. Tuden. in Alphonso I.
- era 776. Historia generalis Hispaniæ p. 3. c. 4. Vasa in chron. Hispan. tom. 1. anno 1589. & ann. 737 Ambros. Morales histor. Hisp. p. 3. lib. 13. c. 12. Raphaël Volaterran. lib. 2. c. Sarracenorum initium belli, ad fin. Zurita in annalibus Aragon. p. 3. lib. 2. c. 40. Mariana de rebus Hispania, lib. 7. c. 4. & lib. 26. c. 12. in fine, Gualter. in chronolog. seculo 8. pag. 567. Camil. Borrel. de præstantia Regis Catholici cap. 41. ex n. 48. & cap. 42. per tot. Malder. in monarchia Hisp. cap. 12. Sim. Maiol. in diebus canicular. tom. 4. colloq. 5. pag. mibi 62. Valdes de dignitate Regum, Regnorumque Hispania, cap. 13. Fr. Roderic, de Yepes in genealogia Regum Hispania, in Alphonso I. Valenzuel. in monit. contra Venetos, p. 7. num. 106. Gregor. Lopez Madera in tractat. de las excelencias de la Monarchia y Reynos de España, cap. 1. & fin. pag. 82. Salazar de Mendoya de origine dignitatis Hisp. lib. 1. c. 6. pag. 7. Joan. de Solorzano d. Indiarum jure, lib. 2. c. 25. n. 27. Fr. Joan. de Ponte in convent. utriusque Monarchia, in epist. ad Regnum, & lib. 1. c. 3. pag. 14. Petr. Aznar. in tr. de Maurorum expuls. p. 2. c. 25. & 26.
- Causa justa in quibus casibus non præsumatur in 40 Principe? Resp. non præsumi quando facit contra jus gentium, ex Fulgós. conf. 61. col. 2. Felin. & Decian. in c. que in Ecclesiarum, n. 37. de constit. ubi. Beron. 144. latè Socin. conf. 120. col. 9. vol. 3. Jas. in l. si testamentum, C. de testam. Cravet. de antiquit. tempor. temp. 1. num. 7. cum seqq. Hippo. Riminald. conf. 18. num. 108. Petra de potest. Princip. c. 32. q. 8. num. 4. fol. 603. Vel quando disponit velo levato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte, cui præjudicatur. Cravet. conf. 241. col. 16. vers. tertio respondeo, vol. 2. Petra d. c. 32. causa 2. n. 50. fol. 610. Vel quando subditi scandalizantur, Felin. in c. ad audientiam, col. 2. de presumpt. Petra d. c. 32. q. 8. num. 34.
- Causa quando dicatur instructa? Resp. instructam 41 dici quando est in calculo ferendæ sententiæ, idest postquam coram iudice à quo est productus processus primæ instantiæ, & in statu in quo potest ferri sententia, ut per Marches. de commission. p. 2. de commissione advocat. n. 105. cum seqq. pag. 285. ubi quod intelligitur post conclusum in causa, Cresc. dec. 113. alias 1. de judic. latè Theodos. de Rubeis in singularib. Rotæ, tom. 2. p. 4. claus. 305. Rot. dec. 779. n. 8. p. 1. divers.
- Causa ad effectum ut intret clausul. Dummodo causa 42 non sit instructa, de quo tempore debeat esse instructa? Resp. debere esse instructam de tempore avocationis, & non sufficere esse instructam de tempore inhibitionis, per Achil. dec. 5. de rescript. & Theodos. de Rubeis d. claus. 305. n. 4. & 13. cum seqq.
- Citatio pro singulis horis, & diebus an sit valida? 43 Resp. tanquam incertam nullius esse momenti, per Bald. conf. 168. vers. item nullo modo, col. 1. Gregor. XV. dec. 71. n. 3. ubi Beltram. n. 9.
- Citatio illorum, quorum interest, aut interesse potest, 44 quod facultas Regia ad validitatem majoriæ non expediatur, an sit necessaria? Resp. necessariam non esse, ut per citatos ab Addit. Molinæ de primog. lib. 3. cap. 3. n. 22. & 23. ex eo quod facultatis hujusmodi expeditio actus facultativus est, atque extrajudicialis, valens expediri etiam sine citatione. Anton. Gabr. Comment. tit. de citat. concl. 1. n. 424. Menoch. conf. 20. n. 38. & conf. 1140. n. 31. Rovit. ad pragmat. Neapol. pragmat. 8. de possess. non turb. n. 18. & 19. Fusar. de substit. q. 408. num. 134. Cyriac. tom. 2. controuv. 208. num. 41. Nisi dispositio Principis feratur ad hoc ut exterius de familia succedat, seu alienigenæ bona conferantur, quia cum tunc non tantum mutatio voluntatis sequatur, sed subversio, existimo necessariam esse citationem, & in his terminis intelligendum esse reputo eundem Molin. d. c. 3. ex num. 21. Burg. de Paz in proem legum Tauri,

Tauri, num. 324. *Fufar. d. quest. 408. num. 133. Castill. controvers. lib. 3. cap. 28. num. 13. Perez de Lara de vita hominis, cap. 8. num. 6.*

45 Citatio consanguineorum an requiratur ad alienanda bona majoratus, & ad census super illis imponendos cum Regia facultate? Resp. non requiri, ad nor. per *Marescor. var. resol. lib. 3. c. 10. n. 135. Tapiam in decisionibus supremi Concilij Italiae, decis. 20. n. 26. cum seqq. Ponte conf. 152. num. 5. cum seq. & conf. 154. n. 8. vol. 2. Add. ad Molin. de primog. lib. 3. c. 3. sub num. 22. & 23. vers. dubium erit, pag. 210.*

46 Citatio partis an requiratur in impetratione privilegij? Resp. non requiri, per *Anton. Gabr. commun. l. 2. tit. de citat. concl. 1. n. 424. cum seq. Surd. conf. 1. n. 97. Steph. Gratian. discept. forens. tom. 3. cap. 458. num. 28. Rovit. ad pragmat. Neapol. pragmat. 4. de posses. non turb. n. 18. & 19. Maur. alleg. 16. num. 20. p. 2. Menoch. conf. 1140. num. 31. vol. 1.*

47 Clerici, & Ecclesiasticae personae an vi coactiva, seu potius directiva teneantur ad observantiam legum saecularium, & statutorum politicorum, quae in bonum commune, & publicam omnium utilitatem diriguntur, & non contrariantur immunitate Ecclesiasticae? Resp. non teneri vi coactiva, sed directiva, id est non ratione legis Civilis, & quatenus lata est per saecularem potestatem, sed ex vi rationis naturalis, super qua fundatur, quae ligat omnes ut observent quod justum est, & rationabile. Ita Canonistae in *cap. Ecclesia S. Mariae, de constit. & in c. 1. de novi oper. nunciat. Legistae in l. cunctos populos. C. de sacros. Eccles. Valq. 1. 2. disp. 176. c. 4. Suarez de leg. lib. 3. cap. 34. Layman. in Theolog. moral. lib. 1. tract. 4. de legib. c. 13. n. 1. & 4. Azor. instit. moral. p. 1. lib. 5. c. 12. q. 3. & parte 2. lib. 9. cap. 7. q. 8. & 9. Villalob. in summa, tom. 1. tract. 2. diff. 31. n. 1. Portel in dub. Regul. verb. lex, n. 2. Barthol. à S. Fausto in speculo Confess. disp. 6. q. 44. n. 3. Gutier. pract. lib. 4. q. 38. Parlador. differ. 9. §. 4. n. 7. Greg. Martinez in tom. 1. q. 69. art. 5. dub. 2. concl. 2. Fragoles lib. 2. disp. 4. num. 308. Fagundez de justit. lib. 5. cap. 37. n. 10. Marta de jurisd. p. 4. cent. 1. casu 2. n. 1. Bonacin. de leg. disp. 1. q. 1. punct. 6. num. 3. & 29. Ciarlin. controvers. forens. lib. 1. cap. 31. num. 11. Ant. Diana moral. resol. p. 1. tract. 1. resol. 7. & p. j. tract. 1. resol. 6. & p. 6. tract. 8. resol. 4. Machado en su perfecto Confessor y Cura de Almas, tom. 2. lib. 4. tract. 28. docum. 7. Mich. Ferro in questione moralib. parte 1. quest. 11. num. 10. & quest. 30. num. 7. Thom. Delbene in tractat. de Parlament. dub. 30. sect. 2. num. 2.*

48 Clerici & Ecclesiasticae personae an comprehendantur in edicto, decreto, seu proclamare de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo & taxato pretio, aut de non extrahendo frumentum, seu alia victualia; & in edictis quae fiunt per iudices saeculares tempore pestis, vel ejus suspicionis? Resp. consulendos esse, *Metienz. l. 1. gloss. 5. tit. 25. lib. 5. nova Recop. Hieron. Gabr. conf. 37. lib. 2. Menoch. conf. 800. lib. 8. ubi late quod clerici tenentur ad observantiam edicti Mediolanensis de non ferendo oryfam, & conf. 1000. lib. 10. Viv. decis. 18. n. 14. Menchaq. usufreq. cap. 5. lib. 1. Mex. in tract. taxa panis, concl. 5. Morla in emporio juris, tit. 9. de contrahenda impt. q. 10. ubi de clericis, qui emunt triticum, & postea revendunt, Felician. de Solis de censib. lib. 2. cap. 1. n. 4. Cevall. commun. contra communes, tom. 4. q. 869. n. 40. & in tract. de cognit. per viam violent. in proem. c. 4. Hieron. Leo decis. 20. Bobadil. in politica. lib. 2. cap. 18. n. 245. Cacheran. decis. 68. n. 5. cum seqq. ubi de collectis tempore pestis, Gutier. pract. lib. 4. q. 38. ubi late agit, an valeat dispositio l. 1. tit. 18. lib. 6. Recop. quae imponit poenas Praelatis, & clericis exgrahentibus moneram ex hoc Regno, optime, R. P. Fr. Barbosa Vot. decis. Pars II.*

Hieronym. Garcia in sum. morali, tr. 1. diff. 3. dub. 2. puncto 4. n. 38. ubi cum Diana tenet non comprehendendi.

Clericus praeveniens in capienda possessione haereditatis vacantis an fiat reus necessarius? Resp. affirmative, & ideo coram iudice Ecclesiastico remedium possessorium contra clericum intentandum ab eo qui illum ab huiusmodi possessione expellere vult, ut per *Anchar. in c. significasti, de foro comp. n. 24. vers. quarto quero, Zuchard. in l. fin. C. de edicto D. Adriani tol. n. 308. Menoch. remed. 4. adipisc. n. 435. & seqq. Achil. Personal. in tr. de adipiscenda possess. num. 90. Carol. de Grassis de effectib. clerical. effect. 1. n. 949. Babodil. in politica. lib. 2. c. 18. n. 157. & seqq. Marta de jurisd. p. 4. casu 37. n. 16. Argel. de legitimo contradict. q. 3. art. 6. num. 285.*

Clericis etiam in sacris Ordinibus constitutis, si pauperes sint, nec aliunde commodè vivere, se suosque decenter alere possint, ab negotiatio vel mercatura permittatur? Resp. permitti, per *cap. 1. ne clerici, vel mon. c. ultimo de vita & honest. cleric. cap. quamquam 4. de censib. lib. 6. Albert. Tror. de vero & perfecto clerico, c. 52. n. 5. Salzed. ad Bernard. in pract. cap. 55. litt. A. vers. necessitatis tamen causa, Farin. fragm. crim. litt. C. num. 163. & 169. Carol. de Grassis de effectib. cleric. effect. 6. n. 9. & a n. 24. Stephan. Gratian. discept. forens. c. 57. n. 27. & est dispositum in l. Hisp. 45. tit. 6. part. 1. Dummodò ob negotiationem à Divinis non subtrahantur, nec desistant Officiis, quibus debent incumbere, *Molin. de justit. disput. 342. n. 13. Carol. de Grassis d. effect. 6. n. 40. Isidor. Moscon. de majest. milit. Eccles. lib. 1. p. 2. cap. 2. verb. artificia autem. Illis etiam qui nullum etiam in congruum beneficium habent, aut quo vivere possint sufficienti carent patrimonio, in utroque indistinctè foro pro qualibet causa postulare in civilibus conceditur, c. 1. à contrario sensu, de postulando, ibi: Si stipendiis Ecclesiasticis sustentetur, Maur. de spol. cler. §. 7. num. 5. vers. eademque ratione, Farin. d. litt. C. num. 202. Alphons. Villag. in praxi Canon. lib. 9. titulo de advocat. concl. 6. post med. Joan. Malder. de virtut. Theolog. & justit. tract. 6. cap. 3. dub. 8. vers. secus dicendum, Carol. de Grassis effect. 21. n. 6. cum seqq. Gonzal. ad regul. 3. Cancell. gloss. 3. n. 28. cum seqq. Steph. Grat. discept. forens. cap. 57. ex n. 22. novissimè R. P. Hieronym. Garcia mei amicissimus in sum. morali, tr. 1. diff. 2. dub. 6. num. 4. pag. 112.**

Conditio & modus an, & in quo differant? Resp. conditionem tunc dici quando disponens vult aliquid adimpleri ante suam dispositionem, modum verò quando postea voluit quod adimpleatur; ubi enim conditio respicit executionem, quae est perfecta dispositione procedit, amittit naturam conditionis, cum jam non procedat, & si modus iudicatur, l. his verbis, C. quando dies leg. cedat, gloss. in l. 1. C. de donat. que sub modo, gloss. & Bart. in leg. 1. ff. de condit. & demonstr. Sarmient. select. lib. 2. c. 3. n. 4. & 5. Molin. de primog. lib. 1. c. 12. à n. 13. & c. 15. n. 28. alt. Molin. Theolog. de justit. disp. 206. & duabus seq. Card. Mantica. d. conject. ult. vol. lib. 10. tit. 5. n. 15. Mieres de major. p. 2. q. 4. illat. 8. n. 152. cum seqq. in novis. edit. Parlad. differ. 147. à n. 1. Pichar. in §. sub conditione 4. num. 9. & 10. Instit. de verb. oblig. Joseph. Sesse Arag. decis. 31. Castill. controvers. lib. 4. cap. 55. num. 25. & seqq. ubi num. 29. ait quod in dubio potius modus quam conditio praesumitur. Menoch. conf. 262. n. 7. & conf. 494. per tot. vol. 5. ubi n. 15. sic ait: Intelligimus etiam quod institutus sub conditione, non prius dicitur haeres quam impleta conditione; si negativa est conditio data, aut oblata cautione loco implementi: institutum verò sub modo affirmativo, vel negativo esse heredem etiam ante impletum modum, datamve cautionem, &c. Unde inter conditionem & modum differentia est, quia

modus non impedit acquisitionem ab initio fieri, licet deinde eo non impleto resolvatur, *l. liberatas, §. hac scriptura, ff. de manum. testam. Sarmient. d. lib. 2. c. 3. n. 1. 2. & 4. Menoch. de presumpt. lib. 4. pres. 175. num. 11. & conf. 131. n. 4. Parlat. d. differ. 147. n. 8. Seraphin. decis. 724. n. 10. adimpleri enim potest post dispositionem, & actum perfectum, *l. Mevia, ff. de man. testam. l. demonstratio, §. ultim. & l. quibus diebus, §. Terminus, ff. de condition. & demonstr.**

53 **Conditio verò impedit acquisitionem ab initio, cum adimpleri debeat antequam actus perficiatur, *l. filiosam, ff. de condit. & demonstr.***

Conditio mixta quando habeatur pro impleta?

Resp. tunc pro impleta haberi quoties non potest impleri per factum ejus, in cujus persona impleri debet, *l. si Titius 14. l. jure civili 24. l. in testamento 31. ff. de condition. & demonstr. l. qui concubinam, §. uxori, ff. de legat. 3. l. Mevia, in princip. ff. de ann. legat. Menchaq. illustr. lib. 3. cap. 9. n. 3. ibi n. 5. subdit rationem vulgarem, quod quando conditio nubendi pendet ex facto alterius, alteri per alterum non debet iniqua conditio inferri, quia forte ille, cui debet nubere, posset hoc facere malitiose, ut illa perderet hereditatem, nulla subsistente justa causa: idcirco lex vult quod tunc conditio habeatur pro impleta, *l. 1. c. de his que sub modo, ibi: Sed si per te non stat quominus voluntati testatoris pareas sed per eum, cui nubere jussa es, quominus id quod tibi relictum est, obtineas, non oberit. l. si post diem §. item si qua, ff. quando dies, l. cedat, l. testamento 31. ff. de condit. instit. quorum ju-**

54 **rium auctoritate resolvendum est mulierem, cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedere ac si illi nupisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, cum eo ipso conditio habeatur pro impleta, ut in specie tradit Socin. in *l. in testamento la 2. n. 2. & 7. ff. de condit. & demonstr. Guillelm. Benedict. in cap. Raynuius, verb. cuidam Petro tradiderunt num. 3. Sim. de Præ-***

55 **tis egregie hoc probans, de interpret. ultim. volunt. lib. 4. interpret. 1. dub. 12. num. 69. & interp. 2. dub. 1. num. 7. Joan. Bapt. Plot. inter consilia matrim. divers. conf. 87. num. 8. Menoch. de presumpt. lib. 4. pres. 183. n. 25. & consil. 146. num. 31. vers. secundus est casus, latè Galgan. de condit. & demonstr. part. 2. cap. 1. quest. 29. n. 7. & 8. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 20. alt. Molin. Theolog. de justit. tract. 2. disput. 206. versic. quando legatum, & disp. 613. num. 4. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 33. num. 8. & 20. Cardinal. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 18. n. 17. Idem resolvendum quando mulieri fuit injunctum præceptum nubendi cum Petro, & per Petrum stetit quominus contraheretur matrimonium, quia conditio habetur pro impleta, & mulier potest cum alio contrahere matrimonium, & consequitur legatum, seu hereditatem, ut per Socin. in *d. l. in testamento, la 2. n. 11. Plot. d. conf. 87. n. 18. Menoch. d. pres. 183. n. 28. Galgan. d. p. 1. c. 8. n. 20. & 21. Sanchez d. lib. 1. disp. 33. num. 18. vers. quartum dubium.***

56 **Conditio appositæ in fideicommissis, vel majoratibus ducendi consanguineam, an sit valida? Resp.** validam esse, & intelligendam accedente Pontificis dispensatione, cum Emman. Costa *select. lib. 1. c. 8. num. 14. Molin. de primog. lib. 2. cap. 13. n. 7. & in addit. ad finem, operis, cap. 13. num. 11. Mieres de major. p. 1. q. 50. num. 2. Sfort. Odd. consil. 52. per tot. Gutierr. canon. lib. 1. c. 22. n. 23. & consil. 18. n. 6. & 7. Fachinæ. controuv. lib. 3. cap. 36. ubi respondet ad text. in c. ultim. de condit. appos. latè Castill. controuv. lib. 3. capit. 7. num. 42. cum seqq. Perez de Lara de vita hominis, cap. 4. num. 33. qui, & præcipue Molin. Gutierr. & Castill. aiunt. valere conditionem, licet desideretur clausula *si Papa dispensaverit*; quia ea subintelligitur semper tacite appositæ tanquam necessaria, & sine qua consanguinei contrahere*

poterunt. Et hoc adeo verum est, ut procedat etiam si conditio sit expressè posita inter consanguineos in secundo gradu consanguinitatis, Sanchez de matrim. lib. 5. dis. 5. num. 19. cum seqq. Molin. de justit. tract. 2. disput. 613. per tot. Castill. d. lib. 3. c. 7. à num. 45. Et cui imponitur gravamen impetrandi dispensationem, tenetur illam petere, & sollicitare omni cura, & plenam diligentiam adhibere, quamvis difficile esset illam ob- 57 tinere, quia aliàs non excusaretur, Bald. consil. 393. num. 3. lib. 2. Paul. de Castro conf. 433. n. 2. lib. 1. Mieres de major. p. 4. quest. 4. n. 10. & 20. Gutierr. conf. 18. n. 9. Sanchez d. lib. 5. disp. 5. n. 12. Castill. d. lib. 3. cap. 7. num. 21. & 22.

Conditio, si nupserit Titio, an valeat, & reddat lega- 58 tum conditionale? Respond. valere per *l. 1. Cod. de instit. & substit. ibi, Cum avum maternum ea conditione filiam tuam heredem instituisse proponas, si Antilli filio nupisset, non prius eam heredem existere quam conditioni paruerit, aut filio Antilli recusante matrimonium, impedita fuerit, manifestum est. Cravet. consil. 1. num. 5. tom. 1. ibi: Aliud est quando relinquitur mulieri si nupserit tali, quia tunc invitatur mulier ad matrimonium, non illud impeditur, ideo si ille dignus sit, ipsi nubenda est, &c. Et paulò inferius, ibi: Imò conditio si nupserit Titio, nullum habet impedimentum matrimonij, cum statim possit nubere Titio, licet non alij, ideo data dignitate Titij, aut cessante ejus dignitate, tenetur mulier nubere Titio, si velit legatum, &c. Cardinal. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 1. tit. 18. num. 2. ibi, Unde si alicui legatum fuerit relictum sub conditione, si cum Lucilla nuptias contraxerit, debet parere conditioni, alioqui excluditur à legato si honestè potuerit tales nuptias contrahere, ut continetur in juribus supra citatis, &c. in *l. uter ex fratribus, ff. de condition. & demonstr. &c. Maresc. var. resolut. lib. 1. cap. 7. num. 9. ibi: Præterea est sciendum, quod licet conditio nubendi cum consensu alterius, de legato rejiciatur, ut dictum est, tamen secus est si fuerit dictum si matrimonium cum tali contraxerit; nam hæc conditio valet, & reddit legatum conditionale, quæ non impleta legatum non debetur, &c. Castanate conf. 1. n. 45. ibi: Secunda conditio sub qua Contessina gravatur, resultat ex illis verbis: Y en dicho tiempo Catharina Sierra en matrimonio colocada, quæ verba inducunt conditionem necessariò verificandam, ut fideicommissio locus esset, *l. cum ita legatur, l. Titio centum, §. 1. de condit. & demonstr. l. 2. Cod. de institut. cap. de illis, de sponsal. &c. & in confirmationem plures citat Doctores, & num. 47. ita ait: Unde nuptiis à Catharina nunquam contractis, substitutio prorsus expirat. Becc. consil. 39. numero 22. Menoch. consil. 243. num. 15. & 23. Quæ quidem conditio debet impleri intra triennium post pubertatem, ut post Bart. & Bald. resolvit Mantica. dict. lib. 12. tit. 18. num. 23. Et est intelligenda de primis nuptiis, ut tenet Bertachin. in suo repertor. part. 1. verbo conditio nubendi fol. 415. ibi, Conditio nubendi Titio intelligitur de primis nuptiis secundum Bald. in *l. 1. in fine, de institut. & substitut. unde expirat si primum matrimonium contrahitur cum alio licet secundum primo soluto contrahatur cum Titio, secundum Bald. ibidem. &c. Difficultas autem versatur quando conditio est ut teneatur ducere uxorem de tali familia, vel unam tantum personam requirere teneatur? Vide Marescor. var. lib. 1. c. 43. n. 1. Fontanel. de pactis nupt. claus. 6. gloss. 3. p. 4. n. 43.****

Concessio facta Hispano de bonis fisis in Italia an 59 regulari debeat secundum consuetudinem Italiæ? Respond. affirmative, per Bald. de pace Constantia. ad fin. verb. *si qua controversia in fine*, ubi dicit quod si feudum concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ, Gregor. Lopez leg. 24. gloss. 2. in fine, tit. 11. part. 4. ibi, Quod concessio

cessio facta Tusco Castri Alemanie, intelligitur secundum consuetudinem Alemanie, & si Alemanico in Tuscia, secundum consuetudinem Tusciae, ex quo inferas ad mercatorem alienigenam constituentem maiorem in Hispania de rebus Hispanie, ut circa omnia reguletur secundum consuetudinem Hispanie, &c. D. Barbof. in l. exigere dotem, num. 116. ff. de judic.

60 Conducens mulam, seu equum ad faciendum iter Tolerum, si iter faciat ad Hispalim, an teneatur de morte mulæ? Respond. teneri, per Doctores in *l. qui fundum, ff. de condict. furt. Felician. de societ. cap. 2. n. 41. Ripol. var. c. 12. de locato, n. 193. cum sequentib.* Nisi cum mula esset data famulis, quia tunc ad nihil, dolo excepto, conductor tenebitur; imputet enim sibi dominus mulæ, qui malum famulum elegit, & ita bonum est quod cum mula famulum accipiat, ut evitet omne periculum, *l. cum in plures 60. §. servum, ff. locati, l. nam & Servius 21. §. fin. ff. de negot. gest. Ripol. d. c. 12. n. 295. cum seqq. Trullench. in precepta Decalogi, lib. 7. c. 14. dub. 11. num. 3. in fine, quod limitat Sanch. in cons. moral. lib. 1. cap. 5. dub. 8. dum inopinatio offertur necessitas eundi in remotiorem locum, & ex eo nullum damnum domino provenit.*

61 Conductor qui præsentem pecunia domum conduxit, & superveniente pestis contagio illam deseruit expeditam ab omnibus mobilibus investis, & illatis, an possit mercedem, seu pensionem solutam repetere? Resp. affirmative cum Mich. Reinoso in suis observat. juris, observat. 35. num. 14. ubi num. 12. intelligit, licet non probaretur clavium traditio, nec de illa constaret, vel de deposito illarum in iudicio, aut in manu partis, quia propter temporis turbulentiam nemo penitus erat qui domum conducere volet, & si domini adiunxerunt nullum damnum patiebantur.

62 Confessio sine dependentia qualitatis illi adjacentis an possit admitti? Resp. posse, per text. in *l. Publica Mevia, §. fin. ff. de positi, ubi ex epistola scribentis, se tenere depositum, seque creditorem esse in tot, clarè probare depositum, sed non creditum, ubi gloss. fin. & ibi Bald. & Jason in l. non solum, §. morte, sub n. 26. vers. hinc inferitur, ff. de novi oper. nunciat. Mathesil. singul. 70. Probatur etiam ex l. exemplo, Cod. de probat. ubi habetur perniciosum esse ut credatur illi scripturæ, qua unusquisque sibi annotatione propria creditorem constituit, & ex text. in l. inter chartulas. C. de conven. fisc. debit. lib. 10. Rot. dec. 751. n. 1. & 6. & dec. 781. n. 10. & dec. 813. n. 1. & 6. part. 1. divers.*

63 Congrua Rectori, vel Vicario si à principio assignetur, & per eum acceptetur, an teneatur illa esse contentus? Resp. affirmative, cum sibi debeat quod insufficientem receperit, imputare. Ita Rebuff. de congrua, quest. 12. num. 92. Cardin. Mant. dec. 22. num. 1. & dec. 250. n. 4. & dec. 255. n. 2. Gregor. XV. dec. 429. num. 5. ubi addent. lit. A, nisi adeo tenuis esset, beneficiumve insufficiente, ut Rector, aut Vicarius nequeat se sustentare, Ecclesiæque onera sustinere. Addent. ad Gregor. XV. d. dec. 429. lit. A, vel nisi cum à principio sufficient congrua fuisset assignata, deinde insufficiente redderetur ob casus varietatem, vel carestiam non quidem momentaneam, ex gloss. verb. necessitatem, in cap. Clericus, 21. quest. 1.

64 Consentiens an actus tribuatur? Resp. affirmative, quia consentiens videtur constituere, *l. sicut, §. venditionis, ff. quibus modis pign. l. si servus, §. 1. ff. de donat. inter, l. 2. Cod. si adversus donat. l. in adibus, §. quod filius, ff. de donat. ibi: Quod filiusfamil. patris jussu, de voluntate donavit, aut si mea voluntate rem meam tu nomine tuo Titio dones, &c. l. si liqueat, Codic. de inoffic. donat. versic. nam quod uxor, cap. ut fama 35. de sent. excomm. Unde Tiraquell. post leges connub. gloss. 5. n. 149. & in l. si unquam, verbo donatione largitus, n. 349.*

resolvit quod si uxor donat de bonis viri, consentiente viro, non uxor videtur donare, sed persona viri. Nam 65 qui consentit ut alter alienet, censetur & ipse alienare, Bald. c. 1. §. illud, vers. quare, de prohib. feudi alien. per Feder. Tiraq. d. gloss. 5. n. 150. & d. verb. donatione largitus, n. 349. Unde si vassallus refutat, vel alienat feudum in alium de consensu domini, perinde est ac si dominus reliquisset, & ipse dominus postea transtulisset, vel emptorem acceptasset, & ita habetur ac si ab ipsomet domino consentiente de novo processisset. Afflict. in c. 1. num. 3. vers. & idem puto, de eo qui finem fec. agnat. Alvarot. in c. 1. vers. & si clientulus, vers. nota, de alienat. feudi. Cæs. Manent. conf. 43. n. 32. 36. & 46. Atque ita quotiescumque actus fieri non potest 66 absque licentia alterius, dicitur provenire ab eo, qui eam concessit, ut per text. in dict. l. in adibus, §. quod filius, tradit Matienz. l. 9. gloss. 2. n. 10. tit. 1. lib. 5. Recop. Et in terminis quando pater instituit majoratum ex bonis, & legitima filij, quod ipse filius, non pater censeatur majoratus fundator, tenet Gama dec. 218. n. 4. Quia licet primo aspectu donator videatur actum facere, revera, & in substantia, qui consentit, constituere videtur, D. Barbof. in l. que dotis, n. 23. ff. solut. matr. Facit quia actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti. litem eorum, §. si decuriones, ff. quod 67 cujusque univers. nom. l. unum ex familia, §. si de falcid. ff. de legat. 2. l. apertissime, cum ibi not. Cod. de judic. cap. litteris, de rescript. cap. cum aliquibus, eodem tit. in 6. Aym. conf. 122. n. 3. Flam. Paril. de confident. quest. 33. n. 41. & quest. 40. n. 44. Sard. conf. 29. à n. 3. & de aliment. tit. 8. privil. 51. à n. 88. Marc. Anton. Eugen. conf. 50. à n. 31. lib. 1. Salgad. de Regia protect. part. 4. cap. 1. à n. 25. & cap. 3. num. 25. cum seqq.

Contrahens perfecte per scripturam publicam sub 68 conditione quod assensus Pontificius, seu Regius impetretur, an pendente talis dissensus impetratione valeat à contractu resilire? Resp. posse, cum Achil. de Grassis dec. 2. de pact. Verall. dec. 12. p. 3. Pat. dec. 343. lib. 1. in correctis, Marefcot. var. resol. lib. 1. cap. 14. in princ. Rot. dec. 624. n. 12. p. 1. recent. Quicquid dicat Molin. de primog. lib. 1. cap. 3. n. 48.

Contrahere intendentes in scriptis an possint ante 69 confectam scripturam à contractu resilire? Respond. unicuique parti ad licitum esse, per l. contractus, C. de fide instrum. l. Hisp. 6. tit. 5. p. 5. Et tunc dicitur partes intendisse contrahere in scriptis, quando in ipso con- 70 tractu ante, vel post fuit facta mentio de scriptura, juxta opinionem. Azon. in rub. C. de fide instrum. n. 27. Gregor. Lopez. d. l. 6. gloss. Covarruvias in c. relatum, el. 1. de testam. n. 9. in fine. Parlador. lib. 2. rerum quotid. cap. 3. num. 48. & in sequent. differ. 109 §. 5. num. 5. & 6. Castil. libro. 3. quotid. cap. 26. num. 17. Gizzar. dec. 75. num. 5. colum. 2. & num. 7. vers. ad nostrum.

Creditor, cui debetur annuum debitum ex contra- 71 ctu solvendum singulis annis, an possit petere debitorem condemnari ad solvendum singulis successivis annis, ne cogatur, quolibet annos litigare? Respond. posse, quia quando est plenè cognitum, sine dubio præjudicat sententia, & dat exemptionem rei judicatæ, ut per Sim. de Prætis de interpret. ultim. volunt. lib. 5. interpr. ultim. dub. 3. n. 95. Stephan. Grarian. discept. forens. cap. 150. à n. 34. Perez de Lara de vita hominis, cap. 27. in fine.

Creditor cæptâ viâ executivâ pro debito in certis 72 bonis, an possit aliam intentare pro eodem debito in aliis bonis in prima executione non contentis? Resp. non posse, cum Capic. dec. 33. quem sequitur Gaspar. Anton. Thesaur. quest. forens. libro. 1. quest. 7. num. 6. Milanens. dec. 14. num. 13. Perez de Lara de vita hominis, cap. 27. num. 38. ubi num. 40. subdit credi-

torem non posse transire ad alia bona quando executio fuit perfecta, & deventum ad præconia, & subhastationem, nisi subsistente legitima causa, puta si in bonis primæ executionis aliquis se opposuerit, vel re-
perta fuerint bona intricata, quo casu admittetur variatio, refundendo omnes expensas: & prosequitur, quod si non fuerit deventum ad subhastationem, sed tantum facta executio, tunc licebat quacumque causa subsistente ad alia bona redire.

73 Creditor ut constituatur in mora quæ requiratur?

Respond. requiri non tantum quod sit interpellatus recipere, sed etiam quod cum effectu pecunia defertur, nolique recipere, & deinde consignetur, & deponatur, per *l. qui decem* 72. ff. de solut. & *l. ob signatione*, C. eod. l. *Hisp.* 8. tit. 14. p. 5. Bart. in *l. cum servus* n. 3. ff. de condit. & demonstr. Alexand. in *l. si mora* 10. n. 8. ff. solut. matrim. Jason conf. 9. n. 15. lib. 1. & conf. 172. lib. 2. Rip. in *l. si insultam*, n. 68. ff. de verb. oblig. Tiraquell. de retractu, tit. 2. §. 4. gloss. 6. n. 16. D. Barbof. in *d. l. si mora*, n. 45. Nihilominus tamen si creditor, cui fuit facta

74 oblatio verbalis, dicat se nolle recipere, & sic recuset sine causa, tunc constituitur in mora perinde ac si oblatio realis facta fuisset, gloss. verbo ac prestare, in c. pastoralis, §. præterea, de offic. Ordin. Tiraquell. d. gloss. 6. n. 21. Ruin. conf. 70. vol. 1. Boër. decis. 124. Neguzant. de pignorib. 3. memb. 5. partis, n. 7. Bero. conf. 194. per tot. lib. 1. Franc. Marc. decis. 878. p. 1. Anton. Gabr. commun. tit. de solut. concl. 8. n. 2. cum seqq. Caroc. in tract. de oblatione, p. 1. q. 7. de oblat. verbalis, n. 2. Alexand. Trentacinq. var. resol. lib. 3. resol. 11. num. 11.

75 Creditori tarditas in non petendo quod sibi debetur, an sufficiat ad præsumendam solutionem? Resp. non sufficere, per Marefcot. var. resol. lib. 2. cap. 67. n. 35. Rota apud Pacif. post tract. de Salviano interd. decis. 185. Et per quod tempus debitum non petens

76 præsumatur habuisse satisfactionem, vide Decian. conf. 596. num. 9. Afflict. decis. 13. sub n. 21. & decis. 58. num. 8. Cephal. conf. 240. n. 9. & 10. lib. 2. Mascard. de probat. concl. 1324. num. 27. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 235. num. 19. cum seqq. Hector. Felic. alleg. 41. n. 10. & alleg. 44. num. 3. lib. 3. Rot. decis. 788. num. 2. part. 1. divers.

77 Debita, sive actiones an licitum sit emere minori pretio quam quod continetur in obligatione? Resp. affirmativè, ex toto titulo ff. de hered. vel act. vend. Innoc. & Abb. num. 7. ac Bero. num. fin. in cap. in civitate, de usur. Sanct. Anton. p. 2. cap. 8. §. 3. & 4. Sot. de justit. lib. 1. quest. 4. articul. 2. Navarr. in man. cap. 17. n. 230. cum seqq. Baptist. de usur. commento 3. à num. 226. Mercad. de contract. opusc. de arrendamentis. cap. 9. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 129. num. 16. Cardin. Mantic.

78 de tacitis, & ambiguis convent. lib. 4. tit. 13. num. 16. Ratio est, quia in nominibus debitorum justum pretium non est quantitas in illis contenta, sed ea, quæ attentis circumstantiis, & risico, arbitrio boni viri probabiliter valere potest, *l. qui filij* 4. in fine, ff. de hered. vel act. vend. l. Nefennius, 22. §. ultim. l. querebatur 81. vers. quare, ff. ad leg. Falcid. Navar. d. c. 17. n. 230. Anton. Gab. commun. tit. de actionib. conclus. 5. num. 34. Menoch. de arbitr. casu 248. Anton. Fab. lib. 12. conjectur. capite 12. & in suo Codice, sub titul. mandati, defin. 9. Osuald. ad Donell. comment. lib. 15. cap. 43. litt. D. Cardinal. Man-

79 tic. dict. num. 16. Minus namque est habere actionem quam rem, *d. l. querebatur*, vers. quare, l. minus 205. ff. de regulis juris, Greg. Lop. l. 1. gloss. 1. tit. 11. p. 6. Anton. Gomez var. tom. 1. c. 12. num. 34. Non obstat text. in *l. per diversas*, & in *l. ab Anastasio*, pen. & ult. C. mandati, secundum quas non valet cessio actionum, seu debitorum ad favorem tertij, non constituto prius de solutione. Ant. Gabr. d. concl. 5. à princ. Parlad. rerum quotid. lib. 2. cap. fin. p. 3. §. 4. Quia loquuntur, & procedunt in

cessionibus fictis, & fraudulentis in odium eorum, qui alienas lites redimunt. Anton. Fab. d. c. 12. & d. defin. 9. Osuald. d. cap. 43. Menoch. d. præf. 129. num. 1. Cuiac. lib. 8. observat. 31. & sic quando non constat de veritate actum, Menoch. ubi supra num. 42.

Debitori partem si quis solvit illi, adversus quem ex-
ceptione tutus erat, an videatur solutione partis reli-
quum approbasse, & exceptioni renunciasse? Resp. af-
firmativè, per *l. cum fidem*, C. de non num. pecun. & l. 2. C. de his que vi. Felin. in c. si cautio, n. 56. de fide instrum. Moz. de contract. tract. de mutuo, tit. quando deficiat, seu finiatur mutuum, num. 24. Marr. decis. 103. n. 4. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 8. p. 1. n. 145. Ant. Hering. in tract. de fidejussor. cap. 5. num. 176. & 179. Stephan. Grat. discept. forens. tom. 3. cap. 524. n. 40. Pyrrh. Maur. in tract. de solut. oblat. & ret. c. 24. num. 2. ubi tenet solventem in dubio partem debiti, præsumi agnovisse debitum, ac præjudicari sibi in omnibus donec probet se errasse. Quamvis contrarium defendere nitantur Emman. Colta in *l. si ex cautione*, fallent. 71. n. 4. C. de non num. pecun. Nat. conf. 446. n. 19. Hieron. Magon. Florent. decis. 43. Surd. de aliment. tit. 8. privil. 22. n. 16. & decis. 33. n. 12. & conf. 112. n. 25. dum tenet quod licet sibi præjudicet in soluto, non tamen potest cogi ad solvendum aliam partem, Pyrrh. Maur. d. tract. de solut. cap. 15. n. 3. cum seqq. dum existimat solventem partem inhiberi, non gravari in solutione alterius. Castill. quotid. lib. 4. cap. 60. n. 61. nisi cum Hering. d. cap. 5. num. 177. cum seqq. eorum resolutiones intelligas procedere quando quis nomine alterius solvit, quia tunc partis solutione non videtur totum agnovisse, per *l. ult. C. ne uxor pro marito*.

Debitor an liberetur à solutione dans litteras cam-
bij creditori? Resp. non liberari, nisi cum effectu inter-
venerit solutio, per doctrinam Salic. in *l. filius*, c. 2. vers. sed dubitari potest, ff. ad Macedon. Cagnol. in *l. singularia*, in 1. lect. num. 161. vers. non obstat, ff. si certum petatur, Rot. decis. 679. n. 2. part. 1. recent. reprobata doctrina Bart. in *d. l. singularia*.

Debitor habens plures creditores privilegiatos, &
chirographarios, si omnibus solvendo non sit, an in
foro conscientie teneatur in solvendo servare ordi-
nem juridicum, vel statutarium? Resp. teneri, aliàs
peccabit mort. nisi eum excuset necessitas extrema ali-
cujus eorum, per Molin. de justit. tract. 2. disp. 760. ad
fin. Aloys. Turrian. in 2. 2. disp. 19. dub. 4. n. 5. Filliuc. tract. 32. cap. 4. quest. 17. n. 128. Trullench. in præcepta Decalogi, lib. 7. cap. 7. dub. 12. n. 22.

Debitor quantitaris, aut generis an teneatur ex fuga
servi, aut famuli deferentis debitum creditori? Resp.
affirmativè, ex gloss. fin. in *l. si quis uxor*, §. apud Labeo-
nem, ff. de furt. & in *l. is cui*, C. eod. tit. Neguzant. de
pignor. in 3. memb. 5. p. num. 2. vers. licet ex tali, Anton.
Gomez var. lib. 2. cap. 7. num. 3. Caroc. de deposito, tit. 4.
de depositi restitut. num. 2. & de oblat. p. 1. quest. 7. §. de
reali oblat. n. 8. Aloys. Turrian. de justit. disp. 11. dub. 6.
n. 3. Trullench. in præcepta Decal. lib. 7. cap. 14. dub.
n. 7. Intellige ut tunc debitum quantitaris debitori
pereat dum ipse nuntium, vel famulum elegit; secus
si electus aut missus fuerit per creditorem, cui si debi-
tum quantitaris, vel generis tradatur per debitorem,
est idem ac si ipsi creditori fuisse traditum, cum mul-
tis Trullench. c. dub. 11. n. 3. Bonacin. de restit. disput. 3.
quest. 3. punct. 9. num. 5. Vel si ex conventionem utrius-
que signatus famulus, aut actum quod tradatur tale
deferenti signum, aut litteras: quia si hoc ira debitor
adimpleat, & simili famulo rem deferendam tradat,
ita ut culpa ei non valeat imputari, liberatur, & res
creditori perit, Bonacina dicto punct. 9. n. 11. Trullench.
dicto dubio 11. num. 8.

Decimarum exactor an possit domino fundi prohi-
bere

- 84 bere ne fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel ejus nuntio praesente? Resp. posse, per Vincent. de Franch. decis. 51. Gutier. canon. lib. 2. cap. 21. num. 26. Thesaur. qq. forens. lib. 1. quest. 9. Cancer. var. resolut. lib. 1. capite 23. de decim. num. 7. in 2. edit. & lib. 3. capit. 3. num. 372. Maltrill. de magistrat. lib. 4. cap. 18. numer. 8. Novar. de gravaminibus vassall. tom. 1. grav. 308. plures quos refero in collect. ad cap. tua, el 2. numer. 7. de decim. & de officio & potest. Parochi, cap. 28. §. 1. num. 42.
- 85 Decretum super venditione rerum immobilium minoris, à quo iudice sit interponendum? Resp. interponi posse à quolibet ex tribus iudicibus, vel domicilij minoris, vel territorij ubi bona sita sunt, vel loci ubi sit contractus, per Cyn. in l. si minor, n. 2. Cod. de prad. minor. Bald. in l. 1. n. 5. C. de contrah. empt. ubi dicit quod si Ecclesia Florentina permutat praedium in territorio Perusino cum Ecclesia Perusina, Episcopus Florentinus debet decretum interponere, Jas. in l. C. de sacros. Eccles. n. 96. Greg. Lop. in l. 4. gloss. 8. tit. 5. p. 5. Mart. de jurisdict. p. 4. casu 193. num. 12. Et quod quilibet iudex possit interponere decretum super alienatione rerum minoris, tam domicilij, quam territorij, ubi bona sita sunt, tenent Simoncel. de decret. lib. 1. tit. 1. inspect. 1. n. 69. vers. quarto sententia est communis, Motan. de tutel. cap. 32. in princ. n. 5. Gutier. eod. tract. p. 1. c. 16. n. 6. & 19. Cald. Pereira de empt. c. 14. num. 13. & 15. Card.
- 86 Mantic de tacit. & ambig. convent. lib. 4. cap. 6. n. 23. & 24. Et in facultate Regia ad alienandum bona majoratus, quod sufficiat eam obtinere à Principe domicilij, tradit Rota decis. 773. num. 7. p. 3. recent. alias p. 1. in posthum. Farin. & post longam disputationem Mieres de major. p. 4. quest. 17.
- 87 Delegatus extra locum commissionis an partes citare, & de causa cognoscere possit? Resp. non posse, nisi expressè accedat earundem consensus, per cap. statutum, §. in nullo, de rescript. in 6. ubi Joan. Andr. Butr. Gemin. Franch. & Anchar. Abb. in cap. cum olim, num. 32. & 33. & in cap. P. & G. n. 14. de offic. delegari, Marian. in c. significasti, n. 37. vers. adverte, circa fin. de foro comp. Greg. Lop. l. 7. in gloss. verb. sino por avenencia, tit. 4. p. 3. ubi addit quod in isto casu est necessarius expressus consensus partium, & non sufficit tacitus, Vant. de nullit. tit. quib. mod. sent. null. defend. poss. Suarez de Paz in pract. tom. 1. p. 4. cap. 3. n. 31. D. Barbof. in l. 1. art. 2. n. 9. ff. de judic. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 8. sect. 2. num. 98.
- 88 Demonstratio erronea, seu falsa, an praedjudicet dispositioni perfectae, & consummatae quando constat de re certa legata? Resp. non praedjudicare, per l. Quintus Murius 11. ff. de auro & arg. leg. ibi: Quia certo corpore legato, demonstratio falsa non perimit legatum, &c. gloss. verb. vicinos, in leg. forma 4. ff. de censib. & in l. ultim. ff. fin. regund. & in l. census, ff. de probat. Unde Bart. in l. demonstratio falsa, in princ. n. 4. & 6. & n. 16. vers. item dico ff. de condit. & demonstr. tenet quod quando nomen fundi est singulare, adeo quod res redditur certa, licet in confinibus, & aliis demonstrationibus erraretur, non vitiatur dispositio, optimè declarant Ruin. in l. si quis in fundi vocabulo n. 24. ff. de legat. 1. Soc. jun. consil. 185. num. 2. lib. 2. Menoch. consil. 337. num. 6. 11. 1. 16. & 30. Aviles ad cap. 6. Prator. verb. terra, num. 5. & 6.
- 89 Depositarium, qui de mandato iudicis depositum reddit, an consequatur plenissimam liberationem? Respond. affirmativè, per leg. ait Prator, §. permittitur, ff. de minor. gloss. verb. potest, in l. 1. C. si advers. solut. Menchaq. usufreq. lib. 3. cap. 67. n. 3. Maur. de solut. cap. 6. num. 4. & cap. 21.
- 90 Descendentium appellatione an comprehendantur

foeminae, Resp. comprehendì, per l. quoties, C. de suis, & legit. hered. auth. de hered. ab int. venien. in princ. Doctores ad hoc comprobandum plena manu citavi de appellativa verborum utriusque juris signif. appell. 70. n. 9. Et in majoratibus Hispaniae eandem resolutionem agnoscunt Burg. de Paz cons. 29. n. 38. & 39. Mier. de majoratu p. 1. quest. 6. n. 86. in 1. edit. & ex n. 379. cum seqq. in 2. impress. Et licet ego d. appell. 70. n. 12. id limitaverim quando vocati essent descendentes per lineam masculinam, vel per virilem sexum: id tamen modò intelligo quando vocati sunt descendentes cum illa adjunctione per lineam masculinam, non verò quando post primam & generalem vocationem masculorum, deinde descendentes simpliciter vocantur, quia in tali posteriori descendantium vocatione qualitas illa masculinitatis non debet censerì repetita, juxta doctrinam Anan. cons. 22. sub. n. 3. vers. est etiam multum considerandum, qui loquitur in fortioribus terminis, videlicet quando testator duobus locis usus est conditione, si sine filiis masculis, & tertia vice dixit, sine filiis; & tamen Anania defendit, non esse suppleendam particulam, masculis, Alex. cons. 38. n. 8. lib. 6. Soc. cons. 69. n. 5. lib. 3. Socin. jun. cons. 100. n. 20. lib. 1. dicens quod opinio Ananiae magis communiter approbatur, & idè est tenenda: idem Soc. cons. 158. ex n. 31. lib. 2. & cons. 26. n. 7. lib. 4. Dec. cons. 599. Barlat. cons. 228. n. 70. lib. 2. & cons. 372. n. 8. lib. 4. & de magis communi Rim. jun. cons. 122. n. 159. cum seqq. Sim. de Prætis cons. 10. n. 22. & 23. dicens hanc opinionem tanquam magis communem esse tenendam, & Hond. cons. 57. n. 32. & magis acceptam testatur Pedrocha consil. 5. n. 51. Greg. Lop. l. 3. gloss. mugeres, q. 7. tit. 13. p. 6. Hieron. Gabr. cons. 97. n. 28. lib. 1. Cael. Barz. decis. 119. n. 5. firmanans hanc opinionem esse veriore, & magis communem, Mart. de success. legali p. 4. q. 6. art. 3. n. 8. cum seq. & tandem omnibus benè pensatis uri communior, & veriore eam eligit Molin. de primog. lib. 3. c. 5. n. 56. vers. sed quamvis; cujus opinionem sequuntur Avendan l. 40. Tauri, gloss. 9. n. 43. Castill. controvers. tom. 2. c. 4. n. 45. cum seqq. usque ad n. 100. Fular. de substit. q. 403. ex n. 6. vers. secunda est opinio, Joseph. Ramon. cons. 100. n. 391. Addit. Molin. d. lib. 3. c. 5. n. 56 pag. 230. Cyriac. tom. 2. controuv. 269. n. 57. & 58. Ferentil. ad Burat. decision. 272. n. 19. ubi citat, & sequitur dictum consilium 22. Ananiae, Gregor. XV. decisione 514. num. 6. ubi Beltramin. num. 17. dicens hanc opinionem servari à Rota eadem Rota decis. 354. num. 2. part. 2. recent.

Donata res alicui, ut post ejus mortem veniat ad 91. quem donator nominaverit, si nominatione non facta decedat dictus donator, an in ea succedant ejus haeredes? Resp. succedere, per leg. unum ex familia 69. §. si duos ff. de legat. 2. & ibi Bart. num. 3. Gregor. Lop. l. 7. gloss. 5. tit. 4. part. 5. Tell. Fernandez l. 10. Tauri, in fine. Anton. Gom. tom. 2. var. cap. 11. num. 7. vers. quarta conclusio, Vincent. de Franchis decisione 45. num. 2. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quest. 7. num. 1. Hiern. Leo decisione 38. num. 9. cum seqq. Fontanel. de pactis nupt. claus. 5. gloss. 3. a num. 11. & gloss. 5. numero 63.

Donatio perfecta an ex postfacto recipiat conditionem, vel modum? Resp. non recipere, l. perfecta donatio. C. de donat. quae sub modo, Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 5. num. 4. cum seqq. Castill. controvers. tom. 3. c. 10. per tot. Cyriac. tom. 2. controuv. 269. n. 76. Nogueroill. alleg. 37. n. 31. nisi in continenti post ipsam conditionem vel pactum de donando conditiones fuissent appositae, d. l. perfecta donatio, Cov. lib. 1. var. cap. 14. num. 1. ubi ait incontinenti intelligi quando in ipso contractu, vel post ipsum contractum donatio

donationis successive, nullo medij temporis intervallo inferuntur, Card. Mantica. de tac. & ambig. convent. lib. 3. tit. 25. n. 45. & 47. ubi dicit incontinenti fieri quod fit antequam contractus fuerit absolutus: sequitur Bellon. de potestate eorum, quæ fiunt incontinenti, lib. 1. c. 61. n. 6. & 7. Rot. decis. 58. n. 42. cum seqq. p. 6. recent.

93 Donatio Regis etiam perfecta an possit ex intervallo modificari? Resp. posse, per Bald. in l. nuptæ, ff. de Senatorib. Angel. in l. Lucius ff. de eviction. Imol. in c. quæ in Ecclesiis, col. 2. de constit. Fulgos. cons. 143. Dec. consil. 190. Calcan. consil. 52. num. 17. Bellon. consil. 28. Montalv. in l. 8. tit. 12. lib. 3. fori, gloss. no puede, Palat. Rub. in repet. rub. de donat. inter. §. 69. n. 15. Pinel. in l. 1. p. 3. n. 61. vers. infertur 16. C. de bonis mat. Emman. Costa in l. cum tale, §. si arbitrato, limit. 2. in fine, Valasc. consil. 119. n. 12. & cons. 132. n. 15. Cabed. decis. 75. n. 12. cum seqq. p. 2. & est dispositum per l. Hisp. 15. tit. 10. lib. 5. Recop.

94 Donatio facta ei, qui consentire non potest, veluti infanti, aut non natis, an eis acquiratur irrevocabiliter absque acceptatione? Resp. acquiri irrevocabiliter, per l. jubemus, C. de emancip. liber. ubi cum emancipatio fieri nequeat absque consensu emancipati, fieri potest de infante, qui eo casu pro consentiente habetur, ex ea ratione, quia qui consentire non possunt, in his quæ eorum favorem conferunt, pro consentientibus habentur: quare ita refertur Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 75. Mieres de major. p. 1. q. 28. à n. 203. in 2. edit. Gutierrez pract. lib. 2. q. 5. n. 4. Cancer. var. resol. lib. 1. c. 8. n. 58. in 2. edit. & lib. 3. c. 7. n. 190. & seq. Rota dec. 270. tom. 5. recent. n. 11.

95 Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, an omnes sint admittendi? Resp. affirmativè, per tex. in l. Labeo, §. 1. ff. de statu liber. & in l. si quis filiabus 17. §. 1. ff. de legat. 1. Robert. rer. judic. lib. 4. c. 14. Tiraquell. de primog. q. 17. opin. 4. num. 4. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. p. 3. gloss. 9. n. 29.

96 Donatio uni facta ut post ejus mortem cuidam tertio deveniat, licet revocari non possit respectu primi donatarii postquam illam acceptaverit, an revocari valeat respectu tertij? Resp. affirmativè, per Bart. in l. qui Romæ, §. Flavius Hermes ff. de verb. oblig. quem ibidem probant Imola, Arer. Socin. & Bald. in l. à socero, n. 5. & 9. ff. de jure dot. idem Bart. per text. ibi, in l. 3. ff. de servis export. Gregor. Lopez in l. 7. gloss. 4. verb. el otro, tit. 4. part. 5. Clar. §. donatio, versiculo secundus est articulus, Cardinal. Mantica. de tacitis, & ambiguis convent. lib. 13. tit. 48. n. 8.

97 Donatio an ad sui perfectionem requirat donatarii acceptationem, & consensum? Resp. requirere, per l. si ego ff. de jure dot. & l. si ego, Digestis de negotiis gestis, & l. in omnibus 54. ff. de action. & obligation. Tiraquell. in l. si unquam. verb. libertis, numero 68. Cod. de revoc. donat. & de constit. part. 3. limit. 30. & post leges connub. gloss. 5. num. 14. Anton. Gomez l. 45. Tauri. num. 18. Tell. l. 17. num. 30. Burg. de Paz questione decima civili. numero tertio, & quarto, Petr. Gregor. syntagm. juris lib. 28. capite 11. num. 1. Molin. de primogen. lib. 4. capite 2. num. 58. 63. & 67. Matiens. l. 7. gloss. 2. numero 9. titulo 10. lib. 5. Recop. Mieres de major. part. 2. quest. 3. num. 1. Valasc. cons. 55. num. 2. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. num. 34. in ultima imp. ubi quod non requiritur acceptatio donationis quando donatarius

98 possidet rem donatam, vel ejus partem. Quicquid teneat Anton. Fab. de erroribus pragmat. decad. 47. errore 1. num. 3. quem sequitur Castill. controvers. lib. 4. cap. 17. numero 141. cum sequentibus. Quod etiam de jure regni Castellæ esse tenendum, ac proinde donationem interim quod non acceptatur, posse à donatore

revocari, tenent Gregor. Lopez l. 4. gloss. 1. tit. 4. parte 5. Villalobos in antinom. litt. D, num. 173. & 176. Olan. in concord. litt. D, num. 43. cum sequentibus, & litt. P, num. 37. Covarruvias lib. 1. variarum, cap. 14. num. 13. vers. ego verò & in rub. de testament. part. 3. n. 13. Menchaq. de success. creat. lib. 3. §. 21. n. 41. Avendan. de exequend. mand. part. 2. cap. 29. n. 11. Burg. de Paz consil. 14. num. 20. & consil. 33. num. 12. Paz jun. lib. 1. quest. 10. num. 23. cum sequentibus, Avendan. l. 44. Tauri, gloss. 9. n. 9. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 2. n. 60. Mieres de major. part. 1. quest. 36. num. 2. cum sequentibus, & quest. 68. num. 11. Gutierrez in repet. cap. quamvis pactum, in princ. num. 55. vers. sed his non obstantibus; Perez in addit. ad Seguram, in repet. l. filius dum in civitate, n. 75. ff. de verb. oblig. Azeved. l. 2. num. 20. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop. Fr. Emmanuel. in sum. tom. 1. cap. 95. num. 1. Camill. Borrell. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. à numero 149. Morl. in enporio Juris p. 1. tit. 3. q. 3. num. 7. D. Barbol. in leg. 1. p. 3. n. 8. ff. soluto matrim. Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 6. num. 19. Quamvis contrarium, immò de jure illius Regni donationem statim absque acceptatione perfectam, & irrevocabilem esse, existimaverint Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, questione octava, num. 8. Ducn. reg. 119. limit. 1. vers. c. contraria opinio. Anton. Gomez tom. 2. variarum, cap. 4. num. 2. vers. inò quod magis est, & num. 3. in fine. Perez ad l. 3. titulo 8. lib. 3. Ordin. colom. 615. versiculo quaro utrum donatio, Ferdinandus de Mendoza disp. juris de pactis lib. 3. cap. 9. num. 38. Matiens. l. 7. gloss. 5. num. 21. tit. 10. lib. 5. Recop. Flores de Mena ad Gam. decis. 8. super num. 2. versiculo vides igitur, Parlad. rerum. quotid. lib. 2. capite 3. numero 36. Ceval. con. mun. contra commun. quest. 54. num. 13. Castill. controvers. lib. 4. capite 37. num. 41. cum seq. & lib. 5. cap. 80. n. 9. 16. 41. & 42. & cap. 152. num. 13. vers. denique, P. Molin. de justit. tract. 2. disp. 263. vers. utrum de jure regni, & disp. 581. in princ.

Donatio facta filio spurio, vel incestuoso an & 99 quando valeat? Resp. valere de æquitate juris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta, & sic valere dotem, & legatum non excedens alimentorum quantitatem per cap. cum haberet de eo qui dux in matrimon. ubi gloss. fn. Abb. cons. 50. & 115. lib. 1. Anton. Gom. leg. 9. Taur. n. 37. & 38. ubi extendit ad incestuosos, & nefarios, Benintend. dec. 62. n. 1. Covarruvias de sponsalibus p. 2. cap. 8. §. 6. n. 1. cum sequentibus, Cardin. Mantica. de conject. ultim. volunt. libro 8. titulo. 5. num. 12. Sim. de Præcis de interpret. ultim. voluntatum, libro 3. inspect. 1. dub. 3. solut. 2. num. 7. Thesaur. decision. 211. num. 2. & 3. Surd. de aliment. tit. 1. q. 10. num. 5. cum seq. & num. 28. Mastrill. Sicilia decis. 144. n. 8. cum seq. Mart. de success. legali, tom. 2. p. 4. q. 18. artic. 11. à n. 43. D. Barbol. in l. 1. p. 4. n. 65. ff. soluto matrim. Camill. Borrell. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. num. 117. cum seqq.

Donatio causâ mortis an tacitè revocetur si prius 100 decedat donatarius quàm ipse donator? Resp. revocari, per l. 1. & l. si mortis causa res donata ff. de donat. causa mort. l. non omnis ff. si certum pet. §. 1. inslit. de donat. Anton. Gomez var. tom. 1. c. 4. n. 17. vers. secundò, Cardin. Mantica. de conject. ultim. volunt. lib. 12. tit. 7. num. 10. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 37. n. 43. & 44. Nicol. Mezz. de contract. tract. de donat. tit. quando annullatur, & revoc. donat. n. 6. Camill. Borrell. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. n. 25. Et si acciderit donatarius, & donatorem eo 101 dem casu ruitæ, aut naufragij simul mori, donatio firma remanebit l. cum hic status §. si ambo ff. de donat. inter. l. si inter virum ff. de reb. dub. l. si is qui in vicum ff. de donat. causa mort. Cov. lib. 2. var. c. 7. n. 5. vers. 5. Card. Mantica. d. tit. 7. n. 10. Menoch. d. præf. 37. n. 43. Argul. l. 1. tit. de las mejoras, gloss. 1. n. 5.

- 102 Donationes & capitulationes, quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, an illius pars censeantur? Resp. censeantur, & confundi cum toto ipso contractu dotali, ita quod non nisi unus contractus fingatur! per l. petens, C. de pactis, Guid. Papæ decis. 145. n. 2. ad med. vers. sed his non obstantibus, Tell. lib. 17. Tauri, n. 70. Vincent. de Franchis decis. 205. Vivian. dec. 257. lib. 2. Menoch. conf. 103. in princ. num. 1. lib. 3. Cancer. var. tom. 1. c. 8. n. 219. vers. qui plura, in 2. edit. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 1. in princ. n. 10. & gloss. 1. n. 19. Leo Valent. decis. 137. n. 7. 18. 25. & 26. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 984. n. 24. Giurba ad statuta Mossanen cap. 1. gloss. 8. n. 14. pag. 161. Cutell. decis. 11. n. 100. & de donat. tract. 1. disc. 2. p. 4. n. 23. Muta decis. 25. n. 4. & 5. Marcian. conf. 33. n. 2. ad fin. & num. 1. & 4. Add. ad Molin. de primog. lib. 4. c. 2. n. 18. Ob quod non solum censeantur factæ respectu filij, sed etiam uxoris, aliàs fortasse matrimonium non contrahatur Monach. de rect. feudi interpret. c. 23. p. 1. n. 20. cum seqq. Cancer. citato loco. Ferentil ad Burat. decis. 861. Rot. decis. 44. n. 1. p. 6. recent. & dec. 114. n. 17. p. 7. etiam recent. & idem non poterunt revocari, nisi de consensu filij & uxoris Rippol. var. c. 9. pag. 40. cum seqq. Martin. conf. 33. n. 3. & 4.
- 104 Donationes factæ, seu majoratus fundati contemplatione matrimonij an valeant, & effectum sortiri debeant, matrimonio postea annullato? Resp. Affirmativè, quia cum fuerit contractum, non est curandum de eo quod postea accidit: nam quando effectus causæ jam est consummatus, eo cessante non cessat causa, per l. ultim. ff. unde liberi, Rota apud Farin. decis. 64. n. 2. p. 4. recent. aliàs p. 1. in posthum. Farin. & coram Durano decis. 154. num. 19. & 20. & coram Martin. Andr. decis. 110. num. 12. & coram Burat. decis. 11. n. 12. & fuit originalis limitatio Tiraq. in tract. cessante causa, n. 11. ubi probat non cessare jus alteri quæsitum, licet cesset causa qua potuit acquirere. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 3. p. 3. num. 25. pag. 496. faciunt quæ Anton. Gom. l. 22. Tauri, n. 23. Mier. de major. p. 1. q. 22. n. 340. in 2. edit. Scip. Theodor. alleg. 43. n. 22. cum duob. seqq. ubi probat quod matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius factæ, quod latè prosequitur num. 26. & 27. Burg. de Paz consil. 26. n. 34. ubi ferè in terminis probat majoratum institutum contemplatione matrimonij, resolvi matrimonio dissoluto. Juvat resolutio Aloyf. Ricc. decis. 80. p. 3. præcipuè ex num. 17. ubi latè probat quod donatio facta ad suscipiendos Ordines sacros, sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem. Quamvis Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 1. n. 64. existimaverit quod contracto matrimonio, & eo annullato, vel declarato nullo propter aliquod impedimentum, potest repeti donatio contemplatione matrimonij facta; nam ipse Fontanel. tom. 2. claus. 7. gloss. 1. p. 1. n. 29. & 30. post Boër. decis. 22. num. 23. cum seqq. resolvit ad hoc ut mulier lucretur arrhas. seu donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta ad domum mariti & quod sit parata à marito cognosci, licet ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non potuerit copulam effectuare, refert & sequitur Tasson. ad pragmat. de antefato. vers. 4. observat. 4. n. 68. vers. verum si per mulierem, & n. 69. pag. 311.
- 108 Donatario ante acceptationem mortuo, an ejus hæredes donationem acceptare valeant? Resp. affirmativè, cum Castan. Cavalcan. & Suar. quos sequitur Thesaur. decis. 70. n. 90. & 94. Sanchez de Matrimon. lib. 1. disputat. 6. num. 6. Matienf. leg. 7. gloss. 2. num. 13. tit. 10. lib. 5. Recop. Fontanel. d. claus. 4. gloss. 8. n. 6. cum seqq. Castill. controvers. lib. 4. c. 37. n. 47. & 49. Thoro in compend. dec. Neapol. verb. donatio facta absenti, fol. 160. Anton. Fab. deced. 87. errore 5. qui hanc opinionem sequitur si à principio intervenit acceptatio Notarij, Card. Tusc. pract. concl. lit. D. conc. 704. n. 2. & 3. ubi inquit in judicando, & consulendo ab hac opinione non esse recedendum, si ante revocationem donationis acceptatio sit ab hæredibus donatarij, Seraph. dec. 801. n. 4. ubi ait stante Notarij stipulatione posse etiam post obitum acceptari, nec in hoc discrepare Doctores si Notarius stipulatus fuerat nomine absentis, quidquid dicant Burg. de Paz q. 10. n. 37. & Mascad. de probat. concl. 565. n. 2. & 3.
- Donatore mortuo an possit donatarius donationem 109 receptare: Resp. posse, & nullo casu donatoris hæredem revocare posse, quia facultas revocandi donationem ad hæredes non transit, per l. Roma, §. Flavius, ff. de verbor. oblig. Jul. Clar. §. donatio, q. 13. vers. ult. Covar. lib. 1. c. 4. n. 17. Mo in. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 77. Cavalcan. p. 1. decis. 42. num. 19. Thesaur. decis. 70. n. 9. ubi inquit sic Senatorem judicasse. Vincent. de Franchis decis. 139. Guid. Papæ decis. 204. Surd. decis. 111. & 206. Aloyf. Ricc. in collect. decis. collect. 43. Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 3. tit. 10. n. 156. Alex. Trentacinq. var. resol. lib. 3. tit. de donat. resol. 1. n. 14. vers. licet, Sanchez de matrim. lib. 1. disp. 6. n. 5. Cald. Pereira de extinct. emphyt. lib. 4. cap. 19. à n. 11. Anton. Fab. de error. pragmat. deced. 47. errore 4. Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 8. à n. 4. Castill. controvers. lib. 4. cap. 31. n. 38. 44. 46. & 48. Quamvis contrarium, imò donatore mortuo donatarius donationem acceptare non posse, quia non est res integra, & de hæredum donantis præjudicio agitur: tum quia donatio absenti facta per mortem ante ratificationem sequutam annullatur, per l. si inter, ff. de rebus dub. existimaverint Castr. conf. 95. n. 9. & 10. lib. 2. Dec. conf. 26. n. 8. Cacherran decis. 119. n. 24. Mar. Anton. var. resolut. lib. 2. resol. 49. n. 16. Tiraq. de constit. p. 3. conclus. 30. à num. 68. Alciat. lib. 1. pare. g. cap. 13. Nat. conf. 258. num. 9. Burg. de Paz q. 10. num. 37. Salon. de Paz consil. 33. n. 14. Azeved. l. 2. n. 11. tit. 16. lib. 1. Recop. Matienf. l. 7. gloss. 2. num. 23. tit. 10. eodem lib. 1. Cancer. var. lib. 1. cap. 8. n. 15. aliàs n. 42. in ult. imp. qui, & præcipuè tex ultimo loco citati id ampliant, etiam si Notarius stipulatus fuisset pro donatario. Et respondet Fontanel. citato loco, dictā legem si inter, procedere in donatione inter virum & uxorem.
- Dos data à patre filiae spuriae an valeat in quantitate ad alimenta necessaria? Resp. valere, per Bartol. in auth. ex complexu, n. 4. C. de incest. nupt. Duen. reg. 367. amp. 1. Paril. conf. 64. num. 9. vol. 3. Cephal. conf. 398. n. 15. Roland. conf. 54. n. 59. vol. 2. Malvas. conf. 42. n. 61. Menoch. conf. 231. n. 7. Sudd. de aliment. tit. 1. q. 10. n. 9. & conf. 177. n. 13. Tell. Fernandez l. 10. Tauri, n. 11. Thesaur. decis. 211. n. 1. Gam. decis. 149. n. 7. Molin. de primog. lib. 2. n. 45. Matienf. l. 8. gloss. 1. n. 1. tit. 8. lib. 5. nova Recop. Mastrill. decis. 144. n. 21. D. Barbosa in l. ff. soluto matrim. p. 4. n. 65. Pere de Lara de vita hominis, c. 14. n. 14. Marr. de success. legali, tom. 2. p. 4. q. 18. art. 11. n. 43.
- Dos data filiae spuriae, an ea mortua redeat ad patrem, vel ad suos hæredes? Resp. redire, & non transmitti ad filios, vel hæredes spuriae, sicut alimenta, quæ filio spurio mortuo extinguuntur, & ad hæredes non transeunt, per l. cum hi, §. modus autem, ff. de transact. l. 3. ff. de aliment. Panorm. conf. 50. n. 3. & consil. 115. n. 1. ad fin. lib. 2. Roland. consil. 74. à num. 51. lib. 1. Everard. conf. 156. post princ. Corduba de Lara in l. si quis à liberis §. idem rescripsit, num. 3. Dig. de liber. agnosc. Menoch. conf. 60. num. 29. Surd. de aliment. tit. 5. quest. 7. num. 3. Matienf. l. 8. gloss. 3. num. 1. tit. 8. lib. 5. Recop. D. Barbosa,

D. Barbol. in l. 1. p. 4. n. 7. ff. soluto matrim. Alexand. Trentacinq. var. resolut. lib. 2. tit. de nothis & spur. 38. Quamvis dotem transmitti ad filios, vel hæredes filiarum spurias, & non reverti ad patrem, existimaverint Bald. conf. 456. n. 9. Beroi. conf. 165. num. 23. lib. 2. Vincent. de Franchis decis. 283. à n. 10. Peleoth. de nothis & spur. cap. 51. ad fin. Alex. Raudens. Pisana decis. 29. n. 200. Peregr. de jure fisci, lib. 3. tit. 18. n. 31. Cancer. var. lib. 3. cap. 21. de transmiss. à num. 121. & 208. Sed de Jure Regio Castellæ per l. 10. Tauri, quæ est l. 8. tit. 8. lib. 5. Recop. constitutum est, patrem quintum bonorum in proprietate filio spurio relinquere posse, unde si dos, vel alimenta relicta non excedunt quintum bonorum parentis, mortua filia, vel filio non redeunt ad patrem, sed suis filiis, vel hæredibus pertinent. Ita per illam legem resolvunt Anton. Gom. in l. 10. num. 42. & 44. & ibi. Tell. Fernandez num. 16. cum seqq. D. Barbosa in dict. leg. 1. p. 4. n. 79. cum duobus seqq. ff. soluto matrimonio.

112 Dotis receptæ confessio constante matrimonio an valeat, ac creditoribus præjudicare possit? Resp. negativè per gloss. verbo data in l. assiduis, C. qui potiores in pign. Greg. Lop. l. 5. gloss. 5. circa fin. vers. & quia fundamentum, tit. 3. p. 5. D. Barbosa in l. 1. ff. soluto matr. p. 6. n. 25. Rodrig. de concursu creditor. p. 2. art. 1. n. 18. Gaito de credito, q. 11. n. 1715.

113 Dotis receptæ confessio facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis, ut valeat, quid requiratur? Resp. requiri quod scriptura promissionis fuisset ante contractum matrimonium confecta, per l. in contractibus, §. sed quoniam, C. de non num. pecun. Cov. lib. 1. var. c. 7. n. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 12. n. 20. & præf. 13. à n. 21. Marefcot. var. resolut. lib. 1. c. 8. n. 13. Card. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 12. tit. 20. num. 12. & tit. 27. n. 6. Gaito de credito, c. 4. q. 11. num. 1754.

114 Dotis augmenti confessio, maximè quando illud augmentum consistit in rebus mobilibus, an nulla sit, sicut dotis receptæ confessio constante matrimonio facta? Resp. augmenti dotis confessionem magis suspectam esse, per Auth. sed jam necesse, Cod. de donat. ante nupt. Cov. lib. 1. cap. 6. num. 7. vers. in contrariam sententiam ubi num. 6. vers. quod propterea, ait quod licet constet de fide tabellionis res mobiles verè datas fuisse in dotis augmentum, hæc datio creditoribus non præjudicat, D. Barbol. in l. 1. ff. soluto matr. p. 6. n. 39. ubi alios refert, & reddit rationem, quia à communiter accipientibus in matrimoniis solet dos promitti, & solvi, & ideo confessio dotis receptæ est verisimilis, proindeque admittenda, sed postquam data est, non solet augeri, & ideo ex insolitis facilius præsumitur: idem tenet Gaito q. 11. à n. 1762.

115 Electio seu nominatio si alicui competat per contractum inter vivos, ea semel facta, an liceat electoribus variare? Resp. non licere, per l. apud Aufidium, ff. de opt. leg. & l. statuliberum, §. Stichum, ff. de legat. 1. & ibi gloss. verb. non poterit, & l. hujusmodi, §. Stichum, in fine, ff. eod. Anton. Gom. l. 40. Tauri, num. Burg. de Paz conf. 2. num. 14. & 15. Alvarad. de conject. mente def. lib. 2. cap. 2. num. 28. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 37. Mier. de major. p. 1. q. 18. & q. 48. ex num. 45. & q. 68. n. 28. & 29. ubi intelligit nisi ante acceptionem revocaverit electionem, quia electio interim dum acceptatur, est revocabilis. Sturd. conf. 264. num. 20. Martens. l. gloss. 1. num. 13. tit. 4. lib. 5. Recop. Menoch. de arbitrar. casu 38. & conf. 107. num. 12. & 13. Cald. Pereira de nominat. emphyt. lib. 2. quæst. 10. num. 83. & part. 3. c. 2. num. 7. Valasc. conf. 102. ex num. 12. Gutier. practica. lib. 3. quæst. 48. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 18. Thesaur. quæst. forens. lib. 1. quæst. 65. num. 7.

Christoph. de Paz de tenuta, cap. 34. num. 50. cum seqq. Fontanell. de pact. nupt. in addit. ad fin. 2. p. n. 7. vers. est secundo notandum; secus si fiat in testamento, ex Molin. d. c. 4. n. 36. Christoph. de Paz d. c. 34. n. 57. vel per donationem causâ mortis. Valasc. d. conf. 16. cum seqq. Castill. quotidian. lib. 5. c. 80. num. 18. vers. quando verò.

Electum gravare an possit is, cui ex dispositione legis, vel testatoris electio est commissâ? Resp. non posse, per l. unum ex familia 67. §. sed si fundum ff. de legat. 2. nisi electum gravet ad favorem illorum, quos potuisset eligere, Bart. in d. §. sed si fundum, vers. quæro executor, Castr. conf. 433. lib. 1. Loazes in l. si filiusfam. §. divi, num. 212. ff. de legat. 1. Mieres de major. part. 1. q. 71. n. 32. & 65. Joseph Sesse Aragon. decis. 55. n. 12. Et potest plures gradus substitutionum facere, eligendo unum ad vitam, & post ejus vitam alium ex eis, quos eligere posset, & inter eos tempus dividere. Bart. in d. §. sed si fundum, n. 2. ubi Segura num. 258. & Peralta n. 18. Roder. Xuar. in l. quoniam in prioribus, in declar. leg. Regni, q. 5. num. 1. & 2. Joseph. Sesse loco citato.

Eligendi facultas si ad tempus mortis restricta sit eligens in vita an possit usque ad mortem semel atque etiam pluries variare? Vide Tiraq. in l. boves, §. hoc sermone, limit. 15. n. 9. ff. de verb. signific. Sim. de Prætis de interp. ult. volunt. lib. 1. interp. 1. dub. 5. solut. 3. ex n. 1. Mier. de major. p. 1. q. 48. num. 178. in 2. imp. Molin. de primog. lib. 2. c. 4. n. 23. cum seqq. P. Molin. Theol. de justit. tract. 2. disp. 593. à princ. Cald. Pereira de nominat. emphyt. q. 10. 83. & de potest. elig. lib. 3. cap. 5. num. 2. Christoph. de Paz de tenuta, cap. 34. num. 62. Valasc. conf. 102. num. 15. & 23. Flores de Mena var. lib. 3. q. 22. n. 15.

Eligendi facultas data alicui ut possit unum ex pluribus nominatis eligere, an adhuc possit duos eligere? Resp. posse, per l. unum ex familia 69. §. si duos, ff. de legat. 2. ubi Bart. n. 1. dicit quod ille, qui est iustus restituere rem uni ex certis, potest ex illis certis plures eligere, & ibi Bard. vers. in textu non præstetur, & Imol. col. 1. vers. item nota quod si testator, & Paul de Castr. n. 1. Roman. sing. 454. Ruin. conf. 110. n. 3. & 12. lib. 3. Sarmient. in d. §. si duos. Pulchram quæstionem ad hoc propositum ponit Bart. in l. unum ex familia, §. sed etsi fundum, n. 2. ibi: Quæro executor, cui commissâ est electio inter pauperes, elegit aliquem in pauperem hoc pacto, ut post mortem restituat cuidam alteri, an istud onus valeat, hic videtur casus quod non, & verum si poneremus illum alium, cui debet restitui, utn esse de numero pauperum, sicut hic videbatur dare ei, qui erat extraneus, non autem ei, qui erat de familia: sed si esset de numero pauperum, puto quod valet, Bartolum sequitur Bald. in d. §. sed & si fundum, ibi: Executores possunt eligere successive, hoc modo: Eligimus talem in vita sua, vel usque ad decem annos, & postea eligimus talem, &c. Idem Bald. conf. 162. Quidam Franciscus, n. 8. vol. 5. Paul. de Castro in d. l. unum ex familia. §. si duos, n. 3. Socin. in leg. utrum §. cum quidam, n. 10. ff. de rebus dub. Ferd. Loazes in l. filiusfam. §. divi, n. 80. & 212. cum seqq. ff. de legat. 1. Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, & ad leg. Regni, q. 5. n. 2. vers. & ibi hoc videtur, & ibi ejus Additionator, Valdes. Segura in d. §. sed etsi fundum, n. 158. Petr. de Peralta ibidem, n. 17. Mier. de major. p. 1. q. 71. num. 65. ibi: Hinc est quod eligens potest in bonis, in quibus eligit, gravare electum ad favorem illorum, quos potuisset eligere, &c. Fusar. de substit. q. 511. num. 8. Joseph. Sesse Arag. decisione 437. num. 3. & 4. p. 4. ibi: Limitatur superior resolutio, nisi talis electus vel nominatus gravaretur per eligentem de dando fundum, vel partem ejus alicui ex eadem familia, in cujus familia favorem

favorem fuit hares gravatus restituere, vel eligere, cui & quem vellet. Ita Bart. Bald. Peralta, & omnes in d. §. sed & si fundum, & in §. si de falcidia, licet contrarium suadeat Molin. ubi supra, ex quo multa referunt Doctores ad varias quæstiones eligendi, distribuendi alicui, vel aliquibus ex pauperibus: nam poterit gravatus rem inter omnes dividere, vel dare uni soli de contemplatis, vel distinguere tempora inter contemplatos, &c. Non obstat quod elector non potest eligere duos, quando facultas data fuit ut possit eligere unum ad vinculum, Menoch. conf. 1107. n. 16. & 17. Steph. Gratian. discept. forens. c. 229. n. 43. & 44. Castill. controuv. lib. 5. cap. 121. n. 55. vers. & ad hac; quia loquuntur ex verisimili voluntate testatorum. Molin. de primog. lib. 2. cap. 4. n. 45. ibi: Quoties ex mente testantis colligi potest, &c. Menoch. de conf. 1107. n. 15. ibi: Secus verò quando constat ex urgente conjectura de uno sensisse, Stephan. Gratian. d. cap. 229. n. 44. Castill. d. cap. 121. n. 55. ibi: Nisi mens testatoris repugnet, &c.

- ¹²¹ Eleemolyna quando est in præcepto, ille qui eam tenetur facere, an satisfaciatur si illam rem, qua tunc proximus verè indiget, det ei mutuam? Respond. non satisfacere, sed oportere eam gratis donare per veram & formalem donationem, ut contra Nav. in man. c. 17. n. 61. & c. 4. n. 5. & in tract. de eleemolyna, ad cap. quiescamus, 42. dist. n. 24. vers. & inde sequitur, fol. 229. resolvunt Greg. de Valentia tom. 3. disp. 3. q. 9. punct. 4. §. 1. vers. septimò certissimum quoque, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 1. c. 176. Less. de Justit. lib. 2. c. 16. n. 11. dub. 1. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 7. de contractu mutui, c. 11. Dicitur autem eleemolyna esse in præcepto quando necessitas est extrema: existenti enim in extrema necessitate tenetur quis sub peccato mort. eleemolynam exhibere ex bonis, quæ ei necessaria sunt ad statum quem habet, modò ipse his non indigeat ad naturalem, & propriam necessitatem sublevandam, c. pasci fame morientem, 86. dist. Sanct. Ambros. lib. 1. de offic. c. 31. ubi ut grandis culpa, si sciens te fidelis egeat, si scias eum sine sumptu esse, fame laborare, ærumnam perpeti, eum præsertim qui egere erubescat, S. Thom. in 4. sentent. dist. 15. q. 2. art. 1. quodl. 4. ubi docent habentem superfluum naturæ, & personæ teneri illud erogare pauperibus de præcepto, etiam si non patiatur extremam necessitatem naturæ Nav. in c. quiescamus, n. 11. Joan. de Medina in tract. de eleemolyna, q. 3. §. verum, Cov. lib. 2. var. c. 14. n. 5. vers. prima conclusio, Sarmient. de redditib. Eccles. p. 4. cap. 5. n. 7. Spin. in speculo testament. gloss. 6. princ. n. 7. Alexand. in tract. taxæ panis, concl. 1. num. 6. Greg. de Valent. d. disp. 3. q. 9. de eleemolyna, punct. 4. vers. tertio certum est, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 176. num. 12. Gabr. Alvarez de priv. pauperum, q. 34. num. 2. part. 1.

- ¹²⁴ Ementes fructus, & redditus Ecclesiasticorum, an gabellam solvere teneantur? Resp. teneri, quia privilegium Ecclesiæ est personale, & non transit cum re empta, per Bart. in l. licitatio, §. mercatores. ff. de public. & vectig. ubi Paul. num. 2. Pract. Ferrar. in libello, quo agitur super solutione pedag. gloss. ultim. verb. ceciderunt in commissum, n. 8. pag. 122. Tiraquell. de retractu lign. §. 1. gloss. 13. num. 12. pag. 224. Personal. de gabell. n. 84. & 85. pag. 250. Sixtin. de Regalibus, lib. 2. cap. 6. n. 136. & seqq. Alder. Mascard. de statutor. interp. concl. 1. n. 28. Alexand. Trentacinq. var. resol. lib. 1. tit. de jure fisci, res. 5. n. 7. Gutierrez de gabell. quæst. 44. n. 3. & 4. D. Barbo. in l. quia tale, num. 42. post princ. ff. soluto matr. Bobadil. in politica, tom. 2. lib. 5. cap. 6. n. 31. Morl. in emporio Juris, p. 1. tit. 9. in pralud. n. 112. Cevall. in tract. per viam violentiæ, part. 2. quæst. 50. ex num. 13. Azor. instit. moral. part. 3. lib. 3. cap. 20. quæst. 2. Carol. de Grassi. de effectibus clerical. effect. 3. num. 88. cum seqq. Bellet. disquisit. clerical. tit. de exempt. cleric. §. 4. num. 4. & 5. Barbo. Vot. Decis. Pars II.

pag. 361. & §. 8. n. 2. & 3. pag. 767. Bonacin. de censur. in Bulla Cœna, disp. 1. quæst. 19. punct. 3. §. 1. num. 20. & 21. Glorin. respons. 5. num. 36. cum seqq. paucos ex his citavi Ego de Jure Eccles. univ. lib. 1. cap. 39. §. 5. num. 59.

Emens ab aliquo redditus ad ejus vitam possiden-¹²⁵ dos, an licitè emat si tanto supervixerit tempore, quod redditus empti, & exacti multò excedant pretium solutum? Resp. licitè emere, & contractum non judicari illicitum, per Paul. de Castro in l. de fideicommissio, C. de transact. ubi Alex. n. 2. & Dec. n. 4. Natt. conf. 489. Surd. de aliment. tit. 9. q. 11. n. 28. vers. adverte, Fontanel. de pactis nupt. claus. 4. gloss. 18. p. 3. num. 105. Sigism. Scacc. de commerc. & camb. §. 1. num. 293.

Episcopus an possit Cathedrali sive Tribunal à ci-¹²⁶ vitate amovere, & in alio loco suæ Diocesis collocare? Respond. affirmativè, dummodò sit ad breve tempus, & cum justa causa, per Franch. in c. cum Episcopus, n. 4. de offic. Ord. ibi: Intellige quando Episcopus vellet transferre Cathedralam de sua Ecclesia principali ad tempus, quia tunc potest in quocumque loco Diocesis collocare locum Tribunalis, & de causis cognoscere, & ita procedit text. hic: secus si perpetuò vel ad longum tempus vellet transferre Cathedralam à sua principali Ecclesia ad aliam Ecclesiam ipsius Diocesis: quia tunc non posset, &c. Gemin. ibid. n. 13. ibi: Dic quod aut Episcopus vult perpetuò vel ad longum tempus transferre Cathedralam de sua Ecclesia principali ad aliam ejusdem Diocesis, & hoc non potest; idem si vellet quod Cathedra intitularetur in alio loco, quam in Ecclesia, in qua constituta est, &c. Mandos. conf. 27. num. 8. ibi: Ut non possit Prælati sedem alibi quam in ipsa Ecclesia Cathedrali constituere, &c. Steph. Gratian. in addit. ad dec. 11. n. 2. ibi: Nam ad longum tempus non posset remove Cathedralam, & Tribunal à civitate, &c. & discept. forens. c. 655. num. 27. ibi: Tamen intelligitur dummodo Episcopus hoc non faciat ad longum tempus; nam sine justa causa non posset remove Cathedralam, & Tribunal à civitate, &c. Campan. in divers. juris Canon. rub. 11. cap. 23. n. 151. vers. limitatur, ibi: Ne scilicet liceat Præsuli ad longum tempus sine causa aliqua Tribunal erigere, & à civitate amovere, &c. Gonzalez ad reg. 8. Cancell. gloss. 43. num. 192. ibi: Intellige ad modicum tempus; nam ad longum tempus non potest sine justa causa remove Cathedralam & Tribunal à civitate. Ego de officio, & potest. Episcopi, p. 3. alleg. 80. à num. 4.

Episcopus an possit ad se avocare causam penden-¹²⁷ tem coram suo Vicario? Respond. posse, per doctrinam Covarr. pract. c. 9. n. 1. Sanch. de matrim. lib. 3. disp. 29. num. 6. Sicut potest Prætor avocare illam, quæ pendet coram ejus locum tenente, Avendan. de exequend. mand. par. 1. cap. 3. num. 3. vers. sicul. 6. Aviles ad cap. 1. Prætor. gloss. fin. num. 42. Azeved. leg. 10. & 11. num. 5. & 6. tit. 5. lib. 3. Recop. Bobadil. in politica, lib. 1. cap. 12. num. 46.

Episcopus an possit Sanctis nondum Canonizatis,¹²⁸ etiam si beatificati fuerint, cultum publicum exhibendum mandare? Respond. non posse, per Luc. Castellin. de Canonizat. Sanctorum, cap. 1. punct. 4. §. 7. Turrian. 2. 2. tom. 2. disput. 27. Granad. 2. 2. controuv. 1. de fide, disp. 4. num. 11. Diana moral. resol. part. 1. tract. 5. miscel. resol. 9.

Episcopus si tanquam Canonicus in Capitulo assi-¹²⁹ stat, quem locum ibi habere debeat? Resp. obrinere debere locum ut Canonico competentem, gloss. & DD. in c. postulasti, de concess. præbend. Franc. Marc. decis. 136. Capic. decis. 7. Anna sing. 6. Ponte conf. 15. tom. 1. Flav. Amendol. in addit. ad Vincent. de Franch. decis. 138. à num. 1. Gaspard. Hermosil. in annot. ad part. 5. super prolog. gloss. 2. num. 63. vers. de Episcopo, Franc. de Amaya ad lib. 10. Cod. in l. ultim. de Decurionib. c. 1.

326 Vota decisiva, & consult. Canonica.

n. 39. Mich. Ferrus in tract. de precedent. q. 27. n. 4. doctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Consiliarius meritis in quadam juris alleg. de precedent. num. 41.

130 Equites Ordinum Militarium an possint fori privilegio renuntiare, & se jurisdictioni alterius Judicis submittere? Resp. non posse, per Crescent. decis. 3. de foro comp. Fr. Emman. quest. Regul. tom. 2. q. 63. art. 10. Felician. de censib. tom. 2. lib. 2. cap. 3. n. 13. ubi de omnibus Equitibus, Camill. Borrel. in sum. decis. tom. 1. tit. de Jurisdic. & imper. n. 132. ubi de Equitibus S. Jacobi de Spatha, Aloyf. Ricc. in collect. decis. part. 1. collect. 216. vers. infero, ubi de Equitibus S. Joannis Guazin. de defens. reorum, defens. 20. num. 17. Caball. tom. 3. crimin. casu 225. num. 11. cum seqq. ubi de Militibus S. Stephani.

131 Exceptio si fuit rejecta, eo quod plenè non fuerat cognita, an is qui in ea fuit rejectus, possit illam denudè movere? Resp. posse, per glos. ult. in fine, in l. 2. Cod. de ordine cognit. Bart. in l. qui Roma 121. §. duo fratres, n. 7. vers. aut super exceptione, Barth. de Castro sub n. 7. in 2. art. ff. de verb. signific. Abb. conf. 50. in fine princ. & num. 1 & sub num. 3. lib. 1. Anton. Gabr. commun. lib. 2. tit. de except. concl. 2. num. 4. Quæ enim incidenter deducta sunt in uno judicio, possunt retractari, & plenius, ac principaliter discuti in alio, l. sed si ante 17. ff. de except. l. si mater 11. §. si quis, ff. de except. rei judic. l. pen. ff. de his qui sunt sui, Bart. in l. si expressim, n. 3. ff. de appell. Soccin. reg. 442. Abb. conf. 50. volum. 1. Joan. Zanger. in tract. de except. lib. 3. cap. 5.

132 Exceptio non observati contractus an impediat litis ingressum? Resp. impedire, & eam dici litis finitæ, per Roland. à Valle conf. 69. num. 13. lib. 4. Burfat. consil. 309. num. 8. Becc. conf. 45. num. 11. in fine, Reusner. conf. 4. num. 4. lib. 1. Menoch. conf. 55. num. 14. Honded. conf. 83. num. 26. lib. 1. Franc. Viv. conf. 44. num. 1. Mascard. de probat. conc. 1387. num. 42. Fulv. Pacian. eodem tractat. lib. 1. cap. 57. n. 29. Camil. de la Rata conf. 28. à num. 18. Joseph. Ludovic. concl. 14. ampl. 8. Zanger. de except. part. 3. c. 20. Ant. Fab. in suo Codice, sub tit. de except. diffinit. 43. Stephan. Gratian. discep. forens. tom. 2. cap. 307. num. 15. Etiam si defectus non implementi sit in minimo. Mascard. concl. 1388. num. 25. Marefc. variar. resol. lib. 1. cap. 88. num. 4. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 301. num. 15. Honded. conf. 86. num. 16. lib. 1. Menoch. conf. 1. num. 368. & conf. 55. num. 6. Surd. conf. 52. num. 35. & conf. 82. num. 3. & conf. 101. num. 1. & conf. 400. num. 28. Verall. decis. 316. num. 2. part. 3. Joseph. Ludovic. Perus. decis. 50. num. 3. Cæsar Barz. decis. 36. num. 23. Magon. Lucensi decis. 21. num. 17. & 18. Cæf. Manent. decis. 38. num. 22. Coccin. decis. 33. num. 4.

133 Exceptio non observati contractus an semper opponit valeat, licet statutum, vel lex Regia omnes exceptiones excludat? Resp. posse, per Roman. conf. 244. col. 2. Rub. conf. 30. num. 4. Cephal. conf. 407. n. 19. lib. 3. Roland. à Valle conf. 53. num. 32. lib. 1. Cravet. conf. 127. n. 14. & conf. 248. & conf. 245. col. 2. lib. 4. Et etiam post sententiam diffinitivam, & in executione chartæ executoriæ, Afflict. dec. 220. à num. 4. Decian. resp. 60. n. 45.

134 lib. 2. Menoch. conf. 55. num. 167. Moil. in empor. Juris. tom. 1. tit. 5. de in integ. restit. quest. 3. num. 25. Et potest suppleri à Judice etiam parte non opponente, & ex

135 officio, Roman. conf. 144. n. 5. Cephal. d. conf. 207. num. 10. & conf. 148. num. 144. lib. 3. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 307. n. 22. cum seqq.

136 Exceptiones in causis summariis si infra decem dies à lege statutos probari possint, an admitti debeant, & secundum illas judicari? Resp. affirmativè, ex Parlad. rerum quotid. lib. 2. c. fin. p. 5. §. 2. Fulv. Pacian. conf. 10. per tot. Gait. de credito, cap. 2. tit. 9. de apocha bancharij,

num. 2232. Mar. Giurb. dec. 21. n. 1. & 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 411. n. 25. & 26. Probatio enim incontinenti admittitur, & impedit executionem in causis summariis, licet exceptio altiore indaginem requirat, Molin. de primog. lib. 3. c. 13. n. 16. ubi etiam quando dicatur probatio fieri in continenti, Azeved. l. 1. n. 158. tit. 21. lib. 4. nova Recop. Mar. Giurb. dict. decis. 2. num. 1. & 2. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 384. n. 9. Rot. decis. 89. p. 4. divers.

137 Exclusio temporalis de certa persona an & quando operetur exclusionem sequentium in gradu? Respond. operari ut censeatur dicta persona exclusa, non verò sequentes in gradu, ut videmus in patre excluso propter alienationem contra tenorem foundationis majoratus, quia sua exclusionem non obstante, ejus filius admittitur, juxta tradita à Tello Fernandez in l. 27. Tauri, n. 29. quem refert, & sequitur Mieres de major. part. 4. quest. 19. num. 25. & antea part. 2. quest. 4. n. 22. Molin. de primog. lib. 4. cap. 1. n. 12. Primus enim impeditus, 138 & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat, ut in surdo, muto, & amente exclusis, quo casu admittitur filius, vel sequens in gradu, ex his quæ Molin. lib. 1. c. 13. n. 35. Idem si ob aliquod delictum mater, vel primus successor fuisset exclusus, ut ex Molin. Mieres, & aliis resolvunt Gasp. Thesaur. lib. 1. quest. 34. num. 18. Castill. controuv. lib. 3. cap. 15. n. 56. Et demum idem erit in filiis matris exclusæ, quæ nupsit extra familiam ad tradita per Molin. d. lib. 1. c. 6. n. 22. & lib. 3. c. 4. n. 72. Gaspar. Thesaur. de quest. 34. n. 17. Secus dicen- 139 dum in exclusionem absoluta, & perpetua, quæ in tota linea primi exclusi operatur, ut in terminis text. in l. 140 si viva matre. C. de bonis mat. exclusa matre, vel quovis primo aliàs vocando absolute, & simpliciter, omnes ejus filij, & descendentes exclusi remanent, ut resolvunt Velasquez de Avendaño l. 40. Tauri, gloss. 10. n. 79. Castill. lib. 3. quotid. cap. 15. n. 76. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 5. Joseph. Sesse Aragon. decis. 43. num. 57. part. 1. & decis. 229. n. 2. part. 2. Forster. lib. 3. de success. ab intest. cap. 16. num. 6. ubi ait ita omnes unanimiter tenere, & tam docendo quàm consulendo pro confesso habere, idem tenet Cald. Pereira conf. 9. num. 5. 6. 38. & 50. & conf. 39. num. 12. & 13. & probatur ex l. si quis filiam, ff. de inoffic. testam. ubi exclusio unius gradus exclusionem nascentis ex illo inducit, quo in sensu illum textum expendit Mieres part. 2. quest. 6. num. 52.

141 Exclusio fœminæ quando est temporalis, scilicet quando extiterint masculi, an ea illis deficientibus cesserit, & ad possessionem reintegretur fœmina ac si non fuisset, exclusa? Respond. affirmativè, per Bart. in l. fin. §. 1. n. 2. ff. ad Tertyl. Bald. in l. in quibus, n. 3. C. de secund. nupt. & in c. 1. §. quin etiam, n. 3. Episcopum, vel Abb. in usibus feud. Tiraquell. in l. si unquam, verb. suscepit liberos, n. 194. C. de revoc. donat. Ant. Gabr. commun. lib. 6. tit. de statut. concl. 4. n. 9. Albert. Brun. in tract. de statut. quod extantibus masculis, art. 10. q. 5. à num. 66. Alex. Ambros. decis. 46. per tot. præcipuè à num. 7. Franc. Becc. decis. 541. præcipuè à num. 9. lib. 4. Cavalcan. decis. 1. per tot. præcipuè num. 4. lib. 4. Greg. Lopez l. 3. gloss. 3. quest. 23. tit. 13. part. 6. Andr. Gaill. lib. 2. observat. 148. n. 4. Tob. Non. conf. 8. n. 6. Cephal. conf. 571. num. 62. lib. 3. Molin. de primog. lib. 1. cap. 6. num. 22. & libro 3. cap. 5. num. 72. Aguirre de success. Regni Portugal. part. 2. num. 57. pag. 35. Honded. conf. 9. num. 15. & conf. 29. n. 3. cum seq. lib. 1. Morot. conf. 23. à num. 14. Sim. de Præris conf. 22. n. 1. & 2. Heët. Felic. alleg. 25. n. 2. cum seqq. Joan. Bapt. Costa de facti scientia, & ignorant. cent. 1. distinct. 100. à num. 49. & in tract. de re med. subsid. præl. 1. num. 25.

142 Executor testamentarius an teneatur officium accipere si nihil ei relinquatur pro executione testamenti? Resp.

Resp. negativè cum Avendan. *de exequend. mand. lib. 1. cap. 2. num. 8.* Bæz. *de decima tutor. cap. 19. num. 20.* Mich. Reinoso *in observ. Juris, observ. 55. 23.*

143 Executori an præstari debeat salarium? Resp. præstandum esse si executionis ministerium habeat tractum successivum cum administrationis onere; ne dum in exercendis negotiis laborat, patrimonij jacturam faciat, per Bæz. *d. c. 19. n. 20* Escob. *de ratiocin. cap. 27. n. 47.* Mich. Reinoso *d. observ. 55. n. 23.* ubi admonet executores, ut initio administrationis sibi salarium constitui faciant per Judicem, ne alias simpliciter accepto ministerio, & exequendi munere præsumatur, illud charitatis exercendæ gratiâ suscepisse.

144 Executores duo, vel plures si relinquuntur, seu nominentur in testamento cum portione aliqua cuilibet illorum assignata à testatore in præmium laboris pro executione testamenti, an mortuo uno, vel acceptare nolente, ejus portio deficiens accrescat alteri, vel perri- neat ad hæredes mortui? Resp. accrescere alteri executori acceptare volenti, per text. *in leg. unic. §. ubi autem legatarij, C. de caduc. tollend. Valasc. conf. 46.* P. Molin. *de just. tract. 2. disp. 248. vers. quando verò* Mich. Reinoso *d. observ. 55. n. 19.* ex ea ratione, quia sicut diminuto onere diminuitur portio, *leg. seio amico,*

145 *ff. de ann. leg. cum similibus*, ita aucto labore æquum est ut salarium augeatur, *Auth. ut Judices sine quoquo suffrag. §. illud, collat. 2.*

146 Exemptio vectigalium generaliter exceptis certis casibus concessa, an sit generalissima in casibus non exceptis? Resp. esse generalissimam, itaut Princeps in istis casibus non exceptis collectare non possit pro quacunque causa, etiam prætextu belli, aut notabilis invasionis, ex Alex. Rodensi *de analog. p. 4. n. 61. & resp. 1. n. 288. cum seqq. vol. 2.* Bologn. *conf. 1. num. 12. & 13.* Carol. Tapia *decis. 23. supremi Consilij Italiae, num. 59.* Sacca *conf. 15. num. 27.*

147 Exemptio, sive immunitas per verba generalia concessa, an comprehendat collectas ratione belli supervenientis de novo impositas? Resp. comprehendere, per Sylvan. *conf. 66. n. 13. ad fin. & num. 14.* Decian. *resp. 41. num. 16. cum seqq. & num. 34.* Tapia *in decis. supremi Consilij Italiae 8. p. 2. cum seqq.* qui loquitur in oneribus, & collectis futuris, latè Glorit. *resp. 1. p. 2. n. 184. usque ad 207. & p. 3. n. 197. pag. 104.* ubi in individuo loquitur de immunitate verbis generalibus concessa, quod extendatur ad gabellas postea inductas: Sacca *d. conf. 15. num. 1. cum seqq.* Menoch. *conf. 1105. num. 14. vol. 12.*

148 Exemptionis, seu immunitatis privilegium gratuito vel per viam contractus concessum an extendatur ad oneras, & gabellas de novo post privilegium impositas? Resp. extendi, per *l. si servius, ff. de servit. urb.* ubi stipulatio, ne luminibus officiatur, comprehendit tam lumina tempore contractus existentia, quam futura, *leg. peculium, ff. de legat. 2. l. grege, ff. de legat. 1. leg. pen. ff. de fundo instructo*, ubi quod in concessionibus universalibus veniunt augmenta, *cap. quia circa, de privileg.* ubi privilegium immunitatis extenditur ad prædia de novo acquisita, & ad decimas futuras, & ibi hoc notat Abb. *n. 5. vers. à primo membro*, ubi quod quando in privilegio est dispositio indefinita, & præjudicat tantum concedenti, licet præjudicium sit grave, extenditur ad futura, quia in beneficiis fit latissima interpretatio. Ex quibus juribus ita Alex. *conf. 193. Ex themate prædicto, dub. 2. n. 8. vol. 2.* Natr. *conf. 160. n. 17. & conf. 525. n. 19.* Burlat *conf. 16. n. 77. vol. 1.* Tapia *in l. fin. ff. de constit. Principum, p. 1. cap. 4. n. 5.* Aloyf. Ricc. *in decis. Curie Archiep. Neapol. decis. 167. n. 9. p. 2. & in collect. dec. part. 7. collect. 2727. ad fin.* Modit. *in suis dubitat. Juris §. plebiscitum dubit. 18. p. 2.* Glorit. *respons. 1. p. 3. n. 196. pag.*

Barbosæ Vol. decis. Pars II.

103. & num. 264. Bellon. *jun. conf. 69. numero 75.*

Exemptionem à Superioris jurisdictione an concedere soleat Signatura & Rota durante super ea lite, ubi ipsa litem gravem, & non temerè susceptam cognoverit? Resp. affirmativè per Callad. *decis. 6. de privileg. Lancel. de attentat. lite pend. part. 2. cap. 4. declar. 4. n. 41.* Gonzal. *ad reg. 8. Cancell. gloss. 46. num. 18.* Marchesan. *de commiss. executionis causarum, part. 2. §. 1. num. 76.* Paris. *de resignat. benef. lib. 3. quest. 11. num. 7.* De jure enim est, ut pendente lite negotium devolvatur ad judicem, suspensa Superioris jurisdictione super eadem causa, de qua dubitatur, *cap. cum dilectus capit. olim, ubi gloss. verb. post inceptum negotium, de accusat. Rip. in capit. cum M. Ferrariensis, num. 196. & 199. de Constit. Callador. d. decis. 6. de privileg. in princ.* Nam sicut ex motibus Principis, sive cujusque Superioris superioribus, aut pravo jurisdictionis usus subducuntur subditi ab ejus jurisdictione, *d. capit. olim, & capit. ex parte, de accusat.* Joan. Fab. *in §. 1. Instit. de his qui sunt sui*, Burlat. *conf. 170. num. 27.* Guid. Papæ *quest. 62. num. 1.* Achil. *decis. 362. ita & sola his visa fuit sufficere*, dum super re gravi justum timorem inferre potest, *Staphilæ, de litteris justit. tit. de rescript. in forma Brevis, §. indultum, num. 10.* Paris. *dict. tractat. de resignat. benef. lib. 7. quest. 1. num. 7.* Verall. *decis. 62. num. 4. part. 2.* Anton. Gabr. *commun. tit. de judic. concl. 4. num. 31.*

Expensæ factæ cum Assessore seu consultore, à quo sint solvendæ? Resp. solvendæ esse à parte petente, per Vincent. *de Franchis decis. 331. num. 3. & 4.* Stephan. *Gratian. discept. forens. cap. 55. num. 34.* Perez de Lara *de vita hominis, cap. 7. n. 19.* ubi *n. 16.* tenet, quod si Judex simul cum Notario, seu tabellione accedit ad aliquem locum pro negotio litis, sunt præstandæ expensæ ab eo, qui petit actum fieri: est enim generale quod quando quis aliquid petit, ipse debet præstare expensas, *text. in l. fin. C. erogat. milit. ann. de lib. 12. leg. quoniam, Cod. de testib.* Campan. *in divers. Juris Canon. rub. 7. cap. 6. num. 132.*

Expensæ an sint partibus communes, si per Judicem, motu proprio assumatur consilium Assessoris? Resp. affirmativè, ex Surd. *de aliment. tit. 1. quest. 63.* Steph. *Gratian. dec. 55. n. 44.* quos refert & sequitur Perez de Lara *d. c. 7. num. 18. in fine.*

Fama in antiquis, & in ardua causa quando probet? Resp. tunc probare quando testes de ea deponentes sunt spectatæ famæ, & dixerint à quibus personis, saltem duabus audiverint, & quod à majori parte populi; ac rationem reddiderint bonam, unde ortum fama habuit, juxta *caput licet ex quadam, de testib.* & quæ resolvunt Surd. *conf. 135. ex num. 89.* Farinac. *in praxi crimin. part. 2. q. 69. ex num. 140.* Alexand. *Trentacinq. var. resol. lib. 2. tit. de testib. resol. 6. num. 10.* Valenz. *conf. 90. num. 973. & 1093.* Lort. *de re benef. lib. 2. q. 43. num. 4. & 5. cum seqq.* Ricciol. *de neophyt. cap. 7. n. 9.* Card. Caval. *decis. 6. num. 4. & 5.* ad quod elegans est auctoritas S. Hieronymi ad Rufinum, ibi: *Multum in utramque partem crebrò fama mentitur, & tam de bonis mala, quam de malis bona falso rumore concelebrat*: multi perfectò sint falsi rumores à malevolis, &c. Et sic ad probandam famam requiritur ut testes de auditu habeant relatas qualitates, Hojed. *de incompatibil. benef. lib. 1. capite 23. à numero 141.* Beltram. *ad Gregor. XV. decisione 498. numero 17.* Castill. *tom. 6. controvers. cap. 123. num. 17. cum seqq.* Torrebl. *de jure spirit. lib. 13. cap. 22. ex numero 24.* Lotter. *dict. lib. 2. cap. 43. num. 62. cum seqq.* Caval. *d. decis. n. 4. & 5.* Et quod fama sit certa & inconculsa, *Gloss. verb. populi, per text. ibi in cap. 2. de elect. l. decurionum, Col. de pæn. Bald. conf. 77. num. 6. lib. 3.*

E c 2

ibi

ibi: *Testimonium famæ idoneum non esse, nisi fuerit solida, inconcussa, crescens, non levis, non contraria, &c.* Bart. Alex. Corn. Paris. Rorand. & communis penes Gregor. XV. dict. decis. 498. & ibi Beltramin. num. 18. lit. E, Cevall. commun. contra commun. q. 900. num. 11. Valanzuel. conf. 90. num. 194. Torrebl. citato loco, Ricciul. d. cap. 7. num. 19. Lotter. d. quest. 43. num. 94. cum seqq. aded ut si debilitetur aliquibus testibus de bona fama deponentibus, non dicatur probata mala fama, Cavaler. dict. decis. 6. num. 5. & decisione 107. num. 3. & decis. 52. Et in hac materia si major pars testium cum requisitis d. cap. licet ex quadam, deponat de mala fama, minor verò de bona, utique prævalere debet minor numerus, ut per Cevall. d. q. 900. n. 89. Valenzuel. conf. 90. n. 53. vers. ubi concludit, Lotter. d. leg. 2. d. 43. num. 88. cum seq. Quicquid contrarium sentiat Perez de Lara de capellan. lib. 2. cap. 40. ex num. 60. nam ejus opinionem perniciosam esse dicit Lotter. dict. quest. 43. num. 97. & ab omnibus reprobari asserit Torrebl. d. cap. 21. num. 19.

157 Familiaritatis jure quæ fiunt an constituent aliquem in possessione ad præscribendum? Resp. constituere, per leg. qui jure familiaritatis, ff. de acquir. poss. Alberic. in rub. ff. de numer. & honor. num. 26. Cepol. de servit. urban. præd. cap. 20. num. 11. Bald. de præscript. 2. part. quarta partis princip. quest. 1. num. 9. Petr. Antioly in tract. de numer. & honorib. part. 2. §. restat, num. 16. & 17. Nicol. Bellon. conf. 1. num. 15. & conf. 8. num. 15. Mandel. Alba conf. 62. num. 18. vol. 1. & conf. 777. num. 16. lib. 4. Hippol. Rimin. conf. 26. num. 47. cum seqq. & conf. 34. num. 38. cum seqq. lib. 1. & conf. 589. num. 50. vol. 5. Hinc Innoc. in cap. bonæ mem. el. 2. num. 1. post princip. de postulat. Præl. & in cap. cum Ecclesia Sutrina, num. 5. de causa poss. ubi Panorm. num. 4. cum seqq. vers. tertio requiritur, Alexand. conf. 50. num. 8. lib. 3. resolvunt quod si volo probare quod etiam in possessione alicujus juris, puta servitutis, itineris, vel juris hospitandi, non sufficit probare quod ibi per fundum tuum te sciente, & patiente transivi, aut quod mille vicibus fuerim hospitatus in domo tua, nisi expressè etiam probem, quod ea fuerim tanquam jure meo, & mihi debito usus, cum potuerit esse quod tu ea passus fueris ex gratia, & amicitiae causâ, non autem ex eo quod id mihi debitum esset, sequitur Franc. Ripa in d. capit. cum Ecclesia, num. 39. 41. & 56. ubi expressè notat quod etiam per mille actus, qui communiter fieri solent jure familiaritatis, & amicitiae, non acquiritur quasi possessio, idem tenet Paris. conf. 27. num. 110. cum seqq. Inde etiam Innoc. in d. c. bonæ, num. 1. post princip. quærit quomodo constare possit de intentione ejus, qui aliquo jure utitur tanquam jure suo, & respondet id constare per expressa verba utentis, quibus exprimat eo se jure uti, intendens uti jure, quod habet, & tanquam jure suo, & quod non intendit eo quasi ex gratia uti, sed quasi ex debito, sequitur Florian. in l. servitutes, la 2. num. 25. circa fin. vers. adde ad gloss. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 298. n. 10. subdens quod requiritur interpellatio, probatio, & acquiescentia.

159 Fideicommissarius ad hoc ut sit legitimus contraditor ad impediendam hæredis possessionem, quæ requirantur? Resp. tria copulativè requiri, v.g. primum quod possideat: secundum quod non vitiosè: tertium quod docuerit, vel incontinenti docere valeat de jure suo: per Marr. Medic. inter decis. Senenses, exam. 13. num. 53. cum seqq. Leo decis. 23. n. 24. lib. 1. Seraph. dec. 83. Rot. dec. 10. ante num. 1. & dec. 520. p. 1. divers. & decis. 115. n. 2. p. 1. recent. Et non sufficit qualis qualis possessio, nisi ea, quæ legitimè ab hærede concederetur,

l. restituta 37. l. facta 63. ff. ad Trebell. Bart. n. 9. Bald. n. 46. Alber. n. 19. Alex. num. 7. in leg. fin. Cod. de edicto D. Adriani, Menoch. remed. 4. adipis. n. 6. Peregr. de fideicom. art. 48. n. 5. cum seqq. Surd. conf. 73. n. 28. & dec. 333. Castill. controuv. lib. 3. cap. 24. n. 171. Burat. dec. 115. n. 11. Et hoc procedit etiam si possessio hæreditatis sit vacans, quia hæres illam non adierit, DD. in d. l. fin. Argel. de legitimo contradict. p. 10. art. 16. n. 228. Mart. Medicis de exam. 13. n. 57. vers. contrariam tamen pag. 182. Hodiern. ad Surd. d. decis. 333. num. 1. & 2.

Fidejussoris obligationem an per se augere valeat maleficium debitoris? Resp. non posse, per l. fidejussor. res magistratum in pœnam vel mulctam, quam non spondissent non debere conveniri decrevit, 68. ff. de fidejuss. ubi Bart. ait intercedentem pro officiali simpliciter videri intercedere in interesse, non in pœnam ex maleficio impositam, & per text. in l. libertis 17. §. fin. ad municip. & l. unic. C. de pericul. eorum qui pro Magist. inter. & l. 2. C. ad Tertyll. Vvesemb. in paratit. l. ad tit. ff. de fidejussor. Hering. in tract. de fidejussor. capit. 24. num. 172. cum seqq. Facit gloss. in leg. siue in duplum 3. ff. qui satisd. cog. ubi ait, quod si ab initio erat simplum, sed postea crevit per inficiationem, non tenetur fidejussor, nisi in simplum, Joan. Andr. ad Specul. tit. de fidejussor. §. 1. in ultim. addit. Roman. conf. 270. num. 7. ubi dicit non teneri fidejussorem pro eo, quod venit ratione incidentis negationis, idem Roman. conf. 507. plenè Surd. decis. 112. ubi reddit rationem, quia videtur fidejussor se obligasse pro originali, non pro 163 accidentaliter debito, ex l. 1. ff. de in litem jur. gloss. in §. sequens, instit. de actionib. ubi Aretin. num. 3. & idem probat text. in l. centum Capua. ff. de eo quod certo loco, ubi Doctores tenent, quod fidejussor non obligatur pro eo quod accrevit ob moram debitoris, prosequitur latè Jas. in d. l. 1. ff. de in litem jur. Baëz. de inope debit. cap. 5. num. 18. Pyrrh. Maur. in tract. de fidejuss. p. 2. princ. sect. 5. cap. 1. num. 7.

Filius an valeat retrocedere patri donationem propter nuptias sibi ab eo factam in fraudem uxoris? Resp. non posse, quia ei præjudicare non potest, juxta doctrinam Bald. in l. si Præses, vers. tamen bene dico, C. de donation. Tell. Fernand. in l. 17. Tauri, n. 72. & 73. Gutier. de juram. confirmat. part. 1. cap. 50. num. 13. & 14. Sanch. de matrim. lib. 6. disput. 32. plenè Giurba. ad statuta Messanen. cap. 1. gloss. 8. num. 71. cum seqq. Paschal. de virib. patriæ potest. part. 1. cap. 4. num. 37. Leo Valent. decis. 137. num. 20. Castill. controuv. tom. 6. cap. 119. n. 13. Amat. var. resol. tom. 1. resol. 30. num. 12. Muta dec. 25. num. 5. cum seqq. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 924. à num. 6. usque ad num. 9. & num. 33. & 34. & cap. 984. num. 29. & 30. Martian. conf. 33. num. 2. & post eum Rota decis. 44. num. 1. part. 6. recent. Et in puncto, quod filius non possit retrocedere capitulatam majoratus institutionem, docent Molin. de primog. lib. 4. cap. 2. num. 18. Mieres de major. part. 1. quest. 22. num. 229. usque ad num. 239. Leon. d. decis. 137. num. 19. Monach. de recta feudorum interpret. cap. 23. p. 2. num. 8. & 9.

Filius an possit consensisse quod majoratui alia onera apponantur in præjudicium successorum? Resp. negativè, per Mieres de major. part. 1. quest. 22. num. 231. & seq. Sanch. d. lib. 6. disp. 32. num. 3. Giurba d. gloss. 2. num. 75. & 76. Rot. d. decis. 44. num. 10. part. 6. recent. Nec potest consentire patri alienanti prædicta bona, Giurb. d. gloss. 2. n. 82. Fontanel. de pactis nupt. tom. 1. claus. 4. gloss. 1. num. 73.

Filius primogenitus quando vocatur ad majoratum, an vocatio hæc restringatur ad filios immediatos primi gradus? Resp. restringi ob naturalitatem particulæ, filius, & sic nunquam comprehendi nepotes, per doctrinam

doctrinam Baldi, quem referunt, & sequuntur Fulgos.
in l. ut intestato, num. 2. C. de suis, & leg. hered. Alex.
conf. 4. n. 9. & per tot. lib. 4. Tiraq. de primogen. q. 40.
n. 219. Bellon. conf. 50. num. 30. Barer. conf. 140. num. 2.
Emman. Cost. in tract. de major. p. 1. num. 8. & p. 2. n. 9.
vers. confirmatur hoc argumentum, Mandel. Alba. conf.
60. num. 5. Cov. pract. cap. ult. num. 4. vers. quintò idem
erit, Cardin. Mantica. de conject. ult. volunt. lib. 8. tit. 9.
num. 11. Peregr. de fideicom. art. 21. num. 44. in fine,
vers. hac rerò conclusio non procederet, Raudens. de ana-
log. in append. p. 1. num. 56. & num. 166. Menoch. conf.
215. num. 132. lib. 3.

168 Filiusfamilias an per l.6. *Tauri*, possit de tertio bonorum suorum in præjudicium parentum, & sine eorum consensu disponere? Resp. posse, etiam per donationem causâ mortis, juxta resolutionem Telli l.5. *Tauri*, n. 2. & ibi Avendan. gloss. 5. in fine, Villadieg. in l. 10. n. 12. & 13. tit. 5. lib. 2. Molin. de primog. lib. 2. c. 9. n. 19. Azeved. l. 4. num. 18. tit. 4. lib. 5. Recop. Matiens. l. 6. gloss. 2. num. 27. & 28. tit. 10. eod. lib. 5. Recop. Cevall. comm. contra comm. quest. 695. num. 42. & quest. 794. num. 9. & 10. & q. 795. numer. 7. Pichard. in princ. Instit. de donat. numer. 21. & 22. Molin. de Justit. disp. 288. vers. qui de hac re: reliquæ verò duæ partes legitimæ parentibus debitæ sunt, & de iis in eorum damnum sine eorum expresso consensu disponere non poterunt, ex dict. l.6. *Tauri*, Molin. d. lib. 2. capite 9. numero 21. Intellige in proprietate tantum, non verò in usufructu, itaut pater usufructu illius terræ partis non privetur, secundum Greg. Lop. l. 13. gloss. 2. tit. 1. p. 6. Pinel. in leg. 1. Codic. de bonis mat. part. 1. num. 44. Rojas de success. ab intest. cap. 29. à num. 23. Alvarad. de conjectur. mente testatoris, lib. 2. cap. 1. num. 8. Tell. dict. l. 5. *Tauri*, num. 5. Peralta in rub. de hered. instit. num. 180. Avendan. d. l. 5. *Tauri*, gloss. 5. num. 1. Perez in l. 1. gloss. 1. col. 1. tit. 2. lib. 5. Ordin. & in addit. ad Seguram in l. Imperator, num. 3. ff. ad Trebell. Molin. de primog. lib. 2. cap. 9. num. 22. cum seqq. ubi hanc opinionem veriore, & Juris principiis magis consentaneam judicat; sed cum casus contigerit, maturius pensitandum, ac deliberandum esse inquit Mier. de major part. 1. q. 1. à num. 190. in nova imp. Matiens. l. 4. gloss. 5. num. 3. tit. 4. lib. 5. Recop. Gutier. pract. lib. 2. q. 4. à num. 1. Quamvis illam tertiam partem tam in proprietate, quam in usufructu pertinere illi cui relicta est, existimaverint Anton. Gom. d. l. 6. *Tauri*, n. 13. & 14. & Menchaq. de success. prog. l. 1. §. 1. n. 31. Cervant. d. l. 5. *Tauri*, num. 35. Azeved. d. l. 4. n. 14. tit. 4. lib. 5. Recop. Cevall. comm. quest. 794. num. 25. cum seqq.

169 Fiscus an possit in præjudicium tertij petere restitutionem in integrum adversus oblationem factam post terminos subhastationis? Resp. non posse, per Bartol. Bald. & Angel. in l. 1. C. de præd. decur. Afflict. decis. 340. Avendan. de exequendis mand. lib. 2. c. 13. n. 3. Menoch. con. 844. num. 39. lib. 9. & conf. 1121. num. 2. & 3. lib. 12. Valasc. conf. 109. Claper. in cent. caus. fiscal. causa 5. quest. 1. numer. 2. fol. mihi 61. Gutier. de gabell. lib. 7. quest. 141. n. 6. Non obstat l. sed & si sine, §. quæsitum, ff. de minorib. quia ibi tantum restitutio minori conceditur propter negligentiam commissam in ipso facto, secundum exemplum quod adducit Alberic. in d. §. quæsitum, dicens quod illo casu ope restitutionis in integrum major admittitur licitatio, non ex eo quod minor restituatur ad lucrum omissum quod supervenit sed quod locavit incongruo tempore, & loco, & ita supervenientia majoris licitationis fuit propter negligentiam adhibitam in ipso facto: hanc Alberici opinionem sequitur Sfort. de restit. in integ. quest. 57. num. 23. cum seqq. ubi num. 25. punctueliter tradit quod quando in contractu nulla adfuit negligentia, Barbos. For. decis. Pars II.

non conceditur restitutio ex eo quod postea superveniat major licitatio. *Greg. Lop. 5. tit. 19. p. 6.* ubi ita intelligit doctrinam Alberici, & juxta eam fuisse pronuntiatum in Cancellaria Granatensi contra conductores gabellæ, *Mastril. decis. 84. Valenzuel. cons. 75. num. 10. Theodor. alleg. 45. num. 33.*

Focularia de novo aucta an comprehendantur in 170
functionibus fiscalibus Baroni per verba universalia,
vel indefinita concessis? Respond. comprehendendi, per
Fab. de Anna *conf.* 61. Petra ad *Grammat. dec.* 4. num. 9.
Camil. de Medicis *conf.* 51. Jacob. Gabell. *conf.* 21. Ro-
vit. ad *pragm.* 1. de *jurib. & exact. fiscal. ex numer.* 8.
usque ad 63. Novar. *tom.* 1. q. 127. num. 15. Aloyf. Ric.
decis. 250. in *alleg. ibi posita*, num. 9. *part.* 2. & in
collect. part. 7. *collect.* 2727. *vers. amplia conclusionem*,
Thoro in *compendio*, *tom.* 1. *lit.* A, *verb. augmentum*
foculariorum, & *verbo augmentum functionum fiscalium*,
pag. 60. & *parte* 2. *lit.* A, *verb. augmentum focaliariorum*,
pag. 34.

Fructuum beneficij appellatione an veniat illud, ¹⁷¹
quod voluntariè & extra Ordinem præstatur alicui
Beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium? Re-
spond. non comprehendi, per text. celebrem in leg. *Seio*
amico 10. §. *medico*, ff. *de ann. leg.* resolvunt. Oldrad.
conf. 129. Bald. *n. 2.* Alex. *n. 9.* Jas. *num.* 8. & D. Barbof.
num. 6. in *l. divortio*, §. *quod in anno*, ff. *solut. matrim.*
Boër. *decis.* 133. *num.* 4. Capic. Galeota *lib.* 2. *controv.*
cap. 42. *num.* 14. Card. Mantica. *de tacit. & ambig. con-* ¹⁷²
vent. lib. 1. *tit.* 18. *num.* 3. & 4. & facit *decisio* de Fran-
chis 171. dum tenet quod quicquid Baro acquirit ex
donatione, seu concessione Regia, non venit in fru-
ctuum restitutione, Stephan. Gratian. *discept. forens.*
tom. 2. *cap.* 399. *num.* 25. Et de eo, qui aliquid acquisi-
vit ex Principis largitione, arg. text. in *l. 3.* ff. *ad leg.*
falcid. agunt Hector Felician. in *tract. de societate, ca-*
pit. 13. *num.* 2. Fusar. *de substit. quæst.* 627. *num.* 6. Rota
decis. 614. *num.* 6. *part.* 1. *recent.*

Fructuum liquidatio in qua summa habenda quan- 173
do testes deponunt de maxima, media, & minima?
Resp. in mediocri summa esse faciendam, per Caputq.
decis. 161. aliàs 1. de liquidat. Rota in Perusina beneficij, 1.
Martij 1610. coram Peña.

Fugiens à suo Principe ad patriam rebellatam, ubi 174
habet mulierem, filios, & bona, ut eis uti possit, non
verò animo fraudandi, an dicatur rebellis? Respondi.
negativè, per l. postliminium, §. transfuga, ff. de capt. &
postlm. rev. ibi: Qui malo consilio, & proditoris animo
patriam reliquit, &c. l. 2. ff. ad leg. Jul. Majest. leg.
Fulcinius 7. §. cum hoc edictum, ff. ex quib. caus. in possess.
ibi: Non sufficit latitare, sed & necesse est fraudationis
causâ id fieri, &c. l. fin. ff. ad leg. Jul. Majest. ibi: Is
duntaxat perduellio dicendus est, qui hostili animo in
Remp. vel. Principem suum est animatus, &c. leg. si quis,
D. de re milit. lib. 12. ibi: Si quis barbaris scelerata fa-
ctione facultatem depredationis in Romanos dederit, &c.
Oldrad. conf. 43. num. 8. vers. ille ergo, ex Baldo tradit
Decian. conf. 40. num. 30. ibi: Et dato quod ex talis
fuga videretur partes Gallorum sequutus, non videretur
propterea crimen læsæ majestatis incurrisse, quia non om-
nis qui adversatur Principi, & recedit ab eo, dicitur
committere crimen læsæ majestatis, &c. Foller. in pract.
§. item quod commisit crimen læsæ Majestatis, num 7 ubi
sic intelligit textum in l. 2. ff. ad leg. Jul. majest. ex Dec-
& Baldo Gramm. decis. 6. n. 16. & 18. n. 14. ibi: Nam
non potest dici accessisse ad hostes, qui cum hostibus erat,
extra tamen armorum usum, & opem, & sic dici non po-
test crimen rebellionis incurrisse, & benè consuluit Oldrad.
&c. lisdem verbis idem Gramm. dec. 15. n. 5. post alios
Roland. conf. 1. n. 108. lib. 3. Farin. in praxi crim. p. 3.
q. 113. à num. 17. & est expressum l. Hispan. titul. 18.
E e 3 lib. 8.

lib. 8. *novæ Recopil.* ibi Si alguno se pone con los enemigos para guerrear ò haçer mal al Rey, ò al Reyno, &c. Et est receptissimum in quolibet capite hujus criminis læsæ Majestatis, quod ut punibile sit, requiritur ut dolus interveniat unâ cum inimico animo, l. 1. cum duabus sequentibus ff. ad leg. Jul. majest. Gig. de crimine læsæ Majest. tit. qualiter, & a quibus, quest. 64. *Grammat. conf.* 31. num. 19. *Decian. in tract. crimin. lib. 7. cap. 48. num. 14.* *Farinac. in praxi crim. q. 118. num. 18.* *Valenzuel. conf.* 162. n. 102. Nec credendum est fugam hanc ordinatam potius fuisse ad malum Principi inferendum, quàm ut sibi & suis consuleret fugitivis, ex text. in dict. leg. Fulcinius, §. cum hoc, ibi: Latitare est, non ut Cicero definit, turpis occultatio sui; potest enim quis latitare non turpi de causa, &c. Nam licet in hoc casu (quod absit, justa causa fugiendi, & injusta possit considerari, præsumendum est, potius justam causam adesse, ex *Blanc. de indic. num. 285.* *Mascard. de probat. conclus.* 829. num. 11. In tantum quod incumberet Principi probare quod in ejus perniciem amicitia contracta fuerit cum inimico, *Schrader. de feudis, p. 9. cap. 5. num. 31.* *Roland. d. consil. 1. à num. 87. lib. 3.* ibi: Et in tantum hoc est verum, quod domino incumbit probare quod vassallus contraxerit amicitiam in damnum, & perniciem suam, alias non potest feudo privari, &c. Et maximè si fugiens ad patriam rebellatam haberet ibi uxorem, aut filios, quia desiderium invisendi illos potest excusationem afferre, leg. 4. §. fin. ff. de re milit. ibi: Et datur venia valetudini, affectioni parentum, & affinium, &c. l. 3. §. si cum, versicul. pietas, ff. de liber hom. exhib. ibi: Pietas enim genuina (scilicet patris ad filios) efficit sine dolo malo retineri. Late *Farin. in praxi crimin. quest. 98. à num. 77.* in simili de amico diu absente, *Decian. conf.* 8. num. 199. lib. 1. vers. nam. *Cynus, Bald. consil. 34. casus talis, lib. 1.* ibi: Sed sanguinis conjunctio cum ad taciturnitatem conduxit, similiter & pietas, ex quibus concludo ratione hujus delicti non amplius de jure puniri debere, &c. Quod absque dubio procedit si fugiens non sit aptus ad armorum usum, & opem inimico dandam, argumento l. famosi, ff. ad leg. Jul. majest. ibi: Nam & personam spectandam esse, an potueris facere. *Grammat. conf.* 13. à num. 35. & num. 60. ubi dicit quod manens apud hostes, qui non sit aptus ad arma, non præsumitur habuisse animum infensum: refert & sequitur *Roland. d. consil. 1. à num. 109.* & præcipue numero 113.

175 **Habilitas, sive qualitas requisita ad successionem, an debeat intervenire de tempore vacationis?** Respond. debere, per l. intervenire, ff. de legat. præstand. & leg. non oportet. ff. de leg. 2. *Molin. de primog. libro 1. cap. 13. num. 36.* & 3. *Menoch. 2. conf.* 413. *Horat. Carpan. ad statuta Mediolanens. cap. 311. vers. deferatur, litt. D, fol. mihi 596.* ubi loquens de statuto excludente à successione mulieres nuptas extra territorium Mediolanense, resolvit qualitatem mulieris ut succedat, vel excludatur, inspiciendam esse de tempore, quo hæreditas defertur. *P. Molin. de Justit. tract. 2. disp.* 613. num. 5. *Sanch. de matrim. lib. 1. disp.* 33. n. 17. faciunt quæ sup. habentur voto... & inf. in verb. legitimitas.

177 **Hæres cum beneficio inventarii, qui se obligavit solvere debita defuncti, & legata in testamento relicta, an possit obligari ultra vires hæreditarias?** Resp. non posse, nisi expressè renunciaverit dicto beneficio inventarii, per *Bald. in l. fin. n. 2. C. ad leg. Falcid. Afflict. decis.* 399. num. 13. *Monticul. de invent. cap. 10. num. 7.* *Vincent. de Franch. dec.* 648. *Petr. Joan. Anchâr. famil. quest. lib. 3. quest.* 57. num. 7. *Mainard. decis.* 25. num. 6. & 7. *Joan. Vincent de Anna sing.* 234. *Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 53. à num. 3.* *Joan. Bapt. Thoro in compendio decision. Neapol. verb. hæres 6.*

& 7. *Mar. Giurba in consuet. Messanen. p. 2. c. 9. gloss. 5. num. 30. vers. proinde dubitatum s. Rot. apud Pacif. tract. de Salviano interd. dec.* 138.

Hæres an teneatur pro actionibus pœnalibus contra defunctum ob ejus dolum, vel culpam introductis, sua vita durante? Respond. non posse, nisi in quantum ad ipsum hæredem pervenerit, l. quod diximus, §. fin. ff. quod met. causa, ibi: In hæredem autem & ceteros in id quod pervenit ad eos, datur non immerito, licet enim pœna ad hæredem non transeat, attamen quod turpiter, vel scelere quæsitus est, ad compendium hæredis non debet pertinere, &c. leg. in hæredem 26. ff. de dolo, ibi: In hæredem eatenus daturum se eam actionem Proconsul pollicetur, quatenus ad eum pervenerit, id est, quatenus ex ea re locupletior ad eum hæreditas venerit, leg. sicuti 38. ff. de regulis juris, l. 1. ff. de priv. delict. l. pupillum 111. §. in hæredem, ff. de regula juris, l. in hæredem, ff. de calumn. l. unic. Cod. ex delict. defunct. l. Hisp. 25. tit. 1. part. 7. & l. 3. tit. 16. part. 6. *Bart. latè distinguens in leg. civilis, ff. de privat. delict. Angel. conf.* 340. in princip. *Cuman. consil.* 174. n. 3. *Federic. de Senis conf.* 21. num. 5. & 6. *Clar. §. fin. q. vers. ulterius quero, Anton. Gomez tom. 3. var. c. 1. num. 85.* *Cujac. in d. l. sicuti, & lib. 7. observ.* 37. *Anton. Fab. in suo Cod. lib. 4. tit. 12. definit 2. & lib. 4. conject. cap. 1.* *Donel. benè distinguens, Comment. juris civilis lib. 15. cap. cap. 51.* *Fachin. controvers. lib. 9. cap. 5.* innumeri relatis *Hermosil. in l. 5. gloss. 1. num. 13. titul. 3. part. 5.*

Hæres adiens hæreditatem sine confectioe inventarij intra 60. dies, aut intra annum, secundum distinctionem text. in l. fin. Cod. de jure delib. & in l. Hisp. 100. tit. 18. p. 3. qui tenetur debita, & legata solvere etiam ultra vires hæreditarias, quia præsumitur hæreditatem solvendo esse vel hæredem bona occultasse, ut in d. l. fin. & in d. l. Hisp. 5. ubi gloss. 3. & in l. 3. ibi gloss. 4. 7. & 9. tit. 6. p. 6. an teneatur in conscientia foro eadem debita solvere, si prædicta præsumptio cesset, & hæreditas verè solvendo non sit? Respond. negativè per *Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 80. sub. n. 3. vers. huc etiam pertinet, & conf.* 37. num. 56. *Matienf. l. 1. gloss. 10 n. 39. tit. 4. lib. 5. Recop. Parlad. lib. 3. differ. 12. §. 2. num. 11.* *Joan. Valer. de different. inter utrumque forum, verbo hæres, differ. 2.* *Sanchez in præcepta Decalogi, lib. 4. c. 19. num. 37.* *Suar. de legib. lib. 3. cap. 23. num. 9.* *Bonacina eodem tract. disp. 1. q. 1. puncto 7. §. 3. num. 8.* & de contract. disp. 3. q. ultim. punct. ultim. num. 3. *Anton. Diana moral. resol. p. 1. tract. 10. de legib. regib. resol. 27. versic. cum igitur, & p. 2. tract. 5. miscel. resol. 56. vers. & eadem,* *Joan. Ægid. Trullench. in præcepta Decalogi, lib. 7. c. 18. dub. 11. num. 6.*

Indicia suis ponderibus examinata an ad capturam aptiora sint? Respond. affirmativè, cum rumores maximum indicium præstent non solum ad inquirendum, & carcerandum, ex *Cyn. in l. nullus. 3. C. de exhib. reis, Craver. conf.* 41. num. 9. *Clar. §. fin. quest. 6.* *Mascard. de probat. concl.* 754. num. 10. *Farinac. in praxi crimin. quest. 47. numer. 39.* *Martin. Delt. disquisit. Magic. lib. 5. in 2. append. quest. 7. in princip. sed etiam ad torturam, juxta text. in l. de minore 10. §. plurimum, ff. de quest. & in l. 3. §. ejusdem, ff. de testibus, l. Hispan. 31. tit. 30. part. 7. ubi *Greg. Lopez gloss. 1.* *Anton. Gomez var. tom. 3. cap. 13. num. 10.* Maximè si fama concurrat vehemens, *Clar. d. §. fin. quest. 21.* *Franc. Viv. decis. 533. num. 2.* *Peguera decis. 17. num. 16.* *Menoch. de præsumpt. lib. 1. præf. 89. num. 52.* *Farinac. in praxi crimin. q. 47. num. 28.* *Giurba conf.* 13. num. 18. circa fin. *Peña part. 3. direct. Inquis. commento 110.* *Franc. Ant. de Sousa in aphorism. Inquisit. lib. 2. cap. 39. num. 59.* *Martin. Delt. d. lib. 5. sect. 3. column. 5. vers. Nam fama vehemens, Castro Palao in opere morali, tom. 1. tract. 4. disp. 8. quest. 9.**

quest. 9. num. 9. Param. de origine Inquisit. lib. 3. quest. 6. n. 42. Trullench. in exposit. Decalogi lib. 8. c. 1. dub. 17. ex num. 1. Anton. Diana moral. resolut. p. 4. tract. 6. resolut. 13. Vel si in delicto difficilis probationis, Menoch. d. lib. 1. pres. 89. num. 34. Farin. d. q. 47. n. 11. Ceval. commun. q. 302. num. 10. Giurb. consil. 13. n. 18. & consil. 43. n. 19. & consil. 87. num. 21. & 25. circa fin. Vel si alia accesserint adminicula, Bald. cons. 364. n. 6. lib. 3. Farin. d. q. 47. num. 17. 18. & 35. Petr. Caball. resolut. crimin. casu 200. num. 134. Giurb. d. consil. 13. num. 18. & consil. 43. num. 18. Sigism. Scacc. de judic. lib. 1. cap. 95. num. 1. vers. si sumus in crimine hæresis, Cantera in quest. crimin. cap. 2. de probat. per testes, q. 1. num. 8. Martin. Delit. d. lib. 5. in append. 2. quest. 7. Diana d. resolut. 13.

182 Nam licet in crimine hæresis, ut quis pœna ordinaria condemnatur, plena & concludens requiratur probatio, cap. litteras, de presumpt. ibi: Quocirca mandamus quatenus cum propter solam suspensionem, quamvis vehementem, nolimus illum de tam gravi crimine condemnare, &c. Alber. in rub. de heret. num. 10. Rojas in tract. de heret. q. 2. assert. 6. n. 105. cum seqq. Simanch. de Cathol. institut. tit. 50. à num. 11. & tit. 51. à num. 2. & in enchirid. tit. 34. num. 1. Decian. in tract. crimin. lib. 5. cap. 35. num. 20. Param. de orig. Inquisit. lib. 3. questione 6. à num. 86. Peña p. 2. director. commento 80. Farin. de hæresi, q. 187. §. 1. à n. 2. usque ad n. 8. Anton. à Sousa d. lib. 2. cap. 5. à num. 8. Castro Palao in opere mor. tom. 1. tract. 4. disp. 8. puncto 10. num. 1. Diana dict. p. 4. tract. 8. resolut. 36. Indicia tamen & præsumptiones sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & purgationem, seu abjuratorem indicendam, cap. accusatus 8. in princ. cap. ut officium 11. ibi: Necnon contra infamatos de hæresi, vel suspectos juxta Sanctiones Canonicas, hominum metu, divinoque timore postposito, procedatis, &c. de heret. lib. 6. cap. ad abolendum 9. §. qui vult, cap. excommunicatus 13. §. adjicimus, & §. qui autem, eod. tit. in decretalib. Simanch. d. tit. 10. à n. 21. & tit. 51. n. 12. Villadieg. in tract. de heret. q. 13. num. 21. & 22. Albertin. in tract. de agnoscend. assert. q. 34. n. 56. cum seqq. Peña d. part. 2. commento 80. vers. sed hanc sententiam, Param. d. lib. 3. q. 6. n. 90. Farin. d. q. 187. n. 9. Anton. de Sousa d. cap. 5. n. 11. Diana d. resolut. 36. Castro Palao d. puncto 10. n. 1. Trullench. d. lib. 8. cap. 1. dub. 21. n. 15. Vel ad torturam inferendam, dum modo indicia magna & urgentia sint. Simanch. de Cathol. inst. tit. 65. & in enchirid. tit. 52. à n. 5. Eymeric. in direct. p. 3. q. 61. ubi Peña commento 110. Farin. d. q. 185. à n. 140. Marr. Delit. d. lib. 5. sect. 3. & 4. Anton. de Sousa d. lib. 2. c. 36. à n. 6. Cast. Palao d. disp. 8. puncto 9. à n. 2. Diana d. tom. 4. tract. 6. resolut. 1. & 2. Nihilominus ad incarcerandum verius mihi videtur cum Simanch. in enchirid. tit. 25. à n. 2. & Paramo. d. lib. 3. q. 9. n. 32. plusquam semiplenam probationem requiri præcipue quando persona est nobilis, & bonæ opinionis, seu constituta in aliqua dignitate, vel officio Reipubl. nam Domini Inquisitores inspecta delicti, & personæ qualitate, cæterisque circumstantiis, æstimare debent an sufficiens probatio ad capturam adsit; nam si persona non sit bonæ famæ ac vitæ, non leve adversus eam ex hoc indicium desumitur, juxta text. in l. de minore 20. §. plurimum, ibi: Vel cujus existimationis quisque in civitate sua est, ff. de quest. l. non omnes 5. §. à barbaris, ff. de re milit. cum traditis à Menoch. d. lib. 1. pres. 89. num. 133. Farin. d. quest. 47. num. 199. Giurba consil. 13. num. 16. in hoc autem pendet gravioris causæ gravior resolutio, in qua cum maturo iudicio decidenda maximè insident prædicti domini ad Fidei propagationem & defensionem Judices constituti, sunt quasi duces fidelis exercitus, quibus præcuntibus

nullus ab hoste timor, sancta, innoxia omnia, sine ulla venenata doctrinæ suspitione. Fidei muros tutantur, ejusdemque Fidei indagatores & exploratores sunt, ut ait Petr. Gregor. syntagm. juris lib. 47. cap. 36. 185 numero 6. Et sunt ad pestem hæresum eliminandam, idem Petr. Gregor. lib. 15. cap. 41. num. 5. quibus pro trophæo ob hæreticam perfidiam devictam Pontifex Innocentius IV. anno 1254. sancti Officij Crucem vestibus assutam præferendam contulit, ut referunt Lucerna Inquisit. in verb. Cruce signati, Eymeric. part. 3. direct. questione 129. & ibi Peña commento 178. vers. hoc privilegio, Param. de origine Inquisit. lib. 2. cap. 3. tit. 1. num. 4. Alphons. Narbona. l. 20. gloss. 1. n. 7. 186 tit. 1. lib. 4. Recop. Cujus sancti Officij primaria cura est fidem orthodoxam defendere, eamque illibatam, puram, ac sine errorum & hæresum mixtura conservare, ac firmiter retinere, ex Mar. Siculo de rebus. Hisp. lib. 5. c. de Hisp. sobriet. Valæo in chron. Hisp. lib. 1. c. 9. Zurita annal. lib. 1. c. 49. Mariana in histor. Hisp. lib. 24. c. 17. in fine. Illescas in histor. Pontif. p. 2. lib. 6. c. 8. Alphons. Carillo in annal. lib. 5. anno 1468. Param. d. lib. 2. 187 tit. 3. c. 1. n. 4. Greg. Lopez Madera in tr. de las exelencias de España, c. 7. fol. 54. Et ingenuè omnes fatentur Fidei sinceritatem, observantiam, aliaque idem consequentia innumera bona, quibus nostra Hispania Dei beneficio exultat; omnia, inquam, sanctæ Inquisitionis officio deberi, ut attestantur Joan. Vela de delict. cap. 14. à n. 18. Torreblanc. de magia, lib. 3. cap. 1. Borrel. de præstantia Regis Cathel. cap. 81. Navarrete de conservat. Monarchia, discursu 7. Solorz. de jure Indiarum, tom. 1. lib. 2. c. 25. n. 13. Fidei enim Catholicæ defensio temporale imperium tutum reddit, & constituit, prout fatetur imperator Federicus in quodam privilegio Inquisitioni Siciliæ concessio, quod refert Param. d. lib. 2. tit. 2. c. 11. ibi: Cum igitur Fidei Orthodoxæ negotia sint undique omni penitus prosequenda favore pro eo quod ex eis salus provenit universorum, ac hominis utriusque, quibus nondum contemptis, verum etiam neglectis, parumper tendit adificium quodlibet in gehennam, &c. Quod etiam agnovit impietas Machiavelli lib. 1. c. 12. dum ait: Certius indicium ruina alicujus Reip. non est, quam si religio, & cultus divinus parvipenditur; quam sententiam ad veram nostram Religionem adducit Imp. Constantinus in epist. ad Episcopos Palestinae cujus meminit Card. Baron. tom. 3. anno Christi 318. omnes nostras victorias in Deum, ac ejus sanctæ, & veræ Religionis cultum referendas esse testatur, &c.

Inhibitio judicis, qui fuit obtentus post elapsum 189 tempus ad appellandum, & postquam sententia iudicis à quo transit in rem judicatam, vel contra statutum, aut legem prohibentem appellationem, & executionem concedentem, an debeat attendi, & ea non obstante possit dictus iudex à quo ad executionem procedere? Resp. posse, per Franch. in cap. dilecto 63. n. 38. q. 10. limit. 3. & Card. Alex. sub n. 74. fallent. 3. de appellat. Vant. de nullitat. rit. quot, & quibus modis nullit. n. 30. Vestr. in praxi, lib. 8. c. 1. sub num. 7. vers. fin. Neguzant. consil. 60. n. 15. Borgnin. Cavalcan. decis. 9. n. 5. Rot. decis. 3. alias 180. in cap. licet, de except. in nov. Maximè quando commissio causæ nullitatis esset signata prout de jure, quia tunc non obstante inhibitione iudicis potest procedi ad executionem. Lancel. de attent. p. 2. c. 17. de attent nullitate pend. n. 69. & c. 20. de attent post inhibit. ampl. 11. n. 34. Sigism. Scacc. de appell. q. 19. remed. 1. concl. 4. n. 17.

Inhibitione Superioris subrepticia existente, an possit iudex à quo ea non obstante sententiam suam exequi? Resp. posse, ut notatur in cap. ne captanda, in fine, de concess. prob. lib. 6. Rot. decis. 412. alias 58. de appell. in novis: quia inhibitio subrepticia, & omnia

quæ illius causâ facta sunt veniunt revocanda, cap. cæterum, c. super litteris, de rescript. Paris. consil. 108. n. 12. vol. 1. & non causat attentata, idem Paris. consil. 172. n. 13. lib. 4. Dec. cons. 33. num. 5. col. fin. vers. unde inhibitoria, Beroi, cons. 117. n. 3. lib. 2. Roland. consil. 77. n. 27. lib. 2.

192 Institor, qui dominum ratione contractus ad interesse obligare potest, an illum etiam pro culpa, seu delicto obligare valeat? Resp. non posse, per l. 1. ff. de instit. Menoch. consil. 300. num. 53. vol. 3. Jas. per text. ibi in l. si procurator, ff. de condict. indeb. Craver. consil. 54. Guazin. de defenf. reorum, defenf. 32. c. 30. n. 3. & 5. Seraph. dec. 1239. Rot. dec. 507. n. 2. p. 1. recent.

193 Interesse lucris cessantis, seu damni emergentis, an in mutuo dari possit? Resp. affirmative, præcipue in illis provinciis, in quibus negotiari solet, l. 2. §. si navis, ff. ad leg. Rhod. de jactu, l. si fundus 33. §. fin. ff. locati, l. unic. C. de sentent. quæ pro eo, l. Hisp. 8. tit. 3. part. 5. Cacharan. decis. 143. num. 3. Cald. Pereira de empt. & vend. cap. 29. n. 44. cum seqq. Interesse enim lucris cessantis debetur solitis negotiari, l. 2. §. fin. ubi gloss. & DD. ff. de eo quod certo loco, l. si sterilis 22. §. cum per venditorem, ff. de action. empti, l. Hisp. 13. tit. 11. p. 5. Dec. cons. 39. num. 5. latè Cagnol. in l. 1. a num. 35. C. de sent. quæ pro eo, Gam. decis. 110. n. 3. & 5. Intellige non tantum si hujusmodi interesse fuerit in pactum mutui deductum, sed etiam absque ulla pactione, dummodo adsit mora inter eos, qui soliti sunt negotiari, & quorum pecunia lucro exposita & destinata erat, ut explicant S. Thom. 2. 2. q. 62. art. 4. ad 1. Sor. de justit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 3. Menoch. de arbitr. casu 210. n. 43. Villag. in tract. de usur. q. 19. num. 1. Joan. Bapt. Costa de ratione rate, q. 91. num. 2. Petr. Molin. de justit. tract. 2. dist. 315. D. Barbosa. in l. 2. in princ. p. 1. num. 44. cum seqq. ff. soluto matrim. Card. Mantica. de tacit. & ambig. convent. lib. 14. tit. 34. à num. 2. Quæ resolutio vera est, his concurrentibus, videlicet quod mutuatio sit omnimoda & immediata causa lucris cessantis: quod pecunia quæ mutuo conceditur, certæ ac probabili negotiationi, & lucro subtrahatur: & denique quod lucrum impendatur illud moderando deductis expensis, & ratione periculi, & laboris in negotiatione subeundi, ut colligitur ex P. Molina d. disp. 316. Navatr. dict. cap. 17. num. 211. D. Barbosa. in l. de divisione 5. à num. 27. ff. soluto matrim. Fachin. controvers. lib. 11. cap. 39. Gaspar. Roderic. de annuis reddit. lib. 3. quæst. 5. num. 20. cum seqq. Less. de justit. lib. 2. c. 20. dub. 11. à num. 34. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 387. à num. 1.

194 Inventarij beneficium an amittant hæredes non describentes omnia bona in inventario, quando omissiones non sunt dolosæ? Resp. non amittere, per Bald. in l. fin. §. cum igitur, n. 8. C. de jure delib. Bellon. cons. 30. n. 6. Menoch. cons. 471. n. 1. & seqq. Honded. cons. 53. n. 15. & 31. lib. 1. Surd. dec. 222. n. 10. Rot. dec. 747. n. 4. p. 2. recent. & coram Greg. XV. dec. 169. n. 3. & coram Cavalier. 508. n. 7.

195 Judex an debeat gratam, benignam, & patientem præstare audientiam? Resp. debere, per l. observandum, ff. de officio Pres. ibi, in adeundo quidem facilem se præbeat. Plin. jun. lib. 7. epist. 2. ibi, cum primum Religionis sue, judex patientiam debet, quæ pars magna justitiæ est, &c. & Seneca lib. 1. de Clement. cap. 7. ibi audienda sunt tot hominum millia, &c. Cassiod. lib. 8. epist. 19. ibi, tu tamen nullos responsis ludebas ambiguis, amasti in audiendo patientiam, in suggestionem veritatem, &c. & lib. 11. epist. 33. ibi, non vos anxia mora suspendimus, nec cruciabili dilatione fatigamus, &c. Plin. in panegyrico ad Trajan. ibi, nulla in adeundo difficultas, nulla in respondendo mora, adeunt statim, admittuntur sta-

tim, tandemque Principis fores exclusæ negotiantium turba non obsidet, &c.

Judex superior an possit causam in negotio principali retinere quando inferior in aliquo incidenti gravavit appellatorem? Resp. posse, quia qui suspectus in uno, est in omnibus suspectus, gloss. vers. in omnibus, in c. dispensia, de rescript. in 6. Laurent. Aven. dec. 101. Avendan. de secundis supplicat. n. 11. Valenz. concl. 176. n. 51. tom. 2. Nam licet instantia non fuerit evacuata per inferiorem in meritis causæ, & negotij principalis, & sic videatur resistere dispositio Concilij Trid. sess. 24. de reform. c. 20. adhuc casus iste est omissus à Concilio, & remanet in dispositione juris communis, de quo in c. ut debitus, & ibi gloss. de appellat.

Judex an possit aliquid finito officio recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen & sine fraude offerente? Respond. posse, ad resoluta per Domin. in c. statutum, §. insuper, 10. de rescript. & de jure regni Matien. in dialogo Relatoris, p. 3. c. 25. n. 4. ubi addit secus esse si officium daret, quamvis causa sit terminata. Sed dicebat Parens meus, quod in hoc litigantes ut plurimum errant, cum judici ante sententiæ prolationem aliquid offerre procurant, cum tunc recipere non valeant; advocaris verò largè promittunt post expeditam causam, cum antea id totum recipere non prohibeantur.

Judex imperitus an teneatur assumere consultorem litterarum, irat sententia lata per illum absque periti consilio nulla sit? Resp. teneri, per l. 1. tit. 13. lib. 2. ordin. & l. 1. tit. 4. lib. 3. Recop. Amad. Justin. de Castello in tractat. de syndicato, num. 126. Paris de Puteo eod. tract. verb. consilium, cap. 4. Roder. Xuar. l. 13. tit. 3. de las deudas, lib. 3. fori, ad fin. vers. præterea certum est, Azeved. in addit. ad Curiam Pisanam, lib. 4. c. 6. ex num. 108. Bobadil. in politica, lib. 1. cap. 12. num. 8. & 9.

Judex ad ulteriora procedens an videatur exceptiones oppositas rejicere absque eo quod super illis expressè deliberet? Resp. videri eas rejicere, per l. 1. C. de ordine judic. & per l. à procedente, ubi Bart. numero 4. C. de dilat. Abb. in cap. 1. num. 10. de ordine judic. Giurba decis. 21. num. 13. plenè Anton. Gabr. commun. tit. de except. concl. 1. Brunor à Sole in compendio, lit. I, verb. judex ad ulteriora procedendo. In exceptionibus verò dilatoriis respicientibus personam judicis hoc locum non habet: requiritur enim expressa super illis deliberatio, ut optimè probat Bart. in rep. l. 2. num. 17. quem sequitur ibidem Jas. num. 35. (& uterque loquitur etiam quod sit lata sententia) ubi etiam Paul. de Castro, ff. si quis in jus voc. Abb. cons. 14. in causa, n. 3. p. 1. Marc. Ant. Natr. consil. 271. n. 3. tom. 2. Guid. Bon. de advocat. civili, advoc. 26. n. 15. pulchrè Joan. Garc. de nobilit. gl. 1. n. 25. Malvas. cons. 73. n. 7. Vant. de nullit. tit. 14. quibus mod. sent. null. n. 9. Ludov. Schrader. de feud. tom. 2. p. 10. in præamb. num. 39. Grass. de except. 18. n. 15. Ratio diversitatis est, quia in cæteris exceptionibus (excepta declinatoria) index certus est de sua jurisdictione, ut debet, cap. Romana, §. si verò, de appellat. in 6. & notat Bart. in l. multum interest, ff. de condit. & demonstr. & Paul. de Castro in l. 1. C. de ordine judic. At verò in declinatoria ratione incertitudinis processus erit nullus, si opposita declinatoriæ exceptione prius judex non se pronuntiat competentem, quamvis verè competens sit, ut optimè docet Jas. in d. l. 2. n. 45. vers. ratio, ff. si quis in jus voc.

Unde fit ut licet exceptiones dilatoriæ debeant regulariter ad definitum reservari, Bartol. in leg. is à quo, ff. ut in possess. leg. & in l. nam & postea, in princ. n. 8. ff. de jurejur. Marant. de ordine judic. part. 6. memb. 11. num. 13. Lazar. Fœnur. de momento temporis, cap. 14. n. 10.

num. 10. Ludovic. Schrader. d. p. 10. in preamb. num. 36. Attamen exceptiones dilatoriae, quæ respiciunt personam judicis ut est declinatoria, non possunt ad definitivam reservari, sed debet ante omnia super illis deliberari. Bartol. in l. fin. n. 5. ff. pro socio, Bald. in l. 3. §. ibi. dem, ff. ad exhibend. Jas. in l. ait prator 3. in princ. n. 25. ff. de jurejur. Abb. d. consil. 14. n. 2. p. 1. Blanc. de compromiss. q. 4. princ. num. 36. Schrader. d. n. 36. vers. attamen, Perez de Lata de annivers. & capell. lib. 2. cap. 10. n. 63. & 64.

202 Judex requisitus ubi nudum exequendi ministerium illi committitur, an habeat jurisdictionem ad cognoscendum utrum requisitoria sit justificata, & exequibilis? Resp. habere, per ea quæ resolvunt Covar. pract. cap. 10. num. 2. vers. sed apud judices, & num. 7. ad fin. & var. lib. 1. cap. 1. num. 10. vers. ultimò licet Azeved. l. 6. num. 7. & 8. tit. 17. lib. 4. Recop. Parlad. lib. 2. rerum quotid. cap. fin. p. 3. §. 2. Cancer. var. p. 2. c. 15. num. 10. cum seqq. Sigism. Scacc. de sentent. & re judic. gloss. 14. q. 10. num. 4. Anton. Ripoll. var. resolut. cap. 14. n. 296. Carleval. de judic. lib. 1. tit. 1. disp. 2. q. 7. sect. 1. n. 775. & 777.

203 Judex delegatus, cui causa appellationis super adjudicatione alicujus beneficii commissa est, an instituere valeat? Resp. non posse instituere, sed solum jubere seu declarare instituendum, per cap. super eo 15. de officio deleg. Zerol. in praxi Episc. part. 1. verb. delegatus 6. Perez de Lata de capellan. & annivers. lib. 2. cap. 11. num. 15. Aloyf. Ricc. in collect. dec. p. 5. collect. 1598. ubi aliter de stylo servari testatur in causis beneficiorum juris patronatus, quod de jure etiam subsistere defendit Lotter. de re benefic. lib. 2. q. 13. n. 79. & præcipue à num. 70.

204 Judex delegatus an possit ad sui libitum mutare Notarium? Resp. posse, licet secus sit in Ordinario, per Avil. ad c. 39 Prator. verb. remitto, qui ad hoc adducit plures, & probari dicit ex gloss. juncto text. in c. statutum, §. notarium, de rescript. in 6.

205 Judæum aliquem nominans an censeatur ligari l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop. Resp. affirmativè, licet in ea non sit verbum hoc expressum, per Cov. var. lib. 1. c. 11. n. 2. in fine Azeved. in d. l. 2. n. 87. Plaz. in epit. delictor. c. 1. n. 24. Humada l. 25. tit. 18. p. 2. Peguera decis. 13. num. fin. Quicquid aliquid aliter sentiant Parlad. rerum quotid. lib. 1. c. 17. Salaz. de usu & consuet. c. 1. n. 85.

206 Jurisdictio an veniat in generali donatione, seu concessione castri, aut loci? Resp. non venire, per Villalod. in antinom. lit. I, num. 261. Olan. eadem lit. I, num. 186. Gregor Lop. l. 68. tit. 18. part. 3. Matiens. l. 1. gloss. 21. num. 26. tit. 10. lib. 5. Recop. ubi Azeved. n. 38. Gutier. pract. lib. 2. q. 1. Bobadil. in politica, lib. 2. cap. 16. n. 70. Menoch. de presumpt. lib. 3. præf. 97. n. 1. ubi declarat procedere quando non in eo exercebatur jurisdictio aliqua, sed in Urbe, cui castrum, seu villa erat subjecta: & n. 14. ait secus esse quando in eo Princeps consuevit exercere jurisdictionem, & utrumque casum comprobat. Sed de jure Regio in utroque casu à conclusione non est recedendum, ex l. 1. in fine, tit. 10. lib. 5. Recop. & tradit Matiens. ibi. gloss. 21. n. 25. qui de jure communi dictam distinctionem veram esse asserit, Roderic. Xuar. alleg. 6. litt. B, Bobadill. d. n. 70. lit. D.

207 Jus superveniens post litem contestatam, an confirmet judicium? Resp. affirmativè, per l. si rem, §. fin. ff. de pignor. act. & l. si mandavero tibi, ff. mandati; Molin. de primog. lib. 3. cap. 14. n. 40. cum seqq. Bertazol. consil. 107. Menoch. de arbit. lib. 1. q. 16. n. 5. Cornazan. decis. 54. num. 211. Magon. Florent. decis. 118. in trigl. decis. 39. n. 29. Card. Tusch. pract. conclus. lit. I, concl. 63. à num. 1. Alex. Raudens. var. resolut. cap. 30.

num. 20. Mar. Antonin. etiam var. resolut. lib. 1. cap. 60. num. 18. Joan. Bapt. Costa de retract. casu 2. n. 14. & casu 30. cap. 8. n. 20. Jacob. Cancer. var. p. 3. cap. 17. num. 570. cum seqq. Carol. de Grass. de effectib. clerical. effectui 1. num. 1192. Rot. Genuens. decis. 198. in fine, Aloyf. Ricc. in collect. decis. collect. 1634. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 3. cep. 531. num. 13. Intellige de jure vel actione competente ex jure de præterito, Giurb. decis. 17. Stephan. Gratian. d. tom. 3. cap. 546. num. 36.

Jus subjectionis respectu vassallorum an pertineat ad eos tanquam ad singulos? Resp. pertinere, per Bartol. in l. omnes populi q. 2. princ. ff. de justit. & jure. Andr. ab Exca in repet. cap. cum omnes, n. 167. de constit. Vincent. de Franchis decis. 2. n. 21. & 23. Navar. quest. forens. p. 1. q. 38. n. 9. & latius q. 85. num. 4. & 5. Menoch. consil. 32. n. 21. Paschal. de viribus patriæ potest. p. 1. c. 1. n. 35.

Legitima an debeat filijs in vita parentum? Resp. non deberi, per l. 1. §. largius, ff. de success. edicto Bartol. in l. si quis legatum, §. fin. ff. de falsis, & in l. fin. n. 2. de liber. agnosc. Segura in repet. l. 3. §. fin. ff. de liber. & posth. Tell. Fernandez in l. 23. Tauri, n. 11. Morcheq. de divis. bonor. l. 3. c. 3. 4. Cacheran. decis. 172. num. 15. Paschal. de virib. patriæ potest. p. 2. c. 4. n. 20. Angul. de meliorat. l. 2. gloss. 2. num. 7. tit. 6. lib. 5. Recop. Menoch. consil. 77. n. 6. vol. 1. Castill. controuv. lib. 1. c. 64. n. 11. Quia illa datur filiis ex bonis hæreditariis, l. sci-mus, §. repletionem, C. de inoff. testam. leg. non amplius, §. fin. ff. de legat. 1. Matiens. l. 4. gloss. 1. n. 3. in fine, tit. 6. lib. 5. Recop. In vita parentum ejus hæreditas esse non potest, l. 1. ff. de hæred. vel action. vend. leg. qui superstitis, ff. de acquir. hæred. Anton. Mangil. de imputat. q. 91. n. 11. & q. 181. n. 5.

Legitimæ supplementum quo tempore præsumatur præscriptum? Resp. spatio triginta annorum, per Bald. in l. si quis in suo, n. 4. & in l. si quis filium, in fine, Cod. de inoff. testam. ubi Jas. n. 5. Gozadin. consil. 80. n. 19. vers. quinto queritur, Grat. consil. 109. n. 21. lib. 1. Boër. decis. 250. n. 1. & 2. vers. ideò, Mohedan. decis. 2. de præscript. aliàs 151. incip. Fuit dubitatum.

Legitimatio filij spurij an fieri possit post mortem Patris ex ipsius præordinatione, quando in testamento illam postulavit? Resp. posse, eamque hæredibus ab intestato succedere debentibus, si illa non existeret, præjudicare, per Bartol. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 14. vers. quandoque ipse filius, ff. de liber. & posthum. & ibi Paul. num. 16. & 19. Socin. jun. n. 137. Galliaul. n. 84. Bolognet. n. 243. & 254. Lup. de illegitim. comm. 3. §. 5. num. 18. 20. & 21. Peregr. consil. 68. num. 1. lib. 2. ubi dicit cum Bartolo tenere communiter Doctores, Hieron. Gabr. consil. 29. n. 34. lib. 1. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 635. n. 21. cum seqq. Fular. de substit. q. 408. n. 20. Cyriac. tom. 2. controuv. 206. n. 8. cum seqq. Seraph. decis. 1331. n. 11. Rota decis. 74. n. 7. p. 2. recent. Et sufficit quod de voluntate Principis per conjecturas constet, secundum Stephan. Gratian. d. c. 635. n. 5. & 26. Giovagn. consil. 17. n. 16. cum seqq. Cyriac. d. controuv. 206. n. 11. qui loquitur de præsumpta voluntate parentis ad legitimacionem, & controuv. 208. n. 27. loquitur de præsumpta voluntate Principis legitimantis.

Legitimatus à Principe an debeat mitti in possessionem bonorum, non obstantibus oppositionibus, quæ contra legitimacionem fiunt? Resp. debere, per Verall. decis. 342. p. 2. Contard. ad leg. unie. C. si de mom. possess. limit. 19. num. 19. Peregr. de fideicom. art. 48. n. 29. Scip. Theodor. alleg. 61. n. 55. & seq. Argell. de adipiscenda possess. p. 3. art. 10. ex n. 545. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 4. cap. 754. numero 34. & 36. Balthaf. Thomas.

Thomaf. de legitimat. titul. 14. cap. 11. numero 884. pag. 137.

213 Legitimus à Principe sine mentione existentiae filiarum legitimarum, an dicatur legitimè & rectè legitimatus? Resp. negativè, per Alex. conf. 67. n. 7. lib. 1. Dec. conf. 189. n. 5. Seraph. dec. 1331. n. 3. nisi in legitimatione adesset claus. sine præjudicio venientium ab intestato, quia tunc dicitur in genere cogitatum de filiabus, Capic. decis. 22. n. 7. Ruin. conf. 68. n. 4. & conf. 73. n. 11. lib. 1. Seraph. d. decis. 1331. n. 9.

214 Legimitas, & habilitas personæ an in quocunque judicio quantumvis summario, & extraordinario ante omnia justificanda? Resp. affirmativè per Bart. in l. 2. in fine, C. de edict. D. Adriani, Jas. in rub. C. qui admitti, col. 1. Maranta de ordine judic. p. 4. dist. 9. n. 38. Avil. ad c. 38. Prætor. verb. summarias, n. 8. Rebuff. ad leges Galie, tom. 1. lit. de sent. execut. art. 9. gloss. 2. n. 32. Lancel. de attent. p. 3. c. 28. n. 36. Azeved. l. 3. n. 5. tit. 2. lib. 2. & l. 10. n. 29. tit. 17. eod. lib. 4. Parlard. rerum

215 quorid. lib. 2. c. fin. p. 3. §. 1. n. 7. & 8. Amar. Roderic. de modo videndi processum, c. 1. n. 1. 2. & 3. & c. 2. n. 1. & 2. Ex exceptio ex personæ incapacitate resultans nunquam censetur exclusa, quamvis statutum disponat, quod nulla penitus admittatur, Menoch. remed. 4. adispisc. n. 44. & remed. 15. recup. n. 272. & præsumpt. lib. 2. præf. 32. Vide supra in verb. Habilitas.

216 Librorum copia litteratis viris an necessaria sit? Resp. Legum Professores libris multis indigere, aliàs esset aquam cribro haurire. Greg. Lop. l. 6. gloss. 10. tit. 1. p. 5. Odrad. conf. 84. ubi tradit quàm necessarium & expediens sit in nostra civili scientia plures habere libros, Joan. Nevizan. in q. Queritur an oporteat plures habere libros, Alberic. in l. 2. n. 3. C. de vet. jure enucl. Tell. Fernandez l. 12. Tauri, n. 21. in fine, ubi ait hodie ventum esse ad tempus, quo sine copia multorum librorum, & multo studio, itaut unam sine alio non sufficiat, difficulter veritas invenitur, & consulit operam litteris danti, ut secundum substantiam non minorem partem in libris consumat, si doctus evadere vult, Vincent. Caroc. de locato & conducto, p. 5. rub. de usur. q. 11. in parerg. sub n. 4. fol. 226. insurgit contra eos, qui modernos odio habent, & displicet eis habere numerosam librariam. Hippolit. Monteneir. in additionibus ad Anton. Oliban. in præfat. de actionibus, n. 43.

217 Libros sibi à patre donatos an teneatur filius conferre? Resp. non teneri, per l. que pater, ff. famil. hercis. & l. filia ejus, C. eod. tit. latè Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16. & 17. & ibi Tell. num. 115. Perez in l. 8. tit. 2. lib. 1. Ordin. pag. 46. col. 2. vers. queritur ulterius, Clar. & ibi Baiard. §. donatio, quest. 8. n. 6. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 30. n. 16. & de arbitr. casu 131. Joan. Garc. de expens. cap. 4. n. 6. Anton. Amat. in l. si emancipati, C. de collat. à n. 300. ubi num. 315. limitat si magna inter fratres resultaret inæqualitas, Card. Mantic. de tacit. & amb. convent. lib. 13. tit. 14. à n. 8. Pichard. post §. quedam actiones, instit. de actionib. in tract. de collat. bonor. art. 3. n. 60. D. Barbof. in l. 1. ff. soluto matr. p. 7. n. 36. vers. re-tenta, Franc. à Sousa in repet. §. actionum, p. 4. à num. 10. usque ad 109. Instit. de actionib. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 10. à n. 24. Mangil. de imputat. quest. 30. num. 15. Ad hoc enim ut filius non teneatur libros sibi à patre donatos conferre, concurrere debet emptio librorum nomine filij, & traditio, licet expressè pater filio non donaverit. Ita Tell. dict. l. 17. Tauri, n. 114. Menoch. d. præf. 30. num. 22. cum seqq. Cald. Pereira in l. si curatorem, verb. lesis, num. 102. vers. ex quo, Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 231. num. 15. Pichard. d. art. 3. num. 60. vers. que tamen, Mangil. d. questione 30. à num. 9. Franc. à Sousa d. p. 4. num. 108. Et procedit non libros, sed pecuniam ad illos emendos filio tra-

diderit, Menoch. d. præf. 30. n. 17. & de arbitr. casu 131. n. 1. Roland. conf. 11. n. 18. lib. 2. Mangil. d. q. 30. n. 16. nisi pater tempore, quo expensas subministravit, credendi animo facere, & non donandi fuerit protestatus, l. que pater 50. ff. famil. hercis. Ant. Gom. l. 29. Tauri, n. 16. vers. secundo limita. Matiens. l. 13. gloss. 2. n. 6. tit. 8. lib. 5. Recop. Pichard. d. art. 3. num. 58. Mendez de Castro in l. cum oportet, num. 177. C. de bonis que lib. Ayora de partit. p. 2. q. 13. n. 29. col. 3. vers. laqual division. Franc. de Sousa d. p. 4. n. 105. ubi quod non præsumitur donare, si expensas scripsit in libro suorum debitorum, ex l. Nefennius, ff. de negot. gestis. Si animus credendi, & non donandi intervenit ipso tempore, quo expensæ præstantur, & non ex intervallo, in tantum quod declaratio tempore mortis facta, quod animo credendi dedit, filio non nocebit, leg. illud 20. in fine, Codic. de collat. ibi, nisi hujusmodi legem donationi tempore donationis, seu indulgentiæ imposuerit, &c. Anton. Gom. l. 29. Tauri, num. 16. in fine, & num. 27. Pichard. d. articulo 3. num. 58. Mendez de Castro ubi supra num. 177.

Licitatio major ultra justum pretium ob æmulationem facta an sit admittenda? Resp. admittendam non esse, per Azeved. l. 4. num. 28. & 29. tit. 5. lib. 7. Recop. Valasc. conf. 43. num. 11. & de partit. cap. 11. n. 4. cum seqq. & cap. 22. num. 10. Barbat. in tract. de restit. interd. gloss. 2. n. 52.

Licitator post lapsum termini subhastationis an possit admitti? Resp. non posse, per l. si tempora, C. de fide instrument. lib. 10. ubi Bartol. num. 6. & in leg. licitatio, num. 5. ff. de publican. Novar. quest. forens. lib. 1. quest. 63. plures refert Anton. Amat. var. resol. lib. 1. quest. 38. n. 16. & 17. Rot. apud Farin. decis. 55. n. 3. vers. verum in casu, p. 1. recent.

Licitator prior an sit præferendus, si dare vellet quantum ab alio postea fuit oblatum? Resp. affirmativè, per l. ult. fine, C. de locat. præd. civil. lib. 11. ibi: Ut si ipse, quod alter adierit, obtulerit, maneat penes eum, &c. Azeved. l. 2. num. 5. tit. 2. lib. 1. Recop. Gutier. pract. lib. 1. quest. 38. Bobadil. in politica tom. 2. lib. 3. cap. 4. n. 20. Perez de Lara de vita hominis, cap. 28. num. 104. Et in locationibus, quas fiscus facit ad certum tempus, si intra illud aliquis velit meliorem illius conditionem afferre, an admittatur, & an electio detur priori conductori, si velit tantum dare quantum tunc haberi potest. Vide Andr. de Barulo in l. congruit, C. de locat. præd. civil. lib. 10. Nicol. de Neapolis, & Jacob. Rebuff. in l. si tempora, C. de fide instrument. eod. lib. 10. Ponte in tract. de potest. Proregis, tit. 4. §. 5. n. 8. pag. 119.

Majoratus institutio in una scriptura à marito, & uxore facta, an in se contineat duas dispositiones, & diversas foundationes? Resp. affirmativè, per ea quæ post Oldrad. conf. 164. notarunt Cov. in rub. de testam. p. 2. num. 8. Greg. Lop. l. 2. gloss. magna, quest. 4. tit. 15. part. 2. Burg. de Paz sen. in l. 3. Tauri, n. 1216. Molin. de primog. lib. 4. c. 3. n. 84. Mieres de major. p. 1. q. 23. num. 2. Valasc. conf. 7. ex num. 2. Cevall. commun. contra commun. q. 310. Et ideò testamentum à marito & uxore insimul confectum, potest postea quilibet eorum pro sua parte revocare, ex iis quæ lato sermone prosequitur, & resolvit Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 1. c. 43. Molin. d. lib. 4. c. 2. n. 84. Matiens. l. 1. gloss. 1. n. 2. tit. 6. lib. 5. Recop. Hinc provenit, ut majoratus à marito, & uxore simul fundatus, possit ab uno eorum revocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit, ad not. per Mier. de major. p. 1. q. 23. n. 5. & 9.

Majoratus quando fuit institutus per contractum irrevocabile, an primus successor teneaturolvere debita contracta

contracta post foundationem? Resp. non teneri, ex Molin. de primog. lib. 1. cap. 10. num. 11. & lib. 4. cap. 2. n. 82. Gutier. de juram. confirm. p. 2. cap. 15. num. 24. & pract. lib. 2. q. 53. num. 2. Mier. de major. p. 1. q. 24. num. 116. & 117. & 125. Avendan. ad l. 21. Tauri, gloss. 1. num. 15. & 16. Spin. in speculo testam. gloss. 19. num. 39. vers. secundo intelligo, Azeved. l. 1. num. 34. tit. 6. lib. 5. Recop. Matienl. l. 6. num. 21. tit. 7. eod. lib. 5. P. Molin. de justit. tom. 3. disput. 640. num. 5. Castill. controvers. tom. 4. cap. 35. num. 39. & tom. 6. cap. 161. num. 29. vers. cum inquam, Addent. ad Molin. dict. lib. 1. cap. 10. sub num. 11. pag. 60. In tantum quod pater tenetur filio tradere res majoratus liberas ab omni hypotheca, servitute, & gravamine quæ in talibus bonis non ade- rant tempore facti majoratus, ubicunque fuit irrevocabilis vel per traditionem possessionis, vel per contractum onerosum, Mier. d. q. 24. n. 108. 109. 126. & 127. & q. 26. n. 163. in 1. edit. Luna Sicul. conf. 7. n. 60. & 61.

225 Majoratus quando Regia facultate fundatur an valeat de facili mutari alia simili facultate obtenta? Resp. affirmativè, quia nihil tam naturale est quam eo modo quicquam dissolvi, quo colligatum est, per Gregor. Lop. l. 3. verbo muges, q. 29. tit. 13. part. 5. Cov. lib. 3. var. cap. 6. in princ. & num. 9. & 10. Burg. de Paz in proem. leg. Tauri, num. 325. & 327. Avendan. ad l. 27. Tauri, gloss. 1. n. 5. Angul. ad l. 11. meliorat. gloss. 2. n. 9. Tapia in decis. supremi Concilij Italia 10. num. 11. Menoch. conf. 993. n. 9. vers. tertio vel ea ratione, lib. 10. Mier. de major. p. 4. quest. 1. limit. 1. num. 74. in 2. edit. Ponte conf. 152. ex num. 24. vol. 2. Monet. de commut. ultim. volunt. cap. 5. n. 111. & seqq. Robles de Salzed. de represent. lib. 3. cap. 5. n. 26. & 27. & quamvis Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. n. 31. & lib. 4. c. 3. ex n. 7. conetur hanc resolutionem impugnare asserendo ejusdem naturæ esse majoratus institutos facultate Regia præcedente, cujus sunt qui sine ea instituuntur, ad hoc quod Princeps non possit eis derogare; nihilominus num. 18. & 26. agnoscit Molin. hanc opinionem esse communem, & eam sequuntur præcitati Doctores, & signanter Molinam reprobant Ponte dict. conf. 152. à num. 24. usque ad 26. lib. 2. & Tapia dict. decis. 2. Et pro hac opinione est text. in l. 15. tit. 10. lib. 5. Recop. ibi: Tenemos por bien, y mandamos que las mercedes que se hizieron por sola la voluntad de los Reyes que se puedan del todo revocar. Præcipue quando jus, quod facultate Regia derogatur, & de futuro, ex doctrina Bart. in l. Gallus §. & quid si tantum, n. 14. ff. de liber. & posth. ubi Socin. num. 22. Petra de potest. Princip. c. 30. per tot. maximè n. 30. vers. rursus, & n. 35. vers. tertio, & n. 55. vers. sed præmissis, Mart. de success. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. a n. 13. usque ad n. 20. & p. 4. q. 4. in append. n. 31. cum duobus seqq. ubi latè confirmat eandem opinionem quod Princeps in jure quærendo potest de plenitudine potestatis tertio præjudicare, & n. 34. infert, quod Princeps instituendo de feudo primogenituram, potest fœminas in præjudicium masculorum ad successionem admittere ex Surdo 407. n. 41. vol. 3. Cyriac. tom. 2. contrav. 312. num. 20. ubi cum Jaf. & aliis probat, unionem feudi fieri potuisse ex eo, quod agnatis solum compete- bat jus de futuro ad successionem, Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. p. 6. n. 155. pag. 228. Et in terminis in successione majoratus quod possit Princeps jus competens substitutis de futuro derogare, tradit Gregor. Lop. l. 3. gloss. 2. verb. muges, q. 81. vers. si verò majora facta fuerit, tit. 13. p. 6. latè Ponte conf. 154. à num. 4. usque ad 8. lib. 2. Rovit. conf. 15. num. 32. vers. ex quibus.

227 Majoratus institutor quando absolutè & genericè

fœminas propter masculos à majoratus successionem exclusit, nec se propter masculos remotiores excludere velle adjecit, ad quid talis exclusio extendatur? Resp. eam exclusionem propter masculos ejusdem lineæ & gradus, non autem propter remotiores masculos intelligendam, itaut masculo ejusdem gradus & lineæ deficiente, fœmina ejus defectum ad hujusmodi majoratus successionem admittenda sit, ac si nihil peculiare circa hoc à majoratus institutore dispositum fuisset, ad resol. per Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. numero 36. & 71. Burg. de Paz conf. 21. numero 41. Avendan. l. 40. Tauri, gloss. 9. numero 32. cum seqq. Alvarad. de conject. mente defuncti, lib. 2. cap. 3. §. 4. num. 31. Mier. de major. part. 2. quest. 6. numero 539. & seq. in 2. edit. & q. 60. num. 2. p. 1. Paschal. de patria potest. p. 4. cap. 9. num. 61. pag. 521. Menoch. conf. 317. n. 4. & 5. & consi. 926. n. 31. Surd. conf. 316. num. 11. & 12. consil. 317. num. 38. Cabed. Lusit. decis. 208. p. 1. Ramon conf. 100. num. 483. & seq. tom. 1. Fufar. de substitut. quest. 311. num. 15. cum seqq. Hinc 228 statutum excludens fœminas dotatas propter masculos, intelligitur de masculis ejusdem lineæ, & gradus, Molina d. n. 71. sequitur Cancer. var. resol. lib. 1. cap. 13. n. 58. in 2. edit.

Majoratus possessor licet non possit quicquam ex 229 iis, quæ ejus institutor disposuit, alterare, an possit dubiam illius dispositionem interpretari, designando in suo testamento illum, quem arbitratum majoratus institutorem in ejusdem successionem præferre voluisse? Resp. affirmativè, & eam interpretationem, si verisimilis sit, à iudicibus sequendam, vel saltem considerandam, aut æstimandam esse, per gloss. in l. si quis à filio, §. si quis plures, ff. de legat. 1. Cravet. conf. 73. num. 23. lib. 1. Grat. conf. 35. num. 11. cum seqq. volum. 2. Bursat. consil. 28. num. 11. & 12. Rimin. Sen. consil. 184. num. 36. lib. 1. Hieron. Garb. conf. 32. num. 7. & 8. vol. 1. Molin. de primog. lib. 1. cap. 8. num. 38. Camill. Gallin. de verbor. signif. lib. 10. c. 38. num. 19. pag. 315.

Majoratus duo an & quando in una persona consi- 230 stere & permanere valeant? Resp. Recurrendum esse ad expressam dispositionem l. Hisp. 7. tit. 7. lib. 5. Recop. statuentis, que quando por via de casamiento se venieron a ayuntar dos casas de majorazgos, que sea la una dellas de valor de dos quentos de renta, ò dende arriba, el hijo mayor que era, las dichas dos casas assi juntas por casamiento podia succeder, succeda solamente en uno de los tales majorazgos, en el mayor y mas principal, que el quiziere escoger, y el hijo ò hija segundo succeda en el dicho majorazgo. Y si ne hubiere mas de un hijo, que aquel los pueda tener por su vida: y si aquel hijo ò hija hubiere dos hijos, ò hijo y hija, se dividan y apparten los dos majorazgos, siendo como dezimos el uno dellos de dos quento de renta, ò dende arriba, non concurran en una persona, ni los pueda uno tener, ni posseer, sino como dicho es. Quæ lex multum celebris est in Castellæ & Legionis Regnis, & pro illius intellectu notant Doctores quod divisi majoratum facienda est inter filium majorem, & secundum post illum, non autem inter filium majorem, ejusque descendentes, quamvis clausula non speciet quod succedat secundus, sed sequens in gradu, vel proximior, ad tradita per Rip. in rub. C. de secund. nupt. num. 7. & 11. & in resp. 1. sub tit. de substit. alias 131. numero 15 cum seqq. Natt. consil. 676. & seq. Roland. consil. 59. lib. 3. Alciat. resp. 101. num. 16. in fine, & num. 17. lib. 1. Molin. de primog. lib. 3. cap. numero 30. Gasp. Anton. Thefaur. quest. forens. lib. 1. q. 39. num. 34. Flores ad Gam. decis. 47. n. 8. ad fin. Robles de Salzedo de represent. lib. 2. cap. 6. per tot. & lib. 3. cap. 40.

336 Vota decisiva, & consult. Canonica.

cap. 4. n. 6. cum seqq. Christoph. de Paz de tenuta, c. 77. n. 210. tom. 1. Castill. controvers. lib. 3. c. 28. num. 26. & lib. 6. c. 178. n. 18. cum seqq.

231 Dispositio dictæ l. 7. novæ Recop. Hisp. tribus modis limitatur: & primo quando succeditur in uno majoratu per mortem matris, & speratur successio alterius per mortem patris quia eo vivente non datur concursus majoratum, nec obligatio eligendi. Ratio est, quia in uno tantum non datur electio, sed inter plura §. datur autem. Instit. de assign. libert. ubi gloss. verb. pauciores, Anton. Gom. l. 17. Tauri, num. 9. Castill. lib. 2. contrav. cap. 13. n. 10. & 14. & inde inferit non posse meliorari unicum filium, quia melioratio, quæ electio quædam est, non verificatur in unico filio, sed inter plures, Capic. decis. 121. num. 32. Tell. Fernandez l. 18. Tauri, num. 2. Segura in l. unum ex familia, §. sed eisi fundum, num. 88. ff. de legat. 2. Menoch. consil. 303. n. 29. Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 9. §. 4. num. 13. tum etiam, quia electio non datur, nisi utrumque simul exhibeatur, & de presenti competat. l. 3. §. si optare, ff. ad exhib. l. si vendidero 82. §. si ad exhibendum, Digest. de furt. Secundò limitatur quando illi duo majoratus procedunt ab uno fundatore, quia non ideo memoria fundatoris perditur, juxta resoluta per Molin. de primog. lib. 2. cap. 14. n. 10. vers. quamvis autem, al. Molina Theolog. de justit. tom. 3. disp. 615. n. 5. Alvarad. de conjecturata mente def. lib. 1. cap. 2. §. 1. n. 4. in fine, Marta voto 73. num. 9. Stephan. Grat. discept. forens. cap. 645. num. 17. tom. 4. Valenzuel. consil. 69. n. 26. cum seqq. Tertiò limitatur quando succeditur mediatè ex successione superveniente, cum lex solum comprehendat casum connexitatis duorum majoratum immediatè resultantis ex matrimonio inter eos contracto, qui actuales sunt eorundem majoratum possessores. Ita eandem legem intelligunt Mier. de major p. 1. q. 30. num. 84. & p. 2. q. 4. illat. 8. num. 327. in nova impress. Perez de Lara de annivers. & Cappellan. lib. 1. cap. 5. ex num. 13. Christoph. de Paz de tenuta, lib. 2. cap. 57. num. 189. cum seqq. Valenzuel. consil. 69. ex num. 46. lib. 1. Quamvis dictam legem utrumque casum comprehendere teneant Parlador. lib. 3. sexquicent. cap. 5. Castill. controvers. lib. 6. cap. 177. Robles de Salzedo de represent. lib. 2. cap. 6. ex num. 2. Addent. ad Molin. lib. 2. cap. 8. ex num. 34. vers. secundus casus.

232 Malum an sit præsumendum de illo, qui bene vixit? Resp. negativè, quia ex vita retroacta præsumitur etiam de præsentì, l. non omnes, §. à barbaris, ff. de milit. cap. cum in juventute, cap. mandatum, de præsumpt. Alex. in l. si quis ex argentariis, §. fin. per illum text. ff. de edendo, Felin. in cap. cum in jure peritus, de offic. deleg. Hippol. consil. 77. num. 11. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 19. Azeved. conf. 40. num. 67. Tiraq. de pænis temper. causa 51. n. 156. dicens quod qui antea boni fuerunt, & probi, nunc quoque tales, esse atque in futurum fore videri debent, adeò ut nihil quicquam quod à bono viro sit alienum, facturi credantur, præcipuè ij, qui se diù virtutibus, & probitati addixerunt, quique cum ipsis virtutibus, longo tempore versati, uberes earum, atque jucundos fructus produxerunt. Summa enim est, omnium Philosophorum consensu, difficultas aliquem dimovere ab habitu virtutum etiam civilium, & politicarum. Unde Valer. Max. lib. 2. c. 5. in princ. ait, quod cum Metellus causam repetundarum diceret, tabulæque ejus ab accusatore exposultæ, & ad nomen inspiciendum circa judicium ferrentur, totum consilium ab earum contemplatione oculos averit, ne de aliqua re, quæ in his relatæ erant, videretur dubitasse, non in tabulis, sed in vita Q. Metelli argumenta sincera administrata pecunia legenda sibi

judices crediderunt, indignum rati integritatem tanti viri exigua cera, & paucis litteris perpendi. Et Marc. Toll. in orat. pro Publio Sylla. Omnibus in rebus judices, quæ graviore, majoresque sunt, quid quisque voluerit, cogitaverit, admisit, non ex crimine, sed ex moribus, qui arguitur, est ponderandum. Neque enim potest quisquam nostrum subito fingi, neque cujusque repente vita mutari, aut natura converti, nemo repente fit summus, nemo repente turpissimus, &c.

Non enim præsumitur virum honestum & provi-²³³ dum aliquid perperam fecisse, aut facturum esse, cap. cum in juventute, de purgat. Canon. cap. in nostra, vers. nos verò, de procurat. cap. sacro, ibi: maxime si laudabilis opinionis existat, de sentent. excom. cap. quia sunt, 28. distinct. cap. miramur, 61. dist. Mex. ad leg. Toleti, p. 1. fundam. 10. num. 13. Cassiodor. lib. 6. var. epist. 3. ibi: si honoris alicujus est origo laudabilis, bonum initium se-²³⁴ quentibus rebus potest dare præconium. Hinc mors mala putanda non est quam bona vita præcessit. S. Augustin. lib. de civitate Dei, cap. 11. & idè novum non est quod multi sancti viri subitanea, vel infortunata mundo morte fuerint extincti. S. Simeon Stylite fulgure occisus. S. Belinus à canibus in partes divisus. Gero Archiepiscopus Colonienfis cum putaretur à suis mortuus, vivus fuit sepultus. Scotus cum so-²³⁵ litus aliquando fuisset per magnum spatium elevari, & crederetur mortuus à fratribus, qui ignorabant hunc ejus morem, illum sepulturae mandarunt, ac postea venientes ejus discipuli, scientes id sæpiùs accidere, invenerunt eum vivum fuisse sepultum, ut refert Sanctus Bernardinus de Senis tom. 4. serm. 1. de Regno Dei, inter extraordinarios numero 5. Et de quodam sancto viro fertur inter libros studendo de repente mortuum fuisse, digito demonstrante in aperto libro vers. illum: Justus quacunque morte præoccupatus fuerit, in refrigerio erit.

Masculi ubi sunt vocati successivè, & in eorum²³⁶ defectum vocantur fœminæ, an hæc vacatio intelligatur de masculis ejusdem lineæ, & gradus? Respond. affirmativè, per Molin. de primog. lib. 3. cap. 5. num. 71. Peregr. de fideicom. artic. 27. num. 24. ubi ait quod ubi dictum esset, ita quod extantibus masculis fœmina non succedant, tunc fœmina melioris lineæ, & gradus præferenda est viro remotiori, sequitur Fufar. de substit. quest. 379. num. 52. Surd. consil. 317. num. 37. & 38. ubi tenet quod si fœminæ ex concessionis forma vocatæ sint successivo ordine post masculos, intelligendum est juxta gradum regularem successionis, ita ut masculi ejusdem lineæ, & gradus præferantur, Cephal. conf. 619. num. 16. lib. 5. ubi num. 46. in fortiori casu tenet, quod vocatis masculis per lineam rectam ad exclusionem fœminarum, intelligitur de masculis ultimi possessoris, idem Cephal. consil. 345. num. 8. & 9. lib. 3. Gutier. consil. 13. num. 27. resolvendo quod ubi vocantur descendentes, ita ut linea masculina succedat anteaquam fœmina, adhuc filia ultimi possessoris præferenda est putruo masculo, quia dicta verba intelliguntur de linea recta; unde si non superest masculus ex ea, succedit fœmina ejus lineæ ad exclusionem masculorum alterius. Puchrè Gam. decis. 354. num. 6. ubi attestatur ita decisum, non obstante quod clausa aiebat, que en quanto hubiessen Varones descendientes del fundador, lo hubiessen, y no las mugeres: & deinde, E si de todos los sobredichos mis hijos no hubiere descendiente de Varon, y hubiere hija, &c. & concludit decisio, quod verba prædicta non possunt intelligi existentibus masculis omnium linearum universaliter, sed secundum objectam materiam, intelligi debent de descendentibus illius lineæ, penes quam discurret successio

cessio. Eleganter Cabed. *decis.* 108. p. 1. referens ita fuisse decisum in casu fortiori quando ad majoratum vocari erant descendentes cum expressa clausula, quod non esset mulier, & tamen fuit resolutum ad favorem fœminæ ultimi possessoris ex ea ratione inter alias, quod si testator per verba generalia fœminas propter masculos excluderet à successione majoratus; nec adjecterit expressè illas se propter masculos remotiores excludere velle, intelligendum est exclusisse fœminas per masculos tantum ejusdem gradus & lineæ, non autem per remotiores: & addit n. 12. hoc admittendum esse etiam eo casu, quo ex clarissimis institutionis verbis fœminæ per masculos remotiores excluderentur. *Rimin. jun. conf.* 741. à num. 20. lib. 7. quod loci postquam censuit vocationem de hærede in hæredem, de primogenito in primogenitum debere intelligi per successionem regularem, concludit n. 95. verba clausulæ casus, de quo interrogatus fuit, v. g. & successive de primogenito in primogenitum, donec ejus linea masculina durabit, intelligenda esse de linea recta effectiva, *Fab. Turret. conf.* 23. n. 26. lib. 2. plenè *Castill. controu. tom. 5. cap. 93. n. 26. & tom. 6. cap. 138. num. 18. Valenzuel. conf.* 97. ex num. 75. cum seqq. ubi ait vocationem masculorum in majoratibus semper poni ad designandam formam succedendi, ut prius masculus, & post eum fœmina succedat, atque ita fœmina non censetur exclusa: & num. 78. concludit in hæc verba. Ideo successione istorum majoratum remansit firma regula juris, scilicet quod vocatio masculi ad ingressum successionis solum fit ad ponendum ipsam in persona, in qua est radicanda, assignando ordinem prælatitium successionis, & non exclusionem fœminarum, *Perez de Lara de vita hominis, cap. 30. num. 82.* ubi has conclusiones in casu difficiliore intellexit, nempe quando institutor non expressè exclusit fœminas, sed vocavit filium suum primogenitum, & ejus filium masculum, & alios filios secundo, tertio, & quarto genitos, & eorum filios masculos, quod non ex hoc censeatur majoratus agnationis, nec exclusa fœmina in perpetuum, sed solum prælatio masculis tributa, *Addit. ad Molin. dict. lib. 1. cap. 5. sub num. 71. vers. quod fortius asseverandum est, Mart. de success. legati, part. 3. quest. 12. art. 4. num. 3. & 4.* ubi dicit quod in fideicommissio relicto masculis, fœminæ succedunt deficientibus masculis. *Rot. decis.* 316. num. 4. part. 1. recent.

237 Mentiris verbum, an importet magnam injuriam? Resp. esse injuriosissimum, per *Bart. & Jas. in l. si quis extraneus, ff. de acquir. hered.* *Joan. Corral. lib. 6. miscel. cap. 24. num. 6.* *Andr. Gail. lib. 2. observ. 100.* *Joan. Christoph. Bosch. de injur. disputat. 1. num. 20.* *Castill. decis.* 171. num. 9. tom. 2. *Hening. Papo. de jure retortitionis, p. 3. thes. 16. & in thes. 38.* respondet ad l. quæ omnia 25. §. 1. ff. de procurat. ex qua videbatur probari secundum aliquos quod procurator, de quo ibi, per suum mentiri in judicio conviciu sibi factum retorserit, & sic excusari, de quo nullum illic animadverti poterat verbum: sed positio (addit dictus *Hening.*) quod per hoc mentiri se purgasset procurator, factum hoc esset in judicio à procuratore, qui à domino criminis accusatus è vestigio excipiens, se criminis reum inficias fuisset, id quod ad hunc retortitionis vulgaris casum, qui extrajudicialis, & privatus est actus, accommodari non possit, cum hoc tantum egisse præsumeretur reus procurator, ut excipiendo se contra accusatorem defenderet, non ut illum calumniæ oneraret, sine qua sibi retortitio constare nequit, utpote quod injuriam sibi illatam injuria retorquet.

238 Minor an possit liberè testari sicut major, & de *bo- Barbos. Vot. decis. Pars I I.*

nis suis ad libitum disponere? Resp. posse, & curatorem suum hæredem instituere, nisi constet dolo curatoris fuisse circumventum & inductum ad testandum in sui favorem, ut per *Anton. Gom. l. 3. Taur. num. 5. Azeved. l. 23. à num. 14. usque ad num. 20. tit. 11. lib. 5. Recop. Galganet. de tutel. & cur. lib. 3. quest. 54. per tot. ubi ex numero 4. contrarium tenere videtur, Gu- tier. etiam de tutel. p. 2. cap. 14. à num. 4. & num. 20.* Quicquid dicat *Rebuff.* quem referunt & sequuntur *Duen. leg. 31. in verb. Administratores, Cavalcan. de tutor. num. 279. Pereg. de jure fisci, lib. 2. tit. 6. num. 12.* quia *Rebuffus* loquitur stante lege expressa sui Regni, quam ibi glossat, hoc nuncupatim prohibente. Nec de minore, qui optime disposuit testamentum suum, poterit quandoque dubitare ab illo ritè factum non fuisse, quia reperiuntur minores 14. annorum, qui in jure ut Doctores respondent; & minores septennio, qui latinā loquuntur linguam. Ego antequam maternam pronuntiarem, opera & diligentia doctissimi parentis mei Latinam didici, & in illa ætate loquutus fui. Refert *Plutarchus in Cicerone* illum in ætate 13. annorum composuisse poemā quoddam heroicū, cui titulum dedit, *Pontius Glavius.* Narrat *Suetonius c. 6.* 239 *Tiberium Cæsarem* in ætate novem annorum orationem funebrem publicasse, & dictasse in sui parentis morte. *Historiæ* mandavit *Card. Cæs. Baron. in annabus, anno Christi. 374.* Sanctum Augustinum in ætate 240 te 19. annorum Rhetoricam publice in patria sua docuisse. Et *Jureconf. in l. 1. §. pueritiam, ff. de postulando,* ait filium Nervæ in ætate 17. annorum publicè in 242 jure respondisse, ubi *Angelus* affirmat *Bartolum* idem fecisse. Et *Baldus* cum esset ætatis quindecim anno- 243 rum publicè repetitionem dictavit ad l. centum Capua, ff. de eo quod certo loco: & in eadem ætate idem *Fulgosius* ad l. manifesta turpitudinis, ff. de injur. Et *Politus Senens.* cum totius Italiæ admiratione in ætate 26. annorum millia juridica Paradoxa publicè defendit, ut refert *Matth. Gribald. de ratione studendi, lib. 1. c. 2.* Alia plura exempla adducunt *Pacian. de probat. lib. 2. c. 41. à n. 43.* *Bobadil. in sua politica, lib. 1. c. 7. n. 22.* *Mendoz. in lib. 1. Regum, tom. 2. c. 3. in exposit. littera, à n. 1. & præcipuè n. 32. cum seqq.*

Monopolia ut exerceantur an ex privilegio Principis concedi possit? Resp. affirmare *Innoc. Rimin. jun. Aviles, & Bobadil.* citatos à *Mastrill. de Magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 441.* Sed licet eorum sententia defendi possit eo casu, quo urget justa causa, & communis utilitas præcisa, & necessaria, nihilominus his terminis præcisus contrarium verius videtur, ex *Greg. Lop. lib. 2. gloss. 1. ad fin. tit. 7. part. ibi: Advertant tamen Principes concedentes ista privilegia, ne concedant contra publicam utilitatem, neque ob ditandum unum alios destruant, neque dona ingenij, & natura, quæ Deus dat hominibus, Principes prohibeant, jubendo quod unus solus exerceat talem artem, vel tale officium, sed præ oculis habeant Deum, & publicam utilitatem, cui ex injuncto regimine servire debent, &c.* *Sor. de justit. lib. 6. quest. 6. articul. fin. Albert. Brun. inter consilia feudalibus ipsius, consil. 131. vers. ultimo moveor, Matth. Lopez Bracco lib. 13. de regendi ratione, fol. 38. Menoch. de arbitr. casu 569. num. 27. Surd. conf. 321. num. 24. Franc. de Ponte de potest. Proregis, tit. 10. rub. de mercat. seu nund. n. 9. Anton. Thesaur. decis. 16. Farin. fragm. crimin. p. 2. verb. Monopolium. num. 305.*

Mulier, quæ à viro deflorata fuit sub spe & promissione matrimonij, si postea passa sit ab alio cognosci, an possit petere ut promissa sibi adimpleantur, vel ut saltem competentem dotem talis vir sibi solvat? Resp. virum ad nihil teneri, ut per *Vincent. Caroc. dec.*

seu casu 68. ubi sex fundamenta ita concludit, & iudicatum refert, Jacob. Cancer. *var. resol. lib. 2. c. 11. de sponsal. n. fin.* Paul. Bellon. *de potestate eorum qua fiunt in continenti, c. 18.*

- 246 Mutuare pecuniam civitati an cives ditiores compelli possint, quando necessitas publica immineret? Respon. affirmativè, etiam si ad mutuandum nemo sit compellendus, ut per Avil. *ad cap. 2. Prator. in gloss. de mercaderia, num. 11. & cap. 17. gloss. à rasonables. n. 33. & c. 34. gloss. sin nuestra licencia, Mexia in pragmat. taxa panis, conclus. 1. n. 58. Avendan. de exequend. mand. lib. 2. c. 19. n. 34. & cap. 14. n. 9. Menchaq. controvers. illustr. lib. 1. cap. 6. n. 7. Joan. Garc. de expens. cap. 12. num. 67. Azeved. l. 1. n. 27. versic. vel melius erit, tit. 25. lib. 5. Recop. & l. 21. num. 2. tit. 1. eod. lib. 5. Matiens. d. l. 1. gloss. 9. n. 4. cum seqq. tit. 25. eod. lib. Gutierrez pract. lib. 2. q. 180. n. 29. Bobadill. in politica, lib. 3. c. 3. n. 18. & lib. 5. c. 5. n. 22. Cabed. Lusit. decis. 92. c. 8. p. 2. Card. Mantec. de tacitis, & ambiguis convent. lib. 8. tit. 5. n. 18. Cened. canon. quest. 3. n. 22. Et etiam Rex pro defensione patriæ contra hostes Reip. poterit cogere subditos divites, ut sibi mutuent pecunias, Rip. in l. dotis causa, n. 118. ff. soluto matrimo. Cevall. commun. quest. 906. aliàs fin. n. 44. tom. 4. Et quid quoad Clericos, & Ecclesiasticas personas? Vide Aviles d. c. 17. verb. à rasonables, n. 33. Mexia d. conclus. 1. num. 60. Matiens. d. l. 1. gloss. 9. n. 5. in fine, Bobadill. d. lib. 5. c. 3. n. 18. Cevall. communium q. 578. n. 3. cum*
- 247 seqq. & q. 897. à num. 617. Sed dubitari potest, an in hoc casu liceat mutuanti aliquid usurarum nomine ratione lucris cessantis, vel damni emergentis recipere? Id utroque Jure licere, & eis permissum esse docent Sor. de Justit. lib. 6. q. 1. art. 3. concl. 1. & 2. Navarr. commento de usuris, n. 44. cum seqq. Mascard. de probat. conclus. 934. n. 41. & 42. Menchaq. de success. creat. lib. 1. §. 6. n. 21. & 22. & controvers. illustr. lib. 1. c. 68. Menoch. de arbitr. casu 110. n. 12. Vincent. Caroc. de deposito, tit. quid veniat in act. depositi, rub. accessio 4. n. 5. fol. 215. Surd. decis. 259. n. 17. & decis. 345. num. 16.
- 248 Ludovic. Peguera decis. 22. n. 4. paulò post med. ubi ait coactum mutuare Communitati, vel Universitati posse pacisci de aliquo lucro ob damnum vitandum, non verò de aliquo lucro cessante ante moram. Sigism. Scacc. de commerc. §. 1. q. 7. p. 2. ampl. 8. n. 114. ubi tradit in hoc casu, quando scilicet compulsi sunt mutuare, etiam ante moram de interesse pacisci posse.

- 249 Mutuata rei valor seu pretium si crescat, vel decrescat, cui cedat damnum, vel commodum? Respon. cedere creditori, si eveniat sine culpa, & mora debitoris, per l. vinum, Digestis si certum petat. Mozz. de contract. tract. de mutuo, tit. de naturalibus mutui, num. 15. Laurent. Rodolph. in cap. consuluit, de usur. p. 2. q. 7. n. 9. & p. 3. n. 2. & 3. Sigism. Scacc. de commerc. §. 1. q. 1. à n. 415. ubi assignat, rationem, quia licet dicatur plus recipere, non tamen recipit ultra sortem; non sic erit quando mensura mutatur; si enim mutuavi tibi centum modios tritici, & Principis jussu modius tritici sit minor, aut auctus, non liberaris solvendo secundum mensuram minorem, sed secundum mensuram veterem: nam in primo casu minus redderetur, in secunda plus. Azor. instit. moral. p. 3. lib. 7. c. 10. q. 6.

- 250 Officiales supranumerarij an gaudeant privilegiis ordinarij? Respon. negativè, per l. decurionibus, Codice de silentiar. lib. 12. ibi: Etenim triginta numero instituuntur Consiliarij, & illi immunes dicuntur; & propterea si alij creentur silentiarij, non gaudent privilegiis eorum, qui sunt numerarij, &c. l. eos §. l. fin. Cod. de apparit. Magistr. milit. & privileg. eorum, libro 12. ibi: Eos, qui in officiis nostris merentes statutorum tantummodo numero inserti sunt, fori prescriptione muniri,

ceteros verò, qui supra hujusmodi numerum militare nesciuntur, quasi nec militantes, & apud illustrissimas Praefecturas, & apud clarissimos Provinciarum Rectores de quolibet pulsari, & conveniri, & sine cinguli prescriptione respondere negotio sancimus, &c. Menoch. consil. 1179. ferè per tot. & precipuè à num. 9. Mastrill. decis. 155. à n. 31. Joan. Maria Nov. in praxi elect. fori, sect. 2. q. 34. n. 9. fol. mihi 217.

Officium siue qualitas duplex ubi eadem persona 251 concurrat, cujus personæ consideratio habenda? Respon. illius qualitatis considerationem habendam, cujus contemplatione actus geritur, per Seraphin. decisione 1058. Joan. Grivel. Dolana decisione 82. num. 10. Solorzan. de jure Indiarum, tom. 1. lib. 2. cap. 21. num. 7. cum sequentibus, & tom. 2. lib. 3. cap. 24. n. ult. & c. 23. n. 38. Non enim inconvenit, quod una & eadem persona ob varios respectus diverso jure censeatur, cum hoc sit concedendum ratione duplicis juris quod unus, & idem habet, ut uno casus possit esse major, & dignior, & in alio minor, & minus dignus Menoch. conf. 902. n. 71. cum seqq. Theodos. de Rubeis in singul. Rota. part. 4. tit. de precedent. resp. 1. n. 2. tom. 2. pag. 469. & resp. 2. n. 14. cum seqq. pag. 488. D. Contelcor. in quest. de precedent. n. 63. Franc. de Amaya ad lib. 10. C. sub tit. de decurionib. in l. ult. cap. 1. n. 65. Marc. Anton. Surgens in Neapoli illustrata, lib. 1. cap. 27. num. 22. & 23. pag. 301. Joan. Baptist. Thoro in compendio decis. Neapol. tom. 1. verb. Consiliarius electus, Fulv. Constant. ad tit. Consulib. lib. 12. C. n. 36. Doctissim. D. m. D. Laurent. Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Reg. Consiliari. in alleg. de precedentia, n. 39.

Pater an possit rem meliorem sibi eligere, & assu- 252 mere in tertiam, & deteriores relinquere filiis? Respon. negativè, cum Alexand. in l. Marcellus, §. res quæ, n. 7. & 10. ff. ad Trebell. Tell. l. 19. Tauri, colum. 2. in princ. Covarruvias in cap. Raynaldus, §. 2. num. 5. de testam. Valasc. consil. 53. num. 9. & de partit. cap. 19. n. 30. cum seqq. quos refert, & sequitur Mich. Reinoso observ. 36. n. 6. uni addit nec hoc facere posse, si domus, vel prædium quod assumpsit in terram, excedat valorem ipsius terræ.

Pater qui potest meliorare unum ex filiis in tertio 253 & quinto bonorum, an possit meliorare duos, & unum pro vita sua, & alterum post ejus mortem, & unum ad decennium, & alium ad alterum decennium? Respon. affirmativè, per Seguram in l. unum ex familia. §. sed etsi fundum, ff. de legat. 2. n. 57. & 58. Roderic. Xuar. in l. quoniam in prioribus, ad declar. leg. Regni, q. 5. n. 1. & 2. Azeved. l. 3. n. 15. tit. 6. lib. 3. Recop. Menes. ad l. unum ex familia, §. si duos, n. 2. Anton. Gom. l. 1. Tauri, n. 2. Castill. l. 27. Tauri, n. 10.

Pater an teneatur solvere quod mutuatur filiofam. 254 causâ studij? Respon. teneri, si dubitam moderationem, mutuum non excedat, per Soc. reg. 137. limit. 1. Duen. reg. 370. in princ. Gregor. Lop. l. 6. gloss. 7. tit. 1. part. 5. Menoch. de presumpt. lib. 3. presumpt. 68. n. 3. & 8. Didac. Perez l. 1. tit. 8. lib. 3. Ordinam. pag. 605. & seq. versic. fallit septimò, Mozz. de contractibus, rub. de mutuo, tit. quomodo deficiat, seu finiatur mutuatur, num. 26. Parlador. in sesquicentur. differ. 12. §. 1. numero 9. & 13. Petr. Gregor. syntagm. juris lib. 22. cap. 3. num. 11. versiculo secundus, Matth. Coler. de processib. execut. part. 1. cap. 10. n. 28. Alexand. Trentacinq. var. lib. 3. tit. de solut. resolut. 19. numero 14. Molin. de Justit. tract. 2. disp. 301. versic. 8. Azor. instit. moral. parte 3. lib. 7. cap. 6. quest. 6. Rebell. de obligat. Justit. part. 2. lib. 8. quest. 2. numero 13. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 60. num. 23. & 25. Et procedit licet filius studeat contra voluntatem patris, gloss. verbo solvit, in l. sed Julianus, §. quod dicitur, Digest. ad SC. Maced. Bald.

- Bald. Novell. *de dote*, p. 6. *privil.* 46. num. 1. Fab. de Anna in addit. ad Vincent. de Anna sing. 184. Gu-
tier. in repet. auth. Sacramenta puerum, num. 74. C. si
adv. vendit. Stephan. Gratian. d. cap. 60. num. 23. Pa-
rens meus in remiss. ad Ordin. Regiam Lusit. lib. 4. tit.
255 50. §. 4. Intellige quando filius addiscit Grammaticam,
& dat operam humanis litteris, & artibus liberali-
bus: nam pro istis disciplinis addiscendis pater præ-
stare debet expensas, non verò pro majoribus facul-
tatibus, nisi pater semel inceperit filium erudire. Ant.
Gom. l. 29. Tauri, n. 18. Anton. Menes. in auth. res que,
n. 92. C. commun. de leg. Mench. de success. creat. §. 30.
n. 202. Avendan. resp. 17. Spin. in speculo testam. gl. 18.
n. 79. vers. quid autem dicemus, Pichard. in §. quadam
actiones, in tract. de collat. art. 3. n. 55. Instit. de action.
latè Mangil. de imput. q. 31. per tot. Hæc tamen fal-
lunt quando pater provideret filio de rebus necessa-
riis, & qui mutuavit hoc sciret, Du. n. d. reg. 370. limit.
4. Gutier. ubi supra, n. 78.
- 256 Pensione gravatus beneficiarius an satisfaciat re-
linquendo & cedendo fructus beneficii? Resp. satis-
facere, licet sit personaliter obligatus, ut post Joan.
Bapt. Ferrer. consil. 73. Burfat. consil. 361. n. 18. resolvit
Felician. de Solis de censib. tom. 2. c. 1. n. 6. in fine, vers.
nec obstat.
- 257 Pensio reservata de consensu titularis, an solvatur à
regressario post purificatum regressum? Resp. negati-
vè, quia Papa tunc reservat pensionem solvendam à
titulari, & ejus successoribus, ac proinde jure merito
quando beneficium pervenit ad regressarium, cum ille
non sit successor Rectoris consentientis, sed capiat be-
neficium ex suo primævo jure, quamvis pensio fuerit
à principio valida; attamen illa post purificatum re-
gressum ipsi regressario non præjudicat. Ita Calsad.
dec. 1. de pension. Gig. de pension. q. 79. Put. decis. 97 lib. 2.
Rot. in Mantuana pensionis, 4. Decembris 1626. coram bo-
na mem. Merlino.
- 258 Pensioni antiquæ an consensisse censetur impe-
trans beneficium sub narrativa, quod sit ea pensione
gravatum? Resp. negativè, quia talis impetrans fate-
tur quidem beneficium esse gravatum pensione, sed
non inde fatetur pensionem esse valide reservatam,
cum etiam potuerit invalidè reservari, juxta notata
per Bald. cons. 269. in fine vers. alia questio, lib. 1. & cons.
270. n. 11. & 12. vers. dicit aliquis, eod. lib. 1. quibus locis
probat, quod si actus potest fieri civiliter, & natu-
raliter; confessio probat quidem actum, non autem an
naturaliter, vel civiliter fuerit actum, cum utroque
modo fieri potuerit, Alex. cons. 179. num. 4. lib. 2. Paris.
cons. 107. n. 2. lib. 1. & cons. 104. n. 90. lib. 2. Felin. in c. si
cautio, num. 53. vers. sed circa hanc, de fide instrum. Ita
Rota in Aversana pensionis, 27. Martii 1628 coram bo-
na mem. Merlino, & in Meliten. pensionis, 7. Junii 1630.
coram bona mem. Coccino, ubi dicitur fuisse recessum ab
aliis decisionibus, in quibus contrarium fuerat deci-
sum à Rota.
- 259 Pensionis an capax sit illegitimus, prima Tonsura,
vel minoribus Ordinibus initiatus? Resp. illegitimum
prævia dispensatione ab Episcopo ad primam Tonsu-
ram promotum, censi & effici capacem pensionis
absque alia particulari dispensatione, prout rejecta
opinionem Gigantis & Rebuffi, perpetuò Rota tenuit,
quemadmodum attestantur Sarnens. in reg. de annali,
quest. 21. in fine, Gambar. de auctoritate Legati à la-
tere, lib. 6. num. 28. & sunt decisiones coram Orio-
lcn. relatæ in p. 1. divers. decisione 425. coram Card.
Seraph. decis. 1264. num. 2. & coram Card. Blan-
cherro in Aquileien. fructuum, 14. Januarii 1599.
coram Litte, relatæ per Nicol. Garc. de benefic. in ad-
dit. ad part. 1. cap. 5. num. 117. & in Veneta pensionis, 10.
Barbos. Vol. decis. Pars II.

Decembris 1577. coram Robusterio, & in Casaraugu-
stana pensionis, 19. Februarii 1595. coram Giphio, & in
Burgen. pensionis coram bona mem. Buratto, apud Mar-
chelan. de commission. tom. 2. fol. 527. ubi quod perpe-
tuò Rota servat hanc opinionem, & coram Merlino in
Regien. translationis pensionis, 14. Maii 1627. & co-
ram Coccino Decano inter ejus impressas decis. 31. n. 8.

Pensionem solvere an teneatur intrusus in benefi-
cio? Resp. teneri, si percipit illius fructus, per Gregor.
resp. 29. Bellencin. de charit. subsid. q. 34. num. 1. Bur-
fat. cons. 361. num. 19. & 25. lib. 4. Nicol. Garc. de be-
nefic. part. 1. cap. 5. num. 182. cum seq. Seraphin. dec. 66.
num. 3. Duran. decis. 369. num. 2. lib. 2. aliàs esset ini-
quum ut verus titularis, qui nullos fructus percipit,
pensionem solvere teneretur, Mant. decis. 339. num. 3.
Burat. decis. 669. numero 4. & decis. 636. numero 3. &
decisione 915. num. 3. Valenzuela cons. 137. numero 37.
tom. 2. Successor verò in pensione gravat. tenetur ad
illius solutionem non solum actione reali, tanquam
percipiens fructus, super quibus fuit impositum onus
reale pensionis, cap. querelam, & ibi Abb. not. 3. de
elect. Felin. in cap. ad audientiam, el. 2. n. 6. de rescript.
Castren. cons. 338. num. 4. vers. aut queritur, lib. 1.
Decian. cons. 185. num. 3. tom. 2. Gig. de pension. q. 39.
num. 1. quest. 40. num. 1. & quest. 43. & 47. num. 2.
Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 34. num. 45. & Mant.
decis. 273. num. 1. Gregor. XV. decis. 507. numero 2.
Duran. decis. 369. num. 1. Sed etiam tenetur actione
personali, quia titularis acceptans beneficium pensio-
ne gravatum videtur quasi contrahere cum pensiona-
rio, & se obligare ad onera beneficio imposita, §. heres
quoque, instit. de obligat. que ex quasi contr. Guid. Papæ
decis. 577. Zerol. in praxi Episcop. part. 2. verb. pensio,
Gonzal. ad reg. 8. Cancel. gloss. 5. §. n. 46. Lotter. de
re benef. lib. 1. quest. 36. num. 87. & 88. q. 39. num. 42.
Verall. decis. 13. p. 2. & decis. 302. p. 2. Rot. in recent.
decis. 176. n. 3. p. 2. Gregor. XV. decis. 215. num. 7. nec
est locus exculpationi sub prætextu ignorantie, Ve-
rall. decis. 107. num. 2. p. 3. Lotter. d. q. 39. num. 49.
Quod bene procedit etiam si successor fuerit ordinaria
auctoritate provisorius, ut per Nicol. Garc. d. p. 1. cap. 5.
num. 187. Lotter. dict. q. 39. n. 101. Et licet de illo in
reservatione nulla fuisset facta mentio, gloss. verb. Prio-
ratus in cap. nisi essent. de præbend. Felin. in dict. cap. ad
audientiam, el. 2. num. 6. de rescript. Castren. consil. 338.
num. 4. vers. ex litteris, lib. 1. Burfat. dict. consil. 361.
n. 16. Gig. de pension. q. 44. n. 2. Valenzuel. cons. 104. n. 5.
tom. 2. Rota in Tolerana pensionum, 1. Junij 1630. coram
bona mem. Merlino. Et non alteratur obligatio solven-
di pensionem mutatione personæ in beneficio jam
pensione gravato, l. 1. §. ex litteris, ff. de verb. oblig. Bald.
in l. 2. n. 3. C. de hered. action. & in l. ubi adhuc 29. n. 47.
C. de jure dot. Guid. Papæ q. 629. ex num. 1. Valenzuel.
cons. 124. num. 32. tom. 2. Gregor. XV. decis. 275. num. 2.
Duran. decis. 67. n. 19. & 20. Rota apud Post. in fine
sui tr. de manutent. decis. 202. n. 2. Lotter. d. lib. 1. q. 38.
à n. 211. & q. 39. n. 76.

Pœnæ conventionales quando debeantur? Resp. 263
deberi nisi quatenus concurrant cum interesse, ut per
Joan. de Lignano in cap. cum dilecta, de arbitr. Laurent.
de Rodulphis in repet. c. consuluit, quest. 67. de usuris,
Matth. de Afflictis decis. 135. Quidam Venetiis, num. 4.
& 5. ubi addit ita fuisse decisum, & quod de stylo
Curiarum receptum est condemnationem pœnæ non
fieri, nisi quatenus intersit, cui idem testatus adhæret
Thesaur. decis. 79. sub n. 1. Petr. Rebuff. in l. unic. gloss. 1. n.
2. C. de sentent. que pro eo, Cæf. de Ursill. ad Afflict. de
decis. 135. num. 5. Avendan. in dictionario, verb. Pœna
conventionalis, Joan. Garcia de expens. cap. 9. num. 63.
Roderic. de annuis redditibus, lib. 3. q. 5. n. 10. Azeved.
ff. 2. l. 4.

340 Vota decisiva, & consult. Canonica.

l. num. 57. cum seqq. titul. 21. lib. 4. Recopil. Bertazol. conf. 490. num. 3. lib. 2. in crimin. Barlat. conf. 21. num. 14. lib. 1. ubi num. 15. addit quod sit magis hæc opinio, & pro anima securior. Franc. Marc. decis. 411. num. 9. & 10. part. 1. Sigism. Scacc. de judic. lib. 2. c. 2. n. 337. Gutierrez de juram. confirm. p. 1. cap. 36. num. 10. & 12. & Canon. lib. 2. cap. 20. n. 5. Verall. decis. 231. part. 1. Seraphin. decis. 794. n. 23. & 24. part. 1. Rot. decisione. 264 371. num. 3. & decis. 809. per tot. & maxime ad fin. part. 1. divers. Et verificato quod interesse non concurrat, pœna conventionalis peti non potest, ut resolvit Sarmiento select. lib. 3. c. 6. n. 10. & 11. quem sequitur Thesaur. decisione 98. num. 4. quia pœna conventionalis nunquam exigitur quando ex contraventione damnum parti non resultat, Afflict. rub. 35. in constit. eos qui scienter, sub num. 18. Sigism. Scacc. de judic. lib. 2. cap. 8. num. 526. Stephan. Gratian. discept. forens. 265 tom. 1. cap. 36. num. 63. Ubi enim damnum non adest, ibi condemnatio fieri non debet, l. sancimus, C. de pœnis, Rimin. conf. 253. num. 74. Becc. conf. 102. num. 32. Lancell. Gallia conf. 28. num. 21. Giurba conf. 16. n. 32. Alexand. Raudenl. de analog. c. 34. n. 131. Pœna enim debet culpæ respondere, l. respiciendum, Dig. de pœn. l. Pedius ff. de incend. ruina, & naufrag. cap. asseramus, 24. q. 1. Albert. Gentil. lib. 3. de jure belli, cap. 2. Patrit. de Regno lib. 8. cap. 14. Valenzuel. conf. 91. num. 47. Joan. Poran. de Senatore, lib. 2. c. 9. Guillem. Forner. lib. 1. lect. c. 15. Henric. Bocet. de Regalib. c. 3. n. 110. Farnes. de Republ. lib. 2. paneg. 5. c. 8. 266 Possessio ex contractu nullo, seu inutili an transferatur? Resp. negativè, per l. 3. §. sciendum, ff. de donat. inter virum, ibi: Sciendum autem est ita interdictam inter virum, & uxorem donationem, ut ipso jure nil valeat quod actum est, proinde si corpus sit quod donatur, nec traditio quicquam valet, &c. quæ verba ultima possessionis etiam translatione inficiantur: alioqui si hæc in uxorem transiret, aliquid transferretur, nec Jureconsultus assereret nihil transire, seu actum nec quicquam valere, quasi & dominium, & possessionem includat, nihilque excludat, prout universalis negativæ propriū est, l. Julianus, Digest. de legat. 3. gloss. verb. quæcumque, in cap. solita, de major. & obed. gloss. verb. nullo modo, in Clem. 2. de etate, & qualitate, clariùs translationem possessionis ex actu nullo legit text. in l. si eum qui 26. ff. de donat. inter, ibi: Quia licet illa jure Civili possidere non intelligatur, & in l. inter virum 46. ff. eodem titulo, ibi: Inter virum, & uxorem nec possessionis ulla donatio est. Ex quibus juribus hanc sententiam tanquam invariabile præceptum eliciunt DD. per text. ibi in l. jubemus 24. §. sanè, vers. nisi enim, C. de sacros. Eccles. & in l. 1. Cod. non licere habit. lib. 11. Alexand. conf. 69. n. 12. lib. 5. & conf. 81. num. 11. lib. 3. Plot. in l. si quando, n. 28. C. unde vi, Socin. jun. consil. 84. num. 4. & 5. lib. 3. Tiraquell. de jure constituti, part. 3. limit. 7. à num. 13. Mandos. ad Roman. consil. 321. n. 2. verb. remansit, Cavalcan. de tutor. & curat. num. 151. Barlat. consil. 140. num. 18. lib. 2. Menoch. consil. 1095. n. 6. 7. & 12. volum. 11. Surd. conf. 267. ex num. 14. Mieres de major. part. 3. q. 9. ex num. 29. in nova impress. Contrarium verò, videlicet ex actu nullo, & prohibito possessionem transferri, videtur probari ex l. 1. §. si vir uxori, & ex l. quod uxor 16. ff. de acquirend. posses. & ex l. nec ullam 13. §. in omnibus, ff. de petit. hered. & in leg. si donata 36. de donat. inter virum, & in l. 2. §. 1. Digestis pro donato, & in l. 1. §. de jicitur, vers. denique, ff. de vi, & vi armata, Matienl. l. 8. gloss. 5. n. 32. & gloss. 6. n. 1. tit. 7. lib. 5. Recop. Christophor. de Paz. de tenuta, tom. 1. cap. 28. num. 9. cum sequentibus. & tom. 2. cap. 54. num. 17. Pro concordia distinguendum est inter prohibitionem alienationis absolutam, & eam quæ sine ali-

qua solemnitate, vel qualitate interdicta est: ut primo casu ex alienatione contra prohibitionem absolutam sequuta non transferatur possessio, quia nec lex, nec testator aditum alienationi patefaciunt, vel parant, l. si creditor, §. ultim. ff. de distract. pign. cum similibus. Secundo verò casu possessio transire queat: quoniam lex quæ alienationi præceptum solemnitatis injunxit, lapsu temporis, aliòve modo supplere illam quæ, Matienl. in d. l. 8. gloss. 5. à n. 11. Surdus d. conf. 276. n. 15. in fine, cum sequentibus. Et ita concordantur Jura citata, quod scilicet l. sed & si 25. ff. de donat. inter virum, & l. si vir uxori, ff. pro donato, quibus evincitur uxorem usucapere posse rem sibi à marito donatam, procedunt cum maritus pauperior effectus non fuit, vel (quod in idem recidit) rem alienam donavit: in his enim & similibus speciebus bona fides versatur, & idè usucapioni fit locus. Aliter atque si pauperior redderetur; nam cum tunc iusta possessione careret, usucapere prohiberetur, l. quod uxore 16. ff. de acquirend. possession. l. 1. §. 2. ff. pro donato, sequitur gloss. 1. in dict. leg. quod uxore, Vigel. in methodo Juris Civilis, lib. 7. c. 13. tit. pro donato, except. 2. in princip. & replicat. 4. Anton. Fab. lib. 7. conjectur. Juris, cap. 13. in princ. & de erroribus pragmat. tom. 2. decad. 42. errore 3. pag. 830. & errore 4. pag. 834. Scip. Gentil. lib. 2. de donat. inter virum, & uxorem, c. 28. Schiford. lib. 2. ad Anton. Fab. tract. 38. q. 4. colum. 2. Non enim detentator ex reprobo titulo rem nanciscens, vel detinens possessor est, sed in solius nudi facti possessionis apparentia reperitur, inter quos longum, latumque discrimen versatur, l. quod servus 21. & ibi gloss. verb. civiliter, ff. de acquir. posses. l. si quis 10. §. idem Pomponius ff. eod. tit. c. cum Apostolica 8. de his quæ fiunt à Prel. ubi soli iusti possessores possidere dicuntur.

Possessor, & dominus præcipuus alicujus rei, si admittat in ea condominium, vel compossessorem, an deinde talis dici possit? Resp. jam non dici præcipuum dominum, vel possessorem; quia per hujusmodi communicationem præjudicat sibi in illa prærogativa unitatis, atque singularitatis, cap. 1. §. præterea, ubi gloss. & Bald. col. 1. quibus modis feud. amit. idem Bald. conf. 275. col. 4. versic. supposito autem. lib. 2. Paul. Castrenl. conf. 84. col. 2. lib. 1. Decian. conf. 369. col. 4. Tiraquell. in tract. de jure primag. q. 26. n. 1. & 2. Corbul. de jure emphyt. tit. de causa privationis ex eo quod emphyteuta patitur alium investire, num. 1. cum seqq. Ruin. conf. 1. num. 18. lib. 1. Brun. conf. 40. ad fin. & conf. 80. col. 5. vers. plus dicit. Ratio est, quia consortium, & communicatio hujusmodi dominium includit. Bald. in l. dudum, num. 7. C. de contrah. empt. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 874. num. 6. Et facit text. l. altius est 96. §. prædia, ff. de verborum significatione, & in c. sicut ij q. 47. dist. ibi: Proprium nemo dicat quod est commune, & in l. in re communi 25. ff. de servit. rust. ibi: In re communi nemo dominorum jure servitutis neque facere quicquam invito altero potest, neque prohibere quominus alter faciat, &c. Et est optima doctrina Rebuffi in dict. §. prædia, ibi: Prædia non dicuntur esse alicujus, quando sunt communia, sed cum illorum quilibet habet dominium etiam, partis divisæ, veluti si quispiam habeat unum prædium, alter aliud, quia, quando verò commune est, non potest dici alicujus illorum. Itaque si prædia sint inter fratres communia, non dicuntur simpliciter esse unius fratris, sed cum adjuncto, scilicet prædium est Titij pro parte, iste est Baro talis loci pro parte; sed non dicitur Baro simpliciter, &c. Et ubi consortium & societas prærogativæ dividitur inter duos, divisionem hujusmodi vocat alienationem, & imminutionem Jureconsultus in l. si pupillorum, in princip. J. de rebus eorum, Corn. conf. 252. in princip. lib. 1. Becc. consil. 25. num. 8.

- num. 8. Stephan. Grat. *discept. forens. tom. 5. c. 905. n. 16.* maximè quando per hanc communicationem, & divisionem jus & prærogativa datur illam antea non habenti, tunc enim alienatio, & diminutio totalitatis inducitur, leg. 1. *Codic. communia utriusque judic. Surd. consil. 308. num. 18. Menoch. consil. 80. num. 1. & 56. & consil. 974. num. 18. & consil. 985. num. 6. Steph. Grat. d. lib. 5. cap. 917. Conducit text. in l. 2. vers. naturale, Codic. quando & quibus quarta pars deb. lib. 10. ibi: Naturaliter negligitur, quod communiter possidetur, & qui totum non habet, se nihil habere arbitrat, ubi Luc. de P. ña n. 11. ibi: De propriis enim maximè curatur. de communibus autem minus, ut dicitur 2. Politic. Rarum enim est quod magnum est cap. si officia. 95. dist. c. in sancta, 2. q. 7. & rationem præstat text. in c. legimus, 93. dist. Omne quod rarum est plus appetitur, privilegium apud Indos pipere pretiosius est.*
- 269 Possidere dicens nulla alia bona præter à se relata, an transferat onus probandi in prætendentem contrarium? Respond. affirmative, per gloss. in l. cum de lege, ff. de probat. receptam per Jal. *consil. 24. n. 11. lib. 1. Herculan. de negat. proband. n. 255. Cephal. consil. 133. n. 53. Bursat. consil. 23. n. 2. lib. 1. Anton. Gabr. commun. tit. de probat. concl. 1. num. 8. Mascard. de probat. concl. 1159. n. 40. & 41. Sfort. de restit. in integr. q. 36. art. 7. ad fin. D. Barb. in l. maritum, num. 35. ff. solutio matr. Menoch. consil. 98. num. 49. Surd. consil. 267. num. 35. & consil. 444. num. 30. Gabr. Alvarez de privileg. pauperum, p. 1. q. 5. num. 22. & num. 26. Marta voto 178. num. 6.*
- 270 Præcedentiam an aliquando Rex præstat inferiori? Resp. inferiorem Comites præcedentem, Regem præcedere in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit, per Ign. in l. necessarius, §. non alios, n. 427. ff. ad SC. Syllan. Aufrer. de potest. Eccles. in secular. num. 14. vers. 19. Feder. de Senis consil. 220. in fine. Franc. Marc. dec. 459. num. 19. p. 1. Minling. cent. 5. observ. 3. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 8. n. 32. & 33. Exempla adducunt Enman. Sueyro in Flandria historia, lib. 10. pag. 322. Ulloa in vita Caroli V. fol. 14. Camill. Borrel. de præstantia Regis Cathol. cap. 46. numero 347.
- 271 Præcedentiam an & quando Rex habeat super Cardinales? Resp. Regem in suo Regno habere præcedentiam super Cardinales; in Consistorio verò, & Capella Pontificia Romana Decanus sacri Collegij illum præcedit, secundum Menoch. consil. 902. n. 71. lib. 10. Stephan. Gratian. *discept. forens. cap. 111. num. 7. Theodos. de Rubeis in singular. Rota, tom. 2. p. 4. tit. de precedent. resp. 2. pag. 487. Mich. Ferro in tract. de precedent. q. 13. num. 7.*
- 272 Præcedentiam super Episcopum an & quando Universitatis Rector habere possit? Resp. Rectorem universitatis in actibus illius præcedere Episcopo scholari, ut per Purpur. in l. 1. n. 195. ff. de officio ejus. Stephan. Grat. *discept. forens. c. 106. n. 4. Anguian. de legib. 3. p. contr. 33. n. 85. ubi quod Rector Complutensis in actibus Universitatis præcedit Archiepiscopo Toletano, refert Joan. de Solorzan. de Indiarum gubernat. tom. 2. lib. 1. c. 8. sub n. 46.*
- 273 Præcedentiam super Episcopum an & quando habeant Inquisitores contra hæreticam pravitatem? Resp. DD. Inquisitores præcedere DD. Episcopis in causis Fidei, ut per Eymeric. in director. p. 3. q. 50. n. 3. Steph. Grat. *discept. forens. c. 206. n. 3. & c. 298. n. 1. 2. 26. & 46. Hermosil. ad Part. 5. Greg. Lop. super gloss. 2. in proem. n. 61. Theodos. de Rubeis in singular. Rota, tom. 2. p. 4. pag. 469. col. 1.*
- 274 Præcedentia an aliquo casu debeat junior? Resp. tunc deberi si illi major jurisdictio cõmendetur quam

antiquiori in actu eam exercendi, ad not. per Marfil. *consil. 26. numero 55. & consil. 27. num. 5. Fab. de Anna consil. 40. num. 14. Marta voto 101. Mastrill. decis. 130. num. 13. & de Magistrat. lib. 5. cap. 4. num. 68. Ponte decis. 8. n. 1. Marcel. de Mauro alleg. 50. per tot. & præcipuè n. 14. tom. 1. fol. 160. unde posse hinc inferri, ait, quod postquam major dignitate. præest Dux Florentiæ, licet posterior sit creatus quàm Dux Ferrariæ, ex hoc præcedere debeat. Craver. consil. 982. & 983. refert. Jacob. Speidel. in sylloge questionum juridicarum & politicarum, lit. P. num. 70. vers. de præcedentia inter Ferratiæ & Florentiæ Duces. Et noster Anton. de N. brixia in chronica Regis Catholici Hispano idiomate scripta, p. 3. c. 93. fol. 110. col. 1. & 2. notat evenisse exemplum huic rei accommodatissimum inter Regem Aragoniæ Joannem II. & ejus filium D. Ferdinandum Catholicum Castellæ Regem, quando pater in civitate Victoriæ filio occurrit. Orrofi (ait iste insignis Historiographus) se puso à su mano izquierda, y el Rey de Aragon no lo consentio, y assi entraron en la ciudad el Rey de Aragon à la mano izquierda del Rey su hijo, y el Rey feu con el Rey su padre hasta su posada, y descanalgo en ella para le poner en la camara, el Rey de Aragon quando supo que aquesta era su posada, le dixo Vos yo que sois Señor principal de la casa Real de Castilla, donde yo vengo, sois aquel aquien todos los que venimos de aquella casa somos obligados de acatar, y servir como a nuestro Señor, pariente mayor, y los honores que vos yo deuo en este caso an mayor lugar que la obediencia filial que vos me deveis, como à padre: por tanto tornad à canaugar que yo ire con vos à nuestra posada, porque assi lo quiere la razon. El Rey por los ruegos que su padre le hizo, consentio que fuesse con el. Referunt etiam Stephan. de Garibay in compendio historia Hisp. lib. c. 18. 12. quem al legat Joan. Bapt. de Lairea decis. Granatens. tom. 1. disp. 1. n. 40. & hos citat doctissimus D. meus D. Laurentius Ramirez de Prado in supremo Castellæ Senatu Regius Consiliarius doctrina, & eruditione præclarus in allegat. de præcedentia, n. 9.*

Præcedendi, vel sedendi jus in honorabiliiori loco Ecclesiæ si controversatur, quis cognoscere debeat? Resp. Episcopum esse Judicem competentem etiam inter laicos, & non Judicem sæcularem: ita plures, quos lara manu retuli in collect. ad Concil. Trid. sess. 25. de Regul. c. 13. quibus addo Paul. Piafec. in praxi Episc. p. 3 c. 3. tit. de Visitat. Regular. à n. 40. fol. mibi 209. Perez de Lara de anniv. & capellan. lib. 1. cap. 24. num. 29. Carroc. de except. contra præjudicialia sentent. excep. 44. n. 66. Cancet. var. resolut. part. 3. cap. 10. num. 115. pag. mibi 317. Ceval. de cognit. per viam violent. part. 2. q. 124. per tot. Salgad. de Regia protect. tom. 1. part. 2. cap. 9. num. 3.

Præscriptibilia an aliquo casu sint bona ad usus communes vicinorum deputata? Resp. esse præscriptibilia quando ea possidens cum immemoriali privilegium allegaret, per Rip. in l. quominus, num. 102. ff. de flumin. Greg. Lop. l. 7. gloss. 1. tit. 29. p. 3. Azeved. l. 1. n. 64 tit. 15 lib. 4. Recop. Mier. de major. p. 4. q. 21. num. 50. cum seqq. in 2. impress.

Præscriptibili in materia qualis titulus sufficiat ad acquirendum dominium, & validitatem? Resp. insufficientiam, juncta observantia quadraginta annorum sufficere, ut per leg. ult. §. fin. C. de fundis patrim. lib. 11. tenent Joan. de Platea ibi, num. 2. vers. secundo nota, Scilicet. in leg. comperit. Cod. de præscript. 30. vel 40. ann. num. 4. ubi latè D. Barbosa numero 46. cum seqq. Alexand. consil. 30. numero 11. & 12. lib. 5. Bar. consil. 196. num. 7. lib. 1. ubi quod si concessio privilegij in aliquod deficiat, cursus temporis id roborat, & in materia leg. 1. titul. 18. lib. 9. Recopil. tradit Gironda

342 Vota decisiva, & consult. Canonica.

de privileg. num. 75. dicens sufficere titulum, seu privilegium non plenum cum possessione quadraginta annorum, quod prius dixerat Aviles ad c. 23. Prætor. ver. Alcaualas, sub n. 5. ad fin.

278 Præscriptio an interrumpatur per litem in qua quis obtinuit? Resp. negativè, per Felin. in cap. illud. n. 17. de præscrip. Balb. de præscript. 3. p. 6. partis, quæst. 4. numero 37. Cassan. conf. 47. num. 7. Burg. de Paz conf. 38. num. 19. Menoch. conf. 307. num. 55. Sfort. conf. 20. numero 11. Monter. à Cueva Arag. decis. 21. num. 16.

279 Præscriptio iurium, & incorporalium, sive servitutis ut interrumpatur, quæ debeant concurrere? Resp. solam impatientiam, & resistantiam verbalem concurrere debere & sufficere, per Paul. de Castro in l. 2. n. 5. C. de servit. & aqua, Joan. Philip. conf. 43. numero 27. vol. 2. Alexand. confil. 108. numero 4. lib. 2. Joan. de Amicis conf. 50. num. 4. vers. & quod adversarius, & confil. 56. num. 7. fol. 52. Cavalcan. decis. 4. num. 55. vol. 5. decis. 7. num. 15. eod. vol. Anton. Fab. in suo C. tit. de longi temporis præscript. definit. 2. fol. 266. Craver. conf. 973. num. 23. lib. 5. Rodolph. Schrad. conf. 4. n. 178. vers. usque adeò, vol. 1. Aldouin. conf. 47. n. 10. & 11. vers. sola impatientia, Alphar. conf. 38. n. 22. vers. & pro interruptione, vol. 2. Ozaich. decis. 101. n. 22. & 23. vers. quia ex actis.

280 Princeps an & quando possit juri quærendo derogare? Resp. Principem de plenitudine potestatis etiam sine causa posse derogare juri non plenè quæsito, vel quod consistit tantum in spe, cum Bart. in l. Gallus, §. & quid si tantum, n. 14. ff. de liber. & posth. ubi Socin. num. 22. Greg. Lop. in l. 3. gloss. 2. verb. mugeres, quæst. 28. vers. si verò majoria, tit. 13. p. 6. Albert. Bruin. conf. 1. 60. Campeg. conf. seq. n. 36. & 37. vers. ex quibus, Socin. ibi confil. 10. n. 25. & 26. Franc. Becc. conf. 56. ex n. 55. Petra de potest. Principis, c. 30. per tot. maxime n. 30. vers. rursus, & n. 35. vers. & n. 55. vers. sed præmissis, Burg. de Paz in proœm. legum Tauri, n. 322. Rovit. conf. 15. num. 23. Ponte conf. 154. n. 16. cum seqq. vol. 2. Marta de success. legali, p. 1. q. 23. art. 3. n. 58. cum seqq. & p. 3. q. 1. art. 3. à n. 13. usque ad n. 20. & p. 4. q. 4. art. 4. in append. à n. 3. usque ad n. 39.

281 Princeps faciendo legem generalem an possit auferre res privatorum, & præjudicare interessatis? Resp. affirmativè, per l. venditor, juncto §. si constat, ff. commun. prad. Innoc. & alios in cap. quæ in Ecclesiarum, de constit. Bart. in l. toties, §. 1. ff. de pollicitat. & in confil. 172. Dubia, n. 1. Bald. in l. rescripta, vers. tertio quærunt Doctores, C. de precibus Imp. offer. Alex. conf. 190. incip. Visis his, num. 13. 16. & 17. Petr. Paul. Paris. conf. 1. n. 45. cum seqq. vol. 1. Hippol. Rimin. conf. 413. num. 44. cum seqq. Franc. Bursat. conf. 138. num. 52. vol. 2. Mandel. Alba conf. 185. Tiber. Decian. resp. 41. num. 67. cum seqq. vol. 2. Petr. Surd. confil. 210. num. 64. & 67. Ludovic. Gom. in reg. Cancell. tit. de non tollendo jure quæsito, quæst. 15. vers. sed istis non obstantibus, fol. mihi 32. Restaur. Castald. in tract. de Imper. quæst. 98. num. 9. vers. & præcipuè, Anton. Gabr. commun. sub d. tit. de jure quæsito non tollen. conclusione 1. num. 1. vers. contrarium tamen, vers. item in individuo, Mariens. l. 6. gloss. 1. num. 18. cum seqq. titulo 10. lib. 5. Recopil. & l. 11. gloss. fin. titulo 7. eod. libro 5. & in dialog. Relator. parte 4. cap. 22. num. 2. cum seqq. Castill. controvers. tom. 3. capite 28. num. 19. & 20. & tom. 5. capite 85. num. 178. cum seqq. Maxime si causa subsit; nam sine ea non posse Principem etiam legem generalem condendo, dominium rei alienæ auferre, tenent Bart. in 1. constit. Digestor. vers. omnem, num. 5. Imol. in dict. cap. quæ in Ecclesiarum, num. 20. Marth. de Afflict. in prælud. ad Constit. Neapol. q. 4. n. 7. & decis. 321. num. 16.

Roch. de Curte in cap. fin. de consuet. fol. 46. col. 3. Sylvan. confil. 66. numero 24. Bellon. confil. 2. num. 8. cum seq. Cephal. confil. 45. num. 206. Petr. de Gregorio de concess. feudi, p. 1. q. 7. n. 27. & 28. Lancel. Gallia conf. 44. n. 43. & seq. Menoch. conf. 1105. n. 19. cum seq. Mura ad cap. 38. Sicil. num. 10. & 12. tom. 1. Gutier. in l. nemo potest, n. 73. ff. de legat. 1. Vincent Caroc. de locato, q. 1. num. 4. fol. 148. Camill. de la Rata conf. 83. n. 125. Federic. Scot. in resp. 1. tit. 1. lib. 1. n. 189. cum seq. Mart. de jurisdict. p. 4. casu 195. n. 12. 15. & 25. & in suis votis, voto 217. n. 20. Jacob. Cancer. var. tom. 3. c. 3. n. 84. Bernard. Grævæ ad præct. Camera Imper. lib. 2. concl. 56. confid. 2. n. 8. Stephan. Grat. discept. forens. tom. 5. c. 991. n. 58. Glorit. resp. 1. pro civitate Messanensi, p. 3. n. 234. cum seqq. Ludov. Rodolph. de absoluta Principis potest. c. 6. n. 165. & seq. Mastrill. de magistrat. lib. 3. cap. 4. n. 356. Guzman. de eviction. quæst. 52. ex num. 1. & præcipuè num. 65.

Princeps an possit ex causa derogare juri substitutorum? Respond. affirmativè, per Molin. de primog. lib. 3. cap. 8. numero 31. vers. ex quibus consequitur, & lib. 3. cap. 3. ex numero 20. Topium de potest. princip. secularis, §. 6. numer. 1. & 2. Marta de success. legali, parte 4. quæst. 1. articulo 1. num. 31. cum seqq. & q. 4. art. 4. num. 16. Moner. de commut. ultim. volunt. cap. 9. num. 444. Castill. controuv. tom. 3. cap. 28. Cancer. lib. 3. var. cap. 3. numer. 60. Fular. de substitut. quæst. 623. num. 7. Cutell. de donat. tract. 1. disc. 2. parte 6. num. 44. cum seqq. Solozan. de gubernat. Indiar. tom. 2. lib. 2. cap. 16. num. 37. Et quod ob privatam utilitatem possit Princeps derogare substitutionibus, tenent Menoch. conf. 956. num. 9. cum seqq. Rodolph. de suprema Principis potest. capite 6. numero 146. & 149. Et hinc Bald. per text. ibi in leg. si testamentum, O. de testam. n. 2. tenet quod in Principe satis est quod putet causam subsistere, & ex opinione sua statuatur, seu mandet: idem Bald. in leg. scripta, numero 10. Cod. de precib. Imper. offer. Cyriac. tom. 1. controuv. 160. num. 8. pulchrè Jaf. confil. 136. num. 9. & libro 2. ubi quod solus motus habetur pro justa causa, & numero 11. ex Bald. in cap. Ecclesia S. MARIE, col. pen. ut lite non contest. addit quod ad justificandum motum Principis sufficit quæcumque occasio, Petra de potestate Principis, cap. 32. quæst. 8. princ. ex num. 10. pag. 208. Peregr. confil. 8. numero 14. lib. 1. Schrader. confil. 9. numero 66. cum seqq. vol. 1. ubi numero 68. subjungit in hoc casu quamlibet rationem motivam pro causa sufficere, & reputari, Simanch. de Cathol. institut. tit. 9. numero 269. Ponte confil. 152. num. 24. & 25. vol. 2. Mieres de major. parte 4. quæst. 1. limit. 1. numero 111. cum seqq. ubi totam hanc materiam circa concessionem facultatum ait positam esse in arbitrio dominorum, qui in Concilio Camera assistunt, Carol. Tapia decision. supremi Consilij Italia 20. Ponte confil. 152. vol. 2. Et in terminis quod possit Princeps unire feudum ad effectum ut in eo unus solus succedat in præjudicium aliorum agnatorum habentium jus succedendi, probat Jaf. confil. 236. per tot. vol. 2. qui loquitur in Comitatu Mirandulæ, & Concordinæ, & probat Regem Romanorum potuisse inspecta hac publica utilitate illa feuda reducere ad jus primogenituræ, idem Jaf. confil. 107. per tot. vol. 4. Cephal. confil. 3. ex numero 18. com seq. & præcipuè num. 24. & 25. libro 1. Becc. confil. 46. num. 33. & cum seqq. vol. 1. Peregr. confil. 4. numero 26. lib. 1. & confil. 12. num. 14. lib. 6. ubi pro justa unionis causa adducit majorem familiæ splendorem, si possideantur plures jurisdictiones, Cyriac. tom. 2. controuv. 312. numero 13. ubi quod Princeps potest de feudis antiquis exigere primogenituram in præjudicium vocatorum. Marr.

Mart. de success. legali. part. 3. quest. 1. artic. 3. à numer. 13. usque ad 16. Mieres. de major. part. 1. quest. 26. num. 92. in 2. edit. ubi quod ne feudum dividatur, potest Princeps illud unire, & majoratum de eo facere in præjudicium comprehensorum. Quæ confirmantur ex traditis à Baldo conf. 333. Præmittendum est, volum. 1. ubi dicit quod licet Imperator non possit sine causa devestire vassallos, potest tamen feudum ponere sub quadam lege æquitatis, & justitiæ: sequitur Menoch. conf. 331. num. 111. libro 4. Molin. de primog. libro quarto, capite tertio, numero decimosextimo, Rodolph. de potest. Principis, capite sexto, numero 191. folio trigessimoseptimo, a tergo. Et absque dubio procedit principalis sententia de jure substitutorum ex causa derogando à Principe quando illis est satisfactum, Molin. de primog. lib. 4. cap. 3. n. 6. vers. nam aut Princeps, Tapia decis. Consilij supremi Italia 20. num. 14. cum seqq. Ponte d. conf. 152. num. 28. vers. dixi quarto, & vers. cum igitur.

285 Princeps alicui contractui suum consensum, & facultatem concedens, an dicatur contrahere, aut aliquid ex suo dare? Resp. negativè, quia solum contrahentes habiles facit, & Juris impedimentum remouet, ut per Isern. in cap. Imperialem, de prohib. feudi alienat. num. 11. & ibi Camer. fol. 57. colum. 4. Idem Isern. in cap. 1. qui successor. ten. num. 6. Paris. de Puteo de reinteg. feudali, cap. 267. num. 5. Freccia de subfeud. lib. 2. quest. 29. num. 9. Cæs. Contard. in l. unic. Cod. si de mom. possess. limit. 2. §. 8. num. 47. Valalc. de partit. cap. 13. num. 70. Vincent. de Franch. decis. 540. num. 10. & 11. Novar. quest. forens. lib. 1. q. 38. num. 12. versicul. nec obstat, Larata cens. 43. num. 3. Montan. in repet. dict. cap. Imperialem, super verbo Imperialem. sub num. 53. lib. B. vers. mihi autem, Rovit. in rub. de feudis, num. 66. cum seqq. & consil. 1. num. 7. & 8. lib. 2. Georg. in repet. feud. c. 6. n. 14. cum seqq. Corbul. de jure emphyt. tit. de caus. privat. ob alienat. irreg. dom. ampl. 6. numer. 2. Ponte de potest. Proreg. tit. 8. §. 3. numer. 24. pag. 266. ubi quod dominus assentiendo nihil aliud facit, nisi tollere obstaculum, & vassallus est qui transfert dominium, & parag. 11. n. 17. pag. 302. ubi idem repetit, idem Ponte conf. 59. numer. 49. lib. 1. & conf. 40. num. 22. & 23. lib. 2. Fulv. Lanar. in addit. ad Reg. Lanar. ad cap. 1. de his, qui feud. dare poss. num. 31. pag. 117. ubi quod assentire non est alienare, live feudum de novo concedere, sed tantum alienantem non impedire jus ejus prorogare, & veterem investituram confirmare, ex Bald. in cap. qua in Ecclesiæ, num. 19. de constit. quod repetit num. 117. & seqq. Molin. de primogen. lib. 4. cap. 3. numer. 24. ubi loquens de facultatibus Regiis expeditis à Consilio Cameræ, dicit Regem concedendo nihil de suo donare, Reg. Constant. in l. 1. Codice de filiis official. lib. 12. numer. 72. ubi dicit contractum, in quo Princeps assentit, non dici contractum Principis, nec habere illius privilegium, Rot. decis. 100. n. 49. & 50. tom. 5. recent. ubi in terminis cap. cum aliquibus, de rescript. in 6. probat quod quando Papa dispensat contra statutum de non recipiendis novis Canonicis, cum quis ad Canonicatum admittitur, admissus dicitur à Capitulo, & non à Papa, Galup. in methodo feudor. parte 1. cap. 5. num. 21. cum seqq. ubi cum Ballo, & aliis probat quod filius consentiens refutationi feudi à parente factæ, nihil agit quoad diminutionem patrimonij, sed solum se tollit de medio, ut refutatio suos operetur effectus, sed si filius est primogenitus, & indubitabilis feudi successor, ut quia est feudum ex pacto, & providentia, tunc consentiendo videtur ipse feudum refutare, & cedere, & ad hoc allegat text. in l. in adibus, ff. de donat.

286 Princeps ad lites, & scandala vitanda an possit par-

tes etiam invitas ad concordiam reducere? Respond. affirmativè, per caput cum inter R. 16. de elect. ibi; Ad componendum coegit invitum, & c. cap. nonnulli 28. de rescript. cap. placuit 9. distinct. leg. æquissimum 6. ff. de usufruct. Felin. in cap. qua in Ecclesiæ, numer. 45. de constit. Caccialup. in tract. de transact. quest. 20. numer. 15. Paul. de Castro in l. quidam existimaverunt, numer. 6. verb. Princeps verò, Alexand. n. 6. J. son num. 4. vers. tertio facit ff. de rebus cred. Padil. in rub. de transact. num. 12. Petra de potestate Principis, capite 6. num. 6 & cap. 32. in 1. exemplo num. 69. Et in primogen. Pinel. in l. 1. part. 2. n. 50. in 8. limit. Codic. de bonis mat. Molin. de primog. lib. 4. cap. 9. n. 20. cum seqq. Mieres de major. p. 4. q. 22. num. 5.

Princeps an possit propria auctoritate, quoties lib. 287 videbitur, causas, & lites alibi vertentes ad se, suumque Tribunal Regnum avocare? Respond. affirmativè, ad not. per Guid. Pap. decis. 440. Chassan. in consuet. Burgund. in proem. verb. de nos Parlements, numer. 6. Decian. tract. crimin. lib. 4. cap. 25. num. 9. Alba conf. 1. num. 21. Camil. Lepid. Lucensi decis. 55. Mastril. 288 de magistrat. lib. 3. cap. 4 num. 166. ubi probat propter potentiam litigantium posse Principem ad se causam avocare, & sua manu Regia abbreviare, & summarie terminare, Jannin. de citat. reali libro 1. capite 1. numero 258. Muta in proem. cap. Regni, numer. 51. Roland. conf. 12 num. 29. vol. 3. Surd. conf. 27 num. 12 & conf. 462. num. 6. Camill. Borell. de compromis. §. 7. gloss. 3. num. 6.

Princeps an possit privilegium à se concessum subdito tollere, revocare, & moderari? Respond. affirmativè per Innocent. Abb. Cardinal. & Imol. Felin. Decien. & alios plures, quos refert, & sequitur dicens hanc opinionem communi omnium judicio receptam videri, Covar. var. lib. 3. cap. 6. n. 1. & in terminis majoribus Hispaniæ Gregor. Lop. in l. 3. verb. mugeres, col. 9. vers. si verò majoria. tit. 13. part. 6. ubi citat Bald. in l. qui se patris, ad fin. Codic. unde liberi, probantem esse speciale in Principe, quod possit revocare suum privilegium sine causa, etiam si esset alicui jus quæsitum: idem probant Burg. de Paz in proem. legum Tauri, numero 327. Avendan. ad l. 27. Tauri, gloss. 1. numer. 5. Angul. ad l. 11. meliorat. gloss. 2. num. 9. Tapia in decis. 20. supremi Consilij Italia, num. 11. Ponte consil. 152. ex num. 22. volum. 2. Robles de Salzedo de represent. lib. 3. cap. 5. n. 26. & 27. Noguierol. alleg. 32. num. 161.

Privilegiorum in generali derogatione an comprehendantur privilegia ex contractu, & ex causa onerosa concessa? Resp. non comprehendunt, per Mohedan. decis. 11. de jure patron. repetita apud Pute. decis. 314. lib. 1. in nova impress. Roman. consil. 340. numer. 14. vers. septima ratio. Card. conf. 47. à num. 2. usque ad fin. Roland. conf. 13. num. 22. lib. 3. Burat. conf. 16. num. 57. lib. 1. Pinel. in rub. Codic. de rescind. vendit. part. 1. cap. 2. col. ultim. Lap. alleg. 95. Seraphin. decis. 1081. num. 3. Rot. decis. 48. num. 8. part. 1. divers. Marc. cot. variarum resolut. lib. 2. cap. 40. num. 28. Marta conf. 40. ex numer. 22. & per tot. ubi late probat quod crida de annatis solvendis etiam cum clausulis derogatoriis emanantes, non comprehendunt feuda ex contractu, & mediante pretio concessa, & consil. 145. num. 16. cum seqq. ubi idem repetit Gonzalez ad leg. 8. Cancell. gloss. 36. num. 36. cum sequentibus, ubi loquitur in eisdem terminis quod per derogationem generalem non censetur derogatum privilegiis per viam contractus concessis, Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. capite 845. numer. 17. & capite 891. numer. 61. Fort. statuto 41. numer. 20. & 21. Muta ad cap. Regni Sicil. tom. 1. in proem. numer. 86. pag. 17. Bonacin. tom. 2. tract. de legib. quest. 3. punct. 8.

344 Vota decisiva, & consult. Canonica.

§. 3. num. 12. & 13. Tapia decis. 8. num. 7. Paschal. de patria potest. p. 1. c. 1. n. 97. cum seqq.

- 291 Privilegium immunitatis an extendatur ad personas, & bona post privilegium quæsitæ? Respond. extendi, per Bart. conf. 59. num. 4. lib. 1. Viv. opin. 792. n. 2. & opin. 641. num. 3. Marefc. variarum lib. 2. cap. 85. Novar. tom. 1. quæst. 127. num. 26. Franc. Anton. Costa
292 conf. 80. num. 16. Unde comprehendere incolas de novo supervenientes, resolvunt Bald. in cap. 1. §. si quis de manso, col. 3. num. 7. Novar. de q. 127. ex num. 8. Ricc.
293 post decis. 250. p. 2. in allegat. ibi posita, à num. 4. Muta ad pragmat. Sicil. tom. 1. tit. 10. n. 33. & 34. Et privilegium de percipiendis gabellis extendi ad gabellas superadditas etiam ex facto Principis, tenent Bald. in l. utrum, tam in 1. quam in 2. lect. ff. de petit. hered. Angel. in l. at ubi, num. 2. eod. tit. Brun. de augmento, concl. 16. n. 5. & 6. latè Menoch. conf. 201. n. 150. lib. 3. & conf. 1105. ex n. 5. lib. 12. Ricc. dec. 167. n. 9. post princ. p. 3. Fab. de
294 Anna conf. 61. n. 20. & 21. Medices conf. 51. num. 42. Et privilegium ab Imperatore concessum villis civitatis, extendi ad villas de novo auctas, tradunt Joan. Andr. in addit. ad Specul. tit. de censib. §. nunc dicendum, in addit. magna, circa pœnultim. colum. & in regula qui sentit, de regulis juris in 6. in mercur. Bald. in l. cum fundus, ff. de legat. 1. Cov. pract. c. 2. Gironda de privil. n. 116. Muta d. tom. 1. tit. 16. num. 33. & 34. Denique privilegium concessum Collegio sexdecim virorum, extendi ad septem collegas postmodum prædicto collegio additos resolvunt Alexand. conf. 178. num. 8. lib. 2. Bertachin. in repet. p. 1. lit. A, verb. Augmentum consultum, fol. mihi 183. Cabed. Lusit. dec. 113. n. 2. p. 2.

- 296 Procurator falsus quis dicatur? Respond. non solum illum dici, qui nunquam habuit mandatum, sed etiam qui habuit, & fuit revocatum, vel mandatum est minus sufficiens, ut per Bald. in cap. nonnulli 28. numer. 3. in fine, de offic. deleg. Curr. jun. in l. licet, n. 2. Cod. de procurat. Mastrill. Sicil. decis. 179. n. 9. part. 2. Rot. decis. 121. n. 3. p. 4. divers. Et qui fuit substitutus à non habente potestatem substituendi, Marant. de ordine judic. p. 4. dist. 16. num. 21. pag. 222. in edit. Veneta de anno 1601.

- 297 Procuratoris gesta sine mandato an possint à domino ratificari, ut retroacta valeant? Resp. affirmativè, per l. licet, ff. de judic. & non solum in prima, sed etiam in secunda instantia, ut post Angel. Paul. de Castro, Bald. Bertachin. & alios, quos allegat, tradit Aym. conf. 108. num. 1. Natura enim ratificationis aliqujus actus est quod facta post actum, quia à principio sine consensu ratificantis fieri non potuit, operatur ut valeat idem actus tanquam si à principio actus esset cum ipsius ratificantis consensu, cap. cum, vos, ubi Pannorm. num. 5. de his quæ fiunt à Præl. Molin. de Justit. tract. 2. disp. 468. versicul. 3. dictum est. Nihilominus tamen si fuerit oppositum de defectu mandati, ratificatio post oppositionem facta nihil operatur, Azeved. l. fin. ex num. 5. titul. 21. libro 4. Recopil. Gutierrez pract. lib. 2. quæst. 23. D. Barbof. in l. alia, §. eleganter, num. 5. soluto matrimonio. Et sic ratificatio debet intervenire antequam nullitas ab adversa parte opponatur. Suarez de Paz in pract. tom. 1. part. 1. temp. 2. num. 24. Melch. Reinoso observat. 28. num. 17. quia ratificatio non retrorahitur in præjudicium tertij, cui jam erat jus quæsitum per oppositionem, Thesaur. decis. 3. num. fin.

- 300
301 Procurator an licitè retinere possit instrumentum quousque ei sit satisfactum de sumptibus? Resp. affirmativè, per Jason. in l. si non sortem, §. si centum. numer. 10. vers. limita, ff. de cond. indeb. Boër. decis. 15. n. 3. Surdus decis. 50. Marefcot. var. lib. 2. cap. 112. num. 3. Aloyf. Ricc. in decis. Curie Archiep. Neapol. decis. 176. n. 3. Farinac. in praxi crim. quæst. 206. num. 61.

Steph. Gratian. discept. forens. capite 16. numero 4. Non verò pro salario sibi debito; nam pro eo scripturæ, vel instrumenta nequeunt retineri. Capic. dec. 11. 302 numero 1. Boër. citato loco, Aretin. de recent. num. 13. Gail. lib. 2. observat. 12. num. 4. Caroc. de locato, part. 6. tit. de except. except. 5. ob retent. & titul. de expens. q. 1. num. 3. & 6. ubi inquit idem esse in Advvocato, & Judice, quibus pro præmio laborum retentionem non competere air.

Procurator generalis Ordinis, cui data est potestas 303 pro Ordine, & pro singulis personis de Ordine, an sit sufficiens ad comparandum pro uno Conventu? Resp. negativè, per Felin. in cap. eam te, numero decimoquarto, & in cap. cum dilecta, numero 6. ante vers. amplia primò, de rescript. Decian. conf. 61. num. Fallit in procuratore generali Societatis Jesu propter amplissimas illius facultates. Rot. decis. 201. num. 2. part. 2. recent. Fallit etiam in procuratore generali Ordinis Prædicatorum, ex concessione Bonifacij IX. quod virtute communicationis extenditur ad Carmelitanos, Coccin. decis. 189. n. 8. & 9.

Procuratoris negligentia in non comparando, ap- 304 pellando, vel prosequendo appellationem, an sit justa causa ad appellandum? Respond. non esse justam causam, per Lancel. de attent. part. 2. cap. 14. n. 2. etiam si procurator solvendo non fuerit, dolo cessante, quia aliàs numquam esset dare desertionem, nec unquam finis litibus imponderetur. Crescent. decis. 7. de appellat. Rota decis. 137. num. 1. part. 1. recent. Burat. decis. 849. num. 2. & dec. 585. n. 8. & 13. & quod ita practicatur, Cassad. decis. 3. de appellat. præsertim stante clara justitia in negotio principali. Gregor. Lop. l. 2. tit. 20. p. 3. in gloss. verbo contra algun personero, Sigism. Scacc. de appellat. quæst. 5. n. 22. Quod intellige in procuratore ad omnes instantias, vel de procuratore generali ad 305 omnes lites, & causas, qui etiam est procurator in causa appellationis: secus verò in procuratore simpliciter ad causam dato, seu constituto, quia licet possit appellare, non tamen tenetur, nec potest prosequi appellationem, latè Scacc. dict. quæst. 5. num. 12. vers. extende etiam. Et prosecutio appellationis an sit de appendi- 306 ciis instantiæ, & quod lata sententia procurator designat esse talis, quodque præfixio termini ad prosequendam appellationem procuratori facta, seu intimata non debet arctare principalem, vide pulchrè Mohed. decis. 6. de procurat.

Promissio donandi an & quando idem importet 307 quod donare, vide Bart. in l. juris gentium, in princip. ff. de pact. Rip. lib. 2. resp. c. 12. Menoch. conf. 1. num. 234. & conf. 91. ex num. 27. & conf. 967. numero 1. & 2. Mieres de majorat. part. 1. quæst. 67. in 1. edit. Marcum Medicis inter decisiones Senens. exam. 5. num. 14. & 15. Surd. conf. 457. n. 24. & conf. 535. n. 8. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 5. cap. 887. num. 20. cum sequent. Merlin. controvers. cap. 4. n. 6. Rot. decis. 393. num. 2. tom. 5. recent. Et idem importare promissionem donandi quod donare, in promissione favore matrimonij facta, tenent Menoch. d. conf. 92. Bursat. conf. 100. n. 11. lib. 1. qui loquitur tam in promissione donandi, quàm dotandi. Seraphin. de privil. juram. privil. 23. num. 15. & 16. Hieron. Gabr. conf. 58. num. 10. & 11. lib. 1. Surd. conf. 457. num. 24. cum duobus sequentibus, Cancer. var. resolut. tom. 3. cap. 15. num. 152. ubi num. 253. de promissione constituendi dotem, Rot. decis. 58. ex num. 20. & decis. 174. n. 11. tom. 6. recent. Et in promissione assignandi filio donationem propter nuptias ex causa matrimonij contrahendi, tradit Surd. conf. 457. numero decimotertio, versicul. & quod dictum est in dote. Sic etiam promissio meliorandi facta per patrem filio ex causa matrimonij, est adimplenda, & pro facta habenda, si non adimpleatur, ut constitutum est apud 308

- Hispanos l. 22. Tauri, & l. 6. tit. 6. lib. 5. *novae Recop.* ubi Mariens. gloss. 7. & Angul. *super eadem leg.* gloss. 1. num. 2.
- 309 Ex identitate rationis pactum, seu promissio instituendi majoratum, idem est ac instituere. Tell. *dicta leg.* 22. Tauri, num. 15. ubi dicit se ita in facto obtinuisse in quadam causa Carcerensi Mieres *de major. part.* 1. q. 24. ex num. 51. & *quest.* 66. Avendan. *ad d. leg.* 22. Tauri, gloss. 1. num. 4. & melius leg. 44. Tauri, gloss. 16. num. 9. Azeved. *in d. l.* 6. num. 4. Angul. *in eadem l.* 6. gloss. 5. n. 7. Merlin. *controvers.* c. 4. num. 19. & 20. Et in promissione, & pacto de hæredando filio illius matrimonij, quod sit idem quod ipsum hæreditamentum de præsentis factum, probant Cancer. *variar. lib.* 3. cap. 7. num. 122. *cum seqq.* Fontanel. *de pactis nupt.* tom. 1. clausul. 4. gloss. 9. part. 4. ex num. 18. idem Cancer. lib. 1. cap. 8. num. 168. *in 2. edit.* Franc. Molin. *de ritu nupt.* lib. 3. *quest.* 8. num. 11. *cum seqq.* Noguerol. *allegat.* 31. num. 127. *cum seqq.*
- 310 Protestatio in judicialibus an debeat repeti in quolibet actu? Resp. affirmative, quia si non repetatur, præsumetur ab ea fuisse recessum, juxta resoluta per Mohedan. *decis.* 44. alias 2. *de judic.* Seraphin. *decis.* 502. num. 2. Gregor. XV. *decis.* 44. num. 8. Cavalier. *decis.* 135. num. 3.
- 311 Rationes quò loci sint reddendæ? Resp. reddi debere non in loco dominij, sed in loco administrationis, per l. 1. & 2. *Cod. ubi de ratiocin. agi oport.* l. Hispan. 32. tit. 2. part. 3. Franc. Burlat. *conf.* 74. num. 5. Roland. à Valle *conf.* 49. num. 67. vol. 1. Bacz. *de decima tutor* cap. 2. num. 186. Castill. *leg.* 17. Tauri, gloss. 1. *de restit. col.* 4. *ad med.* Aviles *ad cap.* 27. Prætor. num. 22. col. 4. Rota Genuens. *decis.* 98. n. 3. & 4. Escobar *de ratiocin. cap.* 7. ex num. 1. Gutierrez *de tutel. part.* 3. cap. 1. num. 125. D. Barbof. *in l. hæres absens*, §. 1. num. 66. ff. *de judic.*
- 312 Recognitio solemnitis an sit necessaria instrumentis antiquis? Resp. negative, & quod ad hunc effectum necessaria non est antiquitas centum annorum, sed sufficit quod sit octuaginta, per Put. *decis.* 2. *de fide instrum. & decis.* 146. lib. 1. *in correct.* Caputaq. *decisione* 5. num. 1. part. 3. ubi numero 2. reddit rationem, quia recognitio debet fieri per testes, in quibus dicitur esse in antiquis usque ad sexaginta annos, secundum observantiam Rotæ, Seraph. *decis.* 1452. Card. Cavalier. *decis.* 518. Rot. *decis.* 27. num. 2. & *decis.* 693. num. 7. part. 2. *recent.*
- 313 Recognitio privatarum scripturarum quomodo faciendæ? Resp. à testibus dicere debentibus, non solum habere notam manum scriptionis, qui apocham confecit, sed etiam fuisse præsentibus quando fuit scripta, per Felin. *in c.* 2. n. 14. *de fide instrum.* Alexand. *conf.* 150. n. 16. lib. 5. Jason. *conf.* 184. n. 34. lib. 2. Rimin. jun. *conf.* 503. n. 13. Afflict. *dec.* 181. n. 8. & 9. Gram. *dec.* 84. per tot. & *decis.* 106. n. 33. & 34. Et quamvis de stylo Tribunalis Auditoris Cameræ soleat admitti recognitio facta per testes, qui habeant notam manum, ad notata per Vestr. *lib.* 6. cap. 1. n. 8. *vers. nihilominus*, Tiber. *in praxi*, lib. 1. cap. 33. n. 10. nihilominus Rota non admittit dictas recognitiones, nisi concurrentibus adminiculis, ut fuit dictum coram Gregor. XV. *decis.* 389. n. 2. Rot. *decis.* 124. num. 3. & 4. part. 2. *divers.* & *decis.* 303. part. 1. *recent.* & *in Ulixbonen. matrimonij*, 21. Junij 1613. coram Card. Sacrato.
- 314 Recusari an possit iudex post litis contestationem? Respond. eo casu reculationis exceptionem admittendam, dum causa post litis contestationem orta est, aut de novo ad notitiam partis pervenerit, per l. Hisp. tit. 10. part. 3. Franc. Marc. *dec.* 775. Lancelot. *de attent. p.* 2. cap. 6. n. 50. Covarruvias *pract. cap.* 26. n. 2. Calvacan. *de brachio Regio. part.* 3. num. 329. Mascard. *de probat. concl.* 953. n. 35. Fulv. Pacian. *conf.* 18. num. 75. &
76. Jacob. de Laurent. *de iudice suspecto, cap.* 14. n. 50. & *seq.* Sigism. Scacc. *de judic. lib.* 1. cap. 101. num. 10. Muscatel. *in sua praxi Neapol. part.* 2. gloss. *competens*, n. 55. Sola *ad constit. Sabaudia*, tit. *de recusat.* gloss. 1. n. 9. Mastrill. *decis.* 151. n. 68. Grassi. *de except. except.* 24. num. 20. Castill. *decis.* 6. num. 16. lib. 1. & *decis.* 131. numero 1. lib. 1. Steph. Gratian. *discept. forens. cap.* 100. num. 32. Capic. *Latro decis.* 87. Paul. Christin. Belg. *decis.* 148. ex num. 18. volum. 2. Capit. Galeot. *controvers. lib.* 1. *controvers.* 39. num. 25. & 26. Fontanel. *decis.* 17. ex num. 5.
- Reductio ad jus commune, & ad primævam naturam quid operetur? Respond. multa operari, & ad pluram deservire. Hinc concessio Imperatoris admittens fœminas ad successionem feudi in præjudicium agnatorum contra primam investituram, valet, & de ea agnati non possunt conqueri, quia fœminæ sunt capaces feudorum, & eas admittendo Imperator reducit feudum ad primævam naturam, ut per gloss. *in l. si unus*, §. *pactus ne peteret*, ff. *de pact.* resolvit Gozadin. *conf.* 8. n. 42. sequitur Petra *de potestate Princip.* cap. 32. §. 1. num. 33. pag. 166. & §. 2. n. 34. pag. 172. *in magnis*, idem tradit Capic. Galeot. tom. 2. *controv.* 48. n. 52. Ciriac. tom. 2. *controv.* 310. n. 175. ubi fortius dicit quod Princeps potest uni gratificare in præjudicium alterius, quando res reducitur ad pristinam, & naturalem formam. Sic factum solius Prælati præjudicat Ecclesiæ quando per illud reducitur ad jus commune, Abb. *cap. veniens*, num. 22. *de præscript.* ubi Felin. num. 5. Jason. *in l. si constante*, num. 174. ff. *solutio matrim.* Solorzan. *de gubernat. Indiar. lib.* 2. cap. 27. num. 9. tom. 2. Et solemnitas consensus Capituli non requiritur in alienatione rerum Ecclesiæ, quando per eam res revertitur ad suam naturam. Felin. num. 8. *vers. tertio probatur*, Ferrer. num. 8. Matica num. 40. *vers. secundo quia ad idem*, *in cap. omnes*, *de constitut.* sequitur Curt. jun. *de feud. part.* 1. *quest.* 5. num. 8. *vers. tertio magis in specie*, & *conf.* 173. num. 14. lib. 3. Bero. *consil.* 7. num. 27. lib. 3. Solorzan. d. num. 5.
- Referens ubi aliter loquitur quàm relatum, cui attendendum? Resp. relatum esse attendendum etiam in materia, in qua referens habeat potestatem disponendi, quia censetur ita disposuisse per errorem, Cardinal. Mantica. *decis.* 352. num. 1.
- Regalia an comprehendantur in donatione à Rege facta de castro seu villa cum omnibus juribus, & redditibus ei quoquo modo pertinentibus? Respond. negative, per l. Hisp. 5. tit. 15. part. 1. *vers. e aun por mayor*, l. 1. tit. 10. lib. 5. *novae Recopil.* ubi Mariens. gloss. 21. a num. 24 & gloss. 22. Gregor. Lopez l. 9. gloss. 5. tit. 4. p. 5. Boër. *decis.* 50. n. 12. Anton. Fab. *in suo Cod. lib.* 3. tit. 12. *de jurisdict. omn. judic. definit.* 17. Menoch. *de præsumpt. lib.* 3. *pres.* 97. num. 41. & 42. Fontanel. *de pactis nupt. claus.* 4. gloss. 14. num. 8.
- Regalia Portugaliæ, & Aragoniæ an sint Castellæ Regno accessoria? Respond. negative, cum sint illi æquæ principaliter unita, itaut quodlibet eorum suis propriis Regibus regatur: ita Aguirre *in apologia de Regno Portugaliæ*, num. 55. Claper. *in cent. fiscali*, causa 1. *quest. unic.* num. 13. *cum seq.* Milanens. *dec.* 1. Joseph. Sesse *Aragon. decis.* 113. n. 10. p. 2. Leo Valent. *decis.* 2. num. 34. p. 1. Gabr. Pereira *Lusit. dec.* 2. n. 2.
- Relatio quomodo intelligatur, & quando attendatur? Respond. semper intelligendam habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio convenit, per Bart. *in l. 1. Cod. de jure immunit. lib.* 10. Abb. *in cap. translatio*, n. 3. *de constit.* Cephal. *conf.* 153. n. 58. lib. 2. Raudens. *de analog. lib.* 1. cap. 34. num. 130. Cassanare *conf.* 57. n. 17. Marta *conf.* 78. n. 16. ubi quod semper intelligendum est, ut relatio congrua fiat, & singula singulis referantur. Castil. *controv. tom.* 6. cap. 181. num. 33. Rot. *decis.* 206.

decis. 206. num. 4. p. 3. recent. ubi quod in hac materia singula singulis referenda sunt, eadem Rot. decis. 117. tom. 5. recent. Ciriaco. tom. 1. controvers. 90. n. 39. & 40. ubi pluribus relatis dicit quod relatio etiam in implicatis orationibus semper debet fieri ut singula singulis referantur, & controu. 174. num. 1. & 2. Mart. de Medicis Senensi decis. 20. num. 22. Rota decis. 555. num. 6. part. 2. recent. & coram Buratto decis. 22. num. 1. vers. & precipue, ubi dicit quod relatio non fit quando commodè fieri non potest, & n. 3. & 4. quod relatio solum fit ad possibilia. Sed quando ex relatione correctio alicujus præcedentis dispositionis vult induci, illa admitti non debet, nec aliquid operatur. Jason in l. talis scriptura, n. 39. ff. de legat. 1. Capic. decis. 21. num. 11. Menoch. conf. 115. n. 39. vol. 2. & conf. 216. num. 193. & sequentibus, & de præsumpt. lib. 4. præf. 181. num. 10. Marta de clausul. p. 4. claus. 23. num. 18. Ego eodem tract. claus. 70. n. 7. Mart. Medices d. Senensi. decis. 60. num. 23. Raudens. de analog. cap. 34. num. 130. pag. 479. ubi loquitur quando relatio esset contra mentem disponentis, quod non debeat fieri, Rota decis. 44. num. 7. tom. 7. recent. ubi quod relatio non debet fieri quando sequerentur contrarij effectus: sicut etiam nihil operatur quando ex ea sequeretur repugnantia, aut contrarietas dispositioni referenti, per gloss. & Bart. in l. si idem cum eodem, §. fin. ff. de jurisdict. omn. judic. Peregr. de fideicom. art. 16. num. 107. vers. secundo si præcedentia, Decian. resp. 44. num. 152. lib. 2. Castanate consil. 53. num. 77. Galganet. de condit. p. 2. cap. 6. quæst. 7. num. 11.

321 Marta de clausul. p. 4. claus. 23. num. 10. Castill. decis. 250. num. 165. Roman. conf. 81. n. 2. Ciriaco. tom. 1. controu. 96. n. 88. refero Ego d. claus. 70. n. 10. Quando clausula referens habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata, quamvis adsint verba repetitiva Bart. in d. l. talis scriptura, §. fin. sub num. 3. vers. primo si in præcedentibus, ff. de legat. 1. Jason. in princ. ejusdem l. n. 47. Decian. in c. secundo requiris, de appellat. num. 14. Capic. dec. 108. n. 10. Mieres de major. p. 2. q. 4. illat. 8. n. 237. & 238. fol. 461. col. 2. in ultim. edit. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 181. num. 6. & conf. 202. num. 98. lib. 9. Galganet. d. part. 2. cap. 6. q. 5. num. 8. pag. 353. & n. 21. pag. 354. Castill. Sicil. dec. 250. n. 162. cum seqq. p. 3. Marta d. p. 4. clausul. 25. n. 9. Ego d. claus. 70. num. 17. & claus. 183. n. 8. Capic. Galeot. lib. 2. controu. 21. n. 29. cum sequentibus, ubi dicit quod quando in investitura referente adest perfecta dispositio, tunc nihil curandum est de investitura relata ad eversionem, & correctionem referentis, Fontanel. de pactis nupt. tom. 2. claus. 5. gloss. 10. part. 2. n. 26. pag. 328. ubi resolvit quod relatio semper censetur facta exceptis expressè dispositis, ne per relationem intelligatur præjudicatum expressè dispositis in scriptura referente, nec recessum ab illis per relationem ad aliam scripturam, ne expressè disposita in scriptura referente habeant locum, ut bene probant Paris. conf. 39. ex num. 18. lib. 1. Becc. conf. 101. numero 97. lib. 1.

323 Reservatio an aliquid de novo inducat? Respond. nihil inducere, sed tantum conservare jus, quod quis habet, ex Bart. in l. ille à quo, §. 1. ff. ad SC. Trebell. Nar. conf. 26. n. 9. & conf. 338. n. 3. lib. 1. & conf. 636. num. 197. Cravet. conf. 70. n. 6. Gregor. Lopez l. 16. gloss. 1. tit. 22. p. 3. Et vulgò dicitur reservationem nihil dare vel adimere, ut per Sim. de Prætis de interp. ultim. volunt. lib. 5. interp. 3. dub. 1. num. 217. cum seqq. Fulv. Pacian. conf. 133. n. 8. & 9. Giurb. decis. 21. num. 5. & 6. Salgad. de prolect. Regia. p. 4. cap. 7. n. 184.

324 Reservatio Papæ concurrentibus pluribus familiaritatibus, seu reservationibus personalibus, an semper sit præferenda? Resp. tanquam illustriorem, & nobilio-

rem, prævalere, per Cassad. decis. 9. num. 15. & 6. & dec. 23. de præbend. Sarmen. super reg. de impetr. benef. per obitum famil. Card. q. 15. Seraph. decis. 1251.

Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem restituere debentis? Resp. differri posse quando non nisi cum magna difficultate ea facienda est, & sic gravis jactura, vel detrimentum ex personarum conditione cognoscitur, induciturque; quia si vir nobilis sit, nec statim solvere potest, nisi se omni famulorum obsequio, atque equorum privet, sui que consimilium cogatur abstinere consortio: vel si civis primarius non nisi ita se privet, ut artem mechanicam sibi insuetam subire, vel manuales operas exercere cogatur, differre restitutionem donec absque status sui jactura possit, licebit. Neque ut restitutio statim fiat multò minus quàm valeat sua bona vendere, vel aliud simile grave pati detrimentum compellitur: ut quia sibi inutilis foret ars, ex qua se familiamque suam alit, vel si instrumenta, libros, aut capitale, cum quo lucratur victum, cogeretur vendere. Ita Nav. in man. cap. 17. n. 56. & cap. 6. n. 2. Joan. Lop. in repet. cap. per vestras, donat. inter virum, §. 65. n. 50. & seq. Gaspar Bacz. de inope debit. c. 1. num. 52. Jacob. Graff. in aureis decis. part. 1. lib. 1. cap. 32. n. 16. Gutierrez canon. lib. 1. cap. 40. num. 7. Marta voto 18. n. 2. cum seqq. Molina de Justit. tract. 1. disp. 754. num. 2. versic. quando detrimentum, el 2. Rebell. de obligat. justit. lib. 2. q. 17. sect. 4. num. 22. & 26. Less. de Justit. lib. 2. c. 16. dub. 1. n. 15. 21. 22. & 25. Sanchez in præcepta Docalogi, lib. 2. c. 20. n. 19. Id tamen intelligitur cum grano salis, ut scilicet debitor, qui propter suam paupertatem, modo supra relato restitutionem differre potest, non laurè, & sumptuosè, sed valde moderatè, & parcè vivat, id solum expendens quod sibi, suisque absque magna status sui decentia necessarium est, quodque magnum detrimentum ex retardatione solutionis, vel restitutionis creditori non sequeretur; secus si sequeretur, vel si in eadem, simili, aut paulò minori indigentia creditor existeret, eique rei familiaris, & status simile immineret periculum, Gutierrez d. cap. 40. n. 10. Molin. d. tract. 2. disp. 754. n. 2. vers. quando verò. Less. d. dub. 1. n. 15. 19. & 31. Si confessarius advertat poenitentem aliàs data opera non satisfecisse suæ obligationi, debet ei negare ut in plurimum absolutionem, quia præsumi potest illum in futurum non esse satisfacturum, præsertim si id bis, aut ter se facturum promisit, & non fecit, cum illud facere potuisset, ita ex Navar. Bonacin. Filliuc. & aliis resolvit novissimè Trullench. de Sacram. lib. 4. cap. 9. dub. 3.

Retentio an regulariter detur pro melioramentis? 326 Resp. affirmative, & quod quando illa non sunt liquida, & debitor cavit de illis reficiendis, non retardatur executio, ut per Bernirend. dec. 77. n. 5. decis. 12. & dec. 471. lib. 1. Peregr. dec. 111. lib. 1.

Retentionis exceptio prætextu melioramentorum an in executione sententiæ opponi possit? Respond. opponi posse, licet possessor ad restitutionem rei sit condemnatus, ut per Neguzant. de pignor. 4. memb. 5. p. 327. num. 10. Roland. conf. 28. num. 3. lib. 1. Cravet. conf. 148. num. 2. Cephal. conf. 289. num. 5. & conf. 299. numer. 34. lib. 4. Tiraquell. de retractu convent. §. 7. gloss. 1. num. 14. Bertazol. conf. civili 117. Boër. decis. 43. num. 9. Capic. decis. 17. num. 3. & decis. 119. num. 1. Benintend. decis. 77. num. 1. Magon. Florent. decis. 81. Calcan. decis. 36. num. 71. & 87. part. 2. Cacharan. decis. 129. num. 16. Alexand. Ambrosin. decis. 28. num. 29. p. 1. Joseph. Ludovic. Perus. decis. 24. num. 26. Vivian. decis. 122. num. 21. & decis. 317. num. 8. Flamin. Carthar. decis. 11. num. 5. & decis. 15. num. 2. Sord. decis. 277. num. 13. & de aliment. tit. 8. privil. 62. num. 10. Caesar Barz. decis. 108. n. 43. Petra de fideicom. quæst. 13. Peregr. etiam

etiam, de fideicom. art. 50. num. 55. Lancel. de attentat. p. 3. c. 24. Marefcot. var. lib. 2. cap. 112. num. 18. Mieres de major. q. 32. n. 8. & 9. Joan. Garc. de expens. c. 6. num. 15. & 16. Gutier. pract. lib. 3. quest. 68. n. 16. & Canon. lib. 2. cap. 8. n. 58. Raudens. var. resol. cap. 18. Cancer. etiam var. resol. lib. 3. cap. 6. n. 116. cum seqq. Castill. controvers. lib. 4. cap. 42. n. 113. Guzman. de evictionib. q. 26. n. 30. Gabr. Alvarez de privileg. pauper. p. 1. q. 41. n. 119. Intellige etiam si non sit liquidatus valor melioramentorum, & offeratur cautio de solvendis melioramentis, ut per Tiraq. de retractu convent. §. 7. gloss. 1. n. 13. Capic. decis. 17. num. 7. Surd. d. privil. 62. num. 8. Alexand. Ambrosin. d. decis. 28. num. 30. Carthar. decis. 15. à num. 1. usque ad 16. Anton. Fab. in suo Codice, lib. 3. tit. 22. defin. 15. & 16. Marefcot. de cap. 112. n. 21. Gabr. Alvarez d. q. 41. num. 20. & 21. Quidquid dicant Menoch. remed. 15. recap. num. 569. Cavalc. decis. 28. num. 6. p. 1. Monach. Bonon. decis. 14. num. 7. Ant. de Amatis decis. 23. num. 3. Guzman. dict. quest. 10. n. 38. Requiritur tamen ut concedatur retentio, spreta cautione quod in processu fuissent probata melioramenta in genere, Paris. conf. 33. n. 53. vol. 1. Cavalc. d. decis. 36. n. 2. & 3. Marzar. de fideicom. quest. 66. in princ. Joan. Garc. de expens. cap. 7. Giurb. d. decis. 50. num. 19. Et quod sint liquidata, aut incontinenti liquidanda, Menoch. d. remed. 15. num. 619. Pereg. decis. 16. p. 2. Put. decis. 471. n. 1. & lib. 2. Caroc. de locato, part. 4. titulo de expens. num. 21. & 22. Gabr. Alvarez d. q. 41. num. 4.

328. Retentio an detur Prælati, vel clerico pro expensis, & melioramentis in rebus Ecclesiæ, de bonis ipsius Clerici, vel Prælati factis? Resp. dari, ut ea deducere valeat, per Greg. Lop. l. 41. gloss. 5. verb. quæ descuente en ella, prope fin. tir. 28. p. 3. Boët. decis. 44. n. 4. Menoch. remed. 11. recap. n. 16. Pereg. de fideicom. art. 50. numer. 43. Surd. conf. 183. num. 6. & conf. 333. n. 37. Marefcot. var. resol. tom. 2. cap. 112. n. 4. Steph. Gratian. discept. forens. cap. 117. num. 26. Guzman. de eviction. quest. 30. n. 27. & 28. Gabr. Alvarez de privil. pauper. tom. 1. quest. 41. n. 59. Redoan. de rebus Eccles. quest. 72. cap. 1.

329. Salarium non conventum quando debeat agentibus, & sollicitatoribus causarum? Resp. ex consuetudine Romanæ Curie illis deberi, quicquid aliàs de jure dicendum esset, per Socin. conf. 196. in fine, vers. & hoc judicio meo, lib. 2. Surd. de aliment. tit. 1. quest. 61. Steph. Gratian. disceptat. forens. cap. 257. num. 35. cum seqq. Cavalc. decis. 490. Rot. decis. 291. n. 1. part. 1. recent.

330. Salarium totius temporis, quo fuit impeditus, an consequi debeat officialis injustè impeditus officium exercere? Resp. affirmativè, per l. qui operas, ff. locati, & leg. 1. §. divus, ff. de var. & extraord. cognit. ubi latè Bartol. de Doctore qui per casum pestis impeditus fuit legere, & hoc maxime si impedimentum processit ab eo, quia salarium debet, secundum Bart. per text. ibi in l. hac lege, C. de proxi. lib. 12. Ripa de peste, p. 1. ex n. 8. Michaël Reinoso in observat. juris, observ. 27. num. 25. ubi probat Cabed. d. p. 1. dec. 8. n. 34. resolventem quod officialis propter culpam suspensus ab officio, etiam si postea absolvatur per sententiam, non lucratur salarium illius temporis quo suspensus fuit.

331. Scientia in aliquo casu desiderata, qualis debeat intervenire? Resp. probandum nedum simplicem scientiam, sed legitimam, certam, & plenam, non in genere, sed in specie, & de omnibus qualitatibus, per gloss. verbo sciverit, in c. concertationi, de appellat. in 6. Alex. conf. 114. num. 4. vol. 1. Felin. in cap. cum contingat, n. 5. de rescript. & in cap. quoad consultationem, n. 32. de re judic. Tiraq. de retract. lig. §. 36. gloss. 2. num. 31. Hieron. Gabr. conf. 36. num. 6. & conf. 40. num. 19. vol. 1. Cæf.

Barz. decis. 61. num. 19. & decis. 48. à num. 23. usque ad num. 27.

Scripturarum simplici copiae quando sit credendum? Resp. in odium impediendum illarum productionem, vel compulsionem actorum ei credi debere, ad tradita per Bald. in l. publicati, quest. 88. in fine, ff. de testam. Jas. in l. si quis in aliquo, in 7. fallent. Codice de edendo, quos refert Theodol. de Rubens in singul. Rota, part. 2. verbo scriptura, §. 8. ubi addit etiam simplici copiae credi, stantibus impedimentis, & tergiversationibus partis, & quando pars impedit transportationem actorum.

Sententia quomodo in dubio interpretanda? Resp. interpretandam esse in favorem condemnati, ut minus ei noceat, per l. haec enim causa, ff. de suspect. tutor. Alex. conf. 48. n. 6. lib. 1. & conf. 174. num. 1. lib. 2. Menoch. conf. 100. num. 34. lib. 1. Craver. conf. 74. num. 10. Mandel. Alba conf. 132. num. 10. lib. 1. Verall. decis. 148. n. 5. p. 3. Et in dubio judicandum est, non obstare rei judicatae exceptionem, gloss. verb. restituatur, in fine, l. qui restituere, ff. de rei vendicat. Sigism. Scacc. de appellat. quest. 7. num. 60. cum seqq. Et fortius quando opponitur inter personas, quæ non fuerunt in lite, Menoch. conf. 501. n. 14. Mieres de major. p. 4. quest. 14. num. 11. quia sententia est stricti juris, & strictè venit interpretanda, l. si iudex, ff. de his qui sunt sui. Cachéran. decis. 65. n. 10. & 11. & decis. 145. n. 10. Molin. de primog. lib. 4. cap. 5. n. 20. Monter. à Cueva Arag. decis. 36. num. 52. Card. Mantica. decis. 66. Sigism. Scacc. d. q. 17. limit. 12. num. 49. Stephan. Gratian. discept. forens. tom. 2. cap. 214. num. 11. Et semper præsumitur lata eo modo, & ex ea causa, ex qua proferri de jure debuit, & ponit, juxta notata in l. si quis ad exhibendum, & in l. miles, §. qui judicati, ff. de re judic. Bart. in leg. si fundus, §. in venditione, ff. de pignor. Craver. conf. 13. n. 2. & melius conf. 74. n. 9. Honded. conf. 21. n. 45. vol. 2. Marta voto 148. n. 5. Surd. conf. 312. num. 14. Valenzuel. conf. 169. n. 45. tom. 2. Roman. conf. 50. n. 8. & 40. Capic. Galeot. controuv. lib. 2. controuv. 35. n. 38. Rot. decis. 112. n. 3. part. 2. divers.

Sententia lata contra majoratus possessorem, an præjudicet successoribus etiam non citatis? Resp. præjudicare, per leg. 1. §. quamvis, vers. denunciare, ff. de ventre inspic. Molin. de primog. lib. 4. cap. 8. ex num. 3. nisi constituerit de dolo, collusionem, vel fraude, aut quod possessor minus plenè defendit causam Molin. d. cap. 8. n. 7. Pereg. de fideicom. art. 53. num. 52. Menoch. conf. 501. ex num. 8. lib. 6. Veluti si iustas defensiones proponere omisit, Pereg. d. art. 53. n. 59. Vel quando non adhibuit omnem diligentiam, ne vinceretur, & quocumque alio modo detegitur ejus culpa, & negligentia, ut consuluit Menoch. conf. 501. n. 9. lib. 6.

Sententia prolata super qua litate beneficii an illud quoad omnes afficiat? Resp. affirmativè, per Achill. de Grassis decis. 5. de re judic. Gonzal. ad reg. 8. Cancell. gloss. 9. §. 1. n. 84. Nicol. Garc. de benef. p. 3. cap. 2. n. 11. & p. 4. cap. 5. n. 129. Aloys. Ricc. in praxi juris patron. resol. 154. Vivian. in praxi juris patron. lib. 14. cap. 2. n. 4. pag. 624. Lotter. de re benef. lib. 2. quest. 23. num. 151. Ego ipse de jure Eccles. univers. lib. 3. c. 12. num. 96. Rot. coram Puteo decis. 237. lib. 2. in correctis, & apud Farin. decis. 172. num. 21. & decis. 319. n. 2. part. 5. recent. aliàs p. 1. in posthum. & apud Post. in fine sui tractat. de manutent. decis. 172. num. 10.

Sententia lata pro valore instrumenti an juvet omnibus interesse habentibus? Resp. juvare, quamvis sit res inter alios acta, juxta resoluta per Alex. in leg. sapè, num. 67. ff. de re judic. Albenf. conf. 101. n. 6. Menoch. conf. 423. num. 23. & 24. Feder. Scot. conf. 4. num. 31. lib. 1. tom. 2.

Sententia

339 Sententiarum trium de nullitate an aliquo casu ob-
jici possit, non obstante Clem. 1. de re judic. Resp. ob-
jici posse quando nullitas est notoria, & ex actis evi-
denter, ut per Thom. Trevisan. lib. 1. decis. 53. & 54.
Maresc. var. lib. 2. cap. 121. per tot. & præcipue n. 42.
& 44. Gutier. pract. lib. 2. quest. 120. num. 5. Azeved.
conf. 19. 23. & conf. 23. n. 29. & 39. & conf. 39. n. 52.
Aloys. Ricc. in collect. part. 1. collect. 351. Cevall. com-
mun. quest. 126. Steph. Gratian. discept. forens. c. 103.
n. 25. & c. 118. n. 47. & c. 581. n. 52.

340 Spurius, qui à patre institui nequit, an possit in
tempus legitimisationis institui? Resp. posse, quia paria
sunt aliquid fieri tempore habili, aut inhabili, si effe-
ctus conferatur in tempus habile, ut per Greg. Lop.
leg. 10. verbo la manda, titul. 13. part. 6. Roder. Xuar.
alleg. 27. in fine, Peralta in l. si Titio, n. 3. ff. de legat. 2.
Iul. Clar. §. testamentum, quest. 31. vers. pen. Roland.
conf. 22. n. 19. lib. 3. Anton. Gom. l. 9. Tauri, n. 21. & plu-
res alij quos refert & sequitur Perez de Lara de vita
hominis, cap. 4. num. 14.

341 Statutum conceptum in personas, vel in res, an ex-
tendatur extra territorium? Resp. non extendi, per
Alex. conf. 16. lib. 1. Octav. Cacheran. conf. 76. n. 19. Al-
bert. Brun. de statutis excludent. fœminas, art. 8. q. 25.
n. 123. cum seqq. Vegg. conf. 10. num. 4. Plot. conf. 10.
n. 6. ubi hanc opinionem veram, & indubitatam dicit,
Pereg. conf. 7. n. 8. lib. 5. D. Barbof. in l. exigere dotem,
n. 161. & seqq. ff. soluto matr. Beltramin. ad Greg. XV.
decis. 265. num. 7. in vers. & hoc procedit, Rot. dec. 117.
num. 2. & 3. & num. 9. 13. 14. & 17. in impressis de an-
no 1636. Et an, & quando extendatur ad bona sua
extra territorium, vide suprâ hoc eodem voto, in verb.
bona, num. 26. cum seqq.

342 Statutum à sæcularibus factum, quo generaliter
prohibetur ad favorem civium, qui habent vineas in
territorio, ne ullus conducatur vinum extra illud col-
lectum ad civitatem, vel oppidum, vel ne quis è Re-
gno, civitate, vel oppido extrahat frumentum aut
vinum, nisi prius soluto aliquo tributo, an compre-
hendat Clericos, & Ecclesiasticas personas? Resp. non
comprehendere, juxta resoluta per Bald. conf. 198. vers.
non obstat. lib. 2. Joan. de Amicis conf. 18. in fine, Rip. de
peste, tit. de remed. ad conservand. ubert. n. 122. Gram-
mat. decis. 100. num. 15. & 16. Covar. in reg. possessor,
part. 2. §. 4. num. 8. Burlat. conf. 42. num. 18. & conf. 93.
num. 26. Carpan. ad statuta Mediolanens. in pralud.
n. 183. Marc. Anton. Genuens. in pract. Archiep. Neapol.
cap. 74. num. 4. Guevara in propugnaculo libert. Eccles.
assert. 1. §. 3. num. 11. Montaner. in pragm. de administ.
civit. num. 86. & 87. Bellet. disquisit. clerical. p. 1. tit. 6.
§. 3. num. 3. Mart. de jurisdict. p. 4. cent. 1. casu 2. num. 10.
Ciarlin. controvers. forens. lib. 1. cap. 31. Trullench. in ex-
posit. Decalogi, tom. 2. lib. 7. cap. 12. dub. 5. n. 23. Antonin.
Diana moral. resol. p. 1. tractat. 1. resol. 68. & 69. &
p. 6. tract. 8. resol. 4. Thom. Delbene de Parlament.
dub. 30. sect. 22. n. 4. Quidquid dicant Ferdin. Men-
chac, usufreq. cap. 4. n. 18. Mexia in tract. taxa panis,
concl. 5. n. 17. Morla in emporio Juris, p. 1. tit. 1. in pra-
lud. n. 19. Joan. Hevia in Curia Philip. tom. 1. p. 3. §. 3.
n. 12. Bobadill. in sua politica, lib. 2. cap. 18. n. 117. Fra-
goso in regimine Reip. Christianæ, part. 1. lib. 7. disp. 19.
§. 1. num. 48.

343 Substitutioni sequenti an locus sit, ubi primæ sub-
stitutionis conditio non exiit? Resp. negativè, quia
substitutio subsequens intelligitur quatenus priores
substitutiones purificarentur, & data existentia præce-
dentium conditionum, ut per Craver. conf. 623. n. 20.
Mench. conf. 326. num. 35. & 36. lib. 4. & conf. 865.
num. 22. lib. 9. Hieron. Gabr. conf. 95. num. 24. lib. 2.
optimè Vincent. Honded. conf. 78. num. 43. cum seq.
tom. 1. & conf. 49. num. 42. tom. 2. Stephan. Gratian.

discept. forens. cap. 288. num. 4. & cap. 536. num. 33. &
774. num. 5. & cap. 747. num. 25. Fular. de substitut.
q. 456. num. 10. Cassanate conf. 55. à num. 7. ibi: Ideo-
que sicut defecta conditione relatio conditionalis deficiunt
omnes substitutiones sub relatione comprehensa, quemad-
modum vulgò traditur, quod prima substitutione ex defe-
ctu conditionis deficiente, integra totius vinculi structura
deficit, & ita corrunt, & pereunt quacumque substitu-
tiones sub verbis relativis, vel sub alia qualibet digressio-
ne ad plures gradus comprehensa, l. si mater, §. 1. ff. de
vulgari, &c.

Testator legando in codicillis, an videatur in dubio
recessisse à priori voluntate posita in testamento? Resp. 344
non videri, per Dec. conf. 100. col. fin. vers. quarto,
ubi citat Abb. conf. 4. In quest. que vertitur, col. 5. vers.
non obstat si dicatur, vol. 2. arg. leg. eum qui, ff. de pro-
bat. & in l. cum hic status, §. pœnitentiam, ff. de donat.
inter virum, & in l. Lucius, la 1. ff. de legat. 2. ex qui-
bus juribus colligitur voluntatis mutationem non præ-
sumi: & procedunt ex ea ratione, quia mutatio vo-
luntatis est accidens, & accidentia nunquam præsu-
muntur, l. si verò, §. qui pro rei qualitate, ff. qui satisd.
cog. Alciat. de præsumpt. reg. 2. præsumpt. 16. n. 1. Rip.
in leg. si quis in fundi vocabulo, ff. de legat. 1. Mascard.
de probat. conclus. 416. num. 1.

Testes summarie ad quid deserviant? Resp. solum 345
ad capturam, nullamque probationem facere in ul-
teriori processu, nisi fuerint ipso reo citato repetiti, ut
per Bald. in l. 3. §. si tibi, col. 2. vers. sed nunquid isti te-
stes, ff. de condict. ob turpem caus. Clar. §. fin. q. 11. vers.
item quaro, & q. 45. vers. caterum si reus, ubi quod val-
de graviter erraret iudex si omilla tali repetitione pro-
cederet ad condemnationem. Roland. conf. 22. num. 25.
& conf. 64. num. 14. & conf. 81. num. 10. conf. 114. n. 11.
lib. 1. Mascard. de probat. concl. 1366. num. 1. Hieron.
de Laurent. Aven. decis. 5. num. 13. latè Farin. in praxi
crimin. p. 2. q. 70. num. 136.

Testes varii ob varietatem an torqueantur ad 346
eruendam veritatem? Resp. affirmativè, per leg. qui falso,
vel variè 16. ff. de testib. leg. ex libero, ff. de quest. l. Hisp.
pen. tit. 30. part. 7. Anton. Gom. var. tom. 3. cap. 13. n. 29.
Farin. in praxi crim. p. 2. q. 66. à num. 98. multò magis
torquendus est reus principalis dum varius invenitur,
ex eod. Farin. d. p. 2. q. 52. à n. 18. usque ad num. 24.
Et in causis fidei Eymet. in direct. Inquisit. part. 3. tituli
de caut. Inquisit. contra hereticorum cavillationes, caut. 6.
num. 104. & q. 61. num. 2. ubi etiam Franc. Peña com-
mento 110. vers. prima regula, Soufa in aphorism. In-
quisit. lib. 2. cap. 39. num. 79. Præsertim si alia quæcun-
que conjectura, seu adminiculum concurrat, Ozaesch.
decis. 79. num. 18. Rimin. jun. conf. 301. num. 15. lib. 3.
Farin. d. quest. 52. num. 29. Simanch. de Cathol. instit.
tit. 65. num. 33. Petr. Caball. resolut. crim. casu 200.
num. 136. Zanard. in direct. Theolog. p. 3. cap. 93. fol. 512.
Martin. Delr. disquisit. magic. lib. 5. sect. 4. vers. octavo
est rei variatio, Soufa d. lib. 2. cap. 39. num. 80. Caltr.
Palao in opere morali, tom. 1. tract. 4. disput. 8. puncto 9.
numero 11. Antonin. Diana moral. resolut. tom. 4. tractat.
6. resol. 15.

Transactio facta super re non dubia, & lite certa, 347
an sit ipso jure nulla? Resp. affirmativè, per l. 1. ubi
Jaf. n. 15. & leg. post rem ff. de transact. leg. sub pretextu,
l. si causa cognita. Cod. eod. tit. text. notab. in leg. eleganter
25. §. 1. & l. in summa 65. cod. de condict. indeb. l. si in-
ter patrem 6. Cod. de solut. D. c. consil. 479. in fine, &
conf. 551. & seq. Angel. conf. 215. & 218. Roman. conf.
517. num. 18. Abb. consil. 85. circa fin. lib. 2. pulchrè
Socin. jun. conf. 144. num. 16. volum. 1. late Craver.
conf. 152. num. 10. vol. 1. Ozaesch. Pedem. decis. 91. n. 23.
Natt. consil. 543. num. 26. vol. 3. Mandel. Alba consil.
310. num. 11. Menoch. conf. 618. num. 1. Everard. jun.
conf.

Nunquam libertas gratior ulla
Est sub Rege pio.

cons. 34. ex num. 87. Surd. cons. 501. num. 9. Rota apud
Cenc. de censib. decis. 223. num. 1. Itaut nec in vim
pacti sustineri possit, l. 3. ubi Bald. Paul. Rimin. & Jaf.
348 C. de repub. hered. Mandel. Alba d. cons. 10. num. 11.
Card. Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 2. tit. 1.
n. 16. Quia transactio facta super re certa, præsuntur
facta mala fide, & ad vexandum reum, & eum indu-
cendum ad compositionem, & transactionem metu li-
tis, ut scribunt Bald. in cap. 1. n. 3. de controu. inter vas-
sal. Beroi. cons. 176. n. 28. vol. 1. Cravet. cons. 152. n. 10.
vol. 1. Mandel. Alba cons. 543. n. 8. vol. 3. Qui ait tran-
sactionem initam super lite non dubia & per partem,
quæ nullum jus habebat super re transacta, præsumi
factam per calumniam, & dolum unius partis, Peregr.
cons. 83. num. 3. lib. 3. dicens quod ubi lis agitur calum-
niosè (hoc est sine causa dubia) partes transactio-
nem nequaquam devenire possunt, & si de facto tran-
sigrant, quod transactio uti calumniosè facta occa-
sione litis calumniosæ, & cavillosæ, nullius sit robo-
ris, & post alios plures Rosental. de feud. cap. 9. con-
clus. 21. num. 4. & omnes concludunt quod transigens
potest repetere quod dedit ex causa dictæ nullæ tran-
sactionis tanquam ex turpi causa datum, ex Oldrad.
consil. 280. Usil de Afflict. decis. 149. num. 15. Card.
Mantie. de tacit. & ambig. convent. lib. 26. tit. 1. nu-
mero 4.
349 Vassalli an inviti possint alienari, & ad alium domi-
num transferri? Resp. non posse, per cap. 1. §. in ea-
dem, de lege Conradi, & in cap. 2. quo tempore miles, &
in c. 1. §. praterea ducatus, in fine, de prohib. feudi alie-
nat. per Feder. cap. dilecti, de major. & obed. Host. Car-
350 din. Panorm. & alij resolvunt, quod subditi possunt
resistere domino, ne alienet castrum, & jurisdic-
tionem, ut subijciantur alteri domino, Ripa resp. 11. tit. de
divers. rescript. aliàs resp. 179. ex num. 3. Afflict. in d.
cap. 1. §. praterea ducatus, not. 3. num. 10. cum seqq.
Nevizan. cons. 12. inter consil. feudal. Alberti Bruni,
num. 169. Paschal. de patria potest. p. 1. cap. 1. num. 33.
& 34. Cephal. cons. 6. 8. num. 23. vol. 5. Cravet. con-
sil. 241. n. 6. & 7. Gabr. Alvarez de privileg. pauperum
& miserab. person. p. 1. q. 12. n. 81. ubi n. 82. post Corn.
Benineas. & Paschal. tenet posse dominum vassallos
invitos, & retinentes alienare, ut necessitati, famique
succurrat. Et procedit principalis resolutio, de qua su-
prà, maximè quando alienatio fit à Corona Regia ad
alium dominum inferiorem, quia hoc casu vassalorum
interest gubernium non mutari, ob continuas mole-
stias, & vexationes, quas domini terrarum suis vassal-
lis faciunt. Ita Luc. de Pegna in l. unic. de cap. civ. exim.
lib. 11. n. 10. Ifern. in c. imperialem, de prohib. feud. alien.
num. 47. in fine, Tiraq. de primog. quest. 69. n. 6. Scip.
Theodor. alleg. 10. à num. 59. & alleg. 45. num. 1. Boba-
dil. in politica, lib. 2. cap. 16. num. 12. Paschal. d. cap. 11.
num. 33. Camil. de Medicis cons. 30. num. 1. Fontanel.
de pactis nupt. tom. 2. claus. 4. gloss. 5. num. 52. vers. uni-
versitates Regiæ. Nam nemo est qui magis non desi-
351 deret esse vassallus Regis, quàm alterius, vel ea tan-
tùm de causa, quod qui sublimioribus subditi sunt,
honoratioribus reputantur, ut per Roman. cons. 460. n. 5.
Rod. Xuar. alleg. 9. num. 6. Cravet. cons. 291. num. 14.
Menchag. lib. 1. controu. illustr. in prefat. ex nume-
ro 26. & cap. 3. in fine, Bobadil. de numero 12. Va-
lenzuel. cons. 59. numero 14. cum seqq. volun. 1. Jacob.
Cancer. var. resolut. lib. 3. cap. 3. numero 362. cum
seqq. Calixt. Ramirez de lege Regia Aragon. §. 32.
numero 14. ubi ostendit quanto pejoris conditionis
sit esse vassallum privati Baronis, quàm supremi
Regis: illud enim inquit, misera est servitus, hoc
autem summa est libertas, ut cecinit Claudian. in 3.
versicul. 42.

Vassalli an possint libertatem suam emere ubicun- 353
que Rex terras vendere intendit? Resp. posse, quia
tunc tractant de acquirenda libertate, & effugere sub-
jectionem inferioris domini, & nullum Regi præjudi-
cium fit, cum illi idem offertur pretium, per §. domi-
nus, instit. de noxalib. Hippol. in leg. 1. §. cum qui-
dam, num. 10. ff. de question. Vincent. & Franch. de-
cis. 17. Paschal. d. tract. cap. 2. num. 128. Covar. in cap.
quavis pactum, part. 1. §. 2. num. 4. vers. & si domi-
nus, Montalv. in l. 2. tit. 24. part. 4. & l. 4. tit. 13.
part. 7. Perez l. 14. in gloss. verb. todo aquellos, tit. 11.
lib. 4. ordin. Azeved. leg. 6. num. 2. tit. 11. lib. 5. Recop.
Bobadil. in polit. lib. 2. cap. 16. num. 13. Parlad. in ses-
quicent. differ. 169. §. 7. num. 6.

Vassallum conductoribus quando facienda sit re- 354
missio? Resp. quando impediuntur facto Principis
locantis ea exigere, quando ex impositione novæ in-
ductionis illis damnum illatum fuit, ut per Alex. con-
sil. 84. lib. 6. Joan. de Anania cons. 74. num. 2. Cravet.
cons. 95. num. 8. Bertachin. tract. de gabellis, part. 2.
num. 41. Bero. cons. 144. num. 12. lib. 6. Cephal. con-
sil. 577. à num. 7. Hippol. Rimin. cons. 282. num. 16.
lib. 5. Marc. Anton. Eugen. cons. 50. num. 58. lib. 1.
Renat. Chopin. lib. 3. de dominio Francia, tit. 33. nu-
mero 10. Alexand. Raudens. var. lib. 2. cap. 29. nu-
mero 44. vers. confirmabam, Menoch. cons. 55. à nu-
mero 1. & cons. 671. num. 1. Surd. cons. 24. à princip.
& decis. 326. num. 18. Vel quando fuerint impediti
causâ belli, aut alio impedimento proveniente ex
facto tertij uti liberè re conducta, ut resolvunt Rip.
in tract. de peste, tit. de privileg. contract. numero 88.
Valasc. de jure emphyt. quest. 27. num. 31. Corta in
memorab. verb. conductor, ad fin. Nat. cons. 284. n. 5.
lib. 2. Alciat. resp. 689. numero 4. Socin. sen. cons. 56.
in fine, lib. 2. Paris. cons. 40. num. 6. lib. 1. Neviz con-
sil. 91. num. 9. Menoch. cons. 27. à n. 16. Boër. dec. 249.
num. 4. cum seqq. Franc. Marc. decis. 62. p. 1. Verall. de-
cis. 183. part. 1. Surd. decis. 326. per tot. Magon. Flo-
rent. dec. 67. Cevall. comm. q. 27. n. 5. Castill. contro-
vers. lib. 3. c. 3. à n. 33. & à n. 39. Licet id ex facto
Principis eveniret, per Bart. in leg. si uno, §. item cum
quidam, num. 20. vers. si verò factum locatoris est ju-
stum, ff. locati, ubi Castill. num. tert. Roman. consil.
178. Anan. consil. 741. num. 2. Cravet. cons. 95. num. 7.
ad fin. & num. 8. & 10. Corn. cons. 22. ex numero 9.
lib. 2. Bursat. cons. 309. num. 10. vol. 3. Menoch. cons. 27.
num. 53. Marc. Ant. Eugen. cons. 50. n. 52. lib. 1. Surd.
cons. 34. n. 1. Et quamvis renuntiatum esset casibus
fortuitis provenientes ex facto proprio ipsius Prin-
cipis locantis, Anchar. cons. 414. Viso instrumento, n. 14.
Ruin. cons. 23. num. 5. & cons. 65. n. 3. cons. 85. num. 4.
& consil. 147. per tot. lib. 1. & cons. 59. num. 13. lib. 4.
Socin. sen. cons. 156. in fine, lib. 2. Neviz. consil. 91.
num. 6. Joan. Bolog. cons. 30. num. 23. Gram. cons. 9.
num. 1. inter consilia civilia, Paul. de Mont. Pico
cons. 70. num. 18. Hippol. sing. 96. Alciat. resp. 689.
num. 4. Roland. cons. 69. numero 14. lib. 4. Menoch.
consil. 27. num. 32. cum seqq. & cons. 55. à num. 13. &
cons. 119. numero 2. & consil. 671. num. 23. Surd. con-
sil. 12. num. 63. Rip. d. tit. de privileg. contract. nume-
ro 88. cum seqq. Chopin. lib. 3. de dominio Francia,
tit. 11. num. 10. Caroc. de locato, p. 4. de casibus, quest. 5.
in princ. Morl. in emporio juris, part. 1. tit. 10. in præ-
lud. num. 23. vers. qua conclusio. Castill. d. lib. 3. cap. 3.
num. 56. cum seqq.

Universitatis in consilio pleno an debeant duæ 355
partes ex tribus vicinorum intervenire? Resp. affirma-
tivè, per l. nulli, & per leg. planè, ff. quod cujusque univers.
G g nom.

- nom. Felin. in cap. cuius omnes, n. 33. col. 2. de constitut.
 356 Abb. in cap. prudentiam, n. 8. de offic. deleg. Alphonf. de Villag. in tract. de alienat. rerum Eccles. lib. 1. c. 38. pag. mihi 218. Camill. de Medicis conf. 50. n. 7. & conf. 104. n. 24. Et quod vota sua collegialiter, & in unum convocari dare debeant, & non sufficiat separatim votare, & consentire, Innoc. in d. c. cum omnes, n. 3. & ibi Felin. n. 24. Bart. in l. omnes populi, n. 18. ff. de iustit. & iure. Ludovic. de Peña in l. fin. Cod. de vendend. reb. civit. lib. 10. n. 4. vers. & facit hic, Alex. Trentacinq. var. lib. 1. tit. quod cuiusque univers. nom. n. 11. & 14. vers. prima est, Alphonf. de Villag. d. p. 1. c. 11. pag. 76. Camill. de Medicis d. conf. 164. n. 1. num. 23.
 357 Universitatis privilegiis an possit major pars renuntiare? Resp. non posse, cum unus solus contradicere valeat, secundum Abb. in cap. veniens, n. 21. de prescript. Jas. in l. iurisdictionum, §. hodie, n. 8. limit. 11. ff. de pact. Andr. ab Exea in cap. cum omnes, n. 164. & seq. de constit. ubi Ego ipse in collect. n. 15. Joan. Vincent. de Anna conf. 55. n. 28. vol. 1. Villag. in tract. de rebus Eccles. non alien. lib. 1. cap. 36. per tot. Camill. de Larata conf. 84. num. 14. ubi dicit quod quando agitur de renuntiando privilegio domanij, major pars non potest minori præjudicare, & contradictio unius præfertur, & est admittenda.
 358 Universitatis, seu civium cuilibet in solidum an competat jus subjectionis respectu vassallorum, seu libertatis? Resp. competere, quia favore libertatis consequendæ pars etiam minor prævalet, ita ut præferendum sit votum minoris partis contradicentis venditioni jurisdictionis, per l. 3. ff. de lib. hom. exhib. & l. 1. 2. & 3. ff. de liber. causa, & l. si quis hac, §. quoties, ff. qui & à quib. ibi: Omnium consensum necessarium, Roman. in rub. ff. de arbitr. n. 41. vers. secundo limita. Jas. in l. iurisdictionum, §. hodie, n. 8. vers. limita ff. 13. de pact. Felin. in cap. cum omnes, n. 8. col. 2. vers. quinto fallit, ubi Andr. ab Exea n. 168. de constit. Ludovic. Gom. in §. item Serviana, Instit. de actionib. num. 41. vers. imò si major pars, Alph. de Villag. in tract. de alienat. rerum Eccles. lib. 1. cap. 37. D. Barbof. in l. 2. ff. soluto matr. p. 2. n. 45. vers. quo casu, Rosental. de feud. cap. 9. memb. 1. concl. 62. n. 13. ibi: Sed tamen consensus majoris partis minori non obest parti, cum de singulorum jure agitur, Camil. Salernit. in addit. ad Napodan. in proem. consuet. Neapol. vers. magna est Principis potestas, pag. 32. ibi: Et ideo cum tractaretur de redeundo ad pristinam libertatem, soluto pretio, deberent audiri, & tunc si inter homines si esset differentia quod aliqui volunt se redimere, aliqui non, audiuntur etiam in minori num. Camil. de Cürte in diversorio juris feudal. part. 1. verb. licet autem verissima, & indubitata sit conclusio, n. 70. vol. 2. Nevizan. conf. 12. inter consilia feudal. Alberti Bruni, n. 116. Franc. Marc. Delphin. dec. 189. n. 15. & 16. p. 1. ubi loquitur quando agitur de movenda lite cum domino loci super libertate tributorum, quia tunc favore libertatis consequendæ pars etiam minor vota ferens pro movenda lite, ut rationabilior præferenda est. Craver. conf. 195. n. 10. ubi agit quando imponitur aliqua collecta pro prosecutione lite super reformatione registri. Joan. Garc. de nobil. glos. 3. §. 3. n. 20. & 21. ubi de illis, qui vota ferunt super lite movenda illis qui cum non sint nobiles, pro nobilibus haberi volunt. Ant. Gabr. comm. tit. de jure quesito non toll. concl. 8. n. 91. Vincent. de Franch. dec. 2. n. 21. & 22. Philipp. Pascal. de virib. patriæ potest. p. 1. c. 1. n. 38. ubi quod jus subjectionis respectu vassallorum pertinet ad vassallos tanquam ad singulos. Camil. de Medicis conf. 50. n. 1. cum seqq. ubi quod jus vendicandi libertatem cuilibet ex civibus in solidum pertinet, & conf. 118. n. 13. & conf. 166. per tot. ubi latè probat majorem partem non posse minori in hoc jure domanij præjudicare, Fab. de Anna conf. 55. ex n. 26. lib. 1. Camil. de

Larata conf. 84. num. 8. cum seqq. Scip. Rovit. super pragmat. Regni Neap. pragmat. 63. de officio procur. Cesaris, n. 20. & 21. Capibanc. in tract. de Baronibus, pragmat. 8. p. 3. num. 157. p. 319. Joan. Bapt. del Thoro in compendio decis. lit. D. verb. domanium an sit concedendum, pag. 154. Stephan. Gratian. discept. forens. cap. 721. cum seqq. Novar. quest. forens. par. 1. quest. 38. num. 1. & quest. 85. num. 4. & 5.

Toletana nullitatis Matrimonij.

Reverentia paterna cum precibus, & persuasionibus an & quando matrimonij contractum rescindat? Et quid si concurrat timor amissionis lucri, & ex quibus metus præcedens censeatur purgatus?

VOTUM CXXVII.

- 1 Casus series refertur.
- 2 Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores veluti mortis, aut cruciatus.
- 3 Metus justus debet probari, aliàs dicitur vani timoris.
- 4 Metus reverentialis per se solum non sufficit ad rescissionem contractus matrimonij.
- 5 Matrimonium contrahens ne incurreret indignationem patris, validè contrahit.
- 6 Auctoritas persone tribuit justam causam metus reverentialis.
- 7 Reverentia paterna cum importunis precibus, & molestis persuasionibus inducit justum metum.
- 8 Intellige de persuasionibus dolosis, non verò de illis, quæ subeunt vices optimi consilij.
- 9 Pater potest filio persuadere ut matrimonium cum certa persona contrahat, illum etiam paterna coactione cogendo.
- 10 Persuasiones ad hoc ut matrimonium annullent, debent esse importuna, instantissima, repetita, & inculcata.
- 11 Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete.
- 12 Persuadentes, & rogantes importunè matrimonium, ut illud rescindatur, debent esse soliti malè tractare sibi non parentes.
- 13 Timor omissionis magni lucri potest tanquam justus reputari. Contrarium verius, num. 14. intellige ut ibi.
- 14 Pœna quæ consistit in amissione lucri, imposita alicui ut contrahat matrimonium cum certa persona, illud non impedit.
- 15 Amissio lucri imposita alicui ut contrahat Matrimonium cum certa persona, illud non impedit.
- 16 Dispositio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, valida est.
- 17 Proprium amittere, & alienum non acquirere differunt.
- 18 Creditoribus nulla sit fraus si debitor de novo non acquirat, dummodo acquisitum non amittat.
- 19 Prælati Ecclesiæ potest illi præjudicare in acquirendis.

- 20 *Lucri amissio non habetur in consideratione, si non fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum.*
- 21 *L. Proculus. ff. de damno infecto, intelligitur.*
- 22 *Successor in majoratu in eo jus radicatum habet, etiam vivente possessore.*
- 23 *Marchionissa de Alcala in decisione coram Gregorio X V. multa referuntur præcisam vim, & justum metum denotantia.*
- 24 *Animus, & voluntas ab initio colligitur à præcedentibus.*
- 25 *Dos sine matrimonio stare non potest.*
- 26 *Cohabitatio spontanea qualiter metum purget, ostenditur, & num. seq.*
- 27 *Metus præcedens per quantum tempus præsumatur purgatus ex habitatione spontanea? ostenditur.*
- 28 *Metus præsumptio excluditur ex quo illum passus nec ante, nec post matrimonium protestatus fuit.*

Quidam vir nobilis in ætatis suæ anno decimo-septimo constitutus, fuit ab ejus matre, sub cuius potestate existere dicebatur, sollicitatus, & persuasus ut mulierem, nobilem etiam, in uxorem acciperet; accesserant plures importunationes, & molestæ persuasiones à quibusdam consanguineis id ipsum sollicitantibus & affirmantibus potentem Principem, sub cuius dominio existeret totius Monarchiæ gubernium, idem velle pluries significasse, qui erat tam austeræ conditionis, ut si illi nobilis vir parère renuerit, timere posset ut sibi inimicus evaderet, ob idque res, & bona sua detrimentum paterentur, ac in deterius abirent: sed dictus vir nobilis quamvis ab eodem Principe benignè rogatus, nullas tamen minas, aut aspera verba, seu imperiosa mandata ab eo accepit; unde ex Hispalensi civitate ad Matritensem Curiam accedens ibi matrimoniales capitulationes constituit, dotem promisit, & matrimonium postea, nulla facta protestatione, sponte, ut creditur, celebravit; & in eo per septem ferè annos permansit, ac cum uxore cohabitavit, & biennio, postquam dictus potens Princeps à loco & statu ejectus, ac à Curia exul factus fuit in eadem cohabitatione perseveravit. At ubi primum Princeps è vita discessit, dictus vir nobilis coram Ordinario comparuit, & matrimonium hujusmodi per vim & metum celebratum fuisse affirmans, petiit sic declarari debere: Pro veritate consultus respondi Matrimonium hujusmodi fuisse & esse validum, ex sequentibus.

2 Primò, quia metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus, qui cadat in constantem virum, aliàs matrimonium non impeditur, nec invalidatur, licèt summam libertatem requirat, Joan. Bapt. Ferrer. *conf. 340. n. 5. p. 2.* per text. in *cap. cum dilectus, de his quæ vi*, sed metus qui considerari videtur in dicto nobili viro, justus non fuit, nec talis, qui cadere poterat in constantem virum, sed potius vani timoris, si allegans illum concludenter non probaverit. Farinac. *fragm. crimin. p. 2. lit. M. n. 65.*

4 Probatio autem, quæ resultat ex reverentia matris non relevat, quia hæc per se solam metum justum non operatur, nec sufficit ad rescissionem contractus matrimonij, ex text. expresso, juncta gloss. 1. in l. si patre cogente, ff. de ritu nupt. per quem tradunt DD. quod si filia ad metum reverentialem, & paterna persuasionem ducta, timens patris indignationem, matrimonium contraxit, illud validè celebravit, quia dictus timor non fuit cadens in constantem virum, ex Abb. in c. veniens, el. 1. n. 5. de sponsal. ubi Alex. de Nevo n. 4. Felin. *conf. Barbosa Vol. decis. Pars II.*

14. num. 1. ibi: Et præmitto quod si ista contraxisset matrimonium, ne incurreret indignationem patris, aliàs non fuisset contractura, nisi ob reverentiam paternam, tenet nihilominus matrimonium, ex quo non intervenit metus, qui posset cadere in constantem virum, &c. Joseph. Ramon. *conf. 96. num. 27.*

Minus relevat præsumptus timor resultans ex potentia dicti Principis, quia licèt auctoritas personæ tribuat justam causam metus reverentialis, l. cum verò, §. apparet igitur, ff. de fideicom. libert. Franc. de Arcio *conf. 14. n. 11.* Valenzuel. *conf. 173. num. 69.* id tamen procedit ubi metum passus subest potestati, dominio, & jurisdictioni metum incutientis, Cancer. *var. tom. 3. cap. 15. num. 243.* Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 6. num. 2. At in hoc casu cessat hæc ratio, quia dictus nobilis vir non erat subditus illius Potentis, nec ipse potens imperiosè ei jussit ut matrimonium hujusmodi celebraret; & ita tam ex parte matris, quàm dicti Potentis nulla verbera, nec cruciatus corporis præcesserunt, ut requirebatur, ad rescissionem matrimonij, ex adductis per Gasp. Anton. Thesaur. *quæst. forens. lib. 1. q. 51. n. 5.* nec minæ in his interveniunt, nec constat de potestate inferentis, & multò minus quod fuerit sollicitus illa exequi.

Non obstat si dicatur, maternam reverentiam, seu Potentis imperium cum importunis precibus, & molestis persuasionibus, inducere justum metum, ut per Cov. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 6. in fine, Guttier. de matr. c. 44. n. 3. Quia respondetur id non constare ex processu, sed solum à quibusdam consanguineis nobili viro significatum fuisse, Potentem importunè ac enixè desiderasse ut matrimonium celebraretur, matremq; ad illud contrahendum filium persuasisse, & quatenus de consanguineorum, & matris precibus, ac persuasionibus constaret, intelligentium id magis convenire statui nobilis illius viri, non exinde induceretur nullitas matrimonij, quia nulla lege prohibentur hujusmodi persuasiones, imò illas permittit text. in l. 1. §. persuadere, ff. de servo corrupto, ubi postquam ibi dictum fuit, *persuadere est plusquam compelli, & cogi sibi parere*, ulterius progreditur id ipsum intelligendo de persuasionem dolosa, non verò de illa, quæ subit vices optimi consilij, in quibus terminis considerari con potest vis, aut injusta persuasio, & ideo inquit text. ibi. *Nam & bonum consilium quis dando potest suadere, & malum, & ideo Prætor adjecit, dolo malo, &c.* Unde quod dicitur preces & importunas persuasiones vim & metum inducere, intelligitur de dolosis juxta doctrinam Dyn. *cap. scienti. n. 4. de regul. juris lib. 6. ibi:* Sed ubi dolosa persuasio in altera parte non probatur, scientia cum consensu inducit præsumptionem, quod non intervenit injuria, nec dolus, & ita loquitur regula, & leges superius allegatæ, &c. leges autem, ad quas refertur, probant persuasionem esse violentam coactionem, ut per l. 3. §. si quis volentem, ff. de libero homil. exhib. l. 1. §. persuadere, ff. de servo corrupto, quæ procedunt in persuasionibus dolosis, ut ex illis apparet: idem tradunt Cyn. in l. un. C. de raptu virgin. n. 2. ibi: *sed ubi dolosa persuasio non probatur, vel non præsumitur, prout non præsumitur propter consensum subsequutum, tunc consensus amovet injuriam, & dolum, secundum Dynum, &c. Silicet. num. 30. in d. l. unic. ibi.* Unde tunc datur consensus cum non probatur de dolosa persuasionem, &c. Aloyf. Leo num. 11. Bartol. Cassan. *conf. 40. num. 6.* Quis enim dicere audebit parentem non posse filio persuadere ut matrimonium cum certa persona contraheret, illum etiam paterna increpatione cogendo, dummodo non ex hoc justus & verus inducatur metus, qui cadat in constantem virum, ex d. leg. patre cogente, & expressius ex l. 10. tit. 1. part. 4. dum loquens de potestate patris in cogendo filium ad matrimonium contrahendum, ita ait:

No les puede apremiar que lo hagan de todo en todo, como quier que le puede dezir palabras de castigo que lo otorgue &c. ubi Greg. verb. todo, inquit, id est, metu cadente in constantem virum, &c. Odofred. in sum. tit. de dispens. impub. n. 12. ibi: Non potest pater absolute cogere, sed modica coactione, scilicet interpretatione aterna, &c. Card. Bellarm. lib. 4. de matrim. c. 19. prop. 2. tradit Sanch. de matr. lib. 2. disp. 22. n. 5. ibi: Intelligit conclusionem de metu cadente in virum constantem, potest enim pater increpatione paterna cogere filium ad certum matrimonium, l. 10. tit. 1. &c.

¹⁰ Et licet præsupponamus, matris, & consanguineorum persuasiones non justas, sed dolosas fuisse, adhuc non inducerent metum ac vim ad annullandum matrimonium necessarium, cum deficient duæ præcisæ conditiones, quarum una si deficiat, sufficiens foret ad excludendum metum. Prima est, quod hujusmodi preces, & persuasiones debent esse importunæ, instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ, quæ somnum adimant, & quietem perturbent; importunum enim dicitur quasi sine portu, & absque quiete, ut inquit Archid. in cap. fin. n. 1. de rescript. Peralta in l. si quis in princip. n. 94. ff. de leg. 3. auth. de hered. & falcid. in princ. ibi:

¹¹ *Semper igitur nobis importuna sunt, ubi gloss. verb. importuna, exponit, id est, valde instantes, & in l. 1. C. de petit. bon. sub l. 10. ibi, inverecunda petentium inhiatione, ubi gloss. declarat, id est frequenti petitione, & in lib. Judic. cap. 16. ibi: Cumque molesta esset ei, & per multos dies jugiter inhereret, spatium ad quietem non tribueret, ubi Nicol de Lyra ibi, quia per molestiam mulieri importuna petentis veritatem rei aperuit ad sui interitum, junctis traditis per Sanch. d. lib. 4. disp. 7. n. 8. Gutier. d. c. 44. n. 38. ibi: Importuna igitur preces, de quibus in proposito agimus debent esse instantissimæ, repetitæ, & inculcatæ ad hoc, ut simul junctæ cum metu reverentiali operentur contractus rescissionem, tanquam actum involuntarium, ac importunitate assidua, & frequentissima habitum, atque extractum, &c. In præsentī casu his circumstantiis non probantur preces, & persuasiones, quia consanguineis nulla à Nobili viro reverentia debebatur, nec illorum persuasiones eum plurimum vexabant, prout nec vexabant matris suæ preces, eo quod per mortem patris successerat in bonis, eaque possidebat, itaut mater potius ejus auxilio indigeret, quam illi matris favor necessarius fuisset, cum ab ea non dependerent sumptus, &*

¹² alimenta quibus sustentari posset. Secunda est, quod non sufficiunt importunæ preces, nec dolosæ, ac molestæ persuasiones simul cum paterna reverentia, nisi concurrat concludens probatio quod sic persuadentes, & rogantes soliti sint malè tractare sibi non parentes, ac preces, & persuasiones suas non observantes, ut post gloss. & antiquos, quos refert, & tradit Felin. in c. 1. n. 2. vers. an autem preces, & ibi Mantua n. 6. de offic. deleg. Roman. in leg. interpositas, num. 3. in fine, & num. 4. C. de transact. ubi bene probat Panorm. in c. insinuante, num. 8. ubi post Joan. Andr. dicit decidī quæstionem quotidianam, si matrimonium contrahatur imperio, vel precibus superioris, non tamen probatur quod esset consuetus malè tractare eos, qui non parebant hujusmodi precibus, seu præceptis, & quod ideo non est probatum de justo metu, prout eum refert, & sequitur Alex. qui ex aliis bene probat consil. 16. Ponderatis, n. 9. lib. 3. Paul. Paris. consil. 5. num. 182. lib. 4. Roland. consil. 83. num. 25. lib. 2. & ex aliis tradit Farinac. fragm. crimin. parte 2. littera M, numero 102. ibi: Metus autem justus non inducitur ex importunis precibus, & assiduis molestiis cujuscunque etiam Principis, nisi fuerit probatum sic importune precantem, & molestantem esse solitum malè tractare non obediētes suis precibus, secundum Felin. &c. Hic autem non pro-

batur hæc conditio respectu matris, & consanguineorum, qui deprecabuntur, & persuadere conabantur; at respectu Principis potentis non fuit necessaria hujus conditionis probatio, cum nullibi in processu reperiat, quod importunas preces effuderit, seu instantissimè persuaserit.

Nec obstat si dicatur hic considerari posse amissionem magni lucri, quod sperabat nobilis ille vir consequi posse favore potentis Principis, si ejus voluntati obediens matrimonium celebraret, aliàs enim posset damna plurima pati, si illud contrahere renueret, qui timor amissionis magni lucri potest tanquam justus reputari, juxta Rotæ auctoritatem coram Gregor. XV. decis. 326. n. 19.

Excluditur enim, si advertas contrarium, videlicet ¹⁴ quod metus amissionis lucri non impedit matrimonium, nec illud annullat, tradit Panor. in c. gemma, n. 1. de sponsal. ibi: Puto tamen quod si dominus temporalis incuteret metum amissionis alicujus rei, nisi contrahatur matrimonium, quod per hoc matrimonium contractum non esset nullum, quia jure non cavetur quod metus amissionis alicujus rei cadat in constantem virum, &c. Unde licet in matrimonio requiratur omnimoda libertas, & pœna in eo apposta valere non possit, l. Titia, in princ. ff. de verb. oblig. d. c. gemma, l. 39. tit. 11. p. 5. nihilominus ¹⁵ pœna, quæ consistit in amissione lucri, imposita alicui ut contrahat matrimonium cum certa persona, illud non impedit, nec annullat, quamvis dicatur metu non amittendi lucrum contraxisse, ut est casus expressus in l. Titio 70. §. 1. ff. de condit. & demonstr. cujus summariū ita se habet. *Matrimonia debent esse libera à pœna damni, non à pœna amissionis lucri: ad idem est text. in l. 1. C. de inst. & subst. ubi dicitur, etiamsi lucrum sit magnum, veluti torius hæreditatis: per quæ jura tradunt DD. amissionem lucri non esse pœnam, sed potius invitationem ad matrimonium spe lucri comparandi, quod nullo jure prohibetur, Butr. in dict. cap. Gemma, num. 7. Joan. Andr. numero 1. Card. numero 2. Anchar. num. 9. Cardin. Mantica. de conject. ult. volunt. lib. 11. tit. 18. num. 1. Et ideo valida erit dispositio obligans aliquem ad matrimonium contrahendum cum certa persona sub pœna amissionis lucri, l. 14. versic. pero si el testador, tit. 4. & l. 22. versic. e esto seria, tit. 9. part. 6. Palat. Rub. in cap. per vestras, not. 2. §. 21. num. 1. Tello in leg. 30. Tauri, n. 9. Covarruvias de sponsal. p. 2. c. 3. §. 3. n. 7. & 8. Card. Mantica. de conject. lib. 11. tit. 18. n. 2. Mieres de major. p. 1. q. 50. ex n. 1. Molin. de just. tract. 2. disp. 207. Ludov. Lop. in instruct. Conscient. p. 2. ubi de Matrim. c. 41. versic. ex quo sequitur, pag. 1079.*

Magna siquidem versatur differentia inter proprium ¹⁷ amittere, & alienum non acquirere, juxta text. in l. fin. C. de codicill. ibi: Non enim par, eademque ratio habetur amittere debita, & lucra non capere, &c. & ideo ¹⁸ nulla fraus, & dolus creditoribus fit, si debitor de novo non acquirat, dummodo acquisitum non amittat, l. qui autem, ff. qui in fraud. cred. l. non fraudantur, ff. de regulis juris; ac proinde licet ad alienationem bonorum ¹⁹ Ecclesiæ requirantur solemnitates Jure præfixitæ, id tamen procedit in acquisitis, secus in acquirendis, in quibus potest Prælati Ecclesiæ præjudicare renuntiando, remittendo, vel aliàs contrahendo, juxta opinionem gloss. in c. fin. 16. q. 1. Bart. & DD. in l. jubemus nullam, C. de sacros. Eccles. quod Juribus & exemplis probant Roland. à Valle consil. 15. ex n. 23. lib. 1. Marc. Ant. Nat. consil. 441. ex n. 9. lib. 2. Quia amissio lucri non ²⁰ habetur in consideratione, nisi illud lucrum esset radicatum, & patrimonio incorporatum, Joan. Franc. Rip. in l. damnum, n. 12. ff. de damno infecto, ibi: Habes quod appellatione damni non continetur amissio lucri, ut in l. Proculus.

- culus, &c. & num. 13. ibi: *Intellige ista procedere in lucro nondum radicato; nam lucrum radicum, & patrimonio incorporatum judicatur damnum, & ita procedit text. in l. 2. &c. nam text. in l. Proculus. ff. de dam-*
- 21 *no infecto*, loquitur quando lucrum non erat acquisitum, nec incorporatum patrimonio. Et quod notandum est ubi quis lucro gaudet, non ex proprio jure, sed per alienam tolerantiam, illius amissio non habetur in consideratione, & hic est casus in d. l. Proculus, & notat Joan. de Imola in l. fluminum, 24. §. item videamus, n. 9. ubi ait in hoc casu non esse damnum, ibi: *Si perdat illud lucrum, quod solum ex quadam patientia habebat, &c. & num. 11. in fine, ibi: Hic erat lucrum non incorporatum, seu acquisitum, sed ex patientia quadam habebatur, & ideo non consideratur tale lucrum, &c.* In casu illius casu illius decisionis Marchionissæ de Alcala, de qua Rota coram Greg. XV. d. decis. 326. n. 19. aliter se res habebat, quia in eo Marchionatu immediatè succedere debebat, & tanquam talis habebat jus radicatum in ipso majoratu, etiam vivente patre, Molin. de primog. lib. 3. cap. 6. n. 37. Castill. lib. 3. controversiar.
- 22 cap. 15. n. 77. ac proinde idem jus habebat in ea parte in qua per patrem auctus fuerat; & nihilominus non dubitatur illum posse dictam partem auctam revocare, & filiam ea privare, ex adductis à Molina lib. 1. cap. 26. num. 3. cum seqq.
- 23 Illud tamen advertere, oportet, dictam decisionem casui nostro applicari non posse, & cum viderim eam quotidie in hac Curia allegari cum tractatur de dissolvendo ob vim & metum aliquo matrimonio, miror Advocatorum facilitatem credentium illam favere hujusmodi nullitatibus, cum potius difficile reputarem posse matrimonium aliquod nullum pronuntiari, si tot ac tantæ vis, & metus, ac dissensus conjecturæ & indicia concurrere debeant: nam primò in ea ponderatur, Marchionissam tempore contracti matrimonij esse puerulam, ut dicitur ibi n. 26. Secundò quod matre carebat, & erat sub potestate novercæ, quæ de ordine patris illam sæpius minitabatur, ut n. 28. Tertiò quod ipse pater illam mortis minis affecit, cum ipse esset solitus tales minas exequi, ut n. 19. & 22. ex sua terribilitate & severa conditione. n. 11. & minæ etiam respiciebant privationem Marchionatus, & illius augmenti, ut n. 19. Quartò, quod cum illa vellet alio se matrimonio copulari, fuit per patrem compulsæ cedulam seu chirographum de matrimonio contrahendo cum illo à se factum denegare, n. 2. & 28. Quintò quia pater eam reclusam habebat sub custodia armorum, qui diligentissimè eam custodirent, nec sinerent illam aliis communicari, nec dominicis diebus ad Missam audiendam è domo exire, nisi ad certam, & determinatam Ecclesiam, compellentes etiam, ut non alio sacerdoti confiteretur, nisi cum patris sui Confessario, n. 23. & 38. Sextò quod volens ipsa Marchionissa è tam tyrannica patris potestate exire, & in aliqua parte deponi ubi liberè posset explorari, illud ab Archiepiscopo Hispalensi, & à Nuntio Apost. consequi non potuit, propter amicitia, quam cum illis ejus pater contraxerat, & ob summam potentiam, qua utebatur in ea causa prosequenda, ut n. 33. 34. & 35. Septimò quod pater novercam & clericum quendam deputaverat, ut Marchionissam minis deterrent, n. 23. Octavò quod matrimonium celebratum fuit ostiis clausis, & assistentibus prædictis armatis hominibus, num. 37. & 38. Quæ omnia præcisam vim & justum metum denotantia in hujus facti serie non reperiuntur evenisse.
- 24 Secundò voluntas contrahendi colligitur ex multis, & primò quia nobilis vir uxori dotè promisit ad triginta millia ducatorum ascendente, ex quo actu colligitur qualis fuerit animus & voluntas ab initio, l. cum

Barbos. Vol. decis. Pars II.

quis 10. C. de natural. liber. ibi: *Nec enim verisimile est eum qui postea, vel donationem, vel dotem conscripserit, ab initio talem affectionem circa mulierem non habuisse, qui eam dignam uxoris nomine faciebat, &c. quia conjux de dote agens, signum evidens est quod matrimonium sponte, & bono animo contrahit, cum dos si ne illo stare non possit, juxta text. in l. 3. ff. de jure dot. Alciat. resp. 5. num. 16. ibi: Unde inducitur concludens ratio, quod sponte eam desponsaverit, ex quo dos potest esse, ubi matrimonium non est, &c. ex quo colligitur qualis etiam fuerit animus à principio, per text. in l. sed Julianus, §. proinde. ff. ad Maced. ibi: Intelligendumque esse ab initio sic accepisse, &c. l. 3. §. idem Labeo. ff. de in rem verso. ubi animus, & intentio primitiva declaratur ex his, quæ postea gesta sunt.*

Ulteriùs eadem voluntas elicitur ex spontanea se-
ptem annorum cohabitatione, ut est casus in cap. ad id, de sponsal. ubi metus, & vis, quæ dissolutioni causam dedit, purgatur spontanea cohabitatione, & gloss. ibi, verb. per annum, notat versus.

Effuge cum poteris, ne consensisse puteris.

Nam si perstiteris, illius uxor eris.

Et in hoc casu necesse non est de novo repetitis Concilij Trident. solemnitatibus, coram Parocho scilicet & testibus matrimonium celebrare: quia licet id necessarium esse teneat Rota coram Gregor. XV. decis. 395. ex n. 8. in nostris terminis, & facti serie non agitur verè & realiter de purgatione justis metus, qui nunquam extitit, sed de continuanda, exequenda, & manifestanda voluntate, quæ inerat ab initio.

Nec dicas per cohabitationem metum purgari non posse durante causa metus, hoc est vivente matre, & potente Principe, quorum contemplatione, persuasione & precibus hujusmodi matrimonium celebratum fuisse præsupponitur. Nam responderetur, primò, nec matrem, nec potentem illum Principem minis virum nobilem insequentum fuisse, nec instantissimis precibus & importunis persuasionibus illum ad matrimonium contrahendum incitasse, ut supra dixi; & quatenus in hoc aliqua ex parte excederetur, recessu illius Principis à Curia, & à potentissimi nostri Regis latere infelicitè ej. ctus, cessavit potentia causa, & sic illa, quæ metum incutere videbatur, & cum per biennium ferè nobilis vir tacuerit, videtur per talem taciturnitatem & spontaneam cum uxore cohabitationem metum, si quis aderat, purgasse, minùs tamen temporis spatium ad hoc sufficiens reputabam; nam licet in d. cap. ad id, fiat mentio anni cum dimidio, id factum creditur, quia sic acciderat in facti illius serie, & non ex eo quod tantum temporis requiratur ad purgationem hujusmodi inducendam, ut in eod. text. tradunt Host. post princip. Joan. Anton. n. 2. Abb. n. 3. Præp. n. 2. & 3. Cov. de sponsal. p. 2. c. 3. §. 6. n. 1. Greg. Lop. l. 1. §. 5. verb. le pugliesse. lit. 2. part. 4. Et in omni casu quando extra omne dubium sumus, quod cohabitatio fuerat libera, & spontanea, incontinenti præsumitur libera voluntas, & purgatus præcedens metus, ut in eod. cap. ad id, resolvunt Anr. de Butrio n. 9. Alex. de Nevo n. 6. & 71. Nevizan. conf. 46. n. 32. Sanch. de matrim. lib. 4. disp. 18. n. 6. vers. hoc autem. Unde sufficere trium dierum cohabitationem tenent Host. in cap. in super. per text. ibi: *Qui matrim. accus. poss. num. 4. ante fin. Anchor. ibidem, not. 4. Joan. Bapt. Ferrer. conf. 340. num. 14.*

Eadem quoque spontanea contrahendi voluntas colligitur ex eo, quod nobilis ille vir, nec ante, nec post matrimonium protestatus fuit coram Judice, nec extrajudicialiter, nec reperitur quod alicui de vi sibi illata conquestus fuisset, vel diceret quod matrimonium per vim & metum contraxisset, ex quo videtur excludi quæcunque metus præsumptio, & signum sic evidens quod sponte accessit, ut ex pluribus eruditè

G g 3 probat

probat Tiber. Decian. *conf.* 41. n. 122. lib. 2. ibi: Item respondetur, quod tollitur omnis *presumptio metus* ex quo potuerunt protestari coram *Judice*, & tamen per tam longa tempora nullus unquam protestatus fuit de metu, & violentia, ut tradit Bald. in *conf.* schismatis, sub rub. si quis aliquem, col. 12. vers. sed in contrarium, Alexand. *conf.* 146. num. 31. lib. 5. &c.

Toletana Alimentorum.

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spurii debentur ad eorum vitam, & quando censeatur data proprietates? Filio naturali an, & quando; & in qua quantitate pater relinquere possit, illéque succedere valeat?

VOTUM CXXVIII.

- 1 Facti series proponitur.
- 2 Alimenta filiis tam naturalibus quàm spurii debentur.
- 3 Alimenta filiis naturalibus, & spurii præstanda, ad vitam restringenda.
- 4 Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit ut ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censeatur data proprietates, secus si sufficiant.
- 5 Filij naturales sunt hæredes necessarij matris.
- 6 Pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, non potest ex testamento relinquere suis filiis naturalibus ultra unciam.
- 7 Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere, quando non extant descendentes legitimi, vel ascendentes.
- 8 Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali.
- 9 Puer quando moritur ab intestato, & non adsunt filij legitimi, nec conjux, possunt naturales succedere in duabus uncis.
- 10 Filij naturales præteriti à patre omnino sunt exclusi.
- 11 Naturales liberi contra paternam voluntatem & dispositionem quicquam capere non possunt.

Quidam in suo ultimo, quo decessit testamento, hæredem instituit piissimam Refugij Confraternitatem Madriti existentem, nullo relicto ascendente, vel descendente. Post aliquot annos Josephus quidam minor comparuit, & ejus nomine illius mater petiit partem hæreditatis sibi adjudicari debere, eo quod filius naturalis testatoris existeret: consultus an aliquid ultra alimenta illi deberetur, constituto de filiatiōe, respondi nihil deberi.

2 Pro cujus resolutionis faciliiori explicatione quoad alimenta dicendum illa in omni eventu deberi de æquitate Canonica filiis tam naturalibus quàm spurii, juxta text. in cap. cum haberet, de eo qui duxit in matr. duam polluit per adulter. & quæ ibi notavi in collect. quæ quidem alimenta in persona filij perpetuò consistere non poterunt, sed ad ipsius tantum vitam restringenda sunt, ut per Ant. Gabr. *commun. lib. 1. tit. de alienat. concl. 1. à num. 28.* Cordub. de Lara in l. si quis à liberis, §. idem rescripsit, num. 30. ff. de liber. agnosc. Menoch. *conf.* 60. num. 29. de arbitr. lib. 2. casu 169. num. 10. Surd. de aliment. tit. 5. q. 7. n. 3. præcipuè si in pecunia

dentur, quæ in ipsis alimentis consumatur, ex Palat. in cap. per vestras, §. 24. num. 8. fol. 22. secus videtur dicendum quando res immobilis pro alimentis datur, nec sufficit ut ex illius redditibus alimenta suscipiantur, quia tunc censeatur data proprietates, l. 4. in fine. ff. de aliment. & cib. leg. Cov. de sponsal. p. 2. cap. 8. §. 6. num. 15. D. Barbof. in l. 1. ff. soluto matrim. p. 4. num. 72. non sic si redditus sufficiant, secundum Bald. in l. eam quam, Cod. de fideicom. Surd. de aliment. tit. 2. quæst. 1. n. 36. & tit. 5. quæst. 7. num. 20.

Quoad verò hæreditatem dicendum est respectu matris filios naturales esse illius hæredis necessarios, ex l. Tauri, Fufar. de substit. q. 406. n. 5. Noguier. alleg. Juris rom. 1. alleg. 37. n. 5. & illi succedunt ab intestato, l. 1. §. 1. ff. ad Tertyl. l. si qua illustis, §. fin. Cod. ad Orfician. text. in l. fin. eod. tit. Anton. Gom. d. l. 9. Tauri, n. 9. ubi numeris seqq. multipliciter declarat.

Respectu verò patris distinguendum est multipliciter, & plures casus sunt separandi. Primus casus est quando pater extantibus legitimis descendentibus, vel ascendentibus, quibus debeatur legitima, testatur, tunc ex testamento non potest relinquere suis filiis naturalibus ultra unciam, id est duodecimam totius assis partem, l. 1. C. de natural. liber. Roder. Xuar. in l. 1. tit. quicunque 12. in princ. pag. 311. Ant. Gom. d. l. 9. Tauri, n. 5. Cov. de sponsal. p. 2. c. 8. §. 4. n. 11. Peregr. de jure fisci, lib. 3. tit. 18. n. 12. Valasc. *conf.* 94. n. 8. Cald. Pereira in l. si curatorem, verbo sine curatore, n. 97. Molin. de Justit. tract. 2. disp. 166. num. 2. vers. secunda conclusio.

Secundus casus est quando non extant descendentes legitimi, nec ascendentes, quibus debebatur legitima, quia tunc pater potest omnia bona sua in vita, vel in morte relinquere filio naturali, auth. licet, in princ. C. de natural. liber. Ant. Gom. d. num. 5. Peregr. d. lib. 3. tit. 18. n. 19. Perez ad tit. 2. lib. 5. Ordin. pag. 97. vers. olim siquidē. Menoch. de præsumpt. lib. 4. præf. 96. num. 1. Vincent. de Franch. dec. 47. n. 1. Cald. Pereira d. verbo sine curatore, n. 97. Valasc. d. *conf.* 94. n. 4. Molin. d. disp. 166. n. 1. conclus. 1. Maltril. Sicil. dec. 152. n. 6. cum seqq. Bened. Egid. in tract. de jure privi. honest. art. 15. n. 47. in fin. Reinoso obser. 55. n. 16. & confirmatur l. 8. tit. 13. p. 6. Et advertit 8 Ant. Gom. ubi supra, n. 6. quod l. 10. Tauri, disponitur quod si pater habeat filios legitimos, & naturales, potest relinquere quintum bonorum filio naturali, sicut potest relinquere pro anima, vel alicui extraneo.

Tertius casus est quando pater moritur ab intestato, quia ubi non adsunt legitimi filij, nec conjux, naturales succedunt in duabus uncis, auth. quibus modis nat. eff. sui, §. si quis autem defunctus, Caneer. var. part. 1. c. 5. n. 46. Anton. Gom. d. l. 9. Tauri, n. 11.

Quartus casus est quando pater moriens fecit testamentum, & in eo filium naturale præterit, nec illi aliquid relinquere voluit, quia tunc tales filij naturales præteriti sunt omnino exclusi, & nullum remedium illis competit contra testamentum patris, quia nulla lege cavetur, nec necessitatur pater aliquid eis relinquere, quia licet possint succedere secundum, vel præter voluntatem patris, non tamen contra ejus voluntatem, ut per Greg. Lop. leg. 8. in fine, tit. 13. part. 6. Anton. Gom. plures referens d. l. 9. Tauri, n. 11. Cald. Pereira in d. l. si curatorē, verbo sine curatore, n. 96. vers. septimò infero Bened. Egid. in tract. de jure, & privilegio honest. art. 13. n. 50. ubi quod naturales liberi contra paternam voluntatem ac dispositionem quicquam capere non possunt, quod intelligit de acquisitione hæreditatio titulo, salva semper alimentorum causa, quæ de bonis patris filio naturali, qui non habet aliunde unde alatur, etiam Jure Civili debentur. Valasc. d. *conf.* 94. n. 4. in fine, ubi arg. text. in leg. ultim. C. de natural. lib. resolvit quod de filiis naturalibus nullam tenetur parer facere mentionem, nec illis præteritis datur jus contra tabulandi

landi, seu rumpendi testamenta paterna. Cancer. d.p.1. c. 5. n. 46.

Ex quibus filio naturali nihil deberi contra patris testamentum, in supremo Castellæ Senatu decisum fuit die 12. Aprilis 1647.

Toletana Matrimonij.

Ætas ad contrahendum Matrimonium in masculis debet esse quatuordecim annorum, & in fœminis duodecim, exacta & completa, nisi malitia illam suppleat, & quando dicatur illam supplere, & an ex aliqua urgentissima causa in ea dispensare possit Episcopus.

VOTUM CXXIX.

- 1 Casus occurrentia refertur.
- 2 Ætas ad contrahendum matrimonium quæ, & an exacta, & completa requiratur.
- 3 Dispensare idem est quod à legibus solvere.
- 4 Episcopus in lege superioris dispensare non potest.
- 5 Pontificis solius est dispensare in impedimentis Jure Pontificio dirimentibus.
- 6 Ætas minor sufficit quàm præfixa, si malitia suppleat ætatem.
- 7 Malitia ætatis suppletiva quæ dicatur.
- 8 Potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad discernendam vim conjugalis consensus requiritur copulativè, ut quis ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere.
- 9 Lex Partita refertur.
- 10 Matrimonium contrahere volenti ante ætatem legitimam incumbit onus probandi malitiam supplere ætatem.
- 11 Malitiam supplere ætatem probatur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognoverit.
- 12 Pubertati proximus si attentaverit copulam, dici potest in eo malitiam supplere ætatem.
- 13 Nisus ad copulam facti præsumere potentiam ad illam.
- 14 Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscumque signis, quæ Judicis arbitrio, & Medicorum relinquenda.
- 15 Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex urgentissima aliqua necessitate permitti potest.
- 16 Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex urgentissima necessitate dispensare potest.
- 17 Necessitas urgentissima, quæ movet ad dispensandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet esse publica, non privata ipsorum tantum contrahentium.
- 18 Episcopus potest dispensare ut quis Matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando sunt propè illam, & dubium est, an malitia eam suppleat.
- 19 Episcopus potest dispensare in lege superioris, quando dubitatur an res egeat dispensatione.

PUella quæ decimum annum, & totidem menses compleverat, institit coram Ordinario pro licentia contrahendi matrimonium, id sibi maximè convenire asserens, eo quod à potentissimo Rege nostro fuerat in partibus Indiarum destinatum officium personæ quæ illam in matrimonium duceret, & si illud in aliud tempus celebrari distulisset, periculum esset ne officium amitteret, vel saltem pinguis illius emolumenta interim non perciperet: sed pro casûs gravitate adhibitis ad consilium doctissimis Theologis, & Jureconsultis,

inter quos ego omnium minimus aderam, ac in eorum præsentia constituta puella, cum constaret non posse de potentia ad copulam, nec de sufficienti prudentia rationis ad discernendum vim conjugalis consensus, censui licentiam denegandam, ex sequentibus.

Certa ad contrahendum matrimonium ætas in Jure præfixa est, videlicet quatuordecim annorum in masculis, & duodecim in fœminis, l. *quisitum* 9. ff. de sponsalib. c. continebatur 6. c. attestaciones 10. c. ex litteris 11. de despons. impub. Joan. Gutierr. de matr. c. 2. n. 17. Basil. Pont. eod. tract. lib. 12. c. 5. n. 3. & 4. Gasp. Hurtado in simili tr. disp. 12. diff. 12. in pr. quam ita necessariam tam civilia quàm Pontificia Jura arbitrantur, ut in utroque contrahente illam exactam, & extremè completam omnino requirant, d. c. attestaciones, ibi, donec compleat puer annum decimumquartum, c. ex litteris, c. fin. eod. tit. de despons. impub. Hurtado d. diff. 2. n. 45. Quidquid dicat Rebell. de obligat. Justit. lib. 3. q. 16. sect. 2. n. 16. existimans ad valorem matrimonij non requiri ut dicta ætas sit mathematicè completa, sed moraliter.

In qua ætate, ut scilicet in minori quis contrahere possit, Episcopus dispensare non valet. Ratio est, quia dispensare idem est quod à legibus solvere, l. *Princeps*, ff. de legib. Cardos. in praxi judicium verb. dispensatio, à quarum vinculo eximere non potest, nisi qui illud contraxit, vel ejus superior; nam inferior in lege superioris dispensare non valet, ut de Episcopo loquentes resolvunt Gutierr. canon. lib. 1. c. 5. n. 10. Suar. de legib. lib. 6. c. 14. n. 4. Anguian. eod. tract. lib. 2. contr. 3. asserentes Episcopos non posse dispensare in his, quæ per Canones, & jus commune statuta sunt, nisi speciatim illis potestas data sit per c. dilectus, de tempor. ordin. ibi. Dispensatio à Canone minimè sit permessa: nam si Episcopi nihil statuendo disponere possunt contra Canonica, & Romanorum Pontificum statuta, juxta text. in c. quod super his, de major. & obed. sequitur quod minimè etiam poterunt eosdem Canones, sive statuta Superiorem relaxare media dispensatione, præsertim cum Juris relaxatio nihil aliud sit quàm exemptio quædam subditorum à legis vinculo, & nexu, ut argumentatur Anguian. d. contr. 3. n. 8. Altera ratio potest esse, quia in impedimentis Jure Pontificio dirimentibus solius est Pontificis dispensare, ex multis quos citavi de officio & potest. Episcopi, p. 2. alleg. 35. n. 1.

Quæ quidem Jura ætatem illam præfigentia ulterius procedunt declarando minorem sufficere, si malitia illam suppleat: nam si ita discretus, & habilis ad copulam puer, vel puella invenitur, ut matrimonio contrahendo sufficiat, dictæ ætatis complementum expectandum non erit, cum id propter quod desideratur, jam adsit, d. c. puberes 3. c. de illis 9. c. fin. d. tit. de desponsat. impub. Et ut malitia ætatis suppletiva dicatur, discretio, &abilitas ad copulam copulativè requiritur, ita ut sola discretio, vel solaabilitas non prodesset, ex Sanch. resolvit Didac. de Narbona de ætate ad omnes humanos actus requisita, anno 14. q. 9. n. 12. Ego in collect. ad c. fin. n. 3. eod. tit. de desponsat. impub. ubi dixi requiri copulativè potentiam ad carnalem copulam, necnon prudentiam rationis ad discernendam vim conjugalis consensus.

Est enim juris dispositio, non verò illius relaxatio, quod minor ætas exigatur, quando malitia supplet ætatem, id est, quando aptitudo ad copulam simul cum discretionem concurrat, idque insinuat l. 6. tit. 1. p. 4. ibi: *Mas para casamiento facer, han menester que el varon sen de edad de quatorze años, è la muger de doze.* Et paulò inferius: *Fueras ende si fuesen tan cercanos a esta edad que fuesen y a quizados para poder se ajuntar carnalmente, ya la sabedoria, è el poder que han para esto facer, cumple la mengua de la edad.*

Sed quia præsumptio est in contrarium, quod ante

- præfinitam à Jure ætatem non adsit potentia ad carnalem copulam, & simul prudentia rationis ad discernendam vim conjugalis consensus, volenti contrahere ante dictam ætatem incumbit onus probandi habilitatem, quæ suppleat utrumque defectum, Abb. per text. in c. de illis, el. 2. n. 2. de despons. impub. Sanch. de matr. lib. 7. disp. 104. n. 25. Rot. in Viterbien. matrimonij, 19. Januarij 1629. coram bone mem. Pirovano: cujus memini in collect. ad c. ult. n. 3. de despons. impub. Et Episcopo pariter incumbit arbitrari ex quibus colligatur potentiam, & discretionem prædictam concurrere in im-
- 12 pubere, malitiamque supplere ætatem, qui arbitratitur si fœmina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam fœminam cognoverit, ut fuit dictum in præcitata Viterbien, vel proximus pubertati attemptaverit copulam. Surd. conf. 364. n. 3. quia nifus ad copulam facit præsumere potentiam ad illum. Cov. de sponsal. p. 1. c. 4. §. 1. n. 20. Menoch. de præsumpt. lib. 3. præf. 2. n. 53. Sanch. de matrim. lib. 7. disp. 104. n. 26.
- 14 Ex signis quoque probari potest potentia ad copulam, quamvis copula nondum habita sit, quia text. in d. cap. de illis 9. ponderat propinquitatem pubertati, ac coeundi potentiam, ut impuberis matrimonium valeat; sentit ergo potentiam non ex sola copula probari, sed ex aliis quibuscumque signis; nam aliàs non potentiam, sed potius copulam ipsam ponderaret. Surd. d. conf. 364. n. 1 in fine, Sanch. d. disp. 104. num. 28. Basil. Pont. de impedim. matr. c. 32. §. 5. vers. sed queret, ubi subdit signa arbitrio Judicis cum Medicorum consilio relinquenda, qui loquuntur inspecta ætate, qualitate corporis, educatione, soli, & cœli natura, seminis effusione, si aliquando contingat.
- 15 Ex urgentissima verò necessitate, utpote pro bono pacis ante habilitatem ad copulam, sed post impuberum discretionem, eorum conjugium sustineri posse probat text. in d. c. 2. de despons. impub. & licet ille text. approbet, nec reprobet, sed tantum tolerandam esse hujusmodi conjunctionem insinuet, nec à quo permitrendam declaret, cum impersonaliter loquatur, ad Episcopum illa tolerantia referenda est ex resolutis per Henriq. in sum. lib. 14. c. 19. n. 2. Sanch. de matr. lib. 8. disp. 5. n. 1. quos refero de officio, & potest. Episcopi p. 2.
- 16 alleg. 33. n. 23. Nec existimat Episcopus, speciale esse in hoc casu permissionem hujusmodi sibi concedi interveniente hac urgentissima necessitate, quia generale est in omnibus impedimentis dirimentibus posse Episcopum illa concurrente dispensare, cum tunc præsumatur tacitam dispensandi facultatem à Summo Pont. habere, ut resolvunt communiter DD. exemplificantes urgentissimæ necessitatis casus, in quibus hæc tacita facultas praticari poterit, de quibus ego ipse d. tract. de officio, & potest. Episcop. p. 2. alleg. 35. numero 5. cum seqq. aliàs enim Summus Pont. solus dispensare poterit cum impubere, ut in pupillari ætate, dummodò post usum rationis, liceat validè matrimonium contrahere, ut tenet Didac. de Narbona d. q. 9. n. 17. Et idè cum Episcopus ratione urgentis necessitatis dispensat, non dicitur dispensare in casu Episcopali, sed in eo, qui verè pertinet ad Pontificem, sed Episcopo ex quadam Juris interpretatione permissio, ut post Henriq. & Sanch. notavi d. p. 2. alleg. 35. n. 12.

Nec dicat aliquis urgentissimam necessitatem intelligi quamcunque buralem, ipsos contrahentes, aut eorum quemlibet respicientem: Quia id nullo modo patitur dictio exemplificativa, utpote quæ ponit casum obtinendæ pacis, ut ejus exemplo cæteri similes comprehensi censeantur. Et licet nimis largè Roman. & Cravet. citati à Card. Tusc. præf. concl. lit. P. concl. 173. n. 12. & 24. extendant, ac sine fundamento existiment pro sedandis inimiciis etiam inter impuberes matrimonium celebrari posse; nihilominus tamen bonum pacis in eo text. potius, & rectius referendum ad pacem publicam, saltem unius loci, vel duarum familiarum inter se maximo odio, & rancore persequentium, & inito matrimonio ad concordiam, & amicitiam reduci volentium: nam si aliter interpretanda forent illa textus præcitati verba, utpote pro bono pacis, & de particulari ipsorum contrahentium utilitate interpretanda forent, sequeretur quod omni casu liceret Episcopo dispensare, cum ut plurimum omnia conjugia cum celebrantur, ipsis contrahentibus, vel saltem eorum uni maximè convenire videantur, vel quia mulier est dives, nobilis, honesta, seu pulchra, & vice versa; & si hujusmodi convenientia præstaret necessitatem, contrahendi, & hæc necessitas esset justa causa ad dispensandum, magnus utique aperiretur campus dispensandi, & quotidie abuteretur facultate à sacris Canonibus ob aliam causam concessa: ipsi videant Prælari, & in memoriam reducant quod cum potentissimus Rex ac Dominus noster Philippus IV. natus esset Vallisoleri die Veneris 8. Aprilis 1605. & die 8. Octobris 1615. in ætate decem annorum, & octo mensium constitutus, matrimonium contrahere vellet cum D. Isabella Francorum Regis filia sanctissima fœmina, non aliter matrimonium celebravit, nisi obtenta à Summo Pont. super ætatis defectu dispensatione, cum clausula, quia prudentia tua ætatem prævenit, ad cujus verificationem plures Regni Prælari & Magnates examinati fuerunt, & nihilominus ipse D. Rex per duos ferè annos à communi lecto se abstinuit.

Non obstat quod dixi de officio, & potest. Episc. p. 2. alleg. 35. n. 20. & in collect. ad c. 2. n. 5. de despons. impub. videlicet Episcopum cum minoribus non habentibus requisitam ætatem ad matrimonium dispensare, ut illud ineant; quia si hæc verba accipiantur de per se, & illis non adjungantur quæ sequuntur, certum est multum offendere veritatem nostræ sententiæ: sed statim addo verba præcedentis resolutionis declarativa, videlicet: quando sunt propè ætatem, & dubium est an malitia eam suppleat; id quidem optimo jure; nam cum iste vel ista proximus vel proxima sit pubertati ab ea per sex menses distando, secundum gl. verb. proxima, in d. c. continebatur, & nihil certi percipi possit circa malitiam, quæ suppleat ætatem, in isto dubio, quando res hinc inde dubia est, poterit Episcopus declarare dispensationem non desiderari, vel illam ad cautelam concedere, quam justificat proximitas, & dubietas circa malitiam; non enim novum est Episcopum dispensare in lege superioris quotiescumque dubitatur an res egeat dispensatione, ut ex Castro Palao, & Trullench. resolvi d. tractar. de officio, & potest. Episc. p. 2. alleg. 35. n. 18. & 19.

INDEX RERUM ET VERBORUM NOTABILIVM.

Prior numerus paginam denotat, posterior verò est marginalis.

A

QUOQUE, de sui natura nullam exceptionem admittit. pag. 138. n.8.

Abbas.

Abbas regularis potest doctorari in jure civili, & leges docere, si eis studuit ante monachatum. 77. 9

Abbates benedicti & perpetui possunt idem quod Episcopi Religiosi circa bona temporalia, fructus, ac redditus Abbatiarum. 85. 12

Abbates, quibus à summo Pont. collatio facta est, habent jus administrandi, & dispensandi fructus suorum beneficiorum. ibid. 14

Abbatis benedictio in jure aliquando vocatur ordinatio, aliquando consecratio. ibid. 16

Abbatis benedictio, sive consecratio auctoritate Apost. collata, tres operatur principales effectus. 86. 17

Abbatis benedictio non est iterabilis. ibid. 18

Abbas temporalis non est benedicendus. 87. 28

Abbas auctoritate Apost. benedictus, insigniis & ornamentis Pontificalibus utens præcedit omnibus Prælatibus Ecclesiasticis non benedictis, nec consecratis. ibid. 30

Abbas, cui in titulum perpetuum Abbatias conferuntur, tenetur sicut Episcopus ad faciendum processum informativum de genere, vita, & moribus, & ad professionem Fidei. ibid. 31

Abbas contrahit Matrimonium spirituale cum Ecclesia. ibid. 33

Abbates ad Concilia generalia vocandi sunt sicut Episcopi. ibid. 34

Abbas, qui cura & conventu caret, non tenetur residere. ibid. 36

Abbates reformati temporales in privilegio Apost. gestare possunt habitum Prælatum. 88. 45

Abbas in favorabilibus venit nomine Monachorum. 89. 47

Abbas potest secum dispensare in illis casibus, in quibus potest cum subditis. ibid. 49

Abbas æquiparatus Episcopo, intelligitur consequi ea privilegia, quæ sibi sunt proportionabilia. 313. 7

Abbatissa.

Abbatissæ in electione an requiratur assensus patroni, 11. 94

Abbatia.

Abbatia Consistorialis quæ dicatur. 84. 3

Abbatia Congregationum reformatarum S. Benedicti sunt temporales. 85. 7

Abbatia perpetua in reformatione an reperiantur? ibid. 9

Abbatis claustralis quæ sit, remissivè. ibid. 10

Abbatia in multis æquiparatur Episcopatu. 86. 27

Ablativus absolutus.

Ablativus absolutus denotat conditionem. 236. 113

Abraham.

Abrahamo Dominus mirabilia promittit. 121. 118

Absolutio, & Absolutus.

Absolutio expedita in sacra Pœnitentiaria non suffragatur in foro contentioso. 60. 57

Participium, *absolutus*, denotat actum geri ab alio, quàm ab eo, qui absolvitur. 208. 17

Acceptatio.

Acceptatio decreti Concilij de distributione Ordinum requiritur. 249. 48

Acta.

Acta in sententia enuntiata si non exhibeantur, illi credendum non est. 152. 44

Judicij asserenti acta judicij præcessisse non est credendum. ibid. 45

Judici asserenti in sententia præcessisse citationem, & alia acta judicij, non creditur. ibid. 46

Actio.

Actio depositi est personalis. 52. 31

Actiones pœnales quando non transeunt ad hæredes. 61. 10

Actio transit contra hæredes in pœnalibus, quando lis cum defuncto non fuit contestata. ibid. 11

Actio in hæredem datur ut injustum lucrum restituat, quando est delicto defuncti ad eum aliquid pervenit. 62. 12

Actio pœnalis non datur adversus hæredes, nisi quatenus ad eos pervenit, etiam si contineat rei persecutionem, dummodò sit nomine pœnæ. ibid. 13

Actio competens pensionario adversus Titularem videtur personalis in rem scripta. 225. 22

Actiones licitum est emere minori pretio, quàm quod continetur in obligatione. 320. 77

Actor.

Actor probare tenetur reum dolo desisse possidere, quando

Index Rerum,

quando possidebat de tempore litis contestatæ. 55. 65

Actus.

- Actus juratus semper potentius cooperatur. 9. 56
 Actus quando valet de jure gentium, licet non sit servata forma à jure positivo, obligat in foro conscientie. 12. 102
 Actus meræ facultatis numquam præscribuntur. 15. 125. Vide *Præscriptio*.
 Actus sequentes præsumuntur facti in vim tituli præcedentis, ad exclusionem actus voluntarij. ibid. 127
 Actus subsequens præsumitur factus secundum formam contractus præcedentis. ibid. 128
 Actus præsumitur gestus in executionem eorum, quæ præcesserunt. ibid. 129
 Actus manutenibilis non acquiritur ex diuturna possessione. ibid. 131
 Actus duo possessorij sunt probandi ad obtinendam manutentionem. 18. 151
 Actus omnis in quo reperitur non solum simplex voluntas, sed cum qualitate libertatis, & spontaneitatis, si fiat coactè, non valet. 23. 11
 Actus facti à nuntio post mittentis pœnitentiam ei non intimatam, statim viribus cadunt. 65. 27
 Actus resolutus actus non dici potest. 68. 12
 Actus ut possit dici approbatus aliquam ob causam, causa illa debet intervenire ob illum actum. 70. 35
 Actus qui sine juramento erat ipso jure nullus, obstante prohibitione legis, non potest sustineri ratione juramenti. 73. 20
 Actus sequens declarat voluntatem præcedentem. 146. 119
 Actus quando potest expediri sine præsentia judicis, si fiat in præsentia illius, & minus solemniter, per hoc non vitiatur actus. 153. 65
 Actus quando est consequutus, & accessorius ad titulum, qui præcedit litem, non dicitur attentatus, licet sit gestus post litem moram. 158. 27
 Actus repetiti, & geminati faciunt magis constare de possessione ad effectum manutentionis. 214. 87
 Actus gesti post moram litem quando sint manutenibiles. 215. 94
 Actus causa universalis magis attendenda, quam exercitium ipsius actus. 216. 106
 Actus nullus interior, quamvis horrendus, hæresis potest appellari, cum operandi animus contra Fidem, & pertinacia in intellectu deficit. 262. 49
 Actus dubij in bonam, vel malam partem possunt interpretari. 265. 72
 Naturæ in dubio actus standum est. ibid. 74
 Actus gesti quando possint deservire pro observantia interpretativa. 304. 39
 Actus quotiescumque fieri non potest absque licentia alterius, dicitur provenire ab eo, qui eam concessit. 319. 66
 Actus tribuitur mandanti, & committenti, & non exequenti. ibid. 67

Adhærentia.

Adhærentia ejusdem sunt conditionis, cujus sunt ea, quibus adhærent. 268. 10

Adhoa.

Adhoa solvitur integrè per primogenitum sine aliqua deductione. 140. 42

Vide *Relevium*.

Adjectio.

Adjectio in subhastationibus fiscalibus, attento jure Regio Hispanico, nulla admittitur major quarta parte, & transactis tribus mensibus. 47. 11

Vide *Retractus*.

Administratio.

Administratio plenaria fructuum beneficiorum spectat

ad Papam.

141. 49

Administrator.

Administratores Ecclesiæ, qui ejus non sunt Prælati aut Rectores, tutori, & marito non æquiparantur. 56. 72

Adulterium.

Adulterij pœna locum habet etiam si matrimonium fuerit nullum. 253. 20

Ædificatio, & Ædificium.

- Non licet ædificare ad occupandum solem, ventum vel aërem. 186. 54
 Ædificatio ad æmulationem, invidiam, aut injuriam permessa non est. ibid. 56
 Ædificare in atrio Ecclesiæ nemini licet. 197. 75
 Ædificium ubi nocet Monasterio, compellitur dominus ædificij ad vendendam servitutem altius non tollendi. 186. 51
 Ædificia quæcumque etiam strepitosa non potest quis in suo evitare, præsertim pietatis favore. 188. 80
 Ædificia ne ultra certum modum erigantur, potest consuetudine induci. 198. 91
 Clerici permittendum non est ultra antiquam formam ædificare. ibid. 92

Ægrotus.

Ægrotus potest expelle fabrum, & malleatorem vicinum. 188. 86

Æqualitas.

Æqualitatis ratio in omnibus, præcipuè in judiciis semper servanda. 290. 28

Æquitas.

- Æquitas, & bona fides in contractibus servanda. 5. 13
 Æquitas in rebus Ecclesiæ non est servanda, sed rigor, si vergit in damnum alterius. 52. 10
 Æquitas, & abitrium non intrant pro retardatione pensionis. 228. 48

Æs.

Et *Æs suum*, comprehenderunt omne quod est debitum creditori, & ejus patrimonium augere potest. 137. 6

Æs alienum dicitur quod debemus aliis. 142. 63

Ætas.

- Ætas ad beneficium requisita debet adesse de tempore gratiæ. 230. 21
 Ætas ad contrahendum matrimonium quæ, & an exacta, & completa requirantur. 355. 2
 Malitiam supplere ætatem probatur si scemina impubes ab alio cognita fuerit, vel puer impubes aliam sceminam cognoverit. ibid. 11
 Pubertati proximus si attentaverit copulam, dici potest in eo malitiam supplere ætatem. 356. ibid. 12
 Necessitas urgentissima quæ movet ad dispensandum in legitima ætate ad matrimonium contrahendum, debet esse publica, non privata ipsorum tantum contrahentium. 356. 17
 Episcopus potest dispensare ut quis matrimonium contrahat ante legitimam ætatem, quando est prope illam, & dubium est an malitia eam suppleat. 356. 18
 Ætas minor sufficit quàm præfixa, si malitia suppleat ætatem. 355. 6
 Malitia ætatis suppletiva quæ dicatur? ibid. 7
Affectio.
 Affectatus actus nihil prodest. 292. 11
 Jus & privilegium omnino perditur per affectationem. ibid. 12
 Affectio naturalis sanguinis æquè in omnibus invenitur. 166. 60
 Affectio, & dilectio major præsumitur erga descendentes

& Verborum.

res quàm erga transversales. idid. 61
Affectio nulla resultat ex sola & simplici manus appositione in coadjutoria, si ante illius gratiam Canonicatus non esset affectus, vel reservatus. 232. 12
Affectio non causat omnis manus appositio, sed ea tantùm ex qua resultat mens ulteriùs providendi, ut in commenda, & unione ad vitam. ibidem 14
Affectio nulla resultat ex reservatione pensionis per Papam facta ad favorem cedentis beneficium. 233. 15
Affectio per manus appositionem nulla resultat, intentione deficiente. ibid. 24
Affectio quæ resultat ex appositione manus Papæ videtur clausa in corpore Juris communis. 234. 37
Affectio ex appositione manus Papæ requirit specialem concessionem in indultis de conferendo reservata, vel affecta. 241. 46
Affectio ex appositione manus Papæ est potioris prærogativæ. ibid. 47
Affectio adhuc remanet, sublata generali reservatione, ibid. 48

Agnatio.

Animus conservandæ agnationis non præsumitur ex vocatione masculorum, si in aliqua parte dispositionis vocaretur fœmina. 314. 16
Intentum conservandæ agnationis non cessat quando post masculorum vocationem, & in illorum defectum fœminæ, & ab eis descendentes substituuntur, dum masculi durant. ibid. 17

Agendi verbum.

Agens ex contractu debet priùs adimplere pro sua parte. 6. 29
Agendo potest quis præcisè ob defectum implementi agere ad rescissionem, quando id non impletur quod dedit causam finalem contractui. 7. 41
 Quando agitur inter æquè privilegiatos, potior est causa illius qui agit de damno vitando. 15. 13
Actum semper aliquid censetur ex causa magis principali. 55. 63
 Plus debet valere quod agitur, quàm quod simulatè concipitur. 282. 12

Alapa.

Injuria gravissima reputatur alapa. 315. 18

Alcavala.

Alcavala nomen generale comprehendens omnia tributa. 97. 30
Alcavala debetur de pretio, quod revera exigitur, & ad se trahit venditor. 145. 102

Alciatus.

Alciar. conf. 100. in quibus terminis loquatur. 54. 51

Aleat.

Alearum ludus clericis prohibitus. 286. 35

Alia.

τὸ *Alia*, diversitatem à suprà expressis denotat. 16 143

τὸ *Alia*, est similium repetitiva. 207. 12

Alienatio.

Alienatio bonorum fideicommisso subjectorum quando permessa, remissivè. 272. 9
Alienatio bonorum fideicommisso subjectorum quando permittitur, emptor curare debet, ut pretium convertatur in illas res, pro quibus fuit permessa alienatio. ibid. 10
Dotalium bonorum alienatio prohibita. 273. 17
Alienatio bonorum dotalium quando permittitur ad emptionem alterius rei, requiritur quod pretium in eam subrogetur. ibid. 18
Alienatio ubicumque regulariter est prohibita, & illa conceditur cum aliqua qualitate, ea verificari debet, aliàs contractus erit nullus. 274. 27

Judex quilibet potest interponere decretum super alienatione rerum minoris. 321. 85

Facultas Regia ad alienandum bona majoratus sufficit obtineri à Principe domicilij ibid. 86

Alimenta.

Alimenta recipiens de restituendo in casu succumbentia, nequaquam cavere debet. 315. 21

Alimenta petere non potest qui est officio, vel artificio vivere potest decenter. ibid. 25

Militari, aut alio modo victum sibi parare valentibus alimenta non sunt præstanda. ibid. 25

Alimenta filiis tam naturalibus, quàm spuris debentur. 354. 2

Alimenta filiis naturalibus, & spuris præstanda ad vitam restringenda. ibid. 3

Res immobilis quando datur pro alimentis, nec sufficit ut ex illius redditibus suscipiantur alimenta, tunc censetur data proprietas, secus si sufficiunt. ibid. 4

R. P. Alphonsus de Oropesa contra statuta puritatis sanguinis scripsit. 112. 64

Alphonsus de Carthagenæ ejusdem Pauli filius fuit sicut pater Burgensis Episcopus. 125. 140

Altare.

Altaris serviens de Altari vivere debet. 224. 9

Alternativa.

Alternativa antiqua olim gaudebant etiam Capitula Cathedralium, & sic extendebatur ad beneficia simultaneæ, & non liberæ collationis. 132. 4

Alternativæ modernæ à Sixti V. tempore solum comprehendunt beneficia, quæ ad liberam dispositionem, seu præsentationem Episcopi spectant. 133. 5

Alternativa acceptata per Episcopum Capitulo olim proderat, non sic hodie. ibid. 6

Alternativa in Provincialibus electione Provinciæ Granatensis Ordinis S. Augustini confirmatur, præcedente concordia. 210. 42. 43

In alternativis sufficit alterum adimpleri. 246. 10

Alternativa ubi adest inserviendi per se, vel per alium, electio est Capellani de inserviando per seipsum, vel per substitutum. 247. 31

Ambitio.

Ambitio sæpè pia pectora invadit. 201. 26

Anima.

Anima est in toto corpore, & tota in qualibet parte corporis. 270. 39

Animal.

Animal mortuum intra biduum post venditionem censetur ex infirmitate illam præcedente mortuum, 46. 44

Animal retineri potest pro alimentis præstitis, donec de eis sit illi satisfactum. 316. 35

Animus.

Animus quis, & qualis fuerit in præteritum, declaratur à subsequentibus. 37. 102

Animi ad ardua augentur auctis honoribus 108. 34

Animus statuentis qualis fuerit, ex eo declaratur quod factum, & observatum postea fuit. 147. 127

Animus bonus in re mala dimidium est mali. 161. 33

Animus, & intentio per indicia, & conjecturas probatur. ibid. 39

Animus semper improbus præsumitur in actibus qui ex natura sua sunt improbi. 265. 3

Animus, & voluntas ab initio colligitur à præcedentibus. 353. 24

Antistes.

Antistes in Ecclesia Dei ritè præficuntur cum populus pariter in eum acclamaverit. 294. 3

Antonius Augustinus Archiepiscopus Tarragonensis laudatur. 199. 105

Apostata

Index Rerum ,

- Apostata.*
Apostata à Fide quis dicatur. 262. 47
Apostata à Religione non punitur in sancti Officij Tribunalibus. ibid. 48
- Apostolica litteræ.*
Apostolicæ litteræ motu proprio emanatæ non indigent justificatione. 302. 15
- Apellatio.*
Appellationis iudex non potest judicare, nisi coram eo productis, & visis actis primæ instantiæ. 163. 106
Appellatio ab electione interposita quando suspendat. 157. 115
Appellatio extrajudicialis an causet attentata. 215. 100
Appellatio debet interponi in scriptis, & coram Iudice à quo. 215. 67
Appellatio expressè interponit debet, ne fiat electio nisi Canonica. 216. 103
Causa justa ad appellandum non est procuratoris negligentia in appellando, vel in proseguendo appellationem. 344. 304
Procurator simpliciter ad causam datus, licet posset appellare, non potest prosegui appellationem. ibidem 305
Appellationis prosecutio an sit de appendiciis instantiæ. ibid. 309
- Apposito.*
Apposito manus Papæ in coadjutoria cum futura successione, non inducit affectionem, si prius decedat coadjutor, & postea coadjutus in mense ordinario. 233. 16
Appositio manus Papæ est verè, & propriè affectio. 235. 63
Appositio manus Papæ limitata ad certum effectum, illum non operatur, adimplemento non sequuto. 240. 33
- Arbitrium.*
Arbitrium boni viri debet esse regulatum à jure communi. 155. 93
Arbitrium boni viri non est libera dispositio. ibid. 94
- Arctatus.*
Arctatus quando dicatur Canonicus Collegiatæ, qui ad celebrandam Missam obligatur. 248. 41. & seqq.
- Argumentum.*
Argumentum valet de pupillo, & minore ad Ecclesiam. 13. 114
Argumentum à tutore ad thesaurarium an valeat? 54. 33
Argumentum valet de decimis consuetis ad decimam Papalem. 138. 18
Argumentum valet de quarta Canonica ad subsidium. 140. 31
Argumentum à majoritate rationis in Jure validum. 209. 34. 222. 25
Argumentum à majori ad minus validum. 303. 30
- Articulus.*
Articuli frivoli non sunt habendi in consideratione ad retardandum ulteriorem processum. 227. 44
- Ascendens.*
Ascendentes possunt agere ad supplementum legitimæ, sicut ipsi filij. 72. 7
Ascendentibus in legitima nullum gravamen imponi potest. ibid. 8
Ascendentes si exhæredentur, possunt agere querela inofficiosi contra testamentum filiorum. ibid. 9
- Assensus.*
Assensus Regius in contractu reservatus, si in illo non requiratur, actus non vitiatur, si vel assensus deficiat, vel minus solemniter apponatur. 153. 67
- Assessor.*
Assessoris consilium si per Judicem motu proprio assu-
- matur, expensæ sunt partibus communes. 327. 154
- Atrium.*
Atrium Ecclesiæ vulgò dicitur Cœmeterium. 197. 76
- Attentata.*
Attentata committuntur non solum exequendo sententiam à qua appellatum fuit, sed etiam in deponendo appellationem interpositam. 157. 114
Attentata est possessio cujusdam cathedræ post appellationem ob oppositore interpositam. ibid. 117
Attentata non causet inhibitiō superioris subreptitia. 331. 191
- Attestatio.*
Attestationi Confessoris dicentis absolutionem concessisse vigore litterarum S. Pœnitentiariæ, non est credendum in foro externo. 60. 58
- Audientia.*
Audientiam gratam, & benignam præstare debet Iudex. 332. 195
- Aversio.*
Aversio, & repugnantia multum confert ad metus probationem. 31. 81
Vide *Metus.*
- Augendi verbum.*
Juri naturali repugnat, ut quis cum alterius damno bona sua augere curet. 12. 101
- S. Augustinus.*
S. Augustinus in ætate 19. annorum Rhetoricam publice in patria sua docuit. 337. 140
- Avocatio.*
Causas, & lites alibi vertentes potest Princeps propria auctoritate ad se vocare. 343. 287
Causam ad se vocare potest Princeps, & sua manu Regia abbreviare, propter potentiam litigantium. ibid. 288
- Authentica.*
Cautela contra Auth. Sacramenta puberum. 72. 16
- B
- Baldus.*
Baldus in ætate quindecim annorum publicè repetitionem dictavit, & idem fecit Fulgosius. 337. 242
- Baptismus.*
Baptismus non confertur patienti vim præcisam, & absolutam. 22. 6
- Barbosa.*
Barbosa Romæ cognovit Doctorem, qui cum esset monialis, & in virum conversa, à monasterio expellitur ac Sacerdos, & Canonicus factus fuit. 174. 21
Papa Doctorem Barbosam providit de Thesauraria S. Ecclesiæ Vimanarensis in forma gratiosa. 202. 1
Renuntiat cum reservatione annuæ pensionis ducentorum ducatorum auri de Camera. ibid. 2
- Baro.*
Baro quicquid acquirit ex donatione, seu concessione Regia, non venit in fructuum restitutione. 329. 172
- Bastardi.*
Vide *Spurij.*
- Bellicosus.*
Bellicosus quod fugit in bello artis est, non timoris. 10. 73
- Beltramin.*
Beltramin. ad d. decis. 84. n. 9. Gregorij XV. reprobatur. 222. 15
- Benaventum.*
Benaventi in Hispania uxor cujusdam rustici in matrem conversa. 173. 19
- Benedictio.*
Benedictio Abbatis est ornamentum, & quasi admiratio, & consecratio personæ perpetua, & indelebilis

& Verborum.

- lis. 86. 19
Benedictionis Abbatis auctoritate Apost. collata effectus est collatio Ordinum Minorum. ibid. 20
Benedictionis Abbatis alter effectus versatur circa usum omnium ornamentorum, & insignium Pontificalium. ibid. 21
Benedictio Abbatis est quoddam ornamentum spirituale consecratione Episcopi inferius. ibid. 23
Beneficialis fructus.
Beneficialium fructuum appellatione non comprehenditur illud quod voluntariè, & extra ordinem præstatum alicui beneficiato in die suæ receptionis ad beneficium. 329. 171
Beneficiarius.
Beneficiarius in solutione decimæ Papalis, & subsidij charitativi nullam deductionem facit, propter pensionem quam solvit. 140. 43
Beneficiarius pensione gravatus satisfacit relinquendo & cedendo fructus beneficij. 339. 256
Beneficium.
Beneficij Ecclesiastici de essentia est perpetuitas. 85. 4
Beneficium quod confertur, dicitur, etiam Facultati cuicumque licitæ & honestæ committi. ibid. 11
Beneficij sub confidentia unusquisque servitio Principis se dicat. 109. 37
Beneficij patronari qualitas ut cognoscatur, inspicienda est prima patroni provisio. 165. 54
Beneficium obtentum quando fuerit incompatible cum obtinendo, non requiritur expressio valoris obtenti, nec ejus justificatio. 221. 13
Beneficium non dicitur vacare per simplicem dimissionem, si illa à Prælato admissa non fuerit. 221. 19
De beneficio renunciato ante admissionem facienda est mentio in impetratione alterius. ibid. 19
Beneficiorum conservatio est omni jure prohibita. ibidem. 26
Beneficia plura simplicia an quis habere possit. ibid. 28
Beneficium vacat per contractum matrimonij. 223. 29
Beneficij obtenti etiam tenuis & parvi valoris facienda est mentio. 221. 10.
Beneficium nimis pensione gravatum qui acceptavit sibi imputare debet. 224. 11
Beneficium simplex servitorium qui tenue & cum nimia pensione acceptavit, sibi imputet. ibid. 12
Beneficium non dicitur vacare, nec alteri conferri potest, donec gratia effectuetur. 229. 6
Beneficium non vacat per obitum resignantis in forma Dignum ante verificationem gratiæ, sed ad illius justificationem necessariò deveniendum est. ibid. n. 7
Beneficium semel affectum semper remanet affectum. 234. 31
Beneficium non remanet affectum ex appositione manus Papæ, quando resignatio coram Sanctissimo non sustinetur ex aliqua falsa causa, & interim resignans moritur. ibid. 32
Beneficium quando remaneat affectum per manus appositionem ex falsa narrativa, ostenditur. ibid. n. 37
Beneficia reservata, seu affecta ex reservatione seu affectione clausa in corpore juris non cadunt sub indulto conferendi beneficia reservata & affecta. ibid. n. 38
Beneficia per commendam, seu unionem ad vitam remanent specialiter affecta per appositionem manus Papæ. ibid. 43
Beneficium unione, seu commenda durante censetur vacare adhuc prius. ibid. 44
Beneficia vacantia per obitum familiarum Pontificum prædecessorum conferendi facultas datur in
Barbosa Pot. decis. Pars II.
indulto concessio Eminentissimo D. Cardinali Spinolæ. 235. 52
Beneficia vacantia in Romana Curia non cadunt sub modernis indultis concessis Cardinalibus S. R. E. ibid. 55
Beneficia Regularia consistorialia, vel Conventum habentia, & quorum fructus in libris Cameræ taxati reperiuntur, non cadunt sub modernis indultis S. R. E. Cardinalibus concessis. ibid. 57
Beneficia quæ vacaverint per veros, & actuales familiares Papæ indultum concedentis, tam de tempore Pontificatus, quàm Cardinalatus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus. ibid. 58
Beneficia vacantia tam in Curia quàm extra illam per obitum familiarum S. R. E. Cardinalium, non cadunt sub modernis indultis eisdem concessis. ibid. n. 60
Præsumptio stat pro libertate beneficij. 242. 2
Beneficium quod sit liberæ collationis est signum quādo nulla datur præsentatio multo tempore. ib. 15
Beneficia libera non possunt juripatronatus subjeci. 243. 27
Probatio quæ requiratur, ut constet beneficium esse de jure patronatus Regio. 242. 6
Beneficium vacans Sede Episcopali vacante est reservatum Sedi Apost. 244. 30
Sacerdotale non dicitur beneficium, vel præbenda, etiam si quis possit cogi pro utilitate & necessitate Ecclesiæ ad suscipiendum Ordinem Sacerdotalem. 246. 12
Beneficium non potest esse Sacerdotale, quando fundator non restrinxit onus celebrandi ad ipsummet beneficium tantum. ibid. 41
Beneficiorum in collationibus simultaneis tantam vocem habet Episcopus, quantum habet ipsum Capitulum, si de jure speciali id eis spectet. 286. 6
Beneficij præsentatio si spectet ad Rectorem, & vicinos loci, qui habuerit vocem Rectoris, & unius vicini, habebit majorem partem. 289. 18
Papa sine magna & urgenti causa mutare, seu alterare non solet qualitates à fundatore in erectione beneficiorum appositas. 292. 5
Beneficium verbum comprehendit tam Curatum, quàm simplex. 292. 16
Beneficiorum pluralitas jure prohibetur. ibid. 18
Beneficium Ecclesiasticum ut validè impetretur, sufficit absolutio virtute Bullæ Cruciatæ obtenta. 313. 3
Beneficium impetrans sub Narrativa, quod sit certa pensione gravatum, non censetur illi consensisse. 339. 258
Intrusus in beneficio, qui percipit illius fructus retinetur solvere pensionem. ibid. 260
Successor in beneficio pensione gravato tenetur ad illius solutionem actione reali & personali. ibid. 261
Obligatio solvendi pensionem non alteratur mutatione personæ in beneficio pensione gravato. ibid. 262
Benemerens.
Benemerita generaliter enuntiata videntur pro colore apposita. 75. 38
Benemerentem remunerari est obligatio naturalis. 107. 27
Blasphemia.
Blasphemia hæreticalis quæ? 259. 8
Blasphemia non hæreticalis qualis dicatur. ibid. 9
Blasphemiæ cum sint adeo enormes, pro eis debet capitis pœna imponi. ibid. 10
Blasphemi pessimæ qualitatibus enormissimam, & horrendam blasphemiam dicentes etiam in sancti Officij tribunalibus mortis pœnam incurrunt. ibid. 21
H h Blasph

Index Rerum ,

Blasphemiae crimen judicatur quod verbo, aut scripto
perpetratur. 263. 59
Pœna capitis quando lege antiqua vel jure commu-
ni imponebatur, procedebat in eo, qui consuetudi-
nem blasphemandi habebat. 263. 60
Pœna contra blasphemos hodie ex universali omnium
provinciarum consuetudine est arbitraria. ibid. 61
Leges privatae quas pœnas contra blasphemos im-
ponant. ibid. 62
Pœna spiritualis, aliaque pecuniaria jure Canonico
attento imponitur contra blasphemos. 264. 63
Blasphemi hæreticales puniuntur per S. Officium pœ-
nis arbitrariis. ibid. 64
Blasphemia ut talis dicatur necesse est prava atque
perniciosa voluntate nasci. ibid. 65
Blasphemiae quando sunt adeo enormes, pro eis debet
capitis pœna imponi. 280. 33
Boni, Bona
Bona spoliolum ad Cameram Apost. pertinentium gau-
dent privilegiis, quibus potiuntur bona ad Regium
fiscum spectantia. 46. 2
Bona fiscalia adjectionem admittunt. ibid. 3
Bona & loca ad usus communes vicinorum deputata
sunt impræscriptibilia, nisi cum immemoriali alle-
getur titulus privilegij. 96. 24
Bonus malum nunquam suspicatur, malus ad bonum
difficile inclinatur. 106. 18
Bona non dicuntur quæ plus incommodi quàm com-
modi habent. 109. 38
Bona & substantia cujusque intelliguntur, quæ super-
sunt deducto ære alieno. 142. 61
Bonorum in promissione non plus est quàm quod su-
perest deducto ære alieno. ibid. 62
Bona propriè dici non possunt quæ plus incommodi
quàm commodi habent. ibid. 64
Bona quorum causa subsidium solvitur, si alienaren-
tur in sæcularem personam, in eam cum hoc onere
non transeunt. 143. 75
Bona à Prælati Ecclesiarum dimissa, in ipsarum utili-
tatem convertenda sunt. 175. 1
Bona Episcoporum decedentium in Hispania, Italia, &
alibi, ac fructus Sedis vacantis, ut spolia ad Ca-
meram Apost. spectant. ibid. 3
Bona patrimonialia, industria scilicet, legato, seu te-
stamento ab Episcopo Regulari acquisita, ad Eccle-
siam spectant. 176. 5
Bona ab Episcopo relicta si occupentur per hæredes
Prælati, vel per alium, Ecclesia tanquam domina
agit actione furti. 177. 13
Bona Episcopi translata, cedentis, vel renunciantis spe-
ctant ad Ecclesiam ex qua illa desumpsit. 179. 43
Bona fides non patitur ut bis idem exigatur. 227. 46
Bona ad usus communes vicinorum deputata sunt
præscriptibilia, quando ea possidens cum immemo-
riali privilegium allegaret. 341. 276
Bos.
Bovi trituranter non est alligandum os. 225. 14
Breve.
Interpretatio Brevium sumenda est communi stylo
& usu Curiae. 59. 42
Breve emanatum ad postulationem partis, & non justi-
ficatum, nihil officit. 170. 14
Breve habet tacitam claus. Si preces veritate nitantur.
171. 15
Bulla.
Bulla Eugeniana concessa Universitati Salmantinae
extenditur ad quamlibet aliam Universitatem ap-
probatam. 78. 19. & 81. 33
Bulla Nicolai V. refertur. 110. 47
Expeditores Bullarum non possunt præjudicare sup-
plicanti. 204. 18

Bulla Martini V. refertur. 209. 30
Bullarum retentio. 242. 1
C
Camentum.
Camenta & lapides Ecclesiarum destructarum in
profanos, seu laicorum usus converti non pos-
sunt. 197. 87
Ceremoniale.
Ceremoniale Episcoporum est liber authenticus. 254. 8
Cæietæ.
Cæietæ mulier nupta in virum migravit. 173. 14
Cambium.
Acceptare videtur litteras cambij qui eas recepit &
legit, nisi contrarium protestatus sit. 316. 37
Cambij litteras dans debitor creditori non liberatur à
solutione, nisi cum effectu intervenierit solutio.
320. 81
Camera.
Camerae Ecclesiae adhærentes, ejus immunitate non
gaudent. 268. 12
Campana.
Campanarum mentio in quibus locis fiat. 181. 3
Campana quomodo definiatur? ibid. 4
Campanæ sic dictæ, quia in Campania inventæ. ibid. 6
Campanæ Nolæ dictæ à loco, in quo primum fuerunt
factæ. ibid. 7
Campanæ quo tempore usæ in Ecclesia Christiana,
non constat. 182. 9
Campanarum amplissimarum usus in Asia. ibid. 10
Infideles, & præcipuè Turcæ, Campanis non utun-
tur. ibid. 11
Campanæ fiunt ex metallo æris, & quare. ibid. 12
Argenti certum pondus excellentioribus Campanis
adjicitur. ibid. 13
Leberis nomen campana sibi sortita est. ibid. 16
Sabinianus Pont. constituit anno 606. Campanas
pulsari ad Horas Canonicas. ibid. 18
Campanæ in Ecclesiis ad quid serviant? ibid. 19
Campanæ cur vocentur signa? ibid. 20
Ritus benedicendi, seu consecrandi Campanas anti-
quissimus. 183. 21
Abbates non possunt benedicere Campanas. ibid. 22
Benedictio Campanarum quomodo faciendâ? ibid. 23
Campanæ cum benedicuntur, non baptizantur. ibid. 24
Effectus benedictionis Campanarum plures. ibid. 25
Effectus consecrationis Campanarum, qui tribuant
naturali virtuti sonitus illarum? ibid. 26
Miranda de Campanis consecratis, remissivè. ibid. 27
Vilillæ Campana quando ex se sonitum reddat. ibid.
28
De usu pulsandi Campanas. 184. 29
Campanæ quare non pulsentur pro defunctis, & in
funeribus? ibid. 30
Campanæ quare non pulsentur in triduo Hebdomadæ
sanctæ? ibid. 31
Campanæ in Sabbato sancto non possunt pulsari in
aliqua Ecclesia ante pulsationem in Ecclesia Cathe-
drali, vel Matrice. ibid. 32
Interdicti tempore Campanas pulsare non licet, etiam
parvas, dum elevatur Hostia, vel ut signum fiat Cle-
ricis venientibus ad Horas. ibid. 33
Campanæ laicorum, ac etiam Clericorum pulsari pos-
sunt tempore interdicti, ut moneantur laici de ho-
ris, quibus ire solent ad sua exercitia. ibid. 34
Interdicti tempore conceditur pulsatio Campanæ in
mane, meridie, & sero, pro Angelica salutatione.
ibid. 35
Episcopus prohibere potest, ne Campanæ pulsentur,
si non sint benedictæ. 185. 36
Campanæ nullam rem profanam insculptam, in-
scriptam

& Verborum.

scriptamve, sed Sancti Patroni Ecclesiæ, vel aliam sanctam Imaginem, piamque inscriptionem habere debent. ibid. 37
 Campanæ consecratæ etiam in turri profana existentes, nullatenus usui profano inservire debent, etiam si in hunc usum à sæcularibus fabricatæ prætenderentur. ibid. 38
 Fratres Prædicatores olim in Curia Romana litem habuerunt super Campanis habendis. 186. 57
 Religiosi in diebus non solemnibus unam tantum Campanam pulsare debent. 187. 66
 Cathedralis Ecclesia Mediolanensis Provinciæ, septem, aut quinque Campanas habere potest. ibid. 67
 Collegiatæ Ecclesiæ Provinciæ Mediolan. tres Campanas habere possunt, grandiore scilicet, mediam, & minimam. ibid. 68
 Parochiales Ecclesiæ in Provincia Mediolanen. duas saltem Campanas habere possunt. ibid. 69
 Campanarum sonitus assiduus, & intempestivus prohiberi potest. 189. 88
 Campanarum pulsationes sunt cum discretionem habendæ, habito respectu ad tempus diei, ad celebrationem festivitatum, & ad qualitatem defuncti, pro quo pulsantur. ibid. 90
 Campanarum pulsationes non sunt relinquendæ iudicio indiscreti Campanarij, aut alterius juvenis otiosi. ibid. 91
 Patres Societatis Jesu solent pulsare suas Campanas statis quibusdam horis duntaxat, & per modicum temporis spatium. 189. 93
 Campana ad electionem debet pulsari de commissione habentis auctoritatem. 219. 125
Vide Nola.

Campanile.

Campanile dicitur locus, cui Campanæ imponuntur. 185. 40
 Campanilis pro ampliatione poterit Ecclesia cogere vicinos ad vicinam domum vendendam. ibid. 42
 Campanile in Ecclesia ædificare respicit publicam utilitatem. ibid. 43

Candela.

Candelarum usum in Ecclesia non defuerunt qui malè improbent. 196. 63

Canon.

Vide Lex.

Canonicatus.

Canonicatus habens onus Missarum, seu celebrandi certis diebus est Sacerdotalis. 237. 2
 Canonicatum esse Sacerdotalem, si testator dicat quod Presbyter per se vel alium debeat singulis hebdomadibus celebrare Missas, qui teneant. 246. 13
 Canonicatus non dicitur Sacerdotalis ex impositione oneris Missarum. ibid. 15
 Canonici qui tenentur ad residentiam, & debent per seipso celebrare Missam majorem, videntur insinuare quod eorum Canonicatus sunt Presbyterales. ...
 Canonicatus quando est sacerdotalis, non potest de illo provideri, nisi illi qui infra annum possit ad Sacerdotium promoveri. 248. 42. 43

Canonicus.

Canonici dicuntur de Capitulo, licet non sint in Sacris. 35. 114
 Canonici plures causâ studij fructus suarum Præbendarum in absentia præcipiunt, dummodò id status Ecclesiæ patiarur. 82. 44
 Canonicorum Regularium appellatione in Decretis, & Decretalium libris veniunt professi regulam S. Augustini. 90. 58
 Canonici omnes in Ecclesia Compostellana ex consuetudine debent esse Diaconi, vel actu ipso, vel *Barbosa Ver. decis. Pars II.*

saltem habitu.

Canonici impediti exemptio non perimit Ordinis exemptionem, quam alias habet præbenda. 230. 19
 Canonicus Ecclesiæ Collegiatæ esse potest, qui solum ætatem 14. annorum agit. 245. 2
 Canonicatus, qui habent Ordinem sacrum annexum, eam ætatem requirunt, quam requirit Ordo annexus. ibid. 3
 Canonici qui per seipso tenentur celebrare Missam majorem, debent per necesse habere Ordinem sacerdotalem. 245. 7
 Canonicus Collegiatæ, non obstante residentia, potest esse initiatus prima Tonsura, si 14. annum attigerit, 246. 18
 Onus celebrandi Canonici Collegiatæ de Alcala non fuit restrictum ad certum Canonicum. ibidem. 19
 Canonici etiam Collegiatæ per se, & non per substitutum inservire debent. 247. 20
 Canonico impedito infirmitate, vel defectu Ordinis ad celebrandum Missam majorem, quomodo providendum. ibid. 23
 Canonici debent per seipso, & non per substitutum inservire, non obstante quacunque consuetudine etiam immemoriali in contrarium. 248. 35. Intellige ut num. 6.
 Canonici Collegiatæ de Alcala de Henares sine Ordine sacro qui ibi existerent. 249. 58. 59

Capacitas.

Capacitas in præsentato ad beneficium de quo tempore debet intervenire? 164. 38
 Capacitas personarum attenditur secundum tempus quo actus ad personas applicatur. 200. 16

Capellania.

Capellaniæ nec actu, nec aptitudine dici possunt Sacerdotales, eo quod in fundatione dicatur Capellani debere celebrare Missas. 238. 6
 Ciarlinij opinio reprobat. ibid. 7

Capitulatio.

Capitulationes quæ fiunt pro contrahendo aliquo matrimonio, censentur illius pars. 323. 102
 Capitulationes non solum censentur factæ respectu filij, sed etiam uxoris, alias fortasse matrimonium non contracturæ. ibid. 103

Capitulum.

Capitulum Generale Fratrum Minorum ex quo habet diem præfixam in vigilia Pentecostes, non potest à Generali differri. 211. 56
 Capitulum potest prorogari existente causa seditionis aut terroris armorum. 212. 60. Intelligitur ut n. 61. 61. 63
 Capituli dissolutio quomodo facienda. 216. 104
 Capituli major, & sanior pars verum consensum exprimit. ibid. 110
 Capituli major pars in electionibus intelligi debet respectu totius corporis. 217. 112
 Capitulum non potest statuere in his, quæ tangunt jura singularium personarum. 250. 62
 Capituli consuetudo etiam jurata inducens facti invaliditatem, in quo omnes non concordaverint, non est valida. 291. 37

Captus.

Captura in causis Fidei magnam infamiæ notam inurit. 277. 2

Cardinalis.

Cardinalis Bellarmini responsio ad consultationem Clementis VIII. 110. 46
 Cardinalis N. descendens ab avis conversis. 126. 142
 Cardinales quamvis expressè non nominentur, censentur in concessione subsidij inclusi. 141. 57
 Cardinalis Archiepiscopus Hispal. potest hodie per Hh 2

Index Rerum,

- se solum, & absque Capitulo providere Canonica-
tus, & Portiones suae Ecclesiae, exceptis tantum
quatuor mensibus Ordinariis. 172. 33
- Cardinalis de Borgia moritur Matriti de mense Decem-
bris 1645. 294. 1
- Eminentissimus D. Card. de Sandoual residendi apud
suam Ecclesiam Giennen. avidissimus. 296. 28
- Cardinales comprehenduntur in dispositionibus gene-
ralibus, & in concernentibus donum, & utilitatem
Ecclesiae. 301. 6
- Cardinales non comprehenduntur in odiosis, quando
odium est irrationale. ibid. 7
- Cardinalis non comprehenditur sub dispositione odio-
sa, cujus ratio Cardinalitiae dignitati non est adapta-
bilis. 302. 17
- Cardinalis dicitur membrum ac pars corporis Papae,
& filius specialis Ecclesiae Catholicae nuncupatur.
ibid. 18
- Cardinales non jurant fidelitatem Papae. ibid. 19
- Cardinales aequiparantur Regibus, qui non dedignantur
Cardinalium collegio locum cedere. ibid. 20
- Reip. Christianae tota Majestas residet in Cardinalibus.
ibid. 21
- Cardinales offendentes incidunt in crimen laesae Majes-
tatis. ibid. 22
- Collegium Cardinalium dicitur ipsius Romanae Eccle-
siae gremium, & Senatus divinus. ibid. 23
- Cardinalis majori gaudet praerogativa, quam Archie-
piscopus. 303. 25
- Cardinales legitimis, & honestis natalibus nati esse de-
bent. ibid. 26
- Cardinales inter nobiles connumerantur. ibid. 27
- Cardinalis ratione consanguinitatis dicitur pars corpo-
ris Papae. ibid. 31
- Castitas.*
- Castitatis promissio de sui natura requirit qualitatem
libertatis à coactione. 23. 15
- Castitas est voti, non praecepti. ibid. 16
- Castitas non est de substantia & essentia Ordinis Sub-
diaconatus. ibid. 23
- Ecclesia non intendit gravare fideles invitos ad perpe-
tuam castitatem. 25. 40
- Statutum Ecclesiae de servanda castitate sacris Ordini-
bus annexa ex quibus componatur. ibid. 41
- Castitas indicta Ordini sacro ex immediata constitutio-
ne Ecclesiae, secundum aliquos. 24. 33
- Castrum.*
- Castrum cum territorio si nobili concedatur, debet
habere territorium postea auctum. 98. 44
- Castri, aut loci in generali donatione, seu concessione,
non venit jurisdictio. 333. 206
- Casus.*
- Casum nunquam evenit idem per omnia. 166. 63
- Casus contingentia & articuli discutiendi referuntur.
228. 3
- Casus lamentabilis eventus narratur. 277. 1
- Casus plures in aliqua lege, seu dispositione de per se
stantes dicuntur dividui. 282. 6
- Cathedratici.*
- Cathedratici an debeant docere conducti, & salariati
ut in absentia suarum praebendarum fructus percipe-
re valeant. 82. 39
- Causa.*
- Causa ex qua inductus pater filium vexabat, quomo-
do cessaverit. 37. 95
- Causae impulsivae vitium semper vitiat, etiamsi conce-
dens esset concessurus. 59. 47
- Causae finalis defectus semper efficit actum nullum.
ibid. 48
- Causa quaelibet in concessione apposita à Principe prae-
sumitur finalis. ibid. 49
- Causa finalis semper attendi debet. 282. 11
- Instructa dicitur causa quando est in calculo ferendae
sententiae. 316. 41
- Causam pendentem coram Vicario suo potest Episco-
pus ad se avocare. 325. 127
- Causam in negotio principali retinere potest iudex su-
perior, quando inferior in aliquo incidenti gravavit
appellantem. 332. 196
- Censualis.*
- Censualis onera super bonis Ecclesiastici imposita de-
ducenda sunt antequam subditum solvatur. 143. 88
- Census.*
- Census dominus antequam depositum fiat, citandus est
ad recipiendum pretium census una cum redditibus
decursis, & ad revendendum censum cum commi-
natione quod alias fiet depositum. 40. 7
- Census parte invita non potest redimi pro parte. 41. 15
- Marito potest fieri census redemptio. 44. 24
- Praelato, orphanotropho, vel administratori civitatis
fieri potest census redemptio. ibid. 25
- Census venditor, ex quo majoratus fuit institutus, vel
capellania fundata, quomodo illum redimere valeat.
ibid. 26
- Census emptor solum emit jus quoddam percipiendi
& exigendi à venditore certam pensionem, aut red-
ditus annuos, non verò proprietatem 138. 15
- Census ante omnia solvi debet superiori. 140. 45
- Census siue alia onera si reperiantur imposita super re-
bus, & bonis Ecclesiasticis, bona & res illae pro
concurrenti quantitate censentur alienatae, siue ven-
ditae. 142. 65
- Census emptor videtur emere fundum, vel domum,
super quibus census imponitur. ibid. 66
- Census super bonis universitatum Ecclesiasticarum im-
positi an sint Ecclesiastici. 143. 89
- Census est jus quoddam reale ad percipiendum an-
nuum redditum, quod inhæret rei, super qua im-
ponitur. ibid. 90
- Census sine re constitui non potest. ibid. 91
- Census ad justitiam requiritur, ut ex fundo, vel re, su-
per qua imponitur, percipiantur fructus, qui pen-
sioni commensurentur. 144. 92
- Census redditus loco fructuum sunt deputati. ibid. 93
- Censuum pensiones deduci debent in solutione de-
cimae Papalis. ibid. 95
- Census non tam hypothecam inducit quam jus quod-
dam, & onus reale praedio inhærens, quod transit in
quemcunque possessorem. 145. 105
- Census in constitutione principaliter consideratur jus
reale, & personalis obligatio est accessoria. ibid. 107
- Census ex postfacto impositus deducitur in collecta.
ibid. 111
- Cereus.*
- Cerei rebus Ecclesiae sacris semper in Hispania adhi-
biti. 195. 61
- Cessio.*
- Cessio quae dicatur, & quae resignatio, & in quo diffe-
rant? 203. 10
- Relatum in supplicatione cessionis habetur pro narra-
tiva cedentis, & cessionarij. 204. 14
- Character.*
- Character imprimitur in ordinato, vel baptizato per
vim conditionalem, seu causativam. 22. 8
- Character cujuslibet Ordinis sacris potest imprimi in-
fanti unius diei, modò sit baptizatus. 23. 22
- Charitativum.*
- Charitativum subsidium personis Ecclesiasticis non im-
ponitur, sed redditibus. 282. 4
- Charta.*
- Pretium excessivum chartae sigillatae ostenditur. 282. 4
- Charta ad evitandas fraudes olim apud Romanos signa-
batur. ibid. 5
- Tributum

& Verborum.

Tributum chartæ sigillatæ omnibus maximum, & vassallis magis onerosum. ibid. 14

Clerici in Ecclesiasticis Tribunalibus non tenentur observare pragmaticam sanctionem super charta sigillata. 285. 29

Christianus.

Christiani noviter ad Fidem conversi ex voto sancti Ignatii in Societate sunt admittendi. 112. 60

& ex voto R. P. Didaci Lainez. ibid. 61

& ex voto R. P. Alphonsi Salmeron Toletani. ib. 62

Distinctio inter novos & antiquos Christi fideles est quasi hæretica. 113. 72

Divisiones inter novos & antiquos Christianos sunt contra charitatem & unitatem Christianam, & schismatica & erroneæ. 114. 73

Christianus nullus in obsidione Hierosolym. remansit intra civitatem. 126. 146

Christiani mortui passim dicuntur dormire in novo Testamento. 191. 4

Fideles Christiani olim Sancti appellabantur. 196. 65

Christicola.

Differentia novi, veterisque Christicolæ universorum animos à Fide distrahit. 112. 65

Citatio.

Citatio ad recipiendam sortem cum redditibus depositam debet fieri personis legitimis, quæ liberè possint recipere solutionem. 44. 23

Citationis, & notificationis defectum supplet comparatio partis. 57. 8

Citatio non necessaria nulliter facta, non obest, nec actus nullitatem inducit. 153. 66

Citatio pro singulis horis, & diebus tanquam incerta nullius est momenti. 316. 43

Civis.

Cives optimi, & de Rep. benemeriti muneribus, honoribusque honestandi sunt. 116. 90

Cives ut æquali jure inter se vivant, summoperè laborandum. 117. 92

Clausula.

Claus. cum libera & generali administratione, plerumque absque dominorum consensu apponunt Notarii. 43. 6

Claus. Prout constitutum est solvi; non stat conditionaliter, sed causativè. 97. 35

Claus. Ex nunc prout ex tunc, operatur ut actus postea factus censeatur jam à principio factus. 99. 2

& quod unum tempus videatur alteri inesse. ibid. 3

Claus. Et nunc prout ex tunc, est retroractiva ad tempus datæ. ibid. 4

Claus. Ex nunc, in dispositione conditionali non operatur retroractionem, nisi justificata conditione. ib. 6

Claus. Ex nunc, in gratia conditionali refertur ad diem conditionis. ibid. 7

Claus. cum clericali charactere insignitus fuerit, intelligitur de charactere exequibili. ibid. 15

Claus. Salvis reservationibus, & affectionibus Apostol. stante, in nullo casu intrat alternativa. 134. 16

Claus. Sublata, in Brevi obtento ad instantiam partis, sine alia claus. quod dari non possit de obreptione, non operatur nisi prius justificetur narrata. 171. 16

Claus. Ex certa scientia, quando est appositæ nulla præcedente causæ cognitione, nihil operatur. 171. 29

Clausul. Ex certa scientia, nihil operatur, si appositæ sit super negotio, de quo Papa nullam habebat notitiam. 172. 30

Claus. Ex certa scientia, falsitatem purgare, aut erroneam informationem supplere non potest. ibid. 31

Claus. Supplentes, non operatur ubi processum fuit sine causæ cognitione. ibid. 32

Claus. Sublata, juncta cum alia, quod non possit dari

Barbos. Vor. decis. Pars I I.

de subreptione, habet vim claudendi os cuicumque judici, & parti. ibid. 34

Claus. Sive per obitum Joannis, est accessoria ad resignationem narratam. 203. 7

Claus. eo ipso, ipso facto, ipso jure, nullam aliam requirunt Judicis sententiam. 210. 40

Claus. sublata, claudit os parti. 211. 50

Claus. sublata, adimit Judici facultatem aliter judicandi, declarandi, aut interpretandi. ibid. 51

Clausulæ importantes latam sententia, quæ? 213. 71

Clausulæ Bullæ coadjutoria de qua agitur, referuntur. 239. 20

Clausulæ Bullæ importantes vacationem & provissionem. ibid. 22

Clausula, Sine præjudicio, nihil novi tribuit. 242. 10

Clausula, dummodo causa non sit instructa, de quo tempore intelligatur? 316. 42

Consula referens quando habet perfectam dispositionem, & ad aliam refertur, non debet attendi dispositio relata. 346. 122

Clericatus, & Clericus.

Clericatus requiritur de eo tempore, quo præsentatus coram Ordinario sistatur, ab eo institutionem accepturus. 38. 3

Clericis prohibetur cupiditatis negotia suscipere. 89. 50

Clerici possunt exercere jurisdictionem temporalem annexam Ecclesiasticæ jurisdictioni, dummodò non infligant pœnam mortis, aut truncationis membrorum. 90. 55

Clericis & regularibus personis prohibitum est munus judicandi causas civiles, non ex ipsa natura actus, quia per se malus est, sed ex speciali juris prohibitione. ibid. 56

Clericus laico deservire non potest in domo, vel extra pro suis negotiis peragendis. ibid. 63

Clerici post Ordines susceptos, licet Curialitatis officia exercuerint, nullam irregularitatem incurrunt. 94. 71

Clerici an possint esse Consiliarii seu ministri in Curii Principum, & Regum. ibid. 7

Clericus ex commissione Principis bene potest cognoscere de causis criminalibus, dummodò non deveniat ad condemnationem sanguinis. 93. 78

Clerici & Religiosi prohibentur gravissimis pœnis in bello militare. ibid. 80

Clerici & Religiosi quando possint ad bellum justum persuaderi, & hortari. ibid. 81

Clericus potest esse de consilio rerum bellicarum. ib. 82

Clerici sine metu alicujus irregularitatis occasione Curialitatis contractæ possunt esse judices Principum in causis civilibus. 92. 73

Clericus qui non habet characterem exequibilem, non est capax beneficii, nec pensionis. 99. 16

Clericos incarcerare non posse Episcopos per suos ministros, qui teneant. 101. 9

Clerici non obstante clericatu cives sunt, & membra Reip. 285. 26

Clericus qui habet beneficium ex quo solvit alicui annum censum, non tenetur solidum solvere. 142. 68

Vide Religiosus.

Coadjutor.

Coadjutor de tempore gratiæ coadjutoria debet esse illius ætatis, quam requirit Præbenda coadjuti. 233. 22

Coadjutore præmortuo, si coadjutus deinde in mense Ordinarii obierit, non impeditur Ordinarius conferre. 234. 30

Coadjutor tenetur justificare causam coadjutoria in litteris expressam, cum aliter non intret reservatio, vel affectio ad ejus favorem. 237. 1

Index Rerum,

Coadjutoris pars provifiva non corrumpitur, etiam si coadjutoris moriatur antequam coadjutor de coadjutoria fuisset certificatus. 239. 18

Coadjutoris deputatio, & provifio futuræ fucceffionis, ex defectu perfonæ, cui fit, nulla eft. ibid. 26

Coadjutoria.

Coadjutoria conceditur intuitu Ecclefiæ, non alicujus perfonæ. 233. 19

Coadjutoria concedendæ causâ eft infirmitas narrata coadjutori. ibid. 20

Papa per coadjutoriam non apponit manum abfolutè fuper canonicatu ad effectum conferendi, fed limitatè ad effectum providendi neceffitati Ecclefiæ. ibid. 21

Papa in coadjutoria habet intentionem conferendi faltem præventivè, cum devenerit ad futuram fucceffionem. 234. 33.

Coadjutoria non fubfiftente corrumpitur futura fucceffio ibid. 34

Papa in coadjutoria manum apponit fuper beneficio pleno, & ad effectum providendi neceffitati Ecclefiæ. 235. 46

Coadjutoria, & futuræ fucceffionis gratiâ quando æquè principaliter conceditur, deficiente una, potest alia exiftere. 238. 16

Coadjutoria eft nulla, fi mortuus fit coadjutor de tempore datæ. 239. 23

Coadjutoria conceditur propter neceffitatem Ecclefiæ, vel evidentem ejus utilitatem, non intuitu perfonæ. 240. 34

Coadjutus.

Coadjuto mortuo fi fe opponat provifus ex ea vacatione ab Ordinario, tenetur ipfe coadjutor juftificare causam coadjutoria. 233. 18

Coadjutus fi moriatur ante datam, non potest deveniri ad juftificationem gratiæ cum futura fucceffione. 238. 14

Coadjutus fi moriatur ante Datam Bullarum, non intrant earum claufulæ. 239. 25

Cæmeterium.

Cæmeteria funt Ecclefiarum velut atria. 191. 2

Cæmeteria quali dormitoria dicuntur. ibid. 3

Germani vocant Cæmeteria agros Dei, & ob quam rationem, oftenditur. ibid. 6

Epifcopi olim in Cæmeteriis Synodos congregabant, Sacramenta adminiftrabant, & verbum Dei prædicabant. ibid. 7

Cæmeteria, facra, & Religiofa femper fuerunt loca. ibid. 8

Liberius Papa in Cæmeterio Novellæ habitavit, ibique baptizavit 4012. perfonas. ibid. 9

Joannes III. restauravit Cæmeteria SS. Martyrum, & ftatuit, ut luminaria fuper illi ponerentur. 192. 10.

Fideles cum ab Ecclefiis Urbanis excluderentur per hæreticos, ad Cæmeteria fe recipiebant. ibid. 11

Imperatores perfecutionem in Chriftianos inftaurare conftituentes, Edictis publicis eos à Cæmeteriis arcebant. ibid. 12

Imperatores pacem Ecclefiæ reddere volentes Cæmeteria frequentare Chriftianos permittiebant. ibidem. 13

Valerianus promulgavit edictum, ut Chriftiani in Cæmeteria non ingrederentur. ibid. 14

Maximus Imp. Orientis prohibuit Chriftianis folitos conventus in Cæmeteriis facere. ibid. 15

Gallienus Imp. conceffit ut Epifcopi liberam Cæmeteria adeundi potestatem haberent. ibid. 16

Cæmeteria poft Imperatorum perfecutiones frequenti cœtu à Fidelibus vifitari solebant. ibid. 17

Abraham inftitutum Cæmeterij condendi invenit. ibid. 18

Cæmeteria olim alia intra urbes, alia extra. ibid. 22

Cæmeteria quando ab Ecclefiis diftinguit cœperunt? ibid. 26

Cæmeterium hodie Parochialis Ecclefia folùm habere potest. ibid. 27

Cæmeteria urbis Romæ qui referant? ibid. 28

Cæmeteria apud Catholicos confecrantur. 183. 33

Ecclefia confecrata, etiam Cæmeterium ei contiguum præfuitur confecratum. ibid. 34

Consecrationis Cæmeteriorum caufa eft, ut multæ preces ad folatium Fidelium illic quiefcentium fieri debeat, & ut inde longè Dæmones abigantur. ibid. 35

Cæmeteriis folemni ritu Deo confecratis non finuntur Dæmones grassari. ibid. 36

Cæmeteria facrata, quare Catholicis in honore funt, ac reverentia. ibid. 37

Actiones prophanæ in Cæmeteriis non funt faciendæ. ibid. 38

Ebrietates, & luxuriofa convivia à Cæmeteriis aufcenda. ibid. 39

Femina in Cæmeteriis non debent pervigilare. ibidem. 40

Cæmeterium quoad consecrationem, facrilgium, & intedictum, Ecclefiæ æquiparatur. ibid. 41

Cæmeterium eodem modo polluitur, quo Ecclefia. ibid. 42

Copula in Cæmeterio habita, & fanguinis, ac feminis peccaminofa effufio, facrilegia funt. ibid. 43

Cæmeterium quando cenfetur pollutum, Ecclefia polluta, vel è contra. 194. 44

Cæmeteria duo quando funt contigua pariete intermedio, uno polluto non cenfetur aliud pollutum. ibid. 45

Quid fi paries utriufque fit communis cum una porta? ibid. 46

Cæmeterium per Epifcopum confecratum, fi polluitur, illud reconciliari debet. ibid. 47

Cæmeterium ad fepeliendum deftinatum per Parochum facerdotem, aqua exorcizata reconciliari potest. ibid. 48

Cæmeterium Ecclefiæ contiguum cenfetur reconciliatum ipfâ Ecclefiâ reconciliatâ. ibid. 49

Cæmeterij confecrati reconciliatio non eft committenda alteri quàm Epifcopo. ibid. 50

Immunitate Ecclefiaftica gaudet Cæmeterium, five conjunctum Ecclefiæ, five ab ea feparatum. ibidem. 51

Cæmeterium & Ecclefia quoad fepulturam concedendam, vel negandam æquiparantur. ibid. 53

Cæmeterium quando dicatur locus Sacer, & Religiofus, fi in eo mortui fepulti funt, oftenditur. 195. 54

Cæmeterium auctum fine Epifcopi auctoritate, in ea parte aucta mortui fepeliri non poffunt. ibid. 56

Clerici quare per aliquod tempus antequam Presbyteratus, vel Diaconatus ordinem fufciperent, Cæmeteriis Martyrum adhærere jubeantur. 196. 68

Ementes in Cæmeterio non peccant mortaliter, fed venialiter. 196. 71. & 87

Cæmeteriis non licet quicquam venale lucri causâ exponere, nifi ad ufum Sacrificij. 197. 80

Cæmeteria funt relaxanda, & extendenda. ibid. 81

Cæmeteria debent effe fpatiofa. ibid. 82

Cæmeterium confecratum, & pro defunctorum fepulturis deftinatum, non eft trahendum ad laicorum habitationem. ibid. 83

Cæmeterium

& Verborum.

Cœmeterium cum sit locus sacer, profanari non potest. ibid. 85
Cœmeteria non comprehenduntur sub dispositione *Concil. Trid. sess. 21. de reformat. cap. 7.* 197. 81
Ædificia nulla in Cœmeterio ponenda. 199. 104
Cognitio.
Cognitio super aliqua materia spirituali semper pertinet ad iudicem Ecclesiasticum. 11. 82
Cognitio omnis quando præcessit ante sententiam, in executione illius sola nuda remanet. 151. 34
Collatio.
Collatio facta non existenti in ætate, non validatur, licet ex tempore efficiatur habilis ætate. 38. 8
Collatio inferioris nunquam sustinetur stante reservatione. 135. 28
Collatio datur resignatario cum claus. adhuc per obitum Joannis, quia nondum resignans possessionem obtinuerat. 202. 5
Collatio unica contradicta non constituit in quasi possessione juris conferendi. 215. 61
Papa jure præventionis & concursus cum Ordinario, prævenit eum in collatione. 233. 27
Collatio iterum ad Papam pertinet, si ab eo provusus incapax repertus fuerit. ibid. 28
Collatio ad Papam pertinet, cessante commenda, aut unione dissoluta. 235. 45
Collatio cur ad Papam pertineat cessante commenda, seu unione dissoluta, non sic cessante coadjutoria. ibid. 47
Cardinalis de Lotharingia habuit indultum conferendi cessantibus commendis, & unionibus. ibid. 48
Cardinalis Rodolpho concessum fuit indultum conferendi vacantia etiam per cessionem in manibus Papæ, ejusque admissionem. ibid. 49
Episcopo Burgi sancti Sepulchri concessum fuit indultum conferendi vacantia apud Sedem Apostolicam. ibid. 50
Ordinarius habet de jure intentionem fundatam super collatione omnium beneficiorum existentium intra fines suæ Diœcesis. 242. 3
Etiamsi beneficia existant in Ecclesia Regulari. ibid. 3
Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa de sui natura sunt favorabilia. 236. 65
Indulta conferendi beneficia Ordinariis concessa sunt latè interpretanda, maximè contra Pontificem concedentem, & in favorem Ordinarij collatoris. ibid. 66
Collecta.
Collectæ onus respicit fructus. 138. 11
Collecta minui debet in iis, qui lapsi sunt facultatibus. 242. 67
Collecta propriè dicitur quæ imponitur personis pro rebus, & est variabilis secundum casus, & occurrentes necessitates. ibid. 72
Collectam in tantum qui solvere tenetur, in quantum fructus percipit. 145. 110
Collegita, & Collegium.
Collegiata Carpen: an acceptaverit in specie *Concil. Trid. sess. 24. de reform. cap. 12.* circa Ordinum distributionem. 247. 28. & seq.
Collectio sexdecim virorum concessum privilegium extenditur ad septem collegas postmodum prædicto privilegio additos. 344. 295
Colloquium.
Colloquium refertur venustè quidem & argutè habitum inter Inicum Lopez de Mendoza, & Alphonsum de Carthagena. 121. 122
Commenda.
Commendæ cessantes in dignitatibus, seu officiis claustralibus, non cadunt sub modernis indultis concessis S. R. E. Cardinalibus. 235. 59

Commissarius, & Commissum.
Commissarij nominati in testamento cum claus. ut factum per omnes obtineat firmitatem, nihilominus valeat factum à majori parte. 291. 35
Commissum ubi aliquid fuerit per verba denotantia arbitrium boni viri, tenetur Judex observare & sequi omnes Canones juris. 156. 97
Commoditas, & Commodum.
Commoditas publica præfertur privatæ. 185. 44
Commodi affectio oculos caliginare solet. 161. 10
Compensatio.
Compensatio meritorum tribuenda est justis laboribus. 109. 41
Concessio.
Concessio nova debet interpretari secundum terminos legis antiquæ. 143. 86
Concessum præsumitur sicut præsumitur immediatè observatum postquam emanavit rescriptum. 147. 126
Concordia.
Concordare partes etiam invitas potest Princeps ad lites, & scandala viranda. 343. 186
Concordia à Sede Apostol. confirmata, inita inter Episcopum, & Capitulum Calciatense, refertur. 132. 2
Concordia præsupponit præexistentiam usus alternativæ. 134. 17
Concordia non inducit novam dispositionem concedendæ alternativæ. ibid. 19
Concorditer fieri dicitur quod fit per majorem partem. 291. 41
Concubinarius.
Concubinario publico quando sit neganda Eucharistia? ostenditur. 300. 30
Concursus.
Concursus duorum vinculum multum operatur. 240. 40
Conditiones.
Conditiones in limine foundationis appositæ magis obligant. 6. 23
Fundator in limine foundationis potest apponere conditiones sibi benè visas, etiam contra jus. ibid. 24
Conditio quando importet pactum, sive modum in contractu. 14. 21
Conditio donec pender, non potest dici parti jus quæsitum. 68. 4
Conditionis adimplementi verificatio incumbit petenti executionem. ibid. 7
Conditio apposita in contractibus ultro, citroque obligatoriis, censetur apposita respectu omnium. 69. 24
Conditionis implementi defectus in contractu conditionali operatur defectum consensus respectu omnium. ibid. 25
Conditio ab omnibus in contractu apposita, ab uno illorum relaxari non potest. ibid. 26
Conditionis adimplementum, vel post tempus, non est admissibile. ibid. 29
Conditio quæ in principio, & præfatione contractus fuit apposita, influit in omnes ejus partes. 70. 33
Conditio etiam casualis non retrahitur, sed tempus conditionis inspicitur in rescriptis, & gratiis, quæ imitantur naturam ultimarum voluntatum. 99. 8
Conditio dum pender, dispositio sine effectu manet. 148. 114
Conditiones justæ, & juris dispositioni conformes fundatores appositæ, sunt ad unguem observandæ. 249. 49

Index Rerum ,

Condicio quod præsentandus ad capellaniam nullum
 aliud beneficium obtineat , est iustissima. 292. 2
 Fundatores possunt in capellaniarum & beneficiorum
 erectionibus quascunque clausulas sibi bene visas
 apponere. ibid. 3
 Nisi vel naturâ impossibiles sint, vel turpes, vel contra
 substantiam beneficij. ibid. 4
 Condicio dicitur quando disponens vult aliquid im-
 pleri ante suam dispositionem , & in quo differat à
 modo. 317. 51
 Mixta condicio pro impleta habetur, quories non
 potest impleri per factum ejus in cujus persona im-
 pleri debet. 318. 53
 Condicio apposita in fideicommissis , vel majoratibus
 ducendi consanguineam , est valida , & intelligitur
 accedente Pontificis dispensatione. ibid. 56
Conductio , & Conductor.
 Conductiones vectigalium publicorum ultra trien-
 nium non faciendæ. 48. 28
 Conductores fiscales aliquando inviti detinentur in
 conductione. ibid. 23
 Conductores veteres præferuntur novis. ibid. 24
 Conductores veteres si tantum dare velint , quantum
 offertur per novos , illis præferuntur. ibid. 26
 Conductor primæ conductionis potest secundam ha-
 bere jam alteri datam , si tantum dare velit, quan-
 tum offertur per novum. ibid. 27
Confessarius.
 Confessarij absolutio vigore Bullæ Cruciatæ prodest
 solum pro foro interiori. 312. 1
 Confessario asserenti se absolvisse à censuris , non est
 credendum in foro externo. 313. 2
Confessio.
 Confessio patris probat metum intercessisse in matri-
 monio filij. 36. 123
 Confessio propria est major omnium probatio ibid.
 124
 Confessio per vim & metum facta non nocet. 60. 54
 Confessio oris præsumptionem facit eorum, quæ sunt
 in corde. 129. 14
 Confessio Prælati præjudicat Ecclesiæ. 181. 17
 Confessio Prælati extrajudicialis, & absque necessitate
 successori, & Ecclesiæ non præjudicat. ibid. 18
 Confessio Prælati voluntaria non potuit præjudicare
 Ecclesiæ, & successori. ibid. 20
 Confessio voluntaria Prælati quæ dicatur. ibid. 21
 Confessio facta per Rectores beneficiorum non præju-
 dicat successoribus. & ipsis Ecclesiis. 242. 13
 Confessio rei cum qualitate ex defectu intentionis est
 admittenda. 261. 26
 Præcipuè cum non adsunt alia incidia animi suspecti.
 ibid. 27
 Confessio cum qualitate quando possit dividi. 265. 77
 Nemo contra propriam confessionem venire potest.
 250. 68
 Confessio si detegatur erronea , potest per confiten-
 tem revocari. 251. 70
 Confessio sine dependentia qualitatis illi adjacentis
 potest admitti. 319. 62
Confessus.
 Naturaliter ratio nobis suadet , quod qui contra se
 confessus est contra alios multò magis confiteretur,
 si esset memor. 279. 24
 Confessus de se in criminibus hæresis , & contra fi-
 dem potest de sociis interrogari. ibid. 25
 Confessus in crimine hæresis tenetur socio propalare,
 licet non interrogetur. ibid. 26
 Confessus quoad juris interpretationem pro judicato
 habetur. 279. 28
 Confessio crimine nihil videtur Judici faciendum.
 ibid. 29

Confirmatio.
 Confirmatio novam concessionem , & novum titulum
 operatur. 94. 3
 Confirmatio in forma specifica quæ dicatur. 95. 4
 Confirmatio pluries repetita per diversos primi con-
 cedentis successores extinguit defectum. ibid. 5
 Confirmatio Pragmaticæ denuò censetur impetrata
 post centum annos ab ejus editione. 96. 17
 Generalis in Religione S. Augustini quomodo confir-
 met Provinciales. 154. 74
 Confirmatio electionis fieri potest extrajudicialiter,
 agendo privata scilicet scientia , & per viam judicij
 contradictorij cum processu. ibid. 78
 Confirmatio etiam temporalis dignitatis potest fieri
 etiam per viam judicij. ibid. 80
 Confirmatio dum pender, non est electus à sua posses-
 sione amovendus , si eam habuerit. 158. 128
 Confirmatio dicitur ex certa scientia quando tenor rei
 confirmatæ in ea insertus fuit. 171. 26
 Intellige ubi causæ cognitio præcessit. ibid. 27
 Confirmatio in forma communi nihil de novo tribuit,
 nec actum reddit validum. ibid. 28
 Confirmatio , seu infirmatio electionis ubi defertur
 scientiis Confirmatorum , eorum dicto est fides ad-
 hibenda , nec potest moveri quæstio quod malè
 egerint. 202. 30
 Confirmationi Apost. Papa per quascunque alias lit-
 teras derogare non censetur. 211. 49
Confirmator.
 Confirmator non debet ex abrupto , & inordinate ad
 electionem procedere. 154. 83
 Confirmator potest , & tenetur antequam confirmet
 inquirere de idoneitate electi , & de forma electio-
 nis, etiam absque contradictore. ibid. 77
 Confirmator quando procedit judicialiter, tenetur pa-
 tres citare, & juris ordinem servare. ibid. 79
 Confirmatores quando ex privata scientia possint con-
 firmare , vel infirmare electionem. 201. 29
Confraternitas.
 Confraternitas etiam laicorum auctoritate Ordinarij
 erecta ad opera pia est Ecclesiastica. 10. 80
 Controversiæ inter Confraternitates etiam laicorum
 super præcedentiis in Processionibus semper spec-
 rant ad forum Ecclesiasticum. 11. 84
 Confraternitas Battutorum non potuit per Doctores
 expelli , eo quod rumor , qui per illos fiebat , esset
 eorum studiis molestus. 188. 81
Congregatio.
 Congregationis fundatio cum suis statutis , & ordina-
 tionibus confirmata per Sedem Apostol. 9. 64
 Congregatio mancipiorum sanctissimi Sacramenti sita
 in Ecclesia Conventus Monialium Equitis de Gra-
 tiis, in quibus occupetur. 17. 146
 Congregationis servorum sanctissimi Sacramenti Mag-
 dalenæ devota exercitia. ibid. 148
 Congregationis Sacerdotum indignorum ministrorum
 Salvatoris, devota & pia exercitia. ibid. 149
 Congregationes reformatæ S. Benedicti quinque sunt
 85. 5
 Congregatio Italica S. Benedicti dicebatur olim S. Ju-
 stinæ , nunc appellatur Cassinensis. ibid. 6
 Congregatio Sacerdotum , qui dicuntur indigni Mini-
 stri Salvatoris , in congressibus litterariis quæstio-
 nes morales examinant confessariis perutiles , &
 necessarias. 297. 1
Congrua.
 Congrua debetur Rectoribus Parochialium , & Vica-
 riis perpetuis , qui exercent curam animarum , &
 tenentur personaliter residere. 224. 6
 Congrua non debetur beneficiatis simplicibus. ibi-
 dem. 7

& Verborum.

Congruæ assignatio cessat, curâ animarum, five ejus exercitio cessante. ibid. 8

Conjectura.

Conjecturæ simul junctæ cum tendunt ad eundem finem, metum plenissimè probant. 34. 110

Conjugum.

Pontificibus Romanis speciali quasi privilegio expressè concessa reperitur facultas spirituale conjugium dissolvendi. 295. 13

Conjugium spirituale contrahitur inter Episcopum, & Ecclesiam. ibid. 16

Vinculum conjugij spiritualis jure humano, seu Pontificio est dissolubile. ibid. 17

Consanguineus.

Consanguineus proximior etiam per lineam spuriam antepreferendus legitimo remotiori. 166. 61

Consecratio.

Consecrationis Episcopi essentiale consistit in impositione manuum, verborum forma non exclusâ. 86. 26

Consensus.

Consensus si fictus fuerit tempore constituti Procuratoris ad contrahendum matrimonium, nihil obstat si quo tempore ille nomine constituentis contrahit, verus intercedat. 64. 12

Consentiens in una parte videtur approbare, & ratificare omnia contenta in aliis. 204. 15

Dispositio quando omnium requirit consensum, sufficit quod interveniat consensus majoris partis. 291. 36

Consentiens videtur constituere. 319. 64

Conservatio.

Conservatio illarum rerum & dispositionum in quibus Rex manum apposuit, attendenda est. 156. 104

Consignatio.

Consignatio, & depositio nihil prodest, nisi prius pretium sit oblatum ei, cui solvi debet. 48. 15

Consilium.

Malum consilium est quod mutari non potest. 10. 72

Constitutio.

Constitutio nova ligare non potest ante promulgationem etiam scientes. 45. 38

Constitutio ligat priusquam promulgetur, si cum scientia concurrat fraus in alterius detrimentum. ibid. 38

Narrativa Constitutionis Urbanæ refertur. 170. 8

Ratio procemialis Constitutionis Urbanæ ponderatur. ibid. 9

Constitutionis Urbanæ intellectus ubi reperiatur. ibidem 10.

Constitutio Urbana loquitur nedum de ipsis indultis, sed etiam de aliis facultatibus, & præsertim de exceptione ut Carinales non comprehendantur sub regula. ibid. 11

Constitutio Urbana comprehendit etiam beneficia quorum collatio ratione mensium spectaret ad Papam, si Cardinales comprehenderentur sub regula reservationis mensium. ibid. 12

Refertur summa alterius Constitutionis Urbanæ ad favorem Capituli Hispalensis. ibid. 13

Constitutiones sunt leges primitivæ & fundamentales. 199. 2

Constitutiones singulorum Ordinum, seu Monasteriorum observandæ. 206. 9

Constitutio una solet aliam declarare. 208. 23

Constitutiones loquentes de Capitulo Generali, bene adaptantur ad Constitutiones disponentes de Capitulo Provinciali. ibid. 24

Constitutio Martini V. in §. 2. refertur. 210. 37

Constitutio Religionis S. Augustini refertur. 218. 121. & 122.

Refertur Constitutio Ordinis S. Augustini. 220

132. 133.

Constitutio S. Ecclesiæ Compostellanæ refertur. 228. 1

Constitutio dubia recipit interpretationem passivam ex rubro. 229. 11. 12

Constitutio una solet aliam declarare. ibid. 13

Interpretatio mentis Constitutionum colligitur ex earum serie. ibid. 14

Constitutio Pauli V. super moderatione Indulgentiarum Cardinalium. 241. 52

Constitutio Ecclesiæ Collegiatae de Alcalâ de Henares refertur. 245. 5. 6

Constitutio Ecclesiæ Collegiatae de Alcalâ de Henares intelligitur. ibid. 8

Constitutio Pauli IV. & alia Clementis VIII. non practicantur in sancto Officio. 265. 80

Consuetudo.

Consuetudo obtinendi duas Dignitates in eadem Ecclesia improbat, nisi cum illa concurreret allegatio privilegij. 96. 23

Consuetudo, quæ non admittit ad Præbendas nisi nobilem, & illustrem, non est servanda. 111. 52

Consuetudo interpretativa rudes sermones, & etiam significata transformat. 146. 120

Consuetudo supplet verba omissa in dispositione. ibidem 121.

Consuetudo ut forenses collectentur pro bonis sitis in alieno territorio, restringitur ad illos tantum, qui consueverunt solvere. ibid. 123

Consuetudo non est trahenda de loco ad locum. 187. 63.

Consuetudo de jure probanda in casu individuo, ut afficiat. ibid. 64

Consuetudo est probanda, quod particulariter vigeat in ista Ecclesia, vel quod sit generalis ad omnes Ecclesias sitas in Diocesi. ibid. 64

Papæ consensus requiritur ad inducendam consuetudinem contra jus. 187. 70

Consuetudo requirit actus uniformes. ibid. 71

Consuetudo quando est varia, non potest recedi à jure communi. ibid. 72

Consuetudo licitum facere potest, quod aliàs erat illicitum. ibid. 74

Consuetudo non extenditur de casu ad casum, nec de loco ad locum. 188. 75

Consuetudo est circumscripta loco, tantumque habet de potentia, quantum de actu. ibid. 76

Quod tibi non prodest, mihi autem nocet, facere haud potes. ibid. 77

Consuetudinis mutatio perturbat, & novitatem inducit. ibid. 78

Consuetudo sepeliendi mortuos in cryptis à Judæis initium sumpsit. 192. 19

Consuetudo efficit ut Præbenda sit Sacerdotalis, Diaconalis, vel Subdiaconalis. 229. 15

Consuetudo immemoriali Missas decantandi per substitutum eo casu, quo Canonicis incumbat onus illas decantandi, valet. 247. 22

Consuetudo non extenditur de loco ad locum, nec de persona ad personam. 250. 63

Consuetudo particularis est attendenda. ibid. 64

Consuetudo contra jus divinum, aut saltem contra Canonicas Constitutiones, nec addit, nec tollit jus. 286. 39

Consultor.

Consultorem litterarum tenetur assumere Judex imperitus. 332. 198

Contemptus.

Contemptus censuris coercendus. 19. 178

De contemptu agere potest solus is, qui neglectus, non vocatus fuit ad electionem. 38. 12.

Continencia

Index Rerum ,

Continentia.

Continentia suaderi potest , sed non præcipi nolenti.
23. 17
Continentiæ obligatio sacris Ordinibus annexa est directè & immediatè ex præcepto Ecclesiæ , secundum nonnullos. 24. 34

Contractus.

Contractus ab initio voluntarij , ex postfacto fiunt necessarii. 6. 25
Pœnitentiæ locus non est in contractibus tam nominatis , quàm innominatis , postquam res desit esse integra. ibid. 26
Contractum adimplere recusans , tenetur pati rescissionem illius , & restituere quod recepit. ibid. 30
Contractus est ultro citroque obligatorius. ibid. 31
Contractus aut in totum approbatus , vel reprobatus est. 7. 32
Contrahens unus actionem non habet ad rescindendum contractum ob non sequutum implementum , nisi fiat per viam exceptionis , aut replicationis. ibid. 40
Contrahens correspectivus si ab una parte non impleatur , non producit obligationem contra alterum ad favorem non implentis. ibid. 37
Contractus initus pro pace , & concordia inter partes conservanda , debet perpetuò servari , nec in eo de apicibus juris disputandum. 8. 42
Contractibus etiam natura sua revocabilibus , si juramento confirmantur , non potest contraveniri. 9. 59
Solemnitates necessariae ad contractus validitatem , si omittantur , tunc ex eo nec civilis , nec naturalis obligatio oritur. 11. 95
Contractus nullus ex defectu solemnitatum juramento non firmatur. 12. 96
Contractus invalidus ex defectu solemnitatis substantialis , est invalidus in utroque foro. ibid. 97
Contractus versus in utilitatem Ecclesiæ , adimplendus est in foro conscientiae , etiamsi non adhibeantur solemnitates juræ præscriptæ. ibid. 98
Contractum rescindi petentes in foro exteriori , non sunt audiendi , quin prius omnia restituant. ibid. 104
Contractus claudicat in pupillo & minore in eo quod ei stare tenentur in sibi proficuis. 13. 112
Contractus claudicare potest in Ecclesia. ibid. 113
Ecclesia tenetur stare contractui , quando necessariae solemnitates in illo intervenerunt. ibid. 115
Contractus etiam cum Ecclesia celebratus , aut totus approbatus , aut totus repudiandus. ibid. 116
Contractus inter Archiepiscopum D. Bernardinum de Almanfa , & Moniales initus refertur. 16. 113
Contractus à principio voluntarij , deinde fiunt necessarii. 16. 139
Contractus nullas non potest impedire possessori maintenancem. 18. 164
Persona inducta ad contrahendum persuasionem instantissimam , dicitur contrahere per vim & metum. 32. 88
Contractus perfectus quando præcedit , & adjicitur conventio quæ potest cadere in nomen contractus , potius inducitur reformatio primi , quàm novus contractus. 55. 64
Contractus naturam non immutavit Christus Dominus , qui matrimonium adesse Sacramenti elevavit. 63. 2
Contractus omnes per Procuratorem jure celebrantur. ibid. 3.
Contractus matrimonialis ut valeat , consensus internus sufficiens non est , sed oportet eum signis , vel verbis exprimi. ibid. 4
Contractus consistunt ex copulato consensu. 69. 27

Contractus quando dependet à voluntate duorum , non statur voluntati solius promittentis. ibid. 28
Contractui cum Principe gesto derogari non potest per legem generalem ab eo latam. 96. 16
Contrahentes debent interrogari de mutuo consensu. 131. 19

Assensu Pontificio , seu Regio pendente , ubi contractus fuit celebratus sub conditione quod impetraretur , possunt partes à contractu resilire. 319. 68.

Parti unicuique intendenti contrahere in scriptis licitum est ante confectam scripturam à contractu resilire. ibid. 69

Partes tunc dicuntur intendisse contrahere in scriptis , quando in ipso contractu ante , vel post facta mentio de scriptura. ibid. 70

Contratus nullus , & inutilis non transfert possessionem. 340. 266

Contrahere , aut aliquid de suo dare non dicitur Princeps concedens alicui contractui suum consensum , & facultatem. 343. 285

Contradictio , & Contradictor.

Contradictio partis quando impediat mandatum de manutenendo, 215. 92

Contradictor legitimus non est provisor ab Ordinario ad impediendam provisionem Apostol. immisionem in possessionem beneficij vacantis in mense reservato. 134. 23

Contrarietas.

Contrarietas ut evitetur , debet fieri omnis favorabilis interpretatio , etiam per improprietatem verborum. 269. 26

Contrarietas in testibus potest reduci ad concordiam per interpretationem suppletivam , & etiam per distinctionem temporum. ibid. 27

Contrarietas.

Contribuens si ostenderit se gravatum in quantitate distributionis , debet audiri , & gravamen tolli. 141. 60

Contumacia.

Contumacia , & inobedientia grave est delictum , & deterrimi exempli. 20. 177

Conventio.

Conventiones in contractu appositæ sunt pars illius , & ei formam imponunt. 7. 34

Vide *Pactum.*

Conversi.

Conversi tam ex Gentilitate quàm ex Judaismo , eorumque posterii catholicè viventes , ad officia , & dignitates sunt admittendi. 110. 48

Conversi ex Judaismo ad fidem Catholicam toto corde , & sine furo , gaudent immunitate ab omnibus tributis , & nobiles habentur. 112. 58

Conversi noviter ad fidem , omnes honores , & officia habere possunt , quæ habent cæteri Christiani antiqui. ibid. 59

Conversi ex Hebræis plures insignes viri , Christianissimi , ac doctissimi extiterunt. 113. 70

Conversos ad fidem , vel ab eis descendentes esse ab officiis & beneficiis excludendos quæ asserunt statuta , contrariantur Evangelicæ legi , & sacrorum Canonum decretis. ibid. 71

Conversi ex Judæis aliquando in Ecclesias , personas , & bonâ Christianorum conspirant. 115. 77

Suspicio sinistra , quæ communiter habetur contra conversos ex Gente Hebræa , purgari potest vel temporis diuturnitate , vel actibus positivis majoribus Christianitatis. ibid. 79

Suspecti conversi ab officiis publicis expellendi. 116. 82.

Statuta excludentia conversos ab Hebræis fundantur in

& Verborum.

in iusto timore dissimulatæ impietatis. *ibid.* 83
 Exclusio converforum iusta erit, si intelligatur de illis,
 qui paucis abhinc annis ex perfidis Judæis & apo-
 statis ad Fidem conversi fuerunt. *ibid.* 84
 Prohibitio ne conversi ad officia & beneficia admit-
 tantur, intra quos gradus possit esse rationabilis.
ibid. 85
 Suspicio mala, quæ habetur contra noviter conversos
 ad fidem, tollitur ex actibus positivis denotantibus
 Christianitatem, & sanam doctrinam. 117.96
 Conversi duo ex Mauris pro fide Catholica martyrium
 passi sunt. 118.98
 Conversi ex Hebræis nullatenus sunt excludendi à be-
 neficiis, & officiis, si procedant de genere Regio, vel
 sint illustres, aut eruditione litterarum pollentes,
 aut præclaritate motum, sanctitatis, &c. *ibid.* 99
 Converforum sponte descendentes, qui à ducentis annis
 Christiani sunt, ad Collegia, & Cathedralia statu-
 ta puritatem sanguinis exigentia habentes sunt ad-
 mittendi. 120.111
 Henricus Rex cum consilio Petri Thenorij Archie-
 piscopi Tolatani statuit ne aliquis fidelium con-
 versus ad Christi fidem repelleretur ab officiis pu-
 blicis. 121.11
 Conversi ex Judæis ad fidem Catholicam retinent
 priorem nobilitatem. 122.124
 Conversi ad fidem ex Judaismo plures referuntur qui
 post prima tempora sanctitate & litteris florere.
 123.135

Copula.

Copula carnalis quando dicatur probata. 57.9
 Copula carnalis non potest directè & concludenter
 probari per testes de visu. *ibid.* 10
 Copula carnalis est difficilis probationis. *ibid.* 11
 Sacrilegium non est quando copula habetur in ali-
 quo loco subterraneo Ecclesiæ. 198.96
 Caietani resolutio declaratur. *ibid.* 97

Creditor.

Creditor secundum praxim citari debet ad recipiendam
 sortem cum redditibus consignatam & depositam.
 44.22
 Creditor recipere non tenetur pecuniam, quæ de pro-
 ximo secundum rumorem est minuenda, vel repro-
 banda, maximè sciente debitore. 45.36
 Creditorum interesse ubi vertitur, admittitur novus li-
 citator, etiam post subhastationem perfectam. 47.7
 Creditor posterior, de cuius debito legitimè constet,
 præferendus anteriori, de cuius debito constat per
 scripturam privatam recognitam, vel confessatam.
 51.17
 Creditores privilegiarii præferuntur depositariis, si
 non extat pecunia deposita. 52.28
 Creditor habens hypothecam, sive expressam, sive taci-
 tam, præfertur omnibus creditoribus habentibus
 actiones personales, etiam privilegiatas. *ibid.* 30
 Creditores depositi inter se prælationem non habent,
 quamvis quidam ex illis antiquiores sint aliis. 53
 32
 Creditores hypothecarii etiam posteriores præferendi
 sunt depositariis, ubi res non extat. *ibid.* 33.34.
 & seq.
 Creditor anterior posteriori præferendus, etiam in bo-
 nis emptis ex ejus pecunia. 55.59
 Curiosi creditores Ecclesiæ, vel minoris in quo de-
 beant esse. 275.35
 Creditoribus nulla sit fraus si debitor de novo non ac-
 quirat, dummodo acquisitum non amittat. 552.18
 Vide Ecclesia.

Crimen.

Crimen nullum est, quod ita vituperet famam, & sta-

tum hominum, sicut crimen falsi. 161.15
 In criminibus non attenditur nisi illorum qualitas,
 delinquendique animus. 280.36

Crypta.

Cryptas, & latebras tempore persecutionis Christiani
 quærebant. 292.23
 Cryptas Romæ dum puer esset ingrediebatur S. Hie-
 ronymus. *ibid.* 24
 Cryptas Romæ auctor pluries ingressus fuit. *ibid.* 25
 Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus.
 302.24

Culpa.

Culpa nulla quanquam lata, dolo æquiparatur ubi
 de pœna mortis agitur. 261.36

Cultus.

Favor dilatationis, & augmentum cultus divini præ-
 valere debet. 185.45
 Cultu supervacuo utens non excedente facultatem
 ejus, sed statum, peccat venialiter. 298.5

Curatus.

Curatus licet habeat annexum Ordinem sacerdotij, po-
 test per se, & per alterum munus adimplere. 248.37

Curiales.

Curiales qui dicantur, ostenditur. 91.69
 Curialium irregularitas laicis imposita durante officio.
ibid. 70.

D

Damnum.

Damnum ubi non adest, ibi condemnatio fieri non
 potest. 340.265

Debitor.

Debitor census qui paratam habet pecuniam pro illius
 redemptione, quæ agere debeat. 42.2
 Debitor per oblationem realem excusatur à mora. 34.12
 Debitor offerre & protestari debet coram honestis per-
 sonis, quando judicis non habetur copia. 44.16
 Ordinem juridicum, vel statutarium in foro conscien-
 tiæ servare tenetur debitor habens plures credito-
 res privilegiatos, si omnibus solvendo non sit.
 320.82
 Debitor an teneatur ex fuga servi aut famuli differen-
 tis debitum creditori. *ibid.* 83

Debitum.

Debitum annuum ex contractu solvendum singulis an-
 nis potest peti, & ut debitor condemnetur ad sol-
 vendum singulis successivis annis. 319.71
 Executiva cœpta pro debito in certis bonis, non po-
 test creditor aliam intentare pro eodem debito in
 aliis bonis. *ibid.* 72
 Debitum non petens per quod tempus præsumatur
 habuisse satisfactionem. 320.76

Decima.

Decimæ contra laicum præscribuntur ordinario tem-
 pore. 96.27
 Decimas pro mensura necessitatum concedere solent
 Pontifices Principibus Christianis. 137.3
 Decima Papalis quæ dicatur. *ibid.* 4
 Decima Papalis accedit potius collectæ quàm tributo.
 138.10
 Decima Papalis potest augeri, diminui, auctis, &
 diminutis fructibus. 142.74
 Decima Papalis etiam si imponatur pro fructibus,
 adhuc in pecunia solvitur. 144.94
 Decima Papalis est onus quod præcedit censum pestem
 creatum. 145.109
 Exactor decimarum potest domino fundi prohibere
 ne fructus ex fundo exportet, nisi eo, vel ejus nun-
 tio præsentem. 320.24

Decisio.

Index Rerum,

Decisio.

- Decisiones in causa Parmen. nullitatis Ordinis declarantur. 35. 19
 Decisio c. non magnoperè, &c. super specula, ne clerici vel mon. est pœnalis & odiosa. 78. 18
 Decisiones Sanatus tanquam leges observandæ. 147. 18

Decius.

- Decius *conf.* 6. declaratur. 54. 50
Declaratio, & Declaratoria.
 Declarationes Sacræ Congr. quam vim habeant obligandi in utroque foro. 58. 37
 Declaratio contraria veritati nihil valet. 59. 52
 Declaratio interpretativa cedit cuicumque alteri declarationi à Principe concedente factæ. 146. 124
 Declaratio interpretativa ut introducatur, sufficit decem annorum transcurfus, cum uno vel duobus actibus. *ibid.* 125
 Declaratio non est nova diffinitio, sed antiquæ dispositionis explicatio. 201. 21
 Addens, minuens, vel alterans non dicitur stare in puris terminis declarationis. 201. 25
 Declarationes sacræ Congregat. quam vim habeant. 218. 123
 Declaratio facta in Synodo probat. 243. 18
 Declaratoria danda contra inobedientes. 20. 176
 Declaratoria non requiritur ex Rotæ stylo quando sumus in facto notorio. 210. 41

Decretum.

- Decretum irritans inducit formam. 39. 24
 Decreta S. Congr. ut hodie vim habeant obligandi, quæ requirantur. 59. 39
 Decretum irritum operatur nullitatem ab initio. 211. 52
 Decretum irritans inficit titulum, & possessionem. 214. 82
 Decretum irritans inficit tantò magis possessionem, si cadat super certo, & individuali corpore beneficij. *ibid.* 84
 Decretum irritans ligat expressè ipsummet Papam concedentem. 236. 67
 Decretum irritans cum inhibitione importat affectionem, etiamsi non teneat provisio ex defectu personæ, secus si ex defectu mentis providentis. 240. 28
 Decretum irritans super certo corpore beneficij fortius ligat. 241. 53
 Decreto corrumpente corrumpit quoque consensus ejus vigore præstitus. 251. 69

Deductum.

- Deducta incidenter in uno judicio possunt plenius discuti in alio. 263. 11

Defectus.

- Defectus cujuscumque causæ, ex qua Papa moveri potuit ad gratiæ concessionem, facit cessare gratiam. 234. 36

Definitio, & Definitor.

- Definitio Capituli generalis de anno 1642. refertur. 201. 19
 Antiquior ex Definitoribus quæ facere debeat. 220. 135

Delegatus.

- Delegatus extra locum commissionis de causa cognoscere non potest. 321. 87
 Delegatus cui causa appellationis super adjudicatione alicujus beneficij commissa est, non potest instituere. 333. 203
 Notarium mutare ad sui libitum potest Judex delegatus. *ibid.* 204

Delictum.

- Delictum ob aliud delictum non minuit pœnam. 260. 14

Delictum mixtum & qualificatum non continetur sub simplici. *ibid.* 5

Delictum aded enorme puniri oportet in publicum exemplum. *ibid.* 16

Delictum sponte confitenti multum deferendum ad criminis excusationem. *ibid.* 23

Causa delictorum materialis in voluntate consistit. 261. 28

Delictum animadverti non potest ubi deest voluntas animusque offendendi. *ibid.* 31

Voluntas est qua peccatur, & delinquitur. *ibid.* 23

Confessio in delictis quando minuat pœnam. 264. 69

Delictum unicum dicitur committere, qui facta plura committit, quorum singula continent in se crimen, & facta illa ad eundem finem tendunt. 265. 81

Delictum in janua commissum dicitur prorsus extra Ecclesiam patratum. 268. 9

In atrocissimis delictis licitum est Jura transgredi, & solemnitates non adhibere. 278. 19

Delicta plura concurrentia nunquam faciunt, ut illius impunitas detur. 280. 35

Causa nulla est quæ in delictis extrinsecè pravis reum possit excusare. *ibid.* 37

Delinquentes magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetrant, quàm per ipsum facinus. *ibid.* 38.

Deponens.

Deponens quando omnibus creditoribus præferatur. 52. 23

Pecuniam vel rem aliquam in sacco deponens, si res extat, præfertur cæteris creditoribus. *ibid.* 24

Deponens ubi aliquod interesse ex pecunia deposita consequitur, eo ipso consetur renunciare Prælationis privilegio. 53. 40

Deponens regulariter præfertur aliis creditoribus habentibus privilegia personalia. *ibid.* 42

Deponentes in casu, ubi affectionem aliquam habent, non probant. 161. 9

Depositarius.

Depositarii ratio primo loco habetur quoties numularii loco cedunt. 50. 3

Depositarius præfertur in personalibus actionibus, creditoribus non habentibus hypothecam, nec privilegium. 52. 29

Depositarius quando dominium transtulit pecuniæ, etiamsi illa reperiat in bonis decoctoris, nullam habet Prælationem. 53. 41

Depositio.

Depositioni perfectæ & consummatæ non præjudicat demonstratio erronea, seu falsa, quando constat de re certa legata. 321. 88

Liberationem plenissimam consequitur depositarius, qui de mandato Judicis depositum reddit. *ibid.* 80

Vide *Consignatio, Oblatio.*

Depositum.

Depositum pretij census nunquam fieri debet ex abrupto, sed debet prius requiri dominus, & ei offerri debitum ceram testibus, saltem extrajudicialiter. 418

Depositum pretij census faciendum citatione præmissa. *ibid.* 9

Depositum pretij census debet fieri integrè. *ibid.* 20

Defectus pretij census in deposito etiam in uno nummo facit ne census extinctus, & redemptus maneat. *ibid.* 11

Minores, mulieres, & rustici non excusantur, si depositum pretij census defectuosum faciant. *ibid.* 12

Integritas depositi pretij census consideratur non solum respectu illius, sed etiam fructuum decursorum. *ibid.*

& Verborum.

rum, & non solutorum pro rata temporis. *ibid.* 14
 Depositum pretij census debet fieri cum vera & reali
 numeratione. *ibid.* 16
 Numeratio vera & realis requiritur in depositis. *ibi-*
dem 18
 Depositum fieri debet loco congruo. *ibid.* 19
 Locus incongruus est ad depositum faciendum, si il-
 lud fiat in loco non convento. *ibid.* 20
 Depositum ut relevet debitorem, debet fieri autori-
 zante iudice. 44. 17
 Depositum habetur pro non facto si fiat coram iudice
 incompetenti. *ibid.* 18
 Depositum faciendum est de mandato ejus iudicis,
 qui de causa illa aliàs cognoscere valet, si inter
 contrahentes nihil actum sit. *ibid.* 20
 Depositio debet fieri parte citata. *ibid.* 21
 Depositum in quo deficit unus nummus, non liberat
 debitorem. *ibid.* 27
 Depositum, in quo per errorem unus nummus deficit,
 non causat plenam liberationem, maximè ad redi-
 tum extinctionem. *ibid.* 28
 Erroris excusatio, propter quem in deposito unus
 nummus defecit, non admittitur etiam in muliere,
 & rustico. *ibid.* 29
 Depositum fieri debet loco congruo. *ibid.* 30
 Depositum debet fieri in loco in citatione expresso.
ibid. 31
 Locus incongruus pro deposito erit si oblatio fieret
 creditori peregrinanti, vel in loco non convento,
 vel non destinato solutioni expresse vel tacite. 45. 32
 Depositum debet fieri tempore congruo. *ibid.* 33
 Depositum factum ante tempus adjectum solutioni fa-
 vore creditoris, dicitur fieri tempore congruo. *ibi-*
dem 34
 Depositum dicitur factum tempore incongruo quando
 est appositum pactum, quod non possit solvere de-
 bitor, nisi quando creditori placuerit. *ibid.* 35
 Depositum, aut oblatio pecuniæ non valet, quæ de pro-
 ximo est reprobanda, sciente ipso debitore. *ibid.* 37
 Deposita res est, si perempta, seu pecunia consumpta,
 nec in bonis depositarij inveniatur, nulla prælatio
 exinde datur. 51. 25
 Deposito datur privilegium propter frequentiam con-
 tractuum, & necessarium usum. *ibid.* 27
 Depositum nullum aliud habet privilegium quàm jus
 quoddam prælationis respectu creditorum persona-
 lium. 53. 34
 Depositum irregulare quando dicatur. *ibid.* 36
 Depositum irregulare non concurret cum creditoribus
 hypothecariis, nisi essent personales. *ibid.* 37
 Deponens pecuniam numeratam non consequitur præ-
 lationis privilegium. *ibid.* 38
 Depositum magis quàm mutuum in dubio præsumen-
 dum est. 54. 45
 Depositum non relevat, si fiat cum aliqua conditione,
 protestatione, & cautela. 225. 18

Derogatio.

 Princeps de plenitudine potestatis etiam sine causa po-
 test derogare juri non plenè quæsito, vel quod con-
 sistit tantum in spe. 342. 280

Descendentes.

 Descendentes ex gente Hebræorum in gradibus notis
 & propinquis licitum est excludere ab aliquibus
 congregationibus, propter rationabilem præsum-
 ptionem de eorum reditu ad vomitum. 116. 81
 Descendentes à Caino in generali diluvio periçre. 126.
 145
 Descendens transversali etiam proximiori præcedere
 debet. 164. 42
 Descendentes ex radice infecta infidelium non sunt ad-
 mittendi in Ecclesia Toletana. 303. 29

Barbos. Vor. decis. Pars II.

Desistentia.

 Desistentia juris, & recognitio, ac ejus confirmatio
 Apostol. refertur. 171. 19

Determinatio.

 Determinare idem est quod certò exprimere, & defi-
 nire. 131. 25
 Determinatio respiciens plura determinabilia, æquali-
 ter omnia determinat. 290. 29

Detractio.

 Detractionis crimen est ex genere suo peccatum mor-
 tale. 10. 70

Devolutio.

 Devolutio cessat quoad non culpabiles. 156. 98

Dicatio.

 Semel Deo dicatum non est ad humanos usus trans-
 ferendum. 197. 84

Dictio.

 Dictiones universales restringuntur ad ea, quæ veniunt
 ex natura sermonis. 143. 83

Didacus.

 D. Didacus Olorio laudatur. 128. 2

Dies.

 Diei præfixæ adventus an contempletur ad inducen-
 dam tacitam in Provincialatu renunciationem. 207. 11

Difficile.

 Difficilius est Provincias obtinere, quàm facere. 20.
 179

Dignitas.

 Dignitates majores post Pontificalem in Cathedrali, &
 principales in Collegiatis, non cadunt sub modernis
 indultis concessis S. R. E. Cardinalibus. 235. 56

Dimissio.

 Paratus obtentum dimittere tempore impetrationis
 alterius, non tenetur de obtento in obtinendis lit-
 teris Apost. mentionem facere. 221. 8
 Dimissio beneficij obtenti non revalidat gratiam nul-
 lam ob non factam illius mentionem in impetra-
 tione alterius beneficij. *ibid.* 9
 Dimissio primi offerenda ante consequutionem gratiæ
 secundi. *ibid.* 11
 Oblatio dimissionis beneficij obtenti facienda est in
 corpore supplicationis obtinendæ. *ibid.* 12
 Dimissio subsequens non facit gratiam valere. 222. 16
 Dimissio ventosa, & ad nihilum profutura non juvat.
 222. 21. 22
 Dimissioni contraveniens censetur fecisse illam ad elu-
 dendum. *ibid.* 23

Disceptatio.

 Forenses discepciones quæ dicantur. 80. 26

Dispensatio.

 Dispensatio non facta mentione copulæ præcedentis
 incestuosæ, est subreptitia. 5. 13
 Doctores referuntur, qui tenent dispensationem non
 valere, nisi facta mentione de incestu. 58. 14. & seqq.
 Sacra Cong. Concil. declaravit dispensationem reddi
 nullam, si in ea de copula incestuosa præcedenti
 non fiat mentio. *ibid.* 36
 Dispensatio semper est subreptitia, si in dispensatione
 dictum fuerit, nullam præcessisse copulam carna-
 lem. 59. 44
 Dispensatio semper vitatur ex causæ expressæ falsita-
 te. *ibid.* 45
 Expressio falsa semper dispensationem vitiat. *ibid.* 46
 Dispensationis in materia falsitas etiam causæ impulsivæ
 reddit gratiam nullam. Respondetur ad contra-
 ria. 60. 55
 Dispensationum preces, si probentur falsis testibus,
 detecta veritate censenda est ea dispensatio irrita.
ibid. 55
 Dispensatio in Sacra Pœnitentiaria, tacitis impetran-
 tium nominibus expediri solet. *ibid.* 56

I i Ordina

Index Rerum ,

Ordinarius tacite dispensare videtur admittendo aliquem inhabilem inhabilitate in qua possit dispensare. 248. 39

Quando sumus in dubio ad effectum dignoscendi an sit annexus Ordo sacerdotalis, vel ne, recurrendum est ad observantiam interpretativam. ibid. 50

Ordinarius an possit dispensare cum ordinato extra tempora. ibid. 44. 55

Episcopus non potest dispensare super defectu ætatis. 249. 56

Episcopus non potest etiam de consensu patroni dispensare super defectu qualitaris sacerdotij. ibid. 57

Episcopus potest dispensare in lege superioris quando dubitatur an res egeat dispensatione. 356. 19

Dispensationem si quis per gravamen impetrare teneatur, illam petere & sollicitare omni cura tenetur. 318. 57

Dispensare idem est quod à legibus solve. 355. 3

Episcopus in lege superioris dispensare non potest. ibidem. 4

Pontificis solius est dispensare in impedimentis Jure Pontificio dirimentibus. ibid.

Vide *Ætas.*

Dispositio.

Dispositio quælibet declaratur per observantiam. 134. 21

Dispositio quando est facta à muliere, non obstante statuto simul cum masculo fœmina succedit. 166. 57

Dispositio tendens ad utilitatem Ecclesiæ, dicitur favorabilis. 301. 4

Dispositio quando diversis respectivus continet favorem, & odium, prævalet favoris respectus. ibid. 5

Dispositio generalis debet restringi ad evitandum absurdum. 303. 33

Dispositio quando loquitur de juribus universalibus, tunc comprehendit bona intra & extra Regnum existentia. 316. 2

Distributio.

Distributiones quotidianas non percipiunt absentes causâ studiorum, nisi consisterent in tota grossa, & massa communi. 82. 47. & 48

Diversitas.

Diversitas in testium depositionibus illius fidem non tollit, quando ejusdem depositionis substantia est eadem. 269. 23

Dives.

Divitibus eligibilius est mori quàm vilipendi. 103. 13

Divisio.

Divisio leonina à jure reprobata. 211. 48

Divortium.

Divortium propter sævitiam datur, ubi tanta est quod nulla securitatis cautio sufficiat. 57. 3

Divortio causam justam quæ tribuant. ibid. 5

Docens.

Docentes & studentes in Theologica facultate integrè percipiunt fructus suarum Præbendarum. 81. 30

Docentes, seu studentes ad hoc ut causâ studij in absentia fructus percipiant suarum Præbendarum, debent esse in studio generali, seu celebri Universitate. 81. 36

Docentes in absentia fructus suarum Præbendarum percipiunt, quamvis Præbendæ suæ sint in Cathedrali ejusdem civitatis. 82. 43

Docentes nullam habent temporis determinationem ad percipiendos fructus suorum beneficiorum in absentia, secus in studentibus. ibid. 45

Doctor, & Doctrina.

Doctor alta voce legens, qui alios impedit, potest cogi ut sileat. 188. 83

Doctor valdè excellens, & maximi nominis in Rota sine examine recipi potest, & debet. 304. 42

Doctor valdè excellens, si auditor Rotæ nominetur, est recipiendus sine examine. 289. 31

Doctrinæ ad matrimonij nullitatem facientes bene adaptantur ad similes professionum, & Ordinum nullitates. 26. 44

Dogmatista.

Dogmatistæ, & hæresiarchæ quando ad reconciliationem admittantur. 262. 46

Dolus.

Dolo definens possidere habetur pro possessore ac si verè possideret. 55. 66

Dolus unius non potest in damnum alterius redundare. ibid. 68

Dolus verus ubi deficit, pœna capitalis imponi non potest. 261. 35

Dolus in dubio non præsumitur. 263. 58

Vide *Fraus.* *Domesticus.*

Domestici & familiares, qui tales non erant tempore depositionis, rectè probant. 56. 130

Dominium.

Dominium, jus, & proprietas elemosynarum, quæ titulo elemosynæ colliguntur à Syndicis Ordinis S. Francisci, spectat ad Romanam Ecclesiam. 50. 2

Dominium transfertur in recipientem pecunias ex sola numeratione. 53. 39

Dominium pecuniæ depositæ penes Thesaurarium ad illum transit. 54. 52

Dominium rerum, quæ Fratribus S. Francisci offeruntur, quo casu in Romanum Pont. transferatur. ib. 55

Dominium rei emptæ per Prælatum ex fructibus intuitu Ecclesiæ acquisitis, irrevocabiler ipsi Ecclesiæ acquiritur. 177. 12

Dominium præsumitur ex possessione donec constet de intrusione, seu injusta detentatione. 213. 66

Dominij in jure non potest major pars minori præjudicare. 354. 61

Domus.

Domus si in partes locetur in utilitatem domini, non idèò desinet esse eadem domus. 133. 13

Incommoditas magna si sequatur, domus vicinæ retrahi non possunt ad ædificationem Ecclesiæ, vel Campanilis. 185. 49

Domus ex tribus constat, fundamento, pariete, & recto. 270. 36

Donatarius.

Donatarij acceptationem, & consensum requirit donatio ad sui perfectionem, & quid de jure Castellæ. 322. 97. 98

Donatarius si prius decedat quàm donator, donatio causâ mortis tacitè revocatur. ibid. 100

Donatarius & donator si eodem casu ruina, & naufragij simul moriantur, donatio firma remanebit. ib. 101

Hæredes donatarij ante acceptationem mortui donationem acceptare valent. ibid. 108

Donatarius donationem acceptare potest, donatore morruo. ibid. 109

Donatio.

Donans potest in donatione quam fecit, apponere conditiones, & gravamina sibi bene visa. 6. 21

Donatione utens visus est approbare omnia in ea contenta. 7. 38

Donatio facta Ecclesiæ non minus quàm facta aliis illius acceptationem requirit. 14. 117

Donatio facta Ecclesiæ sub conditione, post rei conditionem revocari non potest. 68. 11

Donatio dicitur quasi doni datio. 75. 35

In donatione ob causam habet locum remedium rescissorium ob enormem læsionem. ibid. 36

Donata filio à patre propter benemerita, & vice versa, præsumuntur potius facta ex affectione, quàm ex causa meritorum. ibid. 39

Donatio

& Verborum.

Donatio facta ab Episcopo Regulari ad pios usus, sine dubio valet. 177. 17
 Donationes factas per Episcopos ante 40. dies proximos eorum morti annullat Pius I V. 178. 33
 Donatio facta per Episcopum in infirmitate, præsuntur facta in fraudem legis eum testari prohibentis. 178. 24
 Donationes factæ per Episcopos in infirmitate constitutos nullæ sunt, & contrarium qui tenuerint. ib. 31. & 32
 Donare ex causa renumerationis potest Episcopus per ultimæ voluntatis actum, dummodo donatio servitiis correspondeat. 178. 36
 Donationes renumerationis quæ fiunt ratione præstati obsequij, pro quo actio non competit, in nihilo à gratuitis differunt. 179. 37
 Donatio vassallo vel militi ob servitia in officio præstita à Rege concessa, ex causa lucrativa, & non onerosa facta dicitur. ibid. 39
 Donatio non egreditur suum auctorem, & ideo non præjudicat successoribus. 243. 28
 Conditionem vel modum non recipit perfecta donatio ex postfacto, nisi incontinenti, &c. 321. 92
 Regis donatio etiam perfecta ex intervallo potest modificari. 322. 93
 Donatio facta ei, qui consentire non potest, illi acquiritur irrevocabiler ab acceptance. ibid. 94
 Donatio si facta sit alicui, & filiis, aut filiabus, quos elegerit, vel voluerit, & electione non facta moriatur, omnes sunt admittendi. ibid. 95
 Donatio uni facta ut post ejus mortem cuidam tertio deveniat, revocari potest respectu tertij. ibid. 96
 Filio spurio, vel incestuoso facta donatio valet de æquitate Juris Canonici in quantitate necessaria ad alimenta. ibid. 99
 Matrimonio dissoluto non cessat effectus donationis contemplatione ipsius factæ. 323. 105
 Donatio facta ad suscipiendos Ordines sacros sustinetur mortuo donatario ante Ordinum susceptionem. ibid. 106
 Donationem propter nuptias non potest filius retrocedere patri in fraudem uxoris. 328. 164
 Donare an & quando importet promissio donandi. 343. 107 *Dos.*
 Dos in prima fundatione assignata, in dubio sufficiens præsumitur. 11. 87
 Dos metu constituta est nulla. 23. 14
 Confessio dotis receptæ constante matrimonio non valet. 324. 112
 Confessio dotis receptæ facta constante matrimonio in vim præcedentis promissionis, per scripturam valet. ibid. 113
 Confessio augmenti dotis suspecta est. ibid. 114
 Dos & alimenta filiabus spuris debita secundum legem Hispaniæ quintum bonorum excedere non possunt. 168. 75
 Dos sine matrimonio stare non potest. 353. 25
 τδ, *Dummodo*, restringit & modificat præcedentia. 170. 5
 τδ, *Duntaxat*, est restrictiva ad unum casum solum, & concludit negationem in aliis, & excludit omnes alios casus præter expressos. 209. 17
 τδ, *Duntaxat*, solemnitatem, & formam inducit, & ipsius transgressio vitiat actum. ibid. 18

E

Ebrinus.

Ebrj testes à testimonio repellendi. 161. 19
Ecclesia.
 Ecclesia multò magis quam alij justitiæ, & æquitatis naturalis cultrix esse debet. 5. 15
Barbos. For. decis. Pars II.

Ecclesiarum interest promissa servare; aliàs enim nullus vellet cum illis contrahere. 14. 118
 Modus favore Ecclesiæ intelligitur inducere causam impulsivam & non finalem. ibid. 122
 Ecclesia quandoque dispensat super castitate in ordinato. 23. 24
 Ecclesia habet tacitam hypothecam in bonis Prælati, propter malam administrationem. 50. 6
 Ecclesiæ privilegium ad iniquum compendium trahi non debet. 52. 19
 Ecclesia res Prælati tacite obligatas habet pro mala administratione, prout mulier obligata tenet mariti bona. 56. 71
 Ecclesia æquiparatur civitati, & non fisco. ibid. 73
 Ecclesia Dei regitur & sustinetur litterarum scientiis. 80. 29
 Ecclesia fundata fuit de Judæis conversis. 111. 50
 Ecclesiæ respectu omnes creditores posteriores sunt. 141. 53
 Vicinus domum vicinam vendere cogitur pro Ecclesiæ, seu Monasterij ædificatione, aut reparatione. 185. 41
 Ecclesiæ consecratæ vel dicatæ debetur reverentia ex jure divino, & naturali; Cæmeteriis verò ex privilegio. 196. 70
 Abusum dolet S. Chrysostomus vendendi res in Ecclesia. 197. 79
 Ecclesia si non indigebat provisione coadjutoria, illa nulla remanet propter defectum causæ. 240. 35
 Ecclesia aliud est, & aliud beneficium in Ecclesia. 242. 7
 Ecclesia nunquam claudit gremium redeunti. 262. 52
 Ecclesia dicitur locus sacer murorum ambitu circumdatus. 268. 6
 Qui est in Ecclesiæ janua seu ostio, non dicitur esse in Ecclesia, sed partim extra, & partim intra. ibid. 7
 Ecclesia Matrix, & Metropolis per circuitum 40. passuum, & minor per 30. gaudet immunitate. ibid. 14
 Ecclesiæ nomen quando tractatur de sacrilegio commisso ob pollutionem, sumitur strictè, & ejus appellatione non veniunt scalæ, campanile, atrium & rectum. 269. 30
 Ecclesiæ nomen ad effectum immunitatis largè sumitur. 270. 31

Ecclesiastica persona.

Ecclesiasticæ personæ dicuntur tam clerici quam Regulares. 91. 68
 Ecclesiastica persona si fuerit alicujus Principis secularis consiliarius, cum eo absque metu irregularitatis concurrere potest in lege edenda, qua delinquentibus imponatur pœna sanguinis. 93. 79

Edictum.

Edicta prohibentia non sunt edita contra valde meritos. 119. 107
 Edicto de vendendo frumento, seu aliis mercibus certo & taxato pretio, an comprehendantur clerici. 317. 48

Effectus.

Effectus admirabiles ex æqualitate provenientes. 116. 89

Electio.

Electio metu facta est nulla. 23. 13
 Electio facta aliquo ex electoribus contempto, non est annullanda, nisi petente ipso contempto. 38. 11
 Confirmatio electionis facta per Nuntium, dicitur confirmatio Apostol. 153. 61
 Electio dat plenum jus in habitu tantum, confirmatio exercitium illius actus. 153. 68
 Confirmatio nihil novi juris concedit, sed tantum exercitium juris per electionem quæsitum. ibid. 69
 Confirmationem electionis petens nullam petit gratiam, cum pleno jure innitatur. 154. 7
 Superior ad quem spectat electionis confirmatio, tene-

Index Rerum ,

tur ex debito electionem confirmare , si nihil obstat.
 ibid. 72
 Confirmatio sicut est debita ex parte electi, ita ex parte
 confirmare debentis est necessaria. ibid. 73
 Crimina electo opposita plenè debent probari ad im-
 pediendam electionem. 155. 84
 Electio quæ erat facienda de triennij tempore , nulla
 erit si fiat de longiori. 157. 112
 Electio quando cassatur ob vitium personæ electi, cita-
 tio adhiberi debet. 201. 22
 Electionis in cassatione judicialiter est procedendum
 quando cessatur ob vitium personæ. ibid. 23
 Electio quando cassatur ob defectum formæ , electus
 non remanet ineligibilis. ibid. 24
 Electio etiam digni citra vitium personæ multis viis
 potest cassari. ibid. 27
 Electio devolvitur ad Superiorem , elapsa die præfixa
 ad eligendum. 212. 57
 Electio est ipso jure nulla , si electores post elapsum
 tempus elegerint. ibid. 58
 Solemnitates in electione viduatæ Ecclesiæ quæ con-
 currere debent. 216. 111
 Tractatus in electionibus an præcedere debeant. 218.
 119
 Locus non est de substantia electionis, etiam secundum
 Religionis S. Augustini constitutiones. 219. 129
 Electionem quam citius expediri interest Ecclesiæ vi-
 duatæ. 217. 114
 Papam solus eligere poterit unus Cardinalis , si om-
 nes alij de Conclavi exierint. ibid. 115
 Electio quando pertinet ad Episcopum , & Capitulum,
 sufficit quod unus , vel duo ex Capitulo cohæreant
 Episcopo. 290. 21

Electores.

Electores non venientes tempore statuto , non sunt
 amplius expectandi. 217. 113

Electus.

Electus administrare non potest dum tractatur de ex-
 ceptionibus & justitia suæ electionis. 151. 24
 Lite introducta super nullitate electionis antequam
 fiat , eam suspendit. ibid. 25
 Electus pendentibus objectionibus non potest admini-
 strare , etiam si administrationem incœperit. ibid. 26
 Electus potest judicialiter confirmationem suæ ele-
 ctionis petere , & Superiorem ut confirmet , com-
 pellere. 153. 70
 Electus ad officia electiva habet firmum jus , & non
 potest eo spoliari sine causa. 155. 86
 Gravare electum non potest is , cui ex dispositione le-
 gis , vel testatoris electio est commissa. 324. 116
 Variare an possit usque ad mortem eligens in vita , si
 eligendi facultas restricta sit ad tempus mortis. ibi-
 dem 117
 Duos adhuc eligere potest ille , cui data est facultas,
 ut possit unum ex pluribus nominatis eligere. ib. 118
 Restituere jussus rem uni ex certis , potest ex illis cer-
 tis plures eligere. ibid. 119
 Gravare electum potest eligens in bonis , in quibus
 eligit ad favorem illorum , quos potuisset eligere.
 ibid. 120

Eleemosyna.

Eleemosynas Fratribus S. Francisci offerentes , possunt
 earum dominium sibi retinere , vel in Syndicum
 transferre. 54. 54
 Eleemosynam facere obligatus tenetur eam gratis do-
 nare per veram & formalem donationem. 325. 121
 Eleemosyna dicitur esse in præcepto, quando necessitas
 est extrema. ibid. 122

Emancipatio.

Emancipatio facta à patre tempore infirmitatis præ-
 sumitur fraudulenta. 178. 29

Emens , & Emptor.

Emens ab hærede cum beneficio legis , & inventarij
 tenetur curare ut pretium à se solutum convertatur
 in solvendis creditoribus , & legatariis. 273. 20

Emptor ab Ecclesia , Repub. pupillo , vel minore non
 est tutus , nisi curet quod insumptionis conditio
 adimpleatur. 271. 1

Emphyteuta tenetur ad collectas. 140. 35

Et Eo ipso , habent in se laram sententiam , & idem
 important ac si Papa dixisset , sine aliquo hominis,
 aut Judicis ministerio. 209. 31

Epiikia.

Lex corrigitur per epiikiam. 119. 100

Epiikia quid sit , ostenditur. ibid. 101

Episcopus.

Episcopatum obtare & appetere quando liceat. 295. 21

Episcopatum propter bona temporalia , vel divitias , &
 majores redditus appetere, est peccatū mortale. ib. 22

Episcopatum non appetenti oblatum circa culpam, po-
 test illum suscipere , & etiam propter bona tempo-
 ralia, ibid. 23

Episcopatum suscipere renuens , si virtutibus polleat,
 Pastorem summum convincitur non amare. 295. 24

Episcopus.

Episcopi de jure communi possunt in quolibet mense
 providere. 170. 7

Episcopi consecratio non imprimit characterem. 86. 24

Episcopis & Sacerdotibus olim licebat inter sæculares
 judicare causas civiles. 89. 53

Episcopus Regularis non eximitur à paupertatis voto,
 nec efficitur Dominus suorum reddituum Episcopa-
 lium. 175. 4

Episcopus Regularis bonorum , seu fructuum domi-
 nium , & proprietatem non habet. 176. 6

Episcopus Regularis potest liberè dispensare bona ex
 Episcopatu acquisita in omnem usum aliàs sibi non
 prohibitum. ibid. 7

Episcopum Regularem modicè inter vivos, non autem
 immodicè donare posse qui teneant. ibid. 11

Episcopus Regularis in vita tam amplè potest dispo-
 nere de bonis intuitu Episcopatus acquisitis , quàm
 amplè potest licitè Episcopus sæcularis. 177. 14

Episcopus sæcularis potest in vita donare etiam non
 modicè , & in prophanos usus. ibid. 15

Episcopus donans reservato sibi usufructu donec vi-
 vat , invalidè donat. ibid. 16

Episcopus sæcularis & Regularis potest in ægritudine
 donare ad pias causas. 178. 34

Episcopus Regularis testari volens etiam ad opera
 pia, licentiam à Pontifice obtinere debet : & de
 quibus impedimentis. ibid. 35

Episcopus Regularis titularis cui acquirat, ostenditur,
 179. 40

Episcopus qui renunciavit Episcopatu , & ad Religio-
 nem revertitur , cui acquirat, ostenditur. ibid. 41

Episcopus Regularis , dimisso Episcopatu, non subjacet
 regulæ suæ Religionis, nec tenetur ad Monasterium
 redire. 179. 44

Episcopi luminaria in Ecclesiis accendi , & redditus
 Ecclesiasticos pro his sustinendis assignari volue-
 runt. 196. 62

Episcopus Genuens. obtinuit indultum contra quascun-
 que gratias expectativas speciales, vel generales, &
 reservationes etiam mentales. 255. 51

Episcopus suadente necessitate Ecclesiæ potest Cano-
 nicos Collegiatarum compellere ad se promovendū
 ad Ordinem eidem Episcopo benè visum. 249. 51

Episcopus concurrens cum aliis quatuor Canonicis in
 dando vocem in provisione Canonice Magistralis,
 constituit majorem partem, licet alij Canonici fue-
 rint plures. 290. 22

Regibus

& Verborum.

Regibus imputandum, si eorum culpa Episcopi tales non sint quales olim fuere. 294. 5

Contra Episcopos, qui per vicarios, & visitatores munus suum adimplere existimant. 194. 8

Locum ut Canonico competentem habere debet Episcopus, qui tanquam Canonicus in Capitulo assistit. 325. 129

Epistola.

Vide Nuntius.

Eques.

Eques de Gratiis quibus pactis, & conditionibus Monasterium S. Josephi Monialium strictioris collectionis Seraph. P. Francisci fundavit ostenditur. 4. 1

Quid in suo ultimo, quo decessit, testamento statuit, & circa hoc ordinavit. ibid. 2

Congregatio post mortem fundatoris quas capitulationes, & conditiones cum Monialibus statuerit. ibid. 3

Litis inter Congregationem, & Moniales mota causa. ibid. 4

Fori privilegio renunciare non possunt Equites Ordinum Militarium. 326. 130

Eremita.

Eremitae aliquando ad quaelibet nefanda perpetranda audaciores inveniuntur. 258. 5

Auctores nominantur qui hac de re scripserunt. ibid. 6

Error.

De errore eo ipso apparet quoties constat de veritate in contrarium. 251. 71

Essentiale.

Essentialia ad veram professionem emittendam quae, remissive. 88. 39

Copulativa & dividit pro dimidia dispositionem. 288. 2

Eucharistia.

Eucharistiae Sacramenti admirabiles effectus. 255. 13

Eucharistiae diviniissimo Sacramento abutentes severissime puniendi. ibid. 14

Eugeniana Bulla Salamantinae Universitati concessa refertur. 78. 19

Examen.

Felinus sciens in Auditoribus S. Rotae examen requiri pro forma, illud libenter subiit. 302. 12

Exceptio.

Exceptio nullitatis non relevat ad impediendam manutentionem. 19. 167

Exceptiones contra testes oppositae non admittuntur in summariissimo judicio. ibid. 168

Exceptio testis, quod interessatus, non admittitur in summariissimo possessorio. ibid. 169

Exceptio quod Monachus non sit admittendus in testem pro suo Monasterio, non admittitur in hoc summariissimo possessorio. ibid. 170

Exceptio firmat regulam in contrarium. 97. 3

Exceptionem probare tenetur, qui eam apposit. 167. 70

Exceptio firmat regulam in non exceptuatis, & declarat quid in regula comprehendantur. 208. 25

Exceptiones requirentes altiore indagine ad petitorium rejiciendae. 213. 74

Exceptio respiciens merita, seu dominium, & petitorium, quando impediatur manutentionem. ibid. 75

Exceptio ubi est clara, non efficitur altioris indaginis, nec est rejicienda, si illud quod est discutiendum, provenit ex replicatione adversarii. ibid. 76

Exceptio requirens liquidationem non videtur admittenda in judicio manutentionis. 226. 15

Exceptio de insufficientia valoris beneficii etiam in continenti probata non potest retardare executionem mandati de manutenendo. ibid. 26

Exceptio non dicitur liquida ante rem judicaram. ibid. 28

Exceptio defalcandorum onerum beneficii, tanquam petitorium respiciens, non debet manutentionem impedire. 226. 36

Barbos. For. decis. Pars II.

Exceptio firmat regulam in contrarium in casibus non exceptuatis. 235. 6

Statutum omnes exceptiones excludens minime excludit exceptionem non observati contractus. 326. 133

Exceptio non observati contractus potest opponi post sententiam definitivam, & in executione chartae executoriae. ibid. 134

Exceptio non observati contractus potest suppleri a iudice, parte non opponente. ibid. 135

Exceptiones oppositas rejicere videtur iudex ad ulteriora procedens. 332. 199

Exceptiones dilatoriae debent regulariter ad definitivam reservari. ibid. 201

Exceptio ex personae incapacitate resultans nunquam censetur exclusa. 334. 215

Exclusio.

Exclusio temporalis de certa persona operatur ut censetur dicta persona exclusa, non vero sequentes in gradu. 326. 137

Impeditus & temporaliter exclusus sequenti in gradu locum dat. ibid. 138

Exclusio absoluta, & perpetua in tota linea primi exclusi operatur. ibid. 139

Mare exclusa absolute & simpliciter, omnes ejus filij, & descendentes exclusi remanent. ibid. 140

Exclusio foeminae quando est temporalis, scilicet quando extiterint masculi, illis deficientibus illa cessat. ibid. 141

Excommunicatio.

Excommunicationis exceptio opponi potest ubi de sola possessionis manutentione agitur. 214. 85

Excusatio.

Excusatio nulla est vani, & affectati timoris. 210. 36

Executio.

Executio contractus conditionalis fieri non potest, nisi liqueat iudici de purificata conditione. 67. 2

Executor.

Executor mixtus potest partes iudicis assumere. 151. 29

Executor omnis est mixtus quando agitur de removendo possessore. ibid. 30

Executor tenetur assumere partes iudicis quando possidens docet de titulo colorato. ibid. 31

Executor judicantis superior tenetur judicialiter cognoscere de exceptionibus oppositis. ibid. 32

Executor merus potest causam cognitionis exceptionum oppositarum ad Superiorem remittere, & interim in executione supersedere. ibid. 35

Executor merus jurisdictionem habet ad cognoscendum de exceptionibus falsitatis, obreptionis, & subreptionis rescripti. ibid. 36

Executor merus debet cognoscere de oppositis exceptionibus ad effectum supersedendi in executione, vel illam denegandi. ibid. 37

Executor debet audire possessorem etiam intrusum, & assumere partes iudicis. 152. 38

Executores gratiarum Apostol. possunt cognoscere de legitimis exceptionibus. ibid. 39

Executores testamenti qualiter se gerere debeant in venditione bonorum hereditatis pro satisfaciendis debitis. 273. 22

Salarium quando executori praestari debeat. 327. 43

Exemptio, & Exemptus.

Exemptio vectigalium concessa generaliter, exceptis certis casibus, est generalissima in casibus non exceptis. 97. 34

Lex civilis quando dicatur statuere contra exemptionem, & libertatem clericorum. 283. 17

Exemptionem clericorum ab Imperatorum, & Regum libertate provenisse qui teneant, & unde colligant. ibid. 18

Index Rerum ,

Exemptionem clericorum immediatè & in totum à jure divino descendere plures alij melius sustinent. *ibid.* 19
 Constantinus Imper. absolutam clericorum exemptionem suo tempore agnovit, & deinde alij Imperatores. 284. 20
 Privilegium exemptionis, seu immunitatis gratuito per viam contractus concessum extenditur ad onera, & gabellas de novo post privilegium impositas. 327. 148
 Signatura & Rota solet concedere exemptionem à Superioris jurisdictione, durante lite super, ubi ipsa litem gravem & non temerè susceptam cognoverit *ibid.* 149
 Exemptus à jurisdictione ordinaria non est exemptus à jurisdictione Legati. 113. 19
Existimatio.
 Existimatio prudens, & rationabilis dubitatio de inferendo sibi malo aliquo sufficit ad matrimonium annullandum. 30. 79
 Dispendium existimationis præferendum damno patrimonij. 105. 3
 Existimatio minuitur quando quis ab officio removetur. *ibid.* 6
Expensæ.
 Expensæ pro colligendis fructibus factæ non deducuntur in decima ordinaria. 139. 19
 Expensæ non deducuntur de fructibus qui solvuntur in recognitionem dominij. *ibid.* 22
 Expensæ non deducuntur in decima tutorum. *ibid.* 24
 Casus enumerantur in quibus non deducuntur expensæ. *ibid.* 26
 Expensas litis, & alimenta recipiens non tenetur, si succumbat, ea restituere, aut si vicerit, compensare, 315. 20
 Expensas factas in alendo bove vel equo, potest sine probatione repetere qui eas sustinuit. 316. 36
 Expensæ præstari debent ab eo, qui petit actum fieri. 327. 153
 Expensas pro quibus disciplinis à filio addiscendis pater præstare teneatur. 339. 255
Extravagans.
 Extravagantes dicuntur quæ jam propagato Ordine conditæ fuerunt. 199. 3
Id, ex tunc, denotat ultimam & immediatam præfixi temporis extremitatem. 209. 32

F

Fabrica.

Fabricare in suo cuilibet licitum est pro libito, & ad cælum usque ædificium tollere, & usque ad centrum fodere fundamenta. 186. 52
 Utilitatem ex fabrica non percipientes dicuntur facere per æmulationem. *ibid.* 55
Faciendi verbum.
 Qui differt facere quod debet, non potest facere quod ei debetur. 7. 35
 Qui non facit quod debet, non recipit quod oportet. *ibid.* 36
 Facta contra legem pro infectis haberi debent. 51. 15
 Factum majoris partis ab omnibus fieri dicitur. 290. 50. Intellige ut *num.* 33.
 Factum solius Prælati præjudicat Ecclesiæ quando per illud reducimur ad jus commune. 345. 16
Facultas.
 Facultates concessæ à Rege, vel à contrahentibus cum aliqua qualitate, seu modo, eo non observato, censentur revocatæ. 274. 27

Facultates plures habens faciendi aliquem actum, semper censetur illum facere validiori, firmiori, & digniori modo. 289. 17
 Facultas Regia ad validitatem majoriæ est actus facultativus, atque extrajudicialis, valens expediri etiam sine citatione. 316. 44
Fama.
 Fama & communis vox multum opitulatur ad probationem metus. 37. 103
 Fama integra cujusque est necessaria Reip. 106. 16
 Fama bona, & honor ob quinque fines desideranda. *ibid.* 13
 Fama in antiquis, & in ardua causa quando probatur. 327. 155
 Vide *Honor.*
Familia.
 Familiæ asserenti se cepisse delinquentem in loco non sacro, non est credendum si delinquens dicat se captum in loco sacro. 269. 26
Familiaris.
 Familiares produci possunt in casibus difficilis probationis. 36. 131
 Familiares benè admittuntur quando ex natura rei veritas aliter haberi non potest. *ibid.* 132
 Familiares rectè admittuntur ad probandum ea, quæ in domo peraguntur. *ibid.* 133
 Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat. 162. 22
Familiaritas.
 Familiaritatis jure quæ fiunt, non constituunt aliquem in possessione ad præscribendum. 328. 157
Favor.
 Favor nullus major quàm Fidei. 141. 55
Febricula.
 Febricula quædam etiam intermittens sufficit ut quis dicatur in infirmitate constitutus. 177. 19
Fenestra.
 Monialium ad Monasterium si habeatur prospectus ex turri Campanaria, non debent aperiri fenestræ, & apertæ sunt claudendæ. 185. 50
Ferdinandus de Mendoza laudatur. 195. 60
Festivitas.
 Festivitatum celebratio non est de præminentibus pertinentibus ad patronos. 11. 90
Feudalia.
 Feudalia bona sunt natura sua inalienabilia. 273. 15
 Feudalia bona si alienentur in casibus permissis, emptor probare & curare tenetur pecuniam convertam fuisse in illismet rebus pro quibus emptio facta fuit, *ibid.* 16
Feudatarius.
 Feudatarius tenetur ad collectas, ob id tamen nihil deducit de servicio quod præstat domino feudi. 140. 39
 Feudatarius filius primogenitus tenetur fratri secundogenito vitam & malitiam præstare. *ibid.* 40
Feudum.
 Feudum si concedatur Italo in Germania, debet concessio feudi regulari secundum consuetudinem Germaniæ. 318. 59
 Princeps potest de feudis antiquis erigere primogenituram in præjudicium vocatorum. 342. 284
Fictio.
 Fictio juris pro veritate habetur. 253. 22
Fides.
 Fides est fundamentum justitiæ. 5. 11
 Injustitia est non implere fidem datam, & promissum. *ibid.* 12
 Grave est fidem fallere. 9. 65
 Fides non actuarij non facit fidem. 215. 98
 A Fide

& Verborum.

A Fide non retrahuntur nisi à parentibus infectis orti.

262. 44

Vide *Pacta*.

Fideicommissarius.

Fideicommissarius ad hoc ut sit legitimus contradic-
tor ad impediendam hæredis possessionem, quæ
requirantur. 328. 159

Fidejussio.

Fidejussio data pro certo tempore, transacto illo rema-
net extincta. 68. 8

Fidejussio semel extincta non potest postea validari si-
ne facto fidejussoris. 69. 18

Fidejussio est stricti juris, & non extenditur. ibi-
dem 21

Fidejussionis natura est ut illius effectus nunquam
extendatur, nisi in quantum se extendunt verba.
ibid. 30

Fidejubere si mulier jurat, talis fidejussio non valet
contra primum juramentum. 73. 22

Fidejussor.

Fidejussor intercedens pro Officiali, seu administrato-
re, tenetur tantum ad interesse, & non ad pœnam
in quam principalis debitor incidit ex sua culpa.
61. 2

Fidejussor non tenetur pro eo quod venit ratione in-
cidentis negotiationis. ibid. 4

Fidejussor non tenetur pro eo quod accrevit ob mo-
ram debitoris. ibid. 5

Fidejussor ab obligatione liber remanet, transacto
tempore, intra quod purificanda erat conditio.
68. 9

Fidejussor intelligitur promittere rebus in eodem sta-
tu, & terminis permanentibus. 69. 20

Fidejussor non tenetur quando variatur res, causa, vel
actio. ibid. 22

Fidejussor qui in certam causam fidejussit, non obliga-
tur ultra consensum proprium. ibid. 23

Fidejussor liber remanet ab obligatione, resoluta
contractu ob defectum adimplementi conditionis.
68. 14

Fidejussor in dubio semper videtur se restrinxisse ad
id, de quo verisimiliter fuit actum inter partes.
70. 51

Fidejussor solum præsumitur fidejussisse pro causa, pro
qua fuerat tractatum. ibid. 32

Fidejussor non tenetur pro eo, quod venit ratione in-
cidentis negationis. 328. 161

Fidejussor videtur se obligasse pro originali, non pro
accidentali debito. ibid. 161

Fidejussor non obligatur pro eo, quod accrevit ob
moram debitoris. ibid. 163

Fidelis.

Fidelibus Israëliti populi Petrus annuntiavit honores
jure sanguinis illis competentes. 122. 128

Fideles ex Gentilitate ad Ecclesiam venientes quo-
modo se univerint cum conversis à Judæis. ibi-
dem 130

Fideles filij Abraham cæteris paribus anteponendi
fidelibus ex Gentilitate provenientiibus. ibid. 131

Cereos per diem in Cæmeteriis olim accendere quare
Fidelibus prohibebatur. 196. 66. 67

Filius, Filia.

Filij ultra tertium disponere non possunt in damnum
parentum. 72. 5

Filij tales quales parentes. 116. 80

Filius præsumitur in dubio potius spurius quam natu-
ralis 166. 64. Sed contrarium verius. 167. 65

Lex in quantum potest, favet filius ut sint legitimi.
ibid.

Filius in dubio præsumendus est potius post matri-
monium, & non ante, ut legitimus judicetur. ibi-
dem 66

Filius naturalis propriè quis dicatur. ibid. 67

Filius legitimus natus ex patre spurio; an dicatur de
familia. 165. 49

Filius naturalis dicitur, qui ex soluto, & soluta
inter quos matrimonium esse potest, natus est.
251. 2

Habilitas ad efficiendum filium naturalem sumenda
est vel inspecto conceptionis, vel nativitatis tem-
pore, prout nato fuerit utilius. ibid. 3

Naturalis ut dicatur filius, non requiritur de ju-
re Canonico, quod natus sit ex concubinato.
252. 4

Filij habiti à patre ex puella soluta durante lite super
validitate matrimonij cum alia nulliter contracti,
legitimantur per subsequens matrimonium cum di-
cta puella contractum. ibid. 11

Filij nati ex matrimonio putativo ad hoc ut legitimi
sint censendi, bona fides saltem alterius conjugis
requiritur. 153. 19

Filij suscepti ab uxorato non sunt naturales, nec legi-
timantur per subsequens matrimonium. ibid. 21

Naturalis filius in dubio potius præsumitur, quam
spurius. ibid. 24

Filiis, ut sint legitimi, favet lex quantum potest.
254. 15

Filij remunerantur ex parentum meritis. 164. 70

Filiusfam. de tertio bonorum suorum in præjudicium
parentum disponere potest. 329. 168

Filiis in vita parentum non debent legitima. 333.
206

Filius non tenetur conferre libros sibi à patre donatos,
intellige ut ibi. 334. 217

Filij naturales sunt hæredes necessarij matris. 354. 5

Pater extantibus legitimis descendantibus, vel as-
cendentibus, quibus debeatur legitima, non po-
test ex testamento relinquere snis filiis naturalibus
ultra unciam. ibid. 6

Filio naturali potest pater omnia bona sua in vita, vel
in morte relinquere, quando non extant descenden-
tes legitimi, vel ascendentes. ibid. 7

Pater si habeat filios legitimos, & naturales, potest
relinquere quintum bonorum filio naturali. ibi-
dem 8

Pater quando moritur ab intestato, & non adsunt fi-
lij legitimi, nec conjux, possunt naturales succe-
dere in duabus uncis. ibid. 9

Filij naturales præteriti à patre omnino sunt exclusi.
ibid. 10

Naturales liberi contra paternam voluntatem, &
dispositionem quicquam capere non possunt. ibi-
dem 11.

Filia jurans patri non alienare, nec alienationi fundi
dotalis consentire, si postea etiam cum juramen-
to consentiat dictæ alienationi, illa non valet.
72. 15

Cautela pro filia renunciente, ut non obligetur.
73. 23

Focularia.

Focularia de novo aucta comprehenduntur in functio-
nibus fiscalibus Baroni per verba universalis, vel
indefinita concessis. 98. 49

Fœmina.

Fœmina si fuerit teneræ ætatis, magis timere præsu-
mitur. 57. 8

Fœminæ ætate provectæ ex superveniente calore so-
lent in mares converti. 173. 6

Index Rerum,

- Fœminæ* apud Romanos in mares mutatae 173. 9
Fœminæ in Italia, & Africa in mares mutatae, ibid. 10
Fœmina cum marito filium unum peperit, & subito exorta virilitate, marito relicto alteram duxit, & ex ea liberos generavit. ibid. 15
Fœminæ comprehenduntur appellatione descendenti-um. 321. 90
 Vide *Mulier*.
- Forma*.
Formæ omissio actum vitiat. 157. 110
Forma est de genere indivisibilem. ibid. 11
Formæ substantia amplectenda. 216. 109
 ad, *Forfan*, nihil ponit in esse. 250. 65
Franciscus Episcopus Curien. à Judæis conversis origi-nem ducens. 126. 141
- Fratres*.
Fratres S. Francisci nullo modo denarios, vel pecu-niam recipere possunt. 51. 14
Fratres plures si dividant inter se comitatum, & sepa-ratim unusquisque jurisdictionem exerceat in por-tione sibi contingente, non intelliguntur disjun-ctim quidpiam agere respectu ipsius jurisdictionis. 133. 12.
- Fraus*.
Fraus, & dolus quando intervenit in subhastatione, fa-cit admittere novum licitorem. 47. 6
Fraus, & collusio arguitur ex modo insolito agendi. 242. 14
- Fructus*.
Fructus colligens functionum gravamina subire debet. 138. 13
 ad *fructus*, significat omne illud quod percipitur, etiam non deductis expensis. 139. 20
Fructus Ecclesiarum, & beneficiorum dicuntur dedu-ctis oneribus. 143. 76
Fructus beneficiorum sunt qui supersunt deductis one-ribus. ibid. 79
Fructuum appellatione venit id duntaxat quod supe-rest deductis expensis. ibid. 80
 Mentio ubi fit de integris fructibus, intelligitur de-ductis oneribus. ibid. 82
Fructus ultra triennium durare non præsumuntur. 144. 98
Fructus duplici solutione gravari non debent. ibid. 99
Fructus Episcopatus vacationis tempore obvenien-tes, futuro debent successori fideliter reservari. 175. 2
- Fucus*.
Fuco, & variis pigmentis, ac compositis ornamen-tis quando sine peccato uti possit, ostenditur. 300. 27
Fuco & pigmentis se ornans an dicatur adulterare opus Dei. ibid. 25
- Functio*.
 Functiones fiscales Baroni per verba universalia con-cessæ comprehendunt focularia de novo aucta. 329. 170
- Fundator*.
 Fundatoribus Monasteriorum, & Ecclesiarum multa conceduntur, ut eorum exemplo alij ad similia pro-vocentur. 10. 69
 Fundator quando dicatur loqui per verba civilia, & quando per verba naturalia? 163. 46
 Fundator dicens ut Capellanus celebret, vult potius ut Missa sit certa, quam ut Capellania sit Presbyte-ralis. 248. 47
- Fundus*.
 Fundus donatus, vel legatus à patre filio spurio loco alimentorum, non transmittitur ad hæredes ipsius filij. 315. 24
- Fundis* dominus an possit pro damno retinere bovem illic intrantem? 316. 34
- Funus*.
Funus tacitum, vulgare, commune, plebium. 189. 92
Furiosus.
Furiosi ob fati infelicitatem culpâ liberi existunt. 260. 20
- G**
- Gabella*.
Gabella quando imponitur à statuto super fructi-bus, non deducuntur expensæ. 139. 21
Clerici pro rebus, quas negotiationis causâ extra Regum asportant, tenentur solvere gabellam. 283. 36
Gabellam solvere tenentur ementes fructus, & reddi-tus Ecclesiasticorum. 325. 124
Gabellas superadditas comprehendit privilegium de percipiendis gabellis. 344. 293
Galli, & *Itali* brevi tempore noviter Conversos vete-ribus coæquarunt, ut jam inter eos nulla invenia-tur distinctio inter novos & veteres Christianos. 113. 66
- Garcia*.
Garcia Loyfa laudatur. 196. 64
- Generatio*.
Generatio clara non prodest ei, quem mores sordidant. 107. 14
- Generalis*.
Generalis loquutio omnia comprehendit. 97. 32
Generalis, seu Provincialis non potest prorogare offi-cium suum. 307. 4
Generalis S. Augustini potest dispensare circa muta-tionem loci ad celebrandum Capitulum generale. 209. 33
Generalis potest prorogare Capitulum generale, & Provincialis Provinciale ad tempus. Quomodo in-telligendum. 211. 53. 54. 55. 59
- Generalatus*.
Generalatus officij vacatio in Religione S. Augustini quando inducatur? 208. 21. 22
- Genitus*.
Genitorum ignobilitas nihil obest filio. 107. 26
- Gestum*.
Gesta per suspensum post appellationem à suspensione interpositam sustinentur. 158. 121
- Gloria*.
Gloriæ cupiditas acuit industriam, animosque ad res acriter & animosè gerendas. 108. 35
- Glossa*.
Glossarum auctoritas cæterorum auctoritatem superat. 291. 40
- Gonzalus*.
Gonzalus de Carthagera Pauli filius, fuit Episcopus Placentinus. 125. 139
- Gratia*.
Gratia redditur subrepticia, si omittantur aliqua, quæ de stylo Curia exprimi debent. 59. 43
Gratia expectativæ cum clausula *ex nunc prout ex tunc*, concessa, retrahitur ad tempus datæ ipsius gratiæ. 99. 5
Gratia si sine causa denegatur, fit eadem gratia injuria. 105. 5
Gratia in forma dignum post purificationem median-te retrotractione executionis censetur facta à die datæ expeditionis. 229. 5
Gratiæ, quæ aliquibus piis usibus applicantur, etiam de bonis Ecclesiasticis, quamvis redundant in aliorum

& Verborum.

aliorum odium, debent largè interpretari. 141. 58
 Gratia ob narrata non verificata corrui. 237. 3
 Gratia dicitur perfecta in eo momento, quo signatur
 supplicatio. 238. 9
 Gratia in forma Dignum expedita post purificationem
 mediante retractione executionis, censetur facta
 à die datæ expeditionis litterarum. 238. 12
 Narrata in gratia sunt justificanda de tempore gratiæ.
 ibid. 15.
 Gratia futuræ successionis non dependet à gratia in
 qua providetur necessitati Ecclesiæ, aut coadjuti.
 239. 19

S. Gregorius.

S. Gregorius *epistol.* 54. *alias* 56. *lib.* 11. declaratur
 284. 22
 Gregorius se optare ait, ut omnes Judæi Christiani
 fierent. 111. 51

H

Habebo te in uxorem, licet non addatur particula
ex nunc, secundum opinionem Basilij, verum
 efficiunt matrimonium. 130. 20

Habilitas.

Habilitare personæ in consideranda debet attendi tem-
 pus, quo actus ad personam applicatur. 99. 18
 Habilitas, & qualitas requisita debet intervenire de
 tempore oppositionis, vel petitionis. 292. 7
 Habilitas requisita præcedere debet antequam quis
 nominetur, vel eligatur. ibid. 8
 Personæ habilitas in quocumque judicio ante omnia
 justificanda. 334. 214

Habitus.

Habitus Monachorum S. Benedicti reformatorum, in
 quo differat à claustralibus non reformatis, osten-
 ditur. 88. 40
 Habitus S. Benedicti essentiale in quo consistat, osten-
 ditur. ibid. 41
 Habitus Abbatum S. Benedicti reformatorum, & clau-
 stralium quis? ibid. 44

Heres.

Hæres directò venire potest potiùs contra emptores,
 quàm contra testamentarios absque bona fide ven-
 dentes, ad nullitatem venditionis. 274. 23
 Hæres cum beneficio inventarij non obligatur ultra
 vires hæreditarias. 330. 177
 Hæres pro actionibus pœnalibus contra defunctum
 introductis non tenetur, nisi in quantum ad ipsum
 pervenerit. ibid. 178
 Hæres adiens hæreditatem sine confectioe inventarij,
 renetur solvere debita, & legata etiam ultra vires
 hæreditarias, non tamen in foro conscientiæ. ibid.
 179. 180
 Hæredes non describentes omnia bona in inventario,
 non amittunt illius beneficium quando omissiones
 non sunt dolosæ. 332. 194

Hæresiarcha.

Hæresiarchæ, & Dogmatistæ non reconciliantur, ne-
 que ad misericordiam admittuntur. 280. 32
 Hæresiarcha quis dicatur? 262. 45
 Vide *Dogmatista*.

Hæresis.

Hæresis crimen cæteris criminibus solet esse occultior.
 278. 17
 Probatio plena, & concludens requiritur ut quis in
 crimine hæresis pœna ordinaria condemnatur. ibi-
 dem 20

Hæreticus.

Hæreticorum descendentes ad nullum Ecclesiasticum
 beneficium, vel officium admittendi usque ad se-
 cundum gradum per lineam paternam, & usque ad

primum per lineam maternam. 117. 55
 Hæreticum quem non esse, ex quibus actibus probe-
 tur. 118. 97

Hæretici formales admittuntur, & reconciliantur, si
 ante testium publicationem peccatum suum confite-
 antur, & ad pœnitentiam reducantur. 262. 51
 Hæretici capitis pœna puniuntur, illa tamen non pu-
 nit S. Officium confitentes culpam, misericordiam-
 que flagitantes. 264. 66

Hæretici omni Jure pœnam ultimi supplicij merentur.
 279. 30

Hæreticus ut verus pœnitens habeatur, necessaria est
 omnimoda peccati confessio. ibid. 31

Hebræus, Hebræa.

Hebræorum natio, & progenies inter omnes Mundi
 selecta, inclyta, & magna fuit. 111. 121
 Hebræa gens habuit Deum sibi unitum, & appropin-
 quantem secundum carnem. 122. 126
 Illustres viri ex Hebræis descendentes. ibid.
 Excellentiora de natione Hebræa referuntur. 123. 133
 RR. PP. Alphonsus de Oropesa, & Hieronymus à
 Cruce bona mente affirmant, desiderare cum hac
 gente propinquitatem conjungi. ibid. 134

Hermaphroditus.

Hermaphroditi quomodo generentur. 173. 5
 Hermaphroditi multi in Hispania. 174. 22
 Hermaphroditi appellantur, qui utroque sexu valent,
 & denominantur à sexu, quo magis prævalent. ibi-
 dem 23
 Hermaphroditi in virili sexu, quo magis prævalentes,
 admittuntur ad successorem majoratus excludentis
 fœminas. ibid. 24
 Judices, advocati, testes, & tabelliones possunt esse
 hermaphroditi in virili sexu prævalentes. ibi-
 dem 25

Hispania.

Hispania Christianæ Religionis observantissima, &
 hæreticis infestissima. 258. 7

Homo.

Homo per maculam falsitatis devenit ad nihilum.
 161. 16
 Homines sua natura ad dissentendum proni sunt.
 291. 33

Honor.

Honoris, & famæ causa, vitæ, & rebus præferenda.
 105. 2
 Honorem proprium non curantes, qualiter reprehē-
 dendi. 106. 14
 Honor qui debetur Regi, tribui debet Divino, qui est
 Rex Regum. 255. 11

Horologium.

Horologiorum usus, Campanis inventis, fuit introdu-
 ctus. 186. 39

Hostia.

Hostiam Sacram conculcans sine errore intellectus
 non est hæreticus.

Humilitas.

Humilitas apud Christianos non decorat, sed ornat.
 255. 10
 Humilitati an præsumptioni tribuendum si quis debe-
 re præesse intelligens, ex humilitate præesse con-
 temnit. 296. 26
 Humiliari, & quidam Monachi Romæ inter se con-
 troversiam habuerunt, quis eorum primò debere
 pulsare ad Matutinum. 186. 60

Hypotheca.

Hypotheca non datur in casibus à jure expressis. 56.
 74
 Hypotheca censualis est irregularis, & extraordinaria.
 145. 103
 Exclusio necessaria est hypothecis ordinariis, ut
 contra

Index Rerum,

contra tertium possessorem procedi valeat, non ita
in hypotheca censuali. ibid. 104

I

Janua.

Janua novae non sunt aperiendae directo adversus
januas, vel vicini fenestras. 186. 53

Identitas.

Fundans se in identitate, tenetur comprobare, & con-
tra eum praesumitur pluralitas. 163. 30

Identitas ut probetur, sufficit verificare duas demon-
strationes. ibid. 31

Nomen, & cognomen an probent identitatem. ibi-
dem 32

Familiae, & generis diversitas praesumitur ex non
identitate cognominis. ibid. 33

Ignorantia.

Ignorantia Juris nunquam excusat. 280. 39

Ignorantia excusationem nunquam afferre potest in
haeresis, vel blasphemiae crimine, quod nostrae Fidei
Catholicae articulis resistit. ibid. 40

Illatio.

Illatio non fit à diversis. 241. 49. & p. 242. 8

Illegitimus, Illegitimè.

Illegitimus prima Tonsura initiatus ex dispensatione
Episcopi, absque alia capax sit pensionis. 339. 59

Illegitimè nati admittuntur in Hispania ad insignia,
arma, & nobilitatem patris. 265. 52

Immediatè.

ad Immediatè, de sui natura exigit praecisam continua-
tionem. 211. 45

Immediatum id dicitur quod est sine medio. ibid. 46

ad Immediatè, importat ut nullo alio actu etiam mo-
mentaneo interposito debeat actus celebrari. ib. 47

Immunitas.

Potestas concedendi immunitatem à collectis residet
penes supremum Principem. 94. 1

Immunitas concessa mercatoribus navigantibus ad ali-
quem portum pro augenda illius habitatione, non
potest revocari. 95. 7

Privilegium immunitatis obtinentes non comprehen-
duntur sub institutione Principis jubentis collectam
solvendam, nemine excepto. ibid. 8

Immunitatis privilegium per legem generalem non
tollicitur. 96. 16

Privilegium immunitatis extenditur ad decimas futu-
ras. 97. 38

Immunitas per verba generalia concessa comprehen-
dit collecta de novo impositas ratione belli super-
venientis. ibid. 39

Immunitas ex causa onerosa concessa comprehendit
collectas futuras. ibid. 40

Immunitas à gabellis comprehendit onera, & gabellas
futuras. ibid. 42

Privilegium immunitatis extenditur ad bona post pri-
vilegium quaesita. 98. 45

Immunitatis privilegium comprehendit incolas de no-
vo supervenientes. ibid. 46

Immunitas 40. aut 30. passuum de consuetudine ho-
die non servatur. 269. 15

Ultra Cœmeterium hodie nullum spatium loci cedit
immunitati. ibid. 16

Domus aedificata intra 40. vel 30. passus, etiamsi fo-
rent habitatae per laicos, gaudent immunitate se-
cundum aliquos. ibid. 17

Immunitas Ecclesiae datur loco, non personae. ibid. 18

Domus Parochorum, Canonicorum, & aliorum Eccle-
siasticorum, etiamsi laicis locatae sint, gaudent Ec-
clesiae immunitate, ibid. 19

Domus, quae cohæret Ecclesiae, & est ipsius Ecclesiae,
& non alicujus particularis, gaudet immunitate.
ibid. 20

Portam, seu annulum portae Ecclesiae tenens, quando
ipsa est clausa, illius gaudet immunitate. ibid. 21

Scalae quae sunt Ecclesiae annexae, & de illius pertinen-
tiis, gaudent immunitate. ibid. 22

Quando agitur de immunitate, sumus in favorabili-
bus; quando verò agitur de adgravando delictum,
sumus in odiosis. 270. 33

Tectum Ecclesiae gaudet illius immunitate. ibid. 35

Immunitate Ecclesiae gaudet ille, qui in Ecclesia, vel
Cœmeterio habet praecipuam partem corporis. ibi-
dem 37

Pedem tantum in Ecclesia vel Cœmeterio habens gau-
det privilegio immunitatis. ibid. 38

Manum habens intra fines Ecclesiae, licet foret extra,
gaudet illius immunitate, ibid. 40

Manu tangere locum Sacrum sufficit ad effectum gau-
dendi Ecclesiae immunitate. ibid. 41

Parietem Ecclesiae exteriorem tangens, illius gaudet
immunitate. ibid. 42

Aër Ecclesiae, vel Cœmeterio respondens gaudet privi-
legio immunitatis. ibid. 43

Ecclesia, & Cœmeterium retinent suam immunitatem
in aëre usque ad Cœlum eidem Ecclesiae, vel Cœ-
meterio respondens. ibid. 44

Immunitati Ecclesiasticae in dubio favendum, ac pro
ea judicandum. ibid. 45

Immunitatem Ecclesiae defendere spectat ad Ecclesia-
sticos. ibid. 46

Immunitas Ecclesiastica indirectè violatur per circui-
tum, & sub simulato nomine. 282. 13

Immunitas per verba generalia concessa comprehen-
dit collectas ratione belli supervenientis de novo
impositas. 317. 147

Immunitatis privilegium extenditur ad personas, &
bona post privilegium quaesita. 344. 291

Impedimentum.

Episcopus in impedimentis dirimentibus aliquando ex
urgentissima necessitate dispensare potest. 356. 16

Imperium.

Imperium temporale tutum reddit Fidei Catholicae
defensio. 331. 188

Importunum.

Importunum dicitur quasi sine portu, & sine quiete.
352. 11

Improbis.

Improbis probra æquè ut praconia bonorum im-
mortalia manent. 106. 10

ad In, juncta ablativo stat pro *intra*. 268. 5

Incola

Incolas de novo supervenientes comprehendit privile-
gium immunitatis. 345. 292

Incompatibilitas.

Incompatibilitatem non inducit acquisitio beneficio-
rum, sed tantum illorum retentio, 293. 23

Indecentia.

Indecentia an resulter ex eo quod Sacerdos cathedram
juris civilis moderatur. 77. 5

Indicium.

Indicia majora in criminibus contra Eidem requirun-
tur quam in aliis delictis. 277. 4

Indicium desumitur adversus inquisitum ex qualitate
personae. 278. 13

Indicia multa conjunguntur ad Reum convincendum,
si in eundem tendunt finem. ibid. 16

Indicia leviora sufficiunt in criminibus difficilis pro-
bationis. ibid. 18

Indicia, & praesumptiones non sufficiunt ad condem-
nandum

& Verborum.

nandum in pœnam, nisi extraordinariam. ibi-
dem 21
Indicia magna & urgentia sufficiunt ad torturam in-
ferendam. 279. 22
Indicia quando maxima sunt, aut semiplena probatio
adeſt, præſumitur crimen cum complicibus com-
miſſum. 279. 27
Indicia ſuis ponderibus examinata ad capturam aptio-
ra ſunt, & ad torturam. 330. 181
Indictio.
Obſervantia ſolemnitatum indictmentis, diei, & horæ
in electionibus non eſt neceſſaria quando omnibus
eſt notoria. 219. 126
Indultum.
Indulta conceſſa DD. Archiepiſcopis Cardinalibus ra-
tione communionis, & conſortij, proſunt etiam
ipſi Capitulo. 169. 3
Indultum non removet obſtaculum inhibitionis. 241.
44
Indultum non comprehendit beneficia duplicem reſe-
vationem habentia. ibid. 45
Indultorum modernorum diverſa forma ab antiquis.
ibid. 50
Vide *Reſcriptum.*
Infamia.
Infamia facti quæ. 106. 9
Infelicitas.
Infelicitas eſt ut quis incurrat in ſuſpicionem delicti,
quamvis ſit innocens. 106. 11
Inferior.
Inferior facta Superioris evertere non poteſt. 153.
62
Infidelis.
Infideles dubitant propter perpetuam inhabilitatem
ſuis deſcendentibus obventuram, Fidem Catholi-
cam amplecti. 117. 93
Exempla referuntur de quibuſdam infidelibus, qui
propter talem inhabilitatem, & contractam infa-
miam fieri Chriſtiani noluerunt. ibid. 94
Infirmus.
Infirmus ille dicitur, cui infirmitas impedimento eſt
ad agendam aliquam actionem. 177. 24
Infirmitatis de principio ſi conſtiterit, præſumitur
quod fuerit continuata uſque ad mortem. ibi-
dem 21.
Ingenuus.
Ingenuus vir debet agere de conſervando ſuo ſtatu, &
honore. 106. 12
Ingratitudo.
Ingratitudo dicitur ventus urens, ſiccans fontem
miſericordiæ, rorem pietatis, & fluenta gratiæ.
9. 66
Inhabilitas.
Inhabilitas, quæ perſonam reſpicit, eam afficit unde-
cumque vadat. 315. 29
Inhibitio.
Inhibitio emanata poſt poſſeſſionem, eam non afficit.
215. 96
Inhibitio contra Ordinarium operatur interdictum
conferendi. 233. 25
Inhibitio cum decreto irritanti requiritur ad hoc, ut
ſemper beneficium remaneat affectum. 240. 30
Inhibitio obſtenta poſt elapſum tempus ad appellan-
dum, non debet attendi. 311. 189
Injuria.
Juramento, & declarationi injuriantis ſtandum eſt,
quod injuria non fuerit illata animo injuriandi.
261. 24
Innoxius.
Crudele nimis eſt innoxios homines occidere. 116.
87

Inobedientia.
Inobedientia, & contumacia grave eſt delictum, &
deterrimi exempli. 20. 177
Inquisitio, & Inquiſitor.
Inquiſitorum arbitrio relinquitur, quæ indicia in cau-
ſis Fidei ſufficiant ad capturam. 277. 5
Indicia hujus rei quæ. ibid. 6
Inquiſitores Fidei muros tutantur: ejuſdemque fidei
indagatores, & exploratores ſunt. 331. 184
Inquiſitores quare Crucem veſtibus aſſutam præferunt.
ibid. 185
Officij Sanctæ Inquiſitionis primaria cura eſt Fidem
orthodoxam defendere, &c. ibid. 186
Inquiſitionis Sanctæ officio debentur innumera bona,
quibus noſtra Hiſpania Dei beneficio exultat. ibi-
dem 187
Inſitor.
Inſitor principalem obligat ad intereſſe tantum ex vi
contractus, non autem ad pœnam ratione culpæ,
ſeu delicti. 61. 6
Inſitor non habet facultatem faciendi incidere prin-
cipalem auctorem in pœnam negotiationis. ibi-
dem. 7
Inſitor, qui dominum ratione contractus ad intereſſe
obligare valet, non poteſt pro culpa, ſeu delicto il-
lam obligare. 332. 192
Instrumentum.
Instrumentum conditionale, conditione non adimple-
ta deficit. 67. 3
Instrumentum nullum non meretur executionem.
68. 13
Instrumentum virtute ſequentis uſus extenditur
ad illud, ad quod aliàs non extendebatur. 146.
122
Solemnitatem in instrumentis extrajudicialibus per le-
gem ſæcularem adhibendam tenentur clerici obſer-
vare, quando ſine difficultate, & aliqua impenſa
id fieri poteſt. 285. 28
Instrumentum poteſt licitè retinere à procuratore,
quoſque ei ſit ſatiſfactum de ſumptibus. 344.
301
Instrumenta antiqua non indigent ſolemni recogni-
tione. 345. 312
Vide *Scriptum.*
Joan. Baptiſta Ælianus.
Joannes Baptiſta Ælianus natione Hæbræus, vir pius,
& qui pro Fide Catholica multum laboravit, &
ſcripſit. 123. 136
τὸ, ipſa, eſt reſtrictiva temporis, & excluſiva alterius
rei. 208. 13
τὸ, ipſis, eſt perſonaliffimum, & ad oculum demon-
ſtrativum. 268. 8
τὰ Ipſo facto, important ipſo jure, ſtatim, & abſque
aliquo hominis miniſterio. 208. 163
Irregularis, Irregularitas.
Irregulares non ſunt, qui jam à nativitate Chriſtianam
Fidem profeſſi fuerant, licet Patrem, aut avum, ſeu
proavum habeant Ethnicum, Judæum, aut Sarra-
cenum. 12. 63
Irregularitatem non incurrit privatus jure dandi
vocem, ſi nihilominus illam in Capitulo det.
35. 118
Irregularitas aliquando impedit ſolam ſuſceptionem,
non uſum. 92. 72
Irregularia, & extraordinaria non comprehendit
adæquatio, quæ reſultat ex conceſſione ad inſtar.
313. 6
Isaac.
Isaac fuit viva imago filij Dei facti hominis. 111. 119
Israelita.
Israelitæ propter perfidiam amiſerunt gloriam, legem,
tepro

Index Rerum,

repromissiones, & adoptionem filiorum. 122. 127

Judeus.

Magnum antiquitus erat ex Judæis esse. 121. 123

Judæi omnes, qui Christi morti consenserunt, unâ cum suis miserè perierunt in obsidione Hierosolymitana. 126. 144

Judæos morti Domini consentientes excusat S. Paulus Apost. propter ignorantiam. 127. 147

Vocans aliquem Judæum, ligatur *l. 2. tit. 14. lib. 8. Recop.* 333. 205

Judex.

Judex Ecclesiasticus semper est comperens ad cognoscendum de rebus, quæ tangunt spiritualitatem. 11. 83

Judicis arbitrio committitur an & quando sævitia sufficiat ad divortium. 57. 4

Judex qui prævenit per capturam rei criminosi, cognoscit de causa, licet alter judex prius verbaliter, & judicialiter de eadem cognovisset. 110. 2

Judex qui ex negligentia vel dolo capturam de delinquente facere distulit, cum possit, prævenitur ab alio qui illam realem fecit, etiam si primus in citatione & monitione prævenisset. ibid. 3

Judex unus quando ex defectu jurisdictionis non potest certam pœnam imponere, recurritur ad alium, qui eandem imponere valeat. 102. 16

Judex Ecclesiasticus simul cum sæculari concurrere poterit in punitione delinquentis in aliquo ex criminibus mixti fori, si spiritualibus pœnis uti velit. ibid. 19

Judex si potest procedere ut ordinarius, vel delegatus, electa una via, licet inutili, non potest ad aliam redire. 154. 81

Judex, cui concessum fuit absolutum, & liberum arbitrium, potest sine causæ cognitione, & partis citatione procedere. 156. 96

Judex multum strictè, & prævia necessitate debet officium suum impartiri, ut vendatur domus ad ipsius Ecclesiæ ædificationem, vel ampliationem. 185. 48

Judex in decreto manutentionis debet præservare jura omnia partibus tam in prætorio, quam in possessorio ordinario. 226. 37

Judex debet ex officio repellere exceptiones oppositas ad procrastinandam executionem. 227. 45

Judex clementius se gerere debet quam lex. 266. 84

Judex habens duplicem potestatem, ordinariam scilicet, & delegatam, potest ambabus uti. 289. 16

Judex à quo non obstante inhibitione Superioris subreptitia potest suam sententiam exequi. 331. 190

Judex potest finito officio aliquid recipere à parte pro qua tulit sententiam, sponte tamen, & sine fraude offerentis. 332. 197

Judex debet esse certus de sua jurisdictione. ibidem. 200

Judicium.

Judicandum est in utroque foro juxta communem verborum intelligentiam, si de intentione contrahentium constare nequit, & res dubia sit. 131. 32

Voluntas, populi que voces non sunt attendendæ in judicando. 366. 83

Judicium confirmat jus superveniens post litem contestatam. 333. 207

Julianus.

Julianus apostata ad quid studia litterarum prohibuerit? 80. 17

Julianus Pomerius Archiepiscopus Toletanus ex genere Hebræorum, sanctitate, & omnigena virtute prælatus. 125. 137

Juramentum.

Juramentum speciale præstantes arctiori vinculo ligari videntur. 9. 57

Juramenti præstatio stringit magis, & efficacior reddit obligationem. ibid. 58

Contractibus etiam natura sua revocabilibus, si juramento confirmantur, non potest contraveniri. ibid. 59

Juramentum operatur idem quod clausula derogatoria, & ex certa scientia. ibid. 60

Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex juramento promissorio. ibid. 62

Peccatum non adimplentis juramentum tanto gravius est, quanto major fuerit ejus dignitas, Religio, & præ eminentia. ibid. 63

Juramentum non operatur ubi intervenit enormissima læsio. 12. 107

Juramentum primò præstitum facit quod secundum juramentum contrarium non valeat. 72. 14

Juramentum factum contra primum juramentum licitum juridicum, & honestum, non valet. ibid. 17

Juramentum sequitur naturam scripturæ, & actus, cui adjicitur. 304. 40

Jurgium.

Jurgium novum ex sopita materia non debet suscitari. 8. 48

Jurisdictio.

Jurisdictio Ecclesiastica est præscriptibilis respectu laicorum. 96. 22

Jurisditione concessa, ea omnia videntur concessa, sine quibus jurisdictio explicari nequit. 100. 5

Jurisdictio Ecclesiasticorum judicum ad spiritualem correctionem principaliter tendit, civilis ad sæcularis ad vindictam publicam. 101. 14

Jus.

Jus per pactum parti acquisitum, ei sine facto illius auferri non potest. 6. 27

Juri ante clericarum operam dans, post illum ad Doctoratum in eodem jure poterit promoveri. 78. 13

Jus non abdicatur à resignante, si resignatio in forma dignum expedita non fuerit totaliter effectuatæ. 229. 4

Jus conscientie, vide *Conscientia*.

Juspatronatus.

Juspatronatus eo ipso censetur acquisitum fundanti, vel dotanti, si expressè illud non remiserit. 11. 85

Juspatronatus tribus modis acquiritur. ibid. 86

Juspatronatus sæculare si ad Ecclesiam deveniat, fit Ecclesiasticum. 243. 29

Juspatronatus relictum cujdam, & aliis sub nomine colectivo, dividendum pro dimidietate. 188. 8. 9

Juspatronatus dimidiam vocem habens unus, & decem alij alteram dimidiam, attenditur præsentatio facta ab habente dimidiam, & ab uno ex decem. 290. 20

Concil. Trid. sess. 24. c. 17. de reform. comprehendit beneficia juspatronatus. 293. 19

Justificatio.

Justificatio gratiæ debet concludere ad illius tempus. 238. 10

Justitiarius.

Justitiarius quid significet in jure Canonico. 91. 66

L

Labor.

Labor pro Deo nullatenus effugiendus. 296. 27

Laborandum non in eo quod sibi, vel paucis utile sit, sed quod multis, ut salvi fiant. ibid. 55

Lacryme, & suspiria metus continuationem probant. 32. 93

Læsio.

Læsio enormissima secundum aliquos contractus etiam transa

& Verborum.

transactionis rescissionem inducit. 12. 106
 Juramentum non operatur ubi intervenit enormissima
 læsio. ibid. 107
 Læsio non attenditur in renunciatione, quæ donatio-
 nem importat. 75. 34
 LæSIONEM enormissimam excludunt periculum mortis
 & vita incerta. ibid. 41
 LæSIONIS ad probationem regulariter debet attendi
 tempus conventionis, seu actus qui geritur. ibid. 42

Laicus.

Laici sunt incapaces possessionis, & præscriptionis in
 materia decimarum, nisi cum præscriptione allegetur
 privilegium ante Concil. Lateran. obtentum.
 96. 21

Doctores referuntur, qui tenent licitum non esse Ec-
 clesiastico judici in casibus mixti fori, hæresis cri-
 mine excepto, laicos capere, & incarcerare. 100. 4
 Laici in delictis Ecclesiasticis non minùs sunt subditi
 Episcopo, quàm clerici. 101. 6
 Hæresis de crimine convicti laici, ab Inquisitoribus
 capi, & incarcerari possunt. ibid. 7

Doctores referuntur qui sustinent Ecclesiasticum judi-
 cem in casibus mixti fori laicos capere posse. ibid. 8

Consuetudo quæ ubique recepta circa capturam laico-
 rum in criminibus mixti fori. ibid. 11

Consuetudo specialis ut Ecclesiastici judices incarce-
 rare valeant laicos delinquentes, illa servanda est.
 102. 12

Consuetudine induci potest in civilibus causis ut Ec-
 clesiastici contra laicos jure aliquo cognoscentes,
 eos incarcerare valeant. ibid. 13

Laicus punitus à judice Ecclesiastico, iterum condigna
 pœna punitur à sæculari in dilectis mixti fori, sal-
 tem atrocioribus. ibid. 15

Laici delinquentes si condigna pœna de aliquo delicto
 mixti fori ab Ecclesiastico Judice puniti fuerint,
 non poterunt postea à sæculari puniri. ibid. 20

Laici in electionibus quando interesse possint? 156.
 100.

Legandi verbum.

Legando testator in codicillis non videtur in dubio
 recessisse à priori voluntate posita in testamento.
 348. 344.

Legatum.

Legatum reddit conditionale clausul. *Si nupserit Titio.*
 318. 58.

Legatus.

Legato qui non sit à latere minimè subjiciuntur Ab-
 bates benedicti, & ritulati. 87. 35

Legatus de latere potest electiones confirmare. 153. 57

Legatus est Judex competens contra exemptos. ib. 58

Legens.

Legentes, seu studentes juri Canonico, aut civili,
 fruuntur privilegio percipiendis fructibus suarum
 Præbendarum in absentia. 81. 34

Legitima.

Legitima descendantium ex legitimo matrimonio sunt
 omnia bona parentum, deducto quinto. 71. 2

Legitima parentum est omne filiorum patrimonium,
 deducto tercio. ibid. 4

Supplementum legitimæ spatio 30. annorum præscri-
 ptum præsumitur. 71. 10. & p. 333. 210

Legitimatio, & Legitimus.

Legitimatio facta in articulo mortis præsumitur in
 fraudem substituti. 178. 27

Legitimationis in tempus institui potest filius spurius.
 348. 340

Bonorum in possessionem mitti debet legitimatus à
Barbos. For. decis. Pars II.

Principe, non obstantibus oppositionibus, quæ
 contra legitimationem fiunt. 333. 212

Filiarum legitimarum nulla facta mentione, quando
 legitimatus à Principe censeatur rectè legitimatus?
 334. 213

Legitimitas.

Legitimitatis quasi possessio probatur ex eo quod quis
 possideat bona paterna. 168. 74

Pro legitimitate in dubio pronuntiandum. 254. 26

Legitimum.

Legitimum dicitur à lege approbatum, vel toleratum,
 253. 23.

Lex.

Legem quam velit, imponere quis non potest in se
 sua, in qua alius jus habet. 16. 37

Leges Regiæ deponentes circa jus retractus, etiam de
 jure Canonico sunt observandæ. 48. 29

Leges audire prohibitum est clericis. 77. 7

Legem vel Physicam docentes Presbyteri non compre-
 henduntur sub dispositione *d. c. super specula, ne
 clerici, vel mon.* 78. 15

Justissimè à lege, seu statuto recedi potest ex justa
 causa superveniente. 119. 102

Leges, Canones, & statuta ex magna, & evidenti cau-
 sa transgredi possunt. ibid. 104

Lex divina, & naturalis quando dispensationem, seu
 interpretationem admittat. 120. 110

Leges, & sacri Canones non intendunt tueri vitiosum
 possessorem. 135. 30

Lex quæ generaliter loquitur, generaliter debet intel-
 ligi. 138. 16

Legis à verbis in dubio non est recedendum. ibid. 17

Lex, aut statutum contra publicam, vel privatam uti-
 litatem factum, potest per viam appellationis, aut
 simplicis querelæ impugnari. 150. 9

Ratio legis ubi cessat, ejus dispositio cessare debet.
 219. 131

Leges Pontificiæ judicio populi debent recipi. 265. 79

Leges politicæ, & œconomicæ quando obligent Cleri-
 cos? ostenditur. 285. 25

Cessante ratione legis, cessat & ipsa lex. 303. 34

Lex comprehendit bona extra territorium existentia,
 quando omnes contrahentes sunt subditi unius
 Principis, & intra ejus territorium existunt. 315. 26

Lex quando est prohibitiva in personam, tunc com-
 prehendit bona, quamvis extra territorium existen-
 tia. ibid. 30

Legum sæcularium, & statutorum politicorum ad ob-
 servantiam non tenentur clerici vi coactiva. 317. 47

Vide Statutum.

Libellarius.

Libellarius est ille, qui ab emphyteuta habente utile
 dominium tantum accipit prædium emphyteuticum
 pro certa annua pensione. 140. 36

Libellarius tenetur ad collectam. ibid. 37

Libellarius de annua pensione quam emphyteuta sol-
 vit, non deducit collectam. ibid. 38

Libellus.

Libellus maledicus contra Congregationis informatio-
 nem editus, & prohibitus. 19. 172

Libelli famosi contra Deiparæ Virginitatem tenor.
 257. 1

Libellus post intempestam noctem defixus, & inven-
 tus. ibid. 2

Rumor quod Eremita quidam libellum fixisset.
 258. 3

Eremita in carcerem detruditur, & ejus confessio te-
 fertur. ibid. 4.

K * Libelli

Index Rerum,

Libelli famosi auctor capitis pœnam incurrit. 259. 12
 Libellus graves injurias, & opprobria in Principem
 dirigens utique faciet eju sauctorem in crimen læsæ
 majestatis incidere, & ita in pœnam ultimi sup-
 plicij. ibid. 13
 Libelli publicatio ab ejus auctore non processit ex
 animo, aut intentione errandi in Fide. 260. 22
 Libelli famosi auctoribus per leges duodecim tabula-
 rum pœna capitalis imponebatur. 263. 53
 Pœnâ extraordinariâ hodie punitur libelli famosi au-
 ctor. ibid. 54
 Pœna libelli famosi de jure Canonico non est capita-
 lis, sed extraordinaria. ibid. 55
 Pœna libelli famosi de jure Civili erat capitalis, quan-
 do crimen per libellum objectum capitis pœnâ ef-
 fer dignum. ibid. 56
 Libelli famosi pœnæ ut locum habeant, nocendi ani-
 mum necessarium est intervenire, & dolus verus
 requiritur. ibid. 57
 Libelli famosi auctor capitis pœna quando afficien-
 dus? 280. 34

Liber.

Libris Capitularibus quando fides adhibeatur. 243. 19
Libertas.

Jus vindicandi libertatem cuilibet ex civibus in soli-
 dum pertinet. 350. 360

Licentia.

Licentia, sive renunciatio legitimæ juramento confir-
 mata valet. 72. 13
 Licentia ad testandum de futura hæreditate, nihil aliud
 est, quàm hæreditatis futuræ renunciatio. 73. 26
 Licentia Episcopi non requiritur in docentibus ad hoc
 ut privilegio de percipiendis fructibus in absentia
 gaudeant, secus in studentibus. 82. 46

Licitatio, & Licitator.

Major licitatio ultra justum pretium ob æmulationem
 facta, non est admittenda. 334. 218
 Licitator post subhastationem perfectam & extinctam
 candelam, à futuris licitationibus & oblationibus
 etiam majoris summæ est securus. 46. 1
 Licitator novus admittitur quando adest læsio ultra
 sextam partem. 47. 5
 Subhastationis post lapsum termini non potest licita-
 tor admitti. 334. 219
 Licitator prior est præferendus, si dare vellet quantum
 ab alio postea fuit oblatum. ibid. 220

Lignum.

Ligna Ecclesiæ dedicata non debent ad aliud opus
 jungi, nisi ad aliam Ecclesiam. 197. 86

Limitatio.

Limitata causa limitatum producit effectum. 205. 7

Lingua.

Lingua cordi cedit, & sub jugo mentis verba consi-
 stunt. 265. 76

Liquidatio.

Liquidatio fructuum est facienda in mediocri summa,
 quando testes deponunt de maxima, media, & mi-
 nima. 329. 173

Lis.

Utilitatem habere quis dicitur eo ipso quod à lite dis-
 cedatur. 13. 109
 Lite pendente nihil est innovandum. 18. 159
 Ad effectum regulæ de subrogandis sufficit litem fuisse
 justam, saltem coloratè. 39. 21
 Lites sopiuntur per prohibitionem alterius præsentia-
 tionis. ibid. 22
 Litis ingressum impedit exceptio non observati con-
 tractus. 316. 132
 Lite pendente negotium devolvitur ad Judicem, sus-
 pensa Superioris jurisdictione super eadem causa,

de qua dubitatur.

317. 50

Litteræ.

In litteris provisivis nunquam vel ratò sit mentio de
 pensione reservata. 203. 12
 Litteræ resignationis expediuntur in Cancellaria, vel
 Camera Apostolica, nisi constiterit quod consensus
 sunt præstiti & extensi. ibid. 13
 Litteræ à supplicatione recipiunt passivam interpreta-
 tionem. 204. 17
 Litteræ Apostolicæ habent paratam executionem ad
 instar instrumenti publici guarentigiati, & proce-
 dendum ad earum executionem appellatione remo-
 ta. 209. 35

Litteratus.

Litterati viri, & idonei, undecumque originem duxe-
 runt, in quibuscumque Ecclesiis, etiam majoribus
 sunt admittendi. 111. 44
 Litteratis librorum copia necessaria. 334. 216

Locumtenens.

Locumtenentes, seu Vice-Rectores suis principalibus
 in reverentialibus non adæquantur. 256. 21

Locus sacer.

Reverentia locis sacris, etiam dirutis & collapsis ha-
 benda. 197. 90
 Testudines, seu speluncæ subtus Ecclesiam portas ad
 plateam habentes non sunt loca sacra. 198. 93
 Locus sacer dicitur illud spatium, quod spectat ad in-
 terius corpus Ecclesiæ à recto interiori usque ad
 pavementum. ibid. 94
 Locus sacer ad effectum inducendi sacrilegium non
 ita latè sumitur, sicut ad affectum gaudendi Eccle-
 siastica immunitate. 270. 32

Loqui.

Nullus judicatur loqui id, quod non sentit. 265. 75

Lucrum.

Ex qua persona quis lucrum capit, ejus factum pro-
 bare tenetur. 7. 39
 Lucrum intelligitur omni damno deducto. 143. 81
 Lucri amissio non habetur in consideratione, si non
 fuerit radicatum, & matrimonio incorporatum. 352. 20
 Lucris cessantis, seu damni emergentis interesse in mul-
 ta dari potest: intellige ut ibi. 332. 193
 Timor amissionis magni lucri potest tanquam justus
 reputari. 352. 15
 Contrarium verius, n. 14. Intellige ut ibi.
 Pœna quæ consistit in amissione lucri, imposita alicui
 ut contrahat matrimonium cum certa persona, il-
 lud non impendit. ibid. 14
 Amissio lucri imposita alicui ut contrahat Matrimo-
 nium cum certa persona, illud non impedit. ibi-
 dem. 15
 Dispositio obligans aliquem ad matrimonium contra-
 hendum cum certa persona sub pœna amissionis lu-
 cri, valida est. ibid. 16

Lusitana.

Lusitana Maria Pacheco ex puella adolescens ephebus
 apparuit. 173. 17

M

Magistratus.

Magistratus quos honores, & onera portet?
 108. 36
 Magistratus præsentia omnem metum excludit. 215.
 99. & 217. 116

Majoratus.

Majoratus bona ut conserventur in familiis illustribus
 Reip.

& Verborum.

Reip. maximè interest. 273. 12
 Majoratus causam publicam continet. ibid. 13
 Facultas pro alienandis bonis majoratus concedi non potest, nisi causa publica concurrat. ibid. 14
 Emptor rerum, & bonorum majoratus an teneantur curare ut venditor pecuniam in alia re utiliter infumat. 274. 31. & seq.
 Majoratum foundationes quando factæ sunt in aliquo Regno, tunc secundum illius leges procedendum, licet bona extra Regnum existant. 315. 31
 Majoratus ut bona alienari valeant cum Regia facultate, non requiritur consanguineorum citatio. 317. 45
 Majoratus fundati contemplatione matrimonij effectum sortiuntur, matrimonio postea annullato. 323. 104
 Filius non potest retrocedere capitulatam majoratus institutionem. 328. 165
 Consentire non potest filius quod majoratui alia onera apponantur in præjudicium successorum. ibid. 166
 Primogenitus filius quando vocatur ad majoratum, vocatio hæc restringitur ad filios immediatos primi gradus. ibid. 167
 Institutio majoratus in una scriptura à marito, & uxore facta, in se continet duas dispositiones. 334. 221
 Majoratus à marito; & uxore simul fundatus potest ab uno eorum revocari pro sua parte ante traditam possessionem, si alter mortuus sit. ibid. 223
 Primus successor in majoratu non tenetur solvere debita contracta post foundationem. ibid. 224
 Majoratus quando Regia facultate fundatur, potest de facili mutari alia simili facultate obtenta. 335. 225
 Princeps in successione Majoratus potest jus competens substitutis de futuro derogare. ibid. 226
 Institutor Majoratus quando absolute, & genericè fœminas propter masculos à majoratus successione exclusit, talis exclusio intelligitur propter masculos ejusdem lineæ, & gradus. ibid. 227
 Possessor majoratus dibiam illius dispositionem interpretari potest. ibid. 229
 Majoratus duo an & quando in una persona consistere & permanere valeant, latè ostenditur. ibid. 230
 Majoratum instituendi promissio idem est ac instituere, 345. 309
 Successor in Majoratu in eo jus radicatum habet etiam vivente possessore. 353. 22
Malè adv.
 Malè parva malè dilabuntur. 16. 145
Maledicens.
 Maledicentes, & mentientes nihil magis curant, quàm occultare quod prædicant. 19. 174
Maleficium.
 Maleficia voluntas, & propositum delinquentis distinguunt. 261. 29
 Maleficia magis decernuntur per animum, & finem, quibus crimen perpetratur, quàm per ipsum facinus. ibid. 30
 Maleficium debitoris non auget per se fidejussoris obligationem. 328. 160
Malitia.
 Malitia ætatis, vide *Ætas.*
Malum.
 Malum non est præsumendum de illo, qui benè vixit. 336. 232
Mandatum.
 Mandata Regia, quibus jubetur aliquem à sua possessione amovendum, non esse exequenda. 149. 5
 Mandatum, seu commissio de matrimonio contrahendo non est necesse præstare Procuratori coram Parocho, & testibus. 65. 16
Barbosa Vot. decis. Pars I I.

Mandatum speciale requiritur ad contrahendum matrimonium. ibid. 19
 Mandatum speciale ad contrahendum matrimonium non dicitur nisi nominatim detur ad contrahendum cum certa, & determinata persona. ibid. 20
Vide Matrimonium.
Manus.
 Manus appositio limitata ad certum effectum, & ad certum casum, non causat affectionem deficiente effectu, aut casu per Principem contemplato. 233. 23
 Manus appositio præexistente reservatione operatur affectionem, data nullitate provisionis ob incapacitatem provisi. ibid. 26
 Appositio manus Papæ non causat affectionem, quando est facta contemplatione certæ personæ, quæ non fuit reperta capax. ibid. 29
Manutentio.
 Manutentionem petens debet probare suam possessionem de tempore litis motæ. 18. 150
 Manutentio danda pro omnibus actibus, in qua illa reperiebatur possidere de tempore litis motæ. ib. 153
 Manutentio ut excludatur, debet evidenter constare materiam esse facultativam. ibid. 162
 Manutentio non est de facili deneganda sub prætextu materiæ facultativæ. ibid. 163
 Nullitas contractus non potest impedire possessori manutentionem. ibid. 165
 Manutentionis decretum pro Congregatione refertur. 19. 171
 Manutentio non est danda quando constat de improbitate, & vitio possessionis. 135. 29
 Manutentio non impeditur interim dum disputatur de vi decreti irritantis. 151. 28
 Manutentio non est danda ubi constat de defectu dominij, seu de improbitate, & vitio possessionis. 213. 67
 Manutentionem petens est actor originarius, & voluntarius. 213. 77
 In manutentione non agitur de titulo vel de possessione. 216. 101
 Manutentio quando affert aliquod gravamen, illud est leve, modicum, ac momentaneum. ibid. 102
 Manutentio solum conceditur ad strictos limites possessionis. ibid. 105
 Manutentio conceditur ad limites pensionis. 224. 13
Maritus.
 Maritus ratione fructuum dotis tenetur ad tributum, & ad collectas. 139. 23
 Maritus constante matrimonio dotem in casibus permissis uxori restituens, tenetur curare ut quantitas juxta permissionis facultatem in aliam rem utilem convertatur. 273. 19
 Mariti consentire non debent ut uxores orrentur propter alios, cum foras exeunt. 299. 15
Marchionissa de Alcala.
 Marchionissa de Alcala in decisione coram Gregorio X V. multa referuntur præcisam vim, & justum metum denotantia. 353. 23
Mas.
 Mares potius generantur quàm fœminæ ex caloris seminis potentia. 173. 2
Materia.
 Materia quando est impræscriptibilis ad acquirendum dominium, sufficit titulus insufficiens juxta observantia quadraginta annorum. 96. 19
 Materiæ impræscriptibiles ex incapacitate possidentis desinunt esse tales. ibid. 20
Matrimonium.
 Matrimonium si fuerit metu contractum, est ipso jure nullum. 23. 12
 K x 2 Matr

Index Rerum,

Matrimonium per vim contractum est ipso jure nul-
lum. 26. 48

Matrimonium per nimiam importunitatem contra-
ctum annullatur. 32. 89

Preces importunæ, à patre, aliòve Superiore adhibitæ
matrimonium annullant. ibid. 90

Matrimonium propriè, & verè ex ipsa ejus natura con-
tractum est, qui solo consensu perficitur. 63. 1

Matrimonium ut Sacramentum consideratum, etiam
extremum consensum requirit. ibid. 5

Verba ad rationem matrimonij non sunt præcisè
necessaria, sed sufficit consensum aliquo exteriori
signo, vel facto declarari. ibid. 6

Matrimonium per Procuratorem contractum fuit va-
lidum ante Concilium Tridentinum. 64. 8

Matrimonium per Procuratorem contractum physicè
gratiam producit in contrahente. ibid. 13

Matrimonium per Procuratorem contractum etiam
hodie post Concil. Trid. valet, & Sacramentum est.
ibid. 15

Matrimonium per epistolam contractum valet tam in
ratione contractûs, quàm in ratione Sacramenti.
ibid. 17

Matrimonium per epistolam contrahi quibus modis
dicatur. ibid. 18

Matrimonium antea contractum virtute mandati dati
ad contrahendum cum qualibet muliere, an conva-
lidari possit subsequuto speciali ad contrahendum
cum eadem ignara secundi mandati. 65. 22

Procurator ad matrimonium contrahendum non po-
test alium substituere. ibid. 23

Procurator constitutus ad matrimonium contrahen-
dum non potest illud contrahere post mandatum
revocatum, quamvis Procurator, vel alter conjux
revocationem ignoret. ibid. 25

Ratio specialitatis cur matrimonium contractum post
mandatum revocatum, cum ignorantia tamen revo-
cationis, sit nullum, non ita alij actus. 60. 29

Verba quibus debent matrimonia celebrare Pro-
curatores nomine constituentium illos. ibid.
31

Mandati revocatio tacita sufficit signis, vel factis ali-
quibus declarata, ne matrimonium per Procurato-
rem etiam revocationis ignarum contractum, sit va-
lidum. ibid. 32

Matrimonium contrahens cum alia muliere post da-
rum mandatum ad contrahendum cum certa perso-
na ante illius executionem, visus est illud revocare?
ibid. 33

Procuratoris ad Matrimonium dati revocatio etiam
ignorata effectum sortitur, quamvis juramentum de
non revocando præmissum sit. ibid. 35

Procuratoris ad matrimonium dati revocatio mera in-
terna quoad forum conscientie valet. ibid. 36

Matrimonium contractum per Procuratorem, qui ne-
que tacitè, neque expressè revocatus fuerit, an vali-
dum sit, si tempore quo contrahitur, consensus po-
sitivus mittentis Procuratorem realiter non concu-
rat? ibid. 37. & 38

Matrimonium valere non desinit per supervenientem
favorem illud constituentis. ibid. 39

Matrimonij vinculum ex ejus firmitate, & indissolubi-
litate proveniens fortius ligat quàm juramentum.
129. 13

Matrimonium contrahendum per verba de præsentì
præcedentibus monitionibus. ibid. 15

Matrimonium potius quam sponsalia in dubio præsu-
mere debemus. 131. 30

Opinio singularis alicujus Doctoris celebris matrimo-
nium sustinentis, præferri debet opinioni plurium
impugnantium. ibid. 33

Matrimonia contrahere possunt hermaphroditi secun-
dum sexum, in quo magis prævalent. 174. 26

Matrimonium si divortio separatum sit, successio lo-
cum non habet. 179. 42

Matrimonium secundum valet pendente litigio super
primo, ex quo primum in rei veritate fuit pronun-
ciatum nullum. 252. 6

Litis pendentia non impedit matrimonium contrahi.
ibid. 7

Matrimonium nullum non impedit validitatem se-
cundi matrimonij rectè contracti. ibid. 8

Matrimonium pendente lite super prioris validitate
contractum, si illius nullitas evincatur, validum est.
ibid. 9

Matrimonium contrahens secundum lite pendente su-
per validitate primi, non dicitur attentare. ibid. 10

Interdictum Ecclesiæ ne matrimonium contrahatur,
quibus modis fiat? ibid. 13

Matrimonium contractum contra interdictum Eccle-
siæ validum est nisi contineat decretum irritans.
ibid. 14

Matrimonium contrahere volenti ante ætatem legiti-
mam incumbit onus probandi malitiam supplere
ætatem. 355. 10

Matrimonium contrahi ante legitimam ætatem ex ur-
gentissima aliqua necessitate permitti potest. ibid. 5

Matrimonij carnalis consummatis vinculum est indisso-
lubile. 294. 11

Matrimonium contrahens ne incurreret indignatio-
nem patris, validè contrahit. 351. 5

Pater potest filio persuadere ut matrimonium cum cer-
ta persona contrahat, illum etiam paterna coactio-
ne cogendo. 351. 9

Persuasiones ad hoc ut matrimonium anuullent, de-
bent esse importunæ, instantissimæ, repetitæ, & in-
culcatæ. 352. 10

Persuadentes, & rogantes importunè matrimonium, ut
illud rescindatur, debent esse soliti malè tractare si-
bi non parentes. ibid. 12

Matritum.

Matriti monacha in virum conversa. 173. 18

Medicus.

Medicis standum est quando quis dicatur infirmus, &
in extremis constitutus. 177. 18

Medietas.

Medietatem vocum tenendum in dubio, & ratione in-
certitudinis intervenisse. 290. 26

Media via in dubii eligenda. ibid. 27

Melioratio.

Rem meliorem non potest pater sibi assumere in ter-
tiam, & deteriorem relinquere filiis. 338. 252

Meliorare in tertio, & quinto bonorum potest pater
duos filios, & ad tempus. ibid. 253

Meliorandi promisso adimplenda. 344. 308

Id, *mentiris*, est injuriosissimum. 337. 237

Mense.

Mensem Abbatialem, & sigillum cum propriis armis
habet Abbas, cni in titulum perpetuum Abbatia
collata fuit. 87. 32

Mercator.

Mercatores nunquam habent otiosas suas pecunias.
54. 45

Metus.

Metus definitio, & ejus natura declaratur. 26. 45

Metus debet esse talis qui cadere possit in constantem
virum, ad hoc ut matrimonium, professionem, &
Ordinis susceptionem annuller. ibid. 46

Metus ut dicatur cadens in constantem virum, quin-
que requiruntur conditiones. ibid. 47

Metus gravitas dijudicatur ex circumstantiis, & quali-
tate ætatis, sexus, & imbecillis animi. ibid. 50

Metus

& Verborum.

Metus est difficilis probationis. ibid. 51
 Probationes leviores sufficiunt in metu. ibid. 52
 Indicia, & conjecturæ ad probandum metum admittuntur. ibid. 53
 Testes domestici admittuntur in probatione metus. ibid. 55
 Testes singulares in probatione metus rejiciendi non sunt. ibid. 56
 Historia narratur ex qua metus initium sumpsit. 27. 57. & 58
 Personæ interpositæ ad metum incutiendum, & quomodo probetur. ibid. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. & 71
 Metus mortis, aut cruciatus corporis, vel abscissionis membri dicitur cadens in constantem virum. 29. 72
 Reverentia quam filius præstare debet patri, quando sit sufficiens ad inducendum metum, qui caderet in constantem virum. 30. 73
 Metus reverentialis per se solum non est sufficiens ad reddendum irritum contractum. ibid. 74
 Timor rationabilis gravis mali simul cum metu reverentiali sufficiens est ad annullandum contractum. ibid. 75
 Metus reverentialis cum verberibus, aut minis sufficit ad irritandum contractum, quamvis non probetur militantem solitum esse minas exequi. ibid. 76
 Terribilitas personæ cum metu reverentiali sufficiens est pro nullitate contractus. ibid. 77
 Qualitas personarum quæ metum pariuntur, & incutiunt, multum inspicitur in ejus probatione. ibid. 80
 Preces importunæ, & instantissimæ persuasiones aptæ sunt metum incutere cadentem in virum constantem. 31. 86
 Lachrymæ & suspiria metus continuationem probant. 32. 93
 Metus causa durante, nullus consensus præsumitur liberæ voluntatis. 35. 121
 Metus præsens qualiter requiratur. 36. 134
 Suspicio metus contractum irritat, sicut & metus. ibid. 135. intellige ut n. 136
 Metus solus futuræ sævitæ, & alicujus gravis mali sufficit ad divortium. 57. 6
 Metus minor requiritur in muliere quàm in viro. ib. 7
 Metus ad annullandum matrimonium requisitus debet probari per actus exteriores, veluti mortis, aut cruciatus. 351. 2
 Metus justus debet probari, aliàs dicitur vani timoris. ibid. 3
 Metus reverentialis per se solum sufficit ad rescissionem contractus matrimonij. ibid. 4
 Auctoritas personæ tribuit justam causam metus reverentialis. ibid. 6
 Reverentia paterna cum importunis precibus, & molestis persuasionibus inducit justum metum. ibid. 7
 Intellige de persuasionibus dolosis, non verò de illis, quæ subeunt vices optimi consilij. ibid. 8
 Cohabitatio spontanea qualiter metum purget ostenditur. 343. 26. & seq.
 Metus præcedens per quantum tempus præsumatur purgatus ex cohabitatione spontanea ostenditur. ibid. 27
 Metus præsumptio excluditur, ex quo illum passus nec ante, nec post matrimonium protestatus fuit. ibid. 28

Mine.

Minæ probantur per testes singulares. 36. 29
Minister.
 Minister qui pecuniam fiscalem animo negotiandi ad Barboſæ *Vot. decis.* Pars I I.

suum commodum intercipit, quas pœnas incurrat. 54. 47

Minor.

Minor in sibi proficuis, & benevolis non eget alterius auctoritate. 11. 99
 Minor civiliter, & naturaliter obligatur, ubi ex contractu aliàs nullo factus est locupletior. ibid. 100
 Minoris jure gaudentes si prætextu læsionis aut metus contractum rescindere prætendant, non sunt audiendi, nisi prius accepta restituant. 12. 105
 Minor pars reputatur pro toto. 291. 34

Minus.

Minus est habere actionem quàm rem. 320. 79
Missæ.
 Missarum simplex onus quando in fundatione est appositum, possunt per substitutum celebrari, secus quando præcisè requiritur Sacerdotium, seu alius Ordo per modum annexionis. 230. 28

Mixtum.

Mixtum non censetur comprehensus sub simplici. 240. 42

Modus.

Modus potius quàm conditio in dubio præsumitur. 317. 52

Molina.

Molina de primog. lib. 4. cap. 4. à num. 12. declaratur. 274. 30
 Molinam qui reprobent. 276. 40

Monachus.

Monachis solum veratur auditio publica legum, non autem prælectio. 78. 12
 Monachi nigri S. Benedicti qui remissivè. 87. 37
 Monachi non obligantur sub peccato mort. nisi quoad tria substantialia vota, quantum est ex jure & virtute regulæ. 89. 48
 Monachorum nullus forensis negotij susceptor, vel executor existat. ibid. 51
 Monachorum nomine in Decreti & Decretalium libris veniunt illi qui Religionem S. Benedicti professi sunt. 90. 57
 Monachorum appellatione in odiosis non comprehenduntur Abbates. ibid. 61
 Monachus factus Episcopus recuperat jus succedendi. 176. 8

Moneta.

Pragmatica minorationis monetæ publicata sub die 16. Septembris 1642. refertur 45. 42. & de ejus intellectu. ibid. 43
 Monetam cudere, minuere, seu alterare, est de Regalibus Principis. 286. 33
 Monetæ valor quando mutatur cum magno excessu, etiàm ob aliquam publicam necessitatem, ut clericum liget, requiritur summi Pont. licentia. 286. 34

Monialis.

Moniales Regij Conventus Discalceatarum, & Incarnationis cum cantu celebrant divina Officia. 17. 147
 Monialis inquisita de aliquibus tactibus, & actibus impudicis, & suspecta quod sit hermaphrodita, debet de Monasterio statim expelli. 174. 28
 Et quando, & quibus præventionibus, diligentis, & probationibus sit ejus professio nulla declaranda? ibid. 29

Monopolium.

Principis ex privilegio an monopolia exerceri valeant? 337. 244

Mora.

Moram ut creditor contrahat, requiritur non tantum quod creditor sit interpellatus accipere, sed etiam quod cum effectu pecunia deferatur, nolique recipere, & deinde consignetur, & deponatur. 320. 73

Index Rerum,

Moribundus.

Moribundus quis dicitur quando est in eo statu, quod de ejus salute desperetur. 177. 12
Prælati in infirmitate æquiparantur usuarii. ibid. 23

Mors.

Mors in Christianis non est mors, sed dormitio, & somnus appellatur. 191. 5
Mors mala putanda non est, quam bona vita præcessit. 336. 234.

Mortuus.

Mortui intra Ecclesiam olim non sepeliebantur. 192. 29

Mula.

Mulam conducens ad faciendum iter ad Toletum, si iter faciat ad Hispalim, tenetur de morte mulæ, nisi cum mula esset datus famulus. 219. 60

Mulier.

Mulier jurans non alienare bona dotalia sibi donata propter nuptias, si postea alienet, & juret non contravenire, non valet alienatio. 72. 18

Mulier si juravit non alienare in futurum rem dotalem, & postea alienet cum juramento, nihil valet alienatio, & si jurata, propter juramentum primum. 73. 24

Mulier nupta piscatori apud Albernos filium peperit, & postea virilem sexum adepta ad alias cum muliere transivit nuptias. 173. 16

Doctores referuntur de habitu & cultu mulierum agentes. 298. 2

Ornatus muliebris in duobus consistit, in apparatu corporis, & in fuco colorum. 298. 3

Mulieres debent in laborando se occupare. ibid. 8

Mulieres cum verecundia, & sobrietate debent se ornate. ibid. 9

Mulier nupta potest licite se ornare ut placeat viro suo, & quibus concurrentibus id fieri debeat, ostenditur. 299. 14

Mulier se ornate potest ad ostendendam pulchritudinem, ut placeat alicui, quem in virum habere vult. ibid. 16

Mulier senex, & quæ vovit, vel constituit vivere in cœlibatu, aut viduitate, non potest ornare se curiosè. ibid. 17

Mulier quæ idè se ornat ut homines in concupiscen-
tiam sui moveat, peccat mortaliter. ibid. 18

Mulier sive conjugata, sive non, quæ se comit eo fine ut lascivo placeat, toties peccat, quoties de industria illius se dat conspectu. ibid. 19

Mulier quæ se juxta statum suum ornat, & componit absque intentione provocandi viros, non propterea peccat mort. ibid. 20

Excessus super statum, vel præter receptam consuetudinem in ornatu fœminarum potest esse lethalis. ibid. 21

Mulieres quæ primùm introduxerunt novas lascivarum vestium formas, mortaliter peccarunt. 300. 22

Mulier quæ se pomposè adornat, & ob id mortaliter peccat, si homines ad luxuriam incitare intendat, non est admittenda ad Sacramenta Pœnitentiæ & Eucharistiæ, nisi talem deponat ornatum. ibid. 29

Mulier cui fuit conditio imposita nubendi Petro, succedit ac si illi nupisset, si Petrus prius cum alia matrimonium contraxit, vel per eum stetit quominus contraheretur matrimonium. 318. 54. 55

Mulier ut lucretur arrhas, seu donationem propter nuptias, sufficit quod sit traducta ad domum mariti, & quod sit parata à marito cognosci, licet ipse propter frigiditatem, vel aliam causam non potuerit copulam effectuare. 327. 107

Mutuum.

Mutuum, & non depositum quando factum videatur à

deponentibus pecunias penes Syndicos ordinis S. Francisci? 55. 56

Mutuum non reconciliatur, si consumptio pecuniæ, vel commixtio sit mala fide. ibid. 67

Cives ditiores quando compelli possint mutuare pecuniam civitati? 337. 245

Rex pro defensione patriæ potest cogere subditos divites, ut sibi mutuent pecunias. 338. 246

Mutuantès coactè civitati possunt aliquid accipere ratione lucri cessantis, vel damni emergentis. ibid. 247

Coactus civitati mutuare potest pacisci de aliquo lucro. ibid. 248

Valor mutuatæ rei si crescat, vel decrescat, cui cedat damnum? ibid. 249

Civitas non obligatur ex mutuo sibi dato, nisi in ejus utilitatem versum esse probetur. 272. 5

Nisi toti Collegio Senatorum, seu Decurionum, vel Consiliariorum mutuetur, & civitas legitimè congregata confiteatur pecuniam conversam in ejus usum. ibid. 6

Minor non obligatur ex mutuo, nisi in ejus utilitatem versum fuisse probetur. 272. 8

Mutuans pecuniam mulieri debet esse diligentior in persequendo ad quid illas accipiat. 275. 36

Mutuum filiosam, datum causâ studij quando teneatur pater solvere? 336. 254

N

Narrativa.

Narrativa falsa circa valorem beneficij, doctoratum, numerum obtentorum, & similia, non impedit affectionem per manus appositionem. 240. 36

Narrativa falsa circa causam ipsam finalem concessionis facit cessare omnem affectionem. ibid. 37

Naturale.

Naturale est neminem de Rep. benemereti velle, nisi fructum aliquem speret. 108. 33

Natus.

Natum esse ex bonis felicissimum est inter mortales. 107. 22

Idè Nec, est implicativum casus contrarij ad expressa. 16. 142

Negativa.

Negativa inducit nullitatem, & removet omnem potentiam ab actu. 293. 22

Negligentia.

Negligentia ac omissio cujuscunque particularis de universitate, non præjudicat ipsi universitati. 42. 4

Negotiatio.

Negotiatio, vel mercatura an & quando pauperibus Clericis concedatur? 317. 50

Nemo.

Nemo dat quod non habet. 16. 135

Neophytus.

Neophytus qui ordinari & beneficiari prohibetur, dicitur recenter conversus, seu baptizatus. 120 112

Neophytus in Episcopum promoveri non potest, ne in superbiam elatus in judicium incidat diaboli. ibid. 113

Neophytus si talis sit qualem decet esse bonum Pastorem, & humilis inveniatur, ac integra Evangelicæ legis institutione præditus, in Episcopum eligi non prohibetur. ibid. 114

Nervæ.

Nervæ filius in ætate 17. annorum publicè in jure respondit. 337. 241

Nicol.

& Verborum.

Nicol. Garcia.

Nicolai Garciae opinio declaratur. 247. 32. & seq.

Nobilitas.

Nobilitatem suam quis servat si dedignetur servire vi-
tiis. 107. 23

Nobilitatis nulla distinctio est consideranda in provi-
sione Præbendarum. 111. 53

Nobilissimi, ac generosissimi viri in Hispania sæpè
in puritate sanguinis probanda cavillantur. 113. 96

Nobilitas Christianorum ab Hebræis descendendum
omnium antiquissima. 121. 117

Nobilitatem primævam non recuperant, nisi ex Judaïs-
mo ad Fidem Catholicam conversi, relicta prorsus
infidelitate, & Judaica perfidia. 122. 132

Nola.

Nola Campaniæ urbs, in qua Augustus moritur.
181. 5

Nolæ nomen pro campana etiam ante Paulinum No-
lanum Episcopum, ante annos 300. usurpatum
fuit. ibid. 8

Nominatio.

Nominatus, & honoratus in testamento à fundatore,
non comprehenditur in ejus depositione per verba
naturalia loquente. 165. 56

Rex Catholicus Philippus IV. in Archiepiscopum
Toletanum nominavit Eminentissimum D. Car-
dinalem Sandoual. 294. 2

Reges sub reatu peccati mortalis tenentur ad Episco-
patus meliores, & digniores nominare. ibid. 4

Philippus II. ad Episcopatus non statim nominabat,
sed matura adhibita deliberatione, habitoque per-
sonarum delectu. ibid. 6

Rex in Episcopis nominandis personæ respectum ha-
bere poterit, si hæc simul Ecclesiæ servitio, & utili-
tati conducatur. ibid. 7

Eminentissimus D. Cardin. de Sandoual fortiter no-
minationi resistit. 297. 29

Joannes Hurtado Dominicanus similem nominatio-
nem ad Archiepiscopatum Toletanum acceptare
recusavit. ibid. 30

Nominatione semel facta ab eo cui competebar per
contractum inter vivos, non licet electoribus va-
riare. 324. 15

Notarius.

Notarius si confiteatur se recepisse pecunias oblatas
exinde non probatur vera numeratio, quæ relever
in casu ubi ea requiritur. 41. 17

Notarius laicus si intersit electioni ad scribenda illius
acta, non vitiatur ipsam electionem. 156. 103

Notario asserenti transumptum fuisse à se confectum
non creditur. 152. 50

Notificatio.

Vide Citatio.

Nullitas.

Nullitas contractus non potest impedire possessori ma-
nutentionem. 18. 165

Nullitas quando est notoria, & ex actis evidenter con-
stat, objici potest de nullitate trium sententiarum,
non obstante, Clem. 1. de re judic. 348. 339

Nummus.

Nummus unus si deficiat in consignatione pretij, non
videtur fuisse satisfactum formæ legis consignare
mandantis. 48. 16

Nuntius.

Nuntius, & epistola sunt tanquam merum instru-
mentum, & organum, per quod dominus verba
profert, quæ proinde in ejus persona concipiuntur.
66. 28

O

Obedientia.

Obedientiæ præstatio, & recognitio an habeat vim
approbationis. 219. 127. 118

Oblatio.

Oblatio præcedere debet obfignationem, & depositio-
nem. 40. 6

Oblatio debet præcedere obfignationi, & depositioni.
43. 10

Oblatio vera, & realis debitorem liberat, & cursum
usurarum impedit. ibid. 11

Debitor per oblationem realem excusatur à mora. 12

Oblatio realis quando dicatur. ibid. 13

Oblatio verbalis idem operatur quod realis, & vera
quoad evitandam moram, & pœnam, si creditor
expressè recusaverit accipere. ibid. 14

Pecunia quando est debita, non potest offerri tot de
bonis immobilibus, vel mobilibus. 44. 15

Oblatio, & depositio non erit sufficiens ad liberan-
dum debitorem, si constitutio de brevi foret pro-
mulganda. 45. 40

Oblatio limitata, & conditionalis non sufficit. 225. 16. 18

Oblatio verbalis si fiat creditori, & ille sine causa re-
cuset recipere, tunc constituitur in mora perinde
ac si oblatio realis facta fuisset. 320. 74

Obligatio, & Obligatus.

Obligatio ad peccatum mortale obligans oritur ex ju-
ramento promissorio. 9. 62

Obligatio continentiarum Ordinibus annectitur, median-
te voto proprio ordinatorum, secundum alios. 24. 35

Obligatio quæ sonat ad interesse, & in simplum, ex-
tensionem non patitur ad augmentum. 61. 3

Obligatio extincta non potest reviviscere absque no-
vo omnium consensu. 68. 10

Obligatione extincta, extincta quoque dicitur fidejuf-
sio in ea inserta. ibid. 17

Obligatio incontinenti contrahitur in materia obliga-
tionum, si non destinatur dies in contractu. 130. 16

Obligatus de jure Regni manet quilibet quocumque
modo se obligare voluerit. 5. 17

Obmutescere.

Obmutescere, pallere, seu inconstanter loqui, signa
evidentia sunt sceleratæ conscientiæ. 278. 12

Observantia.

Observantiæ multum defertur in interpretandis con-
stitutionibus. 134. 22

Observantia est constitutionum interpret. 202. 31

Observantia attendenda. ibid. 32

Observantia optima cujuscumque dispositionis inter-
pres. 238. 8

Observantia subsequuta in dubiis deseruit pro inter-
pretatione. 249. 52

Observantia, seu consuetudo rectè probatur ex actuum
frequentia, ac temporis diuturnitate. ibid. 53

Observantia interpretativa non requirit longi tempo-
ris præscriptionem. ibid. 54

Observantia ad hoc ut relever, debet probari particula-
riter, & in specie, & non sufficit æquivoca. 250. 67

Observantia subsequuta præcedentem dubiam disposi-
tionem declarat. 302. 13

Actus unicus sufficit ad inducendam observantiam.
ibid. 14

Officialis, & Officium.

Officialis injustè impeditus officium exercere, an con-
sequi debeat salarium totius temporis, quo fuit im-
peditus. 347. 330

Officiis providendum est de bonis personis, non au-
tem personis de bonis officiis, nisi cum utrumque
simul fieri potest. 109. 45

K k 4 Manus

Index Rerum ,

Manutenendus est ille , qui de tempore litis motæ
Officij possessionem obtinebat. 149. 2
Officij alicujus in possessione existens impedire potest
aliā electionem de eodem officio faciendam, etiam-
si non probet rectitudinem electionis. 151. 27
Privari suo officio nullus potest , nisi prius audiat &
convincatur. 155. 85
Possessor officij non est privandus illius usu pendente
lite super privatione. 158. 125
Officium suum complens, auctoritatem & potestatem
amittit. 206. 3
Officij vacatione non facta , ad electionem futuri Pro-
vincialis deveniri non potest. 208. 18
τὸ *Omnis* , neminem excludit. 248. 46

Onus.

Onera supportare debet qui fructus percipit ex re ali-
qua. 138. 12
Onerum Ecclesiasticis bonis , & rebus impositorum
tres species. 142. 69
Onera in computando valore beneficij debent de-
duci. 147. 77
Onera deducenda sunt , quamvis concessio ad fructus
dirigatur. ibid. 85
Onera defalcabilia referuntur. 227. 39. 41. & seq.
Onus Canonicis impositum potest per alium suppleri.
230. 17
Ex impositione oneris celebrandi non arguitur per
neceffe ad Ordinem sacerdotem suscipiendum.
247. 21

Opinio.

Opinionum in conflictu ea semper est amplectenda ,
quæ favet Ecclesiæ. 270. 47
De communi opinione curandum non est , quando
contraria favet jurisdictioni Ecclesiasticæ. ibid. 49
Ex duabus contrariis opinionibus illa sequenda est
quæ favet Religioni. ibid. 50

Opus.

Opus nullum est tam perfectum , quod non vellicare
malignitas possit. 19. 173

Ordinarius.

Ordinarij , & visitatores locorum temperare debent
pro loco , & tempore campanarum pulsationes.
189. 89

Ordinatio.

Ordinatio ubi non valet , nec etiam valere potest præ-
ceptum , aut votum quod validæ ordinationi anne-
xum est. 22. 7
Ordinari possunt in virili sexu magis prævalentes.
174. 27
Ordinari potest quis pro utilitate & necessitate Eccle-
siæ , etiam si Præbenda non sit sacerdotalis. 246. 11
Ordinatè qui cœpit agere , potest redire ad viam exe-
cutivam , refutis expensis. 311. 13
Ordinatus per vim præcisam & absolutam non recipit
characterem , nec tenetur ad observantiam voti cas-
tatis. 22. 5

Ordo.

Ordo per se inspectus non impedit matrimonium , sed
constitutio Ecclesiæ. 23. 26
Canonistæ , & Jureperiti referuntur , qui tenent Sub-
diaconum Ordinem suscipientem per vim causati-
vam non teneri continere. ibid. 27
Ordo ex adjuncto voto castitatis quomodo dirimat
matrimonium. 24. 37
Ordinum distributio nulla facta fuit in Ecclesia Con-
chensi. 35. 120
Ordo Fratrum Minorum S. Francisci de Observantia
minimè potest recipere oblationes , & elemosynas
pecuniarias , ut in sequentem diem eas conservert. 51. 13
Ordinum distributio singulis Præbendis reperitur fac-
ta in S. Ecclesia Compostellana. 230. 20

Ordo sacer Canonicatibus de Jure annexus non est ,
nisi statuto , vel consuetudine secus caveatur. 237. 4
Ordinis sacri annexio non arguitur ex impositione
oneris celebrandi. ibid. 5
Ordo beneficiario annexus non est , licet fundator re-
ferat onus celebrandi ad personam beneficiarij , dum
expressè non removet facultatem celebrandi per
aliū. 245. 9

Ornamentum.

Ornamenta lenocinio prostitutis conveniunt. 198. 10
Judith & Esther omni genere ornamentorum sibi
pulchritudinem conciliarunt. 300. 28
Nimiam sollicitudinem ad exteriorem corporis orna-
tum apponens quando peccet. 298. 7

Ornatus.

Ornatus in excessu quomodo sit peccatum mort. per
accidens. 300. 24

P

Pactum.

Pactorum , & fidei datæ observantia sacris litteris
commendata. 4. 5
Juri naturali nihil magis convenit , quàm pacta &
conventiones servare. ibid. 6
Conscientiæ jus nihil à naturali deviat. 5. 7
Justitia nulla major est , quàm pacta , & conventiones
servare. ibid. 9
Viro bono non convenit quod semel dixit , postea
revocare. ibid. 8
Pacta nuda de jure Canonico servantur. ibid. 16
Pactorum condiciones referuntur. 6. 20
Pactum de redimendo censu in eisdem speciebus mo-
netæ , quibus constitutus fuit , valet. 44. 16
Pactum additionis in diem validum. 47. 4
Pacta plura quando posita sunt in eodem instrumento ,
sumunt omnia robur eodem tempore. 70. 34
Pactum de non succedendo est reprobatum ascenden-
tibus , & descendantibus. 62. 12
Pactum negativum de non succedendo , benè juramen-
to confirmatur. 74. 31
Vide *Renunciatio*.

Palatium.

Palatium , quod præ se fert magnam antiquitatem , &
nobilitatem , non cogitur vendere vicinus pro Ec-
clesiæ ædificatione , vel ampliatione. 185. 47
Regum Palatiis privata domus non sunt adjun-
gendæ. 199. 103

Panis.

Panis taxam ab omnibus tam secularibus quàm Ec-
clesiasticis observari convenit. 285. 27

Papa.

Papa potest simplici Sacerdot facultatem concedere
Ordinem Subdiaconatus conferendi. 86. 22
Pontifices ex justa causa jus divinum declarare , &
Principes jus naturale limitare possunt. 119. 103
Papa nunquam facere ex certa scientia videtur , nisi id
exprimat. 134. 18
Papa non solum decimas , sed etiam quæcumque alia
jura Ecclesiarum & fructus capere potest ad tempus ,
quandiu necessitas justa durat. 137. 2
Papa respondendo , & definendo super particulari casu
Canonem generalem condit. ibid. 5
Papa est dominus bonorum Ecclesiæ. 139. 25
Papa , seu Princeps , cui debetur decima , aut subsidium ,
cæteris creditoribus præferendus. 104. 46
Papa est summus administrator & dispensator bono-
rum Ecclesiæ. ibid. 48
Papa potest omnes fructus Ecclesiarum , vel aliquam
eorum partem ex justa causa applicare alicui bello
pio , etiam sine consensu beneficiariorum. 141. 50
Papa

& Verborum

Papa de potestate ordinaria potest accipere uni beneficium, & dare alteri. *ibid.* 51
Papa dominus est bonorum Ecclesiasticorum, & tanquam talis ea communicat Ecclesiis, Monasteriis, & Beneficiis. *ibid.* 52
Papæ potestas non est tam amplissima in auferendo beneficio quàm in conferendo. 150. 8
Papa quod confirmat, nemo infirmat. 153. 63
Papa expresso valore plurium obtentorum non censetur dispensare super eorum pluralitate. 222. 27
Papa validè, & cum effectu providet iterum, donec consumpta sit vacatio, & reservatio, seu affectio expiret. 232. 10
Papa quando providet beneficium jure præventionis; affectio durat, licet non teneat collatio ex aliquo defectu impetrantis. 240. 29
Papæ assertionem de facto alieno standum non est. 242. 9
Pontifices solent uti Sacræ Scripturæ testimoniis in sensu morali ad propria decreta confirmanda. 295. 19
Papæ & Christi unum dicitur Tribunal, & Consistorium. 303. 28

Papyrus.

R.P.M.Fr. Franciscus de Araujo quæstionem de papyro Regio sigillo signata pertractat. 286. 40
In convenientia referuntur si pragmatica sanctio papyri sigillatæ comprehenderet Tribunalia Ecclesiastica. 287. 41

Parentes.

Parentum depositiones admittuntur in causa matrimonij spiritualis, & carnalis filiorum. 326. 15
Parentes in causis filiorum quando testificari possint. *ibid.* 126
Parentes in tertio quod deducto quinto superest, possunt aliquem ex filiis, vel descendantibus meliorare, sed extraneo illud relinquere non valent. 71. 3

Paria.

Paria sunt obtinere per importunitatem, & obtinere per metum. 32. 87
Paria sunt aliquid non fuisse factum, vel factum sub conditione non adimpleta. 68. 6
Paria sunt non esse & esse sine effectu. 133. 8
Gonzales distinctio refertur. *ibid.* 9
Parium eadem debet esse natura, & potentia. 248. 38

Paries.

Paries intermedius separat, & efficit ut res divisæ dicantur numero plures. 208. 11

Parochia, & Parochus.

Parochiam non minus quàm decem distinctæ domus & familiæ facere possunt. 255. 16
Parochialitas de jure non præsumitur. *ibid.* 17
Parochi docentes causâ studij in absentia fructus beneficiorum suorum percipiunt. 82. 40
Parochis post Concilium Trident. non datur studendi licentia. *ibid.* 41
Parochus civitatis potest ibi in publica Universitate S. Scripturam legere. *ibid.* 42
Parochus in qualibet Parochiæ suæ parte habitare potest. 198. 100
Parochus in propria Ecclesia tantam habet potestatem, quantam Episcopus in sua Diœcesi. 256. 18

Pars.

Partem debiri solvens quando videatur solutionem partis in reliquam approbasse. 320. 80
Pars quæ petit assessorem, vel consultorem, debet solvere expensas cum eo factas. 327. 152
Privilegiis universitatis non potest major pars renunciare. 350. 357
Pars minor prævalet favore libertatis consequendæ, *ibid.* 358

Participatio.

Participatio cum alio facit cessare prærogativam uni-

tatis, & singularitatis. 340. 168

Pater.

Pater pro filio testificari prohibetur. 35. 122
Pater qui dedit licentiam filio liberè testandi, an possit eam revocare. 74. 0.

Patientia.

Multa per patientiam tolerantur, quæ deducta in judicio, exigente justitia, toleranda non essent, & descripta, & non scripta dissimulatione. 187. 73

Patriarcha.

Patriarchæ seminando, Apostoli metendo laboraverunt. 109. 44
Patriarchæ sancti à Domino magni habiti. 121. 120

Patronus.

Patronus ratione fundi adhuc est patronus in Ecclesia reædificata. 11. 88
Patronus primus ratione dotis est patronus in Ecclesiâ diruta & reædificata. *ibid.* 89
Patroni laici ante Episcopi institutionem intra quadrimestre variari possunt. 38. 10
Paulum Burgesium dixisse fertur ex Gente Hebræa prognatis nullam Reip. partem committendam. 115. 78
Paulus Gentium Doctor se gloriatur esse de semine Abrahæ. 122. 129
Paulus de Carthagera, aliàs Burgenfis, professione antea Judæus, propter probitatem eruditionemque fuit primum Carthaginensis Præsul, deinde Burgenfis Episcopus. 125. 140
S. Paulus in illis verbis, *Datus est mihi stimulus carnis, &c.* declaratur. 188. 84
Pauli pater propter obsequia Romanis exhibita penulam à Romanis accepit. 108. 30

Pauper, & Paupertas.

Pauper effectus in alterius præjudicium, data opera non potest tali paupertate se juvare. 292. 15
Paupertas affectata nihil proficit. *ibid.* 14
Paupertas in teste, vide *Testis.*

Pax.

Pax grande bonum est. 8. 43
Effectus, qui ex pace & concordia producuntur, remissivè. *ibid.* 44
Pecho, Pedido, & Alcavala, sunt synonyma. 97. 29

Pecunia.

Scientia futuræ pecuniarum reprobationis in quibus personis præsumatur. 45. 41
Pecunia ex fructibus proveniens, ultra triennium non præsumitur durare. 144. 97
Minori pecuniam dantes, seu ab eo rem aliquam ementes, tenentur curare ut pretiam convertatur in ejus utilitatem. 272. 7
Pecuniam solvens procuratori speciale mandatum habenti ad exigendum, non tenetur curare ut ille pecuniam in aliam rem convertat. 272. 2
Pecuniam Ecclesiæ dantes, vel ab ea aliquid ementes curare tenentur, ut pretium in ejus utilitatem convertatur. *ibid.* 3
Pei publicæ pecuniam dantes tenentur probare illam conversam fuisse in ejus utilitatem. *ibid.* 4
Facultas quando conceditur ad accipiendum aliquam quantitatem pecuniarum ratione casus super bonis majoratus, aut ea vendendi, ut alia in eorum locum subrogentur, emptor tenetur curare ut pecuniæ hujusmodi in alia bona convertantur. 272. 11
Penitus, adeò præcisam habet naturam, ut nullam admittat modificationem, aut alterationem, & operatur ipso jure nullitatem actus in contrarium gesti. 206. 8

Pensio, & Pensionarius.

Pensiones decursæ census unà cum sorte principali deponendæ ad impediendum cursum usurarum. 41. 13
Translatio pensionis si fiat in laicum cum causâ, *ex nunc prout*

Index Rerum,

- prout ex tunc, cum clericali character insignitus fueris,*
transferens potest exigere pensionem usque ad diem
initiationis. 99. 12
- Pensio translata cum claus. ex nunc prout ex tunc cum*
clericali character insignitus fueris, extincta manet si
medio tempore dum translatus initiatur clerica-
tu, moriatur transferens. ibid. 13
- Pensionis reservatio facta alicui, qui tunc temporis*
clericus non erat, nulla est. ibid. 17
- Pensionibus, & annuis praestationibus tot sunt debita*
quot sunt anni. 225. 23
- Pensionem jam solutam pro domo conductâ an pos-*
sit repetere conducent, si domum deserat ex causa
pestis. 319. 16
- Pensionarius tenetur in subsidio contribuere pro rata.*
145. 100
- Pensionarius debet contribuere cum proprietario in*
solutione decimae Papalis. ibid. 101
- Pensionarius si est manutenendus in sua quasi posses-*
sione exigendi pensionem, discutitur relevancia, vel
irrelevancia dimissionis fructuum. 215. 19
- Pensionario competit actio personalis adversus Titu-*
larem qui acceptavit beneficium pensione grava-
tum. ibid. 20
- Pensionario lite pendente non debet impediri exactio*
suae pensionis. 228. 27
- Perceptores, & Thesaurarii.*
- Perceptores Regij & Thesaurarii, qui in proprios usus*
pecunias convertunt, quas poenas incurrant. 54. 48
- Perfectio.*
- Perfectio laudata acquiritur de custodiis.* 20. 18
- Periculum.*
- Periculum & praedictum majus ubi vertitur, ibi cau-*
tius agendum. 65. 21. & p. 277. 3
- Perjurus, & Perjurium.*
- Perjurus dici non potest qui ex causa rationabili trans-*
greditur statutum. 119. 105
- Perjurus in parte repellitur in totum.* 161. 12
- Perjurij crimen omni jure prohibitum.* 9. 67
- Perjurium est transgressio juramenti.* 10. 68
- Permissum.*
- Permissum censetur quod non invenitur prohibitum.*
78. 20
- Permutatio.*
- Permutatio beneficii pinguis cum tenui facta ab agro-*
ro, sene, valetudinario, non valer. 178. 30
- Persona.*
- Personae actoris & rei debent ante omnia legitimari*
in quolibet judicio. 42. 1
- Personam duplicem representans in his, quae perti-*
nent ad praesentationem, consideratur tanquam pro-
curator, & administrator. 146. 177
- Petasis.*
- Petasis pro majori tintinnabulo sumitur.* 182. 15
- Pignus.*
- Pignus in bonis debitoris permanet.* 138. 14
- Pingendi verbum.*
- Pingere faciem, eique varios colores inducere non est*
de per se malum, sed indifferens. 300. 26
- Plebeius.*
- Plebei in Hispania ob ignorum ascendentium genus*
nullam puritatis sanguinis controversiam patien-
tur. 113. 68
- Plus est servasse repertum, quam quassisse decus.* 20. 180
- Pœna.*
- Pœnae pejerantium in transactionibus, remissivæ.* 9. 61
- Quadrupli pœna, quam incurrit gabellarum defraudator,*
peti non potest ab hærede, quando lis cum de-
functo fuit contestata. 62. 14
- Pœna duplici punire quis non debet.* 102. 21
- Pœna regulariter debet esse culpæ consentanea, nisi in-*
tervenit causa. 260. 17
- Pœna culpam supponit, & absque ea non potest im-*
poni. 266. 82
- Conventionales pœnae non debentur, nisi quatenus*
concurrunt cum interesse. 339. 263
- Conventionalis pœna peti non potest, verificato quod*
interesse non concurrat. 340. 264
- Pœnitentia.*
- Pœnitentiae Sacramentum nequaquam absenti impen-*
di potest. 64. 14
- Polytus.*
- Polytus Senensis in ætate 16. annorum millia juridica*
paradoxa publicè defendit. 337. 243
- Pontifex.*
- Vide Papa.*
- Pontificalia insignia ex vi privilegiorum conceduntur*
Abbatibus temporalibus, perpetuis verò re ipsa be-
nedictione accepta. 87. 29
- Populus.*
- Populus ignarus est, morosus, crudelis, invidus, immo-*
destus. 105. 8
- Populus à quo nostra redemptio processit, est excelsior*
cunctis gentibus. 122. 125
- Portio, & Portionarii.*
- Portio assignata cuilibet ex testamentariis nominatis,*
uno mortuo, vel acceptare nolente, accrescit alteri
acceptare volenti. 327. 144
- Portio minuitur diminuto onere.* ibid. 145
- Portionarii Collegiatae de Alcala non possunt inservire*
per substitutos. 250. 66
- Portugalia, & Aragonia.*
- Portugaliae & Aragoniae Regna sunt æquè principa-*
liter unita Regno Castellae. 345. 319
- Possessio.*
- Possessio retinetur, si possessor discedat cum protesta-*
tione, vel cum animo illam retinendi. 152
- Possessio titulata ad obtinendam manutentionem facit,*
ut illa facilius concedatur. ibid. 154
- Possessio non acquiritur ex actu meræ facultatis.* ibid. 160
- Possessio quando verificatur ex titulo præcedenti, sine*
dubio manutentio debetur. ibid. 161
- Possessio acquisita dicitur in actis etiam merè faculta-*
tivis, quando præcessit prohibitio, seu contradictio
cum subsequuta acquiescentia. ibid. 164
- Possessio in alium transfertur ex quolibet contractu, &*
actu inutili, & nullo, nisi nullitas sit clara. ibid. 166
- Possessio turbida & offuscata non est manutenibilis.*
135. 26
- Possessio vigore provisionis ordinariae capta de bene-*
ficio reservato dicitur infecta. ibid. 27
- Possessio, quæ liti causam dedit, non est manuteni-*
bilis. ibid. 31
- Possessionis posterior qualitas declarat quid à princi-*
pio fuerit intentionis. 146. 118
- Legis validitas quando est in controversiam deducta*
non potest innovari contra possessionem illius, qui
eam impugnat. 150. 11
- Lite pendente super validitate privilegij non est ali-*
quis privandus usu possessionis, vel quasi, etiamsi
sit contra jus. ibid. 12
- A possessione capta Superioris auctoritate quis amo-*
veri non potest juris ordine non servato. ibid. 16
- Executor etiam merus debet possessorem citare ad pri-*
vationem possessionis. ibid. 17
- Possessio capta alium spoliando juris ordine non ser-*
vato, dicitur capta per vim expulsiivam. ibid. 19
- Possessio capta per provisum Apost. possessore non ci-*
rato non est manutenibilis. ibid. 20
- Possessio turbativa non est manutenibilis.* ibid. 21
- Possessio ex qua lis sumpsit originem non est manute-*
nibilis. ibid. 22
- Possessio*

& Verborum.

Possessio antiquior, & titulata præferenda. *ibid.* 23
 Possessionem propria auctoritate apprehendendi facultatem habens, sibi præjudicat adeundo judicem incompetentem. 154. 82
 Possidens in vim contractus celebrari sub conditione impetrandi assensum Apostol. non potest sua possessione spoliari pendente dicti assensus impetratione. 158. 129.
 Possessor antiquior est præferendus, & manutenendus. *ibid.* 130.
 Possessio est de assentia, & substantia manutentionis. 212. 64
 Possessio etiam asinina, bestialis seu asinaria, est manutenibilis. *ibid.* 65
 Possessio injusti detentoris non est manutenibilis in spiritualibus. 213. 69
 Possessionis notoria injustitia ut constet, debet adesse vel possidentis confessio, vel sententia quæ transitum fecerit in rem judicatum. *ibid.* 70
 Possessio officij data usque ad certum diem, elapsa die non est manutenibilis adversus concedentem. 214. 80
 Possessio officium usque ad certum diem, etiam ante lapsum diei non sibi possidet, sed domino concedenti. *ibid.* 81
 Possessio infecta non est manutenibilis. *ibid.* 83
 Possessio de tempore motæ litis sufficit ad manutentionem. *ibid.* 86
 Possessio simplex, nuda, & mera detentatio sufficit ad manutentionem. *ibid.* 88
 Possessio titulata est manutenibilis. *ibid.* 89
 Possessio attentata non est manutenenda. 215. 95
 Possessione probata quoad unam rem, sufficit pro manutentione quoad alias res sub eodem jure comprehensas. 216. 107
 Possessio titulata vero, reali & legitimo titulo, est manutenibilis. *ibid.* 108
 Possessio vera, & manutenibilis, etiam sine titulo, & illius umbra datur. 226. 29
 Possessionis de justitia, vel injustitia non est discutendum in judicio summarissimo possessorio. *ibid.* 31
 Possessio exigendi reddit turbidam, & dubiam quamlibet exceptionem. *ibid.* 33
 Possessio immemoriabilis facit præsumi meliorem titulum de mundo, itaut possint in vim illius allegari privilegia, & indulta Apost. magis proficua. 230. 16
 Possessio, vel quasi non acquiritur per mille actus, qui communiter fieri solent jure familiaritatis. 328. 158
Possessor.
 Possessor bonæ fidei tenetur restituere fructus perceptos extantes, non extantes verò nullo modo, quamvis illos in suam utilitatem consumpserit. 55. 58
 Possessor lite pendente est manutenendus. 18. 57
 Possidens non debet supersedere in sua possessione, quamvis immineret scandalum. *ibid.* 158
 Possessor in sua possessione est manutenendus lite pendente super executione litterarum Apostol. 150. 13
 Possessor non potest à sua possessione expelli, nisi prius fuerit citatus, & judicialiter convictus ad eam dimittendam. *ibid.* 15
 Possessor vitiosus non est tuendus. 213. 68
 Possessor potest excipere de jure tertij, quando exceptio est exclusiva juris agentis. 221. 6
Possessorium.
 Possessorij actus, qui dederunt causam liti, non probant possessionem, nec suffiunt ad manutentionem. 214. 90
 In possessorio summarissimo nihil aliud attenditur quam nuda detentatio. 226. 32
post, est separativa temporis, & significat illius extremitatem immediatam. 211. 44
Posteri.
 Posteriores arcendi non sunt perpetuò à Rep. parentum,

culpâ, ne omninò felicitatem desperent. 117. 9
Postfactum.
 Ex postfacto apparet quid actum sit. 222. 24
Potentia.
 Potentia ad carnalem copulam, necnon prudentia rationis ad discernendum vim conjugalis consensus, requiritur copulativè ut qui ante ætatem legitimam possit matrimonium contrahere. 355. 8
 Lex Partitæ refertur. *ibid.* 9
 Nisus ad copulam facit præsumere potentiam ad illam. 356. 13
 Potentia ad copulam non ex sola copula probatur, sed ex aliis quibuscumque signis, quæ Judicis arbitrio cum Medicorum consilio relinquenda. *ibid.* 15
Potestas.
 Potestas in Ecclesia non est compellendi puerum Sacris Ordinibus promotum, ut continentiam servet, nisi compos factus velit in Ordine permanere. 23. 21
 Potestas non deficit in statuente, qui potest subditos inhabilitare ne succedant. 315. 28
Præbenda.
 Præbendam tenuem renunciens ut consequatur aliam in damnum tertij, sibi non proficit, nec illi tertio præjudicat. 292. 13
Præcedentia.
 Rex tanquam Comes præstat præcedentiam Duci in illis actibus, in quibus Rex tanquam Comes assistit. 341. 270
 Rex super Cardinales an & quando habeat præcedentiam. *ibid.* 271
 Rector in actibus Universitatis præcedit Episcopo scholari. *ibid.* 272
 Inquisitores in causis Fidei præcedunt Episcopo *ibid.* 273
 Juniori quando debeatur præcedentia. *ibid.* 274
 Episcopus est Judex competens inter laicos super jure sedendi in honorabili loco Ecclesiæ. *ibid.* 275
Præceptum.
 Præcepti pro justitia in dubio præsumendum est. 156. 99
 Præcepta Canonica relaxantur propter Regum, & Principum prærogativam. *ibid.* 105
Prædicator.
 Prædicatores Fratres admittere tenentur ad suum Ordinem eos, qui reperti fuerint originem trahere ab Hebræis. 12. 56
 Prædicator coram Sanctissimo Sacramento capite discooperto prædicare debet. 255. 12
Præminentia.
 Præminentia secunda debita patrono consistit in jure consequendi alimenta, quatenus deveniat ad inopiam. 11. 92
 Præminentia tertia debita patrono est, ut possit defendere Ecclesiam. *ibid.* 93
præfixa, importat certitudinem diei. 208. 14
Præjudicium.
Vide Periculum. *Prælatus.*
 Prælatus æquiparatur tutori, & Ecclesia minori. 55. 69
 Prælatus æquiparatur marito, & Ecclesia uxori. 56. 70
 Prælati manuales, quorum Prælatura non est electiva, amoveri possunt ab officiis ad Superiorum arbitrium. 155. 88
 Prælatus in modo visitandi, vel corrigendi si excedat, tunc licitum est appellare. 158. 123
 Factum à Prælato tempore infirmitatis Monasterio non præjudicat, si ille ex ea infirmitate mortuus sit. 178. 25
 Prælatus Ecclesiæ potest illi præjudicare in acquirendis. 32. 19
Premium.
 Præmiorum exempla virtutes nutriunt. 109. 40
Præpositus.
 Præpositi sæcularis appellatione quia veniat. 92. 76
Præscriptio

Index Rerum ,

Præscriptio.

- Præscriptio non acquiritur ex actibus facultativis. 15.
124
Actus meræ facultatis nunquam præscribuntur. ibid.
125
Præscriptio quæcumque, etiam immemorabilis, contra tributa, & vectigalia excluditur. 96. 18
Præscriptione immemorabili prohibita ex incapacitate possessoris, admittenda nihilominus, si allegetur privilegium. ibid. 25
Præscriptio non interrompitur per litem in qua quis obtinuit. 342. 178
Impatientia sola, & resistentia verbalis sola sufficit ad præscriptionem juriarum, & incorporalium, siue servitutis. ibid. 279

Præsentatio, & Præsentatus.

- Indignum præsentans privatur pro illa vice jure præsentandi. 38. 4
Si scienter indignum præsentet, secus si ignoranter. ibid. 5
Ignorantia in præsentate indignum præsumitur. ibidem 6
Præsentatio facta in personam illius, qui Ordinem non habet, non potest revalidari ex superveniente Ordine intra quadrimestris temporis spatium recepto. ib. 7
Patroni non præsentant ut universi, sed uti singuli. 38. 13
Patroni in dubio non censentur præsentare ut universi, sed ut singuli. ibid. 14
Præsentationes contra decretum irritans factæ nullæ sunt, & habentur pro infectis. 39. 23
Præsentatio quando fit à pluribus, nunquid sit necesse ut conveniat major pars, habito respectu ad omnes. 290. 24
Respondetur ad fundamenta illorum, qui credunt intervenire debere majorem Parochianorum partem ut præsentatus dicatur præsentari à majori parte. ibid. 25
Incapax reputatur pro mortuo, & habetur ac si præsentatus non fuisset. 39. 9
Patronus, si inter duos præsentatos lis moveatur, & unus moritur, nulliter alium præsentat in præjudicium superstitis. 38. 16
Præsentati tam à patronis Ecclesiasticis, quàm laicis, si litem inter se moveant, & contingat unum mori, vel liti cedere, non potest alius eligi, seu præsentari. 39. 17. 18
Patroni durante lite inter compræsentatos non possunt aliquem in demortui locum præsentare. ibid. 19
Præsentatus à majori parte, patronus est instituendus, si sit dignus, quamvis alij sint digniores. 290. 32
Præsentia.
Præsentia, & non futura comprehendit æquiparatio ad instar. 313. 9

Præsumptio.

- Præsumptio facultativa excluditur ex multiplicitate actorum per continuatum temporis spatium gestorum. 15. 130
Possessionis jure familiaritatis præsumptio excluditur ex multiplicitate actuum, & continuata possessione. ibid. 132
Præsumptio tituli ex longæva possessione sufficit pro obtinenda manutentione. 18. 156
Præsumptionem solemnitatis actorum inducit diuturnitas longa temporis subsequentis sententiam. 152. 48
Præsumptio juris stat pro Judice, quod in omnibus ab eo gestis ritè processerit. 218. 120
Præsumptio malæ intencionis tollitur per actus extremos contrarios, & per contrarias præsumptiones. 261. 38
Præsumptio, quæ ex ipso facto, & verborum qualitate remanet, per alia fortiora superatur. ibid. 40
Præsumptio ex bona, vel mala origine, seu descen-

dentia sumitur.

262. 42

- Præsumptio stat pro Principe, quod bene egerit. 283. 16
Præsumptio conservandæ agnationis colligitur ex masculorum vocatione respectivè facta in omnibus gradibus, & substitutionibus. 314. 14
Præsumptiones, & indicia sufficiunt ad condemnandum in pœnam extraordinariam, & rationem, seu abjuracionem inducendam. 331. 183

Prætor.

- Causa commissa Prætori, & Rectoribus alicujus civitatis, tantam vocem habet Prætor, quantum omnes Rectores. 288. 7

Præventio.

- Præventio realis per capturam personæ præfertur anteriori verbali præventioni. 100. 2

Præbyter.

- Doctore potest Præbyter in jure civili sine privilegio. 77. 8
Præbyteri docentes leges, vel Physicam, etiam extra domum, nullam incurrunt censuram. 78. 14
Præbyteris quamvis non liceat audire leges, licet tamen eas docere. ibid. 16
Excommunicationem non incurrunt Præbyteri leges, vel Physicam etiam extra domum docentes. ibid. 17

Pretium.

- Pretium adjectum debet consignari coram Judice, vel illius auctoritate deponi. 47. 14
Pretium justum in nominibus debitorum quod sit. 320. 78

Prima Tonsura.

- Prima Tonsura sufficit ad Canonicatum Ecclesiæ Collegiatæ etiam insignis obtinendum. 245. 4

Princeps.

- Principes in contractibus observandis tanquam privati reputantur. 5. 18
Principes prælationem habent in bonis sui Thesaurarij, & exactorum publicorum vectigalium 50. 4
Principes etiam sæcularis assertio plenè probat. 94. 2
Voluntas Principis non præsumitur extendi ad ea, quæ de jure facere non potest. 95. 9
Princeps semper dicitur disponere prout jus disponit ibid. 11.
Principes debent jubere ut nihil prius decidatur in Consilio Status, quin prius discussum fuerit in alio Concilio conscientie. 105. 4
Principis oblatio est honores, & beneficia benemerentibus concedere. 108. 28
Princeps, cui debetur decima, aut subsidium, cæteris creditoribus præferendus. 140. 46
Princeps licet dicat aliquem esse à sua possessione amovendum, adhuc in tali amotione procedendum juris ordine servato. 149. 6
Idem in rescripto Pontificio præcipiente aliquem suo beneficio privari. 150. 7
Principis ad regalia pertinet personam nominare, quæ Regularium electionibus, quando timetur vis, interfit. 156. 101
Princeps non præsumitur ex causa justa procere, quando facit contra jus gentium, vel quando disponit velo levato, & sine causæ cognitione, & non vocata parte, cui præjudicatur. 316. 40

Principium.

- Principium meticulosum attendi debet, ut exinde sequuta ab eo regulanda sint. 37. 101

Prioratus.

- Prioratus S. Augustini, & S. Dominici sunt potius nuda officia, quàm Ecclesiastica Beneficia. 85. 8

Privatio.

- Privatio præsupponit habitum. 14. 120. & 208. 20

Privilegium.

- Privilegium ex gratia alicui concessa non potest in alterius

& Verborum.

alterius damnum, & præjudicium redundare. 6. 28.
 Privilegium ex causa onerosa, & quod transit in vim
 contractus, est irrevocabile. 95. 6
 Privilegia ex contractu, & ex causa onerosa non com-
 prehendantur in generali revocatione privilegio-
 rum. ibid. 12
 Privilegia revocabilia solum comprehenduntur sub
 generali revocatione privilegiorum. ibid. 13
 Privilegium concessum villis extenditur ad villas de
 novo auctas. 98. 43
 Privilegium concessum collegio 16. virorum extendi-
 tur ad septem collegas postmodum auctos. ibid. 47
 Privilegium de percipiendis gabellis extenditur ad ga-
 bellas superadditas. ibid. 48
 Privilegiis, libertatibus, & immunitatibus civitatum
 gaudent qui ad fidem conversi baptizantur. 112. 57
 Privilegium, quod non est in forma probanti, non
 probat. 242. 5
 Privilegium non extenditur ultra ea in illo expressa.
 243. 24
 Privilegia Ecclesiæ sunt potius amplianda, quàm re-
 stringenda. 270. 54
 Privilegium competens alicui corpori universarum
 personarum non tollitur, nec infringitur ex facto
 aliquarum earundem personarum. 335. 38
 Privilegij in impetratione non requiritur partis cita-
 tio. 317. 46
 Privilegium à Principe subdito concessum potest ab
 eo Principe tolli, vel revocari. 343. 289
 Privilegia ex contractu, & causa onerosa concessa non
 comprehenduntur in generali derogatione privile-
 giorum. ibid. 290

Probatio.

Probationem difficilem sufficit per conjecturas, &
 indicia. 26. 54
 Probatio præsumptiva habetur pro vera in his quæ
 sunt difficilis probationis. 57. 12
 Probatio defectus domini ex quib. inducatur. 213. 72
 Probatio quæ sit libris, seu scripturis apertis nunquam
 rejicitur. ibid. 73
 Probationes per modum summarie infirmationis ante litē
 contestatam receptæ nullam fidem faciunt. 214. 79
 Probationes debent esse claræ, & in contradictorio ju-
 dicio factæ. 118. 18
 Probatio non excludit probationem. 226. 27
 Probatio incontinenti admittitur, & impedit executio-
 nem in causis summaris. 326. 136
 Probatio plena, & cōcludens requiritur in crimine hæ-
 resis, ut quis pœna ordinaria condemnatur. 331. 282
 Probandi onus transfert in prætendentem contrarium
 qui dicit nulla alia bona possidere, præter à se rela-
 ta. 340. 267

Processio.

Processionis honor est debitus patrono. 11. 91
 Facultas judicialiter procedendi censetur concessa
 per claus. Contradictores. 151. 33

Procurator.

Procurator cōstitutus ad exigendū redditus census, cum
 plena, seu libera administratione, non potest census
 redemptionē sibi à debitore oblatam recipere. 43. 5
 Procurator ad negotia sine substituendi facultate da-
 tus, potest alium suo nomine liberè deputare. ibid. 7
 Procurator si ex mandato exigat pecunias, & retineat
 penes se, datur actio mandati non depositi. 55. 62
 Procurator non est minister Sacramenti matrimonij,
 sed potius principales contrahentes. 64. 9
 Procurator cōstitutus ad matrimoniū cōtrahendum, nec
 gratiam, nec Sacramentum recipit, nec ministrat, sed
 principalis contrahens illud constituens. ibid. 10
 Procuratores utriusque matrimonij contrahentis
 possunt esse ambo viri, vel fœminæ. ibid. 11

Barbos. Vor. decis. Pars II.

Procurator datus ad rem magni ponderis, momen-
 ti non potest alium substituere, nisi talis facultas si-
 bi specialiter fuerit concessa. 65. 24
 Procuratoris revocatio etiam tacita nullius est mo-
 menti, nisi ad illius pervenerit notitiam. ibid. 26
 Procuratoris revocatio, sine tacita, sive expressa per te-
 stes probari potest. 66. 34
 Procuratorem juramento præstito de non revocando
 constituens, periurus est si revocet. 73. 25
 Factum à Procuratore ante mandati acceptionem
 est in validum. 152. 51
 Procurator sciens se procuratorem constitutum, sed
 ante mandatum susceptū, nihil validum facit. ib. 52
 Procurator non dicitur facere actum procuratorio no-
 mine, si adhuc mandatum non recepit. ibid. 53
 Procuratores à Definitorio temporali constituti expi-
 rant cum ipso Definitorio. 153. 55
 Procurator universitatis non est procurator singulo-
 rum de universitate. ibid. 56
 Falsus procurator quibus modis dicatur? ostenditur.
 344. 296
 Gesta à procuratore sine mandato possunt à domino
 ratificari, ut retroacta valeant. ibid. 297
 Procurator generalis Ordinis non potest comparere
 pro uno Conventu, intellige ut ibi. ibid. 303
 Vide *Matrimonium*.

Processus.

Processus non est in forma probanti, si non sit à nota-
 rio actuario authenticatus, & subscriptus. 157. 108

Profectio, Professus.

Profectio per vim emissæ est ipso jure nulla. 26. 49
 Profecti ad actus capitulares admitti quando debeant.
 200. 6

Prohibitio.

Prohibitio legis, & hominis majoris virtutis est. 293. 20
 Prohibitio generalis omnem casum, tam majorem,
 quàm minorem comprehendit. ibid. 21

Promissio.

Promissio habetur pro non facta, non adimpleta con-
 ditione. 68. 5
 τὰ, Promitto quod nunquam accipiam aliam in uxorem
 nisi te, non inducunt matrimonium contractum de
 præsentī, secundum Alexand. 129. 4
 τὰ, Prometo de ser tuo marito, non important matri-
 monium de præsentī, ex Ferreto. ibid. 5
 τὸ Promitto quod non habebo aliam in uxorem nisi te, in-
 dicant matrimonium contractum, 130. 17
 τὸ, Promitto me non accipere aliam in uxorem, juncta
 responsione mulieris consentientis, important ma-
 trimonium de præsentī. ibid. 18
 τὰ, Promitto aliam non ducere, juncta responsione
 mulieris consentientis, promissionem affirmativam
 inducunt. ibid. 19
 Promissa non sunt deducenda in Alcavala, & in lau-
 demio. 140. 44
 Promittens aliquid ob turpem, vel injustam causam,
 an solvere teneatur? ostenditur. 313. 5

Proprium, & Proprietas.

Proprium amittere, & alienum non acquirere, diffe-
 runt. 352. 17
 Proprietas absorbet possessionem. 200. 18
 Proprietas verbi quantum comprehendit, eatenus ac-
 cipitur dispositio. 292. 17
 A proprietate verborum minimè recedendum. 293. 17
 Proprietas attendi non debet, ut ex ejus pretio quis
 pauper consideretur, vel dives, sed ex redditu. 315. 22

Prorogatio.

Prorogationi debent consentire fidejussores, aliàs non
 obligantur. 68. 17

Protestatio.

Protestationes nihil aliud sunt quàm declarationes
 voluntatis illius, qui protestatur. 37. 96

Index Rerum & Verborum.

Protestationes declarant animum, & remouent consensum à recepto. *ibid.* 97
 Protestationes concludenter non probant metum. *ib.* 98
 Protestationes multum coadiuvant & opitulantur, præsertim stantibus aliis adminiculis. *ibid.* 99
 Protestatio præcisè non requiritur, quod fiat eodem actu. *ibid.* 100
 Protestatio in actu dependente à voluntate solius protestantis, contraria actui subsequenti, facit hunc actum contrarium nihil operari. 73. 27
 Protestationi quahdo inest metus propter scientiam adversarii, non est necesse quod fiat notificatio. 74. 28
 Protestatio in ipso actu captæ possessionis facta operatur, ut illa sit manutenibilis. 135. 24
 Protestatio declarat consensum abesse ab animo. *ib.* 25
 Protestatio nihil aliud est, nisi quædam declaratio voluntatis. 171. 22
 Protestatio declarat animum alienissimum, & remouet consensum. *ibid.* 23
 Protestatio concludenter non probat metum, nec coactam voluntatem. *ibid.* 24
 Protestatio multum coadiuvat, & opitulatur ut facilius metus probetur. *ibid.* 25
 Protestatio in judicialibus repeti debet in quolibet actu. 345. 310
Proventio.
 Proueniens ex radice infecta non dicitur de radice, seu progenie fundatoris. 165. 45
Provincialis.
 Provincialis à suo officio privatus potest remedium recuperandæ intentare. 149. 4
 Provincialis electus à Capitulo, cujus electio fuit cassata à Generali, & alius ejus loco electus, potest appellare, & interim est manutenendus. 158. 131
 Provincialis quando habendus pro absoluto ab officio? 206. 10
 Provincialatus vacatio officii an pendeat à renuntiatione personali. 208. 19
Provisio, & Provisus.
 Provisiones generales statutorum recipiunt tacitas exceptiones, propter emergentes casus. 119. 106
 Provisiones Canoniarum in Ecclesia Caietan. referuntur juxta temporum divisionem factæ. 133. 7
 Provisiones omnes turmatim ex vi concordie, tam ab Episcopo quam à Capitulo factæ habentur tanquam simultaneæ, & conjunctim factæ. *ibid.* 11
 Provisio beneficiorum simultaneæ Episcopali Sede vacante spectat ad Capitulum jure proprio, alias ad Papam spectat. 134. 20
 Provisionis appellatione venit nominatio, electio, præsentatio, & institutio. 164. 41
 Provisio in supplicatione registrata, etiam litteris non expeditis, sufficit ad effectum consumendi vocationem. 203. 9
 Provisio, electio, aut collatio non potest fieri, nisi cum necessario præsupposito renuntiationis, aut alterius vacationis. 206. 6
 Provisio conditionalis, vel facta ex causa, cessante causa cessat omnino gratia, & decretum, seu inhibiti accessorie adjecta. 224. 35
 Provisiones factæ in favorem personarum non habentium Ordinem ex lege fundatoris Præbende annexum irritæ sunt. 149. 55
 Provisio, & deputatio coadjutoris est nulla ex defectu mentis providentis, quando scilicet deficit causa, ex qua movetur. 239. 27
 Provisio hominis facit cessare provisionem legis. 293. 24
 Examen in provisionibus Parochialium Ecclesiarum requiritur pro forma. 302. 2. 10
 Doctor etiam insignis & eminentis litteraturæ debet in provisione Parochialis examen cõkursus subire. *ib.* 11

Provisus à Nuntio dicitur provisus Apostol. 153. 6
Puer.
 Puer qui non sit doli capax, si promoveatur ad Ordines sacros, non tenetur continere. 23. 20

Q

Qualificatum, Qualitas.

Qualificatum non venit sub simplici. 240. 43
 Qualitas adjecta verbo, intelligitur secundum tempus verbi. 163. 27
 Qualitas admittens, vel excludens aliquem, debet intervenire de tempore actus. 292. 6
 Qualitas duplex quando in eadem persona concurrat, illius qualitatis consideratio habenda, cujus contemplatione actus geritur. 338. 251
Vide Habilitas.

Quarta Canonica.

Quarta Canonica an debeat solvi absque ulla deductione. 139. 30

Quasi possessio.

Continuans, qui est in quasi possessione eligendi, non attentat. 158. 126
 Quasi possessio manutenibilis acquiritur ex unico actu pacifico. 215. 93
ad quibuscumque, est universalis omnes casus præter expressè limitatos comprehendens. 235. 62
ad quovis, & quomodocumque, capit omnes affectionis modos, præter expressos. 236. 64

R

Ratificatio.

Ratificare quis factum non potest, & non ratificare ejus qualitatem. 7. 33
 Ratificationis alicujus actus natura est, ut operetur, & valet idem actus, ac si à principio validè fuisset gestus. 344. 298
 Ratificatio post oppositionem factam de defectu mandati nihil operatur. *ibid.* 299
 Ratificatio non retrahitur in præjudicium tertii, *ibid.* 300

Ratio.

Ratio naturalis omnes comprehendit. 5. 14
 Ratio summa est quæ pro religione facit. 141. 54
 Ratio eadem est, idemque jus de re aucta, & de principali quod augetur, ubi scilicet non viget diversa ratio. 195. 55
 Rationes reddi debent non in loco domicilii, sed in loco administrationis. 345. 311

Rebellis.

Rebellis quando quis dicatur fugiens ad patriam rebellatam. 329. 174

Reconductio.

Reconductio præsumitur facta cum omnibus qualitatibus, dummodo non dependeat à tertii voluntate. 68. 16

Rector.

Rector & Scolastici si habeant facultatem nominandi Bidellum, tantam vocem habet solus Rector, quantum habent Scholastici. 288. 3

Recusatio.

Exceptio recusationis admittenda dum causa post litis contestationem orta est, aut de novo ad notitiam partis pervenerit. 347. 314

Redditus.

Redditus beneficiorum tantum æstimari debent, quantum valeant deductis oneribus. 143. 78
 Redditus aliquos emens ad ejus vitam possidendos, licet emit, etiam si multo tempore supervixerit. 235. 125
Reductio

& Verborum

Reductio.

Reductio ad Jus commune plura operatur. 345. 315

Reelectio.

Reelectio fieri non potest, nisi concurrentibus Voealibus ejusdem Capituli, nemine discrepante. 20. 39

Regalia.

Regalia non comprehenduntur in donatione à Rege facta de castro, seu villa, cum omnibus juribus, &c. 345. 318

Regressarius.

Regressarius post purificatum regressum non tenetur solvere pensionem de consensu Titularis reservatam. 339. 258

Regula.

Regula 8. aliàs 9. reservatoria mensium non comprehendit Cardinales. 170. 6

Regulæ Cancellariæ Apost. mortuo Papa expirant. 200. 9

Regula 55. Cancellariæ declaratur. 221. 7

Regularis.

Regularium in causis summarie proceditur, & admittuntur officiorum privationes levioribus de causis, sed observato semper juris ordine. 155. 87

Regularibus prohibita est appellatio à sententiis suorum. Superiorum, ubi proceditur extrajudicialiter per modum visitationis, & ad correctionem morum. 158. 122

Regularis suo officio privari non potest absque citatione, & causæ cognitione. 149. 3

Vide Clericus.

Relatio.

Relatum est attendendum ubi aliter loquitur quàm referens. 345. 317

Relatio semper intelligenda habito respectu ad ea, in quibus specialiter relatio convenit. ibid. 320

Dispositioni referenti quando sequeretur repugnantia & contrarietas, relatio nihil operatur. 346. 321

Relevium.

Relevium, & adhoam pro feudo integrè solvit feudatarius, nec ob id quod secundo genito præstat, aliquid deducit. 140. 41

Relevium an sit integrè fisco solvendum, remissivè. 143. 84

Religio.

Favor Religionis, de quo in l. sunt personæ, ff. de Relig. intelligi debet in dubio, & quando cum pari jure creditores concurrunt. 52. 21

Religio S. Francisci non habet prælationem in bonis Syndici ad pecunias etiam extrantes, nisi probetur eas fuisse depositas in sacco signato, & ut eadem corpora redderentur. 55. 60

Religionis beneficiarius, aut Episcopus, tam amplè potest disponere, quàm amplè potest Episcopus secularis. 176. 9

Religionem ingrediens tempore mortis, cum antea potuerit ingredi, non excludit substitutum. 178. 28

Religio S. Hieronymi gubernatur Constitutionibus, extravagantibus, & rotulis. 199. 1

Religiosus.

Religiosi debent lites, & jurgia evitare, 19. 175

Religiosis favendum sine præjudicio alicujus. 52. 19

Religiosi S. Francisci in recuperatione pecuniarum quas penes Syndicum deposuerunt, non sunt præferendi cæteris creditoribus anterioribus, seu tacitis aut expressis hypothecas habentibus. ibid. 22

Religiosi in Episcopum electi, & illi qui ad aliquod beneficium sunt promoti æquiparantur. 85. 13

Religiosi observantes qui sub Prælatorum obedientia existunt, jus non habent dispensandi fructus beneficiorum, quibus præsumunt. ibid. 15

Religiosus professus in una Religione, ex qua assumitur ad Prælaturam alterius, auctoritate Papæ, non tenetur in secunda expressam professionem emittere. 87. 38

Barbos. Vot. decis. Pars I I.

Religiosi & Clerici communem obtinent prohibitionem circa negotia secularia exercenda. 89. 52

Religiosus poterit esse arbiter forensis negotij susceptor, exposcente Monasterij utilitate, & præcedente Superioris licentia. 90. 59

Religiosi S. Francisci fieri possunt, & ad officia & dignitates in eo sunt admittendi descendentes ex Judæorum genere. 11. 55

Vide Clericus.

Reintegratio.

Remedium reintegrandæ datur illi qui sese pro spoliato habuit. 226. 35

Remuneratio.

Remuneratio est Reip. præsidium. 109. 39

Renunciatio.

Renunciatio seu pactum inter patrem & filium, per quam ipse filius impeditur à petitione legitimæ, non valet. 72. 10

Renunciatio inter patrem & filium facta in præjudicium legitimæ paternæ, vel maternæ, non valet. ibid. 11

Renunciationis pœnitentia in solo animo, & voluntate consistit, & ideo voluntatis declaratio fieri potest parte absente. 74. 29

Renunciatio facta ob benemerita, videndum an merita æquivalent valori talis donationis. 75. 37

Renunciatio facta ad favorem laici cum claus. ex nunc prout ex tunc, cum clericali charactere insignitus fueris, antequam resignatarius clericus fiat, renuntians à se aliquid non abdicat. 99. 14

Renunciatio non egent obsequia debita, præstata alicui ob ejus merita. 179. 38

Renunciatio tacita tituli per adventum diei præfixæ, idem operatur quod expressa per dispositionem hominis. 206. 5

Renunciatio juris proprii nunquam præsumitur, & cum sit stricti juris, nunquā trahitur ad non expressa. 289. 13

Replicatio.

Replicatio sapit naturam actionis, & secundum eam regulatur. 213. 78

Repulsa.

Repulsæ testium sunt defensiones, & si non recipiantur, appellari poterit. 162. 23

Requirimentum.

Requirimenta quando invenia. 218. 118

Requisitoria.

Requisitoria an sit justificata, & exequibilis, cognoscit Judex requisitus. 333. 202

Res.

Rei suæ quilibet liber est moderator, & arbiter; dummodo de illa malè non disponat. 6. 22

Res judicata paratam habet executionem. 8. 52

Res inter alios acta aliis nocere non potest. 16. 134

Res transit cum suo onere ad quæcunque vadat. 16. 135

Res extantes dicuntur, si convertantur in proprios usus. 50. 5

Res, generale est, continens tam mobilia, quàm immobilia. 138. 7

Tertius qui se opponit, potest impedire executionem rei judicatæ. 150. 14

Res privatorum auferte, & præjudicare interessatis potest Princeps faciendo legem generalem. 342. 281

Rescriptum.

Rescripta & indulta intelligenda sunt prout de jure, 154. 75

Rescriptum, seu mandatum speciale derogat generali, etiam si de eo nullam faciat mentionem. 241. 55

Reservatio.

Reservationes generales de beneficiis familiarum, subcollectorum, & aliorum per prædecessores factas ait Pontifex in Extravag. ad Romani, etiam post obitum eorundem durare. 232. 9

Reservatio, seu affectio dicitur expirare cum Papalis

Index Rerum,

provisio perfecta & consummata fuerit. ibid. 11
 Reservatio & affectio durat donec consummata sit va-
 catio. 240. 31
 Reservatio dicitur expirare postquam Papalis provisio
 perfecta, & consummata fuerit. ibid. 52
 Reservatio quæ insurgit ex coadjutoria & futura suc-
 cessionis gratia, non dicitur simplex sed mixta. 240. 14
 Reservatio nihil dat, vel adimit, sed tantum conservat
 jus quod quis habet. 346. 323
 Papæ reservatio concurrentibus pluribus reservatio-
 nibus personalibus, tanquam illustrior debet præ-
 valere. ibid. 234

Residentia.

Residentia personalis cum Missarum celebratione fa-
 cit quod servitium sit personale, non solum chori,
 sed etiam Missarum. 247. 30

Resignans, Resignatarius, & Resignatio.

Resignans quando ad titulum beneficii resignati fuit
 ad sacros Ordines promotus, tenetur in resignatio-
 ne facere de hoc mentionem, aliter resignatio est
 nulla. 203. 11
 Resignante mortuo ante verificationem gratiæ in for-
 ma dignum, beneficium non vacat per ejus obitum.
 238. 13
 Resignatarius cum recusasset pensionem solvere, suc-
 cubuit. 202. 4
 Resignatio expedita in forma dignum, non abdicat à
 resignante jus primævum, nisi postquam gratia,
 mediante collatione facta resignatario, fuerit exe-
 cutioni demandata. 229. 8
 Jus non abdicatur à resignante, si resignatio in forma
 dignum expedita non fuerit totaliter effectuada.
 238. 11
 Resignatio ad favorem certæ personæ, si ex falsa causa
 narrata non potest sustineri, & interim resignans
 moritur, beneficium non remanet affectum. 240. 38
 Resignans ad favorem certæ personæ conditionaliter
 resignat, dummodò scilicet illi irrevocabiliter acqui-
 ratur. ibid. 39

Respublica.

Respublica, minor, & Ecclesia ex causa necessitatis ad
 solvendum æs alienum, quando sua bona immobilia
 alienare possint. 315. 19

Restitutio.

Restitutionem in integrum adversus oblationem fa-
 ctam post terminos subhastationis non potest pete-
 re fiscus in præjudicium tertij. 329. 169
 Restitutio an & quando differri possit ob necessitatem
 restituere debentis. 346. 325

Retentio.

Retentio datur regulariter pro melioramentis. ibid. 326
 Exceptio retentionis prætextu melioramentorum in
 executione sententiæ opponi potest. ibid. 327
 Prælato, vel Clerico datur retentio pro expensis, &
 melioramentis in rebus Ecclesiæ, de bonis ipsius
 Clerici, vel Prælati factis. 347. 318

Retractus.

Retractus, & adjectionis jus pari passu ambulant. 48. 17
 Retractus jus est odiosum, & exorbitans à jure com-
 muni. ibid. 18

Retrotractio.

Retrotractio non conceditur defectu extremi ad quod
 99. 6
 Retrotractio nusquam admittitur, ubi extrema desinunt
 esse habilia. ibid. 10
 Retrotractio ut fieri valeat, terminus à quo debet esse
 habilis. ibid. 11

Reus.

Reo & possessori sufficit vincere per non jus actoris
 221. 5
 Reus principalis dum variis invenitur, torquetur
 etiam in causis fidei. 277. 8

Reus de mendacio convictus torqueri debet, & præci-
 puè si quodlibet aliud accedat adminiculum, etiam
 in crimine hæresis. ibid. 9

Suspicionem non caret reus qui dicit illud, quod à cri-
 minis præsumptione excusaret. ibid. 10

Reus pro factis hæreticalibus tradendus est Curia sæ-
 culari, siue animum hæreticalem fateatur, siue non.
 280. 41

Reus confessus verba hæreticalia protulisse, non est
 tanquam hæreticus relaxandus. ibid. 42

Reus necessarius sit clericus præveniens in capienda
 possessione hæreditatis vacantis. 317. 49

Rex.

Reges in Hispania olim causas tam civiles, quàm crimi-
 nales Episcopis judicandas committebant. 90. 54

Regum ministri speciali nota digni sunt. 91. 64

Rex pro scandalis, & seditionibus sedandis, etiam
 inter Religiosos, & Ecclesiasticas personas politica
 utitur jurisdictione. 156. 102

Reges Castellæ à quo tempore utantur Catholici ti-
 tulo. 316. 39

Rota.

Rotæ Romanæ laudes, & encomia. 58. 35

Rota semper plurimum detulit decretis sacrarum
 Congreg. 59. 38

Rota coram Greg. XV. decis. 84. num. 4. & decis. 490.
 num. 1. declaratur. 221. 14

Rotæ Romanæ decisio facit communem opinionem,
 & est sequenda, & amplectenda. 289. 10

Rotæ opinio prævalere debet. 304. 37

Rotulus.

Rotuli appellantur mandata quædam, & Ordinationes
 Capituli generalis. 199. 4

Rotuli non durant ultra triennium, nisi in duobus Ca-
 pitulis generalibus confirmati fuerint. 200. 5

Rotulus cessat ubi rotulantes à suis officiis absoluti
 sunt. ibid. 11

Rotuli observantia an duret usque ad consummatam
 electionem. ibid. 12. 13. 14

Rubrica.

Rubrica quæ habet orationem perfectam, potest alle-
 gari ad decisionem causarum. 229. 10

Ruinus.

Ruini doctrina refertur. 54. 49

Rumor.

Rumores populi maximum indicium præstant contra
 reum. 278. 14

Maximè si fama sit vehemens, vel si sumus in delicto
 difficilis probationis, vel si alia accesserint admini-
 cula. ibid. 15

S

Sacerdos.

Sacerdos potest Principis vices agere in jurisdi-
 ctione sæculari exercenda. 92. 75

Sacerdotis filius quis dicatur. 167. 69

Vide Episcopus.

Sacrilegium.

Sacrilegium ab Ecclesiastico Judice præventum, &
 punitum pœnis spiritualibus, & temporalibus, po-
 test iterum à sæculari Judice condigna juris Civilis
 & Regij pœna puniri. 102. 17

Sal, & Salarium.

Sal, & piper sunt de Regalibus Principis. 286. 37

Salarium non convectum quando debeat agentibus,
 & solicatoribus causarum. 347. 329

Salernitana.

Salernitanæ sorores duæ in mares mutatae. 173. 11

Salus.

Salutis hominis gratia natura omnia cōparavit. 188. 87

Sanctus.

Sancti viri etiam spe præmij Deo servire alliciebantur.
 109. 42

Sancto

& Verborum.

Sanctorum nuncupatio Episcopis, Sacerdotibus, & reliquis Ecclesiæ ministris olim tribuebatur. 196. 69
Sanctis nondum canonizatis non potest Episcopus mandare ut cultus publicatus exhibeatur. 325. 128

Sanguis.

Sanguinem elicit, qui vehementer emungit. 116. 87

Sapiens.

Sapientis est non citò facili credulitate ad falsum prolabi. 106. 19

Sartor.

Sartor, aut tonfor si excedens statum suum vestes induerit valoris alicujus, ut sic copiosiores solutiones acquirat, & magis lucretur, non peccat. 289. 6

Scandalum.

Scandalum attendendum ad executionis accelerationem, sed non ad pœnam augendam. 266. 85

Scandalum quod Christus severè puniri voluit, fuit illud, quod in damnum, & ruinam proximorum adhibetur verbis, aut operibus, illum ad malum excitando. ibid. 86

Scandalum aliud activum, aliud passivum. ibid. 87

Scandalum activum cessat deficiente animo, ac periculo, quod alij incidant, malâque operantem insectentur. ibid. 88

Ad scandalum evitandum non licet justitiæ limites egredi. ibid. 89

Innocens à iudice puniri non potest propter scandalum vitandum, vel tumultum populi. ibid. 90

Scapulare.

Scapulare habere sufficit ut Monachus S. Benedicti cum habitu dormire dicatur. 88. 42

Scapulare portans retento colore habitus, quamvis peccaminosè addat partem aliquam indecentem, nullatenus facit contra obligationem portandi habitum S. Benedicti. ibid. 43

Schola.

Scholarum erectio ex qua causa. 80. 28

Scholaris, Doctor, & Minister publicus potest expellere fabrum, & malleatorem vicinum. 188. 82

Scholaris, & Doctor potest coercere immodicum, & non necessarium Campanarum strepitum. ibid. 85

Scholasticus.

Vide *Rektor*.

Scientia.

Scientia in aliquo casu desiderata qualis debeat intervenire. 347. 331

Scotus.

Scotus vivus fuit sepultus. 336. 235

Scriptura.

Scripturæ privatæ de recepto subscriptæ à debitore aliis creditoribus non præjudicant, nisi alia via de numeratione constet. 51. 16

Scriptura privata quando prober. 243. 22

Scriptum, vel instrumenta pro salario retineri non possunt. 345. 302

Scripturæ privatæ recognitio quomodo faciendâ, ostenditur. ibid. 313

Scripturæ simplici credendum in odium impediendum illius productionem. 347. 332.

Sedere.

Sedere in sede in Presbyterio nullus potest præter Episcopum Diocesanum. 254. 3

Presbyter qui cum Diacono, & Subdiacono Missam cantaturus est, sedere debet in scamno oblongo decenter ornato. ibid. 4

Parochialis Rektor in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede. ibid. 5

Probat ex fide data à Magistris Cæremoniarum. ib. 6

Episcopus Pontificalibus ornatus solus potest in præsentia sanctissimi Sacramenti sedere in sede. ibid. 7

Audacia est sedere cum ante Tribunal Dei stamus. 255. 9

Barbos. Pot. decis. Pars II.

Vicarius Monialium ad sedem habendam quo juvetur medio. ibid. 15

Curatus in sua Ecclesia sedere debet in scamno, non autem in sede. 256. 22

Segregatio.

Segregationes inter conversos à Gentilitate, & conversos à Judæis facientes sunt contemptores unitatis Ecclesiasticæ: in Hispania multi Judæi, & plures ex iis ad Catholicam fidem conversi. 111. 49

Semen.

Semen frigidum, & humidum genitalia contrahit, & scemina evadunt. 173. 3

Seminis effusio si fiat in speluncis sub pavimento Ecclesiæ, eam polluit. 198. 95

Idem, *Semper*, ad omne tempus, & ad omnem casum refertur. 208. 26

Senatus.

Romanus Senatus juxta valorem cujuscunque meritum præmia, & honores pendebat. 208. 29

Senatorum Tribunal si gratiâ commodioris expeditionis dividatur in diversas domos, sive aulas, talis divisio non facit diversum Senatum. 233. 14

Sententia.

Sententiam sanguinis nullus clericus dictare, aut proferre potest. 92. 77

Sententia in dubio proferenda in matrimonij favorem. 131. 31

Sententia judicis fortior est sententia statuti, & quare. 150. 10

Sententia in actione reali non potest exequi contra possessorem, si non fuerit cum eo litigatum. 2. 40

Sententiæ executio non potest fieri abique partis citatione. ibid. 41

Sententia omnis justificatur ex actis processus. ibid. 42

Sententia non exhibito processu, & sine illo lata nihil probat. ibid. 43

Sententia enuntians quendam esse procuratorem, non probat mandatum. ibid. 47

Sententia lata coram secundo iudice, non reproductis actis primæ instantiæ, est ipso jure nulla. 156. 107

Sententia ex processu non subscripto à Notario actuario est nulla. 157. 109

Sententia super confirmatione electionis judicialis est appellabilis sicut alia quaelibet sententia. ibid. 116.

Sententia per quam confirmatur electio est definitiva. ibid. 118

Sententia privationis alicujus officij est appellabilis. ibid. 119

Sententia suspensionis, aut privationis officij, aut vocis activæ, & passivæ, in Regularibus est appellabilis. 158. 120

Sententia revocationis viæ executivæ semel concessæ est appellabilis. ibid. 124

Sententia prolata Sede Episcop. vacante absque legitimo defensore, non nocet. 242. 11

Sententia debet justificari ex actis. ibid. 12

Sententia à qua non fuit appellatum, censetur approbata. 243. 20

Sententia, quæ non justificatur ex actis, est notoriè injusta. ibid. 25

Sententia lata non citato legitimo defensore Ecclesiæ, non valet contra ipsam Ecclesiam. ibid. 26

Sententia Ordinarij revocatur. 245. 71

Sententia non conformis libello, & petitioni sustineri non potest. 251. 72

Sententia lata contra decisionem Rotæ est ipso jure nulla. 289. 12

Sententia in favorem condemnati in dubio interpretanda, ut minus ei noceat. 347. 333

Sententia est stricti juris, & strictè venit interpretanda, ibid. 334

Index Rerum,

- Sententia semper præsumitur lata ex ea causa, ex qua proferri de jure debuit. *ibid.* 335
- Successoribus non citatis præjudicat sententia lata contra majoratus possessorem. *ibid.* 336
- Beneficij super qualitate sententia prolata afficit illud quoad omnes. *ibid.* 337
- Instrumenti pro valore lata sententia jurat omnibus interessè habentibus. *ibid.* 338
- Sepultura, Sepulchrum.*
- Sepulchrum Domini ubi excusum. 192. 21
- Constantinus Imp. magno honore affectus fuit dum pro foribus Piscatoris sepeliretur. 193. 30
- Sepulturæ honor intra Ecclesiam Episcopis, aliisque personis insignibus deferre cœpit. *ibid.* 31
- Sepultura intra Ecclesiam jam hodie ex consuetudine omnibus sive Clericis, sive laicis dari potest. *ibid.* 32
- Sepeliri in Ecclesia plura hominum genera prohibentur, & quare. 194. 51
- Sepultura Ecclesiastica Cœmeterio dari quando dicatur. 195. 58
- Seraphinus.*
- Seraphini decisio 125. declaratur. 247. 24
- Servitium.*
- Servitia præstita parentibus per filios debent esse obsequialia & reverentialia. 75. 40
- Sexus.*
- Sexus mutari non potest ex dæmonis maleficio. 173. 7
- Siculi.*
- Siculi uno die Gentis Judaicæ reliquias è Regno expulerunt. 113. 67
- Simulatio.*
- Simulatio animi melius cadit in verbis, quàm in factis, 261. 25
- Singula* quæ non profunt, multa collecta juvant in materia probationum. 34. 111
- Si sibi visum fuerit*, important viri boni arbitrium. 155. 91
- Si sit*, importat ipso jure, & denotat requiri statim executionem. 208. 15
- Smyrna.*
- Smyrnæ & in Syria fœminæ masculo enato membro in viros abierunt. 173. 12
- Sodomita.*
- Sodomitæ si non sint incorrigibiles. DD. Inquisitoribus conceditur facultas minuendi pœnam contra eos. 264. 66
- Solemnitas.*
- Solemnitates requisitæ præsumuntur intervenisse ex diuturnitate temporis. 10. 81
- Solemnitas non necessaria ad validitatem actus, quando in eo intervenit invalidè & minus benè, non ob id remanet imperfectus, aut nullus actus. 153. 64
- Solum.*
- Solo non cedit ædificium in alieno solo Ecclesiæ penuniis constructum. 313. 8
- Solutio.*
- Solvendum est necessariò quod naturaliter debetur. 12. 103
- Solutio facta in vim alicujus, contractum illum non ratificat, nisi respectu ipsius solventis. 70. 36
- Solvens od causam celebrati contractus, censetur illum approbare, & ratificare, habita illa notitia. *ibid.* 37
- Solutionem consuetam probare non requiritur, quando conceditur vectigal tantæ quantitatis, prout consuetum est solvere. 97. 36
- Sortilegus.*
- Sortilegij qui fatentur in sortilegiis homicidium fecisse, seque pœnitent, ac parati sunt corrigi, tradendi non sunt Curiae sæculari. 264. 67
- Speciale.*
- Sepecialia trahi non debent in argumentum, vel in consequentiam. 241. 51
- Speciali non derogat generale. *ibid.* 54
- Spoletanus.*
- Spoletana mulier in virum conversa. 173. 8
- Sponsalia.*
- Sponsalia de futuro per verba, *jura vel promitto quod te tenebo. aut habebo te in uxorem.* 129. 7
- Sponsalia erunt si verbum, *volo*, adjungatur infinitivo indicanti initium actus, ejusque suspensionem. *ib.* 10
- Sponsalia si præcesserunt, quod postea fuit contractum, dicitur Matrimonium. 130. 22
- Spurius.*
- Spurij non veniunt appellatione consanguineorum, de jure Civili. 164. 43
- Spurij, & bastardi inspecta natura sunt filij, in eisque cadit affectio naturalis. 165. 47
- Spurij & descendentes ab eis an dicantur de domo, & familia. *ibid.* 50
- Et quid ubi concederetur illis ferre arma, & insignia familiæ. *ibid.* 51
- Spurij de generali consuetudine dicuntur de familia, & de domo. *ibid.* 53
- Filius spurius usque ad quintam bonorum partem efficitur capax, sive quinta sufficiat, sive non. 168. 76
- Filiæ spurix à patre dos data valet in quantitate ad alimentum necessaria. 323. 110
- Filiæ spurix dos data, ea mortua redit ad patrem, vel ad suos hæredes. *ibid.* 111
- Spurij filij legitimatio potest fieri post mortem patris ex ipsius præordinatione. 333. 211
- Squilla.*
- Squillæ campaniolæ appellantur. 182. 17
- Statim*, nullam dilationem admittit, & est significativa latæ sententiæ. 209. 29
- Status.*
- Ultimus status in beneficialibus attenditur, non docto de contrario statu antecedenti. 243. 17
- Statutum.*
- Statutum semper sumit interpretationem à potestate statuentium. 95. 10
- Statuta, quibus descendentes ab Hebræis, & infidelibus excluduntur ab honoribus, beneficiis, ac Ordinum militarium insigniis, qui reprobent, referuntur. 114. 74
- Statuta puritatem sanguinis requirentia strictè in casu, & in personis, & ob causas de quibus loquuntur, sunt intelligenda. 119. 108
- Statuta divina à Domino promulgata, ex justa causa suspendit, ac relaxat. *ibid.* 109
- Statutum, seu lex temporalis elapso tempore expirat. 200. 8
- Statutum novum tēporale, elapso tēpore, cessat eo magis quando est correctorium aliorum veterum. *ib.* 10
- Statutum aliquod ubi dubitatur sit, necne contra immunitatem Ecclesiasticam, debemus amplecti opinionem, quæ faver Ecclesiæ. 270. 48
- Statuto stante quod aliquis non possit torqueri, nisi sit deliberatum per Potestatem & Priores, vox Potestatis & unius ex Prioribus obtinere debet. 289. 19
- Statutum vel consuetudo non valet, qua cavetur ut non stetur majori parti. 290. 31
- Statutum universitatum Ecclesiasticarum inferiorum, ut duæ partes ad minùs debeant concordare, non valet. 291. 38
- Statutum quod non possit universitas aliquid facere, nisi de voto omnium, minimè valet. *ibid.* 39
- Statutum S. Ecclesiæ Toletanæ in divini cultus augmentum, ac pietatem, & decorem factum, & per Sedem Apost. confirmatum. 30. 1
- Statuta super puritate sanguinis justissimis de causis condita. *ibid.* 2
- Satura & leges quæ publicam concernunt utilitatem

& Verborum.

rem, favorabilia sunt. Ibid. 3
 Probatio puritatis sanguinis in dispositione statuti
 requiritur pro forma. 301. 8
 Forma debet specificè observari. ibid. 9
 Statutum Toletanum est exorbitans, odiosum, & con-
 tra jus. 302. 16
 Statutum per invalidum à sola Papæ confirmatione
 robur accipit. 303. 32
 Judices possunt ex magna, & evidenti causa transgre-
 di statuta. ibid. 35
 Statuto requirenti Doctoratum satisficit cum idoneus, &
 eminentis scientiæ adest, licet non sit Doctor. ib. 36
 Derogatio quantumvis amplissima statutorum non
 tollit statutum respiciens certam formam. 304. 41
 Statutum quando vult habilitare, vel inhabilitare sub-
 ditum, tunc comprehendit bona extra territorium
 existentia. 315. 27
 Statutum quando est favorabile: extenditur ad bona
 aliarum provinciarum. 136. 33
 Statutum excludens fœminas dotatas propter mascu-
 los, intelligitur de masculis ejusdem lineæ, & gra-
 dus. 335. 228
 Statutum conceptum in personas, vel in res, non exten-
 ditur extra territorium. 348. 341
 Statutum ne ullus conducat vinum extra territorium,
 non comprehendit clericos. ibid. 342
 Vide *Lex*.

Stipulatio.

Stipulatio ne luminibus officiat, comprehendit lu-
 mina tam tempore contractus existentia, quam fu-
 tura. 97. 37

Studium.

Studiorum causa absentes Recip. causa abesse existi-
 tur, proindeque pro præsentibus habentur. 81. 31
 Doctores referuntur asserentes, docentes, & addiscen-
 tes sanctam Scripturam percipere posse fructus sua-
 rum Præbendarum. ibid. 32
 Studium generale quod dicatur. ibid. 37
 Studium non sufficit quod non est universitas, quamvis
 in eo optimè & publicè legatur. 8. 38
 Studium omne torpescit dilatione. 109. 43

Stylus.

Stylus Romanæ Curiae obtinet ut hodie copula præce-
 dens exprimat in dispensationibus matrimonialibus.
59. 40
 Stylus Curiae facit jus, & pro lege observatur. ibid. 41
 Stylus Tribunalis judicis delegati, & non delegantis, est
 observandus. 186. 30
 Leges, & Stylus Tribunalium sæcularium observare
 tenentur in illis litigantes etiam clerici. ibid. 31

Subdiaconus.

Subdiaconis de tempore primitivæ Ecclesiæ licebat
 contrahere matrimonium, & post Ordinis suscep-
 tionem anterioribus uti conjugiiis. 23. 25
 Subdiaconus per metum, & coactionem ordinatus est
 verè, & propriè Subdiaconus. 24. 31
 Subdiacono prohibitum est contrahere matrimonium.
ibid. 32
 Subdiaconi sunt adstricti voto continentiae simul ex
 lege Ecclesiastica immediatè, secundum aliam opi-
 nionem. 24. 36
 Concilium Trid. asserit, Subdiaconos vel ex voto,
 vel ex constitutione Ecclesiæ ad continentiam tene-
 ri. 25. 38
 Votum servandi castitatem in Subdiacono derivatur à
 jure positivo. ibid. 39
 Doctores referuntur, qui tenent susipientem Ordinem
 Subdiaconatus per vim coactivam, teneri continere.
ibid. 42

Subditi.

Subditi subducuntur à jurisdictione superioris ex ejus

moribus asperioribus, aut pravo jurisdictionis usu
327. 151

Subditi possunt resistere Domino ne alienet castrum,
 ut non subjiciantur alteri domino. 349. 350

Subjectio.

Subjectiois jus respectu vassallorum pertinet ad eos
 tanquam ad singulos. 333. 208

Jus subjectiois respectu vassallorum pertinet ad vas-
 fallos tanquam ad singulos. 350. 359

Subsidium.

Subsidium est favorabile, & latissimè interpretandum,
141. 56

Subsidium Regi Catholico concessum, quamvis exiga-
 tur à personis, id procedit ratione fructuum. 142. 71

Subsidium an sit solvendum ex redditib. ad fabricam
 alicujus Ecclesiæ, vel monasterij designatis. 146. 122.
 & seqq.

Subsidium de quinquennio in quinquennium solvitur.
227. 40

Subsidium est onus fructuum, non verò proprietatis,
 nec principaliter personæ. 138. 7

Substantia.

Vide *Bona*.

Substitutio, & Substitutus.

Substituendi facultas cessat si in mandato dato indus-
 tria personæ electa fuerit. 43. 8

Substitutio locum habet etiam ubi industria personæ
 electa fuerit, quando certa forma fuerit præstituta,
 nisi negotium grave sit. ibid. 9

Substitutio à procuratore facta virtute fecultratis ad id
 sibi concessæ, nulla est antequam acceptet manda-
 rum. 152. 54

Substitutorum juri potest Princeps derogare. 342. 282

Substitutiones derogare potest Princeps ob privatam
 utilitatem. ibid. 283

Substitutio subsequens intelligitur quatenus priores
 substitutiones purificarentur. 348. 343

Substitutus propter suam malam administrationem
 quando obliget substituendum? 61. 8

Substituens non tenetur ex culpa, & mala administra-
 tione substituti, quando eum nominavit cum Supe-
 rioris approbatione. ibid. 9

Substitutus, seu Vicesgerens aut delegatus, non habet
 eandem prærogativam, quam principalis, seu dele-
 gans. 256. 19

Successio.

Successio descendantium, & ascendentium æquipara-
 tur. 72. 6

Futura successio est accessoria ad coadjutoriam. 233
17

Futuræ successionis locus hodie sit, etiam si beneficium
 actualiter vacet de tempore datæ. 238. 17

Futuræ successionis locus sit quamvis de tempore mor-
 tis coadjuti adhuc Bullæ Apostol. non erant expeditæ.
239. 21

Futura successio datur ratione coadjutoriae, & ab illa
 pendet. ibid. 24

Hæredes donatoris succedunt in re donata alicui, ut
 post ejus mortem veniat ad quem donator nomina-
 verit, si nominatione non facta decedat dictus do-
 nator. 321. 91

Qualitas requisita ad successionem debet intervenire
 de tempore vacationis. 330. 175

Qualitas mulieris ut succedat, vel excludatur, inspi-
 cienda est de tempore quo hæreditas defertur. ib. 176

Suffragium.

Suffragium pendet ex opere operato, non ex opere
 operantis. 246. 17

Superfluum.

Superfluum naturæ, & personæ habens, tenetur illud
 erogare pauperibus de præcepto, etiam si non pa-
 tiantur extremam necessitatem naturæ. 325. 13

Index Rerum,

Superior.

Superior non potest sine causa professum in una provincia ad aliam transferre. 555. 89
Superior non potest officio manuali subditum spoliare, si faciat malo animo, vel odio. ibid. 90

Superstes.

Superstes presentatus ex duobus compresentatis litem inter se moventibus, & suo, & defuncti juri innititur. 39. 20

Supplicatio.

Supplicatio, quæ dicitur matrix, prius attendi debet quam Bulla. 204. 16.

Supplicium.

Supplicia exercentur in rebus etiam inanimatis, & irrationabilibus. 26. 19
Privilegiis Ordinariorum officialium non gaudent supranumerarii. 338. 250

Surdus. IC.

Surdus decis. 156. declaratur. 274. 25
Surdum d. decis. 156. qui improbet. ibid. 28. 29

Susensus.

Susensus ab officio est pariter susensus ab usu, & fructu dandi vocem. 35. 116

Susensus ab Ordine non est susensus à jure, & præminencia dandi vocem in Capitulo. ibid. 117

Suspicio.

Suspicionem de se dat, qui ad objectum crimen expalluit. 277. 13.

Syndicus.

Syndicus debet nominari à Generali, & deinde à Papa institui. 51. 7

Syndicis conceditur facultas administrandi, vendendi, & alienandi. ibid. 9

Syndicus potest omnia, quibus utuntur Fratres, nomine Sedis Apost. commutare, tractare, & expendere. ib. 10

Syndicis est permillum elemosinas pecuniarias recipere. 51. 11

Syndici in provinciis Hispaniæ possunt vendere, administrare, & permutare bona Religiosorum, non verò recipere elemosinas pecuniarias. ibid. 12

Bona syndici Seraphicæ Religionis non censentur tacite hypothecata pro pecuniis Fratribus penes illum depositis. 53. 35

T

Tabernæ.

Tabernæ mercales prope Ecclesiam non sunt fabricandæ. 199. 101

Tarditas.

Tarditas Creditoris in non petendo quod sibi debetur non sufficit ad præsumendam solutionem. 320. 75

Tempus.

Tempus certum fuit præstitutum de jure Authenticorum subhastationibus, & adjectionibus fiscalibus. 47. 10

Tempus certum assignatum alicui officio, currit officiali etiam impedito. 157. 113

Tempus interpellat pro homine. 219. 124

Terminus.

Terminus datus retrahere volentibus est novem dierum. 47. 12

Et contra eum non competit minoris favore restitutio pupillo, vel absenti. ibid. 13

Terribilitas.

Vide Metus.

Territorium.

Territorium Episcopi vocatur ejus Diœcesis, seu provincia. 101. 10

Territorium postea auctum consequitur ille, cui fuit concessum castrum cum territorio. 316. 38

Tertia.

Tertiæ Regales contra privatum præscribuntur ordinario tempore. 97. 28

Tertius.

Tertii in præjudicium re propria abuti nemini licet. 16. 138

Testamentum.

Testamentarius, non tenetur officium acceptare, si nihil ei relinquatur pro executione testamenti. 326. 142

Testamentum à marito & uxore in simul confectum potest postea quilibet eorum pro sua parte revocare. 334. 222

Testator.

Testator disponat, & erit lex. 15. 126

Testator quando est persona idiota, in eo cadit interpretatio crasso modo. 166. 58

Interpretatio voluntatis testatoris sumenda est à consuetudine, & communi loquendi usu patriæ. ibid. 59

Voluntas testatoris in omnibus prædominatur. 293. 26

Testator qui rejecit presbyteros, Religiosos, & monasteria, intelligitur id fecisse propter cognationem. 314. 15

Testari liberè potest minor sicut major. 337. 238

Testis.

Testis unus, juncta aliqua præsumptione metum probat. 31. 81

Testium nonnullorum integerrima fides aliorum simplex defectum. 36. 127

Testes singulares probant metum. ibid. 128

Testes de auditu alieno non probant. 160. 3

Testes plures de auditu non conjunguntur ad faciendum indicium. ibid. 4

Testes de auditu quando consanguinitatem probent. ibid. 5

Testes consanguinei intra quartum gradum non probant. ibid. 6

Testes consanguinei pari vinculo cum utraque parte conjuncti quando probent? ibid. 7

Commodum ex causa reportantes in ea integri testes esse non possunt. 161. 8

Testi qui pro parte dicit falsum, in nullo creditur. ibid. 11

Testi qui dicit contrarium in secundo judicio ei, quod dicit in primo, non creditur. ibid. 13

Concordia in testibus non prodest ad probationem. ibid. 14

Testi qui fuit carceratus de crimine quod per sententiam infamaret, non creditur. ibid. 17

Perjurus testis à testimonio repellitur. ibid. 18

Ebrii testes à testimonio repellendi. ibid. 19

Testes viles, & pauperes simul, repelluntur à testimonio. 162. 10

Paupertas nihil datrahit de fide testis, si sit honestæ, & probatæ vitæ. ibid. 21

Familiaris quando in testem admittendus, vel repellendus veniat? ibid. 22

Testium in judicio seculari examinatorum depositiones in judicio Ecclesiastico fidem non faciunt. ibid. 24

Testium inhabilitas non solum stat in personis testium, sed etiam in eorum depositionibus. ibid. 25

Judex curare non debet probatione facta super bonitate testium partis adversæ, si ab alia repulsæ testium fuerint plenè probatæ. ibid. 26

Testes magis se conformantes cum dispositione juris communis, cæteris præferendi. 164. 40

Testes circa spurietatem quid deposuerint. 167. 71. & 72

Testes deponentes de bona fama magis sunt attendendi quam deponentes de mala fama. 168. 73

Testibus magis specificè deponentibus, & habentibus assistentiam juris standum est. 242. 16

Testib. peritis magis creditur quam non peritis. 250. 60

Testes contrarii se invicem collidunt. 268. 4

Testes inter se contrarii non sunt, quando unus deponit altero. 269. 34

Testes

& Verborum.

Testes non dicuntur contrarii, quando essent discordes in modo narrandi factum. ibid. 25
 Testibus qui habent interesse, aut affectionem, aut tractant de se exonerando, non est fides adhibenda. ib. 28
 Testis si est varius, ob varietatem ad eruendam veritatem torquetur. 277. 7
 Testes in minori numero deponentes de bona fama præferuntur testibus in majori numero deponentibus de mala fama. 328. 456
 Testes summarie solum ad capturam deserviunt. 348
345
 Torqueri debent testes varii ad eruendam veritatem. ibid. 346

Thesaurarius.
 Vide *Receptores Regii.*
S. Thomas.
 S. Thomæ doctrina laudatur. 295. 20
Tiberius Cæsar.
 Tiberius Cæsar in ætate novem annorum orationem dictavit in sui parentis morte. 337. 239
Timor.
 Timor incurrendi parentum indignationem sufficit ad matrimonium annullandum. 30. 78
 Vide *Metus.*
Tintinnabulum.
 Tintinnabulum à sonitu illo Tin Tin dictum. 182. 14
Titularis.
 Titularis dimissis fructibus de æquitate ad solutionem pensionis non tenetur. 225. 17
 Titularis non satisfacit faciendo fructuum omnium dimissionem pro terminis decursis. 225. 15
 Titularis acceptando beneficium videtur quasi contraxisse cum pensionario. ibid. 21
 Titularis ultrò se immiscens in bonis, & redditibus beneficii, tenetur actione personali. 226. 24
 Titularis per solutionem videtur relevasse pensionarium ab onere eligendi exceptionem. ibid. 30
 Titularis recusans integraliter solvere, dicitur spoliare pensionarium. ibid. 34
 Titularis fructibus æquivalentibus non perceptis, non tenetur pecunias de suo pro pensione, & oneribus solvere. 227. 38
 Titularis tenetur subire onera incumbencia suo beneficio, & non est habenda ratio de oneribus, quæ per ipsum explicari debent. ibid. 42
 Titularis ad libitum non potest imponere onera voluntaria in præjudicium pensionarii. ibid. 43

Titulus.
 Titulus multum habetur in consideratione in summarissimo possessorio. 18. 155
 Titulus præcedens quando ex diuturno usu præsumatur? 51. 8
 Titulus insufficiens cum observantia 40. annorum sufficit in materia præscriptibili ad acquirendum dominium, & validitatem. 341. 277

Tormentum.
 Materia dandi Tormenta est arbitraria. 279. 23

Tractatio.
 Tractatio tunc temporis de matrimonio contrahendo est sufficiens conjectura animi contrahendi matrimonium. 130. 23
 Tractatus unus tantum in alienatione rerum Ecclesiæ exigitur. 13. 110
 Tractatus sponsæ tanquam uxoris, transductio ad domum, & copula carnalis arguunt matrimonium fuisse contractum per verba de præsentis. 130. 24

Transactio.
 Transactio uti remedium dirimendarum litium est admodum favorabilis. 8. 45
 Transactio etiam ex rescripto Principis instaurari non potest. ibid. 46

Transactio non retractatur per instrumenta noviter reperta. ibid. 47
 Judices per transactionem quodcumque incidens dubium decidere debent. ibid. 49
 Transactio habet vim sententiæ, quæ transitum fecerat in rem judicaram. ibid. 50
 Via executiva competit pro contentis in transactione. ibid. 51
 Executionem paratam habet quod virtualiter in transactione percipi potest. 9. 53
 Transactio ubi cæpta est praticari, ejus executio non suspenditur, etiam si adversus eam restitutio petatur. ibid. 54
 Transactionum impugnationi resistendum. ibid. 55
 Pœnæ pejerantium in transactionibus, remissivæ. ib. 61
 Transactio in dubio præsumitur utilis. 12. 108
 Transactio, quæ finem liti imposuit, non rescinditur prætextu læsionis, quæ multum excedit dimidiam justii pretii. 13. 111
 Transactio facta super re non dubia, & lite certa, est ipso jure nulla. 348. 347
 Transactio facta super re certa præsumitur facta mala fide. 349. 348

Translatio.
 Translatio est de una Ecclesia ad aliam regularis mutatio cum evidenti causa utilitatis, vel necessitatis. 95. 12
 Translatio aliquando de volente, aliquando de invito, etiam suadente justa & rationabili causa fit. ibid. 13
 Episcopus Translatus quando desinat esse Episcopus prioris Ecclesiæ? ibid. 14

Transversalis.
 Transversales non concurrunt cum descendantibus. 164. 44

Tribunal.
 Tribunal à civitate potest Episcopus amovere ad breve tempus, & cum justa causa. 325. 126

Tributum.
 Tributum quando solvitur tempore belli ad defensionem Regni, ex fructibus non deducuntur expensæ. 139. 23
 Pro tributis solvendis prædia, vel fructus super quibus imposita sunt, tacite, & cum prælatione censentur hypothecata. 140. 47
 Tributum impositum rebus, quàm fuerit reale, perpetuum, uniforme, invariabile, & ordinarium. 143. 73
 Tributum strictè, & propriè dicitur illud quod Principi solvitur ratione fundi, aut soli. 282. 7
 Tributum dicitur à tribuendo, & lato modo in hunc sensum sumitur. ibid. 8
 Tributa prædiis imposita, ad Ecclesiam cum illo onere transeunt. ibid. 9
 Tributum lato modo dicitur quicquid Principi pro expensis, & utilitatibus publicis solvitur. ibid. 10
 Tributum est quicquid imponitur rei præter ejus valorem, & Principi solvitur, 283. 16
 Tributum est quicquid excedit justum valorem, & applicatur fisco. 286. 32
 Tributa Ecclesiis, & Ecclesiasticis personis an & quando Reges ex immemoriali consuetudine legitime præscripta imponendi auctoritatem habeant? 286. 38

Tumba.
 Tumbas Judæi sepulchra appellant. 192. 10

Turnus.
 Turnus non tollit communionem in collatione, sed dividit exercitium. 133. 10

Turpe.
 Turpe non est mutare, sed in malo hæere perniciosum. 10. 71
 Turpe est alienis ornare decoribus quem propria virtus non venustat. 107. 25

Vacatio

Index Rerum,

V

Vacatio.

- V**acationis uno modo principaliter narrato, si fiat postea expressio de aliis, tenetur impetrans justificare primum modum vacationis saltē de facto. 203. 6
Vacatio dicitur consumpta per provisionem expeditam in forma gratiosa. ibid. 8
Vacationes apud Sedem dicuntur illæ quæ obveniunt per obitum in Romana Curia, vel infra duas diastatas. 235. 53
Reservatio ex vacatione apud Sedem est omnibus efficacior, & clausa in corpore juris communis. ibid. 54

Vasanus.

- Vasanus qui percussit Regem Catholicum, impetravit Regina ejus uxor laqueo suspendi. 260. 21

Valor.

- Valor repartitionum, & contributionum subsidij fieri debet secundum quantitatem bonorum cujusvis ex contribuentibus. 141. 59

Variatio.

- Variatio licet de uno judicio ad aliud, ex facultate per debitorem concessa. 314. 12

Vassallus.

- Alienari non possunt Vassalli inviti, nec ad alium dominum transferri. 349. 349
Domini terrarum multas molestias suis vassallis faciunt. ibid. 351
Vassallus Regis esse potius quis desiderat quam alterius. ibid. 352
Rex ubicumque terras vendere intendit, possunt vassalli libertatem suam emere. ibid. 353

Ubeda.

- Ubeda Monialis in marem conversa è Monasterio expellitur, & maritum suscipit. 174. 20

Vectigal.

- Vectigalia præscriptibilia sunt respectu particularis ordinario decem, vel viginti annorum spatio. 96. 26
Vectigal nomen comprehendit omne quod fisco solvitur. 97. 31
Ex observantia subsequenti declaratur quod jus exigendi Vectigal comprehendatur. ibid. 41
Vectigalium exemptio generaliter exceptis certis casibus concessa est generalissima in casibus non exceptis. 327. 146
Conductoribus vectigalium quando facienda sit remissio ostenditur. 349. 354

Venditio.

- Venditio si fieret cum magno vendentis incommodo, non est invitè facienda, etiam pro Ecclesiæ, vel Monasterij ædificatione, seu reparatione. 185. 46
Vendentes in Ecclesia candelas, citra hoc quod fiat domus negotiationis, excusantur à peccato. 198. 98
Venditor utens Templo Dei, tanquam officina negotiatoria, *tiendas* vocantur, seu ad vendendum in officina, peccat mort. & sacrilegium committit. ibid. 99
Vendens ad utilitatem alterius indistinctè annullatur venditio, si non fuit servata forma contractus. 274. 24
Vendere rem certo pretio si quis accipiat sine lucro, & pluris sua industria, & diligentia vendat, potest illud plus sibi tetinere. 313. 4

Verbum.

- Verba debent intelligi ne maneant sine effectu. 16. 140
Verba debent aliquid operari. ibid. 141
Verba contractus juxta mentem contrahentium interpretanda sunt. ibid. 144
Verba in dubio juris ita interpretanda sunt, ut naturæ contractus, & dispositionis non repugnent. 88. 46
Verba quando sonant in futurum, significant sponsalia. 129. 6

- Verba non exprimentia consensum de præsentī, nō inducunt matrimonium, sed sponsalia contracta. ib. 8
Verba debent significare consensum de præsentī, ut Matrimonium inducant. ibid. 12

- Verba quando sunt dubia ad significandum an matrimonium, vel sponsalia fuerint contracta, ad conjecturas recurrendum. 130. 21

- Verba formalia matrimonij nulla sunt, sed sufficit quoquo modo, ut consensus exprimatur. 131. 27

- Verba potius referenda sunt ad id, quod regulare est, non autem ad irregulare, & extraordinariū. 145. 106

- Verba enunciativa sententiæ affirmantis eam causam fuisse agitatam cum procuratore, non probant adfuisse talem procuratorem. 152. 49

- Verba intelligi debent secundum terminos habiles, & dispositionem legalem. 154. 76

- Verba quando applicari possunt ad arbitrium liberum & regulatum, debemus intelligere de arbitrio regulato. 156. 95

- Verba posita in proæmio Constitutionum bene ostendunt ipsius causam finalem. 210. 38

- Verba hæreticalia regulariter secum afferunt pravæ intentionis præsumptionem. 261. 27

Veritas.

- Veritas res est solidissima, murusque inexpugnabilis. 10. 74

- Veritas superat omnes astutias, & cavillationes. ib. 75

- Veritas calumniis oppugnata tantò clarior nebulis expulsi progreditur in lucem. ibid. 76

- Veritas adversus calliditates per seipsam defenditur. ibid. 77

- Veritatem non defendens, cum videat illam opprimi, iram Dei provocat. ibid. 78

- Veritas præferenda est opinioni, & reputationi. 60. 53

- Veritas non opprimenda. 106. 20

- Veritas tantò magis oppugnata, tantò clarior nebulis expulsi progreditur in lucem. ibid. 21

- Veritas oppugnata clarior evadit. 268. 3

Vestis.

- Vestes pretiosas supra statum suum, & ultra facultates habentes, quando peccent mort. 298. 4

- Pomposæ vestium machinæ ad luxuriam, & sensualitatem provocant. ibid. 11

- Pomposis nulla utitur vestibus ubi ab aliis non possit videri. 299. 12

- Episcopi mandato cum censuris lato contra utentes lascivis, & minus honestis vestibus, contravenientes lethaliter delinquant. 300. 23

Via.

- Via ordinaria agere incipiens non potest reverti ad executivam. 313. 10

- Nisi intenter viam ordinariam cum protestatione. 314. 11

Vicarius.

- Vicarius non succedit in eo quod præstatur honori, & dignitati Episcopi. 256. 20

- Vicario si à principio assignetur congrua, & per eum acceptetur, debet illa esse contentus, nisi in duobus casibus hinc contentis. 319. 63

Vicinus.

- Vicinus debet aliquod pati incommodum pro utilitate vicinorum. 188. 79

- Partes duæ ex tribus vicinorum debent in pleno consilio universitatis intervenire. 349. 355

- Vicini vota sua collegialiter, & in unum convocati dare debent. 350. 355

Victoria.

- Victoria illa est magis gloriosa, ubi fuere laboriosa certamina. 10. 79

- ad Videor, importat arbitrium boni viri. 155. 92

Villa.

- Villas de novo auctas comprehendit privilegium concessum

& Verborum.

cessum ab Imp. villis civitatum. 344. 294
 Vincentius Carot. alleg. 54. intelligitur. 69. 19
Violentia.
 Violentia dicitur quam iudex facit spoliando posses-
 sorem juris ordine non servato. 150. 18
Vir.
 Vir bonus amore virtutis, & Reip. potius, quàm com-
 modi, aut præmij spe adductus bene aliis facere de-
 be.. 108. 31
 Vir à fœmina in quo differat. 173. 4
 Vir honestus, & providus non præsumitur aliquid per-
 peram fecisse, aut factum esse. 336. 233
Virginitas.
 Curia seculari tradi jubet Paulus I V. qui sanctissi-
 mæ Dominae nostræ Virginitem abnegaverit. 265. 78
Virtus.
 Virtus nullo honestamento eget, & magnum sui decus
 est. 108. 32
Vis.
 Vis alia præcisa, & absoluta; alia causativa, seu condi-
 tionalis. 22. 4
Visitator.
 Visitatorum assertionibus quoad statum Ecclesiæ mul-
 tum defertur. 243. 21
Vita.
 Vitæ correctio non est facilis in homine. 264. 71
Vitium.
 Vitium quod est in radice naturali transit ad posteros. 262. 43
Vitriacum.
 Vitriaci puella in virum mutata est. 173. 13
Unctio.
 Unctio in Episcopo non est de essentia consecrationis,
 sed est quædam cæremonia accidentaria. 86. 25
Unio.
 Unionem Christianam inter utrumque populum po-
 stulat Dominus Jesus ab æterno Patre. 116. 88
Universitas.
 Universitas aliud est, aliud singuli de universitate. 41. 3
Vocatio, & vocatus.
 Vocatio facta intelligitur de masculis ejusdem lineæ
 & gradus, ubi masculi sunt vocati successivè, & in
 eorum defectum vocantur fœminæ. 336. 236
 Vocatus nomine singulari, & alij plures nomine col-
 lectivo ad præsentandum, vel eligendum, tantam
 vocem habet vocatus, quantam alij. 288. 1
 Plures vocati sub nomine colectivo cum alio tertio,
 illi plures habentur loco unius tantum. ibid. 3
 Tanquam ut singuli, & non ut universi in dubio
 præsumuntur vocari ad præsentandum. 290. 23
Voluntas.
 Voluntas coacta voluntas est. 22. 9

Voluntas coacta sufficit ad impressionem characteris:
 ibid. 10.
 Voluntatis interpretatio ab ipso testatore colligitur
 ex eo, quod ipse facit. 165. 5
 τὰ, volo contrahere tecum matrimonium, inducunt
 contractum sponsalitiū de futuro. 129. 9
 τὰ Volo accipere te in sponsam, & uxorem, indicant
 censerī contracta sponsalia. ibid. 11
 τὰ. Volumus contrahere matrimonium, demonstrant
 matrimonium, non sponsalia, celebrandum. 131. 26
 τὰ, Volo te accipere in uxorem, quando proferuntur
 deliberatè, ut in apparatu matrimonij, vel ad in-
 terrogationem alterius partis, inducunt perfe-
 ctum matrimonium. ibid. 28
Votum.
 Votum vi, & metu gravi extortum, ipso jure est nul-
 lum. 23. 18
 Votum castitatis tacitum à coacto emissum non tenet
 sicut expressum. ibid. 19
Vox.
 Vocem in Capitulo non habent nisi ij tantum Cano-
 nici, qui in Sacris sunt constituti. 25. 112
 Vox pender à Canonica. ibid. 113
 Vocem in Capitulo habere potius est præeminencia,
 & fructus Canoniciatus, quàm Ordinis. ibid. 115
 Vocem duplicem in jure patronatus quando quis ha-
 bere possit? 289. 15
Urbanus VIII.
 Urbanus VIII. constituit quod Capitula Indulto con-
 ferendi beneficia reservata Cardinalibus concessa
 intuitu Cardinalatus non fruuntur. 169. 4
Usufructuarius.
 Usufructuarius, cui relictus fuit integer usufructus, te-
 netur ad tributum, seu collectas postea super fructi-
 bus impositas. 140. 34
Utilitas.
 Utilitas communis sæpius efficit ut justæ, & rigorosæ
 jurisprudentiæ limites transiliantur. 260. 18
Vulgus.
 Vulgus procax est, & in convicia semper armatū. 105. 7
Vulneratus.
 Vulneratus in domo non dicitur qui supra rectum
 vulnera accepit. 268. 13
Uxor.
 Uxor habens facultatem alienandi pro suo beneplaci-
 to, si alienet tempore, quo morti erat propinqua,
 præsumitur per fraudem alienare. 178. 26
 Uxor quæ à marito propter sævirias divertit, post se-
 paratum matrimonium partem consequitur in bo-
 nis ganantialibus. 179. 46
 Uxor si donat de bonis viri, consentiente viro, non
 uxor videtur donare, sed persona viri. 319. 65

F I N I S.

Barbosa, Agostinho, 1589-1649

Praxis methodica exigendi pensiones

Bd.: 2.

Lugdunum 1722

2 J.can.p. 23 d-2

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10488762-5